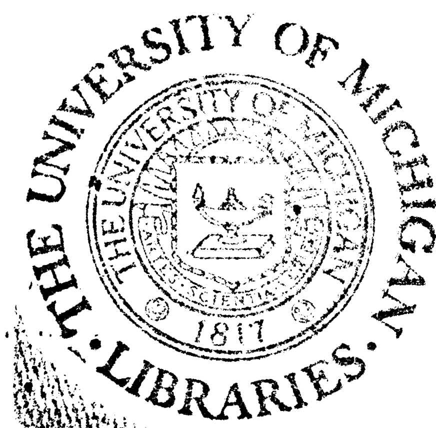
JUDSON

II

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
1817

John Musgrave
Rangoon
August 1950

content- (100 <u>8h</u> 104) of word

တွဲရွဲ, *adv. same as next*, with the additional idea of many (*rare in colloq.*).

တွဲလွဲ (*sometimes* တွဲလဲ, *or* တွဲလင်), *adv.* in a pendulous manner, as an article suspended by a cord; တွဲလွဲကျ, တွဲလွဲချ, *v.* to dangle, သည်သူလက်မောင်းမှာထားးစုတ်ခံရသောကြောင့်၊တွဲလွဲကျနေသည်, သည်သူအိမ်ပေါ်ကခြေများတွဲလွဲချနေသည်, this person is dangling his feet from the house.

တွဲ, *v.* to hang suspensively, as a heavy ornament in the lobe of the ear, နားတောင်းတွဲသည်, နားတောင်းတွဲတွဲနေသည်; to pretend to be reluctant, to hold off, အင်သည်, မိန်းမမေတ္တာမရှိဟု့မယုတ်ပါ၊တွဲနေပါသေးသည်။

တွဲနွဲ့, *v. see the parts*, တွဲတွဲနွဲ့နွဲ့နိုင်သည့်လူ။

တွဲပုံ, *n.* a heraldic emblem.

ထ

ထ, the seventeenth consonant in the Burmese alphabet, and the second in the class of dentals.

ထ, 1, *v.* to arise, get up; to grow up, to spring or grow up, as plants; to be rampant, as bands of rebels, dacoits, bad characters; to be overbearing, bumptious; နံနက်စောစောအိပ်ရာကထသည်; သည်နှစ်သည်လူကလေးအင်မတန်ထသည်; အလွန်မြက်ပင်ထသည်; နှစ်တိုင်းထက်သူခိုးထားပြထသည်; အလွန်ထသည့်လူ။

ထကြွ, *v.* to be active, quick in action, ရောဂါထကြွသည် (*combined with words of quickness or diligence*, as လျှင်မြန်, or လုံ့လပြု).

ထကြွလုံ့လ, *n.* active exertion, energy, သည်ရှေ့သူကြီးအကြောင်းမတန်ထကြွလုံ့လရှိသည်။

ထမြောက်, *v.* to accomplish one's purpose, အကြံထမြောက်; to rise, as from sickness or trouble, to recover, be relieved.

ထ, 2, *verb. affix euphonic*; *see Gram., sec.* 118; ရှိတော်မူထသော, ကြွတော်မူထသော, ရှိထသော။

ထက်, *v.* to be sharp, keen, မတုံး; *fig.*, to be high-spirited, high-mettled, as a horse; with ဉာဏ်ထက်, to be acute in intellect; သည်သင်တုန်းထားအလွန်ထက်သည်; အလွန်ထက်သည့်လူ၊ရန်မစနှင့်။

ထက်မြက်, *v.* same as ထက်။

ထက်သန်, *v.* to be keen, vigorous; *used after* အကျိုးပေး, အာရုံ, စေတနာ, စေတနာအလွန်ထက်သန်သောသူ။

†ထက်ကြပ် (*pron.* ထက်ခြပ် *in colloq.*), *adv.* close to, together with, accompanying, or following, မောင်ဖြူကိုမင်းနှင့်ထက်ကြပ်လာအောင်ခေါ်ခဲ့ပါ။

ထက်ကြပ်မကွာ, *adv.* together; inseparably; သည်သူနှစ်ယောက်ထက်ကြပ်မကွာကြီးတတ်သည်။

ထက်ခြမ်း, *adv.* in halves lengthwise, ထက်ခြမ်းခွဲ, to split in halves; ထက်ခြမ်းကွဲ, to be split in halves; သည်ရေနုံးသီးကိုထက်ခြမ်းခွဲလိုက်ပါ။

ထက်ပိုင်း, *adv.* in halves crosswise; ထက်ပိုင်းဖြတ်, to cut (a long thing) in halves; ထက်ပိုင်းပြတ်, to be cut in halves; သည်ပုဆိုးကိုထက်ပိုင်းဖြတ်လိုက်ပါ, မိကျောင်းသွားနှင့်ရုတ်လိုက်၍ထက်ပိုင်းပြတ်သွားသည်။

ထက်ဝက်, *adv.* in halves, either lengthwise or crosswise, ခဲတံကိုထက်ဝက်ဖြတ်လိုက်ပါ။

ထက်ဝက်ခွဲ, *v.* to halve, divide into two equal parts, ကျွန်ုပ်ပစ္စည်းများကို ထက်ဝက်ခွဲပေးပါမည်။

ထက်ဝန်းကျင်, *n.* the environs or circuit (of a thing), surroundings; *more remote than* ပတ်ဝန်းကျင်; *frequently used adverbially*; ရွှေတိဂုံဘုရား အရပ်ထက်ဝန်းကျင်က မြင်ရသည်, ကျွန်ုပ်အိမ်ထက်ဝန်းကျင် ဥယျာဉ်ရှိ လျက်ရှိသည်။

ထက်ဝယ်, *adv.* in a cross-legged posture, as an image of Gautama.

ထက်ဝယ်စံပွယ်, ထက်ဝယ်ဖွဲ့, ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ, *v.* to sit in a cross-legged posture, as a Buddh or a King; *comp.* တင်ပျဉ်ခွေ, to sit in the same posture, as ordinary persons.

ထင်, *v.* to be visible, appear, be conspicuous; to appear to the mind, that is, to think, suppose, be of opinion, မှတ်သည်, ခင်ဗျား ဘယ်နှယ် ထင်ပါသလဲ။

ထင်စား, *v.* to regard (a desirable event) as probable, ထင်စားထင်ကိုး, ပေးလိမ့်မည်ထင်စားနေသည်။

ထင်ပေါ်, *v.* to be visible, appear, be conspicuous, ကျွန်ုပ်နာမည်မထင်ပေါ်ရ။

ထင်မိထင်ရာထင်ခြင်း, *n.* an hallucination, illusion of sense, ယောင်မှားခြင်း။

ထင်မြင်, *v.* to discern mentally; *reduplicated and used adverbially*; မထင်မမြင်ရှိသည့်အရာမပေါ်မရှိကြွင်း။

ထင်မှတ်, *v.* to appear to the mind, to think, suppose.

ထင်ရှား, *v.* to be evident, plain, manifest, clear, conspicuous; အဖြစ်ထင်ရှားသည်၊ယောင်တန်စစ်ခံစေ; *reduplicated and used adverbially*, ထင်ထင်ရှားရှား, distinctly.

ထင်လင်း, *v.* same as ထင်ရှား။

ထင်း, 1, *n.* fuel, firewood.

ထင်းကုလား, *n.* firewood blackened by a jungle fire, တောထဲ၌မီးလောင်၍ မကျွမ်းဘဲမည်းနေသောထင်းများကိုထင်းကုလားဟူ၍ခေါ်သည်။

ထင်းခုံလောက်, *n.* an andiron.

ထင်းချောင်း, *n.* a billet of firewood, တံခါးကိုထင်းချောင်းနှင့်ရိုက်ဖွင့်သည်။

ထင်းခွေ, *v.* to gather fuel.

ထင်းခွဲ, *v.* to cleave firewood.

ထင်းစည်း (*pron.* ဖဲ့စည်း), *n.* a bundle of firewood; a fagot.
ထင်းဆွေး, *n.* touchwood, သစ်ဆွေး။
ထင်းပုံ, *n.* a woodpile.
ထင်းပေါက်, *v.* to split wood with an axe, ထင်းပုဆိန်နှင့်ပေါက်သည်။
ထင်းမီး, *n.* fuel, firewood.
ထင်းမီးခွေ, *v.* to gather fuel, ထင်းမီးသွားခွေချေ။
ထင်းရုံ, *n.* a woodhouse.
ထင်း, 2, *v.* to be permanently stained, as cloth or paper; *see* မိုးယိုထင်း; ကျွန်ုပ်ပုဆိုးကွမ်းသွေးထင်းသည်။
ထင်းကွက်, *v.* to be stained with spots, ကျွန်တော်အင်္ကျီမိုးယိုရေထင်းကွက်ကုန်ပြီ။
†ထင်းထင်း, *adv.* clearly, evidently.
ထင်းထင်းလင်းလင်း, *adv.* same, အရောင်ထင်းထင်းလင်းလင်းရှိ။
ထင်းရှူး (ပင်), *n.* the pine or fir; Cupressus.
ထင်းရှူးစေး, *n.* turpentine; pitch.
ထင်းရှူးဆီ, *n.* tar, ကတ္တရာဆီ။
ထင်းရှူးဆီပြန်, *n.* camphene.
ထင်းရှူးသေတ္တာ, *n.* a deal-wood box or case.
ထစ်, *v.* to notch, to break the uniformity of an even line by a notch, gap, or by a knob, protuberance, etc.; to interrupt a continuous sound by stops and breaks, as in stuttering, စကားထစ်သည်, or in a succession of thunderclaps, မိုးကြိုးထစ်သည်; to hit slightly (with the fist), လက်သီးနှင့်ထစ်သည်; to try to catch in conversation, စကားထစ်မေးသည်; လမ်းကိုမမှားရအောင်သစ်ပင်များကိုထစ်သွားသည်, သစ်ပင်သေအောင်ထစ်သည်။
ထစ်ရစ်, *v. see the parts*; စကားထစ်ရစ်ပြီးမေးတတ်သည်။
†ထစ်ထစ်ပါ, ထစ်ထစ်လန်, *v.* to be vigorous, ထစ်ထစ်လန်အောင်မာသည်; applied to children, *and prefixed in adverbial form to* ဆိုး, ထစ်ထစ်ပါအောင်ဆိုး; also applied to horses, ထစ်ထစ်ပါအောင်ဆိုးသည့်မြင်းကလေး; *and prefixed to* ပြေး, ထစ်ထစ်ပါအောင်ပြေးသည့်မြင်းတဲ။
ထစ်လီးထစ်လစ်, *adv.* with impediments and delays, မင်းစကားပြောသည်မှာ၊ ထစ်လီးထစ်လစ်နှင့် နားထောင်စရာမကောင်းဘူး, ခရီးထစ်လီးထစ်လစ်နှင့်မထွင်ဘူး။
ထည်, 1, *v.* to be respectable in appearance, to have an appearance, or bearing, or manners which will command respect; *see* ခံ့; *pron.* ထယ်, to be assuming, put on airs, ဂုဏ်လုပ်သည်; တယ်ပြီးကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်ထည်သည့်လူ, a well-built man; also applied to inanimate objects, as အလွန်ထည်သည့်အိမ်။
ထည်, 2 (*pron.* ထယ်), *see* ထေ, *v.* to exchange, barter, ထပ်သည်, လဲသည်။

ထည်, 3, *n.* the thirty-six-animals lottery; a raffle.
ထည်ကစား, *v.* to take part in a lottery; to raffle, ဖွင်ကျုံးကစားသည်။
ထည်ကောက်, *v.* to raffle.
ထည်ကောင်ဆွဲ, *v.* to hang up the winning ticket in the thirty-six-animals lottery.
ထည်စာရေး, *n.* a lottery clerk and money collector.
ထည်ဇယား, *n.* the paper containing the names of the said thirty-six animals, written in columns.
ထည်ပေါက်, *v.* to be declared, as the winning animal in a lottery.
ထည်ဒိုင်, *n.* a lottery croupier, manager of a lottery.
ထည်ဖွင့်, *v.* to open a lottery.
ထည်ရုံ, *n.* a shed or building in which a lottery is held.
ထည်ရှုံး, *v.* to lose in a lottery.
ထည်လိပ်, *n.* a piece of paper (rolled up) containing the name of the winning animal in a thirty-six-animals lottery; a lottery ticket.
ထည့်, 1 (*pron.* ထဲ့), *v.* to put or place in; *comp.* သွင်း; to put or place in some situation or work; to depute, to depute to accompany another; ငွေကိုအိတ်ထဲထည့်လိုက်ပါ; မင်းကိုဘယ်သူကအဖြေထည့်ပါသလဲ; ခင်ဗျားနောက်ကိုကျွန်ုပ်သားကလေးလမ်းပြထည့်လိုက်ပါမည်။
ထည့်, 2, *see* တည့်, *qual. verb. affix.*; *see Gram. sec.* 119.
ထန်, *v.* to be strong, violent, ပြင်းသည်, သည်းသည်; စိတ်ထန်, to be violent tempered; အလွန်ထန်သည့်လူ; မိုးသည်းထန်, to rain heavily; လေထန်, to be violent, as the wind.
ထန့်ထန့်, *a.* or *adv.* nearly dry, ထပ်ထပ်, ဖန့်ဖန့်, အဝတ်များထန့်ထန့်ရှိပြီ။
ထန်း (ပင်), *n.* the *tan* or sugar-palm, the palmyra palm.
ထန်းခေါက်ဖာ (*pron.* တခေါက်ဖာ), *n.* a basket made of ထန်း ရွက် and ထန်းလျှော်။
ထန်းစမ်, *n.* the reticulated part of the ထန်း, under the ထန်းပလပ် (brooms are made of ထန်းစမ်).
ထန်းခွံမှုတ်, *n.* the shell of the ထန်း fruit; *comp.* အုန်းမှုတ်, and ရေမှုတ်; this shell is used as an oil ladle, ဆီမှုတ်။
ထန်းညှောက်, *n.* the large sprout from the ထန်း seed, containing both the embryo root and the tree.
ထန်းတက်, *v.* to climb a toddy tree in order to extract the juice; *n.* a toddy-tree climber, ထန်းတက်သမား။
ထန်းတက်စား, *v.* to make a living by climbing toddy trees.
ထန်းထု, *n.* a toddy-bud-beater; used to beat the toddy bud in order to soften it.

ထန်းနို့, *n.* the branch of the male palm whence the juice exudes.

ထန်းပပ်, ထန်းပလပ်, *n.* the bark which clusters around the trunk of the palm, at certain intervals.

ထန်းဖို, *n.* the male palm.

ထန်းမ (*freq. pron.* ထမ), *n.* the female palm.

ထန်းမုန့်, *n.* a kind of cake made of the palm sugar.

ထန်းမျောက်လှ (ပင်), *n.* the wild palmyra palm.

ထန်းမြွေ (*pron.* ထနွေ), *n.* a harmless kind of green snake, frequenting ထန်း trees, or huts roofed with palm leaves.

ထန်းရည်, *n.* the juice of the ထန်း, or sugar palm; ထန်းရည်ခါး, fermented toddy.

ထန်းလက် (*freq. pron.* ထလက်), *n.* the stalk of a ထန်း leaf.

ထန်းလုလင်, *n.* a young palm, ထန်းပင်ပျို။

ထန်းလျက် (*pron.* ထညက်), *n.* jaggery, the coarse, sugary substance into which the juice of the sugar palm is ultimately converted, palm sugar, ထန်းလျက်ကြမ်း, ထန်းလျက်ခွဲ။

ထန်းလျှော, *v.* to fall from (*lit.* to slide down) a ထန်း tree, ထန်းလျှောလို့သေသည်။

ထန်းသမား, *n.* one who is employed in drawing off the juice of the sugar palm, ထန်းတက်သမား။

ထန်းသီး (*freq. pron.* ထသီး), *n.* the fruit of the sugar palm.

†ထန့်ထန်း, *adv.* damp from collected moisture, as wearing apparel or the hair, ထိုင်းထိုင်း, အဝတ်များနှင်းပက်လို့စေးစေးထန့်ထန်းရှိသည်, owing to the fog beating in, the clothes are sticky and damp; မြေကြီးထန်းထန်းရှိသေးသည်, the ground is still wet.

ထနောင်း (ပင်), *n.* the *Acacia leucophlœa*, a leaf shedding tree, growing to the height of fifty or sixty feet. The lower branches are armed with paired, straight, sharp, blackish, stipulary spines, from a half inch to an inch in length; hence the figurative comparison made between human beings and the spines of this tree, အင်းဝနယ်တောင်တပြင်မှာနေသောသူများထနောင်းဆူးလူချည်းတည်း။

ထပ်, 1, *v.* to place one on another, add to, ဆင့်သည်; to repeat, to do again; *comp.* ပြန်; အိုးများကိုထပ်ထားလိုက်ပါ; သည်သူငယ်ကျွန်တော်နှင့်တူနှစ်ထပ်တော်သည်။

ထပ်ကြောကျ, *v.* to be alike, identical, to coincide, ထပ်ကျ, မြန်မာလနှင့်အင်္ဂလိပ်လရက်ချင်းထပ်ကြောကျနေကြသည်။

ထပ်ခါထပ်ခါ, *adv.* repeatedly, ထပ်ခါထပ်ခါအမိန့်ပေးသော်လည်း၊နားမထောင်ပါ။

ထပ်ဆင့်, *v. see* ထပ်။

ထပ်တရာ, *n.* the marigold; *see* အထပ်တရာ။
ထပ်တရာနွယ်, *n.* the *Buettneria pilosa*, a large scandent shrub, bearing capsules the size of a cherry, densely covered with long, brown, rigid bristles.
ထပ်တူ, *a.* or *adv.* alike, equal, တန်တူ, ထပ်ကြေ၁ကျ, သူငယ်ချင်းဖြစ်သည်နှင့်အညီ၊ ကျွန်ုပ်ဝတ်စားသကဲ့သို့ထပ်တူပြုထားပါသည်, သည်လူနှစ်ယောက်သဘောချင်းထပ်တူရှိသည်။
ထပ်တူပြု, *v.* to make equal, or to treat as equal.
ထပ်တူရှိ, *v.* to be alike, equal.
ထပ်ပြော, *v.* to repeat, utter again.
ထပ်မနား, or မထပ်မနား, *adv.* repeatedly and without intermission.
ထပ်မံ (from မံ, to cover), *v.* to repeat, to do again, ထပ်မံစာရေးပေးလိုက်ပါ။
ထပ်မျှ, *a.* or *adv.* alike, equal, ထပ်တူထပ်မျှပေကြပါ။
ထပ်လောင်း, *v.* to add more to.
ထပ်, 2, *v* to exchange, barter, လဲသည်။
ထပ်လဲ, *v.* same, ပုဆိုးချင်းအင်္ကျီချင်းထပ်လဲကြစို့။
†ထပ်ထပ်, *adv.* nearly dry; *see* ထန့်ထန့်; မြေကြီးထပ်ထပ်ရှိပြီ။သစ်စေ့ကြဲကြစို့။
ထမင်း, *n.* boiled rice (or other grain); ထမင်းတနပ်, a meal; ထမင်းတလုပ်, a mouthful of rice; ငါးထမင်း, edible fish.
ထမင်းအိုး, *n.* a pot for cooking rice; ထမင်းအိုးလက်ငယ်တည်ချိန်, the time (about 3 p.m.) when the small rice pot is put on the fire.
ထမင်းအိုးခွဲ, *v.* to ruin another, ငါ့ကိုထမင်းအိုးခွဲသည့်လူဘဲ။
ထမင်းချက်, *v.* to cook rice.
ထမင်းချိုး, *n.* rice slightly burnt and adhering to the bottom of the pot.
ထမင်းခြောက်, *n.* dried cooked rice.
ထမင်းငတ်, *v.* to be starving or famishing, destitute of food.
ထမင်းစား, *v.* to eat food (*lit.* eat rice); ထမင်းစားဝင်, to have an appetite for one's food; ထမင်းစားမဝင်, to have no appetite for food.
ထမင်းစားဇွန်း, *n.* a tablespoon.
ထမင်းဆာ, *v.* to be hungry.
ထမင်းဆိုင်, *n.* an eating house, tavern, hotel.
ထမင်းနယ် (*pron.* ထမနဲ့), *n.* rice gruel, ယာဂု; ထမင်းနယ်ကျွေး။
ထမင်းဖတ်, *n.* boiled rice, as distinct from the water in which it is boiled.
ထမင်းရည် (*pron.* ထမင်းရေ), *n.* congee, the water in which rice is boiled, ဆန်ပါလျှင်ထမင်းရည်သောက်ရသည့်လူဘဲ၊ ခွေးအူလျှင်ငတ်သေးသည်, a reproachful expression applied to persons of weak and irresolute character.

သမဝင်း မြိုန်ဆေး tmii ၂၁၉ ၄၅၈ ၁. နှုတ်မြိုန်ဆေး

ထမင်းရှင် (*pron.* ထမင်းယာင်), *n.* a benefactor.
†ထမင်းဆုပ် (*pron.* ထမ္မရုတ်), *n.* the *Agyneja coccinea* of Symms (77).
ထဘီန်, *see* ထဘီ, *n.* a Burmese petticoat.
ထဘီ, *n.* a Burmese petticoat.
ထမ်း, *v.* to bear or carry on the shoulder; to do work, perform service; commonly implying government employ; *comp.* ဆောင်, ပိုး, ရွက်။
ထမ်းစင်, *n.* a kind of palanquin; an uncovered vehicle; a hand barrow.
ထမ်းစင်ထမ်း, *n.* a mother of seven successive sons and no daughters, or of seven successive daughters, and no sons; supposed to be possessed of certain supernatural powers; *see* ဆင်ကွန်း။
ထမ်းပိုး, 1, *v.* to bear or carry on the shoulder.
ထမ်းပိုး, 2 (*pron.* ထပိုး), *n.* a yoke for the neck of a draught animal; a porter's yoke.
ထမ်းပိုးက, *v.* to put on a yoke.
ထမ်းပိုးကျင်, *n.* the pegs of a porter's yoke.
ထမ်းပိုးကျည်း, *n.* the arms of a draught yoke by which it is secured to the animal's neck.
ထမ်းပိုးပြင်, ထမ်းပိုးယှဉ်, *v.* *in a primary sense*, to be parallel, as bullocks at either end of a yoke; *in a secondary sense*, to be on a par, to be equal, ထမ်းပိုးယှဉ်လျက်နေပါသည်။
ထမ်းရွက်, *v.* to do work; perform service, ကျွန်တော်အစိုးရအမှုတော်ကို ထမ်းရွက်သည်မှာကြာလှပါပြီ။
ထမ်းသမား, *n.* a porter or bearer of burdens; *see* အထမ်းသမား။
ထယ်, *n.* a plough; *comp.* ထွန်; *v.* to plough (*seldom used*).
ထယ်ကြောင်း, *n.* a furrow made by a plough.
ထယ်တုံး, *n.* the stock of a plough.
ထယ်သွား, *n.* a ploughshare.
ထရံ, *n.* the side of a house or high fence, made of woven bamboos, reeds, etc.
ထရံကာ, *v.* to erect the walls in a house; အတွင်းထရံအပြင်မှာကာဖိသည်, a figurative saying, meaning that one has not shown confidence in a person worthy to receive it.
ထရံတောင်, *n.* a steep rock, precipice; *see* ကျောက်ထရံ။
ထာဝရ (Pali), *a.* permanent, မြဲသော; *see* နိစ္စ; *adv.* permanently, မြဲစွာ။
ထာဝရထာဝစည် (*pron.* စည်း), *a.* same as ထာဝရ။
ထာဝရဘုရား, *n.* the Permanent, the Eternal God; *comp.* ဘုရားသခင်။
ထာဝရသား, *n.* a permanent male resident of a locality, in contradistinction to ဧည့်သား, a temporary resident.

ထာဝရသူ, *n.* a permanent female resident of a locality.
ထား, 1 (*pron.* ဓား), *n.* a knife; a sword, ထားလွယ်; ထားအောက်လည်ခံ၊ အမှုတော်ဆောင်သူမထုတ်။
ထားအိမ် (*pron.* ဒအိမ်), *n.* the sheath of a sword or dagger, a scabbard.
ထားဦး, *n.* the point of a knife or sword.
ထားကလေး, *n.* a small knife, a penknife, မောင်းချထားကလေး။
ထားခုတ်, *v.* to hack or hew with a *da*, ထားနှင့်ခုတ်။
ထားခုတ်ရာ, *n.* an incised wound, or the marks made by the edge of a *da.*
ထားခွန်, *n.* a *da* tax or *taungya* tax.
ထားစာခံ (*pron.* ဒဇာကန်), *v.* to be in situations or circumstances which will expose one to the loss of life for others, *chiefly used adverbially*; *n.* one placed in said situation, as a hostage, or one in advance of an army.
ထားစူး (*pron.* ဓစူး), *n.* a stiletto, ထားချွန်။
ထားဆေး (*pron.* ဓားဆေး), *n.* medicine said to produce *da* invulnerability in men, but at the same time causing loss of procreative powers.
ထားထိုး, *v.* to stab; ထားထိုးမှု, *n.* a stabbing case.
ထားနှင့်ကော်ယူ, *v.* to cut out, to take out by cutting.
ထားပိုင်, *v.* to have the power of life and death.
ထားပြ, *v.* to threaten with a *da*; *n.* a dacoit, bandit, robber, brigand; တောပုန်းထားပြ, a bushranger; ပင်လယ်ထားပြ, a pirate, corsair.
ထားပြီး, *v.* to be invulnerable to a *da* or sword cut, to be *da*-proof.
ထားဘေးလှံဘေး, *n. lit.* perils of the sword and perils of the spear, ထားဘေးလှံဘေးရောက်လို့သေရပါစေ။
ထားမ (*pron.* ဓမ), *n.* a large knife, the hatchet and ax of the Burmese.
ထားမဦးချ (မြေ), *n.* a term applied to land which has become the property of the owner, by right of his having been the first to clear it of jungle, or by right of his having cleared it of jungle after its owner had deserted it.
ထားမလယ်, *n.* the *Milletia extensa*, a large scandent shrub, so called because the pod resembles a small Burmese cleaver.
ထားမောက် (*pron.* ဓမောက်), *n.* a knife with a protuberant back, used chiefly in whittling ကြိမ် and လျှော်။
ထားမိုးလှံမိုးရွာ, *v. lit.* to rain *das* and spears, *fig.*, to be a period of much fighting and slaughter.
ထားဖြ, *see* ထားပြ, *n.* a dacoit, bandit, brigand.
ထားမြှောင် ,*n.* a short sword worn in the waist; a single-edged dagger.

[illegible] *not quite touching MA-MM 11Y

ထားရေးပြ, *v.* to fence with a sword, သိုင်းကစားသည်။
ထားရိုး, *n.* a knife handle, a hilt.
ထားရိုးလက်ကာ, *n.* the guard of a hilt.
ထားရွက်, *n.* the blade of a sword or knife.
ထားလင်းကင်း, *n.* a Kachin *da* with a demi-scabbard, လင်းကင်းထား။
ထားလိုက်, *n.* formerly a sword-bearer in the palace at Mandalay.
ထားလွတ် (*pron.* ထားလွှတ်), *n.* a sword or *da* without the scabbard, a naked sword, သူခိုးထားလွတ်နှင့်လိုက်သည်။
ထားလွယ် (*pron.* ဓလွယ်), *n.* a sword suspended from the shoulder, or at the side; ထားလွယ်ကောက်, a hanger.
ထားလွယ်ခုတ် (*pron.* ဓလွယ်ဂုတ်), *adv.* not right opposite, or not at right angles; diagonally.
ထားလွှတ်ထား, *v.* to give to the edge of the sword.
ထားသားမျှား, *n.* a sportsman's knife, containing corkscrew, screw-driver, lancet, saw, punch, two or three blades, etc.
ထားသိမ်း, *v.* to make a cessation of hostilities.
ထားသွား, *n.* the edge of a knife or sword.
ထားသွေး, *v.* to sharpen a knife or *da*.
ထားသွေးကျောက်, *n.* a grindstone, ထားသွေးကျောက်စက်; a hone (78).
ထား, 2, *v.* to put, place; *comp.* တည်; to set aside, to except, not to mention; to leave, suffer to remain.
ထားခဲ့, *v.* to leave, on going away, ခင်ဗျားသားကလေး ကျွန်တော်ဆီမှာ ထားခဲ့ပါ။
†ထားဝယ် (*pron.* ဒဝယ်), *n.* a Tavoyan; the town of Tavoy.
ထားဝယ်ငါးပိ, *n.* balachong, an edible condiment made of macerated prawns, chilies, and *gingelly* oil; ဖိမ်းစားငါးပိ။
ထားဝယ်ဆောင်, *n.* a certain wing in the palace formerly occupied by Tavoyans.
ထားဝယ်ပေါင်း, *n.* a low roof, a substitute for a deck in an open boat.
ထားမှိုင်း (ပင်), *n.* the Rangoon creeper.
ထိ, *v.* to touch, come in contact, hit; *less than* ခိုက်; *comp.* တို့; *in conjunction with* ငါး it means to make a "take" of fish, တယ်ငါးထိသည်, to make a large "take" of fish; လှေမျှားလွန်လို့လှေချင်းထိလုခမန်း ဆိုက်ရသည်; အကလေးကိုမထိပါနှင့်, please do not touch the child; ရဲလျှင်ထိစမ်း, if you are brave, try to touch me; သူ့ကိုထိခိုက်မပြောပါနှင့်, do not speak against him, please.
ထိကတောက်, *n.* a match; a combustible used for kindling a fire.
ထိကပါးရိကပါး, *adv.* in the way of frequent petty annoyances, as in

speaking insinuatingly regarding another's conduct, in his presence, ထိကပါးရိကပါးပြောလျှင်မခံဘူး, if you speak of me in an insinuating manner, I shall not put up with it.
ထိကပေါက်, *n.* a buckle.
ထိကပေါက်ကြိုး, *n.* a saddle girth.
ထိကပေါက်ပေါက်, *v.* to buckle, fasten with a buckle.
ထိကပေါက်ဖြုတ်, *v.* to unbuckle.
ထိကပေါက်လျှာ, *n.* the tongue or catch of a buckle.
ထိကရုံး (ပင်) (from ရုံး, to gather up), *n.* the sensitive plant.
ထိခိုက်, *v.* to strike against; to fall foul of; *see* ခိုက်; *more than* ထိ; to be wounded, အခြားထိခိုက်သည့်ဒဏ်ရာမရှိပါ; to act upon, as a tonic upon the system.
ထိပါး, *v. see* ထိ; မသေဘူး၊ထိပါးရုံသာရှိသည်, he is not dead, he is merely wounded; also used with နှောင့်ယှက်, ထိပါးနှောင့်ယှက်မရှိစေရ။
ထိရှ, *v.* to wound slightly in passing; *see the parts.*
ထိတ်, 1, *n.* stocks, for confinement.
ထိတ်ကျင်, ထိတ်ကန့်လန့်ကျင်, *n.* the pin or crossbar of a pair of stocks.
ထိတ်ခတ်, *v.* to put in the stocks.
ထိတ်တုံး, *n.* stocks, for confinement.
ထိတ်ဘယက်, *n.* a certain ornament for a child's neck.
ထိတ်, 2, *v.* to startle, be frightened, လန့်သည်; ထိတ်ခနဲရှိ, ထိတ်ခနဲလန့်။
ထိတ်ထိတ်ကြဲ, ထိတ်ထိတ်လန့်, *adv.* with perfect boldness, implying the scattering or turning back of fear.
ထိတ်ပြေး, *v.* to get a sudden start.
ထိတ်ရွံ့, *v.* to stand in awe of, ဝန်မင်းကလည်းအရှင်ဘုရားကိုအလွန်ထိတ်ရွံ့ပါသည်။
ထိတ်လန့်, *v. see* ထိတ်, ကျွန်ုပ်ကြေးရှင်များကိုပွဲထဲမှာပက်ပင်းပါတွေ့သည်အခါ၊ ရုတ်တရက်ထိတ်လန့်သွားသည်။
ထိန်, *v.* to shine, be luminous, brilliant; *comp.* တောက်, and ထွန်း; *chiefly used in an adverbial form as an intensive,* to words of light and brightness.
ထိန်ဝင်း, ထိန်ဝါ, *v.* same as ထိန်; ရန်ကုန်မြို့မှာဓါတ်မီးဖိုမ်များထွန်းလိုက်ထာထိန်ထို့, in Rangoon the gas lamps are so bright as to be brilliant; မိုးလင်းထိန်ထိန်ထင်းမှအိပ်ရာကထသည်, I arose from my bed when it was broad daylight; မန္တလေးမြို့မှာညအခါမီးလောင်သောကြောင့်၊ တမြို့လုံးထိန်ဝင်းနေရေ၃, owing to there being a fire in Mandalay in the night time, the whole town was brilliantly illuminated.
ထိန့ (Pali), *n.* indifference, want of respect or reverence, မိတ်ဆံမဝန့်ခြင်း;

/gacin. zarei' htigai-/ 135 Thw 199

ထိန်ညျှမ်း - 'be bright, brilliant (ညျှမ်း - be brim full, တညျှမ်း[2] brilliant

"*thina*, sleep, that which refreshes or calms the mind; sloth." M. B.

ထိနမိဒ္ဓ, *n.* "drowsiness (ငိုက်မျဉ်းခြင်း), that which prevents the body from performing any work. It is sometimes said that *thina* (ထိန) has the same effect upon the body that *mijja* (မိဒ္ဓ) has upon the mind." M.B.; ထိနမိဒ္ဓဖြစ်၍စာမကြည့်ချင်ပါ။

ထိန်, *v. used with a continuative affix, or in an adverbial form, as an intensive,* to verbs of noise, tumult, etc., မှုတ်ကိုဘုရားပေါ်ကအမြောက်သံထိန်ခနဲကြားလိုက်သည် (ဗြိမ့်ခနဲ has a similar meaning).

ထိန်း, 1, *v.* to take care of, attend on, protect, စောင့်သည်; to restrain; to fasten (with paste or glue), ကော်ထိန်း, မှုထိန်းစက္ကူ, ထိန်းချုပ်ထား သည်; မင်းအကလေးကိုကောင်းကောင်းမထိန်းလျှင်၊ရေထဲကျလိမ့်မည်, ကျွန်ုပ်မရှိသည့်အခါ၊မြင်းများကိုကောင်းကောင်းထိန်းကြည့်ရှုရစ်ပါ, when I am absent take good care, and look well after my horses, please. *Der.* အထိန်း။

ထိန်းကျောင်း, *v.* to tend, as a goatherd or cowherd, ကွင်းထဲမှာကျွဲများကို ထိန်းကျောင်းနေသည်။

ထိန်းကြပ်, *v.* to oversee and direct authoritatively, ခိုက်ရန်မဖြစ်အောင် ပွဲကိုထိန်းကြပ်ကြည့်ရှုပါ, superintend and keep order in the *pwe*, so that there may be no quarrelling.

ထိန်းချီ, *v.* to take care of, as a nurse or bearer; *see the parts.*

ထိန်းတိုင်, *v.* to take care of and report for the information of superior authority.

ထိန်းထ, *v.* to take care of, attend on, protect; *rare in colloq.*, ထိန်းထ ပိုက်ထွေးစားတော်ကျွေးသည်။

ထိန်းသိမ်း, *v.* to see to, put through, despatch, as a matter of business.

ထိန်း, 2, *v.* to make the sound which the word indicates, သေနတ်ထိန်း ခနဲ (*pron.* ဒိန်းခနဲ) ကြားသည်။

ထိန်းထပ်, *v.* to make a reverberating sound, as thunder.

ထိန်းထိန်း (*pron.* ဒိန်းဒိန်း), *adv.* loudly, thunderingly, *indicative of the noise which it imitates,* ခဏခဏထိန်းထိန်းအသံကြား၍အိပ်မပျော်နိုင်ဘူး, အိမ်ပေါ်ကိုထိန်းထိန်းနင်းတက်လာသည်။

ထိပ်, *n.* a top, summit, အခေါင်, အထွဋ်; head, crown of the head; applied also to the end of the tongue, a finger, or a toe; ထိပ်ကိုမြွေ ကိုက်သလိုဘဲ, an expression denoting helplessness of condition or position; *comp.* အဖျား။

ထိပ်ကပ်နာ, *n.* a disease in the forepart of the head, causing the person suffering from it to be continually snuffling, ဖွတ်သိုနာ။

ထိပ်ကွက်, *n.* a round shaven spot on the top of the head.

ထိပ်ခေါင်တင်, ထိပ်စုတင်, ထိပ်ထား, *n.* titles politely given to females of royal blood; ထိပ်တင် was frequently given to males also, ခေသျှ ထိပ်ခေါင်တင်; ထိပ်ထား is applied to a female of royal blood, after marriage with a member of the royal family.

ထိပ်စပ်, *n.* the division between the forehead and the top of the head.

ထိပ်စောင်း, *n.* the side of the head.

ထိပ်ဆံ, ထိပ်ဆံကြိုး, *n.* a mooring rope, a cable attached to the bow or stern of a ship or boat.

ထိပ်ပေါက်, *n.* a species of mango.

ထိပ်ပြောင်, *v.* to be bald on the top of the head.

ထိပ်ဖျား, *n.* top, head, summit; *see* ထိပ်။

ထိပ်မြင့်, *v.* to be high-crowned.

ထိပ်လယ်, *n.* the centre of the top of the head.

ထိပ်ဝ, *n.* the top or summit of a pagoda before the ထီး is put on; the end, as of a log, သစ်လုံးထိပ်ဝဘယ်မျှလောက်ရှိသလဲ, how large is the log at its end? sometimes applied to rivers, မြစ်ထိပ်ဝ။

ထိမ်, 1, *n.* a species of coffeewort, the *Nauclea cordifolia.*

ထိမ်ကုလား, *n.* the *Nauclea cessilifolia.*

ထိမ်သေး, *n.* the *Nauclea parvifolia.*

ထိမ်, 2, *v.* to keep back, conceal, not reveal (what ought to be revealed).

ထိမ်ချန် (*pron.* ထိမ်ဂျန်), ထိမ်ဝှက်, *v.* same as ထိမ်, အမှုများကိုထိမ်ချန်လျှင် မင်းနှင့်ငါရန်တွေ့မည်, if you conceal matters, you and I will quarrel.

ထိမ်းမြား, *v.* to marry, unite in marriage, perform some marriage ceremony, မင်္ဂလာဆောင်သည်; *comp.* ပေးစား။

ထိမ်းမြားဆောင်နှင်း, *v. see the parts*; သားတော်ဝေဿန္တရာမင်းသားနှင့်၊ထိမ်းမြားမင်္ဂလာဆောင်ပြီးလျှင်ဘိသိက်မြှောက်သွန်းၾ။

ထိမ်းမှတ်, *v.* to designate, mark out, set up as a mark, memorial, ခင်ဘျားပုဆို ဆိုလျှင်၊ဘာကိုထိမ်းမှတ်ထားသလဲ, if you say it is your *puhso* what mark have you put on it? သည်လူနှစ်ယောက်ထိမ်းမှတ်သည့်အချက်တခုရှိပြီ, these two men have something pre-arranged between them. *Der.* အထိမ်းအမှတ်။

ထိမ်းမှန်း, *v.* to betroth, pledge in marriage while the parties are young, ဦးမောင်ကလေးသမီးနှင့် ဦးကြွက်ဖြူသားနှင့် ထိမ်းမှန်းထားသည်ကိုသိတင်းကြားပါသည်, I hear that U Maung Gale's daughter is betrothed to U Gywet Pyu's son.

ထိ, *v.* to fear, reverence, stand in awe of, ခန့်ညားသည်, ရိုသေသည်, လေးစားသည်; *not used singly*; hence မထိတရိ, မထိမဲ့စား, မထိမဲ့မြင် (*most common*), မထိလေးစား, *adv.* disrespectfully, irreverently, မရိုမသေ။

ထီမထင်, *adv.* undauntedly, fearlessly.

†ထီတမာ, *n.* a thing (used when it would be undesirable to mention the specific name, as stolen property, illicit opium, etc.).

ထီး, 1, *n.* an umbrella; ထီးတလက်, one umbrella.

ထီးအိုး, *n.* the frame of sticks which supports the spread of an umbrella.

ထီးကုပ်, *n.* a deeply curved umbrella, carried over high officials.

ထီးခရိုင်, *n.* the ring which holds the spokes of an umbrella, and moves on the handle.

ထီးကျိုးနည်ပေါက်, *v. lit.* to break the (white) umbrella (handle), and perforate the great drum (ပဟိုရ်စည်) of the palace, in allusion to an established custom, on the demise of a Burmese king.

ထီးစကားနန်းစကား, *n. lit.* courtly language, but is now often used in a reproachful sense, to denote the affectation of polished and refined language, by one of low, ignoble antecedents, or station in life, ထီးစကားနန်းစကားပြောသည်။

ထီးဆောင်းမင်း, ထီးဘုရား, *n.* a crowned head, ထီးဘုရားရှစ်ဆက်ပြောက်, ထီးဘုရားအဆက်ဆက်။

ထီးညွန့်, ထီးနန်းနွယ်, *n.* a scion of royalty.

ထီးတင်, *v.* to place an umbrella (on a pagoda), စေတီကိုဘုရားထီးတော်တင်သည်။

ထီးတော်မိုး, *n.* the bearer of a royal or official umbrella.

ထီးနားရွက်, *n.* the cap of an umbrella.

ထီးနီ, *n.* a red umbrella carried over officials, or military officers, as a တပ်မှူး, or a သွေးသောက်ကြီး, ထီးနီနားရွက်ရွှေ။

ထီးဖြူ, *n.* the royal white umbrella carried only over the king and his chief queen (တောင်နန်းမတော်), as an emblem of royalty.

ထီးရိုး, *n.* the handle of an umbrella.

ထီးရိုးနန်းရိုး, *n.* a royal dynasty, နန်းရိုး; ထီးရိုးနန်းစည်။

ထီးလက်, *n.* an umbrella stay.

ထီးဝါး, *n.* the species of bamboo from which Burmese umbrella frames are made.

ထီးသံနန်းသံ, *n.* courtly pronunciation.

ထီး, 2, *v.* to be single, alone, solitary; *chiefly used adjectively*; ထီးထီး, *adv.* by itself, without company, လယ်ပြင်ထဲမှာတအိမ်တည်းမှီထီးထီးရှိသည် (or ထီးနေသည်). *Der.* အထီး။

ထီးတလီးထီး, *adv.* singly, solitarily, သည်အပူထီးတလီးထီးဖြစ်နေသည်။

†ထီးလျှိုင်ကာ (ငှက်), *n.* a large bird (*fabulous*), said to be able to carry a man on its back (Pali တိရစ္ဆာ).

ထီး: 3 masculine suffix, JG 56

ထု, 1, *v.* to pound, hammer, beat, နှက်သည်, ရိုက်သည်; *comp.* ထော; to strike moderately hard with the closed fist, as in shampooing, ကျွန်တော်နှဖူးကိုလတ်သီးနှင့်ထုပေးပါ; လမ်းမပေါ်မှာရှိသည့်ဒိုင်ခဲများကိုထုမှသာလျှင်ထမ်းကိုခင်းနိုင်မည်, only by breaking up the baked clay balls on the road, will you be able to metal it; ပန်းပဲသမားသံတုံးကိုပေပေါ်တွင်တင်၍တူနှင့်ထုသည်။

ထုချေ, *v.* to pulverize by pounding; to disprove, refute, ချေပသည်, သည်တရားခံအမှုကိုကောင်းမွန်စွာထုချေနိုင်တန်မပေါ်မရှိ, there is no probability of the accused being able to refute the charge.

ထုချေချက်, *n.* a defendant's reply.

ထုချေပြောဆို, *v.* to rejoin (in law pleading).

ထုခွဲ, *v.* to sell off, ထုခွဲ၍ရောင်းသည်, ဥစ္စာပစ္စည်းများထုခွဲပြီးမှကြွေးမြီများပေးဆပ်နိုင်ပါမည်။

ထုရိုက်, *v.* to pound and smite; *see the parts.*

ထု, 2, *v.* to carve, engrave, sculpture, ထုလုပ်သည်, သစ်သားကိုထုတတ်သလား, can you carve in wood? မန္တလေးသားများရုပ်ပွါးဆင်းတုများကိုထုတတ်သည်, Mandalay men are skilled in sculpturing images.

ထု, 3, *n.* thickness, numerousness, multitude; *see under* အထု; ထုတပေပတ်လည်, a cubic foot; သည်ပွဲမှာလူထုအလွန်ကောင်းသည်။

ထုအင်, *n.* numbers, or strength derived from numbers.

ထုထယ်, *n.* size, largeness, greatness, သည်ကုန်သည်ကြီးသည်ဥစ္စာပစ္စည်းထုထယ်အလွန်ကောင်းသည်; သည်ဆင်ထုထယ်ကောင်းသည်။

ထုတ်, 1, *v.* to take out, produce, bring to light, ဘော်သည်; *comp.* နုတ်; to make extracts from writings; to put out, ထွက်စေသည်, မြင်းဖောင်းကထုတ်စမ္မိအလွန်မြူးထူးသည်; ပုံနှိပ်သည်စာအုပ်များအသိုးမတတ်နိုင်သို့၊စာအခေါင်ခေါင်ကစကားများကိုထုတ်ရေးသားသည်; တရားခံများကိုနုတ်စောစောထောင်မှထုတ်ယူသည်ကိုမြင်လိုက်ပါသည်။

ထုတ်ကုန်, *n.* an export; *comp.* သွင်းကုန်။

ထုတ်ပစ်, *v.* to throw out, eject.

ထုတ်ပေး, *v.* to disburse.

ထုတ်ပြ, *v.* to produce, bring to view.

ထုတ်ဘော်, *v.* to bring forth to view, to disclose, to make a display of, သည်လူမိမိကျေးဇူးကိုအထာထာထုတ်ဘော်၍ပြောတတ်သည်။

ထုတ်ယူ, *v.* to take out.

ထုတ်, 2 (*according to many Burmese scholars,* တုတ်), *n.* a stick, club, cudgel.

ထုတ်ချွန် (or တုတ်ချွန်), *n.* a sharp stick, a goad.

ထုတ်ဓား (or တုတ်ဓား), *n.* a swordstick.

-ထု mass, masses

ကျောင်းသားထု mass of students H /NNM

အမျိုးသမီးထုကြီး mass of women AB-MP /NNM

(to NNM -ထု implies organization & power, vs. mere groupness or numbers, so not same as -စု) 10.10.62

ထုတ်နိုင်ထားနိုင်ဒိမ်း (or ထုတ်), *v.* to seize, or collect, all persons capable of bearing arms (*lit.* staves and *das*).

†ထုတ်ချင်း, *adv.* straight through crosswise; *comp.* ဖိုးဖြိုး။

ထုတ်ချင်းခပ်, *v.* to go straight through with violence, ထုတ်ချင်းပေါက်; to pass through a substance, as a bullet or spear, မြွေကဝက်ကိုလှံနှင့်ထိုးလိုက်လျှို၊ ထုတ်ချင်းခပ် ပေါက်သွားသည်; ရထာနီးထို့ ရွာမှထုတ်ချင်းခပ်လျှို သောခရီးကို၊ထီးအိမ်နှစ်ထို့ဖြင့်စီးဆောင်း၍သွားကောင်းသည်။

ထုတ်ချောက်, *adv.* directly, at once; *prefix to* ရောက်, ဝန်ထောက်မင်းအိမ်အရှေ့ဘက်ကတာလမ်းကိုလိုက်သွားလျှင်၊ဘုရားကြီးကို ထုတ်ချောက်ရောက်နိုင်သည်, မြည်မြို့ကိုထုတ်ချောက်ရောက်အောင်သွားပါ။

ထုတ်ထုတ်, *adv.* pulsatorily, သွေးထုတ်ထုတ် (*pron.* ဒုတ်ဒုတ်) ခုန်သည်။

ထုတ္တရု, *n.* the trogon, a bird with beautiful plumage.

ထုပ်, 1, *n.* a crossbeam, on which the plate of a roof (လျှောက်) is made to rest, a tie beam.

ထုပ်စီးလျှောက်, *n.* a plate, the piece of timber which supports the ends of the rafters; *see* လျှောက်။

ထုပ်ဆီး, ထုပ်ဆီးကစား, ထုပ်ဆီးတမ်းကစား, ထုပ်တိုး, ထုပ်တိုးကစား, ထုပ်ပုံဆီးကစား, *v.* to play gantlet.

ထုပ်မြန်, *n.* a short crossbeam above the main beam.

ထုပ်လုလင်, *n.* a purlin, မြွား။

ထုပ်, 2, *v.* to wrap up, as in a bundle, or bind up, as in a package, နက်ဖြန်စောစောခရီးသွားရမည်လျှို၊ ပုဆိုးအင်္ကျီများကို ကောင်းစွာ စွာထုပ်ထားလိုက်ပါ။

ထုပ်ပိုက်, *v. see the parts*, သားငယ်ကိုထုပ်ပိုက်၍နို့တိုက်သည်။

ထုပ်ပိုး, *v.* to pack up for conveyance, ဝန်ထုပ်များကိုအသင့်ထုပ်ပိုး၍ထားပါ။

ထုပ်ရစ်, *v.* to wrap by several involutions, ကျွန်တော်ခြေအလွန်ပေါသည်။ သင်္ကူလတ်နှင့်ထုပ်ရစ်လိုက်ပါ, သည်ထားကိုသံချေးမတက်နိုင်အောင်၊အဝတ်နှင့်ထုပ်ရစ်ထားလိုက်ပါ, wrap up this *da* in a cloth, so that it cannot rust, ဘုန်းကြီးပြန်အလောင်းကိုကြိုးဖြင့်ထုပ်ရစ်၍ခေါင်းသွင်းတတ်သည်။

ထုမိကာ (*pron.* ဒုမိဂါ), *n.* the bulging part of a graduated steeple (ပြာသာဒ်), beneath the umbrella, ဖိစပ်ဖူး, ဟင်းရမ်ဖူး; *comp.* ခရားသီး, and ငှက်ပျောဖူး။

ထုံ, 1, *n.* a mixture of metals arranged for certain alchemical treatment.

ထုံ, 2, *v.* to perfume; to imbue with; to be naturally imbued with, ဝါသနာထုံသည်, ဝါသနာရှိသည်; သေတ္တာထဲမှာပုဆိုးအင်္ကျီများကိုအမွှေးနံ့သာဖြင့်ထုံထားသည်, he perfumes the *puhsoes* and jackets in the box, with sweet scents, ဆေးလိပ်များကိုအရက်ရေမွှေးတို့ဖြင့်ထုံထားသည်, he perfumes the cheroots with spirits and scent; ခင်ဘျားအာတ်ပွဲရုပ်သေးပွဲများကို

ဝါသနာထုံသလော၊ have you a predilection for *zats* and marionette *pwes?* *Der.* အထုံ။

ထုံသင်း, *v.* to emit a pleasant odor; *see* သင်း။

ထုံ, 3, *v.* to be numb, benumbed, torpid, stupefied; *comp.* ကျည်; ကျွန်တော် အကြောအခြင်ထုံနေသည်။ အဘမှုမလုပ်နိုင်၊ မကိုင်နိုင်ဘူး, my sinews and tendons are numb; I cannot do any work.

ထုံကိုင်, *v.* to be insensible, unimpressible, ထုံကိုင်၍နေသည်, ထုံနာကိုင်နေသည်။

ထုံကျည် (*pron.* ကျည့်), *v.* same as ထုံကိုင်။

ထုံစို, ထုံလျှပ်, *n.* diseases said to be prevalent at Mogaung, in the Island of Cheduba, and at Kyaukpyu.

ထုံနာ, *n.* a disease, of which there are two kinds, ထုံနာစို, when the patient keeps in good flesh, and ထုံနာခြောက်, when he grows thin; the former is more rapidly fatal.

ထုံဖေ, *v.* to be apathetic, listless; *chiefly used as an adjective, as in* the phrase လူထုံဖေ, an apathetic person.

ထုံဖေဖေ, *adv.* in an indifferent, *nonchalant* manner, အလွန်ထုံဖေသည့်လူ၊ ခိုင်းထိုရွေခွေလိုပေါ့ပေါ့ပါးပါးလုပ်တော်မရပါ။

ထုံမြွေ, *n.* a disease of women.

ထုံး, 1, *n.* a precedent, way, manner, custom, အတမ်း, အရိုး, ဓလေ့, နည်း; ရှေးထုံးရှေးနည်းဖြစ်လျှင်ရှိပါသည်, as for precedents, we have them.

ထုံးစံ (*most common*), ထုံးတမ်း, ထုံးရိုး, *n.* same as ထုံး; မြန်မာထုံးစံများ တိမ်မြုပ်မည်ကိုအလွန်စိုးပါသည်, I am very anxious lest Burmese customs will disappear.

ထုံးဖွဲ့, *v.* to make a rule; to settle, determine; ဥပဒေထားသည်; ပြဋ္ဌာန်းသည်။

ထုံးဖြတ် (*commonly pron.* ဗိတ်), *v.* to make a rule; to settle, determine.

ထုံးသက်သေ, *n.* an example, a precedent, ထုံးနည်း။

ထုံးဟောင်း, *n.* common law, *i.e.*, law which derives its authority from long usage or custom, ထုံးဟောင်းသက်သေ; *comp.* ဖြတ်ထုံး။

ထုံး, 2, *n.* lime; hence ဖျောက်ထုံး, slaked lime; မဖျောက်ထုံး, unslaked lime.

ထုံးကျက်တက်ရေ, *n.* water impregnated with lime.

ထုံးကျောက်, *n.* limestone.

ထုံးနီ, ထုံးဖြူ, *n.* red and white lime (chewed with betel).

ထုံးပေါက်, *v.* to be blistered, as the tongue, gums, or roof of the mouth, from excessive eating of lime.

ထုံးဖုတ်, *v.* to burn limestone.

ထုံးဖို, *n.* a limekiln.

ထုံးဖြူရည်, *n.* whitewash, မြေဖြူရည်။

ထုံးဘူး, *n.* a chunam box.

37 ပျဉ်း ၀၇ -

ထိုး, 3, *n.* a pond or lake, formed by a flow of water from another pond or lake, or from an arm of the sea.

ထိုးအိုင်, *n.* same as ထိုး; ထိုးအိုင်အခွန်, pond and lake fisheries tax.

ထိုး, 4, *v.* to tie in a knot. *Der.* အထိုး။

ထိုးဗိုင်း, *v.* to mark at intervals (*infreq.*); ထိုးဗိုင်းထိုးဗိုင်း, *adv.* at intervals, မြို့သို့သွားသည့်လမ်းမှာရေထိုးဗိုင်းထိုးဗိုင်းရှိသည်, there is water, at intervals, on the road leading to the city.

ထိုးချွဲ, *v.* to tie in a knot.

ထူ, 1, *v.* to raise to an erect posture; to raise one's self to an erect posture, or from a recumbent to a sitting posture; နက်ဖြန်ကျွန်တော် အိမ်တိုင်များကိုဗိုင်းထူကြပါနော်၊ ခင်ဗျားတို့; အိပ်ရာမှမထူနိုင်ပါ, I cannot raise myself from bed; *comp.* ထောင်။

ထူထောင်, *v.* to erect, set up, as a building or city on an old foundation, or as a business, ကျွန်တော်ယခုမှသာလှေတက်များကိုထူထောင်နိုင်ပါသည်, not till now have I been able to set up a business in boats and oars; မအူပင်မြို့ထူထောင်သည့်မှာ၊ဘယ်လောက်ကြာပြီလဲ, how long ago was the city of Maubin founded?

ထူ, 2, *v.* to be thick, not thin, မပါး; to be thick, close together, မပါး; *comp.* ထပ်; to be dense; လူအစုအဝေးတို့သည်ထူထပ်လျက်ရှိကြသည်; *fig.*, to be dull, stupid, thick-headed; to become hypertrophied (*lit.* to thicken), as the skin of the face and extremities of the fingers, ears, etc., in leprosy; သည်ပုဆိုးအလွန်အသားထူသည်, the texture of this *puhso* is very thick; သည်တောအလွန်ထူသည်, this jungle is very dense; အလွန်ထူးသည့်လူ, a very stupid man; မောင်သာထွန်းအသားအရေထူကုန်ပြီ၊ နူရှာတော့မည်; ထူထဲသည့်အင်္ကျီ, a thick jacket.

ထူထပ်, *v.* to be thick, close together, သည်ပွဲမှာအလွန်လူထူထပ်သည်၊ ကြည့်စရာမရှိဘူး, the people are very crowded in this *pwe*; there is no place from which to see it.

ထူထူ, *adv.* thickly, ထိုက်ထိုက်။

ထူထဲ, *v.* to be thick, not thin; to be thick, close together; particularly applied to closely woven cloth, အလွန်ထူထဲသည့်အင်္ကျီ, a very thick jacket; သည်မြင်းအလွန်ထူထဲသည့်မြင်း၊ အစီးအနင်း ကောင်းကောင်းခံသည်, this horse is very stoutly built, he stands a great deal of riding.

ထူပြော (*pron.* ထူပြော), *v.* to be numerous, ပြောသည်, များသည်; to be prevalent, as disease, ထူထပ်ပေါ်များ, ယခုအခါရန်ကုန်မြို့မှာကျောက်ပေါက် ရောဂါအလွန်ထူပြောသည်; သူခိုးထားပြထူပြောသည့်အရပ်, a locality where thieves and dacoits are very numerous.

ထူလပြစ်ကြီး, ထူလပြစ်ပြစ်, *a.* same as ပြစ်ထူကြီး, stupid; thick-headed.

ထူး, 1, *n.* a natural hole, cavity in the earth; *not used singly.*
ထူးခေါင်း, ထူးတွင်း, *n.* same, ထူးတွင်းထဲကမြွေထွက်လာသည်။
ထူးပေါက်, *n.* a hole, passage through from side to side; ပေါက် *frequently follows* ထူး *as a verb, e.g.*, ထူးပေါက်၍ထားနိုးပေါက်သွားသည်။
ထူး, 2, *n.* a hopple or fetter of iron or rope.
ထူးခတ်, ထူးထည့်, *v.* to put on a hopple or fetter, ဆင်ဆိုးလို့ထူးခတ်ရသည်, as the elephant is vicious, one has to fetter him.
ထူး, 3, *v.* to differ from others, be diverse, whether for the better or the worse; to be singular, uncommon, အလွန်ထူးသည့်လူ; *comp.* ဆန်း. *Der.* အထူးထူး, and တထူး။
ထူးခြား, *v.* same, သည်သူတဦးအပြောအဆိုအနေအထိုင်အသွားအလာအလွန်ထူးခြားသည်။
ထူးချွန်, *v.* to exceed, surpass in skill or execution, ဥာဏ်ပညာထူးချွန်သောသူ။
ထူးဆန်း (*pron.* ထူးဇန်း), *v.* to be unusual, uncommon, distinguished, exceptional, rare, marvellous, peculiar; *see* ဆန်း; တထူးတဆန်းသည့်သိတင်း, extraordinary news; ငှက်ကုလားအုပ်အလွန်ထူးဆန်းသောငှက်ဖြစ်ပါသည်, the ostrich is a most extraordinary bird.
ထူးထွေ, *v.* to be diverse, various, diversified; to become different from itself; *see* ထွေ; to be unusual, extraordinary, particular, ဦးကုလားထူးထူးထွေထွေမပြောဘူး, U Kula did not mention anything in particular; ကျွန်တော်သည်အမှုတွင်ထူးထူးထွေထွေမပြောလိုပါဘူး, I do not wish to say anything unusual in this case.
ထူးပြား, *v* to be various, ယခုကာလထူးထူးပြားပြားသိတင်းစကားများသည်, in these days there are all sorts of wonderful rumors. *Der.* အထူးထူးအပြားပြား။
ထူးလည်း (*pron.* လယ် *in colloq.*), *v.* same as ထူးဆန်း; ထူးထူးလည်းလည်းရှိသည်, ကွဲလည်းထူးခြား, ကွဲလွဲထူးခြား။
ထူး, 4, *v.* to reply to a call, သူခေါ်သောအခါထူးပါလား, when he calls, answer him, will you not? ဘုရားထူးသည်, ခင်ဗျားထူးသည်, ရှင်ထူးသည်။
ထူးချက်, *n.* what is said in reply to a call.
ထေ (*pron.* ထယ်), *v.* to exchange, barter, ထပ်သည်, လဲသည် (*infreq.*); ထေချင်းထပ်သည်, ထေချင်းလဲကြစို့။
ထေယျသံဝါသက (Pali ထေယျ, to steal, and သံဝါသ, to associate), *n.* one who assumes the appearance of a priest and thereby steals the fellowship of priests; or a priest who pretends that he has observed a greater number of Lents than he really has, ထေရ်နိုး။
ထေရ် (Pali), *n.* one who has been a Buddhist priest for not less than

[illegible] or [illegible]: a different person [illegible]

ထောင် N */dau'/

five years; there are three classes, အနုထေရ်, or မဇ္ဈိမထေရ်, ထေရထေရ်, and မဟာထေရ်, composed of those who have been respectively, five, ten, and fifteen successive years, in the priesthood; *see* မထေရ်; strictly speaking no priest has a right to the title of မဟာထေရ်, unless he has passed twenty Lents in the priesthood.

ထေ့ပြော, *v.* to speak in an allusive, bantering manner (*Colloq.*).

ထေ့သံ, *n.* a light accented sound, အောက်မြစ်သံ။

ထေး, *v.* to calk with pitch or other similar substance, လှေကိုထေးတတ်သလား, can you calk a boat?

ထေးကျပ်, *v.* to calk, by driving pitch or any similar substance into seams or cracks with a heated instrument; *see* ကျပ်။

ထေးကြောင်းပတ်သေး, *n.* the calked seams in a boat, ခင်ဗျားလှေထေးကြောင်းပတ်သေး မလွတ်ဘူး။ မလွတ်သောကြောင့် ခင်ဗျား အသိုး ချိုချိုနှင့် ရောင်းမည် မဟုတ်လား။

ထေးဖာ, *v.* to mend a breach, close a hole by patching or otherwise; *see* ဖာ။

ထောက်, 1, *v.* to prop up; *comp.* ၃; to support, maintain, afford assistance, ကူသည်, ညီသည်, မသည်; *n.* a prop, stay, brace, strut; (a horse's) height, သည်မြင်းထောက်ကောင်းသည်, this horse is of a good height; ထောက်သုံးတောင်ပြည့်သည့်မြင်း, a horse whose height is fully three cubits, *i.e.*, thirteen hands and two inches; to ricochet, as a bullet, မြေကြီးကိုကျည်ထောက်သွားသည်; ထောက်ပြော, to put words into another's mouth, to prompt, ကျွန်ုပ်သိချင်းဆိုသည့်အခါ၊မှားလျှင် ထောက်ပါခင်ဗျား. *Der.* အထောက်, and အထောက်အရပ်။

ထောက်ခံ, *v.* to support; to support with a prop; *see the parts*; မောင်မင်းသက်သေထောက်ခံပြရန်ရှိ၏လား။

ထောက်ခွ, *n.* a supporting crotch, a crutch.

ထောက်တို, *n.* a short prop under a floor, သည်အိမ်အောက်ကထောက်တိုကိုခံထားသည်။

ထောက်တိုင်, *n.* a stanchion.

ထောက်ပင့်, ထောက်ပံ့, ထောက်မ, *v.* to support, maintain, afford assistance, ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောသူတို့ကို၊ ငွေရှိသောလူများက၊ ထောက်ပံ့ရန်အလွန်ကောင်းပါသည်။

ထောက်, 2, *v.* to consider, ဆင်ခြင်သည်; *not used singly in this sense*; to have regard to, have respect to; to have regard for, feel for, စာသည်, ညှာသည်; သည်အမှုတွင်ခင်ဗျားမျက်နှာကိုမထောက်နိုင်ပါ. *Der.* အထောက်။

ထောက်ချင့်, *v.* to consider, weigh, estimate in the mind, take into account, ကျွန်ုပ်အထူးပြောရန်မရှိ၊အမှုကိုထောက်ချင့်လို့သာပြုပါတော့။

ထောက်စာ, ထောက်ညှာ. *v.* to have regard to; to feel for, မိဘဆွေမျိုးအလွှန်ထောက်ညှာလျှင်၊မကြာမကြာငွေချေးချင်သည်။
ထောက်ထား, *v.* to have regard or respect to.
ထောက်ခြေ, *v. see the parts.*
ထောက်ရှု, *v.* to consider, ထောက်ရှုမြော်တွေး; ကြီးကျယ်သည့်အကြောင်းကိုမကြံမီ၊ထောက်ရှုမြော်တွေးလျှင်ကောင်းသည်။
ထောက်လှမ်း, *v.* to inquire into, take measures to know, especially in the way of doing so for some official, သည့်အကြောင်းအရာကိုထောက်လှမ်းပါဦး, make further inquiry into the circumstances of this case; ထောက်လှမ်းချက်ပေး, to give information; ထောက်လှမ်းချက်ရ, to receive information.
†ထောက်ကြံ့ (ပင်), *n.* a name common to two species of *Terminalia*, the *Terminalia alata*, and the *Terminalia crenulata*, forest trees growing to the height of sixty or one hundred feet (Pali အဇ္ဇုန).
ထောက်ရှာ (ပင်), *n.* the chaste tree (the leaves are eaten with curry).
ထောက်ရှာမ (ပင်), *n.* the *Turpinia pomifera,* an evergreen tree, growing to the height of thirty or forty feet; the flowers which are small, and greenish white, form panicles in the axles of the upper leaves; the fruit is round, green, and smooth, the size of a large cherry.
ထောင်, 1, *n.* a prison, jail, နှောင်အိမ်။
ထောင်ကဲ, *n.* a jailer (*of doubtful usage*), ထောင်ကဲမင်း။
ထောင်ကျ, *v.* to be imprisoned.
ထောင်ခါ, *v.* to make a jail delivery; formerly (in U.B.), to release prisoners, when a jail was overcrowded, or with a view of obtaining merit, as on the occasion of the King's coronation, the new year, etc.
ထောင်ချ, *v.* to put into a prison, to confine in a prison or jail.
ထောင်ချုပ်ဝါရင်း, *n.* a jail commitment warrant.
ထောင်စာချီ, ထောင်စာရေး, *n.* the clerk of a jail.
ထောင်တသက် (*pron.* ထောင့်တသက်), *n.* imprisonment for life; ထောင်တသက်တကျွန်းပို့ဒဏ်, transportation for life; ထောင်တသက်စီရင်သည်။
ထောင်ထ, *v.* to rise in mutiny, as the prisoners of a jail, ထောင်ပုန်ကန်။
ထောင်ဒဏ်, *n.* the punishment of imprisonment.
ထောင်ပါးကွက်, *n.* an executioner, အာဏာသား။
ထောင်ပိုင်ဝန်, *n.* a superintendent of a jail.
ထောင်မြဲတာ, *n.* a jail warder.
ထောင်ဖောက်ပြေး, *v.* to escape from a jail; ထောင်ဖောက်, to break jail.

—ထောင် ဘဲထောင်၊ q.v.
…ဓထောင် ဘဲထောင်- q.v.

ထောင့် */daun./ diamond (in cards) 6X8 EB jack

ထောင်မှူး, *n.* a jailer; a bailiff.

ထောင်ဝင်စာခံ, *v.* to present a petition to the jail authorities, for the purpose of interviewing a prisoner.

ထောင်သား, *n.* a prisoner of a jail.

ထောင်, 2, *v.* to set a trap, take measures to entrap; ယုန်ထောင်, ကြွက်ထောင်, ဆတ်ထောင်, ငါးထောင်, etc.

ထောင်ချောက် (*pron.* ဂျောက်), *n.* a trap.

ထောင်ဖိ, *v.* to entrap, catch in a trap.

ထောင်, 3, *v.* to place in an upright position; *comp.* ထူ; to be proud, unhumbled, unyielding, obstinate, stubborn, မာန်ထောင်သည်; ထောင်လိုက် (*pron.* ဒေါင်လိုက်), *adv.* in an upright position, ထောင်လိုက်ထား။

ထောင်ထား, *v.* to be proud, haughty, obstinate.

ထောင်တိုက်, *v.* to bend and string a bow, လေးတင်။

ထောင်ပျဉ် (*pron.* ဖျဉ်), *n.* a board used for closing or partitioning a house (ပျဉ်ထောင်).

ထောင်လွှား, *v.* to be proud, arrogant, မာန်ထောင်လွှားသည်; *see* မာန်။

†ထောင်ပကောဋိ, *n.* a septillion, a number represented by a unit and forty-six ciphers.

ထောင့်, *v.* to bend, curve, make a corner or angle; *comp.* ကွေ့; to put into a corner, out of the way, as stolen cattle, ကျွဲကိုထောင့်ထားသည်; to conceal by subterfuges and circumventions; to prevaricate, equivocate, quibble in speech, ထောင့်ပြော; to be somewhat ambiguous in meaning, စကားထောင့်; *n.* a bend, corner, angle, အကွေ့; အိမ်ထောင့်ပုံ, a sectional drawing of a house; အပြင်ထောင့်, an exterior angle; အတွင်းထောင့်, an interior angle; ငါ့ကိုထောင့်မပြောနှင့်; ခင်ဗျားစာရေးသည်မှာ၊ စကားထောင့်သည်, as to the letter you have written, the language is ambiguous.

ထောင့်ကြား (*pron.* ဒေါင့်), *n.* a corner, hole, cranny, nook, ထောင့်ကြို ထောင့်ကြား။

ထောင့်ကွယ်, *v.* to put into a corner, out of the way.

ထောင့်ကွေ့, *n.* the inside of an angle or bend; *hence* ပင်လယ်ထောင့်ကွေ့, a bay, or gulf.

ထောင့်ချွန် (*pron.* ဒေါင့်ချွန်), *n.* an acute angle, ကြက်လျှာ; *comp.* ထောင့်ပြေ။

ထောင့်စွန်း (*pron.* ဒေါင့်စွန်း), *n.* the outside of an angle or bend.

ထောင့်တန်း (*pron.* ဒေါင့်ဒန်း), *n.* the diagonal of a square or parallelogram; *adv.* diagonally, cornerwise.

ထောင့်ဖြတ် (*pron.* ဒေါင့်ဖြတ်), *n.* a chord subtending the segment of a circle or curve; *adv.* diagonally, cornerwise.

ထောင့်ပြေ, *n.* an obtuse angle, ထောင့်ကျယ်။
ထောင့်ဝှက်, *v.* to put into a corner, out of the way, conceal by subterfuges.
ထောင်း, *v.* to pound, as with a pestle or the elbow; *comp* ထု; ထောင်းထုရိုက်နှက်။
ထောင်းထောင်း, *adv.* fine, as powder, ညက်ညက်; ထောင်းထောင်းကြေ, to be reduced to a fine powder, to be ground to dust; to be trodden down, as grass, paddy; *fig.*, ruined, destroyed, annihilated, မြို့ထောင်းထောင်းကြေ, လူထောင်းထောင်းကြေ; in a mass or cloud of fine particles, as dust, ဖုတ်ထောင်းထောင်းထ, or တထောင်းထောင်းထ; or smoke, မြို့မီးလောင်ထို့မီးခိုးထောင်းထောင်းထသည်; or vapor, heat, steam, မြင်းများကိုနံနက်စောစောရေချိုးပေးသည့်အခါ၊ ကိုယ်ကအငွေ့ထောင်းထောင်းထသည်; *fig.*, applied to strong passion, ကိလေသာမာန်ထောင်းထောင်းထသည်, ဒေါသထောင်းထောင်းထသည်; also applied to cobras, မြွေဟောက်ပါးပျဉ်းထောင်းထောင်းထသည်။
ထောပတ်, *n.* ghee; butter.
ထောပတ်စည်, *n.* a tin of preserved butter.
ထောပနာ, *v. see next.*
ထောမနာ (Pali), *v.* to praise, laud, extol; *see* ချီးမွမ်း။
ထောလဘက်, *n.* a garden shrub attaining to the height of four or five feet; the leaves are lanceolate, and including the peteole are from two to six inches in length. It bears small, white flowers; the leaves are used in the preparation of a wash for the head.
ထော့နဲ့, *adv.* lamely, limpingly, ထော့နဲ့သွားသည်; *less than* ကျိုးနင်းကျိုးနင်း, ထော့နဲ့ထော့နဲ့နှင့်သွားသည်။
ထော်, *v.* to protrude, as the lips, either naturally or as when vexed or angry, နှုတ်ခမ်းထော်သည်; to be uneven as the end or side of a thing, at its junction with another, တဘက်ထော်နေသည်။
ထော်ငေါ်, *v. see the parts.*
ထော်မော်, *v.* to be proud, arrogant, မာနထော်မော်သည်, ထော်ထော်မော်မော်နိုင်သည်, စကားပြောထော်မော်သည် (*infreq.*).
ထော်လော်, *v.* to rise up unevenly; *used adverbially* (*infreq.*).
ထော်လော်ကန့်လန့်, *adv.* same (*more common*), ထော်လော်ကန့်လန့်လုပ်တတ်သည်, ထော်လော်ကန့်လန့်ပြောတတ်သည်, ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောတတ်သည်။
ထို, *pron. a.* that, ဟို; *the written form is* ထို, *the colloq. is* ဟို (*pron.* ထို့ *when immediately preceding* အပြင်၊ ကြောင့်၊ အတူ၊ နည်းတူ).
ထိုမှဤမှ, *adv.* hither and thither, အမိကိုရှာ၍မတွေ့မမြင်သည်ရှိသော်၊ ထိုမှဤမှပြေးလျှက်; *equivalent to the colloq. phrase* တောင်ပြေးမြောက်ပြေး။
ထိုထို, *pron. a.* those other, ထိုထိုသူငယ်တို့သည်, those other children.

ထိုသို့, *pron. a.* such, of that sort; *adv.* thus; ထို *is sometimes reduplicated to form a plural*, as ထိုထိုဥစ္စာ, those things; *also used with* ဤ *in a reduplicated form*, ထိုထိုဤဤ, ထိုထိုဤဤရောဂါများသည်, ထိုထိုဤဤစကားများသည်, ထိုထိုဤဤအစားအသောက်များသည်။

ထိုက်, *v.* to be worth, have a certain value, more or less; to deserve merit, be worthy of; to be suitable, fit, တန်သည်; ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ, *adv. phrase,* in a befitting, suitable manner, as is befitting or proper; အလွန်ချောသည့်မြင်း၊ မင်းမှိုးရာဇာ သူဌေးကြီးများနှင့်သာထိုက်သည်, a very handsome horse, is only suitable for officials and rich men. *Der.* အထိုးထိုက်, ဒဏ်ထိုက်။

ထိုက်တန်, ထိုက်လျောက်, ထိုက်သက်, *v.* same; to be adequate, အထယ်သူသည်ထိုက်တန်သနည်း; တရားထိုက်သက်ရာအမှုကိုစီရင်လျှင်၊ကျွန်တော်ကြေနပ်ပါမည်, if the case is decided according to what is proper in law (*i.e.*, on its merits) I shall be satisfied.

ထိုက်ထိုက်, *adv.* thickly, ထူထူ; *prefix to* မိ, အစိတေထိုက်ထိုက် (ထူထူ) မိပါ, and to ရက်, ပုဆိုးကိုအသားထိုက်ထိုက် (ထူထူ) ရက်ပါ။

ထိုင်, *v.* to sit.

ထိုင်စား, *v.* to live in ease, *i.e.*, without being obliged to work for one's living; it is also used in a reproachful sense, when addressing or speaking of, indolent persons, မောင်ကြွက်မြို့ဥစ္စာပစ္စည်းပေါ်သောကြောင့်၊ အလုပ်မလုပ်ရဘူး၊ ထိုင်စားရသည်, သည်လူဟာအလုပ်မလုပ်ချင်ဘူး၊ထိုင်စားချင်သည်, this man is not at all inclined to work, he desires to live in ease.

ထိုင်မသိမ်းအင်္ကျီ, *n.* a short coat.

ထိုင်း, *v.* to be damp, so as to stick together, မသွက်; to be heavy, as the ear (နားထိုင်း); to be stupid, sluggish, as the mind (ဉာဏ်ထိုင်း); နေ့စဉ်မပြတ် မိုးရွာသောကြောင့်၊ အဝတ်အစားများထိုင်းကုန်ပြီ, ဆေးဆားထိုင်းနေပြီ, the effervescing medicine has become inert.

ထိုင်းမှည်း, *v. see next* (*infreq.*).

ထိုင်းမှိုင်း, *v.* to be dull, sluggish, inert; applied to mind or person, သည်လူနေပုံထိုင်ပုံထိုင်းထိုင်းမှိုင်းမှိုင်းရှိနေသည်။

ထိုးဘောင်, *n.* the name given to the hylobates in Ramree; the hoolock gibbon.

ထိုး, *v.* to thrust at, in, or through; to work, operate on; of various applications; ဓားနှင့်ထိုး, to stab with a knife; ဓားမြောင်နှင့်ထိုး, to stab with a dagger; လက်သီးနှင့်ထိုး, to strike (from the shoulder) with the fist; လှံနှင့်ထိုး, to spear; to make letters, figures, marks, etc., on any substance; လိပ်ထိုး, to write the title of a document

on the outside; to write an address (on a letter); to write, engrave, cut in wood, stone, etc., ကမ္ပည်းထိုးသည်, ကမ္ပည်းလိပ်စာထိုးသည်, မှင်ကွင်းထိုးသည်; ရာဇဝင်ထိုးသည်, to make a historical record; to play at certain games of chance, အနိုတောင်ထိုးသည်, ကြိုးထိုးသည်, ထည်ထိုးသည်; to sting, as a scorpion, wasp, ကင်းမြီးကောက်ထိုး, နကြွယ်ထိုး, ပိတုန်းထိုးသည်။

ထိုးကျင့်, *v.* to shoot, as pain, ထိုးကျင့်ပြီးနာသည်။

ထိုးကြိုး, *n.* tape made by hand; *comp.* ကျပ်ကြိုး။

ထိုးကွင်း, *n.* a tattooed spot, ထိုးကွင်းခါးလျှည့်, ထိုးကွင်းဒူးကျ။

ထိုးကွင်းဆရာ, *n.* a tattooer, *lit.* professor of tattooing; also styled မင်ကြောင်ဆရာ (*polite*).

ထိုးကွင်းထိုး, *v.* to tattoo.

ထိုးဆွ, *v. see the parts*; to pierce and open by lacerating or rending, ကျီးလင်းတတို့အသေကောင်ပုပ်ကိုထိုးဆွကြသည်။

ထိုးတံ, *n.* a fiddle bow, ramrod, piston, etc.

ထိုးတံကြိုး, *n.* the string of a fiddle bow.

ထိုးထွင်း, *v.* to penetrate into (a subject); to invent, originate; to possess powers of scrutiny.

ထိုးပစ်, *v.* to let fly; to take a snap shot, as with a gun or rifle.

ထိုးမုန့်, *n.* a kind of bread made of glutinous rice, jaggery, etc.

ထိုးလွှ, *n.* a handsaw.

ထိုးဝါး, *n.* a bamboo pole used for propelling boats.

ထွက်, *v.* to go or come out, emerge from; to rise, as a celestial luminary; to project, protrude; to leave the starting post, as in a race; to leave a port, mooring place, as a ship, boat; or a station, as a railway train; မောင်ဖြူမနေ့ကထွက်သွားသည်, Maung Pyu left yesterday; လထွက်လျှင်ရေတက်သည်; အငူစွန်းထွက်နေသည်, the headland projects, တောဝက်၏ထိုးမိုလ္လိုအူထွက်နေသည်; မြင်းနှစ်ကောင်ထွက်လာပြီ, the two horses have started; မီးရထားထွက်သွားပြီ, the train has left; to leave a service or an employ, အလုပ်မှထွက်သည်. *Der.* အထွက်။

ထွက်ကုန်, *n.* exports, ထုတ်ကုန်; *comp.* သွင်းကုန်။

ထွက်ချိန်, *n.* time of departure.

ထွက်စီး, *v.* to issue, flow out.

ထွက်နပ်, *v.* to present, offer (*obs.*); ထွက်စားနပ်စားပြုသည်။

ထွက်ပေါက်, *n.* a vent, aperture for passage outward.

ထွက်ပြေး, *v.* to run away, to decamp, abscond; often followed by တိမ်းရှောင်, and almost invariably used in a bad or derogatory sense.

ထွက်ဝ, *n.* an outlet, an exit.

ထွင်, *v.* to clear, clear out or away, as a thorn from the flesh, ဆူးထွင်, or trees and bushes from the ground, သစ်ပင်ထွင်, ချုံထွင်; one kind of ရှင်းလင်းသုတ်သင်; to clear, disentangle hair, ဆံပင်ထွင်, thread, ချည်ခင်ထွင်; ဖြင်သည်, သင်သည်; to elucidate, or make clear, as a matter of business, အမှုထွင် (*infreq.*); အိမ်အနားပတ်လည်တောကိုထွင်လိုက်ပါ, clear the jungle around the house.

ထွင်း, *v.* to make a hole into, by digging out some part of the substance, as with a chisel or gouge, to scoop out, ခေါင်းထွင်း, တိုင်ထွင်း, နတ်ထွင်း သည့်ခံတွင်းထမင်းငတ်ရှိုင်ရိုးလော, can the mouth formed by *nats* suffer hunger? This expression is used by way of self-encouragement or to encourage others, in reduced and straitened circumstances.

ထွတ်, 1, *n.* a fleshy excrescence, whether indolent (causing little or no pain), ဖြင်းဖု, or cancerous, နူထွတ်; ထွတ်အိုင်းနာပေါက်, မျက်နှာအ ထွတ်ထွတ်နှင့်အနာကြီးနဲ့ပြီ။

ထွတ်, 2, *v.* to be very tender, delicate; *more than* နူ; applied to leaves, fruit (သစ်သီးသစ်ရွက်များနူနူထွတ်ထွတ်ကလေး), to the flesh, etc.; *used adverbially or combined with* နူ, *which see*; သည်နွားထွတ်ထွတ် ကလေးရှိသေးသည်, သည်သစ်ပင်အလုံးအရပ်ကြီးသော်လည်း၊ ထွတ်ထွတ်က လေးရှိသေးသည်။

ထွန်, *n.* a kind of harrow, for breaking clods of earth which have been turned up by the plough, or for clearing the fields of weeds, brambles, etc.; where the soil is light the ထွန် is used in the place of a plough; *comp.* ထယ်; *v.* to harrow; to drag, as an anchor; ကျန်းထွန်, ထွန်ဘီးနွား; the ထွန် is used for making furrows for planting peas, millet, and sesamum.

ထွန်ကိုင်း, *n.* the curved handle of a harrow.

ထွန်ကြောင်း, *n.* a furrow made by a harrow.

ထွန်ချက်, *n.* a seed harrow, for separating the grain from the stalks after threshing.

ထွန်ချေး, *n.* the dirt, rubbish, etc., collected by the teeth of a harrow

ထွန်ခြစ် (*pron.* ထွန်ဖြစ်), *n.* a rake.

ထွန်တုံး, *n.* the stock of a harrow in which the teeth are set; ထွန် တုံးချွတ် is used to express the time when bullocks or buffaloes are unyoked, *i.e.*, about 9 a.m., ထွန်တုံးချွတ်ချိန်. In U. B. cultivators rarely harrow in the afternoon, လေးနံ့နက်ထွန်ရပါသည်, ထွန်ရေးပွမှ ညနေထွန်သည်။

ထွန်တုံးထောင်, *v.* to set the stock of the harrow on one end, after finishing work.

ထွန်တုံးဖိတ်, ထွန်တုံးပစ်, *v.* to finish the work of harrowing.
ထွန်ထောင်တိုက်, *v.* to set the stock of the harrow on one end, in order to made a deep furrow or trench, ထွန်စောင်းတိုက်။
ထွန်ယက်စိုက်ပျိုး, *v.* to harrow and sow seed, ထွန်၍ယက်၍ကောင်းသည့်နွား။
ထွန်ရေးကြောင်း, *n.* a mark made by the tooth of a harrow.
ထွန်လုပ်မြေ, *n.* cultivated ground.
ထွန်သန်, *n.* the shaft of a harrow.
ထွန်သွား, *n.* the tooth of a harrow; *v.* to drag, as an anchor.
ထွန့်, or ဒွန့် (ပင်), *n.* a timber tree belonging to the genus *Eriolæna*; it produces a red wood used for building purposes, also for making rice pounders and paddles.
ထွန့်, *v.* to twitch (*intrans.*), as by a short, spasmodic contraction of a fibre or muscle, ထွန့်ထွန့်လူးအောင်နာသည်; မြွေဟောက်ခါးကိုထုတ်၍ ရိုက်ထားလို့ထွန့်ထွန့်လူးနေသည်။
ထွန်း, *v.* to shine, emit light, အရောင်ထွက်သည်; to make shine, cause to be light, လင်းစေသည်; to kindle, ညှိသည်; to appear, be distinguished, conspicuous, resplendent; *more than* ထင်ပေါ်, သည်ညလ ရောင်ထွန်းသည်; မှောင်မိုက်ခဲ့ပြီ၊တယောင်းတိုင်ကိုမီးထွန်းလိုက်ပါ။
ထွန်းကား, ထွန်းတောက်, ထွန်းပ, ထွန်းလင်း, *v.* to shine, emit light; *also used fig.*, သည်မြို့မှာတယ်သူသြဇာထွန်းကားနေသလဲ, whose influence is prominent in this town? ခင်ဘွားဖိုးရိုယစိုက်လျှင်၊တနေ့ထက်တနေ့ထွန်းပလိမ့်မည်။
ထွပ်, *v.* to squeeze (out of a socket); *comp.* ညှပ်, and ဖျစ် (*rare*).
ထွပုပ်, or ဒွပုပ် (ပင်), *n.* the *kydia calycina*, a tree occasionally attaining to the height of forty feet. The wood is white and straight-grained; the bark yields fibre.
ထွာ, 1, *v.* to measure with a span, တယ်လောက်ရှည်သလဲသိရအောင်ထွာ စမ်းပါ, span it, please, in order to know how long it is. *Der.* အထွာ, and တိုင်းထွာ။
ထွာ, 2, *v.* to mince with a knife, the point remaining unmoved and the handle rising at each stroke, ဆေးကိုထားမောက်ဖြင့်ထွာသည်။
ထွား, *v.* to be stout, large, burly; to be chubby, as a child; ထွား usually implies that the person or animal spoken of, is large or stout for his, or its, age, တယ်လောက်ထွားသည့်အကလေး, what a stout, chubby child!
ထွားကျိုင်း, ထွားဖွံ့, *v. see the parts*, အလွန်ထွားကျိုင်းသည့်မြင်း, a very stout, big horse.
ထွားရှား, *v.* to be stout, large; *used adverbially* (*rare*).
†ထွားထွား, *adv.* fine, as powder, ညက်ညက်။

တင်ကလေး ထွား: ထွား:   full hips   PN-WP 171

ထွီ, *int.* expressive of disgust, သည်လူလုပ်ထားတယ်ရွှံ စရာကောင်းသည်၊ထွီ (*colloq.*). When a Burman employs this interjection, he usually expectorates, or makes a noise resembling expectoration.

ထွေ, 1, *v.* to be diverse, various, diversified, ထူးထွေ, သည်လူနှိရောဂါ ထွေနေသည်, this man has a complication of diseases.

ထွေထူး, *v.* same as ထွေ။

ထွေပြား, *v.* same as ထွေ; ထွေထွေပြားပြားကြံတတ်သောသူ, a person who schemes in many different ways.

ထွေရာ, *v.* same; *used adverbially,* ထွေထွေရာရာ; ထွေရာလေးပါး, the four cardinal points of the compass.

ထွေသာကေလာ, *adv.* evasively, as in eluding a statement, question; or in trying to avoid doing anything; or in failing to keep an engagement, ထွေလာကေလာနိုင်သည်။

ထွေ, 2, *v.* to throw with a motion of the hand parallel with the ground, in play, as in pitching quoits; *comp.* ထွဲ, to throw with a swinging motion of the arm; *not used singly.*

ထွေကစား, *v.* to pitch quoits.

ထွေပစ်, *v.* *see* ထွေ (*more common*).

ထွေပြား, *n.* a quoit.

ထွေး, 1, *v.* to be mixed together, ငါးမျှားမိုက်နှင့်မိသည့်အခါ၊ထွေးနေတတ်သည်; to be confused in a mass, ပြွမ်းနှော၁သည်, လူချင်းထွေးသည်; to be confused in utterance, စကားထွေး; to be matted together, as the hair, ဆံထွေးသည်. *Der.* အထွေး, and ရှုပ်ထွေး။

ထွေးရော, ထွေးရောရှက်တင်, ထွေးရှုပ်, ထွေးရှုပ်ရှက်တင်, *v.* to be mingled together promiscuously; သည်လူနှစ်ဦးအရာရာထွေးရောရှက်တင်နေကြသည်, these two persons are intimately associated with each other in many different ways.

ထွေးလုံး, *v.* to be mixed together into a mass, တရားလိုတရားခံတို့သည်၊ အချင်းချင်းသတ်ပုတ်ထွေးလုံးနေသည်ကိုမြင်ပါသည်။

ထွေးလုံးရစ်ပတ်, *v.* to be intricately involved.

ထွေး, 2, *v.* to spit, တံထွေးထွေးသည်; to spit out, as water or food, ရေထွေးပစ်လိုက်; နှီးကိုရေနှင့်ထွေးသည်။

ထွေးအင်, ထွေးခံ, *n.* a spittoon.

ထွေး, 3, *v.* to be the youngest; *not used as a verb. Der.* အထွေး။

ထွေးတော် (*pron.* ဒွေးဒေါ်), *n.* a mother's younger sister; a father's younger brother's wife; *see* မိထွေး။

†ထွေးထွေးနီ, *v.* to be scarlet, ရဲရဲနီ။

ဒ

ဒ, the eighteenth consonant in the Burmese alphabet, and the third in the class of dentals.

ဒက် (နာ), *n.* a disease at the roots of the hair, causing baldness, *Tinea tonsurans.*

ဒက္ခိဏ (Pali), *n.* the south, တောင်; ဒက္ခိဏဌာနမင်းကြီး, the Commissioner of the Southern Division.

ဒက္ခိဏာယည် (*pron.* ယဉ်), *n.* the southern carriage or path of the sun.

ဒက္ခိဏာယည်အစွန်း, *n.* the winter solstice.

ဒက္ခိဏာယည်စွန်းတန်း, *n.* the Tropic of Capricorn.

ဒင်, *n.* the breech, butt end of an instrument, သေနတ်ဒင်နှင့်ဆောင့်သည်; the head of a tattooing iron, ဒင်ဖု, ဒင်တပ်; ဒင်နှင့်အင်မမျှ, to be out of proportion, as a small horse harnessed to a large carraige.

ဒင်ဖု, *n.* a knob at the end of a rod.

ဒင်လေးချိ, *v.* to be slow, from idleness or reluctance, ဒင်လေးချိမနေပါနှင့်။

ဒင်္ဂါး, *n.* a circular piece of metal, stamped, whether for a coin or a medal; ဒင်္ဂါးလိမ်ပြုလုပ်မှု, the offense of counterfeiting coin; ဒင်္ဂါးလိမ်ပြုလုပ်ရန်တန်ဆာကရိယာ, instruments for counterfeiting coin.

ဒင်္ဂါးခတ်, *v.* to stamp a coin or medal, ဒင်္ဂါးနှိပ်; ဒင်္ဂါးသွန်းခတ်သည်တန်ဆာ, a coining tool or instrument.

ဒင်္ဂါးချိန်, *n.* weight in silver, as opposed to အလေးချိန်။

ဒင်္ဂါးစက်, *n.* a machine for manufacturing coin.

ဒင်္ဂါးတိုက်, *n.* a mint.

ဒင်္ဂါးဖျက်, *v.* to deface coin.

ဒင်္ဂါးလုပ်, *v.* to coin.

ဒင်ဒင်, *adv.* indicative of the sound which it imitates, ဒင်ဒင်မြည်; *intensive,* to words of hardness, ဒင်ဒင်ပါအောင်မာသည်, as a horse, bullock, or even a human being, ဒင်ဒင်ပါအောင်မာသည့်လူ; ဒင်ဒင်မြည်အောင်မာသည့်ကျောက်။

ဒဏ်, 1 (Pali ဒဏ္ဍ), *n.* a stroke, blow; chastisement, punishment; အတွင်းဒဏ်, an internal injury.

ဒဏ်ခတ်, *v.* to visit with punishment.

ဒဏ်ခံ, *v.* to suffer punishment (generally on behalf of another).

ဒဏ်ချ, *v.* to free from the internal effects of punishment, by medical treatment; to mete out punishment.

ဒဏ်ချက်, *n.* a mark from a blow inflicted by way of punishment; a mark from any blow, ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်။

ဒဏ်ငွေ, *n.* a fine, mulct; ဒဏ်ငွေဆောင်, to pay a fine.
ဒဏ်တပ်, *v.* to impose a fine or any punishment.
ဒဏ်ထမ်း, *v.* to do penance, by carrying sand or water, as a သာမဏေ, or ရဟန်း။
ဒဏ်ထား, *v.* to impose a penalty, to fine, ဒဏ်တပ်, မင်းအလုပ်ကိုကောင်းကောင်းမလုပ်လျှင်၊ဒဏ်ထားရလိမ့်မည်, if you do not do your work well, I shall have to fine you.
ဒဏ်ထိ, *v.* to incur a penalty, ငခင်ကငမှူးကိုဆဲသည့်အတွက်၊ ဒဏ်ငွေတဆယ်ထိသည်, Nga Kin incurred a penalty of ten rupees, on account of abusing Nga Hmu.
ဒဏ်ထိုက်, *v.* to be deserving of punishment.
ဒဏ်ပေး, *v.* to punish, inflict punishment.
ဒဏ်ရာ, *n.* a mark from a blow inflicted by way of punishment; a mark from any blow.
ဒဏ်, 2 (Pali ဒဏ္ဍ), *n.* an evil, calamity, ဘေး, အန္တရာယ်, ဘေးဒဏ်အန္တရာယ်။
ဒဏ္ဍာရီ, *n.* a fiction, fable, tale of the imagination, ဒဏ္ဍာရီစာ။
ဒဏ္ဍာရီရွှဲ, *v.* to write or relate fiction; *in a secondary sense*, to be discursive in speech, အလွန်ဒဏ္ဍာရီရွှဲပြောတတ်သည့်လူ။
ဒနိ, *n.* the toddy palm tree, *Nipa fruticans*; the leaf of the said tree used as thatch.
ဒနိကာ, *v.* to cover the sides of a house with the leaves of the toddy palm.
ဒနိခြံ, *n.* a toddy palm plantation.
ဒနိခွန်, *n.* toddy palm tax.
ဒနိတော, *n.* an extensive plantation of toddy palm trees.
ဒနိထိုး, *v.* to double and pin the said leaf on a stick, for thatching.
ဒနိဖျင် (from ဖျင်, to weave), *n.* a stick of the said leaf prepared for thatching, ဒနိတဖျင်သွင်းပါဦး။
ဒနိမိုး, *v.* to roof a house with the said leaves.
ဒနိရည်, *n.* toddy, the juice of the toddy palm tree. In Arakan the term အုန်းရည် is invariably used in lieu of ဒနိရည်, *e.g.*, အုန်းရည်သောက်သည်, for ဒနိရည်သောက်သည်, အုန်းရည်မူး, for ဒနိရည်မူး။
ဒနိရည်ခါး, *n.* fermented toddy.
ဒနိရည်ချို, *n.* unfermented toddy.
ဒနိရည်မူး, *v.* to be intoxicated by drinking toddy.
ဒနိရည်ဆိုင်, *n.* a licensed toddy shop.
ဒနွတ်, *n.* a kind of buffalo, with short horns; in U.B. called ခင်တို။
ဒန္တဇာ (*pron.* ဒန်တဇ) (Pali ဒန္တ, a tooth, and ဇာ, produced), *a.* den-

tal, produced from the teeth; applied to consonants of the တ class; တ၊ထ၊ဒ၊ဓ၊န၊လ၊သ၊ဒန္တဇာသအက္ခရာမည်ကုန်၏။

ဒန္တိုက (နာ), *n.* a gumboil, သွားဖုံးသွေးရောင်နာ။

ဒန္တကူး, *see* စန္ဒကူး, *n.* sandalwood.

ဒန့်ကျွဲ (ပင်), *n.* the *Cassia fœtida* plant. The beans of this plant are said to be a fair substitute for coffee, and to have soporific properties; the root is said to be efficacious in cases of scorpion bite. The leaves are eaten boiled, and are called မြိတ်ဆင်းကျွဲရွက်။

ဒန့်ဒလက်, *n.* the balsam plant, ဝဲဒလက်။

ဒန့်ရင်ကောက် (*pron.* ဒယင်ဂေါက်), *n.* the climbing fern, called by the Tavoyans ဒန့်ဒိငေါက်. The Burmese make a pickle of the leaves, ဒန့်ရင်ကောက်ချဉ်။

ဒန့်သလွန် (*pron.* ဒန့်ဒလွန်), *n.* the Indian horse-radish tree.

ဒန်း, 1, *n.* the henna tree, the leaves of which are used in staining the finger nails.

ဒန်းကျား, ဒန်းကြီး, *n.* varieties of the henna tree.

ဒန်းဆိုး, *v.* to stain (the nails) with the leaves of the henna tree.

ဒန်း, 2, *n.* a swing.

ဒန်းစီး, *v.* to swing (*intrans.*).

ဒန်းဆင်, *v.* to erect a swing.

ဒန်းပေါက်, *v.* to suspend a rope to a cross rope, in order to increase the tension.

ဒန်းမူး, *v.* to be giddy or dizzy, from swinging.

ဒန်းလွှဲ, *v.* to swing (*trans.*).

ဒမင်း, *n.* a kind of bamboo trap for catching fish; used only in the sea (79).

ဒမင်းကြမ်း, *n.* unsieved *ngapi,* in contradistinction to ဆန်ခါငါးပိ, sieved *ngapi.*

ဒမင်းခွန်, *n.* revenue derived from the tax paid on *damin* traps.

ဒမင်းငါးပိ, *n.* pressed fish, composed of all sorts; *comp.* မျှင်ငါးပိ။

ဒမင်းဆိပ်, *n.* a temporary fishing village, the residents of which are employed in the *damin* fishery, in the dry season.

ဒမင်းဆွဲထုတ်, *v.* to buy *damin ngapi* wholesale, at one of the aforesaid villages, in order to dispose of it elsewhere.

ဒမင်းထိ, *v.* to make a catch of fish for manufacturing *damin ngapi.*

ဒမင်းထောင်, *v.* to catch fish in a *damin* trap; also to set up as an employer of labor in the *damin* fishing industry.

ဒမင်းပွဲစား, *n.* a *damin ngapi* broker.

3ωɛ/ɵωɛ (Shorto 1962 241, 244) hamèaŋ (ib. 43) ... fish trap

ဒမင်းလှေ, *n.* a boat used in *damin* fishing.
ဒမင်းသမား, *n.* an employee in the *damin* fishing industry.
ဒမင်းသူကြီး, *n.* an employer of labor in the *damin* fishing industry.
ဒယ်အိုး, ဒယ်အိုးကင်း, *n.* a large iron pot or pan; *comp.* အိုးကင်း; a cauldron, ရှားချက်သည့်ဒယ်အိုး, a cauldron for boiling cutch.
ဒရကြမ်း (*pron.* ဒရဂြမ်း), *adv.* roughly, violently, ဒရကြမ်းသွားသည်, ဒရကြမ်းလာသည်; *sometimes used as an intensive,* to words denoting plenty, စပါးဆန်ဒရကြမ်းပေါမျှားသည့်အရပ်။
ဒရင့် from ရင့်, to trail), *adv.* in contact with the ground, touching and trailing. This word is allowable when a garment may not actually be touching the ground, but is worn longer than is customary, ပုဆိုးဒရင့်ဝတ်သည့်ဇာတ်မင်းသားပျက်လိုဘဲ, ထမိဒရင့်ဝတ်သည့်မန္တလေးသူလိုဘဲ. ပုဆိုးအောက်ကိုဒရင့်တိုက်နေပြီ။
ဒရင့်ဆွဲ, ဒရင့်တိုက်, *v.* to trail along the ground, သည်အကလေးအဝတ်များကိုမနိုင်လို့ဒရင့်ဆွဲလာသည်, မင်းပုဆိုးဖုတ်ထဲဒရင့်တိုက်နေပြီ။
ဒရင့်တသီ, *adv.* trailingly, in disorder, ပန်းကုံးဒရင့်တသီပန်လာသည့်မိန်းမ, ဒရင့်တသီမနိုင်သည့်အကလေး၊အဝတ်ကပိုကရိုနှင့်။
ဒရင့်သီ, *adv* trailingly, as the train of a gown.
ဒရစပ် (*pron.* ဒရဇပ်), *adv.* repeatedly and without intermission, မထပ်မနား; ဆန်ခါကြီးရွာသို့ဒရစပ်ရောက်နေဒါဘဲ။ ငင်းရွာအကြောင်းအရာကိုမသိဘဲနေရိုလား (*colloq.*), ဒရစပ်အိပ်သည်။
ဒရတွန်း (*pron.* ဒရဒွန်း), *adv.* instantly, headlong, without regard to circumstances, ဒရတွန်းသွားပါ၊သို့မဟုတ်မမှိဘဲနေလိမ့်မည်,အိမ်ပေါ်ကဒရတွန်းချလို့၊ခေါက်ထိုးမှောက်ခုံကျသည်။
ဒရပေ, *adv.* lawlessly, ဒရပေကျင့်သည်, ဒရပေနိုင်သည်, ဒရပေဆိုးသည်; *also used as an intensive,* to words denoting dirtiness, foulness, ဒရပေညစ်ပတ်အောင်စားသည်, ရေအိုးများဒရပေညစ်လိုက်သည်။
ဒရယ်, *n.* the porcine deer, *Cervus porcinus.*
ဒရယ်ချိုရေပြန်, *n.* hartshorn.
ဒရောသောပါး (from သရော်), *adv.* ridiculingly, insultingly; in a hurried, precipitate manner; ဒရောသောပါးသွားရသည်, ဒရောသောပါးစားရသည်; *see* ကဘိုက်ကရိုက်။
ဒရွတ်, *adv.* dragging along the ground, implying some degree of roughness and violence; *more than* ဒရင့်, *less than* ရွပ်; ဒရွတ်ခံ။
ဒရွတ်ဆွဲ, *v.* to drag along with violence, by main force, မလိုက်ဘူးခံလျှင်၊ဒရွတ်ဆွဲခေါ်ခဲ့ပါ။
ဒရွတ်သီ, *adv.* same as ဒရွတ်။
ဒရွတ်သီတိုး, *adv.* dragging with violence

ဒလက်, *n.* anything in the form of a cross made to turn round, as a twirling churn staff, a turnstile, etc., တောင်ပြေးမြောက်ပြေးဒလက် လည်သလိုဘဲ။

ဒလဟာ, *adv.* in the way of being open, exposed; *n.* an open plain, ဒလဟာပြင်; သည့်အိမ်အကာအရံမရှိ၊ဒလဟာနေလို့လေတိုက်သည်; သစ်ပင်သစ် ရိပ်ခိုစရာမရှိသည့်ဒလဟာပြင်ကြီးထဲမှာအလွန်နေပူသည်။

ဒလိမ့် (from လိမ့်, to roll), *n.* a roller; သံဒလိမ့်, an iron roller.

ဒလိမ်း (from လိမ်း, to smear), *n.* a thick coating of tar, pitch, gum, or any tenacious substance.

ဒလိမ်းထေး, *v.* to calk with such substances.

ဒလိမ်းထိုး, *v.* to smear with the same, ဒလိမ်းကိုင်, ဒလိမ်းကျံ။

ဒလိုင်းကြမ်းမှောက်ခုံ, *adv.* over and over, heels over head, topsy-turvy, ဒလိုင်းကြမ်းမှောက်ခုံချော်လဲ, အမှုဒလိုင်းကြမ်းမှောက်ခုံဖြစ်ကုန်ပြီ။

ဒသ (Pali), *a.* and *n.* ten, တဆယ်။

ဒသမ (Pali), *a.* the tenth, ဆယ်ခုမြောက်။

ဒသမတ်, ဒသမတ်ကိန်း, *n.* a decimal fraction.

ဒသသီလ, *by abbrev.* ဒသသိ (Pali ဒသ, ten, and သီလ, a religi us duty), *n.* the ten duties which are to be performed by candidates for the priesthood, သာမဏေစောင့်ထိန်းရသည့်သီလ, and by religious persons on days of worship, ဥပုသ်နေ့၌လူတို့စောင့်ထိန်းသောဒသသီလ; ဆယ်ပါးသီလ. "The *dasa-sil* or ten obligations binding upon the priest forbid (1) the taking of life (ပါဏာတိပါတ); (2) the taking of that which is not given (အဒိန္နာဒါန); (3) sexual intercourse (အဗြဟ္မစရိယ); (4) the saying of that which is not true (မုသာဝါဒ); (5) the use of intoxicating drinks (သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ); (6) the eating of solid food after mid-day (ဝိကာလဘောဇန); (7) attendance upon dancing, singing, music, and masks (နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသူကဒဿနဋ္ဌာနာ); (8) the adorning of the body with flowers, and the use of perfumes, unguents (မာလာဂန္ဓဝိလေပနဓါရဏမဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာ); (9) the use of seats above the prescribed height, *viz.* one and a half cubits (ဥစ္စာသယနမဟာသယန); (10) the receiving of gold and silver (ဇာတရူပရဇတပဋိဂ္ဂဟန)." M.B.

ဒဟတ် (ပင်), *n.* the *Tectona Hamiltonii*, a tree with a leaf rough to the touch, like that of the teak.

ဒိ, *n.* copper, regarded as the subject of some chemical or alchemical treatment; electro-plated ware, ဒိဇွန်း, an electro-plated spoon.

ဒိသတ်, *v.* to change copper into an imitation of gold or silver; ဒိသတ်ခက်ရင်း, ဒိသတ်ပုကန်, ဒိသတ်ဇလုံ, ဒိသတ်ထိုးဘူး။

ဒါန (Pali), *n.* a giving, ပေးခြင်း; a religious giving, လှူခြင်း; a religious gift, အလှူ; ဒါနဒါသ, inferior gifts, *i.e.*, using or enjoying the best things one's self, and giving inferior ones to others; ဒါနသဟာယ, gifts to others of equal value with the things which one uses or enjoys himself; ဒါနသာမိ, gifts to others superior to anything one uses or enjoys himself; သဒ္ဓါဒါန, offerings, made by faith in the benefits of ကံ (ကံကိုယုံကြည်၍လှူခြင်း); သက္ကစ္စဒါန, offerings (made with great respect) to *pongyis*; ကာလဒါန, gifts of flowers, food, fruit, to travelers, strangers, sick persons, etc.; အနုဂ္ဂဟိတဒါန, gifts offered without hesitation, freely, without grudging (မတွန့်မတိုဘဲ), *opposed to* နုဂ္ဂဟိတဒါန; သပ္ပုရိသဒါန, gifts of a righteous man; အသပ္ပုရိသဒါန, gifts of a wicked man.

ဒါနဒါသ, *n.* mean gifts, such as might be properly made to a servant or slave.

ဒါနပတိ, *n.* a noble giver.

ဒါနဝတ္ထု, *n.* a gift; an offering; a religious offering, အလှူ။

ဒါနသဟာယ, *n.* such offerings or gifts as might be properly made by one friend to another.

ဒါနသာမိ, *n.* liberal or princely offerings.

ဒါယကာ (Pali), *n.* one who contributes to the support of religion and religious characters; a layman, တကာ; *comp.* ဥပါသကာ; ကျောင်းဒါယကာ, စရပ်ဒါယကာ, ပစ္စည်းလေးပါးဒါယကာ; *see* သာသနာဒါယကာ။

ဒါယိကာမ, *n.* a female contributor to the support of religion; a lay woman, တကာမ။

ဒါလီ, *n.* a certain golden ornament worn about the neck, by women.

ဒါလီဆန်း (*pron.* ဒါလီဇန်း), *n.* a similar ornament made of silver or gold, the finest being made in Akyab, ဒါလီဆန်းဆင်သည်။

ဒါသ (Pali), *n.* a male servant or slave, ကျွန်။

ဒါသီ, *n.* a female servant or slave.

ဒိ, (*abbrev. of* ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်) (Pali), *n.* celestial wisdom, the wisdom of *nats*, နတ်မျက်စိကဲ့သို့မြင်ခြင်း; *comp.* ပု, and အာ။

ဒိစတြိတ် (Eng.), *n.* a district, ဟံသာဝတီဒိစတြိတ်နယ်။

ဒိစတြိတ်ရာဇဝတ်တရားသူကြီး, *n.* a district magistrate; *see* နယ်ပိုင်။

ဒိဋ္ဌ (*pron.* ဒိတ်ထ) (Pali), *n.* the space before one's eyes, presence, မျက်မှောက်။ ; actually, really, for certain B s.v.

ဒိဋ္ဌကြား, *v.* to hear with one's own ears.

ဒိဋ္ဌစစ်, *v.* to identify, တရားလိုမှားကင်မြင်ကိုဒိဋ္ဌစစ်သလား။

ဒိဋ္ဌတွေ့, *v.* to meet or experience, one's self.

ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ, *n.* the influence of a good or evil deed which causes an immediate result, *i.e.*, in the present state of existence.
ဒိဋ္ဌပြော, *v.* to speak with certainty, to make a plain, unmistakable statement.
ဒိဋ္ဌမြင်, *v.* to behold with one's own eyes, မင်းကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌမြင်သလား။
ဒိဋ္ဌရင်အပ်, *adv.* face to face, ဒိဋ္ဌရင်အပ်လျှောက်ရလျှင်ကြေနပ်ပါ၏။
ဒိဋ္ဌသက်သေ, *n.* an eyewitness.
ဒိဋ္ဌသိ, *v.* to know, of one's own self; *in opposition to* သုတသိ; သည့်အကြောင်းကိုဒိဋ္ဌသိသလား။
ဒိဋ္ဌိ (*pron.* ဒိတ်ထိ) (Pali), *n.* opinion, doctrine, အယူ; false opinion, heresy, မှားသောအယူ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ; a heretic, မှားသောအယူကိုယူသောသူ။
ဒိဋ္ဌုပါဒါန်, *n.* an evil passion; affection or cleaving; ဒိဋ္ဌုပါဒါန် တရားနှင့်လမ်းသော်သူအပါယ်သွားတတ်သည်။
ဒိဋ္ဌုံ, *see* တိတ်ထုံ, *n.* a writing explanatory of omens.
ဒိဒိ, *see* တိထိ (Pali), *n.* a lunar day, one thirtieth part of a lunation.
ဒိန်, *n.* curd, the curd of milk, နို့ခဲ, နို့မှိုင်။
ဒိန်ကလိုင်, *n.* curd in a soft state.
ဒိန်ခဲ, *n.* cheese.
ဒိန်ရည်, *n.* whey; buttermilk.
†ဒိန်ညင်း, *see* တိန်ညင်း, *n.* a small species of kingfisher.
ဒိန်းဒလိန်းနတ်, *n.* a kind of *nat*, supposed to cause an abused husband to be infatuated with his wife, or an abused wife to be infatuated with her husband; *see* နတ်။
ဒိန်းဒလိန်းနတ်စွဲ, ဒိန်းဒလိန်းနတ်ပူး, ဒိန်းဒလိန်းနတ်ဘမ်း, *v.* to be infatuated, as an abused husband who cannot give up his wife, or as an abused wife who cannot give up her husband.
ဒိန်းဒိန်း, *see* ထိန်းထိန်း, *adv.* indicative of the noise which it imitates.
ဒိလိက, *n.* a foundling, ကောက်၍ခွေးသောသား။
ဒီ, *n.* the tide; *rarely used singly*, ဒီရေ။
ဒီကျ, *v.* to ebb; ဖျားရေကျ။
ဒီဆိုင် (*pron.* ဒီဇိုင်), *n.* the place where tides meet.
ဒီတက်, *v.* to flow, as the tide; ဖျားရေတက်။
ဒီဒို (*pron.* ဒီဒိုး), *n.* the copper worm.
ဒီရေ, *n.* the tide.
ဒီလှိုင်း, *n.* the bore (in a river).
†ဒီဂရီအခြင်ချက်, *n.* a court decree; ဒီဂရီအနိုင်ရသူ, a decree holder.
ဒီဃ, 1 (Pali), *a.* long, ရှည်သော; ဒီဃသိ။

[illegible] yghnt TN

[illegible] 2nd write BK 2.8.54/15

ဒီဃ, 2 (Pali), *n.* the first of the five parts into which the Buddhist Scriptures are sometimes divided, ဒီဃနိကာယ်ကျမ်း။

ဒီဇင်ဘာ (Eng.), *n.* December; *comp.* နတ်တော်။

ဒီပ (Pali), *n.* an island, ကျွန်း; an oil light, ဒီပဆီမီး။

ဒီပရာဇ်, *n.* the Sovereign of a continent or great island.

ဒီပဝင်, *n.* a history of continents or great islands.

ဒီလုံး, *n.* a baked clay ball, which, when broken up, is used for metaling roads, ဒီလုံးခင်း။

ဒိသာပမောက္ခ (from ဒိသာ, a quarter, or point of the compass, and ပမောက္ခ, principal, chief), *a.* far-famed, eminent, ဒိသာပမောက္ခဆရာ။

ဒီး, *n.* a cry made by boys in certain games; the cry made by men when urging bullocks to fight.

ဒီးဒီး, *adv.* profusely, freely, or rapidly; applied to tears, မျက်ရည်ဒီးဒီးကျအောင်ငိုသည်; to perspiration, မောလိုက်သည့်မှာ ချွေးဒီးဒီးကျသည်; to blood, rain, etc., သွေးဒီးဒီးဆင်းသည်, မိုးသီးရွာသောအခါဒီးဒီးပါအောင်ရေစီးကျသည်။

ဒီးဒူး (ပင်), *n.* a species of *Bombax*, resembling the လက်ပံ။

ဒု, 1 (Pali), *a.* bad; *used in composition as a prefix*; *see next.*

ဒုဂ္ဂတိ (Pali), *n.* transition to an unhappy state of existence, ဒုဂ္ဂတိဘဝ, ဒုဂ္ဂတိဘုံ။

ဒုစရိုက် (Pali စရိယ), *n.* a bad deed, a sin, မကောင်းသောအကျင့်, အကုသိုလ်ဒုစရိုက်အကျင့်; *opposed to* သုစရိုက်, a good deed; ဒုစရိုက်တဆယ်ပါး, ပါဏာတိပါတ, အဒိန္နာဒါန, ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ, မုသာဝါဒ, ပိသုဏာဝါစာ, ဖရုသဝါစာ, သမ္ဖပ္ပလာပ, အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။

ဒု, 2, *see* ထု, *n.* thickness, numerousness, multitude; *see under* အထု။

ဒုကုဋ် (*pron.* ဒူးဂုတ်), *n.* the outside garment of a *pongyi*, worn over the shoulder; *see under* သင်္ကန်း; သင်းပိုင်, ဧကသီ (ကိုယ်ဝတ်), ဒုကုဋ်။

ဒုက္ကဋ် (*pron.* ဒုတ်ကတ်) (Pali ဒုက္ကဋ), *n.* crime, guilt (*clerical*), ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်; *comp.* ပါရာဇိက။

ဒုက္ခ (Pali), *n.* unhappiness, misery, pain, trouble, ဆင်းရဲခြင်း; အတိဒုက္ခ, great, indescribable misery; *opposed to* သုခ, happiness; သည်ဒုက္ခမခံနိုင်သလောက်ရှိပြီ, this misery is almost unbearable; တဒုက္ခနှစ်ဒုက္ခဖြစ်အောင်မလုပ်ပါနှင့်, do not make one trouble into two.

ဒုက္ခစရိယကျင့်, *v.* to practise austerities, with a view of becoming a Buddh.

ဒုက္ခရောက်, *v.* to get into trouble, ငါ့စကားကိုနားထောင်ခဲ့လျှင်ဒုက္ခမရောက်, if you had listened to me you would not have got into trouble.

ဒုက္ခရှာ, *v. lit.* to seek trouble; *in common parlance,* to anticipate trouble unnecessarily.

ဒုက္ခိတ, *n.* one who is unhappy, *e.g.*, one in very indigent circumstances, or one suffering from some great trouble or serious malady; or one deprived of the use of his limbs, either owing to congenital causes, or accident, ဒုက္ခိတသတ္တဝါ။

ဒုတ်, *see* ထုတ် (တုတ်), *n.* a stick, staff, club, cudgel.

ဒုတ်ကတက်, *n.* a species of *Connarad.*

ဒုတိယ (Pali ဒွိ), *a.* the second, နှစ်ခုမြောက်; ဒုတိယအတွင်းဝန်, Junior Secretary; ဒုတိယအတွင်းဝန်ထောက်, Assistant Secretary; ဒုတိယဝန်ထောက်, Extra Assistant Commissioner (1st, 2nd, 3rd, and 4th grades); ဒုတိယသစ်တောဝန်ထောက်, Sub-assistant Conservator of Forests; ဒုတိယကြေးနန်းဝန်ထောက်, Sub-assistant Superintendent of Telegraphs; ဒုတိယမင်းတိုင်ပင်ရှေ့နေ, Assistant Government Advocate; ဒုတိယစစ်ပုလိပ်ဝန်, the second in command of a military police battalion.

ဒုတ္ထာ, *n.* vitriol.

ဒုတ္ထာစိမ်း, *n.* green vitriol, copperas, sulphate of iron, ပါလဒုတ္ထာ။

ဒုတ္ထာဆီ, *n.* oil of vitriol, vitriolic acid.

ဒုတ္ထာပြာ, *n.* blue vitriol, or copper vitriol, sulphate of copper.

ဒုတ္ထာဖြူ, *n.* white vitriol, or white sulphate of zinc.

ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ် (Pali ဒုဗ္ဘိက္ခ, famine), *n.* a period of famine; *see under* ကပ်; ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ်ဆိုက်, ဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ်တိုက်။

ဒုရင်, 1, *see* တုယင် (*pron.* ဒယင်), *n.* a minaret, a small pointed projection on the roof or steeple of notable buildings.

ဒုရင်, 2, *n.* a kind of official frock coat.

ဒုလ္လဘငါးပါး (*pron.* ဒုံလဗ), *n.* the five things difficult of attainment, *viz.*, becoming a Buddh, hearing the law, becoming a priest, becoming a righteous man, becoming a human being.

ဒုဿီလ (*pron.* ဒုသီလ), *n.* one destitute of virtue, သီလမရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်, ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်ချင်းဒေသနာကြားသလို, as though one unprincipled person were to teach morals to another.

ဒုံနှာ, *n.* a plastering substance composed of ဖွဲလျှက်, ရေနံ, and ထုံး; generally used on old boats.

ဒုံနှာကိုင်, *v.* to plaster with the said substance, လှေအိုကြီးဒုံနှာကိုင်သည်။

ဒုံမင်း, *n.* a kind of wind instrument.

ဒုံး, 1, *see* တုံး (from အတုံး, a log), *n.* a tube filled with gunpowder, and made to run on wheels when fired; a festival in which a တုံး is fired.

ဒုံး, 2, *n.* a large canoe with raised sides, စပ်တင်လှောင်းကြီး, ဒုံးစပ်ကြီး။

[illegible]: Grove "Burmese zither", 8E6:7 among [illegible]: instruments

둔:ᄀᆞᆼ /du:gun/ kneecap MMG

ဒုံးကုလား, 1, *n.* a certain tribe of Hindus.
ဒုံးကုလား, 2, *n.* a hammer, chisel, etc., combined in one implement.
ဒုံးကုလား, 3, *n.* the black and white wading bird.
ဒုံးစပ်, *n.* the adjutant, ငှက်ကြီးဒုံးစပ်။
†ဒုံးစိုး, *v.* to ride a horse at full gallop, as in racing, မြင်းဒုံးစိုးတတ်သလား။
ဒုံးပြေး, *v.* to go at a full gallop, as a horse when racing, ဒုံးသွား။
†ဒုံးမြီးကွက်, *n.* a species of bird similar to, but smaller than the common adjutant, without a pouch and producing handsome plumes.
ဒူး, *n.* the knee.
ဒူးခေါင်း, *n.* the top of the knee; the kneepan, patella, ဒူးခေါင်းရိုး; *comp.* ဒုံညင်း။
ဒူးဆစ်, *n.* the kneejoint.
ဒူးညွတ်, *v.* to bend the knee, as in courtesying.
ဒူးတားဆွဲ, *see* လူးတားဆွဲ, *v.* to draw towards a distant object by a rope fixed thereto.
ဒူးတုပ်, ဒူးထောက်, *v.* to kneel.
ဒူးထောင်, *v.* to sit on the feet, in a squatting posture, or to sit with one knee in an upright position.
ဒူးထောင်ပေါင်ကား (*pron.* ဂါး), *adv.* with the knees raised and thighs spread apart; an expression used in reproving an inferior for sitting in a disrespectful posture, လူကြီးရှေ့ဒူးထောင်ပေါင်ကားနှင့်အခင်မတန်ရှိင်းသည့်သူငယ်။
ဒူးနေရာ, *n.* one of the five posts of honor, or places of sitting in the royal presence; *see under* နေရာ။
ဒူးပေါ်ပေါင်ပေါ် (*pron.* ဒူးဖော်ပေါင်ဖော်), *adv.* with knees and thighs exposed. In the Burmese time it was not considered disrespectful to sit in the presence of officials, slightly exposing the knees and thigh, so that the tattooing might be seen, မင်ကြောင်ပေါ်ရုံလောက်; in worshiping at a pagoda, or praying before an image of a Buddh, or when sitting in the presence of a *pongyi*, such exposure is considered improper and disrespectful.
ဒူးရှည်, *v.* to be long-legged, ခြေထောက်ရှည်သည်။
†ဒူးရင်း (*pron.* ရည်း), *n.* the durian tree and fruit, *Durio zibethinus.*
ဒူးရင်းဩဇာ, *n.* the soursop.
ဒူးရင်းကင်, *n.* the durian baked in a pan.
ဒူးရင်းယို, *n.* durian preserve.
ဒေဝ (Pali), *n.* a *nat* or god; *see* နတ်; "*deva,* a god, a celestial being, an angel; a cloud, the sky (ဒေဝေါ); the air, death." *Childers* (80).

ဒေဝလောက, *n.* the world of *dewas* or angels, the *nat* world.
†ဒေဝဒတ်, *n.* the brother-in-law of Gautama, the Buddh (81).
ဒေဝန်းတိုက်, *n.* the customhouse in Rangoon
ဒေဝိန္ဒ (Pali ဒေဝ, a god, and ဣန္ဒ, a chief), *n.* a Sovereign of gods, နတ်မှူး, သိကြားမင်း။
ဒေသ (Pali), *n.* a place, country, အရပ်။
ဒေသစာရီ (*pron.* ဒေသဇာရီ) (Pali စာရီ, to go), *adv.* itinerantly, from place to place, ဒေသစာရီကြွတော်မူသည်, ဒေသစာရီလှည့်တော်မူသည်။
ဒေသနာ (Pali), *n.* the act of making a formal communication on a religious subject, the act of preaching, တရားဟောခြင်း, ဓမ္မဒေသနာ။
ဒေသနာကြား, ဒေသနာခံ, *v.* to confess (*clerical*), အာပတ်ဖြေ။
ဒေါက်, *n.* a stick used to hamper a creature, ဒေါက်ဆွဲထားသည်။
ဒေါက်ချာ, *n.* a kind of cap worn by certain ascetics (ရသေ့), ရသေ့ ဒေါက်ချာဆောင်းသည်။
ဒေါက်တလောက် (ပင်), *n.* a species of *Dalbergia.* The Burmese sometimes call the woodpecker (သစ်တောက်) ဒေါက်လောက်ကောင်။
ဒေါက်ရပ် (ပင်), *n.* the *Photinia serratifolia.*
ဒေါက်ရမ, *n.* the *Dalechampia pomifera.*
ဒေါက်လက်, *n.* a species of *Ficus.*
ဒေါက်လောင်, *n.* the *Dalbergia reniformis.*
ဒေါင်တိုက်, *see* ထောင်တိုက်, *v.* to bend and string a bow.
ဒေါင့်သန်းနာ, *n.* anthrax fever, အကျိတ်နာ; malignant sore-throat; applied to cattle.
ဒေါင်း (from ဥဒေါင်း), *n.* a peacock, the *Pavo crestatus.*
ဒေါင်းငှက်ချောက်, *n.* the Bengal falcon; the falconet.
ဒေါင်းကုလား, *n.* the peacock pheasant.
ဒေါင်းခြံ, *n.* a small inclosure, bearing some resemblance to a peacock's cage.
ဒေါင်းစရိတ်, *n.* swan shot.
ဒေါင်းစုတ်, *n.* flower-fence, sometimes called peacock's pride, ထားဝယ် သီလာ; *see* မိန်ပန်း။
ဒေါင်းစွန်, *n.* the large kite, *Falco bido*; the harrier eagle.
ဒေါင်းဆပ်ပြာ, *n.* the *Callicarpa arborea,* a leaf-shedding tree, sometimes growing to the height of thirty-five feet; the drupes are globular, only about a line in diameter.
ဒေါင်းတံဆိပ်, *n.* the peacock seal, or stamp of the Kings of Burma.
ဒေါင်းဒင်္ဂါး, *n.* money stamped with the figure of the peacock; the money formerly used in the Kingdom of Burma.

desanā discourse, instruction, lesson (Davids & Stede)

ဖေါင်းပေါင်အုပ်, *n.* a round box with a conical cover, standing on high legs, ဖေါင်းပေါင်ကလပ်။
ဖေါင်းမ, *n.* a peahen.
ဖေါင်းမိုအုပ်, *n.* a kind of round box with conical cover.
ဖေါင်းရစ်, *n.* the Argus pheasant, or Malay peacock.
ဖေါင်းလန်း, *n.* a round tray or salver, standing on legs, sometimes used as an eating table.
ဖေါင်းလန်းနီ, *n.* a species of innocuous serpent, the *Tropidonotus nigrocinctus.*
ဖေါင်းသိ, *n.* the peacock flag; the royal standard or flag of the Kings of Burma.
ဖေါ်န (ပင်), *n.* the wormwood plant, *Artemesia absinthium.*
ဒေါသ (Pali), *n.* anger, hatred, အမျက်; blameworthiness, fault, အပြစ်; impurities attached to unrefined minerals and drugs; also applied to gold, silver, and quicksilver.
ဒေါသကြီး, *v.* to be exceedingly wrathful, passionate, အကြောင်းမတန် ဒေါသကြီးသည့်အဆိုးကြီး။
ဒေါသခံ, ဒေါသရုခံ, *v.* to feel anger, without expressing it; to incur displeasure; *see* အမျက်ခံ; သည်ကဲ့သို့ကျွန်တော်ပြုသော်လည်း၊ဒေါသရုခံရန်အကြောင်းမရှိ။
ဒေါသငြိ, *v.* to be involved in a quarrel.
ဒေါသစင်, *v.* to be free from impurities, as minerals and drugs.
ဒေါသစမြင်း, *n.* indurated *fæces*; *see* စမြင်းဒေါသ။
ဒေါသစွန်း, *v.* to be engaged in an angry quarrel, ကျွန်ုပ်အကောင်းပြောသော်လည်း၊မင်းတယ်ဒေါသစွန်းသည်။
ဒေါသထန်, *v.* to be of a violent temper.
ဒေါသထား, *v.* to harbor resentment; to be resentful.
ဒေါသထုတ်, *v.* to purify (minerals, drugs, etc.); to rack ores.
ဒေါသထွက်, *v.* to express anger; *see* အမျက်ထွက်; ကျွန်တော်ပြောတိုင်း ခင်ဘျားဒေါသထွက်သည်။
ဒေါသမှု, *n.* anger.
ဒေါ်ရင်း, *n.* the humming moth, နတ်ညှင်း။
ဖိုက်, *n.* a heterogeneous mass of matter, drifting on the water, or stranded, ဖိုက်ပုံ။
ဖိုင်, 1, *n.* a petty chief, head of workmen; one who has the control of a gambling house, or the monopoly of the sale of opium or liquor; an opium or liquor licensee; an umpire, judge, referee, ကြီးဖိုင်, ဖဲဖိုင်။

ဒိုင်အိမ်, *n.* a licensed gambling house; an opium or grog shop.
ဒိုင်ကောက်, *n.* a percentage of the stakes given to a croupier, or an umpire.
ဒိုင်ခံ, *v.* to hold the situation of manager of a ဒိုင်အိမ်, or of a croupier or umpire; to hold the monopoly of the sale of certain articles.
ဒိုင်ဝေါင်း, *n.* same as ဒိုင်။
ဒိုင်, 2, *n.* a class of people in government employ, ဒိုင်သူကြီး; *comp.* အမှူး။
ဒိုင်ငွေ, *n.* silver of a certain quality, better than ရွက်နီ။
ဒိုင်း, 1, *n.* a shield, round and embossed; *comp.* ကာ, and လွှား; ဒိုင်းတော်သား, ဒိုင်းအမှုထမ်း။
ဒိုင်းဝန် (မင်း), *n.* formerly the Controller of the Shields, a certain minister of state (Burma).
ဒိုင်းဝန်း, *n.* a small casting net with a handle.
ဒိုင်း, 2, *n.* a transverse stay in the roof of a building; a prop or stay used to support an inclining house, wall, fence, etc.; ထုပ်လျှောက်ဒိုင်းကျား။
ဒိုင်းကန့်, ဒိုင်းထောက်, *v.* to apply said prop or stay.
ဒိုင်းကျား, *n.* *see* ဒိုင်း။
ဒိုင်းကျားမှေ့, *n.* a large rafter, on which rest the transverse timbers which support the smaller rafters; *see* ကျားမှေ့။
ဒိုင်း, 3, *n.* a flour sieve.
ဒိုင်းခနဲ, *adv.* suddenly and loudly, as the report of a gun, သေနတ်သံဒိုင်းခနဲကြားလိုက်သည်; *also applied as an intensive,* to words of falling from an upright position, ဒိုင်းခနဲချော်လဲသည်။
ဒိုး, *n.* a playing ball; anything thrown in play, ဒိုးလုံး; a quoit, ထွေပြား, ဒိုးကစား, ဒိုးထိုး။
ဒိုးရို, *adv.* through and through; straight through lengthwise, ဒိုးရိုပေါက်သည်; ထွံတေးမြို့နှင့်ရန်ကုန်မြို့စပ်ကြားတူးမြောင်း ဒိုးရိုပေါက်ပါသည်ခဲ့ဘူး; *comp.* ထုတ်ချင်း။
ဒြပ် (Pali ဒဗ္ဗ), *n.* matter, substance, ဂုဏ်တည်ရာ; *comp.* ဂုဏ်; substantial property, wisdom, learning, etc., သည်လူဒြပ်ကြီးသည်။
ဒွန် (Pali ဒွန္ဒ), *n.* duality, အစုံ။
ဒွန်တွဲ, *v.* to be joined in a pair (*in syntactical construction*); ဒွန်တွဲကြီးသည်, ဈေးနှစ်စင်းဒွန်တွဲမျှောသည်, လင်မယားဒွန်တွဲလာသည်။
ဒွန်းစဏ္ဍား (from စဏ္ဍာလ), *n.* a person of no character, as a beggar, သူတောင်းစား; a gravedigger, သုသာရေခ; စဏ္ဍာလ is the ordinary colloquial term.
ဒွါဒသဝံ, *n.* a dodecagon.

ဒွါဒသမ (Pali ဒွိ, two, and ဒသ, ten), *a.* the twelfth, ဆယ့်နှစ်ခုမြောက်။
ဒွါဒသရန်း, *n.* a regular dodecagon.
ဒွါရ (Pali), *n.* a hole, aperture, politely substituted for ဓဒိုး, ပေါက်, etc.; a sub-sect of the Culaganthi (စူဠဂန္ထိ) is also denominated ဒွါရ; the Mahaganthi (မဟာဂန္ထိ) are denominated ကံ။
ဒွါရကိုးပါး, *n.* the nine apertures of the body, *viz.*, မျက်စိ, နား, နှခေါင်း, ခံတွင်း, ဝစ္စမဂ်, ပဿာဝမဂ် (ဒွါရခြောက်ပါး is another classification, စက္ခုဒွါရ, သောတဒွါရ, ဃာနဒွါရ, ဇိဝှါဒွါရ, ကာယဒွါရ, မနောဒွါရ), collectively known as the နဝဒွါရ။
ဒွိဇရုပ်, *n.* matter produced by the operation of two causes; *see under* အကြောင်းတရားလေးပါး။
ဒွိလိင်, *n.* either masculine or feminine, common gender, ဒွိဂုဏ်, အနေပုလ္လိင်။
ဒွိဟ, *n.* a state of doubt, halting between two, စိတ်နှစ်ခွဖြစ်ခြင်း။
ဒွိဟဖြစ်, *v.* to be undecided, သည်အိမ်ကိုဝယ်လျှင် တော်မည်မတော်မည်ဒွိဟ ဖြစ်နေသည်။
ဒွေး, *n.* the number two.
ဒွေးတောင်, *n.* a junction of two letters in orthography; a union or co-operation of two persons, ပရဒွေးတောင်။

ဓ, the nineteenth consonant in the Burmese alphabet, and the fourth in the class of dentals.
ဓန, *n.* property, goods, ဓနဥစ္စာ, ဓနဥစ္စာများသောသူကိုအများရှိသောတတ်သည်။
ဓနဂုဏ်ရောက်, *v.* to be purse-proud.
ဓနု (Pali, a bow), *n.* Sagittarius, the ninth sign of the zodiac, ဓနုရာသီ, "*Danu*, a figure of a golden color, half man and half horse, with a bow in his hand." M.B.
ဓနုန်း, *n.* the *Calamus arborescens*, a palm growing to the height of fifteen or twenty feet, common in marshy beds of streamlets. The petioles and long sheaths of the leaves are armed with whorls of broad, sharp spines.
ဓမဆေးကြမ်း (ပင်), *n.* a wild shrub bearing yellow flowers. Its presence indicates a rich soil.
ဓမ္မ (Pali), *n.* law; *see* တရား။
ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်, *n.* a preacher, တရားဟောဆရာ။
ဓမ္မကံ, *n.* a deed of law, or of righteousness.
ဓမ္မခန်, ဓမ္မခန္ဓာ (Pali, a collection), *n.* a section or verse of the Buddhist

Scriptures, of which there are eighty-four thousand, ဓမ္မခန္ဓာရေးတင်၊ သုတ္တံ၊ဝိနည်း၊အဘိဓမ္မာ။
ဓမ္မခရိုင်, *n.* a priest's water-dipper; *see under* ခရိုင်။
ဓမ္မဆရာ, *n.* a clergyman.
ဓမ္မဆရာစု, *n.* the clergy.
ဓမ္မဆရာနှင့်ဆိုင်သော, *a.* clerical.
ဓမ္မတာ (*pron.* ဓမ္မဒါ) (from အတာ, a measure), *n.* the established nature or order of things, ဖြစ်မြဲထုံးစံ, ဖြစ်မြဲဓမ္မတာ။
ဓမ္မတာတရား, *n.* same, လူတို့ဓမ္မတာဖြစ်မြဲ; ဓမ္မတာတရားအတိုင်းသေ, to die a natural death.
ဓမ္မတာဒေသနာ (Pali), *n.* the act of preaching, တရားဟောခြင်း။
ဓမ္မန္တရာယ်ဖြစ် (from ဓမ္မ, and အန္တရာယ်), *v.* to be on unfriendly terms, *lit.* to be opposed or antagonistic to the law, *i.e.*, illegal, unjust; *in a secondary sense*, it means to be opposed or antagonistic to another, သည်သူနှစ်ယောက်ဓမ္မန္တရာယ်ပါတဲ့။
ဓမ္မရက္ခိတ, *n.* observance of the law, တရား၏စောင့်စည်းခြင်း။
ဓမ္မရာဇာ, *n.* the Lord of Law, တရားမင်း (a title of Deity).
ဓမ္မဝတ်, *n.* a religious duty.
ဓမ္မသတ် (Pali, သုတ္တံကျမ်း), *n.* a code of law, statute law; as opposed to ပါဝသတ်; *comp.* ပညတ်, ရာဇသတ်။
ဓမ္မသဝန (Pali သဝန်, နားကြားခြင်း), *n.* the act of listening to preaching, တရားနာခြင်း။
ဓမ္မသာမိ (Pali သာမိ, အရှင်), *n.* the Lord of Law; *see* ဓမ္မရာဇာ။
ဓမ္မသေနာပတိ, *n.* Captain of the Faith (*lit.* the law), a name of Seriyut (သာရိပုတ္တရာ), the right-hand disciple of Gautama, the Buddh.
ဓမ္မာရုံ (from ဓမ္မ, and အာရုံ), *n.* an immaterial object thought on; *see* အာရုံခြောက်ပါး။
ဓမ္မာသန (Pali ဓမ္မ, တရား, and အာသန, a place), *n.* a pulpit (*infreq.*), တရားဟောပလ္လင်; *in an extended sense*, a judge's bench.
ဓမ္မိယလဒ္ဓ, *n.* that which is lawfully obtained, ဓမ္မိယလဒ္ဓပစ္စည်း, property lawfully obtained.
ဓလေ့ (from အဓလေ့), *n.* the established manner, way, custom, ထုံးစံ, ဘာသာ, ဓလေ့အကျင့်, အရပ်ဓလေ့။
ဓလေ့ဓလာ, *n.* same as ဓလေ့။
ဓလိုက်တသက် (from အလိုက်), *adv.* in the way of accommodating others, လိုက်လျောသည်နှင့်။
ဓံ, *an abbrev. of* ဓမ္မ; *sometimes used in composition.*
ဓါတ် (Pali ဓါတု), *n.* an element, constituent part of anything (ma-

terial or immaterial); one of the four grand elements, *viz.*, ပထဝီဓါတ် (earth), အာပေါဓါတ် (water), တေဇောဓါတ် (fire), ဝါယောဓါတ် (air); to which some add အာကာသဓါတ် (space); *comp.* မဟာဘုတ်; an essential attribute or quality, the constitution, nature of a thing, especially of the mind; temper, disposition, သဘော; the root of a verb in Pali; *comp.* ပစ္စည်း။

ဓါတ်ကု, *v.* to prescribe diet without medicine, for the cure of diseases.

ဓါတ်ကူး, *v.* to be communicated, as some quality, from one to another.

ဓါတ်ကျမ်း, *n.* a book containing dietary directions.

ဓါတ်ကျောက်, *n.* a mineral.

ဓါတ်ကျိုး, ဓါတ်ပျက်, *v.* to have the digestive or other vital functions impaired or destroyed.

ဓါတ်ကြိုက်, *v.* to agree with the constitution, လေနာရှိသောသူအခါးဓါတ်ကြိုက်သည်။

ဓါတ်ကွဲ, *v.* to be separated into component parts.

ဓါတ်ကွဲနိုင်သော, *a.* resoluble, that which may be resolved into its parts.

ဓါတ်ခိုက်, *v.* to be injurious to the constitution.

ဓါတ်ခိုး (ဓါတ်ငွေ့), *n.* the natural heat or warmth of the body.

ဓါတ်ချင်းတူ, *v.* to be homogeneous.

ဓါတ်ချုပ်, *v.* to be constipated; *see* ဝမ်းချုပ်။

ဓါတ်ချောက်ချား, *v.* to have the equability of the constituent parts of the body disturbed, deranged, disorganized.

ဓါတ်ခွဲ, *v.* to separate into component parts.

ဓါတ်ငုပ်, *v.* to be absorbed into the system.

ဓါတ်ငွေ့, *n.* gas.

ဓါတ်စာ, *n.* diet; ဓါတ်စာကျွေး, to diet (*trans.*).

ဓါတ်စား, *v.* to diet, ဓါတ်စာစားသည် (ဓါတ်ပေး, to prescribe diet).

ဓါတ်ဆရာ, *n.* a physician who prescribes diet without medicine, in contradistinction to ဘိန္နောဆရာ, a physician who prescribes medicine.

ဓါတ်တော်, *n.* certain relics of the body of a Buddh, or of the same personage, in his various existences before attaining to the Buddhaship (82).

ဓါတ်တော်မွေတော်, *n.* same as ဓါတ်တော်; *comp.* သရိယာဓါတ်။

ဓါတ်မီး, *n.* the fire in the stomach that consumes the food, ဓါတ်မီးညှိုးသို့အစာမကြေ; *in a secondary sense* it is now applied to gas, electric, or any powerful artificial light, ဓါတ်မီးအိမ်, ဓါတ်မီးတွန်း။

ဓါတ်ရိုက်, *v.* to photograph, ဓါတ်ပုံရိုက်။

ဓါတ်လျှော, *v.* to be very loose in the bowels; to have diarrhœa.

ဓါတ်သက်ဆေး, *n.* an aperient or laxative medicine.
ဓါတ်သိ, *v.* to understand the disposition or character of another.
ဓါတုဗေဒဆရာ, *n.* a government chemical examiner.
ဓိဋ္ဌာန် (Pali အဓိဋ္ဌာန), *v.* to make, or attempt to make a future event depend on a certain specified condition, by an appeal to some supernatural power; to swear, to take an oath, ကျိန်သည်, သစ္စာပြုသည်။
ဓိဋ္ဌာန်ပြု, ဓိဋ္ဌာန်သစ္စာပြု, *v.* same as ဓိဋ္ဌာန်, first definition.
ဓုမ်ကာ, *see* ထုမ်ကာ (*pron.* ဒုမ်ဂါ), *n.* the bulging part of a graduated steeple (ပြာသာဒ်), beneath the umbrella.
ဓုတင်, *n.* certain austerities, of which there are thirteen classes, practised by priests, ဓုတင်တဆယ့်သုံးပါး (83).
ဓုဝ (Pali), *n.* permanence, နိစ္စ, မြဲမြံခြင်း; *see* နိစ္စဓုဝ။
ဓုဝံ, *n.* the north polar star, Alruccabah.
ဓုဝံကြယ်မုံ, *n.* the constellation of the Little Bear, Cynosure.
ဓေဓေ, or တဓေဓေ, *see* တေတေ, or တတေတေ, *adv.* in the way of doing repeatedly and constantly.
ဓေ့ဓေ့, or တဓေ့ဓေ့, *see* တေ့တေ့, or တတေ့တေ့, *adv.* little by little, constantly, repeatedly.
ဓောင်ခွဲသမား, *n.* a person employed in splitting bamboos for mats; နှီးကိုင်သောသူ။

န

န, the twentieth consonant in the Burmese alphabet, and the fifth in the class of dentals.
နက်, 1, *v.* to be deep, not shallow, မတိမ်; သည်ချောင်းတွင်အလွန်ရေနက်သည်။ ရေမကူးတတ်လျှင်၊ရေထဲသို့မဆင်းပါနှင့်, ထားထိုးဓားရာအလွန်နက်သည်။
နက်နဲ, *v.* to be intellectually deep, profound; *comp.* ခက်ခဲ; to be difficult of investigation or attainment; သည်သူဥာဏ်ပညာအလွန်နက်နဲသည်, သည်စကားအဓိပ္ပာယ်နက်နဲသည်။
နက်ရှိုင်း, *v.* to be profound in intellect, or meaning, အဓိပ္ပာယ်နက်ရှိုင်း။
နက်, 2, *v.* to be dark, of a black color, မည်းသည်; သည်သူအသားနက်သည်။
နက်ကျော, *v.* to be shining black; *chiefly used adverbially,* as နက်ကျော ကျော, မြွေနက်ကျောကျော၊မြွေဟောက်နှင့်တူသည်, သည်သူအသားနက်ကျော ကျော၊ဂေါ်ရင်ဂျီကုလားမှတ်သည်။
နက္ခတ် (Pali နက္ခတ္တ), *n.* a lunar asterism, of which there are twenty-seven. "The twenty-seven *nekatas,* or lunar mansions, that appear to have been invented for the purpose of marking the position of the moon, and answering the same purpose for the moon

that the twelve *rasis* (ရာသီ) do for the sun, are named thus;" အဿဝဏီ, ဘရဏီ, ကြတ္တိကာ, ရောဟဏီ, မိဂသီ, အဒြ, ပုဏ္ဏဖုသျှ, ဖုသျှ, အသလိဿ, မာဃ, ပြုဗ္ဗာဘရဂုဏ္ဏီ, ဥတ္တရာဘရဂုဏ္ဏီ, ဟဿဒ, စိတြ, သွာတိ, ဝိသာခါ, အနုရာဓ, ဇေဋ္ဌ, မူလ, ပြုဗ္ဗာသန်, ဥတ္တရာသန်, သရဝန်, ဓနသိဋ္ဌ, သတ္တဘိသျှ, ပြုပ္ပာပရပိုက်, ဥတ္တရပရပိုက်, ရေဝတီ, *e.g.*, တနင်္ဂနွေနေ့သား လည်းဖြစ်မည်။ မာဃနက္ခတ်နှင့်လည်းယှဉ်ဘွားမည်ဆိုလျှင်၊ ထိုသူသည်အလွန် ကောက်ကျစ်တတ်သည်။

နက်တဲ့သရက်, *n.* a species of mango.

နက်ဖြန်, *n.* to-morrow, နက်ဖြန်နေ့; *in colloq. it is corrupted into* နက်ဖြင်, နက်ဖြင်ကသွားမည်။

နကျယ်, 1 (*pron.* နကျည်), *n.* a wasp, နကျယ်ကောင်; နကျယ်သဘော, a term of reproach applied to persons who are dishonestly acquisitive.

နကျယ်, 2 (*pron.* နကျည်), *n.* the *Pterospermium semisagittatum*, a tree with gray bark, growing to the height of fifty or sixty feet. It sheds its leaves in the hot season, and has large white flowers.

နခမ်း (from နှုတ်ခမ်း), *n.* the brim or upper edge of a vessel.

နဂံ, *see* နှင်တံ, *n.* a stick for driving, a horsewhip.

နဂါး, *n.* a kind of sea-dragon. "The *nagas* reside in the *loka* under the Trikuta (တြိကုတ) rocks that support Meru (မြင်းမိုရ်), and in the waters of the world of men. They have the shape of the spectacle snake, with the extended hood (*coluber naga*), but many actions are attributed to them that can only be done by one possessing the human form. They are demi-gods, and have many enjoyments, and they are usually represented as being favorable to Buddha and his adherents; but when their wrath is roused, their opposition is of a formidable character." M. B. The Burmese say that *nagas* can take the form of human beings, but even when they do so, are obliged, under certain conditions, to reveal their identity, being powerless to conceal it, နဂါးတို့၌မိမိ ကိုယ်အဖြစ်ကို မဖွန့်သည်လေးပါး ဟူမူကား၊ ပဋိသန္ဓေနေသောအခါ၊ အရေလဲ သောအခါ၊အိပ်ပျော်သောအခါ၊ ဓာတ်တူမေထုနသေဝန ဖြစ်သောအခါ၊ဤလေး ပါးတည်း။

နဂါးကျစ်တွင်း, *n.* a mud volcano, as at Minbu, U. B.

နဂါးခေါင်း, *n.* the murex shell; an ornamental representation of a *naga's* head placed on the coffins of deceased *pongyis*.

နဂါးငွေ့, 1, *n.* a noxious exhalation, နဂါးငွေ့သင့်။

နဂါးငွေ့, 2, *n.* the galaxy, milky way, နဂါးငွေ့တန်းသည်, နဂါးမြွေတန်းသည်, တိမ်နဂါးငွေ့။

နဂါးဓာက် (ပင်) (*pron.* နဂဓာက်), *n.* a kind of plant, sprigs of which are placed in the ညောင်ရေအိုး။

နဂါးထာ (*pron.* နဂထာ), *n.* gold, silver, or copper thread inwrought in cloth, နဂါးထာကြေး, နဂါးထာချည်, နဂါးနန်းချည်, နဂါးထာရက်ပြာ။

နဂါးပတ်, 1, *n.* a fabulous noose; နဂါးပတ်ထုံးထုံးသည်, to tie up the hair in a certain way.

နဂါးပတ်, 2, *n.* timber spirally indented by the winding of a creeper.

နဂါးပတ်ကျေး, *n.* a kind of stone.

နဂါးပွက်, *n.* a pit which throws up bituminous mud.

နဂါးမောက်, 1, *n.* a dragon's crest.

နဂါးမောက်, 2, *n.* the *Leea æquata*, a shrubby perennial, covered with short, white, stiff hairs, and bearing smooth, red berries.

နဂါးသွဲ့, *n.* a species of jasper, နဂါးသွဲ့ကျောက်။

နဂါးဟိန်း, *v.* to roar, as a *naga*, မန်အောင်နဂါးဟိန်းသည်, the Cheduba *naga* roars. The inhabitants of Sandoway make use of this expression when thunder is heard to the northwest of the town. They assert that it invariably rains within three or four hours after the sound is heard.

နဂိုရ်, *n.* constitution, nature, original character, ဓာတ်, ဖြစ်ရင်းပကတိ, ဓါတ်; *in astrology*, permanent residence; *opposed to* ယာယီ; မင်းတို့နှစ်ယောက်နဂိုရ်သိကြသလား၊ ယခုမှသိကြသလား, did you two originally know each other, or is it only now that you know each other? သည်သူနဂိုရ်သဘောမဟုတ်ဘူး၊ ဖောက်ပြန်ပြီး, သည်သူစကားပြောသည်မှာ၊နဂိုရ်သံနှင့်မပြော၊ပျက်သံနှင့်ပြောသည်, this person does not speak in his natural tone of voice, but in an assumed one.

နင်, 1, *pron.* you, *mas.* or *fem.*, used to children and inferiors, နင်နေ့နှင့်ဦးနေ့်, နင်သိရမည်; နင်ဟယ်နှင့်စကားပြောသည်, a term made use of in charging another with disrespectful or insulting language.

နင်, 2, *v.* to choke, stop in the throat, ဆို့သည်, အစာနင်သည်, ထမင်းနင်သည်။

နင့်, 1, *pron.*, *possessive and objective of* နင်; *in certain constructions*, your, you; *see Gram. sec.* 78.

နင့်, 2, *v.* to be crammed, stuffed, loaded, beyond the capacity of the vessel or person; to be tight, constricted, whether from food or wind, or some other cause; *more than* ဆင့်; *comp.* စားမိုနင့်; စပါးကြီးအစာနင့်လှိုလမ်းမှာအိပ်နေသည်။

နင့်သီး, *v.* to be rude, disrespectful, in addressing others; *used adverbially*, ရင့်သီး, သီးရင့်; မင်းစကားပြောတယ်နင့်သီးပါကလား (*colloq.*), your manner of speaking is very impudent indeed.

ཕྱག་ལུར

[illegible]

communist
White (Flag) Communist

Oway 21.4.50/8
BK 2.8.54 /2

နင်း, *v.* to tread on; to trample upon, မြွေကိုနင်းလို့သေသည်; to sink in the water, as a boat, သည်လှေတယ်လောက်နင်းသလဲ, what is the draught of this boat? (စူး is also used); ကျွန်ုပ်အိမ်ရိပ်ကိုမျှမနင်းရပါ။

နင်းကျမ်း, *n.* a drawbridge.

နင်းကျိုးနင်းကျွံ, *adv.* slipping and sinking, as when walking in the mud, or as a person walking while under the influence of an intoxicant, မိုးသည်းရွာပြီးမှ၊ရွံ့ထဲမှာနင်းကျိုးနင်းကျွံသွားရလို့ခရီးမတွင်။

နင်းကွက်, *n.* a footprint, နင်းကွက်ရ, လမ်းတော်တော်နင်းကွက်ရပြီ။

နင်းကွင်း, *n.* a stirrup, နင်းခွက်။

နင်းခြင်းအပ် (နင်းခြင်းပြအပ်), *v.* to walk (*lit.* tread) around the boundary ridges of rice fields, on making them over to a purchaser; to beat the boundaries (လယ်ကန်သင်းရှောက်ပြီးအပ်သည်).

နင်းခွက်, *n.* a stirrup; the treadle of a loom, or other machine, ခြေနင်းခွက်။

နင်းနယ်, *v.* to tread down, to crush under foot.

နင်းနှိပ်, *v.* to press down hard with the feet, to crush.

နင်းပေး, *v.* to shampoo by treading on the body and limbs.

နစ်, 1, *v.* to sink into, be immersed, မြုပ်သည်; to pass beyond recall; applied to words or business; to faint away, *more than* မေ့ြော; လှေနစ်သွားလို့ဥစ္စာပစ္စည်းဆုံးပါးကုန်ပြီ, owing to the boat sinking, all the property is lost; သူနာနစ်သွားပြီ။စကားမေးမရဘူး. *Der.* အနစ်, and နှစ်။

နစ်နာ (*pron.* နှစ်နာ), *v.* to be difficult to bear or endure, not easy to put up with, or consent to; hence, to be severe, rigorous, oppressive, unjust; to feel aggrieved; အသက်ရှိစည်လျက်၊ပစ္စည်းအကုန်လက်လွတ်အောင်စီရင်ခြင်းသည်အလွန်နစ်နာလှပါသည်။

နစ်မွန်း, *v.* to sink into, be immersed, မောင်ဖြူသားကလေးရေနစ်မွန်းလို့သေသည်, Maung Pyu's son died by drowning, ရေနစ်လို့သေသည် is more often used in the colloquial, and နစ်မွန်း in composition.

နစ်, 2, *v.* to go back; combined with ဆုတ်, as ဆုတ်နစ်, မဆုတ်မနစ်; စစ်ရှုံးလို့ရှမ်းတပ်နစ်ခဲ့ပြီ, having been defeated, the Shan army has retreated; အကြံထုတ်မိပြီးလျှင်၊နစ်ရန်မတော်ပါ, when one has formed a plan, it is not advisable to go back (draw back).

နစ်နစ်, *adv. intensive*, to words of whiteness, ဆွတ်ဆွတ် (*infreq.*).

နစ်နစ်နည်းနည်း (*pron.* နှစ်နှစ်နဲ့နဲ့) (from အနစ်, and အနည်း), *adv.* thoroughly, to the very bottom, နစ်နစ်နည်းနည်းကြံတတ်သည်, he is in the habit of arranging his plans in a thorough manner.

နစ်နစ်နှော၍နှော, *adv.* backward and forward, from beginning to end, နစ်နစ်နှောနှောနှုတ်ပြောနေသည်။

နည်း, 1 (Pali နယ), *n.* a rule, precedent; *comp.* ဥပဒေ; a way, manner, custom, ထုံး, အတမ်း; hence တနည်းကား, *adv.* again, moreover; ထုံး is the more common word for precedent.

နည်းဥပဒေ, *n.* a statute, enactment; *see the parts.*

နည်းကျ, *v.* to be stylish; နည်းကျစွာ, stylishly.

နည်းခိုး, *v.* to learn to imitate, ယဉ်ကျေးသောသူများနည်းကိုခိုးပါ။

နည်းတူ (*pron.* နည်းဒူ), *adv.* in the same manner.

နည်းနယ, နည်းနာ, နည်းနာနယ, *n.* same as နည်း။

နည်းနိဿယခံ, *v.* to receive instruction from another, with a view of perfecting one's self in the same branch of learning or business, as a person serving his apprenticeship, နည်းခံ, ဆရာကြီးနည်းနိဿယကိုခံရလျှင်၊တတ်စရာရှိပါသည်။

နည်း, 2 (*pron.* နဲ), *v.* to be few, not many, မများ, သည်အရပ်တွင်လူနည်းသည်, there are few people in this place; အလွန်အကြံအစည်နည်းပါးသည့်လူ, a man of very few ideas; နည်း is much used in its negative form, *e.g.*, မနည်းဝေးသည်, မနည်းများသည်။

နည်းကျဉ်းစွာ, *adv.* sparingly, နည်းပါးစွာ, ခေါင်းပါးစွာ။

နည်းနည်းနောနော, *adv.* scantily, sparsely, နည်းနည်းနောနောပွေသည့်လူမဟုတ်, he is not a mischief-maker in a small way, *i.e.*, he is a great mischief-maker.

နည်းပါး, *v.* same as နည်း; *also used adverbially*, as နည်းနည်းပါးပါး, same as နည်းနည်းနောနော, သည်တောတွင်အမည်းသားငါးနည်းနည်းပါးပါးရှိပါသေးသည်။

နည်း, 3, *verb. affix, interrogative*, လဲ, တုံး; *see Gram. sec.* 110; *used in writings with the present and future tenses*, အဘယ်သို့သွားမည်နည်း, whither wilt thou go?

နတ်, *n.* said to be derived from the Sanskrit *nath*, master, husband, lord. "A *nat* is a kind of demigod, a being superior to Brahmas (ဗြဟ္မာ), some of whom inhabit the inferior celestial regions (နတ်ပြည်), while others have dominion over different parts of the earth and sky (ကိုးမြို့နတ်)." M.B. "By Burmans a *nat* is always addressed as အရှင်ကြီး. Each Burman or Talaing family has its own *nat*, and among the Talaings, persons worshiping the same *nat* are forbidden to intermarry." T.K. (84). လူကြိုက်မှနတ်လိုသည်; လူမစွမ်းနတ်မသည်, when mortals are incapable, *nats* render help; လူ့အလိုကိုနတ်မလိုက်နိုင်, *nats* cannot follow the wishes of mortals; meaning that mortals are insatiable.

နတ်သြဇာ, *n.* ambrosia.

နတ်က, *v.* to dance, as a နတ်ကတော်။

နတ်ကတော်, *n.* a *nat*-inspired female, နတ်ဝင်မိန်းမ; a sorceress.

နတ်ကနား, *n.* a shed erected for plays in honor of the *nats*.

နတ်ကနားပေး, *v.* to make a festival in which such plays are acted.

နတ်ကောက်, *n.* a kind of wild rice plant.

နတ်ကြီးငါးပါး, *n.* the five chief *nats*.

နတ်ကွန်း, *n.* a large building erected to a *nat*, နတ်ကွန်းတက်။

နတ်ကွယ်, *v.* to be born with concealed testes.

နတ်စင်, *n.* a small building erected to a *nat*; these small structures are to be seen near villages on the banks of fishery streams, also away from streams, under banyan and other trees.

နတ်စပါး, *n.* wild rice; *comp.* နတ်ကောက်; in times of great scarcity the Burmese eat this in lieu of the cultivated rice.

နတ်စာရေး, *n.* formerly a government officer who superintended the worship of *nats*.

နတ်စား, *n* food offered to a *nat*. The Karens perform a ceremony (generally when a member of a family falls sick) which is termed နတ်စားသည်, to propitiate the *nats* (generally the ကိုးမြို့နတ်), ကရင်လူမျိုးစိအတိုင်းကိုးမြို့နတ်တင်ရန်အရက်ချက်လုပ်ကြောင်း။

နတ်ဆိုး, *n.* an evil spirit, a demon, မိစ္ဆာနတ်; *comp.* သမ္မာဒေဝနတ်။

နတ်ညှင်း, *n.* the humming moth, ဖော်ရင်း။

နတ်တင်, *v.* to offer to a *nat*, နတ်ပသသည်။

နတ်တိုက်, *v.* to assail by means of a *nat*.

နတ်ထိန်း, *n.* one devoted to the service of a *nat*.

နတ်နှုတ်နာ, *v.* to listen to an oracular response, နတ်အမိန့်တော်နာခံရသည်။

နတ်ပန်း, *n.* a twig of certain trees (မယားကြီး, မယားသိမ်), used in religious offerings; any red flower.

နတ်ပသ, *v.* to offer to a *nat*, နတ်တင်သည်; နတ်ကိုး, to make a provisional offering to a *nat*, with the intention of supplementing it with a more substantial offering, at some future time.

နတ်ပုဂ္ဂိုလ်, *n.* a celestial being, ဖြစ်ထွန်းပုဂ္ဂိုလ်။

နတ်ပူး, *v.* to be possessed by a *nat*, နတ်ကပ်။

နတ်ပြည်, *n.* an abode of *nats*.

နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်, *n.* the inferior celestial regions (ဒေဝလောက), consisting of six stages or stories (85).

နတ်ပြည်စံ, *v.* to die, as a king. The Burmese in speaking of the monarch immediately preceding the reigning one, styled him နတ်ပြည်စံမင်းတရားကြီး, *e.g.*, when King Thibaw was reigning, King Mindon

was called နတ်ပြည်စံမင်းတရားကြီး, နတ်ရွာကြွ, နတ်ရွာပြောင်း, နတ်ရွာလား။
နတ်ပွက်, *v.* to be hidden or kept out of the way for a short time by a *nat*.
နတ်ဘမ်း, နတ်ဘမ်းစား, *v.* to be permanently possessed by a *nat*, so as to cause loss of reason, or some serious physical defect.
နတ်ဘို့, *n.* same as နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်။
နတ်မိစ္ဆာ, *n.* an evil *nat*.
နတ်ရကာ, *n.* an offering to a *nat*; နတ်ရကာပွဲ။
နတ်ရေစင်, *n.* water offered to a *nat*, သူနာကိုနတ်ရေစင်ဖျန်းသည်။
နတ်ရွာစံ, *v.* to die, as a prince or princess; *comp.* နတ်ပြည်စံ။
နတ်ဝင်, *n.* a person possessed by a *nat*, as a နတ်ထိန်း, or နတ်ကတော်။
နတ်ဝိဇ္ဇာ, *n.* knowledge or skill acquired by commerce with a *nat*.
နတ်သတ်, *n.* a dead tree (*Forestry*).
နတ်သတ်ကောင်လဲ, *n.* a term applied by forest officers to trees that have been blown down, or have fallen through other natural causes, ကောင်လဲနတ်သတ်။
နတ်သူငယ်, *n.* a young *nat*, or one that causes a person to speak with the voice of a child.
†နတ်တော် (*freq. pron.* နဒေါ်), *n.* *Natdaw*, the ninth month in the Burmese year, nearly answering to December.
နန့်, *v.* to wag, as a dog's tail; one kind of လှုပ်; to be light, wanton, vain, unsteady in deportment or conduct; *less than* ကမြင်း. *Der.* နှန့်။
နန့်တက်, နန့်ထိုး, *v.* to be light, vain, unsteady in deportment or conduct; *used in some adverbial forms*, နန့်နန့်တက်, နန့်နန့်ထိုး။
နန်း, 1. *n.* a royal palace, abode of a king; *in certain connections*, the occupant of a palace.
နန်းကျ, *v.* to be dethroned.
နန်းချ, *v.* to dethrone.
နန်းစည် (*pron.* စဉ်), *used adjectively*, hereditarily belonging to the crown, as နန်းစည်ငွေ, crown money; နန်းစည်ပတ္တမြား, crown jewels; နန်းစည်လှေတော်, crown boats; နန်းစည်အမြောက်, crown ordnance.
နန်းစံ, *v.* to enjoy royalty; နန်းစံထီးဆောင်းမင်း, a reigning monarch.
နန်းစိုက်, *v.* to erect a palace; နန်းစိုက်မြို့, the city in which the king holds his court, the metropolis of a kingdom.
နန်းဆက်ပြတ်, *v.* to become broken in succession, as a regal line.
နန်းဆန်, *v.* to ascend a throne.
နန်းညွန့်နန်းလျာ, *n.* the heir apparent of a crown; *see* နန်းလောင်း။

နန်းတက်, *v.* to begin to reign; *lit.* to ascend to the royal abode.
နန်းတင်, *v.* to place upon the throne.
နန်းတော်သား, နန်းတော်သူ, နန်းတွင်းသား, နန်းတွင်းသူ, *n.* persons, male or female, belonging to the palace.
နန်းတော်သားစု, *n.* the occupants of a palace (collectively).
နန်းတွင်းနား, *n.* a kind of border on a petticoat, အတွင်းဆင်, အတွင်းနား။
နန်းထိုင်, *v.* to occupy a throne; *lit.* to sit on a throne.
နန်းမတော်, *n.* the chief queen, တောင်ညာနန်းမတော်; နန်းမတော်မိဘုရားကြီး, နန်းမတော်မိဘုရားခေါင်ကြီး; နန်းမတောင်ညာတင်ထား၍မိဘုရားကြီးအရာကိုပေး၏။
နန်းမြင့်, *n.* the high conning-tower adjoining the palace.
နန်းရိုး, *n.* a royal dynasty, ထီးရိုးနန်းရိုး။
နန်းရိုးနန်းစည် (*pron.* စဉ်), နန်းရိုးနန်းဆက်, *n.* same as နန်းရိုး။
နန်းလောင်း, နန်းလျာ, *n.* the heir apparent of a crown.
နန်းသက်, *n.* the time during which a king reigns.
နန်းသက်ရှည်, *v.* to reign for a long time.
နန်းသံ, *n.* a courtly pronunciation.
နန်းသုံးနန်းဝတ်, *n.* palace fashions (in dress, etc.).
နန်း, 2. *n.* a plate of iron or wood perforated with small holes; hence ကြိုးနန်း, a machine for twisting ropes.
နန်းကြိုး, နန်းချည်, *n.* wire.
နန်းကြိုးတပ်, *v.* to wire, နန်းချည်ခတ်သည်။
နန်းကြိုးရိုက်, *v.* to telegraph, ကြေးနန်းရိုက်။
နန်းငင်, နန်းဆွဲ, *v.* to draw wire.
နန်းတိုက်ကြိုး, *n.* twisted rope.
နန်းပေါက်, *n.* a hole in a perforated iron plate; the hole in the wheel of a Burmese cart, in which the box (ပုံတောင်း) is inserted.
နန်းလှီး, *v.* to cut leather into strips; also applied to slicing mangoes and green ginger in a particular way for pickling; *see* ဖိုးတီလှီး။
နန်းတရုပ် (ပင်), *n.* the tree which produces the balsam of Peru, liquid amber, *Altingia excelsa.*
နန်းတော်ကျား, *see* ငန်းတော်ကျား, *n.* the yellow-banded bungarus.
နန်းတော်ရှည်, *see* ငန်းတော်ရှည်, *n.* a kind of serpent.
နန်းလုံးကြိုင်, *n.* the *Vachellia* tree, producing a gum with all the properties of the gumarabic of commerce.
နပ်, *v.* to be sufficiently cooked, as grain or vegetables cooked in water; particularly applied to rice steamed after boiling, ထမင်းနပ်သည်; *fig.* applied to the accomplishment of an end, အကျိုးနပ်သည်; is also used in the sense of being well-informed, knowing, as တယ်နပ်သည့်လူ, a

very knowing man. It is sometimes used in a sarcastic sense, တယ်လူနပ်လုပ်ချင်သည်, he wants, very much, to appear as a well-informed man. *Der.* အနပ်, ကြေနပ်, နူးနပ်, and နှပ်။

နပန်း (*pron.* နဗန်း).

နပန်းကိုင်, နပန်းချ, နပန်းလုံး, နပန်းလုံးချ, *v.* to wrestle, နပန်းလုံးတတ်သလား, can you wrestle? လုံးတွေးသည်; လုံး is sometimes used alone, လုံးကြနို။

နပန်းကျွင်, *v.* to be skilled in wrestling.

နပန်းဆရာ, *n.* a professor of wrestling.

နပန်းထိုင်, *n.* an umpire in a wrestling match, လက်ရွေထိုင်။

နပန်းပွဲ, *n.* a wrestling match.

နပုလ္လိင် (*pron.* နပုံးလိန်) (from နပုံ, and လိင်္ဂ), *n.* the neuter gender.

နပုံ (Pali နပုံသက), *n.* one who is neither male nor female.

နဖား, *n.* the eye of a needle, အပ်နဖား; သစ်နဖား, timber drag-holes; the hole through the nose of a buffalo or other animal, ကျွဲနဖား; a hole through the head or large end of anything, နဖားပေါက်။

နဖားကြိုး, *n.* the cord passed through the nose of a buffalo or bullock, with which the animal is led.

နဖားချွတ်, *v.* to remove the said cord temporarily or permanently, as when the animal is old; sometimes used *fig.*, မင်းတယ်မှုအသုံးမကျဘူး၊နဖားကြိုးချွတ်လွှတ်ထားရမည်။

နဖားထိုး, နဖားထွင်း, နဖားဖောက်, *v.* to make the said hole; ကြိုး is used only with ထိုး, နဖားကြိုးထိုး။

နဖားပြင်း, *v.* to be hard to lead with a နဖားကြိုး, as a buffalo or bullock; နဖားကြမ်း။

နဖားမှ, နဖားလွယ်, *v.* to be easy to lead with a နဖားကြိုး, as a buffalo or bullock.

နဖူး, *n.* the forehead.

နဖူးစည်း (*pron.* နဖူးဇည်း), *n.* an ornament tied on the forehead.

နဖူးစာ (*pron.* နဖူးဇာ), *n.* marks on the forehead indicative of one's destiny; fate, destiny, fortune, ကံ။

နဖူးစာပါ, *v.* to be one's destiny, fate; a term applied, as a rule, to the intimate consortment of persons in this life, who in past states of existence, have been more or less closely associated or brought together by an inevitable convergence of fate. It differs from ရေစက်ပါ, since the latter generally implies that the consortment is the result of having been co-offerers of religious gifts in past existences; နဖူးစာပါ, when applied to a married couple, means that their destinies are bound up together, သူ့ကိုကျွန်မချစ်လို့မဟုတ်ပါ၊နဖ

ဖူးစာပါ၍သာ ပေါင်းထော်ရပါသည်, it is not because I love him, but only because my destiny is bound up with his, that I am compelled to live with him; to have a synastry of destiny.
နဖူးဆံ, *n.* a forelock.
နဖူးပြောင် (*pron.* နဖူးပြွောင်), *n.* a bald forehead.
နဖူးသိုင်း, နဖူးသိုင်းကြိုး, *n.* the cord by which a basket (နောက်လွယ်) is suspended from the forehead, tumpline
နဘူး, *n.* a kind of creeper, the *Combretum apetalum.*
နဘူးလိမ်, *n.* the grooving, or spiral channels of a rifle.
နဘူးလိမ်ပန်းဆွဲ, *n.* certain ornamental carved work.
နမက်နမော်, *adv.* heedlessly, in the manner of one who stares about, forgetful of his own situation.
နမကာရ (Pali), *n.* a book containing forms of worship, a liturgy, နမကာရကျမ်းစာ (နမောကာရ).
နမသလေး (*freq.* သလေး), *n.* a kind of rice plant, နမသလေးစပါး။
နမိုးနမော်, *adv. see* နမက်နမော်။
နမူးနထူး, *adv.* pretending not to hear; stunned, stupefied, as by a blow; a term applied to persons when absent-minded, unheedful, etc.; the Burmese say နမူးနထူး၊ယောင်တီးယောင်တားအလွန်ထိုင်းသည့်လူ, of a person who behaves in an absent-minded, heedless manner; နမူးနထူးနေတတ်သည့်လူ။
နမောတဿ, *an abbrev.* of the Pali sentence placed at the commencement of each book in the Buddhist Scriptures, *viz.*, နမောတဿ၊ ဘဂဝတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ, ပူဇော်ခြင်းကိုခံတော်မူထိုက်ထသော၊ ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍သိတော်မူပြီးထသော၊ဘုန်းတော်ခြောက်ပါးနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသောဘုရားကိုအကျွန်ုပ်ရှိခိုးပါ၏, I do homage to Bagawa, replete with the six glories, worthy of worship, possessed of unerring, intuitive knowledge; နတ်ကြီးငါးပါးရှိခိုးဂါထာ။
နမော်နမဲ့, *adv.* heedlessly, in the manner of one who stares about, forgetful of his own situation, ဂရုမစိုက်၊နမော်နမဲ့နေတတ်သည်; မော်မိမော်မန်း; နမက်နမော်။
နမ်း, *v.* to smell, receive scent (*obsolete*), အနံ့ရသည်, to scent game, as a hound, ခွေးယုန်နံ့ရသည်, or as a deer scents a tiger, ဒရယ်ကျားနံ့ရသည်; to smell of; to kiss, as the Burmese; ရေနမ်း, to lap, as water, ကမ်းနဖူးရေနမ်းသည်, the water laps the brow of the bank.
နမ်းရှုပ်, *v.* to snuff up a scent audibly; to kiss အကလေးကိုနမ်းရှုပ်လိုက်စမ်းအဘရယ် (*Colloq.*).

နမ်းရှူ, *v.* to snuff up, draw into the nose, တောစပယ်အလွန်မွှေးသောကြောင့်၊နမ်းရှူလို့အားမရနိုင်ပါ။

နယ်, 1, *n.* the component parts of a territory or jurisdiction, taken collectively, whether principal or subordinate.

နယ်ခြား, *n.* intermediate space between two territories, တိုက်သူကြီးနယ်ခြားမှတ်တိုင်စိုက်ပြီးလျှင်၊ဝေခြမ်းမျှတပေးပါသည်။

နယ်ခြားဝန်, *n.* a demarcation officer, နယ်ခြားမင်းကြီး။

နယ်ခွဲ, *v. lit.* to divide a territory, မအူပင်နယ်ခွဲကတည်းက။

နယ်စပ်, *n.* the line of junction between two territories.

နယ်နိမိတ်, *n.* the outer limit or boundary of a territory, နယ်စွန်းပြည်နား, နယ်ဆိုးနယ်ဖျား; သိမ်၏နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်သည့်ကျောက်တိုင်။

နယ်ပယ်, *n.* the component parts of a territory or jurisdiction, taken collectively, whether principal or subordinate; *see* နယ်, ပယ်နယ်။

နယ်ပိုင်, *n.* one who has control over a territory, နယ်ရှင်မိဘ, နယ်ရှင်မိဘဖြစ်သည်အတိုင်းသွားကြည့်ရှုပါသည်, as in speaking of an official controlling a tract of country.

နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်, *n.* a subdivisional officer.

နယ်သတ်, *v.* to delimit, or fix a boundary.

နယ်သတ်ဝန်, *n.* a boundary officer.

နယ်, 2, *n.* the curved stick that stretches the cloth in the loom, နယ်ကိုင်း (two curved sticks of unequal length).

နယ်ကန်, *v.* to stretch the cloth in the loom with the curved stick (or sticks).

နယ်ကိုင်း, *n.* same as နယ် (*more common*).

နယ်ဆူး (*pron.* နယ်ဇူး), *n.* the iron points of the said stick.

နယ်, 3, *n.* a pawn in chess.

နယ်, 4, *v.* to knead with the hands, or trample to pieces with the feet, ဆင်နှင့်နယ်သည်; to tread out corn, as an ox, စပါးနယ်သည်. *Der.* ဆုပ်နယ်, နင်းနယ်, နှိပ်နယ်, and သိပ်နယ်။

နယ်ဆီ, *n.* liniment to be applied by kneading.

နယားထား (ကြိမ်), *n.* a kind of rattan, with which, under Burmese rule, the punishment of whipping was often inflicted.

နယုံ, *n.* *Nayon,* the third month in the Burmese year, nearly answering to June.

နရ, 1 (Pali), *n.* a measure of time equal to ten winks of the eye.

နရ, 2 (Pali), *n.* man, လူ။

နရထွဋ်ခေါင်, နရသေဋ္ဌနှင်း, *n.* titles of royalty or divinity, နရသေဋ္ဌနှင်းအမင်းမင်းတို့ပူဇော်ထိုက်သောဘုရား။

နရည်း, *n.* a kind of trumpet (*obs.*).
နရပတေ, *n.* a kind of mortar, most durable; one kind of ဆင်ဒတေ။
နရား, *n.* a kind of flying animal (*fabulous*), နရားပျံ။
နရိန္ဒ (Pali နရ, လူ, and ဣန္ဒ, အစိုးရခြင်း), *n.* a title of royalty, signifying one who has authority over men; နရိန္ဒာဒေဝီ, formerly, a title of the chief queen.
နရွဲ (ပင်), *n.* a tree producing a small, astringent, apple-like fruit, which is edible, the *Flocourtia cataphracta.*
နဝကမ္မ, *n.* new work, a fresh undertaking; recently acquired merit, or demerit.
နဝဒသမ (Pali နဝ, nine, and ဒသမ, tenth), *a.* the nineteenth, ဆယ့်ကိုး ခုမြောက်။
နဝမ (Pali နဝ, nine), *a.* the ninth, ကိုးခုမြောက်။
နဝရတ် (Pali နဝ, nine, and ရတန, a gem), *n.* the nine kinds of precious stones, *viz.*, ပုလဲ, pearl; သန္တာ (*pron.* သဒ္ဒါ), coral; နီလာ, sapphire; စိန်, diamond; ကြောင်, cat's eye; မြ, emerald; ဥဿဖယား, topaz; ပတ္တမြား, ruby; and ဂေါမိတ်, garnet.
နဝံပိယံ (Pali နဝံ, အသစ်, and ပိယံ, ချစ်သည်), *n.* what is lovable because new, ပုဆိုးကိုနဝံပိယံမှုချစ်သည်, နဝံပိယံမှုနှမြောသေးသည်; နဝကမ္မ။
နံ, 1 (Pali နာမ), *n.* spirit; *opposed to* ရုပ်, matter. "*Rupa* (ရူပ) signifies the material form; *nama* (နံ) signifies the whole of the mental powers; the two combined signify the complete being, body and mind." M. B.
နံရုပ်ချုပ်, *v.* to die.
နံမိညာဉ်, *n.* same as နံ။
နံ, 2, *n.* the day of the week on which one was born. In the Burmese time, when recording revenue proceedings (စစ်တမ်း), the day of the week on which a witness was born, was usually inserted, ရွာသူကြီးသောထွန်းနံတနင်္ဂနွေ၊အသက် ၄၃နှစ်သူကို၊ သူကြီးအဆက်အနွယ်နှိမ်တ် အပိုင်အခြားကို စစ်မေးသော်။
နံဂြိုဟ်, *n.* the planet which presides at one's birth.
နံ, 3, *n.* the side of a body, generally animate, but sometimes inanimate.
နံကာ, *n.* a side raised, as a partition or a screen.
နံကြိုနံကြား, *n.* the interstices of the ribs.
နံကျွန်, *n.* an armed retainer of the King of Burma.
နံချို, *n.* the back part of the side (*infreq.*); *comp.* ခါးချို။
နံငယ်, *a.* narrow, applied to cloth, particularly a waistcloth, as ပုဆိုး နံငယ်; နံကြီး, နံငယ်, နံလတ်; နံကြီးလျှားရှည်။

နံစ (*pron.* နံဇ), *n.* a black spot tattooed on a person's side, of similar import with the broad arrow on the King's Own, နံစထိုး။
နံစောင်, *n.* the side of an animal.
နံစောင်း, *n.* the edge or middle ridge of a side.
နံတို, *n.* a short rib. The Burmese believe that if the eighth rib (nearest the hindquarter) of a bullock is shorter than the others, it will bring bad luck to the owner, နိုက်တတ်သည်။
နံထပ်, *n.* a large flat-bottomed boat; *comp.* ဗိန်းကော။
နံထောင်, *n.* the raised side of a boat or ship; sometimes applied in writings to human beings, လက်ျာနံထောင်ဖြင့်စောင်းကာသိပ်ထား၍။
နံပတ်, *n.* the flesh on the ribs, နံပါးသား, နံဖေးသား; ဘယ်ဆီကိုကိုက်မည်လဲ။နွတ်သီးကိုရိုက်မည်ဟဲ့။ဘယ်ထောင့်ကထိုးမည်လဲ။ နံပတ်ရိုးကျိုးစေမည်ဟဲ့ (*Colloq.*).
နံပေါ်နံကြားထောက်, *n.* a game which children play, by putting one of the forefingers backward into the mouth, drawing it out with a jerk, and thrusting the tip of it at the ribs of another; if the finger should strike a rib, the statement insisted on by the actor is regarded as true; if it should strike between, it is considered as not proved, ထုတ်လျှင်နံပေါ်မထုတ်လျှင်နံကြား။
နံဖေး (*pron.* ဇေား), *n.* the side of a body; *see* နံ။
နံဖေးချင်းဆိုင်, *adv.* side by side.
နံဖေးစောင်း, *v.* to lie on one side, နံဖေးစောင်း၍အိပ်သည်။
နံဖေးထပ်, 1 (*pron.* နဇေားထပ်), *adv.* one edge over another, as in rabbetting boards, clapboarding, or sewing cloth; folding, as doors.
နံဖေးထပ်, 2, *v.* to rabbet, နံဖေးထပ်၍စပ်သည်။
နံဖေးနံစောင်း, နံဖေးနံပါး, နံဖေးနံဗိ, *n.* *see* နံ။
နံယပ်သား, *n.* the flesh on the side of an animal.
နံရံ, *n.* the raised side of a house, wall, etc., တံတိုင်းနံရံ, နံရံကာ, နံရံတည်။
နံရိုး, *n.* a rib.
နံ, 4, *v.* to smell offensively, to stink. *Der.* အနံ့။
နံစော်, *v.* same, သည်ခွေးသေကောင်ပုပ်နံ့စော်သည်။
†နံနက်, *by corruption* မနက်, *n.* the morning.
နံနက်ခင်း, *n.* the morning, forenoon.
နံနက်ဖြေ, *n.* the early part of the morning, နံနက်ဖြေစောလွန်းလို့၊ခရီးမသွားနိုင်ပါ။
နံနက်စာ, *n.* breakfast; a tooth-stick, တံပူး; သန့်စင်တော်, a royal tooth-stick.
နံနက်ဝတ်, *n.* matins, နံနက်ဘုရားဝတ်ပြုခြင်း။

နံနံ (ပင်), *n.* the coriander plant, နံနံခင်း။
နံနံစေ့, *n.* the seed of the same.
နံနွင်း, *n.* the turmeric plant or root; *often in colloq. incorrectly pron.* စနွင်း; နံနွင်းနက်, နံနွင်းနီ, နံနွင်းတိမ်ပြာ, နံနွင်းဝါ, different varieties of the same.
နံပတ် (Eng.), *n.* number, the figure or figures which specify a number, နံပတ်ကြီး၊နံပတ်ငယ်, terms used when speaking of seniors and juniors in government service, *i.e.*, as to what position they occupy in the Civil List.
နံ့သာ (from အနံ့, a scent, and သာ, pleasant), *n.* an odoriferous substance, of which there are five kinds enumerated in ancient writings, နံ့သာနီ, နံ့သာဖြူ, အကျော်, စံပါ, and ကရမက်, နံ့သာမျိုးငါးပါး။
နံ့သာဆီ (*pron.* နံ့သာဆီ), *n.* fragrant oil.
နံ့သာပေါင်း, *n.* a mixture of fragrant substances used in incense, နံ့သာပေါင်းပန်းပေါင်းတို့ဖြင့်လိမ်းကျံ၍ထားသောအမွှေးအကြိုင်။
နံ့သာပျောင်း, *n.* fragrant ointment.
နံ့သာပြောက်, *n.* a beauty spot; generally on the eyelids, နံ့သာပြောက်ထိုး။
နံ့သာမှုန့်, *n.* fragrant powder.
နံ့သာရည်, *n.* fragrant essence.
နံ့သာရောင်, *n.* a light yellow, straw color; *a.* နံ့သာရောင်စက္ကူ, နံ့သာရောင်ပဝါ။
နာ, 1, *v.* to listen, hearken, attend to; နာသာခံခက်, pleasant to listen to, but hard to bear, နာသာခံခက်စကားပြောသည်။
နာခံ, နာယူ, *v.* to listen with regard and acceptance, လူကြီးအမိန့်ကိုနာခံသည့်အတွင်းတွင်၊ဘယ်မှမသွားပါနှင့်, while awaiting the orders of your superiors, please do not go anywhere; ကျွန်ုပ်စကားကိုနာယူလျှင်တော်လိမ့်မည်။
နာလို, *v.* to wish to listen to; to like, be pleased with, have kind feeling towards; hence မနာလို, to dislike, hate, to be intolerant, be jealous of; *comp.* ငြူစူ; လောကထုံးစံတဦးကောင်းစားသည်ကိုတဦးကမနာလိုဘူး, သည်သူသည်မနာလိုသောစိတ်ကိုမဓိတ်မဖုံးနိုင်။
နာသည်း, *v.* to be willing to, consent to; to be acceptable, agreeable, to receive as a proposal, မနာသည်းဘူးဆိုလျှင်၊ကျွန်ုပ်မလျှော်ပါမည်။
နာ, 2, *v.* to be ill, to be in pain, to feel pain; to be hurt in one's feelings, စိတ်နာသည်; to suffer loss, damage, become impaired, or weakened, as the force of an argument, objection, owing to the superior dialectic skill of an adversary; ကျောင်းတကာဦးမောင်ကလေးအင်မတန်နာနေသည်, အစိုးရဘက်က သက်သေတို့အပေါ်တွင်၊ ရှေ့နေထုတ်လိုက်သည့်မေးခွန်းများ အလွန်နာသည်, the questions put by the advocate to the witnesses for the government, were very damaging.

နာကျင်, *v.* to be ill, to be in pain; to be hurt in one's feelings; နာကျင် is more often used with reference to bodily pain than otherwise, ထား ပြမှားကလှေသူကြီးကိုနာကျင်စွာရိုက်ပြီးလျှင်၊ထွက်ပြေးကြသည်, the dacoits ran away after severely beating the head boatman.
နာကြည်း, *v.* to be ill, to be in pain; to be hurt in one's feelings, ကျွန်ုပ်မှလင် ကျွန်မကိုနာကြည်းစွာလုပ်သွားသည်။
နာတာရှည်ရောဂါ, *n.* a lingering or protracted illness.
နာဖျား, *v.* to be in a fever, နာဖျားမကျန်းရှိသည်; *see* ဖျား။
နာလှန်ထ (*pron.* နလန်ဒ), *v.* to suffer from the effects of old disease, though convalescent; to be convalescent, ကျွန်ုပ်နာလှန်ထသောကြောင့် စားလိုအားမရှိနိုင်ပါ။
†နာကြိုး (ပင်), *n.* a kind of tree, the *Byttneriaceæ subacerifolium.*
နာဇိ (Beng.), *n.* a court bailiff; ဘိလစ် (Eng.) is superseding နာဇိ။
နာဋျ (Pali), *n.* a union of song, dance, and instrumental music.
နာနတ် (ပင်), 1, *n.* the pineapple plant; နာနတ်ချည်။
နာနတ်, 2 (Pali, နာနာ), *n.* a dissimilarity, variety.
နာနာ (Pali), *a.* or *adv.* sundry, various, အထူးထူးအပြားပြား, အသီးသီး။
နာနာဘာဝ, *adv.* same, ဝိနာဘာဝ, အညာထာဘာဝ, တစ္ဆေမှားနာနာဘာဝဖန် ဆင်းနိုင်သည်, spirits are able to assume various shapes and forms.
နာနာရုပ်, *n.* various forms (assumed by superhuman power).
နာမ် (Pali နာမ), *n.* a noun.
နာမ်စား, *n.* a pronoun.
နာမ (Pali), *n.* a name, အမည်, အမည်နာမမှတ်ထားလိုက်ပါ။
နာမကာယ (Pali နာမ, mind, spirit, and ကာယ, a collection), *n.* the mind, considered collectively.
နာမဝိသေသနာ, *n.* an adjective; *see* ဝိသေသနာ။
နာမည် (from နာမ, and အမည်), *n.* a name.
နာမည်ကောင်း, *v.* to bear a good name or reputation.
နာမည်ကြီး, *v.* to have a great name, to be distinguished.
နာမည်ခေါ်, *v.* to call by name.
နာမည်ဆိုး, *v.* to bear an evil reputation.
နာမည်ပြောင်း, *v.* to change a name, နာမည်လွှဲပြောင်း။
နာမည်မပါသော, *a.* anonymous.
နာမည်မှည့်, *v.* to name, to style, to call. The Arakanese often give their children revoltingly filthy names, in order, as they say, to ward off evil *nats.*
နာမည်လွှဲပြောင်း, *v.* to change a name, to give a false name, နာမည် လွှဲပြောင်းပြော။

နွားကျယ် -

နွားကျယ်နှင့်ဝမ်းပျက်လိလိ

နာရကတ္တိ, *n.* a diamond of the second quality; *see under* မိန်။
နာရနိ, *n.* an excellent kind of gold, နာရနီရွှေ, နာရကာရွှေ။
နာရီ (Pali), *n.* a measure of time equal to four *pads* (ပါဒ်) or twenty four minutes of English time; an hour; a watch, clock, horologe, or timepiece.
နာရီအမြောက်, *n.* a gun fired at a stated hour.
နာရီအိမ်, *n.* a watch or clock, referring rather to the case.
နာရီခွက်, *n.* a watch.
နာရီစက်, *n.* the works of a clock or watch.
နာရီဆုပ် (မုန့်), *n.* a kind of confectionery.
နာရီတီး, *v.* to strike the hours, as a clock, နာရီထိုး။
နာရီပြန်, *n.* after noon, or after midnight.
နာရီမောင်း, *n.* a gong struck at a stated hour.
နား, 1, *n.* the ear.
နားအပါးနှင့်ပြောသော, *a.* auricular.
နားအုံ, *n.* the bulge behind the ear.
နားကင်း (*pron.* နဂင်း), *n.* an ornament above the ear of an image of Gautama.
နားကင်းထူ, *v.* to be thick-eared, that is, dull of hearing; to be dull of apprehension.
နားကင်းပါး, *v.* to be thin-eared, that is, quick in hearing; to be quick in apprehension.
နားကင်းဖိတ် (*pron.* နဂင်းဖိတ်), *a.* solid, not hollow; *see* နားပင်းဖိတ်; when applied to a person, signifies stupid, incapable of hearing (*infreq.*).
နားကန်ကြိုး (*pron.* နံကြိုး), *n.* a bowline.
နားကပ်, *n.* a certain ear ornament, မိန်နားကပ်။
နားကျ, *v.* to accord with, acquiesce.
နားခံ, *v.* to receive by the ear; to listen, attend to; *n.* an officer who receives an order from a higher authority, နာခံတော်, စစ်ကဲနားခံ, ရွှေနားခံတော်။
နားခံနာယူ, *v.* to listen with regard and acceptance.
နားခါး, *v.* to find bitter to the ear, to be much annoyed by hearing, မင်းပြောသည့်စကားအလွန်နားခါးသည်။
နားခေါင်, *n.* the tube of the ear.
နားချ, *v.* to convince by argument, or by evidence presented in any manner to the mind, in order to gain some benefit.
နားချည် (*pron.* ချည်), *v.* to find unpleasant to the ear.

နားချို, *v.* to find sweet to the ear, to love to hear.
နားချို, *v.* to be born deaf.
နားခွက်, *n.* the pan that holds the priming of a musket or gun; figuratively applied to quick discernment.
နားငြိမ့်, *v.* to listen with pleasure and delight.
နားငြီး, *v.* to be tired of hearing.
နားစိမ့်, *v.* to listen with thrilling pleasure; နားစိမ့်သွားသည်။
နားစေ့ (*pron.* နစေ့), *n.* a linchpin.
နားစေ့ဝေး, *v.* to be thick-eared, that is, dull of hearing; *see* နားထူ; a term also applied to timid horses, နားစေ့ (ဧွ) ဝေးလို့လန့်တတ်သည်။
နားစွင့်, *v.* to listen attentively, as when endeavoring to catch a distant or uncertain sound; applicable to animals as well as to men, နားတစွင့်စွင့်နှင့်နေသည်။
နားငြှ, *v.* to have small ears.
နားဆွဲ, *n.* a pulley, the wheel of a block.
နားဆိမ့်, *v.* to be extremely pleasant to the ear.
နားဆေး, *n.* the powder in the pan of a musket, နားယမ်း။
နားဆေးခတ်, *v.* to put powder in the pan of a musket.
နားညောင်း, *v.* to listen patiently, နားညောင်းတော်မူပါ။
နားတင်းတီး (*pron.* နဒင်းတီး), *v.* to keep up a continual repetition or din in order to force attention, as in the way of propagating scandal.
နားတောင်း (*pron.* နဒေါင်း), *n.* a hollow cylinder worn in the perforated lobe of the ear.
နားတောင်းဝတ်, *n.* the lobe of the ear, နားရွက်။
နားထင် (*pron.* နထင်), *n.* the part of the head before and above the ear, the temple.
နားထူ, *v.* to be thick-eared, that is, dull of hearing; to be dull of apprehension.
နားထောင် (from ထောင်, to erect), *v.* to listen, hearken, attend to; to mind, obey, as in the phrase, စကားကိုနားထောင်သည်။
နားထိုင်း, *v.* to be hard of hearing; *comp.* နားလေး။
နားထွင်း, *v.* to bore the ears; *see* နားဖောက်; နားထွင်းမင်္ဂလာပွဲ, to perform the ceremony of ear-boring.
နားပက်, *v.* to have large, unsightly perforations in the lobe of the ears, ရှမ်းနားပက်ကျယ်; နားပက် is also applied to an ornament worn in the perforations of the lobes of the ears.

နားပင်း, *v.* to be deaf.
နားပင်းဗိတ် (*pron.* နားဗင်းမိတ်), *a.* solid, not hollow; applied to articles that are naturally or commonly hollow, ခေါင်းဗိတ်; artificially solid; ဆင်စွယ်နားပင်းဗိတ်, ဝက်စွယ်နားပင်းဗိတ်; *comp.* စတိ။
နားပန်, *n.* an amulet worn in the ear, နားပန်လက်ဖွဲ့။
နားပန်း, *n.* the trunnion of a gun; the ear of a pail.
နားပန်းကြိုး (*pron.* နဗန်းကြိုး), *n.* a rope handle of a pail or bucket.
နားပန်းကွင်း, *n.* the curved handle of a pail or bucket.
နားပန်းစွန်း (*pron.* နဗန်းဇွန်း), *n.* the end of an axletree, နားစောင့်, ဗျည်း နားပန်းစွန်းထွက်သွားလို့ဗျည်းပျောက်သည်။
နားပန်းဆံ (*pron.* နဗန်းဇန်), *n.* an earlock.
နားပန်းဆံကြိုး, *n.* a sail rope.
နားပန်းပေါက်, *n.* the hole in the ear of a pail.
နားပါး, *v.* to be thin-eared, that is, quick in hearing; to be quick of apprehension, နားပါးသည့်လူ။
နားပုပ်နားဆွေး (*pron.* နဗုတ်နဆွေး), *int. imprecative*; may my ears perish (if I heard it), သည်စကားနားပုပ်နားဆွေးမကြားရဘူးပါဘူး။
နားပူသံကျပ် (*pron.* နဗူသံကျပ်), *adv.* in a manner painful to hear, whether teasingly, or scoldingly, နားပူသံကျပ်ထပ်တလဲလဲပြောသည်။
နားပေါက်, *n.* a perforation in the lobe of the ear; the touchhole of a musket or gun.
နားပျည်း (*pron.* နားဗျည်း), *n.* the lobe of the ear; နားပျည်းကျသည်, applied to old people.
နားဖါကော်, *n.* an earpick, နားဖာကလော်, နားဖာချူ။
နားဖါချေး, *n.* cerumen, earwax.
နားဖောက်, *v.* to bore the ears (ထွင်း is more elegant).
နားမခံသာ, *v.* to be harsh to the ear.
နားမရိုကွင်း, *n.* the ring that secures the shrouds of a boat or vessel.
နားမရိုဆိုင်း, *n.* the shrouds of a boat or ship, ရွက်တိုင်ဆိုင်းကြိုး။
နားယမ်း, *n.* the powder in the pan of a musket, နားဆေး။
နားရကင်း, နားရတင်း, *n.* an ornament or guard worn about the ears, being an appendage to a crown (သရဖူ).
နားရွက်, *n.* the ear, *lit.* the leaf of the ear; *also used as a verb*, when it has a signification similar to နားထောင်, though more elegant, ပေးသည့်အမိန့်ကိုနားရွက်ကြပါ, ကျွန်ုပ်စကားကိုနားရွက်စမ်းပါ။
နားရှက်, *v.* to be ashamed to hear.
နားလည် (*pron.* လယ်), *v.* to understand; *often followed by* တတ်မြောက်, ထချင်စကားနားလည်တတ်မြောက်သူ။

နားလေး, *v.* to be rather hard of hearing; *comp.* နားထိုင်း။
နားဝင်, *v.* to enter the ear, gain access to the mind, be persuasive.
နားဝေ, *v.* to have one's sense of hearing confused, နားဝေနေပြီ။
နားဝေနားဝါ (*pron.* နဝေနဝါ), *adv.* doubtingly, as to what is heard, နားဝေနားဝါနေသည်။
နားဝေ့, *v.* to hear indistinctly.
နားသည် (*pron.* နသယ်), *n.* the part of the head behind the ear.
နားသန်, *n.* an earring (*obs.*). *Der.* ကင်းနားသန်, ပိုးနားသန်, နားသန်ကွင်း။
နားသန်သီး, *n.* an eardrop, ရွှေနားသန်သီးပန်သည်။
နားသာ, *v.* to be pleased in hearing, နားညွတ်, နားညွတ်နူးသည်။
နားသီး, *n.* the block of a pulley, လက်ရုပ်သီး။
နားသီးစက်, *n.* same as နားသီး။
နားသွင်း, *v.* to put into the mind, either as a speaker or a hearer, နားချ်ပ်။
နားသွယ်, *n.* the part of the head under the ear.
နားဟူ, *v.* to sound, as a buzzing noise in the ear.
နား, 2, *v.* to cease from motion or action through desire for rest; to alight, as an insect, to perch, as a bird; to be arrested in its progress, as an arrow, bullet, or cannon-ball when fired at an object, *i.e.*, striking an object without forcing its way through, သစ်ပင်ကို ပစ်လိုက်သောအခါ၊ကျည်မနားဘူး; may also be used in speaking of a clean cut made by a *da*, sword, etc., ဒုန်းသီးခုတ်လိုက်သည်မှာ၊ထား မနားဘဲပြတ်သွားသည်; နံနက်နား၊နေ့နား၊ညနား, the three intervals of rest which reapers take in harvest time; နေတယ်ပူတယ်၊သစ်ပင်အောက် မှာနားကြဦးမှို့ရဲ့ (*colloq.*), the sun is very hot, let us rest under the tree; အညောင်းပြေအညာပြေခဏနားကြမို့, let us rest a little while, in order that our stiffness may be relieved.
နားနားနေနေ, *adv.* slowly, moderately; this word is usually applied to words of coming and going, and of performing manual labor, when it indicates that a journey or a work is undertaken with frequent rests, hence accomplished slowly.
နိကာယ်ငါးပါး (Pali နိကာယ, a collection), *n.* the five parts into which the Buddhist Scriptures are divided, *viz.* ဒီဃ, မဇ္ဈိ, သံယုတ္တ အင်္ဂုတ္တရ, ခုဒ္ဒက, the names of which are usually combined with the suffix နိကာယ်, ဒီဃနိကာယ်; နိကာယ်ငါးကျမ်း, နိကာယ်ငါးသွယ်။
နိက္ခမ (Pali), *n.* a departure into a wilderness, implying a renunciation of all the benefits and pleasures of social life, တောသို့ထွက်ခြင်း (86)
နိဂုံး, 1, *n.* the conclusion of a writing or book, sometimes containing a

summary, or other information, such as the writer's name, place of residence, the date of composing or transcribing, etc.; နိဂုံးဖွဲ့, နိဂုံးချုပ်, နိဂုံးသတ်, to make such a summary.

နိဂုံး, 2 (Pali နိဂမ), *n.* a small town, market village, little trading place; *comp.* ဈေးရပ်။

နိဂ္ဂဟိတ် (Pali နိဂ္ဂဟိတံ), *n.* the character (ံ), commonly called သေးသေးတင်, when combined, in words of Pali origin, with the symbol of the vowel ဣ (ိ), and in some other cases.

နိစ္စ (Pali), *n.* permanence; မြဲခြင်း, *see* ထာဝရ။

နိစ္စဓူဝ (Pali), *n.* permanence; *used also adverbially,* နိစ္စဓူဝပြုသည်, နိစ္စဓူဝနေသည်။

နိစ္စဘတ်, *n.* cooked rice offered regularly to *pongyis.*

နိဇီဝ (Pali နိ, *priv.* and ဇီဝ, life), *n.* a lifeless substance; *opposed to* သတ္တဇီဝ။

နိဒါန်း, *n.* a compendious view, a syllabus, table of contents prefixed to a work, နိဒါန်းရေးသည်; also used figuratively, နိဒါန်းထိုးလောက်သည့်လူဘဲ, နိဒါန်းတွင်နေရစ်သည်; *nedana* (နိဒါန်း) was originally applied to the introduction to the commentary on the *Jataka* stories.

နိပ်, *v.* to be kept down; chiefly applied to wind in the stomach, လေနိပ်သည်. *Der.* နှိပ်။

နိပါတ်, 1 (Pali နိပါတ), *n.* a particle prefixed or affixed, without taking the place or office of an inflection, နိပါတ်ဆိုက်အောင်ပြောတတ်သည်; *comp.* ဝိဘတ်။

နိပါတ်, 2, *n.* a short *zat*, one of the five hundred and fifty, exclusive of the ten great *zats*, ဇာတ်နိပါတ်။

နိဗ္ဗာန် (Pali နိဗ္ဗာနံ), *n.* rest from all evil; annihilation; သတ္တဝါတို့ကို နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ချမ်းမြေ့သို့၊ ပို့ဆောင် ကယ်တင်တော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား; *nirvana,* အကျွတ်တရား။

နိဗ္ဗာန်ကျောင်း (*pron.* နိဗ္ဗာန်ကျောင်း), *n.* a building in which the body of a priest is laid in state.

နိဗ္ဗာန်ကျောင်းတကာ, *n.* one who makes an offering of a နိဗ္ဗာန်ကျောင်း။

နိဗ္ဗာန်စံ, *v.* to attain and enjoy *nirvana.*

နိဗ္ဗာန်ဆော် (*pron.* နိဗ္ဗာန်ဇော်), *n.* a religious crier, one who notifies and calls to worship.

နိဗ္ဗာန်ယူ, နိဗ္ဗာန်ရ, နိဗ္ဗာန်ဝင်, *v.* to attain *nirvana* (နိဝါန).

နိမ်, *v.* to be kept down; *comp.* နိမ့်; သူခိုးထားပြမှားကို၊အစိုးရမင်းနိမ်အောင်မနိုင်လျှင်၊သည်အရပ်တွင်မည်သူမျှနေဝံ့စရာအခွင့်မရှိ. *Der.* နှိမ့်။

နိမိတ် (Pali နိမိတ္တံ), *n.* a sign, mark, token, လက္ခဏာ; a mark denot-

ing the limit or boundary of a territory, နယ်နိမိတ်; the mark of gender, that is, the private parts, male or female; ယောက်ျားနိမိတ်, မိန်းမနိမိတ်; a mark or proof of something latent, or cognizable by the senses; a mark, sign of something future, an omen, prognostic, portent, တိတ်, ပုဗ္ဗနိမိတ်။

နိမိတ်ကောင်း, *v.* to be of good omen, အလွန်နိမိတ်ကောင်းသည်၊အကြံထမြောက်လိမ့်မည်။

နိမိတ်ကြီးလေးပါး, *n.* the four great signs, the sight of which induced Sidharttha to renounce the world previous to his becoming a Buddh, *viz.* an old man (သူအို), a sick and infirm person (သူနာ), a dead person (သူသေ), and a recluse (ရဟန်း) (87).

နိမိတ်ဆိုး, *v.* to be of evil omen, နိမိတ်ဆိုးသည်။သည်လမ်းသွားလို့မကောင်းပါ။

နိမိတ်တမျှည်, *n.* a mark, sign of something future, an omen, prognostic, portent, တိတ်။

နိမိတ်နမာ, *n.* same as နိမိတ်; ခင်ဗျားပြောသည့်စကားနိမိတ်မရှိ၊နမာမရှိ, sig. the words you speak have no omen (hence are of bad omen).

နိမိတ်ပြသောမေးခွန်း, *n.* a leading question.

နိမိတ်ဘတ်, *v.* to explain omens, ပုဏ္ဏားလူမျိုးနိမိတ်ဘတ်တတ်သည်ဟုမြန်မာလူမျိုးအယူရှိသည်, the Burmese believe that Brahmins are able to explain omens.

နိမိတ္တကကျမ်း, *n.* a book which explains omens.

နိမ္မာနရတိ, *n.* the fifth stage of the world of *nats*; *see under* နတ်ပြည်။

နိမ္မိတ (Pali), *a.* created.

နိမ္မိတသတ္တဝါ, *n.* a created being, creature.

နိမ့်, *v.* to be low, ပျပ်သည်; *comp.* နိမ်; to be short in stature; *comp.* ပု; သည်အိမ်တဆိတ်နိမ့်သည်၊ကြည့်မကောင်းပါ; ကံနိမ့်သည့်အခါ၊လူတကာလူဝိုင်းနှိပ်စက်ချင်သည်; သည်မှာမြေအလွန်နိမ့်သည်၊ရေဝပ်လိမ့်မည်လို့ထင်သည်, the ground is very low here; water will lodge, I think. *Der.* နှိမ့်။

နိရယ (Pali), *n.* hell, ငရဲ, နရက် or နရက။

နိဝါတ (*pron.* နိဝါဒ), *n.* lowliness, humility; နိဝါတတရား, the law of humility.

နိသိဒိုင် (Pali နိသီဒနံ), *n.* a quilt or cushion used by priests.

နိသမကာရိ, *a.* acting with care and attention.

နိဿယ (Pali), *n.* the interpretation of an original text (ပါဠိ), ပါဠိအနက်, နိဿယနာမ်စောင်။

နိဿရည်း (Pali နိဿယ), *n.* a support, guide, something to lean on or adhere to, အမှီသဟဲ, နည်း။

နိသာရည်းဆရာ, *n.* a superior teacher (inferior to ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ), one who is capable of laying down rules; ဓမ္မစရိယာဆရာ။
နိဿိတ, *n.* a dependent, pupil, disciple, adherent.
နီ, *v.* to be red.
နီကျင်ကျင်, နီကြန်ကြန်, *a.* or *adv.* pale red, violet; နီကျင့်ကျင့်, နီကြန့်ကြန့်, *less than* နီကျင်ကျင်, နီကြန်ကြန်။
နီစပ်စပ်, *a.* or *adv.* disagreeably reddish.
နီတီတီ, *a.* reddish.
နီတျာတျာ, နီတာရဲ, *a.* or *adv.* very or excessively red, အသားအရေနီတျာတျာရှိသည်။
နီနှမ်းနှမ်း, နီမွဲမွဲ, *a.* or *adv.* of a dull, faded, red color.
နီပြာပြာ, *a.* or *adv.* of a bluish red color, မိုဃ်းကြိုးရောင်။
နီမောင်း, *v.* to be purple, နီမောင်းသောရောင်ခြည်တော်ကိုသွတ်တော်မူသည်။
နီမြန်း, *v.* to be red; *see* နီ။
နီရဲရဲ, *a.* or *adv.* very red.
နီဝါ, *v.* to be tawny, auburn.
နီဝါဝါ, *a.* fallow in color, as a deer.
†နီတိ (Pali, ဩဝါဒ), *n.* a book of proverbs, of which there are three, *viz.*, ဓမ္မနီတိ, pertaining to religion; လောကနီတိ, pertaining to common life; ရာဇနီတိ, pertaining to government.
နီပါးဆေး (ပင်), *n.* the madder plant and root; formerly much used for dyeing cotton fabrics, the *Niba morinda* (88).
နီယတို့, *adv.* in contact, conjunction, as a planet or star.
နီလာ, *n.* a sapphire; hence သိဟိုဠ်နီလာ, an amethyst; နီလာကြိုဆံ, a term applied to sapphires which have a reddish tint.
နီလာတွင်း, *n.* a sapphire mine.
နီး, *v.* to be near, not distant, မဝေး, ရန်ကုန်မြို့တော်တော်နီးပြီလား, သူခိုးအိမ်နားနီးသူခိုး၊ တငါအိမ်နားနီးတငါ (ဖြစ်တတ်သည် understood), he who lives near the house of a thief is apt to become a thief; he who lives near the house of a fisherman is apt to become a fisherman.
နီးကမ်း, *v.* same; *seldom used assertively.*
နီးစပ်, *v.* to be contiguous, to be very near, ခင်ဘွားတို့နှင့်ယောက်သွေးနီးစပ်ကြသလား။လူပုံချင်းအလွန်တူကြသည်, ဆွေမျိုးနီးစပ်။
နီးပါး, *v.* to be near (*infreq.*). *Der.* အနီးအပါး။
နီးရင်း, *v.* to be nearly related.
နု, *v.* to be young, tender, delicate, မရင့်, မကြမ်း; to be fine in grain or texture, ချောသည်; to be done nicely or curiously, as carving, ပန်းနုသည်; to be young, as the moon, လနုသည်; to be feeble, as

the rays of the sun in the morning; to be immature in mind, inexperienced, စိတ်နု, သဘောနု; to be unseasoned, as timber, သစ်သားနုသည်; သရက်ရွက်နုသည်, သရက်ရွက်နုစပြုသည်, မန်ကျည်းရွက်နုသည်; also applied to a *paramita* which has not been fulfilled, ပါရမီနု; သည်လူအသက်နုနုကလေးရှိပါသေးသည်, this person is still of tender age; သည်စားပွဲပန်းထုသည်မှာ၊အလွန်နုသည်, the carving of this table is very delicate; သည်သူငယ်ခရီးမသွားနိုင်ပါ၊ငယ်ရွယ်နုလှသေးသည်, this child cannot travel, he is still of a young and tender age.

နုငယ်, *v.* to be young and tender.

နုထွတ်, *v.* to be very tender.

နုထွား, *v.* to be large in size for one's age.

နုနယ်, *v.* to be young, tender, delicate; to be nicely done.

နုပျို, *v.* to be in the prime of life; followed by သာယာ, in describing scenery, အလွန်နုပျိုသာယာသည့်အရပ်။

နုဖတ်, *v.* to be delicate and fresh-looking, as a person's complexion.

နုမှည့်, *v.* to be ripe and tender. as fruit, သရက်သီးနုမှည့်။

နုဝါ, *n.* tree cotton.

နုတ်, *v.* to take out, pull out, extract; *comp.* ထုတ်; to take away (one's office); to subtract (in arithmetic); to repeal (an order).

နုတ်ကိန်း, *n.* a subtrahend.

နုတ်ကြွင်း, *n.* a remainder (in subtraction).

နုတ်ထုတ်, *v.* to make an extract from a writing, ခက်ခဲသောစကားများကိုကျမ်းဂန်မှနုတ်ထုတ်ရေးသားလိုပေးပါ။

နုတ်ယူ, *v.* to take from, to subtract.

နုတ်ယူတတ်သော, *a.* privative.

နုတ်သိမ်း, *v.* to degrade from office and deprive of all insignia; to repeal (an order), အမိန့်နုတ်သိမ်းသည့်နေ့ကစ၍အတည်အမြဲမပြုစေရ, အမိန့်တော်ရုပ်သိမ်းသည်။

နုတ်သိမ်းပြန်, *v.* to revoke, ပလပ်စေသည်။

နုန်, *v.* to be unpleasant to the eye, as something grotesque, unwieldy, clumsy, or antiquated; to be outlandish; to be plain and ugly in features and dress; *fig.*, despicable, poor-spirited; တယ်နုန်သည့်နာရီကြီး, a very clumsy, large clock; တယ်နုန်သည့်အပျိုကြီး။

နုန့်, *v.* to be loose, not firm, unstable (*obs.*), မခိုင်, နဲ့သည်; to be weak, infirm, inefficient, irresolute; rather applicable to purpose, character, influence, etc.

နုန့်နဲ့, *v.* to be weak, infirm, inefficient, irresolute, တယ်မင်းသဘောနုန့်နဲ့ပါကလား (*colloq.*), your character is irresolute indeed! ပရိသတ်ထဲ

မှာခင်ဘျားနွန်နွန်နဲ့နဲ့စကားပြောတတ်လွန်းလို့၊ ရှေ့ကကဲ့သို့ ခင်ဘျားကိုအမှားက မရှိသေကြပါ။

နွန်း, 1, *n.* the deep mud or mire, on the bank or in the bed of a river; *comp.* ညွန်, and နွံ; နွန်းမြေ, land on which onions, tomatoes, pumpkins, gourds, and sweet potatoes are grown.

နွန်းကျွံ, *v.* to sink into deep mud.

နွန်းပို့, *v.* to become filled up, choked with mud, သည်နှစ်နွန်းပို့လို့သင်္ဘော များမသွားနိုင်ပါ။

နွန်း, 2, *v.* to be weak, exhausted, from fatigue or illness, or from the effects of medicine; *comp.* နွမ်း။

နွန်းချွဲ, *v.* to be in an exhausted and debilitated state, as when attacked by or recovering from cholera, or after having performed a journey which has overtaxed one's bodily strength; ဝါတ်သက် ဆေးကိုခဏခဏစားလျှင်၊အလွန်နွန်းချွဲတတ်သည်, if one takes purgative medicines frequently, one is liable to become exhausted and debilitated.

နွန်းခွေ, *v.* same as နွန်း။

နွန်းနယ်, *v.* same as နွန်း (*infreq.*), နေပူထဲတာရှည်သွားရလျှင်နွန်းနယ်တတ် သည်။

နုပ်, *v.* to be small, fine; implying many particles, ညွသည်; *comp.* သေး; to be insignificant looking; to be mean, paltry, contemptible, as language; with စည်း (စဥ်း) to cut, chop, or mince, into small pieces, နုပ်နုပ်စည်းလိုက်သည်; အပြောအဆိုနုပ်သည်; နုပ်နုပ်ညွ ညွများကိုသိမ်း ဆည်းစရာရှိပါသေးသည်။

နုမောင်, *an abbrev. of* အနုမောဒနာ။

နူ, *v.* to be leprous, to have leprosy. It is considered a great breach of good taste to use this expression in the hearing of any person afflicted with leprosy; ကိုယ်မကောင်း, or အနာကြီးရှိသည်, are substituted. The least offensive term is ကုဋ္ဌဖြစ်သည်; နူမည်အစလားသည်၊ သေမည်အစဖျားသည်၊ နူရာစုံခွဲ၊ လဲရာမှာသူခိုးထောင်း, signifying that misfortunes never come singly.

နူထွက်, *v.* to appear, as the prominent excrescences in leprosy.

နူနာ, *n.* the leprosy, ကုဋ္ဌ။

နူဝ်, *v.* to be leprous, to have leprosy.

နူး, *v.* to be made soft by some process; *comp.* ပြေ့; အုတ်မြေကိုနူး အောင်ရေနှင့်နှူးလိုက်ပါ. *Der.* နှူး။

နူးညံ့, *v.* to be fine, nice, delicate, gentle, pleasant, သိမ်မွေ့သည်။

နူးညံ့ချိုသာ, *v.* to be suave, ချိုသာသည်။

နူးညွတ်, *v.* to be well-disposed toward, affectionate, pleased with, ကြည်ညိုသည်, နှစ်သက်သည်။

နူးနပ်, *v.* to be made soft, especially by cooking; *fig.*, to be sensible, well-informed, experienced; to be well considered and cogent, as language, အပြောအဆိုနူးနပ်သည်; ဆရာကြီးအလွန်သဘောနူးနပ်သည်, the great teacher has a very experienced mind.

နေ, 1, *n.* the sun.

နေအိမ်ဖွဲ့, *v.* to form a halo, as the sun; *n.* a halo of the sun.

နေအောက်သီး, *n.* fruit that faces the setting sun.

နေကာ, *n.* a screen from the sun.

နေကျ, *n.* the decline of the sun, afternoon; နေကျသွား၊နေတက်သွား, to be born when the sun is in the decline, or in the ascent; ကျနေ အလွန်ပူသည်, the declining sun is very hot.

နေကျော်, *v.* to pass the meridian, as the sun.

နေကျော်အိမ်, *n.* a house that fronts east or west, ခင်ဗျားအိမ်နေကျော် ဆောက်သလား။

နေကြတ်, *v.* to be eclipsed, as the sun; *in colloq. freq. pron.* နေကြစ်; "the sun and moon are at regular intervals seized by the *asurs* Rahu (ရာဟု) and Ketu (ကိတ်ပြိုဟ်), and these periods are called *grahanas* or seizures (eclipses)." M.B.

နေကြာ, *n.* the sunflower, နေကြာပန်းကဲ့သို့နေ့တိုင်းမပြတ်ရှင်လန်းပါစေသော။

နေကွယ်, *v.* to disappear from view, as the sun.

နေခို, *v.* to take shelter from the heat of the sun.

နေချို, *v.* to be moderately warm, not hot, as the sun, နေချိုမှသွားကြမို့။

နေခြည်, *n.* a sunbeam, နေရောင်ခြည်။

နေစာ, *n.* the morning sun.

နေစာချို, *v.* to be the cool of the morning.

နေစာလှုံ, *v.* to bask in the morning sun, နေပူစာလှုံသည်. The Burmese believe that sick persons die, if they bask in the sun.

နေစောင်း, *v.* to be declining, as the sun in the latter part of the day, ညနေစောင်း။

နေရှယ်, *n.* the strong rays of the sun.

နေရှယ်ကျိုး, *v.* to be broken in strength, be cool, as the sun in the latter part of the day, နေအေးသည်။

နေရှယ်တောက်, *v.* to be emitted, as long shafts of sunlight through a cloud, which the Burmese regard as presaging a high wind.

နေရှယ်ထိုး, *v.* to strike powerfully, as the rays of the sun.

နေဇာမြက် (from ဇာတိ), *n.* the earliest grass, coeval with the sun and the earth, မြေဇာမြက်။

နေညာသီး, *n.* fruit that faces the rising sun.

နေညို, *v.* to be dark and cool, as the sun when covered by a cloud, နေညိုမှခရီးသွားနိုင်မည်, နေညိုမှသွားသည်။

နေတက်, *n.* the ascent of the sun, the forenoon.

နေတောင်တင် (*pron.* နေတောင်ဒင်), *n.* the time when the afternoon sun rests on the summit of a hill, or range of hills; this expression was used with reference to the time when criminals were executed at Mandalay, နေတောင်တင်လောက်ရှိလျှင်ထုတ်စေ; also used of the sun when in such position, in any locality having hills or mountains to the west.

နေတိုင်း, *n.* a sextant; နေတိုင်းနာရီ, a sun dial, နေနာရီ; နေတိုင်းနာရီစက်ဝန်း, a dial plate.

နေထီးဆောင်း, *n.* an imperfect halo of the sun; *comp.* နေအိမ်ဖွဲ့။

နေထွက်, *v.* to rise, as the sun.

နေထွက်နေဝင်, *adv.* from sunrise to sunset.

နေထွက်ဘုရင်, *n.* King of the Rising Sun; formerly a title of the Kings of Burma.

နေနည်း, *v.* to be late in the afternoon.

နေပူ, *v.* to be hot, as the sun; နေပူ, နေပွင့်, နေသာ, to be a fine day, မနေ့ကနေမသာပါ, yesterday was not a fine day.

နေပူခံသီး, *n.* fruit that is ripened in the sun; *comp.* လောင်းရိပ်ခံသီး။

နေပူစပ်ခါး, *n.* the burning heat of the sun.

နေပူစာလှုံ, *v.* to bask in the morning sun, နေစာလှုံ။

နေပြောက်, *n.* a spot of light made by the sun shining through an aperture, နေပြောက်ထိုး။

နေပွင့်, *v.* to appear through the clouds, as the sun; to be a fine day, မနေ့ကနေပွင့်သည်။သည်ကနေ့မိုးဃါးရွာသည်, yesterday was a fine day, to-day it is raining.

နေဗိမာန်, *n.* the sun, *lit.* the mansion of the sun (89); နေဗိမာန်အတွင်းကား၊ရွှေဖြင့်ပြီး၏။ အပကား၊ဖန်ဖြင့်ပြီး၏။ အတွင်းအပနှစ်ပါးလုံးပင်၊ ပူသည်သာတည်းဟုမှတ်ကုန်ရာသတည်း, နေဗိမာန်အဖြောင့်ကား၊ယူဇနာငါးဆယ်ရှိ၏။ နေဗိမာန်အဝန်းကား၊ ယူဇနာတရာငါးဆယ်ရှိ၏။

နေမင်း, 1, *n.* the sun (*poetical*).

နေမင်း, 2, *n.* a species of narcissuswort, the *Eurycles amboinensis*.

နေမြင့်, *v.* to be high in the heavens, as the sun; to be far advanced, as the morning, အိပ်ရာထနေမြင့်သည်, he is late in rising (နေစောင်း,

and မိုးလင်းချုပ် denote lateness of time in the afternoon and evening, ညဥ့်နက်, lateness of time at night).

နေရောင်, *n.* sunlight, နေ၏အလင်း။

နေရောင်ကာ, *n.* a visor; *see* နေကာ။

နေရောင်ခြည်, *n.* a sunbeam, နေရောင်နေဝါ။

နေရောင်ထိချက်, *n.* a sunstroke, နေပူလျှပ်ချက်။

နေရောင်ထိုး, *v.* to shine through an aperture, as the sun; to glare, as the sun; *more than* နေခြောက်ထိုး; နေရောင်တောက်။

နေရှိန်, *v.* to be burning, as the rays of the sun; to be radiated, as the rays of the sun.

နေဝင်, *v.* to set, as the sun; နေဝင်ဘုရင် was a title conferred on some Shan *sawbwas* by the King of Burma.

နေဝင်မိုးခြ, နေဝင်ရိတမှောင်, နေဝင်ရိရိ, နေဝင်ရိတရော, *n.* the evening twilight, the dusk of the evening, ညဆည်းဆာ။

နေဝန်း, *n.* the disc of the sun.

နေသာ, *v.* to be pleasant, as the sun in the cool of the evening; to be fair weather, မနေ့ကနေသာသည်။

နေ, 2, *v.* to stay, remain; to dwell, abide, have a residence; နေ *often gives a continuative force when it follows other verbs*, ရှိနေသည်, ကြည့်နေသည်, စွဲနေသည်; *in a protracted sense*, to wait for, ကောင်းပြီ ခင်ဗျား၊နေနှင့်ဦးနေ၌, all right, sir, you wait a bit (and see); said by way of a threat.

နေအိမ်, *n.* a dwelling house.

နေကျိုးနကြာ (from အကျိုးအကြာ), *adv.* without profit (*infreq.*), နေကျိုးနကြာသီးသည်။

နေခက်, နေမကောင်း, *v.* to feel indisposed, out of sorts.

နေခင်းထိုင်ခင်း (*pron.* နေဂင်းထိုင်ဂင်း), *n.* a place of residence, an abode, နေခင်းထိုင်ခင်းသာယာသည်။

နေထိုင်, *v.* same as နေ, but conveying a more permanent signification, ခင်ဗျားသည်အရပ်တွင်နေထိုင်သည်မှာတယ်လောက်ကြာပြီလဲ။

နေပြည်တော်, *n.* an honorific name formerly applied to the dominions of the King of Burma.

နေမြေ, *n.* land on which dwelling houses are erected.

နေရစ်, *v.* to remain behind.

နေရာကျ, *v.* to become settled, to be nicely adjusted, managed, or arranged; to be completed satisfactorily, သည်အမှုနေရာကျအောင်ပြုပါ, arrange this matter satisfactorily.

နေရာခွန်, နေရာလွတ်, *n.* situations more honorable than နေရာငါးသွယ်။

နေရာငါးသွယ်, *n.* the five posts of honor, or places of sitting in the royal presence, *viz.* တော်နေရာ, ဒူးနေရာ, စနည်းနေရာ, အတွင်းဘဝေါ်, ဖြင်ထဝေါ်။

နေရာတော်ခင်း (*pron.* ဓော်ဂင်း), *n.* the person in a dramatic performance who prepares the royal apartments for the king and queen.

နေရာထိုင်, *n.* a cushion, ဖုံ။

နေရာဖုံ, *n.* same.

နေရာဝင်, *v.* *see* နေရာကျ; နေရာသောဝင်။

နေ့, *n.* a day, from sunrise to sunset; *opposed to* ညဉ့်; *comp.* ရက်, a natural day of twenty-four hours; နေ့ချင်းပြန်နိုင်သည့်ခရီး။

နေ့ကောင်းရက်သာရွေး, *v.* to select a propitious day for an undertaking.

နေ့ခင်း, *n.* the middle of the day, from about noon till about 3 p.m.

နေ့ခစားငှါး (*pron.* နေ့ဂစားငှါး), *v.* to work by the day, to work for day wages.

နေ့ချင်း, *adv.* the selfsame day.

နေ့စားငှါး, *v.* to work for day wages.

- ~စားလုပ်, *v.* to work by the day.

နေ့စားလိုက်, *v.* to engage one's self and serve for day wages.

နေ့စေ့လစေ့, *v.* to be fulfilled, as the time of a woman who is *enceinte.*

နေ့ခွဲ, နေ့ခွဲရက်ချုပ်, *n.* a record of the time and circumstances of one's birth, made for astrological purposes.

နေ့နံ, *n.* the day of the week on which one was born; *see* နံ, 2.

နေ့ပုပ်, *n.* a bad day, either one spent in vain, or one marked by unlucky omens, ရက်ပုပ်; ပြဿဒါးရက်။

နေ့လယ်, *n.* the middle of the day; နေ့လယ်ကြောင်တောင်, in glaring daylight.

နေ့လယ်စာ, *n.* a midday meal; နေ့လယ်စာကျွေး, to give a midday meal.

နေ့ဝါ, *n.* lessons to be learned or recited by day; ဓနည်းငါးကျမ်း, သုတ်သုံးကျမ်း, etc.

နေ့သင့်နံသင့်မှည့်, *v.* to give a name, the initial of which is one of the letters belonging to the day on which a person was born.

နဲ, *see* နည်း, *v.* to be few.

နဲ့, *v.* to be loose, not firm, နွဲနဲ့သည်, ကျွန်ုပ်သွားတချောင်းနဲ့နေသို့ထမင်းအစားရခက်သည်; သည့်တိုင်နဲ့တုပြုံလဲတော့မည်, ပညာသမာဓိနည်းသောသူများ၊ သူတပါးလှုပ်ရှားတိုင်းနဲ့သည်, those who are deficient in wisdom and tranquility of disposition, are agitated whenever others move. *Der.* ညွှဲနဲ့, နွဲနဲ့, and နဲ့။

နောက်, 1, *n.* the space behind (a thing); sometimes, past time, အရင်, but commonly, future time, ရှေ့. *Der.* အနောက်။

နောက်ကင်းတပ်, *n.* the rear guard.
နောက်ကျ, *v.* to fall behind, be late, ခင်ဗျားနောက်ကျလို့စားစရာသောက်စရာကုန်ပြီ။
နောက်ကျုံ့, *v.* to be contracted or small in the hinder parts.
နောက်ခေါက် (from အခေါက်, a time, turn), *n.* a future time, နောက်တခေါက်။
နောက်ခို, *v.* to keep behind, from reluctance to come forward, မင်းနောက်ကဘာဖြစ်လို့ခိုနေသလဲ။
နောက်ခိုင်း, *v.* to turn the back in contempt, ကျောခိုင်းသည်, နောက်ခိုင်းနေရမည်လား။
နောက်ချေး, *n.* dung, manure, ဆင်ချေး, မြင်းချေး, နွားနောက်ချေး။
နောက်ချေးချ, *v.* to manure (*vulgar*), မြေဩဇာကျွေး (*polite*).
နောက်ချေးပိုး, *n.* a kind of beetle.
နောက်စေ့, *n.* the protuberance of the occiput.
နောက်ဆက်တွဲ, *n.* a supplement, as to a Gazette, or any publication.
နောက်ဆံ, *n.* the hair on the back part of the head.
နောက်ဆုတ်, *v.* to retrograde, fall back, retreat; *adv.* retreatingly, retrogradingly.
နောက်ဆုံး, *a.* last, final.
နောက်ဆုံးဗိတ် (*pron.* ဗိတ်), *n.* the very last; *adv.* နောက်ဆုံးဗိတ်သွားသည်, နောက်ဆုံးဗိတ်ရောက်သည်။
နောက်ဆိုင်းကြိုး, *n.* a backstay.
နောက်တပ်, *n.* the rear of an army or fleet.
နောက်တဖန်, *adv.* again, once more, နောက်တဖန်လာခဲ့ဦး, come again, another time.
နောက်ထပ်, *adv.* immediately after, နောက်ထပ်လိုက်ခဲ့ပါ, နောက်ထပ်ချင်းလိုက်သွားသည်; *n.* an addendum, နောက်ဆက်တွဲ, additional, နောက်ဆက်။
နောက်ထောက်ကျောခံ, *n.* *lit.* a back prop or stay; *fig.*, a stay, prop, support, နောက်ထောက်ကျောခံမရှိလို့အားနည်းပါသည်, as I have no support, I am weak.
နောက်ထောက်ငွေ, *n.* supplementary sums of money furnished to the families of အမှုထမ်းများ, at the capital of U.B., by their relatives living at home.
နောက်ထိုးသေနတ်, *n.* a breech-loading rifle or gun.
နောက်နောက်က, *n.* and *adv.* past time, နောက်နောက်ကလွန်ခဲ့သမျှဝန်ချပါ၏။
နောက်နောင်, *n.* future time; *see* နောင်။
နောက်ပစ်, *n.* the mark (^), *e.g.*, အဲ။
နောက်ဗိတ်ခွေး, *n.* the iron ring or band at the end of a *da* handle; *fig.*, ထားမနောက်ဗိတ်ခွေးလောက်မျှအထိုးတန်သည့်လူမဟုတ်ဘူး။

[illegible]: backdrop [illegible]

နောက်ဖိတ်ဘိနပ်, *n.* a European shoe or boot, ဖွတ်ဘိနပ်။
နောက်ဖိုးကြိုက်, *v.* to love in secret; ဖိုး is oftener used alone, အညာသူကလေးကိုလိုက်လိုက်ဖိုးသည်။
နောက်ဖိုးလေ, *n.* a wind directly aft.
နောက်ပြန်, *adv.* backward, နောက်ပြန်ကောက်, ရှေ့ကျွမ်း၊နောက်ပြန်ကျွမ်း, နောက်ပြန်ယူ။
နောက်ဖယ်, *n.* the back part of the head just below the protuberance of the occiput.
နောက်ဖယ်တွင်း, *n.* same, နောက်ဖယ်တွင်းနက်သောသူမှားပျင်းတတ်သည်။
နောက်ဖေး, *n.* the back side or back precincts of a house.
နောက်ဖေးနောက်ဗီ, *n.* same as နောက်ဖေး။
နောက်မှ, *adv.* subsequently, ငင်းနောက်။
နောက်ယုတ်, *adv.* from better to worse.
နောက်ရောင်လိုက်, *v.* to follow at a distance for the purpose of watching, ဟိုလူကိုနောက်ရောင်လိုက်သွား, follow and watch that man.
နောက်လိုက်နောက်ပါ, *n.* a follower.
နောက်လွယ်, *n.* a large basket suspended from the shoulders or the forehead.
နောက်လွယ်အိတ်, *n.* a bag suspended from the shoulders.
နောက်လွယ်ပုံး, *n.* a large oval basket (with cover) suspended from the shoulders or the forehead.
နောက်သားနောင်လာ, *n.* posterity.
နောက်သို့, *adv.* backwards, ရန်သူတို့က၊နောက်သို့ဆုတ်သွားကြသည်။
နောက်သို့လှန်သော, *a.* reflex.
နောက်, 2, *v.* to be dirty, foul, as water; to be turbid, not clear, not transparent, မကြည်, မကြည်လင်; တယ်နောက်သည့်လူ, တယ်သည်ရေနောက်ပါကလား(*colloq.*); ကျွန်ုပ်သည်ယနေ့စိတ်နောက်နောက်ကျိကျိရှိသည်, I am in a very perturbed frame of mind, to-day. *Der.* စိတ်နောက်, and နှောက်။
နောက်ကျိ, *v. see the parts.*
နောက်ကျု, *v.* same as နောက်။
နောင်, *n.* future time; *sometimes used as a verb in the participial form,* နောင်သောကာလ, နောင်သောအခါ; နောင်အရေးကိုမြော်မြင်နိုင်မှကောင်းသည်။
နောင်တ (from နောင်, and တ), *n.* regret, repentance.
နောင်တရ, *v.* to regret, be sorry for, repent of, အမှုပြုပြီးနောက်မှ၊နောင်တရသည်။
နောင်တော် (from အနောင်), *n.* an elder brother, royal or divine, နောင်တော်ဘုရင်မင်းခေါင်း, နောင်တော်မင်းမြတ်; the three Buddhas preceding

Gautama are styled နောင်တော်, *e.g.*, နောင်တော်ကဿပ (အရိမေတ္တေယျ is styled ညီတော်).

နောင်နင်, 1, *adv.* backward and forward, to and fro (*obs.*).

နောင်နင်, 2, *adv.* applied to the tinkling of small bells, ဆည်းလည်း (ဆွဲလွဲ) သံနောင်နင်နောင်နင်ကြားသည်။

နောင်နောင်, or တနောင်နောင်, *adv.* ringingly, ခေါင်းလောင်းသံနောင်နောင်ကြားသည်။

နှော့, *v.* to be immodest, indecent (*infreq.*), ကနှော့သည်, ကမြင်းသည်, ကလက်သည်, အရွှန်းနှော့သည့်လူ။

နှော့နီးနှော့နဲ့, နှော်နီနှော်နဲ့, *adv.* in a weak, infirm manner, သည်လူထမ်းရှောက်သည်မှာ၊နှော့နီးနှော့နဲ့တယ်ရှိုင်သည်။

နော်, *verb. affix, soliciting acquiescence* (*colloq.*), နက်ဖြန်လာပါ၊နော်, come to-morrow, won't you? ဆတ်ဆတ်လာပါနော်ဆရာကလေး, be sure to come, won't you, little teacher?

နိုင်, 1, *v.* to prevail, conquer, overcome, အောင်သည်; to be competent to perform; to abound, be prevalent, များသည်, အားကြီးသည်; to be overmuch, excessive, as salt, *ngapi*, or oil, in food; သည်လူကိုမိန်းမတယ်နိုင်သည်, တယ်သည်လူဆိုးနိုင်ခက်သည်; စေဇင်ကိုသိုက်နိုင်သည်။သိုက်ကိုတံဆောင်နိုင်သည်။ တံဆောင်ကိုဗိရိယနိုင်သည်။ ဗိရိယကိုဥာဏ်နိုင်သည်။

နိုင်ချင်း (*pron.* နန်းချင်း), *adv.* by equal weight; in equal proportions or quantities; on a par; မြင်းကိုစပါးနှင့်ကုလားပဲနိုင်ချင်းစပ်ကျွေးပါ, ကျွန်တော်ထိုးဘူးလုပ်သည်မှာ၊လက်ခနိုင်ချင်းပေးရသည်။

နိုင်တက်စီးနင်း, *adv.* in a domineering, overbearing manner, နိုင်တက်စီးနင်းပြုသည်။

နိုင်နင်း, *v.* to be master of, to hold in subjection, အမိန့်တော်မြတ်ကိုမဆန်လျှင်၊နိုင်နင်းအောင်ဆုံးမရမည်။

နိုင်, 2, *qual. verb. affix,* potential, can, able to, မသွားနိုင်ပါ, ပေးနိုင်ပါမည်လား။

နိုင်ငံ, *n.* a kingdom, a country under one jurisdiction or government, ထိုင်းနိုင်ငံ; authority, power; also used figuratively, တဏှာနိုင်ငံ, the domains of lust; လောဘနိုင်ငံ, the domains of cupidity.

နိုင်ငံအုပ်, *n.* the President of a Nation; သမတမင်း, the President of a Republic; နိုင်ငံအုပ်အရာ, the Presidency.

နိုင်ငံခြားမင်းကြီး, *n.* formerly the Minister of Foreign Affairs at Mandalay.

နိုင်ငံခြားဝန်ထောက်, *n.* an assistant to the above, နိုင်ငံခြားဝန်ထောက်ဦးချိန်။

နိုင်ငံသား, *n.* a native of a country, ကျွန်တော်သည်နိုင်ငံသားမဟုတ်၊ဘိုဆိုင်ဖြကပါ (*Colloq.*).

နိုဝင်ဘာ (Eng.), *n.* November, နိုဝင်ဘာလ, nearly answering to the Burmese တန်ဆောင်မုန်းလ။

နို့, 1, *n.* the breast of a female, နို့အုံ, ရင်သား, သားမြတ်; milk, နို့ရည်; နွားနို့, cow's milk; the spout (of a pot, etc.), နှုတ်သီး. *Der.* အနို့။

နို့အစ်ခဲ, *n.* curdled milk ejected from the stomach of an infant.

နို့အုံ, *n.* the breast of a female; an udder.

နို့ကြက်တက်ရည်, *n.* the serum or thin, watery part of milk, separate from the curd; *comp.* ဒိန်ရည်။

နို့ကွာ, *v.* to be weaned.

နို့ခဲ, *n.* curdled milk, curd, နို့ဓိုင်။

နို့ခွါ, နို့ခွဲ, *v.* to wean.

နို့ဃဏာ, *n.* rice boiled in milk; *see* ဃဏာ။

နို့စည်, *n.* milk preserved in hermetically sealed tins, condensed ~ evaporated

နို့စားနွားမ (*pron.* နို့ဇားနွားမ), *n.* a milch cow; *see* နို့ညှစ်နွားမ။

နို့ဓိုင်, *n.* curdled milk, curd, နို့ခဲ။

နို့စို့, *v.* to suck milk; *n.* a suckling, နို့စို့သူငယ်; နို့စို့ဘက်, a child-hood friend, of one's own age; a foster brother.

နို့ဆာ, *v.* to be hungry for milk, as an infant.

နို့ဆီ, *n.* cream, မလိုင်။

နို့ညှစ်, *v.* to milk. နို့ညှစ်နွားမ, *n.* a milch cow.

နို့ညှာ, *n.* a child who is about to be weaned in favor of a younger child.

နို့တိုက်, *v.* to nurse, give milk.

နို့တိုင်, *n.* a dug, the teat of a beast.

နို့ထိန်း, *n.* a wet nurse.

နို့ထွက်, *v.* to yield milk.

နို့ခမ်း, *n.* soured or curdled milk.

နို့ပျည်း (*pron.* ပျဉ်း), *n.* the pendulous flesh of a woman's breasts, နို့ပျည်းကျသည်။

နို့ပြက် (from ပြက်, to stick in the throat), *v.* to be deprived of the mother's milk.

နို့ရည်, *n.* milk, နို့ရည်ကောင်းလျှင်၊သားထွားကျိုင်းသည်။

နို့ရည်တည်, *v.* to secrete a milky fluid, as cereal plants, စပါးနို့ရည်တည်, ပြောင်းဖူးနို့ရည်တည်။

နို့သည်, *n.* a wet nurse, အမိမဟာထို့နို့သည်ငှါးတိုက်သည်; any vender of milk.

နို့သီး, *n.* a nipple, pap, the teat of a woman.

နို့, 2, *a corruption of* သို့, *adv.* thus, နို့မှကြောက်မည်။

နိုတစ်စာ (Eng.), *n.* a legal notice.
နိုး, 1, *v.* to awake (*intrans.*). start (of car) *Der.* နှိုး။
နိုးကြား, *v.* to be quick to hear while asleep, to awake easily, အအိပ်ဆတ်သည်; to be on the alert, to be vigilant, watchful; နိုး နိုးကြား ကြားအိပ်ကြနေ၏။
နိုးချုပ်, *v.* same (*infreq.*); to have broken sleep, တခါတည်းအိပ်ပျော်သွားသည်၊ နိုးချုပ်ခြင်းမရှိ, ညကသတိထား၍အိပ်ရသောကြောင့်၊ ခဏခဏအိပ်ချုပ်ခြင်းရှိသည်။
နိုးနာ, *v.* to listen with attention and deference, မင်းငါ့စကားမနိုးမနာပြုတတ်သည်။
နိုး, 2, *verb. formative*; *see Gram. sec.* 125, 4th; denotes what is likely to take place, သင်္ဘောရောက်နိုးနိုးထင်သည်, သင်္ဘောရောက်နိုးနိုးစောင့်နေသည်, he is waiting, expecting that the ship will arrive; ခင်ဗျားခေါ်နိုးနိုးစောင့်နေသည်, I was waiting, expecting you would call me, sir.
နိုးနိုး, same, စနိုး။
နိုးနိုးနောင်နောင်, *adv.* ringingly, နောင်နောင်။
နွင်းနက်, *n.* a kind of plant.
နွတ်စက္ကူ, *n.* a currency note.
နွမ်း, *v.* to be dull, faded, wilted, မလန်း, ညှိုးသည်; to be worn out, exhausted, from any cause; *comp.* နုန်း; ခင်ဗျားသည်လိုပြောပေအယ်လို့ ဂုဏ်အသရေနွမ်းခြင်းမရှိ (*colloq.*), though you should speak thus, sir, my character is not tarnished.
နွမ်းနှဲ့, *v.* to be weak and infirm.
နွမ်းနယ်, *v.* same as နွမ်း။
နွမ်းပါး, *v.* to be in distressed or needy circumstances; *usually preceded by* ဆင်းရဲ, ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောကြောင့်၊ ပရိသတ်ထဲ၌မဝင်နိုင်ပါ, မရှိနွမ်းပါး။
နွမ်းရိ, *v.* to be worn out, exhausted.
နွမ်းဟောင်း, *v.* to be faded and old, as clothes.
နွယ်, *v.* to stretch along, as a creeper; *n.* a creeper. *Der.* အနွယ်, and နွယ်။
နွယ်ကစွန်းပွ, *n.* the moonflower, *Calonyction Roxburghii.*
နွယ်ချို, *n.* a sweet creeper; wild liquorice.
နွယ်စပ်, *n.* the *Symphorema involucratum*, a leaf-shedding, large, woody climber, bearing little clusters of small, white flowers.
နွယ်ညို, *n.* a kind of creeper, a species of *Thunbergia*, much used in making fish traps (ယင်း).
နွယ်နီ, *n.* the hairy *Lettsomia*, နွယ်နီမြွေရှောက်။
နွယ်ပင်, *n.* any vine.

နွယ်ပေါက်ငှက်, *n.* a kind of bird (Pali ဇီဝဇီဝ).
နွယ်ဖလံ, *n.* the creeping *Bauhinia.*
နွယ်ရစ်, *v.* to entwine a tree, as a creeper. The Burmese are averse to using the timber of a tree around which a creeper has entwined, being of the opinion that it brings ill-luck.
နွယ်ရှင်, *n.* a kind of wormlike insect said to resemble a creeper; hence its name; it frequents marshy tracts of country, and swift running streams. The Burmese believe that to drink the water in which this insect is found, is certain to cause malarial fever.
နွယ်လိမ်, *n.* the spiral winding of a creeper, ဝက်အူရစ်။
†နွယ်တာ, *n.* the twelfth month, တပေါင်း (*obs.*).
နွံ, 1, *n.* the sediment of muddy water, whether deposited as alluvium on the bank of a river (သောင်), or as settlings in a vessel; *comp.* အနစ်, အနည်, and နုန်း။
နွံကျ, *v.* to become deposited, or to collect, as settlings in a vessel, ဖန်ခွက်ထဲမှာရေနောက်သည်၊မနောက်သည်မပြောနှင့်တော့၊နွံတောင်ကျသေးသည်။
နွံနစ်, *n.* same as နွံ။
နွံ, 2, *v.* to sink, become low, as a piece of ground, or a post in the ground; to be submissive, compliant; *not used singly,* နွံကျသည်, နွံဆင်းသည်. *Der.* ကျိုးနွံ, and နွံနာ။
နွံနာ, *v.* to listen with respect and submission; *comp.* နိုးနာ; သည်လူကိုတခါတည်းနွံနာအောင်ဆုံးမလိုက်မည်, I will admonish this man so as to make him submissive, at once.
နွား, *n.* a bull, ox, or cow; နွားတရှည်, a pair of bullocks; a block on a cross beam which receives the foot of a short post; နွားအိုမြက်နုကြိုက်, *lit.* the aged bullock loves tender grass; which in its application signifies that old men are partial to young wives; နွားတတက်ကောင်းထိုချောင်းမကူးနိုင်, meaning that united action is necessary in carrying out an undertaking with others.
နွားကန်ကြိုး (*pron.* နဂန်ကြိုး), *n.* reins, used to guide oxen.
နွားကျောက်, *n.* the cowpox; နွားကျောက်ရည်, vaccine virus.
နွားကျောက်ထိုး, *v.* to vaccinate.
နွားကျောင်း, နွားထိန်း, *n.* a cowherd.
နွားထီး, *n.* a bull or ox; နွားထီးကလေး, a steer.
နွားနောက် (*pron.* နနောက်), *n.* an animal which is a cross between a bullock and a buffalo, with horns and fore quarters like a buffalo, and body and hump like a bullock.
နွားနို့ (*freq. pron.* နနို့) *n.* cow's milk, နွားနို့ရည်။

နွားနှုတ်စွပ်, *n.* the muzzle used on bullocks or cows, when treading out grain, နှုတ်ပိတ်။

နွားပေါက်, နွားပိုက်, *n.* a bullock, steer.

နွားပြိုး, *n.* an ox, နွားသင်း, နွားသင်းပြိုး။

နွားပြေးကောင်း, *v.* to be able to run well, as a bullock; the paces of a bullock are the following, အရှိန်သွား, ခါးဆုံပြေး, သမင်ပြေး, ခြေဆင်သွား။

နွားဘွေ, *n.* a circular flexure which is found in the hair of bullocks; the following are some of the flexures of bullocks, *viz.*, ဇိမ်ခြွောင်ဝစ်, စည်ကြိုးပိတ်, ဘောက်ထွဲနံ့ထို, ဘွေချက်ဖောက်, ဘွေမျက်ကြား, သျှပ်တပြက်မွေး, ဝါးနေ့တလုံး, တဝါးနေ့ပြောက်။

နွားမ, *n.* a cow (*freq. pron.* နမ).

နွားမတန်း (*pron.* နမဒန်း), *n.* a heifer, နွားမကလေး။

နွားမနို့သန့်လျက်, *n.* the *Capparis horrida*, a large scandent shrub, armed with short, laterally compressed, curved thorns. It bears white flowers about an inch in diameter, and red berries about the size of a prune.

နွားမလိုက်စောင် (*pron.* နမလိုက်စောင်), *n.* a kind of coverlet.

နွားလည်ပို့ (*pron.* နွားလပို့), *n.* the hump between an ox's shoulders.

နွားလားဥသဘ, *n.* the chief bull of the herd; *see* ဥသဘ။

နွားဝန်တင်, *n.* a bullock pannier; ဝန်တင်နွား, a pack-bullock.

နွားသင်း, *n.* a bullock, နွားပေါက်, နွားပိုက်။

နွားသိုး (*pron.* နသိုး), *n.* a bull; နွားသိုးကြိုးပြတ်, a term of reproach applied to men of strong, ungovernable, sensual appetites.

နွားသွေးသောက်, *n.* a kind of bird whose note is said to resemble the lowing of a cow.

နွားယိန်း (*pron.* နယိန်း), *n.* a bullock that breathes stertorously, owing to some disease.

နွေကာလ, *n.* the hot season; *comp.* ဥတု; နွေရာသီ, နွေဥတု, နွေခေါင်ခေါင်။

နွေး, *v.* to be warm; *less than* ပူ; ရေနွေးမျိုးသည်, သည်အကျီအလွန်နွေးသည်၊ဆောင်းအခါဝတ်သို့ကောင်းပါ၏။

နွဲ့, *v.* to bend flexibly, pliantly; *comp.* ညွဲ့; to wheedle, as a child.

နွဲ့ဆိုးဆိုး (*pron.* နွဲ့ဇိုးဆိုး), *v.* to wheedle, as a spoiled child.

နွဲ့နှောင်း, *v.* same as နွဲ့။

နွဲ့ပါး, နွဲ့လျ, *v.* to be slender and supple, as the limbs, ခြေလက်နွဲ့ပါး။

နွဲ့ယိမ်း, နွဲ့ယိုင်, *v.* same as နွဲ့။

နှက်, *v.* to beat, ရိုက်သည်; to beat or drive in or down, to ram down.

နှင်, *v.* to drive, drive along, to drive away; မြင်းကိုကြိမ်လုံးသွင်းပြီးနှင်လာသည်။

377: [illegible] (MB-MP)

[illegible] Hmannan y. 1:316 GPC 138 translates as "scarers of fowl"

နှင်ချ, *v.* to cast out; to turn out of house and home; *see the parts*; နှင်ပစ်; ကျွန်မကိုနေအိမ်ကနှင်ချလိုက်ပါသည်။
နှင်တံ, *n.* a stick for driving; a horsewhip.
နှင်ထုတ်, *v.* to drive out, expel, banish; to excommunicate.
နှင်နှင် (*in colloq. usually pron.* နှယ်နယ်), *a.* common, middling, not distinguished, သာမည, သူ့ကိုနှင်နှင်လူမှတ်သလား, do you consider him an ordinary kind of a man? နှင်နှင်မမှတ်ကြနှင့်; နှင်နှင် and သာမည are frequently used together, သူ့ကိုသာမညနှင်နှင်လူမှတ်သလား။
နှင့်, 1, *n. affix, connective,* with, together with, မောင်ရွှေလင်းမောင်ထိုးမောင်နှင့်သွားသည်; *sometimes instrumentive,* by means of, တုတ်နှင့်ရိုက်သည်, လှေနှင့်သွားသည်; *sometimes causative,* on account of, သူသည်ဖျားနာနှင့်သေဆုံးရှာသည်, ခင်ဘျားမလာသည်နှင့်ကျွန်တော်အိပ်ပျော်သွားသည်; နှင့် also has the force of "from," indicating separation, as ကိုးဆယ်ခြောက်ပါးရောဂါနှင့်ကင်းလွတ်ရမည်အကြောင်း။
နှင့်, 2, *verb. affix, imperative in a negative sentence,* လင့်; မရယ်နှင့်, မလုပ်နှင့်, မသွားနှင့်; *a temporal affix denoting prior-past or prior-future,* ခင်ဘျားသွားနှင့်တော့; ကျွန်ုပ်အရင်ရောက်နှင့်သည်, နားကြနှင့်ဦး, သူမိုးကလည်းအိပ်၍နေနှင့်လေ၏; *see Gram. sec.* 111 and 115.
နှင်း, 1, *n.* dew, fog, mist; ဆီးနှင်း, နှင်းရိုက်။
နှင်းကွဲ, *v.* to clear, or lift, as fog.
နှင်းခဲ, *n.* frost, hoar frost; snow.
နှင်းစင်, *n.* a temporary shed, roofed with *tan* leaves or straw, and used for housing cattle.
နှင်းတိမ်, *n.* a dew cloud.
နှင်းပက်, *v.* to beat in, as fog.
နှင်းဖိတ်, *v.* to be dense, as a mist or fog, နှင်းလည်း။
နှင်းပေါက်, *n.* a dewdrop.
နှင်းရိုက်, *v.* to be sprinkled with dew.
နှင်းဝေ, *v.* to be misty, foggy, နှင်းလည်း။
နှင်းသီး, *n.* a dewdrop suspended from a leaf.
နှင်းသုတ်, *n.* Scotch lawn; နှင်းသုတ်ဖိတ်။
နှင်း, 2, *n.* the tuberose; any land lily.
နှင်း, 3, *v.* to give, deliver over, transfer the ownership of, for a time or forever; *comp.* အပ်, နှီး, and ပေး; ခမည်းတော်သိဂ ရာဇ်မင်းကြီးသည်သားတော်သိဒ္ဓတ္ထမင်းအားထီးနန်းကိုနှင်း၏။
နှင်းဖိတ်, *n.* the double-flowered *Clerodendron.*
နှင်းရူ, *n.* a kind of whitlow, နှင်းရူပေါက်သည်။
နှင်းဆီ (ပင်), *n.* a rose tree: the oil of roses; နှင်းဆီပန်းပင်။

နှင်းရည်, *n.* rose water.
နှစ်, 1 (from နှလုံး, the heart).
နှစ်ခြိုက်, *v.* to relish; *mostly used in an adverbial form,* နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက်, relishingly, ယခုကျွန်ုပ်စားလို့အိပ်လို့နှစ်ခြိုက်ပါပြီ။
နှစ်ခွဲသော, *a.* bifurcated.
နှစ်မြိနှစ်မြော, *see* နှမိနှမြော, *adv.* from နှမြော။
နှစ်မြော, *see* နှမြော, *v.* to grudge.
နှစ်မြို့, နှစ်လို, နှစ်လို့, *v.* same as next.
နှစ်သက်, *v.* to like, be pleased with, ကြိုက်သည်; to love, esteem, ချစ်သည်, စုံမက်သည်, မြတ်နိုးသည်, ခင်ဗျားကြံပုံစည်ပုံများကိုကျွန်တော်ကမနှစ်သက်လှပါ။
နှစ်သိမ့်, *v.* to become composed, quiet, easy in mind.
နှစ်သိမ့်စေ, *v.* to quiet, pacify, console.
နှစ်, 2 (from အနှစ်), *n.* a year, နှစ်ကာလတာရှည်။
နှစ်ကူး, *v.* to commence, come in, as a new year, နှစ်သစ်ကူးသည်။
နှစ်ချုပ်ဦးပိုင်မြေကွက်စာရင်း, *n.* annual registry of holdings.
နှစ်ချုပ်စာရင်း, *n.* a yearly statement or account, an annual return.
နှစ်ညို, *v.* to pass a year without bearing, as some trees; *used adjectively,* having past a year, being more than a year old, as grain, oil, wine, etc.; နှစ်ညိုသီးတတ်သည့်သရက်ပင်; နှစ်ညိုစပါးစားမကောင်းပါ, နှစ်ညိုဆီသုံး၍ကောင်းပါသည်။
နှစ်ခြင်းကျ, *v.* to bear young, once a year; a term applied to buffaloes and cows; နှစ်ခြင်းသီး, to bear fruit, within the year it is planted, or raised from seed, as the သင်္ဘောပင်။
နှစ်စည် (*pron.* စဉ်), *adv.* yearly, annually.
နှစ်စည်ထာဝရ, *adv.* year by year, perpetually, နှစ်စည်ထာဝရပွဲတော်။
နှစ်စည်ပွဲ, *n.* an anniversary festival.
နှစ်စာမြေချ, *v.* to work land by the year, paying money to the landlord.
နှစ်ဆန်းတရက်, *n.* New Year's Day.
နှစ်လည်, *v.* to turn a year, be more than a year; to be above a year old, အခါလည်သည်, အကလေးသွားမြင်သည့်မှာ၊နှစ်လည်ပြီ။
နှစ်သစ်တက်, *v.* to commence, as a new year.
နှစ်, 3, *a.* and *n.* two, ၂။
နှစ်ပင်တိုင်သင်္ဘော, *n.* a brig.
နှစ်, 4 (from နစ်, to sink), *v.* to make to sink, to immerse; *comp.* မြှုပ်။
နှစ်ခြင်းမင်္ဂလာ, *n.* the ordinance of baptism.
နှစ်ခြင်းမင်္ဂလာပေး, *v.* to baptize.
နှတ်, 1, *v.* to apply a medicinal, odoriferous substance to the nose

(of another), or to clothes, etc., အဝတ်ပုဆိုးများကိုရေမွှေးနှင့်နှတ်ထားသည်, ဆေးပြင်းလိပ်များကိုဘွက်ခြောက်နှင့်နှတ်ထားသည်။

နှတ်, 2, *n.* the harness or heddles of a loom, ရက်ကန်းမတတ်သည်မိန်းမ နှတ်ကိုချသည်, the woman who cannot weave well, blames the heddles of her loom.

နှန့် (from နန့်), *v.* to shake, to wag (*trans.*), as a dog wags his tail.

နှပ်, 1, *n.* the mucus of the nose, snot; နှပ်တရှုပ်, *adv.* snivelingly.

နှပ်ညှစ်, နှပ်ညှို (*rare in colloq.*), *v.* to blow the nose.

နှပ်ထွက်, *v.* to run or escape, as mucus from the nose.

နှပ်, 2 (from နပ်), *v.* to bring to a proper consistence, as boiled rice, pulse, etc., by pouring off the water and placing by the fire, ထမင်းအိုးနှပ်, ထမင်းအိုးနှပ်သည့်အခါ၊ ဥဖောင်းကွဲလျှင်၊ ချည့်သည်လာတတ်သည်။

နှမ်း, 1, *n.* the sesamum plant, *Sesamum Indicum,* နှမ်းကြီး, နှမ်းနက်, နှမ်းဝိုင်မွှေး, နှမ်းရင်း; မာနအာပွင့်နှမ်းကဲ့သို့ကျင့်ရမည်, one should train one's proud feelings to be like the flowers of the sesamum, *i.e.*, one should be lowly-minded.

နှမ်းစေ့, *n.* the seed of the sesamum plant. The Burmese frequently adduce the sesamum seed as a term of insignificant comparison, ခင်ဗျားကိုနှမ်းစေ့လောက်မျှ ဖြစ်မှားခြင်းမရှိပါဘူး, မင်းလိုလူနှမ်းစေ့လောက်မျှ ပမာဏမပြုပါဘူး။

နှမ်းဆီ, *n.* oil expressed from sesamum seed.

နှမ်းပျစ်, *n.* a kind of cake made of sesamum seed and jaggery.

နှမ်းဖတ် (*freq. pron.* နှဖတ်), *n.* the pulp of the sesamum seed which remains after the oil is expressed, နှမ်းဖတ်ခဲနှင့်ထန်းလျက်စားလို့ဝသည်။

နှမ်းဖတ်ကျောက်, *n.* granite, ကျောက်နှမ်းဖတ်။

နှမ်းဖတ်ချဉ် (*pron.* ချည်), *n.* the sesamum pulp pickled for eating.

နှမ်းလျှင် (*pron.* နှမ်းယင်), *n.* the fi[illegible]samum crop; နှမ်းကြီး, the second crop.

နှမ်း, 2, *v.* to be speckled on a dark ground, as an animal; *chiefly used adjectively,* နွားနှမ်း (*pro*[illegible] နနှမ်း) (in a horse the same is termed လောင်းဝတ်မိမ်း).

နှမ်း, 3, *v.* to be silly, foolish, slightly deranged, brain-sick, စိတ်ပေါ့သည်, သွပ်သည်; *less than* ရူး။

နှမ, *n.* a man's sister, younger than himself; *comp.* အစ်မ; a polite substitute for မိန်းမ, မယား, နှမခင်ပွန်း; in writing, Burmese husbands usually address their wives as နှမ, ကြားရောက်လိုက်ပါသည်နှမဖြစ်သူမမင်းသွယ်။

နှမစုံ, *n.* *a corruption of* နှစ်ပါးစုံ, husband and wife, collectively; နှမစုံ

(*pron.* နှမရို့) ရသည့်သား, the joint offspring of a man and wife, in contradistinction to children by a former husband or wife; နှစ်ပါးနှံ (*pron.* နှပရို့) ပစ္စည်း, property conjointly belonging to husband and wife.

နှမတော်, *n.* a cousin, ညီအစ်မတော်။

နှမြောနှမြော, *adv.* grudgingly, unwillingly.

နှမြော, *v.* to grudge, be unwilling to part with; to regret the loss of, သည်သူ့ဥစ္စာပစ္စည်းအလွန်နှမြောတတ်သည်။

နှယ်, *see* နည်း, *n.* a kind, sort, manner; *chiefly combined with pronominal adjectives and used adverbially*, as, ဘယ်နှယ်, how, သည့်နှယ်, thus, သည့်နှယ်အမျှ, သည့်နှယ်လူ။

နှလုံး (from အနှစ်, the substantial part of a thing, and အလုံး, round), *n.* the heart, စိတ်, စိတ်နှလုံး; နှလုံးအလို, the desire of the heart.

နှလုံးကောင်း, *v.* to be of an amiable disposition, အလွန်စိတ်နှလုံးကောင်းသည့်လူ။

နှလုံးကျဉ်းမြောင်း (*pron.* ကျည်း), *v.* to be uneasy in mind, to have a feeling of constraint, နှလုံးဖိုက်, နှလုံးကိုယ်ဖိုက်, နှလုံးငြိုငြင်။

နှလုံးကြေကွဲ, *v.* to be melted with sympathy, broken down with grief for others, စိတ်နှလုံးကြေကွဲသည်, ဦးတရုပ်ဖြူ့ဆိုးသည်မှာ၊အလွန်နှလုံးကြေကွဲစရာကောင်းပါသည်။

နှလုံးခုန်, *v.* to palpitate, as the heart from weakness, disease, or fear.

နှလုံးစွဲ, *v.* to be fixed in the mind; *n.* inclination, desire, cleaving, ငါ့သွီးတော်နှင့်မည်သူသည်သာထိုက်တန်သည်ဟူ၍ငါနှလုံးစွဲဟောင်းလည်းမရှိ။

နှလုံးတုန်, *v.* to palpitate, as the heart from fear, ကျွန်တော်နှလုံးတုန်လှုပ်လျက်နေ၏, my heart goes pitapat.

နှလုံးထား (*pron.* နှလုံးဒါး), *n.* the attitude of the mind; *v.* to resolve to do, သဘောထားသည်, ဂုဏ်ကျေးဇူးအသင့်အတင့်ဖြစ်အောင်နှလုံးထားသည်၊ သူကသာရန်ငြိုးဖွဲ့ပါသည်။

နှလုံးထားမြင့်, **နှလုံးနေမြင့်**, *v.* to be high-minded, proud, စိတ်မြင့်။

နှလုံးနာ, *v.* to loathe in the stomach, be sick at the stomach; *fig.*, to abhor, detest, to be wounded in feeling, စိတ်နာ; အသည်းနာ, same as စိတ်နာ, only denoting a more deeply wounded feeling; သည်အစာကိုစားလျှင်နှလုံးနာသည်; သည်သူကိုကျွန်ုပ်မြင်ရလျှင်နှလုံးနာသည်, I feel a loathing when I see this man.

နှလုံးနောက်, *v.* to be disturbed in mind; စိတ်နောက်သည်။

နှလုံးပူ, *v.* to be distressed in mind, နှလုံးငြိုငြင်, နှလုံးပူပန်။

နှလုံးရှို, *v.* to retch, heave, make an effort to vomit, ရှိုသည်, နှလုံးတရှိုရှိုဖြစ်နေသည်။

နှလုံးဖြည့်ဝ, *v.* to be upright, wise, patient; *see* သဘောဖြည့်ဝ; တရားလို ပြုသူငတေးလည်း၊လူလက္ခဏာချင့်ချိန်လျှင်၊မိတ်နှလုံးဖြည့်ဝသူမယုတ်ကြောင်း။
နှလုံးမူ, *v.* to be attentive, heedful, သတိထားသည်။
နှလုံးမွေ့လျော်, *v.* to be pleasing, delectable to the senses.
နှလုံးရည်, *n.* mental faculty, နှလုံးရည်ကောင်းသည်, နှလုံးရည်လိမ္မာရည်ရှိသည်; နှလုံးရည်မြင့်, to be proud-spirited; သည်ဆရာကြီးနှလုံးရည်ရှိသည်, this great teacher has mental ability.
နှလုံးရည်လက်ရုံးရည်, *n.* mental and physical ability.
နှလုံးရှ, *v.* to be slightly irritated, nettled.
နှလုံးလှဆောင်, *v.* to use persuasion in a contest; *comp.* လက်ရုံးလှဆောင်။
နှလုံးသည်းခြွတ်, *n.* the heart and liver collectively.
နှလုံးသန့်, *v.* to have a clean, that is, strong stomach, to be not squeamish or easily nauseated.
နှလုံးသာ, *v.* to be easy in mind.
နှလုံးသွင်း, *v.* to bear in mind, lay to heart.
နှလုံးသွေးပျက်, *v.* to have the nervous system deranged, so as to induce wakefulness or insanity.
နှံ, 1, *n.* a grasshopper, နှံကောင်။
နှံဗေဒင်, *n.* the soothsayer insect or praying mantis. The Burmese believe that if this insect is eaten by cattle, it is very injurious to their health.
နှံမ, *n.* a large kind of grasshopper.
နှံ, 2 (from အနှံ, an ear or spike of grain); တယောက်တနှံစား, a term used by cultivators when they let out their fields for cultivation, and divide the produce with their tenants.
နှံစုတ်, နှံရည်စုတ်, *n.* a kind of bird, the *Phylloscopus*, of which there are many varieties.
နှံဖြည်စုတ်, *n.* the tailor bird; general term applied to warblers, နှံဖြည်စုတ်တလုဝ်စား၊ငရဲတထောင်ငွား။
နှံမတော်, *v.* to commence earing, as grain.
နှံ, 3, *v.* to commit for a time; *rarely used singly*, except to denote the deposit of treasure in the ground, as မြေနှံသည်; *comp.* အပ်, နှင်း, and ပေး. *Der.* အပ်နှံ, and ပေါင်နှံ။
နှံထား, *v.* same (*with a continuative force*), သူတပါးလက်ဝယ်နှံထားသောပစ္စည်း။
†နှံဘဲ, *n.* *Odina* wood; used for making *da* scabbards. The heart-wood of this tree is said to be almost imperishable, and is much prized for making boundary pillars; sometimes called စစ်စည်ပင်။
B. D. 38.

နှံလုံးမှိုင်, *see* နန်းလုံးကြိုင်, *n.* the *Vachellia* tree.

နှံ့, *v.* to pervade, be diffused through or over all the parts, စေ့နှံ့သည်; ခင်ဘျားပန္နည်းများကိုနှံ့အောင်ရှာသော်လည်းမတွေ့နိုင်ပါ။

နှံ့စပ်, နှံ့ပှံ့, *v.* same as နှံ့, အရာရာမှာလိမ္မာနှံ့စပ်သည့်လူ, အလွန်နှံ့စပ်သောသူ, a very well-informed person; also used to designate a much-traveled person.

နှံ့ပြား, *v.* same (*most common*), ကျွန်ုပ်အတိုးချသည့်ငွေ နှံ့ပြားနေလို့၊ ရုတ်တရက်တောင်းလို့မရနိုင်ပါ။

နှာ, *n.* the nose; *seldom used singly*, နှာခေါင်း; any medicinal, odoriferous preparation.

နှာကောင်း, *n.* any medicinal, odoriferous powder or drug, နှာနှတ်။

နှာခေါင်, *n.* the upper part of the inside of the nose.

နှာခေါင်း, *n.* the nose (*more common*), နှာခေါင်းကုပ်သည်, to have a curved or aquiline nose; နှာခေါင်းဖိ (ပြား), to be flat-nosed, snub-nosed; နှာခေါင်းပေါ့, to be keen-scented.

နှာခေါင်းအုပ်, *n.* a snuffbox.

နှာခေါင်းဖိမ့်, *v.* to be flat-nosed.

နှာခေါင်းပေါက်, *n.* a nostril.

နှာစေး, *v.* to have the nose clogged with mucus in consequence of a cold, catarrh; နှာစေးချောင်းဆိုး, to have influenza.

နှာစေးနာ, *n.* catarrh.

နှာစေးဖျား, *n.* a fever occasioned by a cold; a feverish cold, influenza.

နှာဆွဲ, *n.* a jewel for the nose.

နှာတံ, *n.* the ridge of the nose; a pipe in a Burmese bellows, ဖိုနှာတံ, ဖိုနှတ်သီး။

နှာနှတ်, *n.* any medicinal, odoriferous powder or drug, နှာကောင်း; *also used as a verb*, မာလကာရွက်နှင့်သပြေရွက်နှာနှတ်ရအောင်ယူခဲ့။

နှာနှတ်ရည်, *n.* any medicinal, odoriferous liquid.

နှာပေါက်, *n.* the nostril, နှာခေါင်းပေါက်။

နှာပေါ့, *v.* to be keen-scented, as an animal, နှာခေါင်းပေါ့။

နှာဘူး, *n.* a smelling bottle.

နှာမောင်း (from မောင်း, an arm), *n.* the proboscis or trunk of an elephant.

နှာမှုတ်, *v.* to snort.

နှာယောင်, *n.* the bridge of the nose.

နှာရည်, *n.* water from the nose, နှာရည်ယိုခွဲတမ္ပိတွဲ။

နှာရှုံ့, *v.* to be diffident or nervous in speech.

နှာရှုတ်, *v.* to make a heavy breathing noise, when apprehensive of danger, as a buffalo or bullock, ကျွဲနှာရှုတ်ပြီးလန့်သည်။

နှာရှုတ်ချည်, နှာရှုတ်ထည့်, *v.* to constrict, tie up the nose (of an unruly animal).

နှာဝေ, *v.* to have a defluxion from the nose.

နှာသီး, *n.* the end of the nose, နှာခေါင်းဖျား; နှာသီးကအသံ, a nasal sound.

နှိပ်, *v.* to press on or down; to crush; *more actively and less permanently than* ဖိ; to massage, ကျွန်တော်သားကလေးကိုယ်လက်ကိုက်သည်၊ ခင်ဗျားကောင်းကောင်းနှိပ်ပေးစမ်းပါ. *Der.* အနှိပ်သည်။

နှိပ်ကွပ်, *v.* to discipline, punish severely, ကွပ်ညှပ်သည်။

နှိပ်စက်, *v.* to crush, put down, vanquish, keep in subjection; to oppress, bully, torment, ညှဉ်းဆဲသည်, သည်မင်းဆင်းရဲသားကျွန်တော်မျိုးတို့ကိုအလွန်နှိပ်စက်သည်။

နှိပ်စက်ကလူ, *adv.* in a cruel manner; ညှဉ်းဆဲကလူ, နှိပ်နင်းကလူ။

နှိပ်နင်း, *v.* to tread down, keep in subjection.

နှိပ်နယ်, *v.* to press on or down.

နှိပ်ရာ, *n.* a depressed spot.

နှိမ် (from နှိပ်), *v.* to bring down, keep down; to oppress, keep in subjection; *comp.* နှိမ့်; သရက်ကိုင်းကိုနှိမ်ထားလိုက်ပါ၊ အသီးကိုခူးရအောင်. *Mahouts* say နှိမ်နှိမ် to their elephants, when they wish them to kneel down.

နှိမ်ထား, *v.* same as နှိမ်, လူဆိုးများကိုကရုဏာမသက်ဘဲနှိမ်ထားမှတော်မည်။

နှိမ်ယူ, *v.* to deduct, conveying the impression that such deduction is made on account of money advanced at some previous time, မင်းလခထဲကကျွန်ုပ်နှိမ်ယူပါမည်, ခုနှိမ်။

နှိမ့် (from နှိမ်), *v.* to make low; *comp.* နှိမ်; သူတပါးများကိုနှိမ့်မပြောနှင့်, do not depreciate other people; မီးစာကိုနှိမ့်ထားလိုက်ပါ, turn down the light (wick).

နှိမ့်ချ, *v.* to humble, abase, မိမိကိုယ်ကိုနှိမ့်ချလျှင်၊မင်္ဂလာသုတ်တရားနှင့်ညီညွတ်လိမ့်မည်။

နှီး, 1, *n.* a strip of bamboo, made by splitting and dividing flatwise; used in weaving mats, in tying down thatch, in binding bamboo staging and light framework of every description.

နှီးကျော (from ကျော, the back), နှီးခေါက် (from ခေါက်, the bark), *n.* the outer rind or bark of the bamboo used for weaving mats.

နှီးကျောဖျာ, နှီးခေါက်ဖျာ, *n.* a mat made of the said material.

နှီးထိုး, *v.* to push bamboo strips against the blade of a knife, in order to split them; နှီးနွှာ is more elegant, but less frequently used.

နှီးဖါ, *n.* a square or oblong basket, made of woven bamboo strips.
နှီးရက်, *v.* to weave with bamboo strips.
နှီးသတ်, *v.* to whittle bamboo strips.
နှီးသားဖျာ, *n.* a coarse mat, made of the inner part of the bamboo.
နှီး, 2, *v.* to spread out, for the purpose of receiving and supporting, uniting the ideas of ခင်း and ရုံ; to place, put, in order to receive an accumulation, as a capital or stock in trade; *not used singly*, ရင်းသည်; နှီးရင်းစရာငွေမရှိသို့ကုန်မကူးနိုင်ပါ, as I have no capital, I cannot trade.
နှီးရင်း, *see* ရင်းနှီး, *v.* to place or put, for the sake of accumulating.
နှီး, 3, *v.* (*obs.*).
နှီးနှော, *v.* to discuss in conversation; *comp.* ဆွေးနွေး; to be intimately acquainted, as persons of different sexes, ယည်ပါး; ကိုယ်လက်နှီးနှောခြင်းသို့မရောက်သေးပါ။
နှီးနှောဆက်ဆံ, *v.* to be intimately acquainted, as persons of the same or opposite sexes, သူတို့ညီအစ်ကိုနှစ်ဦးအရာရာပင်နှီးနှောဆက်ဆံခြင်းရှိတတ်ကြသည်။
နှီးနှောတိုင်ပင်, *v.* to discuss and consult; *see the parts*; မြို့ပေါ်တွင်ဓါတ်မီးအိမ်များကိုထား၍၊ တော်မည်မတော်မည် ကော်မီတီလူကြီးများ နှီးနှောတိုင်ပင်ကြသည်, the committee of elders discussed and consulted as to whether it be advisable or not, to have gas (or electric) lamps in the town.
နှုတ်, 1, *n.* the opening of the mouth, the lips; the mouth regarded as the organ of speech; *comp.* ခံတွင်း, and ပစပ်; *fig.*, the womb; နှုတ်ကြောင့်သေ၊လက်ကြောင့်ကျော်; နှုတ်တရာစာတလုံး။
နှုတ်ကပတ် (from က, from, and Pali ပတ်, to fall), *n.* divine speech or utterance; the Word, ဓခပါဠိ, ဘုရားနှုတ်ကပတ်တော်။
နှုတ်ကပတ်ကျမ်း, *n.* the written word of Deity.
နှုတ်ကျက်, *adv.* by heart.
နှုတ်ကျက်ဆောင်, နှုတ်ကျက်ရ, *v.* to retain in the memory, have by heart, အရကျက်သည်, အရဆောင်သည်, အာဂုံဆောင်သည်။
နှုတ်ကျူး, နှုတ်လွန်မှု, *n.* an offense of speech.
နှုတ်ကျိုး, *v.* to be habituated to, in speech, *lit.* to be mouth-broken.
နှုတ်ကြမ်း, *v.* to be rough, abusive in speech, အာကြမ်းသည်။
နှုတ်ကြွေးတင်, *v.* to incur the guilt of breaking a promise.
နှုတ်ခမ်း, *n.* a lip; the brim or upper edge of a vessel; hence အထက်နှုတ်ခမ်း, the upper lip, and အောက်နှုတ်ခမ်း, the lower lip.
နှုတ်ခမ်းရှုံ့, *v.* to purse the lips, to pout.
နှုတ်ခမ်းထော်, *v.* to have protruding lips.

နှုတ်ခမ်းနား, *n.* a rim, တီးနားခမ်း။
နှုတ်ခမ်းပါး, *v.* to be thin-lipped.
နှုတ်ခမ်းပွဲ့, *v.* to be harelipped.
နှုတ်ခမ်းမွေး (*pron.* နှခမ်းမွေး), *n.* mustaches.
နှုတ်ချို, *v.* to use sweet language, စကားချိုသည်။
နှုတ်ခွန်းဆက်, *v.* to salute; *see* နှုတ်ဆက်။
နှုတ်ခွန်းတိုက်, *adv.* orally, by word of mouth; *see* နှုတ်တိုက်; နှုတ်ခွန်းတိုက်ဆဲ, နှုတ်ခွန်းတိုက်ပြောသည်, နှုတ်ခွန်းတိုက်သင်ကြားသည်။
နှုတ်ဂတိ, *n.* a verbal promise, or oath.
နှုတ်ငုံ, *n.* an amulet or charm inclosed in the mouth (to ensure success in an undertaking), as a young man when wooing, နှုတ်ငုံဆောင်ရသည့်လက်ဖွဲ့။
နှုတ်ငုံသန္ဓေ, *n.* pregnancy, နှုတ်ငုံသန္ဓေအရင့်အမာရှိသည်။
နှုတ်စောင့်, *v.* to be careful and guarded in speech.
နှုတ်ဆက်, *v.* to salute, make mutual inquiries of civility, နှုတ်ခွန်းဆက်သည်; နှုတ်ဆက်စကား, greetings.
နှုတ်ဆော့, *v.* to be talkative, conveying the impression of irrepressible loquacity.
နှုတ်ဆွံ့, *v.* to have an impediment in the speech, to stammer, stutter.
နှုတ်တက်, *v.* to increase in fluency.
နှုတ်တိုက်, *adv.* orally, by word of mouth.
နှုတ်တိုက်ချ, *v.* to teach, by verbal instruction.
နှုတ်တိုက်ပြော, *v.* to dictate, as to an amanuensis.
နှုတ်တိုက်ရေး, *v.* to write from dictation.
နှုတ်တိုက်သင်, *v.* to teach orally.
နှုတ်တွက်, *n.* computation, without written figures, နှုတ်တွက်ကောင်းသည်, နှုတ်တွက်မြန်သည်။
နှုတ်တွက်တွက်, *v.* to compute mentally.
နှုတ်ထွက်, *n.* speech, spoken words, နှုတ်ထွက်စကား။
နှုတ်ထွက်ကြမ်း, *v.* to be foul-mouthed.
နှုတ်နည်း, *v.* to be of few words, taciturn, သောက်ကြွားသားစကားများလျှင်ဖျင်းသည်၊ နှုတ်နည်းလျှင်ပညာကြီးသည်။
နှုတ်ပိတ်တံမိုး, *n.* a bribe to suppress evidence; hush money.
နှုတ်ပုလ်ကြမ်း, *adv.* violently and severely, both in language and treatment, အင်မတန်ဥာဏ်ထိုင်းသည့်သူငယ်ကလေး နှုတ်ပုလ်ကြမ်းသင်ကြားနိုင်လို့သာတော်လိမ့်မည်, နှောင်းငယ်မယားသို့ပေးကမ်းပြီးလျှင်၊ ကျွန်မကို နှုတ်ပုလ်ကြမ်းညှည်းပန်းနှိပ်စက်ပါသည်, as a woman complaining of the unfaithfulness and cruelty of her husband.

နှုတ်ပေးသွန်သင်, *v.* to instruct privately, inculcate, always in a bad sense, နှုတ်ပေးသွန်သင်ပြသည်။

နှုတ်ပေါ့, *v.* to be glib of speech; to indulge in vain, inconsiderate language, as when aspersing the character of others, in a thoughtless, inconsiderate manner.

နှုတ်ဗိုက်, *n.* pregnancy, နှုတ်ဗိုက်သန္ဓေ, ပဋိသန္ဓေ။

နှုတ်ဗိုက်ရင့်, *v.* to be near delivery, ပဋိသန္ဓေရင့်သည်, နှုတ်ဗိုက်အရင့်အမာရှိသည်။

နှုတ်ဗိုက်ရှိ, *v.* to be pregnant, ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်, ပဋိသန္ဓေစွဲသည်။

နှုတ်ပြစ်, *n.* an offense of speech, နှုတ်လွန်မှု။

နှုတ်ပွ, *v.* to be wide-mouthed, ပစပ်ပွသည်; to be talkative.

နှုတ်ပွား, *v.* to be loud and noisy in speech.

နှုတ်ဖျားရ, *v.* to be able to speak to the point.

နှုတ်မြိန်ဆေး, *n.* medicine to promote appetite, a tonic, ထမင်းမြိန်ဆေး။

နှုတ်မြွက်, *v.* to speak, utter words.

နှုတ်မြွက်သံ, *n.* voice, uttered sound.

နှုတ်မှုပညာအတတ်, *n.* a liberal art or science, in contradistinction to a manual art (လက်မှုပညာအတတ်).

နှုတ်ရဲ, *v.* to be bold of speech.

နှုတ်ရိုင်း, *v.* to be vulgar of speech; to be in bad taste, as language.

နှုတ်နှံ့, *v.* to be nervous or diffident in speaking.

နှုတ်လွတ်, *v.* to be glib of speech; *adv.* by mouth, without the aid of a book or writing; *see* နှုတ်ပေါ့။

နှုတ်လွန်မှု, *n.* an offense of speech; *comp.* လက်ရောက်မှု။

နှုတ်လှံထိုး, *v.* to contradict (a superior) impudently and provokingly, နင်ငါ့ကိုနှုတ်လှံထိုးလို့ပြောပြီလား။

နှုတ်လျှောက်, *v.* to petition a superior verbally.

နှုတ်သားတက်, *v.* to increase in fluency, စာသင်စရှိလျှင်နှုတ်သားတက်မည်, နှုတ်သား ရွသည်။

နှုတ်သီး, *n.* a bird's bill, a beak; the nozzle of a bellows, ဖိုနှုတ်သီး, ဖိုနှာထံ့; the spout of a vessel or pot, နှ; *see* ကျေးနှုတ်သီး။

နှုတ်သီးကောင်း, *v.* to be a scold, အကြောင်းမတန်နှုတ်သီးကောင်းသည့်မိန်းမ။

နှုတ်သီးရှု, *v.* to protrude, thrust out the lips; နှုတ်ခမ်းကိုရှုထားသည်, to pout.

နှုတ်, 2, *see* နုတ်, *v.* to take out, pull out, extract; *comp.* ထုတ်။

နှုန့်, *v. trans. of* နုန့်, to cause to be loose, not firm, unstable; to cause to be weak, infirm.

နှိုင်း, *v.* to compare, နှိုင်းသည်; *comp.* ပြိုင်; သည်လူနှိုင်းဘက်မရှိပါ, this man has no rival. *Der.* အနှိုင်း။

နှိန်းနှိင်း, *v.* same as နှိန်း။

နှူး, *v. trans. of* နူး, to make soft by some process; *fig.*, to mollify, နှူးပြေ့ရသည်။

နှေး, *v.* to be slow, not quick; to move slowly, as a timepiece, နာရီနှေးသည်; မလျင်, မမြန်, ဆေးနှေးသည်, ခင်ဘျားအသွားအလာနှေးသည်, အကြက်ကောင်းလိုချင်လျှင်ပလောင်နှေးစေ, if you wish for good tea, allow the Palaung to be deliberate (in his movements).

နှေးကွေး, *v.* same, လုပ်ပုံကိုင်ပုံနှေးနှေးကွေးကွေးရှိသည်, အလွန်နှေးကွေးသည့်လူ။

နှေးဖြည်း, *v. see the parts*; နှေး and ဖြည်း are rarely used together in composition, and never in colloquial.

နှဲ, 1, *n.* a wind instrument, with holes on the side and a spreading mouth; used at festivals, funerals, and theatrical exhibitions; *comp.* ခရာ။

နှဲခရာ, *n. see the parts.*

နှဲမှုတ်, *v.* to play on such an instrument.

နှဲ, 2, *v.* to rub (the hair) with lime juice, etc., in order to prepare it for washing, or to make it light and soft, ခေါင်းနှဲသည်, ဆံပင်စေးလို့ကြက်ဥကာနှင့်ဖျော်၍နှဲသည်။

နှဲကော (from ခေါ, a basket), *n.* a kind of basket smeared with lime, and used as a trap for birds, ငှက်များကိုနှဲကောနှင့်ထောင်သည်, လူသရေလျှင်ဘေးဒဏ်ထိ၊ငှက်သရေလျှင်နှဲကောမိ။

နှဲတံ, *n.* a stick smeared with gum from the banyan, used to catch birds; *see* ညှောင်တံ။

နှဲ့, *v. trans. of* နဲ့, to loosen, လာမနှဲ့ပါနှင့်၊ ငါ့ကိုနှဲ့လို့မနဲ့ဘူး။

နှော, 1, *v.* to mix, mingle, ရောသည်, ပွမ်းသည်; to add (in arithmetic), ပေါင်းသည်; အထက်သားများလာနှောသည်အတွက်၊တို့ရွာသောင်းကျန်းနေပြီ။

နှောကိန်း, *n.* a number to be added to another.

နှောနှောက်, *v.* to mingle and make turbid.

နှော, 2, *n.* a large kind of boat, made of heavy planking clamped together, without having a hollow log for a basis to build upon.

နှော, 3, *n.* a species of coffeewort.

နှောက် (from နောက်, to be turbid), *v.* to stir up, so as to make turbid, နောက်အောင်မွှေသည်; to agitate, throw together, put into confusion, mingle, ရောအောင်မွှေသည်; to molest, distress (the mind), စိတ်ကိုနှောက်သည်, ခင်ဘျား သည်စကားမျိုးကို ပြောလျှင်၊ ကျွန်တော်စိတ် တမင် လာနှောက်သလိုဘဲ; ဟင်းသီးဟင်းဖတ်ရောမိအောင်နှောက်လိုက်ပါ။

နှောင်, *v.* to tie, bind, make fast by binding, ချည်သည်, ဖွဲ့သည်; *seldom used singly*. *Der.* ချည်နှောင်, တုပ်နှောင်။

နှောင်အိမ်, *n.* a prison, ထောင်; a lockup.
နှောင်ကြိုး, *n.* a rope used for securing anything, as a boat, an animal.
နှောင်ဖွဲ့, *v.* same as နှောင် (*more common*), ကျွန်တော်ကြိုးကြိမ်ထို့ဖြင့်တကြိမ်တခါမျှနှောင်ဖွဲ့ခံရသူးသည်မရှိပါ။
နှောင့်, *v.* to annoy, molest, thwart, ကျွန်ုပ်အလုပ်ပျက်အောင်လာမနှောင့်ပါနှင့်။
နှောင့်နှေး, *v.* to be in suspense, doubt, in regard to purpose or action; to hesitate, to loiter, dilly-dally, သည်စာကိုမနှောင့်မနှေးဘဲပို့လိုက်ပါ; သွားလို့တော်မည်မတော်မည်၊စိတ်နှောင့်နှေးလို့ဆိုင်းနေပါသေးသည်။
နှောင့်ရှက်, *v.* same as နှောင့်; to intrude; နှောင့်ရှက်တားဆီး, to annoy by thwarting; ကျွန်တော်ကြံထိုင်းစည်တိုင်းခင်ဗျားကာ၊နှောင့်ရှက်ဖျက်ဆီးချင်သည့်ဝါသနာရှိသည်; နှောင့်ရှက်ဖျက်ဆီး, to thwart and render abortive.
နှောင်း (from နောင်), *v.* to be after, in time, posterior, later, နောက်ကျသည်, သည်နှစ်သရက်ပင်များ အပွင့်နှောင်းသည်၊ မိုးသည်းနောက်ကျလိမ့်မည်, this year mango trees are very backward in blossoming; the rains will be late; ခင်ဗျားလာသည်မှာနှောင်းသည်, you are behind time in coming, sir; အပြောကောင်းပါ၏။ အလာနှောင်းသည်, in the way of a woman rejecting a suitor after she has accepted some one else. *Der.* အနှောင်း။
နှောင်းတန်ခူး, *n.* the part of the month of Tagu before the သင်္ကြန်, or new year.
နိူက်, 1, *v.* to penetrate, dive into (with the hand or an instrument); *fig.*, to possess the power of penetration into a subject, or into human character or motives; *see* ထုတ်ခတ်; မြန်မာလူမျိုးသူတပါးများသဘောကိုအလွန်နိူက်တတ်သည်, သည်ဆောင်းပါးစာအဓိပ္ပာယ်ကိုနိူက်၍မရနိုင်ပါ။
နိူက်ချွတ်, *v.* to dig into (mysteries).
နိူက်နှဲ, *v.* to search into; commonly applied to mental research.
နိူက်နိူက်ချွတ်ချွတ်, *adv.* pryingly, into every crevice and corner, ခင်ဗျားဥစ္စာပစ္စည်းများကိုမရရအောင်၊နိူက်နိူက်ချွတ်ချွတ်ရှာဖွေပါမည်; သည်စာဇာင်နိူက်နိူက်ချွတ်ချွတ်ကြံတတ်သည်။
နိူက်နိူက်နှဲ့နှဲ့နားလည်, *v.* to understand thoroughly.
နိူက်, 2, *commonly written* နှိ, *noun affix, locative*, in, at, among, တွင်, မှာ, ဝယ်; *sometimes possessive*, of, ၏; အိမ်နှိရှိပါသည်။
နိူင်, *see* နိုင်, *qual. verb. affix, potential*, can, able to.
နိူင်း, *v.* to compare, နှိုန်းသည်, ပြိုင်သည်, ကိုယ်နှင့်နိူင်းလျှင်မနိူင်းဘူး။
နိူင်းနိူင်း, *v.* to liken, compare; *see* နိုင်း, 2; သည်မြင်းအခြားမြင်းနှင့် နိူင်းနိုင်းရန်မရှိ။
နိူင်းချိန်, နိူင်းချင့်, နိူင်းဆ, *v.* to weigh in the mind, estimate on comparing, ပရိသတ်ထဲမှာစကားပြောလျှင်၊ကောင်းစွာနိူင်းဆပြီးပြောပါ။

နှိုင်းနှိုန်း, နှိုင်းပြိုင်, နှိုင်းယှဉ်, *v.* to compare.
နှိုး (from နိုး, to awake), *v.* to awake (*trans.*); to rouse, excite, urge to action; ဆော်သည်; ကျွန်ုပ်ကိုစောစောကြီးလာနှိုးပါ။
နှိုးစက်, *n.* the alarm of a clock.
နှိုးဆော်, *v.* to rouse, excite, urge to action; *comp.* တိုက်တွန်း; နှိုးဆော်ချီးပင့်, ကုသိုလ် ကောင်းမှုကို ပြုရန် နှိုးဆော်သည်, လှေသားများကို ဝီရိယစိုက် အောင်နှိုးဆော်လိုက်ပါ, please urge the boatmen to exert themselves.
နွှင်, *v.* to skin, peel off, နွှာသည်, နွှေးသည် (*infreq.*), သင်သည်။
နွှမ်း, *v. trans. of* နွမ်း, to cause to be dull, faded, wilted.
နွှယ် (from နွယ်), *v.* to stretch along in connection, as a race, lineage, ဆက်နွှယ်သည်; to be descended from, connected by race, သည်သူ ရှမ်းနွှယ်သည်မဟုတ်လား; မင်းစကားကျွန်ုပ်နွှယ်နိုင်သည်, has the same meaning as မင်းစကားနားလည်သည်. *Der.* အနွှယ်။
နွှံ့ (from နွံ့, to be submissive), *v.* to humble, make submissive (*rare in colloq.*); *comp.* နှိမ့်ချ။
နွှာ, *v.* to skin, peel off, နွှင်သည်, နွှေးသည်, သင်သည်, ငှက်ပျောသီးနွှာသလိုလွယ်သည်ထင်သလား, do you think that it is as easy as peeling the skin off a plantain? (said of an underrated difficulty).
နွှေး, 1 (from နွေး, to be warm), *v.* to warm, make warm, as water, food, etc.; *comp.* လှုံ; *fig.*, to resuscitate; ရေနွေးကိုနွှေးပါဦး; ကျွန်တော်အမှုကိုမေ့နေပါနှင့်၊နွှေးပါဦး။
နွှေး, 2, *v.* to skin, peel off; *see* နွှင် and နွှာ; a word used by persons engaged in drawing off the juice of the sugar-palm, ထန်းဖူးနွှေး, ထားနှင့်ထန်းနွှေးသည်။
နွှဲ, 1, *v.* to procrastinate, delay, be dilatory, to be a long time in doing; *not used singly*, ဝင့်သည်. *Der.* ဝင့်နွှဲ, and နွှဲဝင့်။
နွှဲဝင့်, *v.* same, အရေးကိစ္စကြီးသည့်အခါနွှဲဝင့်လို့မနေသာဘူး။
နွှဲ, 2, *v.* to lean sidewise, incline the body, as in some kinds of work, and in oriental dancing; *more than* နွှဲ့; တောမျောက်တို့သည်သစ်ကိုင်းချိုင်းနွှဲ၍ တပင်မှတပင်သို့ ကူးရန်ကြသည်; ချိန်ထုပ်နွှဲ, to swing, as the pendulum of a clock, နာရီချိန်ထုပ်နွှဲတိုင်းခက်ခက်ခက်ခက်မြည်သည်, every time the pendulum swings to and fro, the clock ticks; ကချေသည်များ ကိုယ်ကိုနွှဲကကြသည်, ထင်းပေါက်သည့်အခါ၊ကိုယ်ကိုနွှဲပြီးပေါက်ရသည်။
နွှဲ့, *v. trans. of* နွဲ့, to bend flexibly, သည်မိန်းမလမ်းလျှောက်သည့်အခါ၊ကိုယ်ကိုနွှဲ့ပြီးသွားတတ်သည်။

ပ

ပ, the twenty-first consonant of the Burmese alphabet, and the first in the class of labials.

ပ, 1, *v.* to shine; *used in combination with* အရောင်, လရောင်ပသည်, the moon shines. *Der.* ကျင်းပ, တည်ပ, တောက်ပ, ထွန်းပ, ပြောပ။

ပထွန်း, *v.* to shine, emit light; *see* ထွန်းပ။

ပလွှား, *v.* to flaunt, flourish; to be ostentatious, vain, ပကြွားသည်, ဝါကြွားသည်, ဝင့်ဝါသည်; အလွန်ပလွှားခြင်းများသည့်လူ, a person of very great ostentation.

ပဝင်း, *v.* to shine brightly; to shine with a yellow light or golden rays, တပြောင်ပြောင်ပဝင်းရွှေလမင်းကဲ့သို့၊သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောမျက်နှာတော်လည်းရှိ၏, his countenance was pure and clear, like the golden moon shining luminously bright.

ပ, 2, *see next.*

ပသ, *v.* to offer, in order to propitiate a demon or evil spirit, နတ်ပသသည်, နက်ဖြန်ပင်လယ်သို့သွားမည်။ မင်းတို့လှေသားများ၊ ဦးရှင်ကြီးကိုပသကြဦး, to-morrow we shall go to sea; you boatmen, make an offering to U Shin Gyi; သည်လှေပွဲမှာ တို့ကနတ်ကို မပသသို့ ရှုံးရသည်, we have been beaten in this regatta, because we did not offer to the *nats.* The *nat* most feared in L.B. is ဦးရှင်ကြီး, while the *nats* most feared in U.B. are ဗဒုံနတ်ကြီးမောင်မင်းကျော်, and ရွှေဖျင်းညီနောင်။

ပ, 3, *v.* to be outside, without (*obs.*); to be disused, abrogated. *Der.* အပ။

ပပျောက်, *v.* to be disused, abrogated; to disappear, be lost, စကားဟောင်းပပျောက်သို့စကားသစ်ပေါ်သည်, the old language disappears, and the new makes its appearance.

ပလပ်, *v.* to be done away, come to nothing, become null and void; to be acquitted of a criminal charge, စွဲချက်ပလပ်စေ။

ပလိုက်, *v.* to quash, as an indictment; to dismiss, as a motion, petition, or indictment in court, ခင်ဗျားအမှုကိုမင်းကြီးကပလိုက်ပြီ, the Commissioner has dismissed your case; to acquit of a criminal charge.

ပ, 4, *a corruption of* အဘယ်, or ဘယ်, as ပသို for ဘယ်သို့, *adv.* how? (*not used in colloq.*).

ပ, 5, *verb. affix,* used in closing a sentence,ပေါ့, of course, ရှိဒါပ, သွားဒါပ, သဘောနှင့်မီးလိုက်ဦးပ (*Colloq.*).

ပအုံးရည်, *n.* vinegar, ပုံးရည်။

ပအုံးရည်ခေါင်း, *n.* mother of vinegar, ပအုံးခေါင်းရည်။

ဖြ၊ာ:- "throw & scatter MA-MM 114

ပက်, 1, *v.* to throw or toss by a scooping motion, as water with the hand or a dipper; to bail water, ရေပက်; to throw up, as a hog, မုဆိုးမောင်ထွန်းဝက်ပက်လို့သေသည်; to come in contact with, suddenly; to beat in, as rain or dew, မိုးသီးပက်သည်, နှင်းပက်သည်; လှေကိုရေပက်လိုက်ပါ, bail out the boat.

ပက်အိမ်, *n.* the space in the centre of a Burmese boat, reserved for bailing out water; ရေပက်ကန့်။

ပက်ကော် (from ကော်, to lift out of place), *n.* a large wooden shovel, for removing dirt.

ပက်ခွံ့, *n.* a scoop for bailing a boat, made of woven bamboo strips.

ပက်စက်, *v.* to be inconsiderate, heedless, careless, wanting in good behavior and regard toward others; somewhat akin to ရိုင်းပြ; ခင်ဘျားအနေအထိုင်ပက်ကပက်စက်ကနှင့်။

ပက်ပင်းပါ, *adv.* face to face, suddenly and unexpectedly; သွားခဲ့ပက်ပင်းပါတွေ့သည်, ကျွန်တော်ဈေးသို့သွားသည့်အခါ၊ ကြွေးရှင် ဦးကျော်ထွန်းနှင့်ပက်ပင်းပါတွေ့လို့ကြောက်လိုက်ထာ, when I went to the bazar and suddenly met U Kyaw Dun my creditor, face to face, I was so frightened!

ပက်ရက်, *v.* to do in a hurried, careless manner, regardless of the feelings of others; *mostly used in an adverbial form,* as ပက်ပက်ရက်ရက်, ဤသူပက်ပက်ရက်ရက်ပြောရက်ဆိုရက်သည်, this person is capable of talking regardless of the feelings of others.

ပက်, 2, *v.* to be shallow, as a dish, မစောက်; ပုကန်ပက်လို့ဟင်းဖိတ်ကုန်သည်၊စောက်လျှင်မဖိတ်ဘူး, as the dish is shallow, the curry is all spilt; if it were deep, it would not spill over.

ပက်လက်, *adv.* placed on the bottom or back, supine; *opposed to* မှောက်ခုံ; ပက်လက်ကုလားထိုင်, a reclining chair; ပက်လက်အိပ်လျှင် အိပ်မက်မက်တတ်သည်, if one sleeps on one's back, one is apt to dream; အလောင်းပက်လက်မျောလာသည်, the corpse came floating down on its back.

ပက်လီးပက်လန်, *adv.* backward, thrown backward, အိမ်ပေါ်ကပက်လီးပက်လန်လိမ့်ကျသည်။

ပကတိ (Pali), *n.* nature, natural state, without modification; *comp.* နဂိုရ်, and သဘော; ပင်ကိုယ်; *used adjectively,* natural, common, ဆွေမျိုးတစုတို့က မှာသောမေတ္တာကြောင့်၊ ပကတိကျန်းမာစွာရှိပါ၏, on account of the good will conveyed to me by all my relatives, I am in sound health; သည်အိမ်ပကတိဆောက်သည့်အနေကမပျက်ဘူး, this house has not deteriorated from the state in which it was origin-

ally built; စကားနည်းသော်လည်း၊ မိတ်ကြီးဝင်လို့မဟုတ်၊ ပကတိသဘောဘဲ, although he is a person of few words, it is not because he is proud, it is his natural disposition.

ပကတိအလို, *n.* appetency, craving.

ပကတိဉာဏ်, *n.* natural talent.

ပကတိပါရင်းဖြစ်, *v.* to be innate, ဝမ်းတွင်းကပါသည်။

ပကတိသဘော, *n.* constitutional propensity.

ပကတူး (*pron.* ပကဒူး) (from ပကတိ, and ဦး), *n.* the beginning or origin (of a thing), မူလ, အရင်း; ရှေ့မဆွကကျွမ်းဦးအစပကတူးကပကာသမခံရေးသည်, မင်းပကတူးပြောသည်စကားမေ့ပြီလား, have you forgotten the words you spoke at the beginning?

ပကာ (*pron.* ပဂါ) (from ပါး, a cheek, and ကာ, to interpose), *n.* an outside slab of timber.

ပကာစောင်း, *n.* same as ပကာ။

ပကာသန (Pali, ထင်လျှားခြင်း), *n.* conspicuousness; "*pakasanam*, illumination, illustrating, explaining, making known, exposition, publication." *Childers.*

ပကာသနတင်, ပကာသနပြ, ပကာသနရှိ, *v.* to exalt; to vaunt one's own praises, to boast, မိမိပကာသနအလွန်တင်တတ်သည့်လူ, a person who is in the habit of vaunting his own praises, very much.

ပကောဋိ, *n.* a sextillion.

ပက္ခ (Pali), *n.* a wing; a side (of the moon), *i.e.*, the waxing (လဆန်းပက္ခ), or the waning (လဆုတ်ပက္ခ); ပက္ခပဏ္ဍုတ်, a man subject to seminal debility during either the waxing or waning of the moon; လဆန်းပက္ခမွေးသည့်သား, လဆုတ်ပက္ခမွေးသည့်သား။

ပက္ခိကဘတ်, *n.* rice given in worship, on the first day of the waxing or the waning of the moon, လဆန်းတရက်နေ့လှူသောဆွမ်း, လဆုတ်တရက်နေ့လှူသောဆွမ်း, အထွက်တရက်နေ့လှူသောဆွမ်း; ပက္ခိကဘတ် is a word used only by *rahans*.

ပခုံး, *n.* the shoulder.

ပခုံးဖျား, *n.* the extremity of the shoulder, ပခုံးဖျားရှိဝပါ။

ပခုံးခွန်, *n.* money paid for the hire of draught animals (*obs.*).

ပခုံးစွန်းပန်းပွား, *n.* an epaulet.

ပခုံးတည့်, *v.* to have square shoulders.

ပခုံးတိုက်, *v.* to thrust with the shoulder.

ပခုံးတွန့်, *v.* to shrug, draw up the shoulders, ပခုံးပင့်၍ပြသည်။

ပခုံးထမ်းခေါင်းရွက်, *n.* a collective term applied to pedlars and bazar sellers generally.

မြင်းတို့ လူယဉ်ကျေး စေ့ရာ ပညာသားတွေ ဆက်လုပ်တာကို။ TH-AS 16
၃၀၀ဝတ် အဂါး များ ပညာသည် များ သိနားလည်သော ဂုဏ်ရည်: ib.

ဗိုလ်ချုပ်၏ ပင်ကိုယ်အကျင့် အတွေးသဘောထားကို ခန့်မှန်းနိုင်ကြလေပြီ။ TH-H5-16

ပခုံးထမ်းမြေ (*pron.* ပခုံးဒမ်းမြေ), *n.* land assigned for cultivation by local authority, without conferring any right or title thereto. Such land was considered to be the property of the State, and was transferable, but could not be held by a female.

ပခုံးလျှော, *v.* to have sloping shoulders.

ပချိုင့် (from ခါ), *n.* a small covered basket, used by snake charmers for confining snakes, မြွေပချိုင့်; ရွှေပချိုင့်, ငွေပချိုင့်, small covered baskets overlaid with gold or silver leaf, formerly used as insignia of rank at the funerals of the great.

ပဂေါ (ပင်), *n.* a species of gingerwort, *Alpinia.*

ပဂေါကြီး, ပဂေါသိမ်, *n.* varieties of the same.

ပင်, 1 (from အပင်, a plant or tree).

ပင်ကိုယ်, *n.* a natural state, without alteration or improvement, ပင်ကိုယ်ချော, ပင်ကိုယ်နှင့်သည်, ပင်ကိုယ်ယည်သည်; ပင်ကိုယ်သံ, one's natural voice; *see* နဂိုရ်; သည့်မိန်းမကလေးဘာမျှမပြင်မဆင်၊ပင်ကိုယ်အနေအလှသာ။

ပင်ချိုပင်ချ, *adv.* taking one and leaving one (in weaving mats), တပင်ချိုတပင်ချရက်။

ပင်စည်, *n.* the stock of a tree.

ပင်စောက်, *n.* an uncommonly tall tree.

ပင်တရော် (တရော်ပင်), *n.* the *Grewia elastica,* a tree attaining to the height of twenty-five or thirty feet, having a thick, wrinkled and knobby bark, which is used in washing the head.

ပင်တံ, *n.* the stem of a plant.

ပင်တိုင် (from တိုင်, a post), *a.* masted; *used with numerals,* as တပင်တိုင်, with one mast; နှစ်ပင်တိုင်, two masted, etc.; *adv.* without change or rotation, constantly, ကျွန်တော်ချည်းပင်တိုင်ခံလုပ်ရသည်။

ပင်ထောင်, *a.* upright, as ပင်ထောင်သစ်, standing timber.

ပင်ပေါက်, *a.* sprouted, ဝဲပင်ပေါက်, ဝါစေ့ပင်ပေါက်။

ပင်ဗွား, *n.* a kind of large sago.

ပင်မ, *n.* the stock of a tree, ပင်စည်; the main branch in the centre of the other branches; the principal plant in a cluster or clump (အစု); the bole of a tree.

ပင်မြွာ, *n.* two or more plants springing from the same seed or root, အောက်ကပင်မြွာကလေးပေါက်သည်။

ပင်ရည်, *n.* sap.

ပင်ရည်တက်, *v.* to ascend, as sap in trees.

ပင်လုံး, *n.* the bole of a tree.

ပင်သည်, *n.* a seller of fruit from the tree; one who keeps a regular supply of goods for sale; *opposed to* ထောက်သည်။

ပင်, 2, *v.* to be tired, fatigued, harassed in body or mind; *more than* မော; *not used singly.*

ပင်ပန်း, *v.* same (*common*); to be tiresome, လှေထိုးခြင်းပင်ပန်းသည်, poling a boat is wearisome; hence တပင်တပန်း, *adv.* laboriously, fatiguingly, implying unnecessary labor; to be in great distress or pain; ဝေးလံစွာခရီးကအခဲအဆဲတလျှင် ပြေးလာရသောကြောင့်၊ အလွန်ပင်ပန်းသည်; ကျွန်တော်မကောင်းသောသတင်းကိုကြားရသည့် အတွက်၊ စိတ်အလွန်ပင်ပန်းသည်ခင်ဗျား, on account of my having heard bad news, I am very much distressed in mind, sir; သူနာအလွန်ပင်ပန်းသည်၊ရှင်မည်မထင်ပါ။

ပင်, 3, *adv.* even; *slightly emphatic*, သူ့ကိုပင်ပေးသည်။

ပင်စင် (Eng.), *n.* a pension, အငြိမ်းစားငွေ; ပင်စင်စား, to enjoy a pension.

ပင်စိမ်း, *n.* a species of mint, ပင်စိမ်းကြီး, ပင်စိမ်းယည် (*pron.* ယည်း), ပင်စိမ်းရိုင်း, ကသည်းပင်စိမ်း, တောပင်စိမ်း, different varieties of the same. Brahmins are said to regard the ပင်စိမ်းညို and ပင်စိမ်းနက် as sacred.

ပင်လယ်, *n.* the sea, ocean, သမုဒ္ဒရာ။

ပင်လယ်အုန်း, *n.* the sea cocoanut.

ပင်လယ်အူနာ, *n.* a severe kind of diarrhœa.

ပင်လယ်ကစွန်း, *n.* the goat-footed *Ipomæa.*

ပင်လယ်ကနစိုး (ပင်), *n.* the *Heritiera minor*; the wood is hard, tough and durable; common in Tavoy and Mergui.

ပင်လယ်ကမ်းခြေ, ပင်လယ်ကမ်းနား, *n.* the seaside.

ပင်လယ်ကသစ်, *n.* a kind of celestial tree; the sea-coral tree, a species of *Erythrina*; the *Shorea robusta.*

ပင်လယ်ကျူး, *v.* to castrate (a horse), ဆိုးမ, ကွပ်, သင်း။

ပင်လယ်ကျော, ပင်လယ်ခေါင်း, *n.* the surface or back of the sea.

ပင်လယ်ကျောက်ပွင့်, *n.* seaweed, ပင်လယ်မိုက်ပင်။

ပင်လယ်ကြက်တက်, *n.* a kind of plant (Pali ယောမိ).

ပင်လယ်ကြက်တူရွေး, *n.* a gull, မြစ်တွေး။

ပင်လယ်ဂဏန်း, *n.* the king crab; *comp.* ကမ်း။

ပင်လယ်ဂရက်, *n.* the surf of the sea.

ပင်လယ်ဂရက်သံ, *n.* the sound of the surf beating on the seashore.

ပင်လယ်ငါးပြေမ, *n.* the umber, sometimes called the sea perch.

ပင်လယ်စုန်း, *n.* a meteor; a fireball seen at sea.

ပင်လယ်စောင့်, *n.* the guardian *nat* of the sea, a sea god.

ပင်လယ်ဆား, *n.* baysalt.

also ပင္ဍဧ /pin-hyin/

ပင်လယ်ဆိပ်, *n.* a seaport.
ပင်လယ်ဆီး, *n.* a species of *Ximenia.*
ပင်လယ်ထန်း, *n.* the *Scævola toccada.*
ပင်လယ်ထားပြ, *n.* a corsair, pirate, rover.
ပင်လယ်ပုံ, *n.* a chart.
ပင်လယ်ပေါက်ငှက်, *n.* the scissorsbill.
ပင်လယ်မှိုး, *n.* the sea slug, သဲပလုတ်, ဆင်မျှော့။
ပင်လယ်ဖွဲ့ဘွား, *n.* the edible nest maker, the Peale swiftlet; *comp.* ဇီဝနိုး။
ပင်လယ်ဖုတ်, *n.* the Tavoy name for ebony, တောဖုတ်။
ပင်လယ်ဗွေ, *n.* the midst of the sea, ပင်လယ်အလယ်ချက်မ။
ပင်လယ်ရေမြှုပ်, *n.* a kind of shellfish.
ပင်လယ်လေဗွေ, *n.* a cyclone, ပင်လယ်လေဗိုင်း။
ပင်လယ်ဝ, *n.* offing, ပင်လယ်ပြင်။
ပင်လယ်ဝေ, *v.* to rise unusually high, as a tide which causes an influx of salt water into low-lying tracts of country; usually the result of cyclonic action.
ပင်လယ်သစ်ကောင်, *n.* the *Gyrocarpus Jacquini*, a leaf-shedding tree frequently found on the seacoast, attaining to the height of sixty or eighty feet; the nut is bony, and is provided with two erect wings about two and one half inches long.
ပင်လယ်သား, *n.* a dweller by the sea.
ပင်လယ်ဟိန်း, *v.* to rumble, as distant thunder, *lit.* the sea roars.
ပင်ဝန်း, *n.* a fresh-water mussel.
ပင့်, 1, *v.* to raise, lift up, ကြွသည်, မြှင့်သည်, မြှောက်သည်; to exalt, promote, ချီးသည်, မြှင့်သည်; to take in breath, inspire, ပင့်သက်ရှူသည်; ကုလားကာကိုပင့်သည်, he lifts up the curtain, သည်ဝန်ထုပ်ကိုတဆိတ်ပင့်ပေးပါ, give me a lift with this pack; to turn up the legs of trousers, ပေါင်းဘီပင့်။
ပင့်, 2, *v.* to invite; *more respectful than* ဖိတ်။
ပင့်ဆောင်, *v.* to convey an image of Buddha from one place to another.
ပင့်ဖိတ်, *v.* to invite; *see* ဖိတ်; ထို့ရွာကလေးမှာဘုန်းကြီးမရှိ။ဝါမဝင်မှီတပါးပါးကိုပင့်ဖိတ်မှတော်မည်, there is no *pongyi* in our little village, it would be advisable to invite one before Lent commences, အရပ်လူကြီးများကိုပင့်ဖိတ်၍ပေးပါ, please invite the village elders.
ပင့်ကူ, *n.* a spider.
ပင့်ကူအိမ်, *n.* a spider's web, a cobweb.
ပင့်ကူမြှေး, *n.* a membrane; a spider's web.
ပင်း, 1, *v.* to join, or combine with, take part with; generally im-

plying partiality or unfairness; *see* ထင်းရည်းလိုက်; သည်သူတဘက် သပ်ပင်းစကားပြောတတ်သည်, this person is in the habit of being one-sided and partial when he speaks. *Der.* အသင်းအပင်း။

ပင်း, 2, *v.* to impede, obstruct, as a stream of water; to drive in a wedge, in order to close a hole or make tight, သပ်ပင်းသည်. *Der.* အပင်း, နားပင်း, and ဓိတ်ပင်း။

ပင်းတကား, *n.* a kind of poke formerly put on men in disgrace, ပင်းတကားလည်ကွတပ်သည်, ပင်းတကားလည်ထောက်တပ်သည်။

ပင်းဓိတ်, *a.* solid, not hollow; *see* နားပင်းဓိတ်။

ပစ် (*pron.* ပြစ်), *v.* to throw, cast; to throw away, reject, စွန့်သည်; to throw at; to shoot; ယိုင်ခွေးကိုခဲနှင့်ပစ်လိုက်ပါ။

ပစ်ခတ်, *v.* to throw at; to shoot; မောင်ထုံးသေနတ်နှင့်ပစ်ခတ်လို့သေသည်။

ပစ်စင်, *n.* *commonly written* ပစ္စင်, a scaffold or terrace on the inside of a fortification, whence missive weapons are discharged.

ပစ်စလက်ခတ်, *adv.* neglectfully, carelessly, without regard, စာအုပ်များပစ်စလက်ခတ်မထားပါနှင့်၊ စုတ်ပြတ်ကုန်လိမ့်မည်။

ပစ်ထား, *v.* to throw aside (for a time); to forsake, abandon, မောင်ထွန်းမိန်းမပစ်ထားသည်မှာကြာလှပြီ။

ပစ်လိုက်, *v.* to throw, cast; to throw away, reject.

ပစင်းကြီး, *n.* the Tavoy name for ဗိန်ညင်းကြီး, the large kingfisher.

ပစပ်, *n.* the mouth, ခံတွင်း; *comp.* နှုတ်။

ပစပ်ကြမ်း, *v.* to be rough, abusive in speech (*inelegant*).

ပစပ်ပွား, *v.* to be loquacious, garrulous; *see* နှုတ်ပွား; သည်လူပစပ်ပွားသည်။

ပစု, *n.* the Tavoy name for ကြစု, the chebula tree.

ပစ္စုပ္ပန် (Pali), *n.* the present, မျက်မှောက်, ပစ္စုပ္ပန်ထဝ, ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးပေးသည်, ပစ္စုပ္ပန်ဘဝအကျိုးပေးသည်။

ပစ္စင် (from ပစ်, to shoot, and စင်, a frame), *n.* a scaffold or terrace on the inside of a fortification whence missive weapons are discharged; a barbacan, ပစ်စင်, sometimes ပြစ်စင်; ပစ္စင်ရင်တား။

ပစ္စည်း (Pali ပစ္စယော), *n.* a cause, အကြောင်း; a thing, အရာ; property, goods, ဥစ္စာ, ဝတ္ထု; *in Pali Gram., the inflected termination of a verbal affix*, ပဌာန်းပါဠိတော်နှစ်ဆယ်လေးပစ္စည်း။

ပစ္စည်းစကား, *n.* an affix.

ပစ္စည်းပစ်ထိ, *n.* property, goods.

ပစ္စည်းပြု, *v.* to be connected together, ဆက်ရှက်သည်; to secure an equilibrium or maintain mutual support, အညီမညီပစ္စည်းပြုသည်။

ပစ္စည်းဖြုန်း, *v.* to squander, waste one's substance.

ပစ္စည်းလေးပါးဒါယကာ, *n.* a layman who provides a *kyaung*, and a *ra-*

han's robes, food, and medicine, ပစ္စည်းလေးရပ်တကာ, ပစ္စည်းလေးပါး တကာ, ဘုရားတပည့်တော်ပစ္စည်းလေးပါးဒါယကာမှတ်တော်မူ၍၊ အလိုရှိသည့် ပစ္စည်းများကိုတောင်းတော်မူပါ, regard me as the furnisher of the four kinds of property; ask of me anything you may wish, my lord (as in addressing a *pongyi*).

ပစ္စန္တရစ် (*pron.* ပြစ်စန်ဒရစ်), *n.* petty villages on the outskirts of a country, ပစ္စန္တရစ်သား; ပစ္စန္တရစ်တိုင်း is a term applied to all countries outlying the မဇ္ဈိမဒေသ. It is said that the Buddhs never visited these countries, မြတ်စွာဘုရားတို့မည်သည်ပစ္စန္တရစ်တိုင်းသို့ဒေသစာ ရီကြွတော်မမူဘူး; ပစ္စန္တရစ်ရွာသူရွာသားတို့လည်း၊ အိမ်ရှေ့မင်းမှန်းကိုသိလျှင်၊ ခစားကျိုးနွံကြလေ၏, the inhabitants of outlying villages, when aware of the fact that he was the heir apparent, paid him respect, and were submissive.

ပစ္စယာ (Pali), *n.* an encircling gradation or story of a pagoda, ပစ္စယာဆင့်; *comp.* အလင်္ကာ; ပဌမပစ္စယာ, ဒုတိယပစ္စယာ, တတိယပစ္စယာ, ကျွန် တော်တည်သည့်ဘုရားပဌမပစ္စယာရှိပါသေးသည်။

ပစ္စယုပ္ပန် (Pali ပစ္စယော, a cause, and ဥပ္ပန္န, to be, to proceed), *n.* a consequence, result, အကျိုး, ပစ္စယုပ္ပန်အကျိုးကိုခံစားရသည်။

ပစ္စုန်, *see* ပဇ္ဇုန် (Pali), *n.* rain.

ပစ္စုပ္ပန် (Pali), *n.* the present time; *comp.* အတိတ် and အနာဂတ်; ပစ္စုပ္ပန် ကာလ, ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ, ပစ္စုပ္ပန်သံသရာနှစ်ပြားသောအကျိုးစီးပွါးကိုတောင့်တသော သူတို့လှူပေးခြင်းကိုပြုကြသည်, people who long for the two kinds of benefits, of this and the future world, make offerings.

ပစ္စေကဗုဒ္ဓ (Pali ပစ္စေက, distinct, and ဗုဒ္ဓ, a Buddh), *n.* a semi-Buddh, one who occasionally appears in the interval between real Buddhs (90).

ပစ္ဆိမ (Pali), *a.* the last, နောက်ဆုံးသော, ပစ္ဆိမကာလ, the last time or era; ပစ္ဆိမဘဝ, the final state of existence preceding *neibban*; အဆုံးစွန်သောဘဝ; ကျွန်တော်တို့ပစ္ဆိမအရွယ်ကိုရောက်ကြပြီ။ ဘုရားတရားကို သာအာရုံပြုနေစရာကောင်းတော့သည်, we have arrrived at the last stage of our existence; it is now well to let our thoughts dwell solely upon Buddha and the Law.

ပဆစ်, *n.* a kind of backgammon.

ပဆစ်ပစ်, *v.* to play at backgammon, ပဆစ်အိမ်, ပဆစ်ကွက်, ပဆစ်သွားတတ်။

ပဆုပ်, *n.* a malignant ulcer on the back; *see* အနာပဆုပ်။

ပဆုပ်ပျား, *n.* a small kind of bee, also called ပထိုးမနို, ဆွတ်ပျား။

ပဇ္ဇုန် (Pali), *n.* rain, တပေါင်းတန်ခူးမိုးသည်းသားကျူး၊ တန်ခူးလည်းကုန်လက ဆုန်၊ပဇ္ဇုန်ရိုက်မည်ချုန်းချုန်းတည်း။

ပဇ္ဇုန်နတ်, *n.* the god of rain, မိုဃ်းနတ်။

ပဉ္စ (Pali, five), *n.* the five parts, as the root, bark, leaf, blossom, and fruit of a tree; ပဉ္စငါးပါး, a word much used by Burmese doctors, ရွေးအောင်းလျှင်လိပ်ဆင်ရွဲ ပဉ္စငါးပါး ကျိုအောင်းလည် ချောင်းနာ လျှင်နိုပါးဆေးပဉ္စငါးပါးကျိုသောက်။

ပဉ္စကလျာဏ, *n.* the five good bodily qualities, as goodness of flesh, bones, skin, hair and age; ငါးဖြာလက္ခဏာ; မံသ, အသားၐ်ကောင်းခြင်း; အဋ္ဌိ, အရိုးၐ်ကောင်းခြင်း; ဆဝိ, အရေၐ်ကောင်းခြင်း; ကေသ, ဆံၐ်ကောင်းခြင်း; ဝယ, အရွယ်ၐ်ကောင်းခြင်း (91).

ပဉ္စကာနိသီး, *n.* nutgall.

ပဉ္စရူ, *n.* a kind of medicinal root.

ပဉ္စင်း (*pron.* ပဇင်း) (Pali ပဉ္စ, five, and အင်္ဂ, a part), *n.* a Buddhist priest who is proficient in the five requisite qualifications, မထေရ်, ရဟန်း။

ပဉ္စင်းခံ, *v.* to receive ordination, as a priest who is proficient in the five requisite qualifications, ပဉ္စင်းပြု။

ပဉ္စင်းတက်, *v.* to rise from being a novitiate, to the position of a priest who is proficient in the five qualifications, ခင်ဗျားပဉ္စင်းတက် ဦးမည်လား, as novitiates asking each other; မောင်ရှင်ကလေးပဉ္စင်း တက်ဦးမည်လား, as a layman asking a novitiate.

ပဉ္စင်းတကာ, *n.* a layman who provides the eight requisities for a priest, as the robes, alms bowl, etc.; သင်းပိုင်, ကိုယ်ဝတ်, ဒုကုဋ်, ဒါးပန်း, အတွင်းလေးပါး; ခါးပန်း, အပ်, ရေစစ်, သပိတ်, အပြင်လေးပါး။

ပဉ္စမ (Pali ပဉ္စ), *a.* the fifth, ငါးခုမြောက်။

ပဉ္စမဘုတ်, *n.* space, အာကာသဓါတ်; *see* မဟာဘုတ်။

ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်, *n.* Convener of the fifth Buddhist Synod, a title assumed by King Mindon, and much prized by him, ပဉ္စမသင်္ဂါ ယနာတင်မင်းတရားကြီးဘုရား။

ပဉ္စသီလ, *by abbrev.* ပဉ္စသီ (Pali ပဉ္စ, five, and သီလ, a religious duty), *n.* the five duties binding on all creatures, according to the five great commands, *viz.*, ပါဏာတိပါတာဝေရမဏီ, သူ့အသက်ကိုမသတ်နှင့်, kill not; အဒိန္နာဒါနာဝေရမဏီ, သူ့ဥစ္စာကိုမခိုးနှင့်, steal not; ကာမေသုမိစ္ဆာ စာရာဝေရမဏီ, သူ့မယားကိုမပြစ်မှားနှင့်, commit not adultery; မုသာဝါဒါ ဝေရမဏီ, မုသာစကားကိုမပြောနှင့်, lie not; သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဋ္ဌာနာ ဝေရမဏီ, သေရည်သေရက်ကို မသောက်နှင့်, drink no intoxicants. "The first five of these obligations are called the *pancha sil*. They are repeated by some persons every day at the *pansal* (*kyaung*), especially by women." M.B.

ပဉ္စာနန္တရိယကံ (Pali ပဉ္စ, and အနန္တရိယကံ), *n.* the five greatest sins which bring immediate retribution, အပါယ်လေးပါးလတ်တလောရောက်သည်; killing a father, အဘကိုသတ်သောသူ, ပိတုဃာတကကံ; killing a mother, အမိကိုသတ်သောသူ, မာတုဃာတကကံ; killing a *rahanda*, ရဟန္တာကိုသတ်သောသူ, အရဟန္တဃာတကကံ; raising a blood blister on a Buddh (the life of a Buddh cannot be taken), ဘုရားသခင်အားသွေးမိမ်းတည်အောင်ပြုသောသူ, လောဟိတုပ္ပါဒကကံ; and making a schism among the disciples of a Buddh, သင်္ဃာသင်းကွဲအောင်ပြုသောသူ, သံဃာဘေဒကကံ။

ပညတ် (Pali ပညတ္တိ), *v.* to prohibit or command; to name, give a name, distinguish by name, မှည့်သည်, သမုတ်သည်; *n.* a prohibition or command; a name, အမည်, နာမ; သည်ရေကန်၌မည်သူမျှရေမချိုးခြင်းခပ်ခြင်းမရှိစေရဟု၊အမိုးရမင်းကပညတ်ထားသည်။

ပညတ်ဥပဒေ, *n.* an ordinance.

ပညာ (Pali), *n.* wisdom; ပညာဝန်ကြီး, the Director of Public Instruction; ပညာဝန်, an inspector of schools; ပညာထောက်, a deputy inspector of schools; ပညာလိုလျှင်မပျင်းရ။ဥစ္စာလိုလျှင်မငြင်းရ။

ပညာကြီး, *v.* to be possessed of great wisdom.

ပညာတိုး, *v.* to increase, as wisdom, knowledge.

ပညာရှာ, *v.* to search for wisdom, knowledge.

ပညာရှာမှီး, *v.* to search and store up wisdom, knowledge.

ပညာရှိ (*freq. pron.* ရှိ), *n.* a wise man, သုခမိန်, ကဝိ။

ပညာသင်, *v.* to receive instruction; ပညာတော်သင်, a term applied to young men who were sent to foreign countries by order of King Mindon, to learn foreign arts and sciences; "*pragnyawa* (ပညာ), wisdom, that which dispels ignorance, revealing what is good and what is not good, like the burning lamp that brings to view the figures that would otherwise be hid by the darkness; its opposite is *awidya* (အဝိဇ္ဇာ), ignorance." M.B.

ပညာသတိ, *n.* prudence, discretion; knowledge and prudence; *comp.* သမ္ပသတိ။

ပညောင်, *n.* a species of banyan, the *Ficus Bengalensis.*

ပဋိဃာတ် (Pali ပဋိဃာတ္တ), *n.* enmity; anger, hatred.

ပဋိဃာတ်ပြု, *v.* to make a quarrel, ရန်ရှာသည်, ကျွန်တော်ကကောင်းအောင်သဘောထားသော်လည်း၊သူကပဋိဃာတ်ပြုလှသည်။

ပဋိဃာတ်ဖြစ်, *v.* to have a quarrel, ရန်တွေ့သည်, ရန်ငြိုးဖွဲ့သည်, လူချင်းပဋိဃာတ်ဖြစ်သည်မှာကြာလှပြီ။

ပဋိညာဉ် (*pron.* ပတိန်ညင်) (Pali ပဋိညာဏ်), *n.* assent, engagement, ဝန်ခံခြင်း; a vow.

ပဋိညာဉ်ခံ, ပဋိညာဉ်ထား, ပဋိညာဉ်ပြု, ပဋိညာဉ်ဖွဲ့, *v.* to make a covenant, a mutual engagement.

ပဋိညာဉ်ခံဥပဒေ, *n.* the Contract Act.

ပဋိညာဉ်ခံဝန်ချက်, *n.* a bond, promise.

ပဋိညာဉ်ခံဝန်ထောက်, *n.* a convenanted assistant commissioner.

ပဋိညာဉ်စာချုပ်, *n.* a written convenant or agreement.

ပဋိညာဉ်ဓမ္မသေတ္တာ, *n.* the Ark of the Covenant.

ပဋိပက္ခ (Pali), *n.* variance, မသင့်မတင့်ဖြစ်ခြင်း; ကြောင်နှင့်ကြွက်ပဋိပက္ခ, ကျားနှင့်ဆင်ပဋိပက္ခ; သီပေါ်ရှင်ဘုရင်နှင့် ရှမ်းစော်ဘွားများ ပဋိပက္ခကြီးဖြစ်ကြသည်, King Thibaw and the Shan Sawbwas were greatly at variance.

ပဋိပတ် (Pali ပဋိပတ္တိ), *n.* a duty, ကျင့်စရာအကျင့်, ပဋိပတ်ကျင့်စဉ်ကျမ်း, ပဋိပတ်ကောင်းသည့်ဘုန်းကြီး။

ပဋိပါဋိ (Pali), *n.* drift, course, order, succession, အစဉ်; in colloquial the Burmese say, ရှေ့နောက်စကားပဋိပါဋိစဉ်ညီအောင်ပြောသည်။

ပဋိဘာန် (Pali ပဋိဘာန), *n.* wisdom, knowledge, ပညာ, သည်သူပဋိဘာန်အလွန်နည်းသည်, this person has very little intelligence; "understanding, intelligence, wisdom; readiness or confidence of speech, promptitude, wit." *Childers.*

ပဋိရူပ (Pali), *n.* comeliness, suitableness, agreeableness, တင့်တယ်လျောက်ပတ်ခြင်း။

ပဋိလုံ, *adv. see next.*

ပဋိလောမ (Pali), *adv.* in reversed order, as when repeating backward, ပဋိလောမပြန်ရွတ်သည်; *comp.* အနုလောမ။

ပဋိသန္ထာရ (Pali), *n.* interchange of conversation; friendly greeting, welcome, kindness, friendliness, စကားချေစပ်ခြင်း, နှုတ်ဆက်ခြင်း, စေတမုဆိုးစကားကိုကြားလျှင်၊ ဇူဇကာပုဏ္ဏားသည်၊ အလွန်နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြင့်၊ပဋိသန္ထာရစကားဟော၍, when he heard the words of Zeta the hunter, Zusaga (Jujaka) the Brahmin, with much approval and joy, spoke in reciprocal language (as follows).

ပဋိသန္ဓေ (*freq. pron.* ပဋိတ်သဒေ) (Pali ပဋိ, again, and သန္ဓေ, to connect), *n.* the connection between a former and subsequent state of existence, that is, the transit of mind from one body into another, of which there are four kinds, *viz.*, အဏ္ဍဇ, ဇလာဗုဇ, သံသေဒဇ, and ဥပပါတ်; conception, pregnancy, နှုတ်ပိုက် (92); "entering the womb in a new existence, conception, transmigration, re-birth." *Childers.*

ပဋိသန္ဓေနှဲ, ပဋိသန္ဓေဆောင်, ပဋိသန္ဓေရှိ, *v.* to conceive, be pregnant, နှုတ်ဗိုက်ရှိသည်, ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်။

ပဋိသန္ဓေတည်, ပဋိသန္ဓေနေ, ပဋိသန္ဓေယူ, *v.* to be conceived; but these terms and the above are sometimes interchanged and applied either to the mother or the child, ထိုအခါန္တကား၊ ထိုအရှင်ဇာနက္ကမင်း၏မိဘုရားကြီးဝမ်းတွင်၊ဘုရားလောင်းပဋိသန္ဓေယူ၍၊ကိုယ်ဝန်အရင့်အမာရှိသတည်း။

ပဋိသန္ဓေရင့်, *v.* to be near delivery, နှုတ်ဗိုက်ရင့်သည်, ပဋိသန္ဓေအရင့်အမာရှိသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါ (Pali), *n.* intuitive knowledge, ဉာဏ်ပြင့်ထိခြင်း, တိဿအမည်ရှိသောသူနာသည်မြတ်စွာဘုရားတရားတော်ကိုကြားနာရလျှင်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးနှင့်တကွရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သည်, the sick man, whose name was Teittha, when he heard and listened to the law of the excellent Buddh, arrived at the state of a *rahanda*, possessed of the four kinds of intuitive knowledge.

ပဋိသာဝ၊ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်, *v.* to incur the guilt of making a definite promise (ဝန်ခံခြင်း), as a *rahan*.

ပဋိသိတ် (Pali ပဋိသေဓေါ), *n.* interruption, prevention, prohibition, မြစ်တားခြင်း။

ပဌနာ (Pali), *n.* the act of praying or asking favor of a divine or celestial being; a prayer, ဆုတောင်းသောစကား။

ပဌနာပြု, *v.* to pray, ဆုတောင်းသည်, ဆုတောင်းပဌနာပြုသည်, မဟောသထာကဲ့သို့ ဉာဏ်ပညာကြီးသော သူဖြစ်ပါလို၏ဟု နေ့တိုင်းဆုတောင်း ပဌနာပြုသော်လည်း၊ အလွန်ဖြစ်ခဲသည်ခင်ဗျား, although I pray every day that I may become a person of great intellect, like Mahawthata, it is very difficult of attainment, sir.

ပဌမ (Pali), *a.* the first.

ပဌမကျော်, *v.* to be distinguished for having excelled in Buddhist literature, at a competitive examination held by royal order at the Burmese capital; *n.* a man thus distinguished (93).

ပဌမပြန် (*pron.* ပြန်), *v.* to recite, at such an examination, what one has been studying; *n.* a man who has passed such an examination.

ပဓာန (Pali), *n.* an original cause, important matter, အကြောင်းရင်း; ကြီးသည်၊ငယ်သည်မဟုတ်ပါ၊ တတ်သည်သာလျှင်ပဓာန, မင်းခြောက်တန်ဆာငါးပါးတို့တွင်ထီးဖြူသာပဓာန။ salutation (Divide & state) paṇāma

ပဏာမ (Pali), *n.* an act of homage or worship, ရှိခိုးခြင်း; ပဏာမဂါထာ, ပဏာမရှိ, ပဏာမပြုသည်။

ပဏ္ဍိတ (Pali), *n.* a wise man, a pundit, ကဝိ, ပညာရှိ, သုခမိန်, ပဏ္ဍိတပုဂ္ဂိုလ်ပဏ္ဍိတအဆင့်ခါနှင့်ညီညွတ်သည်။

ပဏ္ဍုကမ္ဗလာ (*pron.* ပန္ဍုကန္ဗလာ), *n.* the throne of Sekra (သိကြားမင်း). When anything requiring Sekra's assistance takes place in the world of men, or when his exalted office is in danger, this throne, according to the Singhalese, becomes warm, and according to the Burmese, hard and uncomfortable.

ပဏ္ဍုက် (Pali ပဏ္ဍကော), *n.* a man subject to seminal debility, ပန်းရုတ်။

ပဏ္ဏာ (Pali), *n.* a gift, present, လက်ဆောင်။

ပဏ္ဏာကာရ, *n.* same as ပဏ္ဏာ။

ပဏ္ဏာသံမိုး, *n.* a bribe, illegal gratification, ပဏ္ဏာလက်ဆောင်များကိုဆက်သလာသည်။

ပတ်, 1, *n.* a small cylindrical drum fixed in a circular frame.

ပတ်စာ, *n.* any glutinous substance attached to the centre of the drum head, to improve its sound, ပတ်စာထည့်သည်။

ပတ်ဆိုင်း, *n.* a circular frame in which several drums are fixed and played on by a person standing, or sitting, in the centre, ဆိုင်းဝိုင်း; *comp.* ကြေးဝိုင်း။

ပတ်တီး, *v.* to play on such drums.

ပတ်ပုံ, *n.* same as ပတ်။

ပတ်ရှိုး, *v.* to try the sound of the drums preparatory to playing; *n.* a kind of song, ပတ်ရှိုးတေးချင်း။

ပတ်မ, *n.* a large cylindrical drum.

ပတ်ဝိုင်း, *n.* *see* ပတ်ဆိုင်း။

ပတ်သာ, *n.* a small cylindrical drum, fixed in a circular frame, ခွက်ထွင်းပတ်သာ။

ပတ်, 2, *v.* to wind around, encircle, ရစ်သည်; to encompass, go around, လည်သည်, ဈည့်သည်, ဝန်းသည်, ဝိုင်းသည်; *n.* an upper washboard of a boat, made of matting and placed above the main washboard (စပ်); ခုနစ်ရက်တပတ်, once a week; အကလေးကိုအဝတ်နှင့်ပတ်ထား; သစ်ပင်ကိုနွယ်ပတ်သည်, the creeper twines around the tree. *Der.* အပတ်။

ပတ်ကုတ်, *v.* to struggle with a difficulty, to endeavor to accomplish in the midst of difficulties. *Der.* အပတ်အကုတ်။

ပတ်စည်း, *v.* to bind about, တော အရပ်ထွင်လူတယောက်ကိုသမ်း၍၊ လူဆိုးတို့သည်ကြိမ်ဖြင့်ပတ်စည်းထားသည်။

ပတ်ရစ်, *v.* to wind around, စပါးကြီးမြွေတို့သည်ကြီးသော ခွန်အားရှိသော ကြောင့်၊သမင်၊ ဆိုင်၊ ဆတ်ကိုအငွေဖြင့်ပတ်ရစ်၍သတ်ကုန်၏, boa constrictors, being very powerful, entwine their folds around the browantlered rusa, the wild ox, the sambur, and kill them.

ပတ်လည်, ပတ်ဝန်းကျင်, *n.* the environs or circuit of a thing, ဝန်းကျင်;

comp. ထက်ဝန်းကျင်; *freq. used adverbially,* ပတ်ပတ်လည်; ထိုအကွေ့ပတ်လည်၌ရှိသောမြောင်းရှင်းစရာလိုသည်, the ditch around that curve requires clearing; ရုံးပတ်လည်မှာ ရှိသည်ပေါင်းမျာ ကိုရှင်းလိုက်ပါ, please cut and clear the weeds (undergrowth) around the court-house.

ပတ်လုံး, *n.* the whole circuit or duration; commonly applied to words of time, ပန်လုံး, တသက်ပန်, တသက်ပန်လုံး, တသက်ပတ်လုံး, တလပတ်လုံး, ရှိသမျှကာလပတ်လုံး, နေသမျှကာလပတ်လုံး။

ပတ်ဝိုက်, *v.* to encircle, make a circuit.

ပတ်သက်, *v.* to be connected with or bear relation to, to be implicated in (an offense, crime).

ပတတ်, 1, *adv.* on the hind legs, rampant.

ပတတ်ရပ်, *v.* to stand upright on its hind legs, as an animal, to rear, မြင်းပတတ်ရပ်၍ရုန်သည်, ခွေးပတတ်ရပ်၍ကိုက်သည်, ပတတ်ထ။

ပတတ်, 2, *n.* a species of palm.

ပတိ (Pali), *n.* master; lord, chief, ruler; owner; husband.

ပတူ, *see* ပျားတူ (*pron.* ပဒူ), *n.* a hornet.

ပတောက်ပယာင် (from တောက်, and ယာင်), *adv.* confusedly, irrationally, as if intoxicated; applied to language, စိတ်မနှံ့သူပတောက်ပယာင်ပြော သည်; ခင်ဗျားပတောက်ပယာင်ပြောသည်။ တာကိုစားမိသလဲ; in this sense it conveys an inference that the person addressed has eaten *Datura fastuosa* seeds (ပဒိုင်းနီ), and hence is not accountable for his action.

ပတောင့်ပတေ, *adv.* or *int.* strange, extraordinary.

ပတ္တမြား (*pron.* ဗဒ္ဒမြား), *n.* a ruby; a carbuncle; ကျောက်နီ။

ပတ္တမြားကျောက်တွင်း, *n.* a ruby mine.

ပတ္တမြားနီ, *n.* same as ပတ္တမြား။

ပတ္တမြားနှလုံးတော်ရှိ, *v.* to be *enceinte*, as a female member of the royal family, ပတ္တမြားနှလုံးတော်အရင့်အမောရှိသည်; also applied to the mothers of Buddhs.

ပတ္တမြားပြောက်, *n.* a spotted ruby.

ပတ္တရသချိုး, *n.* a certain tubercle or excrescence growing on the leaves of trees; the oak apple; ကတ္တရသချိုး။

ပတ္တရာ, *n.* said to be a ceremony performed to counteract the effects of ယတြာ (certain magical contrivances).

ပတ္တလား, *n.* a kind of musical instrument composed of twelve pieces of iron, or bamboo, suspended in the form of an inverted arc, in a wooden case.

ပတ္တလားတီး, *v.* to play on such an instrument.

ပဌ္ဌာ, 1, *n.* a hinge; ပဌ္ဌာနှက်သည်, ပဌ္ဌာထည့်သည်, to put on a hinge; a cartridge box, ယမ်းတောင့်ထည့်သောပဌ္ဌာ။

ပဌ္ဌာ, 2 (Beng.), *n.* a permit obtained from government, to build, cultivate, carry firearms, etc.; ဥယျာဉ်ပဌ္ဌာ, လယ်ပဌ္ဌာ, သေနတ်ပဌ္ဌာ။

ပဌ္ဌာခံ, *v.* to make an application for a ပဌ္ဌာ, or license to carry arms, သေနတ်ပဌ္ဌာခံသည်။

ပဌ္ဌာတိုင်း, *v.* to survey a piece of land for the use of which a ပဌ္ဌာ is granted.

ပဌ္ဌူ, *n.* a kind of shaggy, woolen cloth.

ပထဝီ (Pali), *n.* the earth, မြေကြီး; နှစ်သိန်းလေးသောင်းအထုရှိသောမဟာ ပထဝီမြေကြီး။

ပထဝီဓါတ်, *n.* a term applied to the parts of the body which are formed of this element (ပထဝီ). "They are twenty in number, *viz.*, the hair of the head, the hair of the body, the nails, the teeth, the skin, the flesh, the veins, the bones, the marrow, the kidneys, the heart, the liver, the abdomen, the spleen, the lungs, the intestines, the lower intestines, the stomach, the fæces, and the brain." M.B.

ပထဝီဓါတ်ပျက်, *v.* to suffer disorder, as such element (ပထဝီဓါတ်).

ပဒပူရဏ် (Pali ပဒ, a poetic line, and ပူရဏ, completion), *n.* the completion of a line in poetry, its being complete, full.

ပဒါး, *see* ပြဒါး, *n.* quicksilver.

ပဒုမာ (Pali), *n.* a kind of water lily; *comp.* ကြာ; ပဒုမာဇိတ်, a kind of cotton cloth; ပွင့်သစ်သောပဒုမာကြာကဲ့သို့ရွှင်လန်းသောရှုမြွေရှိတော်မူ သည်, his (*i.e.*, the Buddha's) joyous tranquillity was like unto a newly-opened ပဒုမာ။

ပဒေသရာဇ် (Pali ဒေသ, a country, and ရာဇာ, a king), *n.* a sovereign of a division of one of the four grand islands, တဝန်းတလျားအစိုးရ သောမင်း, ပဒေသရာဇ်မင်း; *comp.* ဧကရာဇ်, a sovereign of one of the four grand islands, and စကြဝတေးမင်း, a universal monarch.

ပဒေသာ(ပင်), *n.* a tree peculiar to the north island (ဥတ္တရကုရု), said to produce whatever an applicant may desire; an artificial tree laden with religious offerings; hence, ဖိးပဒေသာ, မှန်ပဒေသာ, a chandelier; ဥာဏ်ပဒေသာ, a person of versatile intellect; ပဒေသာဆွတ်ယူရသလိုရှိ သည်, an expression applied to a person who is fortunate.

ပဒေသာလှူ, *v.* to make an offering of a ပဒေသာပင်။

ပဒဲကျောက်, *n.* the common garnet, ပဒဲဂေါကျောက်။

ပဒိုင်း(ပင်), *n.* the *Crinum*. The root of this plant, ground into a

ပုန်ကြီး v. ကောင်ကြီး

powder and mixed with salt, is said to be an excellent remedy for boils; မှန်ပဒိုင်း or မှန်ပဒိုင်းပွင့်, a glass candle shade.

ပဒိုင်းကြက်သွန်, *n.* the Indian squill, *Scilla Indica.*

ပဒိုင်းကြီး, ရေပဒိုင်း, *n.* varieties of the *Crinum.*

ပဒိုင်းခတ္တာ, *n.* a kind of shrub of medicinal properties; *see* ပဒိုင်းဖြူ။

ပဒိုင်းနီ, *n.* the purple-flowered thorn-apple, *Datura fastuosa.*

ပဒိုင်းဖြူ, *n.* the white thorn-apple, *Datura alba.*

ပန့်, 1, *v.* to adorn, adorn with flowers, jewelry, etc., ပန်းပန်သည်, နားကပ်ပန်သည်, နားတောင်းပန်သည်။

ပန်ဆင်, *v.* same as ပန်; to be in charge of a royal order in favor of one's self, အမိန့်တော်ကိုနာခံပန်ဆင်ရသည်အတိုင်း၊ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်ပါဘုရား။

ပန်, 2, *v.* to ask leave respectfully, to beg, petition, အခွင့်တောင်းသည်, အခွင့်ပန်သည်; *comp.* တိုင်; မင်းဘုန်းကြီးထံအခွင့်ပန်ပြီးလာခဲ့ပါ, please come, after having asked permission of the *pongyi.*

ပန်ကြား, *v.* same (*more common*), အမိုးရမင်းထံအခွင့်ပန်ကြားပြီးပြီလား, have you asked permission of the authorities?

ပန်ထွာ, *v.* to petition, pray; *see also* သစ္စာပန်နက်; ပဌနာဆုတောင်းပန်ထွာတောင်းသည်။ အလောင်းတကာဖြစ်ကုန်ရာသား, they prayed (the Buddha) for a suitable blessing, and all became embryos, *i.e.*, embryo Pase Buddhs.

ပနက်, *n.* a short stake driven in the ground, to mark the site of a building; a peg used to secure anything stretched out or apart.

ပနက်တိုင်, ပနက်သဲ, *n.* same, ဘုရားပနက်သဲချသည်, ကျောင်းပနက်သဲချသည်။

ပနက်သဲစိုက်, *v.* to plant such pegs; ပနက်သဲရိုက်သည်; ပနက်သဲ is often used to denote stability, permanence, ခင်ဘျားပြောသည်စကားပနက်သဲရိုက်ထားသလိုဘဲရှိသည်, သည်မိန်းမကိုပနက်သဲဘဲအောက်မေ့ပါသည်; also applied to persons of substance and influence, လူပနက်သဲကြီးဘဲ (94).

ပနံစား, *v.* to be on friendly terms, သင့်သည်, သင့်တင့်သည်, လူချင်းပနံစားကြလျှင်၊အကြံပြည့်စုံရန်ရှိသည်, if they are on friendly terms with one another, there is a chance of the scheme being consummated; အိမ်နီးချင်းပေဒယ်လို့လူချင်းပနံမစားကြဘူး (*colloq.*), though neighbors, they do not agree with each other.

ပန္နရသမ (Pali), *a.* the fifteenth, ဆယ့်ငါးခုမြောက်။

ပန်လုံး, *see* ပတ်လုံး, *n.* the whole circuit or duration, တသက်ပန်လုံး။

ပန်း, 1, *n.* a flower, blossom, အပွင့်, ပန်းပွင့်; a leaf or twig used as a decoration; *sometimes used expletively, in composition with other words*, ကွမ်းပန်း, ဆွမ်းပန်း, etc.; *an abbrev. of* ဆူးပန်း, the safflower; ပန်းပုဆိုး, a red waistcloth; the male genitals (*polite*). The dif-

ference between အပွင့် and ပန်း is said to be, that the former is applied to the flowers and blossoms of trees or plants which have edible fruit and leaves, while the latter is applied to those which do not have edible fruit and leaves.

ပန်းအိ, *n.* the *Lagerstrœmia Indica.*

ပန်းအုံထု, ပန်းကြွထု, ပန်းငွေထု, *v.* to carve embossed figures in wood.

ပန်းအိုး, *n.* a flowerpot.

ပန်းဥဖြူ, *n.* the white-flowered *Kœmpfera.*

ပန်းဦး, *n.* the state of maidenhood, virginity.

ပန်းဦးချူး, ပန်းဦးဆွတ်, ပန်းဦးပန်, *v.* to deflower, deprive of virginity.

ပန်းဦးရစ်, *n.* an honorary chaplet.

ပန်းကလပ်, *see* ကလပ်, *n.* a low stand with a concave surface, a salver.

ပန်းကုံး (*pron.* ပန်းဂုံး), *n.* a garland, wreath of flowers, ပန်းကုံးစွပ်ပွဲ, a ceremony wherein a maiden places a garland (of flowers) around the neck of the young man of her choice.

ပန်းကွင်း, *n.* the hoop of a finger ring.

ပန်းခက် (*pron.* ပန်းဂက်), *n.* a branch of leaves and flowers, ပန်းခိုင်။

ပန်းခတ်, *v.* to suck juice from flowers, as bees, ပျားပန်းခတ်သည်။

ပန်းခုံ (*pron.* ပန်းဂုံ), *n.* a stand for flowers.

ပန်းချူး, *v.* to pluck a flower.

ပန်းခိုင် (*pron.* ပန်းဂိုင်), *n.* a branch of leaves and flowers; a bouquet, nosegay.

ပန်းချီ (*pron.* ပဂျီ), *n.* a painter, limner, ပန်းချီဆရာ။

ပန်းချီရေး, *v.* to paint, limn.

ပန်းချုံ, *n.* an arbor, ပန်းအုံ။

ပန်းခြံ (*pron.* ပန်းဂြံ), *n.* a flower garden.

ပန်းငုံ, *n.* a flower bud.

ပန်းစက္ကူ, *n.* red paper.

ပန်းစည်းကြိုး, *n.* the red string with which a girl's hair is tied.

ပန်းနံ, *a.* variegated with flowers, ပန်းနံပုဆိုး။

ပန်းနံ့ဆီ, *n.* perfumed oil, the essence of various flowers.

ပန်းနံ့ဘူး, *n.* a kaleidoscope.

ပန်းဆိုင်း, *n.* a suspended bunch of flowers.

ပန်းဆိုး, *v.* to dye red.

ပန်းဆိုးသမား, *n.* one who dyes red.

ပန်းဆွတ်ရေကျအရှုံး, *v. a boat-racing term,* meaning that if the man in the extreme bow of the boat, while seizing the ပန်း (really a rattan), falls into the water, his boat loses the race.

ပန်းဆွဲ (*pron.* ပန်းဆွဲ), *n.* artificial flowers suspended for ornament; an ornamental border to a roof, ပန်းဆွဲဆွဲသည်, ပန်းဆွဲတပ်သည်။
ပန်းတည်း (*pron.* ပဒည်း), *n.* a brazier or coppersmith.
ပန်းတံ, *n.* a rattan passed through a hollow bamboo and projecting somewhat beyond each end of it. The bamboo is horizontally placed on supports in a small boat; the boat's crew which succeeds in drawing out the rattan wins the race. This constitutes the winning-post in a boat race. It is said that formerly a flower was attached to each end of the rattan, ပန်းတံဆွတ်သည်, ပန်းတံဆွဲသည်; hence ပန်းတံ; also called ပန်းတိုင်။
ပန်းတာ, *n.* a starting-post.
ပန်းတုံး, ပန်းတုံးတိုင်, ပန်းတုံးမှတ်တိုင်, *n.* a pole surmounted with a bunch of grass or leaves, and set up by authority; ပန်းတုံး, the pole in front of a broker's residence.
ပန်းတော်မြက်နီ, ပန်းတော်မြက်ဖြူ, *n.* two kinds of grass which furnish excellent fodder for horses.
ပန်းတောင်းလည်, *n.* ornamental hangings, fringes, drapery, etc., ပန်းတောင်းလည်ကြာယပ်, အတောင်းလည်း။
ပန်းတိုင်, *n.* a winning-post or goal.
ပန်းထည်, *n.* red cloth, ရှားပန်းထည်။
ပန်းထိမ် (*pron.* ပဒိမ်), *n.* a goldsmith or silversmith.
ပန်းထိမ်ငို, *n.* the orange-flowered *Globba.* The Burmese say that owing to its being so exquisitely formed, goldsmiths weep in despair, because they are unable to imitate it.
ပန်းထိမ်ဖို, *n.* a goldsmith's forge.
ပန်းထု, *see* ပန်းပြောက်ထု, *v.* to carve in wood.
ပန်းထိုး, *see* ပန်းပြောက်ထိုး, *v.* to embroider.
ပန်းထိုးသမား, *n.* an embroiderer.
ပန်းနံ့သာ, *n.* the *Laurus.*
ပန်းနု, 1, *n.* a pale red color; *comp.* ပန်းရောင်။
ပန်းနု, 2, *n.* a kind of plant or tree (Pali ကောဓ).
ပန်းနှံနက်, *n.* a kind of arum.
ပန်းပင်, *n.* a flower plant, or tree, နှင်းဆီပန်းပင်။
ပန်းပင်နွယ်, *n.* a scandent, evergreen shrub, bearing pale lilac, or rose colored flowers, and fruit provided with thick, longitudinal wings, the *Ancistrocladus Griffithii.*
ပန်းပု (*pron.* ပဗု), *n.* a carver in wood or stone.
ပန်းပုဗ်ထား, *v.* to declare a race void; ထားပုဗ်ထား, to declare a heat void.

ပန်းပေး, *v.* to give the victory to an antagonist; to yield, to give up, as in guessing. This expression is frequently used in connection with boat races, horse races, etc.; probably an *abbrev. of* အောင်ပန်းပေး။

ပန်းပဲ (*pron.* ပဘဲ), *n.* a blacksmith; ပန်းပဲဆရာ, a master blacksmith.

ပန်းပေါင်း, *n.* a kind of paste made of fragrant flowers, offered to powerful *nats*, and to pagodas which are much venerated.

ပန်းပြား, *n.* the flag, a water plant. The Burmese often compare weak, irresolute characters to this plant, မင်းပန်းပြားပင်လိုဘဲ၊ လေယူရာယိမ်းတတ်သည်။

ပန်းပြေးပွဲ (*pron.* ပန်းဗြေးပွဲ), *n.* a foot race in which the competitors are backed to run for money.

ပန်းပြောတ်, *n.* ornamental flower work.

ပန်းပြောက်ထု, *v.* to carve in wood.

ပန်းပြောက်ထိုး, *v.* to embroider.

ပန်းပြေ့, *v.* to be enfeebled in the male genital organs, ပန်းမသန်; to be of a pale color, ပန်းနုပြေ့, ပန်းစိမ်းပြေ့။

ပန်းပွင့်, 1, *n.* a flower which has expanded.

ပန်းပွင့်, 2, *v.* to menstruate, ရာသီပန်းပွင့်။

ပန်းပွင့်စုတ်, *see* ပန်းရည်စုတ်, *n.* the humming bird and other sunbirds.

ပန်းပွတ် (*pron.* ပဘွတ်), *n.* a turner, ပွတ်သမား။

ပန်းပွား (*pron.* ပဘွား), *n.* a tuft, tassel; ပခုံးစွန်းပန်းပွား, an epaulet.

ပန်းဖူး, *n.* Burman borage, the *Plectranthus aromaticus.*

ပန်းဖျားတော, *n.* sedge, တောကြက်ထီးဖြီး။

ပန်းမန်, *an expletive,* ဥယျာဉ်ပန်းမန်, သနပ်ခါးပန်းမန်။

ပန်းမှုတ်ကျွန်း, *n.* a pagoda slave, one who gathers up flowers and the refuse of offerings, ကျွန်သိုးတော်, ဘုရားကျွန်။

ပန်းမှုတ်စွန်, or ပန်းစွန်, *n.* same.

ပန်းယွန်း, *n.* one who works in lacquer; ဓာတ်ယွန်း, figures in lacquer work; ပန်းယွန်း, lacquer work without figures; ယွန်းပြောက်ထု, ယွန်းပြောက်ထိုး။

ပန်းရက်, *n.* the essence or juice of flowers, ပန်းဝတ်ရက်။

ပန်းရက်မြက်, *n.* a kind of grass.

ပန်းရင့်, *n.* a deep red color; *comp.* ပန်းနု။

ပန်းရင်း, *n.* kuskus grass.

ပန်းရည်, *n.* the juice of flowers; liquor in which the safflower (ဆူးပန်း) has been steeped, producing a deep red color (ပန်းရင့်), or a pale red, violet (ပန်းနု).

ပန်းရည်ကျောက်, *n.* a balas ruby (a variety of spinel ruby of a pale, rose red, or inclining to orange).
ပန်းရည်စုတ် (*pron.* ပန်းရည်ဇုတ်), *n.* the humming bird and other sun-birds, ပန်းရည်စုတ်ငှက်။
ပန်းရန် (*pron.* ပရန်), *n.* a mason, ပန်းရန်သမား; ပန်းရန်ဆရာ, a master mason.
ပန်းရန်နဝါ (*pron.* ပရန်နဝါ), *n.* a kind of weed running close to the ground, with cordate leaves one or two inches long. The flower, which is very minute, is of a delicate shade of light purple.
ပန်းရနံ့, *n.* the perfume of flowers, ထိုတောအထုံးသည်မွှေးကြိုင်သောရနံ့ဖြင့်တမွှံမွှံထိုင်ကုန်၏။
ပန်းရောင်, *n.* a pink color.
ပန်းရှင်, *n.* the common balsam; *see* ဒန့်ဒလက်။
ပန်းရှူ, *v.* to smell a flower.
ပန်းရှင်, *v.* to be possessed of active virility.
ပန်းဝတ်ရက်, *see* ပန်းရက်, *n.* the essence or juice of flowers.
ပန်းသစ်ရာ, *n.* a timber tree, the *Vateria.*
ပန်းသည်, *n.* a florist.
ပန်းသေ, *v.* to lose the principle of active virility, သည်သူရောဂါများလို့ပန်းသေရှာသည်။
ပန်းသေး, *n.* a Panthay, တရုပ်ပန်းသေး။
ပန်း, 2, *v.* to be tired, fatigued, harassed in body or mind, ပင်ပန်း; *more than* မော; ကျွန်တော်အလွန်ခရီးပန်းသည်၊ သည်နေရာတွင် စားခန်းချကြစို့, I am exceedingly fatigued with travel, let us encamp in this place. *Der.* အပန်း။
ပန်းနာ, *n.* the asthma, ပန်းနာထသည်, ကျွန်ုပ်ပန်းနာအလွန်ထသည်။
ပန်းနာသည်, *n.* a chronic sufferer from asthma.
ပန်းမော, *v.* same as ပန်း။
ပန်းဟိုက်, *v.* to pant; *see* ဟိုက်; to gasp; ထင်းရှဲသည်အဖြစ်ကိုပြန်အောက်မေ့လျှင်၊ပန်းဟိုက်ပူပင်၊စိတ်မရွှင်နိုင်အောင်ဖြစ်ပါသည်ခင်ဘျား။
ပန်း, 3, *v.* to spurt, gush out; *occasionally used transitively*; သည်သူထားခုတ်ခံရလို့၊သွေးအလွန်ပန်းထွက်သည်, ရေစက်ကရေဖြာဖြာပန်းထွက်သည်။
ပန်း, 4 (from ပတ်, to encircle), *v.* to go round the end of a thing, as the end of a mountain or a shoal; to outflank, as troops. *Der.* ခါးပန်း။
ပန်းရန်း, *v.* same as ပန်း။
ပန်း, 5, *n.* the Tavoy name of the arnotto tree, သိတင်း။
ပန်းစုတ်, *see* ပဏ္ဍုတ်, *n.* a man subject to seminal debility.
ပန်းစွတ်, *n.* the hermit-crab, ဝင်ကစွတ်။

ပပ်, *v.* to be a crevice, to chap, crack open; *less than* အက်; ပုကန်အပူထည့်သို့ပပ်ကုန်ပြီ; to be chapped, as the face, lips, or hands. *Der.* အပပ်။

ပပ်ကြား, *n.* a crack, crevice, cleft; usually applied to cracks in the ground, မြေကြီးအက်ကွဲမည်သို့ပပ်နေပြီ။

ပပ်သေး, *n.* a slight crack; used with reference to cracks in timber, ထေးကြောင်းပပ်သေး။

ပမာ, *an abbrev. of* ဥပမာ, ပမာအားဖြင့်ပြောပါရစေခင်ဗျား, let me speak, sir, by means of an example.

ပမာပမည်း, *an abbrev. of* ဥပမာဥပမည်း။

ပမာဏ (Pali), *n.* measurement, size, အတိုင်းအထွာ, အတိုင်းအရှည်; ထိုအိမ်ပမာဏအားဖြင့်၊အတိုင်းအထွာဘယ်လောက်ရှိပါသလဲ, what are the dimensions of that house, by measurement? တမြန်နှစ်ကပေါ်သည့်ကြယ်တံခွန်မျက်စိနှင့်ကြည့်ကာလထန်းပင်ခန့်ပမာဏရှိသည်, the comet which appeared the year before last, when looked at with the naked eye, seemed about the size of a ထန်း tree.

ပမာဏပြု, *v.* to make account of, regard, အမှုထားသည်; သည်အမှုပမာဏပြုလောက်သည်မဟုတ်ပါ, this business is not important enough to notice.

ပယ်, 1, *n.* a square measure of ground containing twelve hundred cubits, equivalent to one and three quarters English acres; *see* အပယ်, 2. In some parts of Burma the area covered by five baskets of seed-paddy scattered (ငါးတင်းကြဲ), is considered equivalent to a *pe* (ပယ်).

ပယ်နယ်, *see* နယ်, *n.* the component parts of a territory or jurisdiction, collectively taken, whether principal or subordinate.

ပယ်, 2, *v.* to put aside, or away, to reject, to except; *comp.* ဖယ်; *n.* tare or tret, ဖိုတွက်ပယ်သည်, ချင့်တွက်ပယ်သည်။

ပယ်ပစ်, *v.* to reject and cast aside.

ပယ်ထား, *v.* to reject; to set at naught.

ပယ်ဖျက်, *v.* to reject and destroy.

ပယ်ရှင်း, *v.* to clear away, သုတ်သင်သည်။

ပယ်ရှား, *v.* same as ပယ်။

ပယင်း, *n.* amber.

ပယတ္တ (Pali), *n.* indefatigable diligence, one of the six glories of a Buddh; *see under* ဘုန်းတော်ခြောက်ပါး။

ပယောဂ (Pali), *n.* possession by some kind of evil spirit, ပယောဂကပ်သည်, ပယောဂမှီသည်, ပယောဂယှဉ်သည်; *see under* ဆေးဝါး.

In common parlance ပယောဂ means encouragement in a good sense, as to deeds of merit, etc.; or instigation to evil; according to Childers, '*payogo*' (ပယောဂ) means practice, use, usage, means, instrumentality, motive, occasion, object; ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုမှားစွာအားထုတ်စေခြင်းငှာ၊ပယောဂကူတရားဟောသည်; သည်အမှုသူ့ပယောဂနှင့်မကင်း, this affair is not exempt from his evil influence.

ပရိစ်, *n.* a cricket; a bolt to fasten a door, at the top or bottom, ပရိစ်တံလျှည့်, ပရိစ်ဖြီးလျှည့်သည်. The Burmese liken the appearance of the bud of the *sal* tree (*Pentacme Siamensis*) to a cricket, အင်ကြင်းပရိစ်ဖူးထွက်ခဲ့ပြီ။ ပွင့်တော့မည်, or မိုးသီးရွာတော့မည်။

ပရဆေး, *see* ဘယဆေး, *n.* mineral and vegetable drugs.

ပရဋ္ဌွေးတော်, *see* ဋ္ဌွေးတော်, *n.* a junction of two letters in orthography; a union or co-operation of two persons.

ပရက္ကမ (Pali), *n.* indefatigable diligence, ပယတ္တ။

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီ, *n.* the sixth stage of the world of *nats*; *see under* နတ်ပြည်။

ပရပတ်, *n.* calking material.

ပရပတ်သမား, *n.* a calker.

ပရိဗိုက်, 1, *n.* a kind of heretical priest, ပရိဗိုက်ရဟန်း; false teachers in the time of Gautama, who taught that there is no future world, and that the whole man, at death, is resolved into four elements (ဓာတ်လေးပါး), the aqueous particles returning to water, the fiery particles to fire, etc.

ပရိဗိုက်, 2, *see* ပုရပိုက်, *n.* a flat thin substance, whether of paper, cloth or metal, folded backward and forward; used as a slate.

ပရဘုတ်, *v.* to eat (*clerical*) (*obs.*), ဘုန်းပေးသည်။

ပရမတ် (Pali ပရမတ္ထ, excellent), *n.* an excellent system of belief or worship, ပရမတ်ဖြန့်သည်။

ပရမတ်တရားလေးပါး, *n.* the four principles, *viz.*, စိတ်, စေတသိက်, ရုပ်, နိဗ္ဗာန်။

ပရမတ်သင်္ဂြိုဟ်, *n.* a system of metaphysics explaining the said principles, the substance of the အဘိဓမ္မာခုနစ်ကျမ်း; ontology.

ပရမ်းပတာ (*pron.* ဗယမ်းဗဒါ), *adv.* in a confused, disorderly manner, ကစဉ့်ကလျား, ဖရိုဖရဲ, အကွပ်မရှိသည့်ကြမ်းကဲ့သို့၊ လူချင်းအစေးမကပ်သောကြောင့်၊ ပရမ်းပတာနေသည်, ကိုယ်တွင်ဝတ်သောပုဆိုးအဝတ်ကိုမျှ ကျွတ်မှန်းစုတ်ပြတ်မှန်းမသိ၊မျက်စိမိုက်မိရာသို့သာဦးစွပ်ပရမ်းပတာပြေးကြလေကုန်၏။

ပရမ်းတီးတာ (*pron.* ဗရမ်းဒီးဒါ), *adv.* same; applicable to language.

ပရမ်းတီးတာပြော, *v.* to babble, သည်သူမထုတ်ကထုတ်ကပရမ်းတီးတာအလွှန်ပြောတတ်သည်။

ပရမာဏုမြူ (Pali ပရမာဏု, an invisible atom, and မြူ, a grain of dust), *n.* the smallest conceivable atom, invisible to sight; *see* အဏုမြူ, which is thirty-six times larger; ပရမာဏုမြူခန့်မျှလောက်ဖြစ်မှားခြင်းမရှိ, ပရမာဏုမြူမျှလောက်အမှုမထား။

ပရဝါ, *n.* a timber tree, the largest species of the genus *Garcinia*, the *Garcinia Speciosa*.

ပရဝုဏ် (Pali ပရိဝေဏံ, to appropriate), *n.* a fence forming the inclosure of a sacred place, ကျောင်းပရဝုဏ်, စေတီပရဝုဏ်; a boundary or border.

ပရဟိတ (Pali), *n.* the profit of others; *comp.* အတ္တဟိတ; ပရဟိတတရား နှစ်ပါး။

ပရံပရဘဝ, *n.* successive, repeated existences, ဘဝအဆက်ဆက်။

ပရိက်, *n.* *see next*.

ပရိက္ခရာ (Pali), *n.* an implement, utensil, article of furniture, appendage, etc.; ပရိဘောဂ, အသုံးအဆောင်; အိမ်ထောင်ပရိက္ခရာ, articles used in families, household furniture; ပရိက္ခရာရှစ်ပါး, the eight utensils of a priest, ဒုကုဋ်, ကိုယ်ဝတ်, သင်းပိုင်, သင်္ကန်း(?), ခါးပန်း, ဓားငယ်, အပ်, ရေစစ်။

ပရိက္ခရာရောင်း, *v.* to sell such utensils, or others of a similar kind, for the use of priests.

ပရိစ္ဆေဒ (Pali), *n.* distinction, ပိုင်းခြားခြင်း, နှစ်ပရိစ္ဆေဒကန့်သတ်၍ငွေချေးသည်, စကားပရိစ္ဆေဒပိုင်းခြားပြောသည်။

ပရိတ် (Pali ပရိတ္တံ, ကွယ်ကာစောင့်ရှောက်ခြင်း), *n.* a kind of prayer, used to ward off evil, being extracts from the သုတ္တံပိဋကတ်။

ပရိတ်နာ, *v.* to listen to the said prayers.

ပရိတ်ပန်း, *n.* charmed flowers placed in the ပရိတ်အိုး။

ပရိတ်မွန်း, *v.* to pronounce a benediction after reciting the ပရိတ်။

ပရိတ်ရေ, *n.* charmed or holy water. This water is sometimes sprinkled on persons, sometimes drunk, and sometimes thrown on the ground around houses; it is also thrown against the four corner posts of a house.

ပရိတ်ရွတ်, *v.* to repeat the ပရိတ်, ကာလရောဂါဖြစ်လျှင်၊ ဘုန်းကြီးများကိုပင့်၍ပရိတ်ရွတ်စေသည်. These prayers are usually repeated in times of sickness, also when first taking up one's abode in a newly-built house.

ပရိဒေဝမီး, *n.* the fire of grief and woe. *Childers.*

ပရိနိဗ္ဗာန်, *n.* annihilation; *see* နိဗ္ဗာန်။

ယဲ ထိုး :- tattoo (of Chins, on face — not used of thigh & body tattooing) marks

ပရိနိဗ္ဗာန်စံ, ပရိနိဗ္ဗာန်ယူ, *v.* to attain annihilation, ရှင်ဂေါတမပရိနိဗ္ဗာန်ယူတော်မူသည့်နှစ်။
ပရိပ်ချည်, *n.* charmed thread.
ပရိဘောဂ, *n.* an implement, utensil, article of furniture; ပရိက္ခရာ is a clerical term; ပရိဘောဂ can be applied to articles pertaining to a priest or a layman, လူတို့ပစ္စည်းပရိဘောဂအသွန်များသည်။ရတနာ်းပစ္စည်းပရိဘောဂနည်းသည်။
ပရိယတ် (Pali ပရိယတ္တိ), *n.* learning, study, application to books, သင်ခြင်း, စာပေပရိယတ်; when good actions are the result of ပရိယတ် (by study of religious books), such actions are termed ပဋိပတ်. The Burmese say of a priest, သည်ဘုန်းကြီးပရိယတ်သာရှိသည်။ပဋိပတ်မရှိပါ, this *pongyi* applies himself to books, but does not observe the precepts; ပဋိပတ် is not necessarily inseparable from ပရိယတ်, as instances frequently occur in which a person who becomes a priest late in life, and who has no love for study, can nevertheless possess ပဋိပတ်။
ပရိယာယ် (Pali ပရိယာယော), *n.* a means, expedient, device; affectation; ဥပါယ်, ဝေဝုစ်; an artifice, မာယာ; သည်သူပရိယာယ်များသည်, this person's deceits are many.
ပရိယာယ်ဆင်, ပရိယာယ်လုပ်, *v.* to plan, concoct, employ expedients, artifices, အမှန်မထုတ်ဘဲလျက်ပရိယာယ်ဆင်လုပ်သည့်အမှု, a case concocted without being true.
ပရိသတ် (Pali ပရိသာ), *n.* an assembly convened for religious instruction and worship, a religious audience; any assembly of persons.
ပရုတ်, *n.* crude camphor.
ပရုတ်ဆီ, *n.* camphorated oil.
†ပရုတ်ပရက် (*pron.* ဗယုတ်ဗယက်), *adv.* in a flurry.
ပရုန်းပရင်း (*pron.* ဗယုန်းဗယင်း), *adv.* in a tumultuous manner; *see* ရုန်းရင်း; *a.* unruly, tumultuous, disorderly, ကာလပရုန်းပရင်းဖြစ်သည်, the times are disorderly; မင်းပြောင်းမင်းလဲ နိုင်ငံပရုန်းပရင်းဖြစ်သည်, on the exchange of rulers, the kingdom becomes tumultuous; ပရုန်းပရင်းနိုင်သည်။
ပရုန်းပရင်းပြု, *v.* to be tumultuous; *see* ရုန်းရင်းခတ်ပြု။
ပရုန်းသုန်းကား (ဖြစ်), *adv.* in a tumultuous, unruly, disorderly manner.
ပရောက်ပရက် (*pron.* ဗယောက်ဗယက်), *adv.* in a bustling, hurried manner, ပရောက်ပရက်ခတ်သည်, ပရောက်ပရက်နိုင်သည်, ပရောက်ပရက်သွင်ရှားသည်။
ပရောပရည်, *adv.* in the way of joking with too much freedom and familiarity; *see* ပရက်ပရယ်; ပရောပရည် is in more general use than

ပရက်ပရယ်; လူချင်းပရောပရည်မလုပ်နှင့်၊အရှိအသေပျက်တတ်သည်, do not be too familiar with each other; respect is apt to be destroyed.
ပရောဟိတ်, *see* ပုရောဟိတ် (Pali ပရောဟိတ), *n.* a Brahmin invested with certain sacerdotal functions.
ပ ရွက်, *n.* an ant.
ပ ရွက်အုံ, *n*, the nest of earth made by ants on the side of a tree or post, တိုင်မှာပ ရွက်အုံလုပ်သည်, သစ်ပင်မှာပ ရွက်အုံတွယ်သည်။
ပ ရွက်ကြောင်း, *n.* twills in cloth; *see* လဲလုံးကြောက်, ဖျာပရွက်ကြောင်းရက်သည်။
ပ ရွက်ဆိတ်, *n.* an ant (*more common*).
ပ ရွက်ပျံ, *n.* a winged ant.
ပလင်း, *n.* a bottle, ပလင်းပစ်မှု။
ပလာ (*pron.* ဗလာ) (Pali ပလာသော), *a.* or *adv.* open, naked, bare, ဟင်းလင်း; vacant, empty, blank, ပလာစက္ကူတချပ်, a sheet of blank paper; ပလာကျင်းပြ, to exhibit a marionette show after removing the stage curtain; ပလာအိပ်, or ပလာကျင်းအိပ်, to sleep divested of clothes; ပလာချိုး, or ပလာကျင်းချိုး, to bathe divested of bathing garments; a blank ticket in a lottery.
ပလာစစ်ထိုး, *v.* to engage in battle in the open field.
ပလာစာရေး, *n.* a writer or clerk who receives no remuneration or salary.
ပလာစီး, *v.* to ride bareback.
ပလာထား, *v.* to make bare, to expose, ဟင်းလင်းထား။
ပလာထိပ်, *n.* a blank ticket in a lottery or raffle.
†ပလာချာ, *a.* or *adv.* wholly, ပလာချာစုတ်သည်, to be torn to tatters; အိမ်မိုးပလာချာပေါက်သည်, the roof of the house is full of holes; သည်သူပလာချာရူးသည်, this individual is stark mad.
ပလီ, *v.* to be false, deceitful, ဆန်းပြားသည်; *in a child*, to put on the airs of wisdom beyond its years, to be winningly precocious, ချက်ချာလိမ္မာသည်; မင်းအလွန်ပလီသည့်လူဖြစ်သည်, you are a very deceitful man.
ပလီအိုး, *n.* a flattering, deceitful fellow, တာတာအိုး, ပလီအိုးမကလေး, a sly little puss; တာတာအိုးကလေးပြောတတ်ပေသည်။
ပလီပလာ, ပလီစီးပလီစာ, ပလီစီးပလာစာ, *adv. from* ပလီ, ပလီစီးပလာစာပြော။
ပလုတ်, *n.* the teredo borer; a small basket.
ပလုတ်တုတ်, *n.* a small drum, beaten with two sticks, at ရှင်ပြု and other religious festivals, before the ဗြော is struck, ပလုတ်တုတ်ခေါက်သည်, ပလုတ်တုတ်တီး; the sound of this drum is said to resemble the fruit of the ဇမ္ဗူသပြေ falling into water, ဇမ္ဗူသပြေသီးကြွေသံကဲ့သို့ပလုတ်တုတ်ကိုခေါက်သည်။

[illegible] also lungi material, assoc. c̄ Madrāsis

ပလုံး, *n.* a small basket with a handle, used in catching fish; one kind of ပုံး, ပလုံးထမ်းသည်, ပလုံးလွယ်သည်။
ပလူ, *n.* a white ant in the winged state, ပလူကောင်။
ပလွတ်, *see* ပတွတ်, *n.* a tubule, sucker, made of a reed, quill, etc.
ပလောကတ်, *n.* a handkerchief, of silk or cotton, having large checks.
ပလှဲပတင် (*pron.* ဗလှဲဗဒင်), *adv.* backward and forward, interchangeably, turn about, အပြန်အလှန်မြင်းပလှဲပတင်စီနှင်ကြသည်, တခွန်းစီပလှဲပတင်ဆဲကြလို့ကြေပြီ။
ပလိုင်း, *n.* a large basket, used in catching fish and carrying burdens. ပလိုင်းပိုးသည်, ပလိုင်းလွယ်သည်; လူပလိုင်းကိုင်, a person used as an instrument by others; a term of reproach.
ပလ္လင် (*pron.* ပလင်) (Pali ပလ္လင်္ကော), *n.* an elevated seat; hence ရာဇာပလ္လင်, a throne; တရားဟောပလ္လင်, a pulpit; အပရာဇိတပလ္လင်, the throne of a Buddh; ဒိဗ္ဗပလ္လင်, the throne of a *nat*; သင်ပုတ်ပလ္လင်, a pedestal on which offerings are presented before a pagoda; ပလ္လင်တို, the short piece of writing on the first two and the last two pages of a palm-leaf book.
ပလ္လင်ခံ, ပလ္လင်တိုခံ, *v.* to arrange the said pages; စကားပလ္လင်ခံပြောသည်, to preface a subject, with introductory remarks.
ပလ္လင်ပေါက်, *n.* the holes through which the pins or strings of a palm-leaf book pass, in order to keep the leaves in place.
ပဝတ္တိ (Pali), *n.* being, ဖြစ်ခြင်း; the state of being substituted for another, not real and permanent, only temporary; not genuine, spurious, counterfeit; *opposed to* ဇာတိ, မအူပင်သားဇာတိလား၊ ပဝတ္တိလား, are you a permanent, or temporary resident of Maubin? အမာရွတ်ဇာတိလားပဝတ္တိလား, is it a permanent or a temporary scar?
ပဝတ္တိဖြစ်, *v.* to be counterfeit.
ပဝယ် (*pron.* ဗဝယ်), *n.* the cuttlefish.
ပဝါ, *n.* a handkerchief, towel, ပဝါခြုံသည်, ပဝါပေါင်းသည်။
ပဝါရဏာ (Pali), *n.* a confession of priests to one another, ရဟန်းတို့၏အပြစ်တောင်းပြတောင်းပန်ခြင်း; ဥပုသ်ပဝါရဏာပွဲ (95).
ပဝေသနီ, *n.* ancient time, ရှေးပဝေသနီက, long, long ago, ရှေးပဝေသနီအစဉ်အဆက်ကြီးမိုးခဲ့သည်, as in speaking of hereditary officeholders; ရှေးပဝေသနီအဆန့်ပရံပရတဝက, from ancient times, through successive existences.
ပသာဒ (Pali), *n.* the making visible, sensible, ထင်ရှားစေခြင်း, ပသာဒကောင်းသည်, ပသာဒလှသည်; မျက်စိပသာဒ, delight or gratification of the eye.

ပသာဒရုပ်, *n.* matter which perceives, that is, an organ of sense; *comp.* ဝိသယရုပ်; ပသာဒရုပ်ပျက်သည်။

ပဿာဝမဂ် (Pali ပဿာဝ, urine, and မဂ္ဂ, an aperture), *n.* the external aperture of the urethra.

ပသိ, *n.* a Mohammedan, Mussulman, ပသိကုလား။

ပသိကျောင်း, *n.* a Mohammedan mosque, ဗလီတိုက်။

ပသိကျောင်းမျှော်စင်, *n.* a minaret.

ပသိဆရာ, *n.* a *moolah.*

ပသိဘာသာ, *n.* the Mohammedan religion.

ပဿာသ (Pali), *n.* breath inspired, ဝင်သက်; *comp.* အဿာသ။

ပသျှူး (*pron.* ဗရှူး), *n.* a Malay; ပသျှူးထား, ပသျှူးကတ်ကျေး, အင်္ကျီပသျှူးချုပ်. The Burmese style Malays "အဗန်," when addressing them.

ပဟာန် (*pron.* ဗဟာန်) (Pali ပဟာနေ), *n.* a putting away, ပယ်ခြင်း။

ပဟာန်သုံးပါး, *n.* the three kinds of putting away of sin, *viz.* တဒင်္ဂပဟာန်, putting it away for a moment; ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်, putting it away for a considerable period; သမုစ္ဆေဒပဟာန်, putting it away entirely and for ever.

ပဟိုရ်ခေါင်းလောင်း, *n.* the great bell of the palace, struck simultaneously with the great drum.

ပဟိုရ်စင်, *n.* the frame on which the ပဟိုရ်စည် was placed.

ပဟိုရ်စည်, *n.* the great drum of the palace at Mandalay, formerly beaten every third hour.

ပံခတတ်, *n.* sago, သာဂူ, တောက်တာ။

ပံသုကူ (Pali ပံသု, dirt, and ကူလော, a kind), *n.* food or clothing discarded, for any person to take; the flesh of dead animals, particularly fowls.

ပံ့, *v.* to help, aid, assist; *not used singly.* *Der.* အပံ့, ကူပံ့, ထောက်ပံ့, ချောက်ပံ့။

ပံ့ပိုး, *v.* to make presents in order to win the affections of another, generally one of the opposite sex; to assist another in worse circumstances than one's self, အဝတ်ပုဆိုးများကိုပံ့ပိုးနေရသည်; to assist in any way, ကျွန်တော်အိမ်ထိုင်ထူရာမှာခင်ဗျားအိမ်ကလူများနှင့်ပံ့ပိုးလှည့်ပါ။

ပါ, 1, *v.* to be with, come or go with, accompany, အပါခေါ်ခဲ့ပါ; ဆေးလိပ်ပါသလား, have you a cheroot with you? သည်ထမ်းကိုသွားရသော်လည်းကိုယ်သာပါသည်၊မိတ်မပါဘူး, မင်းမျက်စိမပါဘူးလား။

ပါကျ, *v.* to lose property, influence, power, etc., ဦးတရုပ်ဖြူခြေကထောက်မချမ်းသာပါ၊ပါကျနေပြီ။

ပါရှိ, *v. see the next, and the parts*; လောကနိမိတ်တွင်ပါရှိသည့်အဓိပ္ပာယ်များ

ကိုအကုန်မှတ်မိပါ၏, I remember, perfectly, the meaning (of the maxims) contained in the လောကနီတိ။

ပါလာ, *v.* to be comprised in a writing; to be carried or brought with; ကျွန်တော်နောက်ပါလာသည်, ခွေးထလေးကိုတမင်ယူခဲ့သည်မဟုတ်၊သတိမေ့လို့ပါလာသည်။

ပါဝင်, *v.* to be contained in, implicated or involved in, ငွေသည်ခိုးမှုတွင်မကာ၊ထားခြင်းမှုတောင်ပါဝင်သည်။

ပါသွား, *v.* to be carried or taken away with, ကျွန့်ပ်ထက်ကိုင်ပတ်ါသည်ရထားပေါ်မှာပါသွားပြီ; *fig.*, to be led away by another.

ပါ, 2, *verb. affix, euphonic, conciliatory, polite, respectful,* မပြောပါနှင့်၊ကျွန်တော်မသိလို့ပါ, ကျွန်တော်မသိလို့မေးပါသည်, နာမည်တယ်သူပါလဲ။ ကျွန်မနာမည်မယ်တင်ပါ, နာမည်ငမောင်ပါဘုရား; ပါ *is often pron.* ပ, as ခြင်ပါ့, ရှိပါ့, သိပါ့; *sometimes* ပါ *is placed between two verbs in a sentence,* ထွက်ပြေးပါရသည်, မေးပါရသည်; *sometimes it is reduplicated and placed between the verb and* ဘူး, *the past indefinite affix,* မထင်ပါဘူးပါ, မမြင်ပါဘူးပါ. The use of the polite affix is absolutely essential from inferiors to superiors; it is a mark of good breeding among equals, a pleasing mark of affable and considerate condescension when employed by a superior to an inferior, and is far too frequently omitted by Europeans in conversation.

ပါရိမောက် (ကျမ်း), *n.* the Manual of Buddhist Priests, being an abridgment of the ဝိနည်း, ဝိနည်းငါးကျမ်းအဓိပ္ပာယ်ကိုအကျဉ်းချုံးပြီးရေးသည်။

ပါဠိ (Pali ပါဠော), *n.* an original text or reading.

ပါဠိတန်း, *n.* a line of an original text, ခင်ဘျားစကားပြောမည်ကြိုလျှင်ပါဠိတန်းထက်ဘနှင့်ရွတ်ပြောတတ်သည်။

ပါဠိပါဠိ, *n.* the whole, collectively, ပါဠိပါဠိအခုဂိုဆောင်သည်။

ပါဒ် (Pali ပါဒ), *n.* a measure of time equal to sixteen *bizanas* (ဗိဇနာ).

ပါဒ (Pali), *n.* a foot, ခြေ; a poetical foot, ပုဒ်; ရှစ်လုံးတပါဒ၊လေးပါဒတဂါထာ။

ပါဒရက် (Pali ပါဒ, the foot), *n.* the cause of a certain class of diseases; so called because supposed to ascend from the feet, ပါဒရက်မှက်ခမ်း (or မှက်ခမ်းစပ်).

ပါဒရက်တက်, *v.* to ascend from the feet, to be subject to the said diseases, တူလာပါဒရက်၊ ခြေကတက်။

ပါဒရက်ရောဂါ, *n.* the aforesaid diseases.

ပါပ (Pali), *n.* demerit, မကောင်းမှု, မကောင်းမှုပါပကိုကြည်ရှောင်ခြင်း။

ပါပကာရီ (Pali), *n.* one who habitually commits evil, သည်သူပါပကာရီသဘောအလွန်အားကြီးသည်။

ပါရမီ (Pali), *n.* an accomplishment or virtue, ပြည့်စုံခြင်း. There are ten primary virtues called *paramitas* (ပါရမီ) that are continually exercised by the Bodhisats; and as each virtue is divided into three degrees, ordinary, superior, and pre-eminent (အယုတ်၊အလတ်၊အမြတ်) there are thirty *paramitas, e.g.*, ဒါနပါရမီ, ဒါနဥပပါရမီ, ဒါနပရမတ္ထပါရမီ, etc.

ပါရမီဆယ်ပါး, *n.* the ten cardinal virtues, *viz.*, ဒါန, သီလ, နိက္ခမ, ပညာ, ဝီရိယ, ခန္တီ, သစ္စာ, အဓိဋ္ဌာန, မေတ္တာ, ဥပေက္ခာ; ပါရမီတဆယ်ပါး ပြဒ်းလိုက်လျှင်သုံးဆယ်။

ပါရမီနု, *v.* to be immature in the exercise of the *paramitas*, *e.g.*, a Bodhisat (ဗောဓိသတ်) who has accomplished the partial fulfilment of some of the *paramitas*.

ပါရမီပြည့်, *v.* to fulfil the ten *paramitas*.

ပါရမီရင့်, *v.* to be mature in the exercise of the *paramitas*, as a Bodhisat on the eve of becoming a Buddh; to be replete with virtue.

ပါရသီ, *n.* a Parsi.

ပါရာဇိက (Pali), *n.* an unpardonable sin committed by a priest; they are four in number, murder, theft, sexual intercourse, false profession of the attainment of *rahatship*; ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်လွန်ကျူးသည်။

ပါလကီ, *n.* a palanquin, ထမ်းစင်။

ပါလာရှုတ္တာ, *n.* green vitriol, copperas, sulphate of iron, ရှုတ္တာစိမ်း။

ပါလီနတ်စာ, *n.* an offering made to the guardian *nat* of a town or village; ပါလီနတ်စာပွဲသည်, ပါလီနတ်စာလုပ်သည်, terms applied to official parasites who fleece litigants, on the pretence that they are able to influence their patrons in deciding cases; အလိမ္မာ။

ပါဠိ (Pali), *n.* an original word or language, opposed to the vernacular; the Magada language, မာဂဓပါဠိ, ပါဠိအဋ္ဌကထာ, ပါဠိနိဿယ။

ပါး, 1, *n.* a cheek, a side of the face, ပါးကိုနမ်း။

ပါးဆို့, *n.* the protuberance of the cheek.

ပါးဖို့, *n.* a fat cheek, ပါးစုန်း။

ပါးကန့်, *n.* the thwart of a boat, လှေကန့်။

ပါးကပ် (*pron.* ပဂပ်), *n.* a piece of timber with a mortise and tenon, fastened to the side of a post, instead of being placed on the top.

ပါးကာ, *n.* a guard for the cheeks.

ပါးကာနားကာ, *n.* same as ပါးကာ။

ပါးကွက်, *v.* to tattoo a circle on the cheeks; *n.* a person thus tattooed, an outlawed executioner, ပါးကွက်ဆေးထိုး, အာဏာသား, လက်မထောက်, လက်မရှိ။

ol:gat /paywe'/ dot circle on cheeks [?] nnms

ပါးချ, *v.* to strike the cheek with the open hand.
ပါးချုပ် (*pron.* ပချုပ်), *n.* a headstall used in tethering an animal, မြင်းကိုပါးချုပ်တပ်၍လံထားသည်; မြင်းပါးချုပ်။
ပါးချုပ်ထိုး, *v.* to make a headstall.
ပါးမြှုတ် (*pron.* ပမြှုတ်), *n.* the end of the lower jaw, ပါးမြှုတ်ရောင်။
ပါးမြှုတ်ရိုး, *n.* the lower jawbone.
ပါးစနားစ, *n.* the contour of the side of a horse's head.
ပါးစုန့်, *n.* the protuberance of a fat cheek, ပါးအို့, ပါးစုန့်ထွက်, အာကလေးဝလိုက်သည်မှာ၊ပါးစုန့်ကြီးများထွက်နေသည်။
ပါးစေ့ (*pron.* ပစိ), *n.* the parotid gland, the salivary gland nearest the ear, which pours its secretion into the mouth during mastication.
ပါးစေ့ရောင်, *v.* to have the mumps.
ပါးစောင်, *n.* the inside of the cheek.
ပါးတေ့နားတေ့ (*pron.* ပဒွေ့နဒွေ့), *adv.* in close proximity, closely, ပါးတေ့နားတေ့လိုက်, to pursue or follow closely; *tete-a-tete*, တီးတိုး; ပါးတေ့နားတေ့ပြောခြင်း။
ပါးထပ်နားထပ် (*pron.* ပထပ်နထပ်), *adv.* same as ပါးတေ့နားတေ့။
ပါးပုတ်, *v.* to hew the sides of a piece of timber.
ပါးပေါက်, *n.* a dimple.
ပါးပျည်း (*pron.* ပဗျည်း), *n.* the pendulous flesh of a cheek; the gills of a fish; the hood of a cobra; the ridges of the stock of a tree, descending into the roots; ပါးပျည်းထောင်, to extend its hood, as a cobra, ပါးပျည်းထ။
ပါးပြနားပြ, *adv.* conspicuously, as in full view of another.
ပါးသိုးနားသိုး, *n.* the fine paid by a woman convicted of cohabiting with another woman's husband; ပါးသိုးနားသိုးလျှော်သည်, formerly, a fine paid when convicted of assault.
ပါးမုန်း (မွေး), *n.* the hair of the cheek, the whiskers.
ပါးမျိုင်း (မွေး), *n.* the same.
ပါးယွဲ့, *v.* to be drawn to one side, to be distorted, as the mouth.
ပါးရင်းနားရင်းစပ် (*pron.* ပရင်းနရင်း), *v.* to burn, as at the roots of the cheeks and ears, after having eaten something hot and pungent, ငရုတ်သီးစားလျှင်၊ပါးရင်းနားရင်းစပ်သည်။
ပါးရေတွန့်, *v.* to be wrinkled, as the skin of the cheeks.
ပါးရဲထိုး, *v.* to tattoo the face in the manner of Chin women.
ပါးရိုက်, *v.* to strike the cheek with the open hand; *see* ပါးချ။
ပါးရိုး, *n.* the cheek bone; the upper jaw.
ပါးလိမ်း, *v.* to caress, fondle, ပါးလူးသည်။

ပါးလိမ်းပါးကျံ (*pron.* ဗလိမ်းဗကျန်), *adv.* subtilly, craftily, in a tricky manner, မင်းတို့နှစ်ယောက်ပါးလိမ်းပါးကျံတယ်လုပ်တတ်သည် (*Colloq.*).
ပါးလုပ် (from လုပ်, to feed one's self), *n.* the cheek stuffed out with food, ပါးလုပ်ပြည့်အောင်စားသည်, ပါးလုပ်ပါးပြည့်စားသည်။
ပါးလုပ်ပါးလောင်း, *adv.* with the mouth stuffed with food (*infreq.*).
ပါးလုပ်ရေမှုတ်, *v.* to eject water from the mouth, as on the axletree of a cart, or on a basket or mat when weaving.
ပါးလုပ်သံ, *n.* the tone of voice when the mouth is stuffed with food, စကားပါးလုပ်သံနှင့်ပြောသည်။
ပါးလူး, *v.* to caress, fondle, ပါးလိမ်းသည်; usually used in a bad sense, ပါးလူးပါးလဲလုပ်သည်။
ပါးလူးနားလူး (*pron.* ပလူးနလူး), ပါးလူးပါးလဲ (ပလူးပလဲ), *adv.* *from above*, ပါးလူးနားလူးလုပ်သည်, ပါးလူးပါးလဲလုပ်သည်။
ပါးလျက်နားလျက် (*pron.* ပယက်နယက်), *adv.* slobberingly, as a dog.
ပါးသက်ပေါက်, *n.* to have the corners of the mouth crack open, in consequence of some disease.
ပါးသွယ် (*pron.* ပသွယ်), *n.* the lower part of the cheek, the jowl.
ပါးသွယ်ရိုး, *n.* the lower jaw; *see* ပါးချိတ်ရိုး။
ပါးဟက် (*pron.* ဗဟက်), *n.* the gills of fish.
ပါး, 2, *v.* to send (by the hand of some person), လူကြုံဖြင့်ပါးလိုက်ပါမည်။
ပါးလိုက်, *v.* same (*more common*); *comp.* ပေးထိုက်; ရန်ကုန်မြို့သို့သွားလျှင်၊ကျွန်တော်မိတ်ဆွေမောင်ချို့သို့၊လက်ဆောင်ပါးလိုက်ပါရစေ။
ပါး, 3, *v.* to be thin, မထူ; to be acute of perception; to be wide apart, sparse, set thinly, ကျဲသည်, မစိပ်, မထူ; to be not crowded, to be thin in attendance, as an assembly; to be sparse, နည်းသည်; *seldom used singly*, ပါးလျားသည်, ခေါင်းပါးသည်; သည်ပွဲမှာလူတယ်ပါးသည်, this *pwe* is very sparsely attended; to be scarce, ရှားသည်။
ပါးချပ်, *v.* to be thin and flat; *used adverbially*, ပါးပါးချပ်ချပ်, or ပါးချပ်ချပ်, သည်လူတယ်ပိန်သည်၊ပါးချပ်ချပ်ကလေး, ငွေတောင်စက္ကူပါးချပ်ချပ်ကလေး, ခါအုပ်ပါးချပ်ချပ်ကလေးရှာလိုက်စမ်းပါ။
ပါးရား, *v.* to be wide apart, set sparsely, not close; to be sparse.
ပါးလျ, *v.* to be flimsy; to be slender, delicately formed; *used adverbially*; လျပါးသည်, ပုဆိုးအသားပါးပါးလျလျကလေး၊အဝတ်မခံနိုင်, the *puhso* is of very thin texture, it will not stand wear.
ပါးလျား, *v.* to be wide apart, set sparsely, not close; to be sparse.
ပါးသွား, *v.* *see the parts.*
ပါး, 4, *v.* to go to leeward; to go aside, out of the direct way, in an oblique direction, ပါးသွားသည်. *Der.* တိမ်းပါး, and ထိမ်းပါး။

ઝી:- 3 sheer (of cloth)

/bi.dəgaʼ/ SV NHM 8.9.62

ဗိ, *v.* to be pressed, flattened, crushed, အလွန်မောင်းသည့်လှည်းဘီးကြောင့်ဗိ သွားစေရမည်. *Der.* ဖိ။

ဗိချပ်, ဗိပြား, *v. see the parts*; *mostly used adverbially*; သေနတ်မမှန်ရ အောင်၊မြေကြီးပေါ်တွင်ဗိဗိပြားပြားဝပ်နေကြ, that you may not be shot, lie flat on the ground; တိုင်းပြည်ဗိပြား၊ပြပ်ဝပ်၊သာယာရှိသည်, a term frequently used to express the tranquil and peaceful state of a country; usually implying that such a state has succeeded one of anarchy and disorder.

ဗိဗိရိရိ, *adv. from above*; snugly, in small compass, ဗိဗိရိရိခေါက်ထား လျှင်မှုပ်အား ခွာဆုံ့နိုင်သည်။

†ဗိစပ် (ပင်), *n.* a kind of tree; a plant of two varieties, တုန်းဗိစပ်, and ပင်လယ်ဗိစပ်, both of which are sometimes eaten.

ဗိစပ်ပုံ, *n.* an elliptical, ထုဗိကာ; *comp.* ဘဲဥရပ်ပုံ။

ဗိဋကတ် (Pali ပိဋကော, a basket), *n.* the Buddhist Scriptures.

ဗိဋကတ်တိုက်, *n.* a repository for the Buddhist Scriptures.

ဗိဋကတ်တိုက်အုပ်, *n.* the Curator of the Government Book Depot.

ဗိဋကတ်သမိုင်း, *n.* a work which gives the clearest possible account of all that refers to the history of the Buddhist Scriptures.

ဗိဋကတ်သုံးပုံ, *n.* the three grand divisions of the Buddhist Scriptures, *viz.*, ဝိနည်း, သုတ္တန် and အဘိဓမ္မ. "The incidents of his (Gautama's) life are to be found in the sacred books of the Buddhists, which are called in Pali—the language in which they are written—Pitakattayan, from *pitakan*, a basket or chest, and *tayo*, three, the text being divided into three great classes. The instructions contained in the first class, called Winaya (ဝိနည်း), were addressed to priests; those in the second class Sutra (သုတ်), to the laity; and those in the third class Abhidharmma (အဘိဓမ္မ), to the *dewas* (ဒေဝါ) and *brahmas* (ဗြဟ္မာ) of the celestial worlds. There is a commentary called the Atthakatha (အဋ္ဌကထာ), which until recently, was regarded as of equal authority with the text." E.M.

ဗိဏ္ဍပါတ်, *n.* food received daily in the alms-bowl of a Buddhist monk, ဗိဏ္ဍပါတ်ဆွမ်း။

ဗိတ်, 1, *n.* cotton cloth.

ဗိတ်အုပ်, *n.* a bale of cotton cloth.

ဗိတ်ဖြူကျွတ်, *n.* bleached cotton cloth.

ဗိတ်စိမ်း, *n.* unbleached cotton cloth.

ဗိတ်ရာဇာ, *n.* jaconet.

ဗိတ်, 2, *n.* mucus from the intestines, ဗိတ်နီ, ဗိတ်ဖြူ။

ဒိတ်ကိုက်, *v.* to have a dysenteric affection of the bowels, ဒိတ်ကျသည်, ဒိတ်ဖြစ်သည်။

ဒိတ်နာ, *n.* a bloody flux.

ဒိတ်, 3, *v.* to shut up; to close; to stop up, ဆို့သည်; (*intrans.*) to be shut, closed; မိုးဆီးချုပ်ပြီ၊တံခါးများကိုဒိတ်ထားလိုက်ပါ, ပလင်းအပေါက်ဝဒိတ်နေလို့ဆေးမထွက်နိုင်ပါ, သူခိုးထားဖြတ်လွှန်းလို့၊လမ်းဒိတ်နေသည်။

ဒိတ်ကာ, *v.* to shut, close, စေ့ထား။

ဒိတ်တုံး (*pron.* ဗိတ်တုံး), *n.* a grossly ignorant man, a know-nothing, သူဒိတ်တုံး, လူမိုက်ကြီး။

ဒိတ်ပင်း, *v.* to hinder, obstruct, prevent, ဆီးတားသည်, ကျွန်ုပ်ကသူတပါးများကိုပေးမည်ကြံလျှင်၊ခင်ဗျားဒိတ်ပင်းတတ်သည်။

ဒိတ်ပေါင်း, *n.* a dense wood.

ဒိတ်သားထိုး, *v.* to darn, ပုဆိုးဒိုးလောင်ပေါက်ကိုဒိတ်သားထိုးသည်။

† ဒိတ်ချင်း, *n.* the cubeb, *Piper cubeba.*

ဒိတ်ရွယ်, *n.* a kind of grass which grows to the height of seven or eight feet, ဒိတ်ရွယ်တော။

ဒိတ်တောစ, *v.* to die, come to an end, be destroyed; colloquial among children and theatrical performers. It has sometimes a derisive, sometimes a jocular, meaning, တခါတည်းဒိတ်တောစပေရော့, တခါတည်းဒိတ်တောစအောင်သတ်ပစ်လိုက်မည်။

ဒိတ်မှန်, *see* ဗိမာန်, *n.* a house, mansion, temple, a building devoted to worship.

ဒိတာ (Pali), *n.* a father, အဘ။

ဒိတာန် (*pron.* ပဒါန်) (Pali ဝိတာနံ), *n.* a canopy, anything stretched overhead, မျက်နှာကြက်, ဒိတာန်မျက်နှာကြက်လျှသည်။

ဒိတိ (Pali), *n.* joy, ဝမ်းမြောက်ခြင်း, ခုဒ္ဒကာဒိတိ, ခဏိကာဒိတိ, ဖရဏာဒိတိ, ဥဗ္ဗေဂကာဒိတိ။

ဒိတိဖြဲ, *v.* to be thrilled with joy, gladness.

ဒိတုန်း (*pron.* ပဒုန်း), *n.* a species of bumblebee; the carpenter bee.

ဒိတုန်းချေးလိုက်, *v.* to be soft and incohesive, as tainted meat, အမည်းသားနာကိုချက်ဒိသောကြောင့်၊ဒိတုန်းချေးလိုက်ကုန်ပြီ။

ဒိတုန်းဒိတ်, *n.* a bamboo band around a house, or the eaves of a roof; *comp.* ခါးဝန်း။

ဒိတုန်းပျံ့ဲ, *adv.* hither and thither, as the bee flies; a term applied to the manner in which the rocket called ဒိတုန်း darts to-and-fro.

ဒိတောက် (ပင်) (*pron.* ပဒေါက်), *n.* the *Pterocarpus Indicus*; the gum-kino tree; ဒိတောက်သုံးခါပွင့်လျှင်မိုးရွာတတ်သည်, when the *pidauk* has blossomed three times, it usually rains.

ပိတ်ဆို့ — ၎ ဆို့ပိတ် - 420 stop up

ဗိန်, *v.* to be lean, thin ကြုံသည်, မဝ, ဗိန်တာတာကလေး; occasionally used to denote scarcity of food, သည်နှစ်စပါးဆန်ရေဗိန်သည့်နှစ်ပါတဲ့။
ဗိန်ကပ်, *v.* to be very lean, so that the skin adheres to the bones, သည်သူငယ်ကလေးဗိန်ကပ်ကပ်ရှိသည်, ဗိန်ချပ်ချပ်။
ဗိန်ကြုံ, *v.* to be lean, thin.
ဗိန်ချုံး, *v.* to waste away from illness or mental distress; *see* ချုံး။
ဗိန်ချွဲ, *v.* to be wasted and infirm.
ဗိန်ခြောက်, *v.* to become withered; *see the parts.*
ဗိန်စောက်, *v.* to be thin and lank, as a human being, လူပုံဗိန်စောက်စောက်။
ဗိန်ညောင် (*pron.* ညှောင်), ဗိန်လိမ်, *v.* to be lean, thin, လူဗိန်ဗိန်ညောင်ညောင်ကလေး; *see* ဗိန်။
ဗိန်ထို, *v. see the parts.*
ဗိန်သွား, *v.* to grow thin; to collapse.
†ဗိန်ညှင်း (*pron.* ဗိန်ညင်း), *n.* the kingfisher.
ဗိန်း, 1, *n.* a kind of potato plant, the *Arum.*
ဗိန်းဖုံ, ဗိန်းကြီး, ဗိန်းကြောင်ချေး, ဗိန်းပေါက်ထွန်း, ဗိန်းလျှော, ကောင်းကင်ဗိန်း, ဝက်ကျောက်ဗိန်း, *n.* varieties of the *Arum.*
ဗိန်းဥ, ဗိန်းခေါင်း, *n.* the bulbous root of the above.
ဗိန်းကြက်ဥ, ဗိန်းကြီးခွာ, ဗိန်းငှက်, ဗိန်းစည့်ဖိုး, ဗိန်းပေါင်းထောင်, ဗိန်းလက်ရှည်, *n.* different kinds of *Arum,* the bulbous roots of which are esculent.
ဗိန်းချည်, ဗိန်းပဏ္ဏင်ဆင့်, ဗိန်းဗိလော, ဗိန်းရှိင်း, and ဆမိမ်းစားဗိန်း, *n.* varieties of the above, the root (of most) not esculent.
ဗိန်းမယောင်ရာ, *n.* the fragrant *Arum.*
ဗိန်းယည် (*pron.* ယည်), *n.* the most common potato plant; the root is esculent.
ဗိန်း, 2, *v.* to be compacted in one mass; to be close, continuous, without an opening or interstice, တဗိန်းတည်းဖြစ်သည်, တဗိန်းတည်းနေသည်, သည်ထွေတပေါက်မျှရေမယိုဘူး၊ တဗိန်းတည်းတဲ့။
ဗိန်းကော (*pron.* ဗိန်ဂေါ), *n.* a flat-bottomed boat, with sides constructed of timbers placed lengthwise; *comp.* နံထပ်; ဗိန်းကောထွေသူကြီး။
ဗိန်းတန်းဘိနပ်, *n.* a sandal covered with cloth, which derives its name from a locality near Amarapura, called ဗိန်းတန်းရပ်; ဗိန်းဘိနပ် (*more common*).
ဗိန္ဒဲ, *n.* the jack fruit, *Artocarpus integrifolia.*
ဗိန္ဒဲတိုင်, *n.* the central pillar of a pagoda.
ဗိဗိရိရိ, *adv.* snugly.
ဗိမ်, 1, *v.* to be indented, slightly concave, ဓလားကိုတုတ်ဖြင့်ရိုက်ဗိထိုဗိမ်သွားသည်. *Der.* ဆဗိမ်။

ပိမ့်, 2, *verb. affix, compounded of* ပေ, *and* အံ့, *which see*; chiefly used in poetry.
ပိလောပိနံ့ပုဇွန်ခြောက်, *n.* dried Penang prawns.
ပိလောပိနံ့မျောက်, *n.* the tapioca plant.
ပိလောပိနံ့ဝါး, *n.* the Penang or Chinese bamboo.
ပိသုဏဝါစာ (*pron.* ပိန်းသုဏဝါစာ) (Pali), *n.* language calculated to provoke a quarrel, ချောပစ်သောစကား, ကုန်းချောသောစကား။
ပိဿာ, *n.* a viss, a weight equal to one hundred *kyats* or ticals (အကျပ်), or $3\frac{65}{100}$ pounds avoirdupois, one hundred and forty British Indian tolas; ပိဿာလေး, ပိဿာဝင်အိုး။ ; 100 rupees
ပိဿုကာ (Pali), *see* ဗိသုကာ, *n.* a master workman, chief artist, architect.
ပိလာသ, *adv.* (not) at all, အလျှင်း, ပီးပီး (*Colloq.*).
ပိလား (*pron.* ဗိလား), *n.* a kind of tortoise, ပင်လယ်ပိလား; a covering for the head and back made of woven work, and used to shed the rain, ပိလားမိုးကာ; a ship's log.
ပိလားကြိုး, *n.* a log line, ရေတိုင်းကြိုး။
ပိလားမှိန်, *n.* a plumb rule.
ပိလားမ, *n.* a kind of cicada over three inches in length, which inhabits muddy places.
ပိလားသားနု (*pron.* ဗိလားသနု), *n.* the triangular prominence growing in the middle of the sole of a horse's foot, the frog, မြင်းပိလား။
ပိလော, *n.* a kind of annual the leaves of which have a ropy consistency when cooked; ပိလောပင်ပတ်ကျွတ်တက်သလို, like a ပတ်ကျွ ascending the *pilaw* plant, an expression applied to closefisted persons, or to those who are excessively smooth of speech.
ပိးပိး, *adv.* (not) at all, အလျှင်း, ပိလာသ; သည်အကလေးမိဘစကားကိုပိးပိး နားမထောင် (*Colloq.*).
ပိလုံး (*pron.* ဗိလုံး), *n.* a species of thrush, ပိလုံးငှက်ငယ်; according to Oates, the skylark (96).
ပု, 1, *an abbrev. of* ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ (Pali), *n.* wisdom which is able to discern the past; *comp.* ဗိ, and အဓ; the acquirement of this wisdom by a Buddh precedes that of the ဒိဗ္ဗစက္ခု, and အာသဝက္ခယဉာဏ်။
ပု, 2, *v.* to be dwarfish, disproportionately short in stature, in comparison with persons or things of the same species, လူပု, ဆင်ပု, မြင်းပု, သရက်ငပု။
ပုဖိုင့်, *v.* to be fat and short; to be podgy.
ပုကွ, ပုတက်, ပုတို, ပုသို, *v. see the parts*; လူကလေးပုတက်တက်ကလေး၊ အလွန်ချစ်စရာကောင်းသည်။

ပုလုကြွေးလျှေး, *adv.* with many little children or creatures, အကလေး မွေးထားလိုက်သည်မှာ၊ပုလုကြွေးလျှေးနှင့်၊ တယ်သင်းအကြီး၊ တယ်သင်းအငယ် မှန်းမသိနိုင်အောင်ရှိတော့သည်။

†ပုကန် (*pron.* ပကန်), *n.* a glazed earthen dish, bowl, etc.; ပုကန် is said to be derived from the Tamil word *pyingnan*. The Tamils introduced such dishes into Burma.

ပုကန်ခွက်ယောက်, *n.* eating and cooking utensils generally, ပုကန်ခွက် ယောက်အပြည့်အစုံနှင့်လာခဲ့ပါ, ဗုကန်ခွက်ယောက်များကိုဆေးလိုက်ပါ, ဆင်း ရဲလိုက်သည်မှာပုကန်ခွက်ယောက်မျှထည့်စားစရာတောင်မရှိပါ။

ပုကန်ပြား, *n.* a glazed dish, plate, saucer, etc.

ပုကန်လုံး, *n.* a glazed bowl, cup, etc.; ခွက်ရည်ပုကန်လုံး, a tea cup.

ပုကန်လျှား, *n.* a long or oval dish.

ပုခက် (*pron.* ပခက်), *n.* a swinging cradle; hence လှုပ်ပုခက်, a rocking cradle; ပုခက်ဇီး, ပုခက်တွဲသည်; ပုခက်တင်မင်္ဂလာပြုသည်, the ceremony of placing a child in the cradle; a term formerly applied to the royal family, and high personages.

ပုဂ္ဂလိက (ပစ္စည်း), *n.* property offered, or belonging to, an individual Buddhist monk.

ပုဂ္ဂိုလ် (*pron.* ပုတ်ဂိုလ်) (Pali ပုဂ္ဂလ), *n.* a rational being, သတ္တဝါ; a Buddhist priest who has the control of a *kyaung* or monastery, an abbot, ကျောင်းနေပုဂ္ဂိုလ်, ကျောင်းထိုင်ပုဂ္ဂိုလ်; often used in contradistinction to ဦးပဉ္ဇင်း; an individual or person, as opposed to a multitude or class; an unmarried man devoted to the instruction of others,လူပုဂ္ဂိုလ်,ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးထုပ်ပြီးသော်လည်းအကလေးစကားကိုပြောသည်။

ပုစဉ်း (*pron.* ပဇဉ်း), *n.* a kind of locust; a devil's darning-needle, dragonfly

ပုစဉ်းထိုး, *n.* a kind of bird, the green bee-eater, said to make its nest in the ground.

ပုစဉ်းရင်ကွဲ. *n.* the cicada; the male makes a shrill sound by peculiar organs in the under side of the abdomen, consisting of a pair of stretched membranes, acted upon by powerful muscles. The Burmans believe that the making of this sound eventually kills the cicada by causing it to be riven asunder.

ပုစ္ဆာ (*pron.* ပုတ်ဆာ) (Pali), *n.* a question, အမေး, အမေးပုစ္ဆာ။

ပုစ္ဆာတင်, *v.* to put a question.

ပုဇွန် (*pron.* ပဇွန်), *n.* all fish of the *Cancer* genus, including crabs, lobsters, shrimps, etc.; လယ်ပုဇွန်, a fresh-water crab, လယ်ဂဏန်း; ရွှေပုဇွန်ဆီ, and ငွေပုဇွန်ဆီ, kinds of gold and silver lace; ပုဇွန်နှိုက် သည့်ဘုန်းကြီးသည်၊ငါးမှားသည့်ကိုယ်ရှင်တပည့်ကိုဆုံးမသကဲ့သို့။

ပုစွန်ကင်, *n.* broiled prawns.
ပုစွန်ကျစ်စာ, *n.* the small, conical mounds of earth thrown up by fresh-water crabs, a crab cast.
ပုစွန်ကျော့, *n.* a large species of shrimp.
ပုစွန်ချဉ် (*pron.* ပဇွန်ချဉ်), *n.* pickled shrimps.
ပုစွန်ခြောက်, *n.* dried prawns or shrimps.
ပုစွန်ဆိတ်, *n.* a shrimp; the smallest kind, most common, လူနာသွေးပုစွန်ဆိတ်ခုန်သလိုဘဲ, the sick man's pulse is like the jumping of a shrimp.
ပုစွန်ဆီ, *n.* prawn or shrimp oil.
ပုစွန်တုပ်, *n.* a prawn or a lobster; ပုစွန်တုပ်သား, to be cross-grained, as timber, a term used in reference to the timber used in building boats; often in contradistinction to အသားစင်း, to be straight-grained; လှေမှာပုစွန်တုပ်သားကောင်းပါသည်၊အသားစင်းမကောင်းပါ။
ပုစွန်ထောင်, *v.* to catch prawns, etc., with a trap; ပုစွန်သွဲ့, to catch prawns with a ယက်သွဲ့။
ပုစွန်ရေချို, *n.* a small fresh-water shrimp, common in mountain streams.
ပုစွန်လုံး, *n.* a crab, ဂဏန်း။
ပုဆစ်, *n.* a knee, ဒူးဆစ်; *but used in the next only.*
ပုဆစ်ချ, ပုဆစ်တုပ်, *v.* to kneel, sitting on the legs; *comp.* ဒူးထောက်; ကောင်းကောင်းထိုင်၊ဒူးပုဆစ်ချထိုင်။
ပုဆိန် (*pron.* ပေါက်ဆိန်), *n.* an ax, ပုဆိန်ရေစိမ်ထိုပွလျှင်၊မင်းကိုကြိုက်ပါမည်, if the ax should swell by being steeped in water, I will love you, *i.e.*, never; equivalent to ညောင်ပွင့်လျှင်ကြိုက်ပါမည်။
ပုဆိန်ရိုး, *n.* a helve, the handle of an ax or hatchet.
ပုဆိုး, *n.* a waistcloth, the garment worn around the waist by Burmese men; ပုဆိုးထည်လဲမရှိ, he has no change of raiment.
ပုဆိုးကြမ်း, *n.* the inner coat of the stomach or maw; *comp.* ဆောင်းထပ်။
ပုဆိုးခြမ်း (from ခြမ်း, to divide), *n.* a part of a waistcloth, a piece of old cloth, a rag.
ပုဆိုးဆီး, *v.* to put on a *puhso.*
ပုဆိုးတန်းတင်, *n.* a clothesline, ပုဆိုးတန်းတင်ပေးစားသောမယား, ပုဆိုးတန်းတင်ယူသည့်မိန်းမ, *i.e.*, a lawfully married wife.
ပုဆိုးလက်နား, *n.* a waistcloth, regarded as an ornamental article of wearing apparel.
ပုဏ္ဏင်ရွာ, *n.* a plant of the genus *Thea.*
ပုညဗလ, *n.* the force or efficacy of merit acquired in one's previous existences. T.K.

ပုညာ (*pron.* ပုံညာ) (Pali), *n.* merit, ကုသိုလ်, ကောင်းမှု; *also written* ပုညံ; ရှေးပုညာကုသိုလ်စဖယုန်ကြောင့်။

ပုဏ္ဍရိက် (*pron.* ပုဏ္ဍရိတ်) (Pali ပုဏ္ဍရိကော), *n.* a kind of water lily, ကြာပုဏ္ဍရိက်။

ပုဏ္ဏား (Pali), *n.* a Brahmin, ကြေးပုဏ္ဏား, ပုဏ္ဏားညို, ပုဏ္ဏားဖြူ။

ပုဏ္ဏားတောင်းတောင်း, *v.* to ask for anything without any compunction or sense of delicacy.

ပုဏ္ဏားမ, ပုဏ္ဏေး, ပုဏ္ဏေးမ, *n.* a Brahminess, Brahmini.

ပုဏ္ဏားဘာသာ, *n.* Brahminism, ပုဏ္ဏားတို့ဘာသာဝါဒ။

ပုတ်, 1, *n.* a large wicker basket, four cornered at the bottom and round at the top; *comp.* ပိုံ, which is smaller; ဆေးပုတ်, စပါးပုတ်။

ပုတ်စင်, *n.* the framework upon which such a basket is placed for the storing of paddy.

ပုတ်, 2, *v.* to slap, rap; to strike, beat (with the hand); to cuff; *comp.* ရိုက်။

ပုတ်ခတ်, *v.* to oppose bitterly; *see the parts*; ပုတ်ခတ်ပြော, to vilify, calumniate, traduce; အကလေးများကိုပုတ်လိုက်ခတ်လိုက်မလုပ်ပါနှင့်, do not cuff and strike the children; *in familiar parlance,* do not knock the children about; သည်သူ၊သူတပါးများကိုပုတ်ခတ်ပြောထွေ့ရှိသည်, this person has a habit of calumniating others.

ပုတ်, 3, *n.* a bulbul; *see* ဖွတ်။

ပုတတ် (*pron.* ပဒတ်), *n.* a kind of lizard or chameleon which burrows in the ground; when horses age, and gray hairs appear in their coats, the Burmese say of such an appearance, ပုတတ်ပြောက်လိုက်သည်, also တောက်တဲ့ပြောက်ထိုးသည်, မြင်းအသက်ကြီး၍ပုတတ်ပြောက်လိုက်သည်။

ပုတတ်စာ, *n.* a bulbous herb, a species of gingerwort, bearing beautiful white flowers three inches in length, just above the surface of the ground; the flowers, after being boiled, are eaten with curry; the bulb (ပုတတ်စာဥ) is given to children with jaggery, as an anthelmintic remedy.

ပုတီး (*pron.* ပဒီး), *n.* a bead or a string of beads, a necklace, ပုတီးစေ့, ပုတီးစေ့ရေမည်မျှ, how many beads in the necklace?

ပုတီးစိပ်, *v.* to tell beads.

ပုတီးဆွဲ, *v.* to wear a necklace.

ပုတီးပင်, *n.* the Indian shot; *comp.* ဗုဒ္ဓသရဏာ။

ပုတ်ပြတ်, *adv.* all together, by the job; in the lump, without counting or specifying; *comp.* သောင်းပြောင်း; ပုတ်ပြတ်ရောင်းသည်, ပုတ်ပြတ်လုပ်သည်။

ပုတ်ပြတ်ခံသောသူ, *n.* a contractor, ကံတရိုက် (Eng.).
ပုတ်သင်, *n.* a kind of chameleon, ပုတ်သင်ညို။
ပုတ်သင်ခြောက်, *n.* a diminutive species of the same.
ပုတ်သင်ပျံ, *n.* the flying chameleon, *Draco lineatus.*
ပုထုဇဉ် (*pron.* ဇဉ်) (Pali ပုထုဇ္ဇနော), *n.* one who has not attained to the state of an *ariya* (အရိယာ), ပုထုဇဉ်သား, ပုထုဇဉ်သားအမှားမရှိဘဲနေမှုံးလား (*Colloq.*).
ပုထိုး (*pron.* ပထိုး), *n.* a hollow pagoda; *comp.* စေတီ; pagodas are sometimes styled ပုထိုး, in lieu of စေတီ, ပုထိုးတော်ကြီး, ပုထိုးတော်ကလေး; မုတ်ထွန့်မုတ်ကတ်မရှိလျှင်စေတီ၊ရှိလျှင်ပုထိုး။
ပုဒ်, *see* အပုဒ်, *n.* a line of verse consisting of a certain number of syllables, commonly four or eight; a sentence in prose, or a short paragraph.
ပုဒ်ကြီး, ပုဒ်မ, *n.* a paragraph; a section of a code, criminal or civil, ပုဒ်မ၊၃၂၃ အရ, under section 323; the mark "။" at the end of a sentence; ပိုဒ်သေး, ပိုဒ်မ are considered more elegant than ပုဒ်သေး, ပုဒ်မ။
ပုဒ်စုံ, *n.* a couplet.
ပုန်, *v.* (*obs.*). *Der.* သူပုန်, and ပုန်ကန်။
ပုန်ကန် (*pron.* ပုန်ဝန်) (from ကန်, to kick), *v.* to rebel; to mutiny; ပုန်ကန်မှု, an act of rebellion, treason; တော်လှန်ပုန်စား; အိမ်ရှေ့မင်းခမည်းတော်ကိုပုန်ကန်သည်, the heir apparent rebels against his royal father; သင်္ဘောသားများကပ္ပိတန်ကိုပုန်ကန်သည်, the sailors mutinied against the captain.
ပုန်စား, *v.* same, ပုန်စားပုန်ကန် (97).
ပုန်း, *v.* to conceal one's self, to hide (*intrans.*).
ပုန်းအောင်း, *v. see the parts*, ထိုအိမ်ကိုထားပြီးအောင်းရာဖြစ်စေကြပြီတကား။
ပုန်းကြံ, *for* ပုန်း၍ကြံ, *v.* to devise in secret, လူစွမ်းကောင်းလျှင်၊ထင်ထင်ရှားရှားကြံပါ၊တိတ်တိတ်ပုန်းကြံ၍မလုပ်ပါနှင့်, if you are a man of ability, form your plans openly; do not scheme in secret.
ပုန်းကွယ်, *v.* to be completely concealed, ပုန်းမှိုးကွယ်မှိုးလုပ်သည်, ပုန်းအောင်းဆိတ်ကွယ်ရာအရပ်။
ပုန်းကွယ်ရာထူးခေါင်း, *n.* a den for concealment.
ပုန်းတမ်းကစား (*pron.* ပုန်းခမ်းဂစား), *v.* to play at hide and seek, or to play bo-peep.
ပုန်းတလုတ်ကစား, *v.* to play blind man's buff.
ပုန်းရှောင်, *v.* to avoid by keeping out of sight; to abscond, တိမ်းရှောင်, သူသည်အပြစ်ရှိသို့၊ပုန်းရှောင်သည့်လက္ခဏာရှိပါသည်။ဝါရန်းခြေနှင့်တူသည်,

there are indications that he is keeping out of the way because he is guilty; he is like an outlaw.

ပုန်းလျှိုး, *v.* to hide by stooping.

†ပုန်းညက်, *n.* the fragrant *Calophyllum.*

ပုန်းမဲဇာ, *n.* an evergreen tree, sometimes growing to the height of one hundred and twenty feet, the *Albizzia stipulata*; *comp.* ကုဝတ်ကို။

ပုန်းတာဝ, ပုန်းတော (Pali ပုရိသော, a male, and ဘာဝ, the private parts), *n.* the male private parts, ပုလ္လိင်, ယောက်ျားအင်္ဂါဇာတ်။

ပုပ်, 1, *v.* to be putrid, rotten; to be spoiled in making; to be discreditable in report, သိတင်းပုပ်သည်; သည်အမည်းသားကိုဘာချက်လို့ရမည်လဲ၊ပုပ်ကုန်ပါပြီ; သည်သူသိတင်းပုပ်လွန်းလို့၊သည်အရပ်တွင်မနေဝံ့ဘူး; သည်အလားကိုပန်းပုပ်ထားကြစို့, let us declare this heat void (*racing phrase*); အခမပေးဘဲ လပုပ်ထားသည်; မင်းပါသည့်အတွက် လပ်ပုပ်သည်။ တို့နှစ်ယောက်ချည်းတည်းသွားတုန်းက၊ အမည်းကို နေ့တိုင်းရသည်, it was because you accompanied us, that we were unlucky; when we went entirely by ourselves, we got game every day.

ပုပ်စပ်, *v.* to be putrid, rotten.

ပုပ်စော်နံ, *v.* to have an offensive, putrid smell.

ပုပ်ညှီ, *v.* to have a putrid, rank smell; *see the parts.*

ပုပ်ဟောင်, *v.* to have a stale, putrid smell, အနံ့ပုပ်ဟောင်စော်နံသည်။

ပုပ်, 2, *v.* to be dark, gloomy in appearance, မျက်နှာပုပ်သည်။

ပုဗ္ဗေနိဝါသ (ဉာဏ်), *n.* a kind of wisdom peculiar to a Buddh, by which he is enabled to take a retrospective view of deeds, etc., during past ages of existence, ရှေးဌနေဘူးသောခန္ဓာအစည်ကိုအောက်မေ့နိုင်သည်။

ပုဗ္ဗ (Pali), *n.* the past, ရှေး, အတိတ်။

ပုဗ္ဗကမ္မ, *n.* past deeds.

ပုဗ္ဗနိမိတ်, *n. fig.*, a sign of something future, an omen, prognostic, portent, ပုဗ္ဗနိမိတ်ထင်သည်, ပုဗ္ဗနိမိတ်ပြသည်။

ပုရပိုက် (*pron.* ပရပိုက်), *n.* a flat, thin substance, whether of paper, cloth, or metal, folded backward and forward, and used as a slate, ကောက်ရိုးပုရပိုက်, ရှမ်းပုရပိုက်။

ပုရပိုက်ခေါက်ချေ, *n.* a roll of beaten gold.

ပုရပိုက်လွှာ, *n.* a sheet of the material of which the ပုရပိုက် is made.

ပုရပိုက်သားကျ, *v.* to be jet-black, a term applied to elephants, ပုရပိုက်သားကျအောင်နက်သည့်ဆင်; it is also applied to thickly woven textile fabrics, ပုဆိုးအကျီအသားကောင်းလို့၊ပုရပိုက်သားကျသည်။

ပုရိသလိင်, *n. see* ပုလ္လိင်။

ပုရောဟိတ် (Pali ပုရောဟိတ), *n.* a Brahmin invested with certain sacerdotal functions, ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏား; the ပုရောဟိတ် was in ancient times a king's domestic chaplain.

ပုလိပ် (Eng.), *n.* police, ပုလိပ်အမှုထမ်း, a member of the police force; ခြေကျင်ပုလိပ်, a foot policeman; မြင်းစီးပုလိပ်, a mounted police constable; ပုလိပ်အရာရှိ, a police officer; စစ်ပုလိပ်ဝန်, a military police commandant; ဒုတိယစစ်ပုလိပ်ဝန်, an assistant military police commandant.

ပုလိပ်ဌာန, *n.* a police station, ဂါတ်တဲ။

ပုလဲ, *n.* a pearl; ဖိပုလဲ, an imitation pearl.

ပုလဲစေ့, *n.* same as ပုလဲ။

ပုလဲနားကပ်, *n.* an ornament studded with pearls, worn in the ear.

ပုလဲပုတီး, *n.* a pearl necklace.

ပုလဲမအေ, *n.* the pearl oyster.

ပုလဲလုံး, *n.* a pearl.

ပုလွေ, *see* ပွေ, *n.* a pipe, flute.

ပုလ္လိင် (*pron.* ပုန်းလိင်) (Pali ပုရိသော, a male, and လိင်္ဂ, the private parts), *n.* the male private parts; the masculine gender.

ပုလ္လိင်အရေဖျား, *n.* the foreskin.

ပုံ, 1, *n.* form, သဏ္ဌာန်; a mold, model; a printer's type; a pattern, example, ပုံသက်သေ; a rule, နည်း, ဥပဒေ; a figure, similitude, comparison, ဥပမာ; a plan, a design, အိမ်ပုံ, တံတားပုံ။

ပုံကပ်, *v.* to use a figure of speech, စကားအရာ၌ပုံကပ်အောင်ပြောသည်။

ပုံကိုင်, *v.* to make preparation to do something, လုပ်မည့်ပုံကိုင်ထား။

ပုံခိုင်း, *v.* to liken, compare, အယုတ္တအနတ္တပုံခိုင်းတတ်သည်, ပုံပန်းပုံပြင်ထင်ရှားအောင်တင်၍ပြောတတ်သည်။

ပုံစကား, *n.* a proverb, sentiment, conveyed in figurative language; a story, unwritten tale; an apologue; *comp.* ဒဏ္ဍာရီ။

ပုံစကားပြော, *v.* to tell stories.

ပုံစံ, *n.* a pattern, precedent, way, manner, model, ပုံသက်သေ, ထုံးနည်း။

ပုံစီ, *v.* to compose type, စာပုံစီ။

ပုံဆောင်, ပုံတင်, *v.* to use a figure of speech, ပုံကပ်။

ပုံထုတ်, *v.* to sketch, to plot.

ပုံနှိပ်, *v.* to print. ပုံနှိပ်တိုက် = စာပုံနှိပ်တိုက် publishing house

ပုံပန်း, *n.* form; appearance; a model, ပုံပန်းမလှ, ပုံပန်းကောင်း။

ပုံပြ, *v.* to show by a figure.

ပုံပြင်, *n.* shape, form; example; a rule; ပုံပန်းပုံပြင်။

ပုံပြု, *v.* to follow, as an example, ပုံပြု၍ကျင့်သည်; to make an archi-

tectural plan, ဘုရားကိုမတည်မှီ၊ရှေးဦးစွာပုံပြုရမည်, before erecting a pagoda one must first make a plan.

ပုံဘမ်း, ပုံယူ, *v.* to take the form, shape, etc., from observation; to identify; *see also* ပုံပြုသည်; လူချင်းကွဲနေကြသည်မှာကြာသဖြင့်၊ရုတ်တရက်ပုံဘမ်း၍ မရနိုင်ပါ, owing to the persons having been separated from one another for a long time, they were unable to identify each other immediately.

ပုံရင်း, *n.* an archetype.

ပုံရေးတန်ဆာ, *n.* a drawing instrument.

ပုံလုပ်, *v.* to form, fashion.

ပုံသက်သေ, *n.* a pattern, example, precedent; a paradigm.

ပုံသဏ္ဌာန် (*pron.* သန္ဒါန်), *n.* shape, form.

ပုံသေ, *v.* to be definite, settled, သေချာသည်; *a.* definite, settled, သေချာသော; certain, မုချ။

ပုံသွင်, *n.* form, appearance; figurative speech used in conversation.

ပုံ, 2, *v.* to heap up, collect in a heap, amass; to stack; သည်နေရာမှာ မြေကြီးကိုပုံထားလိုက်ပါ; ကျွန်တော်ငွေဘယ်လောက်ပင်ပုံစုသော်လည်း၊ ကျွန်တော်သားကစားသည့်အမှုနှင့်ခဏခဏကုန်သွားသည်, however much money I may amass, every little while it is consumed by my son's gambling transactions. *Der.* အပုံ။

ပုံငွေ, *n.* a fund.

ပုံစု, *v.* to gather into a heap or mass, စုပုံ။

ပုံထား, *v.* to cumulate, heap up; *see* ပုံစု။

ပုံပေါလဘော (*pron.* ဗိုးဗေါလဘော) (*said to be a corruption of two Pali words*, ဗဟု, many, much, and လာဘော, gain), *adv.* lavishly, unsparingly.

ပုံ, 3, *n.* a kind of drum; *see* ပတ်ပုံ။

ပုံတောင် (*pron.* ဘုံဒေါင်), ပုံတို, ပုံရှည်, ပုံသာ, *n.* various kinds of drums.

ပုံတောင်း (*pron.* ပဒေါင်း), *n.* the box of a wheel in which the axletree turns, ပုံတောင်းခြမ်း, ပုံတောင်းငွေ, ပုံတောင်းသပ်, ပုံတောင်းခတ်သည်။

ပုံတောင်းအိမ်, *n.* the nave of a European wheel.

ပုံပါသက (*pron.* ဗိုဗာသက) (from အပုံ, and ပိုလ်ပါ), *a.* or *adv.* given or done by the joint efforts of many; belonging to the public, open to the common use of all; *comp.* သင်္ဃိက; ပုံပါသကသွားသည့်လာသည့်လမ်း, ပုံပါသကတည်းခိုရန်ဆောက်သည့်စရပ်, ပုံပါသကစားသောက်ရန်စတုဒိသာကျွေးသည်။

ပွံ့, *v.* to plump up, swell up into a heap, စုနှံ့သည်, သည်မိန်းမမျက်နှာပွံ့ပွံ့ကလေးလှသည်, this woman's face is pretty in its diminutive plumpness.

ပွိုကြွ, *v.* same as ပွိုး။
ပွိုယှ, *see the parts; used adverbially.*
ပိုး, 1, *n.* a kind of basket, cylindrical in shape, and smeared with pitch. *Der.* နောက်လွယ်ပိုး, ဖိုးပိုး, ရေပိုး, သံဖြူပိုး, ထမ်းပိုး, ဆွမ်းပိုး။
ပိုး, 2, *n.* the Brazilian gooseberry.
ပိုးရည်, *n.* vinegar; *see* ပဒိုးရည်; ဖဲပိုးရည်, ဆန်ပိုးရည်, တိလပ်ပိုးရည်။
ပူ, 1, *n.* a round basket with a cover.
ပူ, 2, *v.* to bulge in the middle.
ပူကယ်ကယ်, *adv.* with a swollen belly, as a diseased child.
ပူ, 3, *v.* to be hot; *more than* နွေး; to be troubled in body or mind, distressed or harassed; same as ပူပန်, ကျွန်မသားကလေးမနေ့ကတည်းကပျောက်သွားသို့အလွန်စိတ်ပူသည်; တို့ရွာမှာသူခိုးအလွန်ပူသည်, in our village thieves are very troublesome.
ပူအိုက်, *v.* to be oppressively warm, တံခါးများပိတ်နေသောကြောင့်အလွန်ပူအိုက်သည်။
ပူစပ်ပူလောင်, *adv.* scorchingly, in a scorching manner, ပူစပ်ပူလောင်အိုသည်။
ပူစာ (*pron.* ပူဇာ), *v.* to tease, importune, annoy by importunity, as အကလေးပူစာလွန်းသို့ကိတ်မုန့်ဝယ်ပေးရသည်, the child teased me so, I was obliged to buy cake and give to him.
ပူဆာ, *v.* to feel hot or uncomfortable in the stomach or bowels; *also used fig.*, အကလေးပူပူဆာဆာရှိသည်။
ပူဆွေး, *v.* to be in distress from continued grief, ပူဆွေးဒုက္ခရောက်နေသည်။
ပူနွေး, *v.* same as ပူ; applied to food, ထမင်းပူနွေးနွေး၊ဟင်းလည်းပူနွေးနွေး။
ပူပင်, ပူပန် (*most common*), *v.* to be troubled, distressed.
ပူပြင်း, *v.* to be very hot, as the sun or fire; *in a figurative sense*, to be grievous to be borne; သည်ကနေ့နေအလွန်ပူပြင်းသည်၊ မိုးထစ်ရွာချင်သည်, to-day the sun is very hot, it is likely to rain. *Der.* အပူအပြင်း။
ပူလောင်, *v.* to be inflamed, as the passions, ရာဂပူလောင်; to be scalding hot, ထမင်းရည်ပူလောင်သည်; to be scorchingly hot, as the sun, နေပူလောင်သည်။
ပူပူလောလော, *adv.* hastily while the food is hot; *fig.*, အမှုဖြစ်သို့ပူပူလောလောရှိသေးသည်၊ဆင်ခြင်ဦးမှတော်မည်။
ပူ, 4, *v.* to be urgent, as a matter of business, ထွန်ရေးပူမှည့နေထွန်သည်။
ပူဇော် (Pali ပူဇ), *v.* to make an offering in token of homage or worship; to buy a sacred thing; ဘုရားတပည့်တော်မာလျှင်၊ဆီမီးသက်စေ့ပူဇော်ပါမည်, if I get well, I will make an offering of oil lamps equal in number to the years of my life; မန္တလေးမြို့ကတင်ဖျည်ခွေကိုယ်တော်တ

ဆုကိုပူဇော်ခဲ့ပါ, buy and bring me a cross-legged image of a Buddh, from Mandalay.

ပူဇော်သက္ကာ, ပူဇော်သက္ကာရ, *n.* a religious offering; followed by ပြုသည်, ဆရာသမားများကိုပူဇော်သက္ကာရပြုသည်။

ပူပူ, *adv.* tootingly.

ပူပူမှုတ်, *v.* to toot; ပူပူမှုတ်ကြမ်းမို။

ပူး, 1, *n.* a Guinea pig, ပူးကောင်။

ပူး, 2, *v.* to join, unite, put together; *less than* စပ်; to possess, as a spirit or witch, အပမှီသည်, အစိမ်းပူးသည်, စုန်းပူးသည်, တစ္ဆေပူးသည်, နတ်ပူးသည်, သားရဲပူးသည်။

ပူးကပ်, *v.* to join by putting together flatwise; *also used fig.*, to snuggle, တိုးဝှေ၍ဝပ်နေသည်; သည်သူနှစ်ယောက်ပူးပူးကပ်ကပ်ပေါင်းသည်။

ပူးကပ်ရောနှော, *v.* to inosculate.

ပူးစပ်, *v.* to join by putting together edgewise; *used fig.*, ပူးစပ်ကုန်ရောင်းသည်။

ပူးတွဲ, *v.* to connect by lashing alongside, or by coupling together; to file, as papers, သည်စာများကိုပူးတွဲထားလိုက်ပါ, please file these papers; မင်းတို့နှစ်ယောက်ညည့်အချိန်မဲ့အခါပူးတွဲပူးတွဲနှင့်ဘာကိုအကြံပြုနေကြသလဲ, what scheme are you two conjointly concocting, at an unseasonable time of the night?

ပူးပေါင်း, *v.* to unite, as by tying together; to associate, as persons, သူဆိုးများနှင့်ပူးပေါင်းသည်၊သိတင်းရသည်; သူတို့ပူးပေါင်းလိမ်ကြသည့်အမှုပါဘဲ။

ပူးရှက်, *v.* to join by intersecting; to have sexual intercourse.

ပူးလိမ်, *v.* to intertwine; ပူးလိမ်၍ရစ်ပတ်သည်, to encircle, as with a garland; to intertwist; to unite by intertwining of parts.

ပေ, 1, *n.* the palmyra palm tree or leaf; the *corypha* palm; စာပေ (*pron.* စာဗေ), writings, books; ရွှေပေ, ရွှေပေလွှာ, ငွေပေလွှာ, a thin gold or silver plate for inscription (98).

ပေစာ, *n.* writing on palm leaf.

ပေ, 2, *n.* a foot in measure; a foot-rule; သုံးပေ, three feet.

ပေကြိုး, *n.* a measuring tape.

ပေတရာလမ်း, *n.* a road a hundred feet broad,

ပေတံ, *n.* a foot measure; a staff.

ပေ, 3 *n.* an anvil (99).

ပေ, 4, *v.* to have the edge or point turned, လိပ်သည်; to turn back (the ears), as a horse, မြင်းနားရွက်ကိုပေသည်; to be dull, blunted in feelings, ပေနေသည်; သည်ထားအသွားပေသည် ခုတ်ထိုမပြတ်ဘူး; သည်သူအလွန်ဉာဏ်ပေသည်၊ စာတပုဒ်မျှရအောင်မကျက်နိုင်ဘူး, this person is

very dull of intellect, he is unable to memorize even a single paragraph.

ပေမြေး, *v.* to be dull, as the eyes; to have blinking eyes, သည်သူပေမြေးသည့်မျက်စိရှိသည်။

ပေ, 5, *v.* to be dirty, filthy, တေသည်; to be vile, ဆိုးညစ်သည်; to be vicious; သည်မျက်နှာသုတ်ပဝါညစ်လိုက်ထာပေလို့, တယ်ပေသည်လူပြောလို့ဆိုလို့မရပါ (*Colloq.*).

ပေ, 6, *verb. affix, euphonic,* ကြည့်ပါပေသည်, ပြုပါပေသည်, မှန်ပါပေသည်; *used in the negative,* မဆိုပေဘူး, မပြောပေဘူး; *also used in the negative imperative,* မဆိုပေနှင့်, မပြောပေနှင့်, မလုပ်ပေနှင့်; *except in the negative imperative,* ပေ appears to have the same meaning as the English words "indeed," "forsooth;" ပေ *when following a verb with a final* သတ်, *is pronounced* ပေ့, ကောင်းပေ, ခက်ပေ; *as a sequent to other verbs, it is pronounced* ဗေ့, ဆိုးပေ; ပေ *also has an intensive force in colloq., e.g.,* မိုက်ပေဆိုသည့်လူနှင့်ပေါင်းသည်၊ ချောပေဆိုသည့်မြင်းမှာဝယ်သည်; *it is then pronounced* ပေ့, or ဗေ့; also implies admission or approval, မနေ့ကကြားသောသိတင်းမှန်ပေလိမ့်မည်။

ပေလာသယ (Pali), *adv.* entirely; chiefly used in connection with words of rejection, renunciation, etc., ပေလာသယကန်သည်, or ပေလာသယပယ်သည်, မင်းအကြောင်းကိုဘယ်သောအခါမှမပြောဘူး၊ပေလာသယကန်ထားပြီ။

ပေး, *v.* to give, ကမ်းသည်; to present for acceptance, to offer; ပေး is frequently used as an auxiliary verb, when a person wishes another to do something on his behalf, ပြောပေးပါ, speak, please, on my behalf; သွားပေးပါ, go, please, on my behalf; ကျွန်ုပ်ကိုဝယ်ပေးသည်, he purchased, on my behalf.

ပေးကမ်း, *v.* same as ပေး။

ပေးစား, *v.* to give in marriage (*inelegant*); *comp.* ထိမ်းမြားး

ပေးလိုက်, *v.* to send (a thing); *comp.* ပါးလိုက်။

ပဲ, 1, *n.* a weight equal to six or eight seeds of the *Abrus precatorius* (ချင်ရွေး).

ပဲ, 2, *n.* a leguminous plant, one that bears seeds in a pod, of which there are many varieties, as ကုလားပဲ, gram, ပဲကြီး, ပဲခွေးသီး, ပဲငပြောက်, ပဲစဉ်းငုံ,* ပဲတီစ, စားတော်ပဲ, ပဲစောင်းလျား, ပဲတာလက် (*pron.* ပဲဒလက်), ပဲတီ (*pron.* ပဲဒီ), ပဲတောင့်ပြား, ပဲတောင့်ရှည်, ပဲနီသာ, ပဲနောက်, နှမ်းပဲ, ပဲဗိစပ် (*pron.* ဗိဇပ်), ပဲပုစွန်, ပဲပုပ်, ပဲမင်းစားယောင်, ပဲရင်း, ပဲလက်ညှိုး, ပဲလိပ်ပြာ, ပဲလွန်း, ပဲကျား, ပဲဆေးလုံး, ပဲနတ်တော်, ပဲနီ, ပဲရှောင်း

ပဲခွေး, *n.* a bitch that litters in the bean season, ပဲကြီးခွေး။

ပဲစေ့, ပဲဆန်, *n.* the seed of pulse, peas, beans.

*/pe: zin:(h)ŋoun:/

ပဲစုန်းကြွး, or ပဲစုန်းပြွး, *n.* boiled beans, peas, etc., which remain hard and uncooked after the others are done.
ပဲတောင့်, *n.* the pod, ပဲသီးတောင့်။
ပဲနောင်နီ, *n.* the sword bean.
ပဲမြစ်, ပဲဆောင်ဝါ, *n.* the Goa bean.
ပဲလင်းမြွေ, *n.* the snake gourd.
ပဲသံတာ, *n.* the wild French bean.
ပဲသီတာ, *n.* a cutaneous, pustular eruption to which children are subject; so called from a fancied resemblance to the seed of the ပဲသီတာ, ပဲသီတာအနာမှလာ၊ရေကျူးလို့လာ။
ပဲသီး, *n.* a pod and its contents.
†ပဲကွင်ကျင်, *n.* a scallop shell.
ဓဲခွပ်, *n.* a short-handle adz; *see* ပရိက္ခရာရှစ်ပါး။
ပဲထွေး, *n.* a kind of bird; a kind of plant, ခြေပဲထွေး, ရေပဲထွေး။
ပဲလဝါ, *n.* a mask, မျက်နှာဖုံး, အရုပ်မျက်နှာကိုပဲလဝါနှင့်ဖုံးထားသည်။
ပဲ့, 1, *n.* the stern of a boat or ship; *v.* to steer, ပဲ့တတ်သလား။
ပဲ့ကုန်းပတ်, *n.* the quarter-deck, သင်္ဘောပဲ့ကုန်းပတ်။
ပဲ့ကိုင်, *v.* to steer, မင်းပဲ့ကိုင်ဘူးသလား။
ပဲ့ကြက်လျှာရွက်, *n.* a spanker, ပဲ့အောက်ပို။
ပဲ့ကြက်လျှာရွက်လက်, *n.* a spanker boom.
ပဲ့မျိတ်, *n.* the oarsman who sits next to the steersman; the man who sits on the rump of an elephant, in a fight.
ပဲ့စင် (*pron.* ဇင်), *n.* a frame for the steersman.
ပဲ့တက်, *n.* an oar used for steering, ပဲ့တက်ခတ်သည်။
ပဲ့တင်ထိုး, *v.* to propel a boat, by pushing with a long oar from the stern.
ပဲ့တုံး, *n.* the block of timber which forms the stern of a Burmese boat.
ပဲ့တောင်, *n.* the seat occupied by a ပဲ့မျိတ်။
ပဲ့နင်း, *n.* the steersman of a government boat; any steersman (*polite*); *comp.* ထက်မကိုင်။
ပဲ့ပြင် (*pron.* ဗျင်), *v.* to direct, guide, instruct, သွန်သင်သည်; to amend; to discipline, correct, ဆုံးမသည်, သည်အကလေးကိုနေ့တိုင်းပဲ့ပြင်သော်လည်း မတတ်ပါ, ဆရာသမားများကတပည့်များကိုဆုံးမပဲ့ပြင်သွန်သင်တတ်သည်။
ပဲ့ပြတင်းပေါက်, *n.* the stern port.
ပဲ့ဘက်, *adv.* aft.
ပဲ့ဘက်ရွက်တိုင်, *n.* the mizzenmast, သင်္ဘောပဲ့ရွက်တိုင်။
ပဲ့, 2, *v.* to be broken off, as a small piece from a larger; to be chipped, သည်ပုကန်ဘယ်သူကြောင့်ပဲ့သလဲ; to be broken by the hand, as bread; to crumble (*intrans.*); *with* နှုတ်ခမ်း, to be hare-lipped;

to be worn off or abraded, as the skin, အရေပွံ့၊ ကျွန်တော်ကျောက်ခဲနှင့်တိုက်မိလို့ခြေအသားပွံ့ကုန်ပြီ။
ပွံ့ယွှဲ, *v.* same as ပွံ့။
†ပွံ့တင် (*pron.* ပွံ့ဒင်), *n.* an echo; *not used singly,* ပွံ့တင်သံ။
ပွံ့တင်ခတ်, ပွံ့တင်ထပ်, *v.* to echo, ဤမဟာပထဝီမြေကြီးသည်ပွံ့တင်ထပ်လျက်ပြင်းစွာတုန်လှုပ်၏, this great earth, reverberating the while, violently quaked; တတောလုံးသေနတ်သံပွံ့တင်ခတ်သွားသည်, the whole forest echoed with the report of the gun.
ပွံ့တင်တီး, ပွံ့တင်ထိုး, ပွံ့တင်ရိုက်, ပွံ့တင်ဟိန်း, *v.* same (*less frequent*).
ပွံ့တင်သံပြန်ခတ်, *v.* to re-echo.
ပေါ, *v.* to be plentiful, not scarce, မရှား; to be numerous, to abound, to have in abundance, စပါးဆန်ရေပေါသောအခါ၊ ဆင်းရဲသားများတို့က၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာရှိကြသည်။
ပေါများ, *v.* to be much, many, abundant, သည်သူလောက်ငွေကြေးဥစ္စာပေါများသောသူသည်တမြို့လုံးတွင်မရှိပါ, there is no one in the whole city, who has money and property in such abundance as this person.
ပေါရမ်း, ပေါယယ်, *v.* same (*obs.*).
ပေါက်, 1, *v.* to pierce or be pierced, penetrated, perforated, thrust through, have a hole made into or through; to go off accidentally, as a gun; to come out, appear, as from a hole, ထွက်သည်; to sprout, come up, as a plant; to be hatched, as an egg, ကြက်ဥပေါက်သည်; to blister, as the hands or feet, ခြေပေါက်လို့ခရီးမသွားနိုင်ဘူး; to arrive, ရောက်သည်; to ferment (*intrans.*). *Der.* အပေါက်, and ဖေါက်။
ပေါက်ကွဲ, *v.* to burst (*intrans.*), သေနတ်ပေါက်ကွဲလို့လူသေသည်။
ပေါက်ကောင်, *n.* the winning animal in a thirty-six animal lottery.
ပေါက်ဆူး, *n.* a punch.
ပေါက်ဆပ်ပြာ, *n.* earth, used as a substitute for soap; *see under* ဆပ်ပြာ။
ပေါက်ဈေးအရ, *adv.* according to the current market rate.
ပေါက်ပေါက်ပန်း, *n.* colored artificial flowers, made of parched rice and strewn at festivals, weddings, and processions.
ပေါက်ပေါက်ပွင့်, ပေါက်ပေါက်ဖျော်, *n.* parched rice.
ပေါက်ပြဲ, *v.* to be torn and rent; to be lacerated, as the flesh; ပေါက်ပြဲသည့်ဒဏ်ရာ, a lacerated wound.
ပေါက်ပြောင် (*poetical*), *see* ဆင်ပြောင်, *n.* a full-grown, male elephant.
ပေါက်ပွား, *v.* to increase by propagation; applied to animals; not polite when applied to human beings.
ပေါက်ဖော်, *n.* a consanguineous relative; any relative, အဆွေအမျိုး,

[illegible] rather pejorative applied to Chinese, cp. Eng. "chink". (MMG 12/11/55)

ပေါက်ဘော်ဆွေမျိုး; *a term of mutual compellation,* used by the Burmese and Chinese.

ပေါက်ဘွား, *v.* to be born, brought forth; *comp.* မွေး ၊ တမိတဘတည်း ပေါက်ဘွားသောမောင်နှမ။

ပေါက်ရောက်, *v.* to arrive, to reach.

ပေါက်လား, ပေါက်လားဟူ၍, *adv.* (speaking) without any consideration, or regard to truth, or the feelings of others; (speaking) in an idle, profitless manner, သည်လူပေါက်လားပြောတတ်သည်စကားအခြေအမြစ်မရှိဘူး။

ပေါက်လွှတ်, ပေါက်လွှတ်စား, *adv.* of one's own will, without check or restraint, independently, မိုးလွှတ်စား။

ပေါက်လွှတ်ပြု, *v.* to take unwarrantable liberty, အခွင့်မရှိဘဲပေါက်လွှတ်ပြု။

ပေါက်လွှတ်သွား, *v.* to throw off restraint.

ပေါက်လွှတ်, ပေါက်လွှတ်စား, ပေါက်လွှတ်မဲ့စား, *corrupted into* ပေါက်လွှတ်ပဲစား, *adv.* or *a.* setting free from restraint, giving liberty to follow one's own inclination; ပေါက်လွှတ်လှေကလေး, a small boat or canoe without a rudder; ခင်ဗျားသားသမီးများငယ်သောအခါ၊ပေါက်လွှတ်မဲ့ထားလျှင်၊ကြီးသော်ဆင်းရဲလိမ့်မည်, if you, sir, allow your children when young, to follow their own inclinations, they will be poor when they grow up.

ပေါက်သွား, *v.* to pierce, pass through, ထုတ်ချင်းခပ်သွားသည်။

ပေါက်, 2, *v.* to strike forward and downward; to make sudden and vigorous strokes with a paddle from the stern of a boat, as in making a spurt in racing, ပဲ့ကလူပေါက်ပေးလို့ပန်းရသည်; to make a motion similar to that exhibited in hoeing, or chopping wood; *less than* ယက်; to strike with the forefeet, as a horse, to paw, ခင်ဗျားသည်မြင်းနားမသွားပါနှင့်၊တယ်ပေါက်တတ်သည်; to strike, as a serpent in biting, မြွေပေါက်မည်လို့ပါးပျဉ်းထောင်သည်။

ပေါက်ကြိုး, *n.* a cord twisted by hand; *see* လက်ပေါက်ကြိုး။

ပေါက်ဆတ်ပေါက်ဆတ်, ပေါက်ဆွပေါက်ဆွ, *adv.* limpingly, as when one foot is brought down with force and noise.

ပေါက်တူး, *n.* a hoe.

ပေါက်တူးပြား, ပေါက်ပြား, *n.* a broad hoe.

ပေါက်တူးလုံး, ပေါက်လုံး, *n.* a pickax.

†ပေါက် (ပင်), 3, *n.* the *Butea* tree, ပေါက်နက်။

ပေါက်နွယ်, *n.* the creeping *Butea.*

†ပေါက်ကရိ, *n.* a hod.

ပေါက်မြွက် (*pron.* ဖော့က်), *n.* a kind of official cap; *comp.* မောင်း။

ပေါက်ဆိန်, *see* ပုဆိန်, *n.* an ax.

ပေါက်ပန်း (ပင်), *n.* the *Agati* tree; ပေါက်ဖြူ, ပေါက်နီ, varieties of the same. The expression လူပေါက်ပန်း, "an idle coxcomb," derives its origin from the blossom of the *agati* tree, which, though of a brilliant color, is scentless.

ပေါက်ဖတ်, *n.* a kind of caterpillar, said to be much dreaded by goats, ပေါက်ဖတ်တုပ်လျှင်ဆိတ်သေတတ်သည်။

ပေါင်, 1 (from အပေါင်), *n.* a thigh, မိုဃ်းလည်းတောင်ကာ၊ ငွေးလည်းပေါင်ကာ။

ပေါင်ချွန် (*pron.* ဂျွန်), *n.* the groin.

ပေါင်ခွင် (*pron.* ဂွင်), *n.* the lap; *comp.* ရင်ခွင်။

ပေါင်တံ, *n.* the thigh, with reference to its length, ပေါင်တံရှည်သည်။

ပေါင်တွင်း, *n.* the inside of the thigh, ပေါင်တွင်းသား; ပေါင်တွင်းကြောမကြီး, the femoral artery.

ပေါင်ဗိုး (*pron.* ဗိုး), ပေါင်ဗိုးစမ, *n.* an induration in the groin.

ပေါင်ဖြူ, *n.* an untattooed thigh.

ပေါင်ရင်း, *n.* the upper part of the thigh, which joins the body.

ပေါင်ရိုး, *n.* the femur, thigh bone.

ပေါင်လယ်, *n.* the middle part of the thigh.

ပေါင်, 2, *v.* to superadd lengthwise, ဆံစုပေါင်သည်; to attach to the side of, for the purpose of strengthening or improving, မြှောင်သည်; to adhere to the side of, မြှောင်သည်, လှည်းဝင်ရိုးမကျိုးရအောင်၊ သံချောင်းကိုပေါင်လိုက်ပါ; သည်မိန်းမဆံစုမပေါင်တတ်ဘူး။

ပေါင်မြှောင်, *v.* same as ပေါင်; သည်သူသူတပါးထမင်းကိုသာပေါင်မြှောင်စားတတ်သည်၊ သူ့ထမင်းကိုဖြစ်လျှင်၊ တခါမျှမကျွေးဘူး, this individual sponges on others for his food; he never once furnishes food for others.

ပေါင်, 3, *v.* to pawn, mortgage, ကျွန်တော်ကြွေးထူလွန်းလို့၊ လယ်ဥယျာဉ်များကိုပေါင်ထားရပါသည်, as my debts were exceedingly numerous, I was compelled to mortgage my ricefields and gardens; အနှခံပေါင်, to effect a simple mortgage; ပေါင်ခံရောက်သည့်လယ်ရာများ. *Der.* အပေါင်။

ပေါင်နှံ, *v.* same as ပေါင်။

ပေါင်ရှင်, *n.* a mortgage in which the mortgager retains the right of redemption, or a sale with the right of redemption; a pawn or mortgage, which is forfeited at a specified period.

ပေါင်သေ, *n.* absolute sale or transfer; *lit.* a dead pledge.

ပေါင်သွင်, *n.* a mortgage in which the land is returnable within a limited time, and the debt is extinguished, အိမ်ကိုပေါင်သွင်ပြန်၍ငွေငါးရာချေးမနှင့်ပါ; an article deposited for a short time as a pledge.

ပေါင် (ပင်), 4, *n.* the breadfruit tree found only in Mergui and Tavoy, the *Artocarpus communis*.

ပေါင်မုန့်, *n.* baked bread. Europeans often wrongly say မုန့် for ပေါင်မုန့်။
ပေါင်မုန့်အကာ, *n.* a crust of bread.
ပေါင်း, 1, *n.* an arched covering or roof over a boat, carriage, or palanquin, ပေါင်းမိုး။
ပေါင်းကား, *n.* a howdah (*infreq.*), ဆင်ပေါင်းကား, မြင်းပေါင်းကား။
ပေါင်းကုပ်, *n.* a low arched roof, such as is used on common boats, လှေပေါင်းကုပ်; or on carts, လှည်းပေါင်းကုပ်; any arched covering of bamboos or wood.
ပေါင်းကူး (from ကူး, to cross over), *n.* an arch of brick or stone, a culvert, မုတ်ပေါင်းကူး; *comp.* မုတ်; *v.* to turn such an arch.
ပေါင်းကူးမြောင်း, *n.* a covered ditch; a sewer, မိလ္လာရေညစ်မြောင်း။
ပေါင်းချုပ် (*pron.* ဂျုပ်), *n.* an arched covering of any material; *higher than* ပေါင်းကုပ်, and implying some raised work beneath it.
ပေါင်း, 2, *n.* useless grass, weeds, shrubs, bushes, etc.
ပေါင်းထ, ပေါင်းပေါက်, *v.* to spring up, as such weeds, etc.
ပေါင်းထိုး, ပေါင်းသင်, *v.* to clear away weeds, bushes, etc.
ပေါင်းဖတ်, *n.* the rubbish accumulated in clearing away weeds, bushes, etc.
ပေါင်း, 3, *v.* to collect and unite in one, or to be collected and united in one; to add (*Math.*), နှောသည်; to put on (a turban), ခေါင်းပေါင်းပေါင်းသည်; to keep company, associate, သက်သည်, တော်သည်; *n.* a sum total; ကျွန်ုပ်တော်သားဘိန်းစားအရက်သမားတို့နှင့်ပေါင်းလို့ပျက်စီးသည်, it was because my son associated with opium eaters and drunkards, that he was ruined; တသက်ပတ်လုံးကံနှင့်အမျှပေါင်းပါမည်, throughout life, for the duration of my destiny, will I be united (to you). *Der.* အပေါင်း။
ပေါင်းချုပ် (*pron.* ပေါင်း), *n.* a total, a grand total, ပေါင်းချုပ်စာရင်း။
ပေါင်းထုပ်, *n.* a large turban consisting of many folds or involutions, ခေါင်းပေါင်းဦးထုပ်။
ပေါင်းသက်, ပေါင်းတော်, *v.* to keep company, associate; to become partners in business; to cohabit, ပေါင်းတော်ရက်တင်; ဦးမိုးနှင့်ဦးလူပိန်းပွားစီးပွားကိုပေါင်းသက်ရှာကြံကြသည်, U Mo and U Lu Bein have formed a partnership, and are seeking (to make their fortune); ပေါင်းသက်သင့်မြတ်။
ပေါင်းတော်ဆက်ဆံ, *v.* to have communion, fellowship.
ပေါင်းသင်း, *v.* to join in a company, to unite in forming a society. *Der.* အပေါင်းအသင်း။ /[illegible]
ပေါင်း, 4, *v.* to bake in an oven, or cook by steam; to extract vapor by heat, in the process of distilling.

ပေါင်းအိုး, ပေါင်းချောင်, *n.* a pot or vessel of any kind, with a perforated bottom, used in cooking by steam; ပေါင်းချောင်မှန်အိမ်, a globe and lamp.

ပေါင်းအိုးဖုံး, ပေါင်းချောင်ဖုံး, *n.* the head or cover of a still.

ပေါင်းခံ, *v.* to receive vapor in the head of a still; to steam clothes in order to whiten them, အဝတ်ကိုပေါင်းခံ၍လျှော်သည်။

ပေါင်းခံအိုး, *n.* the lower pot used in cooking by steam.

ပေါင်းခံချက်, *v.* to distil liquor.

ပေါင်းတင်းကျည် (from တင်းဝါး, and ကျည်), *n.* the hollow bamboo in which some kinds of rice are cooked.

ပေါင်းဖို, *n.* an oven.

†ပေါင်းကွတ်, *n.* a round summer, or longitudinal timber, sustaining a floor; *comp.* ရက်မ; သစ်မရခင်စပ်ကြားဝါးပေါင်းကွတ်, တလိုင်းပေါင်းကွတ်, မြန်မာပေါင်းကွတ်။

ပေါင်းဘီ (*pron.* ဘောင်းဘီ), *n.* pantaloons, trousers, small clothes.

ပေါင်းဘီတို, *n.* breeches.

ပေါင်းဘီသိုင်းကြိုး, *n.* braces, suspenders, ပေါင်းဘီဆိုင်းကြိုး။

ပေါင်းသရဖူ (*pron.* ဖောင်း), *n.* a king's crown, ပေါင်းတော်သရဖူဆောင်းတော်မူသည်။

ပေါရာဏကထာ, *n.* ancient or obsolete language, ပေါရာဏကထာစကား, ရှေးလူဟောင်းသုံးသောစကား။

ပေါရိသာဒ်, ပေါရိသာဒဘီလူး, *n.* a famous *bilu*, mentioned in Buddhist legend; first a prince and later transformed into a *bilu*. In consequence of the preaching of သုတသောမ, he again became a human being; while he was a *bilu* he had a servant named ဒါသက, whom he used to threaten to devour, if his supper of human victims failed; hence the saying, လူသားမရလျှင်ဒါသက; used in a modern sense to signify the insistence of one's wishes being carried out by the person enjoined to do so.

ပေါလော, *adv.* buoyantly, floatingly, afloat.

ပေါလောနေ, *v.* to float, ပယင်းစစ်လျှင်ရေပေါ်လောနေသည်, if it is real amber it floats on the water; သူငယ်ကလေးလှေပေါ်ကကျသည့်အခါပေါလောနေသည်, when the child fell from the boat, he floated on the water; လှေမှောက်သော်လည်း၊ ကျွန်းသားလှေမှန်လျှင် ပေါလောနေလိမ့်မည်, though the boat should capsize, yet, if it is a teak boat it will float.

ပေါလောပေါ်, *v.* to rise to the surface (of water); to appear.

ပေါလောမျော, *v.* to float down (with the tide or current), လှေပေါလောမျော၍သွားပြီ။

ပေါ့, 1. *v.* to be light, not heavy, မလေး, ရေငန်ကူးလျှင်၊ ကိုယ်အလွန်ပေါ့သည်, one's body is very light when swimming in salt water; to be insipid, deficient in flavor, အရသာမရှိ; to be light, quick in motion, လျှင်သည်; to be light, worthless, inefficient, careless, ပေါ့တန်သည်, မင်းလုပ်ပုံတယ်ပေါ့သည်; to be slightly deranged, စိတ်ပေါ့သည်, သွပ်သည်; to lessen, as the temperature of the atmosphere, လေမတိုက်လို့အချမ်းပေါ့သွားပြီ; to be brackish, as water; to be feeble; *in an extended sense*, to be flippant in language, referring more to a want of vigor of ideas and sentiments, than to poverty of expression; to experience a sensation of relief after paroxysms of pain, နာကောင်းရှလို့ခေါင်းကိုက်တဆိတ်ပေါ့သွားပြီ; to be wanting in dignity, အစိုးရကြီးဖြစ်သော်လည်း၊ အပြောအဆိုအနေအထိုင်အလွန်ပေါ့သည်. *Der.* အပေါ့။

ပေါ့စပ်စပ်, *adv.* in a heedless, unsteady, careless manner; *see* ပေါ့တိပေါ့တေ့။

ပေါ့စား, ပေါ့တန်, *v.* to be light, worthless, inefficient.

ပေါ့တိပေါ့တေ့, ပေါ့လီးပေါ့လေ့, *adv.* in a heedless, unsteady, careless, inefficient manner.

ပေါ့ပါး, *v.* to be light, quick in motion, active, nimble, အလွန်ပေါ့ပါးသည့်လက်ဝှေ့သတ်, a very nimble boxer.

ပေါ့တိုက်, *v.* to graze, တိုက်ချော်သွားသည်။

ပေါ့ဖျင်း, *v.* to be inefficient and worthless.

ပေါ့လျော့, *v.* to be remiss, slack, ငယ်စဉ်အခါပညာသင်ပေါ့လျော့သောကြောင့်၊ ကြီးသောအခါအသက်မွေးကျပ်သည်; ပေါ့လျော့စွာပြုလုပ်, to do superficially.

ပေါ့လွင်, *v.* to be foolishly jovial, merry.

ပေါ့သွား, *v.* to become insipid.

ပေါ့, 2, *verb. affix,* of course; used in closing a sentence, ပ (*colloq.*), ရှိဒါပေါ့, သွားဒါပေါ့; *often coupled with* သား, အသိသားပေါ့, အဖြင်သားပေါ့။

ပေါ်, *v.* to appear, come to light; to rise to view; to become known, as a secret; to recur to one's memory, as something temporarily forgotten. *Der.* အပေါ်, and ဘော်။

ပေါ်ထင်, *v.* to become conspicuous; ပေါ်ပေါ်ထင်ထင်, openly, ပေါ်ပေါ်ထင်ထင်အိန်းရောင်းသည်။

ပေါ်ထွက်, *v.* to make an appearance; to be presented to the mind, as a plan, scheme, အကြံအစည်ပေါ်ထွက်သည်; to appear, as the sun above the horizon.

ပေါ်ပေါက်, *v.* to come to light (usually said of a crime); to become

known, သည်ထားပြမှုမှာအစအနရလျှင်၊ ကေ့ဆ္ဖောပေါ်ပေါက်လိမ့်မည်, if one gets a clue in this dacoity case, it will assuredly come to light.

ပေါ်လာ, *v.* same as ပေါ်။

ပေါ်လွင်, *v.* to be bright and showy in color, as a ပုဆိုး, or ထမိ, အရောင်အဝါပေါ်လွင်သည်; *sometimes* ပေါ်လွင် has the same meaning as ပေါ်ထင်, ရှေကကဲ့သို့ပေါ်ပေါ်လွင်လွင်မနေဝံ့ဘူး။

ပေါ်လှ, *v.* to come in sight.

ပေါ်သစ်စ, *n.* first appearance of a new thing, ထက်သစ်။

ပို, 1, *n.* a basket, smaller and less substantial than ပုတ်; ကြက်သွန်ပို, ငွမ်းပို, ထန်းလျက်ပို။

ပို, 2, *n.* a piece used in a certain game (ပဆစ်), ပိုရှင်, ပိုဘော, ပိုလိုက်, ပိုသွား; *comp.* ကျား။

ပို, 3, *n.* the crosspieces that support the deck of a large boat; the cross bamboos or pieces of timber which hold rafts together; the word is also applicable to the crosspieces placed on the gunwales of two boats or canoes lashed together, so as to make a temporary raft, မြစ်းကူးရအောင်၊ လှေနှစ်စင်းပိုပစ်တွဲချည်၍၊ ငင်းအပေါ်ကမြင်း နင်းကျော်းကောင်းမွန် စွာခင်းကျင်းလုပ်ကိုင်ရမည်။

ပိုခင်း, ပိုပစ်, *v.* to lay the said pieces.

ပို, 4, *v.* to exceed, be superabundant, whether for better or for worse, ပိုလို့လည်းမယူချင်ဘူး၊ လျော့လို့လည်းမယူချင်ဘူး; *comp.* သာ. *Der.* အပို။

ပိုမောက်, *v. see the parts.*

ပိုမို, *v.* same as ပို, ဧည့်သည်များလာမည်လို့၊ ပိုမိုချက်ပြုတ်ထားပါသွီးရယ်, as guests will come, cook an extra quantity of food, my daughter.

ပို, 5, *n.* a weight equal to five ticals (*obs.*).

ပိုက်, 1 (*pron.* ဗိုက်) (*an abbrev. of* ဝမ်းပိုက်), *n.* pregnancy.

ပိုက်ပူ, *v.* to have a protuberant stomach, ပိုက်ကြီး; *see* ဆီးကြီး။

ပိုက်ရှိ, *v.* to be *enceinte* (*vulgar, but in common use*).

ပိုက်, 2, *n.* a sweep net, seine; *comp.* ကွန်; ငါးသလောက်ပိုက်, ကြောင်ကြီးပိုက်။

ပိုက်ကွက်, *n.* a mesh.

ပိုက်ချ, *v.* to cast, or set a net.

ပိုက်ချည်တို, *n.* a kind of dragnet.

ပိုက်ခွန်, *n.* a tax on fish nets, net tax.

ပိုက်စိပ်ထိုက်, *v.* to catch fish with a closely-meshed net.

ပိုက်ဆွဲ, *v.* to drag a net.

ပိုက်တိုက်, *v.* to drag the bottom of a river, pond, etc.

ပိုက်ထိုး, *v.* to net, to make a net.

ပိုက်ဝမ်းပူ, *n.* a kind of dragnet.

ပိုက်, 3, *v.* to hold in the arms, to hug; implying that the person or thing is taken up in the arms; *comp.* ထက်, and ပွေ့; to put into a fold of the waistcloth, ခါးပိုက်မှာပိုက်သည်; အကလေးကိုပိုက်ထား လိုက်ပါ။

ပိုက်ထုပ်, *v.* to take particular care of; *combined with* မွေးမြူ; *or reduplicated and used adverbially*; ကျွန်ုပ်ငွေများကိုပိုက်ထုပ်ထားလိုက်ပါ; ငယ်ကတည်းက ပိုက်ထုပ် မွေးမြူထားသည့် သားကြီးမှာ အမိကို ပုန်ကန်သည်, even the elder son, whom I have taken care of and nurtured since infancy, rebels against his mother; ဘုန်းကြီးဦးညာဏမောင်လှဦးကိုပိုက် ပိုက်ထုပ်ထုပ်ပြုတတ်သည်။

ပိုက်ပွေ့, ပိုက်ထက်, *v.* to hold in one's embrace; *see the parts.*

ပိုက်, 4, *v.* to punctuate, make stops in writing, to mark off sentences or lines, ပိုက်မ, ပိုက်သေး, ပိုက်မခတ်သည်, ပိုက်မခံသည်; ပိုက်သေးထားသည်, to punctuate; လေးလုံးပိုက်လင်္ကာ, ငါးလုံးပိုက်လင်္ကာ. *Der.* အပိုက်။

ပိုက်စုံ, *n.* a kind of verse, ပိုက်စုံရတု (*pron.* ရဒု), ပိုက်စုံလင်္ကာ။

ပိုက်ဆန် (ပင်), *n.* the flax plant.

ပိုက်ဆန်ကြိုး, *n.* a rope, made of flax.

ပိုက်ဆန်ချည်, *n.* thread, made of flax.

ပိုက်ဆန်လျှော်, *n.* the fibrous part of the flax plant.

ပိုက်ဆံ (Beng.), *n.* pice; ပိုက်ဆံ is frequently used with ကြေးငွေ, ကျွန်ုပ်မှာပိုက်ဆံကြေးငွေမရှိ, I have no money.

ပိုက်ဆံခတ်, *v.* to change silver for copper coin.

ပိုက်ဆံရွှင်, *v.* to be flush of cash (*familiar*).

ပိုင်, 1, *v.* to own, possess, have a right to; *more than* ဆိုင်; to have authority over, အစိုးရသည်; သည်မြင်းကိုဘယ်သူပိုင်သလဲ, who owns this horse? ခင်ဗျားပိုင်မှန်းကျွန်တော်ယခုမှသိသည်, I was only just now aware that you own it; သည်နယ်ဘယ်သူပိုင်သလဲ, who has authority over this territory? ပိုင်ကားစိုးစံ။

ပိုင်စိုးပိုင်နင်း, *adv.* assuming the right of using, controlling, etc., ပိုင်စိုးပိုင်နင်းပြုသည်, ပိုင်စိုးပိုင်နင်းလုပ်သည်, ကျွန်တော်မျိုးအိမ်မှာပိုင်စိုးပိုင်နင်း လာမပြုနှင့်။

ပိုင်ဆိုင်, *v.* to have collective authority, as two or three joint owners of property; to have authority over.

ပိုင်ဆိုင်ခွင့်. *n.* a title, just claim, တောင်းပိုင်သောအခွင့်။

ပိုင်နက် (from အနက်, a collection), *n.* property, that which belongs to one, ပိုင်ရာ; that which belongs to one's jurisdiction, နိုင်ရာ; *in*

colloquial, premises; ဗိုင်နက်ကျူးလွန်သည်, to trespass upon the premises of another.

ဗိုင်နိုင်, *v*. to have authority over.

ဗိုင်သ, *v*. same as ဗိုင် (*poetical*), စိုးဗိုင်သ; also used in solemn discourse, in speaking of the Creator, ရေမြေဗိုင်သ ဘဝသခင်အရှင်ကောင်းမင်းမြတ်, He who rules over land and water, Excellent Sovereign, Lord of the Universe.

ဗိုင်, 2, *v*. to be soft and very cohesive; *comp*. စေး။

ဗိုင်, 3, *n*. a pie, one-twelfth of an anna.

ဗိုင်း, *v*. to divide, sever. *Der*. အဗိုင်း, တဗိုင်းတစ, တဗိုင်းပဲ။

ဗိုင်းကွက်စာရေး, *n*. a holding recorder in a settlement office.

ဗိုင်းခြား, *v*. to make a separation between, to draw a dividing line, to distinguish, make distinct; *comp*. သားနား; သည်ဥစ္စာများကိုမရောရှက်ရအောင်ဗိုင်းခြားထား, separate these things, so that they may not get mixed; စကားကိုဗိုင်းခြားပြောပါ; မြို့အုပ်မင်းနှစ်ဦးတို့နယ်ကိုဗိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြီးပြီ, the jurisdictions of the two *myooks* have been demarcated; to discriminate, make a distinction in the mind.

ဗိုင်းခြားကန့်သတ်, *v*. to fix the boundaries of, သတ်မှတ်သည်။

ဗိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း, *n*. demarcation.

ဗိုင်းခြေ, *n*. a denominator.

ဗိုင်းဖြတ်, *v*. to dissect; to divide by cutting crosswise into two or more pieces; သစ်သီးဗိုင်းဖြတ်မစားအပ်. The Burmese think that it is not proper to eat fruit which has been cut crosswise.

ဗိုင်းဝေ, *n*. a numerator.

ဗိုင်းသတ်မှတ်, *v*. to demarcate.

ဗိုင်းသီးသန့်, *v*. to make a separation between, to distinguish; *see* ဗိုင်းခြား။

†ဗိုင်းတန်သယ်, *n*. a species of green bulbul, the *Phyllornis Hardwickii*.

ဗိုလိုပက်လက်, *adv*. open and exposed, စားစရာများကိုဗိုလိုပက်လက်ထားသည်, ဗိုလိုပက်လက်အိပ်သည်။

ပို့, 1, *v*. to convey or conduct (to a person or place); to teach books, စာပို့သည်; to offer, as a good wish or a blessing, မေတ္တာပို့သည်; သည်သူငယ်ကိုဟိုဘက်ကမ်းသို့လှေနှင့်ပို့လိုက်ပါ, take this child by boat to the other bank; ဦးထုံးကြီးအကလေးများကိုစာပို့နေသည်, U Tongyi is engaged in teaching children; မှောင်မိုက်၊လသာမရွေး၊မနေမနားပို့ရမည်။

ပို့ချ, *v*. to teach books.

ပို့ဆောင်, *v*. to convey or conduct (to a person or place); ဘုရားလောင်းသည်၊ နတ်သို့း၊ ငါ့ကို ဗိမ်လာဖြည့်သို့ ပို့ဆောင်လော့ဟုဆို၏, the embryo

-ချို PMT/MST:11; BG:93

Buddh said, Daughter of a *nat*, do thou convey me to the country of Midila.

ပို့သ, *v.* to carry and present; to teach books; to offer, as a good wish, or a blessing.

ပို့, 2, *v.* to be thrown into or upon; to have earth or any substance thrown into (as into a pit, so as to nearly fill it); to be silted as a channel, နုန်းပို့, သဲပို့; တွင်းမြေပို့, to be choked with earth or rubbish, as a well. *Der.* ပို့။

ပိုး, 1, *n.* an insect; any small animal without distinguishable bones; the silkworm, ပိုးကောင်; silk; ပိုးရှစ်ဆယ်, the eighty different species of worms, which, according to the Burmese, inhabit the body of man. The Singhalese affirm that there are ninety species.

ပိုးအိမ်, *n.* a cocoon.

ပိုးကတ္တီပါ, *n.* silk velvet.

ပိုးကာ (from ကာ, to ward off), *n.* a sheathing board, so called because used to protect the hull of a vessel from worms; a thin, narrow board, resembling a sheathing board, but used for any purpose, ပိုးကာပျဉ်။

ပိုးကောင်, *n.* an insect; the silkworm.

ပိုးကျ, *v.* to be infested with insects, eaten by worms.

ပိုးခွ, *v.* to wind off silk or cotton thread from a ရဟတ်။

ပိုးချည်, *n.* silk thread.

ပိုးစဉ်, *n.* a small, flying insect that infests the eyes.

ပိုးစာ, *n.* a silkworm's food; ပိုးစာပင်, the mulberry tree.

ပိုးဖီ, *n.* a species of worm found in the dung of cattle; *see* ပိုးတီ။

ပိုးစုန်းကြူး, ပိုးစုန်းကြူး (*pron.* ကြူး), *n.* a firefly or glowworm; ပိုးစုန်းကြူး *is the written*, ပိုးစုန်းကြူး *the colloquial, form.*

ပိုးဓာတ်ထိုး, *n.* the larva of the mosquito.

ပိုးညှင်း, *n.* fine silk.

ပိုးတီ, *n.* a species of worm very extensile and contractile.

ပိုးတီထိုး, *v.* to slice in a particular way, preparatory to pickling, as mangoes, onions, etc.

ပိုးတုံးလုံး, *n.* a chrysalis; a grub; a worm.

ပိုးထောက်, *v.* to perforate (cloth or paper), as an insect.

ပိုးထ, *v.* to arise, exert itself. *Der.* ဖျင်းပိုးထ, သွားပိုးထ။

ပိုးထည်, *n.* silk, silk cloth; ပိုးထည်ယက်, *v.* to weave silk.

ပိုးထိ, *v.* a euphemism for မြွေကိုက်။

ပိုးထိုး, *v.* to be eaten by worms, worm-eaten; to bore or tunnel, as an insect.

ပိုးတွေး, *v.* to be worm or weevil eaten, as rice, causing the rice to conglomerate, ဆန်ပိုးတွေးသည်, နှမ်းပိုးတွေးသည်, ဆန်သေတ္တာထဲတာရှည်လှောင်ထားလျှင်၊ပိုးတွေးတတ်သည်။

ပိုးနားသန် (*pron.* ပိုးနသန်), *n.* the coiling centiped, ပိုးနားသန်ကောင်။

ပိုးပရန်, *n.* a kind of flying insect (*often called* ပိုးဖလန်).

ပိုးပေါက်, *n.* a hole or perforation made by an insect.

ပိုးပေါက်ပေါက်, *n.* a kind of insect which lives in water.

ပိုးမင်းတောင်တာ, ပိုးမဲတောင်တာ, *n.* the green and golden beetle, a species of *Buprestis*; this beetle feeds on the juice of the ဆူးရစ် tree, *Acacia pennata*.

ပိုးမြည်မြွေး, ပိုးရည်မြွေး, *n.* a firefly or glowworm; *see* ပိုးစုန်းကြူး။

ပိုးမွှား, ပိုးမွ, *n.* insects in general.

ပိုးလုံးကောင်, *n.* a milleped, sow bug.

ပိုးလောက်လမ်း, *n.* the larva of the mosquito.

ပိုးလောင်း, *n.* an insect like the sand fly (ဖြုတ်), but smaller; the bite of this insect causes intense itching.

ပိုးသေ, *v.* to be dead. *Der.* ပျက်နှာပိုးသေ။

ပိုးဟပ်, *n.* a cockroach.

ပိုး, 2, *v.* to fix or fasten one on another for the purpose of strengthening; to bear on the back, နောက်ကပိုးသည်; *comp.* ထမ်း and ရွက်; ရက်မမခိုင်လို့သစ်သားပိုးရိုက်သည်, as the girder was weak, he strengthened it by nailing on a piece of wood; ရန်ကုန်မြို့တာပတ်ပွဲမှာကျွန်တော်ကိုယ်ပေါ့သောကြောင့်၊မြင်းကိုခဲထုပ်ပိုးစီးရသည်, in the Rangoon races, being light, I was obliged to ride carrying leaden weights; သူငယ်ကလေးကိုကျောပိုးလိုက်ပါ, carry the child on your back, please. အောက်ပိုးကျိုက် was formerly used instead of ခါးတောင်းကျိုက်. *Der.* နှိပိုး, ထမ်းပိုး, and သယ်ပိုး။

ပိုးစိုးပက်စက်, *adv.* recklessly, without consideration and regard to propriety or decency, indecorously; ခင်ဗျားပိုးစိုးပက်စက်အလွန်ပြောတတ်သည်, you, sir, are in the habit of talking in a very reckless fashion; ပုကန်ပြားများကိုပိုးစိုးပက်စက်ထားလို့ကွဲကုန်ပြီ, owing to your having put the plates down carelessly, they are all broken.

ပျ (ကောင်), *n.* a kind of insect destructive to plants, especially to the ဖဲလွှန်း (100).

ပျက်, 1, *v.* to be ruined, destroyed; to fail, so as to be lost to a cause or party; to fall through, as a plan or scheme; to be interrupted in doing one's work; ကျွန်တော်အကြံအစည်အကောင်းသားနှင့်၊ခင်ဗျားဝင်

ပွေသည်အတွက်၊ပျက်သွားသည်, ကျွန်ုပ်ကိုမောင်ထင်ဆိုသူက၊မဟုတ်မမှန်အမျိုး ရထံလျှောက်ထားခြင်းကြောင့်၊အလုပ်အကိုင်ပျက်သည်။

ပျက်ကွက်, *v.* to be disarranged, disturbed, suffer detriment, deterioration, impairment; generally implying that such impairment is due to carelessness or neglect, ပျက်ကွက်ထစ်လပ်။

ပျက်စီး, ပျက်ပြား, *v.* to be ruined, destroyed, ပျက်စီးယိုယွင်း။

ပျက်စီးဆုံးရှုံး, *v.* to be doomed, ruined; ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်း, utter ruin.

ပျက်ပြုန်း, *v. see the parts*; မောင်ရွှေပွင့်ဥစ္စာပစ္စည်းပျက်ပြုန်းရုံမက၊အသက်ဆုံးရသေးသည်။

ပျက်ပြို, *v.* to come to ruin.

ပျက်ယိုယွင်း, *v.* to be ruined, destroyed.

ပျက်, 2, *v.* to be witty, droll, comical, funny; to jest, play the buffoon; to trifle with; လက်စွဲမောင်ကျော်ပျက်လိုက်လျှင်ပွဲအလွန်ကျသည်။

ပျက်ချော်, *v.* same; to deride, treat with derision, ပျက်ချော်ချော်နိုင်သည်။

ပျက်တီးပျက်ချော်, *adv.* in a droll, comical, derisive manner, ငါ့ကိုပျက်တီးပျက်ချော်နှင့်လာမပြောပါနှင့်။

ပျက်, 3, *v.* to add to, put into, as a very little into a larger mass; *less than* စွက်; one kind of လောင်း, ပျက်လောင်း၍တဖန်စိကုံးလိုက်ဦးအံ့။

ပျက်သိကာ, *adv.* a very little, အနည်းငယ်; ဟင်းပေါ့သည်၊ဆားပျက်သိကာထည့်လိုက်ပါဦး။

ပျက်သိသိ, *adv.* deficient in relish, လိုသောအရသာပေါ့သည်နှင့်; ဘိလပ်ရေအချိုပေါ့လို့ပျက်သိသိရှိသည်။

ပျင်, *see* ပြင်, *v.* to prepare, put in order; to amend, correct, repair.

ပျင်တောင်ဥ, *n.* a kind of plant, a species of spirical *Costus*; *see* ဗထိ တောင်ဝေး; said to be an article of food in times of scarcity.

ပျင်ဒန်းငလင်, *n.* *Sida* hemp.

ပျင်း, *v.* to be lazy, idle, indolent; to be loth, reluctant (to do), averse to; *in the latter sense, chiefly used as a qual. verb. affix, e.g.*, မြင်ပျင်းသည်, to hate to see, ကြားပျင်းသည်, to hate to hear; ခင်ဘျားအလွန်ပျင်းသည့်လူ; ပြည်မြို့သို့ကျွန်ုပ်အလွန်သွားပျင်းသည်; ခင်ဘျားပြောသည့်စကားကိုအလွန်ကြားပျင်းသည်; ရှေ့နေမောင်ကြွက်မြူဆင်းရဲသားအပေါ်မှာ အတိုးများစွာယူစားသည်မှာ၊ အလွန်ခံပျင်းစရာကောင်းသည်; to be dull and uninteresting, as one's surroundings, သည်မြို့အလွန်ပျင်းစရာကောင်းသည်; to be affected with *ennui*, (bored) အပျင်းပြေလောက်ပွဲကိုသွားကြည့်မိသည်. *Der.* အပျင်း။

ပျင်းပိုးထ (*pron.* မိုး), *v.* to be very lazy; to become dull by inaction, သည်လူပျင်းပိုးထသည်၊မြန်မြန်ထက်ထက်မလုပ်ဘူး; *see* ပိုးထ။

ပျင်းရိ, *v.* to be lazy, idle, indolent.

ပွစ်, *v.* to weave grass (for roofing) by doubling and tying on a stick; သက်ငယ်ပွစ်သည်, သက်ငယ်တပွစ်သွင်းလိုက်ပါဦး *Der.* ကင်ပွစ်, စဘး ပွစ်, ဒနိပွစ်, and သက်ငယ်ပွစ်။

ပျဉ် (ပင်), 1, *n.* a kind of tree.

ပျဉ်, 2 (*pron.* ပျဉ်း), *v.* to be reduced to a level, by some modification of the surface, or by being so close and thick, as to fill up all interstices; *comp.* ပြား; *n.* a board, a plank, ပျဉ်ပြား; a flat surface; *used in composition with other words,* as ကျောက်ပျဉ်, ပါးပျဉ်, လက်ဝါးပျဉ်; တပျဉ်တည်း, on the same level.

ပျဉ်ခင်း, *v.* to lay with boards, as a floor.

ပျဉ်ထရံ, *n.* board walling.

ပျဉ်ထောင်, *v.* to cover the side of a house, make a partition with boards, ပျဉ်ထောင်အိမ်, ခင်ဘျားအိမ်ပျဉ်ထောင်ပျဉ်ခင်းအိမ်လား။

ပျဉ်ပြား, *n.* a board; a plank.

ပျဉ်း (*pron.* ပျဉ်း), *v.* to be tough, so as to yield to force without breaking, မထော်; to be dull, stupid; ထားဝယ်ကြိမ်အလွန်ပျဉ်းသည်; to be tough, not tender, သည်အမည်းသားတယ်ပျဉ်းသည်. *Der.* အပျဉ်း။

ပျဉ်းတွဲ, *v.* to be dull, stupid (*rare in colloq.*).

†ပျဉ်းကတိုး, *n.* ironwood, the *Inga xylocarpa*; the wood of this tree is much used for house posts.

ပျဉ်းတော်သိမ်, *n.* a small tree with white flowers and bright red berries; the *Clausena heptaphylla*; there are two kinds, termed by the Burmese, အယည်, and အရိုင်း; the leaves of the cultivated kind are eaten with curry; if eaten in large quantities it acts as a gentle purgative.

ပျဉ်းမ, *n.* the queen *Lagerstrœmia.*

ပျဉ်းမဖြူ, *n.* white *jarool*, much used in house-building.

ပျပ်, *v.* to be low, squat, flat, and broad, in comparison with the height; *comp.* နိမ့်; to be in a low, stooping, crouching posture, ဝပ်သည်; *commonly used in a reduplicated form,* သည်လူပျပ်ပျပ်ကလေး။

ပျပ်စပ်, ပျပ်ဝပ်, *v.* to be in a low, stooping, crouching posture.

ပျပ်နွဲ, *v.* to be habitually fixed in a humble posture; *used only as an adverb, in a reduplicated form.*

ပျပ်နွဲကြီး, *adv.* indisposed to move, ပျပ်နွဲကြီးထိုင်မနေနှင့်၊ မြန်မြန်ထပါ။

ပျမ်း, *v.* to spread out, distribute throughout, according to some rule, သည်ပုကန်ထဲမှာဟင်းစုထည့်မထားနှင့်၊ ပုကန်နှစ်လုံးမှာပျမ်းထည့်လိုက်ပါ။

ပျမ်းမျှ, *v.* same as ပျမ်း; တရာမှာသုံးပိုင့်ပျမ်းမျှလျှင်၊ ထယ်လောက်စိကျသလဲ

ပျမ်းမျှယူ, *v.* to take an average.

so-called "curry leaf" tender leaves /qaywe'nn./ used as /tan.zaya/ & in HMU
/kalaihin:/ in UB

ပျံ, *v.* to fly, as a bird, as sparks of fire, as rays of light.
ပျံကာဝဲကာ, *adv.* in a flying, circling manner, as a bird.
ပျံလွှား (*pron.* ဗျံလွှား), *n.* a species of swallow, the *Hirundo Daurica*; *comp.* မိုးဆီးငှက်, the *Hirundo rustica.*
ပျံ့, *v.* to be scattered, spread, diffused, as perfume, as rays of light, as news, etc., ရန်ကုန်မြို့ပေါ်တွင်ဦးအုန်းခိုင်အညွှန်ရုဏ်သတင်းပျံ့သည်။
ပျံ့နှံ့, *v.* to be diffused throughout, ပျံ့နှံ့ကြော်ငြာ, လူမှုရေးတလောတတ်ပြား ကွဲပြားပျံ့နှံ့နေကြသည်, ကြော်ငြာပျံ့နှံ့သိအောင်။
ပျံ့ပျူး, *v.* to be pleased in mind, to enjoy one's thoughts, စိတ်ပျံ့ပျူး; to be a level, agreeable surface, သည်အရပ်မြေနေစရာထိုင်စရာအလွန်ကောင်း သည်၊ ပျံ့ပျံ့ပျူးပျူးရှိသည်။
ပျံ့ပွား, *v.* to spread and increase in the sense of prospering; also applied to the diffusion of knowledge, and to the exciting of the passions, ကိလေသာပျံ့ပွားစေသည်; ပေါးချေးကောင်းကထည်းကဲ၊ ကျွန်တော်ဥစ္စာပစ္စည်း များစွာပျံ့ပွားသည်။
ပျံ့ရွှင်, *v.* to be cheerful, ရွှင်စွာပျံ့ရွှင်သည်; usually applied to young people.
ပျံ့လွင့်, *v.* to be scattered, dissipated.
ပျံ့သင်း, *v.* to be diffused and odoriferous.
ပျာ, *v.* to be in a hurry, bustle; to flurry one's self, သည်ကိစ္စမှာမောင် ရွှေထွန်းခိုင်းရန်မတော်ပါ၊ အလွန်ပျာတတ်သည်, it is not advisable to depute Maung Shwe Dun on this business, as he is in the habit of flurrying himself.
ပျာယာ, *v.* same; *chiefly used adverbially*, ပျာယာခတ်အောင်, in a disorderly hurry. *Der.* ကပျာကယာ။
ပျာယီးပျာယာ, *adv.* from above, ပျာယီးပျာယာနှင့်ဘယ်ကပြေးလာသလဲ။
ပျား, *n.* a honeybee.
ပျားအုံ (from အုံ, a bulge), *n.* a nest of bees, including the honeycomb.
ပျားစွဲ, *v.* to swarm, as bees.
ပျားတမ, *n.* a swarm of bees, ပျားအုပ်။
ပျားတံ, *n.* a branch or any other thing to which a swarm of bees adheres and attaches the honeycomb, ပျားစွဲသည့်အတံ။
ပျားတူ (*pron.* ဗျတူ), *n.* a hornet.
ပျားတူအုံ, *n.* a hornet's nest.
ပျားတူအုံလိုက်, *v.* to suppurate in several places, as a carbuncle, or when afflicted with အနာပဆုပ်။
ပျားတူငှက်, *n.* the large bee-eater.

ပျားတူတံ, *n.* a tubule, sucker, made of a reed, quill, etc.
ပျားတူတုပ်, *v.* to sting, as a hornet.
ပျားတူတော, *n.* a locality where bees are plentiful.
ပျားပန်းခတ်, *v.* to suck juice from flowers, as a bee; also applied figuratively to active or fidgety persons, ပျားပန်းခတ်သလိုနားမနေဘူး။
ပျားဖွပ်, *v.* to take honey from bees.
ပျားမွဲ, *n.* a small kind of honeybee; *see* ယင်ပျား။
ပျားမှက်, *n.* a drone.
ပျားရည်, *n.* honey.
ပျားလပို (from နွားလပို), *n.* a honeycomb.
ပျားသငယ်, *n.* young bees.
ပျားသန်, *n.* a small kind of honeybee; a kind of hornet.
ပျားသလက်, *n.* the cells occupied by young bees. They are eaten in curry by the Burmese, after the wax has been extracted.
ပျားသွန် (from သွန်, to be ineffectual), *n.* a deserted, empty honeycomb.
†ပျားသက် (နာ) (*pron.* ပသက်), *n.* a small ulcer formed at each corner of the mouth, ပျားသက်နာပေါက်သည်။
ပျူငှာ (*pron.* ပျူငါ), *n.* courteous behavior, kind attentions, politeness, လောကဝတ်, ကုန်သည်မောင်ထော်အာ၊လောကဝတ်ပျူငှါအလွန်ရှိသည်, Maung Taw A, the merchant, has very winning politeness.
ပျူပျူငှာငှာ, *adv.* courteously, engagingly, politely.
ပျောက်, *v.* to disappear, ကွယ်သည်; to be lost, ကျွန်ုပ်နာရီကလေးတွဲနှယ်ပျောက်ပါလိမ့်မည်လဲ. *Der.* ဖျောက်။
ပျောက်ကင်း, *v.* to be free from, as a disease, ရောဂါပျောက်ကင်းမှုပြန်ချင်ပါသည်။
ပျောက်ကော, *v.* to be obliterated; to die out, as a race; to be obsolete, ရှေးစကားဟောင်းပျောက်ကောသည်၊ယခုအခါစကားသစ်သုံးကြသည်။
ပျောက်ပျက်, ပျောက်ရှ, *v.* to be lost, ဘိုးရာဇာသည်မိမိအရိုးများပျောက်ပျက်သည်တိုင်အောင်၊ရာဇဝင်တွင်နေရစ်လိမ့်မည်, Bo Raza will remain in history, even until his bones have disappeared.
ပျောက်လွင့်, *v.* to disappear and be blown away; to vanish; *see the parts*; သည်ဆေးကိုစားသည့်နေ့ကစ၍ရောဂါအနာရောယ်တို့သည်ပျောက်လွင့်ကုန်ပြီ။
ပျောင်း, *v.* to be limber, pliant, flexible, not stiff, မတောင့်; *comp.* ပြော့; သည်ကကျွေသည်မပြော့လိုက်ထာပျောင်းလှိုနေရော့ (*Colloq.*). *Der.* ဖျောင်း။
ပျောမင်း, *see* ငှက်ပျောမင်း, *n.* a species of plantain.
ပျော့, *see* ပြော့, *v.* to be soft, tender, yielding, lax.
ပျော်, 1, *v.* to sleep, be sound asleep, အိပ်ပျော်သည်, မွေ့သည်; *comp.* အိပ်။
ပျော်မွေ့, *v.* same as ပျော်။

పుట: 2 v. 2002; పుట: 466

ပျော်မှိန်း, *v. see the parts*; ပျော်မှိန်းကာကလေးရှိသေးသည်၊လန့်နိုးသည်, I was just dozing off, when I was startled and awoke.

ပျော်, 2, *v.* to enjoy one's self, be pleased, happy, မွေ့လျော်သည်, ပျော်မွေ့ ပျော်ဘွယ်, မပျော်သည့်ရွာမသာဘူး; ပျော်ပျော်နေ၊သေခဲ, those who live happily, die late. *Der.* ပျော်။

ပျော်ပါး, ပျော်ပိုက်, ပျော်မြူး (applied, as a rule, to animals), ပျော်မွေ့ရွှင်, *v.* same as ပျော်; ပျော်ပါး, *in the modern acceptation*, usually signifies, to indulge in sensual pleasures.

ပျော်ပွဲ, *n.* an impromptu meal, usually in the open air, a picnic, ပျော်ပွဲစား. In U. B. ပျော်ပွဲခံ, to hold an impromptu theatrical entertainment, is the equivalent of ကြည့်ချင်ပွဲ in L. B. The *pwe* is held in order to test public opinion as to the merits of a dramatic company, with a view to future engagement, or otherwise. The company, as a rule, is not remunerated on such an occasion.

ပျော်မွေ့, *v.* to enjoy one's self, be happy.

ပျော်, 3, *v.* to be quite ripe, very soft; *more than* ပြေ့; ငါးထိုးကုန်းပေါ်တွင် ထားလျှင်၊ပျော်ကျသွားသည်; ငှက်ပျောသီးမှည့်လွန်လို့ပျော်နေသည်; ဘုရားမှာ မီးလောင်ရာ၊နေ့ကော်ထပ်ချသည့်ရွှေပျော်ကျသည်။

ပျို, *v.* to be young, in the prime of life, neither very young, nor old; applicable to whatever has life; သည်မိန်းမပျိုလား၊အိုလား, is this woman married or unmarried? when the *taukte* crows, Burmese children are in the habit of calling out, ပျိုလား၊အိုလား; they also call out, မိုးသီးလား၊လေလား; ပျို is also applied to trees, အင်ကြင်းပင်ပျို. *Der.* အပျို, and လူပျို။

ပျိုနု, ပျိုထွတ်, *v. see the parts*; အရွယ်အဆင်းပျိုနုသည့်အခါ၊ ရွှင်လန်းသော စိတ်ရှိသည်, when youthful, and one's appearance is fresh and tender, one has a cheerful mind.

ပျို့, 1, *n.* sacred verse, in lines of four syllables, ပျို့ကဗျာ; usually setting forth the merits and exertions of a ဘုရားလောင်း။

ပျို့ဘတ်စာ, *n.* same as ပျို့။

ပျို့, 2, *v.* to retch, heave, make an effort to vomit, နလုံးပျို့သည်။

ပျို့အန်, *v.* to retch and vomit.

ပျို့တို့တို့, *adv.* disposed to vomit, သည်အစာကိုမြင်လျှင်၊ပျို့တို့တို့ဖြစ်နေပြီ။

ပျိုး, *v.* to plant, either as seeds or plants, with the intention of transplanting; *n.* a plant, ပျိုးပင်။

ပျိုးခင်း, *n.* a bed of plants, a nursery; a plantation.

ပျိုးထောင်, *v.* same as ပျိုး, စပါးပျိုးထောင်, ပန်းပင်ပျိုးထောင်, ဆေးပျိုးထောင်။

ပြ, 1, *n.* (*obs.*). *Der.* မြပြ, and ပြဒိုး။

ပြအိုး, *n.* a small turret on the wall of a fortification, တန်ဆောင်းပြအိုး, မြို့ရိုးပြတာ။

ပြစင်, *see* ပစ္စင်; *n.* a scaffold or terrace, on the inside of a fortification, whence missive weapons are discharged.

ပြထမ်း, *n.* a road which leads to a turret; any road which terminates at a particular spot; a cross-street.

ပြ, 2, *v.* to show (in various ways), ညွှန်သည်, ညွှန်းသည်; ကျွန်တော်ကို ထမ်းတဆိတ်ပြလိုက်ပါ; ခင်ဗျားယခုကဲ့သို့ ဒုစရိုက်ကျင့်လျှင်၊ ဘုရားပြပါလိမ့်မည်, a warning of the danger of one's being visited by a judgment from God.

ပြညွှန်, *v.* to point out.

ပြညွှန်း, *v.* to show, make known, disclose, ညွှန်းပြ။

ပြသ, *v.* to show, in the way of instruction, ဦးမောင်ကျွန်တော်ကိုငယ်စဉ်ကပြသသွန်သင်သည့်ဆရာပါဘဲ။

ပြက်, 1, *v.* to glance, as a ray of light (*infreq.*). *Der.* လျှပ်ပြက်, and မြူးပြက်။

ပြက်, 2, *see* ပျက်, *v.* to add to, put into, as a very little into a larger mass.

ပြက်, 3, *n.* breadth, width; applied to hard surfaces; *comp.* အနံ; ထက်ဝါးပြက်။

ပြက်ကြီး, *v.* to be wide.

ပြက်ငယ်, *v.* to be narrow.

ပြကတေ့ (Sanskrit), *n.* nature, ပကတိ, သဘော; *less frequent than* ပကတိ။

ပြက္ခဒိန်, *n.* an astrological scheme which forms the basis of subsequent calculations; an almanac, ပြက္ခဒိန်အုပ်, ပြက္ခဒိန်ကြည့်, ပြက္ခဒိန်ထုတ်, ပြက္ခဒိန်ဟူညီး။ calendar

ပြက်ပြက်, *adv.* clearly, conspicuously, ပြက်ပြက်ကွက်ကွက်, ပြက်ပြက်ထင်ထင်, ခရီးလမ်းမဟယ်၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော ခြေရာအပေါင်းတို့တွင်၊ ဆင်၏ခြေရာသည်သာလျှင်၊ထင်ထင်ပြက်ပြက်ထင်သကဲ့သို့, just as amongst all the footprints on the highroad, those of the elephant only are conspicuous; မင်းလုပ်သည့်နေရာပြက်ပြက်ထင်ထင်တကွက်မရှိ။

ပြက်ပြည်, ပြက်ပြယ်, ပြက်ယယ်, *adv.* in the way of joking with freedom and familiarity; ပြက်ယယ်ပြုသည်, to laugh at; ပြက်ယယ်ပြုရာ, laughing-stock.

ပြင်, 1, *n.* the outside, what is beside, အပြင်။

ပြင်အနက်, *n.* the literal meaning.

ပြင်ကျုံးထိပ်, *n.* a counterscarp.

ပြင်ပသူ (*pron.* ပြင်ဗသူ), *n.* an outside person, one not included.

ပြင်ပေါင်းဘီ, *n.* overalls.

ပြင်ပိုး, *n.* the outside, that part which lies without, ပြင်ပိုးထိုင်နေသည့်လူတယ်သူပါလဲ။
ပြင်ဘဝေါ, *n.* the last of the five places of sitting in the royal presence; *see* နေရာငါးသွယ်။
ပြင်လွင်, *n.* the outside.
ပြင်လွင်ကစ, *adv.* on the outside.
ပြင်ဝန်, *n.* a public Minister of State; *comp.* အတွင်းဝန်။
ပြင်, 2, *v.* to prepare, put in order; to amend, correct, repair, ပြုပြင်သည်, မင်းရေးသည့်စာထဲမှာအလွန်အမှားများသည်၊ပြင်ရေးလိုက်ပါဦး; စားစရာအသင့်ဘဲပြင်ထားပါသည်။
ပြင်ဆင်, *v.* to prepare, put in order; *comp.* ပြုပြင်။
ပြင်လျှာ, *v.* same (*infreq.*).
ပြင်း, *v.* to be violent, ထန်သည်; *in conjunction with other verbs*, it appears to have the meaning of very, exceedingly; to be ardent or strong, as alcoholic liquor, scent, tobacco; to be virulent, as a poison, အဆိပ်ပြင်းသည်; to be loud, အသံပြင်းသည်; သည်သူဒေါသအင်မတန်ပြင်းသည်, သည်အရက်အလွန်ပြင်းသည်၊များများမသောက်နှင့်။
ပြင်းထန်, ပြင်းပြ, *v.* same, လေပြင်းထန်စွာလာသောကြောင့်၊လှေသင်္ဘောတို့သည်များစွာပျက်စီးကုန်သည်။
ပြစ်, 1, *see* ပစ်, *v.* to throw, cast; to throw away, reject, စွန့်သည်; to throw at, shoot.
ပြစ်, 2, *see* ပျစ်, *v.* to weave (thatch).
ပြစ်, 3, *v.* to be thick, dense, not rare, မကြည်; ဟင်းရည်ပြစ်လို့သောက်မကောင်း; သစ်ပင်ကလေးများထူလိုက်သည့်မှာပြစ်နေရေ့။
ပြစ်ချွဲ, *v.* to be thick and slimy; *used adverbially*, သည်လူချွဲချွဲပြစ်ပြစ်ပြောတတ်သည်, as a mealy-mouthed person, one who is affectedly delicate of speech.
ပြစ်ထူကြီး, *a.* stupid, thick-headed; very coarse and thick, as cloth, အဝတ်ပြစ်ထူကြီး; လူပြစ်ထူကြီး၊သာမှာအလုပ်အကိုင်မတတ်ဘူး။
ပြစ်နစ်, *v.* same as ပြစ်; *used adverbially*, chiefly with reference to words of abuse, ပြစ်ပြစ်နစ်နစ်ဆဲသည်။
ပြည်, 1, *n.* a country; တသက်ပတ်လုံးပြည်နှင်ဒဏ်, transportation for life; တပြည်သား, a native of a country other than Burma, a foreigner; အပြည်ပြည်, all countries.
ပြည်စိုး, *n.* an hereditary chief.
ပြည်ဆူးပြည်ခြောင့်, *n.* thieves, dacoits, robbers.
ပြည်တန်ဆာ (*pron.* ပြည့်တဇာ), *n.* a courtesan, harlot, မိန်းမပေါ့, မိန်းမရွှင်, ပြည်တန်ဆာမ။

ပြည်ထဲရေး, *n.* the internal affairs of a country, ပြည်ရေး, တိုင်းရေး။
ပြည်ထောင်, *n.* same as ပြည်; *used in phrases of enumeration only*, as တပြည်ထောင်, နှစ်ပြည်ထောင်, တယ်နှစ်ပြည်ထောင်။
ပြည်ဖုံးချကွယ်သလိုကွယ်, *v.* to make an unqualified denial; this expression is said to owe its origin to the Burmese marionette stage, *i.e.*, to the time the curtain falls and screens everything from view.
ပြည်ရင်းသားတို့, *n.* aborigines.
ပြည်ရေး, တိုင်းရေး, *n.* the affairs of a country or kingdom.
ပြည်ရှင်မင်းကြီး, *n.* the Sovereign of a country.
ပြည်လျှော်, ပြည်ရွာ, *n.* minor criminals, such as petty thieves, etc.
ပြည်သားချင်း, *n.* a compatriot.
ပြည်သူပြည်သားစု, *n.* the public, the people of a country.
ပြည်, 2, *n.* a measure of capacity equal to four *sales* (စလယ်), or one-sixteenth part of a *tin* (တင်း); *before capital numerals*, အပြည်; as အပြည်နှစ်ဆယ်, အပြည်သုံးဆယ်, etc.
ပြည်, 3, *n.* pus.
ပြည်အောင်း, *v.* to be pent up, as pus in a sluggish or slowly developing abscess (အိုင်းနာ), or boil (အနာမြီး).
ပြည်စုတ်တဲဆေးယောင်း, *n.* a drawing ointment.
ပြည်တည်, *v.* to suppurate, as a boil or sore; ပြည်ထည့် *is also used in the colloquial.*
ပြည်ပေါက်, *v.* to break, as a boil or abscess.
ပြည်မြုံ, *v.* to re-gather, as a boil.
ပြည်မှည့်, *v.* to come to a head, as a boil, to suppurate.
ပြည်, 4, *v. see* ပြယ်, to jest with, ခင်ဗျားကျွန်တော်ကိုမပြည်ပါနှင့်, please do not jest with me, sir.
ပြည့်, *v.* to be full. *Der.* ပြည့်။
ပြည့်စုံ, *v.* to be possessed of, to be replete with; to be complete, accomplished, fulfilled, ဦးညွန့်ဥစ္စာအင်ခွင်နှင့်ပြည့်စုံသောသူဖြစ်ပေသည်; သည်သစ်ပင်အခက်အလက်နှင့်ပြည့်စုံသည်။
ပြည့်တင်း, *v.* to be full and firm, in touch and appearance, as the flesh of a human being, လက်သဝါးပြည့်တင်း၏။
ပြည့်ဖွမ်း, *v.* same as ပြည့်စုံ (*infreq.*).
ပြည့်ဝ, *v.* to be full of, have an abundance of; less applicable to property than ကြွယ်ဝ; ကျွန်တော်မဝယ်နိုင်ပါ၊ဥစ္စာပြည့်ဝသောသူမဟုတ်ပါ; သဘောပြည့်ဝသူ, a man full of wisdom, understanding, and experience.
†ပြည့်စင်, *n.* the *Antidesma paniculata*; a low tree, bearing a red, sour fruit resembling the barberry, usually found near water.

ပြည်ထောင်စု
° စစ်ရဲ အဖွဲ့

union
Union Military Police   May 10.5.58/1

ပြည်းကော (*pron.* ပြည်း), *see* ဖိန်းကော, *n.* a flat-bottomed boat, with sides constructed of timbers placed lengthwise; *comp.* နံထပ်။
ပြဋ္ဌာန်း (Pali ပဋ္ဌာန်), *v.* to decide, settle, establish, ထုံးဖြတ်သည်။
ပြဋ္ဌာန်းချက်, *n.* an official resolution.
ပြတ်, *v.* to be cut in two; to be cut off, ended; to cease, stop, break off, စဲသည်; to be broken, as the skin; to snap in two; to be decided. The word ပြတ် is much used in boat and horse racing, when speaking of a horse getting clean away from another; မြင်းတလုံးလောက်ပြတ်ကျန်ရစ်သည်; ကျောက်ကြိုးပြတ်သွားပြီ၊ လှေမျောသွားလိမ့်မည်, the anchor rope has snapped; the boat will drift. *Der.* ဖြတ်။
ပြတ်ကင်း, *v.* to be severed in connection, to be divorced, as husband and wife; to be broken off, as a friendship, ဦးမြနှင့်ဦးမောင်ကလေးရှေးကကဲ့သို့မယုတ်၊မေတ္တာပြတ်ကင်းနေကြသည်။
ပြတ်စဲ, *v.* to cease, stop; to be divorced, as husband and wife; အမှုပြတ်စဲ။
ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း, *adv.* by intervals of action and repose, by fits and starts, မိုးသည်းပြတ်တောင်းပြတ်တောင်းရွာသည်။
ပြတ်ပြတ်စား, *v.* to smack the lips in eating, ခင်ဗျားပြတ်ပြတ်မစားနှင့်၊ တယ်ရိုင်းပါသည်။
ပြတ်ပွဲစား, *n.* an appraiser of uncoined money; *comp.* အလဲကိုင်ပွဲစား။
ပြတ်လပ်, *v.* to be discontinued for want of further supply, ကျွန်တော်ဖိထ ငွေကြေးပြတ်လပ်သောကြောင့်၊အိလပ်ပြည်သို့စာသင်ရန်မသွားတော်မူနိုင်ကြပါ။
ပြတ်လုပြတ်ခင်, *adv.* on the point of being severed.
ပြတ်သတ်, *v.* to be cut or rent in pieces, spoilt.
ပြတ်သား, *v.* to be distinct, clear (in speech).
ပြတင်း (*pron.* ပဒင်း), *n.* a window, ပြတင်းပေါက်, လေသာပေါက်။
ပြတင်းအောက်ထုပ်, *n.* a window sill.
ပြတင်းဖိတ်, *n.* a window blind.
ပြတင်းပေါက်, *n.* the opening or aperture of a window; မှန်ပြတင်းပေါက်, a glass window.
ပြတင်းပေါင်, *n.* a window frame.
ပြတင်းမှန်အိမ်ကွက်, *n.* a window sash.
ပြတင်းယောင်, *n.* a false window.
ပြတင်းရွက်, *n.* a window shutter, ပြတင်းဖိတ်။
ပြတာန်, *see* ဖိတာန်, *n.* a canopy.
ပြတား (*pron.* ပဒါး), *n.* quicksilver, သုတ။
ပြတားဆား, *n.* oxymuriate of mercury, corrosive sublimate.
ပြတားဆားဖြူ, *n.* calomel.
ပြတားထိန်း, *v.* to overlay glass with quicksilver, မှန်ကိုပြတားထိန်းသည်။

ပြတ္ထို, *n.* a spittoon (*obs.*), ထွေးခံခွက်, ထွေးခံ။
ပြန်, 1, *n.* a measure of time equal to ten *karas* (ခရာ); a term used in astrological calculations.
ပြန်, 2, *v.* to return; to repeat, do again, ထပ်သည်; *an abbrev. of* ပြန်ကြား, to reply to a letter, စာပြန်သည်, စာမပြန်; to do in return, တုံ့သည်, လှန်သည်; to repeat, rehearse (a lesson); to interpret, translate, စကားပြန်သည်, အနက်ပြန်သည်; to die (*clerical*), ဘုန်းကြီးပြန်တော်မူသည်; to recover from fainting (*intrans.*); to refine, purify, rectify by re-distillation or sublimation; ဝါးတပြန်, လျှော်နှစ်ပြန်ထောက်ရှိသည်; *qual. verb. affix*, again; *adv.* back, backward; *used in composition*, နောက်ပြန်, ပြောင်းပြန်, ထက်ပြန်, မင်းအစေမ အဝင်မတန်နာနေသည်။ အိမ်ကိုပြန်ပြန်ပြန်ပါ; အမျိုးရမင်းတို့ပြန်မဟစာပြန်ရသည်; နာရီတဝက်ထောက်ပြောပြီးမှပြန်သတိရသည်။
ပြန်ကြား, *v.* to communicate information; to relate, report respectfully, ၎င်းအကြောင်းပြန်ကြားရန်အခွင့်မရှိ။
ပြန်စာ, *n.* a written reply.
ပြန်စေ, *v.* to remand.
ပြန်စောင်း (*pron.* စောင်း), *adv.* sidewise, as in looking back, တိုက်ခေါ်ပေ ဖယ်လို့သူကပြန်စောင်းမျှမကြည့်ဘူး (*Colloq.*).
ပြန်ဆို, *v.* to interpret.
ပြန်တမ်း (*pron.* ဗန်း), *n.* a royal edict made public for universal observance, အမိန့်တော်ပြန်တမ်း; an official gazette.
ပြန်ပြော, *v.* to relate, narrate, repeat.
ပြန်ဖွင့်, *v.* to reopen (a suit in court), အမှုကိုပြန်ဖွင့်ရန်လျှောက်သွား။
ပြန်ယူ, *v.* to take back; ယူပြန်, to take again.
ပြန်လည်, *v.* to return, မိမိတိုင်းပြည်သို့ပြန်လည်ပြီ။
ပြန်လာ, *v.* to come back.
ပြန်လှန်, *v.* to do in return, do back again, to retaliate; *comp.* လှန်ပြန်; ငါ့ကိုပြန်လှန်မပြောနှင့်။ပြောလျှင်ထွေမည်။
ပြန်လှန်ပြော, *v.* to retort, answer back, disrespectfully.
ပြန်သွား, *v.* to go back.
ပြန့်, *v.* to be expanded, as the open hand, or as a mat when unrolled; to be spread out, as grain, sand, etc.; to be level, to have an even surface, ညီညာသည်, ညီညွတ်သည်; *comp.* ပြား. *Der.* ပြန့်။
ပြန့်ကျယ် (*pron.* ပြန့်), *v.* to be widely extended; *see the parts*; မြေပြင်ပြန့်ကျယ်သည်, ရေပြင်ပြန့်ကျယ်သည်။
ပြန့်ပြော (*pron.* ဗြော), *v.* to be uniformly and plentifully supplied, မြို့ရွာ ပြန့်ပြောသာယာသည်။

[illegible] blue cov MA-MM 114

ပြိပ်, *see* ပျိပ်, *v.* to be low, squat, flat, and broad, in comparison with the height.

ပြိမ်း, *see* ပျိမ်း, *v.* to spread out, distribute throughout, according to some rule.

ပြယ်, 1, *v.* to waste (*intrans.*), to become weak, less vivid or pungent, as odor, flavor, heat, affection, အားလျော့သည်; *fig.*, to become feeble, as a plan or scheme, အကြံပြယ်သည်; အချစ်ပြယ်သည်, မေတ္တာပြယ်သည်, အနံ့ပြယ်သည်, ခင်ဘွားဖိန်းမအရင်ကထက်မေတ္တာမပြယ်ပါ။

ပြယ်, 2 (from ပြ, to show, and ရယ်, to laugh), *v.* to jest with, put to the blush, as young persons of different sexes; to make indelicate allusions, ကဲလေသာနှင့်စပ်၍ကျီစားသည်; *comp.* ပျက်ချော်, and ပြက်ယယ်။

ပြယုဂ်, *n.* *in Pali Grammar*, an illustration, exemplification.

ပြိုးယား, *adv.* glitteringly, dazzlingly, with a variety of colors (*infreq.*), နီလာ၊ဂေါမုတ်၊ဥဿဘရား၊ပြိုးယားတလွေ။

ပြသာဒ် (Pali ပါသာဒေါ), *see* ပြာသာဒ်, *n.* a graduated turret surmounting the roof of palaces, distinguished *kyaungs*, royal boats, etc.; a spire, steeple.

ပြသာဒါးရက်, *n.* one of the two unlucky days in the month. According to some views, ပြသာဒါးဆန်း means, when the unlucky days are in the ascendant, and ပြသာဒါးကွယ်, the reverse.

ပြဿနာ, *n.* a question that forms a subject for discussion; *comp.* ပုစ္ဆာ; ပြဿနာဖြေ, ပြဿနာမေး။

ပြာ, 1, *n.* ashes.

ပြာဖိုး, *n.* a kind of crucible (မိုက်), made of ashes.

ပြာဆား, *n.* potash, pearlash, salaratus.

ပြာဆားနု, *n.* soda.

ပြာ, 2, *v.* to be blue. *Der.* အပြာ။

ပြာအောင်, *adv.* *intensive to* ဆင်းရဲ။

ပြာနောက်နောက်, *a.* of a dull blue color.

ပြာ, 3, *v.* to be dim, as the eyes, from weakness or old age; *more than* မှုန်, *but less than* မွဲ, *and* ဝါး။

ပြာ, 4, *v.* to toss up, in a shallow, flat-bottomed basket (ဗန်ကော), as rice, in order to clean it, ဆန်ပြာ။

ပြာတား (Beng.), *n.* a peon, မင်းလုလင်; a term sometimes applied to a police constable; a court peon.

ပြာတားခွန်, *n.* municipal tax.

ပြာတားကွင်း, *n.* a peon's belt.

ပြာသာဒ်ကွက်, *n.* an ornamental excavation in architecture, as if designed to be the bed of a mirror.

ပြာသာဒ် (Pali ပါသာဒေါ), *n.* a graduated turret, surmounting the roof of palaces, distinguished *Kyaungs,* royal boats, etc.; a spire.

ပြာသာဒ်ဦးပြည်း (*pron.* ဦးပြီ), *n.* the same; ဦးပြည်း, shaven-headed, *i.e.*, not rising to a point; ပြာသာဒ်ဦးပြည်းနှင့်သာ၍ပြီးပြင်စေ, in contradistinction to ပြာသာဒ်ရှည်မိုက်နှင့်သာ၍ပြီးပြင်စေ။

ပြာသို, *n. Pyatho,* the tenth month in the Burmese year, nearly answering to January; said to be derived from an ancient superstition that it was unlucky to throw away the ashes (ပြာ), during this month; hence they were stored up (သို).

ပြား, 1, *v.* to be flat, level, not spherical, မလုံး; *comp.* ပြန့်. *Der.* အပြား။

ပြားချပ်, *v.* to be flat and thin; *commonly used in an adverbial form.*

ပြားတားတား, *a.* somewhat flat, flattish.

ပြားလိုက် (*pron.* ပြား), *adv.* flatwise.

ပြား, 2, *v.* to be divided into several parts, be various. *Der.* အပြား, ကွဲပြား, ထူးပြား, ထွေပြား, နံ့ပြား, and များပြား။

ပြိဿာ, *see* ဗြိဿာ (Pali), *n.* Scorpio, the eighth sign of the zodiac.

ပြိတ္တာ (Pali ပေတော), *n.* a being inferior to man, inhabiting one of the four states of suffering (အပါယ်); "the spirit of a deformed or crippled person, or of one defective in some limb or organ." T.K.; *comp.* တစ္ဆေ, and ဖုတ်; applied colloqually to the lower orders of the brute creation, as insects, worms, etc. (101).

ပြိန်မြက် (*pron.* ပြိန်), *n.* a kind of grass.

ပြိန်း, *v.* to be idle, vain, unsubstantial; chiefly applied to persons and language, သည်သူလူပြိန်းကဘဲ။ ဘယ်အရာမျှဖြစ်မြောက်အောင်ကြံနိုင်မည်မထင်။

ပြိန်းဖျင်း, *v.* same as ပြိန်း။

ပြိဿ (Pali, a bull), *n.* Taurus, the second sign of the zodiac, ပြိဿခွင်, ပြိဿစန်း, ပြိဿရာသီ, ပြိဿရာသီနှင့်ယှဉ်သောကဆုန်လဝိသာခါနက္ခတ်ခွန်းတည့်သည်။

ပြီ, 1, *v.* to be accurate, exact; chiefly applied to speaking and writing; also applied to paintings and drawings which are true to life; စကားပြီသည်; သည်ဆရာကားရေးပြီသည်။

ပြီပြင် (*pron.* ပြင်), ပြီသ, *v.* same; ပြီပြင်တွတ်တွတ်မဆွန်ခွတ်သည်, ပြီပြင်ချစ်ယောင်နွတ်လက်ဆောင်နှင့်, သူမြန်မာစကားပြောလျှင်၊အလွန်အသံပြီသည်။

ပြီ, 2, *verb. affix, denoting the past, sometimes the future,* သူသွားနှင့်ပြီ, မစားပြီဘူး, မသွားပြီဘူး; *changed into* ပြီး *when followed by another*

assertive affix; *see Gram. sec.* 108; ထမင်းစားပြီးပြီလား, သွားပြီးသည့်နောက်။

ပြိပြိ (*pron.* ဗိဗိ *in colloq.*), *adv.* at all (*in a negative sentence*), အလျှင်း, as ပြိပြိမရှိ, there is none at all; ပြိပြိမတတ်ပါ, he is not at all skilful; *freq. followed by* သား, ပြိပြိသားမတတ်ပါ, သိတင်းပြိပြိသားမကြား; *comp.* ဗိုးဗိုး။

ပြီး, 1, *v.* to be done, finished, completed, accomplished, သူစားပြီးခဲ့ပြီ, he has finished eating, *i.e.*, has eaten and left; စားပြီးလိမ့်မည်, will finish eating, *i.e.*, will have eaten; to be proof against (a weapon), ထားပြီး, တုတ်ပြီး, လှံပြီး, သေနတ်ပြီး, ထားပြီးသည့်အကြောင်းအင်လိပ်များကအယုံမရှိကြပါ; အပြီးဆေး, medicine which causes invulnerability. *Der.* အပြီး။

ပြီးချော, *v.* to be settled and smoothed over, as a difficulty, အမှုအလွန်တရာပြီးချောသွားစေချင်ပါသည်။

ပြီးငြိမ်း. *v.* to be settled, as a difficulty, litigation, quarrel, ဦးမောင်ကလေးအမှုတော်တော်နှင့်ပြီးငြိမ်းမည့်လက္ခဏာမရှိ။

ပြီးစီး, *v.* to be done, finished, completed, accomplished.

ပြီးပြတ် (*pron.* ဗြတ်), *v.* to be finished, as any kind of labor or business, ပြီးပြတ်လွယ်ရန်အကြောင်းရှိသည်။

ပြီးပြေ, *v.* to be settled, as a difficulty, ပြီးငြိမ်း။

ပြီးမြောက်အောင်, *adv.* successfully, ထမြောက်အောင်။

ပြီး, 2, *verb. affix*; *see under* ပြီ။

ပြု, 1, *v.* to do, perform, ကျင့်သည်, ဆောင်သည်, မူသည်; to act like, assume the character of, မူသည်, ပြုပုံမူပုံလုပ်သည်; အဘယ်ကြောင့်ပြုသို့, *interrogative*, why?

ပြုကျင့်, *v.* to do, perform; to commit, as a good or bad action; oftener however, used with reference to the latter, ကျွန်တော်မျိုးရင်းအမှုပြုကျင့်ဖြစ်ပွားသည့်အရပ်သွားရောက်ကြည့်ရှုစုံထောက်ပါသည်။

ပြုစမ်း, *v.* to make an attempt to do.

ပြုစား, *v.* to bewitch, inflict mischief by witchcraft; *comp.* တမ်းစား; *when combined with* သား, or သမီး, to nourish, take care of, treat as a son or daughter. The difference between ပြုစား, and တမ်းစား seems to be, that the former means to be bewitched by human beings, such as witches, and the latter by supernatural agency, such as ghosts, *nats*, and the spirits of persons who have met with violent or unnatural deaths.

ပြုစု, *v.* to take care of, minister to; to sustain and promote, to cherish.

ပြုပြင် (*pron.* ပြုပြင်) (from ပြင်, to amend), *v.* to amend, correct, **repair,** to put in order; *comp.* ပြင်ဆင်။

ပြုမူ, *v.* to do, perform.

ပြုမြဲထုံးစံ, *n.* established method, custom.

ပြုလုပ်, *v.* to operate, act upon, ကျွန်တော်အပေါ်တွင်သည်သူအကြောင်းမဲ့အမှုပြုလုပ်သည်။

ပြု, 2, *n.* a species of mangrove producing tannic acid.

ပြုတ်, 1 (*pron.* ပြုတ်), *n.* roughness, unevenness of surface, as of a rough skin, a rough rock, coarse paper, မင်းကျောမှာပြုတ်ချည်းကဘဲ။

ပြုတ်ထ, *v.* to be rough, grating; *more than* ကြမ်း။

ပြုတ်ရှပ်ထ, *v.* same; to be grained.

ပြုတ်, 2, *v.* to boil (*trans.*); hence တပြုတ်စာ (*pron.* တပြုတ်စာ), a small quantity of food, enough for one meal; ကြက်ဥနှစ်လုံးကိုပြုတ်လိုက်ပါ, boil two eggs, please; to seethe.

ပြုတ်ဆေး, *n.* an apozem, medicinal decoction, ချက်ဆေး။

ပြုတ်ဖြော, *v.* to parboil.

ပြုတ်, 3, *v.* to be unloosed by the severing or detaching of some connected part; applied to things joined lengthwise, အဆစ်ပြုတ်သည်, to be put out of its socket, as a bone; applied also to the discontinuance of a race, အမျိုးပြုတ်သည်; မိးရထားတွဲပြုတ်ကျန်ရစ်သည့်နောက်၊ အရှိန်နှင့်လိုက်ပြေးလာသေးသည်; အလုပ်ပြုတ်သည်, to be thrown out of employment; ပြုတ်ပြုန်း, to be extinct, as a race.

ပြုတ်ပျက်, *v.* to come to an end by a dissolution of parts.

ပြုတ်ပြုတ်စင်, *v.* to be all dead.

ပြုအုံ, *n.* a vise, အရာကိုပြုအုံနှင့်ကိုင်ထားသည်။

ပြုတ်ပြက်ပြုတ်ပြက်, *an abbrev. of* ပရုတ်ပရက် *reduplicated, but less frequently used.*

ပြုတ်ပြုတ်, *adv.* with a light dashing sound, as of things falling in water.

ပြုတ်ပြုတ်မြည်, *v.* to make such a sound, သစ်သီးများရေထဲကြွေကျသည့်အခါ၊ ပြုတ်ပြုတ်မြည်သွားသည်။

ပြုန်း, *v.* to be worn away; to be exhausted, spent, as property.

ပြုန်းတီး (*pron.* ဒီး), *v.* same as ပြုန်း။

ပြုန်းပြင်း (*pron.* ပြုန်းပြင်း), *adv. an abbrev. of* ပရုန်းပရင်း, *but less frequently used,* အိမ်ပေါ်သို့လူများပြုန်းပြင်းပြုန်းပြင်းတက်လာသို့အိမ်မပျော်နိုင်။

ပြုန်းပြုန်း (*pron.* ပြုန်းပြုန်း), *adv.* expressive of the sound which it imitates, သူပြုန်းပြုန်းကြမ်းပေါ်မှာရှောက်သွားသည်။

ပြုန်းပြုန်းပြင်းပြင်း, *adv.* same, ပြုန်းပြုန်းပြင်းပြင်းနှင့်လာကြသည်။

ပြုံ, *v.* to assemble, crowd together, ဈေးကားမှာလူပြုံနေသို့ဆင်းစရာမရှိ။

ပြုံလိုက်, *v.* to follow in a crowd.
ပြုံ့ပြုံ့, *adv.* smilingly, ခပ်ပြုံ့ပြုံ့, ခပ်ပြုံ့ပြုံ့ရယ်သည်။
ပြုံး, *v.* to smile.
ပြုံးရွှိရွှိ, *adv.* in a sweet, smiling manner, မျက်နှာပြုံးရွှိရွှိနှင့်။
ပြုံးစေ့စေ့, *adv.* in a smiling manner, with lips nearly closed, and only slightly exposing the teeth.
ပြုံးဖြိဖြိ, *adv.* grinningly.
ပြူ, 1, *v.* to project a little (from an aperture), as from a window; to peep from an aperture; to project, as the tusks of an elephant or wild boar, or as the tush of a horse; ခင်ဘွားလမ်းလျှောက်သွားသည့်အခါ၊ကျွန်တော်သွီးငယ်ပြတင်းပေါက်ကပြူကြည့်သည်ကိုမမြင်လား; ဆိုင်းမှားကြီး၍လေပြင်းသည့်အခါ၊ပင်လယ်ဝသို့ ပြူတောင်မပြူဝံ့ပါ; သည်ဆင်ကလေးအစွယ်အပြင်တက်သို့ပြူကာကလေးရှိပါသေးသည်။
ပြူပြတင်း, *n.* a window, particularly, a small round one.
ပြူ, 2, *n.* a species of reed.
ပြူး, 1, *v.* to protuberate, as the eyes, မျက်စိပြူးသည်, မျက်ဆန်ပြူးသည်။
ပြူးတူးပြောင်တောင် (*pron.* ပြူးဒူးပြောင်ဒေါင်), *adv.* staringly, without discerning, as from illness or fright, ပြူးတူးပြောင်တောင်နှင့်တယ်ရှုမြွေခဲ့သည့်လူ (*Colloq.*).
ပြူး, 2, *v.* to be a couplet (နှစ်လုံးပြူး), a triplet (သုံးလုံးပြူး), or more; နှစ်လုံးပြူး, to be double barreled, as a gun; တရုးခံနှစ်ယောက်တပြူး၊သုံးယောက်တပြူးချုပ်ထားသည်, သစ်သီးနှစ်လုံးပြူး၊သုံးလုံးပြူးသီးသည်; သားသွီးနှစ်ယောက်ပြူးမွေးသည် (*vulgar*); *comp.* အမြွှာ။
ပြေ, *v.* to be loosed, untied, as a knot; to be smoothed or removed, as a protuberance or knob, အဆစ်ပြေ, အမျက်ပြေ; to be appeased, as the mind, စိတ်ပြေ; to be settled, as an annoying business, အမှုပြေ; to be liquidated, as a debt, ကြွေးပြေ; to be made smooth, agreeable, pleasant; to be of a soft, pleasing color; *also used in an adverbial form with verbs denoting* sweetness and acidity of flavor, ခပ်ပြေပြေချိုသည်; မြင်းကြီးပြေလွှတ်ထွက်သွားသည်; သည်ဝါးလုံးအဆစ်ပြေအောင်ထားနှင့်ဖြေလိုက်ပါ; ခင်ဘွားမွေးသတခင်မကြာမှီစိတ်ပြေမည်လက္ခဏာရှိသည်; အမှုပြေအောင်ကြံပါ. *Der.* ဖြေ။
ပြေချော, ပြေပြစ်, *v.* to be smooth, agreeable, pleasant, ချောမောသည်; to be polished, as language, ဦးမှိုနှစကားပြောလျှင်၊အလွှန်ပြေပြစ်သည်။
ပြေစာ, *n.* a certificate of settlement, discharge, acquittal, etc.; a receipt, ပြေစာလက်မှတ်။
ပြေစာတံဆိပ်ခေါင်း, *n.* a receipt stamp.

ပြေငြိမ်း, ပြေပ, ပြေပျောက်, ပြေမှိ, ပြေရှင်း, *v.* to be done away, removed, put to rest.
ပြေလည်, *v.* to be liquidated, as a debt, သူ့ကြွေးကိုဆပ်၍ပြေလည်ပါပြီ။
ပြေး, *v.* to move faster than the natural pace, to run, flee, ခိုးရာလိုက်ပြေးသည်; ထွက်ပြေး, to elope, to run away.
ပြေးခုန်, *v.* to run, leap.
ပြေးလွှား, *v.* to run with a leaping motion.
ပြဲ, *v.* to gape, expand, flare, to be bell-mouthed; နှုတ်ခမ်းပြဲ, ပစပ်ပြဲ. *Der.* ဖြဲ။
ပြဲသန်, *v.* to open wide; အသားအရေပြဲသန်ကုန်ပြီ။
ပြော, 1, *v.* to say, speak, tell, ဆိုသည်, မပြောလိုလျှင်မသိ၊မပေးလိုလျှင်မရှိ။
ပြောစဆိုစ, *n.* ability of speech.
ပြောစည်တွင် (*pron.* စဉ်), *adv.* by the way.
ပြောစမှတ်ပြု, *v.* they say, they are accustomed to say, ရခိုင်ပြည်တွင်ငှက်ဖျားမိတတ်သည်ဟုပြောစမှတ်ပြုကြသည်။
ပြောဆို, ပြောပ, *v.* same as ပြော။
ပြောထား, *v.* to allege.
ပြောရည်ဆိုစ (*pron.* ရေး), *n. see* ပြောစဆိုစ။
ပြောရာရောက်, *v.* to involve.
ပြောဟော, *v.* to make known by means of formal discourse, တရားဓမ္မပြောဟောဆုံးမသည်။
ပြော, 2, *v.* to be much, abundant; *seldom used alone.* *Der.* ကျင်ပြော, ကျယ်ပြော, ထူပြော, ဖြန့်ပြော, ဝမ်းပြော။
ပြော, 3, *n.* a kind of drum used at ရှင်ပြုပွဲများ, and at funerals.
ပြောတီး, *v.* to play on said drum.
ပြောတောင်စည်, *n.* a kind of drum.
ပြောသမား, *n.* one who plays on the ပြော, ပြောဆရာ။
ပြောက်, *v.* to be speckled, spotted, with spots smaller than အကွက်, as a beast, or bird, နွားပြောက်; နွားထိုးပြောက်, as a bullock speckled from birth; နွားဝါခွေပြောက်, speckled when full grown; *comp.* ညှင်းပြောက်, and ဝါခွေပြောက်. *Der.* အပြောက်။
ပြောက်ကျား, *v.* to be speckled and marked with different colors, ပြောက်တိပြောက်ကျား, ပုဆိုးပြောက်ကျား, မြင်းပြောက်ကျား။
ပြောက်အိုး, *n.* a cracker, squib, မီးအိုး။
ပြောက်ခနဲမြည်, *v.* to crack, *i.e.*, emit a sharp, sudden sound, လက်ကိုချိုးလိုက်သည့်အခါ၊ပြောက်ခနဲမြည်သည်။
ပြောက်ဆန်, *adv.* with confused sounds; in confusion.
ပြောက်တန်း, *n.* a squib so prepared as to make a succession of reports.

ပြောက်ပြောက်, *adv.* cracklingly.
ပြောက်ရှို့, *v.* to fire squibs, ပြောက်တန်းဆွဲသည်။
ပြောင်, 1, *n.* a kind of buffalo, a bison; a gaur.
ပြောင်, 2, *v.* to be bright, shining, as polished metal or polished leather; *comp.* တောက်, ထိန့်, ထွန်း; ကြေးလင်ပန်းကိုပြောင်အောင်ပွတ်လိုက်ပါ။
ပြောင်လက်, *v.* same as ပြောင်။
ပြောင်, 3, *v.* to be unfeeling, to have no regard for the **feelings of** another; one kind of မိမ်းကား; to speak and act without regard to the feelings of another; to be shameless, brazen-faced, မျက်နှာပြောင်တိုက်; to joke, to be droll, comical in behavior; သည်လူအလွန်မျက်နှာပြောင်သည်၊အရှက်အကြောက်အလွန်နည်းသည်. *Der.* လူပြောင်။
ပြောင်ချော်, *v.* to speak and act without regard to the feelings of another, ပြောင်ချော်ချော်ပြောတတ်သည်, ပြောင်တိပြောင်ချော်ရှိနိုင်သည်။
ပြောင်စီစီ, ပြောင်တက်တက်, ပြောင်တောင်တောင်, *adv.* unkindly, without sympathy; comically, jokingly.
ပြောင်ပြက်ပြက်, *adv.* in the way of bold, reckless jesting.
ပြောင်, 4, *v.* to be clear, clean, without anything, as a vacant spot of ground. *Der.* အထိန်းအပြောင်, ခေါင်းပြောင်, ထိပ်ပြောင်။
ပြောင်စင်, *v.* same as ပြောင်။
ပြောင်း, 1, *n.* a species of millet of the genus *Holcus*, နှံစားပြောင်း, ပြောင်းငချိပ်; *jowar* (*Sorghum vulgare*).
ပြောင်းခင်း, *n.* a millet field; ပြောင်းခင်းကျွတ်, the time when the millet is harvested, *i.e.*, November or December, ပြောင်းခင်းကျွတ် ထွန်းဦးကိုဘမ်းပေးပါမည်။
ပြောင်းစာ, *n.* a kind of grass.
ပြောင်းဆန်, *n. jowar.*
ပြောင်းဖူး, *n.* Indian corn, maize.
ပြောင်းဖူးပေါက်ပေါက်, *n.* parched corn.
ပြောင်းဖူးဖက်, *n.* the leaves of the Indian corn plant used for enveloping the tobacco, and chips of tobacco stalk of Burmese cheroots (ဆေးပေါ့လိပ်); the best kind is known as ယောဖက်။
ပြောင်းလည်ကောက် (*pron.* လက်), *n.* broom corn; the stalk of this plant is said to be nearly as succulent and sweet as sugarcane.
ပြောင်း, 2, *n.* a tube used for blowing or projecting; *comp.* ပြွန်; သေနတ်ပြောင်း, a gun barrel; ပြောင်းကောက်, a blowpipe, made of brass or iron; ပြောင်းမှုတ်, to blow with a blowpipe; or with a tube, as when shooting birds; ဝါးပြောင်း, a bamboo blowpipe.
ပြောင်းပေါက်, *n.* the caliber, bore (of a gun or rifle); an embrasure.

ပြောင်း, 3, *v.* to change place, remove, နေရာပြောင်း; to change one thing for another; *when combined with* အကျင့်, စိတ်, သဘော, etc., to change conduct, disposition, etc., စိတ်ပြောင်းသည်; တပတပါးသို့ ကူးပြောင်းသွားလေပြီ။

ပြောင်းပြန် (*pron.* ပြောင်းပြန်), ပြောင်ပြီးပြောင်းပြန်, *adv.* one end for the other, or upside down; *fig.*, contrariwise, ကျွန်ုပ်ကပြောရမည်ကိုမင်းကပြောင်းပြန်မပြောပါနှင့်။

ပြောင်းပြန်ထား, *v.* to invert, အပြန်အလှန်ထားသည်။

ပြောင်းပြန်ဖြစ်, *v.* to be inverse, အပြန်အလှန်ဖြစ်သည်။

ပြောင်းရွှေ့, *v.* to move, to change one's residence.

ပြောင်းလဲ, *v.* same as ပြောင်း; to change, as conduct, disposition, သဘောပြောင်းလဲသည်, to be converted; ကျွန်တော်မှာနေရင်းရွာတွင် အကြံအစည်မတည့်သောကြောင့်အခြားရွာသို့ပြောင်းလဲနေရသည်။

ပြောင်းထွဲ, *v.* to transfer one's self.

ပြော့, *v.* to be soft, tender, yielding, lax, မမာ; *comp.* ဖိ, and နူး; to be limber, pliant, flexible, not stiff, မတောင့်, ပျောင်းသည်; to be effeminate; to be physically weak, delicate; to be limp in character; ထမင်းစားမဝင်လို့အားခွန်ဗလပြော့သည်, အလွန်ပြော့သည့်လူ၊ခရီးသွားနိုင်မည်မထင်ပါ; *when reduplicated,* ပြော့ has the same meaning as ဓါ၊ဓါ၊, in the sense of being slightly less than, သုံးတိုင်ပြော့ပြော့ရှိပါသည်, it is rather less than three *taings.*

ပြော့စိ, *v.* to be soft and yielding to the touch; *commonly used adverbially,* ပြော့စိစိ။

ပြော့နှိုပြော့နဲ့, *adv.* *from* ပြော့, အလွန်ပြော့နှိုပြော့နဲ့ရှိုင်သည့်လူ၊သေဏ္ဍာကလေးတလုံးမျှထမ်းနိုင်မည်မထင်ပါ။

ပြော့နဲ့, *v.* to be soft, tender, yielding, lax.

ပြော့ပျောင်း, *v.* to be soft, tender, yielding; to be limber, pliant, flexible.

†ပြော့ကြောင်း, *n.* a flute, fluted channel in ornamental work, molding, အသိုးနှစ်ကျပ်တန်ပြော့ကြောင်းထိုးလျက်ရှိသည်။

ပြော့ကြောင်းထိုး, *v.* to flute.

ပြော်, *see* ပျော်, *v.* to be quite ripe, very soft; *more than* ပြော့။

ပြို, *v.* to break down (*intrans.*), to fall to pieces, to come to ruin; to give way, as a building, bank, or wall, သတိထားနော်။ကမ်းပါးပြိုကျလျှင်၊ဖြစ်ထဲကျသွားလိမ့်မည်. *Der.* ဖြို။

ပြိုပျက်ရာ, *n.* ruins.

ပြိုလဲ, *v.* same as ပြို။

ပြိုက်ပြိုက်, or တပြိုက်ပြိုက် (*pron.* ဗြိုက်ဗြိုက်), *adv.* profusely, as perspiration or tears, ချွေးတပြိုက်ပြိုက်ကျသည်, မျက်ရည်တပြိုက်ပြိုက်ကျအောင်ငိုသည်၊

တဖြိုင်းဖြိုင်း ထ— of veins BC 161:40

ပြိုင်, *v.* to put together side by side, by way of comparison,ယှဉ်; to compare, နှိုင်း, နိုင်း; to engage together in rivalry; နှစ်ဆောင်ပြိုင်အိမ်, a house with two parallel roofs, or an M roof; ခင်တော့ားမြင်းသံခွာနှင့်၊ကျွန်တော်မြင်းမိနှိမကလေးပြိုင်ကြရို။

ပြိုင်ဆိုင်, *v.* to meet face to face; to meet in rivalry or contest; to race; တရားပြိုင်ဆိုင်သည်။

ပြိုင်တု, *v.* to engage together in rivalry.

ပြိုင်တွဲ, *v. see the parts*; ရထားမှာမြင်းနှစ်စီးပြိုင်တွဲကသည်; သံပြိုင်တွဲ၍သီချင်းဆိုကြသည်။

ပြိုင်နှိုင်း, *v.* to compare; to engage together in rivalry.

ပြိုင်ဘက်, *v.* to match, to set one person or thing over against another, ပြိုင်ဘက်တုဘက်မယှတ်ကြဘူး; ပြိုင်ဘက်မရှိ, to be peerless, *nonpareil*, incomparable, အတုမရှိ။

ပြိုင်လှေင်း, *n.* a Burmese racing (paddle) boat.

ပြိုင်လွန်ကဲ, *v.* to outvie, သာလွန်သည်။

ပြိုင်း, *v.* to be uniformly full, abundant, well furnished, whether in regard to size or number.

ပြိုင်းရှိုင်း, *v.* same as ပြိုင်း; *used adverbially*; ပြိုင်းရှိုင်း, ဥယျာဉ်ပန်းမန်ပြိုင်းရှိုင်းလှသည်။

ပြီး, *v.* to shine (*obs.*).

ပြီးပြက်, *v.* to glitter, ရှိုးရက်; *commonly reduplicated and used adverbially*, ပြီးပြီးပြက် (*pron.* ပြီးပြီးပြက်), သည်မိန်တောက်လိုက်သည်မှာပြီးပြီးပြက်လို့နေရော့။

ပြီးပြောင်, *v.* to glare; *used adverbially*, အရောင်ပြီးပြီးပြောင်ပြောင်: to be brilliant in color, glossy, အရောင်ထွက်သည်။

ပွ, *v.* to be puffy; to rise, as dough; to swell, as rice in water.

ပွတတ, *adv.* swellingly, puffingly.

ပွဖေါင်းဖေါင်း, *adv.* in an inflated, bloated manner, အသားအရေပွပွဖေါင်းဖေါင်းရှိသည်။

ပွရောင်ရောင်, *adv.* same as ပွဖေါင်းဖေါင်း။

ပွရွ, *v.* same as ပွ; *used adverbially.*

ပွက်, 1, *v.* to boil up and break, as boiling liquid; or as water in a river, over rocks or shoals; ငါးပွက်သည်, to rise in the water, as fish.

ပွက်, 2 (from ပွက်, to swell up), *n.* a swell of water which rises and breaks; a mud puddle, ရွှံ့ပွက်; ပွက်ကြီးလျှင်ရေနက်သည်၊ပွက်သေးလျှင်ရေတိမ်သည်။

ပွက်ကြမ်း, *n.* a violent swell of water, which rises and bursts; *adv.* in an uproar, as in a violent quarrel, လူချင်းပွက်ကြမ်းသွားကြရော့မည်။

ပွက်ထ, *v.* to rise and burst, as a swell of water.
ပွက်ဖြ, *n.* a swell of water which rises and breaks.
† ပွက်ခနဲ, *adv.* indicative of the sound which it imitates, ပွက်ခနဲအန်သည်, ပွက်ခနဲအန်ကျသည်, ဆေးပွက်ခနဲအန်လာသည်။
ပွင့်, *v.* to expand, open, be opened; to blossom; to become manifest, as a Buddh, ဘုရားပွင့်တော်မူသည်; ပွင့်ပွင့်ကြီးပြောသည်; မျက်နှာပွင့်သည်, to be a favorite with people in general, but especially popular with women; သည်နှင်းဆီပန်းများပွင့်ဘို့နည်းနည်းလိုသည်; ယီးတီးယားတားမပြောပါနှင့်ပွင့်ပွင့်ကြီးပြောပါ. *Der.* ဖွင့်, and အပွင့်။
ပွင့်လင်း, *v.* to be open; to be clear, conspicuous; တံခါးကိုပွင့်လင်းအောင်ဖွင့်ထားလိုက်ပါ; သည်အမှုပွင့်လင်းအောင်ပြုလုပ်ပါ။
ပွင့်လန်း, *v.* same; မျက်နှာပွင့်လန်းသည်, to be of a happy, cheerful countenance.
ပွတ်, 1, *n.* a turner's lathe.
ပွတ်ကြိုး, *n.* the band of a lathe.
ပွတ်ခုံ, *v.* to turn in a lathe, ဆင်စွယ်ပွတ်ခုံကောင်းသည်။
ပွတ်ခုံပွတ်ကျေး, *n.* same as ပွတ်။
ပွတ်ချေး, ပွတ်စာ, *n.* the chips made in turning.
ပွတ်ခြမ်း, *n.* a baluster divided in halves, lengthwise.
ပွတ်ချူး, *n.* a bore, လက်ပွတ်ချူး။
ပွတ်ဆောက်, ပွတ်တွင်ချူး, *n.* two kinds of turner's tools; *see* ပွတ်ချူး။
ပွတ်တံ, *n.* a churn stick.
ပွတ်တိုင်, *n.* one of the supports of a turning lathe.
ပွတ်တွင်ချူး, *n.* a mandrel, ပွတ်ဝင်ရိုး။
ပွတ်လုံး, *n.* a baluster.
ပွတ်လုံးလက်ရမ်း, *n.* a balustrade.
ပွတ်သမား, *n.* a turner.
ပွတ်, 2, *v.* to rub, တိုက်; to grind in a mill, ကြိတ်; to churn by turning a churn stick; hence ရွှေပွတ်စု၊ငွေပွတ်စု, gold and silver collected or earned by hard work; ပွတ်ဖျက်, to delete, erase; သေနတ်ပြောင်းသံချေးကိုပြောင်အောင်ပွတ်လိုက်ပါ။
ပွတ်တိုက်, *v.* to rub against (in passing); to polish, burnish; မင်းငါ့ကိုဘာပြုလို့ပန်းပွတ်တိုက်သွားသလဲ, သည်ငွေလင်ပန်းကိုပွတ်တိုက်ရမည်။
ပွတ်သတ်, *v.* to rub down (a horse).
ပွန်, *v.* to be versed, skilled in, accomplished, ကျေ, ကျင်လည်, ကျွမ်း, ထွေလာ; *rarely used but in* ကျေပွန်။
ပွန်း, *v.* to be rubbed off, worn away by friction, abraded, ခြေကိုဘိနပ်ပွန်းလို့စပ်တပ်တပ်ရှိသည်။

ပွန်းတီး, *v.* to be familiar with, intimately acquainted; *used adverbially*, သည်သူ ပွန်းတီးသိကျွမ်းသည်။
ပွန်းတီးတီး, *adv.* intimately.
ပွန်းပွတ်, *v.* to wear away by friction; to fret, to gall.
ပွာ, *v.* to have a wide mouth, or large aperture, အခေါင်းပွာ။
ပွား, *v.* to grow, increase, in number or size, တိုး; သားသွီးပွားလေ၊ ထမင်းအိုးကြီးလေ; မကောင်းမှုပြုလျှင်အကုသိုလ်ပွားသည်, အပြစ်ဒုစရိုက်ပွားသည်အလျောက်စိတ်ဆင်းရဲခြင်းပွားများတတ်သည်။
ပွားစီး, ပွားတိုး, ပွားများ, *v.* same; မလှမယ်နှင့်အကြောင်းပါကတည်းကပွားစီးသည့်ဥစ္စာတထောင်ခန့်ရှိပြီ။
ပွေ, *v.* to be confused, ရှုပ်; လူပွေ, a mischievous person, တယ်ခင်ဘျားပွေသည့်လူ; အမှုများပွေနေရော့ (*colloq.*); to make mischief, to intrigue.
ပွေရှုပ်, *v.* to be intermixed and confused; to be intricate, as a matter, by intrigue or evil purpose.
ပွေလီ, *v.* to contrive something new or curious; to deceive in a greater or less degree; *used in either a good or bad sense*; သည်သူငွေးအသုံးအဆောင်ပွေပွေလီလီအလွန်များသည်။
ပွေ့, *v.* to support on one or both arms; ကောက်လှိုင်းတပွေ့, an armful of paddy sheaves; ထင်းတပွေ့, an armful of fagots.
ပွေ့ချီ, *v.* to carry by supporting on one or both arms.
ပွေ့ဖိုက်, *v.* to support with one arm and clasp with the other.
ပွေ့ဘက်, *v.* to embrace by taking up in the arms, မကြီးမိမိကလေးကိုပွေ့ဘက်လျက်နေသည်။
ပွေး, 1, *n.* the bamboo rat, a species of mole.
ပွေးစုန်, *n.* the heap of earth scratched out of a mole hole.
ပွေး, 2, *n.* ringworm.
ပွေးခရုပတ်, ပွေးနက်, ပွေးဖြူ, *n.* varieties of ringworm.
ပွေးစွဲ, ပွေးပေါက်, *v.* to have ringworm.
ပွေးသတ်, *v.* to cure ringworm.
†ပွေးကိုင်း, *n.* senna.
ပွဲ, 1, *n.* food prepared and placed for eating; a place of eating, a table, eating-board, စားပွဲ; a feast, a festival or entertainment of any kind; originally a religious festival, as the Singhalese *poya*; a public entertainment, သဘင်; a place of melting silver or coining money; a customhouse for receiving transit duties; a broker's premises; မျက်လှည့်ပွဲ, အင်္ဂလိပ်ပွဲ, တရုပ်ပွဲ။
ပွဲအုပ်, *n.* an overseer or manager of a festival; a government inspector of silver, ပွဲချုပ်။

ပွဲကတော်, *n.* the wife of a broker.

ပွဲကျ, *v.* to meet with the approval of the audience at a dramatic performance, as when pleased with the sallies of wit from the လူပြက်; တယ်ပွဲကျ, to bring down the house.

ပွဲကြည့်, *v.* to witness a dramatic, or other public entertainment.

ပွဲခ, *n.* a broker's commission.

ပွဲခံ, *v.* to take part in a festival; to hold a festival.

ပွဲချင်းပြီး, *adv.* instantaneously, immediately, ပွဲချင်းပြီးသောသည်။

ပွဲငတ်, *v.* to have a craving to see a dramatic performance, owing to long abstention.

ပွဲငှား, *v.* to engage a dramatic troupe.

ပွဲစား, *n.* a dealer in uncoined money; a petty factor; a broker.

ပွဲစားရန် (*pron.* ပွဲဇရန်), *n.* a sum of money paid in advance to a dramatic troupe, to secure their future services.

ပွဲဆိပ်, *n.* a broker's landing-place or ghaut.

ပွဲညောင်း, *v.* to be satiated with witnessing dramatic performances.

ပွဲတကာ, *n.* the giver of a feast.

ပွဲတော်ကဲ, *n.* a king's cook, စားတော်ကဲ။

ပွဲတော်တည်, *v.* to partake of food, as a king, ပွဲတော်ထိုင်, ပွဲတော်သုံး။

ပွဲတော်ရုံ, *n.* a king's cookhouse.

ပွဲတော်သား, *n.* people employed in the king's culinary department.

ပွဲတွေ့, *v.* to be ascertained and approved in an assembly, and hence to be ascertained and approved in any way. *In ordinary parlance* it would seem to mean, to have been tried and proved in a trial of skill, in time of danger, etc., ပွဲတွေ့ဘူးသည့်လူ, a man who has been tried and found equal to the emergency; may also be used in a bad sense, as when speaking of a person hardened in wickedness.

ပွဲထိန်း, *v.* to keep order at a *pwe*, ပွဲကြပ်။

ပွဲဖြတ်, *v.* to appraise, as a broker.

ပွဲရုံ, *n.* a place of melting silver, ငွေမှုတ်ရုံ။

ပွဲလွှဲ, *v.* to indulge in sociable, festive conversation.

ပွဲမိန့်, *an abbrev. of* ပွဲအမိန့်, *n.* a written permit to hold a ပွဲ။

ပွဲရုံ, *n.* a booth in which a dramatic performance is held; a broker's shed, ပွဲတဲ။

ပွဲလန့်, *v.* to be alarmed by some outside disturbance, as an audience when witnessing a dramatic performance.

ပွဲလမ်း, *n.* a festival, entertainment.

ပွဲလုပ်, *v.* to make a festival.

ဈေးကွဲ - market is over, goods are all gone (eq., of small markets, c. 10^00 A.M. +) HMU

ဈေးကွဲချိန် HMU

ပွဲဝင်, *v.* to commence holding a festival, ဘယ်နေ့ပွဲဝင်မည်လဲ; ပွဲမဝင်ဘူးသည့်မြင်း, a horse which has never been raced; also said of human beings, when it has a meaning similar to ပွဲတွေ့။
ပွဲသိမ်း, *v.* to close a dramatic performance.
ပွဲ, 2, *v.* to be past the season, as of blossoming or bearing fruit, တို့, နှင်းပွဲသည်, သစ်သီးပွဲသည်။
ပွဲလျှက် (*pron.* ပွဲညှက်), *n.* the product of the dammer bee, deposited in hollow trees.
ပြွက်, 1, *v.* to utter; *never used in colloq.*; မြွက်။
ပြွက်, 2, *see* ပွက်, *v.* to boil up and break, as boiling liquid, or as water in a river, over rocks or shoals.
ပြွတ်, 1, *n.* a squirt, syringe, pump, any instrument which throws out water with force.
ပြွတ်တံ, *n.* a piston, ပြွတ်ထိုးတံ။
ပြွတ်ပြွတ်, *adv.* squirtingly, as water ejected from a syringe; *applied to speech,* rapidly, fluently, gushingly, စကားတပြွတ်ပြွတ်ပြောသည်။
ပြွတ်, 2, *v.* to grow in clusters; *not used assertively,* as ပြွတ်၍နေ, to cluster, be collected in a cluster; to throng together, as persons; သည်သရက်ပင်သီးလိုက်သည်မှာပြွတ်၍နေရော့; အိမ်တံခါးဝမှာလူများပြွတ်နေသည် (*Colloq.*).
ပြွတ်အိုး, *n.* a wide-mouthed water jug.
ပြွန်, 1, *n.* a tube for conveying anything that flows; *comp.* ပြောင်း; a conduit, acqueduct, pipe, tap, spout, etc., ရေပြွန်, လေပြွန်, ရေကိုပြွန်နှင့်ထုတ်ယူသည်; an irrigation pipe.
ပြွန်ကောက်, *n.* a syphon, ရေနိုးပြွန်။
ပြွန်တံ, *n.* same as ပြွန်။
ပြွန်တိုင်, *n.* a hydrant.
ပြွန်, 2, *see* ပွန်, *v.* to be versed, skilled in, accomplished.
ပြွန်းတီး, *see* ပွန်းတီး, *v.* to be familiar with, intimately acquainted; *used adverbially.*
ပြွမ်း, *v.* to mix together, commingle, နှော, ရော; to be lost, commonly at sea.
ပြွမ်းနှော (*more common*), *v.* to mix together, commingle.
ပြွမ်းရှက်, *v.* to mix together, commingle, ကြာဖြူ၊ ကြာညို၊ လယ်ကစွန်းတို့သည်လည်းပြွမ်းရှက်၍တချက်တည်းဖုံးလွှမ်းကုန်၏။
ပြွမ်းသိမ့်, *v.* to mix together, ပြွမ်းသိမ့်ထား, တောင်းထဲမှာပြွမ်းသိမ့်ထားသည်။
ပြွေ, *n.* a pipe, fife, flute, ပြွေတတ်သောသူ။
ပြွေစုံ, *n.* an organ.
ပြွေမှုတ်, *v.* to play on a flute.

ဖ

ဖ, the twenty-second consonant in the Burmese alphabet, and the second in the class of labials.
ဖဆောင်းပင်, *n.* a tree found in the Mergui district, the fruit of which is edible; the wood is used in building.
ဖက်, 1, *n.* a leaf, considered as an article of use; *comp.* အရွက်။
ဖက်ကတော့, *n.* a funnel made of leaves; used as a flower holder or an improvised drinking cup; ဖက်မိမ်းကတော့အုပ်သည်, ကတော့ထိုးသည်။
ဖက်ကြော, *n.* the main or middle rib of a leaf, midrib.
ဖက်ကြောကလေး, *n.* the small ribs of a leaf.
ဖက်ခွက်, *n.* a dish made of leaves; used before manufactured plates were introduced into the country, ဖက်ခွက်ထိုးသည်။
ဖက်ခွက်နာ, *n.* a species of ulcer.
ဖက်ဆံ (from ဆံ, the hair of the head), *n.* the part of a thatching leaf which is doubled and pinned over the ဖက်တံ။
ဖက်ဆံတို, ဖက်ဆံရှည်, ဖက်ဆံထူ, ဖက်ဆံပါး, *a. see the parts*; *comp.* ဖက်တံတို, ဖက်တံရှည်။
ဖက်ညှာ, *n.* the footstalk of a leaf, a petiole.
ဖက်တံ, *n.* the stick over which the leaves (ဖက်ဆံ) are doubled and pinned for thatching, ဒနိုတံ။
ဖက်တံတို, ဖက်တံရှည်, *a. see the parts.*
ဖက်ထိုး, *v.* to prepare leaves for thatching by doubling and pinning them over a stick; to dry leaves for making cheroots, by thrusting them between two hot substances.
ဖက်မှုတ်, *v.* to imitate the cry of a young hog deer calling its dam, by blowing against a blade of grass placed vertically between the thumbs. This ruse is practised by Burmese *shikaris,* to attract large deer and tigers.
ဖက်ရွက်, *n.* same as ဖက်။
ဖက်, 2, *see* ဘက်, *v.* to embrace, hug, without taking up in the arms.
ဖက်ခနဲ (*pron.* ဖက်ခနဲ), *adv.* indicative of the sound which it imitates; hence တဖက်ဖက်, *adv.* with a constant repetition of light blows, တဖက်ဖက်ပုတ်သည်, မရှုပင်မြို့မှာခြင်ကိုက်လွန်းသို့တဖက်ဖက်ပုတ်နေရသည်, မြင်းကိုကြိမ်နှင့်တဖက်ဖက်ရိုက်သည်။
ဖက်ဆွတ်ရေ, *n.* water tinged red from the leaves of the ဖက်ဆွတ် tree; it flows down the Irrawaddy, usually about the end of March; water in the beds of mountain streams, in which the leaves of the

ဖဒဓ>:- buttocks are flat (This is believed to occur as Karen women age or have children – they lose their earlier form) ,ŋpvɣ

overhanging trees have been steeped. The drinking of this water is supposed to cause malarial fever.

†ဖက်ညှာနီ, *n.* a kind of cloth.

ဖက်ယား, *n.* a species of spurgewort, the touch of the leaves of which produces an itching sensation. This name is also applied to a species of nettle, the *Urtica heterophylla.*

ဖက်ဝန်း, *n.* a name for two species of *Grewia*, the *Grewia spectabilis*, and the *Grewia Hookerii.* In some districts this name is also applied to weed-like plants of the genera *Triumphetta*, and *Corchorus.*

ဖက်သကပ်, *n.* a disease, ပါဒရက်, ဖက်သကပ်ရောဂါ။

ဖက်သချာ, *n.* a disease allied to paralysis.

ဖက်သန်း, *n.* a kind of tree, the *Bignonia stipulata*; ဖက်သန်းဆီ, an oil obtained from this tree, said to be a remedy for itch.

ဖင်, 1, *n.* the anus (*vulgar*), စအို, ဝစ္စမဂ်။ ; buttocks, ass (not quite vulgar)

ဖင်နှိုလန်ထွက်ခြင်း, *n.* protrusion of the rectum; a disease of cattle.

ဖင်ဝ, *n.* same as ဖင်။

ဖင်, 2, *v.* to be in a strait between two, hesitating which to choose, စိတ်ဖင်; hence တဖင်ရာရာ, *adv.* in an unsettled state of mind, with wandering, distracted thoughts.

ဖင့်, *v.* to procrastinate, delay, be dilatory, long in doing, ဆိုင်း, အလုပ်ကိုဖင့်မနေနှင့်, do not dawdle over your work.

ဖင့်စား, *v.* same as ဖင့်, ဖင့်စားနေလျှင်ပြီးနိုင်စရာမရှိ, if you continue to dawdle, the matter cannot be terminated.

ဖင့်နွဲ, *v.* same.

ဖတ်, 1, *see* ဘတ်, *v.* to read audibly.

ဖတ်, 2, *see* ဘတ်, *v.* to interpret, explain (a dream, omen, etc.).

ဖတ်, 3, *v.* to dress (cotton) with a bowstring, ဂွမ်းဖတ်။

ဖတ်, 4, *v.* to be fresh, glossy, implying delicacy of skin, texture, grain, etc.; used in composition with words expressive of appearance or color; *also in a reduplicated form as an intensive*; of various applications, as နုနုဖတ်ဖတ်, ဟင်းရွက်ဖတ်ဖတ်နုနုရှိသည်, သည်လူအသက်ငယ်ရှို၊ ဖတ်ဖတ်ကလေးရှိသေးသည်, ဘူးသီးနုလိုက်ထာဖတ်ဖတ်ကလေး (*colloq.*); also applied to words denoting physical fatigue and exhaustion, ဖတ်ဖတ်မောသွို။

ဖတ်, 5, *v.* to be dry, free from liquid (*obs.*), hence အဖတ်။

ဖတ်သလတ်လတ်, *a.* dry, as fruit, အရည်မရွှမ်းသည့်ကြိုစုတ်လျှင်ဖတ်သလတ်လတ်နှင့်အရည်မရှိ။

†ဖတ်လတ်, *adv.* loosely and flappingly; *usually used in a reduplicated*

form, ထားနှင့်ရုတ်လိုက်သည်မှာ၊အသားဖတ်လတ်လတ်ကျနေသည်, လေတိုက်ရှိအထိဖတ်လတ်ဖတ်လတ်နေသည်။

ဖတိုင်, *n.* a bedstead formerly used by *pongyis*, ရုတင်။

ဖန်, 1, *n.* glass.

ဖန်ကတိ (*obs.*), ဖန်ကတိုး, *n.* a wineglass; *comp.* ကတိုး; ဝိုင်ကလတ် is more frequently used.

ဖန်ကပ်, *n.* a kind of glass ornament (*obs.*).

ဖန်ကျောက်, *n.* crystallized quartz; a counterfeit precious stone.

ဖန်ကြာပွင့်, *n.* a glass candle shade; also called ဖန်ပဒိုင်းပွင့်, and မှန်ပဒိုင်းပွင့်။

ဖန်ချက်, *v.* to manufacture glass.

ဖန်ချက်ဖို, *n.* a glass furnace.

ဖန်ချက်ဝန်, *n.* the Chief of Glass-makers, a title conferred by the Kings of Burma.

ဖန်ခွက် (*pron.* ဗွက်), *n.* a glass cup or vessel, ဖန်တကောင်း။

ဖန်ခွက်သန်း, *v.* to be blurred, as glass.

ဖန်ပေါင်းချောင်, *n.* a globe lamp, ပေါင်းချောင်မီးအိမ်။

ဖန်ပွတ်လုံး, *n.* balusters made of glass, as at the မကျောင်း built by King Mindon.

ဖန်ဖလား (*pron.* ဗလား), *n.* a glass bowl, finger bowl, tumbler.

ဖန်, 2, *v.* to make, create, to give a form or appearance; *not used singly.*

ဖန်ဆင်း (*pron.* ဖင်း), *n.* same (*more common*).

ဖန်တီး (*pron.* ဒီး), *v.* to plan, calculate in the mind, ထိစယ်; to contrive, invent, fabricate, ချည်တမျိုးဖြင့်အဝတ်အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင်ဖန်တီးနိုင်သည်; စကားနားမလည်လျှင်လည်အောင်ဖန်တီးပြောတတ်သည်။

ဖန်, 3, *v.* to clean (cotton) by pulling and picking before dressing it with the gin, and with the bow, ဝါဖန်သည်။

ဖန်, 4, *v.* to be astringent (in taste); to be dazzled, အဖိတ်ပျက်လို့မျက်စိဖန်နေသည်။

ဖန်ခါး, *n.* the *Terminalia tomentella*, bearing an astringent and bitter fruit; common above Prome.

ဖန်ခေါက်, *n.* any astringent bark.

ဖန်ရည်, *n.* astringent liquor; commonly applied to decoctions of barks, roots, etc.

ဖန်, 5, *v.* to shuffle (cards), ဖဲဖန်, ကုလားဖန်ထိုးသည်, to shuffle cards by holding them nearly upright and dropping them, one upon another.

ဖနှောင့် (*pron.* ဖနောင့်) (from ဘဝါး, and နှောင့်), *n.* the heel, ခြေဖနှောင့်; *comp.* လက်ဖနှောင့်။

ဖနှောင့်ခံ, *n.* a heel-piece; ဖနှောင့်ခံထပ်, *n.* a heeltap.

ဖန် နိုင်လွန်   sheer nylon   NNM 9.10.62

ဖနှောင့်ဖကျည်း, *n.* same as ဖနှောင့်။
ဖန့်ဖန့်, 1, *a.* nearly dry, ထန့်ထန့်, ထပ်ထပ်, အဝတ်များဖန့်ဖန့်ရှိသည်, မြေကြီးခပ်ဖန့်ဖန့်ရှိသည်။
ဖန့်ဖန့်, 2 (from ဖန့်, to be astringent), *a.* slightly astringent.
ဖန့်ဖြစ်, *v.* to be hard, as liquor.
ဖပ်ဖပ်, *a.* or *adv.* moist, wet; *less than* ရွဲရွဲ; ထမင်းကိုဟင်းရည်ဖပ်ဖပ်ဆမ်းစားသည်, မုန့်လာဘ္ဘက်ဆီဖပ်ဖပ်ထည့်ချက်လျှင်ကောင်းသည်။
ဖမိုး, *n.* the back of the hand, လက်ဖမိုး; the instep.
ဖမျက်, *n.* the ankle, ခြေဖမျက်, ခြေမျက်စိ။
ဖမ်း, *see* ဘမ်း, *v.* to try to catch; to arrest (a criminal).
ဖယ်, 1, *v.* to go aside, လွှဲ, ရှောင်; to put aside, remove out of the way; *comp.* ပယ်, and ရှား; hence ခြေဖယ်, to be splay-footed; အစိုးရမင်းလာသည့်အခါလမ်းဖယ်နေကြ။
ဖယ်ထား, *v.* to put aside, remove out of the way, သည်စာအုပ်များခုံပေါ်မှာမထားနှင့်၊ဖယ်ထားလိုက်ပါ။
ဖယ်ရမ်း, *adv.* sidelingly, with an uneven gait.
ဖယ်ရှား, *v.* to put aside, remove out of the way, သည်သူအလွန်ပွေလီသည်၊ဖယ်ရှားမှတော်မည်။
ဖယ်လှယ်, *v.* to exchange; to borrow for a short time; *see* ဖလှယ်။
ဖယ်လွှဲ, *v. see the parts*; အမှုရင်ဆိုင်တွေ့မှဖယ်လွှဲလို့မရဘူး၊မတွေ့ခင်ဖယ်လွှဲရမည်။
ဖယ်သွား, *v.* to turn, take an other direction, as a road.
ဖယ်, 2, *n.* a saw-set, saw-wrest.
ဖယောင်း, *see* ဘယောင်း, *n.* wax.
ဖရင်ဂျီ (*pron.* ဗရင်ဂျီ, *a corruption of Feringhi*), *n.* a Portuguese, or descendant of a Portuguese; a Roman Catholic. "There is no doubt that it is the name Franki, slightly corrupted, which from the days of the Crusades has been used all over Asia by the Mussulmans, to indicate Christians in general. During the campaigns in Afghanistan the English were called *Feringhis* by the natives of the country." *Bigandet.* The Roman Catholic Bishop resident at Rangoon, is styled ဖရင်ဂျီဆရာတော်ကြီး, irrespective of his nationality.
ဖရင်ဂျီဘာသာ, *n.* the Roman Catholic religion.
ဖရုသဝါစာ, *n.* rough, violent, abusive language, ကြမ်းတမ်းသောစကား။
ဖရုံ, *n.* the pumpkin, as ရွှေဖရုံ, the yellow pumpkin; ကျောက်ဖရုံ, the white pumpkin; ဖရုံခါး, much sought after by alchemists.
ဖရုံစိတ် (from စိတ်, to divide), *n.* a three-sided stick of timber.
ဖရုံမွဲ, *n.* the long, white species of pumpkin, ကျောက်ဖရုံ။

†ဖင်ရိုးဆုံ, *n.* the lower parts of the posteriors; *see* တင်ပါးဆုံ; sometimes designated ခွေးဆုံ။

ဖရဲ (သီး), *n.* the watermelon.

ဖရိုဖရဲ, *adv.* broken, scattered, in disorder, ပယာမ်းပတာ, ကျွန်ုပ်အင်္ကျီများကိုကောင်းကောင်းခေါက်ထားပါ၊ဖရိုဖရဲမထားပါနှင့်။

ဖလခန်း, *n.* a kind of boat, ပင်လယ်ငှက်။

ဖလဋ္ဌာန် (Pali ဖလ, profit, and ဋ္ဌာန, a place), *n.* one who has attained any one of the four grand rewards or blessings; *comp.* မဂ်လ်; သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာန်, သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာန်, အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန်, အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်။

ဖလယ် (*a corruption of* ဖယ်လှယ်), *v.* to exchange, လဲလှယ်; to borrow for a short time; ကျွန်ုပ်ကုန်များကိုငွေနှင့်ရောင်းမစွန်းသို့ကုန်ချင်းဖလယ်ခဲ့ရသည်။

ဖလံ (ပင်), 1, *n.* the *Bauhinia diphylla.* Ropes are made of the bark; these are said to be more serviceable in the rains than in the dry weather, wet improving them; cattle eat the leaves of the ဖလံရွက်; the flowers are made into a kind of chutney and eaten; လူဖလံ, a little spare-built man; this term is said to be derived from the fruit of the ဖလံ, which is dry and attenuated in appearance (102).

ဖလံ, 2, *n.* a winged moth, ဖလံရွှ။

ဖလံတောင်ဝေး, *n,* a kind of plant, a species of *Spirical costus,* ဂျင်တောင်ဥ။

ဖလား, *n.* a metal cup or bowl; ဖန်ဖလား, a glass tumbler, ဖန်ခွက်တုံး။

ဖလားရိုက်, *v.* to fashion a metal cup or bowl.

ဖလားစုံ (*pron.* ဖလဇုံ), *n.* the four silver cups always kept in the betel-box, ဖလားစုံကွမ်းအစ်နှင့်ညှော်ခဲ့သည်။

ဖဝါး, *see* သဝါး, *n.* the palm of the hand, or sole of the foot; a foot twelve inches; *comp.* မိလာ။

ဖဿ (Pali), *n.* perception, အာရုံကိုတွေ့ခြင်းဖဿဖြစ်သည်; "*phassa* includes those things that have no *rupa* (ရူပ), but are apprehended by the mind; it produces the three sensations (ဝေဒနာ); pleasure (သုခဝေဒနာ), pain (ဒုက္ခဝေဒနာ), and that which is indifferent, neither the one nor the other (ဥပေက္ခာဝေဒနာ), and from it, as from the first, comes sorrow, as it is connected with the body; sorrow is produced by means of thought, and thought and sorrow united produce fear." M.B.

ဖား, 1, *n.* a four-cornered basket with a cover, နှီးဖား, ထန်းခေါက်ဖား, ထန်းရွက်ဖား။

ဖားချုပ်, *n.* a square or round basket, in which women keep rolls of cotton: the basket in which snake charmers confine snakes.

199 2 dern (NHM 6.2.13)

ဖာလျှား, *n.* an oblong basket, ဖာရှည်။
ဖာဝိုင်း, *n.* a circular basket.
ဖာ, 2, *v.* to mend a breach; to close a hole by patching or otherwise; to try to rectify, *lit.* to "patch up," စကားဖာ။
ဖာထေး, *v.* to mend by calking; ကျွန်ုပ်တောင်းတယ်စုတ်သည်၊ ဖာပေးပါ, my basket is very much rent; please patch it for me.
†ဖာတန်း (*pron.* ဖာဒန်း), *n.* prostitutes' quarters in a town.
ဖာတန်းထောင်, *v.* to set up as a brothel-keeper.
ဖာပုန်း, *n.* a woman who secretly practises prostitution.
ဖာသည် (*pron.* ဖာသယ်), *n.* a prostitute.
†ဖာလာ, *n.* the cardamom plant.
ဖာလာနဖိတ် (*pron.* နဖိတ်), ဖာလာဝထိ, *n.* species of the cardamom plant.
ဖာသာ, *see* ဘာသာ, *adv.* of one's own accord, လျှောက်လျှား။
ဖာသီးဖာသာ, *see* ဘာသီးဘာသာ, *adv.* in an indefinite, unsettled manner, မသေမချာ။
ဖား, 1, *see* ဘား, *n.* a frog; a small piece of wood nailed on a post or the side of a house, a cleat.
ဖား, 2 (*pron.* ဘား), *v.* to hang loosely about, be flowing, full, luxuriant, ဝေ, သူ့အဝတ်ကိုဖားဖားရှည်ရှည်ဝတ်တတ်သည်, သည်ထစ်ပင်နှစ်ပင်အကိုင်းအခက်အလွန်ဖားသည်။
ဖားလျှား, *adv.* hanging loosely about, ဦးဆံဖားလျှားထားသည်, ဆံပင်ဖားလျှားချသည်။
ဖား, 3, *v.* to be fatigued and blown, as a horse in a race, သည်မြင်းလက်ဦးလားနောက်လားဖားသည်; also applied to gamecocks, သည်ကြက်ဖားလာပြီ။
ဖိ (from ပိ, to be pressed), *v.* to press downward or sidewise, to crush, flatten; *less than* နှိပ်; to oppress, နှိပ်စက်; to hug the shore, as a boat, ကမ်းနားကိုလှေဖိသွားသည်။
ဖိစီး, ဖိနင်း, *v.* same; to lean on; သည်သင်္ဘောလက်စောင်လေမလွင့်ရအောင်ကျောက်ခဲနှင့်ဖိထားပါ; ကျပ်ကျပ်ဖိနင်း။
ဖိတ်, 1, *see* ဘိတ်, *v.* to invite.
ဖိတ်, 2, *v.* to spill.
ဖိတ်စည် (*pron.* စဉ်), *v.* same; including the idea of spattering; *fig.*, to be lost, as the life of a human being, a term specially in vogue at the time of epidemics, သည်နှစ်အတွင်းကျောက်ပေါက်သည့်လူများအလွန်ဖိတ်စည်ကြသည်, လူနှစ်ဆယ်ကျော်သေဆုံးဖိတ်စည်သည်။
ဖိတ်ဖိတ်, *adv.* glitteringly, လက်လက်, brilliantly; *usually followed by*

တောက်, ပဝါအရောင်ဖိတ်ဖိတ်တောက်သည်, မိန်အရောင်တောက်လိုက်သည့် မှာ၊ဖိတ်ဖိတ်ဖိတ်ဖိတ်နှင့်နေသည်။

ဖိတ်ဖိတ်စည်စည် (*pron.* စည်း), *adv.* scatteringly, wastefully, as water, ရေဖိတ်ဖိတ်စည်စည်ရှိသည်; as rice, money, သည်နှစ်ရောင်းဝယ်သည့်ကုန် များဖိတ်ဖိတ်စည်စည်တယ်ရှိသည်၊အဖြတ်အစွန်းမရှိ။

ဖိတုံး (from ဖိ, and တုံး), *n.* three logs of wood overlaid with gold or silver leaf, used to keep down a corpse during the process of cremation, ရွှေဖိတုံး၊ငွေဖိတုံးတင်သည်။

ဖိန်း, 1, *v.* to feel dull, heavy, indisposed to move, မိုးဆီးဖွဲ့သည့်အခါ အလွန်ဖိန်းတတ်သည်၊နေမကောင်းပါ။

ဖိန်းတိန်းတိန်း, *adv.* of similar import.

ဖိန်း, 2, *v.* to crow, as a pheasant, ရစ်ဖိန်းသည်။

ဖိန်းခါ, *n.* the fourth day from the present.

ဖိန်းနွှဲ (*sometimes pron.* ဖနွှဲ), *n.* the third day from the present; နက်ဖြန်၊သန်ဘက်၊ဖိန်းနွှဲ, to-morrow, next day after to-morrow, third day from the present.

ဖိန့်ဖိန့်, *adv. an intensive to* တုန်, implying a general tremor, ဖိန့်ဖိန့် တုန်အောင်ကြောက်သည်။

ဖီ, 1, *v.* to prevent, hinder, ဆီး, တား; *rarely used*; hence မာန်ဖီ။

ဖီဆန်, *v.* to contradict, oppose, be contrary, ငြင်းဆန်; *with* အမိန့်, *or* အာဏာ, to contravene an order, အမိန့်အာဏာဖီဆန်သည်, အစိုးရမင်း အာဏာကိုခင်ဗျားဖီဆန်လို့ဖြစ်မည်လား။

ဖီလာ, *adv.* right across, ကန့်လန့်; *n.* half a foot, six inches; a foot-breadth; *comp.* ဘဝါး; ဖီလာဆီးသည်, သိတာမြစ်ကြီးဖီလာဆီးသည်၊ခရီး မခန့်ပါဘူး, လမ်းမှာသစ်ပင်ကြီးဖီလာခံနေလို့သွေ့မသွားနိုင်ပါ။

ဖီလာခရိယာ, *n.* an antonym, counterterm, used as a correlate of synonym.

ဖီလာဖြတ်, *adv.* athwart, right across, ကန့်လန့်။

ဖီ, 2, *int.* expressive of dislike, disgust.

ဖီး, 1, *see* ဖြီး, *v.* to comb; to brush (cloth); to card (cotton or wool).

ဖီး, 2, *v.* to be in flesh, to be in good condition, as human beings or domestic animals; *chiefly used in* ဖီးအောင်ဝသည်; သည်လှေသူ ကြီးဝလိုက်သည်မှာဖီးလို့ (*Colloq.*)

ဖီးကြမ်း, *n.* the most common kind of plantain; slightly acid; *see* ငှက်ပျောဖီးကြမ်း။

ဖု, *v.* to protuberate, bunch; to be knotty, knobby; hence အဖု; သည် သူ့ခြေသလုံးမှာသွေးကြောများဖုနေသည်, the veins on this person's leg are varicose.

ဖုဆစ်, *v.* same as ဖု; to proceed step by step in an investigation, ဖုဖုဆစ်ဆစ်မေးသည်။

ဖုတ်, 1, *n.* a kind of evil spirit which lives in forests, mountains, ruined buildings, trees, etc.; "usually the spirit of a man who has died a violent death, and has been deprived of suitable funeral rites." ဖုတ်, တစ္ဆေ, ဖုတ်ပြိတ္တာ။

ဖုတ်, 2, *n.* dust lying on the ground; *coarser than* ဖုံ; ထောင်းထောင်းထသောဖုတ်, thick dust, smother.

ဖုတ်လူး, *v.* to roll in the dust, as some kinds of birds and snakes, *e.g., Viper Russelli.*

ဖုတ်လူးငှက်, *n.* a kind of bird.

ဖုတ်, 3, *n.* a kind of insect; the ant-lion.

ဖုတ်လှိုက်ဖုတ်လှိုက်, *adv.* out of breath, from fatigue or disease, မောလိုက်သည်မှာဖုတ်လှိုက်ဖုတ်လှိုက်နှင့်။

ဖုတ်, 4, *v.* to roast or burn, by putting on or into the fire; *comp.* ကင်, and ဖုတ်။

ဖုတ်ကြည်း, *v.* to burn at a funeral, to cremate.

ဖုတ်ကျွေး, *v.* same.

ဖုတ်စား, *v.* to roast in the fire and eat, ငှက်ပျောသီးဖုတ်စားသည်။

†ဖုတ်ခနဲ, *adv.* indicative of a light sound, such as the word imitates, ခဲဖုတ်ခနဲကျသည်။

ဖုတ်စု (from အဖုတ်, a small clump), *n.* a small island forming in the sea, or elsewhere, ကျွန်းဖုတ်စု; a kind of play; a clump of trees, bushes, a cluster of hills, etc., သစ်ပင်ဖုတ်စု, ချုံဖုတ်စု, တောင်ဖုတ်စု။

ဖုတ်ဖုတ်, *adv.* expressive of the sound which it imitates, ဖုတ်ဖုတ်ဖုတ်ဖုတ်နှင့်ပြေးထသည်, ခြေသံဖုတ်ဖုတ်ကြားသည်။

ဖုန်း, *not used alone.*

ဖုန်းစား, *n.* a mendicant, ယာစကာ, သူဖုန်းစား, ဖုန်းတောင်းယာစကာ။

†ဖုန်းကြီး, *see* ဘုန်းကြီး, *n.* a priest of Buddh.

ဖုန်းဆိုး, *n.* thick jungle; a deserted *taungya,* ရွာပျက်ဖုန်းဆိုး။

ဖုန်းဆိုးထ, *v.* to spring up, as undergrowth.

ဖုန်းပေး, *see* ဘုန်းပေး, *v.* to eat (*clerical*).

ဖုမ္မသိမ် (*pron.* ဖုံးမသိမ်), *n.* the camphor tree, *Laurus camphora,* the Indian laurel; purified camphor.

ဖုသျှ (*pron.* ဖုတ်ရှ), *n.* the stars in the head of the Hydra.

ဖုသျှသကြိန်တော်ခေါင်, *v.* to perform the ceremony of washing the king's head (once a year), when the head of the Hydra is on the meridian; *comp.* သကြိန်ခေါင်။

ဖုံ, 1, *n.* a cushion, နေရာထိုင်။

ဖုံ, 2, *v.* to be fine, dusty, powdery, မှုန့်; to be well trodden, as a street or road; to be powdered, as the face, မျက်နှာချယ်လိမ်းထားသလို ဖုံနေပြီ, သနပ်ခါးတဖုံဖုံလိမ်းတတ်သည်; to be acquainted with, familiar with, versed in, သည်တောကိုရောက်ဘူးသလား။ရောက်ရုံမကဖုံနေပြီ; *comp.* ကြေ; ဖုံ is generally used with reference to intimate knowledge of locality, while ကြေ implies intimate general knowledge; *n.* dust risen and floating, or settled.

ဖုံအထများ, *v.* to be dusty.

ဖုံခါ, *v.* to dust a room, pieces of household furniture, etc.

ဖုံတင်, *v.* to be covered with dust.

ဖုံထ, ဖုံလွှင့်, *v.* to rise, as dust; to be blown about, as dust, ဖုံတထောင်းထောင်းနှင့်ထသည်, ဖုံကျသည်။

ဖုံထူ, *v.* to be very dusty, as a road, မန္တလေးလမ်းများနွေအခါဖုံမှုန့်နစ် လုမတတ်ထူသည်။

ဖုံမှုန့်, *n.* same as ဖုံ; *comp.* ဖုတ်; ဖုံမှုန့်ကပ်သည်, ဖုံမှုန့်လူးသည်။

ဖုံး, *v.* to cover, cover up, အုပ်, ကြွေးဖုံးကြေသည်၊အနာဖုံးသေသည်။

ဖုံးအုပ်, *v.* same as ဖုံး။

ဖုံးကွယ်, *v.* to conceal one's self, or another.

ဖုံးထား, *v.* to cover up, သောက်ရေအိုးကိုအုပ်ဆောင်းနှင့်ဖုံးထားလိုက်ပါ, cover the drinking-water pot with an အုပ်ဆောင်း; to hush up, as an offense, crime, or indiscretion.

ဖုံးဖိ, *v.* to suppress, or hush up a matter; to carry out a plan with secrecy; သည်လူသတ်မှုဘဲ့နှယ်ပေါ်နိုင်မည်လဲ။ ရွာလူကြီး များကဖုံးဖိထား သည်, how can this murder come to light? the elders of the village are hushing it up.

ဖုံးလွှမ်း, *v.* to overspread; to cover up.

ဖုံးလွှမ်းပေးကမ်း, *v.* same as ပေးကမ်း; especially, to give in charity.

ဖူး (*also written* ဘူး), 1, *v.* to behold reverentially.

ဖူးမြင်, *v.* same as ဖူး။

ဖူးမြော်, *v.* to look up to with reverence, လပြည့်နေ့ရွှေတိဂုံဘုရားကိုဖူးရအောင် သွားကြစို့, မြတ်စွာဘုရားဖူးမြော်ကန်တော့ပါ၏။

ဖူး, 2, *v.* to bud, swell into a little pointed protuberance, as trees, the skin, etc.; အဖူးထွက်။

ဖူးစောင် (*pron.* ဖူးဆောင်), *n.* a kind of white coverlet.

ဖူးရရွ, *adv.* in pimples.

ဖူးရောင်, *v.* to swell, as a wound, sore, etc., ဖူးရောင်သောဒဏ်ရာရှိသည်,

ကျွန်တော်သွီးငယ်မီးလောင်လို့အနာဖူးရောင်နေသည်, owing to my little daughter having been burnt, the injured parts remain swollen.
ဖူးကောင်, *n.* a guinea-pig.
ဖေဗြွာရီ (Eng.), *n.* February, ဖေဗြွာရီလ။
ဖေး, 1, *v.* to scab over, အနာဖေးသည်; hence အဖေး။
ဖေး, 2, *v.* to ward off evil from another; to turn a boat or ship from shore, in order to gain an offing, တက်မဖေး, တက်မဖေးထား။
ဖေးတိုက်, *v.* to push against, or strike, with the shoulders.
ဖေးမ; *v.* to ward off evil and assist another, ဖေးဖေးမမပြုပါ။
ဖေး, 3, *v.* to be broken down in bodily strength or ability, by hard labor or severe punishment, ဖေးနေအောင်ရိုက်သည်။
ဖေးထိုးရင်ကျပ် (*pron.* ဖေးဒိုးရင်ငြပ်), *n.* a disease arising from flatulency.
ဖဲ, 1, *n.* satin, ဖဲစောင်, a satin shawl, ဖဲပုဆိုး, a satin *puhso* or waistcloth.
ဖဲအင်္ကျီ, *n.* a satin jacket, or coatee.
ဖဲခန့်, *n.* a strong kind of satin.
ဖဲထီး, *n.* a parasol or umbrella, whether made of satin or silk; frequently applied to umbrellas covered with cotton, or alpaca.
ဖဲ, 2, *n.* a playing card (ထောင့်, a diamond; ညှင်း, a club; ဗိန့်, a heart; ဖူး, a spade; တစ်, an ace; ကုလားထီး, a king or knave; ကုလားမ, a queen).
ဖဲကစား, *v.* to play cards, ဖဲရိုက်; အပေါက်နှစ်ဆယ်, ကိုးမီး, ကျင်တွဲ, ဆယ့်ငါး are gambling games played with cards.
ဖဲချိုး, *v.* to cut cards.
ဖဲစားဖဲချေ, *adv.* gaining and losing by turns.
ဖဲဒိုင်, *n.* a croupier at cards.
ဖဲနိုင်, *v.* to win at cards.
ဖဲဖန့်, *v.* to shuffle cards; ကုလားဖန့်ထိုး, to shuffle cards in the European style.
ဖဲရိုက်, *v.* to play cards, ဖဲကစား။
ဖဲရှုံး, *v.* to lose at cards.
ဖဲဝေ, *v.* to deal the cards.
ဖဲဝိုင်း, *n.* a party playing at cards, a card-party.
ဖဲသွင်း, *v.* to introduce a card surreptitiously into a pack, ဖဲသွင်းဖဲညှပ်တယ်ကောင်းသည့်လူ။
ဖဲ, 3, *v.* to go aside or away, to get out of the way, သည်ရွာမှဖဲ၍သွားသည်, ရှောင်, ရှား; *see* ဖယ်။
ဖဲကြည် (*pron.* ကြည်), *v.* to avoid, shun, ခင်ဘျားမကောင်းသောသူများကို

မဖဲမကြည်လျှင်ရှေ့သို့ဒုက္ခများစွာခံရလိမ့်မည်, if you do not shun bad people, you will have to suffer much misery in the future.

ဖဲရှောင်, *v.* to avoid, shun.

ဖဲသွား, *v.* to go away, either on business or from dissatisfaction, ရန်ကုန်မြို့မှပြည်မြို့သို့ဖဲသွားသည်။

ဖွဲ့, *v.* to break off, as a small piece from a larger, ဖျိုးဖွဲ့; to break with the hands, to crumble, as bread; to break off from others, take a different course; ဆူးများပါသောအပင်ကတာ ရွက်တခက်ဖွဲ့ပြီးယူခဲ့ပါ, break off and bring me a branch or a leaf, of the tree with thorns on it; သည်မုန့်တယ်မာသည်၊ဖျိုးဖွဲ့ လို့မရနိုင်။

ဖွဲ့ယွဲ့, *v.* same, သည်သူသူတပါးများလိုမပြုမလုပ်၊ဖွဲ့ယွဲ့နေသည်။

ဖော, 1, *n.* the boom of a boat sail (*rare*).

ဖော, 2, *v.* to be swollen; *less than* ရောင်; to be bloated, သွတ်; to buoy up the body, as in swimming, ရေဖော၍ကူးသည်, ရေထဲဖော၍သွားသည်; to make one's self conspicuous, to attract notice, as a soldier defiantly offering himself as a mark to the enemy, အမှုမထားဘဲတပါးသောစစ်သားတို့ကသေနတ်ဖြင့်ပစ်စေအောင်ကိုယ်ကိုဖောပြသည်; မျက်နှာဖောပြသည်, ဖောပြ၍သွားသည်။

ဖောရောင်, *v.* to be bloated and swollen; ရွက်မြူဖောဖောရွှေသင်္ဘောနှင့်၊ မြစ်ကြောအညာသို့ဆန်လတ္တံ့, they shall ascend the channel of the river, in golden vessels, with swelling white sails; said to be a prophecy foretelling the arrival of the British, in the upper waters of the Irrawaddy.

ဖောဖောသီသီ, *adv.* in abundance, plentifully, ခင်ဗျားတို့အိမ်မှာအစားအသောက်ဖောဖောသီသီရှိပါပေသည်။

ဖေါက်, *v.* to make a hole in or through, to perforate; to burst (*trans.*), cause to explode; to fire, as to discharge a gun, in order to empty the barrel; to fly off to another subject in conversation, ဖေါက်၍ပြောသည်; to join intrusively in conversation; to change, ferment, အရက်ဖေါက်သည်, ကစော်ရည်ဖေါက်သည်; (*trans.*) to slake, as lime; to cause to sprout; to castrate; applied to horses and some other animals, ဖွေးစေ့ဖေါက်; to change (*intrans.*) from good to bad; to break one's faith, သစ္စာဖောက်; not to abide by, as a decision, ဖြတ်စာကိုဖေါက်, ထွက်စားဖြတ်စာဖေါက်; to make a new road, လမ်းဖောက်; to punch court stamps, တံဆိပ်ခေါင်းဖေါက်သည်; to break into a house or building, အိမ်ကိုဖေါက်သည်; အုန်းသီးကိုဖေါက်လိုက်ပါ, make a hole in this cocoanut; အကျဉ်းသမားများထောင်ကိုဖေါက်ပြေးကြသည်, the prisoners broke jail and fled; သည်သူသစ္စာဖောက်တတ်လွန်းလို့မည်သူ

မှုမရှိသောသူ, as this person is so very much in the habit of breaking his word, no one respects him.

ဖေါက်ကျား, ဖောက်ပြန်, ဖောက်လဲ, ဖောက်ထွန်, ဖောက်ဖွဲ, *v.* to fall away, apostatize; ဖေါက်ပြန်, when used with reference to a married woman, means that she has been guilty of adulterous intercourse, လင်ကြီးမှုံလျှက်နှင့်ဖေါက်ပြန်သည့်မိန်းမ; ရောဂါဖေါက်ပြန်; ဖေါက်ပြန်သောသူ, a turncoat.

ဖေါက်ခွဲ, *v.* to break, as an earthen vessel, အိုးကိုဖေါက်ခွဲသည်; to break open a box, သေတ္တာကိုဖေါက်ခွဲသည်; ထားနှင့်ဖေါက်ခွဲသည်, to open (a sore); ထိုးဖေါက်, to stave.

ဖေါက်ထွင်း, *v.* to make a hole in or through, to perforate; to take the lead boldly and independently, commonly for the worse; တိုင်များကိုဆောက်လက်ရိုက်တို့ဖြင့်ဖေါက်ထွင်းသည်, one makes holes in posts with chisel and mallet; ညီအစ်ကိုငါးယောက်ထဲမှာအငယ်ဆုံးဖေါက်ထွင်းသည်, amongst the five brothers, the youngest takes the lead; သည်ရွာမှာသည်သူတယောက်ဖေါက်ထွင်း၍ဆိုးသည်, in this village this man takes the lead in being vicious.

†ဖေါက်ကား, *see* ဘောက်ကား, *v.* to exchange goods, trade.

ဖေါက်သည်, *see* ဘောက်သည်, *n.* a constant customer, whether for consumption or export.

ဖေါင်, *see* ဘောင်, *n.* a raft or float; a handsome boat for traveling, a royal barge.

ဖေါင်ဖေါင် (မြည်), *adv.* expressive of the sound which it imitates, စကားပြောလိုက်ထာဖေါင်နေရော့ (*colloq.*), မိုဃ်းတားအတွင်းဝန်ဦးတုတ်စကားတော့ဖေါင်ဖေါင်ပြောနိုင်သည်။

ဖေါင်း, 1, *v.* to rise, as a blister (အရေဖေါင်း), a bubble, or as fermented bread; to be bloated, inflated, blown up, as a bladder; သည်လူလက်မီးလောင်သို့၊အရေဖေါင်းနေသည်, owing to this man's having burnt his hand, the skin is blistered.

ဖေါင်းအိုး, ဖေါင်းခံ, ဖေါင်းခံအိုး, *n.* a kind of large pot, called also နံ့နီအိုး, because made at the village of နံ့နီ။

ဖေါင်းကြွ, *v.* same as ဖေါင်း။

ဖေါင်းထွက်, *v.* to belly, as a sail.

ဖေါင်းပွပွ, ဖေါင်းဖေါင်းပွပွ, *adv.* in a light, puffy state, as bread; swelling out, as clothes which are too large, အင်္ကျီဖေါင်းပွပွကြည့်သို့မကောင်း။

ဖေါင်းသွတ်, *v.* to be bloated, မီးပုံးပျံမှိုင်းဝသို့ဖေါင်းသည်, the fire-balloon being full of hot air is inflated; သည်ဝက်စည်ဖေါင်းကို၊ဖေါင်းအောင်မှုတ်လိုက်ပါ, blow in this pig's bladder to inflate it.

ပေါင်း, 2, *n.* a cornice or facing; applied to the ornamental work on the spires of pagodas, above the သပိတ်မှောက်; a hollow piece of brass, horn, or other substance used about the headstall of an ox, နွားမှာပေါင်းဆွဲသည်, or ပေါင်းကြိုးဆွဲသည်။

ပေါင်းရစ်, ပေါင်းလုံး, *n.* varieties of cornice; *comp.* ထက်ရစ်။

ပေါင်း, 3, *n.* a species of reed.

ပေါင်းကား, *n.* same; one kind of parrot, ကြက်တူရွေးပေါင်းကား, ကြက်ပေါင်းကား။

ပေါင်းဝတ်, *a.* gray, applied to horses, ပေါင်းဝတ်ခြောက်, ပေါင်းဝတ်ပြူ, ပေါင်းဝတ်နွဲ။

ပေါဋ္ဌဗ္ဗ (*pron.* ဖွတ်တဗ္ဗ) (Pali), *n.* tangibility, အတွေ့; "*pottabban*, being the power of feeling or sensibility; as when a garment is put on, the body is conscious of a sensation, either comfortable or unpleasant, according to the material of which it is made." M.B.

ပေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံ (*see* ပေါဋ္ဌဗ္ဗ, and အာရုံ), *n.* tangibility realized.

ပေါ့, 1, *v.* to lighten, make light; to minimize the magnitude of a criminal offense, by suppressing evidence, or by chicanery, အမှုကိုပေါ့စီရင်သည်; အမှုကိုပေါ့အစစ်ခံသည်; to state or represent less strongly than the truth will bear, to understate, ပေါ့ပြော; to tone down a statement.

ပေါ့, 2, *v.* to float by an effort; *n.* a kind of cork-tree; the wood of the same; a buoy; လှေကိုပေါ့နှင့်ပေါ့တွယ်လိုက်ပါ။

ပေါ့ရွ, *n.* cork, the wood, ပေါ့ရွနှင့်မီးထွန်းသည် (ရွပေါ့, pith; အကာ, sapwood; အနှစ်, the heartwood, of a tree).

ပေါ့တပ်, *v.* to attach corks, as to a net, ငါးသလောက်ပိုက်ကိုပေါ့တပ်။

ပေါ့ပန်း, *n.* an artificial flower, made of pith, offered at pagodas, or worn by women.

ပေါ့ဝါး, *n.* a bamboo lashed on either side of a boat, to keep it stiff.

ပေါ့လုံး, *n.* a fillet of book muslin. The wearing of this fillet was compulsory on all natives entering the palace at Mandalay; when worn, the top-knot and crown of the head were exposed, ခေါင်းပေါင်းပေါ့လုံးပေါင်းသည်။

ပေါ်, 1, *see* ဖော် (from ပေါ်, to appear), *v.* to produce, bring to light.

ပေါ်, 2, *see* ဘော်, *v.* to associate, keep company; *not used singly.*

ပို, 1, *v.* to be barren, without offspring, or without fruit; applied both to human beings and to trees; hence အပို; မိန်းမပိုသည်, ယောက်ျားပိုသည်; *comp.* မြုံ။

[illegible] 0381

ဖို, 2, *see under* သက်လို; သက်လိုဖို, to be out of breath, to pant feebly and faintly.

ဖို, 3, *n.* a bellows.

ဖိုကြွင့်ထိုး, *v.* to use a bellows at the cremation of a monarch, a *pongyi*, or a chief queen.

ဖိုထိုး, *v.* to blow a bellows.

ဖိုသူကြီး, *n.* a master blacksmith, ဖိုသူကြီးမင်း; ပန်းပဲဆရာ, ပန်းပဲသူကြီး။

ဖို, 4, *n.* a fireplace; hence အုတ်ဖို, အိုးဖို, စားဖို (*pron.* စဖို), ပေါင်းဖို, မီးဖို။

ဖိုင့်ဖိုင့်, *a.* or *adv.* square-built; applied to people, လူခပ်ဖိုင့်ဖိုင့်။

ဖိုင်းခနဲ (*pron.* ဖိုင်းခနဲ), ဖိုင်းဖိုင်း (*pron.* ဖိုင်းဖိုင်း), *adv.* expressive of the sounds which they imitate, ဖိုင်းခနဲလဲသည်, ဖိုင်းဖိုင်းဖိုင်းဖိုင်းနှင့်လဲသည်။

ဖိုလ် (Pali ဖလ), *n.* fruit, grain; profit, attainment; reward, အကျိုး. There are four paths, an entrance into any one of which secures either immediately, or more remotely, the attainment of *nirvana*; *viz.* သောတာပတ္တိ, သကဒါဂါမိ, အနာဂါမိ, အရဟတ္တ; each path is divided into two grades, the perception of the path, မဂ္ဂ, မဂ်, and its fruition or enjoyment, ဖလ, ဖိုလ်။

ဖိုလ်လေးတန်, *n.* the four grand attainments, သောတာပတ္တိဖိုလ်, သကဒါဂါမိဖိုလ်, အနာဂါမိဖိုလ်, and အရဟတ္တဖိုလ်; *see* အရိယာ။

ဖို့ (from ဖို့, to be thrown into), *v.* to throw into or upon; to fill up partially or entirely, as a pit.

ဖို့မံ, *v.* to plaster with some soft substance, အင်တေဖို့မံသည်, ထယ်ကန်သင်းကိုရွှံ့နှင့်ဖို့မံသည်; ကျောက်ပေါက်မာထူသည့်မိန်းမများ၊သနပ်ခါးဖို့နိုင်သလို သာတော်တော်ရှိသည်။

ဖိုးခေါင်, *n.* the green barbet, ငှက်ဖိုးခေါင်တောင်ကိုတ။

ဖိုးရိုးဖားလျား, *adv.* disheveledly, loosely, disorderly, ဇိတ်ပူလွန်းလို့ဆံပင်ဖိုးရိုးဖားလျားနှင့်နေတတ်သည်။

ဖိုးရိုးဖွားလျား, *adv.* same.

ဖျက်, *v.* to destroy; to oppose, to seek to turn another from a contemplated course; to counteract; to take down, as a scaffolding or house; to take to pieces, as a traveling table or bed; to cut up, as an ox, sheep, etc.

ဖျက်ဆီး, *v.* to destroy.

ဖျက်ပယ်, *v.* to abolish.

ဖျက်ဖျက်, *adv.* expressive of the sound which it imitates, အိမ်ပေါ်မှာတာသံမှန်းမသိ၊ဖျက်ဖျက်သံကြားသည်, ခဲအိမ်ပေါ်ကိုဖျက်ဖျက်ဖျက်ဖျက်နှင့်ကျသည်။

ဖျင်, 1, *n.* a cotton cloth made by the Burmese; ကုလားတသက်၊ဖျင်တထက်, in allusion to the niggardly way in which Chulias clothe themselves.

ဖျင်, 2, *v.* to be much, abundant (*obs.*); hence တဖျင်ဖျင်, *adv.* hard; applied to rain, မိုးသည်းတဖျင်ဖျင်ကျသည်။

ဖျင်, 3, *v.* to clear, disencumber, disentangle, as a snarl of thread, ချည်ခင်ဖျင်သည်; to separate parties in a quarrel, ရန်ငြိမ်းအောင်ဖျင်သည်, သည်လူနှစ်ယောက်ရန်ဖြစ်နေကြသည်၊ဖျင်လိုက်ပါ, these two men are quarrelling; please separate them.

ဖျင်ကူးကစား, *v.* to raffle; *see* ထည်ကစား။

ဖျင်း, 1, *v.* to be unsubstantial, empty, void, useless, good for nothing, အနှစ်မဲ့; *comp.* သွံ့နှ်; မင်းအစေဖျင်းသည့်လူတဲ့။

ဖျင်းမှော်, *v.* same as ဖျင်း။

ဖျင်းသောင်း, *v.* to be unproductive, barren, impotent, as a tree, plant; most frequently applied to the rice plant, စပါးဖျင်းသောင်းသည်, သား သမီးဖျင်းသောင်းသည်, *i.e.*, they never live to maturity.

ဖျင်း, 2, *v.* to hew off (useless parts), အကြမ်းရွေ။

ဖျင်းရွေ, *v.* same, ကျွန်တော်အိမ်တိုင်များကိုအချောအပြီးမရွေရပါသေး၊အကြမ်း ဖျင်းထားရပါသေးသည်။

ဖျစ်, 1, *v.* to sputter, crackle, snap, crepitate.

ဖျစ်ဖျစ်, *adv. expressive of crepitation*; hence, တဖျစ်တောက်တောက်, sputteringly (in speech), သည်စကားကိုတဖျစ်တောက်တောက်မပြောပါနှင့်; သစ်ပင်တဖျစ်ဖျစ်မြည်၍ကျိုးသည်။

ဖျစ်, 2, *v.* to rub between the thumb and fingers; to squeeze between the thumb and fingers, သံပုရာသီးဖျစ်သည်; to compress the throat with fingers and thumb, to throttle, လည်ပင်းကိုဖျစ်သတ်သည်။

ဖျည်း, 1 (*pron.* ဖျဦး), *n.* a large open-mouthed pot used for cooking, ဖျည်းအိုး။

ဖျည်း, 2 (*pron.* ဖျဦး), *n.* an enlargement of the abdomen, from dropsy or other causes; လေဖျည်းနာ, flatulent distention of the belly; ရေဖျည်းနာ, the dropsy; သွေးဖျည်းနာ, a kind of dropsy (arising from absence or stoppage of the menstrual discharge).

ဖျည်းစွဲ, *v.* to suffer from any enlargement of the abdomen.

†ဖျည်းဖျည်း (*pron.* ဖျဦး), *adv.* with irregular, violent starts of heat, အကျောကိုကြမ်နှင့်ရိုက်သို့ ဖျည်းဖျည်းဖျည်းဖျည်းရှိသည်; *see* စပ်ဖျည်းဖျည်း။

ဖျတ်, *v.* to be quick in speech, fluent, စကားပြောဖျတ်သည်; to be incisive in conversation.

ဖျတ်ဖျတ်, *adv.* quickly, rapidly, ထိုလူဖျတ်ဖျတ်လာသည်၊ထာအကြောင်းရှိလိမ့် မည်မှန်းမသိ။

ဖျတ်ဖျတ်လူး (*from* လူး, to roll from side to side), *v.* to toss from side to

side, from pain or heat; to be impatient to obtain an object of love or desire, သူလိုချင်မိလျှင်၊ဖျတ်ဖျတ်လူးသို့, ဖျတ်ဖျတ်လူးအောင်ကြိုက်သည်။

ဖျတ်လတ်, *v.* to be fluent in speech, implying also knowledge and good sense, သားအငယ်ကအကြီးထက်စကားဖျတ်လတ်သို့မိဘများသာ၍ချစ်သည်, as the younger son is more fluent than the elder, his parents love him better.

ဖျန်, 1, *v.* to separate (enemies), မောင်ထွန်းနှင့်မောင်ဂေါ်ရာရန်ဖြစ်နေကြသည်၊ဖျန်လိုက်ပါ, Maung Tun and Maung Gawya are quarrelling; please part them.

ဖျန်ဖြေ (*pron.* ဖြေ), *v.* to reconcile (enemies), သူနှစ်ယောက်တရားမဖြစ်အောင်၊ဖျန်ဖြေလိုက်ပါ, reconcile these two persons, in order that they may not go to law.

ဖျန် (ပင်), 2, *n.* a kind of plant with a bulbous root, which is sometimes cooked for food.

ဖျန်း, 1, *v.* to sprinkle, scatter a liquid, နံ့သာရေဖျန်းသည်, ရေမွှေးဖျန်းသည်, သနပ်ခါးရည်ဖျန်းသည်။

ဖျန်း, 2, *v.* to flush through the body, as blood, air, or horripilation, ကြက်သီးဖျန်း, မြွေဟောက်နှင့်သွားခနဲတွေ့သို့ ကြက်သီးဖျန်းသည်, လေဖျန်းသည်, လေဖျန်းလို့ရောင်နေသည်, သွေးဖျန်းသည်; ဖျန်းခနဲ, *adv.* ဖျန်းခနဲထ, ဖျန်းခနဲကွဲသွားသည်။

ဖျပ်ဖျပ်, *see* ဖြဖြ, *adv.* quickly, လျှင်လျှင်။

ဖျံ, *n.* an otter.

ဖျံကတိုး, *n.* a beaver.

ဖျံဝါးသလို, *adverbial phrase,* greedily, voraciously, like an otter, ဖျံဝါးသလိုစားသည်, ဖျံဝါးသလိုစကားပြောသည်။

ဖျံဖျံ, *adv. an intensive to words of chewing*; also applied to speech, တဖျံဖျံစကားပြောသည်။

ဖျာ, *n.* a mat.

ဖျာခင်း, ဖျာဖြန့်, *v.* to spread out a mat.

ဖျာရက်, *v.* to weave a mat.

ဖျာလိပ်, *v.* to roll up a mat; *n.* a rolled-up mat, or a roll of mats.

ဖျား, *v.* to be in a fever.

ဖျားကျ, *v.* to intermit, as a fever.

ဖျားနာ, *v.* same as ဖျား; *n.* a fever, ဖျားနာရောဂါ။

ဖျားနာခွဲ, ဖျားနာဝ, *v.* to contract fever, as a malarial fever.

ဖျီး, 1, *see* ဖြီး, *v.* to sprinkle, to scatter in fine particles.

ဖျီး, 2, *see* ဖြီး, *v.* to be high and slender.

ဖျောက်, 1 (from ပျောက်, to disappear), *v.* to cause to be lost, to

obliterate, to destroy; to cause to disappear, as evidence, to burke a case, သက်သေဖျောက်ဖျက်သည်; ပုသောမိတ်ကိုဖျောက်လိုက်ပါ။

ဖျောက်ဖျက်, ဖျောက်ပစ်, ဖျောက်ဖျည်း (*rare*), *v.* same, တရားခံငြိတ်မိမိန်း မကိုထားနှင့်ရုတ်ပြီးသည့်နောက်၊အထောင်းကိုဖျောက်ပစ်သည်။

ဖျောက်ဖြေ, *v.* same, ခင်ဗျားဒေါသဖျောက်ဖြေပါ။ကျွန်တော်လွန်သည့်အချက်တချက်မျှမရှိပါ, pacify yourself, sir; there is not a single instance in which I have transgressed.

ဖျောက်, 2, *v.* to scratch in order to allay itching, ကျောကိုတဆိတ်ဖျောက်လိုက်ပါ။

ဖျောက်ဆိပ်, *n.* the Pleiades or seven stars, ကြတ္တိကာ; a kind of tree; *see* မျောက်ဆိတ်; တမိုးလုံးဖျောက်ဆိပ်ချည်းဘဲ, the whole firmament is nothing else but the Pleiades; an expression made use of when there is not much room for choice (with a view to censure or punishment) between one person and a number of others.

ဖျောင်း (from ပျောင်း, to be limber), *v.* to make limber, yielding. *Der.* ညှင်းဖျောင်း။

ဖျောင်းဖျ, *v.* to persuade, be persuasive, ဖြားယောင်း, ချော့မော့, အဘကိုဖျောင်းဖျ၍ပြောပါ, persuade father by speaking to him, ကျွန်တော်သားကလေးကိုရိုက်ဖို့မတော်ပါ။ ဖျောင်းဖျဆုံးမပါ၊ဆရာကြီး, it is not advisable to beat my young son; correct him by persuasion, great teacher.

ဖျော့, *v.* to be pale, faded, deficient in color; to look sickly, anæmic; သည်ပုဆိုးဝယ်သည်မှာတဆယ်ငါးရက်တည်းဘဲရှိသေးသည်။အရောင်ဖျော့ကုန်ပြီ။

ဖျော့တော့တော့, *adv.* sickly, ဦးတော်အာအဆင်းဖျော့တော့တော့ရှိသည်, U Taw A has a sickly appearance.

ဖျော့ဖျော်ဖျန်ဖြား, *v.* to conciliate, to settle, as a difficulty, ဖျော့ဖျော်ဖျန်ဖြားပြောသည်။

ဖျော်, 1 (from ပျော်), *v.* to coax, pacify, appease; to divert, make happy, ချော့, ဖြေ; အကလေးကိုဖျော်သည်, to lull a child to sleep, သိပ်။

ဖျော်ဖြေ, *v.* same, ကျွန်ုပ်ညီကလေးစိတ်ဆိုးသည့်အခါမုန့်ကလေးဝယ်ပြီးလျှင်ဖျော်ဖြေထားသည်, when my young brother got angry, I pacified him by buying him cakes, မောင်ဘချစ်လူကိုဖျော်ဖြေတတ်သည်။

ဖျော်, 2, *v.* to dilute, make thin; to dissolve by putting into water, သည်ဆေးကိုညက်ညက်ပါအောင်ဖျော်သောက်လျှင်ကောင်းပေါ်လိမ့်မည်; ဆွက်ရည်ကိုဖျော်လိုက်ပါ. *Der.* အဖျော်။

ဖျော်ဖျော်, *adv.* *intensive*, ဆေးကိုဖျားရည်နှင့်ဖျော်ဖျော်ကြီးထည့်သောက်ပါ။

ဖျိုင်ဖျိုင်, *adv.* profusely, as perspiration, ချွေးဖျိုင်ဖျိုင်ထွက်အောင်အောင်းရမည်, ချွေးဖျိုင်ဖျိုင်ကျသည်, မိုးဖျိုင်ဖျိုင်ကြီးကျသည်; also applied to words of buying and selling, တကျပ်ခွဲဈေးဖျိုင်ဖျိုင်ကြီးရသည်။

ဖျို း, *see* ဖြိုး, *v.* to be full in flesh, fat, corpulent; to swell up, be heaping, convex.

ဖျို းဖျို းဖြန်းဖြန်း (*often pron.* ဖြိုးဖြိုးဖြန်းဖြန်း), *adv.* with a crushing or rumbling noise, မိုးသံကြီးထစ်သည့်အခါ၊ ဖျို းဖျို းဖြန်းဖြန်းညံလျှိုသာနေရေ့ သည်၊ရန်ကုန်မြို့ကြီးမှာလူသေများလှိုတ်အံသံမှုတ်သံဖျို းဖျို းဖြန်းဖြန်းနေ့တိုင်းမစဲဘူး။

ဖျို းဖျို းဖြောက်ဖြောက်, *adv.* with a quick succession of light sounds.

ဖြ, *v.* to be fine, gentle, as sound (*infreq.*), အသံဖြဖြ။

ဖြဖြ, *adv.* quickly, rapidly, အလျင်အမြန်, လျင်လျင်ဖြဖြကူလာကြသည်, they came to assist quickly; slightly, as in ဖြဖြချိုသည်, a little sweet.

ဖြက်ဖြက်, *see* ဖျက်ဖျက်, *adv.* expressive of the sound it imitates.

ဖြင်သစ်, *n.* a Frenchman (*sometimes pron.* ပြင်သစ်).

ဖြင့်, 1, *a corruption of* ဖြစ်လျှင်; *much used in colloq.*, သူ့ကိုတွေ့ခါဖြင့် နာနာကြီးဆိုလိုက်မည်။

ဖြင့်, 2, *n. affix, instrumental*, by, by means of, အားဖြင့်, ထားဖြင့်ခုတ် သည်, လှံဖြင့်ထိုးသည်, ငွေသဖြင့်။

ဖြစ်, 1, *v.* to be, exist, have existence; to be, indicative of some quality; to become; to take effect, be practicable, and in this sense, *frequently used as a qualifying verbal affix*, သည်ကနေ့စာမရေးဖြစ်ပါ, it is not practicable to write letters to-day, မသွားဖြစ်ပါ, သွားဖြစ်ပါ လျှင်; to possess capacity for doing anything, to be capable, လက် သမားအတတ်မှာအလွန်ဖြစ်သည့်လူ, တယ်ဖြစ်သည့်လူ, a very capable man; ဖြစ် *is often omitted in conversation*, ဘယ်သူပါလိမ့်မည်လဲ, for ဘယ်သူ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်လဲ; ဖြစ်မှဖြစ်ရလေခြင်း, ဖြစ်မှဖြစ်ရပါလေနော်; ကျွန်မသွားမိစိတ္တ ဖြစ်သလဲမပြောတတ်ပါဘူး; ဖြစ်လိုရာဖြစ်ပါစေတော့၊ သည်နေရာကခါမရွှေ့ဘူး, let happen what may, I do not stir from this place.

ဖြစ်ကတတ်ဆန်း, *adv.* not well done, ဖြစ်ကတတ်ဆန်းကြသည်, ဖြစ်ကတတ် ဆန်းပြောသည်, ဖြစ်ကတတ်ဆန်းလုပ်သည်။

ဖြစ်ထွန်း, *v.* to result, become prominent; *see* ထွန်း; အကျိုးကျေးဇူးဖြစ် ထွန်းလိမ့်မည်မထုတ်ပါ။

ဖြစ်ပုံဖြစ်ပုံ, *n.* the manner or way of any person or thing, whether of being, behaving, happening, or occurring.

ဖြစ်ပွား, *v.* to be enlarged, augmented, စီးပွားဖြစ်ပွား; to spread, ရန် ဖြစ်ပွားသည်; to happen, occur, arise, as a quarrel, ဤမိုက်ရန်အထယ် အမှုကြောင့်ဖြစ်ပွားသနည်း; မည်သည့်နေ့ရက်ဖြစ်ပွားသည်, အမှုဖြစ်ပွားရာ အရပ်, မည်သည့်အရပ်ဒေသတွင် အမှုဖြစ်ပွားပါသလဲ, သည်အမှုဖြစ်ပွားယာန် လက္ခဏာရှိသည်, there is a likelihood of this case occurring.

ဖြစ်ဘွားစေ, *v.* to beget, သင့်ပေး, (*rare*).

ဖြစ်မြဲ, *n.* the regular course of things, ဓမ္မတာ။

ဖြစ်မြောက်, *v.* to be attained, accomplished, ဖြစ်မြောက်အောင်ကြံ; to be consummated, as a scheme, business, etc., ကြံစရှိပြီဆိုလျှင်ဖြစ်မြောက်အောင်ကြံထုတ်သည်, should he have commenced to form a scheme, so to speak, he is in the habit of carrying it through.

ဖြစ်ရတတ်ဆန်း, *adv.* not well done; *see* ဖြစ်ကတတ်ဆန်း။

ဖြစ်ရလေခြင်း, ဖြစ်လေခြင်း, *int.* ah! alas! lackaday!

ဖြစ်လာ, *v.* to become, come to be, သူတို့အရေအတွက်သည်ငါးထောင်ခန့်ဖြစ်လာ၏။

ဖြစ်လျှာ, *v.* to occur, happen, take place, ဖြစ်ပျက်သည်။

ဖြစ်, 2, *see* ဖျစ်, *v.* to sputter, crackle, snap, crepitate.

ဖြည်, *v.* to untie, loose, unroll, unfold; *see* ဖြေ။

ဖြည့်, *v.* to fill, make full, complete, ဖြည့်စေ; to replenish, recruit; to recover one's strength, အားဖြည့်သည်, သည်ဆေးကိုသောက်လျှင်အားအင်ဖြည့်လိမ့်မည်; to consign, as a criminal, to some department of labor, သူပုန်များကိုလမိုင်းသို့ဖြည့်သည်။

ဖြည့်စွက်, *v.* to supply a deficiency, မလောက်သမျှကျွန်တော်က ကူညီဖြည့်စွက်ပါမည်။

ဖြည့်စွမ်း, *v.* to discharge, fulfil; to gratify, as a passion, သူ့အလိုကိုဖြည့်စွမ်းနိုင်မှသူမေတ္တာရှိသည်။

ဖြည့်တင်း, *v.* to be full and firm, as the flesh.

ဖြည်း (*freq. pron.* ဖြေး), *v.* to be slow, gradual, moderate, နှေးသည်, to be gentle, easy, pleasant, သာယာသည်; hence တဖြည်းဖြည်း, *adv.* in a slow, gradual manner; by and by; ဖြည်းဖြည်းသွားပါ, go slowly.

ဖြည်းညှင်း, *v.* same, ဖြည်းညှင်းသက်သာ, ဖြည်းညှင်းသာယာ; ဖြည်းညှင်းသက်သာကြရန်မတော်ပါ၊ခပ်မြန်မြန်ကြံမှတော်မည်။

ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး, *adv.* gently, moderately, ဖြည်းဖြည်းပြောပါရစေ။

ဖြည်းဖြူး, *v.* same as ဖြည်းညှင်း, (*infreq.*).

†ဖြည်းစပ်စပ် (*pron.* ဖြီ), *adv.* with a look or smile of disregard or contempt, ဖြည်းစပ်စပ်ရယ်; smirkingly, သည်သူမျက်နှာဖြည်းစပ်စပ်နှင့်။

ဖြည်းတည်းတည်း (*pron.* ဖြီထဲတဲ), *adv.* same as ဖြည်းစပ်စပ်, သည်လူဖြည်းတည်းတည်းနှင့်အလွန်မုန်းစရာကောင်းသည်။

ဖြတ်, *v.* to cut in two, to sever; to break off, put a stop to; to decide, သည်အမှုကိုဖြတ်ပါခင်ဗျား; စကားမရှည်နှင့်ထေ၊ဖြတ်ပါ, သည်အိမ်မသွားပါနှင့်ထေ၊ဖြတ်နေပါ။

ဖြတ်ကျ, *v.* to fall across, သစ်ပင်သည်လမ်းပေါ်ကိုဖြတ်ကျသည်။

ဖြတ်ခြား, *v.* to decide a suit, usually as an arbitrator, စုံရာသမာဓိလူကြီးများဖြတ်ခြားရာနာခံတည်ငြိမ်းပါမည်။

ဖြတ်စ, *n.* a piece cut off, ဖြတ်နုံ။

ဖြတ်စဖြတ်ပိုင်း, *n.* a frustum.
ဖြတ်စာ, *n.* a decision in writing: *see* ထွတ်စာ; ဖြတ်စာဖေါက်, to break one's faith, after eating ထွက်။
ဖြတ်ဆောက်, *n.* a broad, flat chisel.
ဖြတ်တုန်းဖြတ်စာ, *n.* a written decision in law.
ဖြတ်ထုံး, *n.* a precedent in law, သုဓမ္မာစာရီမင်းသမီးဖြတ်ထုံး, the decisions of Princess Thudammasari; a selection of precedents compiled from common and statute law; *comp.* ထုံးဟောင်း, common law, and ဓမ္မသတ်, statute law.
ဖြတ်ဖျက်, *v.* to break in pieces, or destroy by a separation of parts, ကျိုးပဲ့ကြေမွစေသည်။
ဖြတ်လမ်း, *n.* a short-cut, cross-cut; a road which crosses another, ဖြတ်လမ်းကူးသည်; ဖြတ်လမ်းကိုလိုက်, to cut across.
ဖြတ်လွှ, *n.* a cross-cut saw.
ဖြတ်သတ်, *v.* same as ဖြတ်, implying censure; to cut away, as a thicket, in order to get through, ခုတ်ထွင်။
ဖြန့်, *v.* to spread out, expand; to spread its wings, as a bird, ငှက်ခါးတောင်ဖြန့်သကဲ့သို့; to step, extend the foot, walk (*honorific*), ခြေတော်ဖြန့်, ရွှေစက်တော်ဖြန့်သည်, applied to monarchs.
ဖြန့်ကြဲ, *v.* to scatter, spread abroad.
ဖြန့်ကြွ, *v.* to extend and raise the foot; *in ordinary parlance*, to walk, ခြေဆန့်ဖြန့်ကြွတော်မူပါမည်အကြောင်းလျှောက်ပါသည်, as a layman inviting a *pongyi* to come to his house; ဒေဝသစာရီဖြန့်ကြွတော်မူသည်။
ဖြန့်ခင်း, *v.* to spread out, expand, as a mat or cloth, ဖျာဖြန့်ခင်း, အဝတ်ဖြန့်ခင်း; မြင်းအောက်ကကောက်ရိုးကိုဖြန့်ခင်း, to spread straw for horses to lie upon.
ဖြန့်ချိ, *v. see the parts*, သည်ခြေကြီးဝဲ၍မနေစေနှင့်၊ဖြန့်ချိထားလိုက်ပါ။
ဖြန့်ချီ, *v.* to step, extend the foot, walk; *see* ချီ။
ဖြန့်ဖြူး, *v. see the parts*; ကျွန်တော်ငွေများကိုအခြားလူများထံဖြန့်ဖြူးထားသည်။
ဖြန့်မြန်း, *v.* to step, extend the foot, walk, ရှင်ဘုရင်မြို့ရွာများကိုဖြန့်မြန်း၍ကြည့်တော်မူသည်; also applied to Buddha, မြတ်စွာဘုရားကပိလဝတ်ပြည်မှ၊ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သို့ဒေဝသစာရီဖြန့်မြန်းတော်မူသည်။
ဖြန်း, 1, *see* ဖျန်း, *v.* to sprinkle, scatter a liquid.
ဖြန်း, 2, *see* ဖျန်း, *v.* to flush through the body, as blood, air.
ဖြန်း, 3, *v.* to be rapid, and accompanied with noise.
ဖြမ်း, *v.* to cast (a shadow), အရိပ်ဖြမ်း, သစ်ပင်ကြီးအရိပ်ဖြမ်းသို့ပန်းပင်ငယ်သေးသည်, owing to the large trees overshadowing them, the

flower plants are still small; to be diffused, as rays of light. အိမ်ကမီးဖြမ်း၍ဖြိုင်သည်။

ဖြာ, *v.* to divide into several parts, be many, numerous, as the roots of a tree; အကိုင်းအခက်ဝေဝေဆာဆာဖြာကျသည်, ရေပန်းများဖြာကျသည်; ဖျာရက်ရအောင်နှီးဖြာသည်, he divides the bamboo strips, in order to weave a mat; ထိုကဲ့သို့ပြုလျှင်၊နှစ်ဖြာသောအကျိုးခံစားရလိမ့်မည်။

ဖြားယောင်း, *v.* to persuade, use persuasive arts, be persuasive, conciliatory; to entice, seduce, ဖျောင်းဖျ; မြင်းများကိုဘမ်းချင်လျှင်၊အစာဖြင့်ဖြားယောင်း၍ဘမ်းရမည်; တရုပ်မြို့ဝန်မောင်ကျော်ခေါင်ဖြားယောင်းသွေးဆောင်သဖြင့်မြန်မာဘုရင်ထံမှခိုလှုံရသည်

ဖြီး, *v.* to comb (the hair); to brush (cloth); to card (cotton or wool), သည်သက္ကလတ်အင်္ကျီများကိုကောင်းကောင်းဖြီးလိုက်ပါ။

ဖြီးလိမ်း, *v.* to brush and anoint, as the hair of the head, မမင်းသားတနေ့လုံးခေါင်းနားပန်းဖြီးလိမ်းတတ်သည်။

ဖြုတ်, 1, *n.* the sand fly, ပင်လယ်နားမှာဖြုတ်များကိုက်လျှင်၊ အဝိမ့်ကလေးထတတ်သည်။

ဖြုတ်, 2, *v.* to loose, dislocate, derange; မြင်းကိုရထားကဖြုတ်လိုက်ပါ, unharness (*lit.* loose) the horse from the carriage; တလလောက်ကိုကျွန်ုပ်အလုပ်ဖြုတ်လိုက်မည်, I shall leave off work for about one month; ကဆုန်နယုန်ရုပ်သေးခေါင်းဖြုတ်လျှင်လာဆပ်ပါမည်, I will come and repay you (the money) in the month of Kason, or Nayon, when I loose the heads of the marionettes; ရုပ်သေးခေါင်းဖြုတ် is an expression much used by marionette players, ရုပ်သေးခေါင်းဖြုတ်ငွေခြောက်ဆယ်ပေးပါမည်; ကုထားကောက်ကိုဖြုတ်လိုက်ပါ။

ဖြုတ်ဖျက်, *v.* to cause to come to an end, by a dissolution of parts.

†ဖြုတ်ခနဲ, *adv.* instantly, suddenly, စုတ်ခနဲ, ရုတ်ခနဲ, ဖြုတ်ခနဲကျသွားသည်။

ဖြုတ်ချင်း, or ဖြုတ်ချည်း, *adv.* same, ကြားလျှင်ဖြုတ်ချင်းထလာသည်။

ဖြုတ်ဖြုတ်, *adv.* same; also expressive of the sound which it imitates, ဖြုတ်ဖြုတ်ဖြုတ်ဖြုတ်မြည်သည်။

ဖြုန်း (from ပြုန်း), *v.* to wear away, exhaust; to spend in vain, as money.

ဖြုန်းတီး, *v.* same, တယ်မောင်သည့်လူအင်မတန်ငွေစဖြုန်းတီးပစ်သည်။

†ဖြုန်းခနဲ (*freq. pron.* ဖြုန်းဂနဲ), *adv.* expressive of the noise which it imitates, ဖြုန်းခနဲထဲသည်, အခန်းထဲကဖြုန်းခနဲကြားသည်။တာလဲ။

ဖြုန်းဖြုန်း (*pron.* ဖြုန်းဖြုန်း), *adv.* expressive of the noise which it imitates, ဖြုန်းဖြုန်းဖြုန်းဖြုန်းကြားသည်, ရေးချီးလိုက်သည်မှာတဖြုန်းဖြုန်းနှင့်, မီးသဘော်ခစက်ကိုအဝေးကဖြုန်းဖြုန်းဖြုန်းဖြုန်းကြားသည်။

ဖြုန်းဖြုန်းချဉ် (*pron.* ချဉ်), ဖြုန်းဖြုန်းရှိ, *v.* to be moderately sour, subacid, ချဉ်ဖြုန်‌ဖြုန်း; ကနစိုးသီး၊မင်းကွတ်သီးဖြုန်းဖြုန်းချဉ်သည်, or ဖြုန်းဖြုန်းရှိသည်။

ဖြို, *v.* to be affected, moved, shaken, changed, ruffled, agitated, disconcerted; *used in the negative only,* with reference to disregard of another's animosity, dislike, ခင်ဗျားသည်ထိုသို့ပြောပါသော်လည်း၊ငါမဖြိုပါဘူး, though you speak thus, I am not disconcerted; လားလားမျှမဖြိုပါဘူး။

ဖြူ, 1, *n.* a porcupine, the *Hystrix cristata,* ငွေ့ဖြူတောသမတိုးဝံ့သလိုတဲ့, said of persons who fear to encounter danger.

ဖြူဆူး, *n.* a porcupine quill.

ဖြူ, 2, *v.* to be white; with reference to the mind, to be pleased with, to be kindly disposed; *opposed to* ညို; used as a euphemism with reference to leprous persons, ထိုကလေးများဖြူကုန်ပြီ။

ဖြူစင်, *v.* to be white, clean, pure, စင်ကြယ်, သန့်ရှင်း, သဘောဖြူစင်သည့်လူ, a person of guileless disposition.

ဖြူဆွတ်, *v.* to be very white, snow white; *used adverbially in the colloquial,* ဖြူဖြူဆွတ်ဆွတ်, ဖြူဖြူဖွေးဖွေး, ဖြူဖြူလွလွ။

ဖြူတူတူ, *a.* whitish.

ဖြူနွဲ့, *v.* to be tall, slender, and fair; *commonly used adverbially,* ဖြူနွဲ့နွဲ့; only applied to human beings, လူပုံဖြူဖြူနွဲ့နွဲ့။

ဖြူဖတ်ဖြူရော်ရှိ, *v.* to be sallow in complexion; သည်လူဖျားပြီးကာကလေး မှို၊မျက်နှာဖြူဖတ်ဖြူရော်ရှိသည် (*Colloq.*).

†ဖြူဆံမြက်, *n.* a kind of grass.

ဖြူး, 1, *v.* to sprinkle, scatter in fine particles, ဆရာဝန်မရောက်မချင်း သည်အလောင်းကိုမီးသွေးမှုန့်နှင့်ဖြူးထားလိုက်ပါ, sprinkle this body with charcoal powder till the civil surgeon arrives; လေတဖြူးဖြူးလာသည်, to come in puffs, as the wind.

ဖြူး, 2, *v.* to be high and slender, သည်ကျွန်းပင်ချောလိုက်သည်မှာဖြူးနေရော့။

ဖြူးသွန်း, *v.* same as ဖြူး, (*rare*); *used adverbially.*

ဖြေ (from ပြေ, to be loosed), *v.* to untie, loose, unroll, unfold; to answer (a question); to guess (a riddle), စကားထာဖြေ; *opposed to* မေး, to enquire; to appease, as the mind, စိတ်ကိုဖြေသည်; သည်သူ့ညီမကလေး သေဆုံးသည့်အခါ၊ သူ့ကိုအင်မတန် ဖြေဖျော်ရသည်; to drive away *ennui,* အပျင်းကိုဖြေသည်; to settle a difficulty or dispute, အမှုပြေအောင်ဖြေသည်; သည်ပုစ္ဆာကိုဖြေပါ, answer this question, please; to do away, to cancel, as sin, အပြစ်ကိုဖြေသည်။

ဖြေဆည်း, *v.* to refute (*infreq.*); to quiet, as the mind, အလွန်တရာလွမ်းဆွတ်သည်၊ဖြေဆည်းလို့မရနိုင်ဘူး။

ဖြေဖျက်, *v. see the parts*; chiefly used with reference to soldiers or

rebels destroying towns and levelling them to the ground; ဖြိုဖျက် is a stronger expression; to disannul.

ဖြေဖျှန်, *v*. to settle (a quarrel).

ဖြေဖျောက်, *v*. to clear away, ဖြေဖျော်။

ဖြေဖြန့်, *v*. to unfurl, ဖြန့်သည်, အထဲကိုဖြေဖြန့်လိုက်ပါ။

ဖြေရှင်း, *v*. to cleanse, to pardon.

ဖြေလွှတ်, *v*. to forgive freely; to loose horses or domestic cattle (generally after being tied up), မြင်းကိုဖြေလွှတ်သည်။

ဖြဲ (from ဖြဲ, to gape), *v*. to open, pull open, to make gape.

ဖြော, *v*. to parboil, ကြက်ကိုရေနွေးဖြော၍အမွေးနုတ်လိုက်။

ဖြောဖြော, *adv*. freely, plentifully, ရေဖြောဖြောကျ, ဝမ်းဖြောဖြောသွားသည်။

ဖြောက်, *see* ဖျောက်, *v*. to scratch, in order to allay itching.

ဖြောက်ဆိပ်, *see* ဖျောက်ဆိပ်, *n*. the Pleiades or seven stars.

ဖြောက်ဖြောက်, *adv*. expressive of the sound which it imitates, စရိတ်စေ့ သစ်ပင်ပေါ်မှာဖြောက်ဖြောက် ဖြောက်ဖြောက် ကျသည်, မိုးဃိုးဖြောက်ဖြောက်, ဖြောက်ဖြောက် ရွာသည်။

ဖြောင့်, *v*. to be straight; to make straight; when applied to the mind, to be upright; to be true in aim, လက်ဖြောင့်; သည်လမ်းမ ဖြောင့်ဘူး၊ကောက်ကောက်ကွေးကွေးရှိသည်, this road is not straight, it is crooked; သည်မုဆိုးလက်ဖြောင့်သည်၊ပစ်တိုင်းထိသည်။

ဖြောင့်စင်း, *v*. to be upright; to be straight, as a road; to lie straight, as a serpent, မြွေကြီးလမ်းမှာကန့်လန့်ဖြောင့်စင်းနေသည်။

ဖြောင့်တန်း, *v*. to be straight; to be rectilinear; applied also to the mind; တွံ့တေးတူးမြောင်းဖြောင့်တန်းသည်; စိတ်နှလုံးဖြောင့်တန်းသည်။

ဖြောင့်မတ်, *v*. to be upright, honest, ရိုး, အစိုးရအလုပ်ကိုဖြောင့်မတ် စွာလုပ် သည့်အတွက်၊မိမိအထက်လူကြီးများအလွန်အားကိုးသည်။

ဖြောင့်သား, *v*. to be straight; to make straight.

ဖြော်ဖြော်, *see* ဖျော်ဖျော်, *adv. intensive.*

ဖြို (from ပြို, to fall to pieces), *v*. to break down (*trans*.), demolish, destroy; to correct the chronology or calender, ကိန်းဖြို, ကောဇာဖြို, ပြက္ခဒိန်ဖြို, သင်္ကရာဇ်ဖြို; သာသနာဖြို; တွင်းဖြို, to aim at a hole, as in throwing for the first chance at play.

ဖြိုဖျက်, *v*. to overthrow; to demolish, annihilate; to raze to the ground, အိမ်လမ်းနှင့်နီးလှသည်၊ဖြိုလိုက်ပါ, the house is very close to the road; demolish it; ပုန်းထိမ်းမင်းသားပုန်ကန်သည့်အတွက်၊ မင်းထုန်းရှင်ဘုရင်က၊ ရတနာသိဂ်မြို့ကိုဖြိုဖျက်သည်။

ဖြိုး, *v*. to be full in flesh, fat, corpulent, ဝသည်; to swell up, be heaping, convex; သည်လူဝလိုက်သည်မှာတဖြိုးတည်း; သည်သူ့ခါးမရှိ၊ တဖြိုးတည်း,

this person has no waist; he is of a uniform breadth throughout.

ဖြိုးမောက်, *v.* to swell up, be heaping, convex, သည်သူ့အသားသည်ဖြိုးဖြိုးမောက်မောက်ရှိသည်။

ဖြိုးမျှ, *v.* to be symmetrically rounded out, သည်ဖိနပ်တိုင်များအလွန်ဖြိုးမျှသည်။

ဖြိုးဝေ, *v.* *see the parts*; သည်အရပ်တွင်သစ်ပင်များဖြိုးဖြိုးဝေဝေရှိကြသည်။

†ဖြိုးဖြိုးဖြန်းဖြန်း (*often pron.* ဖြိုးဖြိုးဖြုန်းဖြုန်း), *see* ဖျိုးဖျိုးဖြန်းဖြန်း, *adv.* with a crushing or rumbling noise.

ဖွက်, *v.* to hide, secrete, conceal; *see* ဝှက်; ကြောင်လက်သည်းဖွက်တတ်သည်; *in writing,* ဝှက် *is used*; ကျွန်ုပ်နာရီကိုဘယ်သူဖွက်ထားပါလိမ့်မည်လဲ, ခင်ဗျားရွာမှာသူခိုးဖွက်ထားလို့ကြားသည်, I hear that you are secreting a thief in your village.

ဖွင့် (from ပွင့်, to be open), *v.* to open, လှစ်, တံခါးဖွင့်, မျက်စိဖွင့်, ဈေဝမ်းဖွင့်သည်။

ဖွင့်လှစ်, *v.* to open and expose to view; with ပြော, to speak aloud, ဖွင့်လှစ်ပြော၊ စကားတိုးတိုးမပြောနှင့်, ကျယ်ကျယ်ဖွင့်လှစ်ပြောပါ; အဝတ်အစားကိုဖွင့်လှစ်ပြသည်။

ဖွတ်, *n.* a species of guana; the water lizard. The Burmese consider it very unlucky to have this reptile come into the house; its arrival is a sure omen of poverty and misery; hence the saying, ဖွတ်တက်သည်ထက်မွဲသေးသည်, in describing a very poor person (108).

ဖွတ်ဥကျည်, ဖွတ်ကျား, ဖွတ်ညှင်း, ဖွတ်မွဲ, *n.* varieties of the guana.

ဖွတ်မိကျောင်း, *n.* the monitor crocodile, ဖွတ်မိကျောင်းရှိလျှင်၊မြစ်မချမ်းသာ။

ဖွတ်မိန်, *n.* a species of aquatic varan or monitor lizard, said to have a red head.

†ဖွတ်စဆိုနာ, *n.* a disease affecting the nose, ဖွတ်သိုနာ။

ဖွတ်စဆိုနာစွဲ, *v.* to be affected with such disease, ဖွတ်စဆိုနာလိုက်သည်, ဖွတ်စခြောက်, ဖွတ်စိုး။

ဖွပ်, *v.* to cleanse, make clean, စင်စေ, သန့်ရှင်းစေ; to clean rice by pounding, ဆန်ဖွပ်, or clothes by beating, အဝတ်ဖွပ်; to cleanse honey from bees, ပျားဖွပ်, or ants from the debris of their nests, ခါချဉ်ဖွပ်။

ဖွပ်ဆောင့်, *v.* to wash clothes by beating.

ဖွပ်လျှော်, *v.* to wash clothes by scrubbing.

ဖွယ်, 1, *n.* Shan silver money, ဖွယ်ငွေ။

ဖွယ်, 2, *see* ဘွယ်, *v.* to be meet, suitable, fit, proper, comely, desireable.

ဖွယ်, 3, *v.* to be inadhesive, မစေး; to be devoid of natural richness; အင်္ဂတေထန်းလျက်ကျွဲကော်နည်းလို့ဖွယ်နေသည်; အရသာဖွယ်သည်။

ဖွယ်, 4, *int.* expressive of dislike, disgust; pish! သည်လူကိုမြင်ရလျှင်တယ် ဖွဲ့စရာကောင်းသည်၊ ဖွယ်; the Burmese usually spit when making use of this and other interjections expressive of disgust, ထွီ, ဖီ။
ဖွံ့, *v.* to be fat, plump; applied to the young of animals, ကိုယ်လုံးဖွံ့သည်။
ဖွံ့ဖြိုး, *v.* same; to be very plentiful, abundant; *in combination with* အကျိုး, *and in an extended sense*, to be beneficial, advantageous.
ဖွာ, 1, *v.* to spread out into many minute parts, as the roots of a tree, or as a spray of water, ရေပန်းဖွာကျသည်; not as divergent and extended as ဖြာ; မြင်းကြမ်နှင့်ရိုက်သို့အဖျားဖွာကုန်ပြီ။
ဖွာဆန်ကြဲ, *v.* to be talkative; *used in a continuative form*; to be divided, or spread out into many minute parts, from violent contact, ရွက်ကိုလေတိုး၍ဖွာဆန်ကြဲစုတ်သွားသည်, မိုးဆန်မှန်၍သစ်ပင်ဖွာဆန်ကြဲဖြစ်သွားသည်။
ဖွာဆန်လိကြဲ (*pron.* ဖလိကြဲ) (*rare*), *v.* same, စကားဖွာဆန်လိကြဲပြောနေသည်။
ဖွာ, 2, *v.* to puff out of the mouth, မှုတ်သည်; ဆေးလိပ်တဖွာ, a whiff of a cheroot; ဆေးလိပ်တဖွာသောက်ပါရစေ, let me smoke a whiff of your cheroot, please; သူခိုးကိုဆေးလိပ်မီးနှင့်ဖွာ၍ကြည့်သည်, he puffed at his cheroot, and with the light of it, looked at the thief.
ဖွား, 1, *see* သွား, *v.* to bear, bring forth.
ဖွား, 2, *v.* to be loose, not compact, မကျစ်မလစ်; to be profuse, lavish, prodigal, အသုံးဖွားသည်; *comp.* ထက်ကြီး; to have shaggy hair, as a dog, or other animal, အမွေးဖွားသည်။
ဖွားလျား, *v.* same; ခင်ဘျားအဝတ်အစားအလွန်ဖွားလျားသည်။
ဖွား, 3, *see* သွား, *v.* to happen all at once; as in suddenly and repeatedly rising from under water.
ဖွားဖေ, *see* သွားဖေ, *n.* a grandmother, အသွား (*more elegant*).
ဖွားတက် (ပင်), *n.* a kind of tree. The bark of this tree is used medicinally with the bark of the သက်ရင်းကြီး, and is said to be efficacious in cases of တူလာ။
ဖွိုက်မ, *n.* a species of *Calamus*.
ဖွီ, *int.* expressive of dislike, disgust; pish! *see* ထွီ, and ဖွယ်။
ဖွေ, *v.* to seek, search for, ရှာ, ဖွေရှာ, ရှာဖွေ။
ဖွေး, *v.* to be very white; *used in adverbial forms as an intensive*; ဖြူလိုက်သည်မှာဖွေးသို့။
ဖွဲ, 1, *n.* the husks or chaff of grain, စက်ဖွဲ, နေသွေ့ဖွဲ, လှော်ဖွဲ။
ဖွဲကြမ်း (*pron.* ဖြမ်း), *n.* the coarser part of the husks of grain, which is rubbed off in the mill.

ဖွဲ့နု, *n.* the finer part which is separated from the grain by pounding, shaking, etc., bran.

ဖွဲ, 2, *v.* to be small, fine; implying many particles, နုပ်; *comp.* သေး; *seldom used assertively*, မိုးဖွဲဖွဲရွာသည်, to drizzle; *less than* ဖြောက်ဖြောက်ရွာသည်; ဖွဲ့နှင့်ပက်သလိုတဲ့; this is an expression used with reference to the swarming manner in which mosquitoes and sand flies attack a person. *Der.* အဖွဲ; *see* အသေးအဖွဲ။

ဖွဲပေါင်း, *n.* the Tavoy name for hog plum.

ဖွဲ့, *v.* to bind together, ချည်, နှောင်, စည်း; to connect by some bond of union; to unite, connect, weave together, ပေါင်းရုက်; to string together, one after another, ဆက်, စီ; to connect in verse or song, or in continuous discourse, ဖွဲ့ဆို; to compose poetry, ကဗျာလင်္ကာ များကိုဖွဲ့သည်။

ဖွဲ့ကြိုး, *n.* a harness.

ဖွဲ့ချီး, *v.* to extol in song.

ဖွဲ့စည်း, *v.* to bind together.

ဖွဲ့တုပ်, *v.* to tie together, as the hands and feet.

ဖွဲ့နွဲ့, *v.* to connect in verse or song, or in continuous discourse, စီကုံး ဖွဲ့နွဲ့သည်, သီပေါရှင်ဘုရင်ဖွဲ့နွဲ့၍တေးစပ်သည်။

ဖွဲ့နှောင်, *v.* to connect by some bond of union (နှောင်ဖွဲ့ *more common*).

ဖွဲ့သက်, *v.* to associate (in numbers), ဖွဲ့သက်၍လုပ်သည်; *n.* one of a number given in dowry, on the marriage of a prince, ဖွဲ့သက်ကျွန်, လက်ဖွဲ့တော်ကျွန်; *see* လက်ဖွဲ့။

ဖွဲ့ရုက်, *v. see the parts*; ဖွဲ့ရုက်၍ရောင်း, to sell in partnership with others; လက်ချင်းဖွဲ့ရုက်, to cross the arms. It is considered very disrespectful to sit before an official with the arms crossed; လက် အာရောကပတ်ဖွဲ့သည်, *a term used in writings only.*

†ဖွဲ့မြွ (ပုဆိုး), *n.* the white waistcloth worn by the King, as a badge of royalty; ဖွဲ့မြွလက်နက်ဖြင့်နိုင်သည်, a Burmese euphemism for buying off an enemy.

ဗ

ဗ, the twenty-third consonant in the Burmese alphabet, and the third in the class of labials.

ဗမိဗလျှန်, *adv.* incorrectly, roughly; ဗရမ်ဗရလျှန်, in a slovenly manner.

ဗတောဗမိုက် (*pron.* ဗဒေါဗယိုက်), *adv.* headlong, hitting here and there without purpose, ဗတောဗမိုက်နှင့်ထွက်ပြေးလာရသည်; ကတိုက်ကမိုက်။

ဗန်, *n.* a plant, the stems of which produce a substance similar to hemp, the *Crotalaria juncea.*
ဗန်ချည် (ကြိုး), *n.* a string slightly twisted; pack thread.
ဗန္ဒတ် (ကျွန်း), *n.* the Bandat (Cocoanut Island).
ဗန္ဒတ်အုန်းသီး, *n.* the Bandat cocoanut; smaller than the common kind.
ဗန္ဒတ်ခွေး, *n.* a small mongrel breed of dogs; from this is derived the figurative expression ဗန္ဒတ်, which is the equivalent of the word ကပြား, and is applied to persons of mixed races.
†ဗန္ဒတ်သလို (*pron.* ဗန်တတ်), *adv.* luckily, in the way of a lucky hit; opportunely, အခန့်သင့်, အရှိသင့်, ခင်ဗျားကျွန်တော်နှင့်ရန်ကုန်မြို့မှာဗန္ဒတ်သလိုဘဲတွေ့ကြသည်; said to be derived from a kind of carpenter's tool.
ဗန္ဒုလိဗန္ဒုလာ, *adv.* deceitfully, falsely; *see* ပလိမ်ပလိစ်; *not used in colloq.*
ဗန္ဓုလ, *n.* the famous Burmese Commander-in-chief in the first Anglo-Burmese war, killed at Danubyu by the bursting of a shell; original name Maung Yit, native of Ngapayin, Lower Chindwin.
ဗန်းမော် (ပင်), *n.* a kind of tree, the wood of which is used for making *da* scabbards, cooking ladles, and boat paddles.
ဗန်းမော်မြို့, *n.* Bhamo, a city north of Mandalay.
ဗရမ်းတ်ဗရဖွာ (*pron. by some* ဗရမ်းတ်ဗလဖွာ), *adv.* in atoms, ဗရမ်းတ်ဗရဖွာကွဲသွားသည်။
ဗရမ်းန်း (*pron.* မိန်း), *adv.* throughout, all over, မြက်တောဗရမိန်းထူသည်, ဝှုိးအသားဗရမိန်းထူသည်; ဥာဏ်ဗရမိန်း, a blockhead; သနပ်ခါးဗရမိန်းလိမ်းသည်။
ဗရပြစ် (*pron.* ဖျစ်), *adv.* crowdedly, မန္တလေးမြို့မှာကျွတ်များဗရပြစ်ခတ်နေရော့သည်၊ခြေချစရာမရှိပါ, ရုံ့မှာလည်းဗရပြစ်ထူလို့သွားစရာမှမရှိဘူး။
ဗရပွေ (*pron.* ဖွေ), *adv.* confusedly, ခင်ဗျားတို့အမှုဗရပွေရှုပ်ထွေးသည်, ချည်ခင်အသိုအထားမတတ်လို့ဗရပွေရှုပ်ထွေးသည်, သည်ပွဲမှာလူများဗရပွေရှုပ်ထွေးသည်။သတိထားကြပါ။
ဗရဖွာစောင်ရင်း, *adv.* in a violent, noisy manner, ဗရဖွာစောင်ရင်းဆဲဆိုကြလို့၊နားမထောင်ဝံ့အောင်ဖြစ်သည်; ဗရဖွ။
ဗရမ်းဗတာခွဲ, *v.* to break in pieces; *comp.* ပရမ်းပတာ။
ဗရုတ်, *adv.* in a silly, inane manner, သည်လူဗရုတ်စကားပြောသည်။
ဗရုန်းဗရင်း, *adv.* in disorder, မြို့ရွာဗရုန်းဗရင်းဖြစ်နေကြသည်။
ဗရုန်းသုံးကား, *adv.* same as ဗရုန်းဗရင်း။
ဗရောက်ဗရက်. *see* ဗယောက်ဗယက်, *adv.* from ယောက်ယက်, in a restless, meddlesome, disorderly manner. as children.

ဗလ (Pali), *n.* strength, ခွန်အား, ဗလခွန်အား; ကာယဗလ, strength of body; ဉာဏ်ဗလ, strength of intellect; ဗလခွန်အားကြီး, ဗလခွန်အား အလွန်သေးငယ်။

ဗလက္ကာရ, *adv.* in the way of open violence and robbery; usually preceded by အတင်း, အတင်းဗလက္ကာရပြုကျင့်သည့်, ကျွန်တော်မကိုငြေသည့် အတင်းဗလက္ကာရပြုကျင့်သည့်များကိုခံနေရပါသည်။

ဗလာဝါမုခ (Pali), *n.* a violent whirlpool, ဗလာဝါမုခဝဲကြီး. "Buddhists believe that it is situated just above the infernal regions, and that as ebullition in a rice cooking-pot is caused by the heat of the fire underneath it, so the boiling over, as it were, of this whirlpool, (thereby causing tides) is due to the heat of hell-fire below." T.K.

ဗလိဗောဓ (Pali), *n.* business; difficulty; *combined with* များ, *equivalent to* အမှုများ, လုပ်ဆောင်ရန်ကိစ္စ; chiefly used by *pongyis*, ဗလိဗော ဓအလွန်များသည်၊စာကောင်းကောင်းမချရဘူး။

ဗလိမ်းဗလုံ (from လိမ်းလုံ), *adv.* confusedly, in a manner tending to puzzle and confound; *always used in a bad sense*, လူမိုးနှင့်မင်းဗလိမ်း ဗလုံပြုနေကြသည်။

ဗလီ, 1 (Eng.), *n.* a playing ball.

ဗလီကစား, *v.* to play at ball; to play cricket, lawn tennis, or any game in which a ball is struck, ဗလီရိုက်ကစား; မြင်းဗလီကစား, to play polo, မြင်းဗလီရိုက်။

ဗလီတံ (*pron.* ဒံ), *n.* a stick used in playing baseball, cricket, etc., a bat.

ဗလီတောင်, *n.* a shuttlecock.

ဗလီရိုက်ခွက်, *n.* a battledoor; a racket, a network bat, used in tennis.

ဗလီလုံး, *n.* any ball used in play.

ဗလီ, 2, *n.* a mosque, a Mohammedan place of worship, ဗလီတိုက်, ဗလီရုံ။

ဗလီဆရာ, *n.* a Moolah or Mohammedan priest.

ဗလီတိုက်မျှော်စင်, *n.* a minaret, ဝသီကျောင်းမျှော်စင်။

ဗလုံ, *n.* a bubble while rising in water; *comp.* ရေပေါင်း။

ဗလုံစီထ, ဗလုံထ, ဗလုံထိုး, *v.* to rise in bubbles.

ဗလုံစီစီထ, *v.* same as ဗလုံစီထ, ရေဗလုံစီစီထသည်။

ဗလုံဆူထ, *v.* to be disturbed in mind, be in mental commotion, သည် စကားကြားရလျှင်၊စိတ်ထဲကဗလုံဆူထသည်။

ဗလုံးဗထွေး (from လုံးထွေး), *adv.* confusedly, mixed together; usually applied to language, မင်းစကားပြောသည်မှာ၊ဗလုံးဗထွေးနှင့်ပြောသည်။

ဗလေဗစာ, ဗလေဗလွှင့်, *adv.* idly, of no use; applied to language; applied to conduct, vagrantly; ဗလေဗစာအကျိုးမရှိသည့်စကားမပြောပါနှင့်, အလကားဗလေဗစာသွားနေသည်၊ထာမျှအကျိုးမရှိ။

ဗလောဗလောစကား, *n.* idle gossip.

ဗလောဗလွှင်စကား, *n.* tittle-tattle, စကားဖျင်း။

ဗလောင် (*not used alone*).

ဗလောင်ခွေ, ဗလောင်ဝှေ, *v.* to be in a confused, tumultuous state; *adv.* veeringly, as the wind, လေဗလောင်ဝှေလာသဖြင့်၊မီးထဲပါသွားသည်; တက်မကိုင်သတိထားကိုင်၊ရေဗလောင်ဝှေမိနေသည်။

ဗလောင်ဆန်, *v.* same, attended with noise; *not used assertively.*

ဗလောင်းဗလဲ (from လောင်း, to pour, and လဲ, to change), *adv.* changingly, unsteadily; putting one thing for another; ဗလောင်းဗလဲနှင့်သည်။

ဗဝက် (from ဗဟို, and ဝက်), *n.* a half, one half, အထက်ဗဝက်အောက်အဝိစိရှိသမျှသတ္တဝါအပေါင်းတို့အားအမျှဝေပါ၏; ဗဝက်ခွဲသည်, to divide into two equal parts; ငွေတထောင်ဗဝက်ခွဲလျှင်၊ငါးရာစီရသည်။

ဗဝါနုတ် (ပင်), *n.* a species of *Gendarussa*, sometimes planted for borders in gardens.

ဗတာန်း, *n.* pyrite.

ဗတာန်းကျောက်, *n.* sulphuret of iron.

ဗတာန်းကြက်ချေး, *n.* iron pyrites.

ဗတာန်းနီ, *n.* magnetic pyrites, pyrrhotite.

ဗတာန်းရွှေဝါ, *n.* yellow pyrites, fool's gold.

ဗဟု (Pali), *a.* many, အများ။

ဗဟုမိုက်, *a corruption of* ဂရုမိုက်, *v.* to treat with deference, respect; to regard as weighty.

ဗဟုဝုစ် (Pali ဝစနံ, word), *n.* the plural number: *a.* uncertain, indefinite, indeterminate, ဗဟုဝုစ်စကားမပြောပါနှင့်၊ဧကဝုစ်ပြောပါ။

ဗဟုသုတ, *n.* much knowledge, experience, သည်ဆရာကြီးဗဟုသုတများသည်, အကြားအမြင်ပညာဗဟုသုတများသည်။

ဗဟို, *n.* centre, ချက်မ, အလယ်ချက်မ။

ဗဟိုကျ, *v.* to be in the centre, to be central.

ဗဟိုစင်, *see* ပဟိုရ်စင်, *n.* the frame on which the ပဟိုရ်စည် was placed.

ဗဟိုစည်, *see* ပဟိုရ်စည်, *n.* the great drum of the palace at Mandalay.

ဗာတန် (ပင်), or ဗာတံ, *n.* almond, ဗာတန်သီး; this name is also applied to the "country almond," the *Terminalia catappa*,

ဗာလ (Pali), *n.* a fool, လူမိုက်, လူဗာလ; မင်္ဂလာသုတ်၊ ဗာလနံပုဒ်, Mingala Sutra, the verse regarding foolish persons.

ဗာလည်ထွေ, *n.* a kind of military accoutrement, worn round the shoulders.

ဗာဟိရ (Pali, အပြင်), *a.* outer, on the outside; foreign, irrelevant, အပြင်စကား။

ဗာဟိရဂြိုဟ်, *n.* the planet Herschel or Uranus.
ဗာဟိရစကား, *n.* language irrelevant to the subject under discussion.
ဗာဟိရဝီဇိ, *n.* the outer path of the sun.
ဗာဟိရာယတန, *n.* an object of one of the six senses; *see under* အာယတန။
ဗီဇ (Pali), *n.* the private parts, male or female, အင်္ဂါဇာတ်; the testicles in a male, ပုရိသဗီဇ; the ovary in a female, ဣတ္ထိဗီဇ။
ဗိတ်, *adv.* at all, ဗြဲဗြဲ, အလျှင်း; *used in negative sentences*, as ဗိတ်မသိ, he knows nothing at all (about the matter).
ဗိတ်ကွယ် (*a corruption of* ဗိတ်ကွယ်), *v.* to deny a charge, *in toto*, အသိသားနှင့်ဗိတ်ကွယ်သည်။
ဗိန္ဒု, *n.* the small circle, သေးသေးတင် (°), နိဂ္ဂဟိတ်; a dot; said to be derived from the legend of the ဗိန္ဒုသာရမင်း။
ဗိန်း (from ဗိန်း, to be continuous), *a.* continuous; *adv.* wholly.
ဗိန်းကွပ်, *v.* to plate, overlay with plate.
ဗိန်းကွယ်, *v.* to deny (a charge) constantly.
ဗိန်းပြကိုယ်ရောင် (*pron.* ဗိန်းပြ), *n.* a swelling of the whole body.
ဗိမာန် (*pron.* ဗိတ်မှန်) (Pali ဗိမာနော), *n.* a house, mansion; a temple, a building devoted to worship; the abode of a Brahma, a *nat*, a sylvan deity or dryad; the chamber of the sun and moon, နေဗိမာန်, လဗိမာန်; ဘုန်းကြီးနေသည့်ဗိမာန်, ဗိဟာရ; လူနေသည့်ဗိမာန်, အိမ်။
ဗိမာန်တော်မှူး, *n.* a captain of the temple.
ဗိသုကာ (*pron.* ဗိဿုကာ) (Pali), *n.* a master workman, chief artist, architect, ဗိသုကာဆရာ; ဗိသုကာလက်သမား, a master carpenter.
ဗီဇဂံ (Pali ဗီဇ, a seed), *a.* produced from seed sown; *comp.* တူတာဂံ; ဗီဇနိယာမမျိုးစေ့မြေသို့ကျလျှင်၊အလိုအလျောက်ပေါက်သည်။
ဗီဇနာ, *n.* a measure of time equal to six *pyans* (ပြန်).
ဗုကြိုး (ပင်), *n.* the fragrant *Clerodendron.*
ဗုကြိုးနီ, *n.* the scarlet variety of the ဗုကြိုး။
ဗုတ်, *see* ဘုတ်, *n.* the crow pheasant; the coucal.
ဗုတ်မွေးရောင် (ဘုတ်), *n.* the color of the crow pheasant.
ဗုတ်မွဲစာ, *n.* the *Kydia calycina*, the saplings of which are very strong and pliant.
ဗုဒ္ဓ (Pali), *n.* a Buddh, a being who (according to the Buddhist Scriptures) for wisdom and virtue is unrivalled throughout the *sekya* system, and is the supreme object of veneration, both during his existence, and after his annihilation, until the appearance of another Buddh; သဗ္ဗာသော်ပါးကိုသိတော်မူသောသူ (105).

ဗုဒ္ဓဂယာ, *n.* Buddha Gaya, a locality in Magadha (Behar, India), famous for its *Ficus religiosa*, under which Gautama, the Buddh, was perfected.

ဗုဒ္ဓဂိုဏ်းသင့်, *v.* to be guilty of irreverence to a Buddh.

ဗုဒ္ဓဃောသ, *n.* a celebrated Brahmin who transcribed the Buddhist Scriptures into Talaing, from which they were ultimately transcribed into Burmese (106).

ဗုဒ္ဓရက္ခိတ, *n.* one who observes and maintains the teachings and doctrines of a Buddh.

ဗုဒ္ဓဝင်, *n.* a history of the Buddhs.

ဗုဒ္ဓဝစန, *n.* words uttered by a Buddh, ဘုရားစကားတော်။

ဗုဒ္ဓသရကာ (ပင်), *n.* the *Canna Indica*, Indian shot, of which there are many varieties; rosary beads are made of the seeds of this plant.

ဗုဒ္ဓဟူး, *n.* the planet Mercury; the fourth day of the week, Wednesday, ဗုဒ္ဓဟူးနေ့, ဂဟူး; ဗုဒ္ဓဟူးသား၊ဗုဒ္ဓဟူးသမီး, a male or female child born on a Wednesday.

ဗုဒ္ဓဟူးဆန်း, *v.* to begin (as a month) on Wednesday.

ဗုဒ္ဓေါ, *int.* made use of by Burmese when surprised, or startled.

ဗုံဗိုင်, 1, *n.* a pump; ဗုံဗိုင်ထိုး, to raise water by means of a pump.

ဗုံဗိုင်မောင်းလက်, *n.* a pump handle.

ဗုံဗိုင်, 2, *n.* a coarse woollen cloth.

ဗုံဗိုင် (မြို့), 3, *n.* the city of Bombay.

ဗုံဗိုင်ကွမ်းသီး, *n.* betel nut imported from Bombay.

ဗုံဗိုင်ပုဆိုး, *n.* a kind of *pukso* made at Surat, Bombay Presidency.

ဗုံဗိုင်သားရေ, *n.* a kind of leather.

ဗုံလုံ (ပင်), 1, *n.* a tree, the fruit of which is cooked with curry.

ဗုံလုံ, 2, *n.* a fish trap.

ဗုံလုံ (ပင်), 3, *n.* a kind of creeper with a very pretty white flower.

ဗုံး (Eng.), *n.* a mortar.

ဗုံးဆန်, *n.* a bombshell; an infernal machine.

ဗုံးသား, *n.* a bombardier.

†ဗုံးခနဲ, *adv.* with a dull, heavy thud, ဖိုင်ဗုံးခနဲမြည်သည်, ထန်းပင်ကြီး ဗုံးခနဲလဲသည်။

ဗေ, *n.* an induration in the viscera, in consequence of fever, ဗေလုံး. The leaf of the ပိုးစာပင် (mulberry tree), eaten with curry, is said to be beneficial in reducing such indurations.

ဗေကာင်, ဗေစွဲ, ဗေထ, *v.* to have such an induration.

ဗေကျ, *v.* to be reduced in size or to subside, as such induration.

ဗေကြီး: have enlarged spleen (KKG) [takes ဗေ = spleen, but cp. above and 1018 [illegible]. KKG is unfamiliar with combinations of ဗေ here]

ဗေဒင် (Pali ဝေဒေါ), *n.* the Vedas, in three books, *viz.*, သာမ (Saman), ယဂု (Rig), and ယဇုဗ္ဗ (Yajur); a fourth, အာထဗ္ဗန် (Atharva) was lost, အာထဗ္ဗနဗေဒင်ကွယ်သည်. According to some Burmese authorities, this book was burned, as containing knowledge which would have been too dangerous for human beings to possess, such as a knowledge of the exact time of any person's death, and of many other things not now revealed to man. Buddhists are of the opinion that had this book not been destroyed, Buddhism could not have existed; mathematics (107).

ဗေဒင်ကျမ်း, *n.* the collective books of the Vedas.

ဗေဒင်ကြည့်, *v.* to observe a horoscope, as an astrologer.

ဗေဒင်ဆရာ, *n.* an astrologer, a fortune teller.

ဗေဒင်တွက်, *v.* to make astrological calculations, to cast a horoscope; ကြောင်ဗေဒင်တွက်, to claw the posts or walls of a house, a bedstead, curtain, etc., in a rampant position, as a cat.

ဗေဒင်မေး, *v.* to ask concerning one's horoscope.

ဗေဒင်မှန်, *v.* to be correctly cast, as a horoscope.

ဗေဒင်ဟော, *v.* to declare a horoscope.

ဗောက် (ပင်), 1, *n.* a kind of plant, generally found on cultivated land after the paddy has been cut, and when the ground is dry; said to derive its name from the fact that its seed makes a crackling sound when pressed between the fingers, ဗောက်ဗောက်နှင့်မြည်သည်။

ဗောက်, 2, *n.* dandruff, ဗောက်ကျသည်, ခေါင်းမှာဗောက်ကျလို့ဆံပင်ကျွတ်ကုန်ပြီ; ဖေါက်ဖေါက်။

ဗောက်သတ်, *v.* to free human hair from dandruff.

†ဗောက်ခနဲ (from ဖေါက်, to come through or out), *adv.* of a sudden, with a jerk, မီးဆိုးဗောက်ခနဲကွဲသည်။

ဗောက်မြိတ်, *n.* a kind of official cap, ဗောက်မြိတ်ဆောင်းသည်။

ဗောက်ခွေး (ပင်), *n.* a kind of tree, also called by Burmese doctors, ငမြွေကြီးပင်, and မရိုးပင်။

ဗောက်လောက် (ပင်), *n.* a kind of tree.

ဗောက်ဝါး, *n.* a kind of bamboo.

†ဗောက်ဆီးဗောက်ဆတ်, *adv.* up and down; applied to the gait in walking, လူဗောက်ဆီးဗောက်ဆတ်သွားသည်, မြင်းဗောက်ဆီးဗောက်ဆတ်သွားသည်။

ဗောက်ဗက်, *a.* or *adv.* dashing from side to side, as water; swaying from side to side, rolling about, unsteady; reckless, inconsiderate; ရေမပြည့်သောအိုးဗောက်ဗက်ခတ်သည်; စိတ်ဗောက်ဗက်ခတ်တတ်သည်။

ဗောက်မီးဗောက်ဗက်, *adv.* same as ဗောက်ဗက်။

ဗောင်ခနဲ, *adv.* indicative of the noise which it imitates, လက်ဝံပင် ဗောင်ခနဲလဲသည်။

ဗောင်ထုပ် (*pron.* ဒုတ်), *n.* a kind of bird, the water cock. The ဗောင် ထုပ် frequents paddy fields before the paddy is reaped.

ဗောင်ဗောင်, *adv.* indicative of the noise which it imitates, လူဆိုးများသူ ခိုးပူသည့်အခါ၊တံ့းကိုဗောင်ဗောင်ဗောင်ဗောင်ခေါက်တတ်သည်။

ဗောင်း, *n.* a kind of cap, a badge of rank, မင်းသား မှူးမတ်များဆောင်း သည့်ဗောင်း; ဗောင်းဆင်, to wear such a cap.

ဗောင်းစောက်, *n.* same; *a.* oblong; applied to fruit which, though usually round, is sometimes oblong, သည်ရှူးရည်းသီးအဝိုင်းမဟုတ်ပါ၊ ဗောင်းစောက်ဘဲ; usually applied to the fruit of the ဆီး, ထန်း, ရှူး ရည်း, ဗံ့နဲ, but more particularly to the fruit of the သီး, as there are two kinds, one which bears a round, and the other an oblong, fruit, သီးဗောင်းစောက်။

ဗောင်းလန်, *v.* to be more than full, heaping, ready to run over, မိုးသည်းကြီးစွာ ရွာသောကြောင့်၊ ကန်သင်းရေ ဗောင်းလန်နေသည်, ကျီထဲမှာစပါး ဗောင်းလန်နေသည်, ပုကန်ထဲမှာဟင်းဗောင်းလန်နေသည်။

ဗောဓိ (ပင်), *n.* the species of tree under which a Buddh is perfected; in the case of Gautama, the *Ficus religiosa*, ညောင်ဗုဒ္ဓဟေ (108).

ဗောဓိသတ် (Pali ဗောဓိသတ္တော), *n.* a Bodhisat, a being who will in due course become a Buddh (ဘုရားလောင်း) (109).

ဗော်ကျော့ (from အပေါ်, and ကျော့), *adv.* in a vain, idle, affectedly polite manner; *comp.* တလလ; ထမ်းရှောက်ဗောက်ကျော့နေချင်သည်၊ ဘာမှ မလုပ်ချင်ဘူး။

ဗော်ရာ (Eng.), *n.* a buoy, ဗေါ့, ဗော်ရာအရှေ့ဘက်သို့ရုပ်ပါ၊အနောက်ဘက်သို့ ရုပ်လျှင်သောင်တင်လိမ့်မည်, steam to the east of the buoy; if you steam to the west of it you will run on the sandbank.

ဗော်လုံး, *n.* a ball for playing cricket, football, etc.

ဗော်လုံးကန်, *v.* to kick a football.

ဗိုင်း, *n.* cotton made up in rolls for spinning.

ဗိုင်းငင်, *v.* to spin cotton, ဗိုင်းရက်ကန်းရှိသည့်မိန်းမလူကြိုက်များသည်။

ဗိုင်းတောင့်, *n.* same as ဗိုင်း; a kind of tree.

ဗိုင်းလိမ်တံ, *n.* the stick on which ဗိုင်း is made; a kind of tree.

ဗိုင်းဝင့်, *v.* to spin cotton, ဗိုင်းငင်။

†ဗိုင်းတာ, 1, *n.* a kind of bird, which is considered unlucky.

ဗိုင်းတာ, 2, *n.* a light, wanton woman; used as an appellative of reproach.

ဗိုင်းတာမ, *n.* same, a term of reproach.

ဗိုလ်, 1 (Pali ဗလ), *n.* force, military force, soldiers, troops, စစ်သူရဲ; a commander of a regiment, colonel; a military officer.
ဗိုလ်ကတော်, *n.* the wife of a military officer; *in a secondary sense*, the mistress of a European.
ဗိုလ်ကတော်ကျ, *n.* a semi-contemptuous term applied to the cast-off mistress of a European.
ဗိုလ်ကြီး, ဗိုလ်ချုပ်, ဗိုလ်မှူး, *n.* a general, commander-in-chief. ဗိုလ်ချုပ်ပေါင်
ဗိုလ်ခြေ, ဗိုလ်ပါ, *n.* military forces, troops, စစ်သည်ဗိုလ်ပါ။
ဗိုလ်စားငှက်, *n.* the snipe.
ဗိုလ်စားပဲ, *n.* French peas.
ဗိုလ်တဲ, *n.* a marquee; a *dak* bungalow. /bo-de/
ဗိုလ်ထု, ဗိုလ်ထုဗိုလ်ထင်, ဗိုလ်ထုဗိုလ်ထ, *n.* same as ဗိုလ်ပါ။
ဗိုလ်ထောက်, *n.* a subaltern. စစ်ဗိုလ်ကလေး။
ဗိုလ်မှူးဝန်ကြီး, *n.* the Minister of War.
ဗိုလ်ရှုခံ, *v. lit.* to receive the gaze of the military officers. "In the afternoon there is another informal audience termed ဗိုလ်ရှုခံ, because military officers are then admitted with the *Adwin Wuns* to see the King." *Pilcher*.
ဗိုလ်, 2, *n.* rules in astrology, of which there are six, as ဗိုလ်တွက်, ဗိုလ်ပြေး, ဗိုလ်လကိုး။
ဗျဂ္ဃစရိယာပြု, or ဗျဂ္ဃစာပြု (Pali ဗျဂ္ဃ, a tiger, and စရိယာ, a deed, practice), *v.* to retrograde, as the heavenly bodies; *comp.* သိဟစာပြု။
ဗျစ်ထူကြီး, *see* ပြစ်ထူကြီး, *a.* stupid, thick-headed; very thick and coarse, as cloth.
ဗျည်စင်, *see* ပြည့်စင်, *n.* a low tree, bearing a red, sour fruit.
ဗျည်း (Pali ဗျဉ္ဇန), *n.* a consonant, ဗျည်းသုံးဆယ်သုံး။
ဗျည်းဥဘတော, *n.* a kind of hermaphrodite.
ဗျပ်, 1, *n.* a flat, wooden dish, platter, tray, trencher.
ဗျပ်ခွက်, *n.* a wooden bowl, တောင်သူလယ်လုပ်များပုကန်နှင့်မစား၊ဗျပ်ခွက်နှင့်ထည့်စားသည်။
ဗျပ်ထိုးရောင်း, *v.* to expose edibles (chiefly fish and vegetables) for sale on a tray.
ဗျပ်, 2, *n.* a flat piece of bamboo used for throwing small stones, ဗျပ်နှင့်ပစ်သည်။
ဗျာဒိတ် (Pali ပါဋိဟာ), *n.* a divine communication of any kind; frequently a prophetical intimation; by courtesy applied to kings, as in replying to a king it is customary to say, ဗျာဒိတ်တော်မြတ်အထိုင်းပါဘုရား။

ဗျာဒိတ်ခံ, *v.* to crave a divine communication of a Buddh, as to the time when the suppliant himself (a Bodhisat) shall become a Buddh.
ဗျာဒိတ်ထား, *v.* to utter a divine communication.
ဗျာဒိတ်ပေး, *v.* to give utterance to a divine, prophetical intimation, ဘုရားတော်ကြီးမင်္ဂလာလေးမြို့တည်ရာကိုဗျာဒိတ်ပေးတော်မူသည်။
ဗျာဒိတ်ပြ, *v.* to make a display of any divine or kingly attribute.
ဗျာဒိတ်ရ, *v.* to receive a divine communication from a Buddh, as a Bodhisat, intimating the time when the latter will become a Buddh; to receive any divine communication.
ဗျာပါ (Pali ဗျာပါရ), *n.* anxiety, trouble, စိုးရိမ်ခြင်း, စိတ်ပူပန်ခြင်း, ဗျာပါ ရများသည်, စိုးရိမ်သောကဗျာပါရ, ကြောင့်ကြဗျာပါရ, ကျွန်တော်စိတ်ထဲမှာ ဗျာပါအလွန်ကြီးသည်, ဗျာပါမကင်းကိုယ်တွင်းမသက်သာ။
ဗျာပါဆံ (*pron.* ဗံ), *n.* forelocks worn by young women; sometimes called လင်ခေါ်ဆံ။
ဗျာပါဆံချ, *v.* to wear forelocks or curls, ဗျာပါဆံပါးရိတ်ချ။
ဗျာပါဆံဝေ, *v.* same; to distribute such curls over the back of the head.
ဗျာပါမိုး, *n.* same as ဗျာပါ, သောကမိုး, ဗျာပါမိုးလောင်, ပရိဒေဝမိုးလောင်သည်။
ဗျာပါသောက, *n.* worry and anxiety.
ဗျာလောင်, *adv.* hurriedly, confusedly; anxiously, in a sad, distressed, perplexed manner; ဗျာလောင်အောင်ပူပန်သည်, နှလုံးသည်းအူဗျာလောင်ဆူ အောင်၊အလွန်ပူပန်လှချေသည်။
ဗျာလှိုင်, *adv.* same, သောကဗျာလှိုင်အောင်ပူပန်သည်။
ဗျူဟာ, *n.* a book on military tactics, သေနင်္ဂဗျူဟာကျမ်း, ပဒုမဗျူဟာ။
ဗျူး (ပင်), *n.* a kind of tree growing to the height of forty feet, bearing yellow flowers four inches in diameter.
ဗျော, *see* ပြော, *n.* a kind of drum used at a ရှင်ပြုပွဲ, and at funerals.
ဗျောက်အိုး, *see* ပြောက်အိုး, *n.* a cracker, squib, မီးအိုး။
ဗျောက်ခနဲမြည်, *see* ပြောက်ခနဲမြည်, *v.* to crack, emit a sharp, sudden sound.
ဗျောက်ဆန်း, *see* ပြောက်ဆန်း, *adv.* with confused sounds, in confusion.
ဗျောက်တန်း, *see* ပြောက်တန်း, *n.* a squib so prepared as to make a succession of reports.
ဗျောက်ဗျောက်, *see* ပြောက်ပြောက်, *adv.* cracklingly.
ဗျောင်းဆန်, *adv.* tumultuously, ပရုန်းပရင်း။
ဗျောင်းဗျောင်း, *adv.* indicative of the sound which it imitates, ဗျောင်း ဗျောင်းမြည်၍ရွာသည်။
ဗျိုင်း, *see* ဥဗျိုင်း, *n.* the pond heron.

vyūha [sict] orderly military array (Conze 1957:105 Vajracchedikā pāramitā s. Selection)

မျှိုင်းဘောက်, *n.* the brown paddy bird.
မျှိုင်းတောင်, *n.* a kind of drum, chiefly used at the funerals of persons of rank.
မျှိုင်းနှံ, *n.* a kind of speckled heron, မျှိုင်းနက်, မျှိုင်းနီ (Pali ပလာက).
မျှိုင်းဖြူ, *n.* the white heron or paddy bird.
မြက်, *see* ပြက်, *n.* breadth, width; applied to hard surfaces.
မြတ်မြတ်, *adv.* indicative of the sounds which it imitates, ဘိနပ်မြတ်မြတ်မြတ်မြတ်နှင့်မြည်သည်။
မြန္ဒီ (Eng.), *n.* brandy.
ဗြဟ္မစရိယ, ဗြဟ္မဝိုရတရား (Pali ဗြဟ္မ, excellent, and စရ, to perform), *n.* a cardinal virtue, of which there are four kinds, *viz.*, မေတ္တာ, kindly affection; ကရုဏာ, kindly regard; မုဒိတာ, benevolence; ဥပေက္ခာ, freedom from all kinds of desire (110).
ဗြဟ္မဏာ, *n.* a Brahmin, ပုဏ္ဏား။
ဗြဟ္မဝိဟာရ, *n.* same as ဗြဟ္မစရိယ။
ဗြဟ္မာ (Pali), *n.* a Brahma, a being superior to men and *nats*, inhabiting the higher celestial regions (ဗြဟ္မာလောက) (111).
ဗြဟ္မာပြည် or ဘုံ, *n.* the abode of Brahmas, the superior celestial regions, of which there are twenty stages or stories (*comp.* နတ်ပြည်), sixteen of which are material (ရူပဘုံ), and four are immaterial or invisible (အရူပဘုံ); they are named as follows; ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ, ဗြဟ္မပုရောဟိတာ, မဟာဗြဟ္မာ, ပရိတ္တာဘာ, အပ္ပမာဏာဘာ, အာဘဿရာဘာ, ပရိတ္တသုဘာ, အပ္ပမာဏသုဘာ, သုဘကိဏ္ဏ, ဝေဟပ္ဖိုလ်, အသညသတ်, အဝိဟာ, အတပ္ပာ (or အာတပ္ပာ), သုဒဿာ, သုဒဿီ, အကနိဋ္ဌာ (or အကဏိဋ္ဌာ), အာကာသာနဉ္စာယတန, ဝိညာဏဉ္စာယတန, အာကိဉ္စညာယတန, and နေဝသညာနာသညာယတန (112).
ပြား (*from* ပြား, to be flat), *adv.* flatwise, ပြားလိုက်; ပြား (or ပြားလိုက်) ခင်း, ပြား (or ပြားလိုက်) ခီ, to pave with bricks flatwise.
ပြားခတ်, *v. see the parts*; ရွှေပြားခတ်, to beat out gold leaf.
ပြားစီး (from ပြား, to be flat, and စီး, to flow), *adv.* spreadingly, overwhelmingly; irregularly, here a little and there a little, like a crazy person's talk, စကားပြားစီးမပြောပါနှင့်။
ပြားမင်းညီနောင်, *adv.* same as ပြားစီး။
ပြားရိုက်, *v. see the parts*, ပြားပြားရိုက်သွားသည်။
ပြားလိုက်ထား, *v.* to place flatwise.
ဗြိစ္ဆာ (Pali, a scorpion), *n.* Scorpio, the eighth sign of the zodiac, ဗြိစ္ဆာရာသီ, ဗြိစ္ဆာခွင်, ဗြိစ္ဆာစနီး, ဗြိစ္ဆာရာသီနှင့်ယှဉ်သောတန်ဆောင်မုန်းလ။
မြုန်းခွေး, *n.* a kind of grass, မြုန်းခွေးမြက်။

ဖြ, *n.* a Peguan title.
ဖြကျွဲ, *n.* a Peguan title.
† ဖြသနှံ့, *adv. an intensive, in various connections; used colloquially,* ဖြစ်ကြီးဖြသနှံ့ကျယ်ထိုကူးမရောက်နိုင်, အနာဖြသနှံ့ဖြစ်နေသည်။
ဖြစင်, *adv.* entirely; as in the phrase ဖြစင်ကုန်သည်; ဖြဖြစင် *more often used,* သည်တောကိုဖြဖြစင်ကုန်အောင်ရောက်ဘူးသည်။
ဖြဲ့ဒိုက် (*pron.* ဗိုက်), *n.* an outer building attached to the palace occupied by the *Adwin Wuns* and their writers. "The word *bye-daik* is, it is believed, of Talaing or *Mun* (မွန်း) origin, and means, bachelors' chamber." *Pilcher.*
ဖြောင်းဆန် (*sometimes pron. with an 'r' sound*), *adv.* flounderingly; tumultuously; အလျှန်ရုပ်သည့်သဘော်ဖြောင်းဆန်သွားသည်, အလျှန်ဆိုင်းတီးကောင်းသည့်ဆရာ၊ဖြောင်းဆန်သွားအောင်တီးနိုင်သည်။
ဖြောင်းဆန်တောင်, *adv.* same as ဖြောင်းဆန်။
ဖွက်, *see* ပွက်, *n.* a swell of water which rises and breaks; a mud puddle.
ဖွက်ဖိုး (ပင်), *n.* a kind of medicinal plant, the root of which is said to be beneficial in cases of snake-bite.
ဖွက်ခနဲ, *see* ပွက်ခနဲ, *adv.* indicative of the sound which it imitates.
ဖွတ်, 1, *n.* a species of bulbul.
ဖွတ်ကလိမ်, ဖွတ်စဖိုနီ, ဖွတ်မင်းသား, ဖွတ်မွဲ, ဖွတ်ဝါ, *n.* varieties of the bulbul.
ဖွတ်, 2 (Eng.), *n.* a boot, ဖွတ်ဘိနပ်။
ဖွတ်ဖိုး, *see* ဖြွတ်ဖိုး, *n.* a wide-mouthed water jug.

ဘ

ဘ, the twenty-fourth consonant in the Burmese alphabet, and the fourth in the class of labials.
ဘ (*an abbrev. of* အဘ), *n.* a father, အမေမှန်ကဘသား။
ဘဒေ (*pron.* ဖဒေ), *n.* a father.
ဘကြီး, *n.* a father's elder brother; a mother's elder sister's husband; elderly men are often respectfully addressed as ဘကြီး, ဘကြီးထယ်သွားပါမည်လဲ။
ဘခင် (*pron.* ဖခင်), *n.* same as ဘဒေ။
ဘထွေး, *n.* a father's younger brother; a mother's younger sister's husband; a step-father, *usually pronounced* ဖထွေး။
ဘမိ, *n.* parents.
ဘသက်ဆိုး (*pron.* ဖသက်ဆိုး), *n.* an orphan, bereaved of its father.
ဘက်, 1 (*see under* အဘက်), *n.* a side, corresponding part; side, party.

တက်, 2, *adv*. even, *slightly emphatic* (*colloq.*); equivalent to ပင်, and ဘဲ, (*infreq.*).
တက်, 3, *v*. to embrace, hug, without taking up in the arms; *comp*. ဖိုက်, and ရွေ့; to form corresponding parts in union, to match; to unite, associate; *not used singly*; ပေါင်းတော်, ပေါင်းတက်; hence အတက်; တက်မရှိ, ပြိုင်တက်မရှိ, to be matchless, incomparable; တက်မပြောနိုင်; ကျွန်ုပ်မသားငယ်ကျွန်ုပ်ကိုမြင်သည့်အခါတက်ဖိုပါသည်, my little son, when he saw me, hugged me and cried; အရက်ကိုဆေးနှင့်တောင်းတက်မသောက်ဘူးဟုသစ္စာထားသည်, I have made a vow that I will not drink intoxicating liquor, even though I should be required to take it with medicine.
တက်ရူးရေလောင်း, *adv*. conjointly, in partnership, in fellowship.
တက်စပ်, *v*. to act in concert or partnership by associating in business, ပေါင်းတက်; to abet an offense; ဦးညွန့်နှင့်ဦးဘိုးဦးတို့တက်စပ်ရောင်းဝယ်ကြသည်, U Nyun and U Po U have entered into partnership, and are trading.
တက်ညီ, *v*. to be well matched, as a pair of horses or bullocks.
တက်ထည့်, *v*. to associate with, in some business or mission; to associate with and employ another, in the performance of some business.
တက်ပွဲ, *v*. to be spoiled, as a set of crockery, ornaments, etc., by loss or breakage of one of the set.
တက်ဖိုက်, တက်ပြိုင်, *v*. *see the parts*.
တက်ယမ်း, *v*. to embrace, hug, တက်ယမ်း၍နမ်းသည်, တက်ယမ်းငိုသည်။
တက်ယှဉ်, *v*. to engage in rivalry.
တက်လဲတစင် (*sometimes written* တက်လဲတကင်), *adv*. embracingly.
†တက်ကလပ်, *n*. a species of *Ficus*.
တက်ခွေးလျှော်, *n*. a species of cordage plants, the *Paritium macrophyllum*.
တင်, 1, *n*. ordure, မစင်။
တင်ဘုတ် (ငရဲ), *n*. a class of inferior hells.
တင်, 2, *n*. an ancestor of the fifth degree; ထာ၊ဘိုး၊ဘေး၊ဘီ၊တင်; *see* အတင်။
တင်, 3, *n*. pewter, ခဲမဖြူ; a word used mostly by alchemists, တင်ပြာ။
တင်, 4, *n*. a tumor in the groin, a bubo, တင်နာ။
တင်ကြော, *n*. the principal tendon in the groin.
တင်ပေါက်, *v*. to have a tumor in the groin.
တိ, 1, *n*. the *Nauclea rotundifolia*, a leaf-shedding tree the wood of which is close grained and rather heavy, and of a pale yellow or brown color.

ဗင်္ဂ, 2, *n.* a kind of plant which takes root on the leaves of certain trees.
ဘင်္ဂကမ္မဋ္ဌာန (Pali ဘင်, destruction, and မိဋ္ဌာန, a mental exercise), *n.* the termination of thought, စိတ်၏ပျက်ခြင်း; *see under* ကမ္မဋ္ဌာန။
ဗင်္ဂါလီ, *n.* a Bengali.
ဘင်္ဂါလီအင်္ကျီ, *n.* a kind of jacket worn by women, ဘင်္ဂါလီ။
ဘင်း, *n.* hemp, *ganja*, ဆေးခြောက်; ဘင်းလျှော်, tow.
ဘဏ္ဍာ (*pron.* ဗဒါ) (Pali), *n.* treasure, goods laid up; ဘဏ္ဍာတော်, government property, ဘဏ္ဍာတော်ဖြစ်။
ဘဏ္ဍာကာရိက, *n.* same as ဘဏ္ဍာ။
ဘဏ္ဍာစား (*pron.* ဗဒါဇား), *n.* that which is given in compensation, ဘဏ္ဍာစားလျော်ငွေ, damage for trespass on property.
ဘဏ္ဍာစားနိုက်, *v.* to make compensation.
ဘဏ္ဍာစားပေး, *v.* to give in consideration of losses incurred.
ဘဏ္ဍာစိုး (*pron.* ဗဒါဇိုး), *n.* the keeper of a treasury, a treasurer; the Burmese sometimes politely address, or speak of, the head servant of a respectable European, as ဘဏ္ဍာစိုး။
ဘဏ္ဍာတိုက်, *n.* a treasury, ငွေတိုက်။
ဘဏ္ဍာထိုက်, *v.* to pass to government as unclaimed, or forfeited property, အရှင်မရှိသောဥစ္စာလည်း၊မင်းဘဏ္ဍာထိုက်သည်ဖြစ်သောကြောင့်၊မင်းကြီးသိမ်းယူတော်မူ၏, the property being without an owner and unclaimed, the king took possession of it.
ဘတ်, 1 (Pali ဘတ္တံ), *n.* cooked rice, ထမင်း (*not colloq.*).
ဘတ်, 2, *v.* to read audibly.
ဘတ်စာ, *n.* verse, poetry, as distinguished from prose (စကားပြေ).
ဘတ်ရွတ်, *v.* same as ဘတ်။
ဘတ်, 3, *v.* to interpret, explain (a dream, omen, etc.), အိပ်မက်နိမိတ်ဘတ်သည်, လက္ခဏာဘတ်သည်, လက္ခဏာဘတ်ပုဏ္ဏား။
ဘဒ္ဒကပ် (Pali) (from ဘဒ္ဒ, excellent, and ကပ္ပ, a period), *n.* a grand revolution or period of time, which is distinguished by five Buddhs in succession; *see under* ဗုဒ္ဓ။
ဘဒ္ဒကပ်ကမ္ဘာ, *n.* same. "The *kalpa* (ကမ္ဘာ) in which we now live is called Maha Bhadra. In the ages that were concluded twenty *asankya-kaplakshas* previous to this *kalpa*, there was not, for the space of a *kap-asankya*, any supreme Buddh." This long period of remediless ignorance was succeeded by the Maha Bhadra *kalpa* in which five Buddhs were to appear, *viz.*, Kekkuthan (ကကုသန်), Gaunagon (ဂေါဏာဂုံ), Katthapa (ကဿပ), Gautama (ဂေါတမ), and Maitri (အရိမေတ္တေယျ).

တန်ပွေး, *n.* the *Careya arborea.* The leaves of this tree are used for making the outer covering of Burmese cheroots, ဆေးပေါ့လိပ် (ဆေးလိပ်ဖက်). The bark of this tree is used for poisoning fish.
တနှိုး, *verb. formative*; *see Gram. sec.* 125, 4th.
တန်း, 1, *n.* a shallow, flat-bottomed basket, made of woven bamboo strips; *comp.* ခံကော; တန်းကြီး, တန်းကလေး။
တန်း, 2, *n.* a sample, specimen.
တန်းတင်, သန်းပြ, *v.* to exhibit, as a specimen or sample.
တန်းရှုံး, *v.* to fail in the exhibition of a specimen or sample.
တန်း, 3, *n.* blind, puzzling language, တန်းစကား; slang, *e.g.*, ငကဲရှုသည် for ဝိုက်ဆန်များသောသူ; မဋ္ဌ for သူခိုး; မဒ္ဒိ for အမှို; ရှပ်တေ့ for အရက်သောက်; ရွှဲသမား for ဘိန်းစား။
တမ်း, *v.* to try to catch, to catch; to arrest (a criminal); to seize, to catch, as a ball, ဗလီလုံးဆီးတမ်းသည်; ပဲခူးမြို့သို့ထားပြမှားတမ်းရအောင်သွားသည်, he went to Pegu in order to arrest dacoits, ကျွန်တော်မျိုးသူခိုးလေးယောက်တမ်းမိပါပြီ, I have succeeded in catching four thieves.
တမ်းစား, *v.* to seize on, possess, as a spirit; *comp.* ပူးစား။
တမ်းဆီး (*pron.* ဇီး), *v.* to apprehend, arrest, တမ်းဆီးချုပ်နှောင်။
တမ်းဆွဲ, *v.* to catch at, grasp at.
တမ်းထား, *v.* to detain in custody, either temporarily, or for the purpose of accused being ultimately tried.
တမ်းမိ, *v.* to catch, seize hold of; to succeed in arresting (a criminal).
တမ်းယူ, *v.* to take by catching; *see the parts.*
တယ်, 1, *n.* the left side, လက်ဝဲ; *opposed to* ညာ။
တယ်ပြန်ညာပြန်, *adv.* on the right and left, တယ်ပြန်ညာပြန်မှိုက်သည်, ကျားသစ်နက်နှစ်ကောင်တယ်ပြန်ညာပြန်သေနတ်နှင့်ပစ်လို့သေကြပြီ။
တယ်ပြောင်းညာပြန်, *adv.* from side to side, တညလုံးတယ်ပြောင်းညာပြန်နှင့်အိပ်လို့မပျော်နိုင်ဘူး, တယ်ပြောင်းညာပြန်ဝန်ထမ်းသည်။
တယ်သန်, *v.* to be left-handed.
တယ်, 2, *pron. a. an abbrev. of* အဘယ်; *in conjunction with* ကြောင့်, *pron.* ဘို့။
တယ်စာ, *pron. a.* same (*provincial*).
တယ်နှစ်, *pron. a.* how many?
တယ်နှယ်, *adv.* how? *comp.* ဘို့နှယ်။
တယ်လောက်, *pron. a.* how much?
တယ်သင်း (from အဘယ်, and သင်း), *pron. a.* which (thing)? တယ်ခင်း (*colloq.*).
တယ်သို့တယ်ညာ, *pron. a.* of what sort? *adv.* how? *see* အဘယ်သို့။

ဘယ (Pali), *n.* fear, ကြောက်ခြင်း။

ဘယဆေး, *n.* a drug, an ingredient used in compounding medicines; mineral and vegetable drugs.

ဘယဆေးဆိုင်, *n.* a chemist's store or shop.

ဘယဆေးဆိုင်တည်သူ, *n.* a chemist.

ဘယက်, *n.* ornaments for the neck, flat and round, strung as beads.

ဘယက်ဆွဲ, *v.* to suspend such an ornament from the neck.

ဘယောင်း, *n.* wax; မစုတ်ဘယောင်း, wax made of honeycomb which the bees have abandoned without sucking the honey.

ဘယောင်းချက်, *n.* ointment, salve, ဘယောင်းဆီ။

ဘယောင်းချေး (*pron.* ဂျည်း), *n.* the refuse which remains in purifying wax, ဘယောင်းချက်၍ထွက်သည့်အချေး။

ဘယောင်းခွန်, *n.* beeswax tax.

ဘယောင်းဆီ, *n.* ointment, salve, ဘယောင်းချက်။

ဘယောင်းတိုင်, *n.* a candle.

ဘယောင်းတိုင်ကျစ်, *v.* to make candles by twisting.

ဘယောင်းတိုင်ခုံ, *n.* a candlestick; one kind of မီးခုံ။

ဘယောင်းတိုင်သွန်း, *v.* to mold candles.

ဘယောင်းပန်း, *n.* a climbing shrub bearing yellow flowers, the *Allamanda cathartica.*

ဘယောင်းပုဆိုး, *n.* tarpaulin; oilcloth; oilskin; rubber cloth.

ဘယောင်းပုံ, *n.* a wax model of an image of a Buddh, or of a bowl.

ဘဝ (Pali), *n.* a state of existence, of which there are three divisions, ကာမဘဝ, ရူပဘဝ, and အရူပဘဝ; *see under* ဘုံ; a past, present, or future state of existence. The regions in each *sakwala* (စကြဝဠာ) are divided into three sections, *viz. Kama* (ကာမ), the region in which there is form and sensuous gratification; *rupa* (ရူပ), the region in which there is form without sensuous gratification; *arupa* (အရူပ), the region in which there is neither form nor sensuous gratification but a state of unconsciousness; အရူပပရိ ပရဘဝအဆက်ဆက်, during (past) successive existences; အတိတ်ဘဝ, past existence, ပရိပရဘဝ; ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ, the present existence, ပစ္စက္ခဘဝ; အနာဂတ်ဘဝ, future existence, futurity, တမလွန်ဘဝ။

ဘဝတဏှာ, *n.* a craving for existence; "signifies the pertinacious loves of existence, induced by the supposition that transmigratory existence is not only eternal, but felicitous and desirable; *wibhawatanha* is the love of the present life, under the notion that exist-

also pron. /para hsei:/ MMG, JSE 163: pron. /pala hsei:/. cf. 623 ပရဆေး:

ဘဝပပြင့ -

ence will cease therewith, and that there is to be no future state." M. B.

ထဝပြောင်း, v. to change one's state of existence, to die, ဘဝလွှန်ဘဝပြောင်းသွားသည်, ကာလရှည်လျားစွာမင်းပြု၍ဘဝတပါးပြောင်းလေ၏။

ထဝရှင်, n. a king, monarch.

ထဝင် (Pali ဘဝ, and အင်္ဂ), n. the stamina or substratum of the mind, the mind divested of thought, or existing under a suspension of the train of thought, in consequence of having come to a conclusion, ဘဝင်အိုက်, ဘဝင်ရ။

ထဝင်ကျ, v. to be settled in opinion, သဘောကျ; to be in a trance.

ထဝင်စော, v. to have the mind intently fixed upon, စိတ်စော။

ထဝင်ပြတ်, v. to cease, as a trance.

ထဝင်မြှဲ, v. to be in a trance, ဘဝင်ကျ။

ထဝင်မခြား, adv. instantly.

ထဝင်လှုပ်, v. to be agitated, as the mind.

ထဝဂ် (Pali ဘဝဂ္ဂ), n. the summit of a *sekya* system, or of the universe, အထက်ဘဝဂ်၊အောက်အဝီစိ။

ထဝါး, n. the palm of the hand, or sole of the foot; a foot, twelve inches; a foot-length; *comp.* ခြေထာ။

ထဝါးကျွန်, n. a faithful attendant, လက်ဘဝါးကျွန်, ခြေဘဝါးကျွန်။

ထဝါးခြေထပ်, adv. following, treading in another's footsteps.

ထဝါးစတွန်း (*pron.* စခွန်း), v. to place one foot before the other in measuring distance by the sole of the foot; ဘဝါးစတွန်းခြင်းပြုသည်။

ဘယာ (*freq. pron.* ဘာ), *pron. a. a contraction of* ဘယ်ဟာ, what thing? what? ဘယာ is almost obsolete in ordinary colloquial, ဘယာပြောရမည်လဲ။

ဘာဝ (Pali), n. being; *used chiefly in comp.*; of various applications; *see* ဣတ္ထိဘာဝ, ပုန်းဘာဝ; ကုန်သွယ်ဘာဝလုပ်ကိုင်စားသည်, ဆင်းရဲသားဘာဝအသက်မွေးသည်, သူငယ်ချင်းဘာဝကစားကြသည်; ဆင်းရဲသား ဘာဝ လျှောက်, to file a petition *in forma pauperis.*

ဘာဝနာ (Pali), n. short sentences for repetition, of which there are forty; *shorter than* ကမ္မဋ္ဌာန်း; "*bhawana,* the meditative rite;" ဘာဝနာစီးဖြန်းသည်, ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာစီးဖြန်းခြင်း။

ဘာသာ, 1 (Pali), n. language, စကား; mode of practice, customary way; အတင်း, ထုံး, နည်း; a particular system of faith and worship.

ဘာသာအလိုက်, adv. of one's own will and way, အလိုလို; according to one's practice, custom.

ထာသာကိုးကွယ်, *v.* to adhere to a particular creed, မောင်မင်းထယ်ဘာသာကိုးကွယ်သလဲ။
ထာသာထုံးစံ, *n.* a mode of practice, custom, way.
ဘာသာခြား, *v.* to be diverse in custom or creed.
ထာသာလာဝါ, *adv.* of one's own will and way, အလိုလို။
ထာသာသွင်း, *v.* to initiate or introduce into any particular religion, ခရစ်ယာန်ဘာသာသွင်းသည်, ပသီဘာသာသွင်းသည်။
ထာသာ, 2, *adv.* of one's own accord, လျှောက်လျှား, ငါ့စကားနားမထောင်လျှင်၊ မင်းဘာသာမင်းနေတော့။
ထာသီးဘာသာ, *adv.* in an indefinite, unsettled manner, မသေမချာ; unrestrained, according to one's own will, အလွတ်, ထက်တိုင်း, ထယ်သင်းမှုဂရုမစိုက်ပါ၊ဘာသီးဘာသာနေပါသည်။
ဘား, *n.* a frog; a small piece of wood nailed to a post, or side of a house, a cleat.
ဘားအော်, *v.* to croak, as a frog.
ဘားဖိုင်း (*pron.* ဘဖိုင်း), *n.* a species of frog; eaten by the Burmese.
ဘားဥ, *n.* frog's spawn. The Burmese have a deeply rooted belief that horses die, if they eat grass on which frog's spawn has been deposited; some allege that it produces ဖောင်းဂေါ (glanders), some, that it causes သွက်နာ (*surra*).
ဘားဥတက်, *v.* to be mildewed.
ဘားရှုံးသည်း (*pron.* ဂုန်ညင်း), *n.* a species of frog, resembling the seed of the ဂုန်ညင်း creeper.
ဘားတလက် (*pron.* ဗလက်), *n.* a species of frog.
ဘားနွေး (*pron.* ဘနွေး), *n.* a species of frog.
ဘားပေါင်စင်း (*pron.* ဘပေါင်ဇင်း), *n.* a long kind of frog (edible).
ဘားပေါင်တင် (*pron.* ဘဗေါင်ဒင်), *adv.* (sticks) piled up in a square.
ဘားပျံ (*pron.* ဘပျံ), *n.* a small species of frog that lives on trees; *lit.* the flying frog.
ဘားပြုပ် (*pron.* ဘပြုပ်), *n.* a toad; the spawn of the toad when eaten by a dog is said to produce madness.
ဘားပြုပ်ဆုတ်ဆိုင်း, *n.* a kind of medicinal plant, ဂမုန်းဥပါယ်။
ဘားလည်တို (*pron.* ဘလယ်ဒို), *n.* the short-necked frog.
ဘားလောင်း (*pron.* ဘလောင်း), *n.* a tadpole, or young frog.
ဘားဝပ်, *n.* a small piece of wood, nailed to a post, or to the side of a house, a cleat.
ဘားဝပ်ထည်, *n.* a door button.
ဘိ, 1, *n.* the father of a great-grandfather: *see* အဘိ။

7 April

ဘိမ, *n.* the mother of a great-grandfather; *see* ဘဘိမ။

ဘိ, 2, *verb. affix euphonic, mostly used before the assertive affix* သည်, *abbrev. to* သ *in connection with the noun affix* ကဲ့သို့, as သွားဘိသကဲ့သို့, like as he went; *also before the closing affix* ရှင်း, *in which case it is rather intensive; see Gram. sec.* 118; မစုံမတ်လျှင်၊ နေမြဲတိုင်းနေပါဘိ, မပြောပါဘိနှင့်, နေဘိတော့, ပြောလိုက်ဘိ, ဆိုလိုက်ဘိ, ခက်ပါဘိတော့သည်, လှကလှပါဘိသည်နှင့်; *formerly used in lieu of* တော့, *e.g.*, ပြောပါဘိ, for ပြောပါတော့, ဆိုပါဘိ, for ဆိုပါတော့; *appears to have in some instances the force of an imperative, in others of an intensive.*

ဘိ, 3 (from ဖိ, to crush), *n.* a trap in which a plank falls and crushes the animal.

ဘိထောင်, *v.* to set a trap, ကြွက်ကိုဘိထောင်သည်။

ဘိက္ခု (Pali), *n.* a priest of Buddh, ရဟန်း; *bhikshu*, or in Pali *bhikkhu* (from *bhiksha*, to beg), *lit.* a mendicant. The *bhikshu* is said to be so called "because of the fear he manifests of the repetition of existence; because he goes to seek his food as a mendicant; because he is arrayed in shreds and rags; and because he avoids the practice of whatever is evil. When Buddha addressed the priests, it was usually by this appellation." E.M.

ဘိက္ခုနီ, *n.* a priestess of Buddh, ရဟန်းမ။

ဘိကျစ်, *a.* flattened, short and flat; *n.* a kind of low roof attached to a larger one, ထဲဘိကျစ်ပြားကလေး, ဘိကျစ်ထည့်, ဘိကျစ်ထိုး။

ဘိတ်, *v.* to invite, မင်းရွာထဲသွားပြီးလျှင်၊နက်ဖြန်တရားနာကြွပါလို့၊ဘိတ်လိုက်ပါ; more respectful than ခေါ်, and less so than ပင့်; to offer to give, invite to take; hence ဘဘိတ်နေ့, the day before worship-day. ဘိတ်စာ

ဘိတ်ကြား, *v.* to send an invitation, ထမင်းစားဘိတ်ကြားသည်။

ဘိတ်ပင့်, *v.* to invite; more respectful than simply ဘိတ်; *see* ပင့်ဘိတ်။

ဘိတ်မန့်, *v.* same as ဘိတ် (*infreq.*).

ဘိတ်မန့်သကြွ, *v.* to give an invitation (*polite*).

ဘိနပ်, *n.* a sandal; the plinth of a pagoda, ဘုရားဘိနပ်တော်; a pedestal; the sole of an elephant's foot, ဆင်ဘိနပ်; hence ခုံဘိနပ်, a thick wooden sandal, a kind of clog; ဖိနှိးဘိနပ်, a sandal completely covered with cloth; *see* ဖိနှိး; ဘိနပ်စာ (*lit.* food for the sandal), ဘိနပ်စာမ, terms of abuse, employed mostly by women.

ဘိနပ်ချုပ်, *v.* to sew a sandal.

ဘိနပ်ချွတ်, *v.* to loose or take off a sandal, or slipper.

ဘိနပ်စီး, *v.* to wear a sandal.

ဘိနပ်ညှပ်, *n.* the instrument with which the sandalmaker clasps the sandal in order to sew it.
ဘိနပ်ထိုးသမား, *n.* a sandalmaker.
ဘိနပ်ပုံ, *n.* the piece of wood or other substance used in shaping the sandal.
ဘိနပ်ပေါက်, *v.* to have the feet galled by wearing sandals.
ဘိနပ်သည်း (*pron.* သဲ), *n.* the straps of a sandal, ခြေမကြားညှပ်သည့်ကြိုး။
ဘိသေဇ္ဇာ, *n.* medicine, ဆေးဝါးအမျိုးမျိုး။
ဘိသေဇ္ဇာကျမ်း, *n.* a medical book, ဆေးကျမ်း။
ဘိသေဇ္ဇာဆရာ, *n.* a physician who prescribes medicine, in contradistinction to ဓါတ်ဆရာ, a doctor who prescribes diet.
ဘိန်း, 1, *n.* opium, ဆေးနက် (*polite*).
ဘိန်းအကပ်အသပ်, *n.* opium which sticks to the side of the pipe.
ဘိန်းချေး, *n.* opium refuse.
ဘိန်းစား, *v.* to eat opium; *n.* an opium-eater.
ဘိန်းစေး, *n.* same as ဘိန်းအကပ်အသပ်, opium-pipe grime.
ဘိန်းစွဲ, *v.* to become habitually addicted to opium eating or smoking.
ဘိန်းဆီ, *n.* opium juice or oil.
ဘိန်းဆိုင်, *n.* an opium shop.
ဘိန်းပင်, *n.* the poppy.
ဘိန်းပြောင်း, *n.* an opium pipe.
ဘိန်းဖြတ်, *v.* to discontinue eating or smoking opium, implying breaking one's self of the habit.
ဘိန်းရောင်း, *v. lit.* to sell opium; to sell illicit opium.
ဘိန်းရှူ, *v.* to smoke opium.
ဘိန်းဝမ်းလိုက်, *v.* to suffer from diarrhœa, due to sudden discontinuance of opium eating or smoking.
ဘိန်း, 2, *n.* a wheel; *see* ဘီး။
ဘိန်းနွဲ (ပင်), *n.* a kind of tree; the wood of this tree is used as firewood when Burmese women undergo roasting, after childbirth. The wood of the ဗထ် and မန်ကျည်း is also so used.
ဘိလပ် (ပြည်), *n.* England, Great Britain, အင်္ဂလိပ်ပြည်။
ဘိလပ်မြေ, *n.* cement.
ဘိလပ်ရေ (အခါး), 1, *n.* sodawater.
ဘိလပ်ရေ (အချို), 2, *n.* lemonade (လင်မနစ်).
ဘိသိက်, *n.* a blessing pronounced by Brahmins, accompanied with the pouring of water; *see* အဘိသိက်။
ဘိသိက်ဆက်, *v.* to pronounce such a blessing on a king, or a person of rank.

ဘိသိက်ပေး, *v.* to pronounce such a blessing on an ordinary person, as Brahmins when begging for alms.
ဘိသိက်မြှောက်, *v.* to pronounce such a blessing in the ceremony of inauguration.
ဘိသိက်သွန်း, *v.* to pour water from a vessel on the King's head, at the ceremony of inauguration.
ဘီဒို (*pron.* ဘီဒို), *n.* an almira, cupboard, clothespress.
ဘီရို, *n.* a two-wheeled bullock cart with an oblong, wooden superstructure, for carrying passengers; much in vogue at Mandalay prior to the annexation.
ဘီလုံး, *n.* the cotton teal; the skylark, ဘီလုံးငှက်, ဘီလုံးငှက်ငယ်။
ဘီလူး (*pron.* ဗလူး), *n.* a kind of monster which eats human flesh, and possesses superhuman power; said to be red-eyed and to have prominent, long eyeteeth (113).
ဘီလူးကြီး, ဘီလူးငယ်, *n.* the two divisions of Taru Karens.
ဘီလူးစီး, *v.* to have the nightmare.
ဘီလူးတံတွေး, *n.* a frothy excrescence on plants.
ဘီလူးတောင်ဝေး, *n.* a kind of plant.
ဘီလူးမရက်ကန်းကြိုး, *n.* a creeper with long roots dangling from the trees which support it.
ဘီလူးလက်ဝါး, *n.* the musk plant.
ဘီး (*pron.* ဘိန်း), *n.* the wheel of a carriage, cart; တဘီးလိမ့်ကြိုက်, to love without one's love being reciprocated (*colloq.*); အပ်ချည်ဘီးလုံး, a reel of cotton; (*pron.* ဘီး) a comb, a brush, ဝက်မင်ဘီး။
ဘီးကျဲ, *n.* a coarse comb.
ဘီးချပ်, *n.* a flat comb; *v.* to keep the hair in position with a comb.
ဘီးစိပ် (*pron.* ဘီးဇိပ်), *n.* a fine-toothed comb.
ဘီးတောင်ချပ်, ဘီးတောင်ဒို, *n.* the hoopoe bird, with a comb-like crest, တောင်ဘီးရှူး။
ဘီးဖနောင့်, *n.* the felly or felloe of a wheel, one of the curved pieces of wood which form the rim of a wheel, လှည်းဘီးဖနောင့်။
ဘီးလွှားကျ, *v.* to fall loosely about, as a garment.
ဘုတ်, 1 (Pali ဘူတ, visible), *n.* matter; *see under* မဟာဘုတ်; မဟာဘုတ်လေးပါး။
ဘုတ်, 2 (Eng.), *n.* a book, စာအုပ်, ဘုတ်အုပ်။
ဘုတ်, 3, *n.* the crow pheasant, the coucal.
ဘုတ်မွေးရောင်, *n.* the color of the said bird, between brown and red, အုတ်ဘုတ်မွေး, နှမ်းဘုတ်မွေး။

ဘုန်း (*pron.* ဖုန်း), *n.* glory, ဘုန်းတော်နှိုဟ့်၍ခြောက်ရင်းရောက်ပါသည်။

ဘုန်းကြီး (*pron.* ဖုန်းကြီး), *n. lit.* great glory; a priest of Buddh, ရဟန်း. An elder *pongyi* addresses a younger as, အာဝုသော (ငါ့ရှင်), and a younger one addresses an elder as, ဘန္တေ (*pron.* ဘန်းတေ), signifying, Lord, Reverend Sir. In speaking of a *pongyi* (of any place), it is considered more polite to say, ဆိတ်သာကိုယ်တော်, မူးကမ်းကိုယ်တော်, than to say ဆိတ်သာဘုန်းကြီး, မူးကမ်းဘုန်းကြီး; *v.* to be possessed of great power and authority, to be powerful.

ဘုန်းကြီးပြန် (*pron.* ဖုန်းကြီးပြန်), *n.* a *pongyi* cremation festival (114).

ဘုန်းတန် (*pron.* ဒန်) (from တန်ခိုး), *n.* same as ဘုန်းကြီး; ဘုန်းတန်ခိုးအာနုတော်, ဘုန်းတန်ခိုးအာနိသင်။

ဘုန်းတော်ခြောက်ပါး, *n.* the six glories of a Buddh, *viz.* ဣဿရိယ, ဓမ္မ, ယသ, သိရိ, ကာမ, and ပယတ္တ။

ဘုန်းပေး, *v.* to eat (*clerical*), ကိုယ်တော်ဘုန်းပေးပြီးပြီလား။

ဘုမ္မစိုး (*pron.* ဗုန်မဇိုး) (Pali ဘုမ္မ, the earth, and စိုး, to rule), *n.* a god who has dominion over some part of the earth, ဘုမ္မစိုးနတ်။

ဘုမ္မတီး (*pron.* ဘုမ္မဒီး), *n.* the fruit pigeon.

ဘုမ္မရာဇာ, *n.* a kind of plant, a dwarf species of the *Wrightia.*

ဘုမ္မိနက်သန်, *n.* a fortunate piece of ground, မောင်းထောင်ရွာမြေသည်ဘုမ္မိနက်သန်မှန်သောကြောင့်ပညာရှိထွန်းကားသည်။

ဘုမ္မိရတ် (Pali ဘုမ္မိ, the earth, and သုတ္တရ, a shaster), *n.* the business of searching the ground for hidden treasures.

ဘုမ္မိရတ်လိုက်, *v.* to search the ground for hidden treasures.

ဘုရင်, *n.* a chief, sovereign, သနင်း; hence, စစ်ဘုရင်, and ရှင်ဘုရင်; နေထွက်ဘုရင်, a title of His Majesty, the King of Burma; နေဝင်ဘုရင်, a title given to the Shan Sawbwas, by the King.

ဘုရင်ခံမင်းကြီး, *n.* His Excellency, the Viceroy of India.

ဘုရား (*pron.* ဖရား by the Arakanese, ဖယား by the Burmese), *n.* a god, an object of worship; a lord, master, အရှင်, သခင်; a pagoda, စေတီတော်; ရွှေတိဂုံဘုရား, the Shwedagon pagoda; a Buddh, an image of Buddh; a title of honor, Your Majesty; often equivalent to Sir; the Burmese usually reply "ဘုရား," to officials and *pongyis.*

ဘုရားအသည်, *n.* a pagoda slave, ကျွန်သီးတော်; rebels were formerly compelled to become pagoda slaves.

ဘုရားကျွန် (*pron.* ဖယားဂျွန်, as if one word), *n.* a slave to a pagoda, one who has the care of a pagoda and lives on the offerings, ကျွန်သီးတော်, ခွာသား; အရံစောင် is a euphemism for ဘုရားကျွန်။

ဘုရားကျွန်တော်, *pron.* I; used in addressing officials.

ဘုရားရှူး, *v.* to swear, take an oath, imprecate evil on one's self or others; *see* ကျိန်။
ဘုရားဆုပန်, *v.* to pray to become a Buddh.
ဘုရားဥဒေါင်တော်, *n.* the height of an image, or pagoda.
ဘုရားတည်, *v.* to erect a pagoda; ဘုရားမြှုတ်တည်, to build a pagoda over another (smaller) one, absorbing the materials of the latter; ဘုရားတည်ကျောင်းဆောက်ပါသဲ, a person who erects pagodas and builds *kyaungs*; an expression signifying that a person is of respectable social status.
ဘုရားတပည့်တော်, *pron.* I, your disciple, your pupil; used in addressing a Buddhist priest.
ဘုရားထူး, *v.* to answer or reply "ဘုရား," when called or addressed.
ဘုရားပြ, *v.* to visit with displeasure, as a Buddh.
ဘုရားပွင့်, *v.* to become manifest, to appear, as a Buddh.
ဘုရားပွဲတော်, *n.* a pagoda festival.
ဘုရားဖူး, *v.* to behold a pagoda reverentially; to worship at a pagoda.
ဘုရားရှင်, *n.* the supreme object of worship; God; ဘုရားရှင်တန်ခိုးတော်, *lit.* the might of the Lord Buddha! an exclamation frequently used, when startled or surprised.
ဘုရားရှိခိုး, *v.* to pray; to worship at a pagoda; to worship God.
ဘုရားလောင်း, *n.* one who is destined to attain to the Buddhaship.
ဘုရားသခင်, *n.* the supreme object of worship; God, မြတ်စွာဘုရား။
ဘုရားသစ္စာပြု, *v.* to make a vow before an image or pagoda; also applied to a mental vow.
ဘုံ, 1, *n.* a mansion, abode, ဗိမာန်; a division of the universe, of which there are thirty-one, *viz.*, အပါယ်လေးဘုံ, the four worlds of punishment; မနုဿဘုံ, the world of men; နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်, the six inferior heavens (these eleven worlds are collectively called ကာမဘုံ, the worlds of passion); ရူပဘုံတဆယ့်ခြောက်ပါး, the sixteen material, superior heavens, and အရူပဘုံလေးပါး, the four immaterial, superior heavens; *see under* မြင်းမိုရ်တောင်ပြည်။
ဘုံ, 2, *see* ပုံ, *n.* a kind of drum.
ဘုံ, 3, *n.* a superadded roof, a gradation of a graduated roof, ပြာသာဒ်, ဘုံပြာသာဒ်။
ဘုံ, 4, *n.* a company of merchants or traders.
ဘုံအိမ်, *n.* a secret society, such as exists among the Chinese, တရုတ်ဘုံအိမ်။
ဘူတာဂ် (Pali ဘူတ, a sprout or twig), *a.* produced from a root or slip planted in the ground, not from seed sown; ပင်စည်မှိုးရှိသမျှဘူတာဂ်; *comp.* ဗီဇာဂ်။

ဘူတရစ် (ပင်), *n.* the *Ægiceras fragrans*, a large shrub.
ဘူဗိနာ, *n.* the *Mentha sylvestris*, a species of mintwort.
ဘူး, 1, *n.* the gourd creeper, of which there are many varieties; a gourd; ရေဘူး, a calabash; ဆေးဘူး, a jug, bottle, vial; ယမ်းဘူး, a gunpowder flask; မီးခြစ်ဘူး, a match box; ဘူးတစ်ရာအပေါက်ကိုဗိတ်နိုင်သည်၊လူတယောက်ပစပ်ကိုမပိတ်နိုင်။
ဘူးခါး, *n.* a species of gourd.
ဘူးဆင်နွယ်, *n.* the bottle gourd or white pumpkin.
ဘူးတင်းရောင်း, *n.* a calabash, ရေဘူး။
ဘူးတား (*pron.* ဘူးဒါး), *n.* the guard of a spindle, ချည်ဝင်ရှေ့ကာခံသည်။
ဘူးတောင်း, *n.* a gourd bowl; the southern polar constellation, ကြယ်ဘူးတောင်း, တောင်ရှစ်။
ဘူးရစ်, *n.* the *Dolium galea*, a species of shell.
ဘူးလုံးနားမထွင်း, *adv. phrase,* without being affected by anything said, တာမျှနားမလည်ဘူး၊ ဘူးလုံးနားမထွင်းကဘဲ။
ဘူး, 2, *verb. affix, assertive in negative sentences; in its negative assertive sense,* ဘူး *is not considered very polite, e.g.,* မသိဘူး *is not as polite as* မသိပါ, and မသိဘူးလား, *is less so than* မသိလား; *as an affix of time, past indefinite,* သည်မြို့သို့ရောက်ဘူးသလား, or ရောက်ဘူးပါလိမ့်မည်လား; မရောက်ဘူးပါ *is more elegant than* မရောက်ဘူးဘူး; in very polite conversation between a superior and an inferior ဘူး is both preceded and followed by ပါ, *e.g.*, မတွေ့ပါဘူးပါ, မမြင်ပါဘူးပါ။
ဘေး, 1 (Pali ဘယ, fear), *n.* an evil, calamity, အန္တရာယ်ဥပဒ်။
ဘေးကာ (*pron.* ဘေးဂါ), *n.* anything which is used to preserve from harm, as an amulet, a charm, ရန်ကာ။
ဘေးဆီးရန်ကာ, *adv.* in the way of being a preservative from danger; this term is often used when applying for a license to carry arms.
ဘေးတွေ့, *v.* to meet with trouble, or a calamity, ဘေးတွေ့မှနေခြင်းတရသည်။
ဘေးထိ, *v.* same as ဘေးတွေ့။
ဘေးဒဏ်, ဘေးဘျမ်း, ဘေးရန်, *n.* same as ဘေး။
ဘေးမဲ့ပေး, ဘေးမဲ့လွှတ်, *v.* to throw open for the use of the public, as a fishery, lake, tank; when applied to a fishery, the word ဘေးမဲ့ now refers to any body of water from which government takes no rent.
ဘေးသင့်ချက်, *n.* a sudden calamity.
ဘေး, 2, *n. see* အဘေး, a great-grandfather.
ဘေးမ, *n. see* အဘေးမ, a great-grandmother.
ဘဲ, 1 (*a contraction of* ဝမ်းဘဲ), *n.* a duck.
ဘဲအ, *n.* the widgeon.

[illegible] /bo:le/ [illegible]

[illegible] [illegible] TD-441

ဘဲကျား, 1, *n.* the pintail duck.
ဘဲကျား, 2, *adv.* like a striped or spotted duck; in the phrase ဘဲကျားလိမ်းသည်, သည်မိန်းမသနပ်ခါးလိမ်းသည်မှာ၊ဘဲကျားရိုက်ထားသလိုဘဲ။
ဘဲကြီး, *n.* a kind of wild goose resembling the bernicle goose.
ဘဲခြေနီ, *n.* the mallard, the common duck in its wild state, *Anas boschas.*
ဘဲ, 2, *verb. affix* (*with* မ *prefixed to the root, and a continuative affix expressed or understood*), before; without, မသိဘဲပြောသည်, မချစ်ဘဲလျက်၊ချစ်ဟန်ဆောင်သည်; *frequently followed by* လျက် *and* နှင့်။
ဘဲ, 3, *adv.* even; *see* ဘက်။
ဘဲဂျီ, *adv.* waywardly, intractably; roughly, abusively (in language); အကြမ်းဘဲဂျီဆဲဆိုသည်။
ဘဲတောင် (*pron.* ဘဲဒေါင်), *n.* the side of a creature differing in color from the rest of the body, ဘဲတောင်ကျား, နွားဘဲတောင်ကျား, မြင်းဘဲတောင်ကျား; *see also* ဝမ်းဘဲတောင်။
ဘဲရုံ, *n.* the gilt fringe or border of a garment; ဘဲရုံတပ်ခင်းသည်, to march on either side of a king in a procession, as a body guard.
ဘဲ့နက်, *n.* a kind of edible grain, rather glutinous, စသာစပါး။
ဘဲ့နှယ် (from အဘယ်, and နှယ်), *adv.* in what manner? how? ဘဲ့နှယ်ခင်ဗျားပြောပါလိမ့်မည်လဲ, ဘဲ့နှယ်တုံး, ဘဲ့နှယ်လဲ, ဆွေမျိုးဘဲ့နှယ်မှုမတော်ပါ။
ဘဲ့ပြား (ပင်), *n.* the *Cratoxylon neriifolium,* the timber of which is used for building purposes, for handles of chisels, for ploughs, etc.
ဘော, 1 (Pali ဘာဝ), *n.* the private parts, whether male or female; ရှုတ္တိဘော, ပုန်းဘော။
ဘော, 2 (*an abbrev. of* သဘော), *n.* nature, character; သရဲဘော, courage, valor, သရဲဘောကြီး, သရဲဘောနည်းသည်။
ဘောက်ကား, *v.* to exchange goods, trade, ကူးသန်း, ကုန်သွယ်, ရောင်းဝယ်; ဘောက်ကားခြင်း, traffic; ခင်ဗျားတို့ဒေါင်းမြို့မြို့မှာ၊ဘာမျှဘောက်ကားရောင်းဝယ်စားသောက်ကြသလဲ။
ဘောက်သည်, *n.* a constant customer, whether for consumption or export; *comp.* ပင်သည်, and ပင်တိုင်။
ဘောက်သည်ခံ, *v.* to buy, as a regular wholesale purchaser.
ဘောက်သည်ချ၍ရောင်း, *v.* to sell by wholesale.
ဘောက်သည်ယူ, *v.* same as ဘောက်သည်ခံ။
†ဘောက်ခနဲ, *adv.* suddenly, ရုတ်ခနဲ; *see* ဖောက်ခနဲ။
ဘောင်, 1, *n.* a raft or float; a handsome boat for traveling; a royal barge, ကရဝိတ်ဘောင်တော်; an accommodation boat; a yacht; *v.* to construct a raft, သစ်ဘောင်သည်, ဝါးဘောင်သည်။

တောစ်တော်ဦးထိုး, *v.* to make a temporary mosquito curtain, with a စောင် or other material.
တောင်ပျံ, *n.* a တောင် with a flying roof.
တောင်ပျံဆံထိုး (*pron.* ဆဦး), *n.* a woman's hair done up in a certain way.
တောင်ဖွဲ့, *v.* to construct a raft; to collect and float down a river, as drift, ဝိုက်တောင်ဖွဲ့မျှောသည်။
တောင်, 2, *n.* a company, congregation, society, ရဟန်းတောင်မှာနေရသည်မှာ၊အလွန်မွေ့လျော်သည်။လူတောင်မှာမနေချင်ပါဘူး။
တောဇည် (*pron.* စဉ်) (Pali တောဇနံ), *n.* food, eatables, such as rice, curry; *in contradistinction to* ခဲဘွယ်, fruit, တောဇည်ခဲဘွယ်။
တော်, 1 (ငွေ), *n.* pure silver; တော်စပ်ရွှေ, gold alloyed with silver, တော်ဝါလုပ်။
တော်နှဝ်းကြွပ်, *n.* bismuth.
တော်, 2 (from ပေါ်, to appear), *v.* to produce, bring to light, ထုတ်; to take out of the ground, exhume.
တော်ထုတ်, *v* same; တော်ထုတ်ပြောသည်, to disclose in conversation; to explain, အကျသိုလ်ခိတ်ဆယ်နှစ်ပါးဆိုသရုပ်ကိုတော်ထုတ်၍ပြောစမ်းပါ။
တော်ပြ, *v.* to discover, disclose, expose to view.
တော်ယူ, *v.* to bring to light and appropriate; to fish up, ရေထဲကတော်ယူ။
တော်, 3, *v.* to associate, keep company; *not used singly*, ပေါင်းတော်, ပေါင်းသင်း။
တော်ရွေ, *v.* to associate familiarly and affectionately; to associate with one's equals or inferiors, on terms of polite and considerate intimacy.
တော်လျော, *v.* same as တော် (*infreq.*).
ထိုင်, *n.* a mass of metals of different kinds and qualities, ထိုင်ခွတ်။
ထိုင်နှင်း, *v.* to separate a mass of metals into sorts.
ထို့ (from ဖို့, to throw into or upon), *n.* the thick flesh or protuberance on the shoulders of a porter, ထို့ထသည်; the hump on the neck of an ox, တယ်ထို့တင်ကြီးသည်, နွားထို့ထသည်; a term applied to the chief male buffalo of a herd, ချပ်စီးသည့်ထို့တင်ကြီး။
ထိုး, *n.* a grandfather; *see* အထိုး; ထိုး၊တေး၊ဘိုး၊ထင်. The Princes of the Burmese royal family often familiarly addressed Ministers of State as ထိုးထိုး, or ထထ။
ထိုးဝေ, *n.* a polite form of address.
ထိုးစဉ်တောင်ဆက် (*pron.* စဉ်), *a.* inherited from one's ancestors.
ထိုးထမိုင်ပစ္စည်း, *n.* ancestral property.
ထိုးမင်းအို, *n.* *a familiar term of compellation*, used by young men to elderly men (*infreq.*), ထိုးမင်းအိုထယ်ကကြွလာသထဲ။

[illegible] (DT ... [illegible] 1.21)

ထိုးသုတော်, *n.* a religious layman.

တျာ (from သုရား), *n.* sir, *a familiar term of compellation,* used by men; ဖြ or ဖြိုး *is another term of compellation,* used by men to one another, or by men to women.

ထွယ်, 1, *n.* what is suitable; *see* အသွယ်။

ထွယ်, 2, *v.* to be meet, suitable, fit, proper, comely, desirable.

ထွယ်ရာ, *v.* same (*more common*), ချစ်သွယ်ရာအကြောင်းမရှိ, ယုံသွယ်ရာအကြောင်းမရှိ, တော်လျော်, လျောက်ပတ်; applied to the nice arrangement of a house, and to its appurtenances; to comeliness of appearance, richness of apparel of women or men; and to well arranged language; ခင်ဗျားအကြံထုတ်ပြဆိုလျှင်၊သွယ်မသွယ်ရာကိုမစည်းစားတတ်ဘူး; ဤသူအနေအထိုင်အဝတ်အစားအိမ်မှစ၍အလွန်သွယ်ရာသိုက်မြိုက်သည်, this person's way of living, his house, his wearing apparel, his food and all things, are appropriate and well appointed.

ထွား, 1, *n.* a grandmother, *see* အသွား။

ထွားအေ, *n.* a grandmother, အသွား။

ထွား, 2, *v.* to bear, bring forth; *see* မွေး; ခင်ဗျားဘယ်နေ့သွားသလဲ, on what day were you born, sir?

ထွားဘက်, *n.* one born at the same time as another; သွားဘက်တော်, one born on the same day as a Buddh.

ထွားဘက်ကျော်, *n.* a euphemism for a hanger-on of high officials.

ထွားမြင်, *v.* same as သွား, မျက်နှာမြင်။

ထွားသန္ဓစင်, *v.* same as သွား; chiefly applied to the wives of royalty and of high officials.

†သွားခနဲ, *adv.* abruptly, all at once, သွားခနဲတွေ့သည်, သွားခနဲ ရှိုးသည်, သည်အမှုသွားခနဲပေါ်လျှင်၊ခင်ဗျားအခက်ဘဲ, should this matter suddenly come to light, you will be in a position of difficulty.

ထွားရုံ, *n.* the tract of country under the sway of a Sawbwa.

သွေ, *n.* a circular flexure in the hair of animals; particularly in horses; လေသွေ, a whirlwind (115).

သွေကြန်လက္ခဏာ, *n.* a mark, a sign, lucky or unlucky, as determined by the number and character of the circular flexures.

သွေကြမ်း, *v.* to have a bad flexure, causing the owner to be unlucky; *fig.*, to be a person who brings ill-luck to every one with whom he is connected in any transaction; similar to the English expression "a Jonah," မင်းတယ်သွေကြမ်းသည့်လူ။

သွေချာနောက်, သွေချာလည်, *v.* to be involved in troubles; *used adverbially,* အမှုများသွေချာနောက်နေရှေ့သည်။

ထွေဆိုး, *v.* to have an unlucky flexure; to be unlucky; *may also be used figuratively in the same sense as* ထွေကြမ်း။

ထွေပူ, *v.* same, *but less than* ထွေကြမ်း, ထွေဆိုး; သည်နှစ်အလှန်ထွေပူသည်။

ထွေယူ, *v.* to regard, take notice of, to take *au serieux*; ကျီစားလို့ပြော မိပါသည်၊ထွေယူလို့မထားပါနှင့်။

ထွေလိမ့်, *v.* to curl spirally, as ascending smoke, မီးခိုးထွေလိမ့်လာသည်; also applied to running water, ရေထွေလိမ့်စီးလာသည်၊လှေခတ်လို့မတက် နိုင်ဘူး; *also used figuratively,* အမှုများထွေလိမ့်လာချေပြီ။

ထွေလှုပ်, *v.* to have the appearance of coming trouble, တယ်ထွေလှုပ် သည်၊ အမှုဖြစ်တော့မည်။

ဘွဲ့, 1, *n.* an honorary title; the badge or insignia of said title. In addressing a *pongyi* with whose title he is unacquainted, a Burman will say, ကိုယ်တော်ဘွဲ့တော်တယ်လိုတွင်ပါသလဲ; under Burmese rule it was regarded as a grave breach of etiquette, to address an official, even of low rank, by his name; he was always addressed by his title. A ဘွဲ့ was a personal title given by the King, and was not necessarily an adjunct of one's office.

ဘွဲ့ပုံ, *n.* gold plate on which a title is inscribed.

ဘွဲ့, 2. *n.* a kind of song, ဘွဲ့သီချင်း (*rare*).

ဘွဲ့ချည် (ပင်) (*pron.* ချည်), *n.* the *Bauhinia variegata,* a forest tree growing to the height of twenty or thirty feet.

မ

မ, the twenty-fifth consonant in the Burmese alphabet, and the fifth in the class of labials.

မ, 1 (from အစ်မ, an elder sister), *n.* sister; prefixed to proper names of women, indicative of equality; even very young girls are politely addressed with this prefix, as မမိနှ, မခင်။

မ, 2 (from အမ, female or mother), *a.* first, oldest among many, original; chief among many, main, principal, as လမ်းမ, the main road, or the mother road; မြို့မ, the metropolis of a country, or the principal town in a district or subdivision of a district, ခရိုင်မြို့မ။

မ, 3 (*an abbrev. of* ခဲမ), *n.* lead, or tin.

မထိုး, *v.* to alloy silver with tin.

မ, 4, *v.* to support, bear up; to assist, help, relieve, ကူ, ညီ, ထောက်; to "back" oxen or buffaloes. This word is also used in a distorted sense, နွားတုပ်ကိုသူခိုးမသွားပြီ, which means, to carry off cattle, to "lift" cattle; ကျွန်တော်ကိုငွေနှစ်ရာလောက်မပါဦး, assist me again,

ജോന്നില VJE 142 (female decoy elephant)

please, with about two hundred rupees, နေရာတခုကြည့်ရှုချီမပါဦး, look after and help me again to a situation.

မစ (*pron.* မစ), *v.* to assist, relieve, သည်မင်းသောက်လုပ်များကိုကြည့်ရှုမစပါသည်, this official assists and looks after his subordinates.

မ, 5, *adv.* not; *prefixed to verbs,* မသိ။

မ, 6, *a.* odd, not even, မစုံ။

မအူ (ပင်), *n.* the *Nauclea cadamba,* a kind of tree.

မအူလက်တံရှည်, *n.* the *Sarcocephalus cordatus,* a tree attaining to the height of from forty to sixty feet, and a girth of five or six feet. The flowers which are small and of a yellow color, form a globular head an inch in diameter.

မအေ, *n.* a mother. အမယ်, အမိ, အမေ, မိခင်, အကသေးဖြစ်လျှင်မာပါ၏။ မအေကြီးမမာပါ။

မအိုးမအီ, *a.* nauseated; *less than* ရှိ; မအီမသာ။

မဦးမချွတ်, *adv.* abruptly; prematurely, ကျွန်တော်အိပ်မက်ကိုခင်ဗျားမဦးမချွတ်နှိမ်တတ်သည်; the Burmese are of opinion that the first interpretation of a dream is the true one; consequently, if a person unsolicited, gratuitously gives a dream an unfavorable interpretation, such an act is much resented; အလုပ်ကိုမမေးမမြန်းမဦးမချွတ်လုပ်သည်။

မက်, 1, *v.* to covet, wish to enjoy, have an appetite for (a present object); hence စုံမက်; *comp.* တပ်; ဥစ္စာကိုမက်သည်, အပေါင်းအဖော်ကိုမက်သည်; applied both to men and animals.

မက်မော, *v.* to be inordinately attached to, အိပ်ခြင်း၌မက်မောသည်, စားခြင်း၌မက်မောသည်; *see under* လို; တပ် *frequently precedes* မက်မော။

မက်, 2, *v.* to dream; *not used singly;* အိပ်မက်, ခြင်မက်။

မက်, 3, *v.* to put the helm to port; *comp.* ခိုင်း; ဝဲကိုမက်လိုက်လျှင်၊ လက်ျာဘက်သို့လှေသွားသည်။

မက်ကွန်, *n.* a large casting net, with wide mesh.

မက်တီး, *n.* a kind of *rouge et noir,* played with dice, မက်တီးကစား။

မက, *v.* to be not even, *i.e.,* to exceed, လွန်, သာ; *used only in the negative form and most commonly adverbially, without an affix,* as တကျပ်ထက်မက, or briefly တကျပ်မက, သည်သာမကနှိပ်စက်လိမ့်ဦးမည်, စိတ်ပူသည်မက; မ *is frequently omitted, e.g.,* အသက်ငါးဆယ်ကျိုးလားကမည်မထင်ပါ။

မကန်း (Pali မကာရ), *n.* a salt-water crab about one span in length, which tunnels in the ground.

မကန်းကွက် (*pron.* မဂန်းဂွက်), *n.* the figure of a number of rhombs in a square; *comp.* မှန်ကွက်; မကန်းကွက်ကာသည်, မကန်းကွက်ရေးသည်; also applied to clouds, တိမ်မကန်းကွက်ထသည်။

မကာ, *n.* imitation amber, မိန်မကာ။
မကာရ (Pali), *n.* Capricorn, the tenth sign of the zodiac.
မကောင်းကျိုး, *n.* the punishment of demerit, သူတပါးကိုမကောင်းကြံလျှင်၊ ကိုယ်မကောင်းကျိုးပေးတတ်သည်။
မကောင်းတရောင်း (from ကောင်း), *adv.* not well.
မကောင်းမှု, *n.* demerit, အကုသိုလ်။
မကောမက, *adv.* not sufficient, not enough, အထက်မရောက်အောက်မရောက်၊ မကောမကဖြစ်နေသည်။
မကို, *n.* a Mogul, မကိုလူမျိုး။
မကိုဋ်, *n.* a royal crest, worn by queens.
မကိုဋ်ဆောင်း, *v.* to wear such a crest.
မကိုဋ်သရဖူ, *n.* a royal crown; *comp.* ဖေါင်း။
မကျွရု, *n.* the thrush, a disease common in newly born children.
မကျက်တကျက်ဖြစ်, *v.* to be rare, partially cooked.
မကျိုးမကျည်, *adv.* disrespectfully (*infreq.*), မကျိုးမကျည်နှင့်၊အလုပ်ကြီးစားအားထုတ်မလုပ်ဘူး။
မကျွတ်, *n.* a species of *Commelyna.*
မကြာမမြင့်, *adv.* by and by, မျှားမကြာ, တဖြည်းဖြည်း။
မ ခိုတ ရှိ, *adv.* in a *nonchalant*, callous manner, မ ခိုတ ရှိနေတတ်သည်။
မခိုင်းတမည်, *adv.* disrespectfully (*infreq.*), မခိုင်းမနိုင်း။
မချည်း, *verb. affix, continuative,* though, notwithstanding, သော်လည်း, လာမချည်း, သွားမချည်း (*Colloq.*).
မချိတရိ, *adv.* beyond bearing.
မချွတ် (from ချွတ်, to be out of place), *adv.* certainly, truly, စေကန်အမှန်, နက်ဖြန်မချွတ်သွားလိမ့်မည်, ယခုဘတ်သောနိမိတ်အတိုင်းမချွတ်ဖြစ်လိမ့်မည်, it will assuredly happen according to the omen now interpreted.
မချွတ်မယွင်း, မချွတ်မထွဲ, *adv.* same, မချွတ်မထွဲ၊အမှန်ရောက်ရပါလိုသော, ကျွန်ုပ်ခရီးဆောင်ပစ္စည်းများမချွတ်မယွင်းပေးလိုက်ပါ, please be sure and send my traveling things intact (*lit.* without being injured).
မဂ် (Pali မဂ္ဂေါ), *n.* a passage, way; a course of duty; the (four) paths.
မဂ်ဖိုလ်, *n.* the fruition of the path leading to *nirvana*; နိဗ္ဗာန်မဂ်ဖိုလ်အလို့ငှာ၊ရင်ဝယ်သားကိုသာသနာတွင်းသို့သွတ်သွင်းချီးမြှင့်လိုပါကြောင်း။
မဂ်လေးတန်, *n.* the four grand ways or courses of duty which lead to *nirvana*; *see under* အရိယာ။
မဂ်ဝ, *n.* an aperture of the body, of which there are nine, ဒွါရကိုးပေါက်။
မဂဓ, *n.* Magadha (Behar, India); မဂဓဘာသာ, the language of Magadha (116).
မဂ္ဂင်ဘောင်, *n.* the magic raft which conveys to *neibban.*

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး (Pali မဂ္ဂေါ, a way, and အင်္ဂါ, a part, division), *n.* the eight (good) ways, *viz.*, သမ္မာဒိဋ္ဌိ, right opinion; သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ, right intention; သမ္မာဝါစာ, right words; သမ္မာကမ္မန္တော, right action; သမ္မာအာဇီဝေါ, right way of supporting life; သမ္မာဝါယာမော, rightly directed diligence; သမ္မာသတိ, good heed, caution; သမ္မာသမာဓိ, composure, serenity.

မဂ္ဂဌာန် (Pali မဂ္ဂေါ, a way, and ဌာန, a place or receptacle), *n.* a person who is perfect in one or more of the four grand courses of duty, မဂ္ဂဌာန်လေးယောက်, ဖလဌာန်လေးယောက်။

မင်, 1, *v.* to like or love, to be attached to, ကြိုက်, ချစ်; hence, ခုံမင်; ဆွေမျိုးမင်သည်, သားသမီးမင်သည်, ခင်ဗျားမြင်း အဘော်ကိုတယ်မင်သည်, your horse is very much attached to his mate, မြင်းမြင်းချင်းတယ်အဘော်မင်တတ်သည်။

မင်, 2 (*pron.* မှင်), *n.* ink, မင်ရည်။

မင်အိုး, *n.* an inkstand.

မင်ကြောင်ဆရာ, *n.* a tattooer; *more elegant than* ထိုးကွင်းဆရာ။

မင်ကြောင်ထိုး, *v.* to tattoo in figures.

မင်ခဲ (*pron.* မှင်ဂဲ), *n.* ink in a dry, hard state, india ink.

မင်စက်, *n.* a drop of ink, a blot, မင်စက်ကျ, to fall as a drop of ink; to be blotted.

မင်စေ့ထိုး, *v.* to tattoo in fine specks.

မင်တံ, *n.* a pen, ကလောင်သွား။

မင်တုံး, *n.* a printer's roller.

မင်တောင့် (*pron.* ဒေါင့်), *n.* india ink, တရုပ်မင်, မင်ခဲ။

မင်ထင်, *v.* to be distinct, as tattooing.

မင်နှိပ်စက္ကူ, *n.* blotting paper.

မင်ပေါက်, *v.* to have a sore caused by the use of bad ink in tattooing.

မင်ဘော်နည်း, *n.* a recipe for preparing ink.

မင်သတ်, *v.* to prepare ink with lamp black, gall, etc.

မင်သွား, *n.* a nib, မင်သွားတုံး, မင်သွားထက်, မင်တံဖျားအသွား။

မင်္ဂလာ (Pali မင်္ဂလံ), *n.* whatever is propitious, whatever gives happiness, or removes evil; whatever is auspicious; a blessing; a religious rite or ceremony; a sacrament; ထယ်ထွန်မင်္ဂလာ; "*mangalo*, auspicious, lucky, joyous, festive." *Childers.*

မင်္ဂလာအိမ်တော်, *n.* the house occupied by a king before ascending the throne, မင်္ဂလာအိမ်တော်မှာစံသည်, မင်္ဂလာအိမ်တော်ပါကျွန်။

မင်္ဂလာဦး, *n.* a ceremony performed by a person for the first time; မင်္ဂလာဦးဥစ္စာ, မင်္ဂလာဦးပစ္စည်း, the property contributed by the bridegroom at the time of marriage.

မင်္ဂလာကြေးတောင်း, *v.* to ask for largess from the bridegroom during the ceremony of marriage, as is the custom of young Burmese bachelors. If not given, the youths usually revenge themselves by throwing brickbats and stones at the house where the ceremony is performed.

မင်္ဂလာစီးတော်ဆင်, *n.* a royal elephant.

မင်္ဂလာစီးတော်မြင်း, *n.* a horse belonging to the royal stud; မင်္ဂလာစီးတော်မြင်းဝန်, Master of the Horse.

မင်္ဂလာဆောင်, *v.* to perform a religious ceremony; particularly to perform the ceremony of marriage, ထိမ်းမြား။

မင်္ဂလာဆောင်သတို့သား, *n.* a bridegroom.

မင်္ဂလာဆောင်သတို့သားအဖော်, *n.* a groomsman, လူပျိုရံ။

မင်္ဂလာဆောင်သတို့သမီး, *n.* a bride.

မင်္ဂလာဆောင်သတို့သမီးအဖော်, *n.* a bridesmaid, အပျိုရံ။

မင်္ဂလာဆွမ်း (*pron.* ဍွမ်း), *n.* rice offered on the occasion of a marriage; rice and curry offered to guests.

မင်္ဂလာထိုင်း, *n.* duties to government, whether services or taxes, မင်္ဂလာမှု။

မင်္ဂလာပြု, *v.* to perform a religious ceremony, or prescribed rite; *see* မင်္ဂလာဆောင်; ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာပြုသည်, နားထွင်းမင်္ဂလာပြုသည်။

မင်္ဂလာသုတ်, *n.* rules of happiness, a summary of beatitudes, မင်္ဂလာတရားတော်; ဘုရားခံတွင်းတော်ကရွှေဦးစွာထွက်သောတရား။

မင်း, 1, *n.* a ruler, governor; a controller; an official; used to designate certain trees, as ဆီးမင်း, လေမင်း; also applied to the great luminaries, as နေမင်း, လမင်း; in Burmese writings, a term frequently applied to Bodhisats (ဘုရားလောင်း), who in former stages of existence were born as animals, ခြင်္သေ့မင်း, မျောက်မင်း, ယုန်မင်း, ဆင်ဥခေါင်းမင်း, ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း; prefixed to names of women, *e.g.*, ရှင်မင်းကျော်။

မင်းအထိုင်း, *n.* a form of reply used by Shans, Shan-Taungthus, Taungthus, Kadus, and sometimes by Karens, to signify acquiescence; a contraction of မင်းပြောသည်အတိုင်းမှန်ပါသည်, and of မင်းမိန့်သည်အတိုင်းမှန်ပါသည်။

မင်းအရာရှိ, *n.* a ruler.

မင်းကိုချည်, *n.* cord worn round the neck of a candidate for the priesthood (မောင်ရှင်လောင်း), previous to assuming the cloth of a novitiate.

မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါး, *n.* the ten laws incumbent on kings.

မင်းကြီး, *n.* a king, monarch; *in modern use*, a great minister of state, မြင်ဝန်, ဝန်ကြီး; the Commissioner of a Division; နိုင်ငံခြားမင်းကြီး, a Minister for Foreign Affairs.

မင်းညီနောင်, *n.* two *nat* brothers supposed to reside in the town of တောင်ပြုန်း။

မင်းညီမင်းသား, *n.* a collective term applied to the princes of a royal family.

မင်းတရား, *n.* a monarch, ရှင်ဘုရင်, ထီးရှင်, မင်းတရားကြီး။

မင်းပေါင်း, *n.* a medicine compounded of several vegetable productions, ကဇွန်းမင်း, နွယ်မင်း, သစ်မင်း, etc.; used with a view to making a person invulnerable, or to gaining the affections of others (particularly women).

မင်းပြစ်မင်းဒဏ်, *n.* punishment inflicted by authority.

မင်းပြစ်မင်းဒဏ် (သင့်), *v.* to incur a penalty imposed by government authority; မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်သည်; *see* ရာဇဒဏ်။

မင်းပြု, *v.* to rule, govern.

မင်းဘုန်းပေါက်, *n.* a certain hole in the roof of a palace.

မင်းဘုရား (*pron.* မင်းဖရား), *n.* a title of honor, Your Honor, Your Worship; the Burmese frequently address pensioned officials, such as *myooks*, by this title.

မင်းမာယာ, *n.* kingcraft.

မင်းမဲ့တိုင်းပြည်, *n.* a country without a ruler; implying absence of authority or control.

မင်းမြောက်တန်ဆာ (ငါးပါး), *n.* regalia; consisting of ထီးဖြူ, the white umbrella; မကိုဋ်, the crown; သံလျက် (ဒဏ်), the sceptre; ခြေနင်း, the sandals; and သားမြီးယပ်, the flyflap, made of the tail of a yak.

မင်းလုပ်, *v.* to assume the authority of a king; used in a somewhat reproachful sense, and applied to officials who make an ostentatious display of power or position, ထယ်မင်းလုပ်သည်။

မင်းလုလင် (*pron.* သလင်, or ဓလင်), *n.* one who executes the orders of a governor; a peon, an orderly.

မင်းလောင်း, *n.* a pretender to a throne.

မင်းလျာ, *n.* a claimant to a throne.

မင်းသံ, *n.* an ambassador, သံတမန်။

မင်းသား, *n.* a prince, the son of a king; the person (male or female) who acts the part of the prince in a dramatic representation, ဇာတ်မင်းသား; မင်းသားလုပ် (in a *zat pwe*); မင်းသားရုပ် (in a puppet play).

မင်းသမီး, *n.* a princess, the daughter of a king; the person (male or female) who acts the part of the princess in a dramatic representation, ဇာတ်မင်းသမီး; မင်းသမီးလုပ် (in a *zat pwe*); မင်းသမီးရုပ် (in a puppet play).

မင်း, 2, *pron.* you, *mas.* or *fem.*, addressed to an equal or an inferior.
မင်းကြီး, *pron.* same, but addressed to one older than the speaker; မင်းကြီး is usually used in a reproachful sense, though not always so, *e.g.*, မင်းကြီးနှိပ်စက်သည်, မင်းကြီးအလွန်စော်ကားသည်; မင်းကြီးမျှား၊ သည်ကိုကြွကြွပါ၊သည်မှာထိုင်ကြပါ။
မင်းမ, *pron.* same, addressed to an inferior, expressive of disapprobation; မောင်မင်းမ (to men), မယ်မင်းမ (to women), are also used, မောင်မင်းမသည်လိုဖြစ်မည်မသိဘူးလား, မယ်မင်းမကျွန်ုပ်စကားနားမထောင်ဘူး။
†မင်းဦးမင်းလွှင်, *a.* or *adv.* out of lawful wedlock; မင်းဦးမင်းလွှင်သား, a natural son.
မင်းကိုကာ, *n.* a kind of wild creeper, the bulbous root of which is used as an aperient.
မင်းကွတ် (ပင်), *n.* the mangosteen, the *Garcinia Mangostana*, so called from Dr. Garcin who described it.
မင်းထုပ် (*pron.* ခုတ်), *n.* a bolt; မင်းထုပ်ထိုး, မင်းထုပ်လျှို, to fasten or secure with a bolt; sometimes called မင်းတုံး။
မင်းဒေါင်း, *n.* the argus or golden pheasant.
မင်းပေါ် (ပင်), *n.* a kind of plant.
မင်းရှိသော (ပင်), *n.* a kind of plant.
မင်းလွှင်, *n.* dust raised by a gentle wind; of a particular appearance, as exhibited in the hot season.
မင်းလွှင်ပြူး, *v.* to exhibit such an appearance, မင်းလွှင်ထ, မင်းလွှင်မှိုင်း, တပေါင်းတန်ခူးမင်းလွှင်ပြူး, ထွေးကဲဆော်သည်နှင့်၊ မင်းလွှင်များပြူးလှဖြိုးမှိုင်းကျတော့မည်။
မစင်, *n. fæces,* ordure, ကျင်ကြီး, ချေး, ဝစ်။
မစင်တီးပြင်, *n.* same, မစင်တီးပြင်အရပ်, မစင်တီးပြင်ချည်းတည်းသဲ။
မစ္စု (Pali), *n.* death, သေခြင်း, မစ္စုမာရ်; *see* မာရ်ငါးပါး။
မစ္ဆရိ, or မစ္ဆရိယ (Pali), *n.* covetousness, ဝန်တိုခြင်း, မစ္ဆရိစိတ်ရှိ, သူတပါးအပေါ်၌မစ္ဆရိရှိရန်မတော်ပါ; "*matsaryya*, selfishness, that which leads me to wish that the prosperity which has come to me may not come to another. If any one under the influence of this principle, sees even in a dream, that the advantages he enjoys are imparted to others, he is unable to bear it; his mind thereby becomes debased, and the features of his countenance are changed, so that it becomes painful to look at him; he wishes not the prosperity of another and loves only his own." M.B.
မဇ္ဈိမ (Pali), *n.* the second of the five parts into which the first of

WE; return prefix to the node name

the three grand divisions of the Buddhist Scriptures (သုတ်) is sometimes divided, မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ။

မဇ္ဈိမအရွယ်, *n.* middle age; ပဌမအရွယ်, from infancy to middle age; မဇ္ဈိမအရွယ်, from the age of thirty-three years and four months to sixty-six years and eight months.

မဇ္ဈိမဝိထိ, *n.* the middle path of the sun; *see* ဝိထိ။

မဇ္ဈိမတိုက်, မဇ္ဈိမဒေသ (Pali မဇ္ဈိမ, middle, and ဒေသ, place), *n.* the middle part of the world, including the sixteen countries of India, famous in Buddhist history.

မည်, 1, *v.* to be named, have a name, be called, be termed; hence, အမည် and မှည့်; မိန်းမတို့မည်သည်မှာများစွာသော လှည့်ပတ်ထတ်သောမာယာလည်းရှိ၏, and as for those who are designated women, they are in the habit of beguiling by many artifices; မည် *is not much used in colloq.*; သည်လူမျိုးတရုပ်လည်းမမည်နိုင်၊ ရှမ်းလည်းမမည်နိုင်, this race of men cannot be called Chinese or Shan.

မည်ထား, *v.* to be named; to give a name.

မည်, 2, *pron. a.* what? (*interrogative*); whatever, မည်သည့်အကြောင်းကိစ္စရှိလျှင်၊ ကျွန်ုပ်ဆီကိုသာပြေးလာခဲ့။

မည်ရွေ့, မည်ဝါ, *pron. a.* same; *variously reduplicated.*

မည်သည်, *pron. a.* same as မည်။

မည်သို့, *pron. a.* of what sort? (*interrogative*), အဘယ်သို့။

မည်သို့မည်ညာ, *pron. a.* same, ခိုးထုပ်ခိုးထည်နှင့်မိပြီးသည့်နောက်၊ မည်သို့မည်ညာအစစ်ခံသော်လည်းအကျိုးမရှိ, after having been apprehended with stolen property, whatever the nature of your examination, nothing will benefit you.

မည်, 3, *verb. affix*, shall, will, သူရောင်းမည်ပြောသည်, သူလာမည်မလာမည်ကိုမသိ, I do not know whether he will come or not. *In colloquial* မည် *is often corrupted into* မယ် *and* ့; it appears to imply that the person spoken of is wayward in doing a thing, or is pursuing a course of conduct from sheer wilfulness, သူကောင်းမှန်ပါလျက်သားနှင့်တမင်ဆိုးခဲ့ဆိုးသည်, သည်အမှုကို မပြောဘဲ ခင်ဗျားအနေနိုင်သားနှင့်၊ တမင်ပြောခဲ့ပြောသည်။

မည်အကြောင်း, *verb. affix, expressive of the infinitive or potential mood,* as အမှုကိုဆုံးဖြတ်မည်အကြောင်းလာသည်, he came to decide (the case), ရအောင်။

မဉ္ဇူ (*pron.* မြည်ရူ), *n.* a kind of plant, the four-o'clock; မဉ္ဇူပန်းပင်, a kind of tree.

မဉ္ဇူသာက, *n.* a kind of plant, မဉ္ဇူသာကပန်းကဲ့သို့ဂုဏ်သိတင်းနံ့တည့်ပျံ့မွှေးပေ

သည့်, မဋ္ဌူသကနတ်ပန်းကိုထသောသည့်အခါ၊ အားရစွာနမ်းရသကဲ့သို့ချမ်းသာ စွာရှိကြောင်း။

မည်း, *v.* to be dark, black, နက်; also applied to language containing veiled inuendoes, စကားပြောသည်မှာ၊အဖျားမည်းလှသည်; မိတ်ဆိုးထို့ မျက်နှာများမည်းနေရော့, ကြောက်လွန်းလို့မျက်နှာများမည်းနေပြီ, မည်းချည်, မည်းတပက်, မည်းဝုဆိုး။

မည်းတည်းတည်း, *a.* blackish.

မည်းနက်, *v.* same as မည်း, မည်းနက်သောဆံပင်ရှိသည်။

မည်းပန်း, *n.* a species of amaranth.

မဏိ (Pali), *n.* a precious stone, ကျောက်မြတ်; the head of a priest, မဏိတော်ပြောင်သည်, or idol, မဏိတော်ပြည်းသည်, မဏိတော်ရောက်အောင် အရုပ်တော်ရှစ်တောင်ရှိသည်, မဏိတော်ကိုရွှေချသည်။

မဏိဩဇာ, *n.* the *Carallia lucida*, an evergreen tree, attaining to the height of from fifty to eighty feet, and a girth of from four to ten feet; the wood, which is red-brown and variegated, heavy and close-grained, is used for rice-pounders, etc; the bark and root have medicinal properties, and are included in the Burmese pharmacopœia (တိဆေး).

မဏိမေခလာ, *n.* the (female) guardian *nat* of the sea, ပင်လယ်စောင့်။

မဏ္ဍပ် (*pron.* မန်းဒပ်) (Pali မဏ္ဍပ), *n.* a large shed or booth, a building erected for a temporary use, as for the performance of a *zat* or *yotthe pwe*, or for a feast; ပွဲတကာမှန်းသိအောင်၊မဏ္ဍပ်တိုင်တက်သည်, in order that (every one) may know that he is the giver of the feast, he ascends a post of the *mandat*; said allusively of a person who is ostentatiously liberal.

မဏ္ဍပ်ဆောက်, မဏ္ဍပ်ထိုး, *v.* to erect such a booth.

မဏ္ဍိုင် (Pali မဏ္ဍလ, a circle, and တိုင်, a post), *n.* an upright pivot in the centre of a circle; *fig.*, the tree under which a Buddh is perfected (*see* ဗောဓိပင်), which is in the centre of the great southern island, ဇမ္ဗူဒိပ; နာရီမဏ္ဍိုင်, the pivot of a watch.

မတ်, 1, *n.* a husband's younger brother; a woman's younger sister's husband; *comp.* ခဲအို။

မတ်, 2, *n.* a weight equal to four great *pes* (ပဲ), or five small ones; ၁, တမတ်, four annas.

မတ်စေ့, *n.* a four anna bit; မူးစေ့၊မတ်စေ့, small change.

မတ်ပြား, *n.* a pie, ပိုင်။

မတ်, 3, *n.* *see* အမတ်, a person of rank.

မတ်, 4, *v.* to be erect, upright, perpendicularly straight; to make erect,

ပစ်တထိ MA-MM 114

upright, etc.; *also used figuratively*; to be plumb, တံခါးပေါင်များမတ်သလား, are the cheeks of the door plumb? ယိုပါတော့ခင်ဗျား၊ တယ်မတ်သည့်လူ, trust him, sir; he is a very upright man; သည်တိုင်ကိုမတ်မတ်ထားပါ၊မယိုင်စေနှင့်, please place this post upright; do not let it lean to one side.

မတ်စောက်, *v.* to be perpendicularly straight, မတ်စောက်စောက်။

မတ်တတ်, မတ်ထတ်, *adv.* in an upright posture, ကျွန်တော်သားကလေးမတ်တတ်ပြေးနိုင်ပြီ; မတ်တတ်ကြွ, come for a moment, ကျွန်တော်ဇိမ်ကိုခဏမတ်တတ်ကြွပါ; မတ်တတ်ပုံ, an elevation (*Engin.*); မတ်တတ်သေတ္တာ, an almira.

မတ်တတ်တော်, မတ်ရပ်တော်, *n.* an erect image of a Buddh.

မတ်တတ်နာ, *n.* a disease which does not confine the patient to his bed.

မတတ်, *verb. formative*; *see Gram. sec.* 125, 4th; *the terminations* ခမန်း, *and* မတတ် *form verbals* denoting nearness of accomplishment, and occasionally take လု before them, as မြုပ်လုမတတ်, what is near sinking; *see Gram. sec.* 124; ရွာသို့ရောက်လုမတတ်ရှိပြီ, we are near arriving at the village; လှေလှော်သည်မှာကျွန်ုပ်သေမတတ်ပင်ပန်းသည်, I was nearly dead tired with paddling the canoe.

မတန် (*pron.* မဒန်) (from တန်), *a.* produced out of season, whether early or late, as မတန်သီး; *adv.* unseasonably, မတန်သီးသည်; ထန်းမတန်သီး, မန်ကျည်းမတန်သီး, နာနတ်သီးပေါ်ချိန်လားမထုတ်ပါ၊မတန်သီးသို့ပါး

မတန်မလောက်, *v.* to be inadequate.

မတူတရူ, *adv.* in an unusual, suspicious, odd, queer manner; *also used as an a.*, မတူတရူလူ, a suspicious character.

မတော့, *n.* the *Xanthochymus pictorius*, a tree having yellow flowers an inch in diameter. The fruit when ripe is of a deep yellow color, and the size of a lime or small orange. It yields gamboge of an inferior quality.

မတော်တဆ, *adv.* happening unluckily, accidentally (arising from inadvertence), ကျွန်တော်မတော်တဆ ပြောမိသမျှ၊ပြုမိသမျှသည်းခံပါခင်ဗျား, မင်းလှေမီးသည်အခါသတိနှင့်မီး၊မတော်တဆကျသွားလျှင်သေတတ်သည်။

မတ္တ, *adv.* slightly, a very little; not in earnest; *combined generally with* ကာ, as ဆေးစားကာမတ္တအနာမပျောက်, by merely taking a little medicine now and then, you will not recover; သွားသည်မှာဘယ်လောက်ကြာပြီလဲ၊သွားကာမတ္တကလေးရှိပါသေးသည်။

မထီတရိ, မထီမဲ့စား, မထီမဲ့မြင်, မထီလေးစား, *adv.* disrespectfully, irreverently, saucily, မရိုမသေ; ပြောပေဆိုပေသော်လည်းမထီတရိနှင့်နေတတ်သည်, though spoken to and admonished, he is in the habit of acting

disrespectfully; သည်သူအာဏာပိုင်းရမင်းများကိုမထီမဲ့မြင်ပြုတတ်သည်, this person is in the habit of acting disrespectfully towards the authorities.
မထေရ် (Pali မဟာ, great, and ထေရော, a priest), *n.* a Buddhist priest of ten or more years' standing; ထေရ်စည်ဝါစည်အတိုင်း, as in inviting Buddhist priests to be seated.
မထေရ်မ, *n.* a priestess (Buddhist) of ten years standing (*obs. in colloq.*).
မထောင်းတာ (*pron.* ဒါ), *v.* to be pretty well in health, or other circumstances; *used only in the negative form,* ကျွန်တော်ကိုယ်၌ရှိကပ်သော ဝေဒနာသည်၊ ဤဆေးကိုစားကတည်းကမထောင်းတာရှိပါသည်, ဆေးသမားမထောင်းတာ၊လူနာမှာမခံရှိ, it is pretty well for the doctor; for the sick person, it is beyond endurance.
မထောင်းတာရှိ, *v.* same as မထောင်းတာ။
မဒမ (ပင်), *n.* a tree growing to the height of thirty or forty feet, bearing a very flat pod, containing only one or two seeds. Two species or varieties are named, the *Dalbergia glauca* and the *Dalbergia ovata*; the bark produces a mordant for indigo; boat sails used by the Burmese are frequently colored with a dye made from the bark of this tree.
မဒရတ်ဖိတ်, *n.* Madras muslin.
မန (Pali), *n.* mind, စိတ်။
မနက် (*a corruption of* နံနက်), *n.* the morning.
မနသိကာရ (Pali), *n.* meditation, နှလုံးသွင်းခြင်း။
မနာယတန (Pali မန, and အာယတန), *n.* the faculty of thinking.
မနိုဓြေ, *n.* a mental condition.
မနိလ, *n.* Manilla; a native of Manilla, မနိလလူမျိုး။
မနီးမကမ်း (from နီး, and ကမ်း), *adv.* rather distant, အိမ်ချင်းမနီးမကမ်းရှိကြသည်, သဘောချင်းမနီးမကမ်းရှိသည်, မနီးမကမ်းလိုက်ပါသည်။
မနုဿ (Pali), *n.* man, လူ; မနုဿဘုံ။
မနုဿသီဟ (Pali), *n.* a fabulous monster, a compound of man and lion, a sphinx.
မနေ့, *n.* yesterday, ယမန်နေ့။
မနော (Pali), *n.* the mind, စိတ်, မနောကမျှမဖြစ်မှားပါ။
မနောကံ, *n.* a deed performed by the mind; the action of the mind, thought; *comp.* ကာယကံ, and ဝစီကံ။
မနောဆိုး, *v.* to be evil-minded, malicious, malignant.
မနောသန့်, *v.* to have a clean, *i.e.*, a strong stomach, to be not squeamish or easily nauseated, နှလုံးသန့်။
†**မနောမယာဓါန**, *n.* a gift made in order to attain the Buddhaship.

မနော့လင်ပန်း, *n.* a kind of salver, set with precious stones.
မနှိုင်မကန်, *adv.* familiarly, on such terms as admit any liberties being taken without giving offense.
မနှိုင်ယည့်ကန် (*pron.* ယည်ဂန်), *adv.* same, but more frequently used, ဦးမိုးစံဆိုနှင့် မောင်ဝက်ကလေး အရွယ်ချင်းမမျှသော်လည်း၊ ဝါသနာချင်းတူခြင်းကြောင့်မနှိုင်ယည့်ကန်နေကြသည်။
မန်ကျည်း (*pron.* မကျည်း), *n.* the tamarind, မန်ကျည်းပင်နှစ်ပြုပြီလား။
မန်ကျည်းကြက်ဆူး, *n.* the tamarind fruit, not quite ripe (ရွမ်းဖျည်း).
မန်ကျည်းစေ့ (မွေး) (ရောင်), *a.* red or reddish, inclining to a dark bay color; applied to horses.
မန်ကျည်းဟော်, *n.* a species of soapwort.
မန္တန်, *n.* a *muntra*, a charm or spell.
မန္တရား, *n.* same, ဗိဒ်ကဆရာသည်ဆေးမန္တရားအရာ၌အလွန်လိမ္မာသည်။
မန္ဓာတ်မင်း, *n.* a sovereign of the four grand islands, ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းကိုအစိုးရသည့်စကြဝတေးမင်း။
မန်း, 1, *n.* a kind of humor, producing a swelling or sore.
မန်းရည်, *n.* the thin matter discharged from such a sore.
မန်းလိုက်, *v.* to secrete such matter.
မန်း, 2 (*a contraction of* မန္တလေး), *n.* စကားတော်တော်မန်းဆန်သည်။
မန်း, 3, *v.* to charm, infuse virtue, by repeating a *muntra*, ရွတ်။
မန်းမှုတ်, *v.* to blow upon while repeating a *muntra.*
†မန်းမကမ်း, *adv.* rather distant, မနီးမကမ်း။
မနှစ်, *n.* last year, လွန်ခဲ့သောနှစ်။
မမ, *n.* a mistress, madam; a mother or elder sister is often addressed as မမ။
မမှိတမှိ, *adv.* hardly, scarcely, တော်တော်ပင်။
မယ် (from အမယ်, mother), *n.* mother; prefixed to names of women, indicative of seniority or expressive of respect.
မယ်တော်, *n.* the mother of a Buddh, a monarch, a *pongyi* or a high official; မယ်တော်မာယာ, the mother of Gautama; ဘုန်းကြီးမယ်တော်, ရှင်ဘုရင်မယ်တော်, ကင်းဝန်မင်းကြီးမယ်တော်။
မယ်မင်း, *pron.* you, *fem.*; addressed to a woman; indicative of disrespect or anger; women are usually addressed as မယ်မင်း in court by the Judges.
မယ်ရှင်, *n.* a madam, respectable matron (*rare*).
မယ်လျှ, *pron.* you, *fem.*; addressed to a young woman; indicative of polite consideration; a dramatic term, နတ်မယ်လျှ။
မယ်သီလရှင် (*pron.* ယင်), *n.* a vestal, nun, unmarried deaconess or

priestess. In speaking to nuns it is usual to address them as ဆရာ, or သွားသီလ။
မယ်သီလရှင်ကျောင်း, *n.* a nunnery.
မယ်သူတော်, *n.* same as, မယ်သီလရှင်, သူတော်မ; *comp.* သူတော်။
မယား, *n.* a wife. When speaking of the wife of another, it is not considered polite to say မယား; ဇနီးမ is preferable.
မယားကြီး, 1, *n.* the principal wife, *i.e.*, the first one taken of two or more.
မယားကြီး, 2, *n.* a kind of tree.
မယားခိုး, *v.* to commit adultery (as a man); မယားခိုးမှု, an adultery case, ပရဒါယိကကံမြစ်မှားသည်။
မယားခြေသားခြေ, *n.* the married state.
မယားငယ်, *n.* an inferior wife, မယားသိမ်မယားငယ်။
မယားစံရွေး, *v.* to be fastidious in the choice of a wife.
မယားနှင်း (ပင်), *n.* the *Zanthoxylyon budrunga*, a tree armed with prickles; it sometimes grows to the height of fifty or sixty feet; the wood is yellowish, with a silvery lustre.
မယားနေ, *v.* to have a wife.
မယားပါသား, *n.* a wife's son by a former husband.
မယားဝတ်ငါးပါး, *n.* the five duties incumbent on a wife.
မယားသိမ် (ပင်), *n.* a kind of plant; *see* ဗဝါနတ်; မယားကြီးပင်။
မယ်ကယ်, *n.* a kind of tree, the *Murraya exotica*, which abounds in the Tavoy and Mergui districts; ဆင်ရွယ်သား။
မယ်နှ, *n.* a large iron nail, a spike, သံချွန်ကြီး; သင်္ဘောတည်မည်ကြံလျှင်၊မယ်နှကြောက်လို့ဖြစ်ရိုးလား, when about to build a ship, will it do to be daunted by (the price of) spikes?
မယ်ဝက်, *n.* a kind of bird, found in dense forests, whose note the Burmese aver has a resemblance to the sound of the words မယ်ဝက်ကျောင်းဆောက်ပါဆို၊မဆောက်လို့၊တခွက်သိုး၊တခွက်သိုး။
မရဏ, မရဏာ (Pali), *n.* death, သေမင်း။
မရဏာသန္န (Pali အာသန္န, near), *n.* the near approach of death.
မရန်း, *n.* the *marian* tree, *Mangifera oppositifolia.*
မရန်းရောင်, *n.* yellow color, like that of the မရန်း fruit; မရန်းရောင်, မရန်းသွေး, applied to certain kinds of piece goods.
မရမနေ, *adv.* persistently, လက်မလျှော့ဘဲ။
မရီး, *n.* a wife's elder sister; a man's elder brother's wife; *comp.* ခယ်မ။
မရောင်မထည် (လိုက်), *v.* to follow or "shadow" another in an unconcerned manner, for the purpose of watching his movements.
မရှိုး, *see* မုရှိုး, *n.* the mudar, a kind of shrub.

[illegible] Hmannany. 1:315

မရိုးစည်, *see* ရှုရိုးစည်, *n.* a kind of drum.
မရှင်, *n.* a mistress, madam; younger than မယ်ရှင်။
မလာဲ, *n.* heartseed.
မလိမ် (ပင်), *n.* a kind of tree, လိမ်ပင်။
မလိ, *n.* the common jasmine; *see* စပယ်။
မလေးပွား, *n.* paper ornaments, streamers, etc., attached to flags, တံခွန်; these streamers are often attached to the roofs of boats in which dramatic troupes travel, မလေးပွားနှင့်လှေ၊ ထားလှေပါလိမ့်မည်လော။
မလေးမစားပြု, *v.* to treat with indignity.
မလိုင်, *n.* cream, နို့ဆီ, မလိုင်ခဲ။
မလိုင်တက်, *v.* to rise, as cream.
မလိုတမ, *adv.* with ill-will, မနာလိုသည်နှင့်, မလိုတမပြုတတ်သည်။
မလ္လာ, *n.* a kind of plant or tree.
မလ္လိကာ (*pron.* မန်လိကာ), *n.* a certain costly, ornamented dress, worn by queens, မလ္လိကာတန်ဆာ။
မလှ္ဃယ်, *n.* a postern, a small entrance or side door, used occasionally, when the larger gate is closed; a small backdoor; a sally port.
မလှ္ဃယ်ပေါက်, *n.* same; a wicket, မလှ္ဃယ်တံခါး။
မလှုတမ (from လှု), *adv.* frightfully, as from wounds, or the near approach of death.
မသျှိုင် (ပင်), *n.* a large creeper, from which the Burmese manufacture paper for umbrellas and *purabaikes* (ပုရပိုက်); the *Morus lævigata*; မသျှိုင်စက္ကူ။
မလွှ (ပင်), *n.* a kind of trumpet-flower, the *Spathodea serrulata.* The Burmese make a curry of the flowers, and also eat them with အမည်းခြောက်။
မလွှဲသာ, *a.* urgent, pressing; *v.* to have no alternative, to be inevitable.
မသကာ, 1, *n.* fresh butter, အစိမ်းစားထောပတ်။
မသကာ, 2, *adv.* lest, perchance, peradventure, lest haply, မသကာသေသွားလျှင် ကျွန်ုပ်သားသမီးများကို မည်သူကျွေးရမည်လဲ, မသကာသူခိုးများနှင့်တွေ့လျှင်ဘဲ့နှယ်ကြံရမည်လဲ။
မသာ (from မ, negative, and သာ, to be pleasant), *n.* a funeral, မသာသွက်နှင့်လက်ဆောင်တက်သည်။
မသာအိမ်, *n.* the house in which a corpse is kept previous to the funeral.
မသာခမ်း, *n.* same as မသာ; preparations, ceremonies, or appendages of a funeral, သေခမ်းသေနား, သေသည့်အခမ်းအနားကိုရွက်ဆောင်သည်။
မသာချ, *v.* to convey a corpse to the place of interment or burning.
မသာပို့, *v.* same as မသာချ, မသာလိုက်ပို့သည်။

မသာလောင်း, *n.* a corpse.

†မသာရကန်, *n.* a kind of precious stone, မသာရကန်ကျောက်။

မသူတော်, *n.* a bad man, လူမသူတော်, မသူတော်နှင့်ပေါင်းလျှင်၊မသူတော်ဖြစ်လိမ့်မည်; *see* သူတော်။

မသိုးမသန့်, *adv.* disgustingly.

မသိုးသက်နီး, *n.* a priest's garment made all at once. This garment has to be woven on the night of the full moon of Tazaungmon (within the period of night), မသိုးသင်္ကန်းလှူသည်။

မဟဂ္ဂုတ် (Pali မဟဂ္ဂတော), *n.* excellent mental attainment, မဟဂ္ဂုတ်စိတ်နှစ်ဆယ်ခုနစ်ရ, ဖြတ်သောအဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။

မဟလ္လတာ (*pron.* မဟန်လတာ), *n.* a certain ornamental dress worn by females of rank; a kind of creeper. မဟလ္လတာနွယ်။

မဟာ (Pali), *a.* great, အကြီး; excellent, အမြတ်, မဟာကုသိုလ်စိတ်, မဟာကရုဏာမေတ္တာတော်။

မဟာကပ် (Pali မဟာ, great, and ကပ္ပ, a period, a *kalpa*), *n.* the period of time in which an entire revolution of nature is accomplished, subdivided into four cardinal periods (အသင်္ချေယျကပ်), *viz.* သံဝဋ္ဋကပ်, သံဝဋ္ဋဋ္ဌာယီကပ်, ဝိဝဋ္ဋကပ်, and ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယီကပ်; each of these is subdivided into sixty-four intermediate periods (အန္တရကပ်); the present, or Maha Bhadra *kalpa*.

မဟာကာ (*pron.* ဂါ), *n.* a kind of plant, which has medicinal properties.

မဟာဆတ်အဝါ, *n.* yellow jasper.

မဟာဆီ (*pron.* ဇီ), *n.* lymph, လူဆီ; a colorless fluid in animal bodies, contained in certain vessels called lymphatics.

မဟာဆီအကြော, *n.* a lymphatic.

မဟာတာပန, *n.* one of the eight stages or stories of hell, *see* ငရဲ။

မဟာဒါန်, *n.* formerly an inspector-general of priests, မဟာဒါန်ဝန်။

မဟာပထဝီ, *n.* the earth.

မဟာဘုတ် (Pali မဟာ, great, and ဘုတ်, matter), *n.* one of the four material elements (earth, water, fire, and air), to which some add space (ပဉ္စမဘုတ်); *see* ဘုတ်, and ဓာတ်။

မဟာမိတ် (စာ), *n.* a letter written by a high official of one country to a high official of another country, မဟာမိတ်ပေး, ရာဇာမိတ်။

မဟာရံ, *n.* a brick wall around a pagoda, တံတိုင်း, မဟာရံတံတိုင်း။

မဟာရောရုဝ, *n.* one of the eight stages or stories of hell; *see under* ငရဲ။

မဟာလတာ, *n.* a certain fabulous creeper.

မဟာလတာတန်ဆာ, *n.* a certain court dress, worn by the queen and other members of the royal family; *see* မာလီကာတန်ဆာ။

မဟုတ်တဟုတ် /mahou' tahou' mapyo:ne./ don't say things which aren't definite

မာ- be rigid (vs. flexible pyo- ပျော့-)

[illegible] - (100 Sh. 104

မဟာသွေကား (ပင်), *n.* the *Bauhinia*; မဟာသွေကားနီ, the purple variety; မဟာသွေကားဖြူ, the white variety; မဟာသွေကားဝါ, the yellow variety; *see* သွေကား။

မဟာဝင်, *n.* universal history; the history of the Buddhs and *Rahandas.*

မဟာသာဝက (Pali မဟာ, great, and သာဝက, disciple), *n.* select cardinals of a Buddh, either အဂ္ဂသာဝက, or အသီတိသာဝက။

မဟုတ် (Pali မဟုတ္တော), *n.* an instant, ခဏ; commonly used with တ, as တမဟုတ်, same.

မဟုတ်ကဟုတ်က, *adv.* rightly or wrongly.

မဟုတ်တန်းတယာမ်း, *adv.* at random.

မဟုတ်တရုတ် (from ဟုတ်), *adv.* not right, မဟုတ်တရုတ်ပြောသည်, မဟုတ်တရုတ်လုပ်ထားသည်။

မဟုတ်မရေး, မဟုတ်မဟောင်, *adv.* same.

မဟူရာ, *n.* agate, chalcedony, cornelian, onyx, opal (မဟူရာဓလား).

မဟူရာကြောင်ဝင်, *n.* onyx.

မဟူရာနီ, *n.* cornelian, ကြက်သွေး။

မဟူရာဖြူ, *n.* milk-white chalcedony; မဟူရာဝါ, yellow chalcedony.

မဟော်ရာ (ပင်), *n.* a species of potato plant; *see* ဗိန်း။

မဟော်ရာကျွဲသည်း, *n.* a kind of medicine, frequently called ဗိန်းမဟော်ရာကြက်တက်, ဗိန်းမဟော်ရာကျွဲသည်း။

မဟော်ရာကြက်တက်, *n.* a kind of medicine, used by an အဂ္ဂိရတ်ဆရာ။

မံ, 1, *n.* a species of insect, said to resemble a large ant.

မံ, 2, *v.* to plaster, cover with some soft substance, အင်္ဂတေမံ, ဆေးမံ, ရွှံ့မံ။

မံဘုရား, *n.* an idol of cloth or paper, made on a clay model; sometimes made of သားရိုး။

မာ, *v.* to be hard; *comp.* ခဲ; to be well and healthy, ထိသာ, ကျန်း, မမာမကျန်းရှိသည်. The term မမာ is politely used to denote the state of pregnancy.

မာကျော, *v.* to be very hard; to be muscular; *chiefly used adverbially,* as မာကျောကျော; အလွန်မာကျောသည့်လူ, a very muscular man; အလွန်မာကျောသည့်နွား, a very strong-built bullock.

မာချာ, *v.* to be well, healthy, ခင်ဘွားသားမယားမာချာပါ၏လား, are your wife and children well and hearty?

မာဆ (*pron.* မာဇ), *v.* to be hardy, vigorous, ကျန်းမာ။

မာတောက်, *adv.* used with reference to speech, သူမာတောက်တောက်ပြောတတ်သည်, he is accustomed to speak in a short, snappish manner.

မာတောင့်, *v.* to be still, rigid; applied to the body of a man or animal, သည်သူအင်္ဂမတန်မာမာတောင့်တောင့်ရှိသည်, သည်နွားတယ်မာတောင့်

သည်; to be inflexible, unyielding in speech, စကားမာတောင့်တောင့်ကြီးပြောတတ်သည်; or action, စိတ်ကိုမာတောင့်ထားသည်; to be stiff, as new garments or recently starched linen, ပုဆိုးအသစ်မာတောင့်ကလေးဝတ်ကောင်းသည်။

မာခြင်း, မခြန်း, *v.* to be hard, မာခြင်းသောအရွယ်ကဥစ္စာစီးပွားဖြိုးစားရှာမှအိုမင်းမစွမ်းရှိသည့်အခါချမ်းသာနိုင်သည်။

†**မာကျိ**, *n.* a preparation of အင်တွဲ, or ပွဲလျက်, used to calk vessels, ရေမာကျိ, ရေမာကျိကျို, ရေမာကျိချက်, ရေမာကျိထိုးသည်။

မာဂရိ (နတ်), *n.* a household *nat*, worshiped by both Burmans and Talaings, အိမ်ဦးနတ်, မာဂရိနတ်ဘမ်း; the Burmese believe that a person seized by this *nat*, will suffer from itching and pustular eruptions.

မာဃ, *n.* the stars which form the constellation of the Lion; တပို့တွဲလ၊ ကုံရာသီ၊ မာဃနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သည်, တနင်္ဂနွေသား၊ မာဃနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်ဘွားလျှင်၊ စိတ်ကောက်တတ်သည်။

မာတာ (Pali), *n.* a mother, အမိ, မာတာပတိနွသာ, အမိယုတ်သောသား။

မာတိကာစည် (*pron.* ဇည်), *n.* an index, ခေါင်းစည်။

မာတုဂါမ (Pali), *n.* a woman, မိန်းမ။

မာဒရာ, *n.* an evil spirit. Burmese mothers, when unable to soothe a child who persistently cries, sometimes say, မာဒရာနတ်များဘမ်းစားလေရော့သလား။

မာန် (Pali မာန), *n.* pride; the display of angry and proud defiance by a wild animal or reptile, such as a tiger, wild hog, or cobra; ခါချဉ်ကောင်မာန်ကြီးလို့တောင်ကြီးကိုဖြိုမည်ကြံ၊ခါးကမသန်, the red ant, being very proud, was intending to demolish the great mountain, but (failed to do so because) its back was weak; မာန်မာနခက်ထန်သည်။

မာန်စောင်, or **မာန်စောင်း**, *n.* same as မာန်။

မာန်ထ, *v.* to be proudly defiant; to bristle up, as an animal.

မာန်ထား, *v.* to bear a proud, resentful feeling toward another.

မာန်ပြု, *v.* to pretend to be angry, ခင်ဗျားကကျွန်တော်ကိုမာန်ပြုသော်လည်း၊ ကျွန်တော်ကအမှုမထားဘူး။

မာန်ဖီ, *v.* to pretend to be angry, in order to deter interference, မာန်ဖဲ။

မာန်မူ, *v.* to be sullen.

မာန်ဖဲ, *v.* to make a display of wrathful defiance.

မာန်ရှိ, *v.* to be proud, haughty.

မာန (Pali), *n.* pride, self-conceit; "*manya*, self-conceit, that which indulges the thought that I am above all other persons." M.B.

မာနကြီး, *v.* to be very proud.

မာနတောင်လွှား, *v.* to be proud, haughty, conveying the idea of aggres-

sive pride and haughtiness, သည်လူအကြောင်းမတန်မာနထောင်လွှားသည်၊ သာမညလူကို အဘက်မထင်တတ်ဘူး, this man is most aggressively haughty; he does not consider an ordinary person his equal.

မာနရောက်, *v.* to be or become proud and haughty (*more passive than* မာနထောင်လွှား); မောင်ဘိုးထွန်းအရာတိုးကတည်းကအလွန်မာနရောက်သည်, since Maung Po Tun was promoted he has become very proud.

မာယာ, 1, *n.* the mother of Gautama the Buddh, မယ်တော်မာယာ။

မာယာ, 2 (Pali), *n.* artifice, လှည့်ပတ်ခြင်း; blandishment, မိန်းမတို့၏မာယာပေါင်းတထောင်။

မာယာဆင်, မာယာလုပ်, *v.* to employ blandishments, as a woman, သူမချစ်သော်လည်းချစ်ယောင်ဆောင်၍မာယာဆင်ပြောသည်, though she does not love one, she employs blandishments and puts on an appearance of loving, when she speaks.

မာယာသည်, *n.* a woman full of blandishments.

မာရ် (*pron.* မန်) (Pali မာရော).

မာရ်ငါးပါး, *n.* the five masters or tyrants, *viz.*, ခန္ဓာမာရ်, animal constitution; အဘိသင်္ခါရမာရ်, subjection to the repairs and operations of the four causes (ကံ၊စိတ်၊ဥတု၊အာဟာရ); ကိလေသာမာရ်, passion; မစ္စုမာရ်, death; and ဒေဝပုတ္တမာရ်, the most powerful evil spirit (မာရ်နတ်).

မာရ်နတ်, *n.* a powerful evil spirit who resides in the highest inferior heaven, and has dominion over all the lower parts of the universe; Satan (117).

မာရ်နတ်သား, *n.* same as မာရ်နတ်။

မာရစ (လ) (Eng.), *n.* March, မတ်လ။

မာရတင်, *n.* a partition reaching from the floor to the roof, in a palace or ပြာသာဒ်, မာရတင်ကန့်။

မာလကာ (ပင်), *n.* the guava tree; မာလကာသီး။

မာလာ (ပင်), *n.* a species of *Zingiberaceæ.*

မာလာမင်း, *n.* a species of the same.

မာလိကာ (တန်ဆာ), *n.* a certain court dress, worn by the queen and other female members of the royal family; *see* မဏ္ဍိကာ။

မာလိန် (Beng.), *n.* a ship's officer; a pilot, ရေကြောင်းမာလိန်; the mate, on a river steamer.

မာလိန်စင်, *n.* a platform on a lower mast, or on a flagstaff; crow's-nest.

မာလိန်တိုင်, *n.* a flagstaff, furnished with a top or platform.

မား, *v.* to be high, towering; *comp.* မြင့်, ရှင့်; *rarely used alone*; hence ကြီးမား, and တမားမား; တောင်အရပ်သို့သွားလျှင်၊သစ်ပင်ကြီးမားမားမြင်လိမ့်မည်, လူတယောက်မားမားမားမားသွားသည်ကိုမြင်လိုက်သည်။

မိ, 1 (from အမိ, a mother), တမိသားချင်း, children by the same mother, မင်းသည်မိန်းမကလေးနှင့်တမိသားချင်းလား။

မိကောင်းဘခင်, *n.* respectable parentage, မိကောင်းဘခင်သားသမီး။

မိကြီး, *n.* a mother's elder sister; a father's elder brother's wife, ကြီးတော်; *comp.* အရိုး။

မိထွေး (*pron.* မိဒွေး), *n.* a mother's younger sister; a father's younger brother's wife, ထွေးတော်; a stepmother.

မိဘ (from အဘ, a father), *n.* parents, father and mother, မိသားဘသား။

မိမွေးတိုင်းဘမွေးတိုင်း (ကု), *v.* to cure a patient, as a physician, so as to restore him to his pristine state of vigor; *lit.* to the state in which he was born.

မိရိုက်ဘရာ, *a.* hereditary; *adv.* by hereditary succession, ရိုးရာ။

မိရိုးဘလာ (*pron.* ဖလာ) (from အရိုး, custom, မိဘ, parents, and လာ, to come), *n.* custom handed down from generation to generation; *also used adjectively,* as မိရိုးဘလာထုံးစံ, မိရိုးဘလာတရား, မိရိုးဘလာကိုးကွယ်သည့်တရားကိုသားသမီးများဆက်ခံ၍ကိုးကွယ်သည်, မိရိုးဘလာကိုးကွယ်သည့်နတ်။

မိရိုးဘလာစကား, *n.* tradition, ရှေးလူဟောင်းတို့စကား။

မိသက်ဆိုး (*pron.* မိသဆိုး), *n.* an orphan, bereaved of its mother; *comp.* ဘသက်ဆိုး။

မိသား, *n.* mother and son; applied to the mother and progeny of certain animals collectively, ကျွဲမိသား, a female buffalo and her calf.

မိ, 2 (from အမိ, a daughter), *n.* daughter; prefixed to names of girls and young women, and indicative of superiority in the speaker. It is considered impolite to address a woman as မိ; in courts of justice, however, the prefix မိ is used in addressing women. Parents also use this prefix in addressing their grown-up daughters.

မိ, 3, *v*, to get hold of, catch after pursuing; to obtain, ရ; *much used as a qualifying affix,* ငုံမိ, ဖမ်းမိ, မှတ်မိ, ရပ်မိ, သွင်းမိ; to come upon suddenly, to surprise, as to catch one in the act of stealing, ခိုးသည့်အခိုက်မိသည်။

မိ, 4, *qual. affix,* implying carelessness or fault, ပြုမိသည်, ပြောမိပါသည်; မိ frequently signifies the same as the English "unfortunately happened to," မသိလို့ပြောမိသည်; also implies something that happened by chance, လမ်းမှာမြင်မိသည်, I happened to see him in the street.

မိ—ရာ, *verb. formative*; *see Gram. sec.* 125, 5th; denotes inadvertence or inconsideration, စိုက်မိစိုက်ရာစိုက်ကြည့်သည်; it may also be used without detaching the formatives from one another, ပြောမိရာပြောသည်, ဖမ်းမိရာဖမ်းသည်။

မိုးမိ – 773 be overtaken by rain

မိကျောင်း, 1, *n.* an alligator, crocodile; a kind of harp with three strings, မိကျောင်းစောင်း; ဖွတ်မိကျောင်းဖြစ်လျှင်မြစ်မချမ်းသာ, should the water lizard become a crocodile, the river would be disturbed (*lit.* unhappy), meaning that when a person of ignoble birth fills a high position, he is apt to abuse his authority.

မိကျောင်းခေါင်း, *a.* resembling a crocodile's head; durians having this shape are of superior quality, မိကျောင်းခေါင်းဒူးရင်းသီး။

မိကျောင်းမြှ, *n.* a bamboo enclosure constructed in a river close to the bank, to protect bathers from crocodiles.

မိကျောင်းတိုး, *n.* a pair of timbers laid parallel for any purpose, as the ways on which a ship is launched; the beams of a floor resting on the ground; the wall plate of a brick building, မိကျောင်းတိုးခံ; a truck, long cart, လှည်းခင်တိတ်။

မိကျောင်းသွားသွား, *v.* to crawl along flat on one's stomach, in order to avoid sinking in deep mud.

မိကျောင်း (ပင်), 2, *n.* a kind of creeper, with a white flower, the *Derris scandens*; the Burmese say that if this creeper has many blossoms, it presages a heavy rainfall, မိကျောင်းငွေ့ငွေ့၊ရေငွေ့ငွေ့။

မိဂဒါဝုန် (Pali မိဂ, game, and ဝန, a forest), *n.* a game forest, သမင်တော။

မိဂသီ, *n.* the stars in the head of Orion.

မိစ္ဆာ (Pali), *n.* falsehood, error; *opposed to* သစ္စာ, truth; *comp.* မုသာ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (*see* ဒိဋ္ဌိ), *n.* same; a heretic, person of heterodox sentiments; "*mitya-drishti*, scepticism, that which teaches there is no present world, no future world; it is the principal root of all *akusala* or demerit." M.B.

မိစ္ဆာနတ်, *n.* an evil *nat*; *opposed to* သစ္စာဒေဝနတ်, a good *nat.*

မိတ်, 1 (from မေတ္တာ), *n.* affection, friendship.

မိတ်ကလျာဏ, *n.* a friend, မိတ်ဆွေ။

မိတ်ကျွမ်းဝင်, *v.* to be familiar, intimate.

မိတ်ခင်ပွန်း, *n.* a friend, မိတ်ဆွေ။

မိတ်ဆွေ, *n.* a friend, အဆွေခင်ပွန်း, မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း။

မိတ်ဆွေဖွဲ့, မိတ်ဖွဲ့, *v.* to become friends.

မိတ်တူနံတူ, *n.* a counterpart, a duplicate, a counterfoil.

မိတ်နည်း, *v.* to have few friends.

မိတ်လင်စုံ (from မိတ်, love; *fig.* a wife; လင်, a husband; and အစုံ, a pair), *n.* a married couple; an original text accompanied with a translation, ပါဠိနှင့်နိဿယ။

မိတ်လိုက်, *v.* to seek copulation, as animals.

မိတ်သင့်နံသင့်, *n.* friendship resulting from congeniality of birthdays.

မိတ်သဟာယ (Pali သဟာယ, associating), *n.* a union of friendship.

မိတ်သဟာယဖွဲ့, *v.* to become friends.

မိတ်, 2, *n.* an efflorescence of humors on the skin, prickly heat, မိတ်ထွက်, မိတ်ပေါက်။

[illegible] (Pali), *n.* a traitor to friendship; *see* ခင်ပွန်းဖြစ်, သည်သူမိတ္တဒုဗ္ဘိ [illegible]ကောင်းသောအဆွေခင်ပွန်းကဘဲ (*Colloq.*).

[illegible]Pali), *n.* want of reverence, စေတသိက်၏မခန့်ခြင်း; *comp.* ထိန်။

[illegible], 1 (Pali မိနော, a fish), *n.* Pisces, the twelfth sign of the zodiac, [illegible]ပေါင်းလမိန်ရာသီ။

[illegible], *n.* a screech owl, ငှက်ဆိုး, လင်ကောင်ပိုး, မိန်ကောင်. The Burmese [illegible]onsider the screech owl a bird of ill-omen.

မိန်ညို, *n.* a military coat with sleeves, worn over the coat of mail.

မိန့်, *v.* to speak authoritatively, to command, မိန့်တော်မူသည်။

မိန်း, *v.* to be faint; to be stupefied, amazed, astounded; to be stunned, unconscious.

မိန်းမော, *v.* same (*more common*); *comp.* တွေဝေ, မိန်းမောနေပြီ၊ သေတော့မည်, he has swooned; he is about to die.

†မိန်းမ, *n.* a woman.

မိန်းမကလေး (*by contraction* မိန်းကလေး), *n.* a girl.

မိန်းမကူးသန်းသောသူ, *n.* a pander, pimp, bawd, မိန်းမထိန်း။

မိန်းမစိုး, *n.* a eunuch who has charge of womens' apartments.

မိန်းမတန်း, *n.* prostitutes' quarters, a collection of brothels.

မိန်းမပေါ့, *n.* a light, wanton woman, မိန်းမရှုင်း။

မိန်းမပြ, *v.* to be womanly, feminine.

မိန်းမသော်ဝင်, *v.* to be of an age to associate (as a girl) with women; also applied to young women when they first experience menstruation.

မိန်းမရ, *v.* to have a wife, မယားနေ။

မိန်းမလက်သည်း, *n.* the curlew.

မိန်းမလူ, *n.* the female sex, womankind, မိန်းမသား။

မိန်းမလိုမိန်းမရာ (ပြော), *adv.* in a womanish, effeminate manner; applied to men (*reproachful*).

မိန်းမလျှာ (*pron.* ရှာ), *n.* a hermaphrodite; *comp.* ယောက်ျားလျှာ; a womanish, effeminate man.

မိန်းမသနာ, *n.* a woman, မိန်းမ။

မိန်းမသား, *n.* the female sex, womankind, မိန်းမလူ။

မိဖုရား, or မိဘုရား (*pron.* မိဗရား), *n.* a queen, *i.e.*, the wife of a king; ဘုရင်မ, a ruling queen.

? used of Dagida slaves?

now prob. not 'hermaphrodite (see [illegible] + [illegible]) but effeminate boy or man, running 'spectrum' from sissy to homosexual

မိလယ်, *n.* a toy (*obs.*).

မိမိ, *pron.* one's self, *i.e.*, yourself, himself, or herself, မိမိကိုယ်တိုင်မြင်သည်, he himself saw it; မိမိကိုယ်တိုင်မြင်၏လော, did you yourself see it? မိမိတို့ကိုယ်တိုင်မြင်ကြသည်, they themselves saw it; *see Gram. sec.* 77.

မိမ္မ, *see* မိန်းမ, *n.* a woman.

မိလက္ခု (Pali), *n.* a wild person, a savage, အသိပညာမရှိသောသူ, တောင်သူ မိလက္ခုလူမျိုး။

မိလ္လာ (*pron.* မိန်လာ), *n.* enamel; မိလ္လာထုံးဘူး, မိလ္လာဇလား, ထားမြှီးမိလ္လာ ကွပ်, etc.; niello work.

မိလ္လာအုပ်ဆောင်း, *n.* a cover for lanterns used by hunters.

မိလ္လာသုတ်, *v.* to enamel.

†မိလ္လာကုလား, *n.* a native of India sweeper, မိလ္လာသမား။

မိလ္လာခွန်, *n.* a night conservancy tax.

မိလ္လာလှည်း, *n.* a night conservancy cart.

မိဿ (Pali, a goat), *n.* Aries, the first sign of the zodiac, မိဿရာသီ တန်ခူးလ။

မိဿလင် (ပင်), *n.* a kind of plant, a species of *Zingiber*; when pounded and mixed with salt, it is said to cause cows to give an abundance of milk.

မိဿဟာရ, *see* မိတ်သဟာယ, *n.* a union of friendship.

မီး, *n.* fire; a light.

မီးအာမခံကုမ္ပဏီ, *n.* a fire insurance company.

မီးအိမ်, *n.* a lantern; a lamp; မီးအိမ်တိုင်, a lamp-post.

မီးအိမ်စကြာ, *n.* a magic lantern.

မီးအိမ်ပျံ, *n.* a fire balloon, မီးအုံလွှတ်, မီးပုံးပျံ, မီးအုံပျံ။

မီးအိုး, *n.* a cracker, ပြောက်အိုး; a box-iron, a hollow smoothing iron containing a heater.

မီးကင်, *v.* to broil, roast, toast, cook by the heat of fire, but without contact.

မီးကပ် (*pron.* မီးဂပ်)), *n.* a bamboo flapper with a long handle, to strike out fire, မီးရိုက်။

မီးကာ, *n.* a fender.

မီးကူး, *v.* to take fire, to ignite, to be communicated to, as fire, ယမ်း ထိုင်းထိုင်းသောနတ်မီးမကူးဘူး။

မီးကျည်, *n.* a rocket, မီးပျံ။

မီးကျီး (*pron.* မီးချေး), *n.* live coals; *comp.* မီးခဲ; မီးကျီးကောင်း, to burn brightly, as coals.

မီးကျောက်, *n.* the flint of a musket, မီးပါကျောက်။

မီးကျော်, *v.* to pass through, as fire through wood; *fig.*, to render unfit for the intended use, through the death of the owner, or of any member of his family, မီးကျော်သွားသည့်ဝတ္ထု။

မီးကျွမ်း, *v.* to be burnt up, consumed by fire, မီးကျွမ်းလောင်။

မီးကြာ, *n.* a lamp reflector.

မီးခတ်, *v.* to strike fire.

မီးခတ်ခွက်, *n.* a tinder-box, made of lacquered ware, မီးခတ်ဗူး။

မီးခတ်ကျောက်, *n.* a flint to strike fire.

မီးခတ်ဖါ, *n.* a tinder-box, of woven work.

မီးခုံ, *n.* a candlestick, ဖယောင်းတိုင်ခုံ; a lamp, ဆီမီးခုံ။

မီးခဲ, *n.* a live coal; *comp.* မီးကျီး; မီးတခဲယူခဲ့ပါ, မီးခဲပြာဖုံးသလိုက်ဓာတတ ညှို့သည်။

မီးခေါင်း, *n.* a tithingman, chief of ten houses.

မီးခိုး, *n.* smoke; *v.* to smoke annoyingly, not simply to emit smoke (မီးခိုးထွက်), မီးမခိုးစေနှင့်ခင်ဗျားခေါင်းကိုက်လှသည်; ခွေးများကျွဲများခြင် ကိုက်အောင်မီးခိုးထိုက်သည်။

မီးခိုးစော်နံ, *v.* to smell of smoke; မီးခိုးထ, to rise, as smoke, to emit excessive smoke, as a smoky fire; မီးခိုးတိတ် signifies that a village or town is silent because no fires are burning, consequent on its having been pillaged by the soldiers of a victorious army, or by freebooters; or owing to the inhabitants having staked and lost heavily on a boat, or horse race, သူခိုးထားပြဖျက်ဆီးလို့တမြို့လုံးမီးခိုး တိတ်နေပြီ; ခေါင်းမြို့ပြသားများလှေပြိုင်လို့တမြို့လုံးမီးခိုးတိတ်သည်။

မီးခိုးထွက်ရန်ပြွန်, *n.* a flue, လေလမ်း။

မီးခိုးရောင်, *n.* gray.

မီးချိတ်, *n.* a fire-hook.

မီးခြစ်, *n.* a lucifer match.

မီးခွက်, *n.* a cup for burning oil, ဆီမီးခွက်။

မီးခွန်, *n.* lighting tax.

မီးငြိမ်း, *v.* to extinguish a light, candle, lamp, etc.; *more polite than* မီးသတ်။

မီးငြိမ်းရေစက်, *n.* a fire engine, မီးသတ်ဗုံပိုင်။

မီးစ, *n.* a stick kindled at one end, a firebrand.

မီးစက်, *n.* a steam engine; *see* ယန္တရားစက်။

မီးစည်း, *n.* a torch made of a bundle of sticks, or of a single stick; မီးစည်းစည်းသည်။

မီးစာ (*pron.* ဇာ), *n.* a wick, the wick of a lamp or candle, မီးစာမ ရှိလို့၊မီးသေပြီ။

[illegible] - rape /PN-qa: migire' hmm'ca le. lli/ BK 2.8.54/15

[illegible] - catch fire,

B s.v.

[illegible] - throw, direct a light

B.s.v.

မီးစာကျွမ်း (*pron.* ဇာကျွမ်း), *n.* the part of a wick charred by the flame.
မီးစာညှပ် (*pron.* ဇာ), *n.* snuffers.
မီးဆောင်း, *v.* to pay the allowance made on alloyed silver.
မီးဆော်, *v.* to give warning against fire, မီးမောင်းခတ်။
မီးဆို့ (*pron.* မီးဇို့), *v.* to set fire to jungle, rubbish, etc.; to meet an advancing fire with a counter-fire in order to check its progress; *commonly used as a noun,* ရွာတွင်းသို့မီးမလောင်စေခြင်းငှာမီးဆို့ပေးသည်။
မီးညို, *v.* to take fire.
မီးညှပ်, *n.* fire tongs.
မီးညှိ, *v.* to ignite, light, set fire to, မီးထွန်းသည်။
မီးတက်, *v.* to pay more, on account of alloy.
မီးတင်းကုပ်, *n.* a fire-shed.
မီးတား (*pron.* ဒါး), *n.* an enclosure around a building, which serves as a screen from fire.
မီးတားတံတိုင်း, *n.* same as မီးတား။
မီးတောက်, *n.* a blaze, flame; *comp.* မီးလျှံ; မီးတောက်ကောင်းသည်; *v.* to blaze, မီးတောက်သည်။
မီးတောင် (*pron.* ဒေါင်), *n.* a volcano, မီးထွက်သောတောင်။
မီးတိုက်, *v.* to set fire to, တောကိုမီးတိုက်; မီးရှို့ (*more elegant*).
မီးတိုင် (*pron.* ဒိုင်), *n.* a candle, torch, မီးရှူးတိုင်, မီးရှူးမီးတိုင်။
မီးတိုင်ကိုင်, *n.* a torchbearer.
မီးတိုင်ရောင်, *n.* torchlight.
မီးတွင်း (*pron.* ဒွင်း), *n.* the seven days of roasting after childbirth.
မီးထင်း (*pron.* ဒင်း), *n.* fuel, ထင်းမီး။
မီးထင်းနေ, *v.* to be in childbed; *see* မီးနေ။
မီးထည့်, မီးထိုး, *v.* to stoke the furnaces of a steamer; to fire up.
မီးထုပ်, *n.* fire wrapped up to throw on a building, with a view to incendiarism, မီးထုပ်တင်။
မီးထွက်, *v.* to leave the lying-in room after childbirth.
မီးထွန်း, *v.* to light a candle, lamp.
မီးနာ, *v.* to be too hot; applied to the fire of furnaces, as မီးနာ၍အုတ်ပျက်သည်။
မီးနေ, *v.* to be in childbed, မီးထင်းနေ။
မီးနှက်, *v.* to ram down powder in a wooden tube, တိုးနှက်။
မီးပဒေသာ, *n.* a sconce, with lights.
မီးပန်း (*pron.* ဗန်း), *n.* pyrotechnical exhibitions, fireworks; *lit.* fire blossom, မီးပန်းရှူး။
မီးပါသေနတ်, *n.* a firelock.

မီးဗိတုန်း (*pron.* ပဒုန်း), *n.* a kind of rocket, မီးဗိထုန်းမြှး။
မီးပုစည်း (*pron.* ပဇင်း), *n.* a kind of rocket.
မီးပုစွန်ဆိတ် (*pron.* ပဇွန်ဇိတ်), *n.* a kind of squib.
မီးပုံး, *n.* a lantern made of paper and suspended from a flagstaff, မီးပုံးတင်, မီးပုံးတိုင်ထူ, မီးပုံးထိုင်တွန်း။
မီးပုံးပျံ, *n.* a flying lantern, မီးဇိမ်ပျံ။
မီးပူ (*pron.* ဗူ), *n.* a flatiron; မီးအိုး, a box-iron.
မီးပူတိုက်, *v.* to iron clothes.
မီးပေါက် (*pron.* ဗောက်), *n.* a spark, မီးပွား; *also used as a verb,* အင်္ကျီမီးပေါက်သည်, ဝူဆိုးမီးပေါက်သည်။
မီးပေါက်လက်နက်, *n.* a matchlock, သေနတ်; any kind of firearms.
မီးပျံ (*pron.* ဗျံ), *n.* flying fire, a rocket, မီးကျည်။
မီးပြတိုက်, (*pron.* ဗြိုက်), *n.* a lighthouse.
မီးပြသင်္ဘော (*pron.* ဗြသိဘော), *n.* a light-ship.
မီးပြောင်း (*pron.* ဗြောင်း), *n.* a pipe used to blow up a fire, မီးပြောင်းနှင့်မှုတ်သည်။
မီးပွင့်, *n.* a small flame; မျက်စိခတ်မိလို့မီးပွင့်သွားသည်, to "see stars."
မီးပွား (*pron.* မီးဗွား), *n.* a spark, မီးပေါက်, မီးပွားကျသည်, ဆေးလိပ်မီးပွားကျလို့အင်္ကျီမီးလောင်သည်။
မီးပွားထွက်, *v.* to scintillate, to emit sparks or fine igneous particles.
မီးပွတ် (*pron.* မီးဗွတ်), *n.* an instrument four or five inches in length, made of horn, or some kind of hard wood, in the shape of a cylinder, having a piston with tinder at the end, with which to strike fire.
မီးဖို, *n.* a fireplace, hearth.
မီးဖိုခန်း, *n.* a kitchen.
မီးဖိုနား, *n.* a fireside.
မီးဖောင်, *n.* a fire-raft, a raft made of trunks of plantain trees lashed together, upon which shallow cups of oil with lighted wicks are placed, and then floated down a river, usually in the month of Thadingyut. This is considered a religious ceremony; sometimes it is a propitiatory offering to ရှင်ဦးပဂုတ်, the Burmese Neptune; မီးဖောင်မျှော။
မီးဘွား, *v.* to bring forth a child, မျက်နှာမြင်။
မီးမကင်ဆေး (*pron.* ဇေး), *n.* a medicine to prevent the necessity of "roasting" for several days, after childbirth.
မီးမယ်ဖျူး, *n.* a kind of chafing dish, a brazier, pan to hold fire.
မီးရှန့်, *n.* embers.
မီးမောင်းခတ်, *v.* to give warning against fire by beating a gong through the streets.

မီးမှုတ် - blow on fire B /mi: tan-/

မီးကျပ် - cure, smoke (fish etc.), heat (bamboo, to bend) B slip

မီးတွေး - = မီးဝေး - B s. ဝေး - (but not such meaning JSE 812)

မီးမြိုက် - *keep fire going B s.v.

မီးလောင်ကျွမ်း (a) burn B s.v.

မီးမွေး, *v.* to make or kindle a fire, မီးညှိ။
မီးမြွေ, *n.* a fiery serpent, မီးလင်းမြွေ။
မီးမှန်, *n.* a burning glass, သူရကန္တ။
မီးမှိန်, *v.* to turn down the light.
မီးမြှင့်, *v.* to turn up the light.
မီးယန္တရားစက်, *n.* a steam engine, မီးသတ်မှိုင်း။
မီးယပ်ပေါင်, *n.* a wooden fireplace; a wooden frame placed in a well to support the side; *comp.* တုပ်။
မီးရထား, *n.* a steam car, a locomotive.
မီးရထားတွဲ, *n.* a railway car, a railway carriage or van.
မီးရထားရုံ, *n.* a railway station.
မီးရထားရုံမှိုင်, *n.* a railway station master.
မီးရထားလက်မှတ်, *n.* a railway ticket; အပြန်လက်မှတ်, a return ticket.
မီးရထားလမ်း, *n.* a railroad, railway.
မီးရှုတ်, *v.* to pay less on account of giving pure silver.
မီးရှူး, *n.* a torch made of a bundle of sticks, or of a single stick; *see* မီးစည်း။
မီးရှူးမြင်တော်မူသည်, *v.* to bring forth a child, as a queen or princess, မီးရှူးသန့်စင်တော်မူသည်။
မီးရှို့, *v.* to set fire to, မီးတိုက်။
မီးရှို့မှု, *n.* arson.
မီးလင်းဖို, *n.* a kind of chafing dish, a brazier; *see* မီးမယ်ဖျူး။
မီးလင်းမြွေ, *n.* a kind of rocket, which hisses in falling, ရှည်းရှည်းရှည်းရှည်းမြည်သည်။
မီးလန့်, *v.* to be frightened by a fire.
မီးလောင်, *v.* to burn, မီးသင့်လောင်သည်။
မီးလောင်ကြွက်ခဲ, *a.* a term applied to property which has been destroyed by fire, or rendered useless by neglect; *lit.*, fire-burnt and rat-bitten.
မီးလောင်တိုက်, *n.* a cage in which prisoners were burned alive, မီးလောင်တိုက်တင်, မီးလောင်တိုက်သွင်း။
မီးလောင်မာ, *n.* the scar of a burn; မီးလောင်ရာ, a fire trace.
မီးလွှတ်စား, or မီးလွှတ်စား, *adv.* setting free from restraint, giving liberty to follow one's own inclination; *see* ပေါက်လွှတ်။
မီးလှုံ, *v.* to warm one's self by a fire.
မီးလျှပ်, *n.* a corruscation of light.
မီးလျှံ, *n.* the flashing of a flame, a corruscation of flame.
မီးသင်္ဘော, *n.* a steamship; မီးသင်္ဘောကလေး, a steam launch.
မီးသင်္ဘောခေါင်းတိုင်, *n.* a steamer's funnel.

မီးသတ်, *v.* to extinguish a light or fire, မီးငြိမ်း, မီးငေး။
မီးသတ်ဗုံဗိုင်, *n.* a fire engine.
မီးသားး, *v.* to clear a path in order to check the advance of fire, မီးတားး, မီးမခေလာင်ခင်မီးသားးရမည်။
မီးသေ, *v.* to die, or go out, as a fire, or as the light of a candle, or lamp.
မီးသွေး (from သွေ့, to be dry), *n.* a dead coal, charcoal.
မီးသွေးစင်စစ်, *n.* carbon.
†မီးမြှ (*pron.* ဗြ), *n.* pure silver; most excellent kind, တော်။
မီးယပ်, *n.* the menses, menstrual discharge, ဥတု, ရာသီပန်း။
မီးယပ်ခြောက်, *n.* a stoppage of the menses, မီးယပ်ပူ, မီးယပ်ပိန်။
မီးယပ်မို, *n.* excessive discharge of the menses.
မီးယပ်နာ, *n.* a disease occasioned by irregularity of the menses; *comp.* တုလာ။
မီးယပ်ပြန်, *v.* to have a return of the menses.
မုခပါဌ် (Pali မုခ, a mouth, and ပတ, to fall from), *n.* a divine speech or utterance, နှုတ်ကပတ်, ဘုရားနှုတ်မုခပါဌ်ပါဌ်တော်ဖြတ်။
မုချ (Pali) (*pron.* မုတ်ချ), *adv.* certainly; verily, ကေန်အမှန်, မုချအမှန်သွားမည်, ကြားခဲ့သည့်အတိုင်းမုချကေန်ပါသဲ, မုချဆတ်ဆတ်ပြုမည်။
မုဆိတ်, *see* မုတ်ဆိတ်, *n.* the beard of the chin.
မုဆိုး (*pron.* မုတ်ဆိုး), *n.* a huntsman, တောလည်မုဆိုး, တောလိုက်မုဆိုး; မုဆိုးတံငါ, huntsmen and fishermen collectively; မုဆိုး is said to be derived from အမှု, a deed or action, and ဆိုး, to be evil.
မုဆိုးလျှံမ, *n.* the *Desmodium triquetum.*
†မုဆိုးဖို, *see* မုတ်ဆိုးသို, *n.* a widower.
မုစ္ဆလိန္ဒာ (နဂါး), *n.* a famous *naga,* which during a storm, protected Gautama the Buddh with his hood, မုစ္ဆလိန္ဒာနဂါး ဘုရား၏ဦးခေါင်းတော်ကိုပါးပျဉ်းနှင့်အုပ်ထားသည်။
မုဋ္ဌော (Pali), *n.* a pagoda with a recess in each side. There are several pagodas in Burma called ရွှေမုဋ္ဌော. "These pagodas are said by the Burman annalists, to have been ordered to be completed, all at a certain time, when the moon would be emerging from an eclipse, and from this circumstance they are all called မုဋ္ဌော, from a Pali word signifying the release of the moon from eclipse." *Colonel Horace Browne.*
မုတ်, 1, *n.* aloes, the inspissated juice of the aloe, ရှားစောင်းလက်ပပ်စေး; used as a medicine, principally as a carminative.
မုတ်, 2, *n.* an arch, arched passage into a pagoda.
မုတ်ပေါင်းကူး, *n.* same; *v.* to turn such an arch.

[illegible] BK 2.8.54/15

မုတ်, 3, *n.* urine (*Med.*), အပေါ့, ကျင်ငယ်. The Burmese are of the opinion that the urine of a black bullock, is efficacious as a medicine in cases of persons who have weak circulation.

မုတ်ရည်, *n.* same as မုတ်။

မုတ်, 4, *v.* to measure with the breadth of the fist, the thumb being shut down beside the finger; hence အမုတ်။

မုတ်ကတူး, *n.* the short thick board placed at the bow and stern of a Burmese boat, in which the gunwales (လက်ရိုး) are inserted.

မုတ်ခွန်, *n.* the shell of the pearl oyster.

မုတ်ခွန်ငုပ်, *v.* to dive for pearl oyster shells.

မုတ်ခွန်ဗိုလ်, *n.* a European master-pearler (Mergui).

မုတ်ဆိတ်, *n.* the beard of the chin, မုတ်ဆိတ်မွေး။

မုတ်ဆိတ်ကြိုး, *n.* a guy rope.

မုတ်ဆိုး, *see* မုဆိုး, *n.* a huntsman.

မုတ်ဆိုးဖို, *n.* a widower.

မုတ်ဆိုးမ, *n.* a widow.

မုတ်နား, *n.* the beard; used in composition with မုတ်ဆိတ်, မုတ်ဆိတ်မုတ်နား ရိတ်ဖြီးလျှော်။

မုတ်ပုတီး, *n.* a necklace.

မုတ်သုံဖြန့်, မုတ်မ, *n.* a woman kept by a foreigner; a term of reproach.

မုတ္တ, *n.* a rupture, hernia.

မုတ္တကျို, *n.* the mastic tree, အရောင်တင်ဆီပင်; မုတ္တကျိုစေး, mastic.

မုတ္တမနာ, *n.* *lit.* the Martaban disease, a species of leprosy, said by the Burmese to supervene after virulent syphilis, တောင်ငူနာ။

မုဒရက် (ပင်), *n.* the *Bassia latifolia.*

မုဒိတာ (Pali), *n.* joy in the happiness of others, ဝမ်းမြောက်ခြင်း။

မုဒိန်း, *n.* a kind of drum.

မုဒိမ်း, *n.* a ravisher, one who commits a rape: *comp.* တဏ္ဍ။

မုဒိမ်းကျင့်, *v.* to ravish, commit a rape.

မုဒိမ်းတဏ္ဍ (*pron.* ဒဏ္ဍ), *n.* a robber, ravisher, etc.

မုဒုတာ (Pali), *n.* softness, နူးညံ့သိမ်မွေ့ခြင်း, ကာယမုဒုတာ, စိတ္တမုဒုတာ။

မုဒ္ဓဇာ (Pali မုဒ္ဓ, the head, and ဇာ, produced), *a.* cerebral, produced from the head; applied to consonants of the ဋ class.

မုန်, *see* အမုန်, *n.* the temporal juice which exudes at certain seasons from the male elephant's head, ဆင်မုန်ကျသည်, ဆင်မုန်ယိုသည်။

မုန်ညင်း, *n.* the mustard plant; mustard.

မုန်ညင်းစေ့, *n.* the mustard seed.

မုန်ညင်းဆီ, *n.* oil of mustard.

မုန်ညင်းမှုန့်, *n.* the pulverized seed of the mustard.
မုန်တိုင်, *n.* a kind of tree, the *Cycas*, မုန်ပင်။
မုန်တိုင်း, *n.* a violent wind, gale, hurricane, tornado; a storm, tempest, လေမုန်တိုင်းကျသည်။
မုန်လာ, *n.* the radish plant; သင်္ဘောမုန်လာ, the cabbage plant.
မုန်လာဥ, *n.* the radish.
မုန်လာဥဖြူ, *n.* the parsnip.
မုန်လာဥနီ, *n.* the beet.
မုန်လာဥဖြူ, *n.* the radish plant.
မုန်လာဥဝါ, *n.* the carrot.
မုန်လာဥဖိုင်း, *n.* the turnip.
မုန့်, 1, *n.* bread.
မုန့်ဦးနှောက် (*pron.* အုန်းနှောက်), *n.* a soft kind of bread.
မုန့်ကင်, *v.* to toast bread; *n.* (*pron.* မုန့်ဂင်), rusk, toast.
မုန့်ကျွဲသည်း, *n.* soft bread, pudding, porridge; *see* မုန့်နှပ်၊
မုန့်ကြက်အူ, *n.* a kind of cake made of rice and soaked in jaggery.
မုန့်ကြာဆံ, *n.* vermicelli of Chinese manufacture.
မုန့်ကြော်, *n.* fried cake.
မုန့်ကြွပ်, *n.* a wafer, thin cake.
မုန့်စိမ်း, *n.* dough.
မုန့်စိမ်းပေါင်း *n.* bread made of coarse rice flour and jaggery, and cooked by steam.
မုန့်ဆန်, *n.* a certain preparation of rice.
မုန့်ဆီကြော်, *n.* fried cake, မုန့်ကြော်။
မုန့်ညက်, *n.* flour.
မုန့်ညက်ဖျူး, *v.* to dredge, to sprinkle flour on roasting meat.
မုန့်ဒွာပနာ, *n.* a pie.
မုန့်တီ, *n.* vermicelli, မုန့်ဟင်းခါး။
မုန့်တွန့်စ, *n.* a kind of vermicelli.
မုန့်နှပ်, *n.* soft bread, pudding, porridge, မုန့်ကျွဲသည်း။
မုန့်ပင်, *n.* the breadfruit tree.
မုန့်ပေါတူ, *n.* a kind of cake.
မုန့်ပျားတူ (*pron.* မုန့်ပဒူ), *n.* a kind of cake, also called မုန့်ပျားတူအုံ, from its fancied resemblance to a hornet's nest.
မုန့်ပြစ်စလက်, *n.* a pancake.
မုန့်ပြား, *n.* a cake.
မုန့်ဖြူ, *n.* blancmange.
မုန့်လေဘွေ, *n.* a thin cake, very light and brittle, မုန့်ကြွပ်။

ཕྱེ:ཞ HA-MM114

မုန့်သည်, *n.* a seller of bread, a baker.
မုန့်ဟင်းခါး, *n.* vermicelli of Burmese manufacture.
မုန့်, 2, *v.* to be small, minute, သေး, *not used assertively*, ရေထဲမှာပိုးကောင်မုန့်မုန့်ကလေးမမြင်နိုင်ဘူးလား။
မုန့်ဒခေါင်, *adv. highly intensive*, as မုန့်ဒခေါင်လှသည်, exceedingly handsome.
မုန်း, *v.* to dislike, hate, detest, မြင်ပျင်း။
မုန်းအားကြီး, *v.* to hate inveterately, ခင်ဗျားကျွန်တော်ကိုဘယ်အကြောင်းကြောင့်မုန်းအားကြီးပါလိမ့်မည်လဲ။
မုန်းဆေး, *n.* hatred prompted by another.
မုန်းထား, *v.* to hate intensely, သည်လူကိုအလွန်မုန်းထားသည်။
မုန်းမာန်, *n.* wrath.
မုန်းမာန်ဖီ, *v.* to show wrath, အမိုးရမင်းမုန်းမာန်ဖီထားသို့၊ရေထုးမကြီးမြင့်နိုင်။
မုယော (*pron.* မယော), *n.* barley, *Hordeum vulgare*, မုယောစပါး။
မုရင်း, *n.* a kind of rice plant, grown on the bank of a stream, or the shore of a lake, in the cold season, မုရင်းစပါး, မုရင်းဆန်။
မုရိုး, *n.* a kind of tree, ငမြုကြီး, the mudar.
မုရိုးစည်, *n.* a kind of drum (*obs.*).
မုရိုးစပါး, *n.* a kind of grain.
မရိုးနွယ်, *n.* a kind of creeper.
မုဒလေး, *n.* a kind of creeper, မြတ်လေး။
မုသာ (*commonly pron.* မုသား), *n.* falsehood; opposed to truth, မမှန်သောစကား; *comp.* မိစ္ဆာ; မုသာမပါလင်္ကာမချော။
မုသာနိုင်, *v.* to be addicted to falsehood, အလွန်မုသာနိုင်သည့်လူ။
မုသာပြော, *v.* to speak falsely, to tell a falsehood.
မုသာသက်သေ, *n.* a false or suborned witness, a perjurer; မုသာသက်သေခံမှု, perjury.
မုသာသုံး, *v.* to tell lies frequently, habitually.
မုံ, 1, *n.* a dyeing substance of inferior strength and color, used as a substitute for indigo, မုံခေါက်ဆိုးသည်။
မုံ, 2, *v.* to begin to form, as a bud; hence အမုံ; ကြာမုံဖူးကဲ့သို့လက်စုံဖူး။
မူ, 1 (from မူလ), *n.* an original writing from which a transcript is made; မူအတိုင်းလိုက်, to adhere to the original.
မူရင်း, *n.* an autograph; an original manuscript; the original
မူလက္ခံ, *n.* a copy of an original writing.
မူဟောင်း, *n.* an original document, မူဟောင်းစာ။
မူ, 2, *v.* to do, perform, ကျင့်, ဆောင်, ပြု; *frequently euphonic*; to act

like, assume the character of, ပြု, လုပ်; to be affected; ခင်ဗျားမိန်းမ ကိုလမ်းမှာတွေ့မတွေ့သည်ကို ကျွန်တော်သတိမမူလိုက်မိပါ။

မူကား, *sometimes* မူ, *n. affix nominative, frequently with an adversative signification; verb. affix continuative,* လျှင်, ရကား, တပြီးကား, မူလည်း။

မူလ (Pali), *n.* an origin, bottom, foundation, အရင်း, အမြစ်, မူလအ ကြောင်းအရာကိုခင်ဗျားပြောစမ်းပါဦး; ခင်ဗျားရန်ကုန်သားမူလတဲလား, were you, sir, originally a citizen of Rangoon? မူလမှန်ကြောင်းပြသည်, to authenticate.

မူလအမြစ်, *n.* the fountain head.

မူလစစ်, မူလမှန်, မူလဟုတ်, *v.* to be simple, uncompounded, genuine.

မူလပဏ္ဏ, *n.* (ဘူတ) same as မူလ, သည်လူပြောသည့်စကားမူလပဏ္ဏမမှန်ဘူး။

မူလမှန်သော, *a.* authentic.

မူး, 1, *n.* a *mu*, a weight of which there are two kinds, the great and the small; the great *mu* is equal to two great *pes* (ပဲ), or one eighth of a ကျပ်, and the small *mu* is equal to two small *pes*, or one tenth of a ကျပ်; မူးစေ့, a two anna bit.

မူး, 2, *see* မှူး, *n.* a person of rank.

မူး, 3, *n.* a small river, a rivulet, မြစ်မမြင်ဘူး၊မူးကိုမြစ်ထင်သည်။

မူးကောက်, *n.* rice grown on alluvial islands in the Mu River.

မူး, 4, *v.* to be giddy, dizzy; to be sea-sick, လှိုင်းမူး; to be intoxicated, ယစ်မူး, အရက်မူး; in certain instances မူးယစ်, may be applied figuratively, when it means to be intoxicated with delight, to be in an ecstacy, etc.

မူးထူး (*pron.* မူးဒူး), မူးမော်, မူးယစ်, *v.* same; မူးယစ်စွာ, *adv.* in a drunken manner, မူးရစ်စွာနှင့်ငါ့အနားကိုမလာနှင့်, မူးယစ်စွာဖြစ်သည်။

မူးယိုင်, *v.* to be tipsy, ဝေဝေ့ရှိသည်။

မူးဝေသွား, *v.* to faint.

မေ (လ) (Eng.), *n.* May.

မေတ္တာ (*pron.* မြစ်တာ) (Pali), *n.* benevolence, affection, love, ချစ်ခြင်း; an expression of good will or benevolence; a blessing, a prayer for the good of another.

မေတ္တာစာ (*pron.* မြစ်တစာ), *n.* a friendly letter, an epistle.

မေတ္တာရူး, *v.* to feel deep affection or love.

မေတ္တာပို့, *v.* to wish well, to bless, to pray for, ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ်သော မေတ္တာဖြင့်သွန်းလောင်းပို့သလျက်ရှိနေပါသည်။

မေတ္တာပြု, *v.* to do a kindness, ကျေးဇူးပြု, သည်စာထုပ်ကျွန်တော်အိမ်သို့ ရောက်အောင်မေတ္တာပြုပါ။

မေတ္တာဘာဝနာ, *n.* **meditation of kindness and affection. In the exer-**

-laci malou'pa-ne. thu-gai cai'yin, caite-lou. pyo:ba/" don't be coy, if you like him

ඇලි bolt, screw B. s.v. (cf. 419 ඇලවි)

cise of this mode of *bawana*, the thoughts must not be fixed upon any particular individual.

မေတ္တာမဲ့, *v.* to be lacking in affection; to be without affection.

မေတ္တာရပ်ခံ, *v.* to petition (*clerical*).

မေတ္တာရှိ, *v.* to have affection for, to love.

မေတ္တာသက်လား, မေတ္တာသက်ဝင်, *v.* to have affection for, to love.

မေတ္တေယျ, *n.* Maitri; *see* အရိမေတ္တေယျ, the fifth or coming Buddh.

မေထုန် (Pali မေထုန်, ပေါင်းဖော်ခြင်း), *n.* sexual intercourse, သံဝါသ, မေထုန်သံဝါသပြုသည်; Gemini, the third sign of the zodiac, နယုန်လ မေထုန်ရာသီဖေဖွဲ့နက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သည်; မေထုန်ကျင့်, မေထုန်ပြု, မေထုန်မှီဝဲ; ဓမ္မတာအတိုင်းမဟုတ်၊မေထုန်မှီဝဲခြင်း, unnatural offense.

မေရယ, or မေရိယ, *n.* an intoxicating liquor or drug; *combined with* သူရာ; *see* ပဉ္စသီလ။

မေ့, *v.* to forget; to be stunned, to swoon; ကျွန်ုပ်သယ်အရပ်သို့ဘဲရောက် ရောက်မမေ့နိုင်ပါ, whatever locality I may reach, I cannot forget you; မြင်းပေါ်ကကျလို့မေ့နေသည်; ကျွန်တော်အင်္ကျီမေ့ကျန်ရစ်ခဲ့ပြီ, I forgot my jacket, and left it behind, ငယ်ငယ်ကသင်ခဲ့သည့်စာများကြီးလို့မေ့ကုန်ပြီ။

မေ့ကျန်, *v.* same; မေ့ကျန်ရစ်, to forget and leave something behind.

မေ့ခနဲ့ပျော်, *v.* to doze, slumber, တမြေ့အိပ်သည်။

မေ့ဆေး (*pron.* မေ့ဆေး), *n.* chloroform, laughing-gas, ether, မေ့ဆေးပေး။

မေ့လျော့ (*freq. written* မေ့ရော့), *v.* same as မေ့ကျန်; to be forgetful, and hence to be heedless, careless, တယ်မေ့လျော့တတ်သည့်လူ၊ကြာလျှင် ထမင်းငတ်လိမ့်မည်, he is a very forgetful man, and will starve in time.

မေး, 1, *n.* the lower jaw.

မေးခိုက်ခိုက်တုန်, *v.* to chatter with the teeth, as when cold, or in great fear.

မေးခိုင်, *v.* to be stiff or firmly closed, as the jaws in lockjaw, or on the near approach of death.

မေးခိုင်ရောဂါ, *n.* tetanus, lockjaw.

မေးစေ့, *n.* the chin.

မေးတွက်ကြိုး, *n.* a martingale.

မေးထောက်, *v.* to rest the chin on the hand.

မေးထိုး, *v.* to protrude the chin, as when in convulsions, or on the near approach of death, or in derision.

မေးဖျား, *n.* the chin, မေးစေ့။

မေးမော့, *v.* to thrust out the chin in an upward direction in contempt or derision, တယ်မေးမော့ချင်သည့်အရပ်၊မနေချင်ပါ။

မေးရိုး, *n.* the lower jaw-bone.

မေးသိုင်းကြိုး, *n.* the curb of a bridle.

မေး, 2, *v.* to ask, inquire, ခရီးတယ်လောက်ဝေးသလဲသူ့ကိုမေးစမ်းပါ, ask him, please, how far it is, မနေ့ကဦးပန်းပုံလာတုန်းခါခင်ဗျားကိုမေးသည်, yesterday, when U Pan Bon came, he inquired about you.

မေးခွန်းထုတ်, *v.* to interrogate a witness, as an advocate.

မေးခွန်းနာ, *v.* to be damaging, as questions put in cross-examination.

မေးစစ်, *v.* to interrogate.

မေးထူးခေါ်ကြား, *v.* to be on speaking terms, မေးထူးခေါ်ကြားရှိကြသည်; to be within speaking distance, as the occupants of two houses, တယ်မဝေးလှပါဘူး၊မေးထူးခေါ်ကြားလောက်ရှိပါသည်။

မေးမြန်း, *v.* to ask, inquire, ၎င်းအကြောင်းအရာကိုမေးမြန်းမည်မထင်ပါ။

မေးမြူ, *v.* same (*infreq.*).

မဲ (ပင်), 1, *n.* anil, the indigo plant; indigo, မဲထိုး။

မဲကြီး, *n.* the *Ruellia indigofera.*

မဲခင်း, *n.* an indigo plantation.

မဲနယ်, *n.* indigo.

မဲနွယ်, *n.* a species of indigo plant; a creeper, producing the asclepias blue dye.

မဲရိုင်း, *n.* wild indigo.

မဲ, 2, *n.* a lot, စာရေးတံ။

မဲကောက်, မဲချ, *v.* to cast lots; မဲကောက်ယူကြစို့, let us cast lots for it.

မဲလိပ်, *n.* a raffle ticket.

မဲ, 3, *n.* an extra weight put into one side of a balance, boat, etc., in order to make an equilibrium, မဲတင်း; လှေစောင်းနေပြီ၊မဲတင်းစီးကြပါ, ထမ်းပိုးအလယ်မကျလို့မဲတင်းထမ်းရသည်။

မဲ, 4, *see* မည်း, *v.* to be dark, black; to be dark in mind, ignorant, foolish, မိုက်။

မဲတူတာ, မဲနက်, *v.* same, အသားမဲတူတာနှင့်, မိန်းမလှမဲတူတာကြီး။

မဲတဲတဲ, *a.* blackish, မဲတည်းတည်း။

မဲမဲသဲသဲ, *adv.* darkly, very dark, ပေါ်းမဲမဲသဲသဲထသည်, သစ်ပင်များမဲမဲသဲသဲကြီးလာသည်။

မဲ, 5 (*an abbrev. of* ခြောင်းမဲ), *v.* to theaten, daunt; to terrify indirectly; ကျွန်တော်ကိုမဲပြီးထုပ်သည်; မယားကိုမဲချင်လို့ကြောင်ရိုက်သည်, to terrify his wife, he beats the cat.

မဲဇလီ, *n.* a kind of tree, the *Cassia florida.*

မဲဇလီကြီး, *n.* the winged cassia, used as a remedy for ringworm.

မဲဇာချွလီ, *n.* two rivers in U.B., near the confluence of which was a penal settlement; the locality being highly malarious, deportation

ရှင်ကလေး ... မောင်ကျ ကြွား -   PN - WP 171

thence, was popularly regarded as equivalent to death.
ခဲပြောင်, *n.* a kind of tree, the *Maba buxifolia.*
မှဲ့, 1, *v.* to be disfigured in face, as when crying, ငိုမည်လို့မျက်နှာမဲ့နေသည်။
မဲ့စွက်စွက်, *adv.* with an ashamed, downcast countenance, သည်မိန်းမမျက်နှာမဲ့စွက်စွက်နှင့်အလွန်အရုပ်ဆိုးသည်။
မဲ့ယွဲ့, *v. see the parts,* မျက်နှာမဲ့ယွဲ့နေသည်။
မဲ့, 2, *v.* to be wanting, not full, မပြည့်; not to be, မရှိ; *commonly used without a modal affix,* as သစ္စာမဲ့, truth wanting, or without truth; similar to the English termination "less," ကျွန်တော်မိတ်ဆွေဦးလောစံ ဆုံးကတည်းက၊ အမိမဲ့သားကဲ့သို့ဖြစ်နေပြီ, since my friend U Law San died, I have been like a motherless child; တယ်သစ္စာမဲ့သည့်လူ၊ မပေါင်းနှင့်, a very faithless man; do not associate with him; ကျွန်တော်မကိုအကြောင်းမဲ့ရိုက်ပါသည်, he beat me without cause; တရားမဲ့, lawless.
မော, *v.* to be tired, fatigued; to be in an exhausted condition, as a sick person; သည်တောင်တက်ရသည်မှာတယ်မောသည်; လူနာတယ်မောသည်၊ တာရှည်ခံနိုင်မည်မထင်ပါ, the sick person is in a very exhausted condition, I do not think that he can hold out long.
မောပန်း, *v.* same; မောပန်းတကြီး, *adv.* in a tired, worn-out manner, ခင်ဗျားမောပန်းတကြီး၊ ဘယ်ခရီးကလာသလဲ, from what journey have you come, that you are so weary, sir?
မောက်, *v.* to be rounded, prominent, elevated in the centre, ခုံ; hence အမောက်; to be very high, elevated, towering; *see* မြင့်မား; ပုကန်ထဲမှာထမင်းပြည့်ရုံမက‌မောက်နေသည်, the dish is not merely full, the rice is heaped up.
မောက်စောက်, *v.* to be arrogant, ထောင်လွှားသည်; to be imperious, dictatorial, as language, ခင်ဗျားစကားမောက်စောက်သည်၊ မထုံတင်ခံဖြစ်နေပြီ, your language is imperious, sir; it has become intolerable; to be lofty, သည်သစ်ပင်အခြားသစ်ပင်ထက်မောက်စောက်သည်, this tree is more lofty than other trees.
မောက်မြီး, *v. see the parts.*
†မောက်တို, *n.* a kind of bonnet or cap, စစ်သည်တို့ဆောင်းသည့်မောက်တို။
မောက်မာ, *v.* to be strong, firm, hard (in language), စကားမောက်မာသည်; to be of strong, atheletic build, လူလုံးလူရုပ်မောက်မာသည်။
မောက်ရှူ, *n.* a kind of official cap, with a crest.
မောင်, *n.* the brother of a woman; Brother; prefixed to names of men and indicative of equality; Sir, *as an appellative* to a young man,

and rather respectful; မောင်မောင်, *a term of compellation* used in addressing the sons of notable men.

မောင်ကြီး, *n.* the elder brother of a woman, မောင်ကြီးနှစ်ဆ၊အစ်မကြီးအဖို့, as in dividing an inheritance.

မောင်ငယ်, *n.* a woman's younger brother, မောင်။

မောင်တော်, *n.* a cousin, ညီအစ်ကိုတော်။

မောင်နှံ, *n.* a husband, လင်; မောင်နှံဖိုမ, male and female (of birds), မောင်နှံဖိုမတို့ရှင်ပျော်ကစားသည်ဖြစ်၍၊အလွန်ရှုချင်ဘွယ်ရှိ၏။

မောင်ဘတ္တာ, *n.* Mr.; addressed to one whose name is not known (*not respectful*); မောင်ဘတ္တာဘယ်ကလာသလဲ; ဘတ္တာ is said to be a corruption of the Pali ပတ္တာ, a husband; *comp.* မွန်းရှင်။

မောင်မင့်, *pron.* you, *mas.*; used to an inferior.

မောင်မင်း, *n.* same; rather imperious or disrespectful; မောင်မင်းကြီး, same; usually used in a deprecatory sense, မလုပ်ပါနှင့်မောင်မင်းကြီးရယ်, သွားပါစေမောင်မင်းကြီးရယ်။

မောင်ရှင် (*commonly pron.* မောင်ရင်), *n.* a probationer for the Buddhist priesthood, ရှင်, သာမဏေ; မောင်ရှင်လောင်း, one about to become a probationer; Brother; *a term of compellation* addressed to men younger than one's self; *comp.* ကိုရှင်. Burmese parents frequently address their sons as မောင်ရှင်, after they have been probationers and have become laics again. It is sometimes, however, a style of address used indiscriminately by both men and women, toward young men whom they do not know; Burmese sisters usually address their younger brothers as မောင်ရှင်။

မောင်လည်နှမလည် (*pron.* မောင်လယ်နှမလယ်), *n.* mutual brothers and sisters-in-law, *e.g.*, Nga Pyu marries Nga Me's sister, and Nga Me marries Nga Pyu's sister, မောင်လည်နှမလည်တော်ကြသည်။

မောင်ဟာဝါ, *n.* Mr.; addressed to one whose name is not known; *see* မောင်ဘတ္တာ။

မောင်ဟိုတင်း, *n.* same; *see* မောင်ဘတ္တာ။

†မောင်မခေါ် (ပင်), *n.* the *Combretum extensum*. Where timber and bamboos are scarce, it is used for making the walls and floorings of temporary structures, and of the houses of the poor.

မောင်း, 1, *n.* the arm; လက်မောင်း, the upper arm; လက်ရုံး, the lower arm; a lever, turning on a pivot, မောင်းတုံး; *comp.* ကုတ်; a well pole, or pump handle, မောင်းလက်; the spring of a gun, သေနတ်မောင်း; a spring.

မောင်းဆုံး, *n.* the socket of the shoulder.

မောင်းကန့်လန့် (*pron.* ဂလန့်), *n.* a horizontal pivot.
မောင်းကန့်လန့်ကျင် (*pron.* ဂလန့်ကျင်), *n.* same.
မောင်းကော်, *v.* to prize; to move with a lever, to pry.
မောင်းကျောက် (*pron.* ဂျောက်), *n.* a kind of pestle used in cleaning paddy.
မောင်းချထား (*pron.* ဂျဒါး), *n.* a clasp knife.
မောင်းခွက် (*pron.* ဂွက်), *n.* the cup of a rice mortar.
မောင်းခွေး (*pron.* ဂွေး), *n.* the iron ring of the pestle of a rice mortar; a plain finger ring, မောင်းခွေးလက်စွပ်။
မောင်းစွပ်, *n.* a sleeve; any ornament worn on the arm.
မောင်းဆုံ, *n.* the cup of a rice mortar; *see* မောင်းခွက်။
မောင်းတင်, *v.* to set a spring; ထားကိုမောင်းတင်, to raise and open the blade of a knife; သေနတ်မောင်းတင်, to cock the trigger of a gun; တမောင်းတင်, to half-cock (a gun); နှစ်မောင်းတင်, to full-cock (a gun).
မောင်းတင်းကုပ်, *n.* a rice-pounding shed.
မောင်းတံ, *n.* the lever which raises the pestle of a rice mortar; any lever used for raising by pressure on a fulcrum; *comp.* ကုတ်; မောင်းတံကော်, မောင်းတံထိုး။
မောင်းထုတ်ဆန်, *n.* pestle-pounded rice, ready for use.
မောင်းပြော့, *v.* to be weak, as a spring, သေနတ်မောင်းပြော့။
မောင်းရင်း, *n.* the upper part of the arm, close to the shoulder.
မောင်းလက်, *n.* a pump handle; a pole suspended on a pivot for raising water.
မောင်းသန်, *v.* to be strong, as a spring, သေနတ်မောင်းသန်သည်; to be strong in the upper arm.
မောင်း, 2, *n.* a Burmese gong; formerly a measure of time equal to three English hours.
မောင်းကြော်, *v.* to expose (a malefactor), by beat of drum and declaration of his crime.
မောင်းခတ်, *v.* to proclaim by beat of gong, by way of giving information or warning to the public.
မောင်းတီး, *v.* to strike a gong, မောင်းထု။
မောင်းလက်, *n.* a gong stick, လက်ခတ်။
မောင်းလှည့်, *v.* to go about with a drum, as a crier or bellman.
မောင်း, 3, *v.* to threaten; *not used singly*; to drive; to drive away (an animal), ခွေးကိုမောင်းလိုက်ပါ။
မောင်းမဲ, *v.* to threaten, ခြိမ်းမောင်းသည်, ခြိမ်းခြောက်မောင်းမဲ, ကျွန်တော်ကိုမောင်းမဲပြီးထွက်သွားသည်, he threatened me and went away.
မောင်းလားချ, *v.* to exercise a horse.

မောင်း, 4, *v.* to be of a dark red or purple color, သည်ပုဆိုးအရောင်မောင်းလွန်းသည်၊လူငယ်နှင့်မတော်ပါ, the color of this *puhso* is too dark red; it is not suitable for a young man, မြတ်စွာဘုရားသည်၊မောင်းသောအရပ်မှ၊မောင်းသောရောင်ခြည်တော်ကိုလွှတ်တော်မူသည်, the most excellent Buddh sent forth, a dark red ray of light, from a dark red part (of his body) (118).

မောင်းထောင်အစ်, *n.* a kind of အစ် manufactured at the village of Maungtaung.

မောင်းထောင်ခွက်, *n.* a lacquered bamboo bowl, manufactured at the same village; a wooden bowl.

မောင်းမ, *n.* a female attendant or concubine of a king, ကိုယ်လုပ်တော်။

မောင်းမမိဿံ, *n.* same; မောင်းမမိဿံအခြွေအရံ၊ပရိသတ်။

မောနေယျ (*pron.* နေးယ), *n.* a series of the extremest austerities, so severe that during the time of a Buddh only one person is found capable of practising them; even the most enthusiastically religious person can practise them for only twelve years, those moderately so, for seven years, and those least enthusiastic, for seven days. It is incumbent on those who perform these austerities, wholly to eschew sleep; မောနေယျဆု, မောနေယျရဟန္တာ။

မောရဂိဝါကျောက်, *n.* a kind of stone used in alchemy.

မောရဂိဝါကြေးနီစားကျောက်, *n.* copper ore.

မောရဂိဝါငွေစားကျောက်, *n.* silver ore.

မောဟ, *n.* darkness, ignorance, folly; "*moha* is so called because it cleaves to that which is evil and does not cleave to that which is good." M.B.

မောဟကန်းကန်း, *adv.* in a nonplussed manner.

မောဟဖုံးလွှမ်း, *v.* to be enveloped in ignorance.

မောဟမှု, *n.* same as မောဟ; မောဟမှုမိတ်နှစ်ခု။

မော့, *v.* to turn up the face, to look up, မျက်နှာတဆိတ်မော့စမ်းပါ; သေနတ်ကိုမော့ထား, to elevate a rifle or gun.

မော့ကြည့်, *v.* same, သစ်ပင်ပေါ်မှာငှက်ကိုမော့ကြည့်စမ်း။

မော်, *v.* to be ascending, to be high in a slanting direction, as a path up a hill, လမ်းမော်တက်သည်; or a rapid in a river, ရေမော်ကျသည်, ရေမော်တွေပြီ၊သတိထားခတ်ကြ; to look forward in an upward direction; to be haughty, insolent, ထောင်လွှား; hence, အမော်, ရေမော်; to swagger, တယ်မော်သည့်လူ, လူမော်; to be bumptious.

မော်ကြည့်, *v.* to look forward in an upward direction, မျက်နှာကိုမော်မကြည့်ဝံ့အောင်ကြောက်သည်။

[illegible]- make (quite) a show of (eg. jewels) B s.v.

မော်ကြွား, *v.* to be overbearing, arrogant.

မော်တီးမော်ကန်း (*pron.* မော်ဒီးမော်ဂန်း), *adv.* in an insolent, swaggering manner.

†မော်ကွန်း (*pron.* ဂွန်း), *n.* a permanent inscription; a register, record of dates, boundaries, etc.; မော်ကွန်းမိုက်, မော်ကွန်းတင်, မော်ကွန်းထိုး, မော်ကွန်းရေး, မော်ကွန်းထိုးလောက်သည့်လူပါ။

မော်မိမော်မန်း, *adv.* heedlessly, carelessly, without an object, နမော်နမဲ့။

မော်ယော်, *n.* a kind of silk.

မို, *v.* to be elevated, raised in the centre, မောက်။

မိုမောက်, *v.* same, သည်မြေကြီးမိုမောက်နေသည်၊ ညီအောင်ညှိလိုက်ပါ, this ground rises in the centre; please level it; တောင်ပူဆာကလေးမိုမို, a little rising hummock.

မိုက်, 1, *n.* a crucible, or cupel, မိုက်ခွက်။

မိုက်အင်, မိုက်ခွက်, *n.* a flat cupel.

မိုက်စောက်, *n.* a deep cupel, လုံးစောက်။

မိုက်ဆရာ, *n.* one skilled in extracting gold or silver from old crucibles, မိုက်သူကြီး။

မိုက်ထုတ်, *v.* to extract gold or silver from old crucibles.

မိုက်လုံး, *n.* a deep cupel; *see* မိုက်စောက်။

မိုက်, 2, *v.* to be dark, မလင်း, မှောင်, မိုက်လိုက်သည့်မှာမဲနေရော့; to be ignorant, foolish, wicked, မဲ။

မိုက်ကန်း, *v.* to be blindly foolish, တယ်မိုက်ကန်းသည့်လူ။

မိုက်မဲ, မိုက်ရိုင်း, *v.* to be foolish and impolite.

မိုက်, 3, *v.* to measure with the breadth of the fist with the thumb erected; hence အမိုက်; ပြက်ဘယ်လောက်ရှိသလဲ၊မိုက်စမ်းပါ။

မိုဃ်း (Pali မေဃာ), *n.* the sky, the visible heavens; the clouds; rain; *comp.* တိမ်; မိုဃ်း and လေ are often used together in the same expletive way as ထိုင်းလေ and သွေးလေ။

မိုဃ်းအုံ, *v.* to be covered with clouds, as the heavens.

မိုဃ်းအုံ့, *v.* to be overcast, slightly overspread with clouds.

မိုဃ်းဥတု, *n.* the rainy season, မိုဃ်းရာသီ, မိုဃ်းကာလ။

မိုဃ်းဦး, *n.* the beginning of the rains; မိုဃ်းဦးကျ; မိုဃ်းဦးစော, to be early, as the rains; မိုဃ်းဦးနှောင်း, to be late, as the rains.

မိုဃ်းကာ, *n.* a screen from the rain, an awning.

မိုဃ်းကာအင်္ကျီ, *n.* a waterproof cape or coat.

မိုဃ်းကာလ, *n.* the rainy season; *comp.* ဥတု, မိုဃ်းဥတု။

မိုဃ်းကုန်, *v.* to terminate, as the rainy season.

မိုဃ်းကုပ် (*pron.* ဂုပ်), *n.* the place of the apparent junction of the sky

and earth, the horizon, ပဲခူးကွင်းဘယ်လောက်ကျယ်သည်မပြောနှင့်တော့၊ မိုးကုပ်ကျွဲဒါဲ (*Colloq.*).
မိုးကောင်း, *v.* to rain abundantly throughout the season.
မိုးကောင်းကင်, *n.* the sky.
မိုးကောင်းငှက်, *n.* the broad-billed roller.
မိုးကြိုး, 1, *n.* an alloy of copper and gold used in making finger rings, ear tubes, etc., မိုးကြိုးလက်စွပ်, မိုးကြိုးနားတောင်း။
မိုးကြိုး, 2 (*pron.* ကြိုး), *n.* a thunderbolt, မိုးကြိုးစက်။
မိုးကြိုးကွင်း, *v.* to cause a stroke of lightning to deviate.
မိုးကြိုးကွင်းတိုင်, *n.* a lightning conductor.
မိုးကြိုးစက်, *n.* a thunderbolt; a galvanic battery.
မိုးကြိုးထစ်, *v.* to thunder in short claps.
မိုးကြိုးပစ်, *v.* to strike, as lightning, မိုးကြိုးပစ်၍သေသည်, he was struck dead by lightning; မိုးကြိုးပစ်ထန်းလက်ကာ, to screen one's self with a *tan* leaf, to avoid being struck by lightning, *i.e.*, to meet a difficulty, or danger, with insufficient means of resistance; မမှန်သည့်စကားပြောမိလျှင်၊မိုးကြိုးပစ်စေ, if I should speak untrue words, may I be struck by lightning.
မိုးကြိုးရောင်, *a.* bluish red, နီပြာပြာ။
မိုးကြိုးသံ, *n.* thunder.
မိုးကြိုးသွား, *n.* a thunderbolt, မိုးကြိုးစက်။
မိုးခေါင် (from ခေါင်, to be out of the way), *v.* to be dry, as the clouds; not to rain in season, မိုးခေါင်ရေရှား။
မိုးခေါ်, *v.* to long for rain, as men and animals; *lit.* to call the rain.
မိုးခို, *v.* to stay through the rainy season; to take shelter from the rain.
မိုးချုန်း, *v.* to thunder, မိုးခြိမ်း။
မိုးချုပ်, *v.* to shut in, (close) as evening, မိုးချုပ်း။
မိုးငွေ့, *n.* humid air, နှင်းငွေ့။
မိုးစာ (*pron.* ဇာ), *n.* a kind of sparrow.
မိုးစဲ, *v.* to cease raining, မိုးတိတ်သည်။
မိုးစွေ, *v.* to rain incessantly; to be showery.
မိုးစွေငှက်, *n.* the English swallow, *Hirundo rustica*; *comp.* ပျံလွှား။
မိုးဆင်, *v.* to have the appearance of coming rain, as the sky: *more than* မိုးနာ။
မိုးဆော့, *v.* to rain in frequent showers.
မိုးဆွံ့, *v.* to be scanty, as rain in the rainy season, မိုးဆွံ့ပါး။
မိုးဆွေ (ပင်) (*pron.* ဇွေ), *n.* a kind of tree, အဆင်းရှိသော၊အနံ့မရှိသော မိုးဆွေပန်း။

ယှိုယ်းကုပ်စက်ရိုင်   horizon B slip

ပ္ဍဲယ် ဗြုၚ်း ဝိ-   B s.v.

spend, stay a year (of laymen; cf. ဝါဓိ- for monks) HMG

မိုးတိတ်, *v*. [redacted] e raining, မိုးစဲ။
မိုးတိမ် (*p*[redacted], *n*. a cloud.
မိုးတွင်းသေ[redacted] pecies of sundew, ကျေးသံပန်း။
မိုးထင်း, *v*. [redacted] ain-stained, as clothes.
မိုးနကြီး, *n*. [redacted] kanese name for the green bee-eater, ပုစဉ်းထိုးငှက်။
မိုးနံ, *n*. a [redacted] plant.
မိုးနာ, *v*. t [redacted] threatening aspect, as the clouds; *lit*. the sky is sick.
မိုးနှင်း, *n*. [redacted] e rainy season, a rain-fog.
မိုးနွံ (ပင်) [redacted] growing into a thorny bush, from eight to ten feet [redacted] ing ovate, glossy leaves. The root of this plant is [redacted] th salt and administered to persons who exhibit p [redacted] mptoms of smallpox.
မိုးနှောင်း, *n*. the [redacted] the rains; *v*. to be late, as the rainy season.
မိုးပက်, *v*. to be [redacted] rain.
မိုးပါး, *v*. to be [redacted] as a rainfall.
မိုးပေါက်, *n*. a d [redacted] ain, မိုးပေါက်ကျ။
မိုးပြေ, *n*. a sudd [redacted] l. မိုးပြေး, *n*. a passing shower.
မိုးပြောက်, *v*. to [redacted] potted, as clothes.
မိုးပွင့်, *n*. snow; [redacted] ar up and be sunny.
မိုးဖွဲ, *n*. fine rain [redacted]
မိုးဖွဲကျ, မိုးဖွဲဖွဲ [redacted] drizzle.
မိုးမခ, 1 (from ခ [redacted] ourt to), *n*. the willow; so called because it flourishes inde [redacted] of rain.
မိုးမခ, 2, *n*. the *S*[redacted] *asperma*, a kind of orchid.
မိုးမိ, *v*. to be over [redacted] y a shower of rain, or by a rainstorm.
မိုးမြည်, *v*. to rumb [redacted] e sky, to thunder.
မိုးမြေလယ်ယာကိုင်းကျွန်း, *n*. a collective term for cultivable land.
မိုးမှုန်, *v*. to be misty, dusky, as the atmosphere before rain; *comp*. လေမှုန်။
မိုးမှောင်ကျ, *v*. to become dark, as the sky with rain-clouds, မိုးရိပ်။
မိုးမှိုင်း, *v*. to lower, as the sky, မှောင်ကျသည်။
မိုးရွာ, *v*. to rain.
မိုးလင်း, *v*. to dawn; to clear up, as the sky after rain, to become fair, မိုးလင်းလျှင်မြင်းပွဲဖြစ်စရာရှိသည်; မိုးလင်းစပြုပြီ။
မိုးလယ်, *n*. the middle of the rainy season, မိုးလယ်မိုးနှောင်းကောင်း။
မိုးလေပြင်း, *v*. to be stormy, boisterous.
မိုးသက်မုန်တိုင်း (*pron*. မိုင်း), *n*. a storm, tempest.

မိုဃ်းသက်လေ, *n.* wind precursing a storm.

မိုဃ်းသား, *n.* a dark rain-cloud, မိုဃ်းသားတက်။

မိုဃ်းသီး, *n.* hail; large sago.

မိုဃ်းသီးကျ, *v.* to hail, မိုဃ်းသီးကြွေသည်။

မိုဃ်းသောက်, *v.* to be early in the morning, be[illegible]rise; မိုဃ်းသောက်ချိန်, the dawn, မိုဃ်းသောက်လပ (*pron.* [illegible]ဃ်းသောက်လပအခါသွားပါမည် (*Colloq.*).

မိုဃ်းသောက်ထ, *v.* same as မိုဃ်းသောက်။

မိုဃ်းသောက်ယံ, *n.* the time just before dawn.

မိုင်းကိုင်စက္ကူ, *n.* a paper made in မိုင်းကိုင်, one [illegible] States.

မိုင်းမ, *v.* to help, aid, assist, ညီညာ, ကျွန်တော[illegible]ညီလုပ်တော်မူကြပါ, မိုင်းမကြည့်ရှုပါ။

မို့, 1, *v.* to be elevated, raised in the centre[illegible]

မို့, 2, *v.* to be slightly raised or swelled, a[illegible] appearance of a mountain at a distance, ဟိုကတောင်မို့မို့ကြ[illegible]လား။

မို့, 3, *n. affix causative,* because of, on acco[illegible]*olloq.*); *frequently preceded by* လို့; ခင်ဗျားတယောက်တည[illegible]ည့်ခံသည်၊နှစ်ယောက်သုံးယောက်ဧည့်မခံနိုင်ပါ; စိတ်ဆိုးလို့မို့ ပြော[illegible]ပါ၊ မေတ္တာရှိလို့သာ ပြောပါသည်; *sometimes preceded by* သို့[illegible]ပြောသည်, သို့မို့ကြောင့် ပြောသည်။

မို့တုံး, *a contraction of* မဟုတ်တုံး; *used as* [illegible] *negative, affixed to an assertive affix* (*colloq.*), ခင်ဗျား[illegible]ဒယ်လို့ကျွန်တော်အကြံပျက်စီးသည်မို့တုံး; *equivalent to* မဟုတ်ပါ[illegible] မဟုတ်ပါဘူး; သင့်ကိုဆိုးမသည်မို့တုံး။

မို့လား, *a contraction of* မဟုတ်လား, *sam*[illegible]င်းအောင်၊ ဆောင်တိုင်းမြောက်မို့လား၊မင်းလိမ္မာလို့မို့လား။

မိုး, *v.* to cover without contact, to sprea[illegible]ead, as an umbrella, ထီးမိုး; to hold a *da* in a threatening manner over a person, ထားနှင့်မိုးသည်, ထားနှင့်မိုး၍ပစ္စည်းကိုတောင်းသည်; *comp.* လွှမ်း; to be chief, superior, အုပ်, ကဲ; hence အမိုး; to excel, surpass, ခင်ဗျားအကြံကျွန်တော်အကြံထက်မိုးလာသေးသည်, သည်မြို့ပေါ်မှာအကြီးပွဲလုပ်လို့မိုးနေသည်, သူ့ဉာဏ်မိုးနေသည်။

မိုးကာ, *v.* to shelter, ward off from overhead; to cover from some evil.

မိုးနှီး, *n.* thin strips of bamboo, used for tying thatch down upon the bamboo framework of the roof of a house.

†မိုးတိုးမတ်တတ် (*pron.* မိုး), *adv.* standing in an erect posture; standing for a little while, as when one stops for a moment in a walk; *comp.* မတ္တ, and ခဏမတ္တ; ခဏမိုးတိုးမတ်တတ်ကြွခဲ့ပါ, မိုးတိုးမတ်တတ်မနေနှင့်,

မိုးတိုးမတ်တတ်လမ်းရှောက်သည်, ရဒဂ်မိုးတိုးမတ်တတ်မြင်လိုက်သေးသည်။

မျက်, 1, *n.* a gem, precious stone, ကျောက်မြတ်; မျက်ကိုးပါး, စိန်, diamond; ပတ္တမြား, ruby; ကျောက်မျက်ရွဲ; မြ, emerald; ဂေါမုတ်, garnet; နီလာ, sapphire; ပြုရား; ဥဿဘယား, topaz; မဿရကန်။

မျက်အိမ်, မျက်အိုး, *n.* an ouch, the socket in which a stone is set, including both the collet and the bezel, ကျောက်မျက်အိုး။

မျက်ပါး, *n.* gold or silver leaf, ရွှေမျက်ပါး, ငွေမျက်ပါး; used also in respect to other metals, as ကြေးနီမျက်ပါး, ကြေးဝါမျက်ပါး; မျက်ပါးခတ် (119).

မျက်မွန်, မျက်ရှင်, *n.* same as မျက်, ပတ္တမြားမျက်မွန်။

မျက်ရွဲ, *n.* same; also a particular kind of precious stone, ကျောက်မျက်ရွဲ။

မျက်, 2, *n.* the eye; *seldom used except in composition*; မျက်စိ။

မျက်ကန်း, *a.* blind, (*impolite*); မျက်မမြင်, to be blind (*polite*).

မျက်ကလဲဆန်ပြာ, *adv.* looking about wildly from fright; ကြောက်လွန်း လို့ မျက်ကလဲဆန်ပြာနေသည်, သည်လူမျက်လုံး မျက်ကလဲဆန်ပြာ ဖြစ်နေသည် (*rare*); မျက်လုံးဝိုင်း။

မျက်ကွက်, *n.* grated work, open work made in squares; a trellis, ဆင် မျက်ကွက်ထိုး, ဆင်မျက်ကွက်ရက်သည်။

မျက်ကွင်း, *n.* the eye socket, မျက်တွင်း။

မျက်ကွင်းညို, *v.* to be dark under the eyes.

မျက်ကွယ်, *adv.* out of sight, မျက်ကွယ်မှာအတင်းပြောတတ်သည်။

မျက်ခမ်း, *n.* the edge of an eyelid.

မျက်ခမ်းစပ်, *v.* to have red edges to the eyelids without eyelashes; to be blear-eyed.

မျက်ခုန်း, *n.* the arch over the eye, the eyebrow.

မျက်ခုန်းမွေး, *n.* the hair of the eyebrow.

မျက်ခုန်းရိုး, *n.* the bone under the eyebow.

မျက်ချစ် (ဆေး), *n.* a medicine or charm to excite love, အနူဆေး, မျက် နှာချစ်ဆေး, မျက်နှာပွင့်, အားဆေး; an aphrodisiac.

မျက်ချေး, *n.* the exudation of the eye (*vulgar*), မျက်ဝတ် (*elegant*).

မျက်ချို, *adv.* with a sweet smiling face.

မျက်ချိုကျွေး, *v.* to allure with a smiling countenance.

မျက်ချိုသွေး, *v.* to allure.

မျက်ခြား, *a.* a term applied to bullocks which have a small patch of white hair outside the outer corner of each eye. To frequently purchase bullocks possessing this mark, is supposed to bring ill-luck.

မျက်ခြေပြတ်, *v.* to lose sight of, ရှေ့လူကိုနောက်လူကမျက်ခြေပြတ်သွားမလိုက်နိုင်။

မျက်ခွက်, *n.* the face, မျက်နှာ။

မျက်ခွံ, *n.* an eyelid, မျက်လွှာ။

မျက်စည်း (*pron.* စဉ်း), *n.* collyrium, eyewater, medicine for the eyes, မျက်စည်းဆေး. This medicine is injected into the eyes of horses and cattle when they are in bad condition, or have been much exposed to the sun; one recipe is ကွမ်းရွက်၊လေးညှင်း၊ဆေးရွက်၊ဆား; these ingredients are ground up together to a consistency and mixed with water, မျက်စည်းခတ်; မျက်စည်းဘော်, *v.* to compound such medicine.
မျက်စပစ်, *v.* to give a hint with the eyes, မျက်ရိပ်ပေး။
မျက်စိ, *n.* the eye, မျက်စိမျက်နှာမှတ်ထားပါ; မျက်စိတမှိတ်, in the twinkling of an eye; မျက်စိတဆုံး, မျက်စိတသတ်, as far as the eye can see; ဗိုလ်ဘုရားမျက်စိဆုံးလောက်ရှိတိုင်အောင်သွားဟန်မှူ၍တာဝတိံသာသို့တက်လေ၏။
မျက်စိစောင်း, *v.* to be squint-eyed, cross-eyed, မျက်စိစွေ။
မျက်စိစွန်, *v.* to have a sty on the eyelid.
မျက်စိစွေပြ, *v.* to wink at, insultingly.
မျက်စိပြူး, *v.* to be prominent, as the eyes.
မျက်စိဖန်, *v.* to be dazzled.
မျက်စိဖုံးအုပ်, *v.* to hoodwink; to blind by covering the eyes.
မျက်စိဖြူ, *v.* to be wall-eyed.
မျက်စိရှင်, *v.* to be quick-sighted, မျက်ရိပ်ကောင်းသည်။
မျက်စိလေးလံ, *v.* to be drowsy.
မျက်စိသိ, *v.* to be purblind, မျက်စိမှုန်သည်။
မျက်စိသူငယ်အိမ်, *n.* the pupil of the eye, မျက်ခွေ, မျက်ဆန်။
မျက်စောင်းထိုး, *v.* to cast a side glance in anger, threateningly, or from strong personal dislike, dissatisfaction, scorn, or disdain; *see* ပြန်စောင်း; မျက်စောင်းထိုးနေသည်။
မျက်ဆန်, *n.* the pupil of the eye, မျက်ခွေ။
မျက်တောင်, *n.* the eyelashes, တညလုံးမျက်တောင်တခတ်မျှမအိပ်ရ, မျက်တောင်မြေး၍မှုးမှိုင်တွေဝေသည်ကိုမြင်ရသည်။
မျက်တောင်ခတ်, *v.* to wink.
မျက်တွင်း, *n.* the socket of the eye; *see* မျက်ကွင်း; မျက်လုံးအိမ်။
မျက်တွင်းချောင်, *v.* to have the eyes sunken from illness or want of sleep, မျက်တွင်းကျ။
မျက်တွင်းဟောက်, *v.* to be hollow-eyed.
မျက်ထောင့်, *n.* a corner of the eye.
မျက်နက်, *n.* the black of the eye, တိမ်ကျသို့မျက်နက်ဖုံးနေသည်။
မျက်ပြည်, *n.* a tear; *see* မျက်ရည်။
မျက်ပြ, *n.* the *Melastoma malabathricum*, an evergreen, branched shrub from one to six feet high, thick-set with spines.
မျက်ဖြူ, *n.* the white of the eyes.

မျက်ဖြူဆိုက်, *v.* to show the white of the eyes, as in sudden fright.
မျက်မည်း, *n.* the black of the eye; *see* မျက်နက်။
မျက်မုန်းကြိုး, *v.* to resent, feel ill-will, မျက်မုန်းအားကြိုး, ကျွန်တော်ကိုအမိုး ရမင်းမျက်မုန်းကြိုးနေသည်။မကြာမှီအရေးကျလိမ့်မည်။
မျက်မုန်းလို, *v.* same (*rare*).
မျက်မြင်တလွှာ, *n.* a scene, view presented to the eye.
မျက်မှန်, *n.* spectacles, eyeglasses, သည်မျက်မှန်ကြည်၏လား, are these spectacles clear? သည်မျက်မှန်တယ်မျက်စိအေးသည်, these spectacles are very cool to the eyes.
မျက်မှန်းကောင်း, *v.* to be skilled in making an ocular estimate, *i.e.*, of the height or weight of anything.
မျက်မှန်းတမ်း, *v.* to have the view fixed on, to aim at, to intend, သည်ဥစ္စာဝယ်မည်လို့မျက်မှန်းတမ်းထားသည်, မျက်မှန်းတမ်းဝယ်သည်, သည်အိမ်မျက်မှန်းတမ်းလက်ညှိုးထိုး၊အဆိုးဘယ်လောက်ကုန်မည်ထင်ပါသလဲ။
မျက်မှန်းတမ်းမိ, *v.* to have an indistinct recollection of; to guess at, မှန်းမိ; to have a distinct impression of, ခင်ဗျားကိုတခါမျက်မှန်းတမ်းမိလျှင်မမေ့နိုင်ပါ, should I once get your face imprinted on my memory, I could not forget you.
မျက်မှောက်, *n.* the space before one's eyes, presence; present time; သည်မှန်ကျွန်တော်နေ့တိုင်းမျက်မှောက်ကြည့်နေသည့်မှန်ဖြစ်ပါသည်။
မျက်မှောက်ထင်ထင်, *adv.* openly, clearly; sincerely, ထိုအခါမူကား၊မျက်မှောက်ထင်ထင်မြင်ရကြလိမ့်မည်။
မျက်မှောက်ပြု, *v.* to regard an absent person or thing as present, အခြားသို့သွားသော်လည်း၊ကျွန်တော်ကိုမျက်မှောက်ပြုပါ။ TMLJ ii.3
မျက်မှောင်, *n.* the arch over the eye, the brow of the eye, မျက်ခုံး; မျက်ခုံးမျက်မှောင်; မျက်မှောင်မွေးဆက်, to meet, as the eyebrows.
မျက်မှောင်ကုပ်, *v.* to have a naturally scowling countenance, မျက်မှောင်ကုပ်ကြီးအလွန်ကြောက်စရာကောင်းသည်။
မျက်မှောင်ကြား, *n.* the space between the eyebrows.
မျက်မှောင်ကြုတ်, *v.* to scowl, look stern, dark, angry, threatening; to glower.
မျက်မှောင်တန်း (*pron.* ဒန်း), *n.* the eyebrows, မျက်ခုံးမွေး။
မျက်ရစ်, *n.* the iris; any thing resembling the iris.
မျက်ရည်, *n.* a tear.
မျက်ရည်ဥ, *v.* to have a tear formed in the eye.
မျက်ရည်ကျ, မျက်ရည်ယို. *v.* to weep; မျက်ရည်စီးကျ, to stream with tears, as the eyes.
မျက်ရည်ခံ, *n.* a certain spot under the inner corner of the eye.

မျက်ရည်စက်, *n.* a tear-drop, သည်မိန်းမလားလားမကောင်း၊ယောကျ်ားသေ လို့မျက်ရည်စက်မျှမခန်းသေးဘဲ၊ယောကျ်ားတယောက်ကိုယူပြန်ပြီ။
မျက်ရည်လွယ်, *v.* to be easily moved to tears.
မျက်ရည်ဝဲ, *v.* to have the eyes filled with tears, ဝမ်းနည်းလွန်းလို့မျက် ရည်များဝဲလျှည့်နေသည်။
မျက်ရိပ်, *n.* a hint given by the eye, မျက်ရိပ်ပြ။
မျက်ရိပ်ကောင်း, *v.* to be quick-sighted, မျက်စိရှင်။
မျက်ရိပ်ပေး, *v.* to give a hint by winking, မျက်ရိပ်သိ။
မျက်ရိပ်မျက်ခြေကောင်း, *v.* to be quick-sighted; *see* မျက်ရိပ်ကောင်း။
မျက်လုံး, *n.* the eyeball.
မျက်လုံးအိမ်, *n.* the socket of the eye, မျက်ကွင်း, မျက်တွင်း။
မျက်လုံးပြူး, *v.* to have protuberant or prominent eyes.
မျက်လုံးဝင်း, *v.* to have bright lustrous eyes.
မျက်လုံးဝိုင်း, *v.* to roll the eyes about from fear; *see* မျက်ကလဲဆန်ပြာ။
မျက်လှည့်ပြ, *v.* to practise legerdemain; မျက်လှည့်ပွဲ။
မျက်လှည့်သမား, *n.* a juggler, conjuror, မျက်လှည့်ဆရာ။
မျက်လွှာ, *n.* the eyelid, regarded as covering the eye, ဖုံးအုပ်သောမျက်လွှာ; the cornea, ကြည်လင်သောမျက်လွှာ။
မျက်ဝတ်, *n.* the exudation of the eye; *more elegant than* မျက်ချေး။
မျက်, 3, *v.* to be angry, စိတ်ဆိုး; hence အမျက်, ဒေါသမျက်; လူချင်းမျက် နေကြသည်။
မျက်, 4, *n.* a species of prominent-ligament shell.
မျက်, 5, *v.* to stick in the throat, အရိုးမျက်သည်။
မျက်နှာ, *n.* the face, the countenance, မျက်ခွက်; surface; the disc of an orb; a quarter of the heavens, or a cardinal point, အရပ်လေးမျက်နှာ။
မျက်နှာအထား, *n.* the looks, aspect.
မျက်နှာအနေ, *n.* the natural aspect; မျက်နှာလက္ခဏာ, မျက်နှာအနေကောင်း သည်, မျက်နှာအနေပျက်သည်။
မျက်နှာအန်း, *v.* to be swollen, as the face.
မျက်နှာကောင်းရ, *v.* to find favor.
မျက်နှာကြက် (*pron.* ကျက်), *n.* a canopy, ဗိတာန်; a ceiling.
မျက်နှာကြည်သာ, *v.* to have a pleasant countenance.
မျက်နှာကြည့်, *v.* to regard a person, *i.e.*, to favor a person on account of his wealth, position, etc. (*reproachful*), မျက်နှာလိုက်သည်။
မျက်နှာကြီး, မျက်နှာများ, *v.* to be distinguished; to have many friends; မျက်နှာများ, when applied to women, is a term of reproach.
မျက်နှာကြောတည့်, *v.* to be on good terms with another; *see* တည့်။

[illegible] teargas bomb H .7.62 [illegible]

[illegible] [illegible]:- "be in bad graces of, or bama thamain

မျက်နှာခေါက်ထူ, *v.* to be thick-skinned, fat and gross in the face (*abusive*), လူပုံကလည်းမျက်နှာခေါက်ထူကြီးနှင့်။

မျက်နှာချင်းဆိုင်, *adv.* face to face, directly opposite, မျက်နှာချင်းဆိုင်အိမ်ဆောက်သည်, မျက်နှာချင်းဆိုင်စကားပြောသည်, သည်အမှုရှင်းလင်းအောင်မျက်နှာချင်းဆိုင်ထုချေပါရစေ။

မျက်နှာချယ်, မျက်နှာချေ, *n.* a preparation of flour used in smearing the face, မျက်နှာချယ်ထိမ်း, မျက်နှာချယ်ဘော်, ဆန်ပုပ်မှုန့်, ကသယ်မှုန့်။

မျက်နှာချို, *v.* to have a sweet, pleasant countenance.

မျက်နှာငယ်, *v.* to have a humble and obscure station in life; to have few friends.

မျက်နှာစာ (*pron.* ဇာ), *n.* the space before, ရှေ့ဉပစာ; presence, ရင်ပြင်, ရှေ့မျက်နှာစာကမထားနှင့်။

မျက်နှာစိမ်း, *v.* to be unacquainted, unfamiliar with; *n.* a stranger.

မျက်နှာညို, *v.* to be dark in countenance, ဤစကားကိုပြောလျှင်မြို့မျက်နှာညိုသွားသည်။

မျက်နှာညှိုး, *v.* to be dejected in countenance, whether from illness or from uneasiness of mind.

မျက်နှာတခြမ်းပုံ, *n.* a profile.

မျက်နှာတံမိုးလိုက် (မျက်နှာတံမိုး, *lit.* the bribe of countenance), *v.* to be influenced in deciding a lawsuit, or any dispute, by the official or social status of one of the parties.

မျက်နှာထား, *v.* to look stern, set the face against; *n.* looks, aspect; assumed aspect; a stern aspect; ရှေ့ကအရောတဝင်နေကြသည်၊ယခုအလွန်မျက်နှာထားသည်။

မျက်နှာထားကောင်း, *v.* to be sober, grave, composed in countenance, မျက်နှာကြက်သရေရှိသည်။

မျက်နှာထားကြီး, *v.* to look over-stern and severe, မျက်နှာထားကြီးနှင့်တွေ့လို့ရှုတ်ဆက်ဝံ့စရာမရှိဘူး။

မျက်နှာထူ, *v.* to be forbidding in countenance, harsh, surly, မျက်နှာအောက်သည်။

မျက်နှာထောက်, *v.* to esteem a person for his wealth, position, etc., မျက်နှာကြည့်။

မျက်နှာနာ, *v.* to have a feeling of constraint towards another, မျက်နှာနာသည့်လူမှုရှင်း။

မျက်နှာပန်း, *n.* Tenasserim lancewood.

မျက်နှာပုပ်, *v.* to be forbidding in countenance, မျက်နှာအောက်သိုးသိုးဖြစ်သည်။

မျက်နှာပိုးသတ် (*pron.* ဗိုး), *v.* to compose the countenance, အင်မတန်ရယ်ချင်ပေမယ်လို့၊မျက်နှာပိုးသတ်ထားရသည် (*Colloq.*).
မျက်နှာပိုးသေ, *v.* to be composed in countenance, grave, severe.
မျက်နှာပျက်, *v.* to blush; to have a change of countenance, as from illness; to lose countenance or favor (of another), လူချင်းမျက်နှာပျက်မခံချင်လို့၊အောင့်ပေါင်းရသည်။
မျက်နှာပြ, *v.* to show the face; to appear before some authority.
မျက်နှာပြင်, *n.* surface, superficies.
မျက်နှာပြု, *v.* to look toward; to stand with the face or front toward; to front, as a house; to make effort, in order to gain countenance; ခင်ဘျားဘယ်ကိုမျက်နှာပြုလို့အိမ်ဆောက်သလဲ။
မျက်နှာပြောင်တိုက် (*pron.* ပြောင်), *v.* to be impudent, shameless, to behave with effrontery, မရှက်မကြောက် မျက်နှာပြောင်တိုက်ပြီး လုပ်ဝံ့သည်; to behave in a bold impudent manner.
မျက်နှာပွင့်, *n.* a medicine or charm to excite love, အနူ. မျက်ချစ်။
မျက်နှာဖုံး, *n.* a veil, covering for the face; a mask, ဝဲလာဝါ။
မျက်နှာဖျက်, *v.* to damage the good name or reputation of another.
မျက်နှာဖျော့, *v.* to be pale-faced, မျက်နှာဖျော့တော့တော့။
မျက်နှာမည်း, *v.* to be dark complexioned. When apprehensive that a European will decide against him, in a dispute in which a European and Burman are concerned, a Burman is apt to remark, မျက်နှာမည်းနှင့်မျက်နှာဖြူမတူ။
မျက်နှာမူ, *v.* to look towards.
မျက်နှာမဲ့, *v.* to be without friends.
မျက်နှာမြင်, *v.* to bring forth a child, ဘွား, ဖိုးဝင်, မွေး, ဘွားမွေး။
မျက်နှာရ, *v.* to gain countenance, obtain favor, အမိုးရထံမျက်နှာရအောင်သွားပြီးလက်ဆောင်ဆက်သည်။
မျက်နှာရည်, *n.* the character; the expression of the countenance, မျက်နှာရည်မျက်နှာထားအလွန်သိမ်မွေ့သည်။
မျက်နှာရိပ်, *n.* the cast of countenance.
မျက်နှာရွေး, *v.* to be particular in the choice of friends, မျက်နှာရွေးတတ်သည့်သူငယ်ကလေး, မျက်နှာရွေးသည့်မြင်း။
မျက်နှာရွှင်, *v.* to be bright and happy in countenance.
မျက်နှာလိုက်, *v.* to favor a person on account of his rank or position, မျက်နှာထောက်။
မျက်နှာလွှဲ, *v.* to turn away the face, whether from dissatisfaction, or from desire to leave the business without interfering, သည်အမှုကို

မကြည့်ချင်ဘူး၊ မျက်နှာလွှဲနေသည်, မင်းကြီးမျက်နှာလွှဲလျှင်၊ မြို့အုပ်မောင်သ
ကလေးချက်ခြင်းရကွဲရောက်မည်, ကျွန်တော်သားအလုပ်ကိုမျက်နှာလွှဲရပြီ။
မျက်နှာသစ်, *v.* to wash the face.
မျက်နှာသစ်တော်ရေကျ, *v.* to wash the face on rising in the morning, as a king; to awake, as a king.
မျက်နှာသာပေး, *v.* to countenance (in doing wrong).
မျက်နှာသိ, *n.* an acquaintance, အသိအကျွမ်း။
မျက်နှာသုတ်ပဝါ, *n.* a towel for the face.
မျက်ပါးခတ်, *v.* to beat out gold leaf (ရွှေဆိုင်း).
မျည်း, 1, *v.* to be sleepy, or to sleep; *not used singly*; hence ငိုက်မျည်း, မှောက်မျည်း။
မျည်း, 2, *v.* to be weak, exhausted, cast down, dejected; *not used singly.*
မျည်းငွေ့, မျည်းနွမ်းငွေ့, မျည်းပြေ့, *v.* same (*rare in colloq.*).
†မျည်းတို, မျည်းရှည်, *n.* a kind of military coat, short or long, မျည်းရှည်ဝတ်ဆင်ရသည်။
မျည်း, 3 (*pron.* မျဉ်း), *n.* a ruler, ruling line, or a ruled line; ရွှေမျည်းဝိန်း, to be entirely gilded, as the edges of a book, or palm leaf writing; ရွှေမျည်းကြိုဆစ်, to be two-thirds gilded, the remaining (central) part being colored with vermilion, as the edges of a palm leaf writing; မျည်းနီ, to be entirely colored with vermilion, as the edges of a palm leaf writing; မျည်းဖြူ, to be without any coloring matter, as the edges of a book or palm leaf writing; a rule of action; စည်းမျည်းသေ, to be systematic, methodical, well regulated; ရွှေမျည်းစွယ်သတ်, a Burmese legal work, which treats of the law of inheritance, etc.
မျည်းကြောင်း (*pron.* မျဉ်းကြောင်း), *n.* a ruled line.
မျည်းကြိုး (*pron.* မျဉ်းကြိုး), *n.* a ruling line, တံမျည်း, တံမျည်းချည်။
မျည်းချ, *v.* to rule with a ruler.
မျည်းတံ (*pron.* မျဉ်းခံ), *n.* a ruler, တံမျည်း။
မျည်းတံချ, *v.* to mark with lines by a ruler, မျည်းပစ်, မျည်းကြောင်းဆွဲ။
မျည်းပူး, *n.* a flat, parallel ruler.
မျည်းလုံး, *n.* a round ruler.
မျည်းသား, *v.* to rule with a ruler, မျည်းချ။
မျှာ, *see* မြာ or မြာတိုင်, *n.* a stud, short post supporting a beam or other timber.
များ, *v.* to be many, မနည်း။
များပြား, *v.* to be abundant, ရန်ကုန်မြို့မှာစားစရာအလွန်များပြားသည်။

မျှားလျား, *adv.* in a hanging, suspensive manner; *comp.* တွဲလွဲ; This word appears to combine the meaning of တွဲလွဲ and ရှည်လျား, အင်္ကျီမျှားလျားကြီးဝတ်သည်, ပုဆိုးမျှားလျားကြီးခါးပိုထိုးသည်။

မှူ. *see* မြူ, *n.* a liquid measure of various capacities.

မျှော, **1**, *n.* a pole, slender post, မျှောခင်း, မျှောထိုး။

မျှော, **2**, *v.* to float down, to drift, သစ်ဘောင်ကြီးတခုမျှောလာသည်။

မျှော, **3**, *see* မြော, *v.* to faint away.

မျှော, **4**, *v.* to be long, stretched out long, ရှည်, ကာလမျှောသည်, ကာလမျှောလို့မေ့လျော့ကုန်ပြီ, ဖျည်းပုံတောင်းမျှောသည်။

မျောက်, **1**, *n.* a monkey; many varieties, as မျောက်စဉ်, မျောက်လဝှား, မျောက်လေဆွေး။ ; heads (of coin, etc.)

မျောက်သုပ်ရှစ် (ပင်), *n.* the *Siphonodon celastrinus*, a tree growing to the height of thirty or forty feet, bearing a fruit the size of a small citron.

မျောက်ကျား, *n.* the monkey-tiger.

မျောက်ကြိမ်, *n.* an inferior species of rattan, the *Flagellaria Indica.*

မျောက်ခါးပတ်, *n.* a species of *Bauhinia.*

မျောက်ဂုန်ညင်း (*pron.* ဂုန်), *n.* a kind of creeper, the *Derris sinuata.*

မျောက်ချော, မျောက်ငို, *n.* the *Lythrum fructicosum*; the *Homalium tomentosum*; so called because the bark of the tree is so smooth that monkeys experience the greatest difficulty in climbing it, and hence weep with vexation.

မျောက်ဆီး, *n.* the *Zizyphus rugosa*, a tree from twenty to thirty feet high, bearing a yellowish fruit the size of a small cherry.

မျောက်ညို, *n.* the Tavoy and Arakanese name for the white-eyelid monkey, မျောက်မျက်ကွင်းဖြူ။

မျောက်တငါ, *n.* the fisher monkey.

မျောက်ထိုင်ခုံ, *n.* a steersman's seat (*rare and impolite*), ပွဲစင်။

မျောက်နီ, *n.* the red-tipped, pig-tailed monkey, the *Inuus leoninus.*

မျောက်ပန်းကစား, *v.* to play at pitch and toss.

မျောက်ပုတီး, *n.* the long-haired, pig-tailed monkey.

မျောက်ပွဲ, *n.* a species of wild sword bean, the *Canavalia obtusifolia.*

မျောက်မင်းရွှေသံတီး, *v.* to play a low, soft kind of dirge (at Burmese funerals).

မျောက်မောင်းမ, *n.* the slow loris or sloth, of Bengal.

မျောက်မျက်ကွင်းဖြူ, *n.* the white-eyelid monkey.

မျောက်မှည်း, *v.* to be half asleep and half awake; to sleep for a short time; ခင်ဘွားမျောက်မှည်းသလိုဘဲဖြစ်သည်။

မျောက်ဝံ ~~Rhesu~~ Macacus mulatta, rhesus monkey ["common term"] (Hla Aung. Monkey kingdom 23, working peoples daily; suppl. 19.7.69: viii
cf. မျောက်ဗဒိုင်

မျောက်ဗဒိုင် Macacus mulatta, rhesus monkey ("more vulgar") Hla Aung 1969 (as above)
cf. မျောက်ဝံ

မျောက်ငြီးလွှ, *n.* a keyhole saw.
မျောက်မြွားမြက်, *n.* a kind of grass; spear grass.
မျောက်လက်, *n.* a hasp or long hinge; one kind of ပတ္တာ; an iron or wooden clamp; မျောက်လက်ကစ်သည်, မျောက်လက်ရိုက်သည်။
မျောက်လက်ဝါး (ပင်), *n.* a kind of creeper.
မျောက်လုတ်, *n.* a kind of tree, the mock-monkey; the *lacoocha* breadfruit. The bark of this tree, in times of scarcity, is substituted for the betel nut, which it somewhat resembles in taste.
မျောက်လုတ်ကြီး, *n.* the hairy breadfruit.
မျောက်လုတ်ငယ်, *n.* a small species of breadfruit, resembling a fig in appearance.
မျောက်လှေကား, *n.* a kind of creeper, the *Bauhinia scandens.*
မျောက်လှောင်, *n.* the Tavoy name for the slow loris.
မျောက်လှောင်ပျံ, *n.* the flying lemur, *Galacopithecus volans.*
မျောက်လျှော, *n.* the *Lythrum fructicosum*; *see* မျောက်ချော။
မျောက်လွှဲကြော်, *n.* the light colored variety of the white-handed gibbon or long-armed ape, the Hoolock monkey; *see* လွှဲကြော်။
မျောက်သန့်လျက်, *n.* the *Parkia insignis*, a leguminous tree, leafless in the hot season, sometimes attaining the height of a hundred feet.
မျောက်သုမှိတ်, *n.* a chief monkey; a threatical appellative frequently used in the ရာမဇာတ်။
မျောက်, 2, *n.* the potato or yam plant.
မျောက်ဥ, or သဘော်မျောက်ဥ, *n.* a potato, အာလူး။
မျောက်ဥကြီး, မျောက်ခေါင်း, *n.* a yam.
မျောက်ကျား, *n.* a kind of yam, the *Dioscorea crispata.*
မျောက်နီ, *n.* a yam with a dark purple root, the *Dioscorea atropurpurea.*
မျောက်ပွဲထုပ်, *n.* a kind of yam.
မျောက်ဖြူ, *n.* a large white yam, *Dioscorea globosa.*
မျောက်ရှင်, *n.* a kind of yam, the *Dioscorea versicolor.*
†မျောက်ဆိတ် (ပင်), *n.* a kind of tree, the elm; *comp.* မျောက်ဆိပ်. A decoction made from the leaves of this tree, when boiled with salt, is said to have cathartic properties, and to be efficacious in cases of dyspepsia and kindred maladies. The bark, ground up with salt, is said to make an excellent poultice for boils.
မျောက်နှဲ (ပင်), *n.* a kind of tree.
မျောက်မထား, *v.* to commit adultery, as a woman, လင်ဖောင်ထား. *Der.* မျောက်မျည်ထား။
မျောက်မျည်, *n.* death (*poetical*).

မျှောက်သားတော်, *n.* a correlate in marriage, whether husband or wife, အိမ်ထောင်ဘက်, ခင်ပွန်း။

မျို, *v.* to swallow; to restrain one's feelings, အောင့်; သူမမာအလွန်နာနေသည်၊ဆေးကိုမျှကောင်းကောင်းမမျိုနိုင်ဘူး, the invalid is very sick, he can scarcely swallow medicine; မပြောပါနှင့်ဆိုလို့မျိုထားရသည်, it was only because he said, "do not mention the matter," that I restrained my feelings.

မျိုဝင်, *v.* to be swallowed.

မျိုသိပ်, *v.* to restrain or stifle one's feelings.

မျိုက်, *see* မြိုက်, *v.* to be singed, scorched.

မျိုး (from အမျိုး, a race, kind), *n.* seed, seed grain, မျိုးစပါး။

မျိုးကပ်, *v.* to be in foal.

မျိုးကြိတောင်း, *n.* a bamboo basket used to convey seed for sowing.

မျိုးစပါး, *n.* seed paddy.

မျိုးစေ့, *n.* seed, seed grain.

မျိုးတင်စွပ်ဖား, *n.* a sledge for carrying young plants from the nursery to the field where they are to be transplanted.

မျိုးထောင်, *v.* to raise seed paddy.

မျိုးပဲ, *n.* seed pulse.

မျိုးရှိ, *v.* to have young, as some animals and birds (*more elegant than* ဗီးရှိ).

မြ, 1, *n.* an emerald, ကျောက်စိမ်း, ကျောက်စိမ်းမြခဲ။

မြစိမ်း, *n.* a kind of tree.

မြစိမ်းရောင်, *n.* emerald green.

မြပုခက်တော်, *n.* a poetical term for a royal cradle.

မြ, 2, *v.* to be cool, အေး, ချမ်း; *used in composition with* အေး; လေတိုက်သည်မှာမြနေရော့, သည်ရေမြမြပေါ်သည်။

မြ, 3, *v.* to be very sharp, keen, အလွန်ထက်; *not used assertively*; သည်ထားထက်လိုက်သည်မှာမြနေရော့, အလွန်ထက်မြလှစွာသောထား, သည်ထားကိုမြမြထက်အောင်သွေးပါ, သည်တုတ်ကိုမြမြထက်အောင်ချွန်ပါ။

မြက်, 1, *n.* grass; မြက်မုန်ညင်း, မြက်ခြေရင်း, မြက်သောက်, various kinds of grass.

မြက်ခင်း, *n.* green sward, a lawn, a meadow, မြက်ခင်းမြက်ပြင်။

မြက်ရိတ်ထား, *n.* a *da* for cutting weeds; a sythe.

မြက်ခြောက်, *n.* hay; မြက်ခြောက်စင်, a haymow.

မြက်ထုံး, *n.* a bundle or tuft of grass.

မြက်ထိုး, *v.* to weed, မြက်ထိုးခိုင်း။

မြက်ပင်, *n.* any plant of the grass genus.

[illegible] - 3 [illegible] sprain (/co: mye'-/ sprain back) q. [illegible]

မြက်ပေါင်း, *n.* a collection of weeds.
မြက်ဖုတ်, *n.* a clump of grass.
မြက်ယား, *n.* a kind of grass; *comp.* မျောက်မြွားမြက်။
မြက်ရွက်, *n.* a blade of grass.
မြက်လျှောမြွေ, *n.* the harmless, black-striped *tropidonotus.*
မြက်, 2, *see* မျက်, *v.* to stick in the throat.
မြက်, 3, *v.* to cut keenly, as a knife, အလွန်ထက်သည့်သင်တုန်းထား၊မြက်နေရသည်; to be pungent, as flavor, ငရုတ်သီးအရသာမြက်သည်; to be rather high priced, အသိုးမြက်သည်, အဘိုးတဆိတ်မြက်သည်ကွယ်၊လျှော့ပါဦး (*Colloq.*).
မြက်ခနဲ, *adv.* with a sudden sharp twinge, စစ်ခနဲထားရှလိုက်သည်မှာမြက်ခနဲနာသည်, အရိုးနှင်းမိလို့ခြေထောက်မြက်ခနဲနာသွားသည်, လက်ထိပ်အပ်ထိုးမိလို့မြက်ခနဲနာသည်။
မြက်စက်, *v.* to be pungent, as flavors; to feel a lively, sharp pain, particularly a sharp local pain from some penetrating or irritating application; *used adverbially only,* ဆေးနှိထိုးသည်အခါမြက်မြက်စက်စက်နာသည်။
မြင်, *v.* to see; *fig.* to foresee, to possess foresight, အလွန်မြင်သည့်လူ, a very farseeing man.
မြင်ပျင်း (*pron.* ဗျင်း), *v.* to hate to see; to dislike, hate, မုန်း, သည်သူကိုကျွန်တော်အလွန်မြင်ပျင်းသည်၊တနာရီလောက်မျှအတူတူမနေချင်ပါ။
မြင်မက်, *v.* to dream; *see* မက်။
မြင်သာ, *v.* to see with ease, မှန်ပြောင်းနှင့်ကြည့်လျှင်အလွန်ဝေးသောတောင်ပေါ်တွင်စေတီတော်များကိုမြင်သာပါ၏။
†မြင်တလင်းသား, *n.* a bastard child.
မြင်ဝါး, *n.* the *Dendrocalamus strictus*, a species of bamboo much used in building houses.
မြင့်, *v.* to be high; *comp.* ရှင့်, မား; to be exalted, excellent, မြတ်; to be distant in time, ကြာ, ကြာမြင့်။
မြင့်ရှင့်, *v.* to be erected, elevated, stuck up; *see* ရှင့်။
မြင့်မြတ်, *v.* to be surpassingly eminent, ဇိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်ကမြင့်မြတ်သောရှင်ဘုရင်အဖြစ်သို့ရောက်သည်။
မြင်း, 1, *n.* a horse, pony (120).
မြင်းကံကျေး, *n.* one who has charge of furnishing food for horses.
မြင်းကုန်သွယ် (or သည်), *n.* a horse-dealer.
မြင်းကုန်းပတ်ကြိုး, *n.* a surcingle, မြင်းဝမ်းပတ်။
မြင်းကျင့်သူ, *n.* a roughrider.
မြင်းကြောင်မျိုး, *n.* a zebra, မြင်းကျား။

မြင်းခင်း, မြင်းခင်းသဘင်, *n.* an annual festival formerly held by the King, for equestrian exercises.
မြင်းခံ, *n.* a horse-breaker.
မြင်းခိုး (*pron.* ငိုး), *n.* a horse-thief.
မြင်းချည်ကြိုး, *n.* a halter, a rope attached to a horse's head.
မြင်းခြေဆစ်, *n.* a stifle, မြင်းဒူးခေါက်ဆစ်။
မြင်းခွာ, *n.* a horse's hoof.
မြင်းစင် (*pron.* ဇင်), *n.* a gelding, မြင်းပြီး။
မြင်းစာ (*pron.* ဇာ), *n.* food for horses.
မြင်းစာကျင်း, မြင်းစာလောင်း, *n.* a horse trough.
မြင်းစီး (*pron.* ဇီး), *n.* the rider of a horse, a jockey.
မြင်းစီးကင်းစောင့်, *n.* a vidette, မြင်းစီးကင်းတပ်။
မြင်းစီးပုလိပ်, *n.* a mounted policeman, a police constable.
မြင်းစီးသူရဲ, *n.* a trooper.
မြင်းစု, *n.* mounted militia.
မြင်းစုဝန်, *n.* an officer in charge of the mounted militia.
မြင်းဆွဲအမြောက်တပ်, *n.* horse artillery.
မြင်းဇောင်း, *n.* a stable.
မြင်းတပ် (*pron.* ဒပ်), *n.* cavalry.
မြင်းတား, *n.* a fence of crossbars, a rail fence, ရက်မလျှိုမြင်းတား, မြင်းတားခတ်, မြင်းတားထိုး။
မြင်းတော်ခံ, *n.* one who attended the King's horse when he went to ride; မြင်းတော်ထိန်း, an equerry.
မြင်းထိန်း (*pron.* ဒိန်း), *n.* a horse keeper, groom.
မြင်းထီး (*pron.* ဒီး), *n.* a horse (male); *comp.* မြင်းမ။
မြင်းနှင်တံ, *n.* a horsewhip, မြင်းကြိမ်။
မြင်းပါးချုပ်, *n.* a headstall; ပါးချုပ်ထိုး, to make a headstall.
မြင်းပုလျှားရှည်, *n.* a long low-set horse, a Sidney-side Saxon.
မြင်းပျံ, *n.* a hippogriff.
မြင်းပြီး, *n.* a gelding, မြင်းစင်။
မြင်းပြေး, *n.* a race horse.
မြင်းပြိုင်, *v.* to race with horses; မြင်းပြိုင်တလင်း, a plot of ground containing a race course.
မြင်းပွဲ, မြင်းပြိုင်ပွဲ, *n.* a horse race, a race meeting. The Rangoon race meeting is usually designated တာပတ်ပွဲ။
မြင်းဘောင်, *n.* a Burmese bier.
မြင်းမ, *n.* a mare; *comp.* မြင်းထီး။
မြင်းမှင်, *n.* horsehair.

မြင်းဈွ, *n.* a light bay horse with a white mane ; *comp.* ဝတ်ပန်း။
မြင်းလား, *n.* a stallion; *see* အလား။
မြင်းသည်, *n.* a dealer in horses, a jockey, မြင်းကုန်သွယ်။
မြင်းသည်ကြွန်, *n.* a mounted courier.
မြင်းသာလမ်းကူးအရှုံး, *n.* a racing term meaning that though a horse is ahead of another in a race, if he crosses the course, the race is considered lost, မြင်းသာသော်လည်းလမ်းကူးလျှင်အရှုံး။
မြင်းသေနတ်, *n.* a petronel, horse-pistol.
မြင်းသိုး, *n.* a stallion, မြင်းလား။
မြင်းသွား, *n.* a race horse; any fleet horse.
မြင်းသွားအခင်း, မြင်းအခင်းကွက်, *n.* a table for entering figures, accounts, etc.
မြင်း, 2, *n.* a wen, a circumscribed, indolent tumor, without inflammation or change of color of the skin ; ဆီမြင်း, a fatty tumor; လေမြင်း, သွေးမြင်း။
မြင်းဖု, *n.* same as မြင်း။
†မြင်းက (ပင်), *n.* the *Cynometra ramiflora*, a kind of shrub.
မြင်းခေါင်း, *n.* the shin, ညှို့ကြည်း။
မြင်းခေါင်းနွယ်ရောင်, *n.* a kind of creeper, မြင်းခေါင်းနွယ်ရောင်နွယ်. Children make necklaces of the berries of this creeper.
မြင်းချေးတညက်, *n.* a species of *Memecylon*.
မြင်းခွာ, *n.* a kind of creeper.
မြင်းနှာ, *n.* a kind of tree, which grows to the height of twelve or fourteen cubits.
မြင်းမိုရ်, *n.* the Myinmo Mountain, the centre of a *sekya* system (စကြာ), also called မဟာမြင်းမိုရ်. "In the centre of the earth is the mountain called Maha Meru, which from its base to its summit is 168,000 *yojanas*; on its top is the *dewa-loka* called Tawutisa (တာဝတိံသာ), of which Sekra is the regent or chief. Its base rests upon a rock with three peaks called the Trikuta parwata (မြို့လောက်သုံးလုံး)." M.B.; the bridge of a musical instrument; the rope connecting the upper extremities of the two upright bamboo poles which serve to stretch the sail of a Burman boat, မြင်းမိုရ်မြန်ထားသည်။
မြင်းမိုရ်ဒိတ်, *n.* the gable end of a house, ကျိုးအဝက်။
မြင်းသရိုက် (*usually pron.* မြင်းတရိုက်), *n.* piles, hemorrhoids.
မြင်းသီလာ, *n.* red sulphuret of arsenic, realgar, ဆေးခန်းနီ။
မြင်းလေမြက်, *n.* a kind of grass.
မြင်းဟင်္သာ, *n.* a kind of stone, said to be carried by horse thieves, as a charm to insure success.

မြစ်, 1, *n.* a river, မြစ်နှစ်သွယ်, two rivers.
မြစ်ကောက်, *n.* rice grown on alluvial islands.
မြစ်ကြက်သွန်, *n.* a kind of sedge.
မြစ်ကြော, မြစ်ကြောင်း, *n.* the channel, deepest part of a river.
မြစ်ချင်း, *n.* one designation for the Pwo Karen.
မြစ်ငယ်, *n.* the Myitnge River, having its source probably in South-Western China, and debouching above Ava into the Irrawaddy; classic name ဒုဋ္ဌာဝတီမြစ်။
မြစ်စည် (*pron.* ဇည်), *n.* the course of a river, မြစ်ရိုးမြစ်စည်; မြစ်စည်ဝန်, formerly a governor of the riparian towns and villages on the Irrawaddy.
မြစ်ဆုံ, *n.* a confluence of rivers.
မြစ်ဖြင်, *n.* a term applied to the Irrawaddy River.
မြစ်ပြ, *n.* the *Melastoma malabathricum*, a flowering weed with large, gaudy, purple petals, and long, yellow stamens.
မြစ်ဖျား, *n.* the head or source of a river, ချောင်းဖျား။
မြစ်မ, *n.* a main river (121).
မြစ်ရိုး, *n.* the course of a river, မြစ်စည်, မြစ်ရိုးတလျှောက်။
မြစ်လယ်ကြော (*pron.* ကြော), *n.* the channel of a river, မြစ်လယ်ကြော ရှောက်မျှောသည်။
မြစ်လယ်ခေါင်, *n.* the channel of a river, irrespective of the depth.
မြစ်လျှောမြွေ, *n.* the buff-striped *Tropidonotus.*
မြစ်ဝ, *n.* the mouth of a river.
မြစ်, 2, *n.* a great-grandchild.
မြစ်, 3, *v.* to impede, prohibit, obstruct, prevent, ဆီးတား, ဆီးမြစ်တား။
မြစ်တား, *v.* same, မသွားပါနှင့်၊ မြစ်တားသော်လည်းနားမထောင်ဘဲသွားသည်။
†မြစ်ကိုင်း (ပင်), *n.* a kind of tree.
မြစ်ချင်းပြီး, *adv.* immediately; *usually followed by the verb* ပျောက်. It is only when speaking of a person recovering from sickness, indisposition, etc., that this word is used; "with a single dose," မြွေကိုက် လျှင်၊မြစ်ချင်းပြီးပျောက်စေသည့်ဆေး။
မြစ်တွေး, *n.* the gull, ပင်လယ်ကြက်တူရွေး။
မြည်, 1, *v.* to sound, produce sound, အသံပြု, အလွန်မြည်သည့်အမြောက်, အလွန်မြည်သည့်ဒိုးသတော်ဝဥကြော။
မြည်ကြိုး, *v.* same; applied to a loud, startling sound.
မြည်တွန်, *v.* same; applied to birds, ကြိုးကြာကရဝိတ်ငှက်မင်းတို့မြည်တွန် ကျူးရင့်သောအသံအလွန်သာယာသည်။
မြည်, 2, *v.* to find fault with, scold, grumble, တောက်တီး, ကျွန်တော်အ

မြင်ယဉ်: same as မြင်လ B ~~[illegible]~~/myi' le' te'/

အမှန်တရား <u>မြတ်နိုးခြင်း</u> love of truth TM AJ 16

ရိုးမြည်တတ်လွန်းလို့၊ဇိမ်မှာနေ့အခါမနေချင်ပါ, my aunt is so much given to scolding, that I do not want to stay in the house in the day time.

မြည်တမ်း, *v.* to lament, bewail, express grief.

မြည်တွန်, *v.* same as မြည်, မြည်တွန်တောက်တီး, အောက်လူငယ်များကိုခဏခဏမြည်တွန်တောက်တီးသောကြောင့်တထပြည့်အောင်နေချင်သည့်လူမရှိ။

မြည်း, 1, *n.* an ass, မြ။

မြည်း, 2, *v.* to taste, try by tasting.

မြည်းစမ်း, *v.* same as မြည်း, သည်မုန့်ကောင်းမကောင်းမြည်းကြည့်စမ်းပါ, taste this bread and see whether it is good or not.

မြတ်, *v.* to be excellent; to exceed, be an overplus, gain, profit, စွန်း; hence အမြတ်။

မြတ်စွန်း, *v.* to be a gain, profit, ခင်ဘျားရောင်းလို့ဝယ်လို့တော်တော်မြတ်စွန်းပါသလား။

မြတ်တနိုး, *adv.* affectionately; *prefixed to* ပြု, မိဘကိုမြတ်တနိုးပြုသည်။

မြတ်တနိုးပြု, *v.* to treat affectionately.

မြတ်နိုး, *v.* to love, like, (*honorific*), ချစ်, စုံမက်, နှစ်သက်, မိဘကိုမြတ်နိုး, မြတ်စွာဘုရားအားရှိသေမြတ်နိုးဗျိုးပူဇော်ဖူးမြော်ကန်တော့ပါ၏။

မြတ်လေး (ပင်), 1, *n.* a kind of creeper, မုလေး; the Spanish jasmine.

မြတ်လေးနီ, *n.* the red jasmine.

မြတ်လေး, 2, *v.* to respect, ရိုသေ, လေးမြတ်; *seldom used singly*; *generally preceded by* ရိုသေ, ရိုသေမြတ်လေးထိုက်သောသူကို၊ ရိုသေမြတ်လေးရခြင်းသည်၊မင်္ဂလာဖြစ်စေသည်။

မြန်, *v.* to be quick, swift, ဆော, လျင်, သွေ့။

မြန်ဆန် (*pron.* ဇန်), *v.* same; to be sprightly, active, အလွန်မြန်ဆန်သည့်လူ။

မြန်ထက် (*pron.* ဒက်), *v.* same, မြန်မြန်ထက်ထက်လုပ်ပါ။

မြန်မာ, *n.* a Burman, မြန်မာလူ။

မြန်မာကရင်, *n.* a Sgau Karen.

မြန်မာနိုင်ငံတော်အထက်ပိုင်း, *n.* Upper Burma.

မြန်မာဘာသာ, *n.* the Burmese language.

မြန်မာရည်လည်, *v.* to be conversant with Burmese customs, manners, etc.

မြန်း, 1, *v.* to ask, inquire, မေး; *used in combination with* မေး။

မြန်း, 2, *v.* to have possession of, enjoy, စံ; *used only in combination*; hence စံမြန်း, မြန်မြန်း, သိမ်းမြန်း။

မြရာ, *n.* the *Grewia microcos*, a kind of tree.

မြသပ္ပ, *n.* a swivel.

မြံတိုင် (*pron.* မြွာတိုင်), *n.* a stud, short post supporting a beam or other timber; a king-post.

မြတ်ဆာ (from အမြတ်အဆာ), *n.* thrum, the threads by which the warp of a new piece to be woven is connected in the loom.
မြိန် (*pron.* မိန် *in colloq.*), *v.* to relish, be pleased with, to enjoy.
မြိန်ရှ, *v. see the parts,* ရှမြိန်။
မြိန်စက်, *v.* same as မြိန်; *used adverbially only.*
မြိန်ဆိမ့်, မြိန်မြတ်, *v. see the parts.*
မြိန်ရှက်, *v.* same as မြိန်။
မြိန်သက်, *v.* to relish, be pleased with, to enjoy; *used adverbially only; see* မြိန်စက်။
မြီ, *n.* a debt, ကြွေး။
မြီချ, *v.* to loan money (*obsolescent*); ကြွေးချ, ငွေတိုးချ။
မြီချေး, *v.* to borrow money (*obsolescent*), ငွေချေး။
မြီစား, *n.* a debtor.
မြီဆပ်, *v.* to pay a debt; ကြွေးဆပ် is preferable.
မြီဆယ်, *v.* to lend money; မြီချ (*poetical*).
မြီတက်, *v.* to increase by interest, ငွေတိုးတက်။
မြီတိုင်, *n.* a security for debt (*obsolescent*), ကြွေးတိုင်, ငွေတိုင်။
မြီတိုး, မြီပွား, *n.* the interest of a debt (*obsolescent*), အတိုးငွေ။
မြီယူ, *v.* to borrow money without repaying it, ဘဝတပါးမြီယူသွားပြီ။
မြီရင်း, *n.* the principal of a debt, ငွေရင်းတိုးရင်းနှင့်တကွတကြိမ်တခါတည်း ပြေပြေမြ်အောင်ဆပ်ပေးပါမည်။
မြီရှင်, *n.* a creditor.
မြီး (from အမြီး, a tail).
မြီးငေါက်, *n.* a bird of the wagtail family, the *Budytes viridis.*
မြီးဆံ (*pron.* မီးဇံ), *n.* the hair of the tail.
မြီးညှောင်း, *n.* the lower extremity of the backbone.
မြီးညှောင်းရိုး, *n.* same as မြီးညှောင်း။
မြီးညှောက် (from အညှောက်), *n.* same.
မြီးတံ, *n.* the stem of the tail, နွားမြီးတံ; the stick attached to a rocket to steady its course, မီးကျည်မြီးတံ; the bamboos attached to a တိုး, for the same purpose, တိုးမီးမြီးတံ။
မြီးထူး (*pron.* မီးဒူး), *n.* the root of the tail, the rump.
မြီးပျမ်း, မြီးပျမ်းကြိုး, *n.* certain parts of a crupper.
မြီးသိုင်း, *n.* a crupper, မြီးသိုင်းကြိုး; မြီးသုတ်, an elephant's crupper.
မြုပ်, *v.* to be submerged, overwhelmed, swallowed up; *more than* နစ်; to be buried, covered up in the ground; to disappear, be lost; to be abstruse, profound, as a writing, book, a phrase, etc., အဓိပ္ပာယ်မြုပ် သည်; ကျွန်တော်ရွှေတွင်းတွင်လှေကလေးမြုပ်သည်; မြန်မာနှင့်တရုပ်စစ်တိုက်ကြရာ

နှင်းဖြူ (ယွား)

တရှိတဟိမြိုသွားသည်; ထားမြေကြီးထဲမှာမြိုနေလို့ရှာမရနိုင်ပါ. *Der.* မြုပ်။

မြိ, 1, *n.* a fish basket, ငါးမြိ; a basket for a hen to brood in, ကြက်ဥသည့်မြိ; a brood of chickens, ကြက်မတဝပ်ကိုတမြိခေါ်သည်, ကြက်တမြိ, one brood.

မြိ, 2, *v.* to be barren, not bearing young, သည်မိန်းမမြိသည်; to cease bearing children after the birth of one child, အမြိမ; *comp.* မို; to be impotent, incapable of generating.

မြိ, 3, *v.* to conceal one's self, hide; to keep still; to suppress one's feelings of displeasure, အောင့်; သည်သူငယ်မမေးလို့လည်းမရ၊ခေါ်လို့လည်းမထူး၊တခါမြိနေပါလိမ့်မည်လဲ; to appear to be cured, as a sore, but ready to break out again, အနာမြိသည်, အနာမြိပြီးထပြန်သည်။

မြိစေ့စေ့, *adv.* mumbling in speech, စကားကိုမြိစေ့စေ့မပြောပါနှင့်၊ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပြောပါ။

မြိတုံ့တုံ့, *adv.* same, မြိတုံ့တုံ့မလုပ်ပါနှင့်၊ထင်ထင်ရှားရှားပြောပါ။

မြိ, 4, *n.* the raised, padded front part of a Burmese saddle.

မြိ, *v.* to chew with the gums, work about in the mouth, as when without teeth, သွားမရှိလို့မြိမြိရသည်; to mumble; *comp.* ဝါး, to chew; hence အမြိ။

မြိချ, *v.* to swallow down food without mastication.

မြူ, 1, *n.* minute particles of floating dust; *smaller than* အမှုန်; particles of vapor which make the atmosphere hazy, မြူလွှာ။

မြူခိုး, *n.* mist, haze, fog.

မြူစင်, *v.* to be free from haze, to be clear, as the sky.

မြူဆို့, *v.* to be thick with haze, as in the hot weather, နွေကမြူဆို့နေလို့တာဝေးမမြင်နိုင်ဘူး။

မြူဆိုင်း, *v.* to float in the air, as such minute particles, နွေကမြူဆိုင်းလို့မှိုင်းမှိုင်းညှို့ညှို့ရှိသည်။

မြူထ, *v.* to rise, as vapor, or fog.

မြူမှုန်, *n.* minute particles of floating dust.

မြူမှိုင်း, *v.* to be hazy, မြူများမှိုင်းလို့တောမှန်းတောင်မှန်းမသိ။

မြူ (ပင်), 2, *n.* a kind of plant, eaten with parched sesamum seed.

မြူ, 3, *n.* a liquid measure of various capacities.

မြူအိုး, *n.* a vessel used to receive the juice of the sugar palm when tapped, ခံအိုး။

မြူတာ (*pron.* ဒါ), မြူအိုး, *n.* a pot with a long neck and open mouth, used for receiving flowers, an urn, ညောင်ရေအိုး။

†မြူနီဆီပါယ် (Eng.), *a.* municipal.

မြူး, *v.* to feel pleasurable sensations; to give indications of approaching wind or rain, လေမြူး, မိုးသည်းမြူး; to caper with excitement, as a

horse when released after long confinement, မြင်းဇောင်းထဲကထွက်စမ္ဘ လို မြူးထူးသည်။

မြူးစား, မြူးစားခတ်, မြူးထူး, မြူးရွှင်, မြူးလွင့်, *v.* to feel pleasurable sensations, မြူးထူးသောကျေးငှက်သံမြင်နိုင်ငံလိုးသခင်၊အရှင်ဖျော်ပြေစရာရပါလိမ့်မည်။

မြူးထူးခုန်လွှား, *v.* to frisk, ခုန်ပေါက်မြူးထူးသည်။

မြေ, *n.* earth, ground, soil.

မြေအင်, *n.* an earthen cup.

မြေဥ, *n.* a kind of edible tuberous root.

မြေဩဇာ, *n.* richness of soil, သည်အရပ်၌မြေဩဇာကောင်း၍၊သစ်သီးသစ်ရွက်စားကောင်းသည်; မြေဩဇာကျွေး, to manure land (*polite*).

မြေကတုတ်, *n.* a rampart, or mound of earth thrown up for defense, မြေကတုတ်လုပ်သည်, မြေကတုတ်တူးသည်, မြေကတုတ်ဝပ်သည်; *see* ကတုတ်။

မြေကောင်း, *v.* to be fertile, as soil.

မြေကိုင်, *v.* to be under the influence of a *nat* of the earth; *see under* ဘုမ္မစိုး, မြင်းပေါ်ကကျသို့၊မြေထောက်မြေကိုင်နေပြီ။ မြေစာကျွေးမှပျောက်မည်, မြေစာ၊ထမင်းရုန်စ်ဆုပ်၊ပန်းမြူ၊ပန်းနီ၊ပန်းဝါ၊ ဆန်ပန်းပေါက်ပေါက်၊ သူနာဆံပင်အနည်းငယ်၊ မြေသည်း လက်သည်း၊ ထိုသူဝတ်သည့် အဝတ်စုတ်အနည်းငယ်ထည့်ပြီးကာလ၊ထိုကျသောနေရာ၌ဖက်မိမ်းခင်း၍ကန်တော့ရမည်။

မြေကျည် (*pron.* ကျည်ီ), *n.* a mixture of earth, dung, and other substances, used as plaster.

မြေကျုံ, *v.* to smear with a composition of clay, dung, etc., in order to make tight, as a granary; *n.* earth made smooth by smearing, to serve as a floor.

မြေကျုံနင်း, *v.* to use a mixture of earth, dung, and other substances to plaster threshing floors, paddy bins, etc.

မြေကြမ်း, *v.* to be rough, barren; to be enchanted, dangerous to be occupied or traversed, ဆတ်တွင်းတောကြီး၊မြေကြမ်းသည်ဟုပြောကြသည်။

မြေကြိတ်စက်, *n.* a pug mill, a mill for grinding and mixing clay for brick-making.

မြေကြီး, *n.* the earth.

မြေကြော, *n.* an earthworm, တီ။

မြေကြောရှပ်, *v.* to shorten distance by land; *comp.* ရေကြောရှပ်။

မြေကွက်, *n.* a plot of ground.

မြေကွက်လပ်, *n.* a vacant plot of ground.

မြေကျွေး, *v.* to make an offering to the guardian *nat* of the earth, at the spot where one has received a fall; *see* မြေကိုင်; to manure, နောက်ချေးချ။

မြေခံကောင်း (*pron.* ဂံကောင်း), *v.* *an astrological term,* used in determining the best time, situation, etc., for building, မြေခံရွေး။

မြေရှုန်, *n.* a species of blue ant thrush; *comp.* မြေငုံး။
မြေခွက်, *n.* an earthen cup, မြေအင်။
မြေခွန်, *n.* land revenue, မြေခွန်တော်။
မြေခွေး (*pron.* ခွေး), *n.* a fox; a kind of cricket.
မြေငုံး, *n.* a species of blue ant thrush.
မြေငှါး, *n.* an upper superficial layer of soil.
မြေစာ (*pron.* ဈာ), *n.* the earth taken out of a hole or pit, in digging.
မြေစာရင်း, *n.* a land record.
မြေစာရင်းဌာန, *n.* the Land Records Department.
မြေစာရင်းရုံး, *n.* a Land Records Office.
မြေစာရင်းဝန်ထောက်, *n.* Superintendent of Land Records.
မြေစုန်း (*pron.* ဈုံး), *n.* an *Ignis fatuus*, will-o-the-wisp, ဖိန္နတလိမ့်စုန်း။
မြေစေး (*pron.* ဈေး), *n.* clay, တနယ်မြေကြီး။
မြေစိုင် (*pron.* ဈိုင်), *n.* a clod of earth.
မြေဆီမြေခွန်, *n.* revenue paid on the produce of the ground, နှစ်စဉ်မြေဆီမြေခွန်ကြေးပေးရသည်။
မြေဇာမြက်, *n.* grass in general; *comp.* နေဇာမြက်။
မြေညံ့, *v.* to be poor, as soil.
မြေညှိလှည်း, *n.* a roller; သံလုံး။
မြေတတား, *n.* a causeway.
မြေဒူးကုလား, *n.* the descendants of natives of India living at Myedu, Shwebo district; မြေဒူးမြို့။
မြေတောင်, *n.* an artificial mound.
မြေတောင်မြှောက်, *v.* to raise such a mound, သစ်ပင်သန့်စွမ်းအောင်မြေတောင်မြှောက်သည်။
မြေတိုက် (*pron.* ဒိုက်), *n.* a cellar, vault.
မြေတိုင် (*pron.* ဒိုင်), *n.* a certain country officer who received commission on the sales and purchases of land in villages (U.B.).
မြေတိုင်း, *n.* a measurer and distributer of land, မြေတိုင်းအမတ်။
မြေတိုင်းစာရေး, *n.* a revenue writer or surveyor.
မြေတိုင်းဗိုလ်, *n.* a supervisor, Public Works Department.
မြေနင်းခွာစိုက်, *n.* a term employed when enumerating the number of cattle in a herd, မြေနင်းခွာစိုက်နွားထီးမကောင်းရေမည်မျှရှိသလဲ။
မြေနိမ့်, *n.* low-lying land, lowland.
မြေနီ, *n.* red ochre.
မြေနု, *n.* alluvial soil, as an island recently formed.
မြေနုကျွန်းပေါ်, *n.* same, မြေနုကျွန်းပေါ်ဓရာတော်။
မြေနှံ. *v.* to bury, as treasure, ရွှေငွေများကိုမြေ၌နှံထားသည်။

မြေပန်, *n.* fallow land.
မြေပန်းတောက်, *n.* the fragrant *Kæmpfera*.
မြေပုံ, *n.* a map.
မြေပုံခါးရင်းပင်, *n.* a species of wild tomato.
မြေပုံစာအုပ်, *n.* an atlas.
မြေပဲ (*pron.* ဗဲ), *n.* earthnut, groundnut, peanut.
မြေပဲထွေး, *n.* a kind of medicinal plant.
မြေပျား (*pron.* မြဘား), *n.* a ground bee.
မြေပြင်, *n.* the surface of the earth.
မြေပြန် (ပင်), *n.* the purslane, an annual plant.
မြေဖုတ်ဘီလူး, *n.* a kind of evil spirit.
မြေဖြူ (*pron.* မြဖြူ), *n.* chalk; သုတ်ရန်မြေဖြူ, whitewash.
မြေဘယောင်း, *n.* wax made by the ground bee.
မြေမြို့, *n.* a fortification of earth, ခံမြို့ (စဉ်ကိုင်း, မင်းဘွဲ့).
မြေမှတ်တိုင်, *n.* a post or mark to designate the boundary of land.
မြေယာ, *n.* a field, မိုးဃင်းမြေလယ်ယာကိုင်းကျွန်းကောင်းမွန်စွာရှိကြပါစေ။
မြေရိုင်း, *n.* wild land that has never been cultivated, မြေရိုင်းရောင်းရငွေနှင့်မြေခွန်တော်စည်းကြပ်ရငွေ, sale proceeds of waste land, and redemption of land tax.
မြေရိုး, *n.* a ridge of earth.
မြေရှင်, *n.* imperfect rights in land; the owner of land.
မြေလူး, *v.* to roll on the ground, as an animal.
မြေလူးငှက်, *n.* a thrush, the *Turdus rufulus*.
မြေလှန်, *v.* to destroy utterly, to desolate, as a revolted province, စစ်ရှုံးသို့တပြည်လုံးမြေလှန်ခံရသည်။
မြေလျော, *n.* sloping ground, a slope.
မြေဝပ်, *n.* the nightjar, a kind of bird.
မြေသင်းခဲ, *n.* a preparation of ကျုတ်မြေ။
မြေသင်္ဂြိုဟ်, *v.* to perform funeral rites by burying, in contradistinction to performing such rites by burning.
မြေသရွှတ်, *n.* mortar made of mud; *comp.* အင်္ဂတေ။
မြေဟော့, *n.* light, friable soil.
မြေ့, *v.* to be decayed, crumbling, rotten, as wood or cloth; *seldom used singly in colloquial*; ဆွေး။
မြေး (*pron.* မြည်း), *n.* a grand-child, မြေးအဘိုး, မြေးအဘိုးတော်, related as grandson and grandfather.
မြေးယောကျ်ား, *n.* a grandson; မြေးမိန်းမ, a granddaughter.
မြိ, 1, *see* မြည်း, *n.* an ass.

မြောက် [illegible]　　　　MA-MM 114

ဖြစ်မြောက် - succeed, come out all right　B s.v.

ပြီးမြောက် - 〃　〃

လွတ်မြောက် - 　wsy/hang

မြဲ, 2, *v.* to continue the same, remain unchanged, be stable, firm, permanent, eternal. always, permanent, regular, fast, tight, secure

မြဲခိုင်, *v. see the parts.*

မြဲစွဲ, **မြဲမြံ**, *v.* same as မြဲ; စိတ်မြဲမြံခြင်း, constancy, steadfastness of character; ခင်ဗျားသည်မြို့တွင်အနေအထိုင်မြဲသလား; သူတို့လင်မယားနှစ်ယောက်များစွာမြဲမည်လက္ခဏာမရှိ; အုန်းဆံကျောက်ကြိုးများအလွန်မြဲခိုင်သည်။

မြော, *v.* to faint away, သေငယ်သော, သွေးမှုန်; *less than* နစ်; တနာရီခန့်လောက်မြောပြီးသွားသည်။

မြောက်, 1, *n.* the north; Buddhists regard the north as the most excellent quarter of the heavens, because Gautama died with his head towards the north; "Ananda, I am weary, I wish to lie down; quickly place a couch between two *sal* trees with the head towards the north." M.B.

မြောက်ညို့ကျောက်, *n.* bog iron ore.

မြောက်လေ, *n.* the north wind, မြောက်လေပြန်, to return again, as the north wind at the end of the rainy season.

မြောက်, 2, *v.* to be raised, lifted up, placed on high, elevated; to be raised above (a difficulty), to gain, accomplish; to be consummated, as the union of husband and wife. *Der.* မြှောက်။

မြောက်, 3, *ordinal numeral auxiliary; ordinals are also made by affixing* မြောက်, to raise, *to cardinal numerals*, as နှစ်ယောက်မြောက်သောသား, the second son; နှစ်ရက်မြောက်သောနေ့, the second day; *see Gram. sec.* 102.

မြောင်, *n.* a long, narrow, winding valley.

မြောင်ကြား, *n.* same, မရှောင်သာသည့်လမ်းမြောင်ကြား, လှည်းနှင့်ဆင်တွေ့သလို ဆဲ၊မြောင်ကြိုမြောင်ကြား။

မြောင် နိုး, *n.* a ravine, gully.

မြောင်း, 1, *n.* an artifical watercourse, a ditch, channel, trench; တူး မြောင်း, a canal.

မြောင်းပေါင်ရိုး, **မြောင်းရိုး**, *n.* the mound raised in digging a trench, ကန်ပေါင်ရိုး, ဆည်ရိုး။

မြောင်း, 2, *v.* to be narrow; *used with* ကျဉ်း။

မြော်, *v.* to look forward to, expect, anticipate.

မြော်ခေါ်, *v.* to look forward; to have foresight.

မြော်ငံ့, *v.* to look for, to wait in expectation, ရှေ့ရွာသို့ရောက်သည့်ကာလ ကျွန်တော်ကိုမြော်ငံ့လို့နေနှင့်ကြပါ၊မှီအောင်လိုက်ပါမည်။

မြော်တင်း, **မြော်လင့်**, *v.* to hope, ရာထူးကိုတိုးတက်ရန်မြော်လင့်စရာမရှိ။

မြော်တွေး, *v.* to conjecture, in respect to a distant object, or in regard to the future; to contemplate beforehand.

မြော်ထောက်, *v.* to have regard to an event or object in the future.

မြိုက်, *v.* to be singed, scorched, သစ်ပင်များကိုတောမီးမြိုက်သွားလို့အရွက်ခြောက်ကုန်ပြီ. *Der.* မြှိုက်။

မြိုက်ခနဲ, *adv.* immediately, instantly; applied to destruction by fire, အိမ်မြိုက်ခနဲမီးလောင်သွားသည်။

မြိုက်မြိုက်, *adv.* quickly, rapidly.

မြိုင်, *v.* to be full, crowded; *comp.* ဝေဆာ; to be picturesque, pleasant to the eye; *n.* a pleasant grove, wood, wilderness, စုံ, ဝန္နိုင်, ရကိုင်, ရဂုံ။

မြိုင်မိန်, *n.* crystallized quartz.

မြိုင်မြိုင်ရှိ, *v.* same as မြိုင်, but in a less degree.

မြိုင်လိုက်, *v.* to have periodical returns of concupiscence; applied to some animals.

မြိုင်သံ, *n.* an echo from overhanging trees, or an arched roof, ညိုင်သံ။

မြို့, 1, *n.* a fortified place; a city, chief town, the seat of a court, a country town, the capital of a district. A မြို့ proper should possess a bazar (ဈေး), a moat (ကျုံး), and a fortress wall (မြို့ရိုး); မြို့နှစ်မြို့, two cities.

မြို့အုပ်, *n.* an official of the lowest grade in the judicial service possessing magisterial powers.

မြို့ကိုင်, *n.* a subordinate ruler, or governor of a small town, subject to the jurisdiction of a မြို့ဝန်။

မြို့ကျေးလက်, *n.* suburbs.

မြို့ကြား, *n.* the space between two cities.

မြို့ကွပ်, *n.* the governor of a city.

မြို့ချုပ်, *n.* the chief of a city; higher than မြို့သူကြီး။

မြို့စတေး, *v.* to perform the ceremony of killing and burying men at the four corners of a new city; *see* စတေး။

မြို့စာရေး, *n.* a bailiff, the head writer of the judicial officer of a township; the chief clerk of a ဝန် appointed by royal authority; ဝန်စာရေး, a *Wun's* clerk not appointed by royal authority.

မြို့စား (*pron.* မြို့ဇား), *n.* a person who (formerly) received the revenue of a city, by a grant from the King, ကျောက်ရဲမြို့စား။

မြို့ဆင်ခြေဖုံး (*pron.* ခြေဗုံး), *n.* the environs of a city; မြို့ဆင်ခြေဖုံးမြေခွန်တော်, assessment of suburban land; မြို့ဆင်ခြေဖုံးမြေငှါးခွန်, rent of suburban land.

မြို့တည်, မြို့တည်ထောင်, *v.* to build a (new) city.

မြို့တွင်း, *n.* the space within a city.

မြို့ပြ, *n.* a fortification.

မြို့ပြရွာပြည်, *n.* the whole country, နိုင်ငံလုံး။

မြို့မ, *n.* a metropolis, the chief town in a district or township; downtown, central

မြို့မသူကြီး, *n.* the *thugyi* of the circle which includes the metropolis.

မြို့မှူဆောင်, *n.* the representative of a city, appointed by the governor, and residing at the seat of government of a province.

မြို့ရိုး, *n.* the wall of a fortress; *comp.* တပ်။

မြို့ရိုးမြို့တာ, *n.* same as မြို့ရိုး။

မြို့ဝန်, *n.* the governor of a city; a town or city magistrate, a mayor; မြို့ဝန်ကတော်, a mayoress.

မြို့ဥမ်းခွဲပုံ, *n.* a tax levied on the whole city and province, without exempting the classes ordinarily exempt, မြို့ဥမ်းခွဲပုံတင်။

မြို့သား, *n.* a resident native of a city (male), ရန်ကုန်မြို့သား။

မြို့သူ, *n.* a resident native of a city (female), ပုသိမ်မြို့သူ။

မြို့သူကြီး, *n.* an official, inferior in rank to a *myook.*

မြို့, 2, *v.* to be pleased with; *used in combination with* နှစ်, *which see.*

မြိုးမြိုးမြက်မြက်, *adv.* sharply, pungently, deliciously, ထမင်းစားရသည်မှာ မြိုးမြိုးမြက်မြက်ရှိသည်, မြိုးမြိုးမြက်မြက်ကလေးများ၊တယ်စားချင်သည်; this last phrase is often used by sick persons.

မြိုးမြိုးမြိုက်မြိုက်, *adv.* pungently, ရှိုးရှိုးရှိန်းရှိန်း။

မွ, *v.* to be friable, easily crumbled or pulverized, ကြေလွယ်; *comp.* ရွ; ဆေးမုန့်ကိုမွမွကြေအောင်ထောင်းပါ။

မွတ်, *v.* to be hungry or thirsty; *rarely used singly*; *usually preceded by* ငတ် *or* ဆာ; တနေ့ချွတ်၊တလမွတ်။

မွတ်သိပ်, *v.* same, ဆာငတ်, ဆာမွတ်, မွတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်း; *less than* ငတ် မွတ်; သည်ကနေ့ထမင်းမွတ်သိပ်ခြင်းခံရသည်, ရေမွတ်သိပ်ခြင်းခံခဲ့သည်။

မွန်, 1, *n.* a Peguan or Talaing; *see* တလိုင်း။

မွန်, 2, *a term of compellation*; *not as elegant as* ရှင်, *or* တော်။

မွန်, 3, *v.* to be good, excellent, ကောင်း, မြတ်; *rarely used alone*; hence ကောင်းမွန်, ကြေမွန်, မွန်မြတ်သောခဲဘွယ်ဘောဇဉ်, မွန်မြတ်သောပုဆိုး ကောင်း၊အဝတ်ကောင်း, မွန်မြတ်သောနေရာသို့ရောက်ပါစေသတည်း။

မွန်ရည်, *v.* same; to be elegant, မွန်ရည်သည့်လူ, မွန်ရည်သည့်မိန်းမကလေး, သဘောမွန်ရည်သည်, မွန်မွန်ရည်ရည်ရှိပေသည်; မွန်ရည် implies behavior characterized by courteousness and refined affability; to be debonair; သပ်ပယ်။

မွန်း, *v.* to be overwhelmed (by water), suffocated; to faint away, be speechless and breathless, သည်သူရေနစ်လို့မွန်းနေသည်၊ကံကောင်းလို့မသေ, ရေမွန်းအောင်ချိုး, ရေမွန်းမွန်းချိုး။

မွန်းတည့် (*pron.* ခွဲ), *n.* noon; a half day, from morning to twelve o'clock,

as တမွန်းတည့်; တမွန်းတည့်ခရီး, မွန်းတည့်လောက်ရောက်မည်, မွန်းတည့်နားနား; *v.* (*pron.* တဲ့), to be noon; မွန်းတည့်ခဲ့ပြီ၊နားကြစို့; to culminate.

မွန်းတိမ်း (*pron.* ဒိမ်း), မွန်းယိမ်း, မွန်းလွဲ, *v.* to be past noon.

မွန်းလတ်, *n.* the time between nine o'clock and noon, နေ့မွန်းလတ်အချိန်။

† မွန်းရှင်, *n.* Sir; addressed respectfully to one whose name is not known (*obsolescent*); *comp.* မောင်ဟာဝါ။

မွမ်း, *v.* to plaster, overlay; to be overlaid, decorated, adorned. *Der.* မွမ်း။

မွမ်းခေါင်း, မွမ်းချွန်, *n.* small ornamental spires, summits, elevations, etc., on the roof or steeple of royal or sacred buildings; *see* စုလစ်။

မွမ်းမံ, *v.* same as မွမ်း, မွမ်းမံပြင်ဆင်, ဟောင်းနွမ်းသောအိမ်ကိုအသစ်မွမ်းမံဆောက်သည်, ပြိုပျက်သောဘုရားအသစ်မွမ်းမံ၍ပြင်သည်။

မွေ (တော်), *n.* certain relics of the body of a Buddh, *see* ဓာတ်တော်; မွေရှင်တော်, မွေတော်ဓာတ်တော်တို့၏ စုဝေးရာတည်ရာဖြစ်သော ဈာတိဂုံစေတီတော်ကြီး။

မွေ့, 1, *v.* to sleep, enjoy sleep; *rarely used singly in colloquial*; အိပ်ပျော်။

မွေ့ရာ, *n.* a mattress.

မွေ့ရာထောက်, *n.* a mattress stuffed in partitions, ထောက်မွေ့ရာ။

မွေ့, 2, *v.* to enjoy, be pleased, take delight in, ပျော်; *seldom used singly.*

မွေ့မြူး, *v.* same (*obsolescent*).

မွေ့လျော်, *v.* same (*most common*), သည်အရပ်ဌာနမှာကိုယ်တော်အရှင်မွေ့လျော်တော်မူပါ၏လား။

မွေ့, 3, *v.* to be fine, nice, delicate; *see* သိမ်မွေ့; *not used singly.*

မွေ့မွေ့, *adv.* gently, moderately; သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့။

မွေ့သိမ်, *v.* to be fine, nice, gentle, pleasant; *see* သိမ်မွေ့။

မွေး, 1, *see* အမွေး, *n.* the hair of the body.

မွေးဆိုးတောင်ညစ်, *n.* the unwholesome appearance which sometimes distinguishes one who has been long ill, ခင်ဗျားအသားအရေ၊မွေးဆိုးတောင်ညစ်နှင့်ကောင်းကောင်းမမာသေးဘူး; or one who has been reduced to poverty, ဆင်းရဲလိုက်သည်မှာမွေးဆိုးတောင်ညစ်နှင့်လူချင်းမတူနိုင်ပါ; မွေးဆိုးတောင်ပြန်; also applied to animals, သည်မြင်းမွေးဆိုးတောင်ညစ်နှင့်အပူမကင်းသေးပါ။

မွေးညှင်းထ, *v.* to experience horripilation; *used in combination with* ကြက်သီးထ, to have goose flesh, ကြောက်လွန်းလို့ကြက်သီးမွေးညှင်းထနေသည်, ကြက်သီးမွေးညှင်းထအောင်ချမ်းသည်။

မွေးညှပ်, *n.* tweezers (for extracting the hairs of the face).

မွေးတွင်း (*pron.* ခွင်း), *n.* the depressions in the skin in which the hairs of the body grow, a pore of the skin, မွေးတွင်းကြီးသောသူဥာဏ်ထိုင်းသည်; မွေးလုံးကြီးသည့်နွားထမ်းပိုးလေးတတ်သည်။

မွေးနု, *n.* down, the fine soft feathers of fowls, မွေးညှင်း။
မွေးရှင်တော်, *n.* the single hair which grows on a Buddh's forehead; *see* ဥဏ္ဏလုံ။
မွေးသီးမွေးလုံးထ, *v.* to experience horripilation; *see* ကြက်သီးထ။
မွေး, 2, *v.* to bear, bring forth; မွေးသွားသည့်စာရင်း, birth returns; ခင်ဗျားမွေးဖွားတိတ်ဘယ်မြို့ပါလဲ။
မွေးသဘခင်, *n.* a father; *a term of compellation,* မွေးသဘခင်ကျေးဇူးရှင်။
မွေးသမိခင်, *n.* a mother; *a term of compellation,* မွေးသမိခင်ကျေးဇူးရှင်။
မွေး, 3, *v.* to feed, nourish, cherish, bring up, ကျွေး; to feed, as with fuel, မီးမွေး; to rear, as an animal, ခွေးကလေးတကောင်မွေးချင်သည်။
မွေးစား, *v.* same; commonly applied to the care of adopted children, သို့းရင်းမထုတ်ပါ၊မွေးစားသည့်သို့းဖြစ်ပါသည်။
မွေးစားအဘ, *n.* a foster father.
မွေးစားအမိ, *n.* a foster mother.
မွေးစားထား, *v.* same as မွေးစား; to bring up an adopted child, ကျွန်တော်မွေးစားထားသည့်သားပါ။
မွေးစားသား, *n.* an adopted son.
မွေးတို့မွေးလှည့်, *v.* to support in return for having been supported in a previous state, မွေးတို့မွေးလှည့်ဖြစ်လို့သာမွေးရသည်၊စိုစိမက်မက်မရှိပါဘူး။
မွေးပေါက်တော်, *n.* a member of a family, ခင်ဗျားမွေးပေါက်တော်ဘယ်နှစ်ယောက်ရှိပါသလဲ, how many brothers and sisters have you?
မွေးမြူး, *v.* to tend carefully, tenderly, affectionately.
မွဲ, *v.* to be gray, to be dull, faded, အရောင်မထွက်; to be spent, exhausted, တေ, ပြွန်း; to be poor, ဆင်းရဲသည်; လူမွဲအဖြစ်နှင့်လျှောက်, to petition *in forma pauperis*; လူမွဲအဖြစ်နှင့်စွဲသည်, to sue *in forma pauperis,* မွဲစာခံ; to be dim, as the eye, ပြာ, မှုန်; *comp.* သီ; ပုဆိုးအရောင်မွဲသည်, နေပူခံလို့အရောင်မွဲသည်, အိုလို့မျက်စိမွဲသည်။
မြွက်, *v.* to utter, speak, ပြော, ဆို, ခင်ဗျားအကြောင်းမကောင်းသည့်မြွက်ရိုးမှုမမြွက်မိပါဘူး, I have never uttered an evil word about your affairs, sir. *Der.* အမြွက်။
မြွက်ကာမျှပြော, *v.* to touch upon, in discourse.
မြွင်း, *v.* to gash obliquely, or in any way, as fish or flesh preparatory to cooking, မွှမ်း။
မြွာ, *v.* to gash obliquely, as beef for cooking or drying, နွားသားထားနှင့်မြွာသည်. *Der.* အမြွာ။
မြွေ, *n.* a serpent, snake; မြွေဖို, the male serpent.
မြွေကောင်း (*pron.* ဂေါင်း), *n.* a harmless snake.
မြွေငန်း, *v.* a kind of serpent.

မြွေစိမ်း (*pron.* ဇိမ်း), *n.* the common green serpent, မြွေစိမ်းမြီးခြောက်၊ ဆာပါပြောက်, မြွေစိမ်းမြီးနီ။
မြွေစိမ်းမြီးရှည်, *n.* the ribbon snake.
မြွေဆင်ပျက်, *n.* the blind worm.
မြွေဆရာ, *n.* one who treats for snake-bites (not a snake-charmer).
မြွေဆိပ် (*pron.* ဇိပ်), *n.* the poison of a snake, မြွေဆိပ်ကျ, မြွေဆိပ်တက်။
မြွေဆေး (*pron.* ဇေး), *n.* a medicine or antidote for snake-bite; *see* အဆြေ။
မြွေဆေးထိုး, *v.* to hypodermically inject an antidote for snake-bite. The wrist, back of the hand and calf of the leg are the parts of the body usually chosen for such injection.
မြွေဆိုး (*pron.* ဇိုး), *n.* a poisonous serpent; မြွေဆိုးကိုက်မ, a term of abuse, မြွေဟောက်ကိုက်မ။
မြွေပတ္တူ, *n.* a kind of serpent.
မြွေပန်းနာ, *n.* a kind of asthmatic affection, ကြောင်ပန်းနာ။
မြွေပါ (*pron.* ဗာ), *n.* a species of ichneumon or mongoose.
မြွေဗိတုန်း, *n.* a very poisonous serpent with bronze colored markings on the back.
မြွေပေါက်, *v.* to strike in biting, as a snake, မြွေဟောက်သည်လူကိုပေါက်တတ်သည်။
မြွေမွေး, *n.* a viper, *Viper Russelli*; မြွေမွေးခါးပိုက်ပိုက်; မြွေမွေးပိုးထိ, the viper bitten by a snake; figuratively applied to a person who has overreached himself (the biter bit); မြွေကျား။
မြွေမန်းဂါထာ, *n.* verses repeated as a charm against snake-bite.
မြွေရိုး, *n.* the thick central part of the blade of a spear; a similar ornament in wood work. Sometimes the (human) spinal column is termed မြွေရိုး, အလွန်ပိန်သည့်လူ၊မြွေရိုးပေါ်နေသည်။
မြွေရိုးတော်, *v.* to make such an ornament.
မြွေလက်ပတ်, *n.* the whipsnake.
မြွေဝမ်းပိုက်ရာ, *n.* the trail of a serpent.
မြွေသမား, *n.* one who catches and trains serpents, အလမ္ပာယ်။
မြွေသားမျှားအသ, *n.* the fire serpent.
မြွေဟောက်, *n.* the cobra, *Naia tripudians.*
မှ, 1, *n. affix, ablative,* from, out of, က; besides; ရန်ကုန်မြို့မှထွက်သည့်နေ့။
မှ, 2, *verb. affix, continuative*; *see Gram. sec.* 109; လုပ်ပြီးမှသွားသည်, သူနှင့်တွေ့ပြီးသည့်နောက်မှစည်းစားမိသည်, ပြောခါမှ, မေးခါမှ, မြင်ခါမှ။
မှ, 3, *a corruption of* မျှ; သည်လူမြန်မာမင်းနှင့်မှတော်သည်, ထမင်းစားသောက်ရန်မှမရှိ, မည်သည့်အကြောင်းနှင့်မှယူရန်မရှိပါ။
မှ, 4, *adv.* only; *used after a locative affix expressed or understood,*

မြို့ပြ

—— ကင်းမျှော်

as နောင်ကာလမှာမှ, at some future time only; ခင်ဗျားပြောပါမှသိရသည်, ရှေးခွဲတော်တွက်တော်မူဘူးကြောင်းကို၊အကျယ်ရဟာတော်မူပါမှ၊တပည့်သားတော်အပေါင်းသိမှတ်ရပါမည်။

မှက်, *n.* a gadfly, မှက်ခြင်အလွန်ထူပြောသောအရပ်ဒေသ။

မှင်, 1, *see* မင်, *n.* a preparation of lampblack; ink.

မှင်, 2 (*not used singly*).

မှင်စာသင့်, *v.* to walk in sleep, အိပ်ရာကလောင်ထသည်။

မှင်တက်မိ, *v.* to be possessed; especially applied to fruit that will not ripen, as plantains, မှင်တက်မိ၍မမှည့်; applied to somnambulism, မှင်တက်မိလျက်လှည့်လည်နေသည်။

မှည့်, 1, *see* မှဲ့, *n.* a mole, a dark spot on the body.

မှည့်, 2 (from မည်, to be named), *v.* to name, give a name, ဒေါ်ဝေါ်, သမုတ်, ထိုသတို့သားအားအမည်မှည့်အံ့သောနေ့၌။

မှည့်, 3 (*pron.* မှဲ့), *v.* to be ripe, as fruit, သရက်မှည့်ပြီလား; as a boil, ပြည်မှည့်သည်။

မှည့်ပျော်, *v.* to be over-ripe, ငှက်ပျောသီးမှည့်ပျော်နေသည်, ငှက်ပျောသီးမှည့်ပျော်ပျော်စားချင်သည်။

မှတ်, 1, *n.* a touchstone to try metals by rubbing, မှတ်ကျောက်, ရွှေကောင်းမကောင်းသည်ကိုမှတ်ကျောက်နှင့်သွေးကြည့်ရမည်။

မှတ်ခံ, *v.* to burnish (metal or precious stones), ကျောက်ကောင်းလျှင်မှတ်ခံသည်၊မကောင်းလျှင်မှတ်စားသည်။

မှတ်ချ, *v.* to rub (gold, silver, or precious stones) on a touchstone, ခင်ဗျားကျောက်ကောင်းသည်မကောင်းသည်မှတ်ချကြည့်လျှင်သိရလိမ့်မည်။

မှတ်တင်, *v.* same as မှတ်ခံ, and မှတ်ချ။

မှတ်, 2, *v.* to make a mark; to mark, note down, မှတ်သား; to observe, မှတ်ထား; to think, be of opinion, ထင်; to consider, to regard, ကျွန်ုပ်ကိုမောင်အရင်းကဲ့သို့မှတ်ပါ, regard me as your own brother (in addressing a woman). *Der.* အမှတ်, လက်မှတ်။

မှတ်ကျုံး, *v.* to lay up in mind (*used in composition*), သိလွယ်မှတ်ကျုံး။

မှတ်ချက်, *n.* a written official notice or legal precept; a memorandum, a minute.

မှတ်စု, မှတ်စုစာ, *n.* a journal of events, a chronicle.

မှတ်စုစာရင်း, *n.* a statement of facts; a report.

မှတ်ဉာဏ်, *n.* the faculty of retaining in the mind, remembering, အစာရှိကပ်တတ်သောစိတ်။

မှတ်တမ်း, *n.* a record, register; *see* မှတ်ပုံ; မှတ်တမ်းမှတ်ချက်, မှတ်တမ်းမှတ်စာ။

မှတ်တိုင်, *n.* a post set up for a mark, မှတ်တိုင်စိုက်, မှတ်တိုင်ထား; a milepost.

မှတ်ထား, *v.* to observe, သည်လမ်းကိုနောက်မမေ့ရအောင်မှတ်ထားပါ။

မှတ်ပုံ, *n.* a record, register, မှတ်တမ်း; မှတ်ပုံထိန်း, a record keeper.
မှတ်ပုံတင်, *v.* to enter among official records; အစုစုအရပ်ရပ်စာရင်းများကိုမှတ်ပုံတင်ထားရမည်။
မှတ်မိ, *v.* to remember, retain in memory, မင်းမျက်နှာမှတ်မိရုံကလေးရှိသည်။
မှတ်ယူ, *v.* to record in writing, to note down.
မှတ်သား, *v.* to make a mark; to mark, to take down in writing; to make a mental note of, to bear in mind; ပုရပိုက်နှင့်တကွမှတ်သား၍ထားသည်, သည်စကားကိုသေသေချာချာမှတ်သားလို့ထားပါ။
မှန်, 1, *n.* the wood apple; also called မှန်နီ, on account of its red bark.
မှန်ဖြူ (*pron.* ဖြူ), *n.* the *Randia uliginosa*, an evergreen tree armed with sharp spines; it attains to the height of twenty or thirty feet. The flowers are pure white; the ripe fruit is yellow, and the size and shape of a hen's egg.
မှန်သီး, *n.* the fruit of the wood apple, used as a substitute for rice.
မှန်, 2, *n.* window glass; a looking-glass, mirror, အကျည်းတန်မှန်ကြိုက်၊ အဆင်းတန်စကားတန်ထွက်သည်. *Der.* မျက်မှန်။
မှန်အိမ်, *n.* a lantern, မီးအိမ်။
မှန်အိမ်ကွက်, *n.* a panel, a board inserted in a frame.
မှန်ကမြင်း, *n.* a magical glass which shows a person divested of clothes.
မှန်ကူ, *v.* to be reflected, as a person's image in a looking-glass, or in the water, သစ်ပင်ရေထဲမှာမှန်ကူသည်။
မှန်စာ (*pron.* ဇာ), *n.* a writing, which has to be deciphered by means of a looking-glass.
မှန်စီ, *v.* to overlay with glass, ပြတင်းမြှမှန်စီအုချနှင့်အိမ်ဆောက်သည်, မှန်စီအိမ်, မှန်စီရုတင်, မှန်စီပြာသာဒ်။
မှန်ဇာ, *n.* ornamental work in window panes, etc.
မှန်တင်ခုံ, *n.* a stand for a looking-glass.
မှန်ထိန်းဖြူတား, *n.* a coating of quicksilver.
မှန်နန်းတော်, *n.* the Crystal Palace, a large apartment within the palace at Mandalay, so called from its walls being decorated with a mosaic of mirror-glass and zinc; မှန်နန်းအပျိုတော်, the maids of honor who occupied this apartment.
မှန်ပုံတင်, မှန်ပုံထုတ်, မှန်ပုံရိုက်, *v.* to dress one's self by a glass, ခေါင်းပေါင်းမှန်ပုံတင်ပေါင်းသည်, သည်မိန်းမတနေ့လုံးမှန်ပုံထုတ်နေသည်။
မှန်ပြတင်း (*pron.* ပဒင်း), *n.* a glass window, မှန်ပြတင်းပေါက်။
မှန်ပြောင်း (*pron.* ပြောင်း), *n.* a telescope, ကြယ်နက္ခတ်များကိုမှန်ပြောင်းနှင့်ကြည့်လေ့ရှိသည်။
မှန်ဖြတ်စိန် (*pron.* ဖြတ်), *n.* a glazier's diamond.

?. q. Twà makink

- [illegible] [illegible] TTT [illegible] V

မှန်ဘီလူး, *n.* a magnifying or multiplying glass; a microscope.
မှန်ရောင်သကြား, *n.* crystallized sugar, ကျောက်သကြား။
မှန်, 3, *v.* to hit a mark, မှန်ထိ; to be right; to be certain, true, တုတ်; *n.* the sight of a musket or rifle, သေနတ်မှန်။
မှန်ကန်, *v.* to be right, မှန်မှန်ကန်ကန်ပြောပါ။
မှန်ကန်စွာ, *adv.* rightly, truly.
†မှန်ကင်း (*pron.* ဂင်း), *n.* a certain appendage to a တုရင်; *see* တုရင်။
မှန်ကူ, 1 (*pron.* ဂူ), *n.* a rhomb; a rhomb or any other figure impressed on the forehead; မှန်ကူကပ်, to impress a mark on the forehead.
မှန်ကူကွက်, *n.* a rhomb, ရမ္ဗ (*Geom.*).
မှန်ကူ, 2 (*pron.* မဂူ), *n.* a large kind of creeper bearing a sour, bright red fruit, the oleaster plum; the wild olive.
မှန်ထုပ်, *n.* a plumb, carpenter's plummet, တိုင်မတ်သည်မတ်သည်ကို မှန်ထုပ်ချစမ်းပါ, ချိန်ထုပ်။
မှန်သင်း, *n.* sassafras; the *Sassafras officinale,* a tree of the laurel family whose bark has an aromatic smell and taste; much used in building houses; လောင်ကျော်။
မှန်း, 1, *v.* to aim, intend; *comp.* ရည်ရွယ်; to have the mind set on an object, မိတ်တန်း, ခွဲလမ်း, သည်ကနေ့ခရီးသွားလျှင်၊ဘယ်ရွာရောက်လိမ့်မည်မိတ်မှန်းသလဲ, အလုပ်ကိုမှန်းထားသည့်အတိုင်းဘဲပြီးသည်။
မှန်းခြေ, *n.* the object of one's aims, plans, projects, ကိုယ်မှန်းခြေနှင့်တည့်သည်။
မှန်းဆင်မ (*pron.* ဇင်မ), *n.* the decoy, tame, female elephant which is followed by a wild, male elephant.
မှန်းထိမ်း, *v.* to betroth, give in marriage while the parties are young; *see* ထိမ်းမှန်း။
မှန်းမိ, *v.* to have an indistinct recollection; to come to probable recollection or knowledge; to make an estimate, to calculate, ခင်ဗျားကိုမြင်ခြင်းချင်းမသိပါ၊နောက်မှတဖြည်းဖြည်းမှန်းမိသည်။
မှန်းရွယ်, *v.* to aim, intend.
မှန်း, 2, *verb. formative*; *see Gram. sec.* 125; *the verbal formative* မှန်း *from* မှန်, to be right, true, *is used chiefly in negative sentences,* as ရောက်မှန်းကိုမသိ, he knows not the fact of the arrival. *It is sometimes used without a verbal root,* as ဘုရားမှန်းမသိ၊တရားမှန်းမသိ, he knows nothing about God or the Law; ဘုရားမှန်းတရားမှန်းမသိ, လူမှန်းမသိ၊တချက်သိတချက်မှုး၍လဲနေပါသည်။
မှာ, 1, *v.* to instruct, give instructions; hence ဓမ္မှာ။
မှာခဲ့, *v.* to leave instructions.
မှာစာ, *n.* a letter of advice or instruction, မှာစာပေး၍ခေါ်သည်။

မှာစာလိပ်, *n.* a superscription.

မှာထား, *v.* to give instructions to be acted on hereafter; to order, give an order, ကျွန်တော်ရန်ကုန်မြို့သို့သွားမည်လို့၊လိုချင်သည်ဥစ္စာရှိလျှင်မှာထားလိုက်ပါ။

မှာလိုက်, *v.* to instruct, give instructions; to give an order, ကိုယ်တိုင်မသွားနိုင်သောကြောင့်၊လူကြုံတွင်မှာလိုက်ပါသည်။

မှာ, 2, *n. affix, locative,* in, at, among, ၌, တွင်, ဝယ်; in presence of; as to, concerning, in regard to, မင်းမှာပွဲကြည့်သွားနိုင်သည်၊ငါမှာမူကားအလုပ်လုပ်ရမည်, as for you, you can go to the ပွဲ, but as for me, I must work; *in colloquial in certain instances* မှာ *becomes corrupted into* ဒါ or ထာ, ခင်ဗျားငွေပေးဒါ (ပေးသည်မှာ) ဘယ်လောက်ကြာပြီလဲ, ခင်ဗျားရောက်ထာ (ရောက်သည်မှာ) ဘယ်နှစ်ရက်ရှိပြီလဲ; အိမ်မှာရှိသည်; စာအုပ်ဘယ်သူမှာရှိသလဲ; ကျွန်ုပ်တို့ဆီမှာသရက်သီးအလွန်ပေါသည်; မှာ is sometimes pronounced မယ်, *e.g.* စစ်ကိုင်းမြို့မှာ, စစ်ကိုင်းမြို့မယ်, မြစ်ထဲမှာ, မြစ်ထဲမယ်။

မှား, 1, *v.* to miss (a mark), လွဲ, ချော်; to err, be wrong, to make a mistake, လွဲ, ချွတ်ယွင်း; to die, သေ; applied to elephants in court language, ဆင်တော်မှားသည်; ခွေးလှကိုမှား၍လိုက်သွားသည်။

မှားတားတားရှိ, *v.* to have an indistinct recollection; to be somewhat mistaken, to have erred somewhat.

မှားယွင်း, *v.* to sin; to be guilty of illicit sexual intercourse, ကာမဂုဏ်အရာ၌မှားယွင်းသည်။

မှား, 2, *int.* what is it? show it! *see* ဟမား။

မှိတ်, *v.* to shut (the eye); to wink with the eye, as in conveying a sign or secret instructions, ခင်ဗျားမျက်စိမှိတ်သည်ကိုမြင်ပါ၏; not to appear, as color, အရောင်မှိတ်, အရောင်မထွက်။

မှိတ်ကြည့်, *v.* to blink.

မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်, *adv.* winkingly, as a person with weak eyes; twinklingly; မျက်စေ့မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်နှင့်ကြည့်သည်; တသွင်သွင်။

မှိတ်နေ, *v.* to twinkle.

မှိတ်လိုက်, *v.* same as မှိတ်။

မှိန်, *v.* to be faded, as color or brightness, ဖြေး, မလွင်မတောက်; to have a serious, dejected countenance, သည်သူတယ်မျက်နှာမှိန်သည်; အရောင်မှိန်, ဆေးအရောင်မှိန်, ပဝါအရောင်မှိန်; to be tarnished, as a bright metal substance, အရောင်မှိန်; to burn dimly, as the light of a lamp, မီးခွက်မှိန်မှိန်ရှိသို့၊စာကိုကြည့်မမြင်ပါ။

မှိန်း, 1, *n.* a harpoon; a medicine used to inoculate a wild elephant, မှိန်းဆေး။

ဝ power evaporates, weakens

အရောင်မှိန်- be dim (of light), subdued, quiet (color) B s.v. မှိန်-

မှိန်းလက်ဝါး, *n.* a harpoon with several prongs.
မှိန်းသေ, *v.* to become quiet through the effects of inoculation with မှိန်းဆေး။
မှိန်း, 2, *v.* to have the eyes shut from languor, stupidity, excessive opium smoking, or from close and anxious thought, နေမကောင်းလို့ မှိန်းနေသည်, ဘိန်းရှုလွန်းလို့မှိန်းနေသည်။
မှိန်းစက်, *v.* same; not used in colloquial.
မှီ, 1, *v.* to reach, attain to, overtake; to catch; to equal in ability, skill; ရေနက်လို့ထိုးဝါးမမှီ, မှီအောင်လိုက်ပါ, မင်းတုန်းရှင်ဘုရင်ကိုကျွန်တော် မျိုးမှီပါသေးသည်; to last, to hold out, ရေစားမှီပါသေးသည်။
မှီ, 2, *v.* to lean upon; to lean against, ထရံကိုမှီနေသည်; to adhere to, to take refuge in, မှီလျှို; တယ်လေးသည်ကွယ်၊ကျူပ်ကိုမမှီပါနှင့် (*Colloq.*).
မှီအုံး, *n.* a large cushion on which one may lean.
မှီကပ်, မှီခို, မှီတင်း, *v.* to adhere to, to take refuge in, ဆည်းကပ်, မှီလျှို။
မှီတွယ်, *v.* same as မှီဝဲ။
မှီတွဲ, *v.* to adhere to, to hang upon as a dependent on a patron, အလွန် ဆင်းရဲသောကြောင့်သူတပါးအိမ်မှာမှီတွဲနေရသည်။
မှီဝဲ, *v.* to cleave to, adhere to, ကပ်ယပ်, ထမင်းမှီဝဲ, ဆေးမှီဝဲ, မေထုန်မှီဝဲ။
မှီ, 3, *verb. affix; see Gram. sec.* 117; *with* မ *prefixed to the root and a continuative affix expressed or undertood,* before, ခင်, မရောက်ခင်; *combined with* တိုင်အောင်, until, မသွားမှီတိုင်အောင်, until he went; မတွေ့မှီ, မရောက်မှီ, မသေမှီ။
မှီး, *v.* to store up, သို; *not used singly. Der.* အမှီး, ရှာမှီး, သင်မှီး, သိုမှီး။
မှု, *v.* to regard as weighty or important, to treat with attention, deference, respect; *see* ဂရုပြု, သူမှုလောက်သည့်လူမထုတ်ပါ, သည်လိုလူကို တာမှုမည်လဲ။
မှုတ်, *v.* to blow, as with the mouth; to play on a wind instrument, ခြေမှုတ်; to blow on silver when melted in a crucible, and hence, to smelt silver, ငွေမှုတ်; to blow in puffs, as the wind; to explode, as gunpowder, ယမ်းမှုတ်သည်; to hiss, as a snake; to blow out, as a light, မီးကိုငြိမ်းအောင်မှုတ်လိုက်ပါ, or မှုတ်ပစ်လိုက်ပါ။
မှုန်, *v.* to be dim, as the eyes, ပြာ, မွဲ; *comp.* သီ; to be dusky, as the sky before rain, မိုးယ်းမှုန်; before wind, လေမှုန်; ရီ, ဝေ; to be blurred, as glass, မှုန်မှုန်, မကြည်မလင်; or writing, စာလုံးမှုန်; particularly as palm leaf writings from not having been properly earth-oiled; to be sullen in countenance, မျက်နှာမှုန်။
မှုန်ဆန်, *v.* to be dissatisfied, angry in appearance, or in mind; *seldom used except in adverbial forms.*

မှုန်တုန်တုန်, *adv.* dimly, obscurely; darkly, sullenly, မျက်နှာမှုန်တုန်တုန်နေသည်။

မှုန်မှိန်မှုန်မွှား, *adv.* dimly, darkly, whether from weakness of eyesight or deficiency of light, မျက်စိနဲ့လို့မှုန်မှိန်မှုန်မွှားသာမြင်တော့သည်, တယ်မလင်းလှသေးဘူး၊မှုန်မှိန်မှုန်မွှားမြင်ကာရှိသေးသည်။

မှုန်မှုန်တောက်, *v.* to glimmer.

မှုန်, *see* မှုန့်, *v.* to be small, minute, သေး။

မှုန်း, *v.* to harrow a field, in order to loosen the soil and make a more equal distribution of the young plants, ဝါခင်းမြေကြီးကျော်လို့ထွန်နှင့်မှုန်းသည်, စပါးထူလို့မှုန်းသည်; to conduct another person's house, or situation, as if it were one's own.

မှုန်းတာ, *n.* the post next to the goal in a boat race.

မှုသား, *see* မုသာ, *n.* falsehood.

မှူး, *v.* to be chief, to rule over, govern, အုပ်, စိုး. *Der.* အမှူး။

မှူးတော်မတ်တော်, *n.* ministers and high officials collectively; the nobility, မှူးမတ်စု။

မှူးရဲမတ်ရဲ, *n.* an attendant; an esquire.

မှေး or မှျေး, *see* မြေး, *v.* to be faded, as color or brightness.

မှဲ့, *n.* a mole, a dark spot on the body.

မှဲ့ရှင်, *n.* a mole or dark spot on the body that increases, but may disappear.

မှဲ့သေ, *n.* a permanent mole.

မှောက်, *v.* to place in a prone position, as opposed to supine (ပက်လက်), to place with the convex side uppermost; to be thus placed; to fall face downward, မှောက်လဲသည်; to be bewildered, မျက်စိမှောက်သည်; to be upset, as a scheme or plan, အကြံမှောက်သည်; to sleep or lie with the face downward, မှောက်အိပ်, မှောက်နေ; to overturn.

မှောက်ခါးမှောက်ခုံ, *adv.* over and over, in a disordered manner, ခင်ဘျား ရေးသည့်စာမှောက်ခါးမှောက်ခုံအလွဲချည်းတည်းဘဲ; ပြောင်းပြန်ပြောင်းပြန်။

မှောက်ခုံ, *adv.* pronely, lying with the face downward, မှောက်ခုံအိပ်, မှောက်ခုံမျော; *opposed to* ပက်လက်။

မှောက်မှား, *v.* to err, entertain erroneous sentiments, အယူဝါဒမှောက်မှားလိုင်ရဲလားသည်, အကြံအစည်မှောက်မှားလို့စီးပွားဥစ္စာဆုံးပါးကုန်ပြီ။

မှောက်လှန်, *v.* to overthrow, turn upside down; to lie in a prone position; သည်အမှုကိုကျွန်တော်မှောက်လှန်နိုင်ပါသည်။

†မှောက်တော်, *n.* Sir, Madam; a term of compellation used by females (*obsolescent*), တော်, ရှင်; the modern term of compellation တော်, used by women, is not polite.

ဒ္ယောက်ပင်- upset, overturn B s.v. no sent

မှောင်, *v.* to be very dark; *more than* မိုက်, and မဲ; *n.* darkness, မှောင်မိုက်။
မှောင်ကျ, *v.* to grow dark, as from a squall; မိုးသားတက်လို့မှောင်ကျသည်; to become thick, as the atmosphere from heavy fog, နှင်းဝေလို့မှောင်ကျလာသည်။
မှောင်ခို, *v.* to take up one's position in the dark, with the view of escaping observation; almost always used in a bad sense, သူခိုးမှောင်ခိုပြီးအိမ်ကိုတက်သည်။
မှောင်ချ, *v.* to darken, as a room, etc., နေ့အခါမှောင်ချပြီးရုပ်သေးပြသည်။
မှောင်မိုက်, *v.* and *n.* same as မှောင်, မှောင်မိုက်လာသာမမြွေးမှိုရမည်။
မှောင်မိုင်, *n.* gloom, မှောင်မိုက်။
မှောင့်, *v.* to disturb, trouble, annoy, နှောင့်ယှက်; particularly applied to the annoyance of witchcraft; hence အမှောင့်; အကလေးမှောင့်လို့ထမင်းကောင်းကောင်းမစားရဘူး, မင်းလာမှောင့်သည့်အတွက်၊ အလုပ်ကောင်းကောင်းမလုပ်ရဘူး, စုန်းမှောင့်လို့လူမမာ; *in modern parlance* နှောင့်, and နှောင့်ယှက် are in more general use; မြွေပူရာကင်းမှောင့်, as when one trouble succeeds another.
မှော်, 1, *n.* a certain magical influence or power, by which various orders of beings are controlled, စုန်းမှော်, နတ်မှော်, သားရဲမှော်။
မှော်ဝင်, *n.* a magician possessed of such power, a necromancer.
မှော်, 2, *n.* a kind of plant, duckweed, very abundant in fisheries.
မှော်ခွက်, *n.* the flower of said plant.
†မှော်ကွန်း, *see* မော်ကွန်း (*pron.* မှော်ဂွန်း), *n.* a permanent inscription, a register, record of dates, boundaries, etc.
မှော်လျော်, *n.* a kind of velvet.
မှို, *n.* a fungus, mushroom; of many varieties, ဝါရောင်းမှို; mold, mildew; a nail with a large flat head, သံမှို, ကြေးမှို, etc.; မစားကောင်းသည့်မှိုခြေချင်းမပါ။
မှိုတက်, *v.* to be moldy, အဝတ်ကိုမှိုတက်သည်, စာအုပ်ကိုမှိုတက်သည်။
မှိုတောက်, *v.* to be poisoned by eating mushrooms; to bear indelible moldy marks.
†မှိုအ, *n.* a species of linden-bloom, the *Grewia xilefolia*; the leaves are largely used in the manufacture of Burmese cheroots.
မှိုချည်, မှိုနွယ်, *n.* kinds of creepers.
မှိုင်, 1, *v.* to be lost or absorbed in thought; to be dull, downcast, stupid, from absence of thought, or from grief; *comp.* တွေဝေ, and မိန်းမော; ကျွန်တော်နှမဆုံးကတည်းကအမေသာကောမှိုင်နေတတ်သည်။
မှိုင်တိုင်တိုင်, *adv.* a little lost in thought, rather downcast, ကျွန်တော်မှိုင်တိုင်တိုင်နှင့်စားလို့သောက်လို့မကောင်းပါ။

မှိုင်တွေ, မှိုင်ထိုင်း, *v.* to be absorbed in thought; to be abstracted, အကြံအစည်မပြည့်စုံသောကြောင့်၊မှိုင်တွေတွေနေသည်။
မှိုင်, 2, *n.* a name common to two kinds of trees, in the mangrove swamps.
မှိုင်း, 1, *n.* fume; commonly applied to medicinal fume, vapor.
မှိုင်းခံ, *v.* to receive fumigation, as a remedy for disease; to fill with hot air, as a fire-balloon, မီးပုံးပျံမှိုင်းခံ; လွတ်ဖိပ်အောင်မှိုင်းခံ, မှိုင်းထိုး။
မှိုင်းဆေး, *n.* fumigating medicine.
မှိုင်းတောင့်, *n.* a roll of medicinal substances to be lighted for fumigation.
မှိုင်းတိုက်, *v.* to drug by means of smoke or vapor, သူခိုးလူကိုမှိုင်းတိုက်ပြီးလျှင်ဥစ္စာပစ္စည်းကိုယူသည် (an expression affected by thieves).
မှိုင်း, 2, *v.* to be a very dark color, nearly black; to be dark, as at early twilight, or as the sky before a storm; *less than* မှောင်; အရောင်မှိုင်း, မိုဃ်းမှိုင်းပြီးတက်လာသည်။
မှိုင်းညို့, *v.* to be dark in appearance, as a distant forest or mountain, တောတောင်မှိုင်းညို့ညို့ရှိသည်။
မှိုင်းမဲ, မှိုင်းရီ, မှိုင်းဝေ, *v.* same as မှိုင်း, တောမှိုင်း, မှိုင်းမဲမဲ, နေရောင်ပျောက်သောကြောင့်မှိုင်းရီလာသည်။
†မှိုင်းလုံး, *n.* a kind of velvet; a kind of chintz, မှိုင်းလုံးသရက်ထည်, မှိုင်းလုံးကုလားကာ။
မှိုညွန့်, *n.* a kind of creeper.
မှိုနွားတို (*pron.* နမို), *n.* a kind of creeper; a water-plant.
မှို, *n.* the product of the ထက်ပံ tree, resembling cotton, လဲ။
မျှ, 1, *v.* to divide and distribute equally; *comp.* ဝေမျှ; သည်ဝန်ကိုတယောက်တည်းလေးလျှင် နှစ်ယောက်မျှထမ်း, လည်းသမားရှားကိုငွေမျှပေးလိုက်ပါ. *Der.* အမျှ။
မျှတ, မျှဝေ, *v.* same, မျှမျှတတဝေသည်။
မျှလိုက်, *v.* to give away, ပေးလိုက်, (*polite*); ပရိသတ်ခပ်သိမ်းအောင်ဆေးလိပ်မျှလိုက်ပါ။
မျှ, 2, *v.* to be even, equal, to be as much as, ညီ; to be alike, တူ, as သဘောမျှသည်, to be of one mind; *adv.* even; *used as an intensive in negative sentences; sometimes expletive*; ဆိုမျှမဆိုဘဲ, ပြုမျှမပြုဘဲ, သွားမျှမသွားဘဲ; သည်သူကိုယ်အထက်အောက်မမျှသောကြောင့်၊ကြည့်မကောင်းပါ, အသက်ချင်းမမျှဘဲနှင့်မောင်မင်းငါ့ကိုမရိုမသေပြုသည်။
မျှတ, *v.* same; to be proportionate.
မျှင်, *v.* to draw out long, make slender, stringy. *Der.* အမျှင်။
မျှင်ငါးပိ, *n.* a paste manufactured from a small kind of shrimp.
မျှင်တဲ (ဲ), *n.* a hut used by persons engaged in catching shrimps.

မျှင်ထိုး, *v.* to catch shrimps with a kind of net called ရင်တွန်း။

မျှင်း, *v.* to be moderate, gentle in treatment, ညှင်း; to make pliant by the application of heat, in order to curve, or to straighten, သံချောင်းကိုပူစေ၍ မျှင်းမျှင်းထုရသည်။

မျှင်းဖျောင်း, *v.* to persuade gently (*rare in colloq.*), သွေးဆောင်; *see* ညှင်းဖျောင်း။

မျှစ်, *n.* a bamboo sprout.

မျှစ်ချဉ် (*pron.* ချဉ်ဉ်), *n.* the bamboo sprout, pickled.

မျှည့်, *see* မှည့်, *v.* to be ripe.

မျှား, *v.* to catch with a bait; to lure; to proceed moderately and persuasively to accomplish an end; ငါးမျှားသည်; ရိုင်းသောကြက်ကိုယည်သောကြက်နှင့်မျှားဖမ်းသည်; ပိုက်ဆံနှင့်မျှားပြီးခေါ်လျှင်ပါရော့ပေါ့ (*colloq.*), ကျွန်တော်ကိုမြှူမည်လို့မျှားမည်လို့လာသည်မှတ်သည်. *Der.* ငါးမျှား။

မျှေး, *see* မြှေး, *v.* to overspread, or be overspread.

မျှော (from မျော, to float down), *v.* to set afloat, cause to float down; to lend money without taking interest; လှေကိုမျှောလာသည်; ခင်ဗျားတို့အပေါ်မှာငွေမျှောထားရသည်မှာကြာလှပြီ။

မျှောင်, *see* မြှောင်, *v.* to fasten on lengthwise, ပေါင်; to keep close to the side of, adhere to.

မျှော့, *n.* a leech, bloodsucker; ပင်လယ်မျှော့, the trepang; ဆင်မျှော့, the sea slug.

မျှော့ကုတ် (from ကုတ်), *v.* to secure with a cramp; *n.* an iron cramp; a staple.

မျှော့တိုက်, *v.* to apply a leech.

မျှော်, *v.* to look at, to view, as a landscape, to behold; expect, await

မျှော်ကြည့်, *v.* same as မျှော်။

မျှော်ခင်း, *n.* a prospect.

မျှော်ခေါ်, *see* မြှော်ခေါ်, *v.* to look forward, to have foresight.

မျှော်ငံ့, *see* မြှော်ငံ့, *v.* to look for, to wait in expectation.

မျှော်စင်, *n.* a lookout; a race-stand.

မျှော်တင်း, မျှော်လင့်, *see* မြှော်တင်း, မြှော်လင့်, *v.* to hope.

မျှော်တွေး, *see* မြှော်တွေး, *v.* to conjecture in respect to a distant object, or in regard to the future.

မျှော်ထောက်, *see* မြှော်ထောက်, *v.* to have regard to an event or object in the future.

မျှော်မြင်ခင်း, *n.* scenery; the appearance of places.

မျှော်ရှု, *v.* to look forward to; *see the parts.*

မှိုက်, *see* မြှိုက် (from မြိုက်, to be singed), *v.* to singe, scorch, burn slightly.

မြှင့် (from မြင့်, to be high), *v.* to make high, exalt, မြှောက်; သည်ကြိုး တန်းလွန်၍လွတ်အောင်မြှင့်လိုက်ပါ; ရာထူးကိုမြှင့်ပေးသည်; မီးကိုမြှင့်လိုက်, turn up the light; အသံကိုမြှင့်, to elevate the voice.

မြှား, 1, *n.* an arrow.

မြှားကျည်တောက်, *n.* a quiver.

မြှားကြောင်း, *n.* the groove for an arrow in a crossbow.

မြှားစကြာ, *n.* a fabulous arrow which will go wherever the owner wishes, မြှားစကြာလွှင့်သည်, မြှားစကြာလွှတ်သည်။

မြှားဆိပ် (ပင်), *n.* a kind of tree, the gum of which is used to poison arrows, ရှိုးကျပင်။

မြှားတောင့် (*pron.* ဒေါင့်), *n.* a quiver, မြှားကျည်တောက်။

မြှားရွက်, *n.* the feathers of an arrow.

မြှား, 2, *n.* a purlin, a horizontal timber supporting the common rafters, ထုပ်လုလင်။

မြှုပ် (from မြုပ်, to be submerged), *v.* to submerge, overwhelm in water; *more than* နှစ်; to bury, cover up in the ground, မြေမြှုပ်; to bury in a grave, သင်္ဂြိုဟ်; to cause to disappear, to cause to be lost, သတော်ကိုမြှုပ်သည်, ရွှေအိုးငွေအိုးမြှုပ်သည်, စက်မြှုပ်သည်, အမိဗွာယ်မြှုပ် သည်, စာလုံးမြှုပ်သည်; to place troops in ambush, တပ်မြှုပ်သည်။

မြှုံး, *n.* a fish-trap, ငါးမြှုံး; *the generic term for all fish-traps*; မြှုံးဆင် လိမ်, မြှုံးဒမင်းထောင်, မြှုံးပုစွန်ထောင်, မြှုံးဗိုလုံ, မြှုံးရက်ဖောက်, မြှုံးရင်ကွဲ။

မြှုံးကတိုး, *n.* a large kind of fish-trap.

မြှုံးကျစ်, *v.* to make a မြှုံး။

မြှုံးသားလျှည့် (*pron.* သလျှည့်), *n.* the side opening to a fish-trap.

မြှူ, *v.* to please, delight; to allure, decoy; အကလေးကိုမြှူစမ်းပါ; သူ တပါးစွန်ကိုမြှူယူတတ်သည်, သည်မိန်းမကိုသည်လူမြှူနေသည်မှာကြာလှပြီ။

မြှူတူတူ, *adv. a diminutive* of similar import, မြှူတူတူလာမလုပ်ပါနှင့်။

မြှေး, 1, *v.* to be faded, as color or brightness, မှိန်, ကြာထိုဆေးရောင် မြှေးသည်; to be on the wane, as authority, power, influence or religion, အာဏာမြှေးသည်, တန်းခိုးမြှေးသည်, ဩဇာမြှေးသည်, သာသနာ မြှေးသည်; to touch slightly, as a boat when partially aground, လှေ သောင်ပေါ်မှာမြှေးတင်သည်; hence, တမြှေး, *adv.*, for a little while, ခဏ တမြှေးအိပ်ပျော်သည်, he slept a little while, တရေးတမြှေးအိပ်သည်, တည လုံးတမြှေးကလေးသာအိပ်ပျော်သည်; မီးမြှေးမြှေးကလေးရှိတော့သည်။

မြှေးခနဲပျော်, *v.* to have a momentary fit of drowsiness.

မြှေးစက်, *v.* to doze (royally), မြှေးစက်တော်မူသည်။

မြှေး, 2 (*freq. pron.* မှေး), *v.* to overspread, or be overspread with any thick, membranous matter, ဘုရားလောင်းသည်မယ်တော်ဝမ်းမှာမြှေးသန်း

ඇරනවා-   omit; drop (in reading)   B s ඇර-

(အလယ် အမှတ်

မရှိ၊မငြိမတင်၊စင်ကြယ်သန့်ရှင်း စွာမျက်စိတော်ကို ဖွင့်လျက်သွားတော်မူ၏; to be nearly shut, as the eyes from weakness.

မြွေးရှက်, *v.* to be overspread; to be closed, as the eyes from drowsiness, to drowse, တရေးမြွေးရှက်ဦးမှို့; မြွေးရှက် is chiefly found in poetical works.

မြှောက် (from မြောက်, to be raised), *v.* to toss, toss up; to raise, elevate, exalt; ချီ, ချီး, ပင့်, မြှင့်; to elevate the mind of another; to flatter, မြှောက်, မြှောက်ပြော; to multiply arithmetically; ခြင်းလုံးကို မြှောက်သည်, ကျွလူကိုခတ်၍ချီ၍မြှောက်သည်, ရေအိုးကိုတဆိတ်မြှောက်စမ်းပါ, သူတပါးများကိုမြှောက်ပြောတတ်သည်; မြှောက်ချီး။

မြှောက်ကိန်း, မြှောက်ခြေ, *n.* a multiplier (in arithmetic).

မြှောက်စည်, *n.* a kind of drum.

မြှောက်စား, *v.* to promote, especially to invest with discretionary power, အင်မတန်အမိုးရမင်းမြှောက်စားထားသည်။

မြှောက်ပင့်, *v.* to flatter.

မြှောက်ရကိန်း, *n.* a product (in arithmetic).

မြှောင်, *v.* to fasten on lengthwise, ပေါင်; to keep close to the side, to adhere; one kind of ကဝ်; မြှောင်စား, to hang on to another for sustenance, to sponge on; to lay by the side of, အိပ်ရာနားမှာသေနတ်ထားကိုမြှောင်ထားလိုက်ပါ။

မြှောင့်, *v.* to slice or shave lengthwise, so as to make an angular segment of a sphere or cylinder; hence အမြှောင့်; ရှစ်မြှောင့်, octagonal; နာနတ်သီးကိုမြှောင့်သည်, သံပုရာသီးကိုမြှောင့်လိုက်ပါ။

မြှိုက် (from မြိုက်, to be singed), *v.* to singe, scorch, burn slightly, ရေနွေးမပြောဘဲမီးမြှိုက်သည့်ကြက်သားစားလို့အရသာရှိသည်; *fig.*, to extort money, to "bleed," မင်းကိုလူလိမ်မြှိုက်သွားသည်ဆို။ဟုတ်ခဲ့လား, သည်သူခင်ဘျားမြှိုက်ရအောင်လာသည်ထင်သလား; ချူ is often used in the same sense.

မွ (from မွ, to be friable), *v.* to pulverize.

မွင်း, *see* မြွင်း, *v.* to gash, as fish or flesh preparatory to cooking.

မွတ်, *v.* to be fine, ညက်; to be very smooth; to be rapid, as a wheel in motion, so that the several spokes are indistinguishable; to be friable, easily crumbled; applied to some kinds of insipid fruit, အသားအရည်ညက်လိုက်သည်မှာမွတ်နေရသည်; အလွန်ချောသည့်သင်္ကာလတ်မွတ်နေရေ့သည်; ရထားဘီးလည်လိုက်ထာ၊မွတ်နေရသည်; သခွားသီးအလွန်မွတ်သည်၊စားမကောင်း။

မွန်, *v.* to be stifled, suffocated, as with smoke, dust, etc.; to be stupefied, astonished; to experience a stinging sensation in the nose, as when inhaling sal volatile or smelling salts; or a pungent sensation, as

when inhaling the odor of chilies, onions. etc.; မီးခိုးမွှန်သည်; မွှန်နေအောင်ကြောက်သည်; ငရုတ်သီးမွှန်သည်။

မွှမ်း, 1 (from မွမ်း, to be decorated), *v.* to put on by way of ornament, to decorate, adorn, မွှမ်းတင်သည်။

မွှမ်း, 2, *v.* to gash, as fish or flesh preparatory to cooking, ငါးကိုထားနှင့်မွှမ်းသည်, အမည်းသားကိုထားနှင့်မွှမ်းသည်။

မွှာ, *see* မြွှာ, *v.* to gash obliquely, as fish for cooking or drying.

မွှား, *v.* to be very small, diminutive; *not used singly*; လှေး; *n.* a tick, အလှေး, a parasitic mite which infests bullocks, horses, goats, etc., နွားမွှား, ပိုးကောင်မွှားကောင်, ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်; ပြည်လှေးပြည်မွှား, petty thieves.

မွှေ, *v.* to stir up, agitate; to disturb, annoy, vex; *more than* နှောင့်ယှက်; to rummage; ထမင်းအိုးမွှေလိုက်ပါ, တင်းအိုးမွှေသည်; ထယ်မွှေသည့်လူ; to stir up medicine in water. The Arakanese use မွှေ in the sense of searching a house or person, as for stolen property, in lieu of ရှာ။

မွှေနှောက်, *v.* same, သတ္တဝါတို့နှလုံးကိုရိုးရင်းခတ်မွှေနှောက်တတ်သောတဏှာ, ဆူဆေးကိုမွှေနှောက်ပြီးသောက်သည်။

မွှေနှောက်ရှာ, *v.* to ransack, to search unceremoneously.

မွှေ, *v.* to twirl about, to make whirl around itself; *comp.* ဝင်; နွားရွက်ကိုဆွဲမွှေသည်, သျှောင်ကိုဆွဲမွှေသည်။

မွှေနှောက်, *v.* to whirl around by the hair of the head.

မွှေယမ်း, *v.* to whirl around (*trans.*); to pull about here and there, မြက်ကိုမြင်းမွှေယမ်းလို့၊ပရမ်းပတာဖြစ်ကုန်ပြီ, ဆံပင်ကိုဆွဲကိုင်မွှေယမ်းသည်။

မွှေး, *v.* to smell sweet, be fragrant, ဆီနံ့မွှေးသည်, ပန်းနံ့မွှေးသည်; သိတင်းမွှေးသည်။

မွှေးကြူ, မွှေးကြိုင်, မွှေးထုံ, မွှေးပျံ့, *v. see the parts.*

မွှေးသင်း, မွှေးသိမ်, *v.* same as မွှေး, (*infreq.*).

မြွှင်း, *v.* to gash, as fish or flesh preparatory to cooking.

မြွှာ, *see* မြွှာ, *v.* to gash obliquely, as fish for cooking or drying.

ယ

ယ, the twenty-sixth consonant in the Burmese alphabet.

ယက်, 1, *v.* to strike or impel with a stroke toward one's self; to scratch, as a fowl, or paw the earth, as a horse or dog, နွားမြေကြီးကိုယက်သည်; ရေတွင်းကိုလက်နှင့်ယက်၍လုပ်သည်။

ယက်, 2, *n.* water flying off when dashed against some substance, ယက်ကြီး, ယက်ခိုလိုက်။

(ဖိ.)ရှေ့:- v. ဖိ:

ယက်ကြောင်း, *n.* the wake of a vessel, သင်္ဘောနောက်သို့ယက်ကြောင်းစီး လိုက်သည်။
ယက်ထ, *v.* to fly off or dash, as water, အလွှန်ယက်ထသည့်ရေ။
ယက်ပန်းစား, *v.* to rush through the water, so as to raise a spray under the bow, as a boat, အလွှန်ယက်ပန်းစားသည့်လှေ။
†ယက်မန်း (*pron.* ယမန်း), *n.* rice porridge, one kind of ယမကာ။
ယက်မန်းရည်, *n.* same as ယက်မန်း။
†ယက်သဲ့, *n.* a woven bamboo scoop for catching small fish and prawns.
ယခင်, *n.* or *adv.* past time, အထက်, အရင်; ယခင်ပြောသည့်စကားနှင့်ယခု ပြောသည့်စကားမညီပါ, ရှေးယခင်, ယခင်ကာလ (*Colloq.*).
ယခု, *n.* or *adv.* the present time.
ယခုကဲ့သို့, *adv.* as at the present time.
ယခုနေ့, *n.* to-day, the present day, ယနေ့, ခုနေ့။
ယခုမှ, *adv.* only just now; *frequently used for* ယခုမှာ။
ယခုမှာ, *adv.* now, as it is.
ယခေါင် (from ခေါင်), *n.* time pertaining to the remotest antiquity (*obsolete except in writings*), ယခေါင်ရှည်ကာလလျှားကပင်၊လင်မယား ဖြစ်လျက်ရှိကြပါသည်။
ယင်, *n.* the common house fly; any flying insect.
ယင်အုံ, *v.* to collect together, as a swarm of flies.
ယင်မိုး (*pron.* မိုး), *n.* the jumping spider that springs on its prey.
ယင်ချေး (*pron.* ချီး), *n.* a freckle, ယင်ကြီးဥ။
ယင်ချေးဥ, *v.* to deposit eggs, as flies; to flyblow.
ယင်ချောက် (*pron.* ချောက်), *n.* a fly-flap, a chowry, ယင်ချောက်ယပ်။
ယင်နား, *v.* to light on, to settle, as a fly.
ယင်ပျား (*pron.* ပျား), *n.* a small kind of honeybee, ယင်ပျားနွဲ။
ယင်မဲဝိုင်း, ယင်မစဲရှိင်း, *n.* the bluebottle fly, sometimes called ယင်မဲရောင်း။
ယင်ရဲ, *n.* a small red fly.
†ယင်ကမ်း, *n.* the edible *zalacca*, a kind of tree.
ယင်ကမ်းချည်, ယင်ကမ်းရှို, *n.* varieties of the same.
ယင်တောင်, *n.* a kind of bird (Pali မန္တာလက).
ယင်တောင်စာ (*pron.* ဇာ), *n.* a kind of bird.
ယင်တောင်စား, *n.* a kind of fish.
ယင်တောင်တန်း (*pron.* ဒန်း), *n.* a row of people walking abreast; *adv.* abreast, စစ်သည်များယင်တောင်တန်းချီတက်ကြသည်။
ယင်း, 1, *pron. a.* that, ယင်းအကြောင်းတို့ကြောင့်။
ယင်းသို့, *pron. a.* such, of that sort, ယင်းသို့တပြီးကား, ယင်းသို့ဖြစ်သော် လည်း (ဤသို့ဖြစ်သော်လည်း), ယင်းသို့အမိပ္ပါယ်လာရကား; ယင်း and ယင်း

သို are rare in colloquial, but are frequently found in old writings.
ယင်း, 2, *n.* a bamboo texture set up in a rivulet or in a fishery, to intercept fish; a texture made of finely split bamboos used for window shades and veranda curtains; a chick, ယင်းကာ, ယင်းဆွဲ (122).
ယင်းကပ် (*pron.* ဂပ်), *n.* the above bamboo texture spread on the thwarts of a boat.
ယင်းကာ, *v.* to screen with chicks.
†ယင်းတိုက် (*pron.* ဒိုက်), *n.* Moulmein ebony; blackwood.
ယင်းနွယ်ခင်း, *n.* the *Vitis Linnæi*, a kind of creeper.
ယင်းသဗိန်, *n.* the *Vitis auriculata*, a large, woody climber, producing bunches of smooth, red, almost globular berries the size of grapes.
†ယင်းပြား (ပင်), *n.* a kind of medicinal plant, the *Ancistrolobus mollis*.
ယင်းမ (or မာ), *n.* a species of *Chickrassia* producing the Chittagong wood.
ယင်းရည်း (ပင်) (*pron.* ရဲ), *n.* a kind of tree, a species of *Myrobalan*, the *Lumnitzera racemosa*.
ယင်းရည်းမျောက်ခြီး, *n.* a plant of the genus *Borago*, the *ehretia*.
ယင်းရည်းလိုက်, *v.* to be partial in deciding, to be biased, သည်အမှုကို ယင်းရည်းလိုက်လို့မပြောပါနှင့်၊မှန်ရာကိုသာပြောပါ, do not be biased in stating the case, but tell only what is true.
ယစ်, *v.* to be drunk, intoxicated, တယ်မမူးလှဘူး၊ယစ်တစ်တစ်ရှိသည်။
ယစ်ထုပ်, ယစ်ထုပ်ကြီး (from ထုပ်, to wrap up), *n.* a sot, သည်သူယစ်ထုပ်ကြီးကဘဲ (*Colloq.*).
ယစ်မူး, *v.* same as ယစ်, အရက်ယစ်မူးလို့လူမှန်းမသိ, အရက်ယစ်မူးလို့လမ်းမှာလဲနေသည်။
ယစ်မျိုး, *n.* any intoxicating drug or liquor, သူရာ, မေ, ယစ်မျိုးငါးပါး၊ဘိန်း၊ထင်း၊ကစော်၊ဆေးခြောက်၊အရက်။
ယစ်မျိုးဥပဒေ, *n.* the Excise Act.
ယဇ် (Pali ယာဂ), *n.* a sacrifice, an animal offered in sacrifice, ယဇ်နတ်တင်။
ယဇ်စာ, *n.* sacrificial food.
ယဇ်ဆရာ, *n.* a priest, ယဇ်ပုရောဟိတ်။
ယဇ်ပလ္လင်, *n.* an altar.
ယဇ်ပုရောဟိတ်, *n.* a priest, ယဇ်ဆရာ။
ယဇ်ပူဇော်, *v.* to offer a sacrifice.
ယဇု (Pali), *n.* one division of the Vedas, the Yajur Veda; *see under* ဗေဒင်။
ယည်, 1 (*pron.* ယဉ်) (Pali ယာန), *n.* a carriage, a vehicle of any

kind; particularly applied to certain official palanquins, ယည်ဆောင်, ယည်စီး, ယည်ထမ်း, ယည်အမှုထမ်း, ယည်ပေါင်း; light-built ornamented bullock carts with a hood are called လှည်းယည်။
ယည်ပေါင်း (*pron.* ယဉ်ပေါင်း), *n.* the hood or top of a palanquin, ornamented carriage, or cart.
ယည်, 2 (*pron.* ယဉ်), *v.* to be tame; to be civilized; to be graceful, လှတမျက်နှာ၊ယည်တကိုယ်လုံး; to be delicate in scent, as a flower, ပန်းအနံ့ယည်သည်; to lose strength or efficacy, as a drug or medicine, ဆေးယည်သည်; ယည် is also used in the sense of a malarial locality becoming less so, owing to cultivation, increase of population, etc., သည်အရပ်၌အရင်ကကဲ့သို့မဖျားပါ၊တော်တော်ယည်ပါပြီ။
ယည်ကျေး, *v.* to be well-bred, genteel, polite, complaisant; to be elegant in speech, စကားယည်ကျေးသည်; *see* သိမ်မွေ့; applied to things, to be handsome and fashionably made, ဂုဆိုးအဆင်ယည်ကျေးသည်, အိမ်ဆောက်ပုံယည်ကျေးသည်; သည်မိန်းမကလေးအလှဖြင့်မလှဘူး၊ သို့သော်ယည်ဖြင့်ယည်ကျေးသည်။
ယည်င်, *v.* to be polite in speech (*infreq.*).
ယည်ပါး, *v.* to be tame, familiar (when applied to animals); to have sexual intercourse before marriage; ကျွန်ုပ်ဒရယ်ကလေးကျွန်ုပ်လက်ဝယ်သို့ရောက်သည်မှာအာမျှမကြာသေးသော်လည်း၊အလွန်ယည်ပါးလှပြီ, though scarcely any time has elapsed since my little deer came into my possession, it has become very tame indeed.
ယည်ယည်, *adv.* tamely, မိတ်နှီး၍သည်းခံသည်နှင့်။
†ယည်မင်း (*pron.* ယမင်း), *n.* a doll, ယည်မင်းရုပ်။
ယည်း (*pron.* ယဉ်း), *v.* to break out afresh after appearing to be cured; *see* အနာယည်း။
ယတြာ (*pron.* ယဒရာ) (Pali), *n.* certain magical observances, ယတြာခြေ, ယတြာမခြေ, ယတြာကောင်းလျှင်၊မင်းလောင်းပျောက်သည်။
ယတြာဆင်, ယတြာပြု, *v.* to practise such observances (*in ordinary parlance*), in order to avert some danger foretold by an astrologer or fortune teller.
ယနေ့, *an abbrev. of* ယရနေ့, *n.* to-day, ၎င်းအမှုကိစ္စများကိုယနေ့ပြီးအောင်လုပ်ရမည်; *in colloquial corrupted into* ကနေ့ (*pron.* ဂနေ့).
ယန္တရား, *n.* any engine or machinery, ယန္တရားစက်။
ယန္တရားစက်, *n.* same; ယန္တရားစက်ဆရာ, a mechanical engineer.
ယပ်, *n.* a fan, ယပ်တောင်; a punka, ယမားယပ်; *v.* to fan; to beckon with the hand, လက်ယပ်, လက်ယပ်ခေါ်။
ယပ်ခတ်, *v.* to fan, ယပ်ခတ်စမ်းပါ။

ယပ်ဆွဲ, *v.* to pull a punka: to hang a punka.
ယပ်တောင်, *n.* a fan.
ယပ်ပေါင်, *n.* a punka pole.
ယပ်ရိုး, *n.* the handle of a fan. ယပ်ရွက်, *n.* the leaf of a fan.
ယဗိန်း (*pron.* ယဇိန်း), *n.* a Yabein, one of the race of Yabeins. They live in the Prome and Toungoo districts, and gain their livelihood by rearing silkworms.
ယမက, ယမတော, ယမလှ, *n.* executioners in hell; ငရဲသူငရဲသားများကိုစောင့်ထိန်းအုပ်ချုပ်ရသောငရဲမင်း; ယမမင်း (ငရဲမင်း); applied figuratively to overwhelming misery, ယမတောယမကလက်သို့ရောက်သလိုဘဲဒုက္ခခံရသည်။
ယမကာ, *n.* a certain preparation of sweet liquor made of jaggery, tamarinds, etc., အရက်ယမကာ။
ယမင်း (ပင်), *n.* the *Aporosa villosa*, a tree leafless in the hot season, exuding a red resin, and growing to the height of twenty-five or thirty feet.
ယမန်, *n.* time recently passed, ယမန်ကာလ။
ယမန်နေ့, or ယမနေ့, *n.* a day lately passed, the other day.
ယမန်နှစ်, or ယမနှစ်, *n.* a year lately passed.
ယမန်လ, *n.* a month lately passed.
†ယမန်ကာ, *adv.* in an unfinished, unworkmanlike manner. *In modern colloquial* this word has become corrupted into သမန်ကာ, သမန်ကာလျှံကာလုပ်သည်။
ယမန်း, *see* ယက်မန်း, *n.* a kind of rice porridge.
ယမနေ, *n.* a kind of tree, clogwood; used for building purposes, and for making cartwheels.
ယမား, 1, *n.* a punka, suspended fan, ယမားယပ်။
ယမား, 2, *n.* one kind of royal umbrella, ယမားထီးတော်။
ယမိုက်, 1, *n.* a miracle by which a Buddh exhibits his body half fire and half water, ယမိုက်ပြာဋိဟ်။
ယမိုက်, 2, *n.* the sixth book of the third grand division of the Buddhist Scriptures; *see under* အဘိဓမ္မ; ယမိုက်ဆယ်ကျမ်း။
ယမ်း, 1, *n.* gunpowder; saltpetre.
ယမ်းချေးခါ, *v.* to discharge the contents of a gun in order to clean it, or for safety's sake.
ယမ်းခြင်, *n.* the quantity of gunpowder sufficient for one charge, ယမ်းတလက်စာ။
ယမ်းစိမ်း, *n.* saltpetre, nitre.
ယမ်းတောင့် (*pron.* ဒေါင့်), *n.* a crystal of saltpetre; a cartridge.

ယမ်းတောင့်ဗိတ်, *n.* a cartridge box.
ယမ်းတိုက် (*pron.* ဗိုက်), *n.* a gunpowder magazine.
ယမ်းထ, *v.* to explode, as gunpowder, ယမ်းပွက်သည်။
ယမ်းထိုး, *v.* to load a cannon or gun.
ယမ်းထိုင်း, *v.* to be damp, as gunpowder.
ယမ်းဘူး, *n.* a powder flask.
ယမ်းဖော်, *v.* to make gunpowder.
ယမ်းမြေ, *n.* earth impregnated with saltpetre.
ယမ်းပွက်, *v.* to explode, as gunpowder,ယမ်းထသည်။
ယမ်းရုံ, *n.* a gunpowder manu actory.
ယမ်း, 2, *v.* to strike right and left, or to make any rapid motion from side to side, ခြေနှင့်ယမ်းသွားသည်, လက်နှင့်ယမ်းသွားသည်; to flourish, as a stick, တုတ်နှင့်ယမ်းသည်; to waddle as a duck, ဝမ်းဘဲယမ်းသွားသည်; to do at random, ယမ်းလုပ်, ယောင်း။
ယမ်းဆ, *v.* to guess, conjecture; *comp.* ဆ; ယမ်းဆလို့သာခြေ်ရသည်, ယမ်းဆရေးသည်။
ယမ်းတမ်း, ယမ်းတား, *v.* to make a conjectural calculation, ယမ်းတီး ယမ်းတားစမ်းလုပ်သည်။
ယမ်းတမ်းယမ်းတမ်း, *adv.* guessingly, at random; ယမ်းတမ်းယမ်းတမ်းနှင့်သွားသည်, to go from side to side in walking, to walk in a wabbling manner; ယမ်းတမ်းသန်းတမ်းလုပ်သည်။
ယမ်းပြော, *v.* to speak at random.
ယမ်းယောင်, *v.* to guess at random; not used in ordinary colloquial but met with in songs; ယမ်းယောင်လို့သာခေါ်သည်, to call out to a person, not being certain of his exact locality.
ယရှား, *n.* a long strip of cloth attached to the front of a bier of notable persons, and carried by several persons in a procession, တလား၊ပြာသာဒ်၊စလွှား၊ယရှားဆွဲ။
ယယ်, *n.* *affix*, and; used in enumerating a succession of things, the initial letter adapting itself to the preceding word for the sake of euphony, as ဆွမ်းယယ်, သဗိတ်ကယ်, etc. (*Colloq.*).
ယသ (Pali), *n.* splendor of attendants, equipage, etc., အခြံအရံအကျော်အစော, အခြံအရံနှင့်ပြည့်စုံသောယသ, အကျော်အစောနှင့်ပြည့်စုံသောယသ။
ယသော်ဓရာ, *n.* Yasodhara, wife of Prince Sidharttha (who became Gautama the Buddh).
ယဟူဒိ, *n.* a Jew, ယုဒလူ။
ယံ (Pali ယာမ, a portion, division. အပိုင်းအခြား), *n.* a watch, an indefinite period of night; there are three of these, *viz.*, ညဦးယံ, the early

part of the evening, သန်းခေါင်ယံ, the time of midnight, မိုးသောက်ယံ, the time of morning; the place of, or about a thing, as တိမ်ယံ, the place of, or about the clouds; အပေါ်ယံ, the outside, surface.

ယာ, 1, *n.* a cultivated spot of ground, ယာခင်း, တောင်ယာ, တောင်သူယာရုတ်, ယာရုတ်ကိုရှလည်းပြီးစေဦးတော့။

ယာမြေ, *n.* land producing millet, sesamum, cotton, indigo, etc.

ယာ, 2, *v.* to make a quid of betel, ကွမ်းယာ, ကွမ်းယာပေးပါ။

ယာကွတ်တီ, *n.* a medicinal drug.

ယာဂု, *n.* a certain preparation of boiled rice mixed with sundry ingredients; one kind of ထမင်းနယ်; တမ္ဘိတ္တဲလပြည့်ယာဂုထိုးပွဲ။

ယာစကာ, *n.* a mendicant, beggar, ဖုန်းစား, သူဖုန်းစား, သူတောင်းစား။

ယာစကာမ, *n.* *a term of reproach*, addressed to a woman, မိန်းမရှင်မ။

ယာမာ, *n.* the third stage of the world of *nats*; *see under* နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်။

ယာယီ, *a.* temporary, used for a short time only.

ယာယီအိမ်, ယာယီတဲ, *n.* a building for temporary residence

ယာယီနန်း, *n.* a temporary palace, ယာယီနန်းတော်။

ယာယီပြောင်း, *v.* to remove to a temporary residence.

ယား, *v.* to itch.

ယားကျိကျိ,ယားကျိယားကျိ,*adv.* with light itching,ကိုယ်၌ယားကျိကျိရှိသည်။

ယားတားတား, ယားယံယံ, *adv.* same; ကျောကယားတားတားရှိသည်။

ယားနာ, *n.* the itch in an advanced stage; *comp.* ဝဲ။

ယားယံ, *v.* to itch; *more intense than* ယား, ယားယံသောရောဂါ။

ယိ, 1, *see* ရိ, *v.* to be rotten, as cloth.

ယိ, 2, *see* ရိ, *v.* to gleet, discharge pus, as a sore.

ယိမ်း, *v.* to lean, be inclined, တိမ်း; *less than* ယိုင်; အိမ်ပျက်လို့ယိမ်းသည်; သစ်ပင်ယိမ်းသည်; စကားယိမ်းပြောတတ်သည်။

ယိမ်းက, *v.* to dance by posturing, to dance at a ယိမ်းပွဲ။

ယိမ်းတိမ်း, *v.* same as ယိမ်း, ခင်ဘျားမိုက်သည့်တိုင်မမတ်ဘူး၊ယိမ်းတိမ်းတိမ်းရှိသည်။

ယိမ်းပွဲ, *n.* a posture-dance *pwe.*

ယိမ်းဘီယိမ်းပါး, *adv.* leaning to one side and the other, as a drunken man, ယိမ်းဘီယိမ်းပါးလဲလုလဲချင်သွားသည်, သည်သစ်ပင်လေတိုက်လို့ယိမ်းဘီယိမ်းပါးနေပြီ၊လဲတော့မည်။

ယိမ်းယိုင်, *v.* to lean, to be out of perpendicular.

ယိရှားပန်းလျှ, *see* ရိရှားပန်းလျှ, *adv.* in most poor and wretched plight.

ယိသဲ့သဲ့, *see* ရိသဲ့သဲ့, *adv.* vaguely, indefinitely, insinuatingly.

ယီးကာယောင်ကာ *(rare in colloq.)*, ယီးတီးယားတား *(more common)*,

ကာယုတ်သဖြင့် ၂၄၆ ၇၃ at least

ယိုးတိုးယောင်တောင်, *adv.* indefinitely, ambiguously, evasively; waveringly, hesitating between two; ယိုးတိုးယားတားလုပ်သည်, to shilly-shally; ယိုးတိုးယားတားလူ, a man of doubtful or undecided character; တမြို့ရောက်ကာလ၊ အသိအကျွမ်းမရှိသောကြောင့်၊ ယိုးတိုးယောင်တောင်နှင့်၊ တယောက်တည်းအနေအထိုင်ရခက်သည်။

ယုဇန, *n.* suspicion, doubt.

ယုဇနကင်း, *v.* to be free from suspicion, ထိုသူအပေါ်၌ယုဇနကင်းလောက်အောင်ထပ်မံ၍မေးပါဦး, re-examine that person sufficiently to free him from suspicion.

ယုဇနရှိ, *v.* to be suspicious, doubtful, မိမိစိတ်ကိုပင်မိမိယုဇနရှိသည်, he is doubtful even of the state of his own mind.

ယုဇနာ (ပင်), *n.* a kind of flowering tree.

ယုတ်, *v.* to be inferior, mean, ငါ့မြင်းအောက်ယုတ်သောမြင်း, a horse inferior to my horse, ညံ့; to fall short, to decrease, become less, inferior, to degenerate, ဆုတ်ယုတ်, လျော့; to be abject, base; နှစ်ထယ်ထက်မယုတ်ဘူး, မိမိသုံးဆောင်သည်ထက်ယုတ် သောအာဟာရကို ပေးလှူခြင်းသည်ဒါနဒါသဖြစ်သည်, the offering of food inferior in quality to that partaken of by one's self is (termed) a slave's offering; မယုတ်မလျှန်စေရ၊ အမှုတော်ကိုထမ်းရမည်, နှစ်နာရီမယုတ်ပါဘူး၊ နှစ်နာရီကျော်စရာရှိသည်. *Der.* ရှုတ်။

ယုတ်ညံ့, *v.* to be inferior, mean; to be abject, base; ဆိုးကောင်းယုတ်ညံ့ဖြစ်ပျက်ဟူ၍ရေးမှတ်ပါသည်။

ယုတ်မာ, *v.* to be vile, depraved, wicked, unprincipled, base, degraded, ဆိုးညစ်, အလွန်သဘောယုတ်မာသည့်သူ။

ယုတ်လျော့, *v.* to fall short, to decrease, become less, inferior.

ယုတ္တိ (Pali), *n.* credibility, ယုတ္တိတင်, ခင်ဗျားပြောသည့်စကားယုတ္တိရှိပါ၏, there is credibility in the words you speak, စကားယုတ္တိမညီကွဲပြား၊ တခွန်းတပုံပြောဆိုသောကြောင့်။

ယုတ္တိဆင်, *v.* to invest with an air of credibility; to render plausible; used in a bad sense.

ယုတ္တိတွက်, *v.* to parse, a term used in Pali grammar, ရုပ်တွက်။

ယုတ္တိယုတ္တာ, *n.* same as ယုတ္တိ; သူ့စကားယုတ္တိယုတ္တာမညီ, his language is not in accordance with what is credible.

ယုတ်ပတ်, *v.* to suspect, think ill of, whether justly or not; often used when a married woman is suspected of an intrigue.

ယုဒ, *n.* a Jew, ယုဒလူ, ယဟူဒီ။

ယုန်, *n.* a hare; သဘော်ယုန်, ယုန်ကတောင်ပြေး၊ ခွေးမြောက်ကလိုက်; a rabbit; "the Easterns speak of the hare in the moon as we do of the

man in the moon." M.B. The Burmese believe that the figure of a hare is in the moon, and that the figure of a peacock is in the sun; hence the saying ရွှေလယုန်ပျောက်လျှင်၊မုန်းပါမည်, which is equivalent to telling a person that one's affection for him is undying.

ယုန်ထောင်, *v.* to set a snare for hares.

ယုန်လိုက်ခွေး, *n.* a harrier.

ယုယ, *v.* to take tender care, သားသ္မီးကိုအလွန်ယုယရှိသည့်မိဘ, မြင်းကိုသူ့သခင်ကယုယကျွေးမွေးသည်။

ယုံ, *v.* to believe, have confidence in, to trust; လူယုံ; အတွင်းလူယုံ, a confidant; မယုံသင်္ကာရှိ, တခါမယုံ၊ဆယ်ခါ (123).

ယုံကြုံ, *v.* to regard as wholly trustworthy (*rare in colloq.*).

ယုံကြည်, *v.* to believe cordially, to trust implicitly, ကျွန်တော်လူမောင်ဘခင်ကိုယုံကြည်ပါသည်, I implicitly trust my man, Maung Ba Kin.

ယုံစား, *v.* same as ယုံကြည်။

ယုံတမ်း (*pron.* ဒမ်း), *a.* and *adv.* plausible, having the semblance of truth, ယုံတမ်းစကားပြောသည်။

ယုံထောက်တန် (*pron.* ဒေါက်), ယုံထောက်သင့်, *v.* to be presumptive evidence, to be probably true, သူပြောသည့်စကားယုံထောက်သင့်ပါ၏။

ယုံသွယ်, *a.* credible, ခင်ဗျားပြောသည့်စကားယုံသွယ်ရာအကြောင်းမရှိ။

ယုံမှတ်, *v.* to accredit.

ယုံမှား, *v.* to doubt, ဝိစိကိစ္ဆာရှိ, သင်္ကာရှိ; ယုံမှားခြင်း, doubt.

ယုံမှားသွယ်ဖြစ်, *v.* to be questionable.

ယှို့, *v.* to be contracted, drawn into a small compass; to shrink, as flannel, cloth, etc., သက္ကလာတ်ရေစွဲလိုက်လျှိုယှို့သွားသည်။

ယှို့ယွဲ့, *v. see the parts.*

ယူ, *v.* to take; to be of opinion; ယူကျုံးမရ, to be irrevocable, past recall, ယူကျုံးမရဖြစ်ရလေခြင်း, အသက်နှလုံးယူကျုံးမရ၊ စိတ်ကမဆည်နိုင်အောင်မျက်ရည်အသွယ်သွယ်ယိုစီးလျက်. *Der.* အယူ။

ယူခဲ့, *v.* to bring.

ယူငင်, *v. see the parts,* သည်ဥစ္စာကိုယူငင်ခဲ့ပါ, ဥစ္စာပစ္စည်းမယူငင်နိုင်၊ လက်လွတ်ထွက်ပြေးပါရသည်။

ယူစား, *v.* to comprehend; to believe (*infreq.*).

ယူဆ, *v.* to be considerate; to restain the feelings, ချုပ်တည်း; *comp.* အောင့်သည်, ချိုသိပ်သည်; something between တွေးဆ, and နှလုံးမိုက်ဖိ, to take into the mind.

ယူဆောင်, *v.* to take and carry; to bring, fetch.

ယူတ, *v.* to complain, utter expressions of regret for the absence or loss of some one beloved, တ, တယူ, တသ (*not used in colloq.*).

[illegible] doubt N
@5- doubt V B /daʊt/

ယူထား, *v.* to secure, နွားကိုယူထားလိုက်ပါ။
ယူပြန်, *v.* to re-assume.
ယူလာ, *v.* to bring, ယူခဲ့။
ယူသွား, *v.* to take away, *lit.* to take and go.
ယူဇနာ (Pali ယောဇန), *n.* a measure of length equal to 6,400 *tas* (အတာ), or four *ga-wokes* (ဂါဝုတ်), or thirteen and one half English miles; according to Latter, twelve miles, five furlongs; according to Childers, twelve miles.
ယေဘုယျ (Pali), *adv.* for the most part, generally, in the main, အများအားဖြင့်, သည်သူသတောယေဘုယျအကောင်းအားကြီးသည်, သည်မြို့သား ယေဘုယျဆင်းရဲတတ်ကြသည်။
ယေဘုယျအပ္ပက, *adv.* the many with the few, အနည်းနှင့်အများ။
ယဲ့, *v.* to be loose, flimsy, as badly woven cloth; *chiefly reduplicated and used adverbially.*
ယဲ့ယဲ့, *a.* worn out, exhausted, အားကုန်လို့ယဲ့ယဲ့ကလေးရှိတော့သည်; *adv.* slightly; *affixed to* ချို *and* ငန်, သကြားကိုဆားမှတ်လို့ဟင်းခတ်မိသည့် အတွက်၊ချိုသဲ့ယဲ့နှင့်စား၍မကောင်း။
ယော, 1, *n.* one of the race of Yaws, living west of the Irrawaddy River, and east of the Arakan Yoma range.
ယော, 2, *int.* there now! expressive of disapprobation, surprise, or fear, ယော၊ကြည့်စမ်းပါ, ယော၊တခါဖြင့် (ဖြစ်လျှင်) ကျားနှင့်တွေ့ပြီ။
ယောက်, 1, *n.* a ladle; *not used singly.*
ယောက်ချို, *n.* a cup-like ladle, ဟင်းချို။
ယောက်မ, *n.* a pudding stick, a flat wooden spoon used to stir rice when cooking; *fig.*, a mischievous person, သည်သူယောက်မကြီးတစ်ခါဘဲ။
ယောက်, 2, *v.* to wind around, as thread on a spool, တည်ငင်းလုံးနှင့်ချည် ကိုယောက်သည်; or on the quill of a shuttle, ရက်ဖောက်နှင့်ချည်ကို ယောက်သည်; or as a garment thrown around the neck, ပုဆိုးလည်ပင်း ယောက်လို့ကျေးတောသားလိုဘဲတယ်ရှိုင်းသည်, ပဝါလည်ပင်းယောက်သည်။
ယောက်ရိုး, ယောက်ရိုးတံ, *n.* the handle of a spool or reel, used when winding thread.
ယောက်လည်တံ, *n.* the spindle of a spool.
ယောက်, 3, *num. aux.* applied to mankind or superior beings; in the latter case not respectful; လူတယောက်, ဘုန်းကြီးတပါး, မင်းတပါး, ဘုရားတဆူ။
ယောက္ခမ, *n.* a father-in-law, or mother-in-law.
ယောက္ခမမိန်းမသူ, *n.* a mother-in-law.
ယောက္ခမယောက်ျားသူ, *n.* a father-in-law.

ယောက်ဖ, *n.* a brother-in-law, a wife's brother; a man's sister's husband; ယောက်ဖအကြီးအငယ်။

ယောက်ဖခွေးခေါ်, *n. lit.* brother-in-law call the dog, a bird that usually lives in dense forests, whose note has a striking resemblance to the sound of these words.

ယောက်မ, *n.* a sister-in-law, a husband's sister; a woman's brother's wife; ယောက်မအကြီးနှင့်အငယ်။

ယောက်ယက်ခတ်, *v.* to be restless, meddlesome, disorderly, as children, ဆော့, ဆော့ကျွတ်; *commonly used adverbially,* သည်ကလေးတွေပြုလို ယောက်ယက်ခတ်နေသလဲ။

ယောက်ယီးယောက်ယက်, *adv.* in a restless, unsettled, disorderly manner, ကယောက်ကယက်, ဆူခြေမဲ့, ယောက်ယီးယောက်ယက်ရှိသည့်လူ။

ယောက်သွား, *n.* a bi-valvular shellfish, as an oyster, clam, mussel; *comp.* ခရု။

ယောက်သွားခုံး, *n.* a convex shellfish. *Der.* ခုံးသွားကျဲ။

ယောက်ျား, *n.* a male of the human race, a man; a man in the eminent sense of the word; used as a polite substitute for လင်, ကျွန်မ ယောက်ျားသည် (*pron.* သယ်).

ယောက်ျားအင်္ဂါ, *n.* the male organ, ယောက်ျားကိုယ်။

ယောက်ျားကောင်း, *n.* a man of strength, whether physical or mental, ယောက်ျားကောင်းစင်စစ်ဖြစ်ရပါလို၏, a prayer frequently offered by women.

ယောက်ျားပြီ, *v.* to be bold, fearless, as a man should be; used in commendation.

ယောက်ျားပွဲ, *n.* any manly sport, or sport which is exclusively engaged in or witnessed by men.

ယောက်ျားဘဝ, *n.* a state of existence as a man, as distinguished from that of a woman, ယောက်ျားဘဝမရဘဲရှိရပါစေ; an imprecation frequently used by men when asserting their innocence, etc.

ယောက်ျားမင်းသမီး, *n.* a male actor who takes the part of the princess in a dramatic performance, ယောက်ျားမင်းသမီးမောင်မှိန်တိုင်။

ယောက်ျားမြတ်, *n.* a man of superior virtue; a term usually applied to Bodhisats, ယောက်ျားမြတ်တို့လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံတော်မူသောဘုရားလောင်း။

ယောက်ျားယူ, *v.* to take a husband; in meaning similar to လင်နေ, but more polite; ယောက်ျားရ, to have a husband.

ယောက်ျားလက်သည်, *n.* an accoucheur.

ယောက်ျားလျှာ (*pron.* ရှာ), *n.* a hermaphrodite, said to have the parts of a woman, but the passions of a man; *comp.* မိန်းမလျှာ။

ne ro: mannish girl or woman running 'spectrum' from tomboy to homosexual
probably not now 'hermaphrodite' (see [illegible] and [illegible])

ယော ကျ်ားပတ်, *n.* an article of male attire.

ယောကျ်ားသနာ, *n. see* ယောကျ်ား; ယောကျ်ားသနာယူသည်, ယောကျ်ားသနာရှာသည်, *used merely as an expletive to* ယောကျ်ား; *comp.* မိန်းမသနာ။

ယောဂလေးပါး, *n.* four streams or currents which bear away human beings, *see* ဩဃလေးပါး, ကာမယောဂ၊ဘဝယောဂ၊ဒိဋ္ဌိယောဂ၊အဝိဇ္ဇာယောဂ; *comp.* အာသဝေါ။

ယောင်, 1, *see* ဆံထုံး (from ဦးဆံထုံး), *n.* the knot of hair as worn by men.

ယောင်, 2, *v.* to make a mistake, from absence or confusion of mind, from a sudden emotion, or from want of consideration; to be hysterically nervous, ယောင်တတ်သည်; to talk in one's sleep, အိပ်ပျော်ရာကယောင်စကားပြောသည်။

ယောင်ကန်းကန်း (*pron.* ဂန်းဂန်း), *adv.* blindly, confusedly, blunderingly, ယောင်ကန်းကန်းနှင့်လုပ်သည်, ယောင်ကန်းကန်းနှင့်ပြောသည်။

ယောင်တားတား (*pron.* ဒါးဒါး), ယောင်တောင်တောင်, ယောင်တီးယောင်တား, ယောင်တီးယောင်တောင်, ယောင်ဝေဝေ (*infreq.*), *adv.* same, ယောင်တားတားနှင့်တောင်စမ်းမြောက်စမ်းသည်, ယောင်တီးယောင်တားတယ်ရှိသည့်လူ။

ယောင်ပေါင်, *v.* to imitate without consideration, to do because others do, အတုအပပြု, သူတပါးများသွားလို့သာယောင်ပေါင်၍လိုက်သည်, သူတပါးလုပ်လို့သာယောင်ပေါင်၍လုပ်ရသည်။

ယောင်မှား, *v.* same as ယောင်; *used chiefly as a verbal formative*, ထင်ယောင်ထင်မှားရှိသည်, အသိလားလို့ယောင်မှားခေါ်မိသည်။

ယောင်ယမ်း, *v.* same as ယောင်, ဗုဒ္ဓိသရဏံယောင်ယမ်းကာမျှအကျိုးရသည်, ယောင်ယမ်းသီချင်းဆိုသည်, အိပ်ရာကထ၍ယောင်ယမ်းငိုမိသည်။

†ယောင်မ, *n.* a pudding stick; *see* ယောက်မ *under* ယောက်, 1.

ယောင်မဟာင်းညို (ပင်), *n.* the *Sauropus albicans*, an erect, simple-stemmed undershrub, having minute stipules and lanceolate leaves. The fruit is snow-white and the size of a small cherry.

†ယောင်ယင်, *n.* the large hornbill, *Buceros Homrai*.

ယောင်ယင်နက်, *n.* the black hornbill.

†ယောင်ယောင်, *adv.* very little, ယောင်ယောင်သာနောက်ကျသည်, ယောင်ယောင်သာမှိသည်။

ယောင်ယောင်ကလေး, *adv.* same, ခင်ဘျားနှင့်ယောင်ယောင်ကလေးသာလွဲသည်၊ ခဏဆိုင်းလျှင်တွေ့သေး၏, ယောင်ယောင်ကလေးသာလိုသည်, သူထက်ယောင်ယောင်ကလေးကြီးသည်။

ယောင်း, *v.* to be very dry, tending to decay, အလွန်သွေ့ခြောက်; *less than* ဆွေးမြေ့; သစ်ယောင်း, ဝါးယောင်း, သည်သစ်ပင်အလွန်ယောင်းသည်၊ လေထိုက်မခံနိုင်ဘူး။

ယောင်းခြောက်, *v.* same as ယောင်း။

ယောနိ (Pali), *n.* the private parts, whether male or female; အဏ္ဍဇယောနိ, ဇလာဗုဇယောနိ, သံသေဒဇယောနိ, ဥပပါတ်ယောနိ, "the four *yonis* or classes of birth or existence, *viz.* oviparous, viviparous, moisture-sprung and apparitional." *Childers.*

ယော့, *int.* here! take it! ယော့ယူလည့်; used in calling horses and bullocks, ယော့ယော့။

ယောင်ယမ်း, *v.* to guess at random; *see* ယမ်းယောင်။

ယို, 1, *n.* preserves, sweetmeats, confectionery.

ယိုကျို, *v.* to make confectionery; to season with sugar, ယိုထိုး။

ယို, 2, *v.* to leak; applied also to weeping, and to evacuating the intestines; to be made worse, be injured, damaged, ယွင်း; ချေးယို, မျက်ရည်ယို, ဆင်မုန်ယို; ယို sometimes has the same meaning as ချော့, *e.g.*, ထိုရွှိုလည်းမလိုချင်ဘူး။ မိုရွှိုလည်းမလိုချင်ဘူး; သွေးယိုထွက်, to issue forth, as blood, to bleed.

ယိုပေါက်, *n.* a crack or aperture at which water is let in or out.

ယိုဖိတ်, *v.* to leak and run over, as from a vessel, ပုကန်ထဲကယင်းယိုဖိတ်သည်; *fig.*, ကာမဂုဏ်ယိုဖိတ်သောစိတ်။

ယိုယွင်း, *v.* to be made worse, be injured, damaged, ယွင်းယို, ချွတ်ယွင်း, ယိုယွင်းပျက်စီးသည်။

ယို, 3, *not used singly.*

ယိုထိုး, *v.* to mock by inviting to take a thing and then refusing to give it, calling ထိုးယို, with an up and down motion of the forefinger; ချော့ပွဲပြင်သည့်အခါ နိုင်သောသူများကရှုံးသောသူတို့ကို ယိုထိုးချ်ပြသည်; ယိုယည်၊ယိုယည်၊ဆန်တပြည်၊ယိုယဲ၊ယိုယဲ၊ဆန်တခွဲ, a mocking phrase used by children.

ယိုင်, *v.* to lean, be inclined; *more than* တိမ်း, and ယိမ်း; to spread unevenly, as the threads of coarse cloth, after being pulled in washing, etc., ရက်ကန်းသားယိုင်သည်; to go aside, မူးလို့ယိုင်သွားသည်, ထမ်းကောင်းကောင်းမရှောက်၊ယိုင်ယိုင်သွားသည်။

ယိုင်ညွတ်, *v.* to be bent downward.

ယိုင်တီးယိုင်တိုင် (*pron.* ယိုင်ဒီးယိုင်ဒိုင်), *adv.* staggeringly, နာလှန်ထစမှီလမ်းကောင်းကောင်းမရှောက်နိုင်ဘူး၊ယိုင်တီးယိုင်တိုင်နေသည်, နှုတ်ပြတ်လို့ရည်သွားကျိုးလျှင်၊ရက်ကန်းသားယိုင်တီးယိုင်တိုင်နေတတ်သည်။

ယိုင်တိုင်တိုင်, *adv.* leaningly, ဘုရားထီးယိုင်တိုင်တိုင်ရှိသည်, အိမ်ယိုင်တိုင်တိုင်နေသည်၊လေလာလျှင်ထဲတော့မည်။

ယိုစင်, *n.* a lookout, မျှော်စင်။

ယို့, 1, *v.* to keep the limbs in a snug, contracted posture, moving gently for fear of alarming, disturbing or offending; *comp.* ကြို့;

[illegible]

fig., to submit, defer to the wishes or opinion of another, သည် သူ့သူတပါးအောက်က ယို့ပြေတတ်သည်; လူမမြင်အောင်နောက်က အသာယို့ ထိုင်သည်, အမိုးရမင်းရှေ့မှာယို့သွားသည်။

ယို့တို့တို့, *adv.* in the manner above indicated, but in a less degree.

ယို့, 2, *int.* right! that's it! တော်လှပြီ (*obs.*).

ယိုး, *v.* to suspect of a crime, ကျွန်တော်မခိုးဘဲနှင့်သူခိုးယိုးခံရသည်။

ယိုးစွပ် (from စွပ်), *v.* to accuse on suspicion.

†ယိုးဒယား, *n.* a Siamese, ယိုးဒယားလူမျိုး; ယိုးဒယားပြည်, Siam; ယိုးဒယား ရှမ်း, ယိုးဒယားသွက်။

ယိုးဒယားပင်, *n.* the *Ochna Wallichii*, a tree sometimes fifty feet high. The leaves are minutely but sharply serrulate; the flowers which are large and bright yellow, appear on very long, slender pedicels; the styles are about an inch long.

ယိုးဒယားပန်းခက်, *n.* leaves and flowers carved on water stands, boats, etc.

ယိုးဒယားဘာသာ, *n.* the Siamese language.

ယိုးမယ်ဖြု (*pron.* ယာမယ်ဖြု), ယိုးမယ်ဖွဲ့ (*more common*), *v.* to make an excuse on insufficient grounds; one kind of ဆင်ခြေတက်; အနည်းငယ် မမာ၊ယိုးမယ်ဖွဲ့လို့လူမမာလုပ်နေသည်။

ယိုးမယ်ရှာ, *v.* to search for a pretext, အကြောင်းမဲ့ယိုးမယ်ရှာ၍နှိပ်စက်သည်။

ယွင်း, *v.* to settle out of place; one kind of ချွတ်ယွင်း; to deteriorate, become worse, ယိုယွင်း; *rarely used singly.* *Der.* မှားယွင်း။

ယွင်းချွတ်, *v.* to settle out of place, အလုပ်ကိုယွင်းချွတ်သည့်အချက်တစုံတရာ မရှိဘူးပါ။

ယွင်းယို, *v.* to deteriorate, become worse, ကံကြမ္မာယွင်းယိုသည့်အခါ၊ဘုရား ကိုသတိထားရမည်။

ယွန်း, 1, *n.* a mark or figure delineated or painted on lacquered work, တထပ်ယွန်း, နှစ်ထပ်ယွန်း, သုံးထပ်ယွန်း။

ယွန်းဆက်, *n.* a certain ornamental graduation in a double roof.

ယွန်းထိုး, *v.* to delineate on painted or lacquered work, အစ်များကိုယွန်း ထိုးသည်။

ယွန်းထိုးသမား, ယွန်းသမား, *n.* a delineator in such work.

ယွန်း, 2, *v.* to move, change position, go or come (spoken of royalty), ရွှေ, ခြေတော်ယွန်း, ဒေသစာရီယွန်းယွန်း၍ကြွတော်မူသည် (applied to a Buddh); *when reduplicated*, aside, removed to a little distance, as အရှေ့တောင်ယွန်းယွန်း, a little south of east.

ယွဲ့, *v.* to be drawn aside, be distorted, awry; to be one-sided, slanting off, အိုးယွဲ့လျှင်စလောင်းယွဲ့နှင့်ပိတ်ရမည်, ခေါင်းယွဲ့သည်, ပစပ်ယွဲ့သည်။

ယွဲ့အောင်ပြု, *v.* to distort (the features).

ယွဲ့စောင်းစောင်း, ယွဲ့တဲ့တဲ့, *adv.* one-sided, distorted, awry, ဓိဓိလက်ရေးဖြင့် (ဖြစ်လျှင်) သေပါ၏၊စာလုံးယွဲ့စောင်းစောင်းရှိသည်, သည်မှန်ကိုကြည့်လျှင်မျက်နှာယွဲ့တဲ့တဲ့နေသည်, သည်သူဓိဓိသျှောင်ကိုယွဲ့တဲ့တဲ့ထုံးတတ်သည်။

ယှည် (*pron.* ရှညိ), *v.* to put together side by side, or laterally (not end to end, as ဆက်); သည်လူနှစ်ယောက်မတ်တတ်ယှည်စမ်းပါ, as in matching two boxers, or measuring the respective heights of two persons; သဘော်သနှစ်စင်းယှည်ရပ်ကြသည်, ဆင်နှစ်ကောင်ယှည်၍ထိုးကြသည်, ပညာရှိသောသူကိုပညာမရှိသောသူက၊ ယှည်ပြိုင်သော်လည်း၊မမှီနိုင်; to concern, appertain to, စပ်ဆိုင်, ကယ်တင်တော်မူခြင်းနှင့်ယှည်သောဝမ်းမြောက်ခြင်း. *Der.* တိုင်းယှည်, နှိုင်းယှည်။

ယှည်တွဲ, *v. see the parts*; လက်ချင်းယှည်တွဲ၍လမ်းလျှောက်သည်, နွားနှစ်ကောင်ယှည်တွဲ၍ရထားကိုကသည်။

ယှည်ပျှည် (*pron.* ပျှညိ), *n.* a thick plank used in constructing the side of a ship.

ရ

ရ, the twenty-seventh consonant in the Burmese alphabet.

ရ, 1, *v.* to get, obtain, မိ, ရှာလို့ရ, မေးလို့မရ, ရမိအောင်ဘမ်းဆီးနိုင်; မရမက, *adv.* by extraordinary effort.

ရတတ်, *v.* to know how to get; to be rich. *In colloquial this word has been corrupted into* ရည်တတ်, when speaking of a person as being rich, ဥစ္စာပစ္စည်းရည်တတ်သည်; ရတတ်သမျှစုဆောင်းထားရသည်။

ရမိ, *v.* to obtain; to capture, as a criminal or rebel, ရင့်မှိုအပ်လာသည်။

ရလဒ်, *n.* a quotient, စား၍ရသောလဒ်။

ရ, 2, *verb. affix*, must, ဆေးကိုစားရမည်, ထိုအသီးကိုမစားရ; *frequently euphonic*; may, as ဤအသီးကိုစားရသလား, equivalent to ဤအသီးကိုစားရသောအခွင့်ရှိသလား, may I eat this fruit? can, as သည်လမ်းသွားရသလား, equivalent to သွားနိုင်သလား, can I go by this road? *i.e.*, သွားရန်အခွင့်ရှိသလား; followed by သည်, or ပြီ, ရ means to be under a necessity or obligation, နံနက်စောစောသွားရသည်, I had to go early in the morning; ငွေတထောင်လျှော်ရသည်, I was obliged to forfeit one thousand rupees; ကြိမ်ဒဏ်တကြိမ်ခံရပြီ, he has had to suffer the punishment of whipping once.

ရအောင်, *verb. affix, sign of the infinitive mood*, as ရေသောက်ရအောင်သွားသည်, he went to drink water (or in order to drink water), equivalent to ရေသောက်မည်သွားသည်; ခြင်းငှာ။

ရမည်အကြောင်း, *verb. affix, equivalent to* ရအောင်, *but more elegant*;

properly a sign of the potential mood, as ကျမ်းစာကိုသင်ရမည်အကြောင်းသွားပြီ။

ရက်, 1 (from အရက်), *n.* a natural day of twenty-four hours; a day of the month; အခါကြီးရက်ကြီး, *e.g.*, full moon of ဝါဆို; equivalent to the English "high day."

ရက်ကောင်း (ရွေး), ရက်မကောင်း (ရှောင်), *n.* a lucky or unlucky day; ရက်ကောင်းရွေး, to select an auspicious day.

ရက်ကျပ်, *n.* an intermediate day, a day intercalated at the end of the year, ရက်ကျပ်သွင်း။

ရက်ကြာ, *v.* to be long in respect to the number of days, နေ့ရက်ကြာ, ခရီးသွားသည့်ရက်ကြာလှပြီ, ရက်ကြာလကြာမလုပ်ပါနှင့်။

ရက်ကြို, *n.* the day before worship-day, အဘိတ်နေ့, အကြိုနေ့။

ရက်ချန်, *n.* or *adv.* every other day, ရက်ချန်ဖျားသည်။

ရက်ချာ, or ရက်ခြား, *n.* or *adv.* same; တရက်ခြားနှစ်ရက်ခြားလာပါ၏။

ရက်ချုပ်, *n.* the date of a person's birth; a written engagement (to pay money); *comp.* စာချုပ်။

ရက်ငင်, *v.* to intercalate a day, ဝါထပ်ရက်ငင်နှစ်။

ရက်စုံ, ရက်မစုံ (လ), *n.* a month which has an even number of days (30), or an uneven number of days (29), as follows, တ, က, ဝါ, တော်, တန်, ပြာ (ရက်စုံ); ကူး, ယုံ, ခေါင်, ကျွတ်, နတ်, တွဲ (ရက်မစုံ); ရက်စုံလျှင်တနင်္ဂနွေဆန်းတနင်္လာကွယ်, ရက်မစုံလျှင်တနင်္ဂနွေဆန်းတနင်္ဂနွေကွယ်။

ရက်စွဲ, *n.* the date of an event, နေ့စွဲ; မွေးဖွားသည့်နေ့ကိုမှတ်သားမိအောင်ရက်စွဲထားသည်။

ရက်ဆက်, *adv.* daily, နေ့တိုင်း, ဥပုသ်ရက်ဆက်စောင့်သည်, ရက်ဆက်ဖျားသည်, ရက်ဆက်လုပ်သည်။

ရက်ဆွဲ, *v.* to put off from day to day, as business or work.

ရက်ပုပ်, *n. lit.* a rotten day, a bad day, either one spent in vain, or one marked by unlucky indications; *see* နေ့ပုပ်; သည်ကနေ့အဘာမျှမလုပ်မိ၊ရက်ပုပ်ဖြစ်သွားပြီ။

ရက်မို, *n.* the day after worship-day, အမိုနေ့။

ရက်မပြတ်, *adv.* daily, ရက်ဆက်, နေ့ရက်အစည်အထိုင်း။

ရက်ရာဇာ, *n.* the most lucky day of the month.

ရက်ရှည်သွေး, *v.* to put off from day to day, as business or work, ရက်ဆွဲ, အလုပ်ကိုအလွန်ရက်ရှည်သွေးတတ်သည်။

ရက်လည်, *n.* a week; *seldom used.*

ရက်လည်ဆွမ်း (*pron.* လယ်ဆွမ်း), *n.* a feast given to guests attending a funeral ceremony seven days after the burial of the deceased, ရက်လည်ဆွမ်းကျွေး။

ရက်လွန်, *n.* the days in excess of the regular number of days in a year, on account of which an intercalary month is inserted.

ရက်, 2, *see* ယက်, *n.* water flying off when dashed against some substance.

ရက်, 3, *v.* to weave, whether cloth, a mat, or a basket. *Der.* ရက်ကန်း။

ရက်ပေါက်, *n.* the quill of a shuttle; a hole in the post of a bamboo fence, to receive the end of a bar.

ရက်ပေါက်တန်း, *n.* a rail to be inserted in the holes of the posts of a fence.

ရက်ပေါက်တန်းထိုး, *v.* to construct a rail fence in the manner just indicated.

ရက်ပေါက်တံ, *n.* the spindle of the quill of a shuttle; a bar in a woven bamboo fence.

ရက်, 4, *v.* to be quick, violent; *not used singly.*

ရက်စက်, *v.* to be unfeeling, severe, cruel; *more than* ကြမ်းကြုတ်; to be liberal, lavish, အပေးအကမ်းရက်စက်သည်, အလှူအဒါန်းရက်စက်သည်; သည်သူအခြားသောသူနှင့်မတူ၊ မိမိသားမယား၊ မြင်းနွားအလွန်ရက်စက်သည်, this person is unlike anybody else, he is exceedingly cruel to his wife, children, horses and bullocks; also applied to beauty in women, as ရက်ရက်စက်စက်လှသည့်မိန်းမ။

ရက်တရော, *adv.* instantly (*infreq.*); ရုတ်တရက် (*more common*).

ရက်ရက်, *adv.* quickly, violently; freely.

ရက်ရက်စက်စက်, *adv.* cruelly, unfeelingly; liberally, lavishly; ရက်ရက်စက်စက်ပြောတတ်သည်; ရက်ရက်စက်စက်ပေးကမ်းတတ်သည်။

ရက်ရော, *v.* to be unfeeling, severe, cruel; to be liberal, lavish, ရက်စက်; oftener used in a good, than a bad, sense; to be careless, unconcerned about one's property, so as to give lavishly, ဦးလူဗိန်ကဲ့သို့အလှူအဒါန်းရက်ရောသည့်လူအလွန်တရာရှားသည်, there are very few who are as lavish in their religious offerings as U Lu Bein.

ရက်, 5, *verb. affix,* to be capable of (in regard to feeling), ဤသို့စသောဂုဏ်တို့ဖြင့်၊မခွာရက်နိုင်အောင်ဖြစ်သော၊ဤနန်းတော်စည်းစိမ်ကို၊ အဘယ်အခါမှာခွာပစ်စွန့်၍ရဟန်းပြုနိုင်ပါအံ့နည်း; *as an auxiliary to the verbs* ကြ, ပြု, and လုပ်, ရက် conveys the same meaning as the English expression "to have the heart to," ခင်ဘွားအလွန်ကြရက်သည်နော်။

ရကန် (*pron.* ရဂံ), *n.* epic poetry, ရတုရကန်အဲအန်တေးချင်း။

ရကာ (*pron.* ရဂါ), *n.* an offering to a *nat*, နတ်ရကာပွဲ, နတ်ရကာတင်။

ရကား (*pron.* ရဂါး), *verb. affix, continuative,* မှုကား; *sometimes equivalent to* တကား, *see Gram. sec.* 109; ဤသို့မိန့်တော်မူရကား, ဤသို့ပြောတော်မူရကား။

ရကိုင်, *n.* a pleasant grove, wood, wilderness, ဂနိုင်, တော, မြိုင်; used in poetry and songs.

ရက်ကန်း (from ရက်, to weave), *n.* weaving, ရက်ကန်းသားမညီ, ရက်ကန်းသားမသေ။

ရက်ကန်းကြိုးမြွေ, *n.* the variegated tree-snake (innocuous).

ရက်ကန်းခုံစင်, *n.* a movable loom.

ရက်ကန်းခုံတိုင်, *n.* the posts of such a loom.

ရက်ကန်းခွ, *n.* the lower grooved timber of the lathe of a loom, in which the sley is inserted; *comp.* လက်ခတ်, and အောက်မေး။

ရက်ကန်းချွမ်း, *n.* the beam of the harness or heddles of a loom.

ရက်ကန်းစင်, *n.* a loom.

ရက်ကန်းစင်တိုင်, *n.* the posts of a loom, ရက်ကန်းခုံတိုင်။

ရက်ကန်းဆက်, *v.* to join the warp to be woven, to the thrums remaining in the heddles (မြိတ်ဆာဟောင်း).

ရက်ကန်းတက်, *v.* to be uneven, as weaving (one side of the cloth being higher than the other), ရက်ကန်းသားတက်။

ရက်ကန်းတတ်, *v.* to be skilled in weaving.

ရက်ကန်းတိုင်, *n.* the pegs or short stakes driven into the ground for winding the warp; *see* ရည်တိုင်။

ရက်ကန်းထွေး (*pron.* ဋွေး), *n.* the abb, yarn for the warp, ရက်ကန်းထွေးချည်။

ရက်ကန်းနင်း, *v.* to tread the treadle of a loom; *n.* the treadle of a loom.

ရက်ကန်းနှတ်, *n.* the harness or heddles of a loom, ရက်ကန်းမတတ်နှတ်ကိုချသည်။

ရက်ကန်းပင်, *n.* the warp, အတိုင်။

ရက်ကန်းဖေါက်, *n.* the woof, အဖေါက် (ဖေါက်ချည်).

ရက်ကန်းဖေါက်တံ, *n.* a round bar in a fence; *comp.* ရက်မ။

ရက်ကန်းဖြီး, *v.* to pass the sizing brush over the warp.

ရက်ကန်းဘီး, *n.* a sizing brush.

ရက်ကန်းရက်, *v.* to weave.

ရက်ကန်းရုံ, *n.* a factory where many looms are in operation.

ရက်ကန်းရှယ် (*pron.* ရှည်), *v.* to extend the thread lengthwise preparatory to weaving; *fig.*, ခင်ဗျားစကားပြောသည်မှာရက်ကန်းရှယ်သလိုဘဲ။

ရက်ကန်းလေး, *n.* the two sticks used to separate the threads of the warp, and placed next to the yarn beam, ကြောတံ။

ရက်ကန်းလှီးထား, *n.* the knife used for cutting off the ends of threads.

ရက်ကန်းသင်, *v.* to learn weaving; to teach weaving.

ရက်ကန်းသည် (*pron.* သယ်), *n.* a weaver.

ရက်ကန်းသား, *n.* a web, cloth in a loom.

ရက္ခိုက်, *n.* a certain monster of the *bilu* (ဘီလူး) genus. "The Rakshas resemble the Yakas, but they have not, like them, the power

to assume any shape that they choose. When appearing to men they must assume their own proper form. They live principally in the forest of Himala, and feed on the flesh of the dead, whether of beasts or men." M.H.

ရက်တက်, *n.* vinegar (*obs.*), ပုံးရည်။

ရက်မ, *n.* a girder, or longitudinal timber sustaining the joists of a house (ဆင့်); *comp.* ပေါင်းကွတ်; a bar in a rail fence, ရက်မကာပ်။

ရက်မပေါက်, *n.* the hole in a house post, into which the girder is inserted.

ရက်မလျှို, *a.* made rail-fashion, ရက်မလျှိုခါးပန်းသတ်; *v.* ရက်မလျှိုသည်။

ရခိုင်, *n.* Arakan, ရခိုင်ပြည်. Arakan, is officially applied to the whole of Arakan, *viz.*, the Akyab district, Arakan Hill Tracts, the Kyaukpyu and Sandoway districts; but the Arakanese only apply the term ရခိုင် to the Akyab district and the Hill Tracts; one of the Arakanese race. The ancient names of Arakan were ရက္ခပုရ (တိုင်း) (from ရက္ခ, a *bilu,* and ပုရ, country, city, kingdom), and ဓညဝတီ (ပြည်).

ရဂုံ, *n.* a pleasant grove, wood (*not used in colloq.*); *see* ရက်ခိုင်။

ရင်, *n.* the breast, ရင်ပတ်; ရင်ဝယ်သားကဲ့သို့, like the child of one's bosom.

ရင်အင့်, *v.* to be uneasy in the stomach from fulness, whether occasioned by food or gas, ရင်ထဲကအင့်တင့်တင့်ရှိသည်။

ရင်အပ်တန်ဆာ, *n.* an ornament worn on the breast, ရင်လွှမ်းတန်ဆာ။

ရင်အပ်တိုက်, *v.* to hurtle.

ရင်အုပ်, *n.* the breast of a brute animal, နွားရင်အုပ်သားဆူသည်။

ရင်အုပ်တန်ဆာ, *n.* a breastplate.

ရင်အုံ, *n.* the protuberance of the breasts in man or woman.

ရင်အောင့်, *v.* to have a constriction of the chest.

ရင်ကာ (*pron.* ဂါ), *n.* a large shield of boards carried in the hand and planted when required for protection.

ရင်ကား, *v.* to be broad in the chest, ရင်ကျယ်။

ရင်ကျည်း (*pron.* ကျဉ်း), ရင်ကျုံ, *v.* to be narrow in the chest.

ရင်ကျပ် (*pron.* ချပ်), *v.* to have the sensation of tightness in the chest, so as to breathe with some difficulty; *less than* ရင်ဆို့; မေးထိုးရင်ကျပ်, မေးအောင့်ရင်ကျပ်သည်။

ရင်ကျပ်အင်္ကျီ, *n.* a close jacket worn by girls.

ရင်ကျယ်, *v.* to be broad-chested, as a man, ရင်ကား။

ရင်ကြား, *n.* the depression at the breastbone.

ရင်ကြားစေ့, *v.* to agree, be on good terms, လူချင်းရင်ကြားစေ့အောင်ပေါင်းသည်; to agree in respect to a bargain, ရင်ကြားစေ့အောင်ရောင်းပါ။

ရင်ကွဲစရပ်, *n.* two *zayats* built parallel to each other, with a pathway running between them.

ရင်ကွဲပက်လက်, *adv.* in a broken-hearted manner, prostrated with grief, လင်သေလို့မယားမှာရင်ကွဲပက်လက်နှင့်နေရစ်သည်။

ရင်ခုန်, *v.* to palpitate, beat, as the heart, ရင်ခုန်ပါသေးသည်။

ရင်ခေါင်း (*pron.* ဂေါင်း), *n.* the chest.

ရင်ချင်းအပ်, *v.* to place breast to breast, စက္ကူများကိုရင်ချင်းအပ်ထားသည်။

ရင်ချိုင့်, *v.* to have an unusual depression at the breastbone.

ရင်ချောင်, *v.* to feel free and natural in the chest; *opposed to* ရင်ကျပ်, *and* ရင်အောင့်။

ရင်ခွင်, *n.* the bosom, *i.e.*, the breast and parts adjacent; သားငယ်ကိုရင်ခွင်ထဲမှာသိပ်သည်။

ရင်ခွင်ပိုက်, *n.* a guardian, regent; ရင်ခွင်ပိုက်ကြီးမိုး, the mother or near relation of an hereditary *thugyi*, who conducts his affairs during his minority (U.B.).

ရင်ငွေ့, *n.* the natural warmth of the body (*lit.* breast), ကြက်သူငယ်အမိရင်ငွေ့ကိုလှုံသည်; အရှင်ဘုရား၏ရင်ငွေ့ကိုလှုံလိုသောကြောင့်၊ခြေတော်ရင်းသို့ရောက်ပါသည်။

ရင်စည်း, *n.* something bound on the breast, ရင်စည်းတန်ဆာ။

ရင်ဆာ, *v.* to be uneasy from an unnatural appetite.

ရင်ဆိုင် (*pron.* ဇိုင်), *adv.* breast to breast, ရင်ဆိုင်တွေ့။

ရင်ဆိုင်ရှက်, *v.* to close with an enemy (*infreq.*); ရင်ဆိုင်ပူးရှက်, to grapple in wrestling.

ရင်ဆို့, *v.* to breathe with difficulty, from an obstruction in the chest; *more than* ရင်ကျပ်; *fig.*, သည်စကားကိုကြားလျှင်ရင်ဆို့လာသည်, as in hearing disagreeable news.

ရင်ညွန့်, *n.* the pit of the stomach.

ရင်တား (*pron.* ဒါး), *n.* a fence or palisade outside a fortification.

ရင်တီး, *v.* to beat the breast, ရင်တတီးတီး, ရင်ပတ်တတီးတီး, ရင်တီးလက်ခတ်ပူဆွေးဒုက္ခရောက်ရှာသည်။

ရင်တောင်, *n.* the gusset in each side of a Burmese jacket; an ornament worn by the prince in a dramatic performance.

ရင်တွန်း, *n.* a kind of bamboo trap used in catching shrimps; *see* မြှုံး။

ရင်ထု, *v.* to beat the breast, ရင်တီး။

ရင်နာ, *v.* to be sore in the breast; *comp.* ရင်ပတ်နာ။

ရင်ပတ်, *n.* the breast (of man).

ရင်ပတ်နာ, *v.* to have severe pain in the stomach; the Arakanese say ရင်ခေါင်းနာ။

ရင်ပြင် (*pron.* ပြင်), *n.* the space before the breast; presence, အထံ, ကိုယ်တော်ရင်ပြင်ရောက်ပါပြီ, ရင်ပြင်တည့်တည့်, မျက်မှောက်ရင်ပြင်။
ရင်ပြည့်, *v.* to have the sensation of fulness in the chest.
ရင်ဖုံး (*pron.* ဖုံး), *n.* a covering for the breast, ရင်ဖုံးတန်ဆာ; အင်္ကျီရင်ဖုံး, the forepart of a Burmese jacket; a bib, သူငယ်ရင်ဖုံး။
ရင်ခွံ, *n.* a badge of office worn on the breast.
ရင်တောင်တန်း, *adv.* abreast.
ရင်ရိုး, *n.* the breastbone.
ရင်ရှားဝတ်, *v.* to wear the Burmese petticoat so as to cover the breasts; *comp.* ခါးချပ်ဝတ်, to wear the same with the breasts uncovered; ထမိရင်ရှားဝတ်, ထမိခါးချပ်ဝတ်။
ရင်လင်း, *v.* to feel free and natural in the chest, ရှင်ချောင်။
ရင်လုံး, *v.* to be round-bodied.
ရင်လေး, *v.* to have a feeling of oppression in the breast; to feel uneasy in the stomach from fulness, ရင်အင့်; also used figuratively, သည်လူ စကားပြောသည်မှာ၊အလွန်ရင်လေးစရာကောင်းသည်။
ရင်လျှောက်, *n.* a large timber suspended horizontally against the wall of a fortress, to let fall upon an assailing party.
ရင်ဝ, *n.* the breadth of the breast, ရင်ဝကျယ်။
ရင်သား, *n.* the breast of a female, နို့အုံ,သားမြတ်; ရင်သားမို့,ရင်သားမောက်, to be full in the bust.
ရင်သိုင်း, *n.* a shoulder belt.
ရင်သွေး, *n.* one's own child, ရင်ခွင်ပိုက်ချီ၍မွေးသောရင်သွေးရတနာကိုငါ ၏အသက်နှင့်အမျှချစ်ကြင်နာ၏; ရင်သွေးရင်နှစ်, ငါ၏ရင်သွေးရင်နှစ်ချစ်သားချစ် သမီးတို့၊သင်တို့အဘယ်မှာနေကြကုန်သနည်း။
ရင်ဟာ, *v.* to feel uncomfortable from an empty stomach; ထမင်းဆာ လို့ရင်ဟာသည်; ရင်ဟာ sometimes has the same meaning as ရင်လင်း။
†ရင်ခတ် (*pron.* ဂတ်), *n.* the *Gardenia coronaria,* ရင်ခတ်ဝါ, ရင်ခတ်ဖြူ။
ရင်ချင်, *n.* the Karen cabbage-palm.
ရင်ဒေါင်, *n.* the Indian grape.
ရင့်, 1, *v.* to be mature, firm; *opposed to* နု, young, tender; အရွယ် ရင့်, ပါရမီရင့်, သစ်သီးရင့်။
ရင့်မာ, *v.* same, ပဏ္ဍုမြားနှတ်ငှိရင့်မာ, ပါရမီရင့်မာ, သစ်သီးသစ်ရွက်တို့ရင့်မာ သောအချိန်ကာလသို့ရောက်နှဲပြီ။
ရင့်, 2, *v.* to repeat melodiously, chant, ကျူး။
ရင့်ညောင်း, *v.* same, ရင့်ညောင်းကျူး၊မြွက်ဆိုသောဥက်သံ။
ရင့်ယူကြွေး, *v.* same, ဥက်အပေါင်းတို့ပျော်ကြောင်းသာယာ၊ ရင့်ယူကြွေးသို့၊ခေါ် ငှမ်းကာနေကြသည်။

၎င်းကထား ယောက်ကြား။ –   PN-WP 171

ရင့်, 3, *v.* to trail; *not used singly. Der.* ဒရင့်။

ရင့်ရင့်သီသီ, *adv.* trailingly, မန္တလေးသူများထမိရင့်ရင့်သီသီဝတ်တတ်ကြသည်, ပန်းကုံးကိုရင့်ရင့်သီသီပန်သည်,ရန်ကုန်သားပုဆိုးရင့်ရင့်သီသီဝတ်တတ်သည်။

ရင့်သီ, *v.* same as ရင့်။

†ရင့်သီး, *v.* to be rude, disrespectful in addressing others, သီးရင့်, ဦးစံထွန်းအပြောအဆိုအလွန်ရင့်သီးသည်, U San Dun's manner of speaking is very rude; ရင့်ရင့်သီးသီး, *adv.* rudely, disrespectfully, မိမိအထက်လူကြီးများကိုရင့်ရင့်သီးသီးပြောရန်အခွင့်မရှိ, one has no right to address one's superiors in a disrespectful manner.

ရင်း, *v.* to be at the bottom, be deep-seated, as a wound or sore that has apparently healed, အနာပျောက်ခါနီးမှအစားမှားလို့ရင်းလာသည်; to retreat and return to the combat, as a fighting cock; to place or put for the sake of accumulating; ရင်း *is much used as a verb. affix in colloquial to denote frequency of action, e.g.*, တော်တော်ကြာရင်းသူမိန်းမကိုဆိုရင်း; *also to express the main object of an action when mentioning some collateral forming a part (usually preliminary) of it, e.g.*, သူ့ကိုရှာရင်းခေါင်းမြို့သို့ရောက်ပါသည်။

ရင်းငွေ, *n.* capital.

ရင်းနှီး, *v.* to place or put for the sake of accumulating.

†ရင်းဆွဲ, *n.* a short ladder suspended from the top of a ထန်း tree.

ရင်းတောင်, *n.* a light ladder used in ascending a ထန်း tree.

†ရင်းပျား (ပင်), *see* ယင်းပြား, *n.* a kind of medicinal plant, the *Ancistrolobus mollis.*

ရစ်, 1, *n.* a pheasant, ရစ်ကောင်။

ရစ်, 2, *n.* a spinning wheel, frame, etc., မိုင်းဝင့်သည့်ရစ်; an irrigation water wheel, ရေစက်။

ရစ်ကြိုး, *n.* the band of such wheels.

ရစ်ကြိုးစေး (*pron.* ဇည်း), *n.* a composition with which the band is rubbed.

ရစ်နားပန်း, ရစ်နားပန်းကွင်း, *n.* the bearings in which a spindle rests and turns.

ရစ်ပေါင်း, *n.* the wheel of the spinning wheel; any wheel in a machine.

ရစ်ရဟတ်, *n.* a kind of spinning wheel.

ရစ်, 3, *v.* to wind around, encircle, ပတ်, လည်ပင်းကျော်ကြိုးနှင့်ရစ်သည် မြင်းကိုဆွဲမနိုင်လို့ကြိုးနှင့်ရစ်ဆွဲရသည်။

ရစ်တက်, *v.* to entwine and climb up, as a creeper, နွယ်ရစ်တက်သည်။

ရစ်, 4, *verb. affix*, remaining behind, သင်သည်ယနေ့မှစ၍ငါပြန်၍မရောက်မီကာလပတ်လုံးအိမ်တွင်းမှမထွက်ရစ်နှင့်, ကျွန်တော်သွားမြင်း ူးကိုကောင်းစွာကြည့်ရှုရစ်ပါနော်, ကျွန်တော်ရှိုးညီသေနတ်မှန်၍သေဆုံးနေရစ်ပါသည်။

B. D. 53.

ရည်, *v.* to aim at, have reference to; *not used singly*, သည်ဥစ္စာကို တယ်သူကိုပေးမည်ဟူ၍ရည်ထားသလဲ။
ရည်စူး, *v.* same, သည်စရပ်ကို၊ကျွန်တော်ဆရာသေသည်ကိုရည်စူး၍ဆောက်သည်။
ရည်ဆောင် (from ဆောင်), *v.* same, *most common*; ဘုရားကိစ္စမှာသုံးရန်ရည်ဆောင်ထားသည်ငွေ, the treasure intended for use in religious matters; သံဃာရာအကျိုးမြော်မြင်ရည်ဆောင်။
ရည်ညွှန်း, *v.* same, တယ်ဘုန်းကြီးကိုလှူမည်ဟူ၍မရည်ညွှန်းရပါ; ရည်ညွှန်းချက်, a "subject," as in official correspondence.
ရည်မှတ်, *v.* same as ရည်ဆောင်။
ရည်ရေ, *v.* to allude to at a venture, without certain knowledge.
ရည်ရွယ်, ရည်သန်, *v.* same as ရည်စူး။
†ရည်တူ, *v.* to be equal, on a par, neither superior nor inferior, ဂုဏ်ရည်တူ, လူရည်တူ, ရည်တူချင်း, တန်းတူ, တန်းတူရည်တူချင်းကဘဲ။
ရည်တိုင် (*pron.* ရဲ့ဒိုင်) (from အရည်), *n.* the pegs, or short stakes driven in the ground, on which warp is wound, ရက်ကန်းတိုင်။
ရည်သွား (*pron.* ယသွား), *n.* a weaver's reed or sley.
ရည်းငံ, *v.* to be on terms of familiar and intimate acquaintance, as betrothed lovers; ချစ်ကြည်ရည်းငံ, သူတို့နှစ်ဦးချစ်ကြည်ရည်းငံကြသည်, စုံမက်ရည်းငံ။
ရည်းစား (*pron.* ဇာား), *n.* a lover of either sex whose love is reciprocated, a sweetheart; တလင်တရည်းစား, a term denoting that a person has married his or her first love.
ရည်းစားထား, *v.* to indulge in mutual love, မောင်မြနှင့်မငြိမ်းမယ်ရည်းစားထားကြသည်။
ရည်းစားပျက်, *v.* to be broken off, as a betrothal between lovers; *n.* a party in a broken engagement; သူတို့နှစ်ယောက်ရည်းစားပျက်ကြပြီ။
ရည်းစားဖျက်, *v.* to break an engagement, ရည်းစားမထားချင်ဟူ၍ဖျက်ပစ်သည်; *n.* a faithless lover who breaks a promise to marry.
ရည်းစားများ, *v.* to have many lovers; *comp.* ရှက်နှာများ။
ရည်းစားသနာ, *n.* same as ရည်းစား။
ရတက်, *n.* business, trouble, အမှု (*occurs in songs*).
ရတ္တိ, *n.* a weight used by dealers in precious stones. A ရတ္တိ is about one ninth less than a carat.
ရတနာ (*pron.* ရဒနာ) (Pali), *n.* anything precious, သားသမီးရတနာ, ရွှေငွေရတနာ, ဆင်ရတနာ, မြင်းရတနာ, ရတနာရှိရာ၊ရတနာလာသည်။
ရတနာဆယ်ပါး, *n.* ten precious things, including gold, silver, and several kinds of precious stones, which priests are forbidden to handle.
ရတနာသုံးပါး, *n.* the three objects of worship, *viz.*, Buddha, the Law,

and the Priesthood, ဘုရား၊တရား၊သံဃာ; these constitute a three-fold formula which Buddhists repeat as an act of worship; three is a sacred number among Buddhists; ရတနာသုံးပါးကိုကိုးကွယ်ကြသည်။

ရတု, 1 (*pron.* ရဒု), *n.* a season of two months, one of the six seasons into which the year is divided; ရတုခြောက်ပါး; *comp.* ဥတု။

ရတု, 2, *n.* a kind of verse, ရတုရကံ (*pron.* ရဒုရဂံ).

ရထား, *n.* a carriage with four wheels; any wheel carriage superior to a cart; the large carriage used at the cremation of Buddhist priests.

ရထားခင်တီတ် (*pron.* ဝင်ဒိတ်), *n.* the small carriage on which the body of a priest is conveyed to its cremation.

ရထားစီးသူရဲ, *n.* a chariot soldier.

ရထားတန်ဆာ, *n.* ornaments or appendages of a carriage.

ရထားထိန်း (*pron.* ဒိန်း), *n.* a charioteer; a carriage driver.

ရထားပေါင်း, *n.* the top or hood of a carriage.

ရထားပေါင်းချုပ်, *n.* a carriage hood which may be closed down.

ရထားပိုင်, *n.* a private carriage.

ရထားဘီး (*pron.* ဗိန်း), ရထားဘီးစက်, *n.* the wheel of a carriage.

ရထားမြူ, *n.* the dust raised by a carriage in motion, ရထားမောင်းသွားသည့်အခါနောက်ကထသောမြူ။

ရထားမှူး, *n.* a carriage driver.

ရထားရေထုမြူ, *n.* a small particle equal to sixteen တဇ္ဇာရီမြူ။

ရထားလမ်း, *n.* a carriage road.

ရထားလှု, *adv.* hither and thither in a state of vacillation, တောင်ပြေးမြောက်ပြေးရထားလှုဖြစ်နေပြီ; သူတို့နှစ်ယောက်ရထားလှုစကားပြောကြသည်။

ရထားဝင်ရိုး, *n.* the axletree of a carriage.

ရထားသန် (*usually pron.* ရထသန်), *n.* the pole or beam of a carriage; a thill or shaft.

ရန်, 1, *n.* a quarrel; enmity; danger, cause of danger; an enemy, ဘေး။

ရန်ကင်း, *v.* to be free from enemies or dangers, ရန်ကင်းတောင်။

ရန်ကြေ, *v.* to diminish in violence, as a quarrel.

ရန်ကြေးဆပ်, *v.* to retaliate, to avenge one's self, မင်းကိုရန်ကြေးဆပ်ဦးမည်။

ရန်ကြေးတင်, *v.* to incur enmity.

ရန်ခံ, *v.* to resist an assault.

ရန်ငူး, *n.* a victorious king (*poetical*), ရန်ငူးလူဘောင်ထွန်ခေါင်ရာဇာ။

ရန်ငြိမ်း, *v.* to be settled, quieted, done away; *more than* ရန်ပြေ; to be quiet, undisturbed by enemies.

ရန်ပြောင်, *n.* a robber, rebel; an enemy, ရန်သူးရန်ပြောင်။

ရန်ငြိုးထား, ရန်ငြိုးဖွဲ့, ရန်ငြိုးသို, *v.* to harbor resentment, bear malice; ငြိုး, အငြိုးဖွဲ့, ငြိုးသူရန်ဘက်, ရန်ငြိုးဒေါသထား။
ရန်စ (*pron.* ရန်ဇ), *n.* the beginning of a quarrel; ရန်စသူ, an aggressor, ရန်ရှာသူ; *v.* to begin a quarrel, to be the aggressor.
ရန်စင်, *v.* to be free from enemies or dangers, ရန်ကင်း။
ရန်စစ်, *n.* war, မင်းနှစ်ပါးတို့ရန်စစ်ဖြစ်ပွားနေသည့်အခါ၊ နိုင်ငံမငြိမ်ဝပ်နိုင်။
ရန်စပြု, ရန်စပျိုး, *v.* to aggress; ရန်စပျိုး, *lit.* to sow enmity, to begin a quarrel, သည်သူတယောက်ရန်စပြုနေပြီ။
ရန်စဲ, *v.* to cease, as enmity, ယခုမှရန်စဲကာရှိသေးသည်, စကားနည်းရန်စဲ။
ရန်ဆူး, *n.* a robber, rebel, ရန်ငြောင့်။
ရန်တုံ့ပြု, ရန်တုံ့မူ, *v.* to return evil for evil; *comp.* ရန်ကြွေးဆပ်, and အစားချေ။
ရန်တိုက်, *v.* to provoke a quarrel between others, လင်မယားနှစ်ယောက်အကြား၊ အခြားလူဝင်ရန်တိုက်လို့၊ ကြွက်ကြွက်ဆူရန်ဖြစ်နေကြသည်။
ရန်တွေ့, *v.* to quarrel, သည်သူနှစ်ယောက်နေ့တိုင်း နေ့တိုင်းရန်တွေ့ကြသည်; usually refers to a contention in words.
ရန်ထောင်, *v.* to show an inclination to quarrel, to take occasion to quarrel.
ရန်နည်း, *v.* to have few enemies.
ရန်ပို့, *v.* to come to a quarrel, ရန်မလိုရန်ပို့၊ ရန်လိုရန်ငြိ။
ရန်ပြု, *v.* to continue a quarrel, ကျွန်တော်ကိုအကြောင်းမဲ့ရန်ပြုနေသည်; sometimes equivalent to ရန်စ။
ရန်ပြေ, *v.* to be settled, as a quarrel, ရန်ပြေငြိမ်းအောင်ဖျန်ဖြေသည်။
ရန်ပြီ, *v.* to come to an end, as a quarrel, ရန်အောင်သည်။
ရန်ပွား, *v.* to increase, become great from a small beginning, as a quarrel, မဖြစ်လောက်သည့်အမှုရန်ပွားအောင်မပြုချင်ပါနှင့်။
ရန်ဖြစ်, *v.* to quarrel; usually referring to a physical combat, သူငယ်ကလေးနှစ်ယောက်ရန်ဖြစ်နေကြသည်။ ဖျင်လိုက်ပါ။
ရန်ဘက်, *n.* a party in a quarrel, an opponent, ငြိုးသူရန်ဘက်, မင်းလိုလူရန်ဘက်ပြုလောက်သူမရှိပါဘူး; *adv.* at enmity.
ရန်မာန်, *n.* an evil, calamity, ဘေးဒဏ်, အန္တရာယ်။
ရန်မူ, *v.* to resolve on making resistance, သူအလိုရှိသည့်ဥစ္စာမပေးလို့ရန်မူနေသည်။
ရန်ရှင်း, *v.* to be free from enemies and dangers, ရန်ကင်း, မည်သူတယောက်ယောက်နှင့်မျှငြိုးထားခြင်းမရှိ၊ ရန်ရှင်းသည့်လူပါဘဲ။
ရန်ရှာ, *v.* to seek a quarrel, ကျွန်တော်ကိုခဏခဏရန်ရှာသည့်အတွက်၊ သည်ရွာမှာမနေနိုင်သလောက်ဖြစ်နေပြီ။
ရန်ရှား, ရန်ရှောင်, *v.* to keep aloof, as an enemy, through fear or other cause, အဝေးကရန်ရှားနေသည်။
ရန်ရှိ, *v.* to be dangerous, as ရန်ရှိရာအရပ်။

ရန်လို, *v.* to be quarrelsome; to be aggressive, ရန်လိုတတ်သည့်မိန်းမ။
ရန်လွင့်, *v.* to be dissipated, as a cause of fear (*rare in colloq.*).
ရန်လွတ်, *v.* to escape danger.
ရန်လွှင့်, *v.* to dissipate enmity.
ရန်ဝေး, *v.* to be safe, as ရန်ဝေးသောအရပ်, a place of safety, သည်နေရာတွင်ရန်သူနီးသောကြောင့်ရန်ဝေးရာကိုရွှေ့မည်။
ရန်သူ, *n.* an enemy, ရန်သူမျိုးငါးပါး၊ ရေ၊ မီး၊ မင်း၊ ခိုးသူ၊ မချစ်မနှစ်လိုသောသူ; ရန်သူမျိုးငါးပါးဖျက်ဆီးသဖြင့်ပျက်စီးကုန်ပြီ, the Burmese use this collective phrase even when they speak of having suffered damage from only one of the five kinds of enemies; thus a cultivator would say that he had been ruined by the five kinds of enemies, when his crops alone had been destroyed.
ရန်, 2, *v.* to appropriate, set apart for some purpose, design for, ရန်၍ထား, လျာ; *comp.* စောင်; ကျွန်ုပ်စားဘို့ရန်ထမင်းကိုရန်ထားလိုက်ပါ။
ရန်, 3, *verb. formative*; *see* အရန်; *see Gram. sec.* 125, *3rd*; *the verbal in* ရန် (from ရန်သည်, to appropriate), denotes what is for some purpose, as ပြုရန်, what is to be done; ကျွန်ုပ်သင်ရန်စာအုပ်, a book for me to study; သူကြည့်ဘို့ရန်လာသည်, he came to look.
ရနယ်, *n.* a rafter of wood; *comp.* အခြင်။
ရနယ်ခံ, *n.* a transverse timber, which occurs at intervals between the plate and the ridge of a roof, to support the rafters.
ရနံ့, *n.* vegetable fragrance.
ရနံ့ကြူ, ရနံ့ကြိုင်, ရနံ့ထုံ, ရနံ့သျှံ, ရနံ့မွှေး, *v.* to be fragrant, as the air filled with sweet odors.
ရန်း, *v.* to make a barrier on the side, ကာသည် (*obs.*). *Der.* ကာရန်း, စတုရန်း, စောင်ရန်း, တင်ရန်း, လက်ချန်း, အရန်းအတား။
ရပ်, *v.* to stand; to stop, halt, remain, တန့်; hence အရပ်; ခဏရပ်ပါဦး။
ရပ်ခံ, *v.* to hold out, to sustain, ခံရပ်; to withstand an enemy, ခုခံသည်; မေတ္တာရပ်ခံ, to petition (*clerical.*).
ရပ်ဆိုင်း, *v.* to wait, remain, delay, ယခုရောက်သည့်နေရာတွင်ရပ်ဆိုင်းစေဦး, သည်စာကိုမရပ်မဆိုင်းဖို့ကြရမည်။
ရပ်ဆွေရပ်မျိုး, *n.* a fellow-countryman; a fellow-townsman.
ရပ်တန့်, *v.* to stop, halt, remain.
ရပ်နား, *v.* to take up one's abode either permanently or for a brief space of time; an honorific expression applied to Buddhist monks and officials of high rank, တရားရပ်နား, မြို့သို့မသွားဘဲတရားရပ်နားနေသည်; စာကိုမရပ်မနားဖို့ကြရမည်။

ရပ်သိမ်း, *v. see the parts*; စစ်ရေးပြသည်ကိုရပ်သိမ်းလိုက်ခဲ့ပြီလား, ယခုလုပ်သည့်အနေထက်တိုး၍မလုပ်စေနှင့်၊ရပ်သိမ်း၍ထားလိုက်ပါဦး။

†ရပ်သစ်, *n.* small timber suitable for posts. ခင်ဗျားအိမ်ရပ်သစ်ဘယ်နှစ်လုံးခိုက်ပါသလဲ။

ရဗ, *n.* a flat basket.

ရမက်, *n.* desire, longing for, ရမက်ကပ်သည်, ရမက်ကြီးသည်, ဥစ္စာအရာ၌အလိုရမက်ကြီးသည့်လူ။

ရမ္မက် (Pali ရမ္မက်), *n.* appetite; lust, အလိုရမ္မက်, တဏှာရမ္မက်; similar to ရမက်။

ရမ္မထာ, *n.* a species of large rattan (*rare*), ရမ္မထာကြိမ်။

ရမ်း, 1, *v.* to be slightly swelled; *less than* ထန်း; မျက်နှာရမ်းတမ်းတမ်းရှိသည်။

ရမ်း, 2, *v.* to be abundant (*obs.*). *Der.* ပေါရမ်း။

ရမ်းရမ်းဝွေ့, *v.* to be sufficiently abundant; *used adverbially.*

†ရမ်းကား, *v.* to be haughty, insolent, စော်ကား, တယ်ရမ်းကားသည့်လူ, စော်ကားရမ်းကားအလွန်ပြုတတ်သည်။

ရယ် (*freq. pron.* ရည်), *v.* to laugh, ငါရယ်ချင်လှသည်; ရယ်ပြုံး, ရယ်ခါပြုံးခါ, ကိုယ်မလှကိုယ်မခြင်၊သူမလှကိုယ်ရယ်ချင်။

ရယ်မော, *v.* to laugh loudly, သူငယ်ချင်းတို့ဘာဝရယ်မောနေကြသည်။

ရယ်ရွှင်, ရယ်ရွှန်း, *v.* to laugh and be merry, ရယ်ရွှင်စရာပြောတတ်သည်။

ရယ်ရွှန်းဖတ်ရွှန်း, *adv.* of similar import, ရယ်ရွှန်းဖတ်ရွှန်းစကားပြောသည်။

ရယ်သွမ်းသွေး, *v.* to laugh derisively, ကာလသားစုပြီးရယ်သွမ်းသွေးနေကြသည်။

ရယ်ဟက်, *v.* to laugh heartily (*rare*).

ရဝေတိုင် (*pron.* ဗိုင်), *n.* the middle south post in the main part of a house; *see under* ကွန်း။

ရသ (*pron.* ရ၊သ) (Pali), *n.* flavor, taste, အရသာ, ရသတဏှာခံစားသည်။

ရသာရုံ (*pron.* ရ၊သာ၊ရုံ) (from သာရုံ), *n.* flavor tasted.

ရဿ (Pali), *a.* short, အတို; ရဿသရ, a short vowel.

ရသေ့, *n.* a devotee, ascetic, ကာလဒေဝီလရှင်ရသေ့. "*Raci* or *Rathee* means a hermit, a personage living by himself in some lonely and solitary recess, far from the contagious atmosphere of impure society, devoting his time to meditation and contemplation. His diet is of the coarsest kind, supplied to him by the forest he lives in; the skins of some wild animals afford him a sufficient dress. Most of these *Rathees* having reached an uncommon degree of extraordinary attainments, their bodies become spiritualized to an extent which enables them to travel from place to place by following an aerial course." *Bigandet.*

ရသေ့ရူး, *n.* an instrument with two points, one larger than the other, used in perforating and turning beads and buttons.
ရသေ့, *n.* a kind of fine rice, ရသေ့ဆန်။
ရဟတ်, *n.* a reel on which thread is wound from the spindle, ရဟတ်ချား; a wheel, anything that turns on an axis, စက်ရဟတ်, စပါးကိုရဟတ်နှင့်ကြိတ်သည်။
ရဟန္တာ (*pron.* ရဟန်းဒါ), *n.* an *ariya* (အရိယာ) of the highest order, အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်; *see* အရိယာ (124).
ရဟန်း, *n.* a priest of Buddh, ထေရ်, ပဉ္စင်း; *rahan* means perfect. The difference between a *pongyi* and a *rahan* is that although both are *rahans*, the former is the abbot or head of a monastery.
ရဟန်းကျိုး (*pron.* ဂျိုး), *n.* a priest guilty of immorality.
ရဟန်းခံ, *v.* to receive ordination, as a priest of Buddh.
ရဟန်းတက်, *v.* to advance from being a novitiate to a *rahan*; ပဉ္စင်းတက်။
ရဟန်းတကာ, *n.* a layman who provides everything necessary for the ordination of a ရဟန်း။
ရဟန်းပြု, *v.* to receive ordination, as a priest of Buddh, ရဟန်းခံ။
ရဟန်းမ, *n.* a priestess of Buddh, ထေရီ။
ရဟန်းမင်းကြီး, *n.* the Pope of Rome.
ရဟန်းလူထွက် (*pron.* ဒွက်), *n.* one who has left the priesthood, ဘုန်းကြီးလူထွက်; *v.* to leave the priesthood.
ရံ, *v.* to surround, encircle, encompass, ဝန်းဝိုင်းစည်းရံ, တောင်ရံ, ဝင်းရံ။
ရံတပ်, *n.* an outpost; ကိုယ်ရံတပ်, a bodyguard.
ရံတိုင်, *n.* a small pillar or post forming the side of a cart, လှည်းရံတိုင်။
†ရံခါ, ရံဖန် (from အရံ), *adv.* sometimes; time and again; *less frequent than* အဖန်ဖန်; အမြဲမလာဘူး၊ရံခါရံဖန်လာပါ၏။
ရံပုံ (*pron.* ဗုံ), *v.* to consult, deliberate together, တိုင်ပင်နှီးနှော။
ရာ, 1, *v.* to be fit, proper, right, အပ်, တန်, တော်; *chiefly used as a qualifying affix*; *freq. euphonic*; ရာမရာတော်မတော်ထောက်ချင့်လို့ကြည့်ပါဦး, ဇိဇိနှင့်မတန်သည့်စကားမပြောရာဘူး, မင်းနှယ်မင်းမျိုးဖြစ်လျက်၊မင်းကျင့်တရားနှင့်မညီကျင့်မူကား၊ဆိုးမမြစ်တားရာ၏။
ရာ, 2 (from အရာ), *verb. formative*, denoting the object of an action, or the place of being or action; *sometimes reduplicated*; ဖြစ်ပွားရာအရပ်, ဇိနှစ်သက်ရာကိုရွေးချယ်သည်, ပြောချင်ရာပြောနေသည်။
ရာ, 3, *see* လျာ, *v.* to appropriate.
ရာကုဋေ, *n.* a billion.
ရာဂ (Pali), *n.* strong passion, particularly lust; *more than* တဏှာ; ရာဂထိုးကျင့်, ရာဂနှိပ်စက်။

ရာဇ, *see* ရာဇာ, *n.* a king.
ရာဇဂုဏ်, *n.* the pride of a king, ruler, etc.; a royal attribute of which there are eight, ရာဇဂုဏ်ရှစ်ပါး။
ရာဇဂုဏ်တက်, *v.* to feel the pride of royal blood, ရာဇဂုဏ်မောက်, ရာဇဂုဏ်ရောက်။
ရာဇဂိုဏ်း (from ဂိုဏ်း, that which is unsuitable to be done or spoken), *n.* that which is improper to be done to a king or government; disloyalty, sedition.
ရာဇဂိုဏ်းလွတ်၊မလွတ်, *v.* to be chargeable, or not chargeable, with disloyalty, whether in speech or act.
ရာဇဂိုဏ်းသင့်, *v.* to be guilty of disloyalty, sedition.
ရာဇတိုင်, *n.* the sternpost of a boat or ship.
ရာဇဒဏ်, *n.* a beating, scourging; a pecuniary penalty inflicted by government authority.
ရာဇဓိ, *n.* a rule for royal observance, of which there are ten, မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါး။
ရာဇနိဒ်, *n.* a book of proverbs pertaining to government; *see* နိဒ်။
ရာဇပရိယာယ်, ရာဇမာယာ, *n.* artifice used by kings or others in authority.
ရာဇပလ္လင်, *n.* a royal throne.
ရာဇမတ်, *n.* a lattice fence (usually of bamboo) erected by the side of a road where great personages are to pass, ရာဇမတ်ကာ။
ရာဇမဏ္ဍလ် (*pron.* မတ်), *n.* a book of rites and ceremonies pertaining to kings.
ရာဇမာန်, *n.* the anger of a king, ရာဇမာန်ပွား။
ရာဇလှံတံ (*pron.* လှံဒံ), *n.* a sceptre.
ရာဇဝင်, 1, *n.* a history of kings; civil history; ရာဇဝင်ထိုး, to place on historical record.
ရာဇဝင်, 2, *n.* a kind of tree.
ရာဇဝတ်, *n.* *lit.* the duty a subject owes to his king; a heavy penalty inflicted by government; *more than* ရာဇဒဏ်; တစ္ဆန်းတစဆိုးဘူးသည်ထွက်ဆိုလျှင်၊ ရာဇဝတ်တော်ခံပါမည်; ရာဇဝတ်မှုံးသေးမီးပွား, criminal offenses of a minor kind; သူ့ရာဇဝတ်သူထမ်းရွက်ခဲ့ရသည်။
ရာဇဝတ်အုပ်, *n.* a head constable of police.
ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ, *n.* the Code of Criminal Procedure.
ရာဇဝတ်ကြောင်းနှဲ့, *v.* to sue criminally, in contradistinction to တရားမကြောင်းနှဲ့, to sue civilly.
ရာဇဝတ်ခေါင်း (*pron.* ဂေါင်း), *n.* a rural police *gaung*, ရွာခေါင်း။
ရာဇဝတ်ထိန်း, *n.* a petty constable, a *cutwal*.

ရာဇဝတ်မင်းကြီး, *n.* the Inspector-general of Police.

ရာဇဝတ်မှု, *n.* conduct exposing one to a heavy penalty from government; a criminal case, ရာဇဝတ်ပြစ်မှု, ၎င်းရာဇဝတ်မှုပေါ်ပေါက်ထင်ရှားစေရန်ဝိရိယစိုက်ကြပါ။

ရာဇဝတ်ရုံး, *n.* a criminal court; a police office; *comp.* တရားရုံး။

ရာဇဝတ်ဝန်, *n.* a District Superintendent of Police; နယ်မြို့ရာဇဝတ်ဝန်ထောက်, ရာဇဝတ်ဝန်ထောက်, an Assistant District Superintendent of Police.

ရာဇဝတ်သင့်, *v.* to become subject to a heavy penalty inflicted by government; ရာဇဝတ်သင့်သူ, a felon; ရာဇဝတ်သင့်ထိုက်မှု, felony.

ရာဇဝတ်သား, *n.* a policeman, ရာဇဝတ်အမှုထမ်း, ပုလိပ်သား။

ရာဇသကြီ, *n.* a title of nobility.

ရာဇသတ် (from သတ်, to settle), *n.* a fresh enactment of government in addition to the standing ဓမ္မသတ်; အိန္ဒိယရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ, the Indian Penal Code.

ရာဇသံပါ, *v.* to be dignified and weighty in style, as the language of an official proclamation, or as an oral official declaration.

ရာဇာ (Pali), *n.* a king, ရှင်ဘုရင်, မင်းကြီး။

ရာရှူ, *n.* large scales, ဆွဲချိန်ခွင်။

ရာထူး (*pron.* ဌူး), *n.* an office under government; ရာထူးခန့်, to appoint to an office; ရာထူးချီးမြှင့်, to promote, exalt; ရာထူးတိုးတက်, to receive promotion.

ရာနဟုတ, *n.* a nonillion, expressed by a unit and fifty-four ciphers.

ရာပြတ် (*pron.* ဗြတ်), *n.* an appraizer appointed by government, or a person who has become one by public approval, အသိုးပြတ်သောသူ; သမုတ်ရာပြတ်, usually an appraiser of precious stones.

ရာရာသာ, *adv.* having no claim to, or concern with, သည်စကားမင်းနှင့်ရာရာသာသပြောထိုက်သည့်စကားမဟုတ်ဘူး, သည်ပုဆိုးမင်းနှင့်ရာရာသာမစပ်ဆိုင်ဘူး။

ရာသီ (Pali), *n.* a sign of the zodiac, of which there are twelve, *viz.* မိဿ, Aries; ပြိဿ, Taurus; မေထုန်, Gemini; ကရကဋ်, Cancer; သိဟ်, Leo; ကန်, Virgo; တူ, Libra; ဗြိစ္ဆာ, Scorpio; ဓနု, Sagittarius; မကာရ, Capricorn; ကုံ, Aquarius; မိန်, Pisces; the menses, menstrual discharge, female courses, ဥတု, မိးယပ်; a tree or plant which blossoms throughout the year, a perennial, ဆယ်နှစ်ရာသီပွင့်; a tree which bears fruit throughout the year, as the plantain, ဆယ်နှစ်ရာသီသီး; the name of a plant, ဆယ်နှစ်ရာသီပင်, also called ရာသီ

ပင်; a silver bowl or cup ornamented with the twelve signs of the zodiac, သယ်နှစ်ရာသီဖလား။
ရာသီစက်, *n.* the zodiac.
ရာသီဂုပ်, ရာသီထိမ်, *v.* to have a suppression of the menses.
ရာသီပန်း, *n.* the menses.
ရာသီပန်းပွင့်, *v.* to have a return of the menses, ရာသီပေါ်, ရာသီဖြန်။
ရာသီမှန်, *v.* to be regular in the menstrual discharge.
ရာသီလင့်, *v.* to be after the proper time, as the menses.
ရာဟု, *n.* a dark planet (ရာဟုဂြိုဟ်, ရာဟုသံတောင်းဂြိုဟ်) visible only when coming over the disc of the sun or moon, and causing an eclipse; the regent of the said dark planet; *see* အသူရိန်, and ငပုပ်။
ရာဟုဘမ်း, *v. lit.* Rahu seizes; *in an extended sense,* to become eclipsed, as the moon; *see* ငပုပ်ဘမ်း။
ရာဟုလာ, *n.* Rahula, son of Prince Sidharttha (afterwards Gautama the Buddh) and Yasodhara, daughter of Supra-Buddha.
ရိ, 1, *v.* to be gentle, moderate; *chiefly used adverbially,* as ဝမ်းထဲက တရိရိနာသည်။
ရိပွယ်, *v.* to cling to, hang on, as a child to a parent, or a dependent to a man of power, အမိနှင့်ရိပွယ်၍နေတတ်သောသားငယ်, ထွဲဆိုသောအကောင်မျိုးအမိကိုဖြင်သည့်အခါရိပွယ်တတ်သည်။
ရိ, 2, *v.* to be rotten, as cloth, ပုဆိုးဟောင်းလွန်းလို့ရိနေပြီ။
ရိယွဲ့, *v.* same as ရိ။
ရိ, 3, *v.* to gleet, run, as pus from a sore; applied to any slimy, filthy discharge, ရိနီ, ရိဖြူ, ရိဝါ။
ရိနာ, *n.* gleet, gonorrhœa, or anything of the kind, အတွင်းနာ; the Burmese usually term syphilis အဖြင်နာ, and gonorrhœa အတွင်းနာညောင်း။
ရိယွဲ့, *v.* same as ရိ။
ရိက္ခာ, *n.* provisions; commonly provisions for a journey.
ရိက္ခာကံကျွေး, ရိက္ခာစားနပ်, ရိက္ခာဆန်, ရိက္ခာဆန်ရေ, *n.* same.
ရိက္ခာထုပ်, *n.* a bundle of provisions.
ရိက္ခာထောက်ကျီ, *n.* a commissariat granary.
ရိတ်, *v.* to reap, စပါးရိတ်; to mow, မြက်ရိတ်; to shave, ဆံပင်ရိတ်။
ရိတ်ကြောင်း, *n.* a swath, တင်နီးစာ, a line of grass or grain as cut by the mower.
ရိဏ္ဍဂံ, *n.* a rectangle.
ရိတ်ထောင့်, *n.* a right angle, ကျင်တွယ်ထောင့်; ရိတ်ထောင့်ရှိ, to be rectangular.

ရိပ်သာ haven NNH 10.10.62

[illegible] ရိပ်သာ

အလုပ်သမားရိပ်သာ workers rest place in Grt Spin Mill H .7.62

[illegible]

ရိတ်ရိတ်, *adv. intensive to* ဘွိုး, ချင်းကိုထားနှင့်ရိတ်ရိတ်ဘွိုး, ထင်းရှက်ကိုထား နှင့်ရိတ်ရိတ်ဘွိုး။
ရိပ်, *v.* to throw a shadow (*obs. in this sense*); to hint at, intimate, ရိပ်ပြောသည်, ကျွန်တော်ကိုရိပ်ပြောမှန်းသိပါ၏. *Der.* အရိပ်။
ရိပ်ကာခံစား, *v.* to enjoy momentarily.
ရိပ်ခနဲ, *adv.* in the way of catching a glimpse of, ရိပ်ခနဲမြင်လိုက်သည်။
ရိပ်ခါ, ရိပ်ခါကလေး, ရိပ်တိတ်တိတ်, *adv.* hintingly, ရိပ်ခါပြောလျှင်နားလည် လိမ့်မည်။
ရိပ်တိုးရိပ်တိတ်, *adv.* hintingly, ရိုးတိုးရိပ်တိတ်စောင်းပြောသည်။
ရိပ်ဘမ်းသိဘမ်း, *adv.* catching at the meaning of another, အကုန်နားမ လည်သော်လည်းရိပ်ဘမ်းသိဘမ်းနားလည်ပါ၏။
ရိပ်မိ, *v.* to get a hint of, discover, recognize, ခင်ဗျားတို့အကြံကို ကျွန်တော် ရိပ်မိသည်, ကျွန်တော်ရေးသည့်စာအဓိပ္ပာယ်ကိုရိပ်မိပါသလား။
ရိပ်ရိပ်သိသိ, *adv.* by a very little.
ရိပ်ဝှဲ, ရိပ်သိ, *v.* same as ရိပ်, in certain combinations.
†ရိပ်ရိပ်, *adv. intensive to* ပြေး, ရိပ်ရိပ်ပြေးအောင်သွားသည့်သဘော, လှသုံး ယောက်လှော်လျှင်ရိပ်ရိပ်ပြေးသည့်လှေတဲ။
ရိရှားပန်းလျ, *adv.* in most poor and wretched plight; *not used in colloq.*; အစိုးရအလုပ်ကိုမယုတ်မလျော့စေရအောင်၊ ရိရှားပန်းလျဥသာဘာဖြင့် ကြိုးပန်း အားထုတ်ထမ်းရွက်ခဲ့ပါသည်; ရိရှားပင်ပန်း has a similar meaning.
ရိသဲ့သဲ့, *adv.* vaguely, indefinitely, insinuatingly, စကားရိသဲ့သဲ့မပြောပါနှင့်။
ရီ, *v.* to be darkish, dusky, မိုဃ်းရီသည်, မှုန်, ဝေ; to be giddy, dizzy, မူးဝေ။
ရီတရော (*freq. pron.* ရီသရော), *adv.* darkly, duskily, as in evening twilight, နေဝင်ရီတရော. နေဝင်ရီတမှောင်။
ရီရီ, *adv.* indistinctly, obscurely, dimly, နေဝင်ရီရီအချိန်, ရီရီကလေးသာ မြင်ရသည်။
†ရီကော်ဒါ (မင်းကြီး), *n.* the Government Recorder.
ရီဇစ္စတြာဝန်ထောက်, *n.* a Registrar.
ရုက္ခ (Pali), *n.* a tree, သစ်ပင်။
ရုက္ခစိုး (*pron.* ရုပ်ခစိုး), *n.* a sylvan deity, a dryad.
ရုက္ခမူ, *n.* an ascetic who lives under a tree; one of the thirteen austerities (ဓုတင်), ရုက္ခမူဓုတင်ဆောက်တည်သည်။
ရုတ်, *not used singly.*
ရုတ်ခနဲ, *adv.* instantly, ချက်ခြင်း, ရှောင်တခင်, ရုတ်ခနဲအမှတ်ရသည်, ရုတ်ခ နဲထသွားသည်, ရုတ်ခနဲဆိသည်, ရုတ်ခနဲ ဖွင့်, to fling open.
ရုတ်ခြင်း, ရုတ်တရက်, *adv.* same, ရုတ်တရက်မမှတ်မိ, ရုတ်တရက်မသိ။
ရုတ်ခြင်းထ, *adv.* instantly, with a sudden rush or spring.

ရုတ်ရက်, ရုတ်ရက်ခပ်, *adv.* in a bustle, flurry, တောင်ပြေးမြောက်ပြေးရုတ်ရက်ခပ်သွားကြသည်။

ရုတ်ရက်ခပ်ပြု, *v.* to make a bustle, သည်မြို့၌ရွာရုတ်ရက်ခပ်ပြုနေကြသည်။

ရုတ်ရိရုတ်ရက်, *adv.* in a bustle, flurry, ရုတ်ရိရုတ်ရက်တယ်နိုင်သည့်လူ။

ရုတ်ရုတ်, *adv.* quickly, rapidly, သုတ်သုတ် (*rare in colloq.*).

ရုတ်ရုတ်သဲသဲ, *adv.* noisily, clamorously (*rare* in *colloq.*).

ရုန့်, *v.* to be coarse, as thread, ကြမ်း။

ရုန့်ကြမ်း (*pron.* ဖြမ်း), *v.* same; to be of coarse grain, အထည်အလွှန်ရုန့်ကြမ်းသည်; to be coarse, violent, as language, အပြောအဆိုရုန့်ကြမ်းသည်; to be rough, harsh, violent, ကြမ်းတမ်း; အပြုအမူရုန့်ကြမ်းသည်, အသွားအလာရုန့်ကြမ်းသည်။

ရုန့်ရင်း, *v.* to be rough, harsh, violent, ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်း; also applied to personal appearance, သူ့ပုံပန်းလက္ခဏာရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်။

ရုန်း, 1, *v.* to pull, draw, with a strain on the shoulder or breast, as a beast of burden, ရထားရုန်း, လှည်းရုန်း, သစ်ရုန်း; to pull contrarily in order to extricate one's self, to struggle to get free, ရုန်းထွက်ပြေးသည်; to react as an elastic body, ကန့်, ကော်ဖတ်ကြိုးရုန်းလို့တိုသွားသည်; to warp, as wood, သစ်သားရုန်းသည်။

ရုန်း, 2, *v.* to be tumultuous, in a hurry, crowding before one another; *used only in an adverbial form.*

ရုန်းရင်း, *v.* to be tumultuous, as a mob, to make a disturbance; *chiefly used in adverbial forms,* လူများရုန်းရင်းရုန်းရင်းနှင့်ရန်ဖြစ်ကြသလား။

ရုန်းရင်းခတ် (*pron.* ဂတ်), ရုန်းရင်းခတ်မှု, *adv.* in a tumultuous manner; ရုန်းရင်းခတ်မှု, *n.* an affray.

ရုန်းရင်းခတ်ပြု, ရုန်းရင်းခတ်မှုပြု, ရုန်းရင်းခတ်မှုဖြစ်, *v.* same as ရုန်းရင်း; အမိုးရလမ်းပေါ်မှာရုန်းရင်းခတ်ပြုသည်အတွက်ဒဏ်ခံရသည်; ထိုပွဲမှာရုန်းရင်းခတ်မှုမပြု၊ငြိမ်ဝပ်စွာနေကြသည်။

ရုပ်, 1 (from ရူပ, visibility), *n.* matter considered as an object of sense; *opposed to* နာမ်, mind; a corporeal frame, animal body, ကိုယ်; appearance, ပုံပန်, symptom, လက္ခဏာ; the aggregate of the elements that constitute the body, outward form, သည်သူ့အလွှန်ရုပ်ကောင်းသည်။

ရုပ်ကလာပ်, *n.* a corporeal collection or compound, of which eight are enumerated, *viz.* ဝဏ္ဏော, ဂန္ဓ, ရသ, ဩဇာ, ပထဝီ, အာပေါ, တေဇော, ဝါယော။

ရုပ်ဆောင်, *v.* to assume an appearance, အယောင်ဆောင်, သူလုပ်လျက်နှင့်သူများမလုပ်ဘူးထင်အောင်ရုပ်ဆောင်သည်, သည်သူရုပ်ဆောင်လို့သာလူငယ်ထင်သည်၊အသက်ကြီးလှပြီ; ရုပ်ဆောင် is also used to express the temporary

return to consciousness and animation which sometimes occurs at the approach of death, သေခါနီးနိုးရုပ်ဆောင်သည်။
ရုပ်တု, *n.* an image, idol, ဘုရားရုပ်တုတော်, ရဟန္တာရုပ်တုတော်, ဆင်းတုတော်။
ရုပ်တွက်, *v.* to compute by algebraic signs; *see under* အက္ခရာ; to parse (*Gram.*), ရုပ်တွက်တတ်သလား။
ရုပ်ပုံ, *n.* a painted or sculptured representation; a photograph; ထုသောရုပ်ပုံ, ရေးသောရုပ်ပုံ; ရုပ်ပုံရိုက်သည်။
ရုပ်ပွား, *n.* a multiplication of the body of a deity, ရုပ်ပွားတော်။
ရုပ်ပွားဆင်းတု, *n.* images, idols.
ရုပ်ဖျောက်, *adv.* privately, unawares, မထင်မရှား, ကျွန်တော်အမှုရောက်လို့၊ မန္တလေးမြို့ကရုပ်ဖျောက်ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။
ရုပ်လက္ခဏာ, *n.* appearance, symptom, ရှေးကကဲ့သို့မတွေ့၊ ရုပ်လက္ခဏာပျက်၍ညှိုးနွမ်းပြီးလျှင်၊အိပ်မပျော်စားမဝင်၊တဖိန့်ဖိန့်တခြောက်ခြောက်ဖြစ်နေသည်။
ရုပ်သေး, *n.* a puppet or marionette, ငှင်းငွေများကို ကဆုန်၊ နယုန်၊ ရုပ်သေးခေါင်းဖြတ်လာဆပ်ပါမည်; ရုပ်သေးဆရာ, the manager of a puppet dramatic company; ရုပ်သေးသမား, one who pulls the strings of puppets.
ရုပ်သေးစင်, *n.* a puppet or marionette stage.
ရုပ်သေးဆွဲ, *v.* to pull the strings of a puppet.
ရုပ်သေးပွဲ, *n.* a puppet show.
ရုပ်သေးရုပ်စုံ, *n.* a collection of puppets of many kinds, ရုပ်သေးရုပ်စုံပြသည်; the manager of a puppet dramatic company is usually styled ရုပ်စုံဆရာ by his troupe, and ရုပ်သေးဆရာ by the public.
ရုပ်, 2, *n.* a certain alchemical composition, ဓာတ်ခဲ။
ရုပ်, 3, *v.* to take in, withdraw; hence, ရှုပ်; အဝတ်ကိုရုပ်သည်။
ရုပ်ထား, *v.* to fold up.
ရုပ်သိမ်း, *v.* same as ရုပ်; to take from, သန့်ရှင်းသောဝိညာဉ်တော်ရုပ်သိမ်းတော်မမူပါနှင့်; to repeal a statute or order, ဥပဒေကိုရုပ်သိမ်း, အမိန့်ကိုရုပ်သိမ်းသည်။
ရုပ်, 4, *see* ရုတ်, *not used singly.*
ရုပ်ခနဲ, *see* ရုတ်ခနဲ, *adv.* instantly, ချက်ခြင်း။
ရုမ်း, *n.* a kind of plant, the *Anogeissus acuminatus.*
ရုရှရှင်ဘုရင်, *n.* the Czar of Russia.
ရုရှမိဘုရား, *n.* the Czarina of Russia.
ရို, 1, *v.* to spring up in a cluster, as several sprouts from one root; to overspread, as a vine, သခွားပင်ကိုဖရုံပင်ကလွှမ်းပြီးရိုနေသည်; to put on, as a priest's garment, သင်္ကန်းရို။
ရိုဈေး (မြက်), *n.* spear grass.
ရို, 2, *n.* a booth, shed, building for work or business, or for storing

goods; စားပွဲရို, an eating house; ဆားရို, ဓာတ်ရို, ထမင်းချက်ရို, ဈေးရို; တင်းကုပ်. *Der.* အရို။
ရိုဂိုဏ်း, *n.* a sect of Buddhist priests; *comp.* တို့။
ရိုမတီ, *see* ရိုးပတီ, *n.* a kind of wild pigeon.
ရိုသမာနာ, *n.* a tumor in the armpit; *sometimes called* ကိန္နရာနာ။
ရုံး, *n.* a courthouse, a place where justice is administered; *v.* to collect, assemble, gather together; *seldom used singly*; ရုံးတလုံးထားတစင်း, independent authority.
ရုံးအရာရှိ, *n.* an official of a court.
ရုံးကွဲ, *v.* to disperse, as a magistrate and people attending a court.
ရုံးစာရေး, *n.* a clerk of a court.
ရုံးစု, *v.* to collect, assemble, စုရုံး, လူများရုံးစုနေကြသည်။
ရုံးစေ, *n.* a constable, bound bailiff, ရုံးပြာတာ, ရုံးလုလင်။
ရုံးစိုက်, *v.* to establish or build a courthouse; refers rather to the authority of a magistrate being established in a certain locality, than to the actual construction of a courthouse, မအူပင်ရုံးစိုက်ကတည်းကအခွန်တော်ငွေအလွန်တိုးသည်။
ရုံးဆင်း, *v.* to leave a court, as a magistrate or judge.
ရုံးတက်, *v.* to attend court, as a magistrate or judge.
ရုံးထိုင်, *v.* to hold court, as a magistrate or judge; to sit, as a court.
ရုံးပိတ်, *v.* to close a court, either at the end of each day, or on the occasion of a government holiday.
ရုံးပြင်ကနား, *n.* the precincts of a court, ရုံးရင်ပြင်။
ရုံးဖွင့်, *v.* to open a court, either each day, or after a government holiday.
ရုံးမင်း, *n.* the presiding judge or magistrate of a court.
ရုံးလက်မှတ်, *n.* a decree of a court, ရုံးလက်မှတ်ခံသည်။
ရုံးလုလင်အုပ်, *n.* a constable, ရုံးစေ။
†ရုံးပတီ, 1 (*pron.* ဒီ), *n.* a kind of esculent plant, okra, lady's finger.
ရုံးပတီ, 2 (*pron.* ဒီ), *n.* the imperial pigeon; *comp.* ငှက်ငန္ဓား။
ရူပ (Pali), *n.* visibility, appearance, အဆင်း, အဆင်းရူပကောင်းသည်. *Der.* ရုပ်, and အရုပ်။
ရူပကာယ, *n.* the body collectively, ရုပ်ရူပကာယ, ရုပ်ရူပကာယသွယ်ပယည်ကျေးသည်; *comp.* နာမကာယ။
ရူပက္ခန္ဓာ, *n.* materiality; *see under* ခန္ဓာ (125).
ရူပါရုံ (from ရူပ, and အာရုံ), *n.* appearance seen, မြင်နိုင်သောဝဏ္ဏ, လူတို့၏သဘောသည်လှသောရူပါရုံကိုအလွန်စုံမက်တတ်သည်။
ရူး, *v.* to be mad, insane, စိတ်မကောင်း. *Der.* အရူး။

[illegible] /ɲoun:qɔ'/ pin used in fastening together a number of papers

ရူးတူးတူး, ရူးတီးရူးတူး, *adv.* partially deranged, သည်သူသဘောရူးတူးတူး ဖြသည်, ရူးတီးရူးတူးနှင့်ပြောဆိုသည့်စကားနားမထောင်။
ရူးနှမ်း, ရူးသွပ်, *v.* to be partially deranged, အမိဝမ်းထဲကရူးနှမ်းသောသူ, သည်သွေးလေဖောက်ပြန်လို့ရူးသွပ်သွပ်ဖြစ်နေသည်။
ရေ, 1, *n.* water.
ရေအိမ်, *n.* a water-closet, privy, ရေသွန်, အိမ်သာ။
ရေအိ, *v.* to be slack water.
ရေအုပ်နို့, *n.* a kind of tree (Pali တဂ္ဂရ္ဗ).
ရေအိုင်, *n.* a natural pool, pond, or lake; *see* အိုင်; *v.* to be stagnant, not flowing.
ရေအိုး, *n.* a waterpot.
ရေအိုးစင်, *n.* a stand for a waterpot.
ရေအိုးတင် (*pron.* ဒင်), *n.* the part of the leg above the knee where the waterpot is rested, when about to be raised to the head or shoulder, ရေအိုးတင်မှာအနာပေါက်သည်။
ရေဥ, *n.* a kind of water plant.
ရေဥပေါင်း (*pron.* ဗေါင်း), *n.* a bubble.
ရေဦး, *n.* the first of a flood or ebb tide.
ရေဦးပေါက်, *n.* the first shower in the season; the first rise in a river at the beginning of the rains; also applied to water in ponds and fisheries reflowing into a river, when the water in the latter begins to fall at the end of the rains, ရေဦးပေါက်ငါးရသည်။
ရေဦးလည်, *v.* to begin to turn, as the tide.
ရေကင်း (*pron.* ဂင်း), *n.* a guard stationed on the water, ရေကင်းလှည့်, ရေကင်းသံ (တေးချင်း).
ရေကစား, *v.* to sport with, or in, water, ရေသဘင်ကစားသည်။
ရေကတုတ်, *n.* a mound of stones running into the sea.
ရေကန် (*pron.* ဂန်), *n.* an artificial pond, pool, tank.
ရေကမိုး (*pron.* ဂမိုး), *n.* water set apart for drinking; *infreq. in colloq.*; a kind of creeper.
ရေကမိုးတင်, *n.* the triangle formed by the two protuberances on the head of an elephant, and the boss on the nape of the neck just back of where it joins the skull. The presence of this boss is said to constitute one of the points by which the Burmese distinguish a white elephant, even when its skin is black.
ရေကသစ် (ပင်), *n.* the *Erythrina lithosperma*, a tree, leafless in the hot season, sometimes attaining to the height of sixty feet; the

trunk and branches are armed with short prickles; the large flowers give place to pods containing purplish seeds.

ရေကာ (*pron.* ဂါ), *n.* a water fender.

ရေကူး, *v.* to swim, move through the water by the use of the limbs.

ရေကူးညာတင်, *v.* to do beforehand, to anticipate, တင်ကူး; to forestall in order to gain a point, ရေကူးညာတင်ပြော။

ရေကျ (*pron.* ဂျ), *v.* to ebb, as a tide, ဒီရေကျ; ရေကျမိ, to be overtaken by the ebb tide; *n.* the ebb tide.

ရေကျက်အေး, *n.* cold water which previously has been boiled.

ရေကျင်း, *n.* a trough, watering trough, ရေတိုက်ရာကျင်း။

ရေကျေးရေငှက်, *n.* a collective term for aquatic birds, ဝမ်းဘဲ၊ ဟင်းသား၊ စက္ကဝက်စသောရေကျေးရေငှက်၊လည်ရှက်မြူးပျံ၊မောင်နှံမိုမတို့ ရှင်ကစားသည် ဖြစ်၍၊အလွန်ရှုချင်ဘွယ်ရှိ၏။

ရေကျောက်, *n.* the chicken pox, ကျောက်ဖြူ။

ရေကျော်, *n.* a natural water communication subtending the bend of a river, or connecting one river or sea with another, ရေကျော်ဖြတ်သွား သည်, ရေကျော်ပေါက်သွားသည်; *comp.* လက်ကြား။

ရေကြက်, 1 (*pron.* ဂြက်), *n.* a kind of waterfowl, a rail or coot.

ရေကြက်, 2, *n.* a small cuttlefish with eight arms.

ရေကြက်မ, *n.* a water hen.

ရေကြည် (*pron.* ဂြည်), *n.* clear water; an embryo in the first stage of conception, ကလလ, ကလလရေကြည်တည်။

ရေကြည်ဝန်, *n.* the officer of the palace who was charged with providing water for the royal household, ရေကြည်တော်အမှုထမ်း။

ရေကြော, ရေကြောင်း, *n.* a water course; the channel of a brook or river.

ရေကြောရှုပ်, *v.* to shorten distance by water; *comp.* မြေကြောရှုပ်။

ရေကြောင့်ပြေ့, *v.* to be pulpy.

ရေကြောင်း, *adv.* by water, သောက်ကြာရေကြောင်းမသွားကောင်း; *comp.* ကုန်း ကြောင်း။

ရေကြောင်းမာလိန်, *n.* a pilot, ရေကြောင်းပြ။

ရေကြွ, *v.* to rise, as the water in a river, ရေတိုး။

ရေကြွက်, *n.* the water rat.

ရေခအုမ်း, *n.* the *Ficus cunia*, of which two varieties are described, the *Ficus cunia* proper, and the *Ficus conglomerata*.

ရေခတက်, *n.* the *Cratæva hygrophila,* a shrub from two to five feet high, bearing flowers in the axils of the leaves, and spindle-shaped berries one or two inches in length.

ရေခန်း, *v.* to dry up, as the water in a well.

[illegible] "cross-cut" 1883 Carpenter 7

ရေခပ်, *v.* to draw water; ရေခပ်မောင်း, a lever water-lift for raising water from a well, or from a canal with deep banks.
ရေခဲ, *n.* ice; ရေခဲမုန့်, ice cream; ရေခဲရုံ, an ice manufactory.
ရေချ, *v.* to water a horse, bullock, buffalo.
ရေချခံ, *v.* to bear washing, as clothes.
ရေချင်းယား, *n.* the *Dalbergia spinosa,* a large climbing shrub; the flowers, which are small and white, have ten stamens in a single slit sheath; the pods, which are reniform, contain but one seed.
ရေချမ်းအိုးစင်, *n.* a water stand.
ရေချမ်းတကာ, *n.* a layman who erects a water stand, as a religious offering for public use.
ရေချို, *n.* fresh water, as opposed to salt water.
ရေချိုး, *v.* to bathe; ရေချိုးပေး, to bathe another person, or an animal; ရေချိုးခန်း (*pron.* ချိုးဂန်း), a bath-room.
ရေခွန် (*pron.* ဂွန်), *n.* a water rate.
ရေငတ်, *v.* to be thirsty, ရေငတ်ဝမ်းကျ။
ရေငန်, *n.* salt water.
ရေငုပ်စက်, *n.* a diving apparatus.
ရေငုံး, *n.* a species of snipe.
ရေစ, ရေစပ်, *n.* the edge of the water, ရေစပ်နား။
ရေစက်, *n.* a drop of water, ရေပေါက်; a water wheel, ရဟတ်။
ရေစက်ချ, *v.* to pour out water, as in the ceremony of dedicating a religious offering, ရှေးသာဝကအတူတကွရေစက်ချလှူဒါန်းခဲ့ဘူးသောကြောင့်၊ ယခုဘဝ၌ပေါင်းဆုံမိကြသည်။
ရေစက်ပါ, *v.* to have one's interests bound up with those of another, by reason of having conjointly made religious offerings in a past stage of existence, *e.g.*, Prince Sidharttha and Yasodhara.
ရေစက္ကူ, *n.* a thin kind of paper; *see* ဂုံစက္ကူ။
ရေစင်, *v.* to be pure, as water; *n.* (*pron.* ရေဇင်) pure water.
ရေစငှက်, *n.* a kind of bird (Pali လောဝက).
ရေစစ်, 1, *n.* a priest's water dipper, ရေစစ်ခွက်င်။
ရေစစ်, 2, *v.* to be at the lowest of the ebb tide; *n.* the lowest of the ebb tide.
ရေစည်, *n.* a water cask.
ရေစမ်း, *v.* to sound, try the depth of water, ရေစမ်းချ; *n.* a leadsman.
ရေစမ်းပေါက်, *n.* a wellspring, fountain, spring, စမ်းရေပေါက်။
ရေစာ, *n.* food and drink, ရေစာထမင်းမိုး, ရေစာထမင်းမိုးအပြည့်အစုံရှိစေရမည်။

ရေစိမ်, *v.* to put into water to soak, or for a bath; ရေနွေးစိမ်, to put into a warm bath, to soak in warm water.

ရေစိမ့်, *v.* to be saturated with water, so that the water oozes through, မြေနူလို့ရေစိမ့်ထွက်သည်။

ရေစိမ်း, *n.* fresh water.

ရေစီး, *v.* to flow, as a current; *n.* a current, ရေစီးပြေ့, ရေစီးသန်။

ရေစီးကမ်းပြို (*pron.* ရေဆီးကမ်းပြို), *n.* a disease of the gums, in which they are broken down, as the bank of a river undermined by water.

ရေစုန် (*pron.* ဆုံ), *n.* the downward current of a stream.

ရေစောင်း (*pron.* ဆောင်း), *n.* a rapid, in a river; *see* ရေမော်။

ရေစို, *v.* to be wet with water, ရေစွတ်။

ရေစွယ် (*pron.* ဆွယ်), *n.* the tooth of running water, which gnaws into the banks.

ရေဆင်နှာမောင်း, *n.* a waterspout.

ရေဆန် (*pron.* ဇန်), *n.* the opposing current, whether the natural current of a stream, or a head tide.

ရေဆိပ်, *n.* a landing place, ရေဆိပ်ကမ်းနား။

ရေဆိပ်ကမ်းဝန်, *n.* a Port Commissioner.

ရေဆေး, *v.* to wash with water, as the hands, dishes, etc.

ရေဆိုင်, *n.* the place of meeting of different streams or currents.

ရေဆွတ်, *v.* to wet with water, ရေစို။

ရေဆွဲစည်ပိုင်, *n.* a water bucket; *comp.* သံပြွပုံး။

ရေဇဝါသင့်, *v.* to be weak-sighted, or partially blind, from the effects of exposure to the rays of the sun, either direct or reflected from water.

ရေညှိ, *n.* the slimy, green substance that rises on water, damp ground, or wet timber; moss.

ရေတက်, *v.* to flow or rise, as the flood tide; *n.* the flood tide; ရေတက်ဦး, the first of the flood tide.

ရေတက်မိ, *v.* to be caught or overtaken by the flood tide.

ရေတကောင်း, *n.* a goglet or gurglet.

ရေတကျည်း, *n.* a kind of tree.

ရေတင်, *v.* to lodge, as water, ရေဝပ်။

ရေတံနီး (*pron.* ဒနီး), *n.* a marine creature of a thread-like appearance, found on the seacoasts of Arakan. It is said to cause death, if it encircles a human being above the navel, and to cause great pain, if it encircles the thighs and legs.

ရေတပ်, *n.* a navy, တိုက်သင်္ဘောစု, သင်္ဘောတပ်။

ရေတံခါး, *n.* a lock or sluice gate.

ရေနံချက်စက် refinery Ydn 55.8

ရေနံစိမ်း crude oil Ydn 55.8

ရေတံခွန် (*pron.* တခွန်), *n.* a cascade, waterfall, cataract.
ရေတံလျှောက် (*pron.* ဒရောက်), *n.* a trough placed under the eaves of a roof.
ရေတိမ်, *v.* to be shallow, as water, ရေတိမ်ရေနက်ကြာရှိးကြာစွယ်ထောက်၍သိရသည်; *n.* shallow water.
ရေတုံတုံ, *a.* thin, watery, ခင်ဗျားချက်သည့်ဟင်းရေတုံတုံနှင့်တာမျှစားလို့အရသာမရှိဘူး။
ရေတိုက်, *v.* to strike against, as running water.
ရေတိုင်း, *n.* a ship's log, line, and reel collectively.
ရေတိုင်းကြိုး, *n.* the log line, ဗိလားကြိုး။
ရေတိုင်းငါး, *n.* a ship's log.
ရေတိုး, *v.* to rise, as the water of a river; ရေကြီး။
ရေတွင်း (*pron.* ဒွင်း), *n.* a well; ရေတွင်းပေါင်, a well curb.
ရေထ (*pron.* ဒ), *n.* the spring tide.
ရေထရူး, *n.* a lunatic, သူရူး, ရူးသွပ်သူ။
ရေထရူးနာ, *n.* lunacy, madness occasioned by the moon.
ရေထမ်းဆိုင်း, *n.* a yoke for carrying waterpots.
ရေထိုး, *v.* to subject meat to a process of watering, in order to increase its bulk and weight.
ရေနက္ခတ်, *n.* the Hyades, ရေဝတီနက္ခတ်။
ရေနစ်, *v.* to sink in water; to drown, ရေနစ်၍သေသည်; ရေနစ်ရာဝါးကူနှိပ်သည်, to superadd to a person's misfortunes.
ရေနတ်သမီး, *n.* a naiad, ရေသူမ။
ရေနံ, *n.* earth oil, petroleum.
ရေနံကျတ်သစ်, *n.* clean, pure earth oil.
ရေနံစည်, *n.* a kerosene oil tin.
ရေနံဆီ, *n.* kerosene oil.
ရေနံတွင်း, *n.* a petroleum well; ရေနံတွင်းခွန်, tax on petroleum wells.
ရေနံလူး, ရေနံသုတ်, *v.* to rub with earth oil.
ရေနာ, *v.* to have a dirty, greenish color, as river water; said to become so at the time of great epidemics.
ရေနှထ (*pron.* နှဒ), *n.* the beginning of a spring tide.
ရေနွေး, *n.* warm water; ရေနွေးကရား, a teakettle.
ရေနှစ်မင်္ဂလာ, *n.* the ordinance of baptism, နှစ်ခြင်းမင်္ဂလာ။
ရေမွှေး, *n.* any odoriferous liquid.
ရေပက်, *v.* to dash water on or against; to bail a boat, လှေကိုရေပက်လိုက်ပါ။
ရေပက်ကန့်, *n.* the space in the centre of a Burman boat reserved for bailing out water.

ရေပန်း (from ပန်း, a flower), *n.* a spray; a *jet d'eau,* ထောင်းထောင်း သွားသည့်ရေမှာရေပန်းထတတ်သည်။
ရေပူ, *n.* hot water.
ရေပူစိုင်, ရေပူကန်, *n.* a hot spring.
ရေပူလောင်, *v.* to be scalded with hot water.
ရေပုံး (*pron.* ဗုံး), *n.* a water bucket; သံဖြူပုံး, a galvanized iron bucket.
ရေပေါက်, *v.* to spring a leak, as a boat or ship; *n.* a drop of water, ရေစက်။
ရေပိုး, *n.* a water skipper.
ရေပိုးရေမွှား, *n.* a collective term for water reptiles and insects.
ရေပြင်း, *v.* to be strong, as a current; *n.* a strong current.
ရေပြည့်, *v.* to be high water; *n.* the highest of the flood tide.
ရေပြန်, *n.* distilled water; urine.
ရေပွဲကုန်းပွဲ, *n.* a regatta, combined with sports on shore.
ရေပြွန် (*pron.* ဗြွန်), *n.* a water pipe.
ရေဖလား (*pron.* ဗလား), *n.* a drinking cup.
ရေဖေါင်း (*pron.* ဗေါင်း) (from ဖေါင်း, to puff up), *n.* a bubble: *see* ပူဖေါင်း။
ရေဖျဉ်းနာ (*pron.* ဗျဉ်း), *n.* the dropsy, ရေဖျဉ်းနာရွဲ။
ရေဖျန်း, *v.* to sprinkle; *n.* a sprinkler; applied to such as practise sprinkling in the rite of Christian baptism; ရေမွှေးဖျန်းသည်။
ရေဖျန်းလှည်း, *n.* a water cart for sprinkling streets.
ရေဘူး, *n.* a calabash.
ရေဘဲ, *n.* a species of wild goose.
ရေဘွေ (from ဘွေ), *n.* a waterspout, ရေဆင်နှာမောင်း။
ရေမာကျူ, *n.* a composition of ပွဲလျှက်, earth oil, lime, cotton, etc., used for making vessels water-tight, ရေမာကျိုထိုး။
ရေမုန့်, *n.* a simple kind of wafer made of rice flour.
ရေမော်, *n.* a rapid in a river, တာဝ်; a rush of water in a river occasioned by a projection from land, ရေစွယ်ရေမော်။
ရေမျောထင်း, *n.* driftwood; ရေမျောကမ်းတင်သစ်, drift-timber stranded.
ရေမျို, *n.* the swallow, upper part of the gullet, လည်မျို။
ရေမြင်း, *n.* a hippopotamus.
ရေမြုပ်, *v.* to be submerged in water, ရေမြုပ်ထင်း, ရေမြုပ်ကြြက်။
ရေမြေရှင်, *n.* a title of the King of Burma, ရေမြေရှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး။
ရေမွန်း, *v.* to be suffocated by water.
ရေမွှာ, *n.* the water enclosed in the membrane that envelopes the *fetus.*
ရေမွှာသွား, *v.* to be discharged (of the same).
ရေမှုတ်, *n.* a water dipper.
ရေမှို, *n.* sponge.

ရေယျှက်ဖွာခြင်   MA-MM 114

the waters
the waters break

[illegible]

ရေမြှုပ်, *n.* the *Trewia nudiflora.*
ရေမြှုပ်သက်နက်, *n.* a submarine torpedo; ရေမြှုပ်သင်္ဘော, a torpedo boat.
ရေမွှေး, *n.* liquid scent, water which has been scented.
ရေယဉ် (*pron.* ယဉ်), *n.* a gentle stream; ရေလျှဉ်။
ရေယုန်, *n.* a kind of herpes (a skin eruption), ရေယုန်ကြီး, ရေယုန်တလေး, ရေယုန်ပေါက်သည်။
ရေယို, *v.* to leak, to admit water, as a boat or ship.
ရေရာ, *n.* a watermark, ရေရာပေး။
ရေရိုး, *n.* the course of a brook or river, ရေရိုးကိုရှောက်စုန်သည်။
ရေလယ်သံ, *n.* the sound of a boat song.
ရေလားခြင်း, *n.* an ordeal by water.
ရေလုံ, *v.* to be water-tight; to be stanch as a boat or ship.
ရေလုံအိုး, *n.* a pot used in washing a corpse.
ရေလုံပြုတ်ချက်, *v.* to cook in water without oil, etc., ရေလုံပြုတ်။
ရေသုံသတ်, *v.* to boil (*obs.*), ရေနွေးနှင့်ပြုတ်။
ရေလဲ, 1, *n.* a bathing garment.
ရေလဲ, 2, *v.* to break over, or burst into low land beyond the banks, as the water of a river.
ရေလဲပေါက်, *n.* an irruption of water from a river into the low land beyond the banks.
ရေလောင်း, *v.* to water, pour water upon.
ရေလှောင်ထားရာကန်, *n.* a reservoir.
ရေလွှမ်းရာအရပ်, *n.* a fen, fen land, ရေလွှမ်းတတ်သောကွင်း။
ရေလွှဲမြောင်း, *n.* a culvert, ပေါင်းကူး, လမ်းကူးမြောင်း။
ရေဝက်ထိုး, *v.* to undermine and carry away, as a strong current the high bank of a river, ရေဝက်တိုးလို့ကမ်းပြိုသည်။
ရေဝန်, *n.* a Deputy Governor of a maritime province; a port officer; ရေဝန်ထောက်, an assistant port officer.
ရေဝပ်, *v.* to lodge in low-lying ground, as water, ရေတင်။
ရေဝမ်းဘဲ, *n.* a wild duck.
ရေဝေ, *n.* the division of a stream into two currents; a range of high land, lying between two river basins and discharging its waters into them from opposite directions; a watershed, ရေဝေကျော, ရေဝေတောင်။
ရေသနုပ်, *n.* a bathing garment (ရေလဲ *more common*).
ရေသပ္ပယ်, *v.* to bathe; applied to priests and idols, ဘုရားကိုရေသပ္ပယ်သည်, ဘုန်းကြီးကိုရေသပ္ပယ်သည်။
ရေသဖန်း, *n.* the *Ficus glomerata.* The wood of this tree was formerly used for constructing the royal throne (ရာဇပလ္လင်).

ရေသဘင်ပွဲတော်, *n.* a royal water festival, ရေသဘင်ပွဲတော်ကစားတော်မူသည်; a regatta.

ရေသဖင်, *n.* a kind of water insect.

ရေသိကြိုး, *n.* a tack (rope); a rope to secure the lower corner of a sail.

ရေသိနား, *n.* the lower border of a petticoat, ထမိရေသိနား။

ရေသူ, *n.* a mermaid, ရေသူမ။

ရေသူကြီး, *n.* the *Seebania Ægyptiaca.*

ရေသေ, *n.* a neap tide; stagnant water, in contradistinction to ရေရှင်, running water; ဆယ်ရက်နေ့ရေစင်းစင်းသေ။

ရေသေငါး, *n.* a fish that has died in the water in which it has been kept after being caught.

ရေသောက်, *v.* to drink water; to be watered from an irrigation channel, ရေသောက်သည့်လယ်။

ရေသောက်မြစ်, *n.* the taproot of a tree.

ရေသွင်းမြောင်း, *n.* an irrigation (distribution) channel.

ရေသွန်, *n.* a privy, ရေအိမ်, အိမ်သာ။

ရေသွန်းပန်းတင်, *v.* to pour water into the ညောင်ရေအိုး။

ရေသွန်းမြောင်း, *n.* a gutter, ရေစီးမြောင်း။

ရေဟောင်း, *n.* urine, အပေါ့, ကျင်ငယ်, မုတ်, သေး။

ရေဟောင်းအိမ်, *n.* the bladder, ကျင်ငယ်အိမ်။

ရေ, 2, *v.* to count, enumerate, ငွေဘယ်လောက်ရှိသည်ရေလိုက်စမ်းပါ။

ရေတွက်, *v.* to count and sum up, to compute, မရေတွက်နိုင်အောင်ဥစ္စာရှိသောသူ. *Der.* အရေအတွက်။

ရေရ, *v.* to be worthy of being reckoned; *used only in the negative,* မရေရ, to be despicable, not worthy of being reckoned, မရေရလူကဲ (*rare in colloq.*), အရေအတွက်သွင်းလောက်သည့်လူမဟုတ်။

ရေရွတ်, *v.* to mention one after another (*rare in colloq.*).

ရေရွတ်ဆဲရေး, *v.* to revile, accuse revilingly (*infreq. in colloq.*).

ရေး, *v.* to write; to delineate, paint, အရုပ်ရေး, ပန်းချီရေး။

ရေးကူး, *v.* to transcribe, copy, သည်စာကိုပြီးအောင်ရေးကူးပါ။

ရေးစပ်, *v.* to compose a writing.

ရေးစား, *n.* a government writer's fee.

ရေးထား, *v.* to write, compose a writing, သည်စာကိုမှတ်သားမိအောင်ရေးထားလိုက်ပါ။

ရေးမှတ်, *v.* to write, put on record, သတိရသည့်အခါ၊ရေးမှတ်၍မထားမိသည်အတွက်မေ့ကုန်ပြီ။

ရေးသား, *v.* to mark in letters or characters; to mark out, trace,

ὴὴπειωει ΜΚΖ ✓

[illegible]

describe; to note down, to place on record in writing, commit to writing; *see* ရေးထား။
ရေးသားပြုစု, *v.* to compose and compile.
†ရေးကြီးခွင့်ကျယ်, *adv.* making much ado about nothing.
ရေးခြား (from အရေး, business), *v.* to be clever, capable of managing a business with skill and address.
ရေးခြားလိမ္မာ, *v.* same, ရေးခြားလိမ္မာသည့်လူပါဘဲ။
ရေးရာ, *v.* same; generally applied to children, ရေးရာလိမ္မာသည့်အကလေး; ရေးရာသော, *a.* *au fait.*
ရေးရေး, *adv.* obscurely, ဒီဒီ, တဘက်ကမ်းကိုရေးရေးကလေးမြင်ရသည်, မျက်စိရေးရေးသာမြင်သည်; ရေးရေးမြင် implies defect of vision.
ရေးရေးရိပ်ရိပ်, *adv.* obscurely and by glimpses, ဟိုဘက်ကမ်းကလူကိုရေးရေးရိပ်ရိပ်ကလေးသာမြင်သည်; ရေးရေးရိပ်ရိပ်မြင် implies that the object seen is distant.
ရေးရေးသားသား, *adv.* cleverly (*infreq.*), လူငယ်သော်လည်း၊ရေးရေးသားသားပြုလုပ်တတ်သည်။
ရဲ, 1, *v.* to be bold, courageous, ကျားမရဲတစ်၊လူမရဲတစ်။
ရဲကြက်သီးထ, *v.* to have a flush of desperate courage, ရန်သူနီးလို့ရဲကြက်သီးထသည်; *comp.* ကြက်သီးထ။
ရဲခေါင်, *n.* one pre-eminently brave, *lit.* the acme of bravery, ရဲခေါင်ကျော်တင်။
ရဲစား (*pron.* ဇား), *v.* same as ရဲ, အလွန်ရဲစားသည့်လူ။
ရဲစွမ်း (*pron.* ဇွမ်း), ရဲစွမ်းသတ္တိ, *n.* courage and strength, intrepidity; especially military prowess, စစ်အရေး၌ရဲစွမ်းသတ္တိအလွန်ကောင်းသည်။
ရဲတင်း, 1 (*pron.* ဒင်း), *n.* a broadax, a battle-ax, ရဲတင်းလက်နက်, ရဲတင်းပုဆိန်။
ရဲတင်း, 2 (*pron.* ဒင်း), *v.* to exceed in boldness, to be audacious, ရန်သူသုံးယောက်လေးယောက်တွေ့သော်လည်း၊မကြောက်မရွံ့အလွန်ရဲတင်းသည့်လူ။
ရဲတိုက် (*pron.* ဒိုက်), *n.* a castle, tower.
ရဲဘော်ဖွဲ့, *v.* to form a company of soldiers, ရဲတပ်ဖွဲ့; to band together for some nefarious purpose, ရဲဘော်ဖွဲ့ခိုးသည်, ရဲဘော်ဖွဲ့တိုက်သည်။
ရဲမက်, *n.* a soldier, စစ်သူရဲ, ရဲမက်စစ်သည်, ရဲမက်ဗိုလ်ပါ, ရဲမက်ဗိုလ်ပါနှင့်ခင်းကျင်းထွက်တော်မူသည်; ရဲမက်ချင်း, a fellow-soldier.
ရဲရင့်, *v.* same as ရဲ; ရဲရဲရင့်ရင့်ပြုံ့သည်။
ရဲရင့်တည်ကြည်, *v.* to be steadfastly courageous.
ရဲရုပ်ရဲရည်, *n.* bold appearance, ရဲရုပ်ရဲရည်တယ်ရှိသည့်လူ, ရဲရုပ်ရဲရည်နှင့်အလွန်ဖျင်းသည့်လူ။
ရဲရဲတောက်, *a.* flaming bold, ရဲရဲတောက်ဘုန်းကြီးသည့်မင်း။

ရဲလံ, *n.* a war flag, colors, ရဲလံစိုက်ထားသည်, ရဲလံနှင့်သဘော်စုန်သွားသည်။
ရဲလောင်း, *n.* a fenced pathway into an enclosure or fort, wide at the entrance and gradually narrowing, in order to entrap beasts or men, ရဲလောင်းသွယ်သည်, ရဲလောင်းသွယ်ပေးသည်; a war canoe.
ရဲလှေ, *n.* a war boat.
ရဲဝံ့, *v.* same as ရဲ; ရဲရဲဝံ့ဝံ့ပြုသည်, ကျေးရွာရှင်ကိုရဲရဲဝံ့ဝံ့ဖြစ်မှားသည့်လူ။
ရဲသင်္ဘန်, *n.* a war boat of European construction.
ရဲသား, *n.* a soldier enlisted; a policeman, ရဲအမှုထမ်း, ရဲလက်နက်ကိုင်။
ရဲ, 2, *v.* to be of a bright red color; *mostly used in an adverbial form as an intensive,* ပေါက်ပင်တပင်လုံးရဲနေအောင်ပွင့်သည်။
ရဲရဲညီး, *v.* to be equal, as much as, သောက်ကြာကြယ်ကြီးရဲရဲညီးအောင်အရောင်ထွက်သည်။
ရဲရဲနီ, *v.* to be fiery red, သတ္တုလတ်အရောင်ရဲရဲနီသည်, လူချင်းထားနှင့်ထိုးခုတ်ကြလို့သွေးသံရဲရဲနီသည်။
ရဲ, 3, *v.* to be satisfied, contented, as in the phrase ဘဝ္ဝံမရဲ, ဘဝံမရဲအောင်ကောင်းသည်; *but seldom used singly*; hence ချစ်ရဲ, and ရောင့်ရဲ။
ရဲနို (ပင်), *n.* a kind of tree, one species of the *Morinda.*
ရဲနိုသိမ်, *n.* probably a diminutive species of the same.
ရော, 1, *v.* to mix, mingle, နှော, ပြွမ်း, ဆေးခါးနှင့်ရော သောပုံးရည်ကိုပေး။
ရောစွက်, *v.* to add to and mix with, ဟင်းထဲမှာရောစွက်၍စားသည်; *fig.*, ခရောစွက်ရန်သင့်မည်မထင်ပါ။
ရောထွေး, *v. see the parts*; စကားလုံးရောထွေးသည်, သည်သေတ္တာတလုံးထဲမှာကောင်းသည့်အထည်နှင့်မကောင်းသည့်အထည်ရောထွေးလို့ထည့်သည်။
ရောနှော, *v.* to mingle, mix, သရွတ်နှင့်သံရောနှောသည်ကိုမြင်တော်မူသည်။
ရောနှောစုပေါင်း, *v.* to compose of several ingredients.
ရောရိုးရောရာ, *adv.* in a promiscuous mass, promiscuously, စပါးနှင့်ပဲရောရိုးရောရာစိုက်သည်, ပိုးနှင့်ချည်ရောရိုးရောရာရက်သည်။
ရောရှက်, *v.* to intermingle, တပင်နှင့်တပင်ရောရှက်၍နေသည်။
ရော, 2, *an occasional substitute for the connective* သော။
ရောက်, *v.* to arrive, to reach, ရန်ကုန်မြို့ရောက်သည်မှာ၊ဘယ်လောက်ကြာပြီလဲ, how long is it since you arrived in Rangoon? နတ်တော်လဆန်းနှစ်ရက်လာရောက်ခဲ့ပါ။
ရောက်ပေါက်, ရောက်လာ, *v.* same as ရောက်။
ရောက်မဆိုက်, *adv.* instantly on arriving, ခရီးရောက်မဆိုက်ဖြစ်သောကြောင့်နေရာထိုင်ရာများအသင့်အတင့်မရှိပါ, owing to my having just arrived from a journey, the place is not in order.
†ရောက်ရက် (ခတ်), *see* ယောက်ယက်, *v.* to be restless, meddlesome, disorderly, as children.

[illegible]:- wanp+ warf .. Hkiyei: 11:4/12 (4.4.6

ရောက်မိုးရောက်ရက်, *see* ယောက်ယီးယောက်ယက်, *adv.* in a restless, unsettled, disorderly manner.
ရောဂန္တရကပ် (Pali ရောဂါ), *n.* a period of pestilence; *see under* ကပ်; ရောဂန္တရကပ်ဆိုက်, ရောဂန္တရကပ်ရောက်။
ရောဂါ (Pali), *n.* disease, အနာ; *often used alone as a euphemism for* ကာလရောဂါ။
ရောဂါကင်း, ရောဂါရှင်း, *v.* to be free from disease.
ရောဂါကပ်, ရောဂါစွဲ, *v.* to contract a disease.
ရောဂါကူး, *v.* to be communicated, as a disease.
ရောဂါကျွမ်း, *v.* to be past cure, as a disease.
ရောဂါစင်, *v.* to be free from disease, ရောဂါကင်း။
ရောဂါစွဲ, *v.* to cleave to, as a disease.
ရောဂါဆုတ်, *v.* to decrease in violence, as a disease.
ရောဂါဆိုး, *n.* a malignant disease;usually applied to cholera, and plague.
ရောဂါတိုး, *v.* to increase in violence, as a disease.
ရောဂါထူ, *v.* to suffer from frequent maladies.
ရောဂါဖောက်ပြန်, *v.* to have a relapse of a disease.
ရောဂါဘယ, *n.* same as ရောဂါ။
ရောဂါလဲစင်, *v.* to recover from an illness or a disease.
ရောဂါဝပ်အောင်း, *v.* to incubate, as a disease.
ရောဂါသည် (*pron.* သယ်), *n.* a sufferer from some chronic malady.
ရောင်, 1 (from အရောင်, brightness).
ရောင်ခြည် (*pron.* ဂြည်), *n.* a ray of light, lustre; ရောင်ခြည်တော်, the ray of a Buddh, ရောင်ခြည်တော်လွှတ်သည်။
ရောင်ခြည်စုသောအချက်, *n.* a focus.
ရောင်ခြည်ထွက်, *v.* to radiate, as light.
ရောင်တော်, *n.* divine effulgence, ရောင်တော်လွှတ်။
ရောင်ပြား (*pron.* ပြား), *n.* a foil, thin piece of gold or silver placed in the ouch under a precious stone; usually placed in the ouch of a stone of inferior quality, to give it lustre.
ရောင်လျှံ, *n.* the conical cap on the head of an image of a Buddh; the nimbus, the rays of light from the head of a Buddh, ရောင်လျှံတော်ထသည်, ရောင်လျှံတော်ထွက်သည်။
ရောင်, 2, *v.* to swell, be swollen; *more than* ဖော; ကိုယ်လက်ရောင်, မျက်နှာရောင်; to become inflamed, as a sore.
ရောင်ရမ်း, *v.* same as ရောင်။
ရောင့်, *v.* to long for.
ရောင့်တက် (*pron.* ဒက်), *v.* to aspire recklessly beyond one's abilities,

as in becoming unduly familiar toward a benefactor, or toward an over-indulgent parent; to take advantage, as of one's good disposition, ကျေးကျွန်များကို မျက်နှာသာပေးလျှင်၊ ရောင့်တက်တတ်သည်, သားသမီးအလိုလိုက်လျှင်၊ရောင့်တက်တတ်သည်။
ရောင့်ရဲ, *v.* to be contented; to be satisfied, အိပ်ရလို့ရောင့်ရဲသည်, စားရလို့ ရောင့်ရဲသည်။
ရောင်း, 1, *v.* to sell.
ရောင်းချ, *v.* to sell, ရောင်းချလဲလှယ်။
ရောင်းစွန့်ဝယ်ရ, *v.* to be of the current price, a price at which it is easy either to sell or buy, ကျွန်တော်လှေအသိုး တရာနှင့်ရောင်းစွန့်ဝယ်ရ ရှိပါသည်။
ရောင်းထုတ်, *v.* same as ရောင်းချ (*rare in colloq.*).
ရောင်းဝယ်, *v.* to trade, ရောင်းဝယ်ဘောက်ကား။
ရောင်း, 2, *see* ယောင်း, *v.* to be very dry, tending to decay.
ရောရုဝ, *n.* one of the eight stages or stories of hell; *see under* ငရဲ။
ရောဟဏီ, *n.* Aldebaran, a star of the first magnitude in the eye of Taurus, popularly called the Bull's-eye. It is the bright star in the group called Hyades.
ရော့, *verb. affix, denoting disapprobation or regret; sometimes euphonic, particularly when used imperatively*, သွားပေရော့; တခါဖြင့်အမှုတွေ ကြရော့မည်, မင်းတို့သိကြရော့မည်; ရလျှင်ပြီးရော့, သာပေးရော့မည်လဲဘျာ (*Colloq.*).
ရော်, 1, *v.* to scream, as a fowl, ကြက်ရော် (*rare*).
ရော်, 2, *v.* to be very old, near withering, as the leaves of a tree; *more than* ရင့်; *used in composition in combination with* ညှိုး, *and* ရင့်, *but rare in colloq.*; ဖက်ရွက်ရော်, သစ်သီးရော်။
ရို *v.* to respect; *not used alone*; ခန့်, ထိ, လေး။
ရိုကျိုး, *v.* to respect, treat with respect (*rare in colloq.*), တုပ်ကွရိုကျိုး ရှိခိုးပါ၏; ရိုညွတ်။
ရိုသေ, *v.* to respect or reverence, treat with respect or reverence, ရိုသေခစား, လင်ကိုရိုသေခစားသည်။
ရိုက်, *v.* to strike, ပုတ်။
ရိုက်ခတ်, ရိုက်နှက်, *v. see the parts*; မြန်မာမင်းလက်ထက်၊ရာဇဝတ်သင့်သော သူများကို၊ဝါးညှပ်၍သေလုစေအောင်ရိုက်နှက်၍စစ်တတ်သည်။
ရိုက်ဒဏ်, *n.* the punishment of flogging; ကြိမ်ရိုက်ဒဏ်ပေး, to inflict the punishment of flogging, as a magistrate.
ရိုက်ဖတ်သေနတ်, *n.* a rifle, ဝက်အူလိမ်သေနတ်။
ရိုက်လှဲ, *v.* to knock down.

ထယင်းကို ရှိုးဘားလာသည်။ HMU

တပက်ရိုက်- /taba' yai'-/ B s.v. play kicks

ရိုက်သတ်, *v.* to kill or execute with a club.
ရိုင်, *n.* a mat made of bamboo splints (နှီး); *comp.* ကပ်; ချည့်သည်အခါ ဝန့်ရောက်သည့်အခါဖျာရိုင်သင်ဖြူးခင်းပေးရမည်။
ရိုင်ထရံ, *n.* a side or partition of a house made of such mats, ရိုင်ထရံကာ။
ရိုင်ပတ်, ရိုင်လိပ်, *n.* varieties of such mats, စပါးဆန်များလှည်းနှင့်တင်သည့်အခါရိုင်ပတ်နှင့်ပတ်၍တင်သည်။
ရိုင်း, *v.* to be wild, as an animal; to be uncivilized, uncultivated, unpolished, မယဉ်ကျေး; to be coarse, to be in bad taste, vulgar, ill-mannered, boorish; to be rude, impolite, as language; အပြောအဆိုအလွန်ရိုင်းသည့်လူ; တယ်ရိုင်းသည့်ဒရယ်ကလေး။
ရိုင်းစိုင်း (*pron.* ဇိုင်း); *v.* same, အပြောအဆိုရိုင်းစိုင်းသည်, အနေအထိုင်ရိုင်းစိုင်းသည်, အသွားအလာရိုင်းစိုင်းသည်။
ရိုင်းပျို, *v.* to be insolent, စော်ကား။
ရိုင်းပြ (*pron.* ဗြ), *v.* same (*more common*); to be rude, အပြောအဆိုရိုင်းပြသည့်လူ။
†ရိုင်းပင်း (*pron.* ဗင်း), *v.* to help, ညီညာ, ကျွန်တော်ကိစ္စကိုရိုင်းပင်းပြုပါ။
ရိုဟိုး, *an exclamation* used by Burmese boatmen when rowing or paddling; they cry out ရို when raising the oar or paddle, and ဟိုး when bringing it down again, ရိုဟိုးလေးလေးဟိုး၊ဟိုးလေးလေးဟိုး၊ ရိုဟိုးလေဟိုးသာသားလေး။
ရိုး, 1 (from အရိုး, a bone, stalk, custom), *n.* (*not used alone*), ခေါင်ရိုး, သုံးရိုး; a blind watercourse; *see* လျှိုရိုး။
ရိုးကောက်ပွဲ, *n.* a Karen festival, at which the bones of a relative are collected and placed together after cremation, previous to depositing them in a final resting place.
ရိုးကျပင်, *n.* the မြွေးဆိပ်ပင်, the gum of which is used to poison arrows.
ရိုးကြီးရင်းကြီး, *a.* large, bulky, corpulent; implying that one has large prominent bones.
ရိုးစည်ကျွန် (*pron.* ဇည်), *n.* a serf.
ရိုးစွဲနာ, *n.* the venereal disease, ကာလသားနာ, လူမျိုးနာ။
ရိုးတော်ကောက် (*pron.* ဂေါက်), *n.* the person charged with collecting the bones of a member of the royal family after cremation, ရိုးတော်ကောက်အမှုထမ်း။
ရိုးပြတ် (*pron.* ဗြတ်), *n.* stubble.
ရိုးမ, *n.* a ridge of high mountains, ရိုးမတောင်တန်း, ရခိုင်ရိုးမတောင်။
ရိုးရာ, *n.* hereditary succession, အရိုးအရာ, ရိုးရာအမှုထမ်း, ရိုးရာရှင်ဘုရင်, ရိုးရာသူကြီး, a hereditary *thugyi*; ရိုက်ရာ, ရိုက်ရာခံ, applied to royalty.
ရိုးလား, *verb. affix, used as a strong negative, affixed to the root*

(*colloq.*); *see Gram. sec.* 121. သွားမှိုးလား, he goes not, တော်မှိုးလား, ပေးမှိုးလား, ထုတ်မှိုးလား။

မှိုး, 2, *v.* to be plain, simple, unadorned, တန်ဆာမဆင်; to be plain, simple, artless, guileless, ingenuous, ပရိယာယ်မပြု; to be honest, upright, ဖြောင့်မတ်; to be old-fashioned, as dress, jewelry, articles of use, etc.; သည်လူကြီးသတောမှိုးသည်, this elder is of an artless disposition, အပြောအဆိုအလွန်မှိုးသည်, he is very ingenuous of speech; ဖဲခေါင်တော်တော်မှိုးသွားလို့ကျွန်မမဝတ်ချင်ပါ, as satin mantles have become rather old-fashioned, I do not wish to wear one.

မှိုးဖြောင့်, မှိုးမတ်, *v.* same, ဖြောင့်သား, အရောရာတွင်မှိုးဖြောင့်တည်ကြည်သူမထုတ်။

မှိုးသား, *v.* to be guileless, မှိုးဖြောင့်; ကျွန်တော်ညီအလွန်မှိုးသားဖြောင့်မတ်သောသူတယောက်ဖြစ်ပါသည်, my younger brother is a very guileless, upright man.

†မှိုးစွေတဆေး, *n.* a kind of weed with a minute, yellow flower; the leaves, when bruised, are used for poultices.

မှိုးတုံး, *n.* a kind of creeper; also called မှိုးတုံးချောင်းခြားပင်, because it is supposed to have the power of crossing and implanting itself on the opposite bank of a stream.

မှိုးထိုး, *n.* a kind of tree.

မှိုးရက်, *v.* to glitter; *used in a reduplicated adverbial form,* မှိုးမှိုးရက်ပြိုးပြိုးပြက်တခဲနက်သောရောင်ခြည်တော်ဖြင့်။

မှိုးရဲ, *v.* to be bright, glittering; *commonly reduplicated and used adverbially,* မှိုးမှိုးရဲရဲမီးတောက်မီးလျှံမြင်ရသည်, မှိုးမှိုးရဲရဲအရောင်ထသည်။

မှိုးမှိုးမှိန်မှိန်, *adv.* obscurely, indistinctly, နေဝင်ကျော်မှိုးမှိုးမှိန်မှိန်အချိန်, မှိုးမှိုးမှိန်မှိန်မြင်သည်။

မှိုးမှိုးရှရှ, *a.* creepy, as the sensation produced by insects creeping on the skin; also applied to the feelings, သည်လူပြောသည့်မှာကျွန်ုပ်စိတ်ထဲမှာမှိုးမှိုးရှရှရှိသည်; also applied to words of itching, when it signifies "tickling," လည်ချောင်းထဲမှာမှိုးမှိုးရှရှယားတက်တက်ရှိသည်။

မှိုးလှသဒါ, *n.* a kind of grass.

ရှ, 1, *n.* a mite, very small insect, frequently found on mushrooms.

ရှ, 2, *v.* to be friable, easily crumbled or pulverized, အလွန်ရှသည့်သေးအထောင်းမခံဘူး; applicable to eatables; အလွန်ရှသည့်အမည်းသားစားလို့ကောင်းသည်; *comp.* ရွ, which has a similar meaning; to prance as a horse, အလွန်ရှသည့်မြင်းရုပ်သေးလိုဘဲ; to be skittish; to be light, vain, unsteady, wanton, in deportment and conduct, နန့်တက်။

ရှ, 3, *v.* to be soft, gentle; *chiefly used adverbially,* as တရှရှသွား, ဒိုးလိုမြန်မြန်မသွားနိုင်၊တရှရှသွားရသည်။

ဂိုးထဲ ဘယ်သွားတာလဲ ။ TM TM-3

[illegible]

ရွက်, 1 (from အရွက်, a leaf), *n.* a leaf; a sail. Clf. paper money ငါး–တ five k
ရွက်ကျပင်ပေါက်, *n.* a species of houseleek: the *Sempervirum tectorum*, ဂန္ဓမာပင်။
ရွက်ကျပင်မှော်, *n.* duckweed; *see* မှော်။
ရွက်ကြမ်းရေချို, *n.* leaves that are neither old nor young; what is middling, neither very good nor very bad, တယ်မလှသော်လည်း၊ ရွက်ကြမ်းရေချိုရှိပါ၏။
ရွက်ကြိုးတန်ဆာ, *n.* the tackle of a ship.
ရွက်ချ, *v.* to lower sail.
ရွက်ချွန်, *a.* sharp-leaved, elliptical, lanceolate.
ရွက်စပ်, *adv.* incessantly, ဒရစပ်။
ရွက်မိပ်, *a.* with fine leaves, pinnate, decompound.
ရွက်တင်, *v.* to set sail.
ရွက်တင်ကြိုး, *n.* halyards.
ရွက်တိုက်, *v.* to sail, move by setting sails to the wind.
ရွက်တိုက်ခရု, *n.* the nautilus.
ရွက်တိုင်, *n.* a mast.
ရွက်တိုင်ထူ, *v.* to step a mast.
ရွက်ထည်, *n.* sailcloth, canvas, သင်္ဘောရွက်ထည်။
ရွက်ထူ, *v.* to hoist sail.
ရွက်နီ, *n.* silver with a slight alloy.
ရွက်နီချိုး, *n.* an amalgam composed of equal parts of silver and copper.
ရွက်ဖော, *n.* the yard of a sail, *see* ရွက်လက်; *v.* to bulge, as a sail, ရွက်ဖြူဖောဖော၊ ရွှေသင်္ဘောနှင့်၊ မြစ်ကြောအညာသို့ဆန်လတ္တံ့, with bulging sails and gilded prows they shall ascend the channel of the upper river, *i.e.*, Irrawaddy. This is said to be an old prophecy foretelling the conquering of U. B. by foreigners.
ရွက်ဖျင်, *n.* Burmese cotton cloth used for sails.
ရွက်ဖြန့်, *v.* to unfurl a sail.
ရွက်ဖွင့်ကြိုး, *n.* a rope for spreading a sail.
ရွက်မ, *n.* the mainsail, ကန့်မသောက်ဖုံ, ရွက်မကြီး။
ရွက်ရ, *v.* to have a fair wind for sailing.
ရွက်ရှင်, *n.* a studding sail.
ရွက်ရှုပ်ကြိုး, *n.* brails in a ship's rigging.
ရွက်လက်, *n.* the yard of a sail; ဆက်၍ထိုးသောရွက်လက်, a studding sail boom, သင်္ဘောရွက်လက်။
ရွက်ဝန်း, *a.* round-leaved.
ရွက်သင်္ဘော, *n.* a ship, or any large sailing vessel.

ရွက်သေး, *a.* small-leaved.
ရွက်, 2, *v.* to carry on the head, ရေအိုးခေါင်းပေါ်မှာရွက်၍ရေခပ်သည်, ခေါင်းတလုံးရေအိုးနှစ်လုံးရွက်စေအဆမိန့်မရှိ; to sustain, carry on, manage, conduct, ငါ၏အမှုကိုတခုမကျန်ရွက်ဆောင်ပါခင်ဘျား။
ရွတ်, 1, *n.* a double cord applied to two parts of a thing, and tightened by turning a winch pin.
ရွတ်ထိုက်, *v.* to apply such a cord, လှေသွားအောင်ရွတ်ထိုက်လှော်သည်။
ရွတ်, 2, *v.* to recite, repeat from memory, ခင်ဘျားရသည့်စာကိုရွတ်စမ်းပါ။
ရွတ်ဘတ်, *v.* to read audibly, စာပေပိဋကတ်ရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်သည်။
ရွတ်, 3, *v.* to be old, tough; *seldom used assertively.* *Der.* အမာရွတ်, အမဲရွတ်, အရွတ်ဝန်။
ရွတ်တွ, *v.* to be wizened, အသိုးကြီးအိုရွတ်တွ, အမယ်ကြီးအိုရွတ်တွ။
ရွတ်တွအို, *v.* to be very old and withered, အသိုးကြီးရွတ်တွအိုကြီး။
ရွတ်တွကြီး, *n.* an old, wizened fellow; also applied to comparatively young women of unattractive appearance.
ရွတ်, 4, *a.* twilled, ရွတ်စောင်, ရွတ်ပုဆိုးချည်ပင်ပူးရက်သည်။
ရွန့်, *v.* to move spirally, curvingly, ကွန့်။
ရွပ်, *v.* to be quick in temper, rough, violent, ကြွပ်; *not used singly.*
ရွပ်ကြွပ်, *v.* same as ရွပ်။
ရွပ်ချွံ, *v.* to be bold, daring; *used adverbially* (*rare in colloq.*).
ရွပ်ဆတ်, *v.* to be petulant; also applied to horses, bullocks, and buffaloes.
ရွပ်ထိရွပ်ထိုး, *adv.* in a rapid and disorderly manner, ရွပ်ထိရွပ်ထိုးနှိုင်သည့်လူ, ရွပ်ထိရွပ်ထိုးသွားသည်။
ရွမ်း, 1, *v.* to be nearly ripe; မန်ကျည်းသီးရွမ်းပြီ, ချောက်သီးရွမ်းပြီ; in some parts of Burma the term ဝမ်းရောင် is used instead of ရွမ်း; in speaking of the tamarind fruit the term ကြက်ဆူ is frequently substituted for ရွမ်း, မန်ကျည်းသီးကြက်ဆူပြီ။
ရွမ်းပြင်း, *a.* nearly ripe, သုံးနှစ်သရက်ရွမ်းပြင်းစားလို့ကောင်းသည်, ကနစိုးသီးရွမ်းပြင်း။
ရွမ်းမှည့်, *v.* same as ရွမ်း။
ရွမ်း, 2, *v.* to beat a drum in a particular manner, indicative of a king's or viceroy's advance, စည်ရွမ်း, ရှင်ဘုရင်ထွက်တော်မူလျှင်၊ထွက်စည်တော်ကိုရွမ်း၍ထွက်တော်မူသည်။ ဝင်တော်မူလျှင်လည်း၊ဝင်စည်တော်ရွမ်း၍ဝင်တော်မူသည်။
ရွမ်းစည်, *n.* a drum thus beaten.
ရွယ်, 1, *v.* to aim, take aim, သေနတ်နှင့်ရွယ်, ထားနှင့်ရွယ်; to aim at, have reference to, ရည်ရွ; to intend, design, ကြံစည်, နက်ဖြန်ကျွန်တော်ရန်ကုန်မြို့သို့သွားမည်လို့ရွယ်နေသည်, I intend to go to Rangoon to-morrow.

ရွာဆုံး: Ywa-zon:/ deserted village S CB

ရွယ်ကိုး, *v.* to pledge to give in worship, ဘုရားလှူဘို့ရွယ်ကိုးထားသည်; to fully intend to do a thing in a particular way, သဘောနှင့်လိုက်မည်လို့ရွယ်ကိုးထားသည်; ဧည့်သည်ကျွေးဘို့ရွယ်ကိုးထားသည်။

ရွယ်ခိုး, ရွယ်ရူး, ရွယ်ဆောင်, *v.* same as ရွယ်, ခင်ဗျားကိုမမည်လို့ရွယ်ရူးသည်။

ရွယ်တံသမား, or ရွယ်တတ်သမား, *n.* the director of a ceremony.

ရွယ်မှန်း, *v. see the parts*; သည်နှစ်ပင်လယ်သို့ဆင်းမည်လို့ ရွယ်မှန်းထားသည်။

ရွယ်, 2, *v.* to be in the prime of life; to be of middling stature, to be of ordinary size; ကျွန်တော်မိတ်ဆွေကိုကုလားမအိုသေးပါဘူး၊ ရွယ်ရွယ်ရှိပါသေးသည်, my friend Ko Kula is not yet old; he is still in the prime of life; မနေ့ကဆန်သွားသည့်မီးသင်္ဘော၊သင်္ဘောကြီးမဟုတ်ပါ၊သင်္ဘောရွယ်ရွယ်ပါဘဲ, the steamer which went up (the river) yesterday, was not a large one, it was one of ordinary size; ရွယ်မတူဂုဏ်ရည်မမျှ။

ရွံ, *v.* to be disgusted, စက်ဆုပ်; to loathe, မမာမကျန်းရှိသည့်အခါထမင်းကိုမြင်လျှင်ရွံသည်; ခင်ဗျားအမူအရာများကိုအလွန်ရွံထားသည်, I am disgusted with your actions.

ရွံစရာ, ရွံစဘွယ်, ရွံစချင်ဘွယ်, *a.* disgusting, detestable, loathsome.

ရွံရှာ, *v.* same as ရွံ; စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်ရှိသောအကောင်ပုပ်, a disgusting, loathsome carcase.

ရွံ့, *v.* to quail, to shrink; *less than* ကြောက်; ညအခါတယောက်တည်းရွံ့လို့လမ်းမရှောက်ပါဘူး, မြင်းပရိသတ်ကိုရွံ့လို့ရှေးသို့မတိုးဝံ့ဘူး။

ရွံ့ကြောက်, *v. see the parts*; ပြုမည်ကြံလျှင်ရွံ့ကြောက်လို့မတော်ပါ၊ ရဲရဲတင်းတင်းပြုမှတော်ပါမည်။

ရွံ့ရွံ့တွံ့တွံ့, ရွံ့တီရွံ့တွံ့, *adv.* fearfully, timidly, အစိုးရမင်းရှေ့ရွံ့တွံ့တွံ့ရှိလို့၊အလုံးစုံမပြောဝံ့ပါ။

ရွာ, 1, *n.* a town, village, not a city (မြို့).

ရွာခေါင်း, *n.* a rural police *gaung*, ရာဇဝတ်ခေါင်း; formerly appointed by the *ywa thugyi*.

ရွာစား (*pron.* ဇား), *n.* the person who received the revenue of the town, by a grant from the King.

ရွာဆော်, *n.* a village crier.

ရွာနီးချုပ်စပ်, *n.* villages contiguous to each other.

ရွာပုံကြေး, *n.* a fine imposed on a whole village collectively.

ရွာလယ်မြေ, *n.* the rice land belonging to a village.

ရွာသား, *n.* a villager, male inhabitant of a village; ရွာသူ, a female inhabitant of a village.

ရွာသူကြီး, *n.* the *thugyi*, or chief, of a village; in many parts of Arakan styled, တောသူကြီး။

ရွာ, 2, *n.* a polite term for witchery.

ရွာချ, *v.* to treat, in order to propitiate, ရွာစာချ။
ရွာဘမ်း, *v.* to bewitch.
ရွာသား, *n.* a wizard.
ရွာသမီး, *n.* a witch.
ရွာ, 3, *v.* to rain, မိုးသည်းရွာသည်။
ရွေ, 1, *v.* to hew; *comp.* ဖွင်း။
ရွေစင်, *a.* already hewn, ကျွန်တော်သစ်ရွေစင်ဖြစ်ပါသည်။
ရွေပေါ်, *n.* a carpenter's plane; ဖျည်းရွေပေါ်, a jack plane.
ရွေပေါ်အိမ်, *n.* a plane without the iron, the stock of a plane.
ရွေပေါ်ထိုး, *v.* to plane.
ရွေပေါ်သွား, *n.* a plane iron, the cutting chisel of a carpenter's plane.
ရွေဖွင်း, *v.* to hew away useless parts, ကျွန်တော်မှာအိမ်ဆောက်မည်ကြံရာ၊ ကရိယာမစုံသောကြောင့်သစ်များကိုရွေဖွင်းသာထားသည်။
ရွေ, 2, *v.* to associate familiarly and affectionately (*not used singly*).
ရွေတော်, *v.* same; to be sociable, affable, အလွန်ရွေတော်သည့်ကျောင်းတကာကြီး, တော်ရွေ; တော်တော်ရွေရွေရှိသည့်လူ။
ရွေ, 3, for ရှေ။
ရွေချွန်, *v.* to yield, be moderate, demand less, ရွေချွန်တောင်းသည်; to lessen one's expenses, ရွေချွန်သုံးသည်။
ရွေ့, 1, *v.* to move from one's place, နေရာရွေ့သည်, အရာရွေ့သည်. *Der.* ရွေ့။
ရွေ့ပါး, *v.* to grow less, to decline.
ရွေ့လျော့, *v.* to fall from, အရာမှရွေ့လျော့သည်; to degenerate, deteriorate, decline, ယုတ်လျော့, အားခွန်ဗလရွေ့လျော့သည်, ကာလရွေ့လျော့သည်။
ရွေ့လျော, *v.* to fall from a situation, office, အလုပ်မှရွေ့လျောသည်; to become corrupted in spelling or pronunciation, စကားရွေ့လျောသည်။
ရွေ့, 2, *v.* to be as much as (*obs.*), မျှ။
ရွေ့, 3, *commonly written* ၍, *verb. affix, continuative*, and; *see Gram. sec.* 109. *In colloquial* လို့ *is frequently substituted for* ရွေ့။
ရွေး (ပင်), 1, *n.* a kind of tree, of which there are two varieties; *see* ချင်ရွေး, and ရွေးကြီး။
ရွေးကြီး, *n.* the *Adenanthera pavonina*; the seed of said plant used as a weight, one being equal to two of the *Abrus precatorius* (ချင်ရွေး); four make a great *pe*, and three a small *pe* (ပဲ); there are one hundred and twenty *yues*' weight of gold in one rupee's weight.
ရွေး, 2, *v.* to select, choose; to be fastidious; လူပေါင်းတကျိပ်အနက်က၊ ခင်ဗျားကြိုက်ရာလူငါးယောက်ရွေးပါတော့; အစားအသောက်ရွေးသည်, အိမ်ရာရွေးသည်, နယ်ရွေးသည်။

ရွေးကောက်, ရွေးချယ်, *v.* same, အကောင်းအဆိုးရွေးကောက်သည်, နေ့ရက်ကို ရွေးချယ်သည်။
ရွေးကောက်ပြန်, *v.* to re-elect.
ရွေးပေး, ရွေးဖယ်, ရွေးယူ, *v. see the parts,* မကောင်းသည်ကိုရွေးဖယ်၍ကောင်းသည်ကိုရွေးယူသည်။
ရွေးသန့်, *v.* to select and arrange in order.
ရွေး, 3, *v.* to redeem, ransom; to redeem a pledge, take out of pawn, ကိုယ်ပေါင်ထားသည့်ပစ္စည်းမျှကိုယ်ရွေးမယူနိုင်ဘူး. *Der.* အရွေး။
ရွေးနုတ်, *v.* same as ရွေး။
†ရွေးတိ (ပင်), *n.* a kind of banyan.
ရွှဲ, 1, *n.* a kind of bead, made of different materials.
ရွှဲကုံး, *n.* a string of beads.
ရွှဲလုံး, *n.* a colored glass ball of European manufacture, attached to pagoda umbrellas, canopies over images of a Buddh, etc.; a panoramic ball.
ရွှဲ, 2, *v.* to be pensile, as a drop of water, a tear, မျက်ရည်တရွှဲရွှဲနှင့်, or as ripe fruit, သိပ္ပရာသီးမှည့်လိုက်သည်မှာရွှဲလို့နေရသည်; or to seem so, as the water of a diamond; ရွှဲ is also applied to the emerald, ruby and topaz, အလွန်အရည်လည်သည့်ကျောက်၊ရွှဲနေရသည်။
ရွှဲခံ (ဝယ်), *v.* to purchase wholesale, ကွမ်းရွှဲ, ငါးရွှဲ; ရွှဲခံရောင်း, to sell wholesale.
ရှ, *v.* to wound by a slight cut, accidentally, ထားရှသည်, ပလင်းကွဲရှသည်; also figuratively applied to feeling; *see* နှလုံးရှသည်။
ရှန, *v.* same, သံနပ်မပါဘဲလမ်းလျှောက်လို့၊ခြေကိုကျောက်ခဲရှနသည်။
ရှနာ, *n.* a slight wound.
ရှက်, 1, *v.* to be ashamed, to be shy (မျက်နှာမရဲ), သည်မိန်းကလေးသွေးသည်များလာလျှင်၊အလွန်ရှက်တတ်သည်; ကလေးရှက်ကမိုး၊လူကြီးရှက်ကရယ်; *adv.* in an abashed manner, ရှက်ကိုးရှက်ကန်း, ရှက်ယမ်းယမ်း. *Der.* အရှက်ကွဲ။
ရှက်ကြောက်, *v.* same (*but stronger*).
ရှက်ကြောက်အားကျ, *v.* to emulate from a feeling of shame, ရှက်ကြောက်အားကျပြုသည်။
ရှက်ဆေးခြေ, *v.* to say or do something to keep one's self in countenance, to apologize for something that one is ashamed of, တရားရှုံးလို့ရှက်ဆေးခြေပြောသည်, ရှက်ဆေးခြေတောင်းပန်သည်။
ရှက်သိး, *v.* same as ရှက်ကြောက်; *used in the negative only.*
ရှက်, 2, *v.* to be joined, united by intersecting, အိမ်မိုးချင်းရှက်နေသည်, သစ်ကိုင်းချင်းရှက်နေသည်. *Der.* လက်ရှက်။

ရှက်စပ်, *v.* to associate, be in partnership; to have sexual intercourse; စပ်ရှက် *more common,* လူချင်းစပ်ရှက်လို့နေသည်; ပန္နည်းချင်းစပ်ရှက်လို့နေသည်။

ရှက်တင်, *v.* to be closely connected in any way, စပ်ရှက်; to be mingled together, ရောနှော, ရှုပ်ထွေး, ထွေးရောရှက်တင်, ရောထွေးရှက်တင်, လူဆိုးများနှင့်ရောထွေးရှက်တင်ပြုစားသည်,သစ်ပင်ချင်းရောထွေးရှက်တင်နေကြသည်။

ရှက်ဖွဲ့, *v. see the parts*; သည်ရေကန်၌မှော်ပင်ရှက်ဖွဲ့နေလို့၊ရေကိုမမြင်ရ။

ရှက်သန်း, *v.* same as ရှက်; မိုဃ်းသားများရှက်သန်းနေလို့၊ကြယ်လကိုမမြင်ရ။

ရှင်, 1, *n.* a probationer for the priesthood, မောင်ရှင်, သာမဏေ။

ရှင်ပြု, *v.* to enter on the state of a probationer for the priesthood.

ရှင်ပြုပွဲ, *n.* a festival held on the occasion of a Burmese youth becoming a probationer for the priesthood (126).

ရှင်ယောင်, *n.* a hypocritical probationer for the priesthood.

ရှင်လောင်း, *n.* a youth about to become a probationer for the priesthood.

ရှင်လောင်းလှည့်, *v.* to perambulate a locality, as a probationer for the priesthood.

ရှင်, 2 (from အရှင်, lord), *n.* a title prefixed to the name of holy or inspired men, or ascetics, ရှင်ဂေါတမ, ရှင်သာရိပုတ္တရာ, ရှင်မောဂ္ဂလာန်; Sir, Madam; *a term of compellation*, used by women to persons rather superior, whether male or female, ရှင်အကျော်, ရှင်မင်းသား; a title prefixed to names of girls and young women between မ, and မိ; ရှင်တယ်ကလာသလိမ့်မည်လဲ, as in the case of one woman saluting another; ရှင်ပြောသည့်စကားမဟုတ်ပါ, as in the case of a woman addressing a man older or younger than herself; used in addressing government officials, ထုတ်ပါရှင်. In some parts of U.B. and southern Arakan ရှင် is used by men to one another, *e.g.*, ရှင်လူတောမြန်မြန်လာခဲ့။

ရှင်ပင်ဘုရား, *see* အရှင်ဘုရား, *n.* Doctor, Rabbi; *used as a term of compellation,* as a layman or lay woman addressing a *pongyi,* ရှင်ပင်ဘုရားတယ်ရပ်တော်ကကြွတော်မူခဲ့ပါသလဲ။

ရှင်ဘုရင်, *n.* a king, မဏ္ဍလေးရှင်ဘုရင်; ရှင်ဘုရင်မ, a ruling queen, ဘိလပ်ရှင်ဘုရင်မ။

ရှင်မ, *n.* Miss; *a term of compellaton*, used by women to female members of the royal family and wives of officials; occasionally used by men, to their wives or other women, ရှင်မတို့တယ်သွားနေကြသလဲ။

ရှင်, 3, *v.* to live, be alive, အသက်ရှင်. *Der.* အရှင်။

ရှင်ခမ်းရှင်နား, *n.* the business of life; particularly applied to rites and ceremonies to be performed; *comp.* အခမ်းအနား။

ရှင်မှုရှင်ခမ်းပြတ်, *v.* to sever friendship, implying that persons thus

somewhat contemptuous, as if addressed ~~as~~ to subordinates (like Mamsell instead of Fräulein)   1866 Bastian _Reise in Birma_ 182

parted cease from exchanging civilities with one another; of a less permanent character than သေမှုသေခမ်းဖြတ်။

†ရှင်ကစ္ဆည်း (ပင်), *n.* the female လဲလူ tree.

ရှင်ပါကူ, *n.* the male လဲလူ tree.

ရှင်သိ, *n.* platinum; *see* ဈွန်ပြု။

ရှင်း, *v.* to be perspicuous; to be clear, free from; *frequently used actively*, to make clear, free from, စင်စေ. *Der.* ပယ်ရှင်း, ပြေရှင်း, ဖြေရှင်း, သန့်ရှင်း။

ရှင်းကွာ, *see* ကွာရှင်း, *v.* to divorce, လင်မယားရှင်းကွာသည်; လင်မယားအရာမှရှင်းကွာပြတ်စဲ, to be divorced, as man and wife.

ရှင်းလင်း, *v.* same as ရှင်း; အမှိုက်သရိုက်ချုံသစ်ပင် များကိုရှင်းလင်းလိုက်ပါ; သည်စာအဓိပ္ပာယ်ကိုရှင်းလင်းဖြေဆိုပါ; ရှင်းလင်းချေပ, to refute, as a charge.

ရှစ်, *a.* and *n.* eight, ၈။

ရှစ်ကင်း, *n.* a species of gingerwort.

ရှစ်ခနဲ, *adv.* rapidly and with noise, swishingly; *less than* ထုန်းခနဲ; ရှစ်ခနဲမီးလောင်သည်။

ရှစ်ချေး, *n.* the *Holigarna longifolia.*

ရှစ်ရှစ်, *adv.* expressive of the noise which it imitates, ရှစ်ရှစ်ရှစ်ရှစ်နှင့်မီးလောင်သွားသည်။

ရှစ်ရှား (ပင်), *n.* a kind of tree, the *Cicca albizzioides.*

ရှည်, 1 (*pron.* ရှေ), *v.* to be long, of great longitude, မျော; to be long, of great duration, ကြာမြင့်; အတောင်ရှည်သည်, အလျားရှည်သည်; စကားရှည်သည်. *Der.* အတိုင်းအရှည်။

ရှည်ကြာ, ရှည်တင်, ရှည်မြင့်, *v.* to be long, of great duration, ကာလရှည်ကြာသည်, ကာလရှည်ကြာစွာကပြုလုပ်သည့်အမှု။

ရှည်မျော, *v.* to be long, stretched out long, အလွန်ရှည်မျောသောမြွေကြီး။

ရှည်လျား, *v.* to be long in space or time, ရှည်လျားသောတဝအဆက်ဆက်ကပြုခဲ့သောကုသိုလ်ကောင်းမှု။

ရှည်ဝေး, *v.* to be long, as a road; *more than* ရှည်လျား; ခရီးရှည်ဝေးစွာလာခဲ့ရသောကြောင့်၊ အလွန်ပင်ပန်းသည်; ရှည်ဝေးသောသံသရာကဖြစ်ခဲ့သောဘဝကိုပြန်၍မအောက်မေ့နိုင်။

ရှည်သွေး, *v.* to prolong (time), procrastinate, တာရှည်သွေးသည်, အမှုကိုရက်ရှည်သွေးနေလျှင်ပျက်စီးစရာရှိသည်။

ရှည်, 2 (*pron.* ရှည်), *see* ယှည်, *v.* to put together side by side.

ရှည်ပြတ် (*pron.* ရှည်), *n.* a species of *Bauhinia.*

ရှဉ့် (*pron.* ရှဉ့်), *n.* a squirrel, of which there are many varieties.

ရှဉ့်ပေါ, *n.* a squirrel of a reddish color, having a long bushy tail.

ရှဉ့်နွေ, *n.* a kind of squirrel; *see* နွေ။

ရှဉ့်နက်, *n.* the black squirrel.

ရှဉ့်နီ, *n.* the red squirrel, *Sciurus ferrugineus*.

ရှဉ့်ပျံ, *n.* the flying squirrel, of which there are several species in Burma.

ရှဉ့်မတက် (ပင်), *n.* a species of wild asparagus, ရှဉ့်မတက်ကြီး, ရှဉ့်မတက်ကလေး; *see* ကညွတ်။

ရှဉ့်မြီး, *n.* the *Holcus sorghum*, a kind of millet.

ရှဉ့်ရွှေ, *n.* the Assamese squirrel, *Sciurus lokroides*.

ရှပ်, 1, *n.* a clam; the little basket-shell.

ရှပ်ပဆုပ်, *n.* a kind of clam.

ရှပ်, 2, *v.* to graze, သေနတ်နှင့်ပစ်လိုက်သည်မှာ၊ပါးကိုရှပ်မှန်သည်, to pass over slightly touching; to be cursory, slight; to be superficial, ထက်မောင်းရှပ်သွားသောဒဏ်ရာ, a superficial, lacerated wound.

ရှပ်ကာရွ, *v.* to do cursorily.

ရှပ်ပလာမ (from လျှပ်), *n.* a wanton woman; *used appellatively*.

ရှပ်ပူမီးတိုက်, *adv.* earnestly, violently, အပူအပြင်း, အမိန့်တော်ကျည်းကျပ်လှသောကြောင့်၊အလွန်ရှပ်ပူမီး(စစ်)တိုက်ရပါသည်။

ရှပ်ပူတိုက်, *v.* to apply the hand warmed by rubbing, ခိုက်မိထိုပွန်းသောဒဏ်ရာကိုရှပ်ပူတိုက်သည်; *adv.* earnestly; hurriedly, ခင်ဗျားသွားသော့ကိုအရေးတကြီးရှပ်ပူတိုက်လုပ်ရထို့မကောင်းပါ။

ရှမ်ပိန် (Eng.), *n.* champagne.

ရှမ်း, *n.* a Shan, one of the Shan race, ရှမ်းလူမျိုး။

ရှမ်းကဒူ, *n.* a Shan-Kadu.

ရှမ်းတရုပ်, *n.* a Shan-Tayok.

ရှမ်းတောင်သူ, *n.* a Shan-Taungthu.

ရှမ်းပြည်ဥတ္တရပိုင်းနယ်ဆိုင်ရာအရေးပိုင်, *n.* the Superintendent of the Northern Shan States.

ရှမ်းပြည်မှုဆိုင်ရာအရေးပိုင်, *n.* the Superintendent of the Shan States.

ရှမ်းပြည်မှုဆိုင်ရာဝန်ထောက်, *n.* the Assistant Superintendent of the Shan States.

ရှမ်းရွှး*(Chinese, thrice fired), *n.* a spirit liquor in which boiled rice has fermented, under pressure, many days.

ရှမ်းလူလည် (*pron.* လယ်), *n.* a wandering Shan; very numerous in the time of the Burmese Kings.

ရှယ်, *v.* to extend lengthwise, as thread for forming the abb for the warp (ရက်ကန်းရှယ်), or cords to be twisted into a rope; applied to language, or enterprise of an inconsequential or ineffective character.

ရှံ့, *v.* to pass over rapidly without touching, သေနတ်နှင့်ပစ်လိုက်သည်မှာလူပေါ်ရှံ့သွားသည်။

-ရှိ

တည်ရှိ-
ထားရှိ- maintain Con 21
ရရှိ-
ကျန်ရှိ-
ပါရှိ- be contained in Con 14
သိရှိ-

ရှုံ့, *v.* to be backward, from shame or fear, ခင်ဗျားအစိုးရကြီးများနှင့်စကားပြောသည်ကိုမြင်လျှင်၊ကျွန်တော်နှုတ်မဆက်ဝံ့၊ခပ်ရှုံ့ရှုံ့နေသည်။

ရှုံ့တန့်, *v.* same, *used adverbially*; ခင်ဗျားအိမ်ကိုလာချင်သော်လည်း၊အဝတ်နွမ်းပါးသို့၊ရှုံ့တန့်တန့်ရှိ၍မလာဝံ့ပါ။

ရှာ, 1, *v.* to seek, search for, ဖွေ, တညဉ့်ပတ်လုံးလှည့်လည်၍၊ရှာပါသော်လည်း၊သားသမီးတို့ကိုမမြင်မတွေ့ဖြစ်ခဲ့၏။

ရှာကြံ, *v.* to contrive to obtain, ကျွန်တော်မှာအသုံးလိုသည့်အခါ၊ခင်ဗျားငွေတရာလောက်ရှာကြံပါ။

ရှာဖွေ (*pron.* ဗွေ), *v.* same as ရှာ (*often preceded by* ထိုက်သိ); ယခုကာလငွေရှာဖွေသို့အလွန်ရနိုင်ခဲသည်။

ရှာမှီး, *v.* to seek and store up, တောခွသစ်သီးသစ်မြစ်ရှာမှီး၍ပင်ပန်းသော်လည်း၊သားသမီးတို့မျက်နှာကိုမြင်ရသဖြင့်၊အပင်အပန်းပျောက်ငြိမ်းကုန်၏။

ရှာ, 2, *verb. affix*, denoting affection or sympathy in the speaker, သည်သူဆင်းရဲနေရှာသည်, သည်သူ့ရောဂါကိုတာရှည်ခံနိုင်ရှာမည်မထင်ပါ။

ရှာထည် (*pron.* ဒယ်), *n.* the red cloth of which the upper part of a Burmese petticoat (အထက်ဆင့်) is made, အညာသူများရှာထည်အထက်ဆင့်နှင့်ထမိဝတ်သည်။

ရှား, 1, *n.* cutch, *Acacia catechu.*

ရှားချက်, *v.* to boil cutch.

ရှားစေး, *n.* cutch, catechu, *terra japonica.*

ရှား, 2, *v.* to be scarce, သူလိုလူအလွန်ရှားသည်, အစားအသောက်အလွန်ရှားသည်, သည်အရပ်မှာသစ်ပင်ဝါးပင်အလွန်ရှားသည်။

ရှားပါး, *v.* same, လိုချင်သည့်ကုန်ရှားပါး၍၊ဈေးနှုန်းကြီးသောကြောင့်၊မဝယ်မချမ်းခဲ့ပါ, ကျောက်ပန်းတောင်းအရပ်၌ရေအလွန်ရှားပါးသောကြောင့်၊ထန်းရည်ကိုသောက်ရကြသည်, အစားအစာရှားပါး, အစားအသောက်ရှားပါးသည်။

ရှား, 3, *v.* to remove out of the way, to give place, ပယ်, ဖယ်, တဆိတ်သွားပါရစေ၊ရှားလိုက်ပါ, သည်သူအလွန်ရှုပ်ထွေးသည်၊ရှားလိုက်မှတော်မည်။

ရှားစောင်း, *n.* the *Euphorbia* plant, prickly pear.

ရှားကြီး, ရှားခါး, ရှားချည်, ရှားငုတ်တို, ရှားပြာသာဒ်, ရှားမြင်းနား, ရှားသိဂ်နိတ်, ရှားလက်ဆက်, ရှားလက်ညှိုး, *n.* varieties of ***Euphorbia***.

ရှားလက်ပပ်, *n.* the aloe plant.

ရှားလက်ဝါး, *n.* the cactus.

ရှိ, *v.* to be; *comp.* ဖြစ်; ရှိပါစေ, or ရှိပါလေစေ, let be, let it be, as in asking any one to let an article remain in its present position or place; *in the negative* it is sometimes used to denote that a person is dead, မောင်ပန်းအိုးမရှိဘူးတဲ့၊သိတင်းကြားသည်; *often follows the verbs* တွေ့, ရ, ရောက်, တွေ့ရှိသည်နှင့်, ရရှိသည့်အခါ, ရောက်ရှိရာ; *in racing*

parlance ရှိ is equivalent to the English expression "I will back," or "I will bet on," *e.g.*, ဘော်ငွေရှိ, I will back Baw Ngwe.

ရှိုး, *v.* to raise the hands, the palms being placed together; an act of respectful obeisance or homage, ရှင်ဘုရင်ထံသို့လာ၍ရှိုးကြ၏, လက်အုပ်ချီ၊ ရှိုးသံတော်ဦးတင်ပါသည်ဘုရား, ရှိုးနားတော်လျှောက်ပါသည်ဘုရား; to worship, ဘုရားရှိုးသည်; to earnestly entreat another to do something, ပြောပေးပါခင်ဗျားရှိုးပါ၏, speak for me, sir, I entreat you.

ရှိုးပူဇော်, *v.* same, ရှိုးပူဇော်ကန်တော့ပါ၏။

ရှိုင်ရှိုး, *v.* same, *language used to young children*, ရှိုင်ရှိုးလိုက်, as a parent telling a child to make obeisance to a *pongyi*, pagoda, etc.

ရှိန်, *v.* to be hot, ပူ, as the sun or fire; also used to denote refracted heat, နေရှိန်သည်, မီးရှိန်သည်; to have velocity, be rapid; to be efficacious, powerful. *Der.* အရှိန်။

ရှိန်း, 1, *v.* to be hot, ready to start, as tears, မျက်ရည်ရှိန်း။

ရှိန်းရှိန်း, *adv. intensive* to words of heat, နေရှိန်းရှိန်းပူ, ရှိန်းရှိန်းကြီးပူ, ငရုတ်သီးစားသဖြင့်လျှာမှာရှိန်းရှိန်းဖြစ်သည်။

ရှိန်း, 2, *n.* the power of becoming invisible, ရှိန်းအတတ်။

ရှိန်းဆေး, *n.* medicine which causes one to become invisible.

ရှိန်းပြီး, *v.* to have the power of becoming invisible, ရှိန်းပျောက်။

ရှိန်းတန်ဆာထာ, or အန်ဆာထာ, *n.* same as ရှိန်း။

†ရှိန်းခို (*pron.* ဂို), *n.* asafœtida; ထိန်းခိုး

ရှိရှား (ပင်), *n.* a kind of tree.

ရှီထိုး, *v.* to hiss; to play, as boys calling ရှီ with a prolonged sound, ဒီထိုးကစား။

ရှီရှီ, *adv.* hissingly, ရှီရှီမြည်, မြွေရှီရှီမြည်သံကြားသလား။

ရှု, *v.* to look, look at, behold attentively; *more than* ကြည့်; to consider, meditate on, ဥာဏ်ဖြင့်ရှုစားသည်, မိတ်ကူးနှင့်ရှုကြည့်သည်။

ရှုမိတ်, *v.* to be not averse to; to be partial, lenient, kindly disposed toward; to show indifference in a dispute; မိမိနှင့်သက်ဆိုင်သောသူပြုလျှင်၊ မကောင်းပင်ပြုမိသော်လည်း၊ ကောင်းသည်ဟုထင်မှတ်သောကြောင့်၊ ရှုမိတ်ရှိသည်, မောင်မင်းပြုသည့်အမှုတခုမျှရှုမိတ်ရှိစရာမရှိ။

ရှုမျှော်, *v. see the parts*; ထိုအခါမယ်တော်ခမည်းတော်စံရာနန်းပြာသာဒ်ကိုရှုမျှော်တော်မူ၏, ကျွန်တော်မရှိသည့်အခါကျွန်တော်အိမ်ပစ္စည်းများကိုရှုမျှော်ရစ်ပါ။

ရှုတ် (from ယုတ်, to be inferior), *v.* to put down (*rare in colloq.*). *Der.* ဒီးရှုတ်။

ရှုတ်ချ, *v.* to put down, degrade; ရှုတ်ချပြော, to vilify, disparage, decry, သူတပါး၏အကျိုးယုတ်အောင်ကျိုးစွဲရှုတ်ချပြောတတ်သည်, အရော့ရှုတ်ချသည်။

ရှုန်းရှုန်း, *adv.* hissingly, as water impinging on fire, ယုန်းယုန်းမြည်။

Q07:- observe, admire B

ရှုပ်, 1, v. to snuff up, ပန်းကိုနှာခေါင်းနှင့်ရှုပ်နမ်းသည်; to draw (water) into the mouth, ရေရှုပ်သောက်သည်, to sip, sup; ရဟန်းများဆွမ်းကို ရှုပ်ရှုပ်ရှုပ်ရှုပ်ပြု၍မဘုဉ်းပေးကောင်းဘူး, ဟင်းကိုရှုပ်မစားနှင့်။

ရှုပ်, 2, v. to be tangled, ခေါင်းမဖြီးရသို့ဆံပင်ရှုပ်သည်; to be intermixed, confused, jumbled together, ထွေး; to be mischievous, intriguing; အမှုက်ရှုပ်သည်, အလုပ်ရှုပ်သည်; တယ်ရှုပ်သည့်လူ။

ရှုပ်ဆမ်း, v. same (*infreq.*).

ရှုပ်ထွေး, ရှုပ်ယှက်, v. same as ရှုပ်; အမှုရှုပ်ထွေးသည်; ချည်ရှုပ်ထွေးသည်; ရှုပ်ထွေးအောင်ပြု, to fluster.

ရှုပ်ယှက်ခတ်, *adv.* confusedly, in confusion, မြို့ရွာမငြိမ်မသက်ရှိသည်နှင့်၊လူများရှုပ်ယှက်ခတ်ဖြစ်နေကြပြီ, ရန်ကုန်မြို့ဆိပ်ကမ်းတွင်၊လှေသင်္ဘောရှုပ်ယှက်ခတ်နေသောကြောင့်၊ကမ်းသို့ဝင်၍မဆိုက်နိုင်ပါ။

ရှုပ်, 3 (from ရုပ်), v. to gather in, contract (*trans.*); to clew a sail, ရွက်ကိုရှုပ်သည်; to close an umbrella, ထီးကိုရှုပ်သည်; *see* ရှုံ့။

ရှုံ့, v. to be wrinkled, shriveled, အိုသို့မျက်နှာရေရှုံ့တွန့်ပြီ; နှာခေါင်းရှုံ့, to sneer, နှာခေါင်းရှုံ့၍မေးငေါ့သည်; to be contracted, shut up, as an umbrella, ထီးရှုံ့သည်; or a purse by drawing a running string, အိတ်ရှုံ့ထားသည်။

ရှုံ့ခွက်ခွက်, ရှုံ့ပက်ပက်, *a.* wrinkled and hollow, သည်လူမျက်နှာရှုံ့ခွက်ခွက်နှင့်တယ်အရုပ်ဆိုးသည်။

ရှုံ့တွံ့တွံ့, *adv. diminutive of* ရှုံ့။

ရှုံ့တွ, v. same as ရှုံ့, *but intensive*; အနာပျောက်ခါနီးသို့အသားအရေရှုံ့တွသည်။

ရှုံ့တွတွ, ရှုံ့တီးရှုံ့တွ, *adv.* of similar import; သရက်သီးနွမ်းသည့်ရှုံ့တီးရှုံ့တွနေသည်။

ရှုံ့ယှို့, v. to be wrinkled, shriveled, ဘိနပ်မိုးထိသို့သားရေ ရှုံ့ယှို့လိုက်လာသည်။

ရှုံး, v. to fail, be defeated in a rivalry or contest; to neither gain nor lose, as a trader buying paddy at one hundred rupees a hundred baskets and selling at the same rate; to lose, သည်နှစ်စပါးရောင်းသို့ရှုံးသည့်အတွက်၊နောက်နှစ်ခါဆက်လက်မရောင်းဝံ့ဘူး, as I have sold paddy at a loss this year, I dare not continue selling it next year; မြင်းနီနှင့်မြင်းဖြူပြိုင်တုန်းခါမြင်းဖြူမြင်းတလုံးလောက်ရှုံးသည်, when the bay and the white ponies raced, the white pony lost by about a length. *Der.* အရှုံးခံ, ဆုံးရှုံး။

ရှုံးအောင်တိုက်, v. to defeat, overthrow in battle.

ရှူ, v. to breathe (*trans.*), အသက်ရှူ; to draw into the nose; *less rapidly than* ရှုပ်; to draw into the mouth and swallow, as the vapor of opium, ဘိန်းရှူ, to smoke gunja, ဆေးခြောက်ရှူ; to take a whiff of a cheroot, ဆေးလိပ်ကိုရှူစမ်းပါ; to roar, as the burning of powder from a တိုး when it fails to explode, တိုးရှူသည်။

ရှူထိုး, *v.* to hiss, မြွေလူနှင့်တွေ့သည့်အခါတခါတည်းရှူထိုးလိုက်သည်; to breathe as a person about to die, to gasp, လူနာသေခါနီးမှုရှူထိုးနေသည်။

ရှူနာ, *n.* the asthma, ပန်းနာ။

ရှူသံပြင်း, *v.* to wheeze, ရှူသံပြည်သုသည်။

ရှူး, 1, *n.* a flying squirrel, ရှူးပျံ။

ရှူး, 2, *v.* to become less in size towards the end, to taper, အဖျားရှူးသည်; *more obtusely than* သွယ်; to fall off in energy and dignity, as language, ခင်ဗျားအစကတကယ်ဘဲမှတ်သည်၊နောက်မှအဖျားရှူးထိုမယုံနိုင်ပါ။

ရှူး, 3, *int.* poh!

ရှူးရှူး, *adv.* hissingly.

ရှေ, *v.* to be long; *see* ရှည်။

ရှေ့, *n.* the forepart (of a thing), the space before; future time, နောင်; *adv.* before, in front, ရှေ့က; ရှေ့စည်နောက်ဆက်, immediately before and behind, as two persons walking one in front of the other.

ရှေ့ဦး, ရှေ့ဦးစွာ, *adv.* before, first.

ရှေ့က, *adv.* before, in front.

ရှေ့စွန်း (for အရှေ့စွန်း), *n.* the end of future time, futurity; ရှေ့အစွန်း *more common*, ရှေ့အစွန်းနောက်အစွန်း, သံသရာ၏ရှေ့အစွန်း နောက်အစွန်းအောက်မေ့နိုင်သောသူမရှိ။

ရှေ့ဆက်နောက်ဆက်, ရှေ့ဆင့်နောက်ဆင့်, *adv.* in company, one after the other, ခင်ဗျားတို့နှင့်ကျွန်တော်တို့နှင့်ရှေ့ဆက်နောက်ဆက်ဘဲရောက်ကြသည်။

ရှေ့ဆီး, *n.* the heavy accent (း), ရှေ့ပေါက်, ဝစ်စနှစ်လုံး, စာရေးလျှင်ရှေ့ဆီးအောက်မြစ်နှင့်သေသေချာချာရေးမှဘတ်ဘို့လွယ်သည်။

ရှေ့ဆုံး (for အရှေ့ဆုံး), *a.* foremost, ခင်ဗျားလူကြီးဖြစ်ပါသည်၊ရှေ့ဆုံးကကြွပါ။

ရှေ့ဆောင်, *v.* to be initial, as a letter, သည်စကားကိုဘယ်အက္ခရာရှေ့ဆောင်ရေးသလဲ; to compose a writing based on another, ပါဠိတော်ထိုရှေ့ဆောင်ရေးသည်, စာကိုရေးသည့်အခါဘယ်ကျမ်းရှေ့ဆောင်ရေးပါသလဲ; to take the lead, go before, to act in behalf of another, ကျွန်တော်အမှုကိုခင်ဗျားရှေ့ဆောင်ထို့ပြောပါ; မင်းနားကပ်ပြီးလျှင်၊ရှေ့ဆောင်ရှေ့ရွက်လုပ်စားသည်; *n.* an advocate, *see* ရှေ့နေ; guide, leader (≈ of temp., ad hoc group; contract / gaun: zaun / MMG.

ရှေ့ဆိုင်းကြိုး, *n.* the stay of a mast, နောက်ဆိုင်းကြိုး, ရွက်တိုင်ဆိုင်းကြိုး။

ရှေ့တည် (*pron.* တယ်), *v.* to take the lead, ကျွန်တော်တို့အပေါ်ကခင်ဗျားရှေ့တည်သွားပါ။

ရှေ့တိုး, *v.* to advance, go forward, ရှေ့တိုးထိုင်ပါ, ရှေ့တိုးသွားပါ။

ရှေ့တိုးနောက်ဆုတ်, *adv.* alternately advancing and retreating, as two contending parties when neither has a decided advantage, စစ်တိုက်ရသည်မှာ၊ရှုံးမည်နိုင်မည်၊ရှေ့တိုးနောက်ဆုတ်ဖြစ်နေသည်, ယရုဖြသည့်အကြိမ်မှာမထိုင်းမထွာနိုင်သောကြောင့်၊ရှေ့တိုးနောက်ဆုတ်ဖြစ်နေသည်။

~~[illegible] /hyaisaun/~~

ရှေ့တော်ရေး, *n.* a royal secretary.
ရှေ့ထား, *v.* to place before, as a mark to go by (အမှတ်ပြု), or as a rule to follow, ပစ္စည်းလိုချင်လို့ထမင်းကျွေးသည်မဟုတ်ပါ၊ မေတ္တာကိုသာရှေ့ထားကျွေးပါသည်, သည်အမှုကိုလောဘရှေ့ထားလို့မပြုပါနှင့်၊ စေတနာကိုသာရှေ့ထားပြုပါ။
ရှေ့ထိုး, *n. lit.* thrust forward; the mark (ေ), when applied to the vowel ဩ, thus ဩ်။
ရှေ့နေ, *n.* an advocate, a lawyer, ရှေ့နေရှေ့ရပ်, အမိန့်တော်ရဝတ်လုံရှေ့နေ, a barrister; မင်းရှေ့နေ, Attorney General.
ရှေ့နေခေါ်, ရှေ့နေငှား, *v.* to engage an advocate.
ရှေ့နေစား, *n.* a lawyer's fee.
ရှေ့နောက်, *adv.* one after the other, ခင်ဗျားလုပ်သည့်ကိစ္စနှင့်ကျွန်တော်လုပ်သည့်ကိစ္စ ရှေ့နောက်ဘဲပြီးကြသည်, ရှေ့နောက်တိုင်းထွာတတ်သည်; ရှေ့ပြောနောက်မေ့တတ်သည်, "in at one ear and out at the other."
ရှေ့နှောင်း, *adv.* a little while ago, not long since; also applied to events occurring within a short time of one another, မရှေ့မနှောင်းရောက်သည်, မရှေ့မနှောင်းရေးသည်။
ရှေ့ပါက်, *n.* the heavy accent (း), ဝိသဇ္ဇနီနှစ်လုံး; ရှေ့ဆီး; the heavy accent after the symbol of ဪ (ဪ) is usually termed ဝတ်စနှစ်လုံး။
ရှေ့ပြေး, *n.* a forerunner, ရှေ့တော်ပြေးမှူး။
ရှေ့ဘတ်စာရေး, *n.* a bench clerk.
ရှေ့မဆွ, *adv.* before, first (*rare in colloq.*); ရှေးမဆွကြွားဘူးသည့် စကားယခုမှတခါပေါ်လာပြန်သည်, လွန်လေပြီးသောရှေးမဆွကာလ။
ရှေ့မှောက်, *n.* space before, presence, ကျွန်ုပ်ရှေ့မှောက်တွင်ဖြစ်ပွားခြင်းရသည်, ငါတို့ရှေ့မှောက်တွင်မွေးဘွားသောသူများကြီးမြင့်ကြလေပြီ။
ရှေ့ရှု, *adv.* straight forward, စူးစူး, တူရူ, အရှေ့အရပ်သို့ရှေ့ရှုသွားသည်ကိုမြင်လိုက်သည်။
ရှေ့သွား, 1, *n.* a front tooth.
ရှေ့သွား, 2, *n.* one that goes before, ရှေ့သွားနောက်လိုက်တော်, လင်နှင့်မယားရှေ့သွားနောက်လိုက်ကြည့်လို့တောင်းသည်။
ရှေး, *n.* former time, ရှေးကာလ, ရှေးဘဝ။
ရှေးအထက်ကျော်ကာလ, *n.* time past.
ရှေးဦးစွာ, *adv.* formerly.
ရှေးမဆွက, *adv.* same as ရှေးဦးစွာ။
ရှေးလူဟောင်း, *n.* an ancient, one who lived in olden times.
ရှေးသရောအခါ, *adv.* in days of yore.
†ရှေးတည်သီးပင်, *n.* a kind of tree (Pali အချုတိစ္ဆ).
ရှဲ, *v.* to make an opening through a crowd by dispersing and scattering on both sides, ကြောက်လို့သူများရှဲပေးကြသည်, အမိုးရမင်းလာပြီ၊ ရှဲပေးကြဟေ့။

ရှဲခွာ, *v.* same; ခွာရှဲ *more common.*

ရှဲရှဲ, *adv.* indicative of the noise which it imitates, မိုးထဲရေကျသို့ရှဲရှဲရှဲ ရှဲမြည်, တယ်ကောင်းသည့်မိုးအကြိုးလက်နှင့်ကိုင်လျှင်ရှဲရှဲရှဲရှဲမြည်သည်။

ရှောက်, 1, *n.* a kind of tree, the *Citrus,* of which there are many varieties, တက်ကိုက်ညှောင်းညာမခံသာ၊ရှောက်သံပုရာပေး။

ရှောက်ခါး, *n.* the bitter citron.

ရှောက်ချည် (*pron.* ချဉ်), *n.* the lemon.

ရှောက်ချို, *n.* the sweet citron.

ရှောက်ဆူး, *n.* the thorn of the ရှောက် tree; a kind of nail, ရှောက်ဆူးသံ။

ရှောက်တုံဘို, *n.* the pomelo, a species of lemon, grape fruit; *comp.* ကျွဲကော။

ရှောက်နူ, ရှောက်ဖရို, *n.* varieties of the citron.

ရှောက်ပည်ရှင်, *n.* a kind of tree (Pali ဝိရိပုဏ္ဏဝ).

ရှောက်ပုတ်, *n.* the double-leaved citron.

ရှောက်မိုင်း, *n.* a metal pot for cooking; *larger than* သံပုရာမိုင်း။

ရှောက်လိမ္မော်, *n.* the sweet lime.

ရှောက်သခွား, *n.* the common citron.

ရှောက်, 2 (Arakanese), *n.* an adulterer, လင်ငယ်။

ရှောက်ခေါင်, *n.* same, လင်ခေါင်။

ရှောက်, 3, *v.* to pass lengthwise, ကြိုးတန်းရှောက်, ထမ်းရှောက်။

ရှောက်ကိုင်း, *n.* the branch of a tree on which the trap is fastened to catch doves.

†ရှောက်ရွာမိုးဆိုး, *n.* a kind of rain which causes misfortune.

ရှောင်, *v.* to avoid, shun, ကြည်; တရှောင်ရှောင်, *adv.* moderately and of long standing, as a disease, သည်လူရောဂါတရှောင်ရှောင်ဖြစ်နေသည်မှာ၊ကြာလှပြီ။

ရှောင်တိမ်း, ရှောင်ရှား, ရှောင်လွှဲ, *v.* same, ရန်သူကိုမတွေ့ခင်ရှောင်ရှားနေမှတော်မည်။

ရှောင်သွေ, *v. see the parts*; လူချင်းမတွေ့ချင်သို့ရှောင်သွေနေသည်။

†ရှောင်တခင်, *adv.* instantly, ချက်ခြင်း, ရုတ်ခနဲ, ရုတ်တရက်ရှောင်တခင်, ရှောင် တခင်ပြုသင့်သည့်အမှုကာလလင့်နေသို့မတော်ပါ။

ရှောစောင်, *n.* a shawl.

ရှိုက်, 1, *v.* to be slightly concave, sloping inward, ဟိုက်, ဝမ်းရှိုက်သည်, သစ်သားရှိုက်သည်။

ရှိုက်, 2, *v.* to draw into the lungs (whether air or fume) with a protracted effort, အသက်ရှိုက်သည်, ဆေးလိပ်ရှိုက်သည်။

ရှိုက်ကြီးတငင်, *adv.* gaspingly, သည်သူငယ်ကလေးသာဖြစ်သို့ရှိုက်ကြီးတငင်ငို နေသလဲ။

ရှိုက်ငင်, *v.* same as ရှိုက်. *Der.* တရှိုက်ငင်ငင်, *adv.* sobbingly.

ရှိုင့်, *v.* to be very slightly concave; *less than* ရှိုက်; မျက်နှာရှိုင့်သည်, မြေကြီးရှိုင့်သည်, ခင်ဘျားဖြစ်သည့်စပါးမပြည့်၊ရှိုင့်နေသည်။

a sedentary deity ,(possibly also a manmade camouflaged site NNM 26[illegible]

ed: nd - "keep fire going B s.v.

ရှိုင့်ပက်ပက်, *adv.* of similar import, မျက်နှာရှိုင့်ပက်ပက်ရှိသည်။
ရှို, *v.* to set on fire, burn, မီးရှို, အိမ်ကိုမီးရှို, တောကိုမီးရှို, တုံးရှို။
ရှိုးရှိုးရှမ်းရှမ်း, *adv.* hotly, smartly, pungently, နေရှိုးရှိုးရှမ်းရှမ်းပူသည်, ငရုတ်သီးရှိုးရှိုးရှမ်းရှမ်းစပ်သည်။
ရွှင်, *v.* to be free, unimpelled, ဆီးရွှင်, ဝမ်းရွှင်, မြင်းတို့မည်သည်ကား၊ဆီးဝမ်းရွှင်မှမသည်; to rejoice, be joyful; *more than* ဝမ်းမြောက်; အလွှန်ရွှင်တတ်သည့်လူ; to be copious, as tears, မျက်ရည်ရွှင်သည်။
ရွှင်ပ, *v.* to rejoice, be joyful; *seldom used assertively*; လူနာနားမှာမျက်နှာညှိုးငယ်မနေကြပါနှင့်ရွှင်ရွှင်ပပနေကြပါ။
ရွှင်ပျ, ရွှင်ပျံ့, ရွှင်ပျော်, *v.* same as ရွှင်ပ။
ရွှင်ပြုံး, *v.* to have a joyous, smiling countenance, မျက်နှာရွှင်ပြုံးသည်။
ရွှင်မြူး, *v.* to be jubilant; *see the parts*; တီးမှုတ်ကရန်ရွှင်မြူးကြသည်။
ရွှင်လန်း, *v.* same as ရွှင် (*most common*); စိတ်နှလုံးရွှင်လန်း, မျက်နှာရွှင်လန်း။
ရွှစ်ရွှစ် (မြည်), *adv.* indicative of the sound of a whip switched through the air, မြင်းကိုကြိမ်ငယ်နှင့်တရွှစ်ရွှစ်ရိုက်စီးသည်, ထားသံတရွှစ်ရွှစ်ဝင့်သောကြောင့်အနားမကပ်ဝံ့ဘူး။
ရွှန်း, *v.* to be clear, bright, shining, ပြောင်; to be joyful, ရွှင်; ဘိလပ်ပုဆိုးအရောင်ရွှန်းရွှန်းပြောင်သည်။
ရွှန်းရွှန်းတင်, *adv.* overwhelmingly (in speech), စကားရွှန်းရွှန်းတင်တတ်သည်, စကားရွှန်းရွှန်းတင်ပေါသည်။
ရွှမ်း, *v.* to be succulent, juicy, အရည်ရွှမ်း, မော်လမြိုင်ကြိတ်အရည်ရွှမ်းသည်; to be brilliant, as a diamond, ကျောက်နီအရည်ရွှမ်း; to be rich, ornate, as language, စကားရွှမ်း, စာအစီအကုံးရွှမ်းသည်။
ရွှမ်းဖပ်, *v.* same, *reduplicated adverbially*, ရွှမ်းရွှမ်းဖပ်ဖပ်အရောင်ထွက်သည့်ကတ္တီပါ။
ရွှမ်းမိတ်, *v.* to be very brilliant (*infreq.*); ဂုဏ်မြပ်ဖိတ်ရွှမ်းရွှမ်းမိတ်။
ရွှံ့, *n.* mud, mire (of some consistence).
ရွှံ့ဗွိုင်, *n.* a mudhole, slough.
ရွှံ့စေး (*pron.* စည်း), *n.* tenacious mud.
ရွှံ့ညွန်, *n.* same as ရွှံ့, မိချောင်းအရပ်ရွှံ့ညွန်အလွန်ထူပြောသည်။
ရွှံ့နစ်ရေ, *n.* muddy water.
ရွှံ့ပုပ်, *n.* filth, ရွှံ့ပုပ်စော်နံသည်။
ရွှံ့ပွက်, *n.* a mud puddle, ရွှံ့ပွက်ထ, ရွှံ့ပွက်ပေါက်။
ရွှံ့ရည်, *n.* thin mud.
ရွှံ့လူး, *v.* to bemire.
ရှီခနဲ, *adv.* whizzingly, as the hissing sound of an arrow or ball flying through the air, လေးနှင့်ပစ်လိုက်လို့မြားသံရှီခနဲကြားလိုက်သည်။
ရှီရှီ, *adv.* whistlingly, soughingly, as the sound of wind passing through

trees or crevices, သစ်ပင်ကိုလေတိုက်လို့သစ်ခွက်ချင်းရိုက်သံရှီရှီရှီရှီကြား သည်, သံကြိုးကြေးကြိုးလေတိုးသောကြောင့်၊ရှီရှီရှီရှီမြည်သည်။

ရွှေ, ၂, *n.* gold; *a.* golden, royal; *v.* to be of the color of gold; ကုလားရွှေ, tinsel.

ရွှေဥ, *n.* a grain of gold.

ရွှေဦး, *v.* to polish, make bright, as gold.

ရွှေကတောက်, *n.* a kind of tree, said to produce a very fragrant flower.

ရွှေကောင်း, *n.* the best kind of gold, ရွှေနီ။

ရွှေကိုသိုးတတ်သော, *a.* auriferous, ရွှေထွက်သော။

ရွှေကျင်, *v.* to sift for gold.

ရွှေခတ်, *v.* to beat out gold leaf.

ရွှေချ, *v.* to gild, overlay with gold leaf.

ရွှေချဆေး (*pron.* ဂျဆေး), *n.* gold size.

ရွှေချယ်, *v.* to embellish with gold.

ရွှေခွန် (*pron.* ဂွန်), *n.* revenue paid in gold, ရွှေခွန်တော်ဆက်။

ရွှေခွန်မှူး, *n.* an official formerly appointed by the King of Burma, to collect duty on gold exported from the Shan States.

ရွှေခွန်ဝန်, *n.* the officer in charge of such revenue.

ရွှေငန်း, *n.* a swan, တောဘဲငန်း; ရွှေငန်းသငယ်, a cygnet.

ရွှေစံတော်, *n.* the footprint of Gautama; the sole of the king's foot, ရွှေဘဝါးတော်; ရွှေစက်တော်ဖြန့်, to step, extend the foot, as a Buddh.

ရွှေစာရေးငါး, *n.* a kind of fish, found at ရွှေစာရေးမြို့။

ရွှေဆတ်, *n.* a kind of brittle, gold stone.

ရွှေဆိုင်း (*pron.* ဇိုင်း), *n.* a packet of gold leaf.

ရွှေဈာ, ရွှေဈာဖျင်, *n.* gold lace.

ရွှေတကျစ်, *n.* a kind of parasite; *see* ရွှေနွယ်။

ရွှေတံတိုင်း, *n. see* ကပ်ဆေးနဲ့, urena hemp, ဝက်ချေးပနဲ့။

ရွှေတိဂုံ (စေတီဘုရား), *n.* the great Shwedagon Pagoda at Rangoon, the most highly venerated Buddhist edifice in the world. "Shwedagon is a ဓါတုစေတီ, and a ပရိဘောဂစေတီ, because it contains the eight hairs of Gaudama Buddha, the water strainer of Kakusandha, the bathing robe of Konagamana, and the staff of Kassapa." T.K. (127).

ရွှေတိုက် (*pron.* ရွှေဒိုက်), *n.* a depository for gold; ရွှေတိုက်စာရင်း, the Burmese Domesday book of 1145 B.E. (A.D. 1783) (128).

ရွှေတိုက်စိုး (*pron.* ဒိုက်စိုး), *n.* a government treasurer; a royal treasurer.

ရွှေတိုက်ဝန်, *n.* the officer in charge of a ရွှေတိုက်, ဘဏ္ဍာဝန်။

ရွှေထီး, *n.* a golden umbrella, ရွှေထီးဆောင်း, ရွှေထီးမိုး။

ဂျေဇီ /hyweiji/ a sort of flour ~ farina from some unidentified (non-wheat) source — cooked into sweet (·

ရွှေနန်းရှင် (*pron.* ရွှေနန်းသျှင်), *n.* the Lord of the Golden Palace, သီပေါ်ရွှေနန်းရှင်ဘုရား။

ရွှေနီတုံ, *n.* a kind of gold.

ရွှေနွယ်, *n.* a parasite, having the appearence of golden tendrils; although it appears to have no leaves whatever, it comes to flower like other air plants.

ရွှေပန်း (*pron.* ဖန်း), *n.* the genitals of male children; name of flower in ginger family

ရွှေပန်းဆက်, *v.* to present gold flowers to the King of Burma, as a mark of homage. This was done yearly by the Shan Sawbwas.

ရွှေပြည်စိုး, *n.* a kind of bird with a most melodious note. The Burmese allege that this bird derives its name from its having been a ruler of a country, in a past stage of existence.

ရွှေပြည်ဖူး, *n.* the finest kind of tea leaf eaten by the Burmese; so called because the plant grows on the ရွှေပြည်ဖူးတောင်, in the Shan States.

ရွှေပြည်ဝါး, *n.* a species of bamboo.

ရွှေပွင့် (*pron.* ဖွင့်), *n.* a gold spangle; ရွှေပွင့်ထိုး, နဂါးထာထိုး, to spangle; *comp.* နဂါးထာ။

ရွှေဖရုံ, *n.* a pumpkin; *see* ဖရုံ။

ရွှေဖြူ, *n.* platinum; *see* ရှင်သံ။

ရွှေဘဝါးတော်, *n.* the sole of the King's foot.

ရွှေဘဝါးတော်အောက်, *adv.* at the Burmese capital; the royal presence, ရွှေဘဝါးတော်မြတ်အောက်ရှိခိုးသံတော်ဦးတင်ပါသည်ဘုရား, ခင်ဗျား ဘယ်သွားမည်လဲ။ ရွှေဘဝါးတော်မြတ်အောက်သို့သွားမည်။

ရွှေမ, *n.* pure gold ore.

ရွှေဖျက်ပါး, *n.* gold leaf.

ရွှေမျည်း (*pron.* မျဉ်း), *n.* a golden rule; hence ရွှေမျည်းမွေသတ်။

ရွှေမြို့တော်, *n.* Mandalay; a poetical term for နိဗ္ဗာန်, နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသောရွှေမြို့တော်သို့ပို့ဆောင်ကယ်တင်တော်မူတတ်သောမြတ်စွာဘုရား; မန္တလေး ရွှေမြို့တော်; the capital of any country, လန်ဒန်ရွှေမြို့တော်။

ရွှေမှုန်, *n.* fine grains of gold, ရွှေမှုန်အစ်, ရွှေမှုန်ခွက်။

ရွှေမှုန်ဝါး, *n.* a kind of bamboo of light golden hue.

ရွှေမှူး, *n.* an official who controlled a gold tract (ရွှေမြေ).

ရွှေရည်ပွတ်, *v.* to wash with gold; to gild by an amalgam; to electroplate.

ရွှေရောင်, *n.* chestnut color.

ရွှေလက်ကောက်, *n.* a gold bangle.

ရွှေလင်းတ, *n.* the eagle; the red-headed vulture.

ရွှေလမ်းငွေလမ်းဖောက်, *v.* to reciprocally throw open two countries to

trade (by an act of their respective governments), ဆင်လိပ်မင်းနှင့် တရုပ်မင်းနှစ်ပြည်တပြည်ရွှေလမ်းငွေလမ်းဖောက်ကြသည်။

ရွှေလျှောင်စက္ကူ. *n.* the paper used to separate sheets of gold leaf.

ရွှေဝမ်းဘဲ, *n.* the golden duck (Pali ရဓိဟံသော).

ရွှ, 2, *v.* to slant, be oblique, အိမ်မှာရှေ့ကားရွှေတတ်သည်. စက္ကူမှာမျဉ်းကြောင်းရွှေနေသည်; to be not parallel, ကြိုးနှစ်ချောင်းတန်းထားသည်မှာတချောင်းရွှေနေသည်; to deflect, deviate from a right line, မြင်းနှစ်စီးပြိုင်ကြသည်မှာ၊တစီးရွှေပြေးသည့်အတွက်၊အရှုံးခံရသည်။

ရွှေစောင်း, ရွှေဖယ်, *v.* same, ခင်ဗျားဆောက်သည့်အိမ်အရှေ့အနောက်ရွှေစောင်းစောင်းရှိသည်; သည်လမ်းတောင်မြောက်မတည့်ရွှေဖယ်လို့ဖောက်သည်; *fig.*, ခင်ဗျားကျွန်တော်ထို့အိမ်မလာဘဲတိမ်းရှောင်ရွှေဖယ်လို့မနေပါနှင့်။

ရွှေဖယ်, *v.* to inflect.

ရွှေ့, 1 (from ရွှေ, to remove), *v.* to move a thing out of its place, သည်စားပွဲခုံများကိုရွှေ့ထားပေါ; to change one's residence, သည်နေရာမှာမပျော်လို့အခြားသို့ရွှေ့သွားသည်။

ရွှေ့, 2, *int.* shoo, the sound by which fowls are frightened away, ရွှေ့ဟဲ့ရွှေ့ဟဲ့, ရွှေ့ဟဲ့ချောက်သည်။

ရွှဲ *v.* to be soaking wet; *more than* စို, *and* စွတ်; မိုးမိလို့တကိုယ်လုံးရွှဲကုန်ပြီ, ခေါင်းကိုဆီရွှဲရွှဲလိမ်းသည်, ဟင်းကိုဆီရွှဲရွှဲခတ်ချက်သည်။

လ

လ, the twenty-eighth consonant in the Burmese alphabet.

လ, 1, *n.* the moon; a lunar month.

လအိမ်ဖွဲ့, *n.* a halo of the moon; *v.* to form, as a halo around the moon, လအိမ်ဖွဲ့သည်။

လကူး, *v.* to commence, to come in, as a new month, လကူးလကွယ်မိုးရွာတတ်သည်။

လကြတ်, *v.* to be eclipsed, as the moon.

လကွယ်, *n.* the change or disappearing of the moon; *v.* to disappear, as the moon.

လခ (*pron.* လဂ), *n.* monthly salary, လခစား, လစား။

လချေး (*pron.* လဂျေး), *n.* talc, mica.

လခြမ်း, *n.* a half-moon, လခြမ်းထုံးဘူး။

လစား, *v.* a term applied to the meat of the cocoanut when attenuated or thin in parts; also applied to betel nuts which are black within.

လစားလုပ်, *v.* to work by the month, *i.e.*, receiving monthly wages.

လဆန်း (*pron.* လန်း), *n.* the waxing of the moon; *v.* to wax, as the moon.

လဆန်းဝို, *n.* a crescent, ဆန်းစလ။

ကြွေ ဝေဠူး ၇၃၅

MA-MM 114

လဆုတ်, *n.* the waning of the moon, လဆုတ်တရက်; *v.* to wane, as the moon.
လထပ်, *v.* to intercalate a month.
လထီးဆောင်း, *n.* a broken halo of the moon; *v.* to be broken, as a halo of the moon.
လထွက်, *v.* to rise, as the moon, လပေါ်။
လပုပ်, *v.* to be lost, as a month for work or business.
လပေါ်, *v.* same as လထွက်; to emerge from the clouds, as the moon, မိုဃ်းလင်းလပေါ်။
လပေါ်သရေး, *adv.* negligently, ပေါ့ပေါ့ဆဆ။
လပြည့် (*pron.* ပြည့်), *n.* the full moon; *v.* to be full, as the moon.
လပြည့်ကျော် (*pron.* ပြည့်ကျော်), *n.* the waning of the moon, လဆုတ်။
လမင်း, *n.* a fragrant, white, flowering bulb of the amaryllis tribe; *comp.* နေမင်း။
လမိုက်, *v.* to be dark, to be without moonlight, လမသာ, လသာလမိုက်မရှောင်ပွဲခံသည်။
လဝန်း, *v.* to be full-orbed, လပြည့်, လဝန်းစက်, ရွှေလဝန်းကဲ့သို့ပြည့်ဖြိုးသော မျက်နှာလည်းရှိ၏; *n.* the moon's disc.
လသာ (from သာ, to be pleasant), *v.* to be bright with moonlight, ရွှေလသာသာနှင့်ပြန်ပါမည်။
လသာခန်း, *n.* a veranda or floor between two roofs, itself being without a roof.
လသာဖန်အိမ်, *n.* a hanging kerosene lamp provided with a porcelain shade, လသာမှန်အိမ်။
လ, 2 (from လီး, the penis).
လဥ, *n.* the scrotum.
လပြွှတ် (*pron.* ပြွှတ်) (from အပြွှတ်, a cluster), *n.* the private parts of a man, including the penis and scrotum.
လက်, 1 (from အလက်), *n.* an arm or hand; the fore limb of a quadruped, နွားလက်, မြင်းလက်; သစ်သားလက်, a wooden trowel; သံလက်, an iron trowel; ပျိုးသလက်, a bundle of plants, as much as can be clasped in both hands.
လက်အန့်သေ, *v.* to fall helpless, as the arm through injury or weakness.
လက်အုပ်, *n.* the hands joined together, as in the act of worship, လက်အုပ်ပြု၍ကျိုးနွံခစားကြလေ၏။
လက်အုပ်ချီ, *v.* to raise the hands thus joined, လက်အုပ်ချီ၍ရှိခိုးသည်။
လက်အုပ်တင်, *v.* to raise the hands thus joined so as to touch the forehead.
လက်အောက်, *n.* an attendant, a subordinate, လက်အောက်အမှုထမ်း။
လက်အောက်တပည့်, *n.* an attendant and pupil.

လက်အိုး, *n.* the armhole of a sleeve; the socket of the shoulder, မောင်းအိုး။

လက်ဦး, *adv.* at first, ရှေးဦးစွာ, လက်ဦးတွေ့သည်, လက်ဦးဆရာ; *frequently followed by* ပဌမ, လက်ဦးပဌမ။

လက်ဦးစွာ, *adv.* same as လက်ဦး, ရှေးဦးစွာ။

လက်ဦးဆုံး, *adv.* same as လက်ဦး။

လက်ဦးသွင်း, *v.* to initiate.

လက်ကချည်း, *adv.* empty-handed, လက်ချည်း, လက်ကချည်းထွက်ပြေးသည်။

လက်ကတီး (*pron.* ဒီး), *n.* the armpit, ချိုင်း, ဆက်ကလိ။

လက်ကတီးကြား, *n.* same as လက်ကတီး။

လက်ကတီးမွှေး, *n.* the hair of the armpits, ချိုင်းမွှေး, ဆက်ကလိမွှေး။

လက်ကတော့, *adv.* over one shoulder and under the opposite arm, လက်ကတော့ထိုး, စံပယ်တင်, လက်ကတော့စံပယ်တင်, လောဘက်တင်။

လက်ကတော့ခြင်း, *n.* a kind of basket (slung over one shoulder and under the opposite arm).

လက်ကပ်ခိုး, *v.* to purloin by sleight of hand, လက်ကပ်ခိုးသည်။

လက်ကသုံး, *n.* something used by the hand for support, as a staff or the balustrade of a staircase, လက်ကသုံးတောင်ဝေး, လက်ကသုံးတောင်ဝေးဖြူ။

လက်ကာ, *v.* to screen or shade the face with the hand.

လက်ကောက်, *n.* a bracelet, လက်ကောက်နှစ်ဆင့်, လက်ကောက်သုံးဆင့်။

လက်ကောက်ဝတ်, *n.* the wrist.

လက်ကောင်း, *v.* to be a good marksman, လက်ဖြောင့်။

လက်ကိုင်, *n.* a handle; *commonly combined with other words*, as လက်ကိုင်ကွင်း, a ring-handle; *fig.*, money, လက်ကိုင်မရှိလို့၊ရောင်းဝယ်ကူးသန်းခြင်းမပြုနိုင်ပါ။

လက်ကိုင်တုတ်, *n.* a walking stick.

လက်ကိုင်ထီး, *n.* the common Chinese umbrella.

လက်ကိုင်ပဝါ, *n.* a handkerchief, လက်ကိုင်ပဝါနှင့်ခါ၍နှုတ်ဆက်သည်, he salutes by waving a handkerchief.

လက်ကိုင်း (from အင်္ဂါ, a limb), *n.* the arm; handiwork, ထရုအရုပ်ဖြစ်သည်မှာဘယ်သူ့လက်ကိုင်းထင်သလဲ။မောင်သာထွေးလက်ကိုင်းဘဲ။

လက်ကျင့်, *v.* to practise for a trial of skill.

လက်ကျည်း, *n.* the wrist, လက်ကောက်ဝတ်။

လက်ကျပ်, *a.* tight-sleeved, လက်ကျပ်အင်္ကျီ။

လက်ကြပ်, *n.* a flat bracelet.

လက်ကြပ်ချ, *v.* to bury by hand without the aid of a bier.

လက်ကြား, *n.* an interstice between the fingers, လက်ကြားမမြင်တမြင်, *i.e.*, when it is so dark that one can scarcely see the interstices

between the fingers; *more than* ညှိသစ်ကိုမသိတာဒိ; a channel connecting with the sea, or main river, above and below; a strait or channel between two islands or other portions of land.

လက်ကြားလမ်း, *n.* a lane connecting two main roads.

လက်ကြီး, *v.* to be open-handed, profuse, lavish in giving; *comp.* ရက်ရော, and အသုံးဖွား, မဆင်းရဲဘဲနေမှုံးလားးတယ်လက်ကြီးဒါကို (*Colloq.*).

လက်ကွင်းမှုတ်, *v.* to whistle through the fingers; *comp.* ရှူးမှုတ်။

လက်ကျွမ်းဝင်ခြေကျွမ်းဝင်, *adv.* familiarly, သည်အိမ်မှာကျွန်တော် လက်ကျွမ်းဝင်ခြေကျွမ်းဝင်တယ်ပြုရသည်။

လက်ခ, *n.* wages (for work done), ကျွန်တော်ကျော်ကိုလက်ခငွေထားသယ်နှင့်ထုတ်ပေးပါ။

လက်ခတံခကျွး, *n.* same, လက်ခတံကျွေးပေး၍အဆောလ်အလုပ်မိုင်းသည်။

လက်ခက်ခြေခက်, *v.* to be close-fisted; *in opposition to* လက်ဖြန့်, လက်ဖွား, လက်လွယ်, လက်ဟာ; လက်ဆုပ်, အလွန်လက်ဆုပ်သည့်လူ; also applied to persons who borrow money, but are disinclined to repay it.

လက်ခတ်, *n.* the lathe of a loom, in which the ရည်ဘွား is inserted; a drumstick; a gongstick; a potter's ferule.

လက်ခမောင်းခတ်, *v.* to slap one of the upper arms just above the elbow with the open hand, the lower part of the arm struck being drawn across the body at right angles to the upper; လက်ပန်းပေါက်ခတ်; it is often a signal of readiness to engage in a contest of strength. Among some Karen tribes young men announce their approach to their sweethearts, by slapping their arms in this way.

လက်ခံ, *v.* to take by the hand; to second, be accessory to; to receive stolen property, ခိုးရာပစ္စည်းလက်ခံ; to harbor bad characters, သူခိုးလက်ခံ; to entertain, listen to, take cognizance of, as a magistrate, အမှုလက်ခံ; ဆေးလက်ခံ, to be able to take medicine without nausea; *n.* an accessory, a harborer of bad characters, လူဆိုးလက်ခံ; a transcript, copy. receive

လက်ခံအိမ်, *n.* a house in which a thief or other person is harbored.

လက်ခံခန်း, *n.* a veranda.

လက်ခံစာရေး, *n.* a copyist, စာကူးသောသူ။

လက်ခံတိုင်, *n.* an outside post of a house; *comp.* သည်တိုင်။

လက်ခံတော်လက်ခံဘက်, *n.* an accomplice.

လက်ခါခါခြေခါခါ, *adv.* free of incumbrance and care, စားသောက်ပြီးလျှင်၊ လက်ခါခါခြေခါခါနှင့်ထသွားသည်။ထာမှုမသိမ်းမဆည်းချင်ဘူး။

လက်ခုပ်, *n.* the hand curved in a cup-like shape, လက်ဖက်; *comp.* လက်ဆွန်း; a kind of tree, လက်ခုပ်ပင်, the fœtid *Sterculia*; လက်

ခုပ်တဖောင်, the height of a person with his hands extended palm to palm above his head; also used with reference to the depth of water, သည်နေရာ ရေလက်ခုပ်တဖောင်လောက်မျှသည်ခင်ဗျား; သစ်ပင်လက်ခုပ်တဖေါင်လောက်မြင့်သည်။

လက်ခုပ်တီး, *v.* to clap the hands, လက်ခုပ်တီးက, လက်ခုပ်တီးခေါ်, လက်ခုပ်တီးချောက်, လက်ခုပ်တီးဝို, လက်ခုပ်တီးရယ်။

လက်ခုပ်လက်ဝါး (လက်ခုံးလက်ဝါး), *adv.* turning the back and palm of the hand up and down alternately.

လက်ခုပ်သီး, *n.* the fruit of the လက်ခုပ် tree; a Burmese cartridge box; the block of a pulley, နားသီး။

လက်ခုပ်သီးစက်, *n.* the block of a pulley.

လက်ခုံး, *n.* the back of the hand, လက်ဖမိုး။

လက်ခေါက်, *n.* a knuckle.

လက်ချ, *v.* to give up further effort, မကြိုးနိုင်၍လက်ချနေရတော့သည်။

လက်ချည်း, *adv.* empty-handed, ကိုယ်ချည်းလက်ချည်း, လက်ချည်းတည်း, လက်ဆောင်မပါလို့လက်ချည်းတည်းမသွားဝံ့ပါ။

လက်ချပ်, *n.* short sticks clasped and rattled in the hands, as a musical instrument, clappers, "bones," လက်ချပ်တီးသည်။

လက်ချိတ်, *a.* woven with spiral, serpentine curves, လက်ချိတ်ထဘီ, လက်ချိတ်ပုဆိုး; *in contradistinction to* စက်ချိတ်ထဘီ, စက်ချိတ်ပုဆိုး။

လက်ချုပ်, *a.* sewn by hand; *v.* to secure the hands or arms.

လက်ချောင်း, *n.* a finger; လက်ချောင်းရေ, to count on the fingers.

လက်ချိုး, *v.* to crack the knuckles; to keep count by the fingers, လက်ချိုးရေလိုက်စမ်းပါ. It is considered disrespectful by the Burmese, to crack the knuckles in the presence of a superior, အမိုးရမင်းရှေ့လက်ချိုးလျှင်မရိုသေခြင်းဖြစ်သည်။

လက်စွပ်, *n.* a finger ring (*infreq.*); *see* အကွင်းအစွပ်။

လက်ငင်း (from ငင်း, to be instant), *adv.* with ready money; not on credit; applied to buying and selling; *opposed to* အကြွေး; လက်ငင်းရောင်း, လက်ငင်းဝယ်; စကားလက်ငင်းသုံးနှုံ, somewhat similar to ယော ယောတိုင်းတိုင်းပြော; လက်ငင်းခေါ်ခဲ့ပါ။

လက်ငံ, *v.* to have a sufficiency of, ကြေးငံသည်, ငွေကြေးငံလို့အကြီးအကျယ်ရောင်းဝယ်နိုင်သည်, သည်အိမ်ဆောက်သည်မှာ၊လက်ငံသည့်အတွက်အလျှင်အမြန်ပြီးအောင်ဆောက်နိုင်သည်; *less than* ကြွယ်ဝ။

လက်ငုတ်, *n.* the remains of a limb or twig, after a part has been broken off; an unfinished work.

လက်ငုတ်လက်စ, *n.* an unfinished work, ကျွန်တော်အလုပ်မပြီးမသတ်သေးဘူး၊လက်ငုတ်လက်စကျန်သေးသည်။

လက်စ, *n.* a work commenced, ရှေးဆရာရေးသောလက်စကိုဆက်လက်၍ရေးသည်, လက်စပျောင်း။

လက်စဆက်, *v.* to recommence an unfinished work, လက်စဆက်၍လုပ်သည်။ continue?

လက်စည်းသိ (*pron.* စညီး), *adv.* with accurate knowledge, အစည်းသိ။

လက်စတင်းတင်း, *a.* or *adv.* unfinished, incomplete; လက်စတန်းတန်း, ဘုရားကြီးကိုအပြီးမသတ်၊လက်စတင်းတင်းနှင့်ဘုရားတကာသေဆုံးသွားသည်၊

လက်စသတ်, *v.* to finish a work, မင်းတုန်းရှင်ဘုရင်မြို့ကြီးကိုတည်တော်မူ၍ လက်စသတ်ကာရှိသေးသည်။နတ်ရွာစံတော်မူသည်, အစသတ်, ပြီးစေ။

လက်စသိမ်း, *v.* same as လက်စသတ်။

လက်စသေ, *v.* same; to be settled, as a difficulty, သေချာသည်; သည်ဆရာ လုပ်သည့်စားပွဲတယ်လက်စသေသည်။

လက်စား, *adv.* in return, by way of recompense, or retaliation.

လက်စားချေ, *v.* to retaliate, return good for good, evil for evil, more commonly the latter, အစားချေ, ခင်ဗျားအမှုရှာသည့်အတွက်ကျွန်တော်က လက်စားချေသည်, ကလဲ့စားချေသည်။

လက်စုံကျ, လက်စုံဝင်, *v.* to accord in sentiment or practice, ခင်ဗျားနှင့် ကျွန်တော်စကားပြောလက်စုံကျသည်။

လက်စုံစား, *v.* to eat rice together, as a man and woman (in a Burmese marriage ceremony).

လက်စောင်း, *n.* the edge of the hand; the wing of an army; တရုပ်လူ မျိုးခေါ်သတွက်လျှင်၊လက်စောင်းနှင့်ထိုးတတ်သည်။

လက်စောင်းတက်, *v.* to advance, as the wing of an army, ကသည်းမြင်း လက်စောင်းတက်ထိုးလိုက်ထက်စစ်သားများရွာသေဆုံးကြသည်; to take the lead in the presence of a superior.

လက်စွပ်, *n.* a finger ring; a thimble; a glove.

လက်စွမ်းလက်စ, *n.* ability, capacity.

လက်စွဲ, *n.* anything used by the hand, and in daily use; a personal attendant, သည်သူဝန်ထောက်မင်းလက်စွဲသဲ, လက်စွဲကြီးပါသဲ။

လက်စွဲစာ, *n.* a manual, လက်စွဲစာအုပ်။

လက်စွဲတုတ်, *n.* a bludgeon; လက်စွဲတုတ်ကြီး, a cudgel.

လက်စွဲလှံတို, *n.* a half pike.

လက်စွဲသား, *n.* one of a bodyguard, လက်စွဲတော်သား, ကိုယ်ရံ; a personal attendant on the King, commonly selected from families of rank.

လက်ဆ, *v.* to guess the weight of a thing by lifting and trying it in the hand, သည်အုန်းသီးအချိန်ဘယ်လောက်ရှိမည်လို့သိရအောင်လက်ဆ စမ်းပါ, လက်ယမ်း, လက်ယမ်းလက်ဆတယ်မှန်သည်။

လက်ဆက်, *v.* to join hands in the way of friendship, fellowship, mar-

riage, or rivalry, မောင်ဥသျှိုးနှင့်နှမသော်နှင့်ဆက်ဆက်သည်၊ to piece timber in the manner of the knees of a ship, တံကုလက်ဆက်။

လက်ဆင့်ကမ်း, v. to give from hand to hand, လက်ဆင့်ကမ်းပေးလိုက်ပါ, လက်ဆင့်ကမ်းယူလိုက်ပါ, ကိုယ်တိုင်မပေးရပါ၊လက်ဆင့်ကမ်းပေးလိုက်ရသည်, ပညာတည်းဟူသောမီးထိုင်ကိုတဦးကတဦးသို့လက်ဆင့်ကမ်းပေးမှ၊ပြန့်ပွါးမှုရတရားနှင့်ညီညွတ်ပါသည်။

လက်ဆစ်, n. a joint of the finger; a joint of the wrist.

လက်ဆည်ကန်, n. an artificial tank; comp. သဘာဝတကန်။

လက်ဆာ, v. to feel a slight uneasiness or lameness in the arm, လွန့်တော် လဲလို့လက်ဆာသွားသည်။

လက်ဆာတာတာရှိ, v. same as လက်ဆာ။

လက်ဆိပ်, n. uncommon skill of hand; ability to effect as by a charm, လက်ဆိပ်ရှိသောသူသစ်ပင်ကိုစိုက်လျှင်ကြီးပွားတတ်သည်။

လက်ဆီ, n. the perspiration of the palms of the hands, လက်ဆီထွက်; ခြေဆီ, the perspiration of the soles of the feet.

လက်ဆုပ်, v. to clinch or clutch the hand; လက်နှင့်ဆုပ်, to inclose and hold in the hand; n. the fingers closed, with the thumb at the side, လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပေး။

လက်ဆုပ်ဖြန့်, v. to unclinch the hand.

လက်ဆုံ, n. a rice mortar worked by the hand (with a pestle).

လက်ဆေး, v. to wash the hands.

လက်ဆေးအင်, လက်ဆေးခံ, n. a basin for washing the hands.

လက်ဆေးရေ, n. water for washing the hands.

လက်ဆောင်, n. a present, ပဏ္ဏာ, လက်ဆောင်စာရေး, လက်ဆောင်စား, လက်ဆောင်စားမှု, လစ်စားမှု (129).

လက်ဆောင်ထိုး, v. to bribe, တံစိုးထိုး။

လက်ဆော့, v. to be light-fingered, as in pilfering, ခြေလက်ဆော့။

လက်ဆွန်း, n. the fingers closed and curved to hold something; comp. လက်ခုပ်, and လက်ဖက်; တလက်ဆွန်း။

လက်ဆွံ့, v. to be weak and tremulous, as the hand.

လက်ဆွဲအိတ်, n. a carpetbag, hand bag.

လက်ညောင်း, v. to ache, as the arm or hand from writing, etc.

လက်ညှိုး, n. the forefinger.

လက်ညှိုးညွှန်, v. to point with the finger, show with the finger; more elegant than လက်ညှိုးထိုး; လက်ညှိုးညွှန်ပြ။

လက်ညှိုးထောင်, v. to hold up the forefinger in a threatening manner.

လက်ညှိုးထိုး, v. to point at with the finger; applicable to objects near by.

လက်တက် (from အတက်, a shoot), *n.* a supernumerary little finger, လက်တက်ကလေး, လက်တက်ပေါက်သည်; a small creek, ချောင်းငယ်ကို။
လက်တက်ချောင်းတို, *n.* a small creek.
လက်တင်, *n.* something for the arm to rest upon.
လက်တင်မင်္ဂလာ, *n.* ordination; လက်တင်မင်္ဂလာပေး, to ordain, to introduce into the office of the Christian ministry.
လက်တင်မင်္ဂလာဆရာ, *n.* an ordained preacher.
လက်တင်ရန်း, *n.* a balustrade or other railing, လက်ရန်း။
လက်တတ်, *n.* an artificer.
လက်တတ်ပညာ, *n.* an art; skill, dexterity.
လက်တန်းချီး, *v.* to extol extemporaneously in song, as a member of a dramatic company, the giver of a *pwe*, ပွဲထောင်ကိုလက်တန်းချီးသည်။
လက်တန်းဆို, *v.* to sing or recite extemporaneously.
လက်တန်းနောက်, *v.* to joke or pun offhand.
လက်တန်းပြော, *v.* to speak offhand, without premeditation; sometimes used in the sense of finding an excuse for remissness of duty on the spur of the moment, or giving one's opinion offhand without actual knowledge, သည်သူသိထို့မထုတ်၊လက်တန်းပြောပါသည်, လက်တန်း ဥာဏ်နှင့်မပြောပါနှင့်။
လက်တံ, *n.* an arm; a moving bar in a machine; the barrel of a gun, သေနတ်ပြောင်းလက်တံ, သေနတ်လက်တံရှည်၊လက်တံတို; the spreading leaf of a plantain, palm, etc., ငှက်ပျောရွက်လက်တံ။
လက်တံကန့်လန့်ကျင် (*pron.* ဂလန့်ကျင်), *n.* a horizontal pivot on which a bar turns.
လက်တံရှည်, *n.* a kind of tree; *comp.* မရောလက်တံရှည်။
လက်တီး, *n.* an additional roof appended to the main roof, လက်တီး ခန်း, လက်တီးမိုး, လက်တီးချ။
လက်တီးပြင်, *n.* same as လက်တီး။
လက်တေထား, *v.* to beat, pound; *see* တေ။
လက်တေးရိုက်, *v.* to gamble with cards, on credit, ဖဲလက်တေးရိုက်။
လက်တောက်, *n.* an instrument used in dressing cotton.
လက်တို, *n.* the stump of an arm.
လက်တိုင်း, *adv.* at every shot, as လက်တိုင်းမှန်သည်, to hit the mark at every shot.
လက်တွင်, *adv.* in the possession of, *e.g.*, ငွေးစာချုပ်သည်ငြိုထံ့လက်တွင် ရှိပါသည်။
လက်တွင်းထား, *v.* to place in the position of a confidant; or under one's immediate supervision.

လက်တွန်းရထား, *n.* a trolley; လက်တွန်းလှည်း, a hand barrow.

လက်တွေ့, လက်ဝ, *v.* to have actual experience of; to guess the weight of a thing by lifting and trying it in the hand.

လက်ထက်, *n.* the time during which a person flourishes, or reigns, ရှေးသောအခါ၊ ဝေဿန္တရာမင်းလက်ထက်တော်၌၊ ကုမာရကဿပရဟန်းသည်၊ တရုသောတောအုပ်၌သီတင်းသုံးနေ၏။

လက်ထက်ပွား, *a.* acquired after marriage; *n.* property thus acquired, လက်ထက်ပွားဥစ္စာ; *see* ခန်းဝင်ဥစ္စာ။

လက်ထပ်, *v.* to marry, be married, လက်စုံစား။

လက်ထပ်မင်္ဂလာ, *n.* marriage; the marriage ceremony.

လက်ထိပ်, *n.* manacles, handcuffs; လက်ထိပ်ခတ်, to put on handcuffs, လက်ကျည်းခတ်; the pillory.

လက်ထိပ်, *n.* the tip of a finger; လက်သည်းထိလျှင်၊ လက်ထိပ်နာသည်, *i.e.*, if the interests of a friend are assailed, it affects one's self; if the interests of one of a community are assailed, it affects the whole body.

လက်ထောက်, *n.* an assistant, လက်ထောက်ဆရာ; *v.* to assist, as a subordinate.

လက်ထောက်ချ, *v.* to secretly further another in the commission of a dacoity, robbery, theft, or any crime; to be an accessory before the fact.

လက်ထောက်ဗိုလ်, *n.* an adjutant, in the army.

လက်ထွန်ကြိုး, *n.* a fishing line, used without a rod.

လက်ထွန်ငါးများ, *n.* a fisherman who uses a line without a rod.

လက်နား, *a.* what is suitable to be worn in company or in public; applied to the Burman waistcloth; *see under* ပုဆိုး။

လက်နိုင်, *adv.* as much as the hands will bear without overstraining, မြေနိုင်လက်နိုင်လုပ်ကိုင်သည်, လက်နိုင်ဟါမည်လား။

လက်နှီး, *n.* a holder.

လက်ပစ်ကူး (from ပစ်, to throw, and ကူး, to swim), *v.* to swim by throwing the hands over and forward; to cross by swimming.

လက်ပစ်ဗုံးသန်, *n.* a hand grenade, လက်ပစ်ဗုံးငယ်။

လက်ပပ်စော်နံ, *v.* to emit an unpleasant odor from the armpit.

လက်ပမ်းကျ, *v.* to be fatigued in the arms and cease effort, လက်ပမ်းကျသို့လက်ခွေမသတ်နိုင်ဘူး, လက်ပမ်းကျသို့လွှမဆွဲနိုင်ဘူး။

လက်ပမ်းပေါက်ခတ်, *v.* to slap the upper arms just above the elbow, with the open hand, the forearms being placed across the chest at right angles to the upper arms; လက်ပမ်းပေါက်ခတ် *is used in composition,* လက်ခတ်မောင်းခတ် *in colloquial.*

လက်မှုန်းတတိုး ဆက်ဆံက...   MA-MM 114

လက်ပမ်းပြ, *v.* to spar, show fight, လက်ေ္ဝှလက်ပမ်းပြကောင်းသည်။
လက်ပါးစေ, *n.* a waiter, servant, peon, အစေအပါး, ဝန်ထောက်မင်းလက်ပါးစေ, အမှိုးရမင်းလက်ပါးစေ။
လက်ပုတ်ချား, *n.* a swift for winding thread.
လက်ပူးလက်ကြပ်, *adv.* in the hand, on the person, as stolen goods, ခိုးထုပ်ခိုးထည်နှင့်လက်ပူးလက်ကြပ်မိသည်; လူသတ်ကိုလက်ပူးလက်ကြပ်ဖမ်းမိသည်, to catch red-handed, as a murderer.
လက်ပေါက်ကြိုး, *n.* a cord twisted by hand; *comp.* နှန်းတိုက်ကြိုး။
လက်ပိုက်, *v.* to fold the arms; *adv.* with folded arms, ချမ်းလွန်း၍လက်ပိုက်ထိုင်သည်။
လက်ပျက်, *v.* to lose skill of hand in consequence of disuse, as in writing, painting, or other manual art, သေနတ်မပစ်သည်မှာကြာသောကြောင့်၊လက်ပျက်နေသည်, ဆေးမချယ်သည်မှာကြာ၍လက်ပျက်နေသည်။
လက်ပြင်, *n.* the back of the shoulder.
လက်ပြင်ရိုး, *n.* the scapula, shoulder blade.
လက်ပြင်းထ, *v.* to be lame and swollen in the wrist, in consequence of violent effort, အလုပ်ပင်ပန်းလွန်း၍လက်ပြင်းထသည်။
လက်ပြတ်, *v.* to have a line across the palm of the hand (in palmistry), လက်ပြတ်ကြိုးနှင့်ချသည်။
လက်ပြန်, *adv.* with the hands behind.
လက်ပြန်ကြိုးချည်, *v.* to tie the hands of another behind the back with a cord.
လက်ပွတ်ရူး, *n.* a borer or drill.
လက်ပွန်းတတီး, *adv.* intimately, familiarly; frequently, often, သည်သူငယ်ကိုအပါးတွင်၊လက်ပွန်းတတီးစေခိုင်းသည်မှာကြာလှပြီ, သည်သေနတ်လက်ပွန်းတတီးကိုင်နေ၍မှတ်မိသည်, လက်ပွန်းတတီးကိုင်နေသည့်စာအုပ်။
လက်ပွေ့တိုင်, *see* လက်ေ္ဝှတိုင်, *n.* an umpire in a boxing match.
လက်ဖက်, *n.* the hand curved into the shape of a cup; *comp.* လက်ခွန်း, and လက်ခုပ်။
လက်ဖနှောင့်, *n.* the heel of the hand; *comp.* ခြေဖနှောင့်။
လက်ဖမိုး, *n.* the back of the hand, လက်ခုံး။
လက်ဖျစ်တီး, *v.* to snap the thumb and finger together, လက်ဖြောက်တီး, အိမ်ပြင်ကလက်ဖြောက်တီးခေါ်သည်။
လက်ဖျံရိုး, *n.* the bones of the arm from the elbow to the wrist.
လက်ဖျား, *n.* the ends of the fingers, လက်ဖျားနှင့်မျှမထိဘူးပါဘူး။
လက်ဖျားခါ, *v.* to shake the hand (usually the right one) in token of admiration or astonishment.
လက်ဖျားဆွဲ, *v.* to bet on a race.

လက်ဖျားထွက်, *v.* to be forthcoming, as backers in a race, သည်တပွဲမှာ လက်ဖျားမထွက်ကြပါ, there are no backers in this race.
လက်ဖျားမှတ်တိုင်, *n.* the goal, mark aimed at, in racing.
လက်ဖြစ်အတတ်, *n.* one of the eighteen arts, handicrafts.
လက်ဖြောင့်, *v.* to be true in aim, သေနတ်ပစ်လက်ဖြောင့်သည်။
လက်ဖွား, *v.* to be prodigal in giving, တယ်လက်ဖွားသည့်သူ, ထက်ဟာ, အသုံးဖွား။
လက်ဖွဲ့, *n.* an amulet, whether for preventing evil, or obtaining good; a wedding gift, လက်ဖွဲ့ဥစ္စာ, လက်ဖွဲ့တော်ကျွန်, လက်ဖွဲ့တော်ဆင်, လက်ဖွဲ့တော်ပစ္စည်း; *v.* to endow, give a dowry, ရှေ့နှစ်ကျပ်သားအမိကကျွန်မကို လက်ဖွဲ့ပေးသည်။
လက်ဖွဲ့ဥစ္စာ, *n.* a present made by parents and friends to a bridegroom and bride.
လက်ဖွဲ့စမ်း, *v.* to test a charm, to prove its efficacy.
လက်ဖွဲ့ထိုး, *v.* to prepare an amulet, လက်ဖွဲ့ထိုးတတ်သည်။
လက်ဖဝါး, *n.* the palm of the hand.
လက်မ, *n.* the thumb; an inch; အလေးမှာလက်မအလိုက်, in racing according to English custom, "weight for inches."
လက်မကြိုး, *n.* the thumb-string, the string with which the thumbs of a dead person are tied together, သေဆုံးလျှင်လက်မကြိုးခြေမကြိုးချည်ထားသည်။
လက်မတင်, *n.* the breadth of the thumb, ထားနှင့်ခုတ်မိတော့မည်လို့၊ လက်မတင် ကလေးသာလိုတော့သည်; လက်မတန်ရှိပ်, အနာလက်မတန်ရှိပ်ခန့်လောက်ရှိသည်။
လက်မထောက် (ထောင်), *n.* a prison under the jurisdiction of the King's court (လွှတ်တော်), in the Burmese time.
လက်မနှိ, *n.* an executioner, လက်မနှိသား, လက်မနှိအာဏာသား။
လက်မနှိထောင်, *n.* a prison for condemned criminals.
လက်မောင်း, *n.* the arm above the elbow; *comp.* လက်ရုံး။
လက်မောင်းရိုး, *n.* the humerus.
လက်မိုး (from ဖမိုး), *n.* a short washboard on the stern and prow of a boat, the gunwales.
လက်မိုးတင်, *v.* to affix the gunwales.
လက်မိုးပြေ, *v.* same, but including the idea of giving the proper curve.
လက်မြန်, *v.* to be quick in performing any manual labor.
လက်မြောက်, *v.* to be eminent in any manual operation, သည်လက်သမားတယ်လက်မြောက်သည့်လူတဲ။
လက်မွန်မဆွ, *adv.* at present (*not used in colloq.*).
လက်မှတ်, *n.* a signature, certificate, legal or official writing of almost

[illegible] 100 [illegible] 104

any kind; a note of hand, or other short writing on business; a ticket, ဓိးရထားလက်မှတ်။

လက်မှတ်ထိုး, *v.* to affix a signature.

လက်မှုပညာ, *n.* a craft, manual art, လက်မှုပညာအတတ်။

လက်မှုပညာရုံ, *n.* a manufactory.

လက်မှုပညာသည်, *n.* a manufacturer.

လက်မှိုင်ကျ, *v.* to be in a desponding attitude of mind, ခေါင်းငုံးလက်မှိုင်ကျနေပြီလား။မကြံနိုင်ဘူးလား။

လက်မှိုင်ချ, *v.* to give up in despair, သည်အမှုကိုမကြံနိုင်သို့၊လက်မှိုင်ချပြီ။

လက်ယက်သဲတွင်း, *n.* a shallow well, made by scooping out sand with the hand.

လက်ယပ်, *v.* to beckon with the hand, လက်ယပ်ခေါ်လိုက်စမ်းပါ။

လက်ယမ်း, *v.* to swing the hand, as in walking, လက်ယမ်းသွားသည်။

လက်ယမ်းလက်ဆ, *v.* to guess the weight of a thing by lifting and trying it in the hand, လက်ဆ။

လက်ယာ (*commonly written* လကျာ), *a.* right, as opposed to left.

လက်ယာထောင် (*pron.* ဒေါင်), *n.* an underling, charged with the duty of running before royalty, before members of the supreme court, and other magnates, to clear the way and enforce respect with a long, stout rattan; a lictor, မင်းကြီးထွက်တော်မူသည့်အခါရှေ့ကလက်ယာထောင်သွားသည်။

လက်ယာဘက်, *n.* the right side, လက်ယာဘက်ကိုလှည့်လိုက်, turn to the right.

လက်ယာလက်, *n.* the right hand.

လက်ရ, *a.* obtained in war; applicable to persons or goods.

လက်ရဥစ္စာ, လက်ရပစ္စည်း, *n.* spoil, plunder, လက်ရယောကျာ်းမိန်းမ ကျွန်ပစ္စည်း။

လက်ရပြု, *v.* to treat as a captive, or as plunder.

လက်ရဘမ်း, *v.* to take captive, capture.

လက်ရယူ, လက်ရသိမ်း, *v.* to take possession of, as spoil.

လက်ရလူ, *n.* a captive.

လက်ရင်း, *n.* the upper part of the arm, ခေါင်းရင်း; a favorite.

လက်ရင်းကြေး, *n.* the stakes in a race.

လက်ရင်းတည် (*pron.* တယ်), *v.* to deposit the stakes in a race.

လက်ရင်းနည်း, *n.* a bet or bets made according to the conditions of a race.

လက်ရင်းမှတ်တိုင်, *n.* a starting post, လွှတ်တိုင်။

လက်ရစ် (from ရစ်, to encircle), *n.* the ornamental rings round the spire of a pagoda above the သပိတ်မှောက်, ခေါင်းရစ်။

လက်ရန်း (from ရန်း), *n.* a balustrade or other railing.
လက်ရာ, *n.* something wrought by hand, a work, handiwork, သည်ရွှေဘယ်သူလက်ရာလဲ။
လက်ရိပ်, *n.* a sign made by the fingers, as a substitute for language, လက်ရိပ်မြင်လိုက်ပါသည်။
လက်ရိပ်ပြ, *v.* to give a sign with the hand, နှုတ်မြွက်ဆို့မပြောဘဲနှင့်၊လက်ရိပ်ပြလျှင်၊နားလည်သည့်လူဘဲ။
လက်ရုံး, *n.* the arm below the elbow; *comp.* လက်မောင်း; the handle of a lute or harp.
လက်ရုံးကောင်းကြီးစိုး, *v.* to have rule or dominion over, by reason of one's own force of character or ability, in contradistinction to ruling thus through nepotism or hereditary right; လက်ရုံးရည်အားကိုး။
လက်ရုံးချင်းချိတ်လျှက်, *adv.* arm in arm, လက်ရုံးချင်းချိတ်လျှက်ပြန်သွားကြသည်။
လက်ရုံးတန်း, *n.* a low railing in a boat.
လက်ရုံးမိုးသီးရွ, *v.* a term used by cultivators, signifying that they irrigate their fields by their own personal exertions.
လက်ရုံးလက်မောင်း, *n.* a right-hand man, သည်သူတယောက်ရှိသည်မှာ၊ လက်ရုံးလက်မောင်းအားကိုးရသည်; the upper and lower arm collectively, လက်ရုံးလက်မောင်းတန်းထားသည်, as a boxer.
လက်ရုံးလှဆောင်, *v.* to use force in a contest, လက်ရုံးရည်အားကိုးသည်; *comp.* နှလုံးလှဆောင်; သည်သူနှလုံးလှဆောင်၍လုပ်ကိုင်စားသည်မဟုတ်၊လက်ရုံးလှဆောင်၍လုပ်ကိုင်စားသည်။
လက်ရေး, *n.* handwriting, စာလုံးသေမလှ၊မိန်းမလက်ရေး။
လက်ရေးခံ, *v.* to learn to write from a copy, လက်ရေးနည်းခံ၍သင်သည်, ဆရာထံလက်ရေးခံ၍ရေးမှလက်ရေးကောင်းလိမ့်မည်။
လက်ရေးစာ (*pron.* ဇာ), *n.* a manuscript book.
လက်ရေးပုံ (*pron.* ဗုံ), *n.* a writing copy for imitation.
လက်ရေးလှမ်း, *v.* to write a beautiful hand.
လက်ရေးဝန်း, *v.* to write a round hand.
လက်ရေးသေ, *v.* to be formed, settled, in respect to the style of handwriting.
လက်ရေးသော့, *v.* to write rapidly, လက်ရေးသော့ရေးသည်, သော့လက်ရေး။
လက်ရောဇယ်ပါ, *adv.* immediately; said to be derived from a term used in the game of ရှိန်ညင်းထိုး။
လက်ရောက်မှု, *n.* an overt act of offense; an assault case; *comp.* နှုတ်လွှန်မှု။
လက်ရိုက်, *n.* a mallet, ဆောက်ပုတ်။
လက်ရွေး, *a.* chosen, လက်ရွေးကောက်ယူ, လက်ရွေးကြီးအမှုထမ်း; *v.* to exclude from society (beggars, sweepers, and lepers).

လက်ရှက်, 1, *v.* to join or fold the hands with the fingers interlaced; *a.* dove-tailed, လက်ရှက်သေတ္တာ, လက်ရှက်ကုလားထိုင်, လက်ရှက်ခေါင်းအုံး။
လက်ရှက်သည်, လက်ရှစ်သည်, *n.* a dancer (*obs.*), ကချေသည်။
လက်ရှက်, 2 (from ရှက်, to be ashamed), *v.* to be disappointed and ashamed, as when reaching for a thing offered it is withdrawn by the party giving it, တကယ်ပေးမည်ထားဟု လှမ်းယူပါသည်။ပြန်ယူလို့လက်ရှက်နေသည်။
လက်ရှည် (*pron.* ရှေ), *a.* long-sleeved, အင်္ကျီလက်ရှည်။
လက်ရှိမကွ, *adv.* uninterruptedly; a term frequently met in documents pertaining to rights and titles in land.
လက်လက်ကလေး, *adv.* flickeringly, just alive, as a flame.
လက်လည်, *v.* to be skilful in any handicraft; to be deft of finger, dexterous of hand, အလွန်လက်လည်သည့်လူ။
လက်လယ်, *n.* the middle finger.
လက်လံ, *n.* the stick used in extending the yarn of an abb.
လက်လိပ်, *n.* the beam of a loom on which the cloth is rolled as it is woven; that part of a priest's garment which is rolled up and held in the hand, သင်္ကန်းရုံသည့်အခါလက်လိပ်လက်ဝဲပခုံးထက်သို့တင်၍ရုံသည်။
လက်လိမ်, *n.* a rolling-pin.
လက်လီ, *adv.* by retail, by little and little, လက်လီရောင်း, လက်လီပေးလို့မရင်းနှီးဘူး။
လက်လီဖြတ်, *v.* to retail, လက်လီဖြတ်၍ရောင်း, ထလုံးထဝတည်းမရောင်းနိုင်လို့၊လက်လီဖြတ်ရောင်းရသည်။
လက်လုပ်ချဉ် (*pron.* ချဉ်), *n.* an artificial acid.
လက်လုံး, *n.* a ball of thread wound by hand, as distinguished from spoo' cotton.
လက်လေး, *v.* to be slow in performing any manual labor.
လက်လေးသစ်, *n.* one name of the *Cassia fistula*; *comp.* ငု။
လက်လွတ်, *adv.* empty-handed, မိးလောင်အားကြီးလို့၊လက်လွတ်ထွက်ပြေးရသည်, လက်ချည်း။
လက်လွန်, *v.* to offend with the hand, မောင်ချစ်ထွေးအလွန်ဒေါသကြီးသောကြောင့်၊တမူမှာလက်လွန်သွားလိမ့်မည်။
လက်လွန်မှု, *n.* an overt act of offense, လက်ရောက်မှု။
လက်လှည့်, *n.* a crank; the peg which holds the string of a musical instrument; sleight of hand.
လက်လှည့်ကြိတ်ဆုံ, *n.* a hand mill.
လက်လှည့်ရှင်, *n.* a whirligig.
လက်လှည့်ဆရာ, *n.* a conjurer, juggler.

လက်လှည့်ပြ, *v.* to practise legerdemain, to conjure, exhibit juggling tricks, အလွန်လက်လှည့်ပြကောင်းသည့်ဆရာ။
လက်လှမ်း, *n.* the reach of a weapon or of a hand, လက်လှမ်းကောင်း၍ပစ်တိုင်းမှန်သည်, လက်လှမ်းကောင်းသည့်သေနတ်။
လက်လှုပ်, *n.* the trigger of a musket or cross-bow, လက်လှုပ်ဆွဲ, လက်လှုပ်ဖြုတ်။
လက်လျှော့, *v.* to cease doing; to give up, yield; *less than* လက်မှိုင်ချ၊ အချိန်ကုန်လို့၊အလုပ်ကိုလက်လျှော့ထားသည်။
လက်လွှတ်, *v.* to cease taking care of, သည်သူတယောက်ကို၊ ဆုံးမမရသည်အတွက်လက်လွှတ်ရသည်; to abandon hope, as for a sick person, သည်သူမကောကို၊ ရောဂါပျောက်အောင် ဆေးကုနိုင်မည်မထင်လို့၊ ဆရာကလက်လွှတ်လိုက်ရသည်; to resign, lay down, as an office, အရာကိုလက်လွှတ်သည်။
လက်သွဲ, *n.* a sling, သားရေကြိုးလက်သွဲ, လက်သွဲနှင့်ပစ်၍ငှက်ကိုမှန်သည်။
လက်ဝင်, *v.* to require work, သည်ကုလားထိုင်ကြိမ်ထိုးရသည်မှာအလွန်လက်ဝင်သည်။
လက်ဝင်နည်း, *v.* to require little work, အထည်ကိုယ်ကြီးသော်လည်း၊လက်ဝင်နည်းသောကြောင့်အလျင်အမြန်ပြီးသည်။
လက်ဝင်များ, *v.* to require much work, လွှန်းပုဆိုးလက်ဝင်များသောကြောင့်အသိုးကြီးသည်။
လက်ဝတ်လက်စား, *n.* ornaments for the hands and arms; *in contradistinction to* ကိုယ်ဝတ်ကိုယ်စား, wearing apparel; အသိုးထိုက်သောလက်ဝတ်လက်စားနှင့်မိန်းမတယောက်လမ်းရှောက်သွားသည်ကိုမြင်လိုက်သလား။
လက်ဝါး, *n.* the palm of the hand.
လက်ဝါးကပ်တိုင် (*pron.* လက်ဝဂပ်တိုင်), *n.* a cross for the purpose of crucifixion, ကားတိုင်, ကားစင်။
လက်ဝါးကပ်တိုင်တင်, *v.* to crucify, ကားစင်တင်, မြန်မာမင်းနိုင်ငံမှာသူခိုးထားပြများကိုကားစင်တင်၍သတ်သည်။
လက်ဝါးကာ, *n.* that part of the lock of a musket which receives the stroke of the flint.
လက်ဝါးစောင်း (*pron.* ဇောင်း), *n.* the edge of the hand between the wrist and the little finger, လက်ဝါးစောင်းခုတ်။
လက်ဝါးပွတ်, *v.* to rub the hands warm in order to make some application, ကျွန်တော်နဖူးမှာ ခဲမှန်သည့်ဒဏ်ရာကို လက်ဝါးပွတ်လိုက်ပါ; to do with urgent despatch, အသောတလျင်ပြီးအောင်လက်ဝါးပွတ်လုပ်ရသည်။
လက်ဝါးရိုက်, *v.* to strike hands in order to seal an engagement, နှစ်ဦးသဘောတူလက်ဝါးရိုက်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်၊ကတိကိုမဖျက်သင့်ပါ။
လက်ဝဲ, *a.* left, as opposed to right, ဘယ်, လက်ဝဲနံထောင်ဖြင့်, on the left side.
လက်ဝဲဘက်, *n.* the left side; လက်ဝဲဘက်ကိုမောင်းလိုက်, drive to the left.

လက်ဝဲလက်, *n.* the left hand.
လက်ဝှေ့တိုင် (*pron.* ဒိုင်), *n.* an umpire in a boxing match.
လက်ဝှေ့ပွဲ, *n.* a boxing match.
လက်ဝှေ့လက်ပမ်း, *adv.* boxingly, လက်ဝှေ့လက်ပမ်းသတ်။
လက်ဝှေ့သတ်, *v.* to box; *n.* a boxer.
လက်သင့်, *v.* to be handy; to be disengaged, as the hand, လက်မသင့်လို့ဆေးလိပ်ကိုကမ်းမပေးနိုင်ပါ။
လက်သစ်, *n.* a finger-breadth; *a.* newfashioned.
လက်သည်, *n.* one who squeezes the limbs; a midwife (*more polite than* ဝမ်းဆွဲ); the one among a number resisting government authority, who lays hands on the official; the dealer at cards, ဖဲဝေသောသူ; the principal in the commission of a crime, ထားယက်ရှင်။
လက်သည်း, *n.* a finger nail. It is deemed unlucky by the Burmese, to cut the finger or toe nails in the house, as it is supposed to bring poverty to the owner, အိမ်ရှင်ခွဲထတ်သည်။
လက်သည်းခွံ, *n.* same as လက်သည်း။
လက်သည်းစောင်း, *n.* a kind of chisel used by goldsmiths in making finger rings.
လက်သည်းစွယ်, *n.* a hangnail.
လက်သန်း, *n.* the little finger.
လက်သပ်မွေး, *v.* to treat tenderly, take good care of, သည်သူကိုငယ်ကတည်းက လက်သပ်မွေးထားသည်, ကျွန်တော်လက်သပ်မွေးထားသည့်ခွေးကိုခင်ဗျားမရိုက်ပါနှင့်။
လက်သမား, *n.* a carpenter.
လက်သမားမလင်သား, *n.* the offspring of a Shan woman of the အမှုထမ်း class with a man of alien race. Such offspring could not inherit land allotted by the King to Shan *ahmutans* in general.
လက်သာ, *v.* to be gentle of hand, to handle (an instrument) gently, as a tattooer, a barber, etc. သည်ဆိုင်းဆရာလက်သာလို့၊အသံသာယာစွာထွက်သည်, မင်ကြောင်ဆရာလက်သာလို့၊တနေ့တပေါင်ပြီးအောင်ခံနိုင်သည်။
လက်သား, *n.* an apprentice, underlaborer, တပည့်လက်သား, သည်ဆရာထံတပည့်လက်သားခံသူများသည်; လက်သား is also applied to plantain trees, bamboos and the rice plant, ငှက်ပျောပင်လက်သားပွားသည်, ဝါးပင်တနှစ်တကြိမ်လက်သားပေါက်သည်, မိုးဦးကျသည့်စပါးလက်သားများသည်။
လက်သိပ်ထိုး, *v.* to bribe or give secretly, သည်အမှုမှာလူမသိအောင်တိတ်တဆိတ်လက်သိပ်ထိုးပေးသောကြောင့်အမှုနိုင်သည်။
လက်သီး, *n.* the fist; လက်သီးဆုပ်, the clenched fist; လက်သီးနှင့်ထိုး, to strike with the fist; လက်သီးပြ, to show the fist, shake the fist,

usually in a threatening manner; လက်သီးလက်မောင်းတန်း, to strike out with the arms, as a boxer, or as in defiance, or in anger, စာရေး မောင်လှဘူးကမိတ်ဆိုးလိုက်ထာလက်သီးလက်မောင်းမျှားတန်းသည် (*Colloq.*).

လက်သုတ်ပဝါ, *n.* a hand towel; a table napkin, *serviette*.

လက်သုပ်, *n.* any condiment mixed up with the fingers, cooked or uncooked; seasoning, sauce, chutney.

လက်သုပ်လက်ဖဲ, *n.* same as လက်သုပ်။

လက်သုံး, *n.* anything used by the hand, and in daily use, လက်စွဲ။

လက်သူကြွယ်, *n.* the finger next the little finger.

လက်သေ. *v.* to be habituated, settled in some motion or work of the hand, as in writing, sewing, etc., so as to require no special effort, လက်ရေးသေနေသို့အမှတ်တမဲ့ရေးသော်လည်း၊ ကောင်းသေးသည်, သင်ဖြူးအ ရက်ကောင်းသည့်မိန်းမ လက်သေနေသို့၊ ကြည့်ဘဲရက်သော်လည်း အပင်မမှား ဘူး; to be palsied in the arm, not to have power over the arm.

လက်သဲ, *see* လက်သည်း, *n.* the finger nail.

လက်သွပ်အိတ်, *n.* a bag used by mendicant priests.

လက်ဟောင်း, *a.* oldfashioned, သည်ပုဆိုးလက်သစ်လား၊လက်ဟောင်းလား။

လက်,2, *n. an astrological term usually combined with* စန်း,ဓာတာစန်းလက်။

လက်, 3, *v.* to shine, glitter; *more than* ပြောင်; *seldom used singly.*

လက်လက်, *adv.* glitteringly, glisteningly, အလွန်ကောင်းသည့်မိန်း၊လက်စွပ် အရောင်လက်လက်ထက်ထက်ထွက်နေသည်။

လက်လက်ကလေး, *adv.* flickeringly, in a glimmering manner, glisteningly, as the glint of a distant light, မီးပြတိုင်ကမီးလက်လက်ကလေး မြင်ရပြီ၊အားမငယ်ကြနှင့် (as when at sea), နေလက်လက်ကလေးထွက်လာ သည်; spoken of a person in whom the flame of life is nearly extinguished, just alive.

လက္ခဏာ (Pali), *n.* a sign, the signs of a supreme Buddh (130); a token, indication, visible or sensible quality; လက္ခဏာရေးသုံးပါး၊အ နိစ္စ၊ဒုက္ခ၊အနတ္တ; *comp.* ဂုဏ်, and အင်္ဂါ; "mark, sign, symptom, characteristic, attribute, property, nature, quality; a definition; a grammatical rule; a personal characteristic from which good fortune may be predicted." *Childers.*

လက္ခဏာကြည့်, *v.* to examine the lines and marks on the palms of the hands, and occasionally on the soles of the feet.

လက္ခဏာကြောင်း, *n.* the lines and marks on the palms of the hands and the soles of the feet.

လက္ခဏာပါးရှား, *v.* to be in straitened circumstances, လက္ခဏာပါးရှား သောကြောင့်၊ခေါ်သူမရှိဘူး။

လက္ခဏာသတ်ပုဏ္ဏား, *n.* a Brahmin who predicts a person's future, by examining the lines and marks on the palms of the hands.
လက်ချား, *n.* borax.
လက်ချားမြင်း, *n.* tincal, crude borax.
လက်ဒေါက်, *n.* the piney varnish tree.
လက်ထုတ်, *n.* a kind of tree producing a very white, smooth wood, used in making yokes and ခုံဘိနပ်များ, the *Holarrhena antidysenterica*. The bark and root of the လက်ထုတ်ကြီး tree have medicinal properties.
လက်ထုတ်သိမ်, *n.* the *Holarrhena codaga*.
လက်နက်, *n.* a weapon, လက်နက်ချင်းမျှမထူဘဲသာအောင်နိုင်မည်လဲခင်ဗျား။
လက်နက်ကိုင်, *n.* a soldier, အမှုထမ်းလက်နက်ကိုင်, လက်နက်ဖွဲ့; အလှော်ထမ်းလက်နက်ကိုင်, a volunteer.
လက်နက်စကြာ, *n.* any celestial or supernatural weapon; *see* စကြာ; လက်နက်စကြာသခင်, one of the titles of the King of Burma.
လက်နက်စုံ, *n.* a panoply; complete armor (armed *cap-a-pie*).
လက်နက်တိုက်, *n.* an arsenal.
လက်နက်နိုင်ငံ, *n.* a conquered kingdom.
လက်နက်ပြု, *v.* to use as a weapon.
လက်နက်ရိုး, *n.* the haft of a weapon.
လက်နက်သိမ်း, *v.* to deprive of arms, to disarm.
လက်ပံပင်, *n.* the cotton tree, *Bombax insigne.*
လက်ဖက်, *n.* the tea plant, the *Thea*.
လက်ဖက်အုပ်, *n.* a small eating stand (with a cover) for tea leaves.
လက်ဖက်အိုး, *n.* a teapot.
လက်ဖက်ချောင်း, *n.* a cylindrical case in which tea is kept, လက်ဖက်တွန်။
လက်ဖက်ခြောက်, *n.* the dried leaves of the tea plant.
လက်ဖက်စား, *v.* to eat လက်ဖက်, as two parties in a civil suit, after having come to an agreement (under Burmese rule).
လက်ဖက်တင်, *n.* a tea basket, in which tea is packed for market.
လက်ဖက်တွန်, *n.* a cylindrical case in which tea is kept, လက်ဖက်ချောင်း။
လက်ဖက်ထုပ်, *n.* a small package of pickled tea, such as accompanies an invitation to an entertainment. The receipt of such package is nowadays considered equivalent to a polite demand from the giver of a feast for a subscription; လက်ဖက်ထုပ်ကမ်း, လက်ဖက်ထုပ်ချ, လက်ဖက်ထုပ်ဌ, လက်ဖက်ထုပ်မျှ, လက်ဖက်ထုပ်ဝေ, to distribute such packages.
လက်ဖက်ပင်, *n.* the Burmese tea tree, the *Elæodendron orientale.*
လက်ဖက်ပွဲစား, *n.* a broker of pickled tea.
လက်ဖက်ရည်, *n.* an infusion or decoction of tea leaves.

လက်ဖက်ရည်အိုး, လက်ဖက်ရည်ကရား, *n.* a teapot.
လက်ဖက်ရည်ကျ, *v.* to be steeped, as tea.
လက်ဖက်ရည်ဇွန်း, *n.* a teaspoon.
လက်ဖက်ရည်ပုကန်, *n.* a teacup, လက်ဖက်ရည်ပုကန်လုံး။
လက်ဖက်ရည်ပုကန်ပြား, *n.* a saucer.
လက်ဖက်ရည်ဖျော်, *v.* to make tea.
လကွင်း, *see* လင်းကွင်း, *n.* a pair of shallow brass bowls played against each other.
လင်, *n.* a husband.
လင်ကုန်ကူး (*pron.* ဂုန်ကူး), *v.* to pass from one husband to another.
လင်ကိုယ်မယား, *n.* husband and wife by themselves alone.
လင်ကြီး, *n.* a woman's first husband (either deceased or divorced).
လင်ကွာမယားကွာမှု (*pron.* ဂွာမယားဂွာမှု), *n.* a divorce case.
လင်ခန်းမယားခန်း (*pron.* ဂန်းမယားဂန်း), *n.* the connubial state; လင်ခန်းမယားခန်းဖြတ်။
လင်ခိုးမ (*pron.* ဂိုးမ), *n.* a woman who commits adultery with another's husband (*a term of abuse*).
လင်ငယ်, *n.* an adulterer, လင်ခေါင်း။
လင်စုံရွေး (from စုံ, a test, and ရွေး, to select), *v.* to be very particular in the choice of a husband, hard to be pleased, လင်စုံရွေးသည် (*obsolescent*), လင်ရွေး။
လင်နှံမယားတက်, *n.* husband and wife, လင်နှံမယားတက်သွားမြင်သည့်သား, နှစ်ပါးစုံသွားမြင်သည့်သား။
လင်ခေါင် (*pron.* ဂေါင်) (from ခေါင်, to lay by for future use), *n.* an adulterer.
လင်ခေါင်ထား, *v.* to commit adultery against a husband, ဖောက်မထား။
လင်တရူး (from လင်, a husband, တ, to desire, and ရူး, to be crazy), *n.* *a term of reproach*, used of a woman who is anxious to get a husband, but cannot succeed; the green sickness, chlorosis.
လင်နေ, လင်သားနေ, *v.* to have a husband, လင်သားရ။
လင်ပါသား, *n.* a husband's son by a former wife, အထက်လင်ပါသား။
လင်ဘော်မဲ့, *v.* to be without a husband, husbandless.
လင်မယား, *n.* husband and wife, လင်မယားစုံလျှင်တပ်ပြီ။
လင်မှု, *n.* business or cares on the husband's account, လင်မှုတယ်ဆောင်ရွက်တတ်သည့်မိန်းမ။
လင်ဖြောင်, *n.* an adulterer; *v.* to commit adultery against a husband, လင်ဖြောင်ထား။
လင်ရှိမိန်းမ, *n.* a married woman.

lin-ba dho: (NNM 23.1.63)
လင်ပါသမီး: lin-ba dhami: step daughter NNM 23.1.63

လင်ဝတ်ငါးပါး, *n.* the five duties incumbent on a husband (toward his wife).
လင်သား, *an expletive for* လင်။
လင်သားနေ, *v.* to have a husband.
လင်သေမထားစား, *v.* to enjoy the property of a husband on his decease.
လင်္ကာ (*pron.* လင်ဂါ), *n.* poetry, ကဗျာ။
လင်္ကာချော, *v.* to be rhythmical, as poetry, စကားမပါလင်္ကာချော။
လင်္ကာစပ်, *v.* to write poetry, versify, စပ်ဆို, လင်္ကာဖွဲ့။
လင်္ကာစပ်နည်း, *n.* prosody.
လင်္ကာစီ, *v.* to compose poetry, လင်္ကာစီထုံး။
လင်္ကာဆရာ, *n.* a poet.
လင်္ကာရ (Pali အလင်္ကာရော), *a.* adorned, elegant, တန်ဆာဆင်။
လင်ကောင်, 1, လင်ကောင်ဗိုး, *n.* a screech owl, ဇီးကွက်။
လင်ကောင်, 2, *n.* a species of spurgewort.
လင်ကျော်, *n.* a kind of tree which may be referred to the genus *Cinnamomum.*
လင်ပန်း (*pron.* လင်ဗန်း), *n.* a tray, or any flat vessel made of metal ရွှေလင်ပန်း, ငွေလင်ပန်း, ကြေးလင်ပန်း။
လင့်, 1, *n.* a high raised frame, stage (such as is used for watching rice fields, လင့်စင်), scaffold; a *machan.*
လင့်စင်, *n.* same, လင့်စင်ဆောက်, လင့်စင်ထိုး။
လင့်, 2, *v.* to tarry, wait, wait for, ငံ့, ဆိုင်း; အခါလင့်, to pass, as time, မောင်ခင်းတွင်းသည်အတွက်၊အခါလင့်သွားပြီ. *Der.* ကြန့်လင့်။
လင့်, 3, *verb. affix, imperative, in a negative sense,* နှင့် (*more elegant than* နှင့်); prior past or prior future; *euphonic,* as in the phrase နာလင့်ကုန်, listen ye.
လင့်ကစား, *verb. affix, continuative, equivalent to* သော်လည်း; ဆုံးမပဲ့ပြင်သင်လင့်ကစား (*not used in colloq.*).
လင်း, *v.* to be light; hence အလင်း။
လင်းအားကြီး, *v.* to be near dawn; to break, as the day.
လင်းကြက်ဆော်, လင်းကြက်တွန်, *v.* to crow, as a cock at break of day.
လင်းချင်း, *v.* to be enlightened; particularly applicable to the mind; to render (or to be) lucid and intelligible, as language, ခင်ဘျားလင်းချင်းအောင်ပြောပါ, speak, sir, please, so as to make your language intelligible.
လင်းတင်းတင်း, *a.* or *adv.* light, a little light, လင်းတင်းတင်းနှင့်ဆိပ်လှိုမပျော်နိုင်။
လင်းပါး, *v.* to render lucid, လင်းချင်း, ကျွန်တော်ပြောသည့်စကားရှင်းလင်းပြီ၊လင်းပါးရန်မရှိပါ။

လင်းလု, လင်းလုလင်းချင်, *v.* to be near dawn. လင်းခါနီးပြီ၊ထကြစို့, လင်းလုလင်းချင်ရှိပြီ, လင်းလုလင်းချင်ရှိမှအိပ်ပျော်သည်။

†လင်းကွင်း, *n.* a pair of shallow brass bowls played against each other; *larger than* ခွက်ခွင်း, and သံလွင်။

လင်းဆွဲ, *n.* a large species of bat; the flying fox.

လင်းတ (*freq. pron* လဒ), *n.* a vulture; ရွှေလင်းတ, an eagle; လင်းတ ယောက်ငှက်ထိုင်းလှသည်။

လင်းတဂို, *n.* the slope of an elephant's rump; the membranes on the inner part of an untanned hide; a disease of horses.

လင်းထပါးရှည် (*pron.* ရှီ), *n.* a kind of plant.

လင်းနို့, *n* the common bat; လင်းနို့ချေး, bat guano.

လင်းဝင်, *n.* a kind of net for catching fish. It has fine meshes, and four corners which are kept stretched apart in a horizontal position while it is in use.

လင်းယက်လက်သွဲ့, *n.* a kind of net for catching fish. It has fine meshes and is about twelve feet in length, having a bamboo at either end, while one side is attached in its entire length to the side of a boat so that it can be lifted up like a shutter.

လင်းပိုင် (*freq. pron* လပိုင်), *n.* a porpoise. Burmese fishermen consider it unlucky to molest a porpoise. /la bain-zi/ used as medicine

လင်းပြီးဆွဲ, *n.* a kind of bird, small and dark in color, and said to be capable of being taught to speak.

လင်းမြွေ, *n.* the rat snake.

လင်းလည် (*pron.* လြီ), *n.* a sail (*obs.*).

လင်းလည်တိုင်, *n.* a mast, ရွက်တိုင်။

လင်းယုန်, *n.* a species of hawk.

လင်းရှည့် (*pron.* ရှဉ့်), *n.* the bicolored squirrel, *Sciurus bicolor*.

လင်းပြုး, *n.* a kind of black, spouting fish.

လင်းလေ, *n.* a kind of grass.

လင်းလေး, *n.* a common bow; *comp.* ဒူးလေး, and လောက်လေး။

လင်းလွန်း, *n.* a kind of tree, the *Buchanania latifolia*.

လင်းလျှပ်, 1, *n.* mirage, တံလျှပ်; *adv.* glitteringly, as clothes.

လင်းလျှပ်, 2, *n.* one kind of scarecrow, ငှက်ခြောက်တမျိုး။

လင်းဝက်, *n.* the night heron.

လင်းသက်, *n.* a species of squirrel nearly as large as a cat. It is deep black on the back and whitish below, လင်းရှဉ့်။

လင်းလေ, *n.* the sweet flag, cultivated for its medicinal properties.

ဝတ်လစ်ဝလစ် ၄.ပ.ဝတ်– ၉၄၇

လစ်, *v.* to be a little open; *less than* ဟ; to be neglected, left undone. *Der.* သတိလစ်, စကားလစ်, လှစ်။

လစ်လပ်, *v.* to be vacant, နေရာလစ်လပ်; *see* အသားလပ်။

လစ်လပ်ပေါ့လျော့ (*pron.* ပေါ့ယော့), *v.* to be carelessly lax, or perfunctory, in the performance of any work or duty.

လစ်ဟင်း, *v.* same as လစ်; ခင်ဗျားမလာသဖြင့်ယနေ့အလုပ်လစ်ဟင်းသည်, owing to your not coming to-day, the work is left undone.

†လစ်လစ်, တလစ်လစ်, *a.* or *adv.* fluttering, vibrating, waving, as a flag in the breeze, အလံတလစ်လစ်နှင့်စစ်တက်လာသည်, အလံတလစ်လစ်နှင့်အသော်ရပ်သွားသည်; also applied to the action of a serpent in frequently thrusting out his tongue, မြွေလျှာတလစ်လစ်ထုတ်သည်။

လဇ္ဇာ (Pali), *n.* modesty, shame, လဇ္ဇာပူဇ္ဇိုလ်, လဇ္ဇာရဟန်း။

လည်, 1 (*usually pron.* လယ်), *n.* the neck, လည်ပင်း။

လည်ကပ် (*pron.* လယ်ဂပ်), *n.* an ornamental collar for the neck.

လည်ကုပ် (*pron.* လယ်ဂုပ်), *n.* the nape of the neck.

လည်ကြောစ, *n.* the carotid artery.

လည်ကြောင်း, *see* လည်ချောင်း, *n.* the throat, including the gullet and windpipe.

လည်ကွင်း, *n.* a ring or collar of metal for the neck.

လည်ချောင်း, *n.* the throat, including the gullet and windpipe; လည်ချောင်းသံ, a guttural sound.

လည်ချိုင့် (*pron.* လယ်ကျိုင့်), *n.* the hollow on each side of the neck just above the clavicle or collar bone.

လည်ခွံ, *n.* the collar of a garment, အင်္ကျီလည်ခွံ။

လည်စည်း, *n.* a cravat, neckcloth, necktie, လည်စည်းပဝါ, လည်ပတ်ပဝါ။

လည်စေ့ (*pron.* လယ်ဇည့်,) *n.* the projection formed by the thyroid cartilage in the neck, Adam's apple; (လည်)စေ့ဆုပ်စကား, irrefutable language, *lit.* clutch-throat language, (လည်) စေ့ဆုပ်စကားပြောသည် (*pron.* ဇိရုပ်).

လည်ဆံ (*pron.* လယ်ဇံ), *n.* the mane of a horse, လည်ဆံမွေး။

လည်ဆံထိုး, *v.* to hog the mane of a horse, မြင်းလည်ဆံထိုး။

လည်ဆွဲ (*pron.* လယ်ဇွဲ), *n.* a necklace, လည်ဆွဲတန်ဆာ, ဘယက်။

လည်ဆွဲကြိုး, *n.* a halter.

လည်ဆွဲချ, *v.* to suspend by the neck; ကြိုးဆွဲချသေ, ဆွဲကြိုးချသေ, to commit suicide by hanging; ကြိုးဆွဲချသတ်, ဆွဲကြိုးချသတ်, to kill by hanging.

လည်ဆွဲချတိုင်, *n.* a gallows, စက်တိုင်, ကြိုးဆွဲတိုင်။

လည်ညှပ်တိုင်, *n.* the two short posts supporting a တံခွန်တိုင် at its base.

လည်တံ (*pron.* လယ်ဒံ), *n.* the neck, လည်ပင်း, လည်တံထို, လည်တံရှည်; most

commonly used with reference to horses, buffaloes, and bullocks.

လည်တိုင် (*pron.* လယ်ဒိုင်), *n.* the neck, ဇက်တိုင်။

လည်ထိတ် (*pron.* လယ်ဒိတ်), *n.* a poke; *comp.* ထထ်ထိတ်။

လည်ပင်း (*pron.* လယ်ဗင်း), *n.* the neck.

လည်ပင်းကြီးသောအနာ, *n.* the bronchocele, goitre, လည်ပင်းကြီးနာ။

လည်ပင်းစည်း, *n.* a comforter.

လည်ပတ်, *n.* a collar, or anything tied around the neck, လည်ပတ်ချည်, ခွေးနှင့်လည်ပတ်ကြိုးထည့်, to fasten a cord on a dog's neck.

လည်ပတ်ကွင်း, *n.* a collar for the neck.

လည်မို (*pron.* လမို *and commonly written* လမို့, from မို့, to be thrown in or upon), *n.* the hump between a bullock's shoulders, နွားလမို့. *Der.* ဖွားလမို့။

လည်ချည်း (*pron.* လယ်ချည်း), *n.* the dewlap.

လည်ဆောင်, *n.* the part of a graduated roof which intervenes between an upper and lower roof, လည်ဆောင်ဖိမ်, လည်ဆောင်ကျောင်း။

လည်မည်း, or ဓဲ, *n.* a small tribe of Karens north-east of Toungoo, so called because of the black bands they wear around the neck.

လည်မျို, *n.* the swallow, upper part of the gullet, ရေမျို။

လည်ဆွဲတန်ဆာ, *n.* a necklace, လည်ဆွဲတန်ဆာဆင်သည်, နဂါးလူရောင်ဖန်ဆင်းသည့်အခါ၊လည်ဆွဲတန်ဆာဝတ်ဆင်တတ်သည်။

လည်ရှုတ်, *v.* to lay the necks together, as two animals or birds, in play or combat, ငှက်ဖောင်နှင့်မိုသည်လည်ရှုတ်ကြသည်; to reply, as a defendant, either himself or by counsel, in court, ဆင်ခြေလည်ရှုတ်, ရှေ့နေနှစ်ဦးထို့ဆင်ခြေလည်ရှုတ်ကြသည်။

လည်သီး, *n.* the part of a graduated roof which intervenes between an upper and lower roof, လည်ဆောင်။

လည်, 2 (*usually pron.* လယ်), *v.* to revolve, turn around (itself); to go about, to ramble, roam, wander, ပတ်, လှည့်, ကျွန်တော်သားအကြီးတနေ့ထိုးထသွားမှလှပ်ပါမြို့ထဲမှာလည်နေသည်; ဈက်မိလည်ထို့ရှေ့ကိုမရောက်၊ တောထဲ၌ဖိစ်၍နေရပါသည်; to swing with the tide, as a ship or boat, သင်္ဘောဦးလည်, လှေဦးလည်, ရေတက်ထို့သင်္ဘောလည်သည်။

လည်ဝတ်, *v.* same as လည်။

လည်, 3, *v.* to understand (*obs.*). *Der.* ကျွင်လည်, နားလည်။

လည်သည်း (*pron.* လယ်ထဲ), *n.* an assistant in a community or society, သည်လုင်ပါထို့လည်သည်းကြီးပါ၊အကြောင်းရှိလျှင်အလွှန်အားကိုးနိုင်သည်၊

လည့် (*usually pron.* ထဲ or ထွဲ), *verb. affix, imperative*; *see Gram. sec.*111; တတ်လည့်, လှေပေါ်ကိုတက်လည့်, ပေးလည့်, ယူလည့်, လာလည့်; *in composition often written* လှည့်။

ညက် - 1 light (of skin color) B

လက်တလော အဖိုးအစု (Thant [illegible] 74)

လည်း, 1, *see* လဲ, *v.* to fall from an erect posture; to lie down, recline.
လည်း, 2, *adv.* also; when this word occurs twice in a sentence, the first one is equivalent to "either" and the second to "or," *e.g.*, သူတို့ ခဲနှင့်လှုပ်လည်းပစ်လိမ့်မည်၊တုတ်နှင့်လှုပ်လည်းရိုက်လိမ့်မည်, they will either throw stones at him or beat him with sticks.
လည်းကောင်း (*often pron.* လဂေါင်း), *commonly written* ၎င်း, or ၎, *conj.* both and, and also; repeated at the close of successive clauses; *pron. a.* this, this same, ၎င်းသေတ္တာ, this same box, or that same box; these or those same, ၎င်းလူကလေးတို့သည်, these or those same boys; ditto, ၎င်းနည်း။
လည်းကောင်းနည်း, *pron. a.* ditto, the same; *adv.* besides this, moreover.
လည်းကောင်းဖြင့်, *adv.* besides this, moreover.
လတ်, 1, *v.* to be fresh, new, not stale, not old, တင်းသီးတင်းရွက်လတ်သည်; new, အဝတ်ပုဆိုးလတ်သည်; မပုပ်မသိုးလတ်လတ်ဘဲရှိသည်။
လတ်ဆတ်, လတ်လော, *v.* same, *but seldom used except in an adverbial form,* ကြက်ဥဆယ်ငါးလုံးလောက်လတ်လတ်ဆတ်ဆတ်ရှာပေးပါ, သည်လူသည်ထမင်း သွားသည်မှာမကြာသေးပါ၊ ခြေရာလတ်လတ်လောလောဘဲရှိပါသေးသည်, ဝန်း ပင်မညှိုးမနွမ်းလတ်လတ်လောလောဘဲရှိပါသေးသည်။
လတ်, 2, *v.* to be middling (*obs.*). *Der.* အလတ်။
လတ်, 3, *not used singly.*
လတ်လတ်, *adv.* suddenly, expeditiously, ချက်ခြင်း, လတ်လတ်တိုးပြီးသည်။
လတ်လတ်ဆတ်ဆတ်, *adv.* suddenly and unexpectedly, လတ်လတ်ဆတ်ဆတ် သေသွားသည်။
လတ်လော, *v.* to be quick, sudden; *but used only in an adverbial form,* as လတ်လတ်လောလော, လတ်တလောလော, လတ်တလောချင်း, quickly, suddenly, လတ်တလောချင်းအကြံအစည်ရသည်, လတ်တလောချင်းပြီးသည်။
လတ်, 4, *verb. affix, euphonic; see Gram. sec.* 118.
လတ္တံ့ (from လတ်, and အံ့), *verb. affix,* shall, will; *freq. combined with* ဆဲ, ရောက်ဆဲရောက်လတ္တံ့; ငါတို့ကိုပြည်သို့ခေါ်လတ္တံ့။
လတာ, *n.* a spit of mud projecting into a tideway.
လတာပြင် (*pron.* ဗြင်), *n.* same as လတာ။
လန်, *v.* to be turned back, thrown back, အသားလန်, နားရွက်လန်, နှုတ် ခမ်းလန်, သင်္ဘောဦးလန်. *Der.* လှန်။
လန်ဗိ (*pron.* ဗိ), *n.* a weight used in the palace and in high officials' houses to keep down the corners of mats; a paper weight.
လန့်, *v.* to be startled, frightened, ထိတ်; to shy, as a horse, ခင်ဘျား မြင်းတယ်လန့်တတ်သည်. *Der.* လှန့်။
လန့်ကြား, *v.* same; *used chiefly in an adverbial form.*

လန့်ကြောက်, *v.* to be frightened, ကြောက်လန့်, မကောင်းမှုမှာလန့်ကြောက်ခြင်းမရှိ၊အလွန်မိမ်းကားရက်စက်သည့်လူ။
လန့်ဖျပ်, *v.* same as လန့်, တစ္ဆေမှတ်ထို့ကျွန်မအင်မတန်လန့်ဖျပ်သွားသည်, thinking it was a ghost, I was very much startled; အိပ်လူးမီးထို့ကျွန်တော်လန့်နိုးပါသည်, as I had the nightmare, I was startled and awoke.
လန်း, *v.* to be fresh, verdant, ပန်းပင်များကိုရေလောင်းထို့အဝိုကြီးလန်းသောသည်, not faded, not withered, လတ်, နံနက်ကပွင့်သောသည့်ပန်းခဲ့ခြင်းမနွမ်း၊ညနေထိုင်အောင်လန်းပါသေးသည်; to be fresh in countenance from health or joy, မျက်နှာလန်း, ယနေ့သူမဖော့မျက်နှာတော်တော်လန်းပြီ; to be joyful, စိတ်လန်း, ရွှင်လန်း။
လပ်, 1 (Pali လာဘ), *n.* anything obtained by gift, a present, gift, လက်ဆောင်; gains, receipts; လပ်စားမှု, a bribery case; fortune, chance, luck; a word much used by fortune tellers, traders, fishermen and shikaris; "getting, acquisition, obtaining, taking, gain, receipts." *Childers.*
လပ်ကောင်း, *v.* to be fortunate, lucky, လပ်ကောင်းထို့အစည်းများရွာရသည်။
လပ်ပုပ်, *v.* to be unfortunate, unlucky, သည်လူတယောက်ပါသည့်အတွက်လပ်ပုပ်သည်။
လပ်ရှင်, လပ်ရွှင်, *v.* to have presents in abundance, သည်မြို့သို့ရောက်မှတလ်လပ်ရွှင်သည်။
လပ်လာဘ, လပ်သပ်, လပ်သပ်ပကာ, *n.* same as လပ်။
လပ်, 2, *n.* a quotient, စားခြံရသောလပ်။
လပ်, 3, *n.* *an astrological term*; *used with* စုတ်။
လပ်, 4, *v.* to be uncovered; to be empty, vacant, disengaged, ခင်ဗျား၏အိမ်မှာအခန်းများလပ်သလား, ကျွန်တော်အလုပ်မရှိလပ်နေပါသည်။
လပ်ခန်း, *n.* a spare room for company, a guest chamber.
လပ်လျား, လပ်လွတ်, *v.* to be empty, vacant, အောင်မကျ၊ပြောက်မကျ၊လပ်လျားလျားနေသည်, as a person without a situation.
လမို့, *see* လည်မို့, *n.* the hump between a bullock's shoulders.
လမျော် (ပင်), *n.* a kind of tree.
လမ်း, *n.* a path, road, street; hence, ဖြတ်လမ်း, a crossroad extended beyond a crossing; ဖြတ်လမ်း, a short cut; *comp.* ခရီး; လမ်းပန်းကိစ္စ။
လမ်းကူး (*pron.* ဂူး), *n.* a crossroad, leading from one road to another. လမ်းကူးလမ်းဆုံ။
လမ်းကူးကြွက်, *n.* a rat that crosses the road; used figuratively of those who, like such a rat, foolishly risk their lives.
လမ်းကြု, *v.* to be in the way, so as to impede another's progress; to be a locality which is situated *en route* to some place to which

one may wish to go, ရန်ကုန်မြို့သို့သွားသည့်အခါမရောင်မြို့လမ်းကျသည်နှင့်၊သင်္ဘောဆိုက်လျှင်ခဏလေးမျှ၊ဆင်းဝင်ရဦးမည်။

လမ်းကြား (*pron.* ဂြား), *n.* a lane.

လမ်းကြောင်း, *n.* a path, road, လမ်းကြောင်းမထင်မရှားရှိသည်။

လမ်းခင်း, *v.* to metal a road.

လမ်းခရီး, *n.* a path, road; way, distance.

လမ်းစရိတ် (*pron.* ဇရိတ်), *n.* traveling expenses.

လမ်းဆစ်, *v.* to be dangerous, as a road infested with robbers or wild beasts.

လမ်းဆီး, *v.* to bar the road, as in marriage celebrations.

လမ်းဆုံ, *n.* a confluence of roads.

လမ်းတစ်ဝက်, *n.* the half of a journey.

လမ်းတာ (*pron.* ဒါ), *n.* way, distance, as ခရီးလမ်းတာဝေးသည်။

လမ်းတွင်, *v.* to be much traveled, လမ်းဖုံ။

လမ်းထောက် (*pron.* ဒေါက်), *n.* a stage, resting place, စားခန်းထောက်။

လမ်းထိုးသွား, *v.* to trot, as a horse, သည်မြင်းလမ်းထိုးကောင်းသည်, အသွားကျကောင်းသည်။

လမ်းထွင်, လမ်းဖောက်, *v.* to make a new road.

လမ်းပန်း, *n.* a path, road, လမ်းပန်းကြီးသာယာသည်။

လမ်းပေါက် (*pron.* ဗောက်), *n.* the entrance of a road, လမ်းပေါက်လမ်းဝ; *v.* to be passable, as a road; လမ်းမပေါက်, to be impassable, as a road, ထားပြထူလွန်းလို့၊လမ်းမပေါက်ပါ။

လမ်းပြ (*pron.* ဗြ), *n.* a guide; *v.* to show the way.

လမ်းပြမှတ်တိုင်, *n.* a guidepost.

လမ်းပြင်, *v.* to repair a road.

လမ်းပြင်မီးရထား, *n.* a steam roller.

လမ်းပြည်တန်ဆာ, *n.* a streetwalker.

လမ်းပွဲစား (*pron.* ဗွဲဇား), *n.* one who goes about assisting buyers and bringing custom to sellers, a solicitor of custom.

လမ်းဖယ်, *v.* to give way when meeting another in the road.

လမ်းဖောက်, *v.* to make a road.

လမ်းမ, *n.* a main road, highway.

လမ်းမြောင် (from မြောင်, to be long and narrow), *n.* a narrow road, a defile.

လမ်းမြွာ, *n.* a road that branches off from another, လမ်းဆုံလမ်းမြွာများရှိသယ်လမ်းသွားရမည်မှန်းမသိ။

လမ်းမှား, *v.* to go out of the way, to miss the road, လမ်းလွဲ။

လမ်းလျှောက်, *v.* to take a walk, အလည်သွား။

လမ်းလုပ်, *v.* to make or repair a road; to work on a road.

လမ်းလေးခွ (*pron.* ဂွ), *n.* four corners, the crossing of two roads, မိမိဥစ္စာမှန်ကြောင်းကိုလမ်းလေးခွမှာထွက်၍ကျမ်းသစ္စာပြုရသည်။
လမ်းလွဲ, *v.* to go out of the way, to miss the road, လမ်းမှား, မိုးဆီးချုပ်သည်နှင့်လမ်းလွဲသွားသည်။
လမ်းလွှဲ, *v.* to turn aside to let another pass, to give the road, လမ်းဖယ်။
လမ်းဝ, *n.* the entrance of a road, လမ်းပေါက်။
လမ်းသွယ်, *n.* a branch road.
လမုတ် (ပင်), *n.* a kind of tree bearing a curious, hard, offensive fruit.
လမယ်, *n.* a measure of capacity equal to one half of a စလယ်, လက်ဖက်နှစ်သွယ်တလမယ်, လက်ဖက်လေးသွယ်တစလယ်။
လမ်းသေး (ပင်), *n.* the garland flower.
လမု, *n.* a kind of tree, the sour *Sonneratia.* This tree grows in great profusion in tidal creeks.
လမောင်း, *see* နှာမောင်း, *n.* the probosis or trunk of an elephant.
လမိုင်း, *n.* crown predial slaves, cultivators of the king's ground, လမိုင်းအမှုထမ်း, လမိုင်းဝန်, လမိုင်းသား. The original inhabitants of the town of Yandoon, are said to have belonged to this class.
လမိုင်းရှင်မ, *n.* a နတ်သမီး (နတ်ကတော်) or goddess, patroness of boatmen and cultivators, လမိုင်းရှင်မတင်သည်။
လမွတ်, *n.* the horse mango.
လယ်, *n.* a rice field so constructed as to be irrigated, လယ်ခင်း. In U.B. cultivators name their rice fields, *e.g.*, အောင်မ, ငပြည်, ကြွယ်ပုံကြီး; မြစ်ချောင်းရေဝင်လယ်, rice fields worked when rivers and creeks overflow.
လယ်ကန်သင်း (*pron.* ကသင်း), *n.* a ridge of earth in a rice field, raised to prevent the escape of water.
လယ်ကော, *n.* a rice field situated on high ground.
လယ်ကျွတ်, *n.* a field of rice which has been worked; လယ်ရိုင်း, one which has not been worked.
လယ်ကျင်း, *n.* an area of land cleared for paddy cultivation, လယ်ကွင်း, လယ်မြေ။
လယ်ကွက်, လယ်ခွက်, *n.* a single compartment of a rice field.
လယ်ကြွက်, *n.* a field mouse.
လယ်ခရု, *n.* a species of apple shell, *Ampullaria globosa*, ခရုထားကြီး။
လယ်ချိန်, *n.* the time for working the rice fields, လယ်ချိန်လယ်ခါ။
လယ်ဂဏန်း, *n.* a fresh-water crab; *see* လယ်ပုစွန်။
လယ်စပါး, *n.* the payment of revenue in kind, in lieu of money.
လယ်စပါးလယ်ခွန်, *n.* land revenue.
လယ်တော, *n.* a rice field.

လယ်တီ, *n.* a field cultivated for the first time.
လယ်ထော, *n.* rice fields generally; a collection of rice fields.
လယ်ထောက်ခ, *n.* the share received by the owner of a rice field, from the cultivator who pays taxes on it in the owner's name.
လယ်ထောက်ချ, *v.* to make such an arrangement for the cultivation of one's rice field.
လယ်ထွန်, *v.* to harrow; to plough; လယ်ထွန်မင်္ဂလာပွဲတော်မှုသည်, to perform the ploughing ceremony, as the Kings of Burma formerly did in the month of Waso.
လယ်ပုစွန်, *n.* a fresh-water crab, လယ်ဂဏန်း။
လယ်ပုစွန်လုံး, *n.* a field crab.
လယ်ပျက်, *n.* a rice field on which the crops have failed; လယ်ပျက်စာရင်း, land revenue remission list.
လယ်ပြင် (*pron.* ဗြင်), *n.* an extensive rice field, or an expanse of rice fields.
လယ်မိသား, *n.* a term applied to a rice field and its nursery (ပျိုးခင်း) collectively. The nursery is called the သား, and မိ is applied to the rice field.
လယ်မြေ, *n.* ground suitable for cultivating rice; လယ်မြေခွန်, paddy land tax.
လယ်ယာ, *n. see the parts*; လယ်ယာချောင်းမြောင်း, လယ်ယာမိုးဃ်းမြေ။
လယ်ယာဌာနချုပ်, *n.* the Director of the Department of Land Records and Agriculture.
လယ်ရှင်, *n.* the owner of a rice field.
လယ်လုပ်, *v.* to cultivate a rice field.
လယ်ဝန်, *n.* the Superintendent of Land Records.
လယ်သည်, *n.* a cultivator of rice.
လယ်သမား, *n.* a cultivator, တောင်သူလယ်လုပ်။
†လယ်ခြား (ငှက်), *n.* a species of stonechat.
လယ်မိတောက်, *n.* the *Pontedera vaginalis.*
လဟာ, *n.* an extensive plain, campaign; an open, vacant space; an expanse, အထက်လဟာ, အောက်လဟာ, ကောင်းကင်လဟာ, ပင်လယ်လဟာ။
လဟာပြင်, *n.* same as လဟာ။
လဟု (Pali), *a.* light, not heavy.
လဟုဘဏ် (from ဘဏ္ဍာ), *n.* the lighter and less important utensils of a priest; *comp.* ဂရုဘဏ်။
လဟုသံ, *n.* the light accent, အောက်မြစ်။
လဃိုလဟာ, *n.* a name given in Arakan to the hoolock gibbon, *Hylobates hoolock.*

ထိ, 1, *v.* to measure by the arms extended, သည်ကြိုးဘယ်လောက်ရှည်သည်ကိုထိစမ်းပါ. *Der.* အထိ။

ထိတာ (*pron.* ထိဒါ), *n.* the length of the arms extended, ယရုပြိုင်သည့်မြင်းပွဲမှာထိတာငါးရာစီပြိုင်ကြသည်။

ထိ, 2, *v.* to tether, ထိထား။

ထိကြိုး, *n.* a tether, ချည်ကြိုး, မြင်းကိုမြက်ပေါ်သည့်နေရာမှာထိကြိုးနှင့်ထားလိုက်ပါ။

ထိစားထား (*pron.* ဇား), *v.* to tether; *fig.*, applied to persons, as to give them "plenty of rope," with a view to a reprisal, or to cause their discomfiture, သည်လူကိုနေနှင့်ပါစေဦး၊ထိစားထားသည်။ အချက်ကျလျှင်နာနာစီရင်မည်; to let one take his own way; နွားကိုထိစားထားသည်။

လာ, *v.* to come; to reach in excellence or degree, to equal, ပညာအရာမှာကျွန်တော်သူလောက်မလော်နိုင်ပါ; to be contained in a writing, ပါ; to come to pass, အရင်ကအလွန်ဆင်းရဲပါသည်၊ယခုမှာဆူပြီးချမ်းလာပြီ; *sometimes becomes* လှာ, *when used as a verb. aux. in combination with* ရောက်, *or when denoting an unexpected or improbable event*; ယခုမှရောက်လှာပေတော့သည်။

လား, 1, *n.* a mule, လားကောင်။

လား, 2, *v.* to proceed from the starting place to some boundary; a word much used in registering the boundaries of rice fields, gardens, etc., ထရုမြေကွက်ဝယ်သည်မှာ၊ အရှေ့ကိုလားသော်ညောင်ပင်ကြီး၊ အနောက်ကိုလားသော်မန်ကျည်းပင်ကြီး။ တောင်ကိုလားသော်ကန်ပေါင်မှူးထိ၊ မြောက်ကိုလားသော်ထမင်းမထိ; to pass to another state of existence; usually with reference to passing to the abode of the nats, နတ်ပြည်သို့လားသည်; to pass to one of the four states of punishment, အပါယ်သို့လားသည်; to evacuate the intestines, as a Buddh, ဝမ်းတော်လား. This word is still used in colloquial, in parts of Arakan, in lieu of သွား, စစ်တွေမြို့သို့လားရအောင်အခွင့်ပန်သည်။

လားမြင်းလောင်း, *v.* to bet on a single heat in a horse or boat race, ယရုပြိုင်သည့်လှေပွဲမှာချုတ်လားမရှိလားမြင်းလောင်းကြစို့, let us bet without having a deciding heat, on a single heat in the present boat race.

လားပုပ်, *n.* the heat in a race which has been declared void.

လားပုပ်ထား, *v.* to declare a heat void, သည်လားအမြင်းအနိုင်ရှုံးထူသောကြောင့်လားပုပ်ထားကြစို့။

လား, 3, *affix, interrogative, see Gram. sec.* 110; ခင်ဗျားငွေစပါသလား; လား *is usually preceded by* သည်, *elided to* သ, *but not always*, ဝမြင်လား, ခြောလား (*Colloq.*).

လား, 4, *int.* Come! လား၊စားကြစို့, Come! let us eat; လား is usually placed at the end of a sentence, စားကြစို့၊လား။

လားလား, 1, *int. of threatening*, လားလားလောင်ါတယ်လုပ်မိရေ့မည်, လား လားလေ၊သည်လူကိုငါတယ်ရိုက်ကရေ့မည် (*Colloq.*).
လားလား, 2, *adv. intensive before a negative*, as လားလားမပြော, he says nothing at all.
လားလေ, *verb. affix, see* လေ, နေပြီလားလေ, ရှိပြီလားလေ, သွားပြီလားလေ။
လိ, *verb. formative*; the terminations ခန့်, and လိ are of similar import with the termination ထွယ်, but are used in a bad sense only, သည်လူ ဖြစ်ရခြင်းကြောင့်ရှုန်းထွယ်စလိဖြစ်သည်, သည်အလောင်းပုပ်ဖြစ်ရသည်နှင့်ရွံရှာ ထွယ်စလိဖြစ်သည်; *see Gram. sec.* 125.
လိလိ, same; occasionally used in a good sense, ဆုံထွယ်လိလိငြိမ်သည်; ရွံရှာထွယ်လိလိ; ခင်ဗျားပြောသည့်စကားထုတ်စလိလိရှိပါသည်။
†လိက္ခာရှ, *n.* a particle of dust which falls from a palm leaf when writing with a style, equal to thirty-six ရထားရေထုရှ, ထည့်စုံချုး, ထ ည်စား။
လိက္ခိတသက်သေ, *n.* a witness who attests the truth of a writing, or of a copy of a record, etc.
လိင်, *n.* the private parts whether male or female, ဗဒ်ိါဓာတ်။
လိင်ဥ, *n.* the scrotum, ကပ်ပယ်အိတ်။
လိင်ထိုက်ခေါ်, *v.* to classify according to sex.
လိတ္တာ, *n.* a minute, the sixtieth part of a degree (ဓဿိ).
လိပ်, 1, *n.* the title of a book or writing, သည်စာအုပ်အမည်သိရအောင်၊ လိပ်ကိုဘတ်လိုက်စမ်းပါ; a direction or address inscribed on a letter, or on goods; any label; *see* လမ္မည်း။
လိပ်စာ, *n.* same as လိပ်။
လိပ်တပ်, *v.* to inscribe the title of a book or writing on its back.
လိပ်ထိုး, *v.* same; to address a letter.
လိပ်, 2, *n.* a tortoise, turtle; the constellation Orion. The Burmese call the great turtle လိပ်ကလေး (or ပှင်သာ), and the small kind လိပ်ကြီး, because the latter lays larger eggs than the former. လိပ်ထို ရင်ပတ်အောက်သို့ထက်သည်, a saying applied to inordinately selfish or grasping persons.
လိပ်ဥ, *n.* a turtle's egg.
လိပ်ကန္တာ, လိပ်ကုန်း (တုန်းလိပ်), လိပ်ခွေး, လိပ်ဆောက် (ဆောတ်လိပ်), လိပ် ဓင်းရော, *n.* varieties of the tortoise.
လိပ်ကျောက်, *n.* a species of skate, ကျောက်တံခွန်; လိပ်ကျောက်ထိုး, to sting, as the skate.
လိပ်ကျောက်ခွန်, *n.* a variety of the skate.
လိပ်ကျောက်ဆူး, *n.* the sting of the skate.

လိပ်ကြည်, *n.* the soft tortoise.
လိပ်ခုံး, *a.* and *adv.* arched, as a roof, or convex, as a bridge or road, လိပ်ခုံးအောင်သည်, လိပ်ခုံးမိုးသည်။
လိပ်ခေါင်း, *n.* turtle's head; the protruding bowel, as in obstinate cases of chronic dysentery, တူလာသလိပ်ခေါင်းထွက်။
လိပ်ခေါင်းထွက်နာ, *n.* piles (*Med.*), မြင်းသရိုက်။
လိပ်ခေါင်းနီ, *n.* the red-headed tortoise.
လိပ်ခွံ, *n.* the upper shell of a turtle, used to dip oil, etc.
လိပ်နံ့, *n.* a tortoise shell.
လိပ်ငိုဖွတ်ငို, *v.* to weep in the manner of tortoises and water lizards, *i.e.*, "crocodile tears."
လိပ်ဆောက်, *n.* a species of terrapin or marsh tortoise.
လိပ်ထတ်, *v.* to resort to a sandbank in pairing time, as a turtle.
လိပ်တိုက် (တိုက်လိပ်), လိပ်ပုတ်, *n.* species of the tortoise.
လိပ်ပြင်ဝန်း, *n.* the sea tortoise or turtle.
လိပ်သည်းကျောက် (*pron.* သဲကျောက်), *n.* flint.
လိပ်သောင်, *n.* a turtle bank.
လိပ်သောင်ခွန်, *n.* a turtle bank tax.
လိပ်သောင်သူကြီး, *n.* a turtle bank lessee.
လိပ်, 3, *v.* to roll up, သည့်အထည်မတောင်းနှမ်းအောင်အဝတ်နှင့်လိပ်ထားပါ; to curl, ဆံပင်လိပ်သည်; to be turned, as the edge of a *da* or tool, ထားသွားလိပ်ပြီ။
လိပ်ဆငွေ (ဝင်) *n.* a species of nettle, လိပ်ဆငွေဆူး။
လိပ်ပြာ, *n.* a butterfly; the spirit of composure, sometimes spoken of as a kind of fairy or spirit attached to a person from birth (131).
လိပ်ပြာကပ်, *v.* to conform to or harmonize with; in some instances similar to ထန်တူ, ထန်ရ။
လိပ်ပြာကြီး, 1, *n.* the atlas moth.
လိပ်ပြာကြီး, 2, လိပ်ပြာငယ်, *n.* names given by the Burmese to the Bghai tribes of Karens, according to the localities which they occupy.
လိပ်ပြာခေါ်, *v.* to call back a လိပ်ပြာ which has separated from a person, စုန်းလိပ်ပြာခေါ်, နတ်လိပ်ပြာခေါ်။
လိပ်ပြာခွဲ, *v.* to separate the *leikpyas* of two persons supposed to be united, as of an infant and its deceased mother.
လိပ်ပြာတောင်, *n.* a hinge.
လိပ်ပြာဖြူ, *n.* a white butterfly, of the same tribe as the common garden butterflies of England, *Pierides*.
လိပ်ပြာလန့်, *v.* to be frightened, as the လိပ်ပြာ so as to make the person

ill; some suppose it to be a derangement of the nervous system, လိပ်ပြာစင်, တခြေခြောက်ထို့လိပ်ပြာလန့်သွားသည်, or စင်သွားသည်။
လိပ်ပြာဝင်, *v.* to enter, as the လိပ်ပြာ when it returns to the person to whom it belongs, သေမြီးသည့်နောက်မှလိပ်ပြာဝင်ထို့ပြန်ရှင်သည်။
လိပ်ပြာဝါ, *n.* a yellow butterfly, the *Pontia*; either identical with the common cabbage butterfly, or nearly related to it.
လိပ်ပြာသန့်, *v.* to be composed, tranquil in mind; လိပ်ပြာမသန့်, to be discomposed, disquieted, as an uneasy or guilty conscience.
လိပ်မြိုး (ပင်), *n.* a kind of tree furnishing a white wood used for carpenter's tools.
လိပ်လည်း, *v.* to meet with an accident which prevents the accomplishment of a work, usually implying that the accident was trifling as compared with the result, ကံဇာတာနိမ့်သည့်အခါ၊ဖြစ်လောက်သည့်အမှုနှင့်၊လိပ်လည်းသွားသည်, ရောဂါသေးနှစ်သော်လည်းဆေးမှားထို့လိပ်လည်းသွားသည်။
လိမ် (ပင်), 1, *n.* a kind of tree, the *Terminalia bialata.*
လိမ်, 2, *v.* to twist, အသားဆိုလိမ်, နားရွက်ကိုလိမ်, or to be twisted, ကြိုးလိမ်; to wind around, as a creeper, နွယ်လိမ်; to be deceitful, တယ်လိမ်သည့်လူ, သူတို့ပွေးပေါင်းလိမ်ကြသည့်အမှုပါဘဲ; to use artifice, ကောက်ကျစ်; to delude, cheat, circumvent; to pinch the cheek, ပါးလိမ်။
လိမ်ကောက်, *v.* to be crooked and twisted, နေပူထို့ဖွေလိမ်ကောက်နေသည်; to be deceitful, ခြောင့်ခြောင့်စင်းစင်းမကြံအထွန်လိမ်ကောက်သည့်လူ။
လိမ်ကော့, *v.* to be warped out of shape, လိမ်ကော့နေသည်။
လိမ်တက်, *v.* to wind up, as an ascending creeper, သစ်ပင်ကိုနွယ်လိမ်ပတ်၍တက်သည်။
လိမ်တိမ်တိမ်, *adv.* trickishly, လိမ်တိမ်တိမ်ကြံတတ်သည်။
လိမ်ပတ်, *v.* to involve, wind over and around; to twine around, as a creeper; ကြိုးလိမ်ပတ်သည်, ချောကလေးကိုမြွေလိမ်ပတ်သည်; to copulate, as serpents.
လိမ်ပြန်, *v.* to lay aside (the yellow robe) for a time, as a novitiate, မောင်ရှင်လိမ်ပြန်, ရှင်လိမ်ပြန်။
လိမ်ဖယ်, *v.* to distort; to twist, contort, သစ်သားလိမ်ဖယ်သည်, လိမ်ဖယ်လိမ်ဖယ်နှင့်သွားသည်; လိမ်ဖယ်ယူ, to wrest.
လိမ်ဖွဲ့, *v.* to wrench off or away.
လိမ်ဖြတ်, *v.* to wring off, twist off.
လိမ်ရစ်, *v.* to involve, wind over and around, လိမ်ပတ်။
လိမ်လစ်, *v.* to twist, contort; to be deceitful, to use artifice, ကောက်ကျစ်, ကြွေးကိုနက်ဖြန် ဆပ်မည်ထွေ၊ သန်ဘက် ဆပ်မည်ထွေ၊ နေ့ရက် တမင် ရွှေ့နေထို့၊ တယ်လိမ်လစ်သည့်လူဘဲခင်ဗျား (*Colloq.*).

လိမ်လည်, *v.* same, in the latter sense; to delude, cheat, circumvent; *comp.* လှည့်စား; လိမ်လည်လှည့်ဖြား။

လိမ္မာ (from လိမ်, and မာ with change of meaning), *v.* to be clever in management; to be clever, as being marked by acuteness or shrewdness; လိမ္မာ is often used in a disparaging sense, as when one admires a person's cleverness, but despises his principles or *modus operandi*; လိမ္မာဆိုးဆိုး, *lit.* to be cleverly perverse, as a child taking advantage of a parent's kindness in order to commit a fault, နွဲ့ဆိုးဆိုး။

လိမ္မော်, *n.* the orange, လိမ္မော်သီး; လိမ္မော်ရောင်, orange color.

လိမ့်, 1, *v.* to roll along, as a rolling ball or wheel, လှည်းဘီးလိမ့်. *Der.* လှိမ့်, ခလိမ့်။

လိမ့်, 2, *verb. affix, compounded of* လေ, *and* အံ့, *which see,* သေကောင်း သေလိမ့်မည်, တနေ့ရောက်လိမ့်မည်; *see also* မိမ့်။

လိမ့်ကျ, *v.* to fall off, မြင်းပေါ်ကလိမ့်ကျ, သစ်ပင်ပေါ်ကလိမ့်ကျသည်။

လိမ်း, *v.* to smear (the face or some part of the body), ဆေးလိမ်း, နံ့သာလိမ်း, သနပ်ခါးလိမ်း. *Der.* ခလိမ်း။

လိမ်းကျံ, လိမ်းဆွတ်, လိမ်းသပ်, လိမ်းသာ, *v.* same, သည်ဆေးကိုဖြွတ်လိမ်း ဆွတ်လျှင်၊အနာပျောက်ကွယ်ပါလိမ့်မည်။

လီစယ် (*pron.* လစယ်), *v.* to plan, calculate in the mind, often in a bad sense, when it means to fabricate, invent, လီစယ်မပြောနှင့်၊မှန်ရာကိုသာပြောပါ။

လီဆယ်, *v.* to plan, calculate in the mind, ဖန်တီး။

လီး, *n.* the penis (*vulgar*), သို။

လီးချောင်း, *n.* the yard.

လီးငုံ (*pron.* လငုံ) (from အငုံ, a bud), *n.* the head of the penis.

လီးစေ့, လီးဆန်, *n.* the testicles.

လီးထစ် (*pron.* လထစ်), *n.* the ridge around the head of the penis.

လီးရည်, *n.* semen, သုတ်, ကာမရည်, တဏှာရည်။

လု, 1, *v.* to pull from another, take by force, snatch, plunder, လုယူ; to bore, as a horse, မြင်းသယ်ဘက်ကိုလုသလဲ။

လုယက်, *v.* to take by force, snatch, plunder.

လုယူ, *v.* same as လုယက်, အထည်ပစ္စည်းများကိုလုယူထွက်ပြေးကြသည်, they seized the property by force and fled; ထားနှင့်ထိုးမည်လိုက်သို့၊ ထားကိုလုယူရသည်, as he followed in order to stab me, I was obliged to snatch the *da*; လုယူမှု, a robbery case.

လုယူဖျက်ဆီး, *v.* to harry, lay waste.

လုယူဘမ်းစား, *v.* to ravage, consume.

လု, 2, *verb. affix, near future,* about to, on the point of, ပေါက်လုပေါက်ခင်, သေလုသေခင်, သွားလုသွားခင်။

–လှီ v. အလှီ ရှူးသခွံ့၊ မရှူးသည် ကျွံနှစ်လီလို . . . ဘက်ရှုပြီးနောက် 100 Sh. 102

–လက္ခယဉ်း: v. 263 s. –ခယဉ်း:

လုမတတ်, *adv.* almost, မိုဃ်းခေါင်ထဲရှားသောကြောင့်ထမင်းငတ်လုမတတ်ဖြစ်နေသည်, ကျွန်ုပ်ကိုထားနှင့်လိုက်သောကြောင့်သေလုမတတ်ပြေးရသည်။
လုင်, *an abbreviation of* လုလင်, *n.* a young man.
လုင်ကျော်, *n.* sassafras, မှန်သင်း။
လုတ်လုတ် (*often pron.* လျှတ်လျှတ်), *adv.* feebly and slowly, *under various adverbial forms,* as တလုတ်လုတ်, လုတ်ထိုးလုတ်လဲ့, လုတ်လုတ်လဲ့လဲ့, လုတ်လုတ်လဲ့လဲ့နှဲ့နှဲ့လျှော့လျှော့; လုတ်လုတ်စားသည်, ဖြည်းဖြည်းနွေးနွေးလုတ်လုတ်ကလေးစားနေလို့မပြီးနိုင်ဘူး။
လုပ်, 1, *n.* a cavity, the cavity of the mouth. *Der.* အာလုပ်, စာလုပ်။
လုပ်ကျင်း (from ကျင်း, to rinse), *v.* to rinse the mouth or gargle the throat, ခံတွင်းကိုလုပ်ကျင်း, လုပ်ကျင်းစရာရေမရှိ။
လုပ်ဆေး (from ဆေး, to wash), *v.* same, ထမင်းစားပြီးလုပ်ဆေးခြင်းမျှမပြုရသေးသောကြောင့်စကားမပြောနိုင်သေးပါ။
လုပ်ရေ, *n.* the water with which the throat is gargled, လုပ်ရေဆေး, လုပ်ရေကျင်း။
လုပ်လတ်, *n.* same as လုပ် (*infreq.*).
လုပ်, 2, *v.* to feed one's self with the hand; *not used singly.* *Der.* အလုပ်, and ပါးလုပ်။
လုပ်လွေး, *v.* same, *but used chiefly in an adverbial form,* as in the phrase အလုပ်အလွေးပြု၍စား, to feed one's self.
လုပ်, 3, *v.* to work, လုပ်ကိုင်; to make; to do, ပြုမူ; to act like, assume the character of. *Der.* အလုပ်။ copulate, ခိန်းမ (ကို) လုပ်ကာ
လုပ်ကိုင်, *v.* to work, perform work, အလုပ်လုပ်, ဆင်းရဲသားဘာဝလုပ်ကိုင်စားသောက်ရသည်, ဘယ်ပညာနှင့်လုပ်ကိုင်၍အသက်မွေးပါသလဲ။
လုပ်ကြံ, *v.* to devise and execute, သွားလာရန်တိခွလုပ်ကြံ၍မပြီးသေး; to assault, in order to bring into one's power; to plot against.
လုပ်ကျွေး, *v.* to feed; to provide for, support, မိဘကိုလုပ်ကျွေးသမှုမပြုသောသားသမီးအမွေခံခြင်းငှာမထိုက်, sons and daughters who do not provide for their parents are unworthy of receiving an heritage.
လုပ်ခင်းဆောင်တာ, *n.* a place of employment (a term originally applied to cultivators). လုပ်ငန်း working (operation), (shop),
လုပ်ငန်းလုပ်တာ, *n.* a task, အငန်းအတာ, ဆောင်တာလုပ်ငန်း။ လုပ်ငန်းစဉ် program, project
လုပ်စီးဆောင်ပွား, *n.* profits of labor, earnings, သည်နှစ်လုပ်စီးဆောင်ပွားတော်တော်ဖြစ်ပါသလား။
လုပ်ဆောင်, *v.* to do, perform, carry on, လုပ်ကိုင်, လုပ်ဆောင်ရန်ကိစ္စ, လုပ်ဆောင်သည့်နေရာ, လုပ်ဆောင်သည့်စီးပွား။
လုပ်တိုင်း, *n.* a ground for burying and burning corpses, တစပြင်, သင်္ချိုင်း, သုသာန်။

လုပ်ဖော်ဆောင်ဘက်, *n.* a coadjutor, coworker, ကျွန်တော်သားတော်တော်ကြီးတို့လုပ်ဖော်ဆောင်ဘက်ရပြီ။
လုပ်စည်မှု, *v.* to attempt to do (something).
လုပ်ရတ်, *n.* alchemy, အဂ္ဂိရတ်; လုပ်ရတ်သမား။
လုပ်ရတ်လုပ်, *v.* to practise alchemy, အဂ္ဂိရတ်ထိုး။
လုပ်လုပ်စားစား (*pron.* စားဇား), *adv.* living from hand to mouth, စီးပွားဖြစ်ထောက်ဆောင်ခရသူး၊လုပ်လုပ်စားစားနေသည်။
လုပ်သား, *n.* a hired workman, a cooly, ခင်ဗျားလုပ်သားတယ်နှစ်ယောက်နှင့်ထယ်ကိုလုပ်ပါသလဲ။
လုလင် (*freq. pron.* နလင်), *n.* a young man. *Der.* မင်းလုလင် (*pron.* မင်းဒလင်).
လုလင်ကျော်, *n.* a kind of creeper; *comp.* လုင်ကျော်, sassafras.
လုလင်ခဲ, *n.* same as လုလင် (*poetical*).
လုလင်ပြန် (*pron.* နလင်ပြန်), *n.* late in the evening, about ten o'clock, the time when young men usually return from courting.
လုံ, 1, *v.* to be warm, နွေး. *Der.* လှုံ။
လုံ, 2, *v.* to be tight, as a vessel of any kind, ရေအိုးရေလုံသည်; လှေရေလုံသည်; to be secure, safe, ဘေးအန္တရာယ်လုံ; to be kept secret, to be secretive, စကားလုံ; to be free from blemish, သည်မြင်းသွေဆိုးသွေကြမ်းတစုံတရာမပါ၊အလွန်လုံလည်းသည့်မြင်း; to be clear, full, as sound, အသံလုံသည်။
လုံခြုံ, *v.* to be secure, safe; to be tight, သည်သင်္ဘောလေမိုးဝင်းအလွန်လုံခြုံသည်; to be free from blemish, သည်လူအပြစ်အနာမရှိ၊အလွန်လုံခြုံသည်။
လုံလည်း (*pron.* လုံလဲ), *v.* to be tight, as a vessel; to be secure, safe; to be free from blemish; လုံ and လုံလည်း often appear to have the same meaning as သိပ်သည်း။
လုံလောက်, *v.* to be ample, amply sufficient.
လုံ, 3, *n.* a crucible, မိုက်ခွက်။
လုံဓောက်, *n.* a deep cupel; *see* မိုက်လုံး; လုံးဓောက်နှင့်အဂ္ဂိရတ်ထိုးသည်။
လုံချည် (*pron.* လုံဂျည်), *n.* a loose petticoat; the *longyi* is now worn by Burmese men as well as women.
လုံမထေး, *n.* a little girl.
လုံ့လ (*pron.* လုံးလ), *n.* diligence, industry, လုံ့လအလိုရှိတိုင်းအကျိုးကိုပြီးစေနိုင်၏။
လုံ့လကြီးကုတ်, *v.* to put forth great effort, to spare no pains.
လုံ့လထကြွ, *adv.* with great diligence and effort, ဆရာကိုလုပ်ကျွေးသကဲ့သို့လင်ဖြစ်သောမင်းကြီးအားငါသည်လုံ့လထကြွပြုခြင်းဖြင့်လုပ်ကျွေး၏။
လုံ့လထုတ်, လုံ့လပြု, *v.* to be diligent, industrious, ဤအမှုမှာခင်ဗျားကလုံ့လသာထုတ်မည်ဆိုလျှင်၊ယခုလိုဒုက္ခမရောက်ပါ။

လုံ့လပြေ့, *v.* to be lax in effort.
လုံ့လလျှော့, *v.* to relax effort.
လုံး, *v.* to make round, globular, spherical, ထောတ်စာလုံးသည်, စပါးပုံကိုလုံးအောင်စုသည်, ဆေးကိုလုံးလိုတ်ပါ; to be round, globular, spherical, မြေကြီးလုံးသည်ထု၊အစ်လိပ်လူမျိုးအယူရှိကြသည်; to be cylindrical; to be all, entire, as a ball; *used adverbially*, လုံးခနဲ, *and in derivatives* အလုံး, etc.
လုံးကြီးပေါက်လှ, *n.* a term applied to persons of imposing and comely appearance.
လုံးတွင်းလှေ, *n.* a canoe, a dugout, လောင်း။
လုံးထွေး, *v.* to be mixed together in a mass, ထွေးလုံး, လူများလုံးထွေးပြီးနေကြသည်, ခင်ဘျားစီသည့်စာလုံးထွေးသောကြောင့်၊အဓိပ္ပာယ်အယူခက်သည်, လုံးထွေးထွေးမပြောပါနှင့်; to wrestle, နပန်းလုံး။
လုံးပတ် (*pron.* ဗတ်), *n.* the girth, compass or circumference of a spherical, or cylindrical body, ကျွန်တော်သစ်တောင်မှာရှိသောသစ်များသည်လုံးပတ်ကိုးထွာစီရှိသည်, သည်လူ့ခွန်အားဗလတတ်ကောင်းသည်၊ ခုံဝလုံးပတ်လေးထွာကျော်ကျော်ရှိသည်။
လုံးပန်း (*pron.* ဗန်း), *v.* to make efforts, to strive, ကြိုးစား, အားထုတ်, မြစ်လယ်မှာမိုးစီးသက်မိ သောကြောင့်၊ ကမ်းသို့ဆိုက်အောင်၊ အင်မတန်လုံးပန်းလှော်ရသည်။
လုံးရင်း, *v.* to mobilize, as an armed force, army, ရောဝတီချောင်းအနေဘယ်ချင်းတွင်းချောင်းများကို အသီးသီးလက်နက် လုံးရင်းခွဲစည်းတတ်စေသည်။
လုံးရုပ်သဏ္ဌာန်, *n.* figure and appearance, လုံးရုပ်သဏ္ဌာန်၊ကိုယ်ထန်နှုတ်ငယ်သောခါးရှိကုန်သောမိဘုရားနှစ်ရာ။
လုံးချုပ်, *v.* to sew up a seam and fell the edges, စောင်ကိုလုံးချုပ်သည်။
လူ, 1, *n.* a man; one of the human race, whether male or female; a rational being, whether man, *nat*, or *brahma*; a layman; the body, as လူမမာ. Burmans when speaking of any one contemptuously, pronounce လူ, လု, *e.g.*, လူတိရစ္ဆာန် becomes လုတိရစ္ဆာန်။
လူအ, *n.* a dumb person.
လူအကြီးအကဲ, *n.* an elder.
လူအဖျင်း, *n.* a useless, inefficient fellow, သည်သူဘာမှာအသုံးမရှိ၊လူအဖျင်းဘဲ။
လူအုပ်မင်း, *n.* a ruler.
လူအို, *n.* an old man.
လူဦးရေခွန်, *n.* a poll tax, လူခွန်။
လူကန်း (*pron.* ဂန်း), *n.* a blind person; a term applied to persons who exhibit stupidity; said to be derived from နားကန်း။
လူကတ္တရာ, လူကော်စေး, လူကော်စေးနဲ, *n.* a miser, niggard, skinflint, လူကတ္တရာ၊အင်မတန်နှမြောတတ်သည့်လူ။

လူကပ်ပါး, *n.* a vagrant who seeks his living by expedients, or by sponging on others.

လူကလေး, *n. lit.* a little man, a boy.

လူကဲ, *n.* capacity, ability, အစွမ်းအစ။

လူကဲခတ်, *v.* to make a mental estimate of the ability or capacity of another.

လူကုံခသား, *n.* an extraordinary person.

လူကောက် (*pron.* ဂေါက်), *n.* a dishonest man, a cheat, လူလိမ်လူကောက်။

လူကောင်း (*pron.* ဂေါင်း), *n.* a person of good character; one who excels in any mental or physical attainment, သည်ရှေ့နေလူကောင်းဘဲ၊ တယ်ရှေ့နေမျှရှိင်အောင်ဆင်ခြေမထဲနိုင်ဘူး, သည်လက်သမားဆရာလူကောင်းဘဲ၊ အလုပ်အကိုင်အလွန်စေ့စပ်သည်; a sane, in contradistinction to an insane, person; this term is also applied to an expert burglar, thief, pickpocket.

လူကျက်, *n.* a person known, ဤခွေးသည် လူမိမ်းလူကျက်တယ်ခွေးတတ်သည်။

လူကျယ် (*pron.* ဂျယ်), *n.* one who picks a quarrel, or seeks to plunge another into difficulty, သည်ရွာ၌ငြူဆိုသည့်လူလူကျယ်ဘဲ; a hector, လူကျယ်လုပ်၍နှောင့်ရှက်သည်။

လူကျော် (*pron.* ဂျော်), *n.* a famous man, whether good or evil, ကျော်စောသောသူ, မန္တလေးမြို့တွင်ဗေဒင်အရာ၌ဆရာမှည့် လူကျော်ဘဲ, သူခိုးထဲမှာ သည်သူလူကျော်ဘဲ။

လူကြမ်း, *n.* a violent, harsh, cruel person, ကြမ်းတမ်းသောသူ။

လူကြာ, *n.* a man who has age, but not corresponding wisdom and virtue, ခင်ဗျားလူကြီးမထုတ်၊လူကြာဘဲ။

လူကြီး, *n.* an elder, one who has arrived at years of discretion; an adult; a leader, a chief in any undertaking, ရွာလူကြီး, မြို့လူကြီး။

လူခြေ (*pron.* ဂြေ), *n.* the human foot; *adv.* on foot, လူခြေသွားမည် ဆိုလျှင်၊ မရောက်နိုင်ပါ။

လူခြေတိတ် (*pron.* ဂြေဒိတ်), *adv.* with no sound of footsteps, *lit.* when the human foot is silent; at the time of night when the sound of footsteps ceases, လူခြေတိတ်အချိန်။

လူခွန်, *n.* a poll tax, the capitation tax, လူဦးရေခွန်, လူခွန်ခွဲ။

လူခွန်အစားမြေခွန်, *n.* land assessment in lieu of capitation tax.

လူခွန်တော်ခွဲပုံစာရင်း, *n.* capitation tax assessment roll.

လူငယ်လူပျိုစု, *n.* young persons collectively, လူပျိုလူငယ်စု။

လူစ (*pron.* ဇ), *n.* capacity, ability, လူကဲ; *often combined with* လူစွမ်း, လူစွမ်းလူစ, လူစွမ်းလူစအလွန်နည်းသည့်လူ။

လူစည်, *v.* to be well attended, crowded, as an assembly, a festival, etc.

[illegible] eccentric MMG idiot B slip

လူစည်မှီ (*pron.* ဓည်မှီ), *v.* to attain to the average standard of one's fellowmen in health, wealth, position, etc., လှေနစ်မြုပ်ကတည်းက၊ ဦးသိုးနှစ်ဘယ်အခါမှလူစည်မမှီရှာပါ။

လူမိမ်း (*pron.* မှိမ်း), *n.* a stranger; a novice, one who is new in any business, သင်စ, လူသစ်; ကျွန်ုပ်တို့ရွာမှာလူမိမ်းမရောပါ၊အွေမျိုးပေါက် တော်ချည်းတည်းဘဲ။

လူစု, *v.* to collect or assemble men, in a bad sense, as for the purpose of committing dacoity, or rising in rebellion.

လူစွမ်း, *n.* capacity, ability, လူစွမ်းတယ်ရှိသည့်လူ, လူမစွမ်းနုတ်မသည်။

လူစွမ်းကောင်း (*pron.* ဇွမ်းဂေါင်း), *n.* an extraordinary person; usually applied to physical attainments, to invulnerability, or to the performance of some great feat of skill or prowess, such as leaping over a prison wall, escaping from a prison from which no ordinary person can escape, etc.

လူဆက်ဝေး, *v.* to be far apart, as human habitations, villages, towns.

လူဆင်းပေါက်, *n.* a manhole.

လူဆိုးလူပါး, *n.* a condemned outcast (*rare in colloq.*).

လူဆိုး (*pron.* ဇိုး), *n.* a bad character.

လူတတ် (*pron.* ဒတ်), *n.* a learned man; a man skilled in any science or handicraft.

လူတန်းစေ့ (*pron.* ဒန်းဇိ), *v.* to be of the usual size; applied figuratively to mental attainments, position in life, etc.; /lu-dan: mari./ N shrimp, runt

လူတေ (*pron.* ဒေ), *n.* a vile fellow,

လူထင် (*pron.* ဒင်), *n.* a prominent person, သည်မြို့ပေါ်၌ဦးအုန်းလူထင်ပါဘဲ။

လူထု (*pron.* ဒု), *n.* a crowd, သည်ပွဲမှာလူထုအလွန်နည်းသည်။; mess(es);

လူထောက် (*pron.* ဒေါက်), *n.* a spy; လူထောက်ထား, to employ a spy or informer.

လူထွက်, *v.* to leave the priesthood; *n.* one who has left the priesthood; ဘုန်းကြီးလူထွက် implies that the person leaving the priesthood has previously been the abbot of a monastery.

လူထွေး, *n.* a number of persons.

လူနပ်, *n.* a skilful, well-informed person; a "knowing" man.

လူပါး, *v.* to be thinly populated; to be thinly attended, as an assembly, a festival; *n.* a person of ready and quick perception.

လူပု, *n.* a short, dumpy man, a dwarf.

လူပေါက်ပန်း (from ပေါက်, a tree whose flower is of a gorgeous red

color, but destitute of fragrance), *n.* a coxcomb, ဘာမှမလုပ်ချင်၊ ကိုင်ချင်ဘူး၊လူပေါက်ပန်းလည်နေခါဘဲ (*Colloq.*).
လူပေါက်သောက်, *n.* an inconsiderate, rude person.
လူပြက် (*pron.* ဗြက်), *n.* a buffoon; a dramatic performer, a clown.
လူပျင်း, *n.* a lazy fellow.
လူပျို (*pron.* ဗျို), *n.* a young, unmarried man.
လူပျိုကိုယ်, *n.* same; of pure morals, corresponding to a virgin.
လူပျိုကြီး, လူပျိုဟိုင်း, *n.* an old bachelor.
လူပျိုခင်, လူပျိုနု, လူပျိုပေါက်, လူပျိုဖြန်း, *n.* a lad at the age of puberty, ထယ်ခြေကြီးလှသေးပေါ၊လူပျိုနုကလေးရှိသေးသည်။
လူပျိုခန်း (*pron.* ဗျိုဂန်း), *n.* the apartment in a house alloted to the young men.
လူပျိုခေါင်း (*pron.* ဂေါင်း), *n.* a chief or leader among the young men of a district, or of a quarter of a village or town; *comp.* ဘွေးဆောင်။
လူပျိုစကား, *n.* the language of courtship; လူပျိုစကားပြော, to speak in the language of courtship.
လူပျိုနာ, *n.* the venereal disease, ဆနာထည်, ရှိုးခွဲနာ, ကာလသားရောဂါ။
လူပျိုလူလွတ်, *n.* a young, unmarried man.
လူပျိုလှည့်, *v.* to court, to woo.
လူဖြန်း, *n.* a simple-minded, unsophisticated person; a useless, inefficient fellow, လူအဖျင်း။
လူပြေးပွဲ, *n.* a footrace, ပန်းပြေးပွဲ။
လူပြောင် (*pron.* ဗြောင်), *n.* a buffoon; a wag, လူပြက်, လူရွှင်။
လူပြော့, *v.* to be mild and gentle in disposition; to be effeminate.
လူပွ (*pron.* ဗွ), *n.* a mischief-maker, a rogue, a scamp.
လူဘောင်, *n.* the society of men, လူဘောင်မှာပြီးငွေရှိ၊သင်္ကန်းဝတ်ပြီးကျွင်း၊ အွမ်းခံပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ရောက်သည်။
လူဘောင်ဝင်, *v.* to be of an age to begin to associate with men, as a young man, အသ ရွယ်ရောက်သည်။
လူမာ, *n.* a healthy, vigorous man, လူထန်လူမာ။
လူမိုက်, *n.* a foolish, ignorant person, bully
လူမျိုးစုံ, *v.* to be of various and diverse nationalities or races.
လူရည်လည်, လူရည်ပ, လူဝါးဝ, *v.* to have knowledge and good sense with confidence to use them; to have a knowledge of the world, *i.e.*, mankind, men, တယ်လူရည်လည်တဲ့လူ, လူဝါးဝ ထိုင်စော်ကားမည် ကြသလား။
လူရာဝင်, *v.* to be of an age to begin to associate with men, လူဘောင် ဝင်; to intrude, whether by speaking or acting, in a manner un-

[illegible]: social security (advt NTB 1956)

လူလတ်တန်းစား: middle class person MA-MM114 ဝ-ပုဒ်: ၁၆.

suitable for one's age, knowledge or other circumstances; လူရာမဝင်ဘဲ လူထဲဝင်စကားပြောသည်။

လူလားမြောက်, *v.* to come to maturity, be of adult age, လူလားမမြောက်မီကမိဘသေ ဆုံးသွားသည်။

လူလူတစ်, *v.* to cry thief! thief! သူခိုး၊သူခိုးမလူလူဟစ်သံကြားသည်။

လူလျှောင်, *n.* a buffoon, လူပြောင်။

လူဝတ်လဲ, *v. lit.* to exchange a priest's robes for those of a layman, လူထွက်။

လူဝံ, *n.* an orang-outang (Malay, signifying jungle man).

လူဝါ, *n.* a braggart.

လူသတ်, *n.* a murderer, လူသတ်သေဘာကျွန်း, လူသတ်မိန့်စာ။

လူသန်, *n.* a strong, robust man.

လူသုံးပါး, *n.* men (လူ), *nats* (နတ်), and *brahmas* (ဗြဟ္မာ).

လူသူ, *n.* persons, people, as လူသူများသည်။

လူသေ, *n.* a dead person, a corpse, လူသေကောင်။

လူ, 2, *v.* to be disproportionately tall.

လူ, 3, *v.* to flutter, with an upward motion; *used in the adverbial forms*, လူလူ, *and* တလူလူ, တံခွန်သည်လေတိုက်သောကြောင့်၊အထက်သို့တလူလူ တက်သည်, မီးသတော်ခေါင်းတိုင်က မီးခိုးတလူလူထွက်နေသည်; also used with reference to a person having an exaggerated opinion of himself, ခင်ဘျားမိတ်ကြီးအခွ ပွန်ဝင်သောကြောင့်၊ အထက်သို့တလူလူတက်နေသည်. *Der.* မိတ်လူ။

လူး, 1, *n.* a species of grain, the *Panicum paspalum.*

လူးနတ်တောတ်, *n.* the classic name for wheat.

လူး, 2, *v.* to smear, besmear, daub; *comp.* လိမ်း, to smear the face or some part of the body; ခြေထောက်မှာဘိနပ်ပေါက်လို့ဆေးလူးထားသည်, သနပ်ခါးပန်းမန်လူး (*less elegant than* လိမ်း): *intrans.* to be smeared, smudged, အင်္ကျီမှာဆိုးမည်းလူးလို့မဝတ်နိုင်ပါ။

လူး, 3, *v.* to roll from side to side; to be crank, as a ship or boat, သင်္ဘောလူးသည်, လှေလူးသည်; to wallow, as a buffalo, ကျွဲဗွက်ကိုက်လို့ရွံ့ထဲလူးနေသည်; to roll about on the ground, as a dog or horse, ခွေးထဲကထွက်စထို့မြင်းမြေလူးသည်; to roll about in bed, as when restless from sickness or sleeplessness, နေမကောင်းသို့အိပ်ရာပေါ်မှာလူးနေသည်။

လူးအိုင်, *n.* a wallow; ကျွဲလူးအိုင်, a buffalo-wallow.

လူးလည်း, *v.* same as လူး။

လူးလာ, *v.* to move backward and forward; *used only in an adverbial form*, လူးလာခတ်, ပဒါစာမိသားနှစ်ယောက်သေဆုံးရာတွင်၊လူးလာခတ်ပြေး၍ ငိုကြွေးမြည်လေသည်, တောင်ပြေးမြောက်ပြေးလူးလာခတ်နေသည်၊ *adv.* to and

fro, backward and forward, ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်လူးလာခတ်သွားသည်။

†လူးတား (*pron.* ဒါး), *n.* a kind of verse, lullaby, လူးတားထတ်စာ, လူးတားလင်္ကာ။

လှူးတားကြိုး, *n.* a rope attached to an anchor, tree, or other object, by which a boat is drawn against the stream, in places where the current is swift.

လှူးတားဆွဲ, *v.* to draw a boat against the current by such a rope.

လေ, 1, *n.* air, air in motion, wind, လေအေင့်, လေအောင်း။

လေအန်, *v.* to retch, eructate, without ejecting the contents of the stomach; *more than* အှို့; ရင်ဝမှာလေဆို့နေသောကြောင့်၊မအီမသာရှိသည်မှာ၊အန်ချင်သည်ရှိပ်မှလေအန်လို့သက်သာပါသည်။

လေအောက်, *adv.* with the wind, လှေလေအောက်သို့သွားလို့ ရွက်တိုက်ရသည်။

လေအောင်း, *v.* to suffer from gas confined in the stomach, လေခံ, လေချုပ်။

လေဦး, *n.* the beginning of a change in the direction of the wind or monsoon, မိုးဦးဦးလေဦး။

လေကင်း, *n.* the exhalation or influence of the air of the body, supposed to produce certain diseases; *comp.* အကင်း, and သွေးကင်း; သွေးကင်းလေကင်းတက်လို့၊ယားယံရောင်ဖောခြင်းဖြစ်တတ်သည်။

လေကာ (*pron.* ဂါ), *n.* a screen to keep off the wind.

လေကျ, *v.* to blow hard, as the wind, လေကျလို့သင်္ဘောမသွားနိုင်ဘူး။

လေကျောတ်ချ, *v.* to lie to (*Naut.*).

လေကြပ်, *v.* to suffer from gas confined in the stomach.

လေကြမ်း, *v.* to blow violently, လေထန်လေပြင်း။

လေကြော, *n.* a muscle, sinew, tendon, သွေးကြော။

လေကြောသေနာ, *n.* palsy; paralysis, လေကြောသေနာဘမ်း။

လေခပ်, *v.* to hit, agitate, as the wind; to blow.

လေခံ, *v.* to suffer from flatulency, လေခံလို့ထမင်းမစားနိုင်ပါ, လေအောင်း။

လေခေါင်းအုံး, *n.* an air pillow.

လေခို, *v.* to remain in a place secure from the wind, လေမိလို့ထောင့်ကျွထဲလေခိုနေရသည်။

လေခိုက်, *v.* to suffer from the bad influence of air in the human system.

လေချည်တက် (*pron.* ချဉ်), *v.* to eructate acid gas from the stomach; လေကြို *is more polite.*

လေချည်ပင့် (*pron.* ချဉ်), *v.* same.

လေချုပ်, *v.* to suffer from gas confined in the stomach.

လေချေ, *n.* the direction from which the wind blows, ထယ်ကလေချေမိုးချေရှိပါသလဲ, လေရိပ်လေချေ။

လေချွန်, *v.* to whistle.

လေငြိမ်, *v.* to lull, as the wind.
လေစုတ်ပြွန်, *n.* an air pump.
လေစုန်, 1 (*abbrev. of* ဝမ်းလေစုန်), *v.* to pass wind, လေလည်, လေသက်။
လေစုန်, 2, *adv.* with the wind, လေအောက်; လေစုန်ထိုက်သွား, to run before the wind, as a ship.
လေစောင်း (*pron.* ဇောင်း), *n.* the edge of the wind.
လေဆင်, *v.* to have the appearance of a coming wind, or of a rising squall, အနောက်တောင်ထောင့်ကလေဆင်လာသည်; *comp.* မိုးဆင်။
လေဆန်, *n.* a head wind.
လေဆေး (*pron.* ဇေး), *n.* medicine to expel wind, a carminative.
လေဆို, *v.* to have the appearance of a rising head wind.
လေညာ, *adv.* against the wind, လေတင်, လေညာကိုဆန်ခတ်ရသောကြောင့်၊ လှေမတက်နိုင်ဘူး။
လေညှင်း, *n.* a gentle breeze, လေပြေ; လေညှင်းခံ, to take the sea air for the benefit of one's health.
လေတက်, *v.* to eructate, raise wind from the stomach.
လေတင်, *adv.* against the wind, လေညာ။
လေတံကျူ (*pron.* တကျူ), *n.* a painful induration in the breast or bowels, လေတံကျူနာစွဲ; *comp.* သွေးတံကျူ။
လေတံကျင် (*pron.* တကျင်), *n.* the pleurisy.
လေတံခွန်, *n.* a paper kite, စွန်။
လေတာ (*pron.* ဒါ), *n.* a draught of wind.
လေတာကျ, *v.* to be situated in a draught of wind, လေတာကျလို့အအေး ခံမိသည်။
လေတိတ်, *v.* to lull; to be calm, be without wind; to be close, as the weather, အလွန်လေတိတ်သည့်နေ့။
လေတူလာ, *n.* blind piles.
လေတိုက်, *v.* to blow hard, as the wind.
လေတိုင်း, *n.* a dogvane.
လေတိုး, *v.* to rush and press with violence, as the wind, ရွက်ကိုလေ တိုးလို့လှေမှောက်သွားသည်။
လေတွင်း, *n.* a wind hole, reservoir of wind, as in the phrase လေတွင်း ကိုမျောက်စောင့်၍လေလာသည်, or မျောက်စောင့်သည်လိုလေလာသည်, to be shifting, variable, as if the wind were shut up in a reservoir, and a monkey, keeping guard, released it as he pleased.
လေထွက်, *v.* to escape, as air from an aperture.
လေနင့်, *v.* to have a feeling of constriction from flatulence.
လေနှိပ်, လေနှိမ်, *v.* to be relieved of wind in the stomach.

လေနီကြမ်း, *n.* a violent wind without rain.
လေပင့်, *v.* to lift up, as the wind.
လေပုန်း, *n.* a sudden gust of wind.
လေပုန်းထိုး, *v.* to blow a sudden gust, as wind.
လေပုံးစက်, *n.* a balloon.
လေပူတက်, လေပူထ, လေပူလှုတ်, *v.* to have the heartburn.
လေပူနာ, *n.* the heartburn.
လေပေါက်, *n.* an airhole.
လေပျို့, *v.* to be disposed to vomit.
လေပြင်း, *n.* a violent wind, a gale; *comp.* မုန်တိုင်း; *v.* to blow violently; sometimes figuratively applied to individuals, *e.g.*, မောင်လှဦးတယ် လေပြင်းသည့်လူ။
လေပြေ, *n.* a gentle breeze, လေညှင်း။
လေပြွန်, *n.* a ventilating pipe; a windsail.
လေဖူး, *n.* an air ball.
လေဖျဉ်းနာ (*pron.* ဖျဉ်း), *n.* tympany, ရေဖျဉ်းနာ, သွေးဖျဉ်းနာ။
လေဖျန်း, *n.* a gentle (*lit.* a sprinkling) wind.
လေဘွေ (from ဘွေ), *n.* a whirlwind.
လေမိ, *v.* to be caught in a gust or storm of wind, as a boat or ship.
လေမုန်တိုင်း, *n.* a hurricane, a tempest.
လေမိုဃ်း, *n.* same as လေ, *in medical language,* လေနာမိုဃ်းနာ, သည် အစာလေနာမိုဃ်းနာအတွက်ကောင်းသည်။
လေမွေ့ရာ, *n.* an air mattress.
လေမှုတ်ပြွန်တံ, *n.* a blowpipe, မှုတ်ရန်ပြွောင်း, မီးပြွောင်း။
လေမှုတ်သွင်း, *v.* to blow up, as a bladder.
လေမှုန်, *v.* to be dusky, as the atmosphere before a wind.
လေရက်ကန်းခပ်, *v.* to strike, as a head wind.
လေလည်, *v.* to pass wind.
လေလထာ, *n.* the atmosphere.
လေလာ, *v.* to blow, as the wind.
လေလုံ, *v.* to be air-tight; to be sheltered from the wind.
လေလူချာ, *n.* a kind of muslin.
လေလျှော့, *v.* to be relieved of wind.
လေဝေ့, *v.* to veer, as the wind, လေဝေ့လို့ ရွက်ပတိုက်နိုင်ပါ; *n.* a veering wind.
လေဝိုင်း, *n.* a cyclone, လေဝိုင်းကျသည်။
လေရွှေ, *n.* a side squall.
လေသက်, *v.* to pass wind.
လေသက်မုန်းသက်, *n.* a squall, storm, tempest, မိုဃ်းသက်မုန်တိုင်း။

[illegible] so long as [illegible]

လေသင်တုန်း (*pron.* ဒုန်း), *n.* a fabulous wind supposed to cut in pieces like a razor; paralysis, လေသင်တုန်းမိသည်, to have a stroke of paralysis; လေသင်တုန်းဖြတ်သို့သေသည် (heart disease, *angina pectoris*).
လေသလပ်, *v.* to impinge on the surface of any substance and absorb moisture, or check perspiration, သည်အဝတ်များကိုနေပူမလှန်းနှင့်၊နေမိုပ်ထဲမှာလေသလပ်ပါလေစေ, or လေသလပ်ခံခြောက်ပါလေစေ, လေသလပ်ခံသို့ ချွေးတိတ်သွားသည်။
လေသံ, *n.* the sound of air in motion, wind.
လေသံနှင့်ပြော, *v.* to speak in a whisper, နှစ်ကိုယ်ကြားလေသံကလေးနှင့်ပြောသည်, တိုးတိုးစကားပြောသည်။
လေသာ, *v.* to have a pleasant breeze, to blow pleasantly; to be airy, as a site, situation (*rare*).
လေသာဆောင် (*pron.* ဇောင်), *n.* one of the buildings of the palace, more elevated than the rest, in which the King took the air.
လေသာတံခါး, *n.* a window, ပြတင်း, လေသွန်တံခါး (*obs.*).
လေသာတောင်, *n.* the quill near the tip of a wing.
လေသာနန်း, *n.* a large window (*obs.*).
လေသာပြူပြတင်း, *n.* a window.
လေသုတ်, *v.* to strike, as the wind (on a sick person, so as to affect him unfavorably), လေထိ; to blow with celerity and force, to sweep.
လေသုတ်သုတ်လာ, *v.* to blow, as a moderately gentle breeze.
လေသိုက်, *n.* a pendulous parasite.
လေသွင်း, *v.* to aerify.
လေဟော, *v.* to blow hard, as the wind, but implying that it is a dry wind; *used adverbially*, လေတဟောဟောတိုက်သည်။
လေ, 2, *v.* to be scattered, lost, evaporated, as camphor, quicksilver, etc., ပရုတ်အခိုးလေသည်, နံ့သာဆီအခိုးလေသည်; to be unsteady, to wander about without a home, so as to be lost to one's friends, ကျွန်တော်သားသယ်ဆီသို့လေနေသည်ကို၊သိတင်းမကြားရပါ။
လေလွင့်, *v.* same, အလုပ်အကိုင်မရှိ၊လေလွင့်နေသည်; လူလေလူလွင့်, a loafer.
လေ, 3, *verb. affix, euphonic, etc.*; *see Gram. sec.* 118; *slightly emphatic or persistive*, as လားလေ (*colloq.*); *see Gram. sec.* 119; မကောင်းဘဲရှိရှိုးလားလေ, မလိုက်ဘဲနေမည်လားလေ, ထုတ်ပြီလားလေ, ငါတယ်လုပ်လိုက်ရလေ; *also duplicated*, သင်လေခက်လေ, the more one studies, the more difficult it is, ပြောလေနာလေ, the more he speaks, the more he wounds (one's feelings); *it is also occasionally coupled with* ဘိ, *in an interrogative sense*, ဘယ်သွားလေဘိ, *probably an abbrev. of* ဘယ်သွားလေသည်၊ဘိသလား။

လေမင်း (ပင်), *n.* a kind of medicinal tree.
လေလံ, *n.* an auction.
လေလံခေါင်း, *n.* an auctioneer.
လေလံဆွဲ, *v.* to bid at an auction, ဖခင်းလေလံဆွဲ, သောင်လေလံဆွဲ, သည်သောင်လေလံဆွဲသည့်လူများသောကြောင့်မနှစ်ကထက်အဘိုးတက်သည်။
လေလံတက်, *v.* to outbid another at an auction, လေလံတက်ပေးသည်။
လေလံတင်, လေလံပစ်, *v.* to put up at auction, ဥစ္စာပစ္စည်းလေလံတင်သည်။
လေလံတင်ရောင်း, *v.* to sell off (surplus stock) by auction.
လေ့, 1, *v.* to practise, acquire a habit, become accustomed to (*seldom used alone*); *less than* ကျွမ်းကျင်, *and* ကျင်လည်။
လေ့ကျက်, *v.* same; to devote one's self to, as a study or a profession.
လေ့ကျင်, လေ့ကျင့်, လေ့ကျွမ်း, လေ့ထွန်, *v. see the parts.*
လေ့လာ, *v.* to be versed, skilled in, accomplished, ခင်ဘွားစောင်းအတတ်ကိုလေ့လာသည်မှာ၊ နှစ်ပေါင်းသယ်လောက်ရှိပြီလဲ, စာပေကိုလေ့လာသည်။
လေ့, 2, *v.* to fly away, as chaff, လွှင့်, (*rare in colloq.*). *Der.* လွှေ့။
လေ့လွှင့်, *v.* same as လေ့။
†လေ့လေ့, *int.* the sound with which hogs are called, as တီတီ is used for calling fowls, and ဖိန့်ဖိန့်, or မင်မင် for calling cats, and ယော့ယော့ for calling horses and bullocks.
လေး, 1, *n.* a bow for shooting; a royal archer, လေးမတတ်သော်လည်း၊ ငှက်သေသည်မှာဖူလ (*Prov.*); the curved stick used for stretching the cloth in weaving (ရက်ကန်းလေး), နယ်, နယ်ကိုင်း. Der. ထူးလေး, a crossbow; လင်းလေး, a common bow; လောက်လေး, a pellet bow.
လေးကိုင်, *n.* an archer, လေးသွဲ။
လေးကိုင်း (*pron.* ဂိုင်း), *n.* the bow itself.
လေးကျင်, *n.* a curved spring (*infreq.*).
လေးခင်းပြ, *v.* to make an exhibition of skill in shooting with a bow.
လေးညို့, *n.* a bowstring.
လေးညို့ချ, *v.* to unbend a bow, လေးညို့လျှော့ချ။
လေးတင်, *v.* to bend a bow; to string a bow, လေးညို့တင်, ခေါင်တိုက်။
လေးတူး, *n.* the shank of a crossbow.
လေးပစ်, *v.* to shoot an arrow from a bow, လေးနှင့်ပစ်။
လေးပျင်, *n.* the bow of a crossbow.
လေးသမား, *n.* an archer; လေးတော်ပစ်, လေးသည်တော်, လေးတော်သား, a royal archer.
လေး, 2, *a.* and *n.* four, ၄။
လေးခေါက်ချိုး, *n.* or *a.* octavo.

GNi:ᒍ oδ ᒍ (ᑭ-) & wood

လေးမိတ်လေးမြွာကွဲ, *v.* to be broken or split into pieces, *lit.* into four parts, ပုကန်ပြားလေးမိတ်လေးမြွာကွဲသည်။

လေးထောင့်, လေးထောင့်စပ်စပ်, *a.* four-cornered.

လေးထောင့်ပုံ, *n.* a quadrangle.

လေးပေါင်ဖြတ်, လေးပေါင်ဖြတ်ထိုး, လေးပေါင်ဖြတ်မ, လေးပေါင်ဖြတ်သား, *n.* expressions used by women in quarreling; equivalent to the imprecation, "may you be quartered."

လေးပေါင်လေးတက်, လေးပေါင်လေးလက်, *adv.* in regard to the legs and arms; applied to words of cutting off; usually applied to buffaloes and bullocks after being slaughtered, နွားကိုလေးပေါင်လေးတက်ဖြတ်ယူသည်, or ဖြတ်ယူသည်။

လေးဘက်ထောက်သွား, *v.* to go on all fours; လေးဘက်သွား, to trot.

လေးမျက်နှာ, *n.* the four points of the compass, အရပ်လေးမျက်နှာ။

လေးလုံးပြောက်, *a.* twilled; applied to textile fabrics, mats, etc., စလေစောင်လေးလုံးပြောက်ရက်သည်; *see* ပရွက်ကြောင်း။

လေးလုံးလေးဘက်, *adv.* referring to men with large limbs, လေးလုံးလေးဘက်နှင့်ခွန်အားဗလအလွန်ပြည့်စုံသည့်လူ, လေးလုံးလေးဘက်တယ်ထွားကျိုင်းသည့်လူ, လေးလုံးလေးဘက်နှင့်လူပါပေ, လေးလုံးလေးဘက်နှင့်တယ်ဖျင်းသည့်လူ, a great, hulking, useless fellow.

လေး, 3, *v.* to be heavy, not light, မပေါ့; to be slow, နှေး; to be heavy and dull in respect to motion, တယ်အသွားအလာလေးသည့်လူ, အသွားအလာလေးသည့်မြင်း, a logy horse; to affect the smell and taste powerfully, မင်းချက်သည့်ဟင်းငါးပိနံ့တယ်လေးသည်, သည်ဟင်းအရသာတယ်လေးသည်, သိပုရာရည်လေးလေးလုပ်ပါ, ဒွတ်ရည်ထဲမှာသကြားလေးလေးထည့်ပါ; to be depressed in mind, as apprehensive of some impending trouble or calamity, ယခုသွားရမည့်လမ်းအလွန်မိတ်လေးသည်; to experience a feeling of heaviness in the back part of the neck, ကုပ်လေးသည်, or to feel heavy headed, ခေါင်းလေးသည်။

လေးကန် (*pron.* ဂန်), *v.* to be slow, နှေး, အသွားအလာလေးကန်သည့်လူဘဲ။

လေးတေးတေး, *adv.* *diminutive of* လေး, ကုပ်လေးတေးတေးရှိသည်, ခေါင်းလေးတေးတေးရှိသည်, လေးတေးတေးမထုပ်ပါနှင့်၊မြန်မြန်ထက်ထက်လုပ်ပါ။

လေးနက်, *v.* to be strong, as flavor, ဩဇာလေးနက်; to be weighty, as language, in sound, deep စကားပြောအလွန်လေးနက်သည်, လေးလေးနက်နက်ပြောတတ်သည်; important

လေးပင်, *v.* to be strong, as flavor, ထမင်းအရသာလေးလေးပင်ပင်ရှိသည်; to be slow, နှေး, သည်သူ့မိုင်းလှေလေးလေးပင်ပင်လုပ်သည်။

လေးထံ, *v.* to be heavy, not light; to be slow; ကိုယ်ထက်လေးထံနွာရှိသောကြောင့်မလှုပ်ချင်ဘူး။

လေးလေးပြော, *v.* to drawl, လေးကန်စွာပြောသည်။

လေး, 4, *v.* to respect; *seldom used singly,* ခန့်, ထိ, ရိုသေ, ကျွန်ုပ်ပြော သည့်စကားတဆိတ်မျှမလေးဘူး။

လေးခန့်, လေးငြား, လေးစား, *v.* same (*infreq.*), လေးစားမမှုမထိမဲ့မြင်ပြုတတ်သည်။

လေးမှု, *v.* same; *used adverbially only.*

လေးမြတ်, *v.* to respect; to think well of, think much of, ရိုသေလေးမြတ်; *comp.* နှစ်သက်; သည်အုငထ်သည်လူကြီးများထိုရိုသေလေးမြတ်တတ်သည်, ထိုတပည့်သည်မိမိဆရာကိုချစ်ခင်လေးမြတ်၏။

†လေးညှင်း, *n.* the clove plant.

လေးညှင်းပွင့်, *n.* the clove flower, a clove.

လဲ, 1, *n.* the product of the လက်ပံ tree.

လဲမှို, လဲဝါ, *n.* same; the product of the yellow-flowered cotton tree (*Cochlospermum gossypium*).

လဲ, 2, *v.* to fall down from an erect posture, သစ်ပင်လဲ; also used in the sense of being prostrate with a disease, ဌတ်ဖျားဓိထွိလဲနေသည်။

လဲကျ, *v.* to tumble, fall by losing one's footing, ထိမ့်ကျသည်။

လဲလျောင်း, *v.* to lie down, be recumbent (*rare in colloq.*).

လဲ, 3, *v.* to change, exchange, မြင်းချင်းလဲ, ခင်ဘျားမြင်းနှင့်ကျွန်တော်နွားနှင့် လဲပါ, ထဝ်; to rejoin, make a rejoinder (in law pleading), အမိန့်တော်ရ မင်းကျွန်တော်အမှုမှာလဲပါဦး. *Der.* ပြောင်းလဲ။

လဲဆို, *v.* to speak in return, to reply, အပြန်အလှန်ဆို; particularly applied to responding before authority, တရားလိုတရားခံနှစ်ဦးတို့၏အ စား၊ရှေ့နေနှစ်ဦးတို့သည်၊အစိုးရမင်းထံလဲဆိုကြသည်။

လဲပြောင်း, *v.* to change place, remove; to change one thing for another; တရွာမှတရွာသို့လဲပြောင်းကြသည်။

လဲဖယ်, လဲလှယ်, *v.* same as လဲ, ကုန်သွယ်တို့ဘာဝအညာကုန်နှင့်အောက်ကုန် လဲဖယ်၍ရောင်းဝယ်ကြသည်။

လဲ, 4, *v.* to empty, as from one vessel into another, လှယ်။

လဲဖယ်, *v.* to empty, လှယ်ဖယ်, ဖန်ခွက်ထဲကရေကိုပုကန်ထဲကိုလဲဖယ်ထည့်လိုက်ပါ။

လဲ, 5, *verb. affix, interrogative,* နည်း, တုံး, *always preceded by* မည်, ဘယ်, *or* ဘာ, ဘယ်မှာရှိပါသလဲ, ဘာပြောပါသလဲ; *see Gram. sec.* 110.

လဲသွဲ, *n.* a species of *Terminalia* producing large timber.

လဲလု (ပင်), *n.* the *Olax scandens,* a large scandent shrub, common in all parts of Burma where there are deciduous forests.

လဲလုံးပြောက်, *a.* twilled; *see* ပခွက်ကြောင်း။

လဲ့လဲ့, *adv.* slightly; applied to the color of green and blue, စိမ်းလဲ့လဲ့; applied also to life, as လဲ့လဲ့ကျန်သည်, just alive, လဲ့လဲ့ကလေးကျန်သည်။

လော (ကောင်), 1, *n.* a species of mule.

လော, 2, *v.* to repeat with greater force than at first, လောကြီ, သည်အ

မှုမှာလောပြီးကြီရလျှင်၊အသေခြောက်လိမ့်မည်, မင်းနှစ်ပါးစစ်တိုက်ကြရာ၊ တပါးသောမင်းစစ်ရှုံး၍ရပ်ဆိုင်းနေပြီးမှ၊တခါလောတိုက်ပြန်သည်; to return, as a disease after convalescence, နာလန်ထမှတခါလောဖျားပြန်သည်; hence အလော။

လော, 3, *not used singly.*

လောချင်း, *adv.* instantly, တာရှည်ဆိုင်းလင့်လို့မနေနှင့်၊လောချင်း, or လောလောချင်းပြီးအောင်လုပ်ပါ။

လောလော, *adv.* instantly, လတ်တလော။

လောလောဆဲ (*usually pron.* ဇယ်), *adv.* instantly, ရုတ်တရက်လောလောဆဲချက်ပြုတ်လို့ပြီးသည်, ဆိုင်းပါဦး၊ သည်ကိစ္စလောလောဆဲမကြံနိုင်သေးပါ, ခင်ဘျားငွေကိုလောလောဆဲမဆပ်နိုင်ပါ။

လော, 4, *not used singly.*

လောအောင်, *adv.* intolerably (hot), ထမင်းလောအောင်ပူသည်၊မစားနိုင်သေးပါ, လောအောင်ပူသည့်နေ့တဲ့။

လော, 5, *verb. affix, interrogative; see Gram. sec.* 110 (*not used in colloq.*); သစ်သီးသစ်ပွင့်တို့ကိုရလွှယ်ပါ၏လော။

လောကျမ်း (*pron.* ကျမ်း), *n.* a certain medical book in which the symptoms and prescriptions are indicated in the interrogative form, with the constant recurrence of the affix လော, as ကင်းမြီးကောက်ထိုးသော်၊ ထောပတ်နှင့်ပွတ်လျှင်မပျောက်လော, ကင်းကိုက်သော်၊ ကြေးဝါသံကြားလျှင်မပျောက်လော, မျက်စိနာသော်၊ မှန်ကြည့်လျှင်မပျောက်လော, ဖြပ်ကိုက်သော်၊မုတ်ကိုစားလျှင်မပျောက်လော။

လော (ရှမ်း), 6, *n.* one of the race of Laos in Northern Siam.

လော, 7, *n.* a kind of basket used as a receptacle for fowls.

လောက်, 1, *n.* a maggot.

လောက်ကိုက်, လောက်စား, လောက်ထိုး, *v.* to be gnawed, penetrated by maggots.

လောက်ကျ, လောက်တက်, *v.* to be infested with maggots, maggoty, ငါးအလောင်းမှာလည်းပုပ်နံ၍လောက်ကျနေသည်, မစားနှင့်၊လောက်တက်သည်။

လောက်လမ်း, *n.* a species of water insect; a wriggler, the larva of the mosquito; an inchworm, measuring worm.

လောက်သေ, *n.* a kind of tree. The leaf of this tree, when pounded and applied, is said to destroy maggots; hence its name.

လောက်, 2, *n.* a bow for throwing pellets, လောက်လေး။

လောက်စာ, *n.* a pellet for a bow, လောက်စာလုံး။

လောက်စာအိမ် (*freq. pron.* စအိမ်), *n.* the bed for the pellet.

လောက်စာလုံး, *n.* a pellet for a bow, လောက်စာ။

လောက်လေး, *n.* a pellet bow, bow for throwing pellets.

လောက်လေးကန့် (*pron.* ဂန့်), *n.* a square compartment in figured cloth, လောက်လေးကန့်ဆင်ပုဆိုး; so called from its resemblance to the လောက် စာအိမ်။

လောက်လွှဲ, *n.* a kind of sling made with a stick and string.

လောက်, 3, *v.* to be enough, sufficient, ကျေးဇူးဖြစ်လောက်အောင်ကြံနိုင် သည်မထုတ်ပါ, အစားအသောက်လောက်ပါ၏လား. *Der.* အလောက်။

လောက်င, *v.* to be sufficient on being distributed, ယခုဝေခြမ်းသည်မှာ၊ လောက်ငကြပါ၏လား, လောက်လောက်ငငပေးလိုက်ပါ။

လောက်ငံ, *v.* same as လောက် (*infreq.*), ဥစ္စာလောက်ငံသည်။

လောက်လား, *v.* with အရွယ်, to come to maturity (အရွယ် *sometimes omitted*); in other senses has the same meaning as လောက် by itself, အရွယ်မလောက်မလားဘဲလျက်၊သူငယ်မကလေးကိုမိဘကထိမ်းမြားသည်, သည်နွားမှာထွန်လောက်၊တိုက်လောက်၊လောက်လောက်လားလားရှိပြီ။

လောက်, 4, *v.* to respect; *not used singly.*

လောက်စား, လောက်လား, လောက်လေး, *adv.* *used only in adverbial forms,* မထိမဲ့မြင်မလောက်လေးမလောက်စားပြုတတ်သည်။

†လောက်မင်း, *n.* a kind of tree.

လောက်လက်, *adv.* playing with feet and hands, as a child lying on its back, လောက်လက်လောက်လက်နှင့်ကစားသည်။

လောက်လီးလောက်လက်, *adv.* up and down, like the motion of a little boat among the waves, လှေငယ်လှိုင်းထဲမှာလောက်လီးလောက်လက်ဖြစ် နေသည်။

လောက (Pali, ရိတ်ခြင်း, ဖြတ်ခြင်း), *n.* a state of mortal existence, of which there are three divisions; *see* ဘဝ, and ဘုံ; this world as distinguished from a permanent future state.

လောကငြီးငွေ့, *v.* to be cloyed with, or tired of, worldly pleasures.

လောကဓံ (from ဓမ္မ), *n.* fortune, a lot incident to mortal creatures, as wealth and poverty, society and solitude, reproach and praise, happiness and misery, လောကဓံတရားရှစ်ပါးနှင့်ကင်းသည့်လူမရှိ။

လောကဓါတ်, *n.* a world; အရှေ့လောကဓါတ်, အနောက်လောကဓါတ်, မြောက် လောကဓါတ်, တောင်လောကဓါတ်, the four great islands; လောကဓါတ် ပြောစမှတ်လောက်သည့်လူ, said in a good or bad sense.

လောကနီတိ, *n.* a book of proverbs pertaining to common life; *see* နီတိ။

လောကဘုရား, *n.* a demigod.

လောကဝတ်, *n.* courteous behavior, kind attentions, politeness, ပဋိသန္ထာရ။

လောကဝတ်ကောင်း, *v.* to be hospitable, attentively polite to a guest.

လောကဝတ်ပြု, *v.* to be courteous, kind, polite, သူတို့ရွာသို့ရောက်လျှင်၊ တယ်လောကဝတ်ပြုပေသည်, မိတ်မပါဘဲစကားလောကဝတ်ပြုသည်။

လောကဝတ်ပြော, *v.* to say something for mere politeness' sake, one kind of မြွက်ပြော, though not so strong an expression.

လောကသမုတိနတ်, *n.* a monarch, king.

လောကန္တရိက် (ငရဲ), *n.* certain hells, as places of punishment, situated in the intermediate spaces between the *sekya* worlds (132).

လောကီ, *a.* worldly, pertaining to the present world; *n.* the world, သင်တို့သည်လောကီနှင့်ဆက်ဆံလျှင်, if ye were of the world.

လောကီကာလ, *n.* time, as contrasted with eternity.

လောကီသား, *n. lit.* a son of the world, a worldling, man of the world.

လောကုတ္တရာ, *n.* a future state, subsequent to all လောက; annihilation (နိဗ္ဗာန်), according to the Buddhist system; eternal life or death, according to the Christian system. "That which is neither (ရူပ) *rupa* nor *arupa* is called *lokottara*, a state in which there is entire freedom from all *kama* (ကာမ)."

လောကူပမာ (for လောကဥပမာ), *n.* a figure pertaining to this world, လောကူပမာအားဖြင့်အပြောအဆိုကောင်းသည့်လူ။

လောင်, 1, *n.* a kind of betel box (*little used*).

လောင်, 2, *n.* to burn (a thing), as fire or anything hot, နေလောင်, မီးလောင်; to scald, ဆီလောင်, ရေနွေးလောင်; မီးတငွေ့ငွေ့လောင်, to smolder, as a fire; လောင်လွယ်သည့်အရာ, inflammable material.

လောင်ကျွမ်း, *v.* to be burnt up, consumed by fire, ကျွမ်းလောင်, တမြို့လုံးမီးလောင်ကျွမ်းလို့ကုန်ပြီ။

လောင်စာ (*pron.* ဇာ), *n.* tinder.

လောင်မီး, *n.* an electric flash when igniting some substance, ထန်းပင်ကြီးလောင်မီးကျလို့ပြတ်ကျသည်; blistering plaster.

လောင်မီးတင်, *v.* to apply a blistering plaster.

†လောင်လင် (ခတ်), *adv.* rattling together; restlessly, uneasily.

လောင်း, 1, *n.* a canoe, long slender boat, ပြင်လောင်း, လှော်လောင်း။

လောင်းကိုယ်, *n.* a boat with a hull like a canoe, and having a washboard on each side made of a single plank.

လောင်းစပ် (*pron.* ဇပ်), *n.* a boat with a washboard consisting of planks fixed one above the other.

လောင်း, 2, *v.* to bring into an incipient, unfinished state, with a view to finishing, အရုပ်ကိုထုမည်လို့သစ်သားလောင်းထားသည်, လှေလုပ်မည်လို့ဦးရောင်ပဲ့ရောင်လောင်းထားသည်. *Der.* အလောင်း။

လောင်း, 3, *v.* to pour into, or upon, ရေပုံးထဲကရေကို ရေအိုးထဲသို့လောင်းထည့်သည်, ကွမ်းခြံကိုရေလောင်းသည်, ပန်းပင်ကိုရေလောင်းသည်; *comp.* သွန်, and သွန်း; to add more to, ထပ်လောင်း, ခွက်. *Rahans* are

forbidden to make use of the word လောင်း, but use ရေသ instead, when directing any one to water plants, သည့်သစ်ပင်ကိုရေသိလိုက်ပါ။

လောင်းစွက်, *v.* to add more to, မူယောင်းစာခွတ်ယွှင်းဖျက်စီးသောကြောင့်၊ စကားသစ်လောင်းစွက်၍ရေးသားပြုပြင်သည့်, သည့်ဆိုးရေမပြည့်သောကြောင့်၊ အသစ်ထပ်မံလောင်းစွက်ဖြန့်သည်။

လောင်းရိပ်, *n.* shade; applied to plants and trees growing in the shade, လောင်းရိပ်ခံလို့သစ်ပင်မကြီးမပွါးနိုင်ပါ, လင်းရိပ်, လောင်းရိပ်မို့, မိုက်ဖျိုးသော အသီးအပင်မှားကိုလောင်းရိပ်ဖုံးလွှမ်းဖျက်ပြားမည့်မိုးရိပ်၍၊ ငှင်းကျွန်းပင်နှစ်ပင် ကိုခုတ်လှဲမိပါသည်။

လောင်းရိပ်ခံသီး, *n.* fruit ripened in the shade, လောင်းရိပ်ခံသီးမှည့်သည်; *comp.* နေပူခံသီး။

လောင်း, 4, *v.* to stake in a wager, or in gambling, to bet, ကိုင်းခြင် ဘျားနှင့်ကျွန်တော်ငွေငါးဆယ်မိလောင်းကြစို့။

လောင်းကြေး, *n.* money staked, လက်ဖွားလောင်းကြေး, လက်ရင်းလောင်းကြေး။

လောင်းစား, *v.* same as လောင်း။

လောင်းတမ်းကစား, လောင်းတမ်းပြု, *v.* to gamble, ကျွဲလောင်းတမ်းတိုက်ကစား, လောင်းတမ်းပြေးကစား။

လောဗန်, *n.* frankincense.

လောဘ (Pali), *n.* selfish desire, cupidity; "*lobha*, covetousness, that which cleaves to sensible objects." M.B.

လောဘကြီး, *v.* to be avaricious, တယ်လောဘကြီးသည့်လူ၊ယူလို့အားမရနိုင် ဘူး; *when abbrev. to* လောကြီး, appears to signify "to be hasty."

လောဘဇော, *n.* the force or power of selfish desire.

လောဘဇောတိုက်, *v.* to be impelled by such desire.

လောဘတဏှာ, *n.* same as လောဘ; cupidity.

လောဘမှု, *n.* same as လောဘ, လောဘမှုစိတ်ရှစ်ခု။

လောဘက်, *not used singly.*

လောဘက်တင်, လောဘက်ထိုး, *v.* to wear the end of a garment over one shoulder, and under the opposite arm, as a Buddhist priest, ဝုဆိုး (or သင်္ကန်း) လောဘက်ထိုး; *see* လက်ကတော့။

လောဝါး, *n.* a pole with a hoop for suspending a bird trap.

လောဟကုမ္ဘီ, *n.* a class of inferior hells; လောဟကုမ္ဘီငရဲအိုး (ဒု, သ, န, သော, the four exclamations used by the wicked, when rising to the top of the လောဟကုမ္ဘီငရဲအိုး).

လောဟာ (Pali), *n.* metal, of which there are five kinds, *viz.* gold, silver, copper, iron and lead (ပဉ္စလောဟာ).

လော့, *verb. affix, imperative;* used in books and in a formal style of address; *see Gram. sec.* 111.

[illegible] ([illegible]) truck, lorry BK 2.8.54/15 ~ /lo-li/

လော်ဇာ (*commonly pron.* လျှော်ဇာ), *n.* an intoxicating preparation of rice, လော်ဇာမှုး; အိန်း, ဘင်း, ကစော်, လော်ဇာ, အရက်။
လော်ဇာဆိုင် (*pron.* ဇိုင်), *n.* a licensed shop where လော်ဇာ liquor is sold.
လော်မာ, *v.* to be light, vain, unsteady, wanton, မတည်ကြည်, လျှပ်ပေါ်။
လော်လည်, *v.* same; to be unsteady in business, flying from one thing to another; frequently applied to unchaste women, လော်လည်ခြင်း ငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသောမိန်းမကို စွန့်ပစ်ထိုက်သည်။
လို, 1, *v.* to desire, wish for, ဥစ္စာလိုလျှင်ခဲခက်ရမည်၊ မင်းဖြစ်လိုလျှင် ရက်စက်ရမည်, အရှင်အကျိုးကိုတယ်လိုသည့်ကျေးကျွန်ဘဲ; to be lacking in respect of, or to the amount of, ခင်ဗျားငွေဘယ်လောက်လိုသလဲ။ ငွေသုံးဆယ်လိုသည်; to be destitute of; to be wanting, to lack; သုံးနာရီထိုးဖို့ဘယ်လောက်လိုသလဲ; လို also signifies "wonted," in the sense of being accustomed, habituated, ဟိုကိုသူမသွားလိုပါ။ တရံတခါသာသွားသည်. *Der.* အလို, မလိုတမ။
လိုအင် (ဆန္ဒ), *n.* wish, inclination, longing.
လိုချင်, *v.* to desire, wish for.
လိုဖတ်, *n.* any object of desire, လိုဖတ်ရှိရာစကားကိုမေးမည်။
လိုရင်း, *n.* a prime want, a matter of first consequence, a primary object or consideration, လိုရင်းအကြောင်းအမိပ္ပာယ်, လိုရင်းစကား။
လိုလား, *v.* to be litigious, forward to prosecute, အမှုလိုလား, တရားလိုလား; to wish for, နတ်ပြည်စံမင်းတရားကြီးကုသိုလ်တော် အင်မတန်လိုလားတော်မူသည်; to be favorably or affectionately disposed toward, မေတ္တာလိုလား။
လိုလိုမယ်မယ်, *adv.* applicable to the laying up of little things for future use, လိုလိုမယ်မယ်သိမ်းထားလိုက်ပါ။
လိုလွှန်, *adv.* of one's own accord; just as one lists, wilfully, without control (*rare in colloq.*).
လို, 2, *n.* and *verb. affix*, as, like as, ကဲ့သို့, သဘွယ်, ငါမေးသလိုမေး၊ငါလုပ်သလိုလုပ်။
လိုလို, *verb.* and *n. affix*, a little like as, သူသွားသည့်လိုလို; *see Gram. sec.* 123; လိုလိုဘဲ, just as (it was), စာရေးမပြီးသေးပါ၊အရင်လိုလိုဘဲရှိပါသေးသည်။
လိုက်, 1, *v.* to follow, to pursue; to accompany; to take effect, as medicine or disease, တယ်ဆေးလိုက်သည့်ဆရာ, ရောဂါလိုက်၍မထနိုင်မကြွနိုင်; to resemble, take after, သားအဘဘက်လိုက်သည်; to be in proportion, to correspond, to suit, to become, to harmonize with, အိမ်အနံ့နှင့်အလျားမလိုက်ဘူး, လူချင်းသဘောမလိုက်ကြဘူး, သည်အင်္ကျီကျွန်မနှင့်မလိုက်ပါ; to follow a certain peculiar course of conduct or action.

လိုက်စား, *v.* to comply with; to follow the wishes of another, သူ့အလိုသို့လိုက်, သူသဘောလိုက်စားပေါင်းမှတော်မည်။
လိုက်နာ, *v.* to observe, as a rule or regulation; to comply with.
လိုက်ပါထမ်းရွက်, *v.* to bear company or follow in order to perform service under an official.
လိုက်ပို့, *v.* to accompany, attend, escort, ကျွန်တော်တယောက်တည်းမှီလိုက်ပို့ပါ, အရှင်တပါးတည်းမကြွပါနှင့်၊ ကျွန်တော်မျိုးလိုက်ပို့ပါမည်။
လိုက်ဘမ်း, *v.* to pursue in order to capture or arrest.
လိုက်၍မှီ, *v.* to overtake, come up with.
လိုက်ထိ, *v.* to pursue in order to find; *commonly combined with* ရှာဖွေ, ကျွန်တော်ပစ္စည်းပျောက်ဆုံးလို့လိုက်ထိရှာဖွေရာ၊ငတေအိမ်မှာ တွေ့ရှိပါသည်။
လိုက်လျော, *v.* to comform to, သူ့အလိုကိုလိုက်လျောသည်။
လိုက်သူ, *n. lit.* one who follows; one who makes a passage by some conveyance, မီးရထားနှင့်လိုက်သူများသည်, မီးသင်္ဘောနှင့်လိုက်သူနည်းသည်။
လိုက်, 2, *verb. affix, euphonic; mostly used with transitive verbs; sometimes giving a transitive meaning to an intransitive verb; see Gram. sec.* 118; in colloquial this affix is much used with ထာ, a corruption of သည့်မှာ, *e.g.*, လှလိုက်သည့်မှာ becomes လှလိုက်ထာ, having the meaning of the English adverb "so," လှလိုက်ထာ, so pretty, ခက်လိုက်ထာ, so difficult, ဖြူလိုက်ထာဖွေးလို့, so white as to be dazzling; in such expressions as the following, လိုက် appears to be a euphonic expletive, တွေ့လိုက်သည်, မြင်လိုက်သည်, နေအလွန်ပူလိုက်သည်။
လိုက်, 3, *v.* to give to boot, as in exchanging articles of unequal value, ခင်ဗျားမြင်းကျွန်တော်မြင်းနှင့်လဲလျှင်၊တယ်လောက်လိုက်မည်လဲ။
လိုက်ကာ, *n.* a movable screen.
လိုင်ဆ, *n.* a species of trumpet flower; *comp.* သိသစ်, and သူကဲနီ။
လို့, 1, *see* လို, *n.* and *verb. affix*, as, like as.
လို့, 2, *verb. affix, equivalent to* ၍ (*colloq.*); *see Gram. sec.* 109; ပြောလို့နားမထောင်, သည်မြင်းစီးလို့မနိုင်ပါ, လွယ်ကူစွာရှာလို့ရသည်; also equivalent in colloquial to သောကြောင့်, မရှိလို့မပေးနိုင်ပါ, ခင်ဗျားမိုက်လို့အရာကျသည်, ကျွန်မထင်မိတ်ဆိုးနေလို့အနားကိုမချည်းဝံ့ပါ။
လိုး, *v.* to pierce, penetrate *in actu coitus* (*vulgar*).
လျ, *v.* to be thin, flimsy; to be slender, delicately formed, အသားခွန်ဗလနည်းသည့်အတွက်၊လျလျကလေးရှိသည်, မိန်းမလျလျကလေး အလွန်သေးသွယ်သည်; ထမင်းဆာလို့ဝမ်းလျလျကလေးရှိတော့သည်။
လျပါး, *v.* to be slender, delicately formed.
လျက်, 1 (*pron.* ထက်), *v.* to lick (with the tongue), လျှာနှင့်လျက်, ခွေးအစာစားပြီးမှနှုတ်ခမ်းလျက်သည်။

လျက်ဆား, *n.* a preparation of salt used medicinally; an electuary.

လျက်, 2, *verb. affix, continuative, denoting the continuance of an action or state of being during another,* as သွားလျက်စားသည်, he eats as he goes; *see Gram. sec.* 109; စည် (*pron.* စည့်) not infrequently precedes လျက်, အသက်ရှိစည်လျက်, သည်သူနာစည်လျက်။

လျက်နှင့်, *verb. affix, continuative, denoting the continuance of an action or state of being during another, but somewhat inconsistent with it,* as သွားလျက်နှင့်စားသည်; *see Gram. sec.* 109; ကြိုးစားအား ထုတ်ပါလျက်နှင့်လိုရာကိစ္စအပြီးသို့မရောက်သောကြောင့်၊အားထုတ်ရာမရောက် ဖြစ်ခဲ့သည်; သား is frequently introduced between လျက် and နှင့်, as ငါပြောလျက်သားနှင့်နားမထောင်အထွဲဖြစ်သည်။

လျင် (*usually pron.* လျှင်), *v.* to be quick, swift, အသွားအလာအလှုန်လျင် သည့်လူ, ဆော, မြန်, သော့။

လျင်တန်, *v.* same as လျင်။

လျင်ထန်, *v.* to be violently swift, ထိုသူဖါနောက်သို့လျင်ထန်လိုက်သွားသည်ကို မြင်လိုက်ရပါသည်။ •

လျင်မြန်, *v.* same as လျင်; also applied to the mind.

လျင်မြန်ပေါ့ပါး, *v.* to be quick and active in motion; applied to human beings, bullocks, horses, etc., အလှုန်လျင်မြန်ပေါ့ပါးသည့်လူ။

လျင်လျား, *v.* same as လျင်။

လျစ်လျူ, *v.* to be in a neutral state of mind, undisturbed by passion, ဥပေက္ခာပြု, သည်အမှုတွင်တယ်တက်မှာမလိုက်ချင်ပါ၊သူလျစ်လျူနေပါသည်။

လျစ်လျူရှု, *v.* to wink at, to regard with indifference; မချစ်မမုန်း; to regard with equanimity, တာမှုမပြောမဆို၊လျစ်လျူရှုနှင့်နေနိုင်ပါပေသည်။

လျှည်, 1, *v.* to be smooth, pleasant, agreeable to the sight; *not used singly. Der.* အလျှည်, ဓိလျှည်။

လျှည်ညွှာလျှော်, *n.* a kind of tree, the tortuous *Hibiscus*, သင်ပန်း။

လျှည်, 2 (*pron.* လျှည့်), *v.* to circumcise, cut round with a knife (*rare*).

လျှည်းပါး (*pron.* လျှည့်း), *v.* to be connected with, familiar (*infreq.*).

လျပ်လျပ် (*usually pron.* လျှပ်လျှပ်), *adv.* wavingly, as a flag, ထေတိုက် တိုင်းအလံတလျပ်လျပ်နှင့်နေသည်။

လျာ (*usually pron.* ရာ), *v.* to appropriate, to set apart for some purpose, ရန်, ငွေကိုကျောင်းဆောက်ဘို့လျာထားသည်; to estimate in the mind, ချင့်တွက်; to have in view, to intend, similar to မှန်း, ခင်ဘျားထ မင်းကျွေးမည်ထို လျာထားသည်မှာ မလာလို့သူများ ကျွေးလိုက်ရသည်; hence အလျာ, and အလျာ; *see* ရာ။

လျား, 1, *v.* to be thin; *not used assertively. Der.* ပါးလျား။

လျား, 2, *v.* to be oblong; to be extended in time, ရှည်, ကာလလျား, သည်

ဘုရားကိုမည်သူတည်သည်ကိုကာလလျှားသောကြောင့်မသိနိုင်. *Der.* အလျှား။
လျော, *v. not used singly*, လိုက်လျော။
လျောပြွမ်း, *v.* to be on terms of intimacy; to be mixed together, commingled, လူချင်းလျောပြွမ်းနေကြလို့၊တယ်လူတို့စိတ်သားမှန်းမသိဘူး, ပရိသတ်လျောပြွမ်းနေကြလို့၊အဘော်ကိုရှာမတွေ့နိုင်ပါ။
လျောက်, 1 (*pron.* ယောက်), *n.* a plate, the piece of timber which supports the ends of the rafters, a wall plate; *comp.* ထုပ်, a tie beam; ထုပ်, လျောက်, ဒိုင်း, မြား။
လျောက်, 2, *v.* to accord with, be agreeable to; *not used singly*. *Der.* အလျောက်။
လျောက်ပတ်, *v.* to be meet, suitable, fit, proper, comely, အပြောအဆိုလျောက်ပတ်သည်, စာပေ အစီ အကုံး တယ်လျောက်ပတ်သည်, အနေ အထိုင်လျောက်ပတ်သည်, မိန်းမအဆင်းရူပကာယလျောက်ပတ်သည်။
လျောက်လျား, *adv.* of one's own accord, ဘာသာ, မင်းကိုငါမပြောဆိုလိုပါ၊လျောက်လျားဘဲနေချင်ရာနေတော့, I do not wish to speak to you; live how and where you please; ခင်ဗျားလျောက်လျားဘဲ, that is your own affair, sir.
လျောင်း, *v.* to recline, be recumbent, လဲလျောင်း။
လျောင်းစက်, *v.* same; appropriate to a Buddh or royalty, တဇနိဦးခေါင်းမြို့မြတ်တိုင်းမြို့ပြီးမှ၊ လက်ျာနံ့ထောင်မှ၊ လက်ဝဲနံ့ထောင်သို့ပြောင်းလဲ၍ လျောင်းစက်ဖြန်လေ၏။
လျောင်းတော်ဦး, *n.* the porch of a palace, and of some other government buildings.
လျောင်းတော်မူ, လျောင်းတော်မူယာန်, *n.* a recumbent figure of a Buddh, လျောင်းတော်မူယာန်တဆူကိုပူဇော်ခဲ့ပါ။
လျော့, *v.* to be loose, lax; to be slack, as a rope, မတင်း, ကြိုးလျော့; လျော့ရိလျော့ရဲ. *adv.* loosely, as a garment, ထမိလျော့ရိလျော့ရဲဝတ်သည်; to be wanting, ခင်ဗျားရွှေတကျပ်မပြည့်ပါ၊တမူးလျော့သည်, ခင်ဗျားဆန်တတင်းမပြည့်ပါ၊တပြည်လျော့သည်; to subside, to fall, as the water of a river, မိုးဃ်းကုန်ခါနီးလို့၊ထမြည်းမြည်းရေလျော့သွားသည်; to abate, အဖျားလျော့သည်; to grow less, be diminished, ယုတ်; to subside, as an inflammatory swelling. *Der.* မေ့လျော့, ရွှေလျော့, and လျှော့။
လျော့ကျ, *v.* to sink, go down gradually.
လျော့ပါး, *v.* to grow less, အသက်အရွယ်ကြီးသောကြောင့်အားခွန်ဗလလျော့ပါးသည်; to be diminished, become few, သည်မြို့ရွှေကလောက်မစည်ကားဘူး၊တရွှေရွှေလျော့ပါးကုန်ပြီ; ဆုတ်ယုတ်။
လျော့ပေါ့, *v.* to abate.
လျော့လျှည်း (*pron.* လျှည်း), လျော့လျား, *v.* same as လျော့ပါး။

လျော်, 1, v, to suit, agree with, be proper, suitable, သင့်, တော်လျော်, ခင်ဘျားလူကြီးဖြစ်သည်နှင့်အညီလျော်အောင်ပြုပါတော့။
လျော်ကံ (*pron.* ဂံ), v. same, စကားပြောတယ်လျော်ကံသည့်လူ, ပြောသည်အတိုင်းလျော်ကံဖြို့, လျော်ကံသင့်မြတ်ဖြို့; လျော်ကံ is comparatively little used in ordinary colloquial, though of common occurrence in dramas.
လျော်ညီ, v. same, ယခုစည်းဝေးရာ၌သဘောတူသည်အတိုင်းလျော်ညီဖြို့။
လျော်, 2, v. to forfeit, ရွတ်လွန်မှုကြောင့်ငွေတရာလျော်ရသည်။
လျော်ငွေ, လျော်ဒဏ်, လျော်ပြစ်, n. a forfeit, fine, damages, အလျော်, လျော်ဒဏ်တပ်, လျော်ပြစ်ငွေ။
လျော်, 3, v. to be sere and yellow, as a leaf, သစ်ရွက်လျော်သည်။
လွက်လွတ်, *adv.* volubly; *see under* သွတ်။
လွင်, 1, n. an unoccupied space beyond houses.
လွင်ကွက်, n. a glade.
လွင်တီးခေါင်, n. an extensive plain, a savanna.
လွင်တီးပြင်, လွင်ထီးထီး, n. same as လွင်ပြင်။
လွင်ပြင် (*pron.* ဗြင်), n. a level spot of ground, a plain free from trees, a campaign, ကွင်း။
လွင်ပြင်ထီးထီး, n. same as လွင်ပြင်။
လွင်ပြင်ဒလဟာ, n. a prairie.
လွင်လဟာ, n. an extensive waste.
လွင်, 2, v. to be glossy, shining, အရောင်လွင်, အရောင်လွင်သည့်ပဝါ, အရောင်လွင်သည့်ပုဆိုး; လွင်အောင်ပြု, to make glossy.
လွင်မှုန့်, n. a powder made from rice and applied to the face, လွင်မှုန့်လိမ်းသည်, ကသယ်မှုန့်, ဆန်ပုပ်မှုန့်, မျက်နှာချယ်။
လွင့်, v. to be blown away, လေဘွေတိုက်လို့ပဝါလွင့်သွားသည်; to be driven out of its course by the violence of the wind, as a ship or boat, ပင်လယ်ထဲမှာလေမိလို့လွင့်သွားသည်; to be scattered and lost, dissipated, မိုးဃ်းသားလွင့်သည်, ပြာလွင့်သည်, ဖွဲလွင့်သည်; to be faded, ပုဆိုးနေပူခံလို့အရောင်လွင့်ကုန်ပြီ. *Der.* လွှင့်။
လွင့်အောင်, *adv.* very, *an intensive,* to words of height, လွင့်အောင်မြင့်သည့်ပြာသာဒ်, or motion, လွင့်အောင်ပြေးသည့်မြင်း။
လွင့်စည် (*pron.* စညီ), v. to fly off scatteringly, as sparks or fine particles; to start and run with velocity, to dart, လွင့်စည်ပြေး။
လွင့်ပါး, v. same as လွင့်; ကျွန်တော်ထားသည့်စက္ကူသယ်ကိုဗျောက်ဖွက်လွင့်ပါးသွားသည်မသိ။
လွတ်, v. to be at liberty, free, unrestrained, အဆီးအတားမရှိ, လွတ်သည့်ငါးလည်းကြီးသည်တည့် (*colloq.*); to be exempt, ရောဂါဘယလွတ်ကင်း; to be free from, ငါ့ကျေးဇူးနှင့်လွတ်အောင်မနေနိုင်ဘဲနှင့်၊ ငါ့ကိုပုန်ကန်စကား

ပြောသည်; to be disengaged, released, ကင်းကျွတ်; to be discharged, as a case, or as an accused, တရားခံလွတ်သည်. *Der.* လွှတ်။

လွတ်ငြိမ်း, *v.* to be released, freed, exempted, သည်နှစ်အခွန်တော်ငွေကိုလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာပါရစေသောင်၊အမိန့်ကယ်မသနားတော်မူပါ။

လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်လက်မှတ်စာ, *n.* a revenue exemption ticket.

လွတ်မြောက်, *v.* to escape, လွတ်အောင်ပြေး။

လွတ်လပ်, *v.* to be disengaged, အလုပ်အကိုင်လွတ်လွတ်လပ်လပ်တရက်တည်းမနေရဘူး; to be vacant, လွတ်လပ်သည့်မြေမရှိသောကြောင့်၊အိမ်ဆောက်စရာမရှိ; to be empty, သည်အိုးမှာဘာမျှမရှိ၊ လွတ်လပ်လျက်ဘဲရှိသေးသည်; also applied to women who are *enceinte*, သည်မိန်းမလွတ်လွတ်လပ်လပ်မထုတ်ပါ၊ကိုယ်ဝန်ဆောင်နှင့်။

လွတ်လွတ်ရက်ရက်, *adv.* freely, without regret, ရက်ရက်စက်စက်, ရက်ရက်ရောရော, တွန့်တိုခြင်းမရှိလွတ်လွတ်ရက်ရက်လှူဒါန်းပေးကမ်းတတ်သည်။

လွှန်, 1, *n.* a kind of tree; the kernel of the fruit is considered a luxury, and was formerly presented to the Kings of Burma. In a year in which this tree bears much fruit, the Burmans expect a good rainfall.

လွှန်ပင်, *n.* the *Buchanania latifolia*, a tree common in the open and dry forests, growing to the height of thirty or forty feet, producing a purplish black fruit the size of a small cherry; *comp.* ထင်းလွှန်း။

လွှန်, 2, *n.* a gimlet; *v.* to bore with a gimlet, လွှန်ပူနှင့်လွှန်, လွှန်ပူနှင့်ဖောက်။

လွှန်ပူ (*pron.* ဗူ), *n.* same, လွှန်ပူနှင့်လွှန်သည်, လွှန်ပူနှင့်လွှန်ဖောက်သည်။

လွှန်ပူကြီး, *n.* an auger.

လွှန်, 3, *n.* a rope drawn by contending parties to procure rain, လွှန်ကြိုး။

လွှန်ဆွဲ, *v.* to pull the said rope. "The inhabitants of the Burman empire, in times of drought are wont to assemble in great numbers with drums and a long cable. Dividing themselves into two parties, with a vast shouting and noise they drag the cable contrary, the one party endeavoring to get the better of the other." By doing this they suppose that the *nats* who have control over the rain (ပဇ္ဇုန်နတ်) are propitiated, and will cause rain to fall.

လွှန်ပွဲ, *n.* the festival of drawing the said rope, လွှန်ပွဲခံ။

လွှန်, 4, *v.* to take the precedence, on higher ground or advanced position, လှေငယ်ငြိမ်လျက်နှင့်လှေကြီးရှေ့သို့လွှန်သွားသည်; to excel, သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက်စာပြိုင်တူသင်ကြရာ၊ငမြင့်မောင်ထက်လွှန်၍တတ်သည်; to pass over, transgress, ကျူး, ကျော်, ခွာနှစ်ခု အကြားမှာ နှစ်တောင်လွှန်သွား၍ ရောက်သည်; to be or go beyond, to exceed, အခွယ်လွန်မှပညာသင်ခြင်း

ကြောင့်၊တတ်မြောက်ခြင်း၌၊မစွမ်းနိုင်ရှိချေသည်, သာ, ကျူး, ကဲ; လွန်အောင်ကောင်းသည်, လွန်အောင်ဆိုးသည်; to be in excess, to go too far, ခင်ဗျားပြောသည်မှာလွန်သည်, လွန်သွားမည်၊တယ်မလုပ်နှင့်; to go, or reach beyond, as sound, ကျွန်တော်မောင်းသာမည့်မြည်သည်မဟုတ်ပါ၊တောင်နှစ်လုံးကိုလွန်ကြားမြည်ပါသည်; to pass away, be gone, to die, သေလွန်; to have gone by, လွန်သွား, လွန်သည်မှာ၊လွန်ပါစေတော့, လွန်သောအရာလွန်ပါစေတော့, let by-gones be by-gones, လွန်ပြီးသည်ကိုတ၍ရနိုင်တော့မည်မဟုတ်, one will not be able to obtain that which is past by uttering expressions of regret; to lapse, as a period of time, ရက်လွန်, လလွန်, နှစ်လွန်. *Der.* လွန်း, လွှန်။

လွန်ကဲ, *v.* to be or go beyond, to exceed.

လွန်ကျူး, *v.* to go beyond, exceed, surpass, ဗေဒင်အရာ၊ ဗေဒင်ဆရာတိုင်းထက် လွန်ကျူးအောင်တတ်သည်; to transgress, တကြိမ်တခါ လွန်ကျူးပြစ်မှားသည်အချက်ကို၊စိတ်ကွက်တော်မမူပါနှင့်၊သည်းခံတော်မူပါ; to be in excess, more than proper, as wages, အလုပ်နှင့်တန်ရုံမက၊လွန်ကျူး၍အခပေးသည်။

လွန်ခဲ့သော, *a.* last, လွန်ခဲ့သောနှစ်, last year.

လွန်စွာ, လွန်မင်းစွာ, *adv.* exceedingly, ကာမဂုဏ်အရာမှာလွန်စွာလိုက်စားသည်; excellently; excessively, ကိုယ်နှင့်မတန်ရုံ၊လွန်စွာထောင်လွှားတတ်သောမာန်ကိုလည်း စွန့်ပြီလော; လွန်စွာတတ်သည်, လွန်စွာယည်ကျေးသည်။

လွန်ပြီးသော, *a.* bygone.

လွန်ပြေး, *v.* to outrun, ငစံကျော်ရွှေသို့ကျွန်တော်က၊လွန်၍လိုက်ပြေးပါသည်။

လွန်မြောက်, *v.* to die, as a high dignitary of state, ကေရာဇ်မင်းများနှင့်မင်းမှူးမတ်သေနာပတိစစ်သူကြီးတို့လွန်မြောက်ရှိရာ။

လွန်သွား, *v.* to go too far; to have gone beyond.

†လွန်မတံ, *n.* a kind of plant.

လွန့်, *v.* to twist to and fro, to writhe, wriggle, တံခွန်လေတိုက်တိုင်းလွန့်လွန့်နေသည်, မိးသဘော်နှင့် နောက်တွဲ သဘော် တပ်သည့်ကြိုး တလွန့် လွန့်နေသည်; to move as a serpent or worm, မြွေလွန့်သွားသည်; to turn over, roll about in bed, ကျွန်တော်နိုးတိုင်းခင်ဗျားလွန့်သံကိုကြားသည်။

လွန့်တက်, *v.* to dwell vexatiously on a subject in speaking, တိုတိုနှင့်ပြီးအောင်ပြောပါ၊စကားဆန်းရှည်အောင်လွန့်တက်မပြောပါနှင့်။

လွန့်လိမ်, *v.* to wriggle, writhe, တွန့်လိမ်သည်။

လွန်း, 1, *n.* a weaver's shuttle; *a.* marked with waving stripes, as a silk waistcloth, လွန်းပုဆိုး, a *puhso* of zigzag pattern, လွန်းထမိ။

လွန်းကျ, *a.* same, but denoting a richer fabric, လွန်းကျထမိ, လွန်းကျပုဆိုး။

လွန်းဆန် (*pron.* ဆန်), *n.* the spindle of the quill (ရက်ဖောက်), နားစောင့်လွန်းဆန်; the peg that secures the spindle in the shuttle.

လွှန်းတုံး, *n.* the cross timber on which the keel of a boat is laid while building, လှေလွှန်းတုံးတင်, လွှန်းတုံးထိုး။
လွှန်းသိုး, *n.* same as လွှန်းဆန်။
လွှန်း, 2, *v.* to twist a strand, ကြိုးလွှန်း; one kind of လိမ်. *Der.* အလွှန်း။
လွှန်းပေါင်းတင်, *v.* to twist several strands into one rope, to twine, လွှန်းပေါင်းတင်၍ကျစ်သည်, သုံးလွှန်းပေါင်းတင်၍ကျစ်သည့်ကြိုး။
လွှန်း, 3 (from လွန်, to exceed), *verb. affix,* denoting excess, often preceded by လွန်, and followed by အားကြီး, ခင်ဗျားငွေကုန်လွန်လွှန်းအားကြီးသည်, သည်သူလိမ္မာလွန်လွှန်းအားကြီးသည်, this person is too clever; ကြောက်လွန်လွှန်းလို့ဆတ်ဆတ်တုန်နေရှာသည်, မုန်းလွန်လွှန်းလို့ကြည့်တောင်မကြည့်ချင်ဘူး; ဖျင်းလွှန်းလို့ဆုံးမလို့မရနိုင်ပါ။
လွှန်း, 4, *v. an astrological term.*
လွှန်းကြင်, *n.* a kind of bird, လွှန်းကြင်ငှက်, ရွှေလွှန်းကြင်ငှက်။
လွှန်းကြင်လှေ (တော်), *n.* a royal boat shaped like the လွှန်းကြင်။
လွမ်း, *v.* to regret the loss of, think of with sorrow; to yearn; လွမ်းဖျား,လွမ်းနာ,terms used in connection with lovelorn,absent lovers.
လွမ်းကျောင်, *v.* same (*not used alone*).
လွမ်းချင်း, *n.* one kind of song, လွမ်းချင်းဆို။
လွမ်းဆွတ်, *v.* same as လွမ်း; *intensive;* မိန်းကလေးသူ့ရည်းစားကိုလွမ်းဆွတ်သောကြောင့်တမှိုင်မှိုင်တတွေတွေနေသည်။
လွမ်းတ, *v.* to yearn after, and utter expressions of regret for the absence of one beloved, မိဘတို့ထံပြန်ချင်သည့်စိတ်ဇောနှင့်လွမ်းတလျက်ရှိပါသည်။
လွယ်, 1, *v.* to be easy, not difficult, မခက်, ဝတ္ထုဘတ်စာများစာကြီးပေကြီးများထက်လွယ်သည်, မျက်ရည်လွယ်, same as ငိုလွယ်; to be yielding, compliant, easily influenced; said reproachfully of women; လွယ် *is often combined with other verbs,* ငိုလွယ်, ဆိုလွယ်, ပြောလွယ်, နားထောင်လွယ်, ဖြစ်လွယ်။
လွယ်ကူ, *v.* same, လွယ်ကူစွာရှာလို့ရသည်။
လွယ်လင့်တကူ, *adv.* easily, အလွယ်တကူ, အလိုရှိသည့်အခါလွယ်လင့်တကူရစေ တို့အပေါ်တွင်ထားသည်။
လွယ်, 2, *v.* to suspend from the shoulder, အိတ်လွယ်သည်, ဓားလွယ်သည်, မြားတောင့်လွယ်သည်, သေနတ်လွယ်သည်; to carry (in the womb), ဝမ်းတွင်လွယ်၍သွားသောသားဖြစ်သည်။
လွယ်အိတ်, *n.* a wallet or bag suspended from the shoulder; လူလွယ်အိတ်, *a term of contempt, equivalent to* လူနောက်မိတ်ခွေး။
လွယ်ပိုး, *v.* to suspend from the head and carry on the back, as is the custom of Karens and Shans, နောက်လွယ်ပိုးလွယ်ပိုးသည်, သားငယ်ကိုအဝတ်နှင့်ပတ်၍လွယ်ပိုးထားသည်။

လွှလွှ, *adv.* shiningly; applied to words of whiteness, လွှလွှဖြူသောအဆင်းအရောင်ရှိသည့်ပန်း; *not used in colloquial.*

လွှေ, *v.* to be enough (*obs.*).

လွှေလွှေ, *adv.* satisfactorily, ကုန်လောက်သည်နှင့်။

လွှေလွှေရမ်းရမ်း, *adv.* abundantly; *see under* ရမ်းရမ်းလွှေလွှေ။

လွှေလွှေလောက်လောက်, *adv.* abundantly; *see under* လောက်လောက်။

လွှေး, *v.* to feed one's self with the hand greedily; *comp.* လုပ်လွှေး; လွှေးစား, အလူးလူးအလဲလဲလွှေးစားသည်, ပါးလုပ်ပါးပြည့် လွှေးစားသည်, မြန်ဘွယ်ရှက်ဘွယ်လွှေးစားသည်။

လွှဲ, *v.* to be out of the way, to vary from a certain course, လမ်းလွှဲ, မတည့်; to be past the meridian, as the sun or a star, မွန်းလွှဲ, ကြယ်လွှဲ; to err, be wrong, မှား, အထင်လွှဲ, အမိပ္ပါယ်လွှဲ, အယူလွှဲ; to contain errors, as a writing, စာလွှဲ, မှား; hence အလွှဲ, and တလွှဲ, *adv.* out of the way, တလွှဲလမ်းလိုက်သွားလို့နောက်ကျသည်; different from what ought to be, တလွှဲကြီး, တလွှဲချည်းတည်းဘဲစကားပြောသည်. *Der.* ခွန်းလွှဲ, ထွဲ။

လွှဲကမ်း, လွှဲချွတ်, *v.* same, ခင်ဗျားပြောသည့်စကားတယ်လွှဲကမ်းသည်, မူဟောင်းစာလွှဲချွတ်သည်၊အသစ်ပြင်ရေးသည်။

လွှဲတဲတဲ, *adv.* wrongly, erroneously, in a different manner from what ought to be.

လှ, 1, *v.* to be handsome, pretty, beautiful; hence မလှတမ; မလှမပရှိ, *a euphemism occasionally substituted for* ကိုယ်ဝန်ရှိ, မပေါ့မပါးရှိ; မလှ, to be beyond the usual time, late, as အချိန်မလှ, အချိန်မလှ၍ဂုတန်းရွာကြေးထမ်းကြီးအိမ်တွင်အိပ်ပါသည်။

လှပ, *v.* same; *see the* parts; လှလှပပခင်းကျင်းထား, လှလှပပကျွေး, လှလှပပရောက်လာသည်, လှလှပပဝတ်ဆင်သည်။

လှပတင့်တယ် (*pron.* လှဗတင့်ဒယ်), လှပယဉ်ကျေး, *v.* to be handsome and comely, handsome and elegant, အဆင်းအရွယ်လှပတင့်တယ်သည်, လှပယဉ်ကျေးအောင်ဆေးသုတ်လိမ်းနိုင်သောပန်းချီဆရာဖြစ်ပါသည်။

လှ, 2, *verb. affix*, very, excessively, extremely, ကောင်းလှ, ဆိုးလှ, နာလှ, ပွေလှ; *often followed in colloquial by* ချေ *and* ကလား, နာလှချေကလား, များလှချေကလား, မြန်လှချေကလား, ဘဲ့နှယ်လဲ၊ ထရဘဲ သွားသည်၊ ထရဘဲပြန်လာသည်၊မြန်လှချေကလား; *also often followed in colloquial by* ချေ *and* ရဲ့ (၏); ဆိုးလှချေရဲ့, he is very wicked; နာလှချေရဲ့, it is extremely painful. In certain conbinations it is used to express the furthest limit as to number, quantity, extent, as "the utmost," "at the outside," ထရင်ဖြူရန်ကုန်မြို့သို့ လှေနှင့်သွားသည်မှာ၊ ခရီးတွင်လှပါလျှင်၊ ခုနစ်ရက်နှင့်ရောက်မည်, သည်ပွဲမှာလူရှားလှပါလျှင်၊လူတထောင်စန့်လောက်ရှိပါလိမ့်မည်။

လှင်တံ (*pron.* ဒန်), *n.* a rod or staff of authority; *comp.* နှင်တံ။

လှစ် (from လစ်), *v.* to open; *less than* ဖွင့်; အပေါက်ကိုလှစ်သည်, ထမင်းအိုးဖုံးလှစ်စမ်းပါ, တံခါးကိုလှစ်ဖွင့်စမ်းပါ။

လှစ်ပြ, *v.* to lay forth to view, ခင်ဘျားသေတ္တာကိုလှစ်ပြပါ; to expose the person, ပုဆိုးလှစ်ပြ။

လှည့်, 1 (from လည်) (*freq. pron.* လှဲ့), *v.* to go around a thing, အိမ်ကိုလှည့်သွား, မြို့ကိုလှည့်သွား; to turn round (*trans.*), ကွင်းကိုလှည့်, ဓါးတိုင်ကိုလှည့်; to make revolve, စက်ကိုလည်အောင်လှည့်သည်; to turn from a forward direction, to make a circuit, ဝိုက်, လမ်းကိုလှည့်သွားသည်; to go about, ramble, လည်, လှည့်လည်, ပတ်; to court, woo, အပျိုလှည့်, လူပျိုလှည့်. *Der.* အလှည့်။

လှည့်စား (*pron.* ဖျား), *v.* to lie to, deceive, mislead the mind, လှည့်စားတတ်သည့်လူ; *comp.* လိမ်။

လှည့်ပတ်, *v.* to go around, circle; to deceive, လှည့်စား; ဒေသစာရီလှည့်ပတ်တော်မူသည်, မြို့ကိုလှည့်ပတ်၍ကြည့်ရှုသည်။

လှည့်ဖြား, *v.* to beguile, လိမ်လည်လှည့်ဖြား၍စားတတ်သည်, လိမ်လည်လှည့်ဖြားပြောဆိုသည်; လှည့်စားသည်။

လှည့်လည်, *v.* to go from place to place.

လှည့်လည်လုယူ, *v.* to forage, plunder at large.

လှည့်, 2, *aux. affix*, used in giving commands, သည်ကိုလာလှည့်, come here.

လှည့်ကား, *verb. affix*, *continuative*, though, သော်လည်း (*infreq.*).

လှည်း, 1 (*freq. pron.* လှဲ), *n.* a cart, a vehicle with two wheels.

လှည်းအိမ်, *n.* the body of a cart.

လှည်းဦး, *n.* the front of a cart where the driver sits.

လှည်းဦးစွန်, *n.* the joined ends of the thills.

လှည်းဦးစွပ်, *n.* the leathern ring which secures the shaft of a cart to the yoke; *see* စည်းကုံး (*infreq.*).

လှည်းဦးပန်း, *n.* the carved work surmounting the ends of the thills, where they are fastened to the yoke.

လှည်းဦးဂွတ် (*pron.* ဖွတ်), *n.* the strip of raw hide securing the လှည်းသန် and လှည်းထမ်းပိုး; above the လှည်းထမ်းပိုး is the လှည်းကျည်း, a piece of wood acting as a wedge, around which the strip of raw hide is wound.

လှည်းကုန်သည်, *n.* a trader who carries his merchandise in a cart.

လှည်းကြောင်း (*pron.* လှဲကြောင်း), *n.* a cart track; a rut.

လှည်းခင်တိတ်, *n.* a drag, truck, or similar vehicle.

လှည်းငှါး, *v.* to hire a cart; လှည်းခ, cartage.

လှည်းစည်းကုံး, *n.* the leathern ring which secures the shaft of a cart to the yoke, လှည်းဦးစွပ်။

လှည်းစပ်, *n.* an outer segment of a Burmese cart wheel; *comp.* လှည်းမ။
လှည်းစာ, *n.* strips of bark inserted between the axle box of a cart wheel and the axletree, to lessen rotatory friction.
လှည်းစာထိုး, *v.* to insert such strips of bark (water being injected).
လှည်းစီး, *v.* to travel by cart.
လှည်းဆောင်ပန်း, *n.* the driver's box.
လှည်းတိုက်, *v.* to convey in a cart, to cart; လှည်းတိုက်စား, to gain a living by carting.
လှည်းထမ်းပိုး, *n.* a yoke for drawing a cart; လှည်းထမ်းပိုးကျည်, the arms of a draught yoke, by which it is secured to the animal's neck.
လှည်းထုပ်, *n.* the crossbeam of the body of a cart.
လှည်းထောက် (*pron.* လှဲဒေါက်), *n.* a shaft support, often called ကုလားထောက်။
လှည်းထောင်, *v.* to set up in business as a proprietor of carts for hire, or as an ordinary cartman.
လှည်းပုံတောင်း (*pron.* ပဒေါင်း), *n.* the axle box of a cart.
လှည်းဘီး (*pron.* လှဲဘိန်း), *n.* a cart wheel, လှည်းဘီးဝန်း။
လှည်းဘီးကန့်, *n.* a spoke, ဘီးထောက်။
လှည်းဘုံထိုင်ထိုင်, *n.* an ornamental finial (one of which is placed on either side of the driver's seat).
လှည်းမ, *n.* the middle piece of the three hewn planks in a Burmese cart wheel; *comp.* လှည်းစပ်။
လှည်းမှူး, *n.* the person placed in charge of a number of carts traveling in company.
လှည်းယဉ် (*pron.* ယဉ်), *n.* a light, traveling cart for carrying people.
လှည်းရံတိုင်, *n.* one of the small pillars or posts forming the sides of a cart.
လှည်းလမ်း, *n.* a cart road.
လှည်းဝိုင်း, *n.* a circular encampment of carts.
လှည်းသန့်, *n.* the thill or shaft of a cart.
လှည်းသမား, *n.* a cartman.
လှည်း, 2, *see* လှဲ, *v.* to throw down from an erect posture.
လှည်း, 3 (*pron.* လှဲ), *v.* to sweep, တံမြက်လှည်း, တန်မြက်စည်းလှည်း; *also used fig.*, အညစ်အကြေးထားသော ကျွန်ုပ်၏ အလုံးအကန့် လှည်းပစ်လိုက်မှတော်စည်း။
လှည်းနို, *n.* a broom which consists of a long handle inserted in the back of a brush.
လှည်းစာ (ပင်), *n.* a species of *Lagerstræmia.* The wood, which is red, is used for building purposes, and for making boat paddles.

လှန်, *v.* to turn, as the water on ceasing to ebb; to turn back, throw back, beat back; to repeat, do again, တခါတည်းကိစ္စမချောသောကြောင့်၊နောက်ထပ်တကြိမ်လှန်ပြုရသည်; to do in return, ကျွန်ုပ်ကိုရိုက်လျှင်ရိုက်၊ရိုက်စားလှန်ရိုက်မည်, ကျွန်ုပ်ကိုကောင်းစွန်စွာကျေးဇူးပြုစုပေသောကြောင့်၊ သူ့ကိုလည်းဤကဲ့သို့လှန်ပြုသင့်ပေသည်; to turn inside out, as the sleeves of a coat, အင်္ကျီလက်ကိုလှန်သည်; to turn up the legs of trousers, ဘောင်းဘီကိုလှန်, ဘောင်းဘီကိုပင့်; လှန်၍ထား, to put the upper side down or the inside out.

လှန်ပစ်, *v.* to cant, to pitch.

လှန်ပြန် (*pron.* မြန်), *v.* to do in return, do back again; commonly implying disrespectful conduct toward a superior; *comp.* ပြန်လှန်; မိဘတို့ဆိုးမသည့်စကားတကြိမ်တခါမျှလှန်ပြန်၍မပြောဘူးပါ။

လှန်ပြန်အပြစ်တင်, *v.* to recriminate.

လှန်လှော, *v.* same as လှန်; to turn upside down, ထိုသူအိမ်မှာမသင်္ကာသောကြောင့်၊အိမ်တွင်းအိမ်ပြင်အကုန်လှန်လှော၍ရှာပါသည်။

လှန့် (from လန့်), *v.* to frighten, ခင်ဗျားကျွန်ုပ်ကိုမလှန့်ပါနှင့်, ကြက်များအိမ်ပေါ်သို့မတက်ရအောင်ဆီးလှန့်လိုက်ပါ။

လှန်း, *v.* to spread out, lay out in the sun, နေပူမှာလှန်းသည်, ငါးခြောက်လှန်းသည်, မိုးစိုသည့်အဝတ်များကို၊ခြောက်သွေ့အောင်နေပူလှန်းလိုက်ပါ။

လှပ် (from လပ်), *v.* to uncover; to neglect, leave unperformed, ထရင့်စပါးပြီးအောင်မရိတ်ခဲ့ဘူး၊နက်ဖြန်ရိတ်ဘို့ရာလှပ်ထားသည်; to leave vacant, ခင်ဗျား ပွဲကြည့်လာမည် ပြောသောကြောင့်၊ နေရာလှပ်ထားသည်; to open, leave open, ပြတင်းပေါက်များကိုအကုန်လှပ်ထားလိုက်ပါ; in this sense လှပ် is considered more elegant than ဖွင့်။

လှမ်း, *v.* to reach out, stretch out (the hand), မီးခြစ်ဘူးကိုကျွန်တော်ဆီ (လက်) လှမ်းလိုက်ပါ, မတ်တတ်သေတ္တာအထက်ဆင့်ပေါ်မှာစာအုပ်လှမ်း၍ယူပေးစမ်းပါ; to step, put forth the foot either forward or backward, သေနတ်ရေးပြသည့်အခါ ရှေ့ကိုလှမ်းနောက်ကိုလှမ်းပြသည်; to look forward (to a distant object), ရှေ့ကိုလှမ်းကြည့်သည်; to aspire to, အထက်သို့လှမ်း၊ ဂုဏ်ရည်တူချင်းမကြီးဘူး, သည်သူ သေးသေးနုပ်နုပ်မကြီးတတ်၊ အထက်သို့သာလှမ်းကြီးသည်; to extend (the voice) toward, to call to, လှမ်း၍ခေါ်; ဟိုသွားသည့်လူကိုလှမ်းခေါ်လိုက်စမ်းပါ; applied to the reach of a missive or weapon, ဟိုအက်ကမ်းကိုခင်ဗျားသေနတ်လှမ်းပါမည်လား, ရွာချင်းတယ်မဝေးကြပါ၊သေနတ်တလှမ်းလောက်သာဝေးပါသည်; သရက်ပင်ပေါ်မှာသရက်သီးကိုလှမ်းမှီသောကြောင့်၊လူအများဆွတ်စားကြသည်။

လှမ်းကမ်း, *v.* to anticipate, to do with reference to something ahead, ပွဲမရောက်မှီ စောစောကလှမ်းကမ်းထို့ ချက်ပြုတ်ကြော်လှော်နှင့်ရသည်, မြင်းပွဲစထိုင်မှီလှမ်းကမ်း၍စီးလားချနှင့်ရသည်; to extend (the voice) toward, to call to, ရှေ့သွားသည့်လူလှမ်းကမ်း၍ခေါ်လျှင်ကြားလောက်ပါသေး၏။

[illegible] turn over (and/to see) /sa-qou' hlan ci. nei-de/ he's looking through the book.

[illegible] hand /sa-qou'kon yu-ge.pi:, hsaya-do-dhon. hlan:lai-~~[illegible]~~ gi:/ TH TH-3
/hon na:ga. htwei:gan hlan:lai'san:ba/ ib. 5

[illegible] look ahead /hlan: ci.lai'san./ look at for him [=?] ass/mmy

လှမ်းကြွ, *v.* to travel, as a Buddhist priest.
လှမ်းထိုးသွား, *v.* to amble, pace, ဆင်ရဲ့သွား။
လှမ်းပြ, *v.* to hold forth, present to view.
လှယ်, *v.* to empty (the contents of one vessel into another), အိုးထဲက ရေကို စည်ထဲကို လှယ်ထည့်သည်, သေတ္တာထဲထဝုဆိုးကို ဗာထဲသို့ လှယ်ထည့်သည်; one kind of ချေး, to borrow, with the idea that the borrower will, if afterwards required, return the favor to the lender, ကျွန်တော်ကို ငွေနှစ်ဆယ်လောက် လှယ်နှင့်ပါ၊ မကြာခင်ပြန်ပေးပါမည်, အချင်းချင်းလက်လှယ်၍သုံးစားကြသည်; ငွေလှယ်စားချေး, to lend money without interest.
လှယ်ဖယ်, *v.* same; to exchange, ထပ်, ထဲလှယ်, လှယ်ဖယ်သုံး, ကျွန်တော်မှာရွှေဒင်္ဂါးသာရှိသောကြောင့်၊ငွေနှင့်လှယ်ဖယ်သုံးရသည်, ခင်ဗျားအင်္ကျီ ကျွန်တော်အင်္ကျီနှင့်လှယ်ဖယ်ဝတ်ကြစို့။
လှံ, *n.* a spear.
လှံကန်, *n.* a stick used for driving animals, a horsewhip, နှင်တံ။
လှံကိုင်, *n.* a lancer, လှံကိုင်သူရဲ။
လှံစွပ် (*pron.* ဇွပ်), *n.* a bayonet.
လှံစွပ်သေနတ်, *n.* a musket with a bayonet attached.
လှံတံ, *n.* a rod or staff of authority, လှင်တံ။
လှံထိုး, *v.* to thrust at with a spear, လှံနှင့်ထိုး, လှံထိုးစစ်သည်, လှံထိုးသမား။
လှံမ, *n.* a large spear.
လှံသည် (*pron.* ယည်), *n.* a dart, လှန်တို။
လှံရိုး, *n.* the handle of a spear.
လှာ, *see under* လာ; *sometimes euphonic*, ရောက်လှာသည်,ထယ်သောအခါရောက်လှာသလဲ, ကျွန်တော်သားခင်ဗျားအိမ်မရောက်လှာဘူးလား။
လှိမ့် (from လိမ့်), *v.* to roll over and over (*trans.*), ဗလီထုံးလှိမ့်ကစားသည်, တောင်ပေါ်ကကျောက်လုံးကိုလှိမ့်ချသည်။
လှိမ့်လှန်, *v.* to roll away.
လှီ, *v.* to be diminutive, smaller than common, ကျစ်, ညှက်, သည်အရပ်မှာမြေကျပ်သောကြောင့်၊သစ်ပင်များတယ်လှီသည်, သည်မိန်းမအတန်လှီသည်။
လှီကင်, *v.* same, မိုးခေါင်လို့ သစ်သီးဝလီလှီကင်သည်, ခင်ဗျားသားသွေးများအလွန်ထွားကျိုင်းသည်၊ကျွန်တော်သားသွေးလှီကင်ကြသည်။
လှီချောင်း, *v.* same (*infreq.*).
လှီး, *v.* to cut with a sliding motion, to cut a slice, as distinguished from ခုတ်, to chop, ထားနှင့်လှီးသည်; ထားလှီးဆေး, cut tobacco.
လှီးချွတ်, *v.* same as လှီး။
လှီးဖြတ်, *v.* to carve, as meat at table.
လှုပ်, *v.* to stir, move (*intrans.*), to have animal action; to work, as a machine; to shake (*trans.* and *intrans.*), စာရေးခုံ လှုပ်သောကြောင့်၊

လက်ရေးမကောင်းလှပါ, ကျွန်တော်ပခုံးလှုပ်နိုးသည်; hence တလှုပ်လှုပ်, *adv.* busily, with the hands and fingers in constant motion, ခြေလှုပ်လှုပ် လက်လှုပ်လှုပ်နှင့်ရှုခြွေမဲ့သည်။

လှုပ်ကုလားထိုင်, *n.* a rocking chair.

လှုပ်ပုခက်, *n.* a cradle.

လှုပ်ရှက်, *v.* to move gently (*intrans.*), လှုပ်ရှက်ခတ်။

လှုပ်ရှား (from ရှား, to move), *v.* same as လှုပ် (*intrans.*), frequently with the additional idea of change of place; to be agitated, မငြိမ် မသက်ဖြစ်သည်, စပါးဆန်ရေရှားပါးသောကြောင့်တိုင်းပြည်လှုပ်ရှားသည်; to agitate, annoy, trouble, molest.

လှုပ်လီးလှုပ်လက်, *adv.* same as တလှုပ်လှုပ်; *see under* လှုပ်။

လှုပ်လှက်, *v.* to move gently, လှုပ်ရှက်။

လှုမ်, *n.* a species of mint plant, ပင်မိမ်း။

လှို, *v.* to warm one's self by a fire, မီးလှို; to warm one's self in the sun, နေစာလှို; to derive heat from, as a chicken from its mother, ကြက်ကလေးများအမိရင်ခွေကိုလှို၍ကြီးရသည်; to adhere to, take refuge in, ခိုလှို, ကိုယ်တော်အရှင်ဘုန်းရိပ်ကိုခိုလှို၍ရောက်ပါသည်။

လှို့, *v.* to heat again, warm over; implying that the object was once hot; *comp.* နွေး; to remind, re-excite.

လှူ, *v.* to give for a religious purpose, or to a religious character, to make an offering, ဘုရားကိုလှူ, သင်္ဃာတော်ကိုလှူ, ကျောင်းကိုလှူ, စရပ်ကိုလှူ သည်. *Der.* အလှူ။

လှူဒါန်း, *v.* same, လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်းနှင့်အလှူနဝါသနာပါသည့်လူ။

လှေ, *n.* a boat; ခတ်လှေ, a rowboat; လှော်လှေ, a paddle boat.

လှေကြို, *n.* a boat one happens to meet (going where one wishes to go), a chance boat, သင်္ဘောမရှိသောကြောင့်လှေကြိုစီးလိုက်ခဲ့ရသည်။

လှေဆိပ်, *n.* a landing place for boats.

လှေတက်, *n.* a collective term for boats, oars, tackle, etc., လှေတက်မရှိ လို့သွားဆိုခက်ပါသည်။

လှေထိုး, *v.* to propel a boat with a pole; လှေထိုးဝါး, လှေထိုးသမား, လှေ ထိုးသား, လှေထိုးတက်ခတ်။

လှေနှိုက်, *n.* a boat thief, so called from this class of thieves thrusting their hands into boats and snatching property; *v.* to purloin property in such a manner; *comp.* တံချူ, တံချူနှင့်လှမ်းယူသည်။

လှေပြိုင်, *v.* to race, as boats.

လှေပွဲ, *n.* a regatta; လှေပွဲခံ, to hold a regatta.

လှေမကျ (*pron.* လှေ၊မ၊ကျ), *v.* to sink (as a loaded boat) so that the water is level with the washboad.

ကျွန်ုပ်ခဲ့ ဦး~~ကောင်း~~ထိုင်း MA-MM 114

(တဝေးမှ တက်) ကျွန်ုပ်ဘွား [illegible] ဖြေ: — MA-MM 114

လှေလောင်း, *v.* to race, as two boats for a wager.
လှေသား, *n.* a boatman, one of a boat's crew.
လှေသူကြီး, *n.* a boat owner; also called လှေဦး, which is not so polite.
†လှေကား, 1 (*pron.* ဂါး), *n.* a set of steps, stairs; a ladder; ကြောင်လိမ် လှေကား, a winding or spiral staircase.
လှေကားဦး, *n.* the head of a flight of stairs.
လှေကားဦးတိုက်, *n.* stairs descending directly in front and at the end of the house (of a man of distinction), which may be used only by privileged persons; *comp.* လှေကားလွှဲ။
လှေကားရုံ, *n.* that which supports the foot of a flight of stairs.
လှေကားထစ်, *n.* one step in a flight of stairs; a round, a rundle, a rung.
လှေကားထောင်, *v.* to place a ladder in position.
လှေကားပေါင်, *n.* the side of a flight of stairs.
လှေကားရင်း, *n.* the foot of a flight of stairs.
လှေကားရှင်, *n.* a ladder.
လှေကားလွှဲ, *n.* stairs that do not descend directly in front, but are turned to descend by the side of the house.
လှေကားသေ, *n.* a flight of stairs.
လှေကား, 2, *n.* the *Bauhinia*, မဟာလှေကား, မျောက်လှေကား။
လှေ့ (from လေ့), *v.* to winnow, စပါးလှေ့။
လှေး, *v.* to be very small, diminutive, မွှား. *Der.* အလှေး။
လှဲ (from လဲ), *v.* to throw down from an erect posture, တိုင်လှဲ, ရွက်တိုင် လှဲ, သစ်ပင်လှဲ; အလံလှဲ, to strike, as the colors when an army is defeated; to overset, turn or throw from a basis or foundation; to throw, as a wrestler, မြေကြီးကိုကျောကျအောင်နပန်းကိုင်၍လှဲသည်; တုံးလုံး လှဲအိပ်, to lie at full length. drop /... le'kon thin-byu[illegible]-shon. hle: lei'
လှဲချ, *v.* to throw down, cast down.
လှောက်, *v.* to put a small quantity into a larger, ရွက်သည်, ရေအိုးမှာ ရေနည်းသေးသည်၊ပြည့်အောင်လှောက်လိုက်ပါ, ဟင်းရည်နည်းလို့ရေလှောက် စားသည် (*rarely used*).
လှောက်ပံ့, *v.* to aid, ထောက်ပံ့။
လှောင်, 1, *v.* to put into and shut up, as goods in a chest, သေတ္တာထဲ မှာအထည်အလိပ်များကိုလှောင်ထားသည်; or in a building, စပါးလှောင်, ဆီလှောင်; or animals in an enclosure, နွားဝက်များကိုခြံနှင့်လှောင်ထား သည်, ငှက်အိမ်နှင့်လှောင်ထားသည်; or men in prison, အချုပ်ထောင်မှာ လှောင်ထားသည်; to be close, stuffy, as a room, အိုက်လိုက်သည်မှာလှောင် နေသည်, သည်အခန်းကလေးလှောင်၍နေသည်၊လေမဝင်နိုင်။

လှောင်, 2, *v.* to be rude, saucy, impertinent, to banter, ဆော့, ထယ်လှောင်တတ်ပြောင်တတ်သည့်လူ, လူထဲမှာမလှောင်ပါနှင့်။

လှောင်း, 1, *v.* to line, place along inside, as loose paper inside a chest, သေတ္တာကိုစက္ကူလှောင်း၍ ဆေးလိပ်ထည့်သည်, စည့်ကိုဖက်လှောင်းပြီးကာလဝါးမိကိုထည့်သွင်းသည်, တောင်းကိုဖက်လှောင်း၍ဆားကိုထည့်သွင်းသည်။

လှောင်း, 2, *v.* to be diffusive, as scent, whether pleasant or unpleasant, or as a swarm of flies, mosquitoes, etc.; *used adverbially* (*rare in colloq.*).

လှော်, *v.* to stir backward and forward, as in parching peas, ပဲလှော်, စပါးလှော်; to paddle a canoe, လှေလှော်; လက်လှော်ကလေး, a small canoe.

လှော်ကား, *n.* a boat of state with a high, ornamented stern.

လှော်တက် (*pron.* ခက်), *n.* a boat paddle.

လှော်လောင်း, *n.* a racing canoe, လှော်လှေ။

လှော်သစ်, *v.* to be fresh or newly polished, as gold by hot sand, လှော်သစ်ဦးသစ်သောရွှေ; *comp.* ဦးသစ်။

လှိုက်, *v.* to be thrown up or out, leaving a concavity in the centre; to swell up, lie loose, as grain in a measure, not shaken down; to throw up or out, as in scooping an excavation, လှိုက်တူး; *comp.* ခလိုင်; to feel uneasy, distressed, in body or mind, ဝမ်းနည်းလို့အသည်းထဲကလှိုက်လာသည်။

လှိုက်ဆု, လှိုက်လှည်း, *v.* to feel uneasy, distressed in body or mind, ဆုလှိုက်, ကျွန်တော်သားကလေးသေဆုံးသည်မှာမျက်ရည်မဆည်နိုင်အောင်၊ လှိုက်ဆုပူပန်ခြင်းခံရသည်, ဝမ်းနည်းလွန်းလို့၊ လှိုက်လှိုက်ဆုဆုဖြစ်နေသည်။

လှိုင်, 1, *v.* to excavate; *n.* a niche in a pagoda, or in the side of a brick or stone wall.

လှိုင်ခေါင်း, လှိုင်မုတ်ကူး, *n.* same; ဥမင်လှိုင်ခေါင်းတူး, to make a tunnel.

လှိုင်သံ, *n.* an echo from an arched roof, လှိုင်သံနှင့်စကားပြောသည်။

လှိုင်, 2, *v.* to be numerous, abundant, ပေါများ; applied to fruit trees, ကနစိုးသီးလှိုင်, ဒူးရည်းသီးလှိုင်, ထန်းလှိုင်သည်; frequently applied to the diffusion of pleasant odors, ငှဲ; also applied to fish, သိတင်းကျွတ်လကျမကြီးဆွဲလှိုင်ပါးလှိုင်သည်။

လှိုင်း, 1, *n.* a wave or billow, လှိုင်းတံပိုး; လှိုင်းကြီးရာပါရပါသည်, as in the way of being compelled to do anything, *nolens volens.*

လှိုင်းအိ, *n.* the swell of the sea, လှိုင်းအိမ္မိကြောက်စရာမရှိ။

လှိုင်းအိကွေး, *n.* a scallop, curve in an edge.

လှိုင်းအိထ, *v.* to swell, as the sea, ရေနက်လို့လှိုင်းအိကြီးထ; to fluctuate.

လှိုင်းကြက်ခွပ်, *n.* a cross sea.

လှိုင်းကြက်ခွပ်ထ, *v.* to meet, as cross seas; to be ruffled, as the surface of water.

(၅၃/၀၄) ရှိုင်း: ချိတ်ကလေး၊ MA-MM 114

လှိုင်းကြီး, လှိုင်းလေကြီး, *v.* to be rough and tempestuous, as the sea.
လှိုင်းစီး, *v.* to ride the waves, as a boat or ship, in contradistinction to စင်းလုံးခံ, to lie like a log in the water; လှိုင်းကျော်။
လှိုင်းခေါင်းဖြူ, *n.* a white-crested wave.
လှိုင်းချုပ်, *n.* a wave compressed by the shore.
လှိုင်းစိပ်, *n.* a short, choppy sea.
လှိုင်းတံပိုး, *n.* a wave; လှိုင်းတံပိုးကြား, the trough of the sea.
လှိုင်းတောက်, *v.* to be affected with nausea, owing to the pitching or rolling of a boat or ship, to be seasick.
လှိုင်းထ, *v.* to rise, as a wave or billow.
လှိုင်းပုတ်, *v.* to dash, strike against, as a wave.
လှိုင်းဖျက်, *n.* a small, curling wave, a ripple, လှိုင်းဖျက်ကလေးထ။
လှိုင်း (ပြော), *v.* to speak in a bombastic, boastful manner, ပြောသည့်အခါအခင်မတန်လှိုင်းပြောသည်။ပြုသည့်အခါ ဘာမျှမလုပ်ဘူး။
လှိုင်းမိ, *v.* to be caught in a sea, or in rough water on a river, မြစ်ထဲမှာလှိုင်းမိ၍လှေနစ်သွားသည်။
လှိုင်းမူး, *v.* to feel dizzy, to be seasick, လှိုင်းတောက်။
လှိုင်းရိုက်, *v.* to dash against, as waves.
လှိုင်းလေငြိမ်, *v.* to be calm, as the sea, လှိုင်းလေငြိမ်သက်, လှိုင်းလေသင့်သည့်အခါ, when the weather is favorable.
လှိုင်းဝင်, *v.* to take in water (as a boat or ship) from a wave, to ship a sea.
လှိုင်းသံ, *n.* the roar of the waves.
လှိုင်း, 2, *v.* to bind into a bundle or sheaf, စည်းနှောင်; *n.* a sheaf, ကောက်လှိုင်း. *Der.* အလှိုင်းကြီး။
လျှင်, 1, *v.* to be before, beforehand (*obs.*), တင်လျှင်; hence အလျှင်။
လျှင်, 2, *verb. affix continuative; see Gram. sec.* 109; *denoting first, the completion of an action or state of being prior to another,* as သွားလျှင်သေသည်, having gone he died; *second, supposition or conditionality,* as သွားလျှင်သေမည်, if he goes he will die; တောင်းလျှင်ရလိမ့်မည်, if he asks he will receive; *adv. distributive; see Gram. sec.* 126, 8, as တလလျှင်တတင်း, a basket a month; *sometimes definitive or emphatic; euphonic,* as အလွန်လျှင်, သာလျှင်, ပင်လျှင်, etc.
လျှပ်, 1 (*freq. pron.* ရှပ်), *n.* lightning.
လျှပ်စစ်, လျှပ်စစ်နွယ်, *n.* same. /hyaʔ siʔ/
လျှပ်စစ်ဓါး, *n.* electric fluid; လျှပ်စစ်ဓါးသွင်း, to electrify.
လျှပ်ပြက်, လျှပ်စစ်ပြက်, *v.* to lighten.
လျှပ်ပြက်သောအလျှံ, *n.* a flash of lightning.

လျှပ်, 2 (*pron.* ရှပ်), *v.* to be very thin, flimsy; *used adverbially,* တယ်ပါးသည့်လူ၊ လျှပ်လျှပ်ကလေးဘဲ, တယ်ပါးသည့်ဗိတ်၊ လျှပ်လျှပ်ကလေးဘဲ; to be light, quick, rapid, လမ်းမှာဝင်စားမနေလေနှင့်၊ လျှပ်လျှပ်ပါအောင်သွား; to glitter, coruscate, အရောင်လျှပ်; to be light, vain, unsteady, wanton, ရှုရွေမြဲမရှိ; to perform work in a superficial, perfunctory manner, အလုပ်အကိုင်လျှပ်သည့်လူ။

လျှပ်ပလာမ, *n.* a wanton woman; *used appellatively.*

လျှပ်ပေါ်, *v.* to be light, vain, unsteady, wanton, လော်မာ, လော်လည်, သောခွသွမ်း, လျှပ်ပေါ်လော်မာ, လျှပ်ပေါ်လော်လည်တတ်၏။

လျှပ်, 3, *v.* to extort money under a false pretence, အမှုမရှိဘဲနှင့်သက်သက်မဲ့ယူသည့်လူ; လူလျှပ်, one who thus extorts money.

လျှပ်စား, လျှပ်ဖြတ်, *v.* same, မဟုတ်မလျှားအကြောင်းမဲ့လျှပ်စားမနေပါနှင့်, သူများအပေါ်ခွသည်လိုချည်းဘဲလျှပ်ဖြတ်ယူသည့်လူ။

လျှမ်း, *v.* to be brimming full, ပြည့်လျှမ်း, ရေပြည့်လျှမ်းသောမြစ်ကမ်း, ရေပြည့်လျှမ်းသောအိုးကဲ့သို့မတုန်လှုပ်သောရှုရွေမြဲရှိသည်; applied to flame, မီးရောင်လျှမ်းလျှမ်းတက်အရောင်ထွက်သည်, and to verbose, bombastic language, မသိဘဲနှင့်လျှမ်းဖြမ်းမပြောပါနှင့်; applied to inconsecutive, rambling discourse, စကားပြောလျှမ်း; also to superior mental capacity, as လျှမ်းလျှမ်းတက်အောင်ဉာဏ်ကောင်းသည်, to have a brilliant intellect; hence တလျှမ်းလျှမ်း (အရောင်ထွက်), *adv.* brilliantly, glitteringly.

လျှံ (*pron.* ရှံ), *v.* to run over, as water, ရေအိုးထဲကရေလျှံကျသည်; to overflow its bank, as a river, မြစ်ရေကမ်းကိုလျှံတက်သည်; to run over, as brightness, to be brilliant, အရောင်လျှံ။

လျှာ (*freq. written and pron.* ရှာ), *n.* the tongue.

လျှာခင် (*pron.* ရှာခင်), *n.* the uvula; the palate.

လျှာခင်သံ, *n.* a palatal (sound), လျှာခင်သံအက္ခရာ, a palatal letter.

လျှာခိုင်, *v.* to have a stiffness of the tongue, so as not to be able to speak, လျှာခိုင်လို့စကားပြီအောင်မပြောနိုင်; to be tongue-tied.

လျှာစက်, *n.* the faculty of speaking with authority, အာစက်, အာစက်လျှာစက်ကောင်းသောကြောင့်၊ သူများရှိသေသည်။

လျှာထိပ် (*pron.* ဒိပ်), *n.* the tip of the tongue, လျှာဖျား။

လျှာထုတ်, *v.* to put out or show one's tongue, လျှာထုတ်ပြ, မြွေလျှာတလစ်လစ်ထုတ်သည်။

လျှာထူ, *v.* to be thick-tongued, not able to speak clearly and accurately.

လျှာထိုးစပ်, *v.* to match (boards) in carpentry, သေတ္တာကိုလျှာထိုးစပ်။

လျှာထိုးရန်အကြောင်း, *n.* a groove.

လျှာနာ, *n.* soreness of the tongue; လျှာနာခွါနာ, the foot and mouth disease (in cattle).

လျှာနာဆေး, *n.* medicine for a sore tongue.
လျှာပါး, *v.* to be thin-tongued, loquacious, လျှာပါးလို့စကားသွက်သည်။
လျှာပွတ်ဆေး (*pron.* ဖွတ်), *n.* medicine to rub on the tongue.
လျှာဖျား, *n.* the tip of the tongue, လျှာထိပ်, လျှာဖျားသံနှင့်စကားပြော. The Burmese often say when momentarily forgetting anything, လျှာဖျားတွင်မေ့သွားသည်။
လျှာရင်း, *n.* the root of the tongue, လျှာရင်းသံနှင့်စကားပြော။
လျှာလည် (*pron.* လယ်), *v.* to be accurate and fluent in pronunciation, အလွန်လျှာလည်သည့်လူ, စာဘတ်တယ်လျှာလည်သည့်လူ; to have an acquired taste for an article of food or drink, which was at first disagreeable, အစကခါးရည်းသီးကိုမသာတည်၊ ယခုမှာလျှာလည်လို့စားနိုင်ပြီ။
လျှော (*pron.* ရှော), *v.* to slide down, သစ်ပင်ပေါ်ကလျှောကျသည်, ထန်းလျှောလို့သေသည်။
လျှောခနဲ, *adv.* rustlingly, တာမှန်းမသိပါ၊ လျှောခနဲကြားလိုက်ထာဘဲ (*colloq.*), လျှောခနဲမြွေထွက်ပြေးသည်။
လျှောဖဲ, *n.* one kind of satin.
လျှောမွေး, *n.* an abortion (*rude*), လျှောမွေးလောင်း, သူငယ်အလောင်း။
လျှောမွေးဖြစ်, *v.* to be still born.
လျှောလျှော, *adv.* slopingly, မြေကြီးတဘက်လျှောလျှောနိမ့်သည်; rustlingly, မြွေလျှောလျှောလျှောလျှောနှင့်ပြေးသည်။
လျှောက် (*freq. pron.* ရှောက်), *v.* to address a superior.
လျှောက်ချက်, *n.* an address, the substance of an address to a superior.
လျှောက်စာ, လျှောက်လွှာ (*more common*), *n.* a written petition; လျှောက်လွှာတင်, လျှောက်လွှာသွင်း, to present a petition.
လျှောက်တင်, *v.* same as လျှောက်, လျှောက်လွှာတင်, လျှောက်လွှာသွင်း; honorific and applicable to kings; *comp.* သံတော်ဦးတင်။
လျှောက်ထား, *v.* same as လျှောက်။
လျှောက်ထားချက်, *n.* a respectful address.
လျှောက်လဲ, လျှောက်ထားလဲဆို, *v.* to address (a superior) by turns, to plead alternately before a court, ကျွန်တော်မျိုးစကားကျန်သောကြောင့်၊ လျှောက်ထဲလိုပါသေးသည်။
လျှောက်လွှာ, *n.* an application, လျှောက်ချက်။
လျှောက်သူ, *n.* an applicant, အခွင့်တောင်းသူ, လျှောက်ထားသူ။
လျှော့ (*commonly pron.* ရှော့), *v.* to loosen, make lax; to lessen, diminish, abate (*trans.*); ကြိုးကိုလျှော့လိုက်ပါ၊ ဇိဇပြုသောအမှုအပြီးသို့မရောက်မှီလျှော့လို့မတော်ဘူး; to reduce the price, အတိုးကိုလျှော့သည်။
လျှော့ပေး, *v.* to yield, give up the point in dispute; to discount; to slacken, as a rope; to pay out, as a fishing line or a cable; အလွန်

တသည့်လူ၊တစ်ဆိတ်မျှလျှော့မပေးဘူး; ကြိုးလျှော့ပေးသည်, ငါးစာငါးတစ်ခုနှင့်၊ ငါးမျှားကြိုးကိုလျှော့ပေးလိုက်၊

လျှော့၍ဝန်ခံ, *v.* to concede, yield a point, လျှော့၍ခံနေရပေးသည်။

လျှော်, 1, *n.* a kind of tree; the fibrous inner bark of the said tree, and of some other trees and plants, as ဂုံ, ပိုက်ဆန်။

လျှော်ကြိုး, *n.* a rope made of the bark of the လျှော်ပင်။

လျှော်တေ, *n.* the bark of the လျှော်ပင် beaten, dressed, and made into coarse cloth, worn by ascetics (ရသေ့).

လျှော်နီ, *n.* the *Sterculia remosa*; a variety of လျှော် bark.

လျှော်ဖြူ, *n.* the *Sterculia versicolor*; another variety of လျှော် bark.

လျှော်မျှင်, *n.* a strip of bark from the လျှော်ပင်။

လျှော်ဝါ, *n.* the *Sterculia ornata.*

လျှော်, 2, *v.* to wash (clothes or the hair), အဝတ်ကိုလျှော်, ခေါင်းကိုလျှော်; *comp.* ဖွေး, ဖွပ်။

လွှို, 1 (*pron.* ရှို), *n.* a medicine or charm to secure favor, of which there are three kinds, ရာဇလွှို, that which has influence with kings; ဣတ္ထိလွှို (မိယလွှို), that which has influence with women; and သဗ္ဗလွှို, that which is of general efficacy.

လွှို, 2 (*pron.* ရှို), *v.* to thrust through, as a bar through the hole of a post, တိုင်ပေါက်လွှို, ရက်မလွှို, or thread through the eye of a needle, အပ်နဖါးလွှို; to bolt, တံခါးကျင်လွှို; *comp.* ထိုး, and သွင်း; hence တံလွှို။

လွှိုနိုး, *n.* the channel of a small stream in level ground (occasionally dry), လွှိုတန်း; *see* နိုး။

လွှို, *v.* to do secretly under a guise, အကြောင်းကိုလွှို။

လွှိုကဝက်, *v.* to be indirect, covert (in language); to conceal one's self, ဖျက်နှာကိုမမြင်စေခြင်းသူများအကြားကလွှိုကွက်ပြီးထိုင်နေသည်။

လွှိုဝှက်, *v.* same as လွှို; to conceal one's character, to be hypocritical; လွှိုဝှက်သော, *a.* clandestine.

လွှိုး, *v.* to stoop and enter, ငုံ့၍ဝင်, အိမ်အောက်ကိုလွှိုး။

လွှ, *n.* a saw; တိုက်လွှ, a pit saw; အကောက်လွှ, a scroll saw; မိုင်းလွှ, a saw-set in a rectangular frame; ပျောက်ပြီးလွှ, a keyhole saw; ထိုး လွှ, a handsaw; ဖြတ်လွှ, a crosscut saw; စက်လွှ, a circular saw.

လွှခ, *n.* the hire of a saw; wages for sawing.

လွှစက် (*pron.* လှစက်), *n.* a steam sawmill.

လွှစင် (*pron.* လှစင်), *n.* a frame for sawing timber; a saw pit.

လွှစာ (*pron.* လှစာ), *n.* sawdust.

လွှစာတုံး, *n.* a log for sawing; a teak log, longer than the လှသီ, and shorter than the လုံကြီး; it must be at least four cubits in girth,

([illegible]) [illegible] [illegible] -   MB MM-114

[illegible] 830 Make rail-fashion

and not less than eight cubits in length. It is usually twelve, or at most fifteen cubits in length, and is called simply လွှ။

လွှစာရုန့်, *n.* sawdust, လွှစာ။

လွှစား, *v.* to cut, as a saw, လွှကောင်းကောင်းစားသည်။

လွှသွယ်, *n.* a tooth of a saw.

လွှဆိုင်း, *n.* a pair of sawyers.

လွှဆွဲ, လွှတိုက်, *v.* to saw.

လွှတွင်း, *n.* a saw pit, လွှစင်။

လွှထောင် (*pron.* ဒေါင်), *n.* the proprietor of a saw mill.

လွှပတ်, *v.* to saw out of line, to saw crookedly.

လွှဖယ်, *n.* a saw-set.

လွှသမား, *n.* a sawyer.

လွှသွား, *n.* the point of the tooth of a saw.

လွှသွားကြေ, *v.* to have one or more of the points of the teeth broken off.

လွှင့် (from လွင့်), *v.* to blow away, ခေါင်းပေါင်းကိုလေလွှင့်သွားသည်; to dissipate; to throw away, အဝတ်စုတ်များကိုလွှင့်ပစ်လိုက်ပါ; to disseminate, as news, to publish, သိတင်းလွှင့်သည်, ကျွန်တော်မန္တလေးမြို့သို့သွားသည့်အခါ၊ကျွန်တော်ကိုမကောင်းသိတင်းချည်းလွှင့်နေလို့ကြားရသည်, at the time of my going to Mandalay, I hear that you were circulating nothing but evil reports about me; to sail, to go on the sea, သဘော်ာ စီးလျက်သုဝဏ္ဏဘုမ္မိသို့ရွှေရှုလွှင့်လေ၏။

လွှတ် (တော်), 1, *n.* the building occupied by the King's Supreme Court, the Council Hall of the Ministers of State; the Supreme Court of Judicature (at Rangoon); အင်္ဂလိပ်လူကြီးမင်းတို့လွှတ်တော်, the British Parliament (133).

လွှတ်တော်မင်းကြီး, *n.* formerly one of the four *mingyis* of the *Hluttaw*. U. B.; in L. B., a Judge of the Supreme Court of Judicature, or Special Court (in Rangoon), the Judicial Commissioner.

လွှတ်, 2 (from လွတ်), *v.* to free, release, နွားကိုခြံထဲကလွှတ်လိုက်ပါ; to emancipate, ချွတ်, ကျွန်အဖြစ်ကစာရင်းဖျက်၍လွှတ်လိုက်သည်; to send, ခင်ဗျား သားကလေး ကျွန်တော်ဆီကို စောစော လွှတ်လျှင်၊ ငွေစကို ပေးလိုက်ပါမည်; to discharge an accused, as a magistrate, အမှုမထင်ရှားသော ကြောင့်တရားခံကိုလွှတ်သည်။

လွှတ်စာ, *n.* a document from the husband to the wife renouncing all marital rights, ယနေ့ကစ၍မယားဟူသောအမှတ်ဖြင့်မထားပါနှင့်။ ကျွန်ုပ်ကို လည်းလင်ဟူသောအမှတ်မထားပါနှင့်။သဘောရှိရာ၊လင်နေပါတော့။

လွှတ်လိုက်, *v.* to send away; to despatch an agent or messenger, သည် သိတင်းမှန်သည်မမှန်သည်သိရအောင်၊လူယုံတယောက်ကိုလွှတ်မှတော်မည်; to

dismiss from service, ထိုသူအပြုအမူကိုမနှစ်သက်သောကြောင့်၊သတောရှိရာ သွားလေတော့ဟုလွှတ်လိုက်သည်။

ၯွန်, *see* လွန်, *v.* to take precedence, on higher ground or advanced position; to excel.

ၯွမ်း, *v.* to spread over, overspread, တမြို့လုံးမိုးခိုးၯွမ်းနေသည်၊အိမ်ကိုမမြင်ရဘူး; မိုးသည်းရေၯွမ်းသောကြောင့်၊ စပါးအသီးအနှံ ယိုယွင်းပျက်စီးကုန်ပြီ, ကမ်းနှစ်ဘက်ကိုမြစ်ရေၯွမ်းသွားသည်။

ၯွမ်းအုပ်, *v.* to loricate, cover with some protecting substance.

ၯွမ်းဆင်, *v.* to adorn by covering or spreading over.

ၯွမ်းမိုး, *v.* same as ၯွမ်း; to overwhelm, ရေကြီးသောကြောင့်၊တမြို့လုံးရေၯွမ်းမိုးသွားသည်; to overshade, overshadow, အိမ်ရိပ်ၯွမ်းမိုးသောကြောင့်၊ မြက်မပေါက်နိုင်။

ၯွာ, *v.* to be very thin; *more than* ပါး, ခင်ဗျားအင်္ကျီၯွာၯွာကလေးမချမ်းဘဲနေမည်လား, ချေၯွာ်ၯွာကလေးမျှအတိုက်အခိုက်မခံဘူး; to slice, cut into slices, ဆေးၯွာ, နာနတ်သီးၯွာ, ဟင်းသီးၯွာ။

ၯွာချင်း, *a.* single, not double, as cloth, အင်္ကျီၯွာချင်း, စောင်ၯွာချင်းခြုံအိပ်လို့ချမ်းသည်။

ၯွား, 1, *n.* a shield, oblong and convex; *comp.* ကာ, and ဒိုင်း။

ၯွား, 2, *v.* to throw out or upon, with a spreading motion, စားပွဲကိုၯွားခင်းသည်, မိန်းမပဝါၯွားခြုံသည်, တန်းပေါ်မှာပုဆိုးၯွားထားပါ; မြင်းၯွားခြုံသည့်စောင်, a horse cloth; to leap upon or over from some distance, ခုန်ၯွား, မြောင်းကိုၯွားခုန်သည်; to wave, as a flag, တံခွန်ၯွား, လေတိုက်သောကြောင့်တံခွန်တၯွားၯွားနေသည်; to unfurl a flag, အလံကိုၯွားတင်; to unfurl a sail, ရွက်ကိုၯွားတင်; to line, place along inside, as loose paper in a chest, သေတ္တာထဲမှာစက္ကူၯွား၍ဆေးလိပ်ထည့်ပါ. Der. အၯွား။

ၯွဲ, 1, *n.* an outlet by the side of a reservoir of water, ၯွဲပေါက်။

ၯွဲပေါက်, *n.* same, ကန်ပေါင်မိုးကျို့မည်မိုးသောကြောင့်၊ ၯွဲပေါက်ကရေထုတ်ပစ်ရသည်; a wasteweir.

ၯွဲ, 2 (from လွဲ), *v.* to go out of the way, turn aside from, ရွာကိုမဝင်ဘဲမြင်ဘက်ကၯွဲသွားသည်, ဟိုအနားကိုတဆိတ်ၯွဲနေလိုက်ပါ, ဖယ်; to put out of the way, လူမမြင်အောင်မျက်ကွယ်မှာၯွဲထားသည်; to turn aside, ခင်ဗျားကျွန်တော်နှင့် တွေ့သောအခါ၊ ထာပြုလို့ မျက်နှာၯွဲသလဲ; to divert, digress, လွဲအောင်ပြု, တခုကိုကြည့်ရှုနေကြသည့်အခါ၊ တခြားကိုၯွဲကြည့်အောင်ပြောသည်; to dispose of, give away, to transfer to another, ၯွဲအပ်, ၯွဲထား; to swing, make swing, ခန်းၯွဲ, ဝှက်ၯွဲ; to strike or throw with a swinging motion of the arm, ထားနှင့်ၯွဲခုတ်, ၯွဲပစ်; မၯွဲသာ, to have no alternative, to be inevitable, မၯွဲသာလို့လာရသည်။

လွှဲအပ်, *v.* to dispose of, give away, transfer to another, ဥစ္စာပစ္စည်းများကိုလွှဲအပ်; အမှုလွှဲအပ်, to refer a case to a higher court, သည်အမှုကိုမြို့အုပ်မင်းမစီရင်နိုင်သောကြောင့်၊အရေးပိုင်မင်းရုံးကိုလွှဲအပ်ရသည်။
လွှဲအပ်စာ, *n.* a commission, letters patent, ခန့်ထားသောစာ။
လွှဲဝယ်, *v.* to put out of the way, turn aside, divert.
လွှဲဖယ်, *v.* to cease prosecuting (a business), တိုး၍မပြုဘဲနေသည်။
လွှဲဖယ်ပြော, *v.* to distort the meaning.
လွှဲရှောင်, *v.* to avoid; to depart from, ဒုစရိုက်ကိုလွှဲရှောင်၍သုစရိုက်ကိုပြုလော့; မတွေ့မမြင်အောင်လွှဲရှောင်၍နေသည်။
လွှဲသွား, *v.* to swerve, deviate, go aside.
†လွှဲကျော် (မျောက်လွှဲကျော်), *n.* the hoolock monkey or white-browed gibbon; the white-handed gibbon or long-armed ape.

ဝ, The twenty-ninth consonant in the Burmese alphabet.
ဝ, 1, *n.* the sign which represents a cipher, zero, သုည။
ဝကွက်, *v.* to mark with a cipher (passing sentence of death), ရင်ပတ်မှာဝကွက်၍သေနတ်နှင့်ပစ်သတ်သည်။
ဝကွက်ရာပါ, *v.* to be thus marked, or sentenced, ဝကွက်ရာပါသည့်လူပေါင်းမည်မျှရှိသလဲ။
ဝကွင်း, *v.* to mark with a zero, ဝကွက်။
ဝထိုးပုကန်, *n.* a dish marked with small circles, တရုပ်ပုကန်။
ဝ, 2, *n.* a kind of plant, the Telinga potato, *Arum campanulatum.*
ဝ, 3, *v.* to be full, satisfied with food or drink, ထမင်းစားလို့ဝပြီလား; to be satisfied with looking at an object, ပွဲကြည့်လို့ဝပြီလား; also used with reference to a fire balloon when inflated with hot air, as မီးပုံးပျံမှိုင်းဝလို့ဖောင်းနေသည်; အိပ်ရေးဝ, to be refreshed with sleep.
ဝပြော (*pron.* ဖြော), *v.* same; to abound in, be plentifully supplied with, as a country with provisions, ပြည်ကြီးဝပြောစည်ပင်ပါစေသော; ဝပြော is frequently combined with သာယာ, သာယာဝပြောရှိပါ၏; ဝပြောခြင်း, plenteousness; ခင်ဗျားအရပ်တွင်အစားအစာဝပြောပါသလား။
ဝ, 4, *v.* to be corpulent, plump; *comp.* တုတ်။
ဝဖြိုး, *v.* same, အသားအရေဝဖြိုးသည်, အစားအသောက်ကောင်းလို့ဝဖြိုးလာသည်, ဝဖြိုးသန်မာ, to be well nourished and strong.
ဝလင်, *v.* to be in vigorous, perfect health, as human beings; to be in good condition, as horses, buffaloes and bullocks; ဝဝလင်လင်တဲ့သေဆုံးသည်, he died even while in perfect health, ကျွန်ုပ်သွားလယ်

ထွန်ငှားလိုက်သည့်မှာ၊ဝဝလင်လင်ရှိပါသလား, in regard to the bullocks I loaned for ploughing, are they in good condition?
ဝက်, 1, *n.* a hog.
ဝက်အူ, *n.* a screw; a swine's intestines; sausage.
ဝက်အူကျစ်, *v.* to braid; to intertwist three or more strands into one.
ဝက်အူကြော်, *n.* sausage; a fried sausage.
ဝက်အူစုတ်, ဝက်အူလှည့်, *v.* to turn or apply a screw; to screw, သေတ္တာကိုဝက်အူနှင့်စုတ်ထားသည်။
ဝက်အူပုံ, *n.* taps and dies.
ဝက်အူရစ်, *n.* the thread of a screw.
ဝက်အူလမ်း, *n.* same; a screw-driver; ဝက်အူလမ်း or နဘူးလမ်း, the grooving or spiral channel in a rifle.
ဝက်အူလမ်းအမြောက်, *n.* a rifled cannon.
ဝက်အူလမ်းသေနတ်, *n.* a rifle.
ဝက်အူလှည့်, *n.* a screw-driver.
ဝက်ကာ, *n.* a yoke for a hog's neck, ဝက်ထိတ်။
ဝက်ကြိမ်, *n.* a species of rattan.
ဝက်ခေါင်း, 1, *n.* a bastion, bulwark; a brace (in writing).
ဝက်ခေါင်း, 2, *n.* a fenced pathway into an enclosure or fort; *smaller than* ရဲလောင်း။
ဝက်ချေးပနဲ, *n.* an annual, a weed growing to the height of about two feet, bearing a minute, yellow flower. It has alternate, lanceolate, notched leaves three inches long. It appears to be the same as the မြွေတံတိုင်း။
ဝက်ခြင်း, *n.* an oblong, open-work basket in which pigs are carried.
ဝက်ခြံ, 1, *n.* a pigsty; a barred cage in a police station house, အချုပ်ခန်း, အချုပ်ထောင်။
ဝက်ခြံ, 2, *n.* a sty, an inflamed swelling or boil on the eyelid.
ဝက်စာအရည်, *n.* swill.
ဝက်စွယ်, *n.* a hog's tusk; the pin which secures the shaft of a cart to the axletree; the blocks placed under the head of a ship's keel, when building.
ဝက်စွယ်နားပင်း, *n.* a solid tusk of a hog, used as a charm.
ဝက်ဆီ, *n.* lard.
ဝက်တခြမ်းသား, *n.* a flitch, side of bacon.
ဝက်တုပ်, *v.* to tie hand and foot.
ဝက်တောင်း, *n.* a large male swine in his prime; a species of the *Pyrula* shell, ခရုဝက်တောင်း။

ဝက်ထိတ်, ဝက်လည်ထိတ်, *n.* a yoke for a hog's neck; formerly a yoke for the neck of a criminal.
ဝက်နံတချပ်, *n.* a sparerib.
ဝက်နား, *n.* a species of clam, ရှပ်, ရှပ်ပအုပ်။
ဝက်ပေါက်ဖိုး, *n.* a trap door, ကြမ်းပေါက်ဖိုး, ကုန်းပတ်ပေါက်ဖိုး။
ဝက်ပေါင်, *n.* a ham.
ဝက်ဖရုံ, *n.* a species of pumpkin.
ဝက်မှင်, *n.* the bristles on a hog's back.
ဝက်မှင်ဘီး, *n.* a brush made of bristles.
ဝက်ရောင်းသားထိုး, *n.* one who slays animals and sells the flesh.
ဝက်လျှော်, *n.* the *Heritiera litoralis*; *comp.* ကနစို; *see* လျှော်။
ဝက်ဝမ်းတွင်းဆီ, *n.* the fat inside a swine; *comp.* ဝက်ဆီ။
ဝက်ဝမ်းတွင်းသား, *n.* the haslet.
ဝက်ဝံ, *n.* a bear; ဝက်ဝံသငယ်, a cub.
ဝက်သစ်ချ, *n.* the oak; the hog chestnut, *Castanea tribuloides*.
ဝက်သား, *n.* pork.
ဝက်သားခေါက်, *n.* the fat part of pork; a kind of medicinal tree.
ဝက်သားခြောက်, *n.* bacon; ဝက်သားခြောက်တလွှာ, a rasher of bacon.
ဝက်သိုး, 1, *n.* a boar.
ဝက်သိုး, 2, *n.* an annual, a weed growing to the height of four or five feet, having tomentose, cordate leaves, which with the petioles are five or six inches in length.
ဝက်, 2, *v.* to halve, to divide into two equal parts; *not used as a simple verb*, ခြမ်း, ထက်ဝက်ခွဲ, အလယ်ထက်ပိုင်းဝက်၍ဝေယူကြသည်. *Der.* အဝက်, and ထက်ဝက်။
ဝက်ကပိုင်, *n.* a kind of plant (creeper).
ဝက်ကြွပ်, *n.* a kind of plant, the *Zollingeria macrocarpa*.
ဝက်ချ, *n.* a kind of tree.
ဝက်ခွ (*pron.* ဝက်က), *n.* three poles set apart at the bottom and united at the top.
ဝက်ခွတုံးဆွဲ, *n.* a battering-ram.
ဝက်ခွထောင်, *v.* to set up muskets (or sticks) together, crossing one another; သေနတ်ဝက်ခွထောင်, to pile arms; သေနတ်သုံးလက်စီဝက်ခွထောင်ထား, to stack arms.
ဝက်မြစ်ဥ, ဝက်မြက်စာ, *n.* sedge root.
ဝက်မြေ, *n.* a kind of tree.
ဝက်ရူး, *n.* epilepsy; apoplexy, သွက်ချာပါဒ; ဝက်ရူးပြန်။

ဝက်လာ, *n.* a kind of grass, the *Papyrus pangorei*; sometimes used for thatching houses.

ဝက်ဝက်ကွဲ, *a corruption of* အက်အက်ကွဲ, *adv.* exceedingly; *lit.* to bursting open, ပွဲမှာလူဝက်ဝက်ကွဲအောင်စည်, လူစည်လိုက်ထာဝက်ဝက်ကွဲလို့ (*Colloq.*).

ဝက်သက်, *n.* the measles, ဝက်သက်ပေါက်, ဝက်သက်ဝမ်းလိုက်။

ဝက်သိုးချုပ်, *v.* to overcast (in sewing).

ဝဂ် (Pali ဝဂ္ဂ), *n.* a set of objects classed together; particularly a class of letters in the alphabet.

ဝင်, 1 (Pali ဝံသ), *n.* a race, succession, descent; a history of successive persons, places or things. *Der.* ဒီပဝင်, ဗုဒ္ဓဝင်, မဟာဝင်, ရာဇဝင်။

ဝင်, 2, *v.* to enter, go or come in, ကျွန်တော်အိမ်မကြာမကြာဝင်ထွက်၍သွားပါ; to go to bed, အိပ်ရာဝင်; to set, go down, as a celestial luminary, နေဝင်, လဝင်, ကြယ်ဝင်; to sing to an accompaniment on a musical instrument, စောင်းချင်းနှင့်ဝင်အောင်ဆိုတတ်သလား, ပတ္တလားချင်းနှင့်ဝင်အောင်ဆိုတတ်သလား, can you sing to an accompaniment on the *pattala*? to go over from one party to another, as in war, မိုးနဲစော်ဘွား၊ သိန္နီစော်ဘွားဘက်ကိုဝင်ပြီ၊ ခင်ဘျားသိတင်းကြားပြီလား, have you heard, sir, that the Mone Sawbwa has gone over to the Theinni Sawbwa's side? *Der.* အဝင်, အဝင်အပေါ, ဝင်ရိုး။

ဝင်ငွေ, *n.* income; money given as an advance, or as part payment of a debt, ငွေငါးဆယ်နှင့်ရှပ်သေးငါးသည့်အနက်ကာ၊စားရန်ဝင်ငွေတဆယ်ပြုလုပ်၍သတောတွလက်မှတ်ရေးထိုးကြသည်။

ဝင်စား (*pron.* ဇား), *v.* to enter into the enjoyment of, ဝင်၍စား, ဝင်၍ခံစား; to go over to another party or power; to enter into another state of existence; အလုပ်ကိုဝင်စားသည်, ပညာကိုဝင်စား; ဘိန္နရှအရက်သောက်ဝယ်ဝင်စား; ထဝတပါးနွှဝင်စား၍လူဖြစ်ပြန်သည်; when coupled with စိတ်, to enter heartily into any undertaking, သည်အမှုကိုတယ်စိတ်ဝင်စားသည်။

ဝင်ဝ, *n.* an entrance.

ဝင်ဝလမ်း, *n.* an entrance-way, avenue.

†ဝင်ကနွတ်, *n.* the hermit crab, ဝန်းနွတ်။

ဝင်္ကပါ, *n.* the name of a range of mountains intorted and intervolved; the Burmese "walls of Troy;" a labyrinth; the ဝင်္ကပါပွဲ is one of the grandest of the Burmese festivals, and is celebrated on the full moon of သီတင်းကျွတ်, at the close of the ဝါ, or Buddhist Lent. It originated with King Theinzi, who, in order to pacify his enraged subjects, was obliged to banish his son Wethandaya (ဝေဿန္တရာ)

အကျယ်တဝင့်. in great detail ဗ ဆ

တဝင်း၂ တဖိတ်၂ နှင့် ကျော်ကြား ထွန်းပြီ။ – MA-MM 114
(ဖိတ်ဖိတ် 687 glitter, brilliant)

to the mountains of Winga, whose summit is reached only by narrow, winding passages, which to this day are represented by those of a *wingaba* or labyrinth.

ဝဏ်ဝုဏ္ဏိ, *adv.* in a deceitful, treacherous manner, ဝဏ်ဝုဏ္ဏိဥာဏ်ထယ်များသည့်လူ; in an unsettled, irregular manner, as ထည်မကျ, အငြိမ်အငြိမ်မရှိ။

ဝင်ရိုး, *n.* a spindle; an axletree; any axis, လှည်းဝင်ရိုးသိတည်း။

ဝှေ့, *v.* to swing round (the hand or an instrument), ဝိုက်; to spin, ငင်; to make boastful pretensions, ဝါ; ထားကိုဝှေ့, ထားကိုဝှေ့နေသောကြောင့်မည်သူမျှဝင်၍မထမ်းဆီးနိုင်, ထားလှံနှင့်ထဝှေ့ဝှေ့နေသည်။

ဝှေ့ကျယ်, *v.* to be boastful, quarrelsome, အလွန်ဝှေ့ကျယ်သည့်မိန်းမ။

ဝှေ့ဝါ, *v.* to make boastful pretensions, အဝတ်အစားအလွန်ဝှေ့ဝါသည်, စကားအပြောအဆိုဝှေ့ဝါသည်။

ဝင်း, 1, *n.* a fence made of wrought materials, forming an enclosure.

ဝင်းခင်း, *v.* to arrange troops with a view to accompany, or to form a passage for, a great man, ဝင်းခင်းထွက်တော်မူသည်, ရွှေဝင်းနောက်ဝင်းခင်းသည်, ကိုယ်ရံတော်ဝင်းခင်းတျာင်းကြီးဆိုကြသည်။

ဝင်းမှူး, *n.* an officer who has charge of one of the four gates of the palace, ဝင်းတော်မှူး။

ဝင်းသား, *n.* bodyguards who reside within the outer enclosure of the palace yard.

ဝင်း, 2, *v.* to be brightly yellow; *more than* ဝါ; ငှက်ပျောသီးဝင်းအောင်မှည့်သည်, သဘောသီးဝင်းအောင်မှည့်သည်; မီးဝင်းခနဲ ဝင်းခနဲ မြင်သည်။

ဝဏ္ဏနာ, *n.* an explanation subjoined to a ဗြိုဟ် in the vernacular, ဗြိုဟ်၏အကြောင်းဖွင့်ပွတ်။

ဝစနာလင်္ကာရ (စကား), *n.* polished, agreeable language.

ဝစီ (*pron.* ဝစီ) (Pali), *n.* words, language, စကား။

ဝစီကံ (Pali ကမ္မ), *n.* a deed performed in words; *comp.* ကာယကံ, and မနောကံ; ဝစီကံထိုက်, ဝစီကံပြစ်မှား, ကာယကံဝစီကံ မနောကံ၊သုံးပါးသောကံထို့တွင်၊တပါးပါးဖြင့်ပြစ်မှားမိသမျှကိုကန်တော့ပါ၏။

ဝစ္စမဂ် (Pali ဝစ္စ, ကျင်ကြီး, and မဂ္ဂ, ခရီး), *n.* the anus, စအို, ဖင်။

ဝဇ္ဇ, *n.* the stamen, anther, and pollen of a flower, ဝတ်ဆံ။

ဝည်ဝည်, *adv.* whirringly, ဝည်ဝည်မြည်, နားကိုဝည်ဝည်လေထိုးအောင်ပြေးသည့်မြင်း, ရထတ်ဝည်ဝည်မြည်အောင်လည်သည်။

ဝဋ် (Pali ဝဋ္ဋ), *n.* the result of ဗိပါက်, or the evil consequences of sin, which remain after the main penalty has been borne in a previous state, ဝဋ်ခံ, ဝဋ်ထိုက်။

ဝဋ်ကျွတ်, *v.* to be released from such result, ဝဋ်ကုန်။

ဝဏ္ဏော (Pali), *n.* appearance, အဆင်း။

ဝတ်, 1, *n.* duty, service due, as ဘုရားဝတ်, the duty which intelligent beings owe to God; မိဘဝတ်, the duty which children owe to parents.
ဝတ်ကျင့်ဝတ်ကြေ, *adv.* in the way of fulfiling duties or obligations, ဝတ်ကျင့်ဝတ်ကြေပြု, ဝတ်ကြေပန်ကြေ။
ဝတ်ကျောင်း, *n.* a small building (permanent or temporary) appropriated to penance performed by *pongyis*, usually in the month of Tabodwe; a movable privy attached to a monastery.
ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်, *n.* important and minor duties collectively.
ဝတ်ကြောင်, *v.* to be of various colors; *a clerical term* applied to a layman's dress, ဝတ်ကြောင်နှင့်နေစည်ကာလ။
ဝတ်ခွက်, *n.* the basin, or bowl from which a *pongyi* eats his food.
ဝတ်စင်, *v.* to reverence, honor, to fully discharge one's duties to a superior, as a pupil to a teacher, a wife to a husband, etc., ဝတ်စင်အောင်ပြု (*rare in colloq.*).
ဝတ်တက်, *v.* to go up (to a pagoda at stated times) to perform certain religious duties, ဘုရားဝတ်တက်, နေ့စည်မပြတ်လူကြီးတို့စည်းဝေး၍ဝတ်တက်ကြသည်။
ဝတ်နိပါတ်, *n.* same as ဝတ်ကျောင်း, second definition.
ဝတ်နေ, *v.* to perform extra duties, as when priests dwell for a season on the ground, သင်္ဃာတော်များစည်းဝေး၍ဝတ်နေကြသည်။
ဝတ်ပျက်, *v.* to have the performance of duty interfered with.
ဝတ်ပြု, *v.* to perform duty, particularly the duty of stated religious worship, ကိုးကွယ်, ဘုရားကိုဝတ်ပြု, သင်္ဃာတော်ကိုဝတ်ပြု။
ဝတ်ပြေ, *v.* to have discharged one's duty.
ဝတ်ပြေအောင်ပြု, *v.* to discharge one's obligations satisfactorily.
ဝတ်ဖြည့်, *v. see next,* ထရုတည့ဝတ်ဖြည့်၍အိမ်ထဲကလာကြောင်း။
ဝတ်ဖြေ, *v.* to discharge one's obligations to a superior, by waiting upon him, and performing acts of polite attention, as a pupil to his teacher.
ဝတ်မိုဃ်းဝတ်မြေ, *n. see next.*
ဝတ်မြေ, *n.* sacred ground, glebe, သည်မြေသည်ဘုရားဝတ်မြေဖြစ်သည်။
ဝတ်မြေစာရေး, *n.* a government writer pertaining to some sacred ground.
ဝတ်မြေတကန့်, *n.* same as ဝတ်မြေ။
ဝတ်မြေဝန်, *n.* formerly the officer in charge of sacred precincts.
ဝတ်, 2, *v.* to put on clothes, dress; to wear, as clothes. *Der.* အဝတ်။
ဝတ်စား, *v.* to dress, array with; ရက်ရက်စက်စက်ဝတ်စားသည်, to dress extravagantly.
ဝတ်စားတန်ဆာ, *n.* ornamental dress, wearing apparel.

ဝတ္ထုရှည်   longshort story, novella   MA-MM 114

ဝတ်ဆင်, *v.* same as ဝတ်စား, ဆင်ရင်, ဝတ်ဆင်လို့အလှန်တင့်တယ်သည်။
ဝတ်နွမ်းစားနွမ်း (*pron.* စနွမ်း), *adv.* with shabby and faded garments, ဝတ်ညစ်စားညစ် (*pron.* စညစ်).
ဝတ်လစ်စလစ်, *adv.* open (as the clothes), wantonly.
ဝတ်လုံ, *n.* a great coat, or cloak.
ဝတ်လုံတော်ရရှေ့နေ, *n.* a barrister-at-law.
ဝတ်လဲ, *n.* clothes worn on special occasions.
ဝတ်လဲတော်, *n.* clothes worn by the royal family, as ဝတ်လဲတော်ပုဆိုး။
ဝတ်လဲတော်ကျ, *n.* clothes which have been laid aside by the royal family, ဝတ်လဲတော်ကျပုဆိုးသနားတော်မူသည်။
†ဝတ်စနှစ်လုံး, *n.* the heavy accent (း), ရှေ့ပေါက်; *after the symbol of* အ (ါ or ာ) *at the end of a word, the heavy accent is termed* ဝတ်စနှစ်လုံး or ဝတ်စနှစ်လုံးပေါက်, *and after consonants* (ဗျည်း), ရှေ့ကဆီး, ရှေ့ဆီး, and ရှေ့ကပေါက်, ရှေ့ပေါက်။
ဝတ်ဆံ, *n.* the stamen, anther, and pollen of a flower; the core of a boil, ဝတ်ဆံတည်; ဝတ်ဆံထည့်, to suppurate, as a boil.
ဝတ်ဆံတိုင်, *n.* the stamen, ပန်းဝတ်ဆံတိုင်။
ဝတ်ဆံပွင့်, *n.* the anther.
†ဝတ်ထိစပါ, *adv.* freely, without fear of offending, အားမနာဘဲ။
ဝတ္ထု, 1, *n.* property, goods, money; ဥစ္စာ, ပစ္စည်း။
ဝတ္ထုကံ, *n.* sacred property; particularly applied to sacred grounds.
ဝတ္ထုကာမ, *n.* the desire of outward things, the love of wealth; a cleaving to existing objects; *see under* ကာမ။
ဝတ္ထု, 2, *n.* a pattern, representation, သက်သေ; a statement of events, a tale, narrative; commonly applied to narratives extracted from the Buddhist Scriptures, of which there are several kinds, as အဘိဓမ္မဝတ္ထု, ဇာတ်ဝတ္ထု, ဓမ္မပဒဝတ္ထု, မဏိကုဏ္ဍလဝတ္ထု, etc.
ဝတ်ပန်း, *a.* light bay; applied to horses, ဝတ်ပန်းမြင်း; and to dress, as ဝတ်ပန်းပုဆိုး, ဝတ်ပန်းထဘီ။
ဝတ်မှုန် (from အမှုန်), *n.* the farina or pollen of a flower.
ဝတ်ရက်, *n.* the juice or essence of flowers.
ဝန်, 1, *n.* a burden, load, something to be carried or conveyed.
ဝန်ကင်း, *v.* to be free from responsibility.
ဝန်ကြီး, ဝန်လေး, *v.* to incur great responsibility, as opposed to ဝန်ပေါ့။
ဝန်ခံ, *v.* to assent, to admit as true; to consent, agree to; to engage for, take or incur the responsibility, အာမခံ, ခံဝန်, ပဋိညာဉ်ပြု, နက်ဖြန်ပေးမည်လို့ခင်ဗျားဝန်ခံမည်လား, will you engage to give it to-morrow? In certain instances ဝန်ခံ appears to signify "promise",

in the way of undertaking to perform any business, or to desist from any particular line of conduct; *comp.* ဂတိထား, ဂတိပေး, ဂတိရှိ။

ဝန်ချ, *v.* to lay down a burden, to unlade; to yield, submit; to acknowledge, admit, confess, ခင်ဗျားအပေါ်၌ကျွန်တော်လွန်ကျူးမြင့်သည်ဟု ဝန်ချပါ၏, I acknowledge, sir, that I have gone too far with you.

ဝန်စည်, ဝန်စလယ်, *n.* same as ဝန်; luggage.

ဝန်တက်, *v.* to increase, as responsibility.

ဝန်တင်, *v.* to load, place a burden on (a beast, carriage, boat, etc.); to incur responsibility; *n.* a load (on the back of a beast).

ဝန်တင်ကုန်းနှီး, *n.* a pack saddle, အုံးကွဲဝန်တင်ကာ။

ဝန်တင်ခြင်း, *n.* a pannier.

ဝန်တင်နွား, *n.* an ox that carries panniers or other burdens.

ဝန်တင်မြင်း, *n.* a pack horse, ကုန်တင်မြင်း။

ဝန်တို, *v.* to be cross, disobliging; to be impatient, irritable, သဝန်တို; အလွန်ဝန်တိုတတ်သည့်လူကြီး၊စားရှိနှင့်စိတ်ဆိုးသည်, တယ်ဝန်တိုသည့်လူ၊ တဆိတ်မျှပိုမိုလို့မလုပ်ဘူး။

ဝန်ထုပ်, *n.* a pack, package, bale, etc.

ဝန်ပို, *v.* to cumber, overload.

ဝန်ပိုး, *n.* a load carried on the back.

ဝန်မှိုပြစ်မှု, *v.* to leave a business unfinished in the hands of a partner or successor, ကျွန်တော်အပေါ်တွင်၊ဝန်မှိုပြစ်မှုလုပ်ထားခဲ့သည်၊ပြေကုန်အောင်လုပ်မသွားဘူး; to throw responsibility on, inculpate another, ကျွန်တော်အပေါ်၌၊ဝန်မှိုပြစ်မှုလုပ်ပြောသည့်စကားဖြစ်ပါသည်။

ဝန်ရုန်း, *v.* to draw a load, as a buffalo or bullock, ဝန်ရုန်းကောင်းသည့်နွား။

ဝန်လေး, *v.* to be heavy, as a burden or load; to be heavy, or onerous, as a responsibility.

ဝန်လွတ်, *v.* to be free from responsibility, ဝန်ကင်း။

ဝန်, 2, *v.* to have an allotment, appointment; *seldom used*; *n.* formerly one in charge of some department of government; အဝေးဝန်, the governor of a rural district. *Der.* အဝန်။

ဝန်ကြီး, *n.* a Minister, member of the supreme council of state (လွှတ်တော်), ဝန်ကြီးလေးပါး။

ဝန်ချုပ်, *n.* a chief over other governors.

ဝန်စာရေး, *n.* a *wun's* chief secretary.

ဝန်ရုံ (*pron.* ရုံ), *n.* the jurisdiction of a *wun.*

ဝန်ရှိ, *n.* one of the number of administrators of government.

ဝန်ထောက်, *n.* an assistant to a Minister; an Assistant Commissioner, sometimes called တရားမဝန်ထောက်, to distinguish him from ရာဇဝတ်

မိုးတောက် ဝင်းကျော် ဘာသာဓါတ် MA-MM 114

ဝန်ထောက်, Superintendent of Police; မြူနီစီပါယ်ဝန်ထောက်, Municipal Secretary; လမ်းဝန်ထောက်, Assistant Civil Engineer; ပညာဝန်ထောက်, Inspector of Schools; နန်းကြိုးဝန်ထောက်, Assistant Superintendent in the Telegraph Department.

ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး, *n.* the Commissioner of a Division.

ဝန်, 3 (Pali ဝန), *n.* a collection, multitude; a forest, တော; *used only in composition. Der.* ဂုဏဝန်, ဓိဝဒါဝန်, သီလဝန်, ဟိမဝန်။

ဝန္ဒနာ (Pali), *n.* divine homage, ဘုရားကိုရှိခိုးခြင်း, ဝန္ဒနာပဏာမစီကုံးသည်။

ဝန္ဒနာပြု, *v.* to pay divine homage, ရှိခိုးဝန္ဒနာပြု။

ဝန်း, *v.* to be round, circular, နေဝန်း, လဝန်း, ဝိုင်း; တိုင်းမိုက်ရန်တွင်းကိုဝန်းဝန်းတူးသည်; to compass, surround, encircle, ရံ, ဝိုင်း. *Der.* အဝန်း။

ဝန်းကျင်, *n.* the space round about, ပတ်လည်, ထက်ဝန်းကျင်, ပတ်ဝန်းကျင်။

ဝန်းစက်, *v.* to be round (*infreq.*), ရွှေလမင်းဝန်းဝန်းစက်စက်ထွက်လာသည်။

ဝန်းတိတိ, *adv.* completely circular.

ဝန်းရံ, ဝန်းဝိုင်း, *v.* to encompass, beleaguer, surround, as an army surrounds a city, or as a body of police surrounds a band of dacoits, မြို့ကိုစစ်သည်များဝန်းဝိုင်းထားသောကြောင့်၊ဘယ်ကိုထွက်သွားစရာမရှိ, အမှုထမ်းများထားပြများကိုဝန်းဝိုင်းကြသောကြောင့်၊ထားပြများထွက်မပြေးနိုင်ကြဘူး; to unite in common effort, to aid another in the attainment of some object, မိတ်ဆွေအပေါင်းတို့သည်ကျွန်တော်ကိစ္စကိုဝန်းဝိုင်းကြပေသည်။

ဝန်းလည်, *n.* same as ဝန်းကျင်။

ဝပ်, *v.* to kneel with the head bowed down, တုပ်ဝပ်; to sit, as a fowl, to incubate, ကြက်ဝပ်; to lie down as an animal with the forefeet under the body, ဆင်ဝပ်, နွားဝပ်, မြင်းဝပ်, ယုန်ဝပ်, သမင်ဝပ်။

ဝပ်စင်း, *v.* to be stretched out prostrate.

ဝပ်တွား, *v.* to be prostrate on the face, to grovel, ရှိခိုးဝပ်တွားအသနားတော်မြတ်ခံပါသည်, ခြေလက်မသန်သောကြောင့်၊ဝပ်တွား၍သွားသည်။

ဝမ်း, *n.* the belly, abdomen; the womb; the hold of a vessel or boat; *fæces*, ordure, ကျင်ကြီး, ချေး, မစင်; မဟာသမုဒ္ဒရာဝမ်းတထွာကိုပြည့်ဝအောင်သွပ်နိုင်ပါမည်လား, canst thou fill, so as to satisfy, the mighty ocean of the belly, one span in breadth? signifying that the belly is ever requiring food.

ဝမ်းကိုက်, *v.* to have dysentery, ဝိတ်ကိုက်။

ဝမ်းကိုက်နာ, *n.* colic, လေနာ။

ဝမ်းကျ, *v.* to be loose, as the bowels.

ဝမ်းကျဆေး, *n.* a purgative.

ဝမ်းကျစ်, *v.* to be very costive, with indurated *fæces*.

ဝမ်းကြွက်ကြွက်, *n.* a swelled belly; a disease of children.
ဝမ်းကြီး, *v.* to be in an advanced state of pregnancy (*vulgar*), နုတ် ဗိုက်ရှိ, ကိုယ်ဝန်ဆောင်။
ဝမ်းကြွတ်, *v.* to rumble in the bowels, ဝမ်းရုတ်, ဝမ်းနူး။
ဝမ်းကြော, *n.* the muscles of the abdomen.
ဝမ်းကြောတင်း, *v.* to have the muscles of the abdomen in a tense, rigid state, so as to feel hard to the touch.
ဝမ်းခက်, *v.* to be costive, ဝမ်းခိုင်။
ဝမ်းခေါက် (*pron.* ဂေါက်), *n.* the skin of the belly.
ဝမ်းခေါက်ထူ, *v.* to be fat-bellied, ဝမ်းခေါက်ထူသောသူများတွင်းတတ်သည်။
ဝမ်းခေါင်း, *n.* the cavity of the abdomen.
ဝမ်းခေါင်းဟာင်းလောင်း, *a.* empty-bellied; sorrowful, dejected, ဝမ်းခေါင်း ဟာင်းလောင်းကျန်ရစ်ရှာပြီ။
ဝမ်းခိုင်, *v.* to be costive, ဝမ်းခက်။
ဝမ်းချ, *v.* to purge, produce purging, ဝမ်းနုတ်။
ဝမ်းချုပ်, *v.* to have no motion of the bowels, ဝမ်းမိတ်။
ဝမ်းချူ, *v.* to extract *fæces.*
ဝမ်းချူဆေး, *n.* a clyster, injection, enema.
ဝမ်းချူတန်ဆာ, *n.* a clyster pipe.
ဝမ်းစာ (*pron.* ဇာ), *n.* food, just sufficient food to satisfy one's self; ballast, လှေဝမ်းစာ။
ဝမ်းစာထိုး, *v.* to put in ballast.
ဝမ်းဆင်း, *v.* to be loose, as the bowels, ဝမ်းကျ။
ဝမ်းဆိုး, *v.* to have diarrhœa; to have a protuberant stomach.
ဝမ်းဆွဲ (*pron.* ဇွဲ), *n.* a midwife, *accoucheur.*
ဝမ်းတွင်းကောက်, *v.* to be of a treacherous disposition.
ဝမ်းတွင်းပါ, *v.* to be connatural.
ဝမ်းတွင်းရူး, *n.* an idiot.
ဝမ်းတွင်းသား, *n.* the entrails; the haslet.
ဝမ်းလျှော, *v.* to have constant diarrhœa, ဝမ်းပြောပြောကြီးသွား။
ဝမ်းထွက်သား, *n.* an own son, သားရင်း။
ဝမ်းနည်း (*pron.* နဲ), *v.* to be sorry, to take to heart; to be sensitive, တယ်ဝမ်းနည်းတတ်သည့်လူ, ဝမ်းနည်းမိတ်ဆိုးစကားပြောသည်။
ဝမ်းနာ, *v.* to have pain in the stomach, or bowels, or uterus; to experience labor pains, ကမ္ဘာလောလျှပ်; ကိုယ်ဝမ်းနာကိုယ်သာသိသည်, meaning that no one can know one's private affairs like one's self.
ဝမ်းနုတ်, *v.* to purge, produce purging.
ဝမ်းနုတ်ဆေး, *n.* an aperient, purgative.

ဝမ်းနှိုး, *n.* the bowels, or the stamina of the bowels, ဝမ်းခိုး။
ဝမ်းပတ်ကြိုး, *n.* a saddle girth.
ဝမ်းပန်း, *n.* the belly, abdomen; same as ဝမ်း, ဝမ်းပန်းနည်း, ဝမ်းပန်းသာ။
ဝမ်းပိတ်, *v.* to have no movement of the bowels, ဝမ်းချုပ်။
ဝမ်းပူ, *n.* a swelled abdomen.
ဝမ်းပူရဲ, *n.* same as ဝမ်းပူ။
ဝမ်းပေါက်, *v.* to pass *fæces* after obstinate or prolonged constipation.
ဝမ်းပိုက်, *n.* the external part, or outside of the belly; ဝမ်းပိုက်ရာ, မြွေဝမ်းပိုက်ရာ, the trail of a serpent.
ဝမ်းပိုက်တွဲ, ဝမ်းပိုက်တွဲကြီး, *n.* a big belly.
ဝမ်းပိုး, *n.* the *fetus* (of animals), ဝိုး, ဝမ်းပိုးကောင်, ဝမ်းပိုးရှိ (*vulgar*).
ဝမ်းပျက်, *v.* to be subject to chronic diarrhœa.
ဝမ်းပျည်း (*pron.* ဗျည်း), *n.* the flabby, pendulous skin of the belly of some animals.
ဝမ်းပြော, *v.* to be loose, relaxed; ဝမ်းပြောပြောသွား။
ဝမ်းပြော့, *v.* to be a little loose, as the bowels.
ဝမ်းဖောဝမ်းရောင်, *v.* to have the stomach distended through disease.
ဝမ်းဖြောင့်, *v.* to be regular in the intestinal evacuation, ဝမ်းမှန်။
ဝမ်းမာ, *v.* to have evacuations of hard *fæces*.
ဝမ်းမီး, *n.* the fire of digestive faculty, အဂ္ဂိသာခံ။
ဝမ်းမြောက်, *v.* to rejoice, to be elated, ဝမ်းသာ။
ဝမ်းမှန်, *v.* to be regular in the intestinal evacution, ဝမ်းဖြောင့်။
ဝမ်းမှိုး, *n.* the bowels, or the stamina of the bowels; *chiefly used in the next phrase.*
ဝမ်းမှိုးပျက်, *v. a term used by medical men; see* ဝမ်းပျက်, ဝမ်းမီး, and ဓါတ်မီး။
ဝမ်းရုတ်, *v.* to rumble, as the bowels, ဝမ်းကြုတ်။
ဝမ်းရှင်, *v.* to have free movements of the bowels.
ဝမ်းလား, *v.* to evacuate the intestines; applied to a Buddh, ဝမ်းတော်လား။
ဝမ်းလိုက်, *v.* to be subject to chronic diarrhœa, ဝမ်းပျက်။
ဝမ်းလျားထိုး, *v.* to lie at full length on one's belly, တပ်နားဝမ်းလျားထိုး၍နေရသည်။
ဝမ်းလျှော, *v.* to be very loose, as the bowels (*polite*), ဝမ်းကျ (ဓါတ်လျှော *is more elegant*).
ဝမ်းသက်, *v.* same as ဝမ်းလျှော။
ဝမ်းသာ, *v.* to rejoice, ဝမ်းမြောက်, ဝမ်းပန်းတသာ, ဝမ်းသာအားရ။
ဝမ်းသူခိုး, *n.* a stomach which receives a great quantity of food, yet

does not show it by distention; one who has such a stomach, a great eater, သည်သူဝမ်းသူခိုး၊တယ်လောက်ဘဲစားသော်လည်းမဝနိုင်; also applied to animals.

ဝမ်းသွား, *v.* to evacuate the intestines; ချေးယို, applied to children or sick persons.

†ဝမ်းဘဲ, *n.* a duck.

ဝမ်းဘဲဥပုံ, *n.* an ellipse, ဝန်းလျား, ကြက်ဥပုံ။

ဝမ်းဘဲစာမြက် (*pron.* ဇာ), *n.* a kind of grass, the seeds of which are said to serve as food for man in times of famine.

ဝမ်းဘဲတောင်, *n.* the under saddle of the ridge of a roof.

ဝမ်းဘဲနှုတ်သီး, *n.* that part of a gunlock which holds the flint.

ဝယ်, 1, *v.* to purchase, buy.

ဝယ်ချမ်း, *v.* same, ကုန်စည်များဝယ်ချမ်း၍ပြည့်စုံကြပြီလား။

ဝယ်ရင်းအတိုး, *n.* the cost price.

ဝယ်, 2, *n.* *affix, locative*, in, တွင်, ၌, မှာ, ပေးရန်စာညီကလေးလက်ဝယ် ထည့်ပေးလိုက်ပါ။

ဝရမိန်, *n.* a certain celestial weapon, ဝရမိန်လက်နက်။

ဝရီး, *n.* a maternal uncle; *see* ဦးမင်း, and ဦးရီး; ဝရီးသားချင်း။

ဝလုံးခေါင်း, *n.* a kind of plant.

ဝသဝရော (Pali), *n.* a kind of tree, ကံ့ကော်။

ဝသီ (Pali), *n.* habitual inclination, acquired or confirmed by practice, အလေ့အလာ; *comp.* ဝါသနာ; ခေါင်းညွှင်းပတ္တလားတီးခြင်း၌တယ်ဝသီပါ သည်, ဝသီနှင့်စကားပြော; စကားပြောဝသီပါ, to be in the habit of interpolating obscene comparisons in one's speech, ဝသီအားကြီးသည့်လူ။

ဝသုန် (Pali ဝသုန္ဓရ), *n.* the earth, မြေကြီး (*seldom used*).

ဝသုန္ဓရေ, *n.* according to Buddhist mythology, the guardian *nat* of the earth, expected to be on the alert to record, and hereafter to testify to, the good deeds of the devout worshiper; ဝသုန္ဓရေမြေ စောင့်နတ်; the Burmese when dedicating a religious offering, appeal to this *nat* as a witness, ဝသုန္ဓရေမြေစောင့်နတ်သားသည်ကြားသိ သည့်သက်သေဖြစ်စေသော။

ဝဿာန္တဥတု (Pali), *n.* the rainy season, မိုးသည်းကာလ။

ဝဆဲပြောင်, *n.* a kind of plant.

ဝံ, *n.* a bear, ဝက်ဝံ။

ဝံအုန္နယ်, *n.* the *Vitis erythroclada*, a leaf-shedding climber, the stem of which is sometimes as thick as a man's arm.

ဝံပုလွေ, *n.* a wolf, ခွေးဝံပုလွေ (*pron.* ဗလွေ); met with in the north of U.B.

ဝံပို, *n.* the spotted-billed pelican.

ဝံပိုက်, *n.* the toddy cat, ကြောင်ဝံပိုက်။
ဝံလက်, *n.* the osprey, ဝံလက်ခေါင်းကျားသည်, ငါးယုန်ရင်ဖြူ။
ဝံလို, *n.* the eagle, ဝံလိုခေါင်းမကျား။
ဝံ့, *v.* to dare (to do), မပြောဝံ့, မသွားဝံ့, ဆိုဝံ့လျှင်လာပ်စေ၊မဆိုဝံ့လျှင်အလာပ်စေ; *occasionally used singly*, as when from an inferior to a superior, *e.g.*, ကျွန်တော်မျှားမဝံ့ပါဘုရား; *chiefly used as a qual. affix.*
ဝံ့စား, *v.* to dare (to do); to be bold, courageous, ရဲဝံ့; the term မဝံ့မစား is frequently used when prefacing a request which at any ordinary time would be considered bold or indelicate.
ဝါ, 1, *n.* the cotton plant; undressed cotton; *comp.* ဂွမ်း; ဝါ becomes ဂွမ်း when it has been cleaned (ဖတ်), and the seed extracted.
ဝါကုလား, *n.* Pernambuco cotton.
ဝါကောင်, *n.* dressed cotton from the bolls.
ဝါကြိတ်, *n.* a wheel for grinding cotton before dressing, a cotton gin.
ဝါဂွမ်း, *n.* dressed cotton.
ဝါခင်း, *n.* a cotton field.
ဝါစေ့, *n.* the cotton seed.
ဝါစေ့ပင်ပေါက်, *n.* sprouts from the cotton seed; an article of food.
ဝါစေ့ပြောက်, *n.* a speckle on a speckled beast; *comp.* ညွှင်းပြောက်။
ဝါနီ, *n.* red cotton.
ဝါပေါက်, *v.* to open, as the bolls when fully ripe.
ဝါဖတ်, *v.* to dress cotton (with a bowstring).
ဝါဖတ်ခြင်း, *n.* a basket for holding the cotton when it has been thinned out.
ဝါဖတ်လေး, *n.* a cotton beater for thinning or spreading out the fibres of the cotton.
ဝါဖန်, *v.* to clean cotton, by pulling and picking, previous to dressing it with the gin, and with the bow, ဖန်။
ဝါသီး, *n.* the boll which contains the cotton.
ဝါ, 2 (Pali ဝါသ), *n.* Buddhist Lent, an annual period of three months, during which religious observances are strictly enjoined.
ဝါဦး, *n.* the beginning of Lent, the first day after the full moon of Waso, ဝါဆိုလပြည့်ကျော်တရက်။
ဝါကပ်, *v.* to begin to keep Lent after the season has commenced.
ဝါကုန်, *v.* to terminate, as the season of Lent.
ဝါကျိုး, *v.* to lose the priestly character in consequence of a breach of monastic vows, as a *rahan* staying away from his *kyaung* for a night during Lent, without repeating the *rahan's* formula of permission, ဝါတွင်းဝါမပန်ဘဲသွားလျှင်ဝါကျိုးသည်။

ဝါကျွတ်, *v.* to come to the end of Lent; *see* သိတင်းကျွတ်, သိတင်းဝါလကျွတ်, ဝါကျွတ်ကန်တော့ပွဲ; *see* ကန်တော့။
ဝါခေါင်, *n.* the fifth month in the Burmese year, nearly answering to August.
ဝါဆို, *v.* to keep Lent; *n.* the first month of Lent, the fourth in the Burmese year, nearly answering to July, ဝါဆိုဝါခေါင်ရေဖောင်ဖောင်။
ဝါဆိုပန်း, *n.* a species of *Elæocarpus.*
ဝါတွင်း, *n.* the season comprised within Lent, ဝါတွင်းသုံးလ။
ဝါထပ်, *v.* to intercalate a month after ဝါဆို, ဝါဆိုဝါထပ်, ဝါထပ်ရက်ငင်။
ဝါလ, *n.* all the year outside of Lent.
ဝါပန်, *v.* to request a dispensation from the duties of Lent, ရဟန်းများဝါတွင်းတခြားသို့ဝါပန်၍ကြွတော်မူကြရသည်။
ဝါပေါက်, ဝါပျက်, *v.* to lose the priestly character in consequence of a breach of monastic vows, ဝါကျိုး။
ဝါရှောင်, *v.* to keep Lent.
ဝါဝင်, *v.* to commence, as the season of Lent.
ဝါ, 3, *v.* to be yellow, အသားဝါ (natural color), အသားအရေဝါ (as from sickness), စက္ကူဝါ, ဗိတ်ဝါ; to be vain, boastful, ostentatious in language, စကားဝါ၍ပြောသည်, ကြွား; *comp.* ပလွှား။
ဝါကား, *v. see the parts*; မထုတ်ဘဲနှင့်ဝါကားပြောသည်။
ဝါကြန့်ကြန့်, *a.* pale yellow, အရောင်ဝါကြန့်ကြန့်ရှိသည်; ဝါကြင့်ကြင့်။
ဝါကြွား, *v.* to be vain, boastful, အနည်းငယ်မျှမြင်ဘူးရှိနှင့်၊အကြီးအကျယ်ဝါကြွားပြောထွေရှိသည်။
ဝါတာတာ, *a.* yellowish, russet, ခပ်ဝါဝါ, အရောင်ဝါတာတာရှိသည်။
ဝါဝင့်, *v.* to make boastful pretensions.
ဝါ, 4 (Pali), *adv.* again, once more, or တနည်းကား (*not used in colloq.*).
ဝါကျထပ်, *v.* to be repeated unnecessarily; applied to writing, စကားထပ်သည်, စကားဝါကျထပ်, စာဝါကျထပ်။
ဝါပေါက်, *v.* to lead off several clauses under one head.
ဝါ, 5, *v.* to test by a given standard, as by weights or measures.
ဝါကရာ, *n.* the two hundred and fourteen orders of beings, ပုဂ္ဂိုလ်အပြားဝါကရာ။
ဝါကြီး, *n. a. term of compellation*; used by the Arakanese to elderly men (*not polite*).
ဝါကြီးမ, *n.* the same applied to elderly women (*not polite*).
ဝါစာ (Pali), *n.* a word; language, စကား။
ဝါစာကမာ, *adv.* indefinitely, ambiguously, evasively, waveringly, ယီးတီးယားတား, အသေအချာမသိဘဲ၊ဝါစာကမာယောင်းပြော။

Dlny /wc'ca., wa-ja/ sentence 432/IIAMq

v. also [illegible] p. 713

ဝါစာသိလိဋ္ဌ (from ဝါစာ, language, and သိလိဋ္ဌ, adhering, connected), *n.* elegance of style in speaking or composition, ဝါစာသိလိဋ္ဌဖြစ်အောင် ပြောတတ်သည်။

ဝါစုဂ္ဂ, *n.* study.

ဝါစုဂ္ဂဆောင်, *v.* to retain, by constant study, what one has learned.

ဝါဒ (Pali), *n.* an opinion, belief, အယူ; usually preceded by အယူ, but occasionally used singly.

ဝါဖလေး (ငှက်), *n.* the large bottle-green, long-tailed cuckoo.

ဝါယာမ (Pali), *n.* diligence, industry, လုံ့လ။

ဝါယာမထုတ်, *v.* to be diligent, industrious, ဝါယာမစိုက်, အလုပ်ကိုအလွန်ဝါယာမစိုက်သည်။

ဝါယော (Pali), *n.* the air, လေ, ဝါယောဓါတ်, လေဓါတ်မှဝါယောကြွသည်။

ဝါရန်း (Eng.), *n.* a warrant, ဝါရန်းစာ။

ဝါရန်းကပ်, *v.* to attach, as property in a legal process.

ဝါရန်းခွာ, *v.* to remove a warrant of attachment.

ဝါရန်းစာ, *n.* same as ဝါရန်း။

ဝါရန်းထုတ်, *v.* to issue a warrant.

ဝါရန်းပြေး, *n.* a fugitive from justice, a proclaimed offender; an absconder.

ဝါရန်းတမ်း, *v.* to issue a warrant for the distress and sale of movable property.

ဝါရန်းသိမ်း, *v.* to recall a warrant.

ဝါသနာ (Pali), *n.* natural bent, inclination, genius, proclivity, not common to the whole species, ထုံခြင်း, ပကတိစွဲလမ်းခြင်း။

ဝါသနာထုံ, ဝါသနာပါ, ဝါသနာရှိ, *v.* to have such a bent, ပွဲကိုဝါသနာထုံ၏လား, ကျွန်တော်မှာစာပေကျမ်းဂန်ဝါသနာရှိသည်။

ဝါး, 1, *n.* the bamboo.

ဝါးကပ်, *n.* bamboo shingles.

ဝါးကတုံး, *n.* a bundle of bamboos made up for rafting.

ဝါးခလောက်, *n.* a bamboo rattle for frightening birds.

ဝါးခေါင်း, *n.* the hollow of the bamboo; ဝါးတုံးခေါင်းထဲမှာလသာသလို, like the moon shining in a hollow bamboo; referring to a talented person living in obscurity.

ဝါးခြမ်း, *n.* split bamboo.

ဝါးငချပ်, *n.* a species of thorny bamboo; *comp.* ကြခတ်ဝါး။

ဝါးရှင်းနက်, ဝါးရှင်းဖြူ, ဝါးပွတ်ကြီး, ဝါးပွတ်ငယ်, ဝါးပြောက်, ဝါးတယောင်း, ဝါးမဲ, ဝါးမိုးဝါး, ဝါးမျက်ဆန်ကျယ်, ဝါးသပွတ်, ဝါးသိုးရွှေ, *n.* varieties of the bamboo; တင်းဝါး, used for making mat walls; ဝါးဖြူ used for flooring; ထိုက်ဝါး used for rafters.

ဝါးဆစ်, *n.* a bamboo joint.
ဝါးညှပ်, *n.* pincers made of bamboo stocks.
ဝါးတာရှက်, *n.* twelve cubits' length (some say eight cubits' length).
ဝါးထရံ, *n.* walling made of bamboo matting.
ဝါးထဲကကျောက်, *n.* tabasheer, a silicious substance secreted from some bamboos.
ဝါးနက်, *n.* the *Gigantochloa macrostachya*, ဝါးနွယ်, the *Dinochloa Maclellandii*, varieties of the bamboo.
ဝါးပတ်, *n.* the thin sheath which envelops a bamboo sprout.
ဝါးဗိုး (*pron.* ဝဗိုး), *n.* the elephant bamboo.
ဝါးဗိုးမျက်ဆန်ကျယ်, *n.* the *Dendrocalamus Hamiltonii.*
ဝါးဖြူကလေး, *n.* the *Gigantochloa albociliata*, an evergreen, densely tufted bamboo, growing to the height of twenty or thirty feet. It is marked by minute white bristles.
ဝါးဖောင်, *n.* a bamboo raft.
ဝါးမင်း, *n.* a kind of bamboo remarkable for the shortness of its joints, which are from two and one half to five inches in length.
ဝါးမှို, *n.* bamboo fungus, သံမှို။
ဝါးယား, *n.* the *Dendrocalamus longispathus.*
ဝါးယောင်း, *n.* an old, decayed bamboo.
ဝါးယောင်းကြောင်ပြောက်, *n.* the spotted civet with odoriferous pouch, ကြောင်ကတိုး။
ဝါးယောင်းချည် (*pron.* ချည်), *n.* a creeper which adheres to old bamboos.
ဝါးယောင်းငှက်, *n.* birds of the genus *Garrulax,* etc.
ဝါးယောင်းမှို, *n.* a species of edible mushrooms.
ဝါးရုံ, *n.* a cluster or clump of bamboos.
ဝါးရောင်, *n.* a species of palm.
ဝါးသပ်, *v.* to whittle bamboo.
ဝါးသီး, *n.* the fruit or seed of the bamboo, sometimes used as food.
ဝါးသိုင်, *n.* the *Phrynium macrostachyum.*
ဝါး, 2, *v.* to chew.
ဝါးဖတ်, *n.* chewings.
ဝိကာရ (Pali), *n.* decay, destruction, ဖောက်ပြန်ခြင်း; *comp.* သဝိါရ။
ဝိကာလ, *n.* afternoon, evening; wrong time, *see next.*
ဝိကာလစရိယ, *n.* the going on begging rounds in the afternoon; this is strictly forbidden to Buddhist monks, who are required to complete their rounds in the early morning.
ဝိကာလဘောဇန, *n.* the taking of food at a wrong time, said of a meal

taken by a Buddhist monk outside the appointed time, *e.g.*, after noon.

ဝိဂြုဟ်, *n.* an explanation subjoined to the text in the same language; *comp.* ဝစနတ်။

ဝိဂြုဟ်ကျင်း, *v.* to make a display of philological lore, သည့်ကျောင်းတကာ နှစ်ဦး ဝိဂြုဟ်ကျင်း၍ပြောသည့်စကားမှာ ဘယ်သူကသာ၊ ဘယ်သူက နသည်ကို ကျွန်ုပ်သိချင်သည်။

ဝိစာရ (Pali), *n.* consideration, ဆင်ခြင်ခြင်း, ဝိတက်ဝိစာရများ; "*wichara,* the exercise of judgment or reason on a present object, investigation, consideration, deliberation, dispute, discussion." *Wilson.*

ဝိစိကိစ္ဆာ (Pali), *n.* doubt, indecision of mind, ယုံမှားခြင်း, ဉာဏ်ဖြင့်မကျူး နိုင်ခြင်း, အခါရိုကိုမဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်း; "*wichikicha,* doubt, that which questions the existence of Buddha, his discourses, and the priesthood, previous birth, future birth, the consequences resulting from moral action, and the entrance into the *dhyanas* by means of the exercise of *kasina* (ကသိုဏ်). He who is under the influence of this principle is like a man held by a serpent; he trembles from the doubts that agitate him; he does not continue in one mind." M.B.; သည်မြို့မှာနေဖို့တော်မည်မတော်မည်၊ ဝိဝိစိတ်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင်အောင် ဝိစိကိစ္ဆာဖြစ်နေသည်။

ဝိဇ္ဇာ (Pali), *n.* knowledge, wisdom, ပညာ. The Burmese in a jocular way, often call a person who does anything particularly well, or who has a stroke of good luck, ဝိဇ်, *an abbrev. of* ဝိဇ္ဇာ, သည်လူဝိဇ်ပါဘဲ, စကားပြောဝိဇ်ဘဲ, လှေလုပ်အရာသည်ဝိဇ်ဘဲ။

ဝိဇ္ဇာဓိုရ် (Pali ထေရော, great), *n.* one possessed of certain miraculous powers, ဂုဏ်ဒွေနိုဝါသ, ဝိဇ္ဇစကြ္ဂ၊ အဘာသဝက္ကရ။

ဝိဇ္ဇာမယ, *n.* magical or supernatural skill.

ဝိညာဉ် (*pron.* ဝိညဉ်) (Pali ဝိညာဏ), *n.* the soul; *comp.* ဝိတ်, and နံ။

ဝိညာဏ (Pali), *n.* *see above*; "the meaning of *winyana* may be learnt in this way. The watchman of a city remains in its centre, at the place where the four principal streets meet; by this means he can discover who comes from the east, and who from the south, or the west, or the north; in like manner form is seen by the eye, sound is heard by the ear, odor is smelled by the nose, flavor is tasted by the tongue, contact or touch is felt by the body, and thoughts are perceived by the mind; all these things are discovered or ascertained by means of *winyana.*" M.B.

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ, *n.* the organs of intellect or thought; *see under* ခန္ဓာ။

ဝိတက် (Pali ဝိတက္က), *n.* intention, အကြံအစည်; "*witarka* (ဝိတက်), rea-

soning, discussion, doubt, deliberation, consideration of probabilities, mental anticipation of alternatives, conjecture, from the root *wi*, implying discrimination, and *tarka*, to reason or doubt." *Wilson.*

ဝိတက်ဝိစာရ, *n.* consideration and investigation collectively; "*wichara*, investigation, examination, continued impulse or tendency, that which prolongs the *witarka* that has arisen in the mind, as the sound that continues to proceed from the bell. The property of *wichara* is that of investigation; thus when a gong is struck by a mallet it gives forth sound, the stroke is *witarka* and the sound is *wichara.*" M.B.

ဝိတ္ထာရ, *n.* width, breadth, extension, detail.

ဝိထိ (Pali), *n.* a path of the sun, of which there are three, *viz.*, အဗ္ဘောဝိထိ, the inner path; မဇ္ဈေဝိထိ, the middle path; and ဗာဟိရဝိထိ, the outer path.

ဝိနည်း (Pali ဝိနယော, ဆုံးမခြင်း), *n.* rules, particularly such as relate to the conduct of priests, ရဟန်းကျင့်စည်တရား; one grand division of the Buddhist Scriptures, comprising five books, *viz.*, ပါရာဇိကကဏ်, ပါစိတ်, မဟာဝါ, စူဠဝါ, and ပရိဝါ; *comp.* ဝိဋကတ်. "Of the five sections into which the Winaya Pitaka is divided, the first and second, Parajika (ပါရာဇိကကဏ်) and Pachiti (ပါစိတ်), contain a code of ordinances relative to priestly crimes and misdemeanors; the third and fourth, Maha Waga (မဟာဝါ) and Chulawaga (စူဠဝါ), miscellaneous rules and regulations relative to ordination, the ceremony called *wass* (ဝါတ်), etc., and the fifth, Pariwanapata (ပရိဝါ), contains a recapitulation of the preceding books." E.M.

ဝိနာ, *a.* or *adv.* sundry, various, အသီးသီး, ဝိနာကင်း, ဝိနာကြည် (*rarely used in colloq.*).

ဝိနာဘာဝ, *a.* or *adv.* same.

ဝိပတ္တိ (Pali), *n.* destruction, ပျက်စီးခြင်း, ဝိပတ္တိကာလ, ဝိပတ္တိတရားမှကင်း လွတ်လိုပါ၏; misfortune, failure, ဝိပတ္တိဖြစ်။

ဝိပဿနာ (Pali), *n.* a kind of wisdom which enables the possessor to make extraordinary discoveries, အထူးထူးအပြားပြားရှုမြင်ခြင်း, ဝိပဿနာတင်, ဝိပဿနာရှု။

ဝိပါက် (Pali ဝိပါက), *n.* the result of any deed, good or bad; the result of an evil deed which remains after the main part has been exhausted through inflictions in a previous state; *comp.* ဝဋ်; ဝိပါက်ခံ, ဝိပါက်လိုက်, အကုသလဝိပါက်, ကုသလဝိပါက်။

ဝိဘတ် (Pali ဝိဘတ္တိ), *n.* the inflected termination of a noun; a noun or verbal affix.

ဝိဘတ်ဒွယ်, *n.* a table of inflected terminations or affixes.

ဝိရိယ (Pali), *n.* diligence, industry, လုံလ; "*wiraya* or *wirya*, persevering exertion, effort, resolution, courage or determination, that which prompts to all kinds of exertion, like the powerful man who shrinks at nothing. Its opposite is *kusita*, indolence. All the other faculties are assisted by its exercise." M.B.

ဝိရိယစိုက်, ဝိရိယထုတ်, ဝိရိယပြု, *v.* to be diligent or industrious.

ဝိရိယနည်း, *v.* to have little diligence, industry.

ဝိရိယရှိ, *v.* to be diligent, industrious.

ဝိလုပ် (from ဝိ, and လုပ်), *v.* to pretend to have more than one possesses, as ဝမရှိဘဲနှင့်ဝိမလုပ်ပါနှင့်, without having as much as ဝ, do not pretend to have ဝိ, *i.e.*, ဝ and လုံးကြီးတင် added.

ဝိသယ (Pali), *n.* an idea, or the forming and retention of an idea, ဉာဏ်သည်အာရုံကိုအမြဲမှီဝဲခြင်း။

ဝိသယရုပ်, *n.* matter which is perceived by the senses (*comp.* ပသာဒရုပ်), or of which an idea is formed.

ဝိသုဒ္ဓိနတ် (Pali ဝိသုဒ္ဓိ, pure), *n.* an *ariya* (အရိယာ).

ဝိသေသ (Pali), *a.* or *adv.* exceeding, extraordinary, အထူး။

ဝိသေသနာ (Pali), *n.* a modifying word, whether adjective or adverb; ကြိယာဝိသေသနာ, an adverb; နာမဝိသေသနာ, an adjective.

ဝိသတိ (Pali), *a.* or *n.* twenty, နှစ်ဆယ်, ၂၀။

ဝိသတိမ, *a.* the twentieth, နှစ်ဆယ်ပြည့်သော (*rare*).

ဝီးစားစား, *n.* a mite, grain, etc.; only used as in next.

ဝီးစားစားလို့, *v.* to come within a grain, a hair's breadth, etc., စားစား ကလေးလို့, ဆိတ်စာကလေးလို့, ဆိတ်မိကလေးလို့, သိသိကလေးလို့သည်။

ဝုတ်ဝုတ်မြည်, *v.* to grunt, as a hog.

ဝေ, 1, *v.* to be misty, darkish, dusky, မှုန်, ရီ; to be giddy, dizzy, မူး, ရီ; to be bewildered, သည်လူဝေနေသည်; နှင်းဝေ, မြူဝေ, မျက်စိဝေ, ဝေတေတေရှိသည်; မဝေမလည်, in the way of not being bewildered.

ဝေလီဝေလင်း, *n.* the twilight of the morning, dawn of day.

ဝေ, 2, *v.* to bubble and run over, ပွက်၍လျှံ; to be flowing, rich, luxuriant, as a flowing dress, or as trees whose branches are wide spreading; ထမင်းအိုးဝေလို့လက်မနိုင်ဘူး။

ဝေဆာ, *v.* to be flowing, rich, luxuriant, သည်မိန်းမထဘီဝတ်သည်မှာ၊ ဝေ ဝေဆာဆာရှိသည်, သစ်ပင်ဝေဝေဆာဆာရှိသည်။

ဝေဖား, *v.* same; *generally used in a reduplicated form,* အဝတ်အစား ဝေဝေဖားဖားရှိသည်, သည်သစ်ပင်အခက်အ ရွက်ဝေဖားဖားရှိသည်။
ဝေ, 3, *v.* to distribute, dispense, ဥစ္စာကိုဝေ, ကုသိုလ်အမျှဝေ။
ဝေခြမ်း, ဝေခွဲ, ဝေဖန်, *v.* same, အညီအမျှဝေခြမ်း၍ယူကြသည်; to distinguish, discern, တော်သည်မတော်သည်ကိုဝေဖန်ထုံးဖွဲ့ပြောတတ်သည်။
ဝေငှ, ဝေမျှ, *v.* to distribute equally.
ဝေစု, ဝေပုံ, *n.* a share, အစုသင့်။
ဝေစုကျ, ဝေပုံကျ, *n.* same; *v.* to fall to one's share, be one's portion in a distribution, ခင်ဗျားအတွက်ဝေစုကျသယ်လောက်ရသလဲ။
ဝေမျှ၍ပေးကမ်း, *v.* to share with another.
ဝေယူ, *v.* to distribute and take; to take and divide, သည်ငွေတဆယ် မင်းတို့လေးယောက်ဝေယူကြပါ။
ဝေ, 4, *an inelegant term of compellation, mas. or fem.* used by men or women, ငြွေရေ၊ဝေ။
ဝေဇယန် (Pali ဝေဇယန္တော), *n.* a graduated roof, ဘုံဆင့်ပြာသာဒ်။
ဝေဒနက္ခန္ဓာ, *n.* the organs of susceptibility or sensation; *see under* ခန္ဓာ. "The *wedana khando*, or sensations, are six in number. They are produced by communication with that which is agreeable, disagreeable, or indifferent." M.B.
ဝေဒနာ (Pali), *n.* sensation, ခံစားခြင်း. *Childers* recognizes three kinds of ဝေဒနာ, *viz.*, သုခဝေဒနာ, pleasant sensation, ဒုက္ခဝေဒနာ, painful sensation, and အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ, sensation which is neither pleasant nor painful.
ဝေနေယျ (Pali), *n.* a rational being, one capable of being instructed, ဆုံးမအပ်သောသူ, ဝေနေယျသတ္တဝါ, ချွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါ။
ဝေဘင်္ဂ (Pali), *n.* distribution, ဝေဖန်ခြင်း, ဝေဘင်္ဂပြု, ကျေးကျွန်ကြည့် ၍မနေပါဘူး၊ဝေဘင်္ဂပြုပါ၏။
ဝေယာဝစ္စ (Pali), *n.* a multiplicity of business affairs, ဝေယာဝစ္စများသည်။
ဝေဝုစ် (Pali ဝေဝစ်), *n.* a means, expedient, artifice, device, ဥပါယ်, ပရိယာယ်။
ဝေဠုဝန် (Pali ဝေဠုဝနံ), *n.* a bamboo grove; the name of a monastery presented by King Bimbisara (ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး) to Gautama Buddha.
ဝေ့, *v.* to run around (an object), လည်; to wind, as a river or road, မြစ်ဝေ့, လမ်းဝေ့; လေဝေ့, to veer, as the wind; ဝေ့သွား, to go out of one's way.
ဝေ့လည်, *v.* same; hence တဝေ့လည်လည်နေ, to hang about, hover round an object or thing, unwilling to leave, တဝေ့လည်လည်နှင့်သည်အနား ကမကွာနိုင်ဘူး။

ဝေ့ဝိုက်, *v.* same, လမ်းဝေ့ဝိုက်နေလို့ခရီးမတွင်; စကားတည့်တည့်မပြော၊ဝေ့ဝိုက်ပြောသည်။

ဝေး, *v.* to be far, distant, not near, မနီး; in a figurative sense, to be remote from the subject, အကြောင်းချင်းဝေး; နားဝေး, သဘောဝေး, to be dull of discernment, obtuse; ဝေး is often used in a disparaging sense, as when speaking of a person actuated by mean, parsimonious motives, etc., သူနှင့်အဝိုကြီးဝေးနေသည်. It is also used in a good sense, as of the inconceivableness of a high principled man committing a base act.

ဝေးကွာ, *v.* same, ခရီးဝေးကွာ, မြို့ချင်းဝေးကွာ, လူချင်းဝေးကွာသည်။

ဝေးလံ, *v.* same as ဝေး။

ဝဲ, 1, *n.* a whirlpool, eddy.

ဝဲသြဃ, *n.* a large eddy, ခနောင်း။

ဝဲကတော့ (*pron.* ဒေါ့), *n.* a whirlpool with a vortex.

ဝဲကြက်ခွပ်, *n.* the troubled state of waters, caused by the meeting of eddies whirling about in opposite directions.

ဝဲစား, *v.* to erode (a river bank), as a whirlpool.

ဝဲစုတ်, *v.* to be sucked in by a whirlpool, လှေဝဲစုတ်လို့မြုပ်သွားသည်။

ဝဲဆန် (*pron.* ဇန်), *n.* a current running opposite to the main stream, a reflex current.

ဝဲပြေး, *n.* a rapid eddy.

ဝဲမှုတ်, *v.* to be thrown out by a whirlpool.

ဝဲလည်, *v.* to eddy.

ဝဲ, 2, *n.* a roof in which one side projects over on the other.

ဝဲပို့, ဝဲလင်း, *n.* same as ဝဲ။

ဝဲ, 3, *n.* the itch; the mange. ; scabies

ဝဲခြောက်, *n.* the common itch.

ဝဲစား, *v.* to be eaten away by itch or mange, as the hair of a dog, bullock, etc.

ဝဲနီ, *n.* the same as ဝဲခြောက် in an advanced stage, but less than ယားနာ။

ဝဲရွ, *v.* to be infected with itch.

ဝဲပွ, *n.* the mange in horses.

ဝဲ, 4, *v.* to soar around, as a bird, ငှက်များဝဲ, စွန်ဝဲ, အပုပ်ကောင်ရှိလို့လင်းတဝဲသည်; to brandish a sword, weapon, or stick.

ဝဲ, 5, *v.* to speak with a foreign accent or brogue, စကားပြောသည့်အခါအသံဝဲသည်, မြန်မာစကားပြောလျှင်ရခိုင်လိုဝဲသည်, when he speaks Burmese, he has the Arakanese accent.

ဝေါ, *n.* a large state palanquin.
ဝေါဇလာ, *n.* same as ဝေါ။
†ဝေါခနဲ, *adv.* indicative of the sound which it imitates; particularly applicable to the noise made by a တုံး when it is fired, တုံးဝေါခနဲမြည်သည်, ကမ်းပါးဝေါခနဲလျှောကျသည်။
ဝေါဟာရ (Pali), *n.* common parlance; ဝေါဟာရပညတ်အတိုင်း, as sanctioned by common parlance.
ဝေါဟာရစကား, *n.* same, စာစကားမထုတ်ပါ၊ဝေါဟာရစကားဖြစ်ပါသည်။
ဝေါဟာရဒေသနာ, *n.* commonplace religious instruction.
ဝေါဟာရဘာသာ, *n.* common parlance.
ဝိုက်, *v.* to curve around, make a circuit partially or wholly, ကွေ့; *more than* ကွေး။
ဝိုက်ကြို့, *v.* to come around one coaxingly, စကားဝိုက်ကြို့ပြော။
ဝိုက်ကွေ့, *v.* same as ဝိုက်, တည့်တည့်မသွား၊ဝိုက်သွားသည်, ထွန်နှင့်ဝိုက်လှည့်။
ဝိုင်း, *v.* to do by joint effort; to shake around, as rice in a shallow basket, ခံကောနှင့်ဆန်ဝိုင်း; to be round; to surround, as a forest, a range of mountains, a river or sea, မြို့ကိုတောင်ဝိုင်းနေသည်, ဘိလပ်ပြည်ကိုပင်လယ်ဝိုင်းနေသည်; *n.* a circle of people; hence ဖဲဝိုင်း, ကြက်ဝိုင်း, ဈည်းဝိုင်း; a fair.
ဝိုင်းညီ, *v.* to do jointly, by joint effort, သည်ဝန်ကိုဝိုင်းညီလို့ချီကြပါ, လူတယောက်တည်းကိုအများဝိုင်းညီရိုက်ကြသည်။
ဝိုင်းထား, ဝိုင်းမိ, *v.* to besiege or encompass (a city), မြို့ကိုတပ်ဝိုင်းထားသည်; to hem in, to surround, as a body of police a gang of dacoits about to commit a dacoity, ရွာသားများ သူခိုးများကိုဝိုင်းထားသောကြောင့်၊ သူခိုးများက အတင်း အဓမ္မထား ဖောက်ထွက်ပြင့် ခုတ်ထိုးထွက် ပြေးကြသည်; to surround, as a moat surrounds a city, မြို့ကိုကျုံးဝိုင်းမိသည်။
ဝိုင်းမြှ, *v.* to promote; to tend towards, ညီညာသည်။
ဝိုင်းဖွဲ့, *v.* to form a circle of people, tents, etc., ဝိုင်းဖွဲ့ကြက်တိုက်။
ဝိုင်းရုံတွန်းထိုး, *v.* to hustle, push, as a crowd of people.
ဝိုင်းဝန်း, *v.* to do jointly, by joint effort.
ဝိုး, *int.* an exclamation expressing dissatisfaction at something said, done, or about to be done.
ဝိုးဝင်း, *v.* to be brilliant, shining; *used adverbially*, လျှပ်ပိုးဝိုးဝင်းဝင်းဖြက်သည်။
ဝိုးဝါး, *v.* to be obscure; to be doubtful, uncertain; *used only in adverbial forms*, as ဝိုးတိုးဝါးတား (*pron.* ဝိုးမိုးဝါးခါး), obscurely, dubiously, နာခည်ကိုရုတ်တရက်ထုတ်ဘော်လို့မရ၊ဝိုးထိုးဝါးတားဖြစ်နေသည်။
ဝှက်, *v.* to hide, secrete, conceal; *rare in colloq.*, ဖွက် (*more common*).

ရှေကထား

MA-MM114

ဒုက်ထား, *v.* same as ဒုက်။
ဒုန်း, *v.* to rise, burst up; to be strong, violent (*infreq.*). *Der.* ကျော်ဒုန်း။
ဒုန်းတက်, *v.* same, အသံဟာဒုန်းတက်, တန်ခိုးဒုန်းတက်သည်။
ဒုန်းဒွာ, *v.* same. *Der.* အဒုန်းအဒွာ။
ဒုမ်း, *v.* to be low and level, as ground occasionally covered with water, သည်နေရာမှာမြေဒုမ်းနေသောကြောင့်ရေဝပ်သည်, in this place the water lodges because the ground is low; *comp.* ညှိနိုင်; to be plain, level, ညီ, မျှ; to make level, even, ဖွမ်းမျှ; to assess *thathameda* revenue, as *thamadis* (assessors); သမေဒိဒုမ်းကြေးစာရင်း, the roll of a village after the assessment has been fixed by the *thamadis*. *Der.* အဒုမ်း။
ဒွေ့, *v.* to push with the head, horn, or tusk; to propel violently, ခွေ့, နွားချင်းဒွေ့ကြသည်; ဒွေ့ *in composition* is also applied to the rushing velocity of the wind against anything, *e. g.*, လေဒွေ့၍မတိမ်းနိုင်သောတခဲနက်တောင်ကဲ့သို့, like the tempest-beaten, solid, immovable mountain.
ဒွေး, *n.* the testicles.
ဒွေးအိတ်, *n.* the scrotum, ထိင်ဥ, ကပ်ပယ်အိတ်။
ဒွေးစေ့, *n.* same as ဒွေး။
ဒွေးထုတ်, ဒွေးသွင်း, *v.* to castrate, အသိုးထုတ်, သင်း, ဆိုးမ, ကွပ်။
ဒွဲ့, *v.* to praise, laud, extol, ချီးမွမ်း, (*not used in colloq.*).
ဒွဲ့ချီး, *v.* same (*not used in colloq.*).

သ

သ, The thirtieth consonant in the Burmese alphabet.
သ, 1, *v.* to give, offer; *rarely used singly.* *Der.* ဆက်သ, ပ္ပသ, ပြသ။
သရောက်, *v.* to present from a distance, ဆက်သရောက်လိုက်ပါသည်, ဥစ္စာပစ္စည်းပို့သရောက်လိုက်ပါသည်, မေတ္တာပို့သရောက်လိုက်ပါသည်။
သ, 2, *v.* to repair the outside, to make anew, do afresh, do over again, improve the appearance of, ထားဆေးကုန်သောကြောင့်သပေးလိုက်ပါ, ဝိုဆိန်ကိုသ; to trim the lower extremities of the mustaches, ကြင်စွယ်သ။
သန့, *v.* same as သ။
သ, 3, *an abbreviation of the connective* သည် *or* သော။
သက်, 1 (from အသက်, life).
သက်ဖို, သက်ကြီး, *n.* an old man or woman, သက်ကြီးစကားသက်ငယ်ကြား။
သက်ကျား (from အသက်, life, and ကျား, to be of different colors), *n.* an old man or woman, သက်ကျားဖို; this term of appellation is not used in the presence of the person to whom it is applied.
သက်စေ့တင် (from စေ့, to complete), *v.* to make offerings equal in number

to the years of the offerer's life, ဆွမ်းတော်သက်စေ့တင်, ဖိုးသက်စေ့တင်။
သက်စောင့်ဆေး, *n.* medicine to preserve life, အာယုဝဍ္ဍနဆေး။
သက်စောင့်သွေး, *n.* the radical part of the blood, ပထမသွေး။
သက်စောင့်သွေးကြော, *n.* the carotid artery, လည်ကြောမ။
သက်စွန့်ကြိုးပန်း, *adv.* performing service with untiring zeal and indomitable courage, even at the risk of one's life, သက်စွန့်ကြိုးပန်းအမှုတော်ထမ်း။
သက်ဝိ (from ဇာတိ, ပကတိ, etc.), *v.* to have a natural bent or disposition for anything, ဝါသနာရှိ။
သက်တူရွယ်မျှ (ရှိ), *v.* to be of the same age.
သက်တော်စောင့်, *n.* one who had charge of the king's person; *comp.* ကိုယ်ရံတော်။
သက်ပျောက်ဆွမ်း, *n.* rice offered on a person's decease, ဆွမ်းစည်။
သက်မကြီးချ, *v.* to heave a deep sigh, စိတ်ပူလို့သက်မကြီးချ၍, မောမောပန်းပန်းသက်မကြီးချ၍။
သက်ရှိသက်မဲ့, *n.* things animate and inanimate; a term applied to property, သက်ရှိသက်မဲ့အကုန်ပေးသည်, သက်ရှိသက်မဲ့အကုန်သိမ်းသည်။
သက်ဝေကြင်ဘော်, *n.* a poetical term for a husband or wife, "sharer of (my) life and loving companion."
သက်, ၂, *v.* to go down, descend, ဆင်း; to take place, as pity, love, etc., ကရုဏာသက်; hence, တသက်သက်, *adv.* in the way of longing regret; to take effect, as the poison of သစ်စေး။
သက်ဆိုင်, *v.* to belong to; to be connected with, have relation to; to apply, အသိုးသေဆုံးသည်ရှိသော်၊ သားသမီး အမွေခံမရှိကမြေးဦးက အမွေကိုသက်ဆိုင်ပိုင်ထိုက်သည်, အခွန်တော်နှင့်သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေ, တရားမနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေ။
သက်ရောက်, *v.* to befall, as a calamity, ဘေးသက်ရောက်, ရောဂါသက်ရောက်; to be in force, to be extended to, as a law, statute, act, *e.g.*, ဗြိတိသျှအိန္ဒိယနိုင်ငံတော်တခွင်းသက်ရောက်ဆက်ဆံသည်, extended to the whole of British India, as an act or statute.
သက်ရှောက်, *v. see the parts*, အိမ်ဦးလောင်သောခါ၊မည်သည့်နေရာသက်ရှောက်၍လောင်ကြောင်းကိုကျွန်ုပ်မသိရပါ။
သက်လား, သက်ဝင်, *v.* to entertain affection for another, မေတ္တာသက်လား, မေတ္တာသက်ဝင်။
သက်သွယ်, *v.* to connect one with another.
သက်, ၃, *v.* to be moderate.
သက်သက်, *adv.* moderately, pretty, not very, slightly, သည်လယ်ထဲ

မှာစပါးပင်သက်သက်ကလေးသာရှိသည်, သည်မြို့မှာသရက်ပင်သက်သက်သာရှိသည်, ကျောက်ခေါက်မှာသက်သက်ကလေးရှိသည်။

သက်သက်သာသာ, *adv.* same, သက်သက်သာသာနှိပ်, သက်သက်သာသာပြော။

သက်သာ, *v.* to moderate (*intrans.*); to be relieved, obtain ease, to be comfortable, to recover; to abate, as paroxysms of pain, or as cold and heat, အချမ်းသက်သာ, အပူသက်သာ; ရောဂါသက်သာ, လေတိုက်သက်သာ; ဆေးတည့်တို့သူမှာသက်သာသည်; to be mild, as a flavor or odor.

သက်, 4, *v.* to be only, clear, nothing else, (*obs.*).

သက်မဲ့, သက်မဲ့သာ, *adv.* at all, without aim or purpose, သက်သက်မဲ့ထည်နေသည်; without cause or reason, wantonly, သက်သက်မဲ့သာနှိပ်စက်သည်, သူသက်သက်အကြောင်းမဲ့စော်ကားသည်။

သက်သက်, *a.* mere, as မေတ္တာသက်သက်နှင့်ပြုသည်, he did it from mere affection; *adv.* ခင်ဗျားကိုကျွန်တော်တွေ့ချင်လို့သက်သက်, merely because I wished to meet you, sir; at all, *in negative sentences*, ပြီပြီ, အလျှင်း, as သက်သက်မရှိ, there is none at all.

သကတ် (Pali သကဋ္ဌ), *n.* the substratum of matter; a book pertaining to Pali grammar (သဒ္ဒါ), သကတ်ကျမ်း။

သကဒါဂိ, *n.* *see* သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာန်။

သကဒါဂါမိ (Pali), *n.* the second state attained by an *ariya* (134).

သကဒါဂါမိမဂ်, *n.* the duties of the second state attained by an *ariya.*

သကဒါဂါမိမဂ္ဂဋ္ဌာန်, *n.* one who has performed the duties of said state.

သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာန်, *n.* one who has attained to the reward of said state.

သကဒါဂါမိဖိုလ်, *n.* the reward of the second state attained by an *ariya.*

သက္ကဘန်, *n.* a kind of umbrella.

သက်ကယ်, *see,* သက်ငယ်, *n.* a kind of grass.

သက္ကရာဇ်, *n.* an era, epoch, date, year, ကောဇာသက္ကရာဇ်, သာသနာသက္ကရာဇ်; written engagement, obligatory writing; စာချုပ်, သက္ကရာဇ်ချုပ်; a private birth register, မွေးသွားသည့်သက္ကရာဇ်, မွေးသွားသောနေ့ရက်ကိုသက္ကရာဇ်ချုပ်၍ထားသည်။

သက္ကရာဇ်မှတ်စာ, *n.* annals.

သက္ကလတ် (Eng. thick cloth), *n.* woollen cloth, broadcloth, serge, tweed (135).

သက္ကလတ်အင်္ကျီ, *n.* a coat or jacket made of woolen cloth, flannel or serge.

သက္ကလတ်ကြွက်နား, *n.* fine woollen cloth, cashmere, flannel.

သက္ကလတ်စောင်, *n.* a flannel blanket.

သက်ငယ် (*pron.* သက်ကယ်), *n.* a kind of grass used in thatching.

သက်ငယ်ကျင်း, *n.* a patch of thatching-grass.

သက်ငယ်ကြီး, သက်ငယ်ညွှန်း, *n.* varieties of thatching-grass.

သက်ငယ်ပေါ (*pron.* သက္ကယ်ဗော), *n.* a sheaf of thatching-grass not yet woven, သက်ငယ်တပေါ, သက်ငယ်အပေါအစိတ်။

သက်ငယ်ပျစ်, *v.* to weave said grass, so as to be ready for thatching; *n.* a stick of woven thatch.

သက်ငယ်မိုး, *v.* to thatch with the said grass.

သက်တံ့, *n.* a rainbow, သက်တံ့ရေသောက်, to have the appearance of dipping into a stream or sheet of water, as one or both ends of a rainbow; *comp.* ဓနု; according to some authorities, a rainbow is termed a သက်တံ့ when it appears in the east, and a ဓနု when it appears in the west; a carbuncle.

သက်ရင်း, *n.* a kind of tree, of which there are many varieties.

သက်ရင်းကတော်, သက်ရင်းကတိုး, *n.* the Rangoon croton plant.

သက်ရင်းနီ, *n.* the wild croton.

†သက်လုံ, *n.* wind, power of respiration, strength of lungs.

သက်လုံကောင်း, *v.* to be long-winded.

သက်လုံကွဲ, *v.* to be broken-winded.

သက်လုံပျက်, *v.* to have the respiratory organs deranged.

သက်လုံမှိ, *v.* to be out of breath, to pant feebly and faintly; *less than* ဟိုက်, (*seldom used in colloq.*).

†သက်သေ, *n.* a standard, settled rule or measure; a pattern, representative, ပုံ; a witness, anything that affords evidence or proof; an illustration, testimony; evidence, သက်သေသက်ကာ, ကုလားမှန်ကြောင်းကိုနှာခေါင်းသက်သေ,ပညာရှိကြောင်းကိုစကားကောင်းသက်သေ,ရွှေအကြောင်းကိုဘယောင်းသက်သေ။

သက်သေခံ, *v.* to bear witness, give testimony; *n.* a witness; သက်သေခံဥပဒေ, the Evidence Act; သက်သေခံချက်, the statement or deposition of a witness.

သက်သေခံဝတ္ထု, *n.* an exhibit in a civil or criminal case.

သက်သေခံဝတ္ထုမှတ်ပုံစာရင်း, *n.* a register of exhibits in a civil or criminal case.

သက်သေစရိတ်, *n.* witness' expenses (usually in a criminal case).

သက်သေတည်, သက်သေထား, *v.* to make a witness, appoint to be a witness.

သက်သေတောင်း, *v.* to call upon (as a court) a suitor in a civil case, or an accused in a criminal case, to cite witnesses.

သက်သေထုတ်, သက်သေပေး, သက်သေပြ, *v.* to produce evidence, show proof, သက်သေတင်ပြ။

သက်သေထွက်ချက်, *n.* the statement of a witness; a testimonial, သက်သေခံချက်, သက်သေခံလက်မှတ်။

သက်သေသာဓက, *n.* a witness; testimony, evidence.
သကာ (*pron.* သဂါ), *n.* unrefined sugar, the hardened sediment of molasses or treacle, whether made from the palm or cane, muscovado.
သကျ (*pron.* သက်ကျ) (Pali), *n.* the royal race from which Gautama descended; *see* သာကီဝင်; သကျပုတ္တ, သကျရာဇာ။
သကျုက်, *n.* the *Pandanus fœtidus*, an evergreen, prostrate shrub, from three to five feet high, armed with spines. The spathes are glossy and of a bright yellow color; but they have a disagreeable odor. The fruit, which varies in size from that of a hen's egg to that of an ostrich's egg, is of a reddish color when ripe.
သကြည့် (*pron.* သဂြည့်), *n.* open work in wood, ornamental work of palaces, monasteries, etc., သကြည့်ထောင်, သကြည့်ထောင်အပြောက်။
သကြား, 1, *see* သိကြား, *n.* a superior order of *nats*.
သကြား, 2, *n.* sugar; မှန်ရောင်သကြား, crystallized sugar.
သကြားခဲ, *n.* sugar candy.
သကြားချက်, *v.* to make sugar by boiling, etc.
သကြားဆုးပေါက်, *n.* a kind of cake made of the groundnut and sugar.
သကြားပွင့်, *n.* sugar candy, သကြားခဲ။
သကြားဖုတ်မွှေး, *n.* brown sugar, သကြားနီဗာလာ။
သကြားမုန့်, *n.* sugar cake.
သခင်, *n.* a master, lord, အရှင်; this term is often applied in a most indiscriminate manner, and has lost its original value. It has now become the equivalent of the English "Mr."
သခင်ဘုရား, *n.* same, but more respectful and reverential.
သခွတ်, *n.* a kind of tree, the *Spathodea Rheedii*.
သခွတ်ဖို, *n.* the *Stereospermum chelonioides*, a tree growing to the height of forty or even sixty feet, bearing yellow flowers, purplish brown on the outside; the capsules contain thick seeds, with diverging, concave, membranous, pellucid wings.
သခွား, *n.* the cucumber; ရေသွန်းသခွား, the common kind of cucumber.
သခွားကောက်လျှင်, သခွားမိကျောင်းဥ, *n.* varieties of the cucumber.
သခွားငြှိတ်, *n.* a sour kind of cucumber, သခွားချဉ်။
သခွားမ, *n.* the muskmelon; သခွားမွှေး။
သင်, 1, *n.* the *Thalia cannæformis* (*Maranta dichotoma*).
သင်ဖျာ (*pron.* ဖျာ), *n.* a mat made of the stalk of the သင်။
သင်ဖြူး (*pron.* ဖြူး), *n.* a finer kind of mat; the upper part of the mat is designated အပြောက်လွှာ, and the lower အမိန်းလွှာ. The blackness of the strips interwoven in some *thinbyus* is produced

by a dye prepared from the bark, or leaves, of the ဆီးဖြူပင်. A finely-woven သင်ဖြူး is called သင်ဖြူးချော, one used for sleeping, အိပ်ဖန်သင်ဖြူး, and one used for sitting, နေရာထိုင်သင်ဖြူး; သင်ဖြူးခင်း, သင်ဖြူးဖြန့်, to spread a *thinbyu* mat on the floor, as when receiving visitors.

သင်, 2, *pron.* thou, you, *mas.* or *fem.*; *see Gram. sec.* 77; သင်ကဲ့သို့သောသူမရှိ, သင်တို့လာမည်လား, (*rare in colloq.*).

သင်, 3, *v.* to learn, acquire knowledge or skill; to teach; သညာပေး; သူငယ်များစာသင်ကြသည်, အတုကိုမြင်မှအတတ်ကိုသင်သည်; ဆရာတပည့်များကိုသင်သည်; to tutor or coach, as a witness, သူသဘောအလျောက်ပြောတတ်သည်မဟုတ်၊သူများသင်လို့ပြောတတ်သည်။

သင်ကြား, *v.* to learn, receive instruction, စာပေသင်ကြားခြင်း, လက်မှုပညာသင်ကြားသည်; also has the same meaning as သင် in the last sense, *e.g.*, တတွတ်တွတ်သင်ကြားသည်, တခြားသူသင်ကြားခြင်းကြောင့်ပြောဆိုသလား။

သင်ချ, *v.* to teach, as a schoolmaster; one kind of သွန်သင်; သင်ချ *is in less frequent use than* ပို့ချ (စာပေပို့ချ).

သင်ပေး, သင်ပို့, *v.* same, သည်အတတ်ကိုမည်သူသင်ပေးလို့တတ်သလဲ, ဂဏန်းသင်္ချာသင်ပို့, စာပေသင်ပို့, ဗေဒင်သင်ပို့; သင်ပေး also has the same meaning as သညာပေး။

သင်မှီး, *v.* to learn and store up, ငယ်ရွယ်စဉ်ကပညာသင်မှီးခြင်းကိုပြုသည်။

သင်, 4, *v.* to pull off, to skin, နွှင်, နွှာ, နွေး; *less elegant than* နွှင်, နွှာ; ငှက်ပျောသီးအခွံသင်သည်, ရှောက်သီးအခွံသင်သည်; to clear, disencumber, disentangle, တောချုံကိုသင်ပစ်သည်, ထွင်, ဖြေ, ဖျင်. *Der.* သုတ်သင်။

သင်ထွင်, *v.* to clear, disentangle (*rarely used in combination in colloq.*).

သငယ် (from သားငယ်), *n.* the young of animals; used in combination with the names of brute animals, as နွားသငယ်, a calf; ကြက်သငယ်, a young fowl, a chicken; ချေသငယ်, a young barking deer, etc.; *more elegant than* နွားကလေး, ကြက်ကလေး, ချေကလေး။

သငို, *n.* a species of *Chiton*, a multivalve mollusk, တငို။

သင်္ကန်း, 1 (*pron.* သင်္ဃန်း), *n.* the *Hopea odorata*; this tree furnishes a valuable timber, useful for house posts and boats.

သင်္ကန်း, 2, *n.* the garment of a priest of Buddh, composed of three pieces, *viz.*, သင်းပိုင်, ကိုယ်ဝတ်, and ဒုကုဋ် (136).

သင်္ကန်းကပ်, သင်္ကန်းလှူ, *v.* to make an offering of priests' garments.

သင်္ကန်းကြီး, *n.* a double *thingan*, worn only by *rahans*.

သင်္ကန်းချည်, *v.* to wear the *thingan*, as a novice for the first time.

သင်္ကန်းဆီး, သင်္ကန်းဝတ်, *v.* to wear a *thingan*.

သင်္ကန်းဆိုး, *v.* to dye priests' garments, usually with a preparation made from the wood of the jack tree.

သင်ကြားပေး:- teach (oldfash., lit., pedant.) NMG

သင်ယူ- study, learn (oldfash., lit., pedant.) NMG

KMW says သင်္ကာ - not use in pos. "to have suspicion, suspect" = မသင်္ကာဘူး

သင်္ကာမှကင်း:- be free from suspicion KMW

သင်္ကန်းတန်းကြိမ်, သင်္ကန်းတန်းဝါး, *n.* a rattan or bamboo placed in a horizontal position upon which the priests hang their garments.

သင်္ကန်းဖွတ်, *n.* a species of water bird.

သင်္ကန်းဖွပ်ကျည်, *n.* a board on which priests' garments are washed.

သင်္ကန်းမှို, *n.* a species of mushroom.

သင်္ကာ (Pali), *n.* doubt, suspicion; *v.* to doubt, have suspicions, ယုံမှား။

သင်္ကာကင်း, သင်္ကာရှင်း, *v.* to be free from doubt, suspicion, သည်သူအပေါ်၌သင်္ကာမကင်း (or မရှင်) ရှိပါသည်။

သင်္ကာချေ, သင်္ကာရှင်း, *v.* to remove suspicion, ခင်ဗျားကျွန်တော်ကိုမယုံလျှင်၊ လူကြီးစုံရာနှင့်သင်္ကာရှင်းပါရစေ။

သင်္ကာနုဗ္ဗတ္တိဉာဏ်, *n.* a kind of wisdom possessed by a Buddh.

သင်္ကာရှိ, *v.* to be suspicious of, to have suspicions, မယုံသင်္ကာရှိ; ယုံမှား သင်္ကာရှိ is in more general colloquial use.

သင်္ကြန်, or သင်းကြန်, *n.* a fabulous head, supposed to be in the charge of seven goddesses, who transfer it from one to another at the commencement of each year. This fable is said to have owed its origin to a dispute between a Brahma called by the Burmese Athi (အာသီ) and Sekra (သိကြား) regarding a mathematical calculation; each agreed that the one whose calculation was wrong should forfeit his head. Athi lost. The names of the seven *natthamis* to whom the head was confided were ဒံသိ, မဟောဒရကာ, ဂေါရဝသောန (or ဂေါရ), ကညာ, မဏ္ဍာ, ရက္ခိတာ, ပဏ္ဏာ. The Thingyan festival extends over a period of three days, designated respectively the အတက်နေ့, အကျပ်နေ့, and အကျနေ့; one of these days always falls on the 12th of April. The Burmese style the Thingyan period, *in ordinary parlance*, အခါတွင်း။

သင်္ကြန်ကျ, သင်္ကြန်အတာကျ, *v.* the head is delivered over by a goddess.

သင်္ကြန်ကျပ်, သင်္ကြန်အတာကျပ်, *v.* it is passing from one to another.

သင်္ကြန်ခေါ်, *v.* the king's head is washed, သင်္ကြန်တော်ခေါ်။

သင်္ကြန်စာ (*pron.* သင်္ကြန်ဇာ), *n.* a document annually composed at the time of the *Thingyan* festival, based on astrological calculations, and purporting to foreshadow the great events of the coming year. The royal Brahmins at Mandalay, sometimes aided by ministers, used to draw up this document.This was considered the orthodox သင်္ကြန်စာ။

သင်္ကြန်တက်, သင်္ကြန်အတာတက်, *v.* the သင်္ကြန် reaches the hand of another goddess.

သင်္ကြန်လက်ဆော့ (မိုးဆီး), *n.* the Burmese apply this term to the brief period of rainfall which usually occurs about the time of their new year.

သင်္ခတတရား, *n.* the state of subjection to the operation of the four prime causes, အကြောင်းတရားလေးပါး, ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတည်းဟူသောအကြောင်းတို့ဖြင့်ပြုပြင်အပ်သောသင်္ခတတရား။

သင်္ခမ်း, *n.* a shady place of retreat, a garden, grove, hermitage, အမိုဇ်သင်္ခမ်း, အမိုဇ်သင်္ခမ်းကြီးတို့သည်, ကျောင်းသင်္ခမ်း, ရသေ့ရဟန်းတို့နေသောကျောင်းသင်္ခမ်း။

သင်္ခါရ (Pali), *n.* the mutability of creatures, by which they are continually subject to destruction and reproduction, သင်္ခါရသဘောတရား။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ, *n.* the organs of destruction and reproduction; *see* ခန္ဓာ။

သင်္ခါရဖြန့်, *v.* to be subject to a sudden change of fortune.

သင်္ခေပ (Pali, အကျဉ်း), သင်္ခေပအားဖြင့်ဟောတော်မူသည်။

သင်္ခေပနည်း, *n.* a brief, summary manner, as distinguished from ဝိတ္ထာရနည်း, in a diffuse manner, (*not used in colloq.*).

သင်္ချာ (Pali), *n.* calculation, computing, တွက်ခြင်း။

သင်္ချာအတတ်, *n.* arithmetic, ဂဏန်းသင်္ချာ။

သင်္ဂဟ (Pali), *n.* help, assistance, ထောက်ပံ့ခြင်း, ချီးမြှင့်ခြင်း။

သင်္ဂဟတရားလေးပါး, *n.* the four rules of kindness by which a king ought to govern, and which should be observed towards one's parents and children.

သင်္ဂါယနာ, *n.* a concert of primitive priests rehearsing the communications of Buddha (usually applied to the three great Buddhist convocations) (137).

သင်္ဂါယနာတင်, *v.* to hold one of the above mentioned convocations.

သင်္ဂြိုဟ်, 1 (Pali သင်္ဂဟ), *v.* to help, assist, as superiors, particularly as kings their subjects, အရှင်သည် ကျွန်ကိုသင်္ဂြိုဟ်ထောက်ပံ့ခြင်းပြုသည်, ထောက်ပံ့, ချီးမြှင့်; to assist by way of advice, teaching, preaching, ဆရာသည်တပည့်များကိုသင်္ဂြိုဟ်ဆုံးမခြင်းပြုသည်; to perform funeral rites, whether by burning (မီးသင်္ဂြိုဟ်), or burying (မြေမြှုပ်); *comp.* ကဲ့ရဲ့သင်္ဂြိုဟ်, to dispraise, censure, revile.

သင်္ဂြိုဟ်သီချင်း, *n.* an elegy.

သင်္ဂြိုဟ်, 2 (Pali သင်္ဂဟ, အကျဉ်း), *n.* an abridgment, compilation.

သင်္ဂြိုဟ်, 3, *n.* a system of metaphysics; *see under* ပရမတ်။

သင်္ဂြိုဟ်ကိုးပိုင်း, *n.* the nine divisions of said system.

သင်္ဂြိုဟ်ပြမ်း, *v.* to have made a complete study of the nine divisions.

သင်္ဃာ (Pali), *n.* a member of the priesthood of a Buddh; the priests of Buddha collectively, the clergy, ပရမတ်သင်္ဃာ, သမုတိသင်္ဃာ, ပရပုဂ္ဂလသင်္ဃာ; priests of the first order existed only in the time of Gautama.

သင်္ချိုင်းစည် (*pron.* ဇည်), *adv.* one after another, သင်္ချိုင်းစည်ကြွ, သင်္ချိုင်းစည်ထိုင်; သင်္ချိုင်းစည်သွား (as *pongyis* walk).

သင်္ချာတ (*sometimes written* သံဃာတ), *n.* one of the eight stages or stories of hell; *see under* ငရဲ။

သင်္ဃိက (Pali သံဃာ, and ဣက, ဥစ္စာ, property), *n.* consecrated property belonging to Buddhist monks generally. Consecrated property is divided into three classes, အာဝါသိကသင်္ဃိက, that belonging to priests of a particular locality; စတုဒိသာသင်္ဃိက, that belonging to *rahans* and laymen alike; ဗုဒ္ဓပရသင်္ဃိက, that belonging to a Buddh and *rahans* alike.

သင်ဇာသီ, *n.* a kind of bed-frame without legs, used by people of rank (according to some, by the royal family alone).

သင်တုန်း (*pron.* ဒုန်း), *n.* a razor; သင်တုန်း is usually combined with ဓား in the colloquial, သင်တုန်းဓား; သင်တုန်းစကင်ငရဲ, the name of one of the lesser hells.

သင်တုန်းသွေး, *v.* to strop a razor.

သင်တိုင်း, *n.* a close frock with short sleeves.

သင်တိုင်းဝတ်, *n.* a heron (Pali ကောဏ္ဍ).

သင်တွံ, *n.* a kind of shell, Turk's cap, a large species of *Trochus*.

သင်ပုန်း, *n.* a kind of tree (tortuous hibiscus).

သင်ပုတ် (*pron.* ဗုတ်), *n.* an offering of food presented before a pagoda or image, သင်ပုတ်ခွက်; သင်ပုတ်ဆေးမိုးရွာ, rain which falls on the day of a religious festival.

သင်ပုန်း, *n.* an oblong blackboard used as a slate.

သင်ပုန်းထားကြီး, *n.* a large upright blackboard; a wall blackboard.

သင်ပုန်းကြီး, *n.* the combination of the letters of the alphabet, a spelling book.

သင်ပုန်းကြီးဋီကာ, *n.* the name of a certain grammatical work.

သင်ပုန်းခေါင်း, *n.* the handle of the spelling board; a pale, picket.

သင်ပေါင်း (*pron.* ဗေါင်း), *n.* the marsh date palm.

သင်ပေါင်းစာ, *n.* a species of sparrow.

သင်ပေါင်းပိုး (*pron.* ဗေါင်းပိုး), *n.* the large grub of a golden brown color (found in the marsh date palm), an article of food which, when properly prepared on toast, is scarcely distinguishable from marrow toast.

သင်္ဘော (*also written* သင်းဘော), *n.* a ship, any sailing vessel.

သင်္ဘောဆောက်ဆေ, *n.* a tidewaiter.

သင်္ဘောဦးခွင်, *n.* the bow of a ship.

သင်္ဘောဦးချွန်, *n.* the cutwater, prow of a ship, ဦးသွား။

သင်္ဘောဦးရွက်, *n.* a foresail, ဦးအောက်ဖုံး။
သင်္ဘောဦးရွက်တိုင်, *n.* the foremast of a ship.
သင်္ဘောဩဇာ, *n.* a species of the custard apple, the bullock's heart.
သင်္ဘောကပ္ပိတံ, *n.* the captain of a ship.
သင်္ဘောကျောက်ကပ်ပင်, *n.* a kind of plant or tree.
သင်္ဘောကြက်ဆူ, *n.* the physic nut.
သင်္ဘောကြက်သွန်, *n.* the Bombay onion.
သင်္ဘောကြစု, *n.* a species of the *Chebula.*
သင်္ဘောကြမ်း (*pron.* ငြမ်း), *n.* a shelf made of bamboos placed across the tiebeams (ထုပ်) of a house; a garret.
သင်္ဘောချ, *v.* to launch a ship.
သင်္ဘောချည်, *n.* imported yarn.
သင်္ဘောချိပ်, *n.* sealing wax.
သင်္ဘောခွေး, *n.* a dog of foreign breed.
သင်္ဘောစက်ခေါင်းတုံး (*pron.* ဇက်ကုံး), *n.* one name for the *Gnaphalium aurem,* introduced from the Mauritius Island.
သင်္ဘောစာရေး, *n.* a steamer clerk; the purser of a ship.
သင်္ဘောဆား, *n.* imported salt.
သင်္ဘောဆိပ် (*pron.* ဇိပ်), *n.* a landing place for ships, a harbor, a quay.
သင်္ဘောဆိပ်အုပ်, *n.* a harbor master.
သင်္ဘောဆီးဖြူ, *n.* the Otaheite gooseberry.
သင်္ဘောဆိုက်, *v.* to moor alongside a wharf, or landing place, as a steamer, or sailing vessel.
သင်္ဘောတည် (*pron.* တယ်), *v.* to build a ship; to put a ship on the stocks.
သင်္ဘောတပ်, *n.* a squadron, a number of armed vessels.
သင်္ဘောတမာခါး, *n.* the neem tree, or Persian lilac.
သင်္ဘောတောက်, *v.* to feel squeamish owing to the motion of a ship; not quite as strong as လှိုင်းမူး။
သင်္ဘောထည်, *n.* imported piece goods and textile fabrics.
သင်္ဘောဒန့်သလွန်, *n.* horse-radish.
သင်္ဘောနာနတ်, *n.* the century plant.
သင်္ဘောနွယ်ချို (*pron.* ဂျို), *n.* liquorice.
သင်္ဘောပင်, *n.* the *papaya* tree, *Carica papaya.*
သင်္ဘောပဒေသာ, *n.* a species of the *papaya* tree.
သင်္ဘောပွဲခန်းထုပ်, *n.* a transom in a sailing vessel.
သင်္ဘောပျက်, *v.* to be wrecked, as a ship.
သင်္ဘောပြတင်းရွက်, *n.* a deadlight.
သင်္ဘောပြွန်ပေါက်, *n.* a scupper.

သင်္ဘောပြွမ်း, *v.* to be wrecked, as a ship, သင်္ဘောပျက်။
သင်္ဘောဖောင်, *n.* a kind of fish.
သင်္ဘောမညွှီးပန်း, *n.* the periwinkle.
သင်္ဘောမန်ကျည်း, *n.* a species of the tamarind, the *Sophora tomentosa.*
သင်္ဘောမလီ, *n.* the great, double, Arabian jasmine.
သင်္ဘောမဟူရာ, *n.* the agate.
သင်္ဘောမာလိန်, *n.* the chief officer of a steamer or ship.
သင်္ဘောမုန်လာ, *n.* the turnip; the cabbage.
သင်္ဘောမဲဇာလီ, *n.* the winged cassia (considered highly efficacious in cases of ringworm; the leaf is rubbed on the affected parts).
သင်္ဘောမျှောက်, *n.* a shrub growing into a small tree with palmate leaves; it has an edible, bulbous root.
သင်္ဘောရွက်ထည်, *n.* sailcloth, canvas, ရွက်ထည်။
သင်္ဘောလက်ျာ, *n.* starboard, သင်္ဘောလက်ျာဘက်။
သင်္ဘောလဲ, *n.* the product of the white cotton tree, said to be superior to the product of the လက်ပံ, or red cotton tree.
သင်္ဘောလွှင့်, *v.* to be taken out of its course, as a ship by the violence of the wind.
သင်္ဘောဝမ်း, *n.* the hold of a ship.
သင်္ဘောဝမ်းစာ, *n.* ballast.
သင်္ဘောသခွား, *n.* the *papaya*, သင်္ဘောသီး။
သင်္ဘောသဖန်း, *n.* the fig, သဖန်းပင်, သဖန်းသီး။
သင်္ဘောသား, *n.* a sailor, one of a crew.
သင်္ဘောသူကြီး, *n.* a shipowner; *a term of compellation*, sometimes used to non-official foreigners.
သသ်ကရိုဋ်, *n.* the Sanskrit language.
သင့်, 1, *a modification of the pron.* သင်; *see Gram. sec.* 78; သင့်ကိုမပေးဘူး။
သင့်, 2, *v.* to be suitable, proper, becoming, တော်, လျော်, လျောက်ပတ်; to suit, agree with; to agree with, to be on good terms; to have sexual intercourse; ခင်ဘျားသည်လိုပြောလျှင်သင့်မည်မထင်ပါ; သည်ဆေးကျွန်တော်နှင့်မသင့်ပါ; သင့်ခါမှာလာပါမည်; သင့်ရာအသိုးများကိုရ၏လား, are fair prices obtained? *Der.* အသင့်။
သင့်တင့်, သင့်မြတ်, *v.* to agree with, to be on good terms; သင့်မြတ် also means to have sexual intercourse, to be married; in which case it is usually preceded or followed by ပေါင်းတော်, ယခုတိုင်အောင်သင့်မြတ်ပေါင်းတော်လျက်ရှိကြသည်; သူတို့ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက် မသင့်မတင့်ရှိကြသည်မှာကြာလှပါပြီ။
သင့်နေ, *v.* to have sexual intercourse; to be married.

သင့်လျော်, *v.* to be suitable, proper, becoming.
သင့်, 3, *v.* to befall, come upon, ဘေးဥပဒ်သင့်; ကုန်းသွားကုန်းဘေးသင့်ပါစေသား, ရေသွားရေဘေးသင့်ပါစေသား, an imprecation used to convince of the truth of what is said; to take effect, as fire, မီးသင့်, မီးသင့်လောင်, မီးသင့်၍သေသည်; as poison, အဆိပ်သင့်, အဆိပ်သင့်၍သေဆုံးသည်; to contract, as a disease, ကပ်သင့်, ရောဂါသင့်, ရောဂါသင့်လို့သေဆုံးသည်။
သင့်ရုံမျှဖြစ်, *v.* to be just passable.
သင့်ရောက်, *v.* to befall, come upon, ဘေးသင့်ရောက်, ရောဂါသင့်ရောက်။
သင်း, 1 (*in colloq. freq. pron.* ဒင်း), *pron. a.* that (thing), သင်းသားခေါ်သလဲ, သင်းတယ်ဆိုးသည့်လူ. *Der.* တယ်သင်း။
သင်း, 2, *v.* to unite, associate, ပေါင်း; *not used singly. Der.* အသင်း။
သင်းအုပ်, *n.* the chief of a society; the pastor of a church, သင်းအုပ်ဆရာ; သင်းအုပ်ဖွဲ့, applied to animals when living together in herds.
သင်းခွဲ, *v.* to make a schism, သံဃာသင်းခွဲသောသူ; also applied to laymen, လူချင်းသင်းခွဲနေသည်။
သင်းစာရေး, *n.* the secretary of a society; a church clerk, အသင်းစာရေး။
သင်းထောက်, *n.* an assistant; a deacon.
သင်းပင်း, *n.* a society, အသင်းအပင်း။
သင်းဖွဲ့, *v.* to associate, form a society, သွေးသောက်ဖွဲ့။
သင်းဝင်, *v.* to enter a society; အသင်းဝင်။
သင်းဝင်ဘော်, *n.* one who joins a society at the same time with some other person.
သင်းဝင်သူ, *n.* a member of a society; a church member, အသင်းတော်ဝင်သူ။
သင်းသီး, *adv.* apart, independent of others; သင်းသီးဥစ္စာ, property belonging to one alone, such as property given to a particular member of a family, by the parents, and not liable to be divided with the other members on the demise of the parents; usually a term used with reference to the independent property of a husband or wife, in contradistinction to joint property (နှစ်ပါးစုံလတ်ထက်ပွား).
သင်း, 3, *v.* to emit a pleasant odor, as the odor of the တရုပ်စံကားပွင့်, စပယ်ပွင့်, ခရေပွင့်; one kind of မွှေး; *less than* ကြူ; ကြိုင်, ထုံ, ပျံ့, လှိုင်; သင်းသင်းကလေးမွှေးသည်, ဆီနံ့သင်းသည်, ပန်းနံ့သင်းသည်။
သင်းကြူ, သင်းပျံ့, *v.* to diffuse fragrance; *see the parts*; သင်းကြူကြူမွှေး, အမိုးအနံ့တို့ဖြင့်သင်းပျံ့စွာမွှေး။
သင်း, 4, *v.* to geld, castrate (man or beast), အသိုးထုတ်, ကွပ်။
သင်းကြောင်, *a.* imperfectly castrated, မကုန်မစင်။
သင်းကွပ်, *v.* same as သင်း; to emasculate.

သင်းစင်, *a.* perfectly castrated.
သင်းဈွက်, *a.* imperfectly castrated, သင်းကြောင်း။
သင်းပြီး, *a.* castrated, ကျွဲသင်းပြီး, နွားသင်းပြီး။
†သင်းကျစ်, *n.* the front brim of a cap of state; formerly a gold band worn across the forehead, နဖူးသင်းကျစ်။
သင်းကျပ်, *n.* a kind of serpent, မြွေသင်းကျပ်။
သင်းကျော, *n.* a large brown species of the earth lizard, the skink.
သင်းကြက်တူရွေး, *n.* a species of lizard with a head resembling a parrot's bill.
သင်းကြွပ်, *n.* the earth which scales off the surface of land after an inundation, မြေသင်းခဲ; သင်းကြွပ်ခေါင်းဆောင်း and သင်းကြွပ်လန် are terms applied mostly to the curling up of soil over rice plants (ပျိုး), and the scaling off of earth on which they are planted, owing to solar radiation.
သင်းကြွပ်ထ, သင်းကြွပ်လန်, *v.* the earth scales off; also applied to a kind of cutaneous affection found on uncleanly persons, ချေးသင်းကြွပ်ထ။
သင်္ချိုင်း (*pron.* သင်းချိုင်း), *n.* a place of performing funeral rites, or of disposing of the dead by burning or burying, တစပြင်, လုပ်တိုင်း, သုသာန်; တွေ့ရာသင်္ချိုင်း, the place of meeting (shall be his) burial ground; a term formerly used in proclamations regarding criminals, meaning that no mercy would be shown them.
သင်္ချိုင်းဥမင်, *n.* a catacomb, ဂူသင်္ချိုင်းယောင်း။
သင်္ချိုင်းတွင်း, *n.* a grave.
သင်းခွေ (*pron.* ခွေ), *n.* the wild jasmine.
သင်းခွေချပ်, *n.* the pangolin or scaly ant-eater of the Malays, *Manis levicaudata*, သင်းခွေချပ်ခေါင်သော်မထူးနှင့်၊ အုပ်ရှစ်တတ်သင်းနှမ်းတတ်သင်းတူ၍ ဆိုမြောရမည်. Its staple food is the ခါချဉ်, a kind of large red ant which it catches by shutting its scales down upon them (138).
သင်းပြွတ်, *see* သပြွတ်။ 980
သင်းတွဲ (*pron.* ခွဲ), *n.* verdigris, the bibasic acetate of copper.
သင်းတွဲမိမ်းကျောက်, *n.* green jasper.
သင်းတောက် (*pron.* ခေါက်), *n.* a kind of creeper, the root of which is edible, and is used as a substitute for rice in times of scarcity.
သင်းပိုင် (*pron.* ပိုင်), *n.* the under garment of a priest of Buddh; *see* သင်္ကန်း။
သင်းလိပ်, *n.* a small kind of tortoise, ကင်းလိပ် or ကင်းလိပ်ချော; one species of skink, a kind of lizard, ပုတ်သင်ချော; a kind of cutaneous disease.
သင်းဝင် (ပင်), *n.* a kind of tree, သင်းဝင်ပေါက်ပြူ။

သဒိ, or တဒိ, *n.* a species of *Chiton,* a multivalve mollusk.
သစ်, 1, *n.* wood, timber.
သစ်အကာ, *n.* alburnum.
သစ်အယ်, *n.* the chestnut.
သစ်ဆောင်း, *v.* to draw timber with an elephant.
သစ်ကတိုး, *n.* a species of *Sterculia.*
သစ်ကောက်, *n.* crooked timber.
သစ်ကိုင်း, *n.* a large branch of a tree, a bough; *comp.* သစ်ခက်။
သစ်ကျောက်နွယ်, *n.* a species of *Willughbeia.*
သစ်ကြံပိုး (*pron.* ကြံပိုး), *n.* the cinnamon (tree), cinnamon; ရှမ်းသစ်ကြံပိုး, cassia.
သစ်ကြား, *n.* the walnut, သစ်ကြားသီး။
သစ်ခေါင်ဝင်, *n.* hollow timber, ခေါင်ဝင်သစ်။
သစ်ခွံနီ, *n.* the *Epidendrum moschatum.*
သစ်ခက်, *n.* a small branch of a tree; *comp.* သစ်ကိုင်း။
သစ်ခက်လင်းမြွေ, *n.* a kind of tree snake.
သစ်ခက်လမ်းဖော, *n.* the narrow-petaled, garland flower, a species of *Hedychium.*
သစ်ခါး, *n.* bitterwood, the *Terminalia pentaptera.*
သစ်ခေါက်, *n.* the bark of trees; သစ်ခေါက်ဆိုး, to dye with the bark of trees.
သစ်ခေါက်ဖတ်, *n.* tan bark, after it has been used in tanning.
သစ်ခေါက်ရည်, *n.* bark-water, water in which bark has been steeped.
သစ်ခေါင်း, 1 (from ခေါင်း), *n.* a subordinate in charge of timber; a timber merchant; a forester.
သစ်ခေါင်း, 2 (from ခေါင်း), *n.* the inside of a hollow tree or log.
သစ်ချ, *n.* the Malay chestnut.
သစ်ချေး, *n.* a kind of tree.
သစ်ချော, *n.* a kind of tree.
သစ်ချို, *n.* the *Sideroxylon tomentosum,* an evergreen tree, of which the younger parts are sometimes furnished with short, sharp, axillary spines. The leaves are oblong; the flowers, which are rather small and of a dull white color, give place to yellow fruit the size of an olive.
သစ်ခွ, *n.* a crotch in a tree; a fork.
သစ်ခွန်, *n.* duty on timber, revenue accruing from timber duties.
သစ်ခွပန်း, *n.* a parasite; a generic term for different species of orchids, as the *dendrobium, bolbophyllum,* and *pholidota.*
သစ်ခွံ, *n.* the bark of trees, သစ်ခေါက်။

သစ်ကြေွင်, *n.* a kind of timber.
သစ်စည် (*pron.* စည်ိ), *n.* the sweet scented *bolbophyllum,* တစည်း။
သစ်စိမ်း, *n.* green, unseasoned timber.
သစ်စေး, *n.* a kind of gum; black varnish; the tree from which the gum exudes; သစ်စေးထိုး, to tap the tree for black varnish; ထိုးလှုလုပ်သား, a collective term applied to black varnish tappers and others connected with the industry; သစ်စေးသုတ်။
သစ်စေးရိုင်း, *n.* the wild, black varnish tree.
သစ်စွဲ, *v.* to drag timber with buffaloes.
သစ်ဆည် (*pron.* ဆယ်), *v.* to salve timber.
သစ်ဆည်းလည်း, *n.* a kind of tree, the *Schrebera swietenioides.*
သစ်ဆိမ့်, *n.* a kind of tree, the *Terminalia belerica.*
သစ်ဆောက်ရိုး, *n.* the chisel-handle tree, *Dalbergia velutina.*
သစ်ဆွေး, *n.* touchwood, spunk.
သစ်ဆွဲလမ်း, *n.* a dragging path.
သစ်ညို, *n.* a kind of tree.
သစ်တက်ခွေး, *n.* a kind of wild dog.
သစ်တခြမ်း, *n.* a kind of tree.
သစ်တံမြို, *n.* a sprout from a fallen trunk.
သစ်တာ, *see* သေတ္တာ, *n.* a box.
သစ်တော, *n.* a forest.
သစ်တောကင်းဆိပ်, *n.* a timber depot.
သစ်တောဝန်, *n.* a Deputy Conservator of Forests, သစ်တောအရေးပိုင်။
သစ်တောဝန်ကြီး, *n.* a Conservator of Forests, သစ်တောမင်းကြီး။
သစ်တောဝန်ထောက်, *n.* Assistant Conservator of Forests; ဒုတိယသစ်တောဝန်ထောက်, a Sub-assistant Conservator of Forests.
သစ်တောသက်ဝင်ရာ, *n.* forest produce.
သစ်တောသီး, *n.* the apple, သစ်သီး။
သစ်တောက်, *n.* a woodpecker.
သစ်တို, *n.* the wild mangosteen, *Sundaricum Indicum.*
သစ်ထက်လင်နေ, *n.* a kind of grass.
သစ်ထက်လေသွေ, *n.* a kind of grass.
သစ်ထစ်, *v.* to blaze a tree, သစ်ထစ်ခွန်တင်ပြသည်။
သစ်နက်, *n.* a kind of tree.
သစ်နဂါး, *n.* twisted timber.
သစ်နဖား, *n.* drag holes (in timber).
သစ်နံ့နွင်း (*freq. pron.* ဆနွင်း), *n.* the *Dalbergia nigrescens,* a leaf-shedding leguminous tree, growing to the height of forty or fifty

feet. It is so called because the wood is the color of saffron.
သစ်နီ, *n.* the *Amoora rohituka*, an evergreen tree, sometimes attaining to the height of sixty feet. It has small greenish or pale yellow flowers, and round capsules about one and one half inches in diameter.
သစ်ပင်, *n.* a tree, သစ်တပင်ကောင်းလျှင်ငှက်တသောင်းနားး
သစ်ပလာ (*pron.* ဗလာ), *n.* timber that bears no hammer-mark.
သစ်ပုကာနီ, *n.* the *Milettia Brandisiana*, a tree leafless in the hot season, attaining to the height of from forty to sixty feet. The flowers, which are of a steel-blue color, come in clusters forming racemes from four to eight inches in length.
သစ်ပုပ်, *n.* the *Dalbergia purpurea*, which yields a kind of oil that is eaten with food, and is also used on the hair.
သစ်ပုလွေ, *n.* a kind of tree.
သစ်ဖု, *n.* a burr.
သစ်ဖောက်ကြီ, *n.* a kind of insect.
သစ်ဖြူ, *n.* a tree, the *Xanthophyllum flavescens*, or *Xanthophyllum glaucum.*
သစ်ဘယောင်း, *n.* the wax wood, so called because it produces a wood the color of beeswax.
သစ်ဘီလူး, *n.* creaking timber, သစ်ချောက်။
သစ်ဘောင်, *n.* a timber raft.
သစ်မင်း, *n.* the dammer pine, *Agathis loranthifolia.*
သစ်မန်ကျည်း, *n.* a tree of the genus *Elæocarpus*, producing a hard, valuable timber; *see* တောမန်ကျည်း။
သစ်မိန်းမ, *n.* timber large at the bottom and tapering toward the top.
သစ်ယာ, *n.* a kind of tree, the *Shorea obtusa*, သစ်ယာအခင်ကြင်း။
သစ်ယား, *n.* the *Gordonia floribunda.*
သစ်ယောက်ျား, *n.* timber of uniform size from the bottom to the top.
သစ်ရည်, *n.* the sap of trees.
သစ်ရေဖြန်, *n.* the return of moisture to trees and plants on the approach of spring, သစ်ရည်တက်, ပင်ရည်တက်။
သစ်ရွက်စု, *n.* foliage.
သစ်လင်းတ, *n.* the *Heterophragma sulfurea*, a tree leafless in the hot season, sometimes attaining to the height of forty feet. It has showy, sulphur colored flowers, and seeds two inches long, provided with wings.
သစ်ဝါကြီး, *n.* the *Sophora robusta.*
သစ်သား (from အသား), *n.* wood, the substance of a tree.
သစ်သီး, *n.* the fruit of a tree.

သစ်သီးဖလံ, *n.* same as သစ်သီး။
သစ်သီးဝလံ, *n.* a collective term applied to trees, plants and creepers, သစ်သီးသစ်ဖွင့်။
သစ်သော့, *n.* the apple.
သစ်, 2, *n.* a small animal of the tiger genus.
သစ်ကုလားအုပ်, *n.* the camelopard, giraffe, ပဉ္စရူပတောင်။
သစ်ကြွက်, *n.* the Nepal tiger cat.
သစ်ကြောင်, *n.* the leopard cat.
သစ်ဆင်, *n.* a large species of the သစ်, larger than ကျားသစ်။
သစ်, 3, *v.* to measure with the breadth of a finger, လက်သစ်တောင်တာ, သည့်ပုညည်ဘယ်နှစ်သစ်ပုညည်လဲ။ ရှစ်သစ်ပုညည်ရှိပါသည်. *Der.* အသစ်။
သစ်, 4, *v.* to be new, not old, မဟောင်း, အင်္ကျီသစ်, ပဝါသစ်, ပုဆိုးသစ်။
သစ်လင်း, *v.* to renew; used chiefly in regard to renewing bonds, wills, etc., သက္ကရာဇ်သစ်လင်းချုပ်မှတ်ကြသည်။
သစ်, 5, *v.* to wash (the face), မျက်နှာသစ်; to awake, as a monarch, မျက်နှာသစ်တော်ရေကျသည်။
သစ္စာ (Pali), *n.* truth, as opposed to falsehood (မုသာ), veracity; *comp.* သစ္စာ; an engagement, promise, oath, vow; fidelity; သစ္စာ၊ဓမ္မ၊ ဝီရိယနှင့်စာဂဟူသည့်ရန်သူအောင်မှုကြောင်းလေးခု, truth, righteousness, persevering exertion, and generosity, are the four things which overcome an enemy (139).
သစ္စာခံ, *v.* to enter into an engagement with (a superior), မဖောက်မပြန်အမှုတော်ကိုထမ်းရွက်ပါမည်ဟုသစ္စာခံကြရသည်။
သစ္စာဝတိ, *n.* an engagement, promise, oath, vow.
သစ္စာဝတိပြု, *v.* to affirm solemnly, make a vow, take an oath, သစ္စာပြု။
သစ္စာဝတိရှိ, *v.* to be under an engagement, ပြုလုပ်မည်ကိုသစ္စာဝတိရှိသည်။
သစ္စာစောင့်, *v.* to keep an engagement, be faithful; generally applied to women who are faithful wives, သစ္စာစောင့်သည့်မိန်းမ။
သစ္စာတည်, *v.* to keep one's word, act up to one's engagement or promise.
သစ္စာတိုက်, *v.* to administer an oath, မသွေမလွှဲမှန်ကန်စွာပြုစေခြင်းငှာသစ္စာတိုက်သည်။
သစ္စာထား, *v.* to resolve, vow, တသက်လုံးအရက်မသောက်ဟုသစ္စာထားသည်။
သစ္စာထိန်း, *v.* to keep an engagement, be faithful, သစ္စာစောင့်။
သစ္စာနှီး, *v.* to vow, as lovers (*theatrical*).
သစ္စာပန်နှက် (*pron.* ပနက်), *v.* to take an oath, imprecate evil on one's self, မှန်သောစကားပြောပါမည်ဟုသစ္စာပန်နှက်သည်။
သစ္စာပန်း (*pron.* ဗန်း), *n.* the tiger lily.

သစ္စာပေး, *v.* to charge solemnly, as under the sanction of an oath, သိမြင်သည်အတိုင်းထွက်ဆိုပါမည်ဟု၊သစ္စာပေးသည့်အတိုင်းဝန်ခံရသည်။
သစ္စာပြန်နုတ်, သစ္စာပြန်ဖျက်, *v.* to retract an oath or promise.
သစ္စာပြု, *v.* to charge solemnly, as under the sanction of an oath; to affirm solemnly, make a vow, take an oath, ကျိန်, မိဋ္ဌာန်သစ္စာပြု။
သစ္စာဖောက်ပြန်, သစ္စာဖျက်, *v.* to break an engagement, to break faith.
သစ္စာမဲ့, *v.* to be faithless, သစ္စာနည်း။
သစ္စာရေ, *n.* prepared water drunk on taking an oath of allegiance, သစ္စာတော်ရေသောက်။
သစ္စာရှိ, *v.* to be faithful, သည်သူသစ္စာရှိပါ၏။ loyal, e.g. သစ္စာရှိကျင်
သစ္စာလေးပါး, *n.* the four laws of truth, *viz.*, ဒုက္ခသစ္စာ, သမုဒယသစ္စာ, နိရောဓသစ္စာ, and မဂ္ဂသစ္စာ။
သစ္စာသွေ, *v.* to break an engagement, သစ္စာဖောက်ပြန်, သစ္စာသွေခြင်းကြောင့်၊စေတီရမင်းခြေမှုံခံရသည်။
သဆွေ, *see* တဆွေ, *n.* a ghost.
သဇင်, *n.* a species of parasite.
သဇင်ကော်, *n.* a kind of orchid.
သည်, 1 (*pron.* သယ်), *n.* an owner, proprietor; *see* အသည်, 2.
သည်, 2 (*commonly pron.* သယ်).
သည်တိုင်, *n.* an upright post of a house; a middle post, between the central (ခေါင်တိုင်), and the outside posts (လက်ခံတိုင်).
သည်တိုင်မ, *n.* the central post which supports the ridge of the roof, ခေါင်တိုင်။
သည်ထွေး (*pron.* ဒွေး), *n.* a post in the outer row of posts in a house, လက်ခံတိုင်။
သည်မ, *n.* same as သည်တိုင်မ။
သည်ရံ, *n.* a post in the middle row of posts in a house.
သည်, 3, *pron. a.* this, ဤ။
သည်ကဲ့သို့, *adv.* in this manner.
သည်ခန့်လောက် (*pron.* ဂ), *adv. of degree*, so, so much, to such an extent, သည်ခန့်လောက် အမှုကလေး အရေးယူသင့်သည် မဟုတ်ပါ, သည်ခန့်လောက် ယုတ်မာသည့်လူတခါမျှမတွေ့မကြုံမိဖူးပါ; သည်ကလောက် (*Colloq.*).
သည်နှယ် (*pron.* သည့်), *adv.* in this manner, thus.
သည်မှာ, *adv.* here, သည်မှာရှိပါသည်။
သည်လို, *adv.* thus, သည်လိုမပြောပါနှင့်, သည်လိုချည်းတည်းမကောင်းကြီးတတ်သည့်လူ; *contracted to* သလို, ငါမေးသလိုမေး, ငါပြုသလိုပြုပါ။
သည်သို့, *pron. a.* such, of this sort, ဤသို့။
သည်, 4, *n. affix, nominative*, denoting the agent or subject.

သည်ကား, *n. affix*, same; *see* ကား (*used in composition*).
သည်, 5, *verb. affix, assertive*, ၏, (*in colloq. pron.* တယ် or ဒယ်); *participial*, သော; *connective particle; chiefly used in connecting adjectives when prefixed to nouns*, သော; *when two verbs are conjointly used, one* သည် *is often used as a verbal affix to both, e.g.*, တခါတခေါ်လေ၊တခါတလေပူပါသည်; *in colloq. when immediately following verbs ending in* က်, ၆, တ်, *and* ပ်, သည် *is pronounced* တယ်, *after other verbs it is pronounced* ဒယ်, *e.g.*, ခက်တယ်, ပစ်တယ်, စပ်တယ်, မိုက်တယ်; ကုန်ဒယ်, ပြုဒယ်, လွှန်ဒယ်; *see* သော်လည်း။
သည်လို့, *verb. affix, continuative*, though, သော်လည်း; ရှိဒယ်လို့, သွားဒယ်လို့, သွားပေဒယ်လို့ (*Colloq.*).
သည်, 6, *emphatic affix*, ကျွန်ုပ်အိမ်မှသည်ခင်ဗျားအိမ်သို့, from my house to yours.
သညာက္ခန္ဓာ, *n.* the organs of perception, six in number; *see under* ခန္ဓာ။
သညာ (Pali) (*pron.* သင်ညာ), *n.* perception, the act or power of perceiving or noting, အမှတ်ခြင်း; a mark, sign, name; instinct, sagacity; "*sannya*, perception, as the distinguishing of the different colors when thinking about them, whether they be blue, golden, red or white, like the placing of a mark by a carpenter upon timber, that he may know how to cut it, or work it in the form he wishes." M.B.
သညာပေး, *v.* to suggest, advise, ဥာဏ်ပေး; one kind of နှုတ်ပေးသွန်သင်,သည်သူ သဘောအလျောက် ပြောတတ်သည်မဟုတ်၊ သညာပေးသူရှိလို့သာပြောတတ်သည်; သညာပေးသူ, an adviser; သညာပေး is often used in a bad sense.
သည့်နှယ် (from သည် and နှယ်), *adv.* in this manner, thus.
သည်း, 1 (*pron.* သဲ) (from အသည်း, the liver).
သည်းအူ, *n. fig.*, a son or daughter.
သည်းကြီးအူရောင်, *n.* pleuro-pneumonia, inflammatory disease of the pleura. The Burmese usually apply this term to cattle.
သည်းကြီးရင်ကား, *n.* swelling of the flank or abdomen, a disease of cattle.
သည်းချာ, *n.* the stem of the liver, အသည်း၏အညှာ; *fig.*, a son or daughter.
သည်းခြေ (*pron.* သဲခြေ), *n.* the gall, bile; hence ဗန္ဓသည်းခြေ, the gall in a sac or bladder; အဗန္ဓသည်းခြေ, the sacless gall, *i.e.*, the synovia. အရိုးဆစ်ကိုစိုစေသောဆီ။
သည်းခြေအိတ်, *n.* the gall bladder.
သည်းခြေကြီး, *v.* to be fearless, courageous, stout-hearted; *see* သွေးကောင်း; to be confident; သည်းခြေငယ်, သည်းခြေနည်း, to be timorous, faint-hearted, cowardly.

သည်းခြေနောက်, *v.* to be mentally deranged.
သည်းခြေပျက်, *v.* to become deranged, through fright, sickness or trouble.
သည်းပွတ်, *n.* နှလုံးသည်းပွတ်, the heart and liver collectively.
သည်းလျှော, *n.* *fig.*, a son or daughter, သည်းလျှောရင်းငယ်ကချစ်သည်၊ အာနှစ်တရာမမေ့သာ။
သည်း, 2, *v.* to be strong, violent, အနာရောဂါသည်း, ထေမိုးသည်း; to be very ill, near dying, အလောသုံးဆယ်အနာသည်းသည်။ ဆေးကုစ်ရမည်မထင်ပါ; မနည်းဖြစ် (*in this sense pron.* သဲ); *seldom used assertively. Der.* အသည်းအသန်။
သည်းခံ, *v.* to bear patiently; to endure forbearingly, to forgive, ခင်ဗျားကိုကျွန်တော်ပြောမိဆိုမိသမျှသည်းခံပါ၊ ဘွေမထူပါနှင့်။
သည်းခံမှု, *v.* to bear patiently (*rather intensive, rare in colloq.*).
သည်းညည်းခံ (*pron.* သဲညည်းခံ), *v.* to bear patiently, to forgive, သူတပါးပြောပေဆိုပေသော်လည်းစိတ်မထွက်ဘဲသည်းညည်းခံနိုင်ပေသည်။
သည်းထန်, *v.* to be strong, violent; to be abundant, မိုးသည်းထန်စွာရွာသည်; လေသည်းထန်စွာတိုက်သည်။
သည်းနေ (*pron.* သဲ), *v.* to be very ill, near dying, အနာရောဂါသည်းနေသည်။
သဌေး, *see* သူဌေး, *n.* a rich man, သူကြွယ်။
သဏ္ဌာန် (*pron.* သဒန်) (Pali သဏ္ဌာနံ), *n.* shape, form, ပုံ, ဘုရားသဏ္ဌာန်တော်, ရဟန်းသဏ္ဌာန်တော်; တသဏ္ဌာန် *is used as an adverb*, when it means, once, once more, once and again, အရင်ကလည်းတသဏ္ဌာန်ဤင်းစကားကိုပြောဘူးသည်, once before he used similar language.
သတ်, 1, *v.* to stop, put a stop to, as life, to kill, အသက်သတ်; as fire when quenching it, မီးသတ်; as food when starving one to death, အစာသတ်; as force, အရှိန်ကိုသတ်; as a horse by drawing in the reins, ဇက်သတ်; as a rope by making fast, ကြိုးသတ်, ဘောင်ကြိုးသတ်; as a boat by holding the oars in the water, တက်သတ်, တက်တခါသတ်; as work by finishing it, လက်စသတ်; as ground by fixing the marks of a boundary (to demarcate), သတ်မှတ်, ကန့်သတ်; *when used with the negative* မ, it means, not all. The Burmese use သတ် when two or more persons fight, but in the singular it usually means to kill, မြွေကာ၊မည်းကိုတုတ်နှင့်ရိုက်သတ်သည်. *Der.* အသတ်။
သတ်စား, *v.* to kill for food.
သတ်ညှစ်, သတ်ဖြတ်, *v.* to kill, သတ်ညှစ်ပုတ်ခတ်ခြင်းကိုပြုသည်, သူ့အသက်ကိုသတ်ဖြတ်စားသောက်ရှိသည်။
သတ်သတ်, *adv.* distinctly; by itself, သန့်သန့်။
သတ်, 2, *v.* to strike with a swinging motion of the arm in any direction; commonly applied to fighting with the hands and arms, လှန့်စ်

ယောက်သတ်နေကြည့်ဖျင်မရ; to apply the mark (်) (အသတ်) to a final consonant.

သတ်ခင်း, *n.* a table of words like သတ်ပုံ, သတ်ပုံသတ်ခင်း။

သတ်ညွှန်းစာ (*pron.* ဇာ), *n.* one kind of သတ်ပုံ။

သတ်ပုတ်ညှဉ်းဆဲ, *v.* to beat and ill-use.

သတ်ပုံ, *n.* a vocabulary consisting of assortments of words ending in ထ်, ˋ, ဟ်, န်, င်, ၆်, and ံ, to which are sometimes added words spelt with a ယပင့်, or ရရစ်; သတ်ညွှန်းသတ်ပုံ။

သတင်း, *see* အိတင်း, *n.* religious duty.

သတည် (*pron.* သဒိ), *v.* to relish, as a flavor, သည်အစာစားလို့မြသထည်ပါ။

သတသ, *a.* the hundredth, တရာပြည့်သော။

သတိ (*pron.* သဒိ) (Pali), *n.* attention, heed, caution; consciousness; "recollection, active state of mind, fixing the mind strongly upon any subject, attention, attentiveness, thought, reflection, consciousness." *Childers.* "*Smirti* (*sati*, သတိ), the conscience, or faculty that reasons on moral subjects; that which prevents a man from doing wrong, and prompts him to do that which is right." M.B.

သတိကောင်း, *v.* to have presence of mind, သတိရှိ။

သတိချုပ်, *v.* same as သတိထား။

သတိချွတ်ယွင်း, *v.* to be forgetful, as an old man in his dotage, or as a person whose intellect is broken from sickness or hard usage, စိတ်ချွတ်ယွင်း; to be beside one's self.

သတိထား, သတိပြု, သတိမူ, *v.* to take heed, take care, be careful, be on one's guard, be cautious, သတိရှိ, သည်သူကိုကျွပ်ကျွပ်သတိထားပါ။ သူ့မထုတ်ခင်ဘွားအပေါ်၌မကောင်းကြံပါလိမ့်မည်။

သတိပဋ္ဌာန်, *n.* a kind of wisdom or learning; သတိပဋ္ဌာန်ထရား; *see* သမ္မာ‌ညည်။

သတိပေး, *v.* to warn, caution, remind, ဦးပြုသားမောင်သိုမြှန်နှင့်ပေါင်းလျှင်၊ ဖွတ်စိုးမည်အကြောင်း၊ ကျွန်တော်အထေ‌သတိပေးလို့၊ မပေါင်းဘဲနေသည်။

သတိပေးချက်, *n.* a memento, memorandum, မှတ်မိစေရန်အချက်။

သတိမေ့, သတိလစ်, သတိလစ်လဝ်, သတိလျော့, *v.* to be off one's guard, heedless, careless, သတိမရှိ, သတိမဲ့, သတိမေ့နေသောကြောင့်၊ ခင်ဘွားဆီသို့စာမပေးလိုက်ပါ, အမှတ်တမဲ့သတိလစ်မည်စိုးလို့ပြောပါသည်, ဂရုမစိုက်သတိလျော့သည့်အတွက်းသူတပါးအကြံအောင်သည်။

သတိရှိ, *v.* to have presence of mind, coolness, self-possession; to give constant attention, သည်မြင်းကိုစီးလျှင်သတိရှိပါစေ၊အလွန်ထန့်တတ်သည်, သည်စစ်သူကြီးအလွန်သတိရှိသောကြောင့်၊ တဘက်စစ်သည်များ တိတ်တဆိတ်စီးတက်မြင်းမတတ်နိုင်။

သတိရ, *v.* to recollect, call to mind, ငယ်ရွယ်စဉ်အခါကဖြစ်ခဲ့ဘူးသည့်အခ

ဖြစ်မှုအားကို၊ ဖို့သည်တိုင်အောင်သတိရသေးသည်, ကျွန်တော်ကိုခင်ဘျားသတိရသေးသလား; to recover consciousness after delirium, etc., သစ်ပင်ပေါ်ကကျ၍လဲ့မေ့နေသည်မှာ၊ တနာရီခန့်ကြာမှသတိရသည်။

သတိရှိ, *v.* to be aware, to take heed, သတိရှိသည့်အတွက်၊ သူတပါးမှားက မှားချက်ကိုရှာကြံ၍မရနိုင်။

သတောင်းလည်, *n.* ornamental hangings, fringes, etc., ပန်းတောင်းလည်။

သတို့သား, သတို့သမီး, *n.* son, daughter; with the additional idea of endearment, as "dear little son." These terms of endearment are met with in birth registers, သတို့သားကိုမာတာမိခင်ဘွားသန္ဓေစင်သည်; they are also used in marriage ceremonies when speaking of the bride or bridegroom.

သတ္တ (Pali), *a.* and *n.* seven, ၇။

သတ္တဌာန် (Pali သတ္တဌာန), *n.* the seven places in which Gautama spent seven days each, on first attaining the Buddhaship; ဗောဓိပလ္လင်ခွဲတဌာန; အနိမိဿကုန်းခွဲတဌာန; ရတနာစင်္ကြံတဌာန (ရတနာစင်္ကြံတဌာန); ရတနာဃရအိမ်တဌာန; အဇပါလညောင်ပင်ခွဲတဌာန; မုစလိန္ဒာအိုင်ခွဲတဌာန; ရာဇာယတနလင်းလွန်းပင်ခွဲတဌာန။

သတ္တန္တရကပ် (Pali သတ္တ, a weapon), *n.* a period of slaughter; *see under* ကပ်သုံးပါး။

သတ္တမ, *a.* the seventh, ခုနစ်ခုမြောက်; သတ္တမိဥပုသ်, performance of the duties of religion on the seventh waxing (လဆန်းသတ္တမိ), or seventh waning (လဆုတ်သတ္တမိ) of the month.

သတ္တရဘန်တောင်စည်ခုနစ်ထပ်, *n.* the seven ranges of mountains encircling the Myinmo Mountain, *viz.*, ယုဂန္ဓိုရ်, ဣသဓိန္ဓရ, ကရဝိက, သုဒဿန, နေမိန္ဓရ, ဝိနတက, and အဿကဏ္ဏ (140).

သတ္တရသမ, *a.* the seventeenth, ဆယ့်ခုနစ်ခုမြောက်။

သတ္တဝါ (Pali သတ္တော), *n.* a rational being, ပုဂ္ဂိုလ်။ /THADAWA

သတ္တိ (Pali), *n.* ability to accomplish, အစွမ်း, သတ္တိဗျတ္တိ; courage, intrepidity; an attribute, property, ဂုဏ်။

သတ္တိစမ်း, *v.* to put another's courage to the test, သွေးစမ်း။

သတ္တိရှိ, *v.* to be intrepid, courageous, သည်သူအလွန်သတ္တိရှိသည်; to possess an attribute or property, efficacy, သည်ဆေးသတ္တိရှိသောကြောင့်၊ သူနာမှာမကြာမီရောဂါပျောက်ကင်းသည်။

သတ္တု (Pali), *n.* metal extracted from ore.

သတ္တုကျောက်, *n.* ore.

သတ္တုချ, *v.* to extract metal from ore.

သတ္တုရိုင်း, *n.* a fossil, ကျောက်ရိုင်း။

သဒ္ဒါ (*pron.* သဒါ) (Pali), *n.* a sound, အသံ; an articulate sound, a word,

စကား, သဒ္ဒါတတ်လျှင်ဆော့၊ အဘိဓမ္မာတတ်လျှင်ပြော့၊ ဗိနည်းတတ်လျှင်ကျော့။
သဒ္ဒါအကောက်, *n.* the accidence, or inflections of words.
သဒ္ဒါကျမ်း, *n.* a grammar (of the Pali language).
သဒ္ဒါနည်း, *adv.* according to the rules of grammar, grammatically, သဒ္ဒါနည်းအောင်သည်, သဒ္ဒါနည်းကျအောင်ပြောနိုင်သည်။
သဒ္ဒါယတန, *n.* sound heard; *see under* အာယတန။
သဒ္ဒါရုံ (from အာရုံ), *n.* sound heard.
သဒ္ဒါရုံအတတ်, *n.* acoustics.
သဒ္ဒါရေး, *n.* grammar.
သဒ္ဒါရှစ်စောင်, *n.* the eight books of Pali Grammar, *viz.*, သန္ဓိ, နာမ်, ကာရက, သမာသ် (*pron.* သမတ်), တဒ္ဓိတ်, အာချတ်, ကိတ်, and ဥဏ္ဏာဒ်, to which are appended သုတ်စည်, and ဗိဘတ်သွယ်။
သဒ္ဓါ (*pron.* သဒ်ဒါ, or သထာ) (Pali), *v.* to feel kindly, well-disposed towards; to feel complacence, particularly in religious objects, ကြည်ညိုသဒ္ဓါပသန္န, ချစ်လျှင်အကျိုးမြတ်နိုးလျှင်သဒ္ဓါ; သဒ္ဓါတော်မူ, to have love, affection for, as a sovereign for a subject, ပုခန်းမင်းကြီးဦးရန်ဝေးကိုနတ်ပြည်စံမင်းတရားကြီးအလွန်သဒ္ဓါတော်မူသည်။
သဒ္ဓါကြည်ညို, *v.* same, ရတနာသုံးပါးကို သဒ္ဓါကြည်ညိုအလွန်များသည်, သဒ္ဓါကြည်ညိုရှိသောကြောင့်၊ အပေးအကမ်းများသည်။
သဒ္ဓါတရား, *n.* the law of complacency in religious objects, သဒ္ဓါကောင်း, သဒ္ဓါကြီး,သဒ္ဓါငယ်,သဒ္ဓါတိုးပွား,သည်ဘုရားတကာသဒ္ဓါတရားအားကြီးသည်။
သဒ္ဓိန္ဒြေ, *n.* kind feeling, သဒ္ဓါဖြစ်း။
သဒိ (ပင်), *n.* the *Bursera serrata*, a tree growing to the height of eighty or ninety feet, bearing minute, yellowish-green flowers.
သဒိဝါ (ပင်), *n.* the many-stamened croton plant.
သဒွတ် (ပင်), *n.* a kind of tree, the *Ficus hispida*, ကဒွတ်။
သဒွေး (ပင်), *n.* a kind of creeper; the Karen potato, a species of yam.
သန်, *v.* to be strong, vigorous, thrifty; to be stiff, high, as one end of a boat, which requires more lading than the other to sit level on the water, ဦးသန်, ပဲ့သန်; also used in the sense of carrying a joke too far, *e.g.*, အကျီစားသန်; အယူသန်သည်။
သန်ကြမ်း, *v.* *see the parts* (*rare in colloq.*), ခင်ဗျားသန်သန်ကြမ်းကြမ်းရှိပါလား; လူပြောမသန်၊လူသန်မပြော။
သန်စွမ်း, *v.* to be strong, able-bodied, တယ်သန်စွမ်းသည့်လက်ရွေးသတ်; to grow vigorously, as vegetation, trees, etc., မြေကောင်းသောကြောင့် သစ်ပင်များသန်စွမ်းသည်။
သန်မာ, *v.* to be strong of body, hale, robust, သန်မာသည့်မိန်းမ, သန်မာသည့်ယောကျ်ား, သန်မာသောဖြစ်း။

သန်မြန်, *v.* to be vigorous and rapid; applied to things animate, သန်မြန်သောစစ်သူရဲမိုလ်မှူးတို့နှင့်တကွ နိုင်ငံမိုးဆောင်တော်မူသည်, သန်မြန်သောမြင်းကျွင်သမား, သန်မြန်သောမြန်မြန်တော်။
သနာ (ဝါး), *n.* a species of bamboo.
သနင်း, *see* သေနင်း, *n.* a chief, sovereign.
သနစ်, *n.* all the circumstances concerning a person, or city, or country, from the birth or origin; ပု. ဇာတ်
သနစ်သနာ, သနစ်သနပ် (*rare in colloq.*), *n.* same, ပြည့်ရွာသနစ်သနာ, ဒန္ဓိမြို့သနစ်သနာ, လူ့ရှိသနစ်သနာ။
သနပ်တော် (ပင်), *n.* the gamboge tree; သနပ်တော်စွ, a kind of paper smeared with the gum of the gamboge, causing it to resemble gold leaf; သနပ်တော်ခြ, သနပ်တော်ဝါ, different kinds of gamboge used medicinally.
သနပ်ပန်းညီး (ပင်), *n.* a kind of tree. A medicine, reputed to have aphrodisiacal properties, is made from the gum of this tree.
သနပ်, 1, *n.* a kind of tree, the leaf of which is used in making cigars, the *Cordia myxa*. There are two kinds, သနပ်ကြီး, which is brought from the Shan States, known as ရှမ်းဖက်, and သနပ်ငယ်။
သနပ်, 2, *n.* pickles preserved with spices; *comp.* ချဉ်ဖတ်။
သနပ်ခါး, *n.* a kind of tree, the bark and root of which are used in making a fragrant paste for smearing the face and body, the *Murraya paniculata*.
သနပ်ခါးကျောက်ပျဉ်, *n.* a circular slab on which such paste is prepared.
သနပ်ခါးခေါက်, *n.* the bark of the သနပ်ခါးပင်။
သနပ်ခါးလိမ်း,သနပ်ခါးလူး,*v.* to smear the face and body with သနပ်ခါး paste.
သနပ်ခါးသွေး, *v.* to pulverize the bark of the သနပ်ခါးပင်, for the purpose of making a paste.
သနံရည် (*pron.* ရေ),*n.* the serum or watery fluid which exudes from a sore.
သနား, *v.* to pity, to feel tenderly towards; to give from pity; သနားကြင်နာ, သနားစုံမက်, သနားချစ်ကြည်။
သနားကမား, *n.* *in its primary sense*, an object of pity; *in modern parlance*, it is used to denote that which is pleasing to the eye, မိန်းမသနားကမား, ယောက်ျားသနားကမား, a good-looking woman or man.
သန်ချောင်, *a.* addled, as an egg, ကြက်ဥသန်ချောင်။
သန္တာ (*pron.* သန္တါ), *n.* coral, သန္တာနားသန်ဘီး, သန္တာဝုတ်။
သန္တာန် (Pali သန္တာန်), *n.* peace, စိတ်နှလုံးငြိမ်သက်ခြင်း။
သင်္ဘော (Pali), *see* ပရိသင်္ဘော။
သင်္ဘောကပ်, သင်္ဘောခွဲ, သင်္ဘောဆောင်, သင်္ဘောတည်, သင်္ဘောနေ, သင်္ဘောယူ,သင်္ဘောရှိ,သင်္ဘော

တွယ်, *v.* to conceive, be pregnant, သန္ဓေကိုယ်ဝန်ဆောင်, သန္ဓေကိုယ်ဝန်ရှိ; သန္ဓေကောင်း, applied to docile and tractable horses and cattle.
သန္ဓေနှုတ်ငုံ, *n.* pregnancy.
သန္ဓေပေး, *v,* to beget, generate, engender, ကိုယ်စောင့်နတ်သန္ဓေပေးသော ကြောင့်၊သားရတနာကိုဘွားမြင်သည်။
သန္နိဋ္ဌာန် (*pron.* သန်နိဒ်ထန်) (Pali သန္နိဋ္ဌာန), *n.* a settled state of things, ဆုံးဖြတ်ခြင်း; conclusion.
သန္နိဋ္ဌာန်ကျ, *v.* to have a settled opinion or purpose, to have one's mind made up.
သန္နိဋ္ဌာန်ချ, *v.* to settle, make permanent; to make a firm resolve, make up one's mind, မကောင်းမှုကိုမပြုမလျှင်ပါဘူးလို့သန္နိဋ္ဌာန်ချပြီးသည် နောက်၊တကြိမ်တခါမျှလျှူးထွန်ဘူးသည်မထုတ်ပါ; used sometimes in contradistinction to သိသော, ခင်ဗျားစကားကို သန္နိဋ္ဌာန်ချမှတ်သားရသော့ မည်လား၊သို့မဟုတ်သိသာထမှီရဦးမည်လား။
သန္နိပါတ်, *n.* a certain influence or state of disease at the approach of death.
သန္နိပါတ်သမ်း, *v.* to be subject to such an influence, ငှန်းသန္နိပါတ်သမ်း။
သန်ဘက်, *n.* the day after the morrow.
သန်လျက် (*pron.* သန်ယက်), 1, *n.* a two-edged sword.
သန်လျက်ငှန်း, *n.* a sharp projection or tongue of land, ကြယ်လျှာငှန်း။
သန်လျက် (ပင်), 2, *n.* a thorny shrub, the *Capparis horrida.*
သန်လျက်ကြီး, သန်လျက်ခမ်, *n.* two species of creepers the roots of which when ground and mixed with water and salt, are used as a poultice for boils.
သနွင်း, *see* နနွင်း, *n.* the turmeric plant or root.
သနွတ်, *n.* a kind of harpoon used for spearing crocodiles.
သန့်, *v.* to be clear from, separate, distinct; to make clear, to separate, သန့်ထား; to be clean, pure, innocent, holy, စင်, သည်ရေသန့်သလား; နေ့သန့်တော်မူ၊ညည့်သန့်တော်မူ, to sleep as a Buddh, or *Rahanda*; to sort or arrange letters, papers, documents, စာသန့်။
သန့်စင် (*pron.* စင်), *v.* to be clean, pure, innocent, holy; to perform the natural evacuations; applied respectfully to kings, priests, etc.; ကိုယ်လက်သန့်စင်, to cleanse the body; သားဘွားသန့်စင်, to give birth to a child; မှူလင်ပန်းချင်းထန်းသန့်စင်မြင်တော်မူသည်, a term formerly applied to the ladies of the royal family, when a son or daughter was born; ဧကရာဇ်ဘုရင်မဘုရားသန့်စင်တော်မူသည့်နေ့, the birthday of the Queen Empress (of India).
သန့်စင်တော်, *n.* a royal tooth brush.
သန့်ပြန့် (*pron.* ပြန့်), *v.* same as သန့်; to be conventionally or ceremonially

clean, undefiled, အစားအသောက်သန့်ပြန့်, သန့်ပြန့်သွယ်ရာစေတနာနှင့်၊ ကောင်းမွန်စွာလုပ်ကျွေးပါသည်, အနေအထိုင်သန့်ပြန့်သည်။

သန့်ရှင်း, *v.* same (*most common*); applied also to the mind; အစားအသောက်သန့်ရှင်းသည်, အိပ်ရာနေရာသန့်ရှင်းသည်, ကိုယ်လက်သန့်ရှင်းသည်; မသန့်ရှင်းသည့်ပစ္စည်း, goods or property unlawfully acquired.

သန့်သက်, *v.* to wash after a natural evacuation, ရေသန့်သက်သည်; *n.* a vessel to hold water, used by priests သန့်သက်အိုး, သန့်သက်ခွက်။

သန့်သန့်, *adv.* distinctly, separately, by itself, without any admixture, သန့်သန့်ချန်, သန့်သန့်ထား, သန့်သန့်နေ။

သန်း (ပင်), 1, *n.* a kind of tree. A dye is obtained from the bark of this tree which is used for dyeing baskets and thread.

သန်း, 2, *n.* a louse, သန်းနှိုက်, သန်းရှာ။

သန်းဥ, *n.* a nit.

သန်းချေး, *n.* a body louse.

သန်းထူ, သန်းပေါ, သန်းများ, *v.* to be infested with lice.

သန်းဖြူ, *n.* a young louse.

သန်းယား, *v.* to itch from the biting of lice, သန်းများလျှင်မယားဘူး။ ကြွေးများလျှင်မပူဘူး။

သန်း, 3, *v.* to cross a path, river, etc., တပ်ဦးတပ်ဖျားကသန်းသွားသော သူကိုရင်ခွဲစေ, let him who crosses in front of the army have his breast cloven asunder. The Burmese considered it very unlucky to have a person cross in front of an army; such a person was usually put to death; to be blurred, clouded, obscured, as the vision; မှုန် သန်း, ဖလားထင်ပန်းသန်း, မျက်စိသန်း။

သန်းခေါင် (*pron.* သခေါင်), *n.* midnight, သန်းခေါင်ထက်ညည့်မနက်နိုင်ဘူး, it cannot be later than midnight; meaning that a person cannot suffer greater misery than he has already undergone.

သန်းခေါင်ကျော်, *n.* time after midnight.

သန်းခေါင်ယံ, *n.* the time near midnight.

သန်းခေါင်သန်းလွဲ (*pron.* သခေါင်သလွဲ), *n.* the time of midnight and after.

သန်းပကောဋိ, *n.* an octillion, represented by a unit with forty eight ciphers.

သပ်, 1, *n.* a wedge.

သပ်နှက်, သပ်ပင်း, သပ်ရိုက်, *v.* to drive a wedge, သစ်တုံးကိုသပ်နှက်ပြီးခွဲ သည်; သပ်ရ, to fasten with a wedge; သပ်လျှို, to insert a wedge.

သပ်မျဉ်း (*pron.* မျဉ်း), *n.* a reglet (*Arch.*).

သပ်, 2, *v.* to stroke with the hand, as the head, ခေါင်းကိုသပ်, ကျောကို သပ်; to smooth down, သုံးသပ်; to smooth with a knife; to whittle bamboo, ကျော်, etc., ဝါးကိုဓားနှင့်သပ်။

သပ်ပယ်, *v.* to be handsome, elegant, well-dressed, etc.; applied to Deity, priests, and idols, ဘွေတိဂိုစေတီတော်ကြီးအလွန်သပ်ပယ်တော်မူသည်, စေတာမြတ်မုနိရုပ်ပွားတော်ကြီးအလွန်သပ်ပယ်တော်မူသည်, အရပ်တော်အရွယ်တော်နှင့်၊ အလွန်သပ်ပယ်တော်မူသည့်ဘုန်းတော်ကြီး, ကိုယ်တော်သတ်နိးနှင့်အလွန်တရာသပ်ပယ်တော်မူသည်, as in praising a *pongyi's* personal appearance; to bathe, ရေသပ်ပယ်သည်; စေတီကိုသတ်စေ့ရေသပ်ပယ်သည်; သင်္ကြန်ကျသည့်အခါ တကာတကာမတို့က ကျောင်းစည်လျှည့်လည်၍ ဘုန်းတော်ကြီးများကိုရေသပ်ပယ်ကြသည်, ဘုန်းကြီးရေသပ်ပယ်တော်မူသည်; ရေသပ်ပယ် is an honorific term used by laymen to *rahans.*

သပ်ရပ်, *v.* to be well-arranged, in handsome order, အခင်းအကျင်းသပ်ရပ်သွယ်ရာရှိသည်, အဝတ်အစားအနေအထိုင်သပ်ရပ်သည်, အိမ်ကိုသပ်ရပ်အောင်ဆောက်နိုင်သည့်လက်သမား; *used adverbially*, as သပ်သပ်ရပ်ရပ်, သပ်သပ်ရပ်ရပ်စားတတ်သည်, or ဝတ်တတ်သည်, သပ်သပ်ရပ်ရပ်စီခံသည်။

†သပ်သပ်, *adv.* at all; *in negative sentences*, as သပ်သပ်မစားဘဲနေသည်; *a corruption of* သက်သက်။

သပိတ် (*pron.* သဗိတ်), 1, *n.* an open-mouthed pot in which priests of Buddh receive offerings of food, an alms bowl.

သပိတ်အိတ်, *n.* the sling in which the priest's alms bowl is suspended from the neck and shoulder, သပိတ်အိတ်လွယ်၍ဆွမ်းခံသည်။

သပိတ်ခြေ, *n.* a stand for an alms bowl.

သပိတ်ဖုံး, *n.* the cover of an alms bowl.

သပိတ်မှောက်, *n.* the part of a pagoda which resembles an inverted alms bowl; *v.* to invert the alms bowl, *i.e.*, to refuse to receive offerings from one; to excommunicate; sentence of excommunication is rarely carried out, yet when a *rahan* refuses the offerings of a layman, such refusal is designated သပိတ်မှောက်, သပိတ်မှောက်ခံထိုက်သောအမှု။

သပိတ်လွယ်, *v.* to suspend the alms bowl in its sling (around the neck); *n.* the wagtail, ငှက်သပိတ်လွယ်, the magpie robin.

သပိတ်သွပ်, *v.* to make offerings of food to *pongyis* on the decease of any person, or on the anniversary of such person's death, ရက်လည်ဆွမ်းသပိတ်သွပ်တရားနာ, ကျွန်တော်သားသေဆုံးရာရက်လည်ဆွမ်းသပိတ်သွပ်၍တရားနာပါသည်။

သပိတ်, 2, *n.* a species of oak.

သပေါ့ (*pron.* သဗေ့ါ), *n.* the lowland screwpine, *Pandanus furcatus.*

သပေါ့ဖျာ (*pron.* သဗေ့ါဖျာ), *n.* a mat made of the stalks of the screwpine.

သပွဲဝတ်ကျား, *n.* a tree producing a strong, close-grained timber, the *Casuarina muricata.*

သပြက်, *n.* a wild creeper bearing a fruit ovoidal in shape, from five to seven inches long, and from three to five inches in diameter, which when ripe is of a bright yellow or orange color; *comp.* စပြက်။

သပြော, *n.* the *Placuna placenta*, a bivalve producing an inferior kind of seed pearl.

သပြု, *n.* a kind of tree, the water *Dillenia*. The fruit of this tree is cooked in fish curries, imparting an acid flavor.

သပြုသပြေ, *n.* the Malay apple, *Eugenia Malaccensis* (*said to be a corruption of* ဇမ္ဗူသပြေ).

သပြေ, *n.* the *Eugenia*. Chin witnesses are sworn in courts of justice on a sprig or small branch of the *Eugenia*, imprecating evil on themselves through the agency of the guardian *nat* of the tree; they are even afraid of wearing a sprig in the lobes of their ears; and if they inadvertantly do this, they invariably propitiate the *nat*, lest they be possessed of an evil spirit (သားရဲဖိုး).

သပြေကြီး, *n.* the *Eugenia grandis*.

သပြေခါး, *n.* the *Eugenia venusta*.

သပြေချည် (*pron.* ချဉ်), *n.* the *Eugenia cerastoides*.

သပြေစက်ကလေး, သပြေဆတ်ချေး, သပြေနီ, ကျွဲလိုက်သပြေ, *n.* different species of the *Eugenia*.

သပြေနုသရွယ်, *n.* incipient puberty; applied to females, အပျိုကလေး သပြေနုသရွယ်။

သပြေတာဒိုကျယ်, *n.* that species of the *Eugenia* which produces the jambo fruit, ဇမ္ဗူသပြေ။

သပြေတိုင်, *n.* the south post in the main part of a house; *see under* ကွန်း။

သပြေထပ်ရှစ်, *n.* that species of the *Eugenia*, the bark of which is used as a mordant for blue and black dyes.

သပြေပန်း, *n.* a sprig of the tender leaves of the *Eugenia*, much in demand for the urns used in making religious offerings; also called အောင်ပန်း, the "flower of victory," from the fact that formerly Burmese soldiers wore it in their topknots and in the perforations of the lobes of their ears, as an omen of victory. It is still worn by ordinary persons when about to embark on difficult or dangerous enterprises, တပ်ချီခါနီးသပြေပန်းကိုဆံထိုးပန်ရှိကြသည်, တရားပြိုင်သည့်အခါသပြေပန်းပန်၍ရုံးတက်သည်။

သပြေပေါက်, *n.* the *Eugenia zeylanica*.

သပြေဖြူ, *n.* the *Eugenia jambolana*.

သပြေရောင်, *n.* reddish brown color, သပြေရောင်ဆေး, သပြေရောင်ပဝါ။

သပွတ် (ပင်) (*pron.* သဘွတ်), *n.* the *Luffa pentandra* plant, bearing a long gourd with a striped skin.

သပွတ်အူ, *n. lit.* the intestines of the said gourd, from the confused involutions of its stringy substance when dried; applied figuratively to mischievous, intriguing persons; သပွတ်အူနှမခေါ်ရသည်, သပွတ်အူအခွန်ဆက်ရသည်, mean that a man leads such a confused unprincipled life, that he has to address the *luffa* plant as his younger sister, or has to pay tribute to it.

သပွတ်အူလိုက်, *v.* to be confused in mind, စိတ်ဘယ်မှာအာရုံရှင်းထင်းသို့မရ၊သပွတ်အူလိုက်နေသည်; also applied to conduct and language, သပွတ်အူလိုက်အောင်ရှုပ်ထွေးသည့်လူ, သပွတ်အူလိုက်အောင်စကားပြောသည်။

သပွတ်ကတိုး, *n.* a kind of creeper the fruit of which is eaten in curries.

သပွတ်ကြီး, *n.* a kind of tree.

သပွတ်ခဲ, *n.* a species of *Luffa.*

သပွတ်ခါး, *n.* the bitter gourd.

သပွတ်နာ, *n.* a kind of sore, in which the diseased part assumes a porous appearance.

သပွတ်လိုက်, *v.* the sore assumes a porous, spongy appearance.

သပွတ်သိမ် (ပင်), *n.* a kind of tree.

သဖန်း (ပင်), *n.* the sycamore, a species of *Ficus*, အိမ်မြောက်သဖန်းစိုက်သည့်လမ်းဘေးဘျမ်းမလွတ်ရာ။

သဖန်းခါး (*pron.* ဂါး), *n.* a kind of sycamore (Pali ဟါရိကကိ).

သဖန်းသီး, *n.* fruit of the သဖန်း tree; something attached to the *placenta*; one form of leprosy; so called from the appearance of spots resembling the said fruit, သဖန်းသီးထ။

သဖျ, *n.* a kind of song.

သဗွယ်, *see* သဘွယ်, *n. affix*, as, like as, ကဲ့သို့, လို။

သဗ္ဗ (Pali), *a.* all, ခပ်သိမ်း။

သဗ္ဗညုတ (Pali), *n.* omniscience, သဗ္ဗညုတဉာဏ်, သဗ္ဗညုတအဖြစ်သို့ရောက်သည်, သဗ္ဗညုတမြတ်စွာဘုရား။

သဗ္ဗန်ဗုန်, *adv.* in a heterogeneous manner, သဗ္ဗန်ဗုန်စကား။

သမ္ဗာယ, *n.* harmony, accordance, amity; there are four kinds of သမ္ဗာယ, *viz.*, အာဝါသသမ္ဗာယ, ဂေါစရသမ္ဗာယ, ပုဂ္ဂလသမ္ဗာယ, ပရိသသမ္ဗာယ။

သမ္ဗာယဖြစ်, *v.* to agree with, to be on terms of amity, ကိုယ်တော်သည်အရပ်တွင်သိတင်းသုံးသို့၊ဂေါစရသမ္ဗာယဖြစ်တော်မူပါ၏လား, an alternate, and more polite way of asking a *pongyi*, ဆွမ်းပြည့်စုံတော်မူပါ၏လား, သည်သူနှင့်ယောတ်သမ္ဗာယဖြစ်သည်။

သဘင် v. ၁၀၁၀ သား၊
သဘင်, *n.* a festival of any kind, public entertainment, ပွဲ, ပွဲလမ်းသဘင်, an assembly convened for any purpose.
သဘင်ခံ, *v.* to hold a festival.
သဘင်သည်, *n.* one who plays at a festival, a stageplayer, actor.
သဘာဝ (Pali), *n.* *see* သဘော, သည်လူသဘာဝကောက်ကျစ်စည်းလဲတတ်သောဉာဏ်ရှိသည်။
သဘီ, *n.* a species of nautilus; *see* ခရုသင်း။
သဘော, *n.* nature, character; nature, disposition, original bent or tendency; liking, satisfaction with; meaning, tenor; သဘောနေ့ကောက်ကပါ။
သဘောကောက်, *v.* to be deceitful, dishonest; *comp.* စိတ်ကောက်။
သဘောကောင်း, *v.* to be of a good disposition; sometimes said allusively.
သဘောကျ, *v.* to be settled in opinion; to approve, ကျွန်တော်အကြံကိုခင်ဗျားသဘောကျ၏လား။
သဘောကြီး, *v.* to be magnanimous.
သဘောကြောင်, *v.* to be deceitful, dishonest, သဘောကောက်။
သဘောကြိုက်ညီ, *v.* to approve of unanimously, a term much used when villagers recommend one of their number as a *ywa thugyi.*
သဘောခက်, *v.* to be of an intractable disposition.
သဘောစူး, *v.* to permeate the mind; *lit.* to pierce the mind.
သဘောစိုက်မိ, *v.* to be settled and intent (on something), implying previous indifference, ခင်ဗျားပြောသည့်စကား မူလသဘောမထားမိ၊ ယခုသဘောစိုက်မိသည်, စိတ်ထမ်းမှန်းလျက်ရှိသည်။
သဘောဆိုး, *v.* to be of an evil disposition, မနေ့သဆိုး။
သဘောဉာဏ်ကောင်း, *v.* to have a good intellect, ဉာဏ်ကောင်း။
သဘောတန်, *v.* to be deceitful, dishonest, သဘောကြောင်, သဘောတန်သည့်လူ။
သဘောတူ, *v.* to be of one mind, to agree, concur; *see* သဘောကျ။
သဘောတူဝန်ခံချက်, *n.* a compact; a concordat.
သဘောတိုင်း, *v.* to consider for the purpose of forming an opinion, to weigh in the mind, နက်ဖြန်သွားတော့မည်လို့၊ သဘောတိုင်းထားသည်။
သဘောတွေ့, *v.* to like, favor, approve, စိတ်တွေ့, လုပ်ထားသမျှကျွန်တော်သဘောနှင့်တွေ့ပါသည်။
သဘောထား, *v.* to resolve, determine (to do); to regard, consider; *n.* attitude of the mind, intention.
သဘောနက်နဲ, *v.* to be of far-reaching mind, of a deep mind.
သဘောနည်း (*pron.* နဲ), *v.* to be narrow-minded, illiberal, mean-spirited, inconsiderate, ခင်ဗျားလူကြီးပင်ဖြစ်သော်လည်းစေ့ရွှန်သဘောနည်းသည်။
သဘောနု, *v.* to be of immature mind, lacking in judgment and experience, သဘောနုသေးသောကြောင့်၊ဆင်ခြင်တိုင်းစားခြင်းမရှိ။

သဘောနှိုက်, *v. lit.* to dive into or penetrate the character of (a person), အမတ်ကြီးသည်လူ့သဘောကိုအလွန်နှိုက်တတ်သည်။
သဘောပေါက်, *v.* to be intelligent, penetrating, သင်ကြားမိသမျှစာကိုသဘောမကျသည်မရှိ၊အကုန်အစင်သဘောပေါက်သည်, သဘောရှူး။
သဘောပိုက်, *v.* to accept cordially.
သဘောပိုက်မိ, *v.* to receive into the mind or understanding, to comprehend, ကျွန်တော်ပြောသည့်စကားကိုသဘောပိုက်မှည်မထင်ပါ။
သဘောပြည့်ဝ, *v.* to be upright, wise, patient; to be replete with all perfection of character, သဘောကြီး။
သဘောဖြူ, သဘောဖြောင့်, *v.* to be upright, honest.
သဘောရ, *v.* to arrive at an opinion or conclusion, ကျွန်တော်အကြံကောင်းမည်မကောင်းမည်ကိုခင်ဗျားကဘယ့်နှယ်သဘောရသလဲ။
သဘောရောက်, *v.* to be favorably disposed, inclined, စေတနာရှိ, သည်ပုဆိုးကိုခင်ဗျားပေးမည်လို့သဘောရောက်သည်; to arrive at an opinion, သည်အရာမှောင်မင်းနှင့်တော်သည်ဟုသဘောရောက်သည်။
သဘောရိုင်း, *v.* to be rude, uncultivated, coarse in disposition; to be in bad taste.
သဘောလွယ်, *v.* to be of an easy, pliant disposition.
သဘောဝင်, *v.* to come to the same opinion, နှစ်ဦးအကြံသဘောဝင်သောကြောင့်၊အထမြောက်သည်; to esteem with regard; မေတ္တာရှိသည်, သဘောတူသည်။
သဘောဝေး, *v.* to have a remote conception of, as from dullness or stupidity; *see* ဝေး။
သဘောသကန့်, သဘောသကာ, *n.* same as သဘော။
သဘောသန့်, *v.* to be firm in purpose, ဤအမှုပြုလိုသည့်သဘောသန့်သောကြောင့်၊အလျှင်အမြန်ပြုသည်။
သဘျာ, *n.* the Chinese window-oyster.
သဗ္ဗယ်, *n. affix,* as, like as, ကဲ့သို့, လို။
သမ (Pali), *v.* to coalesce into one substance, တသားတည်းပေါင်းသည်, ဖွားရည်နှင့်ဆေးသမအောင်တေသည်, မြေချင်းသမသည်, ရေအကြည်အနောက်ချင်းသမကြသည်; to be on terms of close fellowship, to be intimate.
သမ်း, *v.* to yawn.
သမက်, *n.* a son-in-law, သားမက်။
သမကာ, *n.* a kind of tree, the *Poivrea Roxburghii.* This name is also applied to the *Combretum decandrum,* and the *Congea tomentosa.*
သမင်, 1, *n.* a deer with branching horns, larger than the ဒရယ်, and smaller than the ဆတ်, the brow-antlered *rusa.*
သမင်ဦးချိုအတက်, *n.* an antler, အတက်ပါသောဆတ်ချို, ဒရယ်ချို။

သမင်ကြွှိုထိုးပြွ (*pron.* ပြုး), *v.* to impose on another by legerdemain; သမင်ကြွှိုထိုးပြော, to address another in a deferential manner, disparaging one's self at the same time, with a view of securing future advantage.
သမင်ချို, *n.* the horns of the သမင်။
သမင်စာ, *n.* a kind of tree.
သမင်စာနီ, *n.* the *Gardenia turgida*, a tree growing to the height of twenty or thirty feet, leafless in the hot season; the trunk and branches are armed with sharp spines. It has white or yellowish flowers, and a rough, brown fruit the size of a small apple.
သမင်ဆီးဆောက် (Pali ကဏ္ဍူရ), သမင်ပျံ (Pali ထိနိ), သမင်ဖြောက် (Pali စိတြကံ), သမင်သာသရက (Pali မိဂ), သမင်ဘီလူး (Pali ကဏ္ဍူရမာဿာ), *n.* different kinds of deer, some of them probably fabulous.
သမင်ဒရယ်အဖို, *n.* a hart, ဒရယ်အဖို။
သမင်, 2, *n.* a cutaneous disease, occasioning discoloration.
သမင်နက်, သမင်နီ, သမင်ဖြူ, သမင်ရက်, *n.* varieties of သမင်, သမင်နှင့်။
သမင်လျှက်, *n.* same as သမင်။
သမဏသာရုပ်နှိ, *v.* to be handsome and genteel, elegant, graceful, လှပ ယဉ်ကျေးသည်။
သမတ်, *v.* to be upright, ဖြောင့်မတ်; to be uniform; *n.* a subordinate, to whom the decision of a business is committed by a superior, နိုသမတ်; တသမတ်တည်း, *adv.* in one straight course, uniformly, consistently, မတိမ်းမစောင်းတသမတ်တည်းအထူမှိသည်, သည်လူအလုပ်ကို တသမတ်တည်းဖြောင့်မတ်အောင်မလုပ်ပါ၊ ဖြတ်တောင်းဖြတ်တောင်းကိုသာလုပ်သည်, this person does not do his work in a uniformly faithful manner; he works by fits and starts.
သမတ်လှံ, *n.* a spear formerly carried by an executioner on occasions of inflicting public punishment.
သမတ (*pron.* သမဒ), *adv.* all together, unanimously, တညီတညွတ်တည်း။
သမတမင်း, *n.* a ruler raised to supreme authority with the consent of the people, as in the case of the President of the United States of America.
သမတိ, *adv.* long in time, ကြာမြင့်စွာ; *prefixed to* ရှည်, သည်မြဲတည်သည် မှာ၊ သမတိရှည်လျှားသောကြောင့်၊ သယ်မင်းထက်ထက်ကတည်သည်ထု အမှန်မ ဆိုနိုင်ကြပြီ။
သမန်း, *n.* a species of grass resembling the သက်ငယ်; သမန်းမြက်ရှစ်စည်း, သမန်းမြက်ရှစ်ဆုပ်, the eight bundles of *kusa* grass received by a Buddh from a Brahmin.
သမန်းကျွား, *n.* a kind of creeper.

[illegible] [illegible] [from 84(403)]
[illegible] 364

B(Da (2), S(Da (2) [illegible]

သမန္တစက္ခု (from သမန္တ, all, entire, and စက္ခု, eye), *n.* all-seeing eye. "Buddha acknowledges neither teacher nor inspiration of a god; he is *samanta chakkhu, i.e.*, his eye surveys all the boundaries of knowledge, and he clearly perceives all truth at a glance." *Gogerly.*

သမသဏ္ဍာရာ (Pali), *n.* a kind of medicine.

သမသတ်, *a.* diagonal; *adv.* right before, opposite, abreast, ရင်ဆိုင်, ဖျက်နှာချင်းဆိုင်, သမသတ်မြင်း။

သမံ (Pali, ညီမျှခြင်း).

သမံတလင်း (*pron.* ဒလင်း), *n.* an artificial, level plain; a pavement around a pagoda, well, or under a house, ဘုရားပတ်ပတ်လည်သမံတလင်းခင်းထားသည်, အိမ်အောက်မှာသမံတလင်းခင်းသည်။

သမာဓိ (Pali သမ္မာဓိ), *n.* steadiness in a good cause, တည်ကြည်ခြင်း။

သမာဓိဂုဏ်, *n.* moral courage, ထိုမင်းကြီးသည်သမာဓိဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသည်။

သမာဓိရှိသူ, သမာဓိ, *n.* an assessor; an assessor of *thathameda* revenue.

သမာဓိလူကြီး, *n.* an assessor in a criminal case.

သမာဓိဂုဏ်းကြေးစာရင်း, *n.* the *thathameda* tax assessment of each individual house, သမာဓိတင်ကြေးစာရင်း။

သမာသ်, *n.* in *Pali grammar*, a root that is capable of taking a verbal termination (ပစ္စည်း).

သမား, or သွား, *n.* one skilled in some kind of work.

သမားတောင်မောင်းတောင်, *n.* a boastful meddler, particularly in medicine, a quack doctor, နားမလည်ဘဲသမားတောင်မောင်းတောင်မလုပ်ချင်ပါနှင့်။

သမီး, or သွီး, *n.* a daughter; the daughter of a man's brother, or of a woman's sister; သွီးငို့, သားငို့, unmarried sons and daughters collectively.

သမီးကညာ, *n.* a virgin daughter, commonly denoting a king's daughter presented in marriage to another king, သွီးကညာဆက်; သွီးကညာကောက်, as a victorious general, or as a king.

သွီးငယ် young daught H148

သမီးခင်ပွန်း, *n.* husband and wife, မောင်စံပြမ်းမထွန်းလှသမီးခင်ပွန်းနှစ်ယောက်တို့ကာလဆန်း၃ရက်နေ့၊ကျွန်တော်တို့အိမ်တရားတော်နာကြွရောက်တော်မူပါမည့်အကြောင်း၊သွီးခင်ပွန်းကောင်းမှုနှစ်ဖွာနှစ်ဆုံးနတ်လူသာစုခေါ်စေသော, a style of inscription found on bells, images, and Buddhist Scriptures, when they are the joint-offering of husband and wife.

သမီးဖျား, *n.* a daughter by affinity; a niece or an adopted daughter, also designated ကိတ္တိမသွီး, ဝမ်းမနာသွီး။

သမီးမောင်နှံ, *n.* same as သွီးခင်ပွန်း။

သမီးခြေတ်သား, *n.* a cousin, being of a different sex.

သမီးယောက်ဖ, *n.* a wife's brother; a man's sister's husband; *see* ယောက်ဖ။

သမီးယောက်မ, *n.* a husband's sister; a woman's brother's wife; *see* ယောက်မ။
သမီးရင်း, *n.* an own daughter.
သမီးရည်းစား (*pron.* ဇား), *n.* an affianced couple.
သမီးလုလင်, *n.* a young woman (*poetical*).
†သမီးရှိ, *n.* a species of the limpet shell.
သမုတ်, *v.* to name, give a name, ပညတ်, မှည့်။
သမုတ်သမတ်ပြု, *v.* similar to သမုတ်။
သမုတိ (ထီး), *n.* one kind of royal (white) umbrella, ထီးသမုတိ။
သမုတိနတ် (Pali သမုတိ, called), *n.* a monarch, လောကသမုတိနတ်။
သမုဒယ, *see under* သစ္စာ, သမုဒယသစ္စာ, *n.* one of the four laws or systems of truths.
သမုဒ္ဒရာ (Pali သမုဒ္ဒ, so called because composed of equal parts of salt and water), *n.* the sea, ocean, ပင်လယ်။
သမုံး (ပင်), *n.* a kind of tree, which is said to grow to the height of about twenty feet, to have slender leaves, white flowers, and a single seeded fruit the size of a cherry. There are two kinds, သမုံးခါး, သမုံးချို။
သမဲ, *n.* a young man, လုလင်။
သမဲ့, *n.* the *Avicennia officinalis*, an evergreen tree growing to the height of from twenty-five to forty feet; the leaves are leathery and on the under side present a silvery white appearance; the flowers which are very small, are of a pale yellow ochre color; the radicle of the seed is long and furnished with a thick brush.
သမိုက်, *v.* to mark out, limit (*infreq.*), နယ်သတ်မှတ်။
သမိုင်း, *n.* a history of a pagoda, စေတီဂိုသမိုင်း; also applied to other histories, ဗိဋကတ်သမိုင်း, မြို့ရွာသမိုင်း, မြန်မာသမိုင်းရာဇဝင်။
သမြွတ်, *see* သားမြွတ်, *n.* the breast of a female.
သမ္ပဇဉ် (*pron.* သမ္ပဇဉ်) (Pali သမ္ပဇည), *n.* a kind of wisdom or learning, သမ္ပဇဉ်မည်သောပညာ; သတိသမ္ပဇဉ်တရား, the law of watchfulness; သတိသမ္ပဇဉ်ကင်း, သမ္ပဇဉ်ကောင်း, သမ္ပဇဉ်ရှိ။
သမ္ပတ္တိ (Pali), *n.* completion, accomplishment, ပြည့်စုံခြင်း, သမ္ပတ္တိစက်; "success, prosperity, glory, magnificence, beauty, attainment." *Childers.*
သမ္ပဒါန်, *n.* the dative case, သို့အား။
သမ္ပယုတ် (Pali), *n.* connection, union, ယှဉ်ခြင်း။
သမ္ဗန်, 1 (Pali), *v.* to connect; to give a meaning, အနက်ပေး။
သမ္ဗန်, 2 (Chinese), *n.* a ship's boat.
သမ္ဗန်တက်မကိုင်, *n.* a cockswain.
သမ္ဗန္ဓ, *n.* the genitive or possessive case.

သဂုဏ (*pron.* သဂုဏ) (Pali), *n.* a good quality, accomplishment.

သမ္မန် (Eng.), *n.* a summons, တရားမသမ္မန်, ရာဇဝတ်သမ္မန်။

သမ္မန်စာ, *n.* same, ဆင့်ခေါ်စာ။

သမ္မန်ချ, *v.* to serve a summons.

သမ္မန်ထုတ်, *v.* to issue a summons.

သမ္မန်ပေး, *v.* to summon, as a plaintiff.

သမ္မာ (*commonly pron.* သမ်မာ) (Pali), *n.* truth as opposed to error (မိစ္ဆာ); right, rectitude; *comp.* သမ္မာ; *v.* to be right; သမ္မာသောသူ, a righteous man.

သမ္မာဒေဝနတ်, *n.* a good *nat*; *comp.* နတ်မိစ္ဆာ, an evil *nat.*

သမ္မာပတ် (Pali ပါတ, arriving at), *n.* an extraordinary attainment, of which there are several classifications attained by Buddhs and *Rahandas.* It is only when a *rahan* or ascetic is replete with the six kinds of အဘိညာဉ်, and the eight kinds of သမ္မာပတ်, that his prayer to become a Buddh can be fulfilled.

သယ်, 1, *v.* to carry from one place to another, to remove by repeated processes, ရွှေ့သယ်, ဝန်သယ်, စပါးသယ်။

သယ်ပို, *v. see the parts.*

သယ်ပိုး (*pron.* ပိုး), *v.* to remove, to carry from one place to another, ကြည်းဆောင်; to transact business, ရွက်ဆောင်, အမှုသယ်ပိုး။

သယ်ယူ, *v.* same as သယ်။

သယ်, 2, *int.* wonderful! rather ironical or expressive of disapprobation, သယ်သယ်ဘဲနှယ်လဲ, သယ်လူ။

သယမ္ဘူတ (Pali), *n.* intuitive wisdom, သယမ္ဘူတဉာဏ်, သယမ္ဘူတဉာဏ်ရသည်; "one whose knowledge is underived, self-produced; an epithet of the knowledge of a Buddh; self-produced, self-sufficient, independent, *i.e.* self dependent, without a teacher." *Childers.*

သယံ (Pali), *a.* or *adv.* of one's self, unaided, ကိုယ်အလိုလို။

သယံဇာတ (သံ), *n.* a kind of iron supposed to be produced in water; also applied to natural lakes, rocks, etc.; *v.* to come into existence of itself, မိမိအလိုလိုဖြစ်သောသတ္တု, အိုင်, ကျောက်။

သယံဇာတကန်, *n.* a natural tank; *comp.* လက်ဆည်ကန်။

သယောက်ထား, *v.* to commit adultery, as a woman, ဖောက်မထား။

သရ (Pali), *n.* a vowel; ဒီဃသရ, အာ, အီ, အူ, အေ, or ဩ; ရဿသရ, အ, ဣ, ဥ။

သရက် (ပင်), *n.* the mango, *Mangifera Indica.* Among the many varieties of the mango are မိုးတုတ်, သရက်ငြို, မိုင်ဟောင်, ဆင်နင်း. တလုပ်ထော်, တောင်စွန်ရင်ကွဲ, ထိပ်ပေါက်, နက်တို, ပါးနီ (*pron.* ပနီ), သရက်ဖြူ,

မင်းကြီးထက်ရိုး, မနော်နှုတ်, မရမ်းကြောင်, မယ်တော်ထက်သည်း, ရွှေလောတ်စာ, ဝက်ခေါက်, ဝါဆို, တောစာ, ခြောက်ခေါင်း, ရေဝင်, ရွှေပေ., သုံးနှမ်; သီဟိုဠ်သရက်, the cashew.

သရက်ကင်း, *n.* the fruit of the mango in its first state; a kind of plant bearing an edible root; so called from its fragrance resembling that of a young mango; a kind of creeper.

သရက်ခြင်း, *n.* a small basket with transverse prongs inside, attached to a pole, used for plucking mangoes.

သရက်ဆင်ပေါင်, *n.* a choice variety of the mango, ဆင်ပေါင်သရက်။

သရက်ညွန့်, *n.* the extremity of the spleen.

သရက်ထည် (*pron.* ထယ်), *n.* chintz, သရက်ထည်ကြမ်း, သရက်ထည်ချော။

သရက်ထည်ပဂ္ဂူ, *n.* cretonne.

သရက်ရွက်, *n.* the spleen, milt.

သရက်သီးနှံ, *n.* the *Mangifera longipes*, a species of mango.

သရက္ခန်, *n.* a species of fabulous wood, of delicious scent.

သရစ်ဖူး, *n.* the bud of a leaf, အရွက်ဖူး။

သရဇ္ဈာယ်, *v.* to repeat portions of sacred writings; more extensive than စီးဖြန်း, ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာစီးဖြန်းရွတ်ဘတ်သရဇ္ဈာယ်, နှုတ်ငုံပိဋကတ်မပြတ်ရွတ်ထတ်သရဇ္ဈာယ်။

သရဏ (Pali), *n.* worship, an act of worship, ကိုးကွယ်ခြင်း. "The assistance derived from the three gems, Buddha, the truth, and the associated priesthood, is called *sarana* (သရဏ), protection;" ဗုဒ္ဓေါမေအညံ့သရဏံနတ္ထိ, I have no other refuge but Buddha.

သရဏဂုံ (Pali ဂုဏ,အစု), *n.* a compendious form or formula of worship; especially applied to the three formulas with which the priests of Buddh commence worship, *viz.* ဗုဒ္ဓံသရဏံဂစ္ဆာမိ (*pron.* ဗုဒ္ဓမ်းသရဏမ်းဂစ်ဆာမိ), ဘုရားကိုကိုးကွယ်ပါ၏, I worship (*lit.* adhere to the worship of) Buddha; ဓမ္မံသရဏံဂစ္ဆာမိ, တရားကိုကိုးကွယ်ပါ၏, I worship the Law; သံဃံသရဏံဂစ္ဆာမိ, သံဃာကိုကိုးကွယ်ပါ၏, I worship the Priesthood.

သရဏံ, သရဏာ, *see* သရဏ။

သရတတ်, *v.* to be disrespectful, intrusive, သရတတ်ဇော်ကား။

သရပတ်, *see* တရပတ်, *n.* a priest's fan (သရပတ် *is colloq.*).

သရဖိ, *n.* a kind of tree, the *Calophyllum longifolium.* The wood of this tree is used for making spars, Burmese lutes, etc.

သရဖုတ်, *n.* a priest's cook house.

သရဖူ, *n.* a crown, royal crown, မကိုဋ်။

သရဖူဝါး, *n.* a kind of bamboo, the *Gigantochloa auriculata.*

foreign. imported cloth HMW

Nel no ° MA-MM 114

[illegible]

[illegible] MA-MM 114

သရမ်း, *v.* to behave indecently, disgustingly; to behave in an insolent, defiant manner, to be audacious, မိန်းမသရမ်းသို့လင်ငယ်နေသည်, သည်နွှစ်သူခိုးထားပြသရမ်းကြသည်။

သရဝဏ်, *n.* the name of a star, သရဝဏ်နက္ခတ်, သရဝဏ်နက္ခတ်နှင့်ယှည်သောဝါခေါင်လ။

သရိယ (Pali), *n.* the body, ကိုယ်။

သရိယဓါတ်, *n.* the osseous relics of the body of a Buddh or *Rahanda*, သရိယဓါတ်တော်။

သရိယဗလ, *n.* bodily strength, ကိုယ်၏ခွန်အား။

သရိ, *v.* to pass near by (*obs.*), သီ။

သရုပ် (Pali သရူပ), *n.* form, ပုံသဏ္ဍာန်; apparent nature, character, visible characteristic; drift, meaning, သရုပ်ကွဲအောင်ပြော, to speak intelligibly.

သရုပ်ဆောင်, *v.* to assume an appearance, အယောင်ဆောင်, ဝင်းယာရှမှလူကောင်းဟန်သရုပ်ဆောင်မနေပါနှင့်။

သရုပ်ပေါ်, *v.* to be apparent, ထင်လျှားစွာသရုပ်ပေါ်ပြီးသည့်နောက်ထိမ်ဖွက်စရာမရှိ; be clear, realize

သရုပ်သကန်, *n.* apparent nature, character, visible characteristic, သရုပ်သကန်ပေါ်အောင်ပြောသည်။

သရုပ်သကောင်, *n.* substance, အကောင်အထည်, မောင်မင်းအိမ်ကိုခိုးခြင်းသည့်လူပေါင်းတကျိပ်ထဲက၊ ခေါင်းတည်သည့်လူ မည်သူဖြစ်သည်ကို သရုပ်သကောင်ဘော်ထုတ်၍ပြစမ်းပါ, မေးခွန်းအမိပ္ပါယ်ကိုသရုပ်သကောင်ထုတ်ဘော်ပါ။

သရေ, 1, *see* အသရေ, *n.* character, reputation.

သရေပွဲ, *n.* a drawn race, a dead heat; a drawn game at chess; သရေပွဲတိုက်, သရေပွဲထွက်, သရေပွဲဝင်, to result in a drawn race or game, သရေပန်းတိုက်; probably a contraction of အသရေပွဲ, implying that there has been no loss of reputation to either side.

သရေ, 2, *see* သားရေ, *n.* the skin of an animal.

သရဲ, *v.* to be petulantly wilful, pertinacious; *comp.* အတင်းခံ; to be audacious, bold, ကျားသရဲသည်, ကျွဲကန်းတယ်သရဲသည်, သူခိုးသူဓားပြအလွန်သရဲသည်။

သရော, 1, *n.* drift on rivers; ခိုက် is applied to compact masses of drift, သရော to scattered drift.

သရော, 2 (Pali, အမျှား).

သရောကျမ်း, *adv. intensive to* ပေါမျှား, တင်းကျမ်း, အစားအသောက်ပေါမျှားလိုက်သည်မှာ၊ သရောကျမ်းသို့နေရေ့သည်, သည်ပွဲမှာလူပေါမျှားလိုက်သည်မှာ၊သရောကျမ်းနေရေ့ (*Colloq.*).

သရောခိုင်း, *v.* to suffer severe famine, အလွန်အစာခေါင်းပါးသည်ကာလသရောခိုင်း၍လူအပေါင်းတို့ငတ်မွတ်ကြသည်; သရောကြီးခိုင်း။

သရော်, *v.* to treat with irony, to ridicule, insult, ကရော်ကမည်ပြု, သရော်ချော်; or သရော်ကချော်, သရော်ချော်မှဲ့, to make fun of; သရော်ပင့်မြှော်, to flatter ironically; သရော်လို့သာပြောပါသည်၊ မိတ်မဆိုးပါနှင့်။
သရောင်ထား, *see* သယောက်ထား, *v.* to commit adultery, as a woman.
သရောင်း, *see* ရောင်း, 2, *v.* to be very dry, tending to decay, သစ်ပင်ခြောက်လို့သရောင်းနေသည်, မိုဃ်းခေါင်လို့မြေသရောင်းသည်။
သရှိင်, *see* ရှိင်, (*infreq.*), *n.* a mat made of bamboos split and divided flatwise, သရှိင်ထရံကာရှိသည့်အိမ်။
သရွတ်, *n.* mortar; when made of mud, မြေသရွတ်; when of a composition of lime, sand, water, etc., အင်္ဂတေသရွတ်; if made of cowdung, paddy husks, and straw, နွားချေးသရွတ်။
သရွတ်ကိုင်, သရွတ်ကျုံ, သရွတ်မွှိ, သရွတ်မံ, *v.* to smear with mortar.
သလင်း, *n.* crystal, ကျောက်သလင်း။
သလာ, *n.* a film on the eye, either တိမ်သလာ, or အသားသလာ။
သလာကပ်, သလာဖုံး, သလာလွှမ်း, *v.* to form, as such a film.
†သလာလဘတ် (Pali), *n.* rice distributed by lot among priests.
သလား, *v.* to pass, repass, in order to make a display of one's self, လမ်းသလား, ဘာမှုမလုပ်မကိုင်လမ်းသလားနေသည့်လူ။
သလိပ်, *n.* phlegm, ချွဲနှပ်, သလိပ်အိတ်, သလိပ်ကပ်, သလိပ်ကြည်, သလိပ်ခဲ, သလိပ်ထ, သလိပ်ရှင်။
သလိပ်တောင်း, *v.* to experience a strong desire to eat or drink acids, သည်းခြေတောင်း။
သလုံး, *n.* the leg from the knee to the ankle, ခြေသလုံး။
သလုံးသား, *n.* the calf of the leg, ခြေသလုံးကြွက်သား။
†သလုံးခွေး, *a.* roan, မြင်းသလုံးခွေး, မြင်းကျား။
သလူ, *n.* a species of palm, the *Licuala peltata.*
သလေး, *n. a contraction of* နှမသလေး, a kind of rice plant.
သလဲ, 1, *n.* the pomegranate, *Punica Granatum.*
သလဲ, 2, *n.* sand, သဲ, သလဲကြမ်း, သလဲနု။
သလွန်, *see* သာလွန်, *n.* a kind of bedstead, used by people of rank.
သဝက်, *n. a corruption of* သူ့ဝက်, one who plunders from a thief.
သဝင်, *n.* the tree from which the karung oil is extracted.
သဝန်, *n.* a letter, epistle, သဝန်စာ, မေတ္တာစာမိကုံး၍သဝန်စာပါးလိုက်ပါသည်။
သဝန်တို, *see* ဝန်တို, *v.* to be cross, disobliging, to be impatient, irritable, တယ်သဝန်တိုသည်၊ မပေးရက်မကမ်းရက်; also applied to animals, သဝန်တိုသည့်ခွေး၊ စားခွက်နားမလာအောင်ထိန်းတတ်သည်။
သဝိညာဏက, *see* သဟဝိညာဏက, *n.* an animate substance.

သဝေ, *n.* the name of the symbol ေ, သက်သေနှင့်ယောတ်သဝေမခြားထွက်ဆိုကြသည်။
သဝေထိုး, *n.* same; *v.* to write the said symbol.
သဿမေဒ (ငွေတော်), *n.* money levied by royal authority once in ten years (now levied yearly in U.B.). *The thathameda* tax was introduced by King Mindon, first at three rupees for each household, then at six rupees, and lastly at ten rupees, သဿမေဒစည်းကြပ်။
သသေနိယ (Pali), *n.* one who returns evil for good, သသေနိယသဘောရှိသည့်လူ, သသေနိယအကောင်ဘဲ။
သဟက်ခွေး, *n.* a term applied to horses of a dark brown color (supposed to bring ill-luck to the owner).
သဟဇီဝ (Pali သဟ, with, and ဇီဝ, life), *n.* a living substance; *opposed to* နိဇီဝ; သဟဇီဝသဘောမှ နိဇီဝသဘောသို့ရွှေ့လျောပြောင်းသွားပါသည်, သဟဇီဝသဘောမှနိဇီဝသဘောသို့ပြောင်းကြွပြန်လွန်တော်မူသည်, to die.
သဟန်, *n.* a kind of cloth.
သဟဝိညာဏက (Pali သဟ, with, and ဝိညာဏ, soul), *n.* an animate substance; *opposed to* အဝိညာဏက; သဟဝိညာဏကဝတ္ထု။
သဟာယ (Pali), *n.* associating, ပေါင်းဘော်ခြင်း. *Der.* မိတ်သဟာယ။
သဟာယပြု, *v.* to associate with, လူချင်းအတူတကွသဟာယပြုလုပ်၍နေကြသည်။
သဟာယဖွဲ့, *v.* same, တတိုင်းနိုင်ငံချင်းသဟာယဖွဲ့၍ရွှေလမ်းဖောက်သည်။
သဟဲ, *n.* a person who affords support to another, အမှီ, အမှီတံခဲ, မှီခိုရာ။
သဟဲပြု, *v.* to adhere to, ဆင်းရဲသောသူချမ်းသာသောသူကိုသဟဲပြုသည်။
သဟောက်သဟ, သဟောက်သဟဲ, *adv.* arrogantly, သဟောက်သဟပြု။
သံ, 1, *n.* iron; an iron nail.
သံကင်ပစ်, *n.* a gridiron.
သံကောက် (*pron.* ဂေါက်), *n.* a crooked iron; particularly one used as a key; a skeleton key.
သံကောင်း, *n.* steel, သံမဏိ။
သံကျောက်, *n.* iron ore.
သံကြိုး, *n.* a chain; an iron cable; a telegraphic wire.
သံကြိုးအရေးပိုင်, *n.* the Superintendent of the Telegraph Department.
သံကြိုးစက်, *n.* an electro-magnetic telegraph, a telegraphic instrument.
သံကြိုးစာ, *n.* a telegram (ကြေးနန်းစာ *more common*).
သံကြိုးရုံ, *n.* an electric telegraph station.
သံကြိုးရိုက်, *v.* to telegraph; *comp.* နန်းကြိုးရိုက်, ကြေးနန်းရိုက်။
သံကွန်ချာ, သံကွန်ရက်, *n.* iron lattice-work, wire netting.
သံကွပ်, *a.* ironclad.

သံခနောက်, သံဒိုလောက်, *n.* a three-legged iron stand, used to support a cooking pot.
သံခမောက်, *n.* a helmet.
သံခမောက်လုံး, *n.* a crowned helmet.
သံခုတင် (*pron.* ခဒင်), *n.* an iron bedstead.
သံခဲ, *n.* steel, သံမဏိ။
သံခဲတင်, *v.* to point or edge with steel, သံမဏိတင်။
သံချက်, *v.* to smelt iron.
သံချက်ဝန်, *n.* the Chief of Iron Smelters; a title bestowed by the late King of Burma.
သံချပ် (*pron.* ဇျပ်), *n.* mail, whether made with thin plates of iron, or with network.
သံချပ်အင်္ကျီ, *n.* a coat of mail.
သံချပ်ခြေစွပ်, *n.* greaves.
သံချပ်ဖုံး, *n.* a corselet.
သံချိတ် (*pron.* ဇိတ်), *n.* an iron hook.
သံချေး (*pron.* ဇျည်း), *n.* iron rust; an oxide of iron.
သံချေးတက်, *v.* to rust; သံကိုယ်သံဖျက်သံချေးတက်, said of persons who bring misfortunes on themselves.
သံချောင်း (*pron.* ဇျောင်း), *n.* an iron bar.
သံခြေချင်း, *n.* fetters; *comp.* သံထက်ထိတ်။
သံခွာ, *n.* a horseshoe; သံခွာတပ်, to shoe a horse.
သံချွန် (*pron.* ဇွန်), *n.* an iron nail.
သံစိမ်း (*pron.* ဇိမ်း), *n.* unwrought iron.
သံဆန်ခါ (*pron.* ဆဂါ), *n.* an iron sieve.
သံဆိပ် (*pron.* ဇိပ်), *n.* the stain of iron in wood.
သံဆိုင်း (*pron.* ဇိုင်း), *n.* the iron rods fastened to the ထီး of a pagoda, to keep it erect, သံဆိုင်းဆွဲ။
သံညှပ်, *n.* a blacksmith's tongs.
သံညွှန်း, *n.* a treatise on iron, used by alchemists.
သံတုံး (from ဆတုံး, a log), *n.* a heavy bar of iron.
သံတူ (*pron.* ဒူ), *n.* a hammer, သံတူနှင့်မှတ်။
သံတူးရွင်း, *n.* an iron crow, ခရိုး။
သံတိုသံစ (*pron.* သံဒိုသံဇ), သံတိုမယ်နှ, *n.* small bits of iron.
သံတိုက်ကျောက် (*pron.* ဒိုက်), *n.* sulphuret of iron, ဗတန်းကျောက်။
သံတိုင်, *n.* an iron post or pillar; an iron window-bar.
သံတွေ (*pron.* ဒွေ), သံတွေခဲ, *n.* consolidated iron.
သံနန်း, *n.* a watch spring.

ஜெய்
ஸ்ரீராம் (100 sh 102)

သံပတ်ခွေ, *n.* a rattan or cord substituted for an iron band.
သံပုကန့်ပြား, *n.* an enamelled iron plate.
သံပူအပ် (from အပ်, to apply), *v.* to cauterize, burn by the application of a hot iron.
သံပူတပ်, *v.* same as သံပူအပ်။
သံပူခတ်, *v.* to apply a hot iron, in order to brand.
သံပူတိုက်, *v.* to smooth with a hot flatiron.
သံပြား, *n.* sheet-iron.
သံဖို, *n.* a furnace for smelting iron.
သံဖြူ (*pron.* ဗြူ), *n.* a plate of iron covered with tin.
သံဖြူကျောက်တူးဖော်, *v.* to work tin.
သံဖြူချက်, *v.* to smelt tin.
သံဖြူချက်ရန်ရုံ, *n.* a smelting house (for tin).
သံဖြူစည်ပုံး, *n.* a tin pail, ရေပုံး။
သံဖြူပုံး, *n.* a tin canister.
သံဘီး, *n.* a currycomb.
သံမဏိ, *n.* steel; သံမဏိတင်, to edge with steel.
သံမီးကျည်, *n.* a bombshell; a nickname facetiously given to persons of quick and irascible temper.
သံမီးဖို, *n.* an iron stove; a fire pan.
သံမှို, *n.* an iron nail with a large flat head; an arrow; a spike.
သံမျှော့, *n.* a clincher.
သံလက်, *n.* a calking iron; a mason's trowel.
သံလက်ထိပ်, *n.* irons, manacles.
သံလုံး, *n.* an iron wire nail.
သံလိုက်ကျောက်, *n.* a lodestone, magnet.
သံလိုက်ချောင်း, *n.* a magnetic needle.
သံသေတ္တာ, *n.* an iron box or safe.
သံ, 2 (from အသံ, a sound), *used in composition.*
သံအထက်, *n.* a high sound or note.
သံအောက်, *n.* a low, bass, or grave sound.
သံကောက်, *n.* a singer who leads the chorus; သံကောက်ချက်, the burden of a song, a theme in music.
သံချုပ်ဆို (*pron.* ဂျုပ်), *v.* to sing in chorus.
သံစုံခေါင်း, *n.* a pianoforte.
သံစုံသေတ္တာ, *n.* an organ (musical); a music box.
သံညောင်း, *n.* a soft, gentle sound.
သံတိုင် (from ခတိုင်, a warp), *n.* the one who sings the main part of

a song, as distinguished from the chorus; one who leads a choir, a chorister, သီချင်းတိုင်သောသူ, သီချင်းသံပေးသောသူ။
သံပ, *v.* to boast, ကြွားဝါး။
သံပို, *n.* a musical note.
သံပိုမိတ်, *n.* a quarter note, တမတ်သံပို။
သံပိုတန်း, *n.* a musical staff.
သံပိုရှေ့ကပေါက်, *n.* a dotted note.
သံပိုလုံး, *n.* a whole note, တကျပ်သံပို။
သံပိုဝက်, *n.* a half note, ငါးမူးသံပို။
သံပေါက်, *n.* verse in which the lines are alternately equal and unequal, သံပေါက်ချင်း။
သံပြိုင်, သံပြိုင်ဆို, *v.* to sing together.
သံလေး, *n.* a fine, gentle sound.
သံလွင်, *n.* a clear, shrill sound; a pair of metal cups played together, smaller than လင်းကွင်း။
သံ, 3, *n.* an ambassador, envoy from one government to another, ဝင်းသံ။
သံစေ, သံလွှတ်, *v.* to send an envoy.
သံဆန့်, သံတက်, *v.* to proceed on an embassy.
သံတမန်, *n.* same as သံ; သံတမန်အတတ်, diplomacy.
သံတဲ (*pron.* ဒဲ), *n.* a residency, the quarters alloted to an ambassador.
သံ, 4, *n.* a worm bred in the body, သံကောင်။
သံကျ, 1, သံထွက်, *v.* to be expelled, as worms from the body.
သံကျ (ပင်), 2, *n.* a kind of tree; it is said to derive its name from its root being considered a vermifuge, as is the bulb of the ပုတတ်စား။
သံချအားတိုးဆေး (*pron.* သံကျအားမိုးဆေး), *n.* a tonic vermifuge.
သံချဆေး, *n.* vermifuge, ပင်မိမ်းမြင်းနှင့်ထန်းလျက်ရောလျှင်၊ ကျွဲ၊ မြင်းများနှင့်သံကျ စေတတ်သည်၊ မကျလျှင်၊ ဩဇာရွက်ပါရောထောင်းရမည်။
သံဆေး, *n.* same as သံချဆေး။
သံထ, *v.* to be troubled by the presence of worms.
သံမှို, *n.* the bamboo fungus, used as a vermifuge.
သံလည်, *n.* a disorder occasioned by worms, causing dogs and fowls to continue turning round till they die.
သံ, 5, *n.* a certain class of shells.
သံကလေး, *n.* a species of bubble shell, *Bulla vellum*, ခရုသံကလေး။
သံကြီး, *n.* a species of *Pyrula*, ခရုသံကြီး; *comp.* ဝက်တောင်း။
သံဃာ, *see* သံဃာ, *n.* a member of the priesthood of Buddh; the clergy.
သံတောင်, *n.* a standard cubit, equal to nineteen and one half inches.
သံတော် (from အသံ), *n.* the royal voice; *used in composition.*

သံတော်ဦးတင်, *v.* to speak to, to supplicate or report to, a king, ရှေ့နား တော်ကြားလျှောက်သံတော်ဦးတင်။

သံတော်ခံ (*pron.* ဂံ), *n.* a certain ceremonial officer. "The two *thandawgans* or receivers of royal letters, were ceremonial officers. Three times a year the king held a durbar called a *kadaw pwe* (ကန်တော့ပွဲ), which literally means 'beg-pardon festival;' at this festival all high officials and feudatory chiefs who could attend, were present and did homage to the king; those who could not attend, sent letters which it was the business of the *thandawgans* to read." *Pilcher.*

သံတော်ဆင့် (*pron.* ဇင့်), *n.* an officer of the court who received and transmitted the king's orders, a royal herald.

သံဒေ, *n.* the *Stereospermum neuranthum*, a tree growing to the height of from forty to sixty feet, shedding its leaves in the hot season; its flowers are conspicuous, of a very pale lilac or bluish white color, with dark, purple veins.

သံဓိဋ္ဌာန်, *see* သန္နိဋ္ဌာန်, *n.* settled opinion or purpose.

သံပခြိပ်, *n.* a kind of tree.

သံပုရာ (ပင်), *n.* the lime tree.

သံပုရာခွံ, *n.* a close cap, skull cap, သံပုရာခွံဆောင်း။

သံပုရာမှိုင်း, 1 (*pron.* သံဗယာမှိုင်း), *n.* a small metal pot or pan spreading at the top.

သံပုရာမှိုင်း, 2, *n.* the double starfish, of which there are two kinds, the white and the brown.

သံဘက်, *n.* a kind of monster, between a တဆေ့ and a ဘီလူး, သားရဲ။

သံဘန်, *see* သမ္ဗန် (Chinese), *n.* a ship's boat.

သံယုဂ် (Pali သံယောဂ), *n.* a junction (*Gram.*).

သံယောဇဉ် (*pron.* ဇဉ်) (Pali), *n.* a linking together, ဖွဲ့ရှက်ခြင်း; entanglement of passion, ကာမသံယောဇဉ်; သံယောဇဉ်ငြိ, သံယောဇဉ်တွယ်, သံယောဇဉ်ဖွဲ့, to be entangled by some absorbing passion; သံယောဇဉ်လိုက်. "In a religious sense, *samyojana* (သံယောဇဉ်) is the bond of human passion which binds man to continued existence, and the removal of which is obtained by entrance into the paths, *i.e.*, the four leading to *Nirwana*." *Childers.*

သံလျင်း (*pron.* သညင်း), *n.* a kind of state bier.

သံလွင်, 1, *n.* the olive, a tree belonging to the linden family.

သံလွင်, 2, *n.* castanets, sometimes erroneously called စလွင်။

သံဝဋ္ဋ (ကပ်), *n.* one of the four cardinal periods in which an entire revolution of nature is accomplished; *see under* မဟာကပ်။

သံဝါသ (Pali), *n.* union, ပေါင်းဘော်ခြင်း, ကာမသံဝါသစပ်ရှက်ပေါင်းဘော်ခြင်း; particularly applied to sexual intercourse, မေထုန်,မေထုန်သံဝါသ။
သံဝါသပြု, *v.* to have sexual intercourse.
သံဝေဂ (Pali), *n.* fear, ကြောက်လန့်ခြင်း; particularly applied to fear of the consequences of sin, in a future state; *in common parlance* သံဝေဂ means remorse, သံဝေဂတရား။
သံဝေဂရ, *v.* to fear the consequences of sin; to experience remorse.
သံသဲ, *n.* the *Bignonia crispa.*
သံသတ်, *n.* a species of *Melanorrhœa*; *comp.* သစ်စေးရှိုင်း; the *Stereospermum fimbriatum.*
သံသယ (Pali), *n.* suspicion; often used in contradistinction to သန္နိဋ္ဌာန်, when it appears to have the meaning of doubt; *see* သန္နိဋ္ဌာန်။
သံသယကင်း, *v.* to be free from suspicion or doubt.
သံသရာ (Pali), *n.* the whole existence of any being throughout successive transmigrations; future existence, futurity; သံသရာ is of two kinds, ရှေးသံသရာ, and နောင်သံသရာ; သံသရာယူတော့မည်, နောင်ဘဝယူတော့မည်, expressions often used regarding the hopelessness of recovering a debt, hinting that it is to be carried over to the next existence (141).
သံသေဒဇာ (Pali သေဒ, sweat), *a.* engendered by hot moisture, as some insects, worms, etc., are supposed to be; သံသေဒဇာပဋိသန္ဓေ; *comp.* ပဋိသန္ဓေ. "There is also the *sedaja* birth, as when insects are produced from perspiration or putridity." M.B.
သံသော့, *n.* bombazet, a twilled fabric, သံသော့အင်္ကျီ။
သံ့သံ့ (from အသံ, sound), *adv.* softly, in low sound, လူသံလိုလိုသံ့သံ့ကြားသည်, အတင်းစကားသံ့သံ့ကြားသည်; တရွရွ။
သာ, 1, *v.* to bear a great proportion, exceed, excel; *comp.* လွန်, ကဲ; ခင်ဗျားသို့ထက်ကျွန်တော်သို့ပိုပန်းသာသည်။
သာပို, သာလွန်, *v. see the parts.*
သာ, 2, *v.* to be clear, pleasant, အရိပ်အာဝါသသာ, အသံသာ, အိမ်သာမှဧည့်လာသည်, မျက်နှာသာ, သာသာနှင့်နာနာနှိပ်သည်။
သာကြည်, *v.* to be gentle, to be pleasant in countenance, ဖြည်းညှင်း, သာကြည်ဖြည်းညှင်းပြော, မျက်နှာသာသာကြည်ကြည်ရှိ။
သာချင်း, *n.* a kind of song, သာချင်းတထပ်ပြောဆိုနိုင်သည့်လူတဲ။
သာမော, *v.* same as သာ (*not used in colloq.*).
သာယာ, *v.* same (*most common*), အတီးအမှုတ်သာယာ, အပြောအဆိုသာယာ, တိုင်းပြည်သာယာ; ရှုဖြိုသာယာ, applied to scenery; သာယာငြိမ်ဝပ်, applied to a country which is happy and free from internal

troubles, and at peace with its neighbors; သာယာဝပြော, applied to a country when plentifully supplied with food; သာယာသိုက်မြိုက်, applied to tastefulness of arrangement, whether of a house or of wearing apparel, etc., သာယာနာပျော်, သာရောင့်သာယာ, applied to language, *e.g.*, သာယာနာပျော်ဘွယ်စကား, သည်မိန်းမပြောသည့်စကားသာရောင့်သာယာရှိသည်; သာယာနာပျော် applies more to the gratifying character of the language employed, while သာရောင့်သာယာ applies rather to the sweetness of the voice; ထာယာဝိုး, to go with the tide, a term applied to weakly, complaisant characters.

သာသာ, *adv.* gently, သာသာပုတ်သည်, to strike gently.

သာ, **3**, *adv.* only, ဆေးသမားသူနာကိုထရုတ်သာသာကြည့်သည်; ကျွန်တော်မှာငွေ တကျပ်သာရှိတော့သည်, ခင်ဗျားကုလ္လိုသာအသေတ်သေးမှချမ်းသာရပါသည်။

သာ (သာ-ပါ), **4**, *verb. affix, imperative of polite invitation*, as စားသာစားပါ, eat freely, don't hesitate to eat; frequently followed by အားမနာပါနှင့်, ပြောသာပြောပါ၊ အားမနာပါနှင့်။

သာကီ (*pron.* ကီ), သာကီဝင်, *n.* the royal race from which Gautama descended, သာကီဝင်မင်းမျိုး, သာကီဝင်မျိုး။

သာဂူ (Eng.), *n.* sago.

သာညာညီမျှ, *adv.* impartially, အမှုကိုသာညာညီမျှစီရင်သည်, သာညာညီမျှပြောသည်, သာညာညီမျှဝေပေးသည်။

သာခက (Pali), *n. see* သက်သေသာခက, a witness, testimony, evidence, ယုံလောက်အောင်သာခကဆောင်လို့ပြောစမ်းပါ။

သာဓု (Pali), *int.* well done! အနုမောဒနာ။

သာဓုခေါ်, *v.* to commend, praise for a religious act, သာဓုအနုမောဒနာခေါ်; ကျောင်းသာဓုခေါ်, ဇရပ်သာဓုခေါ်, ဘုရားသာဓုခေါ်, to commend another publicly, for the building of a *kyaung*, *zayat*, or pagoda.

သာမ (Pali), *n.* one division of the Vedas; *comp.* ဗေဒင်။

သာမည (*pron.* သိမ္မင်ည) (Pali), *a.* middling, ordinary, common, in contradistinction to ဝိသေသ; သာမညသူ, သာမညလူ, an ordinary man; အမှုးရထံသာမညအကြောင်းနှင့်သွားလျှောက်ထားလျှင်မတော်ပါ, it is not fitting to petition the authorities about unimportant matters; သာမညမိုက်သည့်လူမဟုတ်ဘူး။

သာမဏေ (Pali), *n.* a probationer for the priesthood, ရှင်, မောင်ရှင်။

သာမိက (Pali), *n.* an owner; *a.* having an owner, အရှင်ရှိသော; *opposed to* အသာမိက, သည်ကျွဲသာမိကလား၊ အသာမိကလား; also applied to women, အသာမိက, meaning one without, and သာမိက one with, a husband.

သာမီ, *n.* the genitive case.

သာရကာ, **1**, သာရကျေ, *adv.* easily, အလွယ်တကူ။

သာရကာ, 2, *see next.*
သာလိကာ (Pali), *n.* the large mina bird, the *Gracula intermedia*; *comp.* ဇရက်။
သာလွန်, *n.* a kind of bedstead used by people of rank, ညောင်စောင်း, သာလွန်ညောင်စောင်းကျမှပေးခြင်းသည်ပေးရာမမည်. The Burmese evidently consider a gift void when made by a person on his deathbed.
သာဝက (Pali), *n.* a disciple of a Buddh, being a priest or a novitiate, တပည့်တော်; *see* အဂ္ဂသာဝက။
သာသနာ (Pali), *n.* instruction, discipline, ဆုံးမခြင်း; applied particularly to a system of religion promulgated by divine authority; learning, scholarship, distinguished into three kinds, ပရိယတ္တိသာသနာ, the acquiring of knowledge; ပရိပတ္တိသာသနာ, the being accomplished in knowledge; ပရိဝေးဓသာသနာ, the acting according to knowledge communicated and acquired.
သာသနာအိမ်, *n.* a mission house.
သာသနာကျောင်း, *n.* a mission school.
သာသနာကွယ်, *v.* to become extinct, as a religion.
သာသနာတည်, *v.* to be established or prevalent, as a religion.
သာသနာထွန်း, *v.* to flourish, as a religion, သာသနာစည်ပင်သည်။
သာသနာဒါယကာ, *n.* a king who patronizes religion; somewhat similar to the title of F. D. conferred on the English King Henry VIII, သာသနာဒါယကာမဟာဓမ္မရာဇာတရားမင်းဖြတ်။
သာသနာပ, *v.* to be destitute of any system of religion; to be without (not belonging to) any particular system of religion.
သာသနာပလူ (*pron.* သာသနာဗါလူ), *n.* one who does not belong to any particular religion; a heathen.
သာသနာပိုင် (*pron.* ဗိုင်), *n.* a sovereign pontiff, patriarch, or pope. By some, the Pope of Rome is designated ရဟန်းမင်းကြီး, သာသနာပိုင်ဆရာတော်. In U.B., it was customary for a king on his accession to the throne, to bestow the title of သာသနာပိုင်ဆရာတော် on the *rahan* who had taught him in his youth.
သာသနာပြု, *v.* to promote, propagate religion, to carry on missionary operations; *n.* a promoter, propagator of religion, a missionary.
သာသနာပြုအသင်း, *n.* a missionary society.
သာသနာပြုဆရာ, *n.* a missionary; a foreign missionary.
သာသနာပွင့်လင်း, *v.* to advance, flourish, as a religion.
သာသနာဖျက်, *n.* an opposer of a religious system.
သာသနာမြေး, *v.* to decline, as a religion.

သာသနာဝင်း, *n.* a mission compound.
သား, 1, *n.* (from အသား, flesh).
သားညှင်း, *n.* slices of dried flesh, အမည်းသားညှင်း, ဝက်သားညှင်း။
သားတစ် (*pron.* ဒစ်), *n.* an embryo in the third stage of conception, a *fetus*; *comp.* ကလလ, and အမြုပ်။
သားထွက်, *n.* a suspensive excrescence of the flesh.
သားနံ့ရည် (*pron.* သနံ့), *n.* the thin water of a blister or other sore, sanies.
သားနာရည်, *n.* same as သားနံ့ရည်။
သားပုပ်, *n.* putrid flesh.
သားမြတ် (*pron.* သမြတ်), *n.* the breast of a female; *more elegant than* နို့အုံ, *and* ရင်သား, အသားမြတ်။
သားလှီးဓား, *n.* a carving knife.
သား, 2, *n.* a son, offspring; the son of a man's brother, or of a woman's sister; a male native or inhabitant, ရန်ကုန်မြို့သား, a male native of Rangoon; ages under twenty may be expressed as follows, ဆယ်ကိုးနှစ်သား, ဆယ်နှစ်သွီး။
သားအဘ, *n.* father and son, or father and daughter.
သားအမိ, *n.* mother and daughter, or mother and son; when said of animals, usually သားမိ, ကျွဲသားမိနှစ်ကောင်။
သားအိမ် (*pron.* သအိမ်), *n.* the womb, သူငယ်အိမ်; the membrane which envelops the *fetus*; သားအိမ်စွပ်၍ဖွား, to be born with a caul.
သားအိမ်ထုတ်ယူ, *v.* to spay; applied to animals.
သားအုပ်မ, *n.* a female animal that has young, ကြက်သားအုပ်မ။
သားဦး (*freq. pron.* သဦး), *n.* a first-born son, သားဦးယောက်ျား; သားဦးမိန်းမ, a first-born daughter.
သားခံ, *v.* to be trodden or covered, as a hen or mare.
သားချင်း, *n.* children of the same family, သားချင်းပေါက်ဘော် ဘယ်နှစ်ယောက်ရှိပါသလဲ; ဦးမင်းသားချင်း, uncle and nephew.
သားခြား, *n.* the son of one's husband or wife by a former correlate.
သားငယ်မြေးပု, *n.* a collective term for children.
သားတက် (*pron.* သဒက်), *n.* the grandchild of a slave.
သားတင်, *v.* to have children who live and grow to maturity, သည်မိန်းမသားသွီးမတင်။
သားတိုက်, သားထိုး, *v.* to tread or cover (*vulgar*).
သားထွေး, *n.* the youngest child, သားထွေးမြေးဦး။
သားပေါက် (*pron.* သဗေါက်), *n.* the child of a slave, not redeemable; *comp.* အိမ်ပေါက်ကျွန်; သားပေါက်မသား, a common term of abuse amongst the Burmese, more especially in the drama.

သားပေါက်ကျွန်, *n.* same as သားပေါက်။
သားဖွား, *n.* a son by affinity, a nephew, or an adopted son.
သားမချုပ်, *n.* country mallow-leaf.
သားမယား, *n.* wife and children.
သားမိန်းမ, *n.* a daughter, female child.
သားမြေးဖွား, *n.* children and grandchildren by affinity.
သားယောက်ျား, *n.* a son, male child.
သားရင်း, *n.* an own son.
သားလင်ခင်ပွန်း, *n.* one's family; a term used by women.
သားလုလင်, *n.* a young man (*poetical*), သားလုလင်အရွယ်။
သားလှေကျော်ရှူး (ပင်), *n.* a certain medicinal plant.
သားလျှော, *v.* to be an abortion, ကိုယ်ဝန်ပျက်။
သားသည်အဘ (*pron.* သားသယ်အဘ), *n.* the father of a family.
သားသည်အမေ, *n.* the mother of a family.
သားသမီး, *n.* sons and daughters; သားသမီးနိုး, to be prolific.
သား, 3, *n.* a beast, quadruped.
သားကောင် (*pron.* ဂေါင်), *n.* game, အမည်း။
သားထိုး, *v.* to butcher; *n.* a butcher, သားထိုးသမား။
သားမြီးယပ်, *n.* a royal fly-flap, made of the tail of a yak.
သားမွေးအင်္ကျီ, *n.* a jacket lined with the fur of a small quadruped found in China and the Shan States.
သားမွေးထုပ်, *n.* a kind of wen, on an animal.
သားယည် (*pron.* ယည်), *n.* a domestic animal, a quadruped tamed for the service or pleasure of man. The Burmese affix the word tame (ယည်) to the animal spoken of, ဆတ်ယည်, ဒရယ်ယည်, သမင်ယည်။
သားရေ (*pron.* သရေ), *n.* the skin of an animal; when the animal is specified by name, သား should be omitted, *e.g.*, ကျားရေ, ကျွဲရေ, နွားရေ; the human skin is လူရေ။
သားရေခြေစွပ်, *n.* a boot, ဖွတ်ဘိနပ်။
သားရေစာ, *n.* a luncheon, refection.
သားရေနယ်, *n.* leather; သားရေနယ်ချော, morocco.
သားရေဘူး, *n.* a leathern bottle.
သားရေလုပ်သမား, *n.* a tanner or currier.
သားရေလွန်, *n.* a twisted leathern thong, သားရေလွန်ကြိုး။
သားရဲ, *n.* a wild beast, beast of prey; a kind of demon that is said to haunt burial grounds, forests, and lonely localities; သားရဲမိ, to be possessed by such a demon; usually combined with သဘက်, သားရဲသဘက်။

သားရဲတွင်း, *n.* a den for wild beasts.
သားမိုင်း, *n.* a wild animal.
သားရိုး, *n.* a mixture of pulverized bone and သစ်စေး, used as putty, သားရိုးထုပ်, သားရိုးဝန်း, သားရိုးကြေသည်။
သားရိုးကိုင်, *v.* to smear with said mixture.
သားတင်းရှိုး, *n.* edible animals.
သား, 4, *v.* to draw a line, mark. *Der.* ဖြတ်သား, မှတ်သား, ရေးသား။
သားကြောင်း, *n.* a line of demarcation.
သားထား, *v.* to leave definitely marked out, သားထားသည့်နေရာကိုတူးပါ၊ချုန်ဖွစ်သည့်နေရာကိုမတူးပါနှင့်။
သားနား, *v.* to mark out clearly, distinctly, သားနားအောင်လုပ်ပါ, ထတ်သမားသရေကြီးသားသားနားနားလုပ်တတ်သည်; also applied to language, စကားသားသားနားနားပြောတတ်သည်။
သားဝါး, *v.* to know from experience (*infreq.*), မြို့အကြောင်းအရာကိုမသားဝါးမပြီးသူကောင်းစည်သူဆိုးသည်မသိနိုင်ပါ။
သား, 5, *a.* or *adv.* definite, certain, real, မင်းကိုင်ါမပြောဘူးသား; in some instances သား appears to have the same meaning as quite, quite well, well enough, clearly so, easily to be seen, မောင်ခွေးမြွကိုအထိုရှိလျှင်အိမ်အနီးသား, သူမိုးငါ့ကိုသစ်းသည့်အခါ၊ ငါရှုန်းလျှင်အလွှတ်သားပေါ့, ခင်ဘွားပြောသည့်သိတင်းအကြားသား, ခင်ဘွားအစ်ကိုအမြင်သား။
သားရိုးသားရိ, *a.* or *adv.* indisposed, slightly diseased; chiefly applied to the bowels, ဝမ်းသားရိုးသားရိဖြစ်သည်, သားရိုးသားရိရှိသည်, သားရိုးသားရိဖျားသည်။
သိ, *v.* to know, သင့်စကားမှန်သည်မှားသည်အမှန်မသိ, ထရုငါသည်အရှုံအဝက်မှာသိရမ်; နင်သိရဦ is a threatening expression often used by the Burmese; သိရေ့ခဲ့ည် has also a similar meaning. *Der.* အသိ။
သိကြား, *v.* to know by hearing.
သိကြားသတ်သေ, *n.* an earwitness.
သိကျွမ်း, *v.* to be acquainted with, သိကျွမ်းနားလည်, ခြောင့်မတ်သောသူတို့ကိုလမ်းကိုထာဝရဘုရားသိကျွမ်းတော်မူ၏။
သိမြင်, *v.* to know by seeing; သိမြင် သတ်သေ, an eyewitness; ငါ့ကိုအထင်အရှားသိမြင်သကဲ့သို့ပင်ငါသည်သိမြင်ရလိမ့်မည်။
သိမှတ်, *v.* to observe.
သိမ့်, *v.* *see the parts*; မြို့သည်စရွာသည်စအကြောင်းအရာသိမ့်သူလူကြီး။
သိရှိ, *v.* to know, or be, or become cognizant of, a matter, either by being present or otherwise; သိရှိသူ, a term much used in attesting bonds, similar to the English legal expression, "know all men by these presents," တခါတရံကြမ်းတမ်းရွာကိုင်တွယ်ကြောင်းနှင့်အရေးတော်ပိုင်

မဟာဝန်ရှင်မင်းကြီးသိရှိတော်မူသည်နှင့်အညီ, etc., regarding government books and registers being carefully handled.

သိလျက်နှင့်, *adv.* wittingly, ကြံဖန်၍။

/thi.dha-/ သိသာ, *v.* to be appreciable to the senses, be clear, evident

သိက္ခမာန် (Pali), *n.* a kind of female devotee (*obs.*), သိက္ခမာန်ကျင့်။

သိက္ခာ (Pali), *n.* a duty incumbent on a priest. The term သိက္ခာ is frequently extended to laymen, and is equivalent to သမာဓိဂုဏ်; it is applied to persons of upright conduct, တယ်သိက္ခာရှိသည့်လူကြီး။

သိက္ခာတျ, *v.* to give up the obligation to perform the duties incumbent on a priest (owing to some grievous fault, such as committing theft, murder, etc.).

သိက္ခာကြီး, *v.* to bear a godly character, as a priest, from observance of the duties incumbent on priests, သိက္ခာတော်ကြီးသည်; applied to laymen, လူပင်ငယ်သော်လည်း၊သိက္ခာအလွန်ကြီးသည်။

သိက္ခာချ, *v.* to depose from the performance of said duties and the privileges of the priesthood.

သိက္ခာတင်, *v.* to impose the duties incumbent on a priest, to consecrate to the priesthood, to ordain, သိမ်အပြင်၌ရဟန်းတို့သိက္ခာတင်။

သိက္ခာပုဒ် (*pron.* ဗုတ်), *n.* a rule prescribing a duty incumbent on a priest, ရဟန်းသိက္ခာပုဒ်ငါးပါး၊ရှစ်ပါး၊ဆယ်ပါး, သီလသိက္ခာပုဒ်။

သိကြား, *n.* a superior order of *nats* in the second stage of the inferior celestial worlds (နတ်ပြည်).

သိကြားပေါက်, *n.* a hole in the ceiling of the king's palace (on the north side) to admit the passage of the သိကြားမင်း, also called မင်းဘုန်းပေါက်; the holes on the upper surface of a harp to improve the sound, also called နတ်သွီးပေါက်, an exit for the နတ်သွီးများ။

သိကြားပေါက်ပေါက်, *n.* a kind of stone, ရွှေသွေးကျောက်။

သိကြားမင်း, *n.* the Sovereign of တာဝတိံသာ (Sekra or Indra), နတ်ဘုရင်; the recording angel; "He is the recording angel of Buddhism, and four times a month, seated in his Hall of Justice called *Suddhama*, he reads aloud from a golden book a record of good work done by men during the week." *Childers.*

သိခင်, *see* သခင်, *n.* master, lord.

သိဂိနိုက်, *n.* a species of mountain goat or antelope.

သိဂိနိုက်ရွှေ, *n.* a kind of gold, next in excellence to ဇမ္ဗူရာဇ်ရွှေ။

သိဂုတ္တရကုန်း, *n.* the hill on which stands the Shwedagon Pagoda.

သိညို့း (*pron.* သိန်းနိုး), *n.* one of the eight stages or stories of hell; *see under* ငရဲ။

သိန် v. ဆိင်.

သိတင်း, 1, *n.* a religious duty, သီလ။

သိတင်းကျွတ် (*pron.* သဒင်းကျွတ်), *n.* the seventh month in the Burmese year, nearly answering to October, on the full moon of which the Buddhist Lent closes, = သိတင်းဝါလကျွတ်။

သိတင်းနေ့, *n.* a duty-day; *see* ဥပုသ်နေ့။

သိတင်းသုံး, *v.* to live, pass time; applied to priests.

သိတင်း, 2, *n.* news, tidings; character, reputation.

သိတင်းကောင်း, *v.* to bear a good reputation; သိတင်းဆိုး, to bear an evil reputation; သိတင်းမွှေး။

သိတင်းကြား, *v.* to receive intelligence.

သိတင်းကြားစာ, *n.* a writing which communicates information.

သိတင်းကြီး, *v.* to be celebrated, famous, notorious.

သိတင်းစကား, *n.* report, rumor.

သိတင်းစာ (*pron.* ဇာ), *n.* a newspaper; သိတင်းစာရိုက်, to publish a newspaper.

သိတင်းစာဆရာ, *n.* the editor of a newspaper; သိတင်းစာယူ, to take a newspaper; သိတင်းစာလွှာ, a handbill.

သိတင်းထွက်, *v.* to become known, be celebrated, notorious.

သိတင်းပုပ်, *v.* to be the subject of discreditable rumor.

သိတင်းပေး, *v.* to furnish intelligence, communicate news.

သိတင်းမေး, *v.* to enquire, make inquiry regarding another (usually in a good sense).

သိတင်းရ, *v.* to receive intelligence.

သိတင်းလွင့်, *v.* to be spread, as news.

သိတင်းလွှင့်, *v.* to spread news.

သိတင်းလွှင့်စာ, *n.* a public notification or advertisement (*infreq.*), ကြော်ငြာစာ။

သိဒ္ဓတ္ထ, *n.* Sidharttha, the name of Gautama the Buddh (before he renounced the world), son of Sudhodana (သုဒ္ဓေါဒန), King of Kapilawastu (ကပိလဝတ်ပြည်), on the borders of Nepal.

သိဒ္ဓိ (Pali), *n.* completion, perfection, ပြီးစီးခြင်း, ပြည့်စုံခြင်း။

သိဒ္ဓိတင်, *v.* to blazon merit, မိမိကိုယ်ကိုသိဒ္ဓိတင်ရန်မတင့်တယ်, it is not seemly to blazon one's own merit; copulate (slang)

သိဒ္ဓိရုတ် (Pali သုတ္တရ), *n.* the science of becoming invulnerable.

သိန် (Pali သီဟ, a lion), *n.* Leo, the fifth sign of the zodiac.

သိန္ဓောဆား, *n.* rock salt.

သိန္ဓောမြင်း, *n.* a flying horse.

သိန္ဓေသိန္ဓေ (Pali), *adv.* moderately, leisurely, ဖြည်းဖြည်း။

သိန့်, *see* သိမ့်, *v.* to shake, tremble, totter.
သိန်းကုဋေ, *n.* a trillion.
သိန်းနဟုတ, *n.* a decillion.
သိပ်, 1, *v.* to put to sleep, as a child, by lulling it, or by laying it in a sleeping place, သူငယ်ကိုသိပ်, အကလေးကိုသိပ်; to put in a safe, quiet place; hence တသိပ်သိပ်, *adv.* gradually and imperceptibly, နွားကလေးတသိပ်သိပ်ကြီးလာသည်, ရောဂါတသိပ်သိပ်သည်းလာသည်။
သိပ်ထား, *v.* to put in a safe, quiet place.
သိပ်, 2, *v.* to compress, crowd, cram, stuff; to make close, snug, compact, by compressing; to make dense; to ram, as earth, မြေကိုသိပ်; to be laid, as dust after rain, မိုးရွာ၍မြေသိပ်သည်, or ဖုတ်သိပ်သည်။
သိပ်နယ်, *v. see the parts*; ဆေးကိုအနံ့မပြေအောင်အိုးနှင့်သိပ်နယ်ထားသည်, သိပ်နယ်ပြီးရိုက်သည်, or ထောင်းသည်။
သိပ်သည်း (*pron.* သဲ), *v.* same as သိပ်; to be secretive, close, အကြံအစည်သိပ်သည်း; to be reticent, အပြောအဆိုသိပ်သည်း; to be thrifty, အသုံးအစွဲသိပ်သည်း။
သိပ်သိပ်သည်းသည်း, *adv.* compactly, carefully arranged; composed with exactness, အနေအထိုင်သိပ်သိပ်သည်းသည်းရှိသည်, အဝတ်အစားသိပ်သိပ်သည်းသည်းရှိသည်; secretively, closely.
သိပ္ပ (Pali), *n.* a knowledge of arts and sciences, အတတ်; "*sippam* (သိပ္ပံ) is, strictly speaking, a mechanical art, a fine art; a piece of work, a job; *in a secondary sense*, skill, proficiency." *Childers.*
သိပ္ပကျောင်း, *n.* a college.
သိပ္ပိ, *n.* same (*obs.*).
သိမ်, 1, *n.* a building set apart for the performance of certain rites and ceremonies peculiar to the Buddhistic priesthood, *e.g.*, ordination.
သိမ်သမုတ်, *v.* to consecrate ground preparatory to erecting a သိမ်။
သိမ်, 2, *n.* a good personal appearance, presence, မျက်နှာသိမ်ရှိသည်, to be distinguished in appearance; the state or quality which deserves or commands respect.
သိမ်ကြီး, *v.* to be highly respected, reputable, ဝန်ထောက်မင်းအခြွေအရံနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့်၊သိမ်ကြီးသောသူဖြစ်ပေသည်။
သိမ်ငယ်, *v.* to be held in no repute (implying no fault, but misfortune), ဥစ္စာပစ္စည်းနည်းပါးသောကြောင့်သိမ်ငယ်သည်။
သိမ်ဆယ်, *v.* to re-establish one's reputation, အရှက်ကွဲလို့သိမ်ဆယ်မရနိုင်။
သိမ်ပျက်, *v.* to lose one's good name or reputation, to fall into disrepute, ထောင်ကျဘူးသည်နှင့် သိမ်ပျက်သည်, မကောင်းသောသူများနှင့် ပေါင်းဘော်သည်ဖြစ်၍သိမ်ပျက်သည်။

ဓါး ကလေး သိမ့်ချိသိမ့်ချိ small little harir PN- WP 171

သိမ်မွေးတဲ့ကောင် TH TH-Y

ဆိုပုံ: ဆရာ၊ သား:-
mun gatoe! thu ngwei gaty then. hei. hta: lai'te [illegible]
sun | many CB (lay)

သိမ်ရှိ, *v.* to possess qualities which command respect.
သိမ်, 3, *v.* to be disproportionately small, small in comparison with others, diminutive; to have one leg shrunken or smaller than the other ခြေသိမ်; to have one eye smaller than the other, လက်ဝဲဘက်မျက်စိသိမ်နေသည်; also applied to petty towns and villages, မြို့သိမ်။
သိမ်မွေ့, *v.* to be fine, nice, delicate, gentle, pleasant, refined, သိမ်မွေ့နူးညံ့သောရှူးဖြေ; သိမ်မွေ့နူးနယ်ချစ်ဘွယ်သောစကားကိုဆိုတတ်သည်, အစားအသောက်သိမ်မွေ့သည်, အနေအထိုင်သိမ်မွေ့သည်: to have a delicate scent or flavor, အနံ့သိမ်မွေ့သည်, နှင်းပန်းနံ့သိမ်မွေ့သည်, အရသာသိမ်မွေ့သည်။
သိမ့်, *v.* to tremble, shake, quake, totter, တုန်လှုပ်; *mostly used adverbially; not used singly,* သိမ့်သိမ့်လှုပ်, အိမ်ကိုလေတိုက်လို့သိမ့်သိမ့်တုန်နေသည်, စားပွဲတာသိမ့်သိမ့်လှုပ်နေလို့စာရေးမဖြစ်ဘူး။
သိမ့်အောင်, *adv.* very, *an intensive,* to words of quantity.
သိမ်း, 1, *n.* a species of hawk, falcon.
သိမ်းကျား, *n.* the pied harrier; hence ချိုးသိမ်း, the kestrel.
သိမ်းကြက်မ, *n.* the Calcutta sparrow hawk.
သိမ်းတိုက်, *v.* to practise falconry.
သိမ်းတိုက်သမား, *n.* a falconer.
သိမ်း, 2, *v.* to strike with a motion toward one's self, ဆန့်ထားသောလက်ကိုသိမ်းသည်, ခြေလက်ကိုမသိမ်းနိုင်အောင်မမာနေသည်; to gather in, စုသိမ်း, သိမ်းရုပ်, ဇရိုဇရဲမရှိစေရ၊လိုလိုခွေခွေရှိအောင်သိမ်းစုထားသည်; to take possession of, သိမ်းရိုး, ဥစ္စာပစ္စည်းကိုသိမ်းသည်; to stop work, အလုပ်ကိုသိမ်း; to put a stop to, as a festival, dramatic performance, etc., ပွဲကိုသိမ်း; to withdraw, နုတ်သိမ်း; to castrate, ခြေသိမ်း (*polite*).
သိမ်းကျုံး, *v.* to gather up and take away.
သိမ်းစုပါ (*pron.* ဇုဗာ), or သိမ်းစုပါရ, *n.* spoils taken in war, anything which becomes the property of a victorious army.
သိမ်းဆည်း, *v.* to gather in and deposit, မပျောက်ပျက်ရအောင်သိမ်းဆည်းသိုမှီးထားသည်, ငါ့မျက်မှန်ဘယ်မှာရှိပါလိမ့်မည်လဲ။ ကျွန်မသိမ်းဆည်းထားလိုက်ပါသည်; *with the negative* မ, to have imperfect command over one's limbs, ခြေလက်ကိုမှားစွာမသိမ်းဆည်းနိုင်ပါ, as when intoxicated.
သိမ်းတံဆိပ်, *n.* a confiscation hammer-mark (*Forestry*).
သိမ်းထား, *v.* to attach (property).
သိမ်းပိုက် (*pron.* ဗိုက်), *v.* to take to one's self and care for, သိမ်းပိုက်မွေးမြူ, သားရင်းသမီးရင်းကဲ့သို့သိမ်းပိုက်မွေးမြူထားသည်; to take back a wife after being separated from her, စွန့်ပစ်ထားသောမိန်းမကို၊တခါသိမ်းပိုက်သည်, မိန်းမကိုသိမ်းပိုက်ပြန်ပြီ။
သိမ်းမြန်း, *v.* to take possession of, as a king his palace, kingdom, etc.

သိမ်းယူ, *v.* to confiscate, ဥစ္စာသိမ်းယူ၊လူသွားမြဲတိုင်းလမ်းသွားစေ, let his property be confiscated, and let him travel by the road usually traveled (*i.e.*, let him be put to death); to attach property, အခွန်တော်ငွေမပြေသည့်အတွက်၊၎င်းသဉ္စာပစ္စည်းကိုဝါရန်းနှင့်သိမ်းယူသည်။

သိမ်းရုံး, *v.* to gather in, to take possession of, ဥစ္စာသိမ်းရုံး, အသက်စည်းစိမ်ကိုသိမ်းရုံး, နိုင်ငံကိုသိမ်းရုံး; သိမ်းရုံးပြော, to speak without reserve, in a comprehensive manner; သိမ်းရုံးဆို, to make a sweeping charge; သိမ်းရုံးအဆိုခံရသည်, to be the victim of a sweeping charge.

သိမ်းသွင်းမြူစု, *v. lit.* to collect together, cause to enter and foster; a term applied, in U.B., to a person who founds a town or village, or who is instrumental in causing the inhabitants of a town or village to return after having abandoned the place because of its devastation by fire, dacoits, etc.

သိသိ, *a.* small, fine, pulverized, သိသိကြေအောင်ချေ, သိသိကြေအောင်ထု, သိသိကြေအောင်ထောင်း, သိသိကြေအောင်နှင်း။

သိသိညက်ညက်, *adv.* same, သိသိညက်ညက်ကြေအောင်ချေ, etc., *as above.*

သိ, 1, *v.* to go by near, အရှေ့ဘက်ကမ်းနားကိုသင်္ဘောသိစုပ်သွားသည်, အိမ်ကိုသိသွားသည်, ကျည်စေ့လူနားကိုသိသွားသည်; to skim along the surface, ငှက်မြေနားကိုသိသွားသည်; *fig.*, to skirt a subject in conversation, သိပြောသည်; to drag the feet, applied to horses; *adv.* closely, nearly, hintingly, approximately, skimmingly, ပင်းပြောသည့်စကားထိအောင်မပြော၊သိကာသာပြောသည်, သိကာရိကာပြောလျှင်ရိပ်မိစရာရှိပါ၏, ခဲလူကိုမမှန်ရုံသိကာကလေးသာသွားသည်. *Der.* ဒရင့်သိ, ဒရွတ်သိ, သိကာကလေး။

သိဝေ, *v.* to be long, large and flowing, as clothes.

သိသွား, *v.* to pass by lightly, to glide near the surface, skim.

သိ, 2, *v.* to string, as beads, ကုံး; to file on a string; to baste, ပုဆိုးသိချုပ်; ပန်းသိ, ပုတီးသိ။

သိအပ်, *n.* a bodkin with an eye and blunt point.

သိကုံး, *v.* to string, as beads.

သိကြိုး, *n.* the sheet of a sail.

သိတံ (*pron.* ဒံ), *n.* a stick on which something is strung, ပန်းသိတံ။

သိ, 3, *v.* to sing, chant.

သီချင်း, *n.* a song, verse to be sung; သီချင်းတပုဒ်, a verse of a song; သီချင်းတကြော်ကြော်နှင့်, သီချင်းတယိုယိုနှင့်; သီချင်းခတ်း, a canto.

သီချင်းစာ, *n.* a hymn book; a song book.

သီချင်းဆို, *v.* to sing.

သီချင်းတိုးတိုးဆို, *v.* to hum, sing in a low voice.

သိ, 4, *v.* to be dim, as the eye from age, or from myopia, မျက်စိသိ

/hadiri tanan-ji: pyu.ge.dho: pyu.bwe tei'sa.nya:gon ... sin:za:dhoulo:.../

သည်; *less than* ဖြာ, မှဲ, မှုန်; to be dim from distance, ဝေးလို့သိသိမြင်ရသည်, ရိ, ဝေ။
သိတိတိ, သိဝေဝေ, *adv.* obscurely, dimly, မျက်စိသိတိတိရှိလို့မျက်မှန်မဆောင်ဘဲစာမရေးနိုင်ဘူး, ဝေးလွန်းလို့သိတိတိကလေးသာမြင်ရသည်။
†သီဩဒလိုက် (Eng.), *n.* a theodolite, တောင့်တိုင်းကိရိယာ။
သိခေါင်ထိုး (*pron.* ဒိုး), or သိခေါင်ထိုးအောင်, *adv. intensive before* ဝေး, to be distant; ခရီးသိခေါင်ထိုးဝေး, လူအနေအထိုင်ချင်းသိခေါင်ထိုးအောင်ဝေးသည်; also used figuratively in speaking of great diversity of opinions,sentiments,အယူဝါဒချင်းသိခေါင်ထိုးအောင်ဝေး;also in referring to great discrepancy in meaning of language, စကားအဓိပ္ပါယ်သိခေါင်ထိုးအောင်ဝေးသည်။
သိတင်း (*pron.* သိဒင်း) (ပင်), *n.* a kind of tree, the arnotto, *Bixa orellana,* the seeds of which are used as a dye, သိတင်းဆိုး, သိတင်းရောင်; တောသိတင်း, the *Millotus Philippinensis.*
သီတာ (Pali သီတ, cold), သီတာဥတု, အချမ်းဥတု။
သီတာရနံတန်, *n.* the seven belts of water which surround, and intervene between the seven ranges of mountains which encircle the Myinmo Mountain (မြင်းမိုရ်); *comp.* သတ္တရဘန်တောင်စည်ရံထပ်. Between the different circles of rocks there are seas, the water of which gradually decreases in depth from Maha Meru (မဟာမြင်းမိုရ်), to the *sakwalagala* (စကြဝဠာတံတိုင်း), near which it is only one inch deep.
သီတာစန္ဒန်, *n.* a kind of tree.
သီပေါ (မင်း), *n.* King Thibaw, the last King of Burma.
သီရ (Pali), *n.* character, reputation, fame, ဂုဏ်အသရေ။
သီလ (Pali), *n.* a religious duty, သိတင်း; a precept, ပဉ္စသီ, အဋ္ဌသီ, ဒသသီ။
သီလခံ, *v.* to observe the five, eight, or ten precepts.
သီလစင်ကြယ်, *v.* to observe the precepts in their entirety, in contradistinction to သီလညစ်နွမ်း; သီလစောင့်ထိန်း။
သီလစောင့်သုံး, သီလဆောက်တည်, *v.* to observe the precepts.
သီလမဲ့, *a.* graceless.
သီလဝန် (Pali ဝန္တ), *n.* one who is proficient in religious duties, သီလဝန်ပုဂ္ဂိုလ်, သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်။
သီလသည်, *n.* a person devoted to celibacy.
သီလာ (Pali, ကျောက်), *n.* rock.
သီလာပထဝီ, *n.* the strata of rock on which the earth is supposed to rest.
သီဟစာဂြ, or သီဟစရိယာဂြ (Pali သီဟ, a lion, and စရိယ, a deed, practice), *v.* to retrograde, as the heavenly bodies, in the manner of

a lion, who, after finding prey, returns by the way he came; *comp.* ဗျဂ္ဃစရိယာပြု။
သီဟရာဇာ, *n.* a kind of tree, the *Limonia acidissima.*
သီဟသေယျ, *adv.* (lying) like a lion, *i.e.*, on the right side, as was the habit of Gautama Buddha.
သီဟိုဠ်, *n.* a Ceylonese, Cingalese, သီဟိုဠ်လူ။
သီဟိုဠ်ကျွန်း, *n.* the island of Ceylon, သီဟိုဠ်။
သီဟိုဠ်စိန်, *n.* Ceylon diamonds, zircon, green tourmaline, yellow tourmaline, etc.
သီဟိုဠ်နီလာ, *n.* an amethyst.
သီဟိုဠ်သရက်, *n.* the cashew tree.
သီး (ပင်), 1, *n.* a kind of tree.
သီး, 2, *v.* to bear fruit. *Der.* အသီး။
သီးကင်း, *n.* fruit in the earliest stage of its formation, *see* ကင်း; *also used as a verb,* သရက်သီးကင်းစပြုပြီ။
သီးပင်ခြံခွန်, *n.* orchard tax.
သီး, 3, *v.* to put a space between, divide, separate, make distinct (*not used alone*), ခြား။
သီးခြား, သီးသန့်, *v.* same, ပိုင်းခြား, ခြားနား, သီးခြားပေးထားသည်, ခင်ဗျားဝစ္စည်းနှင့်ကျွန်တော်ပစ္စည်းတွေရောယှက်တင်မထားပေါ့နှင့်၊သီးခြားခွဲထားပါ။
သီးခြားပုဂ္ဂလ, *a.* or *adv.* separate, distinct, independent; separately, distinctly, independently; သီးခြားပုဂ္ဂလပစ္စည်း; သီးခြားပုဂ္ဂလပိုင်။
သီး, 4, *v.* to be irritated in the throat; to be partly choked by something at the entrance of the windpipe, သွားရည်သီး, ဖျော်ရည်သီး, ရေသီး။
သီးရင့်, *v.* to be rude, without consideration, ရင့်သီး; applied only to language, အခေါ်အဝေါ်သီးရင့်, အပြောအဆိုသီးရင့်; usually applied to language which is offensively imperious.
သု, 1, *a modification of the pron.* သူ; *see Gram. sec.* 78.
သု, 2 (Pali), *a.* good, *used in composition as a prefix.*
သုက် (Pali သုက္က), *n.* semen, ကာမရည် (a term used by *rahans*).
သုက်ထွက်, သုက်ပန်း, သုက်လွှတ်, *v.* to have a discharge of semen.
သုက်ရည်, သုက်သွေး, *n.* same as သုက်။
သုက်ထုတ်, *v.* to cause a discharge of semen.
သုခ (Pali), *n.* happiness, ချမ်းသာ; pleasure, delight, ကာယသုခ, စိတ္တသုခ, ချမ်းသာသုခ, သုခစည်းစိမ်, သုခစည်းစိမ်ခံစား။
သုခမိန်, *n.* a distinguished wise man, rather more than ပညာရှိ; ပဏ္ဍိတသုခမိန်, ပညာရှိသုခမိန်။
သုခမျှာ, *n.* a pitiable person or creature; applied to one for whom pity

[illegible] [illegible] MA-MM14

is felt; somewhat similar to, "he, poor fellow," or "she, poor woman;" *not used in grave discourse*; သုခမျာတယ်မလုပ်လိုက်ပါနှင့်၊ သနားစရာကောင်းသည်, သုခမျာလူနှိပ်စက်တိုင်းခံရသည်။
သုဂတိ (*pron.* ဒ်) (Pali သု, and ဂတိ, transition), *n.* transition to a happy state of existence, သုဂတိပုဂ္ဂိုလ်, သုဂတိဘဝ, သုဂတိဘုံ။
သုစရိုက် (Pali သု, good, and စရိယ, a deed), *n.* a good deed, ကောင်းသော အကျင့်, သုစရိုက်ဆယ်ပါး, သုစရိုက်ကျင့်; *opposed to* ဒုစရိုက်, a bad deed.
သုည (*pron.* သုံည) (Pali), *n.* emptiness, nothingness; a cipher.
သုညကမ္ဘာ, *n.* a system or revolution of nature in which no Buddh or semi-Buddh appears, တရားဆိတ်သည့်ကမ္ဘာ။
သုတ်, 1 (သုတ္တ, a ruling line), *n.* a rule in grammar, or in the first division of the Buddhist Scriptures (သုတ္တန်).
သုတ်သုံးကျမ်း, *n.* one grand division of the Buddhist Scriptures, comprising three books; *see* သုတ္တန်။ *Sutta Pitaka
သုတ်, 2, *v.* to wipe, ပုကန်ကိုသုတ်, ဖနံခွက်သုတ်, မျက်နှာသုတ်; to rub or smear with oil, paint, medicine, etc., လူး, လိမ်း, လိမ်းသုတ်, အနာ ကိုဆေးသုတ်လိမ်း, ဆေးမြွသုတ်, ရေနံသုတ်။
သုတ်နယ်, *v.* to knead with the hands, ဘုရားလောင်းဇာ်ခြေခြံကပ်သောမြူကို သုတ်နယ်ပြီးလျှင်; to steep in oil and knead with the hands, သုတ်စား။
သုတ်လိမ်း, *v.* same as သုတ်။
သုတ်သင်, *v.* to clear, make clear, ရှင်းလင်း, သည်မြက်တောကိုသုတ်သင် ရှင်းလင်းလိုက်ပါ; *also used figuratively*, ခင်ဗျားတို့နှစ်ယောက်ရှုပ်ထွေး နေကြသည့်မှာ၊သယ်သူမျှသုတ်သင်ရှင်းလင်းခွဲမရနိုင်အောင်ဖြစ်သည်။
သုတ်, 3, *v.* to sweep, as the wind, လေသုတ်သုတ်တိုက်; to descend with a swoop, as a bird of prey, ကြက်ကိုစွန်သုတ်သွားသည်။ carry off
သုတ်ချည်း (*pron.* ချင်း), *adv.* suddenly, instantly, ရုတ်ခနဲ (*infreq.*), သုတ် ချည်းထသွား, သုတ်ချည်းလုပ်။
သုတ်တံ, *n.* a fishing rod, သုတ်တံနှင့်ငါးမျှားသည်။
သုတ်ပြီးသုတ်ပြာ, *adv.* in hurried disorder, ကသီကရီ, သုတ်ပြီးသုတ်ပြာထ လာခဲ့ရသည်, သုတ်ပြီးသုတ်ပြာနှင့်ဘယ်ကလာခဲ့သလဲ။
သုတ်သုတ်, *adv.* same as သုတ်ချည်း, or ရုတ်ရုတ်; quickly, အလျင်အမြန်, လေသုတ်သုတ်တိုက်, သုတ်သုတ်စား, ကြာကြာမနေပါနှင့်၊ သုတ်သုတ်ပြန်ခဲ့ပါ, သုတ်သုတ်သွား, လှေနိုက်မှားသုတ်သုတ်သုတ်သုတ် လှော်လာသည်ကိုမြင်လိုက် ပါသည်; ထက်သုတ်ရိုက်လှော်, to paddle with a rapid stroke.
သုတ်သွား, *v.* to swoop, take away with a sweep, as a bird of prey, ထားငယ်ကိုစွန်သုတ်သွားသောကြောင့်၊အမိကားရှူးကျွန်ရစ်ပါသည်; ထိုးသုတ်, to twitch (a fish out of water), ငါးကိုး တင်ကျိုးငှတ်ရေထဲမှ ထိုးသုတ်ယူ သည်။ *Der.* အသုတ်။

သုတ, 1 (Pali), *n.* information, knowledge; ဗိဿုတ, experience, ယခု ပြောသည့်စကားသုတလား၊ဗိဿုလား။
သုတ, 2, *n.* quicksilver, ပြဒါး; a term used by alchemists.
သုတဝဏ္ဏနာစာ, *n.* a book celebrating the praises of Gautama, သုတဝဏ္ဏနာကျမ်းစာ, ဘုရားရှိခိုးစာ, ဘုရားဂုဏ်တော်ကိုချီးမွမ်းသည့်စာ။
သုတ္တန် (Pali သုတ္တံ). *n.* one grand division of the Buddhist Scriptures, comprising three books, *viz.* သုတ်သီလက္ခံ, သုတ်မဟာဝါ, and သုတ်ပါထေယျ; *comp.* ဗိဋကတ်။
သုဒ္ဓမိန်, *n.* an astrological division of the night and day, သုဒ္ဓမိန်ရက်။
သုဒ္ဓေါဒန (မင်းကြီး). *n.* the father of Gautama the Buddh, King of Kapilawastu (ကပိလဝတ်ပြည်).
သုဓမ္မာဇရပ်, *n.* a house of public worship, a church, chapel; a house of convocation, the place where the examination known as the ပဉ္စမပြန် was held, at the capital city of Burma; သုဓမ္မာဇရပ်စောင့်, a sexton; သုဓမ္မာဇရပ်မှုဆောင်, a church warden.
သုန်, 1, *v.* to be rapid, violent (*infreq.*).
သုန်ခနဲ, *adv.* twangingly.
သုန်ခနဲမြည်, *v.* to twang, လေးကြိုးဆွဲလိုက်လျှင်၊သုန်ခနဲမြည်သည်။
သုန်သုန်, *adv.* with a rushing sound, ပြတင်းပေါက်ထဲကလေဝင်သည့်အခါ သုန်သုန်မြည်သည်, ကျောက်ဖျာပေါ်ကိုရေတသုန်သုန်စီးကျနေသည်။
သုန်, 2, *v.* to fail in taking an impulse, and fall behind or short of the mark, as a boat, a stone thrown, etc., ရေစီးထို့လှေသုန်နေသည်, လေထိုက်သောကြောင့်လှေသုန်နေသည်, ခဲသုန်နေ၍ပစ်ရာမရောက်; to be sullen, turn away, and refuse to notice, သုန်မှုန်, သည်လောက်သနားစရာနည်းသည့်လူတသုန်သဲနေမည်လား။
သုန်ဖျင်း, *v.* to fall short of a perfect state, as fruit, grain, etc., နှင်းခါးမိုက်သရက်သီးသုန်ဖျင်းနေသည်, မိုးခေါင်ထို့စပါးအသီးအနှံသုန်ဖျင်းသည်; to deteriorate, as individuals, မိဘခြေရာကိုမနင်းနိုင်၊ သားသမီးသုန်ဖျင်းလိုက်သည်။
သုန်မာန်, or သုန်မာန်ဖွဲ့နေ, *v.* to be sullen, ခင်ဘွားကျွန်တော်ကိုဘယ်အချက်ကြောင့်၊မခေါ်မပြောဘဲသုန်မာန်နေပါသလဲ; to be sullen and pretend to be angry with some person or creature in order to deter a third party; *see* မာန်ဗီ; မယားကြောက်အောင်ကြောင်ကိုသုန်မာန်ဖွဲ့တုတ်နှင့်ရိုက်သည်။
သုန်မှုန်, *v.* to be sullen, turn away and refuse to notice, ဆင်ရုန်ထိုမျှသုန်မှုန်သည်, အိပ်ရာကထမှသုန်မှုန်နေသည်။
သုန့်, *v.* to be deterred from further application by the repulsiveness of the person applied to; *comp.* သုန်။
သုန်း, *v.* to be spent, expended, as an integral sum in arithmetic,

when divided without a remainder, နှစ်ဆယ်လေးရှစ်ရနှင့်စားသုန်းသည်; ပြုပ်ရှစ်လုံးသုန်းသောကြောင့်အစားဆန်ရေခေါင်းပါး၍ကပ်သုံးပါးဆိုက်ရောက်တတ်သည်; as the bamboo plant, which dies after flowering, ဝါးသုန်း, ဝါးသုန်းဆန်; as the destined term of life, or the duration of a city, etc., မြို့သုန်းလို့ပျက်စီးသွားသည်။

သုန်းဖွင်း, *v.* to remain in a reduced state, as a city after being destroyed, မြို့ရွာမစည်မကားသုန်းဖွင်းနေသည်; applied also to individuals, အမျိုးသုန်းဖွင်းသောကြောင့်နန်းဆက်ပြတ်သွားသည်။

သုပ္ပဗုဒ္ဓ, *n.* Supra Buddha, name of the father-in-law of Sidharttha (afterward Gautama the Buddh), and father of Yasodhara (wife of Sidharttha).

သုပ်သုပ်, *a.* long and shaggy, as hair or grass.

သုဘရာဇာ (Pali သုဘ, pleasant), *n.* one who has charge of burying or burning dead bodies, စဏ္ဍာလ, သင်္ချိုင်းစောင့်။

သုသာန် (*pron.* သုတ်သန်) (Pali), *n.* a plot of ground used for burying or burning corpses, တစပြင်, လုပ်ထိုင်း, သင်္ချိုင်း။

သုံ, *see* သုန်, *v.* to be rapid, violent (*infreq.*).

သုံ့, *n.* a captive, prisoner of war; *seldon used alone.*

သုံ့ပန်းကျွန်, *n.* a captive reduced to slavery.

သုံ့ပန်းဘမ်း, *v.* to capture, take captive.

သုံ့ပန်းလက်ရ, *a.* obtained in war; *see* လက်ရ။

သုံ့ပန်းလူ, *n.* a captive (*old*).

သုံး, 1, *v.* to use, make use of, employ, သည်စကားဘယ်လိုသုံးသလဲ, မင်းကိုသုံးစရာနေရာမရှိသေးဘူး, သည်နွားငယ်သေးသည်၊ မသုံးလောက်သေးပါ; to spend money, ငွေသုံး; သုံးတော်ထား, a *da* for the King's use, သုံးတော်ဆင်, သုံးတော်ရေ။

သုံးစွဲ, *v.* to use constantly and habitually; to utter, as counterfeit coin.

သုံးဆောင်, *v.* same as သုံး, ဆေးလိပ်သုံးဆောင်, အဖျော်ရည်သုံးဆောင်, ထမင်းသုံးဆောင်, ရေသုံးဆောင်. The Burmese always use this word when they wish a friend, or one above them in social rank, to partake of food, etc. *Der.* အသုံးအဆောင်။

သုံးသပ်, *v.* to stroke with the hand, လက်နှင့်သုံးသပ်; to handle affectionately, သူငယ်မကလေးကိုချစ်ခင်သည်နှင့်၊ကျောကိုလက်နှင့်သုံးသပ်သည်; regarding articles of use, has the same meaning as လက်ပွန်းတတီးကိုင်, နေ့တိုင်းမပြတ် သုံးသပ်စွဲကိုင်နေသည့် သေနတ်ပြောက်ဆိုး၍ သွားပါသည်; to consider, study, reflect on, ဆင်ခြင်, ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာသုံးသပ်ဆင်ခြင်၍နေသည်, နေ့တိုင်းမပြတ်သုံးသပ်သင်ကြားနေသည့်ပညာ။

သုံး, 2, *a.* and *n.* three, ၃။

သုံးချောင်းထောက်, *n.* a tripod, ခြေသုံးခုရှိသောခုံ။
သုံးချောင်းထောက်သွား, *v.* to amble.
သုံးဆင့်ပန်း (*pron.* ဇင့်), *n.* the cape jasmine; *see* ဇီဇဝါ; the *gardinia* is often called သုံးဆင့်ပန်း။
သုံးထပ်ဖြစ်, *a.* triplicate.
သုံးပွဲ, *n.* dominoes.
သုံးဗန်လှ (*pron.* ဗန်), *n.* the changeable rose hibiscus, *Hibiscus mutabilis plenus.*
သုံးဘုံဘဝသုံးလောကရှင်, *n.* the Lord of the Three Worlds (ကာမဘဝ၊ ရူပဘဝ၊အရူပဘဝ), *i.e.*, a Buddh.
သူ, *n.* a person; another person, in contradistinction to one's self, သူတပါး; သူ့အလျှော့ခံ, to defer to another person; *pron.* he, she; applied figuratively to inanimate things (*Colloq.*).
သူအို, *n.* an old person.
သူကောင်, *n.* a corpse.
သူကောင်တင်, *see* စောင်း, 2, *n.* a frame on which a corpse is laid, previous to being placed in a coffin.
သူကောင်း, *n.* a respectable person, one above the commonalty.
သူကောင်းပြု, *v.* to act as a benefactor; to confer an office of dignity and emolument upon one (as a king); သူကောင်းပြုခံရ, to be the recipient of such office of dignity; သူကောင်းဖြစ် (အမှုတော်ကို) ထမ်း, formerly, to take service under the King without pay, in the hope of obtaining some preferment.
သူကြီး, *n.* a sub-collector; the *thugyi* of a circle (142).
သူကြီးအကောက်စား, *n.* the commission paid a *thugyi*, on the revenue collected by him.
သူကြီးကထောန်, *n.* same as သူကြီး။
သူကြီးစားမြေ, *n.* land formerly given to a *thugyi,* as an appanage of his office.
သူကြွယ်, *n.* a rich man, သူဌေး။
သူခိုး, *n.* a thief, သူခိုးထစ်, သူခိုးပု; သူခိုးလည်, to prowl, as a thief.
သူခိုးလက်ခံ, *n.* one who partakes of stolen goods.
သူငယ်, *n.* a child.
သူငယ်အိပ်ဆိတ် (အချိန်), *n.* children's bedtime.
သူငယ်အိမ်, *n.* the womb, သားအိမ်။
သူငယ်ချက်, *n.* a certain medicinal plant; *see* သူငယ်ချေး။
သူငယ်ချင်း, *n.* a companion of childhood, ငယ်ကျွမ်း, ငယ်ပေါင်း, သူငယ်ချင်းမိတ်ဆောင်, သူငယ်ချင်းမိတ်ဆွေ။

သူငယ်ချေး, *n.* a species of *Helicteres.*
သူငယ်စဥ်ငှက်ပျော, *n.* a species of plantain.
သူငယ်တော်, *n.* formerly a palace sweeper; a personal attendant of a Sawbwa.
သူငယ်ထိပ်, *n.* a fontanel, ငယ်ထိပ်။
သူငယ်ထောင်ကျောင်း, *n.* a reformatory.
သူငယ်နာ, *n.* a disease peculiar to, or more generally prevalent among, children.
သူငယ်နို့စို့, *n.* a suckling, နို့စို့သူငယ်။
သူငယ်နှုပ်စား (from နှုပ်,), *n.* an infant who will eat anything it happens to pick up.
သူငယ်ပြန်, *v.* to be in second childhood, be a dotard.
သူစိမ်း, *n.* a stranger.
သူစုံရှ, *n.* a newly married couple.
သူဌေး, *n.* a rich man, သူကြွယ်။
သူတထူး, *n.* another person, အခြားသောသူ။
သူတပါး, *n.* same, တပါးသောသူ။
သူတဘက်သား, *n.* another person, သူတပါး။
သူတောင်းစား, *n.* a mendicant, beggar, တောင်းစားသောသူ။
သူတော်, *n.* a person devoted to the services of religion. *Der.* မိုးသူတော်, မယ်သူတော်။
သူတော်ကောင်း, *n.* an upright, conscientious person, သူတော်ကောင်းအတွက် ကြောင့်အသေခံဝံ့သောသူရှိကောင်းရှိလိမ့်မည်။
သူနာ, *n.* a sick person, နာသောသူ။
သူနုပ်, *n.* an insignificant person, သေးနုပ်သောသူ။
သူနူ, *n.* a leper, လူနူ။
သူပုန် (from ပုန်, to rebel), *n.* a rebel, ပုန်ကန်သောသူ, သူပုန်ထသည်။
သူပြု, *n.* a wizard or witch, ပြုစားသောသူ။
သူဖုန်းစား, *n.* a mendicant, beggar, ဖုန်းစား, ယာစကာ။
သူမ (*in the phrase* လူကြီးသူမ), *n.* a chief, principal person, လူကြီးသူမ ပြောသည့်စကား။
သူမိုက်, *n.* an ignorant, foolish person, လူမိုက်။
သူရင်းငှါး, *n.* a hired servant, အခစား။
သူရဲ, *n.* a soldier, စစ်သည်။
သူရဲကောင်း, *n.* a champion, hero.
သူရဲခို, *n.* a covert on a fortification.
သူရဲပြေး, *n.* a terrace or scaffold inside a fortification.
သူရဲသော, *n.* valor, intrepidity, ရဲရင့်သောသဘော။

သူရဲသူခက်, *n.* a soldier.
သူယောင်(ပင်), *n.* a fabulous tree, which bears fruit in the form of women.
သူလျှို, *n.* a spy, တံလျှို; သူလျှိုထား, to employ an informer or spy; သူလျှိုလွှတ်, to send out a spy.
†သူကဲနီ, *n.* a species of trumpet flower; *comp.* သံသစ်, and လိုင်ဘေ။
သူရကန့်, *n.* a burning glass, သူရိယာကန့်။
သူရာ (Pali), *n.* an intoxicating liquor, or drug, သေ။
သူရာမေရယ, or မေရိယ, *n.* same as သူရာ။
သူရိယာ (Pali), *n.* the sun, နေ။
သူရိယာကန့်, *n.* a burning glass, မီးမှန်။
သေ, 1, *n.* an intoxicating liquor, or drug, ထန်မျိုး။
သေဖို, *n.* ardent spirit.
သေဖ, *n.* intoxicating liquor of a lighter kind.
သေမူး, သေယစ်, *v.* to be intoxicated.
သေမျိုးစေ့ (from မျိုးစေ့, a seed), *n.* the ferment used in making intoxicating liquors; *comp.* ဓလင်း။
သေရည်သေရက်, *n.* same as သေ, but more properly liquor only.
သေသောက်, *v.* to drink intoxicating liquor.
သေသောက်ကြူး, *n.* a drunkard.
သေသောက်ပွဲ, *n.* a carousal.
သေ, 2, *v.* to die; ဓနိစ္စရောက်; to be extinguished, မီးသေ; to expire, to lose force, as a neap tide or a spent wind, ရေသေ, လေယဉ်ရက်နေ့ ရေစင်းစင်းသေ; to be settled, motionless, immovable. In court language, နတ်ရွာစံတော်မူပြီ, နတ်ရွာကြွ, နတ်ပြည်စံ, and နတ်ရွာလား, apply to the death of a king; ကံကုန်သည်, applies to the death of a prince; ကံကုန်, ကံဖြစ်, to the death of any ordinary person; and ပြန်တော်မူ, to the death of a priest.
သေကောင်ပေါင်းလဲ၍, *v.* to be almost dead, သေလုမတတ်၍, သေလုသေခင်း။
သေကျိုးသေကြာ (from အကျိုးအကြာ), *a.* dying without profit, *i.e.*, in a discreditable manner (*rarely used in colloq.*).
သေကြေ, *v.* to perish, ခမည်းတော်နတ်ရွာစံပြီးသည့်နောက်၊သားတော်သွီးတော်များသေကြေပျက်စီး၍ကုန်ရှာကြပြီ။
သေခမ်း, သေခမ်းသေနား, *n.* funeral preparations, appendages, etc., suitable to the character and rank of the deceased; သေခမ်းရှင်ခမ်း; *comp.* အခမ်းအနား။
သေခမ်းဖြတ်, *v.* to sever friendship or acquaintance permanently; သေခမ်းရှင်ခမ်းဖြတ်, has the additional idea of depriving another of participation in matters pertaining to this life.

သေခါနီး, *v.* to be near death, သေဝပါးနီး, သေခါနီးမှ ဗျာကိ်နှာ ရှင်သည်။
သေချာ (*pron.* ဂျာ), *v.* to be well finished, done with precision, settled so as to preclude amendment; to be exact, definite, accurate, အစပ်အဟပ်သေချာ, အရေးအသားသေချာ, လုပ်ပုံကိုင်ပုံသေချာ, စကားမသေချာသေးလို့မပြောနိုင်သေးပါ, သေဝပ်သေချာ။
သေခြင်းဆိုး, *n. lit.* a bad or evil death, a term of imprecation, သေခြင်းဆိုးနှင့်သေရပါစေ, may I meet a violent end, *e.g.*, ကျွန်တော်မလုပ်ကြောင်းကိုသေခြင်းဆိုးနှင့်သေပါစေ (or သေရပါစေ) ကျိန်ဝံ့ပါ၏။
သေချွေ, *v.* same as သေချာ (*rare in colloq.*).
သေငယ်သေ, *v.* to faint away, မြော, နာရီဝက်ခန့်သေငယ်သေပြီးမှသတိရသည်. In composition, သေငယ် is sometimes applied to sleep.
သေတန်းစာ (*pron.* ဒန်းဇာ), *n.* a will, testament, သေတန်းစာရေး၍ဥစ္စာပစ္စည်းရပ်အပ်နှံခဲ့သည်။
သေမင်း, *n.* Death, *lit.* the King of Death (မရဏသာဇ).
သေမင်းအလံစိုက် (from အလံ, a flag), *v.* to have gray hairs, အသက်အရွယ်ကြီးသောကြောင့်သေမင်းအလံစိုက်ခဲ့ပြီ, because he is old, the King of Death has planted (his) flag.
သေမင်းခေါ်, *v.* to die, *lit.* the King of Death calls.
သေမင်းတမန်, *n.* a messenger of Death, သေမင်းတမန်စေလွှတ်သည်။
သေရှင်မွေးဘွားစာရင်း, *n.* vital statistics.
သေလုဘနန်း, *adv.* almost to death, as သေလုဘနန်းလုပ်ရသည်, ရောဂါကြီးစွာစွဲကပ်သောကြောင့်၊သေလုဘနန်းခံရပါသည်။
သေလုမြောပါး, *adv.* almost to death, ကျွန်တော်သေလုမြောပါးဖြစ်နေလို့မျှ၊ခင်ဗျားမမေးမြန်းလာဘူး။
သေလုသေချင်, *adv.* near death, သေလုသေချင်ဖြစ်နေသည်, သေလုသေခင်။
သေလွန်, *v.* to die, ငါသေလွန်သည်နောက် သားသမီးတစုတို့ငြင်းခုံခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားခြင်းမရှိရစ်ကြစေနှင့်၊သင့်သင့်မြတ်မြတ်နေရစ်ကြ။
သေဝ, *n.* death's door.
သေဝပါးနီး, *v.* to be near death, သေဝပါးနီးလုပ်ကိုင်လို့မှုဥစ္စာစီးပွါးမဖြစ်နိုင်။
သေဝပ်, *v.* to be settled, နေရာကျ, အကြောင်းအရာသေဝပ်မှုကြပါဘူး, အလုပ်အကိုင်သေဝပ်, စည်းကမ်းသေဝပ်, စကားသေဝပ်, နေရာထိုင်ရာသေဝပ်။
သေသတ်, *v.* to be well finished, done with precision; to be exact, definite, သေချာ, စကားသေသတ်အောင်ပြောပါ, စာရေးသည်မှာဟိုမှာတစသည်မှာတစနှင့်မသေသတ်သေးပါ,မိမိလုပ်သည့်အလုပ်ကိုအစအနမရှိ၊သေသတ်အောင်လုပ်ရမည်။
သေသေချာချာ, *adv.* particularly, with precision; definitely, သေသေချာချာမှာထိုက်ပါရစေ, သေသေချာချာလုပ်ကိုင်တတ်သည်, သေသေချာချာပြောမှနားလည်တော့မည်။

သေက္ခ (*pron.* သစ်ခ) (Pali), *n.* a person who belongs to one of the first seven classes of *ariyas* (အရိယာ), the eighth class being အသေက္ခ; သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်။

သေဋ္ဌနင်း, *n.* a chief sovereign, ဘုရင်, စကြာသေဋ္ဌနင်းမင်းဖြစ်စေဒိုးဖြစ်သော်လည်းမသင်မရှိကာတင့်ထယ်ခြင်းမရောက်ရာ; တရားသေဋ္ဌနင်း, applied to Buddhs, လူတို့သေဋ္ဌနင်းဘုရားမင်း; ရေမြေသေဋ္ဌနင်း, applied to monarchs.

သေတ္တာ (from တာ, L.), *n.* a wooden box, chest; a box made of any material.

သေတ္တာကွင်း, *n.* the handle of a box.

သေနတ်, *n.* a musket, fowling piece; နောက်ထိုးသေနတ်, a breech-loading musket or fowling piece, ခါးချိုးသေနတ်; လုံးချင်းသေနတ်, a single-barreled gun; ဗေးဖွင့်သေနတ်, a rifle with a Snider action; ရိုက်ဖတ်သေနတ်, a rifle; သေနတ်သုံးလက်, three guns.

သေနတ်အိမ်, *n.* a gunstock.

သေနတ်ကန်, *v.* to recoil, as a gun.

သေနတ်ကိုင်, *n.* a musketeer, သေနတ်ခွဲ။

သေနတ်ကျောက်, *n.* a gun flint, မီးကျောက်။

သေနတ်ခါးချိုး, *n.* a breech-loading gun.

သေနတ်ခြောက်လုံးပြူး (*pron.* ဗြူး), *n.* a six-shooter, a revolver, ခြောက်လုံးပူးသေနတ်။

သေနတ်စွပ်လှံ, *n.* a bayonet, သေနတ်လှံစွပ်။

သေနတ်စွပ်ထား, *n.* a sword bayonet.

သေနတ်ခွဲ, *n.* a musketeer, သေနတ်ကိုင်။

သေနတ်ဆန်, *n.* a bullet, သေနတ်ကျည်စေ့။

သေနတ်တကမ်း, *n.* a gunshot, သေနတ်တလှမ်း။

သေနတ်တိုက်, *n.* an armory.

သေနတ်ထိုးတံ, *n.* a ramrod.

သေနတ်ဒင်, *n.* the breech of a musket.

သေနတ်နှစ်လုံးပြူး, *n.* a double-barreled gun.

သေနတ်ပစ်, *v.* to fire at, with a musket; သေနတ်နှင့်ပစ်, to shoot.

သေနတ်ပဏ္ဏာ, *n.* a gun license.

သေနတ်ပြီး, *v.* to be proof against a musket ball, from the influence of a charm.

သေနတ်ပြောင်း, *n.* the barrel of a musket.

သေနတ်ဖေါက်, *v.* to discharge a musket, as in firing a *feu de joie*.

သေနတ်မီး, *n.* a gunlock.

သေနတ်မောင်း, *n.* the cock or hammer of a gunlock.

သေနတ်ယမ်းချေးခါ, *v.* to discharge a musket which has been long loaded.

သေနတ်ရေးပြ, *v.* to practise with the musket, as soldiers in a review.
သေနတ်ရေးသင်, *v.* to learn the use of the musket, as soldiers on drill.
သေနတ်ဆေး, *n.* a charm which is proof against a musket ball.
သေနတ်ဝတ်ရွတ်ထောင်, *v.* to pile arms, stack arms.
သေနတ်ဝန်ကြီး, *n.* Master of the Ordnance, a Burmese title; the last one who bore this title was the late Kin Wun Mingyi, C.S.I.
သေနာဓိပတိ, *n.* a generalissimo; a title applied to exalted personages, such as the Viceroy of India.
သေနာပတိ (from သေနာ, army, ပတိ, a chief), *n.* a general, ဗိုလ်ကြီးမင်းတ်ရာ။
သေလောဒက (Pali), *n.* nitric acid (ငွေခဲဓါးရည်) or *aqua fortis*; sulphuric acid or oil of vitriol.
သေလောဒကဆား, *n.* salt of Venus, sulphate of copper, blue vitriol.
သေသ (Pali), *n.* a remainder, in division, ထဆယ်ငါးရှုံးရှုံးစရိတ်ခွဲနှင့်စားလျှင်၊ ဆေသသတရထည်းကျန်သည်။
သေ့, 1, *v.* to wind (thread) on a quill from the spindle, ချည်သေ့။
သေ့, 2, *v.* to fall short of a perfect state, as a stunted tree, or as silver, which when melted, fails of yielding a proper flower.
သေး, 1, *n.* urine (*vulgar*), ဆီးပေါ့, ကျင်ငယ်, ဆီး, မုတ်, ရေထောင်း။
သေးပေါက်, *v.* to urinate, သေးပန်း; သေးပါ, to wet the bed or clothing, as a child.
သေး, 2, *v.* to be small, fine, slender; rather indicating slenderness compared with the length, ခလုံးသေးသေး, မြစ်သေးသေး, လူသေးသေး, ထွေသေးသေး; to be insignificant, mean, paltry, as a plan or scheme, အကြံအစည်သေး; to be weak or feeble in physical strength, အားသေး; to be weak in intellect, ဉာဏ်သေး; *also combined with* ထိမ်, အလွန်သေးထိမ်သည့်အရာ; *comp.* နုပ်, ကွဲ, မျှင်, and သွယ်။
သေးကွေး (*pron.* ငွေး), *v.* to be small and curious, ခအုပ်ကလေးသေးသေးကွေးကွေးရှိအကြံအကြားမှာညပ်နေသည်, ပိုးကောင်သေးသေးကွေးကွေးကလေးထယ်ထွးဆန်းသည်; to be insignificant, mean, paltry, အကြံအစည်သေးကွေး, သဘောထားသေးကွေး။
သေးထာ, *v.* same as သေး, ဆင်သေးတာကလေး, နွားသေးတာကလေး။
သေးနုပ်, *v.* to be small, minute, tiny, သတ္တဝါသေးနုပ်ထိုမျှားစွာမထည့်နိုင်ဘူး, ထွေသေးနုပ်သောကြောင့်ထိုင်းကြောက်ဖို့မလိုဘူး; to be insignificant, mean, paltry, petty, trivial, အကြံအစည်သေးနုပ်, အမှုသေးနုပ်, ဂုဏ်အသရေသေးနုပ်, စကားပြောသေးနုပ်။
သေးသေး, *n.* the name of the character (ီ), နိဂ္ဂဟိတ်, ဗိန္ဒု။
သေးသေးတင်, *n.* same; *v.* to place the said character over the letter with which it is combined.

သေး, 3, *verb. affix*, still, yet; *denoting present continuance*; beside, more than, in addition; ခင်ဗျားလက်ထဲမှာငွေစရှိပါသေးသလား။ငါးကျပ်လောက်သာ ရှိပါသေး၏, သားအကြောင်းကို သိဘင်းရပြီးပါပြီ၊ တူကလေးသိတင်းသာမကြားပါသေး, ကျွန်တော်ရန်ကုန်မြို့သို့မသွားဖြစ်သေးပါ။

သဲ, 1, *n.* sand, သလဲ။

သဲကန္တာရ (*pron.* သဲဂန္တာရ), *n.* a sandy region, desert.

သဲကျောက်, *n.* sandstone; တောင်ဦးကျောက်, red sandstone.

သဲခုံ, *n.* a sand bank, a dune, သောင်ခုံး

သဲစက္ကူ, *n.* sandpaper.

သဲစေတီ, *n.* a pagoda of sand; သဲစေတီတည်, to build such a pagoda. Sand pagodas are built in order to ward of pestilence.

သဲနာရီ, *n.* an hourglass.

သဲပလုတ်, *n.* the sea slug, ဆင်မျှော့, ပင်လယ်ပိုး။

သဲပုထိုး, *n.* a species of shell, the *Oliva utriculus*.

သဲပိုး, *n.* a species of river shell, *Melania*.

သဲပြင် (*pron.* ဗြင်), *n.* a sandy plain.

သဲပွက် (*pron.* ဗွက်), *n.* a swell of water mixed with sand, သဲပွက်ထ, ရေတယ်လောက်နက်သည်ထိမ်သည်ကိုသိရအောင်၊သဲပွက်ကိုကြည့်ရမည်။

သဲဖုတ်, *n.* a sandy plain.

သဲမျက်ဆန်ကြောင် (from မျက်ဆန်, the pupil of the eye), *n.* coarse, glistening sand, သဲမျက်ဆန်ကြောင်နှင့်အင်္ဂတေလုပ်, သဲမျက်ဆန်ကြောင်နှင့်အိမ်တိုင်တွင်းဋ္ဌိလောင်း။

သဲမြွေမွေး, *n.* a species of Russell viper, poisonous (but not usually fatal).

သဲလုံး, *n.* a grain of sand.

သဲ, 2, *see* သည်း, 1 (from အသည်း, the liver).

သဲ, 3, *v.* to be noisy; *used only in adverbial forms*.

သဲသဲ, *adv.* noisily, loudly, rather indicative of a heavy murmuring sound, and implying that it is heard from some distance, ငိုသံသဲသဲကြား, မိုးသံသဲသဲသဲသဲကြား, လူသံသဲသဲကြားသည်။

သဲသဲအိမ့်အိမ့်, မောင်းသံသဲသဲအိမ့်အိမ့်; သဲသဲအုတ်အုတ်, တမြို့လုံးသဲသဲအုတ်အုတ်ဖြစ်သည်; သဲသဲအုန်းအုန်း, လှိုင်းဂရက်သံသဲသဲအုန်းအုန်းကြားသည်။ပင်လယ်နှင့်နီးလိမ့်မည်; သဲသဲမြိမ့်မြိမ့်, ပုံကြီးသံညံမစဲသဲသဲမြိမ့်မြိမ့်ညံလေ့, သဲသဲမြိမ့်မြိမ့်; သဲသဲစီစီ, သဲသဲစီစီလူသံကြားသည်; သဲသဲညံညံ, သဲသဲညံညံလူသံကြားသည်; သဲသဲရုတ်ရုတ်, တမြို့လုံးထန့်လွှို၊သဲသဲရုတ်ရုတ်ညံနေသည်း သဲသဲသိမ့်သိမ့်; သဲသဲသောင်းသောင်း, *adverbs*, in meaning similar to သဲသဲ။

သဲသဲတုန်, *v.* to be agitated with fear; spoken of a multitude, လူကြီးလူငယ်သဲသဲထုန့်ထိတ်ထန့်ကြသည်။

သဲသဲဘုန်ရိုက်မှု, *adv.* of similar import; also said of persons who are

wonder-struck, struck with admiration, သဲတုန်ရိုက်၊ ဖွဲ့ကြဲငြိုး ငွမ်းကြသည်။

†သဲကွဲ, *v.* to be distinguishable, discernible; to be plain, as meaning, သည်လူနှစ်ယောက်ဝိုသကွာနှင့်သဲကွဲအောင်ပြောစမ်းပါ။

သဲခွဲ, *v.* to distinguish, discern, discriminate, particularize, သည်အကြောင်းကိုမသဲခွဲနိုင်ပါ, လူသံနှင့်ခွေးသံကွန်တော်မသဲခွဲနိုင်။

သဲသဲကွဲကွဲ, *adv.* clearly, distinctly, in a manner to enable one to understand, ခင်ဘျားစကားသဲသဲကွဲကွဲရှိပါပေသည်။

သဲ့, 1, *v.* to skim, take off by skimming, အပေါ်ယံကသဲ့ယူသည်, နို့ပေါ်မှာမလိုင်ကိုဇွန်းနှင့်သဲ့ယူသည်။

သဲ့သဲ့, *adv.* faintly, weakly; hence တသဲ့သဲ့, moderately; လူသံလိုလိုသဲ့သဲ့ကြားသည်, စကားတသဲ့သဲ့ပြောသည်, တသဲ့သဲ့သွားသည်။

သဲ့, 2, *int. of praise or irony, prefixed to nouns,* သဲ့လူမင်းမကြားဘူးလား, သဲ့လူမရှက်ဘူးလား, (*probably a corruption of* သတိ).

သော, 1 (သ like *th* in *the*), *verb. affix,* connecting the verb with a subsequent noun; *see Gram. sec.* 114.

သော, 2 (သ like *th* in *thin*).

သောခနဲ (*pron.* ဂနဲ), *adv.* all at once and with noise, သောခနဲငို။

သောသော, *adv.* loudly, noisily; all at once and with noise, ရေသောသောသောသောနှင့်တက်လာသည်, လူသံသောသောကြားသည်။

သောသောဆူတ်ဆူတ်, same as သဲသဲဆူဝ်ဆူဝ်; သောသောဆူနီးဆူနီး, same as သဲသဲဆူနီးဆူနီး, သောသောညံ့ညံ့, same as သဲသဲညံ့ညံ့, *adv.* noisily, tumultuously.

သောသောဖြဖြ, *adv.* altogether in a hurry, ညီညာဖြဖြ, ညီညီညာညာသောသောဖြဖြကူညီလုပ်ကြသည်။

သောက်, *v.* to drink; to smoke, ဆေးလိပ်သောက်။

သောက်ရမ်းစ, *adv.* in a drunken manner.

သောက (Pali), *n.* anxiety, စိုးရိမ်ခြင်း; ဗျာပါသောကမီး, burning anxiety.

သောကကြီး, သောကများ, *v.* to be very anxious, have many anxieties and cares.

သောကမိုက်, *v.* to be regarded as an object for anxiety; to be concerned for.

သောကဝွား, *v.* to be overwhelmed with anxiety and troubles.

သောက်တော်ရေ, *n.* water offered in worship, a drink-offering; water for the use of the King, ဘုရားသောက်တော်ရေ။

သောက်ရည်, *n.* drink, liquid to be drunk.

†သောက်ကြာ, *n.* the planet Venus, the sixth day of the week, Friday, သောက်ကြာနေ့, ကြာနေ့; သောက်ကြာသား၊သမီး, a male or female child born on a Friday; *see* ဗုဒ္ဓဟူး။

သောက်ရှူ, *n.* a brilliant star; used as a figure in poetry, ထငြောင်ငြောင် ထလက်လက်သောက်ရှူကြယ်ကဲ့သို့အရောင်ထွက်သောဓမ်ဟန်ကြီးရှင်။

သောင်, 1, *n.* a sand bank, a shoal.

သောင်ခံ, *v.* to bar or obstruct navigation, in a main river, creek or arm of the sea, as a sand bank.

သောင်စုံ, *n.* same as သောင်။

သောင်ငူ, *n.* the point of a sand bank.

သောင်တင်, *v.* to ground on a sand bank, as a ship or boat, မီးသင်္ဘော သောင်တင်, လှေသောင်တင်။

သောင်တိမ် (*pron.* မိန်), *n.* a sand bank covered with water, a shoal.

သောင်ထွန်း, သောင်ပေါ်, *v.* to form, as a sand bank.

သောင်ပြင် (*pron.* ပြင်), *n.* a sand flat.

သောင်, 2, *v.* to be hardy, stout, sturdy, မာ, သောင်မာ, သောင်သောင်မာ မာ; usually applied to convalescent persons, တခါသောင်မာပေပြီ။ခဲသေး နိုင်ဘူး; also used with reference to those in good health, သောင် သောင်မာမာရှိကြပါ၏လော။

သောင်တင်း (ငှက်), *n.* a kind of bird resembling a gull.

သောင်, 3, *v.* to be stunted, dwarfish, လူသောင်ကလေး။

သောင်း, 1, *v.* to be unproductive, အသီးအနှံသောင်း; to be barren, impotent; applied both to human beings and animals, သားသွီးသောင်း။

သောင်းဖျင်း, *v.* *see the parts*; အသီးအနှံသောင်းဖျင်း။

သောင်း, 2, *v.* (*obs.*), ကသောင်းကနင်း။

သောင်းကျန်း, *v.* to be rough, harsh, violent in speech, ကြမ်းထမ်း, အ ပြောအဆိုသောင်းကျန်း, နှုတ်သောင်းကျန်း; to be in a state of uproar, anarchy, civil war; to be overrun with thieves and brigands, တိုင်း ပြည်သောင်းကျန်း, သူခိုးထားပြသောင်းကျန်း; to be troublous, as the times, ကာလသောင်းကျန်း; to revolt, rebel, ပုန်ကန်။

သောင်းပြောင်း (*pron.* ပြောင်း), *adv.* all together, in the lump, the good and the bad without distinction, promiscuously, အရောရောအနှောနှော, ခင်ဗျားသစ်တောင်သောင်းပြောင်းထယ်ဈေးရောင်းပါမည်လဲ; *comp.* ဖွတ်ပြတ်။

သောင်းပြောင်းမှု, *n.* a miscellaneous case.

သောင်းသောင်း, *adv.* loudly, noisily, in large numbers, in crowds.

သောင်းသောင်းဆဲဆဲ, *adv.* same, မိုးထားသံလေသံသောင်းသောင်းဆဲဆဲကြား သည်, လူသံသောင်းသောင်းဆဲဆဲရှိသည်။

†သောင်းကောဋိ, *n.* a quintillion.

သောတ (Pali), *n.* the ear.

သောတပသာဒ, *n.* the organ of hearing.

သောတရုံ, *n.* sound heard.

သောတဝိညာဉ်, *n.* ear-consciousness.
သောတာပတ္တိ (Pali), *n.* the first state attained by an *ariya* (အရိယာ).
သောတာပတ္တိဖလဌာန်, *n.* one who has attained the reward of said state.
သောတာပတ္တိဖိုလ်, *n.* the reward, or fruition of said state.
သောတာပတ္တိမဂ်, *n.* the duties of said state.
သောတာပတ္တိမဂ္ဂဌာန်, *n.* one who has performed the duties of said state.
သောတာပန်, *n.* same as သောတာပတ္တိ။
သောတာယတန (*pron.* ယဒန) (Pali သောတ, and အာယတန), *n.* the faculty of hearing, သောတာယတနထိုက်, သောတာယတနဖြစ်။
သောဠသ (Pali), *a.* or *n.* sixteen, ဆယ့်ခြောက်, ၁၆။
သောဠသပြည်, *n.* the sixteen countries comprised in ancient India, သောဠသတဆယ့်ခြောက်ပြည်။
သောဠသမ, *a.* the sixteenth, ဆယ့်ခြောက်ခုမြောက်။
သော့, 1, *n.* a key; a lock.
သော့ခံ, *n.* a lock.
သော့ကိုင် (*pron.* ဂိုင်), *n.* a turnkey; a doorkeeper.
သော့ကျင်, *n.* the bolt of a lock.
သော့ခတ်, *v.* to lock, fasten with a lock.
သော့ခလောက်, *n.* a padlock.
သော့စက်သွား, *n.* a check in a lock.
သော့တွဲ, *n.* a bunch of keys.
သော့ပဝါ, *n.* a handkerchief to which keys are attached.
သော့ပေး, *v.* to wind up a clock or watch, နာရီသော့ပေးလိုက်ပါ။
သော့ပေါက်, *n.* a keyhole.
သော့ဖွင့်, *v.* to unlock.
သော့မြောက်မြီး, *n.* a spring bolt.
သော့, 2, *v.* to be quick, rapid, ဆော, မြန်, လျင်; *used adverbially*; အလုပ်ကိုသော့လုပ်, တက်ကိုသော့လှော်, မောင်းကိုသော့သော့တီး; သော့လက်ရေး, a running hand (in writing). *Der.* အသော့။
သော့, 3, *v.* to be unsteady, foolish, given to foolish jesting; to be dissolute (*not used singly*).
သော့သွပ်သွပ်, *adv.* foolishly, တယ်စိတ်မနှံ့ဘူး၊သော့သွပ်သွပ်ရှိသည်; also applied to the flesh, when it has a bloated appearance, အသားအရေသော့သွပ်သွပ်ရှိသည်။
သော့သွမ်း, *v.* same as သော့; သွမ်းသော့; has the same meaning as သရမ်း, with the additional idea of being dissolute; *often combined with* ပော့ရမ်း, သော့သွမ်းပော့ရမ်းသောကျွန်ပေါင်းရုန်စရာနှင့်တတွေ၊ ထိုင်းပြည်ကနှင်ထုတ်လိုက်သည်, တယ်သော့သွမ်းပော့ရမ်းသည့်ကာလသား။

သော်, 1 (သ like *th* in *thin*), *n.* a Chinese coin, သော်ပြား။
သော်, 2 (သ like *th* in *the*), *verb. affix, continuative,* same as လျှင်; *see Gram. sec.* 109.
သော်ကား (*pron.* ဂါး), *verb. affix, equivalent to* မူကား, မိန့်တော်မူသော်ကား, ထောတော်မူသော်ကား။
သော်လည်း, *verb. affix,* though, notwithstanding, မချည်း (*pron.* ဂျည်း); it sometimes means, either, or, *e.g.*, ရွှေထီးရွှေနန်းကိုသော်လည်း၊ ပေးအပ်မည်လော, စစ်ပွဲသော်လည်းပြိုင်ဆိုင်မည်လော;*in colloq.*,ပေ, *or* ပေဒယ်လို့ *in the present, and* ပေမည် (*pron.* မယ်) လို့ *in the future, tenses, are more frequently used than* သော်လည်း, *e.g.*, သွားပေဒယ်လို့ *or* သွားပေမည်လို့တွေ့မည်မထင်ပါ; *in colloq.* ပေဒယ်လို့ *is used immediately following verbs ending in* က်, ်, တ်, *and* ပ်, *e.g.*, ခိုတ်ပေဒယ်လို့, စစ်ပေဒယ်လို့, ယပ်ပေဒယ်လို့; *after other verbs, pron.* ဗေဒယ်လို့; *see* သည်, 5.
သော်လည်းကောင်း (*commonly written* သော်၎င်း, *or* သော်ငှ်), *conj.* either, or, *repeated at the close of successive clauses,* နီးသော်၎င်း၊ ဝေးသော်၎င်း၊အကြောင်းမထူတ်၊မေတ္တာရှိသည်သာပဌာန။
†သော်က (ပင်), *n.* the *Amherstia*; *comp.* အသော်က, and အသော်ကမိုး
သော်ဈော်, *n.* a certain ornamental work on a rich mattress.
သို, 1, *n.* the penis, လီး; applied to animals.
သို, 2, *v.* to put by, lay up, treasure, store, ဥစ္စာပစ္စည်းသို; အကြံအစည်သို, to plan in secret; စကားသိုပြော, to speak in a mysterious manner; အမြီးသို, to put the tail between the legs, as a cat, dog, etc., ခွေးအမြီးသို။
သိုထား, သိုမှီး, *v.* same, အလိုရှိသည့်အခါအလွယ်တကူရနိုင်အောင်ဥစ္စာပစ္စည်းများကိုသိုထားသည်, ဥစ္စာပစ္စည်းကိုသိုမှီးသိမ်းဆည်းထားသည်။
သိုဝှက်, သိုသိပ်, *v. see the parts*; အမှုကိုထိမ်ချန်သိုဝှက်၍ထားသည်, မိမိတတ်သောပညာကိုအခြားသူမတတ် မသိအောင်သိုသိပ်ထားသည်။
သိုက်, 1, *n.* a prophecy relating to the affairs of the present world, ဘုရားသိုက်, သိကြားသိုက်, သာသနာသိုက်, ဘုရားသိုက်ပေါ်, သိုက်တံဘောင်။
သိုက်, 2, *n.* a secret depository of treasure (indicated in writing), သိုက်စာသတ်ရာနားထောင်ပါ၊ဥစ္စာရနိုးနိုး။
သိုက်ကနီး, *v.* to be empty, destitute of treasure, as such depository.
သိုက်စာ,သိုက်ညွှန်း,*n.*a writing indicating the place of a secret depository.
သိုက်ဆရာ, *n.* an expert in the knowledge of localities of secret depositories.
သိုက်တူး, *v.* to dig for treasure, as directed by the writings termed သိုက်စာသိုက်ညွှန်း။
သိုက်လိုက်, *v.* to search for treasure according to the directions of such a writing, ဘုမ္မိရတ်လိုက်။

ထိုက်, 3, *n.* a species of bamboo, ထိုက်ဝါး, the *Bambusa tulda.*
ထိုက်တူမြင်တူဝါး, *n.* a species of bamboo resembling both the ထိုက် and the မြင်; ထိုက်ဝါးပိုး, the *Bambusa Kingiana.*
သိုက်မြိုက်, *v.* to be decent, to behave or dress with propriety and self-respect, တင့်တယ်, လျောက်ပတ်; to be well arranged, အခင်းအကျင်း သိုက်မြိုက်, အစားအသောက်သိုက်မြိုက်, အနေအထိုင်သိုက်မြိုက်။
သိုင်း, 1, *n.* a rod carried before food prepared for the King or certain privileged persons; မင်းကြီးစားတော်အုပ်ကိုသိုင်းကိုင်၍လာသည်, ရွှေသိုင်းနောက်သိုင်း, တုတ်သိုင်း။
သိုင်းက, *v.* to brandish, to fence.
သိုင်းကစား, *v.* same as သိုင်းက။
သိုင်းကွက်, *n.* squares on which fencers are to step according to rule, သိုင်းကွက်နင်းကသည်။
သိုင်းတတ်, *v.* to be skilled in fencing, သိုင်းကောင်း။
သိုင်းရှုက်, *v.* to brandish, to fence, သိုင်းကစား။
သိုင်း, 2, *v.* to pass a rope or garment around something (either loosely or lightly) and secure the ends, သိုင်းတင်, ပဝါကိုသိုင်းခြုံ။
သိုင်းထူး, *v.* to hopple, ခတ်ထူး, ထူးခတ်သည်။
သိုင်းဝိုင်း, *v.* to do in a certain order, and with a regard to usages, forms, and ceremonies; to make preparation for some expected contingency, လုပ်မည်ကြံသိုင်းဝိုင်းနေသည်ကာအလွန်ကြာသည်။
†သိုင်း (ပင်), 3, *n.* the *Calamus erectus,* an evergreen, low, erect, tufted palm, growing to the height of from twelve to eighteen feet, having leaves, or fronds from eight to twelve feet long. The petioles and sheaths are armed with sharp spines; the drupes are a glossy brown.
သိုရင်းအင်္ကျီ, *n.* a full-sleeved gown, formerly worn by Burmese ministers when attending at the Palace or *Hluttaw.*
သို့, 1, *pron. a.* such. *Der.* ဤသို့, သည်သို့, ထိုသို့, ထင်းသို့, အဘယ်သို့, အကြင်သို့, ကဲ့သို့။
သို့တည်းမဖြစ်သောကြောင့်, သို့ဖြစ်၍, သို့မှုကြောင့်, *verbals, equivalent to the conjunction,* therefore.
သို့မဟုတ်, *conj.* or, otherwise.
သို့ရာတွင်, သို့သော်(လည်း,) *verbals, equivalent to the conjunctions,* yet, nevertheless, but, သို့သော်ငြားမချည်း (*pron.* ဂျည်း); သို့ရာတွင်ကို, howbeit.
သို့, 2, *n. affix,* towards, into, unto; according to; at.
သိုး, 1, *n.* a sheep; a hat, သိုးဆောင်းပေါင်းဘီဝတ်, a term applied to Europeans collectively.
သိုးကျောင်း, *n.* a shepherd.

သိုးခမောက်, *n.* a hat; သိုးခစ်, a hatbox.
သိုးစဝ်, *n.* a wether; သိုးမ, a ewe.
သိုးထိန်း, *n.* a shepherd.
သိုးမွေး, *n.* wool.
သိုး, 2, *v.* to be incipiently putrid; to be stale, rancid, ထမင်းသိုး, မုန့်သိုး, ထောပတ်သိုး; applied to cooked food, ထင်းသိုး, ပုပ်စရှိ; to be stale, as news, သတင်းသိုး; to be sullen, not disposed to speak, မျက်နှာအေခတ်သိုးသိုး, အေခတ်သိုးသိုးနေသည်, မျက်နှာမှုန်ကြီးနှင့်သိုးသိုးတိုးနေသည်; to smell stale, as damp clothing, အင်္ကျီသိုး, ပုဆိုးသိုး, ခွေးမသွေ့ဘဲပုဆိုးအင်္ကျီခေါက်ထားမျှသိုးနေသည်; မသိုးသင်္ကန်း, a priest's garment woven within the period of a single night during the festival of the ကထိန်, which takes place on the full moon of Tazaungmon; strictly speaking only offered by kings. *Der.* အသိုး။
သိုးကျောကျော, *adv.* sullenly (*rare*).
†သိုးကာသီးကာ (*pron.* သိုးဂါသီးဂါ), *adv.* same as သိုးသိုးသီးသီး, but is also sometimes applied to language, when it means allusively, hintingly, သိုးကာသီးကာသာပြောသည်၊ထင်ရှားအောင်မပြောပါ။
သိုးသိုးသန့်သန့်, *adv.* indistinctly heard, scarcely audible; applied to hearing distant sounds, လူသံလိုလိုသိုးသိုးသန့်သန့်ကြားသည်မှားလောင်စမ်းပါ; or low, indistinct, vague rumors, သတင်းသိုးသိုးသန့်သန့်ကြားသည်; မသိုးမသန့်, disgustedly, စိတ်နှလုံးမသိုးမသန့်ရှိသည်, ပုကန်ခွက်ယောက်ညစ်ပတ်လို့၊စိတ်မသိုးမသန့်ရှိသည်။
သိုးသိုးသီးသီး, *adv.* nearly, not quite, မြင်းနှစ်စီးပန်းဝင်မှာတယ်မကွာလှကြဘူး၊သိုးသိုးသီးသီးလူကြသည်။
သွက်, *v.* to be not sticky, not adhesive, မစေး; to be thin, rare, as liquid, ကြည်း; *opposed to* ပျစ်; to be loose, not sticking together, as dry (clean) clothes, hair, etc., ခွေးမရှိလို့အဝတ်သွက်သည်, မထိုင်း; to be fluent, voluble, အပြောအဆိုသွက်, စကားသွက်; *opposed to* လေးကန်သည်; to be easily split, as wood or bamboo, သစ်သားသွက်လို့ခွဲလွယ်သည်, ဓားသွက်သည့်ဝါး၊အလွယ်တကူနှင့်ကွဲသည်; *opposed to* ကပ်, *and* စေး; to be brisk, as the market, ဈေးသွက်, ဝယ်သူကျလို့ဈေးသွက်သည်; *opposed to* ဈေးထိုင်း။
သွက်ချာ, သွက်သွက်ချာချာ, *adv.* revolvingly, ချားရဟတ်သွက်ချာလည်, သည်သူသွက်ချာလည်အောင် ရူးသည်, သဘော်စက်သွက်ချာလည်အောင်ရပ်သည်; applied also to words of dizziness, giddiness, မူးလွန်းလို့ခြေကြီးသွက်သွက်ချာလည်နေသည်; *see* ချာချာ။
သွက်လွက်, *v.* to be fluent, voluble, စကားသွက်လွက်, စကားသွက်သွက်လွက်လွက်ပြော; also used in the same sense as သွက်, as regards

liquids, clothes, hair, the market, ဈေးသွက်သွက်လွှတ်လွှတ်ထွက်,ရေသွက်သွက်လွှက်လွှက်စီး, အဝတ်အစား သွက်သွက်လွှက်လွှက်ရှိ, ဈေးသွက်သွက်လွှက်လွှက်ရှိ, ဆွက်သွက်လွှက်လွှက်ရောင်း။

ထွက်သွက်, *adv.* thinly, rarely, as curry cooked with much water, တင်းကို အရည်သွက်သွက်လွှက်လွှက်ချက်သည်, ထင်းမှာအရည်သွက်သွက်နေသည်; gurglingly, ရေသံသွက်သွက်မြည်; clinkingly, jinglingly, as money, ငွေသံသွက်သွက်မြည်သည်; သွက်သွက်လှုပ်, to flicker; fluently.

သွက္ကာတော, *n.* a fool; one who is very much deranged.

သွက်ချာပါဒလေ, *n.* a pestilential wind said to occasion paralytic diseases, အကြောရှောက်လေ, သွက်ချာပါဒလေစွဲ, သွက်ချာပါဒလေသင်း။

သွင်သွင်, *adv.* limpidly; တသွင်သွင်, gurglingly; သွင်သွင်မြည်, to gurgle, တောင်ပေါ်ကရေတသွင်သွင်စီးကျသည်; twinklingly; တသွင်သွင်မြည်, to tinkle; သွက်သွက်။

သွင်း, *v.* to put into, cause to enter; *comp.* ထည့်; ကန်ကိုရေသွင်း, ငွေသွင်း, စာတိုက်သို့စာသွင်း, ဆင်ကိုကျုံးသွင်း, နွားကိုခြံသွင်း, မြင်းကိုဇောင်းသွင်း။

သွင်းခဲ့, *v.* to bring in, to put in.

သွင်းဆက်, *v.* to present to a ruler; ဆက်သွင်း။

သွင်းပေး, *v.* to introduce.

သွတ်, 1, *n.* blood that collects and tends to putrefaction.

သွတ်နာ, *n.* *surra,* a disease of horses.

သွတ်, 2, *v.* to put into, generally implying a small opening; စာအိတ်သွတ်, to enclose a letter in an envelope; အပ်ပေါက်သို့အပ်ကြိုးသွတ်, ခံတွင်းသို့ထမင်းလုပ်ကိုသွတ်, မြီတွင်းသို့ဆိတ်သွတ်, နားကိုက်လျှင်နားထဲသို့ဆီသွတ်, ဘူးထဲသို့ဆီသွတ်။

သွတ်သွင်း, *v.* same (*more common*); to initiate, ရင်ဝယ်သားကိုသာသနာတော်တွင်းသွတ်သွင်းချီးမြှင့်သည်။

သွတ်, 3, *v.* to be bloated; *used adverbially in combination with* ဖော, ဖောင်း, and ထွပ်, တကိုယ်လုံးသွတ်ထွပ်ထွပ်နေ, မျက်နှာသွတ်ထွပ်ထွပ်ရှိ, သေဈ္ဈနှစ်ရက်သုံးရက်ကြောက်လျှင်၊အလောင်းသွတ်ဖောင်းဖောင်းရောင်။

သွတ်တပတ် (ပင်) (*pron.* ဗတ်), *n.* a kind of tree which grows at Tunte, the *Achras sapota*; the sapodilla plum. Formerly the fruit of this tree was reserved exclusively for the King of Burma.

သွန်, 1, *v.* to pour out, spill, shed; *comp.* သွန်း; ထမင်းသွန်, ရေသွန်, ယင်းသွန်; to pour, as rain, မိုးသည်းသွန်ရွာ; to empty, as money out of a bag, အိတ်ထဲကငွေသွန်ပြ။

သွန်သင်, *v.* to instruct, communicate information, ပြသ; *comp.* ဆုံးမ, and ပဲ့ပြင်; မလိမ္မာသောသူငယ်များကိုလိမ္မာယည်ကျေးဇေးမြင်းငှါသွန်သင်ဆုံးမသည်, ကျွန်တော်မလိမ္မာသည်များကိုကြည့်ရှု၍သွန်သင်ပြသပါ။

သွန်, 2, *v.* to be inefficient, destitute of the principle of vitality, and incapable of coming to maturity (မအောင်); applied particularly to eggs and bulbous roots; *comp.* ဖျင်း; ကြက်ဥသွန်, ကစွန်းဥသွန်, ဇုန်လာဥသွန်; *also combined with* ဖျင်း, စပါးသွန်ဖျင်း, မြေညံ့လို့အသီးအပင်သွန်ဖျင်းသည်, လိပ်မကြီးသေလို့လိပ်ဥများသွန်ဖျင်းကုန်ပြီ။

သွန်း, 1, *v.* to pour upon, as from a small aperture and with care or ceremony, in less quantity than လောင်း; *comp.* သွန်; ပန်းပင်များကိုရေသွန်း, ရေသွန်းပွဲ။

သွန်းလောင်း, *v.* same.

သွန်း, 2, *v.* to cast, by pouring liquid metal into a mold, အမြောက်သွန်း, အလေးသွန်း, ခေါင်းလောင်းသွန်း, ဆင်းတုတော်သွန်း, ဘုရားသွန်း။

သွန်းသွန်း, *a.* or *adv.* high and slender (*rare in colloq.*).

သွပ်, 1, *n.* zinc, သွပ်ဖြူ, သွပ်ဝါ။

သွပ်ကျောက်, *n.* zinc ore, calamine.

သွပ်ဒုဿာ, *n.* white vitriol, ဒုဿာဖြူ။

သွပ်ပြား, *n.* a thin sheet of corrugated iron, covered with zinc, for roofing purposes.

သွပ်ပွင့်, *n.* tutty, an impure protoxide of zinc.

သွပ်မိုး, *v.* to roof with corrugated iron sheets.

သွပ်ရှိုင်း, *n.* spelter.

သွပ်, 2, *v.* to be slightly deranged စိတ်ပေါ့, နှမ်းသည်; *less than* ရူး, စိတ်ပေါ့လို့သွပ်တွပ်တွပ်ရှိသည်။

သွမ်း, *v.* to be unsteady, foolish in conduct, dissolute; *not used singly*; hence ဆိုးသွမ်း။

သွမ်းသော့, *v.* same, သော့သွမ်း။

သွယ်, *v.* to be slender and tapering; *comp.* ညွန့်, and ရှူး; အရပ်သွယ်, ခါးသွယ်, မေးသွယ်, မျက်နှာသွယ်, လက်သွယ်, လက်မောင်းသွယ်; to lay a telegraph line, connect by telegraph, ကြေးနန်းကြိုးသွယ်; to make a railway, connect by railway, မီးရထားလမ်းသွယ်; to connect by road, လမ်းသွယ်; to connect by a canal, a water course, မြောင်းသွယ်; သွယ် is also applied to language, စကားလမ်းကြောင်းသွယ်ပေး, to lead up to a subject when speaking, to draw out long, as circuitous conversation, သွယ်ဝိုက်; as buying and selling, whence ကုန်သွယ်; to be distinct, separate, various; *used in an adverbial form*, as အသွယ်သွယ်, diversely, variously, အသွယ်သွယ်အဝဝ, အနည်းနည်းအထွေထွေကြံ. *Der.* အသွယ်။

သွယ်မြောင်း, *v.* to be narrow and long, သွယ်သွယ်မြောင်းမြောင်း, အိမ်သွယ်သွယ်မြောင်းမြောင်း, လူပုံသွယ်သွယ်မြောင်းမြောင်း။

သွယ်ဝယ်, *v. see next.*

သွယ်ဝိုက်, *v.* to draw out long, as circuitous conversation, သူ့စကားကို သွယ်ဝိုက်မပြောချင်ပါ၊တည့်တည့်ကိုသာပြောချင်ပါသည်။

သွယ်သဝ် (from သဝ်), *v.* to be neat and slender in form and appearance; *less common than* သဝ်သဝ်သွယ်သွယ်, သဝ်သဝ်သွယ်သွယ်ထည် ကျေးသောမိန်းမ။

သွား, 1, *n.* a tooth; စက်သွား, a cog; ဓားသွား, the edge of a *da*; တံစဉ်းသွား, the tooth of a file; လွှသွား, the tooth of a saw; အံသွား, a molar tooth; အထက်သွား, an upper tooth; အောက်သွား, a lower tooth; ရှေ့သွား, a front tooth.

သွားကိုက်, *v.* to have toothache, သွားနာ။

သွားကျိုး, *v.* to break, as a tooth; to lose a tooth; သွားကျိုးကုန်ပြီ, to be toothless; the Burmese often designate a toothless person as သွားကျိုး (*pron.* သဂြိုး).

သွားကြားထိုး (*pron.* သဂြားထိုး), *n.* a toothpick, သွားကြားထိုးတံ; *v.* to pick the teeth.

သွားချေး (*pron.* သချေး), *n.* food that lodges between the teeth after eating; tartar, သွားချေးတက်ထူ။

သွားငုတ် (*pron.* သငုတ်), *n.* the stump of a tooth.

သွားစိုက်ဆရာ, *n.* a dentist.

သွားဆွေး, *v.* to be decayed, as a tooth.

သွားညှီ, *n.* same as သွားချေး (*rare*).

သွားတကြွတ်ကြွတ်, *adv.* gnashingly.

သွားနာ, *v.* to feel tender, be sensitive, as a tooth; to have toothache, သွားကိုက်။

သွားနှုတ်, *v.* to extract a tooth.

သွားနှဲ့, *v.* to be loose, as a tooth.

သွားပါး, *n.* a tooth.

သွားဝို့, *n.* an artificial tooth, သွားပုံစိုက်။

သွားပေါက်, *v.* to cut a tooth.

သွားပိုးထ, *v.* to have the toothache, from a decayed tooth, supposed to be occasioned by an insect, သွားပိုးစား (*pron.* သဗိုးစား); to have decayed teeth, supposed to be occasioned by the same cause.

သွားပွတ်ဆေး, *n.* dentifrice, tooth powder, tooth paste.

သွားပွတ်တံ, *n.* a toothbrush, သွားတိုက်တံ။

သွားဖုံး (*pron.* သဖုံး), *n.* a gum.

သွားရည် (*pron.* သရည်), *n.* saliva, slaver, drivel.

သွားရည်ယို, *v.* to slaver, drivel, drool, to water, as the mouth.

သွား, 2, *v.* to go.

သွားရာလမ်း, *n.* a course, line of motion.

သွားဟဲ့, *int.* avaunt, begone, depart.

သွေ, *v.* to deviate, go aside from; implying a departure from original intention, or a dereliction of duty, ပြောသည်အတိုင်းမပြုတတ်သွေတတ်သည့်လူ; to break a promise, သစ္စာသွေ; to shy, သွေ၍သွားတတ်သည်; to run off a course, as a horse in a race, မြင်းတာသွေသွား, မြင်းလမ်းသွေသွား။

သွေဆန်, *v. see the parts*; အာဏာသွေဆန်; *see* ဖီဆန်။

သွေတိမ်း, *v.* to be refracted, ရောင်ခြည်သွေတိမ်းသည်။

သွေဖယ်, *sometimes* သွေဖည်, *v.* same as သွေ။

သွေရှောင်, *v. see the parts*; အရေးကိစ္စရှိသည့်အခါ၊သွေရှောင်၍မနေပါနှင့်။

သွေလွှန်, *v.* to turn aside from the path of duty, fall away, apostatize, ဖောက်ပြန်, မသွေမလွှန်အမြန်သွား၍ကြိုးစားအမှုထမ်းပါတော့။

သွေထွေ့, *v. see the parts.*

သွေ့, *v.* to become dry, free from moisture, ခြောက် (not ခန်း, dried up, as water); အဝတ်အစားသွေ့, မြေသွေ့။

သွေ့ခြောက်, *v.* same, စိုသည့်အဝတ်များကိုသွေ့ခြောက်အောင်လှန်းလိုက်ပါ, မြေကြီးသွေ့ခြောက်သည်။

သွေ့ယောင်း (*often pron.* သယောင်း), *v. see the parts*; ဆေးလိပ်သွေ့ယောင်းလို့ကျိုးသည်; ထင်းခြောက်လွှန်းလို့သွေ့ယောင်းနေသည်။

သွေး, 1, *n.* blood; disposition, nerve, spirit; in some instances appears to have a meaning similar to စိတ်; *often used with* လေ။

သွေးအန်, *v.* to vomit blood.

သွေးအိမ်, *n.* the placenta.

သွေးကင်း, *n.* the exhalation of the blood; *comp.* လေကင်း, and အကင်း။

သွေးကောင်း, သွေးခိုင်, *v.* to be strong of nerve, သွေးငြိမ်း။

သွေးကြီး (from သွေးသောက်ကြီး), *n.* a subordinate officer under an အရပ်ခေါင်း; *v.* to be consequential, to be imbued with an idea of one's own importance.

သွေးကြော, *n.* a blood vessel, vein or artery; သွေးကြောပြတ်, to be severed, as an artery.

သွေးကြောင်း, *n.* the indented line on the blade of a sword, မြောင့်ကြောင်း။

သွေးကွက်, *n.* a red spot on the skin; an inflammatory cutaneous disease, သွေးပွက်။

သွေးကြွ, *v.* to beat (as the pulse) quickly and strongly, as in a fever.

သွေးခုတ်, *v.* to scarify.

သွေးခုန်, *v.* to beat, as the pulse, သွေးတိုး။

သွေးခဲ, *n.* clotted blood.
သွေးချည်ဥ, *v.* to be extravasated.
သွေးနှိုး, *v.* to incite, stimulate to action.
သွေးငုပ်, *v.* to be imperceptible, as the pulse.
သွေးစည်း, *v.* to bind bloods together, to band together; *see* သွေးသောက်ဖွဲ့။
သွေးစမ်း, *v.* to feel the pulse; to put another's courage to the test; *see* သတ္တိ။
သွေးမိမ်း, *n.* fresh blood.
သွေးစုခြင်း, *n.* congestion, သွေးငုပ်စုခြင်း။
သွေးစုတ်လင်းဆွဲ, *n.* a vampire, လင်းဆွဲ။
သွေးစုနာ, *n.* a boil (below the waist); *comp.* အစုနာမိမ်း။
သွေးစုန်း, *n.* mischievous blood, occasioning pain such as is produced by a witch.
သွေးဖို, *v.* to come to maturity, as females at the age of puberty.
သွေးဆုတ်, *v.* to have no perceptible pulse, as one near to death; *comp.* သွေးငုပ်။
သွေးဆုံး, *v.* to be subject to cessation of the menstrual discharge, as at the period of the grand climacteric.
သွေးဆော့, *v.* to be quick and unsteady, as the pulse in a fever.
သွေးဆော်, *n.* a subordinate officer under a သွေးကြီး။
သွေးဆို့, *v.* to be choked by the bursting of a blood vessel.
သွေးတက်, သွေးသက်, *v.* to ascend, or descend, as the blood (of the system).
သွေးတက်သည့်အစာ, သွေးသက်သည့်အစာ, *n.* food which promotes such action of the blood.
သွေးတံကျူ, *n.* a kind of painful induration in the breast or bowels; *comp.* လေတံကျူ။
သွေးတိတ်, *v.* to stop, cease flowing, as the blood, သွေးရပ်။
သွေးတိတ်မန်း, *v.* to repeat *muntras*, in order to stop the flow of blood.
သွေးတူလာ, *n.* hemorrhoids; *see* လေထူလာ။
သွေးတိုး, *v.* to beat, as the pulse, သွေးခုန်။
သွေးတိုးကျမ်း, *n.* a book that treats of the beating of the pulse.
သွေးတောင်း, *v.* to have a strong desire for a particular kind of food; *see* သဘိဝ်တောင်း။
သွေးထ, *v.* to be strong and rapid in pulsation.
သွေးထိတ်, *v.* to be subject to a sudden fright, commonly terminating in death or madness; *in a secondary sense*, to be alarmed, ထာ၌ သွေးထိတ်သည့်လူရှည်းဘဲ။

သွေးထုတ်, *v.* to bleed, to let blood by puncturing a vein, သွေးဖောက်။
သွေးထိုင်း, *v.* to have a slow, dull pulse.
သွေးထိုး, *v.* to extract blood by a puncture made for some other purpose than venesection.
သွေးနည်း, *v.* to be deficient in nerve, spirit, pluck.
သွေးပေါက်, *v.* to bleed by cutting the flesh in several places.
သွေးပြောင်း, *v.* to change for the worse, as conduct, disposition, စိတ်သွေးပြောင်း။
သွေးပြု, *v.* to have a hemorrhage.
သွေးပွက်, *n.* a red spot on the skin, an inflammatory cutaneous disease.
သွေးဖောက်, *v.* to bleed, let blood by opening a vein.
သွေးဖောက်ထား, *n.* a lancet.
သွေးဖျည်းနာ (*pron.* ဖျဉ်း), *n.* a species of dropsy; ဖျည်းရွဲနာ။
သွေးမစွမ်း, *n.* a leper, အနူ။
သွေးမွှန်, *v.* to be frightened to death or into insanity; to faint, lose the animal functions; also applied figuratively to persons when in a violent, uncontrollable passion, စိတ်ဆိုးလွန်းလို့သာပြောရမှန်းမသိ၊သွေးမွှန်နေသည်; *comp.* သွေးထိတ်။
သွေးရင်းသားရင်းမရှိ, *v.* to have no blood relations.
သွေးရူးသွေးတန်း, *a.* delirious; *more than* စိတ်ကသောင်းကယင်း။
သွေးရှင်, *v.* to be strong and rapid in pulsation, သွေးထ။
သွေးလန့်, *v.* to be subject to a sudden fright, which may result in death or madness, သွေးထိတ်။
သွေးလုံ, *v.* to be self-confident, cool, self-possessed, သွေးခိုင်။
သွေးလိုက်, *v.* to resemble, take after, သားသမီးများမိဘကိုသွေးလိုက်သည်။
သွေးဝေး, *v.* to become estranged; to be distantly connected, as relatives.
သွေးသစ်လောင်း, *v.* to obtain a renewal of blood after childbirth.
သွေးသံ, *n.* same as သွေး။
သွေးသောက်, *n.* a band of fifty men; *used as a numeral affix,* တသွေးသောက်, etc.
သွေးသောက်ကြီး, *n.* the chief of a band; *see* သွေးသောက်ဖွဲ့; formerly the commander of a kind of militia in U.B. *Der.* သွေးကြီး။
သွေးသောက်ဖွဲ့, *v.* to band together for the accomplishment of any business, from the Karen custom of drinking blood; သင်းဖွဲ့။
သွေးသောက်ဝင်, *v.* to enter such a band.
သွေးသွန်နာ, *n.* excessive menstrual discharge; *v.* to have a hemorrhage after childbirth.
သွေး, 2, *v.* to whet, to rub one substance on another in order to

(၆၇) ဆွေး:ဂျင် (မဲဘက)   MA-MM 114

sharpen, polish, pulverize, etc., ထားသွေး, လွှသွေး, သင်တုန်းသွေး; ကျောက်သွေး, ဆေးသွေး, သနပ်ခါးသွေး; ထားသွေးကျောက်, a whetstone.

သွေး, 3, *v.* to draw along, persuade to accompany, အဖော်သွေး, သူ့ဘက်ကိုပါအောင်တယ်သွေးတတ်သည်။

သွေးဆောင် (*pron.* ဇောင်), *v.* same (*most common*); to entice, influence, seduce, အလိုမတူဘဲလျက် မတရားသဖြင့် သွေးဆောင်လိမ်လည်၍ အကျိုးမဲ့အောင်ပြုသည်, သွေးဆောင်လို့သာပြုရသည်။

သွေးမြှိုန်း, *v.* same (*infreq.*).

†သွေးရှည်, *n.* a kind of bird, the fan-tailed babbler.

သွဲ့, *v.* to swing around, as a sword, ထားသွဲ့, or as a riding whip or cane, ကြိမ်လုံးသွဲ့; to swing to and fro, as the branches of a tree, or as the tree itself, ညောင်ပင်အကိုင်းအခက်သွဲ့သည်, ကွမ်းသီးပင်လေတိုက်လို့သွဲ့သည်; to wave, as a flag, အလံသွဲ့သည်, လေလာတိုင်းအလံတသွဲ့သွဲ့နေသည်; to be supple-waisted; to move circularly in the hands, as a dish of food when offering to spirits.

သွဲ့နှဲ့, *v.* to swing about in a waving manner; to wheedle, coax, flatter, အမူအရာသွဲ့နှဲ့, သွားပုံလာပုံသွဲ့နှဲ့, စကားပြောသွဲ့နှဲ့; သွဲ့နှဲ့, in the second and third examples usually implies gracefulness of bodily movement, and style of speaking.

သွဲ့ဝဲ့, *v.* same as သွဲ့။

သျှတ္တရကျမ်း, *n.* the Shasters; အကာသသျှတ္တရဆရာ, an astronomer.

သျှတ်သမား, *n.* one skilled in the Shasters.

သျှောင် (from ဦးသျှောင်), *n.* the knot of hair worn by men, သျှောင်ထုံး; the nimbus on the head of a Buddh, ဘုရားသျှောင်တော်. The following are different kinds of knots of hair worn by Burmans, သျှောင်ကလစ်, နှစ်ပိုင်ခွဲသျှောင်, မန်းသျှောင်, သုံးပိုင်ခွဲသျှောင်။

သျှောင်ကိုင် (*pron.* ဂိုင်), *v.* to attach cords to the end of a warp, when it is nearly woven up, to keep it stretched.

သျှောင်ဆွဲ, *n.* a piece of timber placed in the direction opposite to a prop, to draw a post, and preserve it in an upright position; to drag a male person by the top knot, ငမြကိုသျှောင်ဆွဲပြီးခေါ်သွားသည်။

သျှောင်ထုံး (*pron.* ယောင်ဒုံး), *n.* same as သျှောင်; *v.* to make into a topknot.

သျှောင်ပန်း, *n.* a charm against evil (bound up in the hair), ပန်းမန်းဆောင်, ပန်းမန်းပန်; formerly worn in the hair by Burmese soldiers.

သျှောင်မြိတ်, *n.* the end of the hair which is left after the knot is tied, သျှောင်မြိတ်ဆံချောင်တ်, သျှောင်မြိတ်ချ, သျှောင်မြိတ်တွဲတွဲ။

သျှောင်ရစ်, *v.* to wind up the သျှောင်မြိတ်, သျှောင်မြိတ်ရစ်ထား။

ဟ

ဟ, the thirty-first consonant in the Burmese alphabet.

ဟ, 1, v. to open the mouth; to gape open; hence အဟ; ပစပ်ကိုဟသည်, သွားအယ်နှစ်ချောင်းပေါ်ထိသည်ကိုသိရအောင်၊ပစပ်ကိုဟပြစမ်းပါ, ခင်ဗျားအကြောင်းမကောင်းပြောမည်ဝေးထိုနှုတ်မှုမဟမိပါဘူး, so far from my having spoken evil of you, I have not even so much as opened my mouth concerning you.

ဟ, 2, *verb. affix, imperative*, commonly used in driving away evil spirits.

ဟက်, 1, v. to hawk, raise phlegm, သလိပ်ဟက်, ချွဲဟက်; hence, တဟက်ဟက်, *adv.* with the sound of a hacking cough, ချောင်းတဟက်ဟက်နှင့်တညလုံးမအိပ်ရ။

ဟက်, 2, v. to stretch (the mouth) open by inserting a flat thing and turning it edgewise, to gag, ခွေးကိုက်မည်ပြေးလာသို့၊ ပစပ်ကိုဓားပြားနှင့်ဟက်ထားသည်; to gash (a bamboo) obliquely, ဝါးလုံးကိုဓားနှင့်ဟက်ပြီးခွဲသည်; အာဟက်, to slit the mouth, as was done, it is said, for disobedience to a royal order in the days of the old Burmese Kings; မင်းလောင်းပေါ်သည်ဟုပြောဆိုသံကြားသည့်လူကိုဖမ်း၍အာဟက်ရမည်။

ဟက်စက်, v. to exhibit a fissure or hiatus; to gape, as a wound, အနာဟက်စက်သည်။

ဟက်ဟက်ကွဲ, v. to be partially split or cracked, သစ်ကိုသပ်နှင့်ဟက်ဟက်ကွဲအောင်ခွဲသည်, ကျောက်ကိုဓားနှင့်ရိုက်သို့ဟက်ဟက်ကွဲကြီးဖြစ်နေသည်, ခြေထောက်ကိုသံနှင့်ထိုးမိသို့ဟက်ဟက်ကွဲကြီးဖြစ်နေသည်။

ဟက်ဟက်ပက်ပက်ရယ်, v. to laugh loudly, boisterously, ရယ်လိုက်သည်မှာဟက်ဟက်ပက်ပက်။

ဟင်, 1, v. to whine, as a dog; *used in adverbial forms only*, ခွေးသူ့သခင်ကိုမြင်သည့်အခါအမြီးနှံ၍ဟင်ဟင်နှင့်အသံပေးတတ်သည်။

ဟင်, 2, *int.* indicative of an unpleasant smell, ဟင်၊နံလိုက်တာ, ဟင်၊ ရွံစရာကောင်းလိုက်တာ (*colloq.*); *also used as an int.* indicating disapproval, ဟင်၊ဆိုးထန်နေပြီ၊မထန့်လျှင်အရိုက်ခံရလိမ့်မည်, ဟင်၊မလုပ်နှင့်။

ဟင်အောင်, *adv. intensive*, to words of disagreeable import.

ဟင့်, 1, v. to make a teasing, whining noise, as a child; used in the phrase, တဟင့်ဟင့်ငိုသည်။

ဟင့်, 2. *int.* indicative of some calamity, or of surprise, ဟင့်၊ သည်လိုဆင်းရဲသည်မှာ၊တခါမျှမကြုံဘူးဘူး, ဟင့်၊မြွေကြီး၊မြွေကြီး။

ဟင်း, 1, n. curry; any cooked condiment to be eaten with rice, ဟင်းတခွက်, ဟင်းကောင်းမှကြာစည့်ရောက်စေချင်သည်၊ပုဆိုးကောင်းမှကြာ၊ပွဲသွားချင်

သည်, ဟင်းအငံအလေးအပေါ့တော်ပါ၏လော, is the curry properly seasoned?
ဟင်းကနွယ်, *n.* Nepal spinach, the *Amarantus oleraceus*; *Amarantus spinosus*, another variety; ဟင်းနုနွယ်။
ဟင်းကျွေး, *n.* anything of which curry may be made, ဟင်းလျာ။
ဟင်းကြွပ်, *n.* a plant.
ဟင်းခင်း (*pron.* ဂင်း), *n.* a kitchen garden, ဟင်းရွက်ခင်း။
ဟင်းခါး (*pron.* ဂါး), *n.* a decoction made of ကြံပန်းရွက်, ဒန့်သလွန်, ငရုတ်ကောင်း, ဆား, and ငါးပိ (taken by women after childbirth, to stimulate the powers of lactation).
ဟင်းချို, *n.* a cup-like ladle, ယောက်ချို။
ဟင်းဂရို, *n.* a plant.
ဟင်းဂလာ, *n.* a plant, the *Spilanthes acmella*.
ဟင်းဂလာချဉ် (*pron.* ချဥ်), ဟင်းဂလာချဉ်ဖတ်, *n.* pickled ဟင်းဂလာ။
ဟင်းဂလာယဉ် (*pron.* ယဥ်), *n.* a cultivated ဟင်းဂလာ which is eaten in a pickled state.
ဟင်းဂလာရိုင်း, *n.* the wild ဟင်းဂလာ which is used medicinally.
ဟင်းခွပ်, *n.* a plant; said to be another name for the သခွတ်, *Spathodea Rheedii*.
ဟင်းထံနွဲ (*pron.* ထနွဲ), *n.* a plant.
ဟင်းညှံ့နွယ်, *n.* a creeper bearing yellow flowers. The buds are sometimes eaten cooked in pottage.
ဟင်းညို, *n.* a poor kind of ဟင်း။
ဟင်းနားတောင် (*pron.* နဒေါင်), *n.* a plant.
ဟင်းနုနွယ်, *n.* a plant; *comp.* ဟင်းကနွယ်။
ဟင်းပုပ်, *n.* a plant.
ဟင်းဖတ်, *n.* the substantial part of a cooked condiment.
ဟင်းမျိုး, *n.* a tiger; so called to frighten him away; သည်တောတယ်များပေါ်သည်ဆိုသော်လည်း၊ ဟင်းမျိုးကသဲ; also applied to the different kinds of fish and flesh eaten in curries, ဟင်းမျိုးတိရစ္ဆာန်။
ဟင်းရည်, *n.* the gravy of any cooked condiment, broth.
ဟင်းရွမ်း, *n.* a plant.
ဟင်းရွမ်းပုံး, *n.* a four-sided ထုမိတော; *comp.* ဗိုလ်ပုံး။
ဟင်းရွက်, *n.* leaves used in making curry.
ဟင်းရွက်ပင်, *n.* any plant that produces leaves that are used in curry.
ဟင်းလော, *n.* a hotch-potch curry.
ဟင်းလျာ, *n.* anything of which curry may be made, ဟင်းကျွေး။
ဟင်းသီး, *n.* fruit or vegetables used in making curry.
ဟင်း, 2, *v.* to lie open, be uncovered, unenclosed; *see* လင်းဟင်း, to be

vacant, as an office, post; to be lacking, လူတယောက်လျှော့သည့်အတွက်အလုပ်ဟင်းသည်, နွားသုံးကောင်အနက်နှစ်ကောင်ဟင်းပါသည်။

ဟင်းလင်း, *a.* or *adv.* open, unenclosed, ပလာ, ဟာလာ; to be open, as a view or prospect; to be exposed to view; to be empty, as a vessel, ပလာ; *usually used in combination with* ဟာလာ, ဟာလာဟင်းလင်း; အိမ်အမိုးအကာမရှိ ဟင်းလင်းကြီး ဖြစ်နေသည်, တောတောင်အကွယ်အကာမရှိ တောင်ခြောက်ဟင်းလင်းမြင်ရသည်; မြင်ထောင်မရှိ၊ဟင်းလင်းမအိပ်တတ်ဘူး။

†ဟင်းငန်, *n.* a kind of fish.

ဟင်းသပြဒါး (*pron.* သဗဒါး), *n.* vermilion.

ဟင်းသပြဒါးရိုင်း *n.* cinnabar, red sulphide of mercury.

ဟင်္သာ (Pali ဟံသ,), *n.* a species of wild duck, the *Casarea rutila*, the ruddy sheldrake. This was the national bird of Pegu.

ဟင်္သာတာရာ, *n.* the name of one of the constellations.

ဟင်္သာပါဒ, *n.* a kind of plant.

ဟင်္သာလေး, *n.* a weight resembling the ဟင်္သာ duck, ချိန်လေး။

ဟစ်, *v.* to call loudly, as to a distant person, to shout, scream, အော်။

ဟစ်ကြော်, *v.* to cry out, bawl, scream, အော်ဟစ်။

ဟစ်ကြွေး, *v.* to call out, cry, proclaim aloud, halloo, shout, ကြွေးကြော်။

ဟစ်ခေါ်, *v.* to call loudly to a distant person, ဟစ်ခေါ်စမ်းပါ။

ဟစ်ငို, *v.* to weep aloud, to wail, လူကြားအောင်ဟစ်ငိုသည်။

ဟစ်ထူး, *v.* to shout back in answer to a call.

ဟည်, *int.* heigh-ho!

ဟည်း, *v.* to whine, as an elephant or a dove when angry; to roar, as the elements; to hiss, as the burning of powder from a rocket or a ဗုံး, when it fails to explode, ရှူး။

ဟတ် (Shan), *n.* a waterfall; *less than* ရေတံခွန်။

ဟတ္ထိဒန္တ, *n.* a kind of grass.

ဟတ္ထပတ် (Pali ဟတ္ထ, a cubit), *n.* a certain space around a priest beyond which it is not lawful for him to look, when entering a village or town, လေးတောင်ထွာဟတ္ထပတ်ထက်တိုး၍မကြည့်ကောင်းဘူး, ဆွမ်းကပ်ခံသည့်အခါနှစ်တောင်ထွာဟတ္ထပတ်ထက်ဝေးထိုးမခံကောင်း။

ဟဒယ (Pali), *n.* the heart; "the heart, the mind, the breast." *Childers*; ဟဒယကြည်လင်, နှလုံးသွေးကြည်လင်, သည်ကနေ့နေရထိုင်ရသည်မှာဟဒယကြည်လင်သည်, ဟဒယရှင်။

ဟဒယဝတ္ထု, *n.* "the substance of the heart; the heart of flesh." *Childers.*

ဟန်, *v.* to appear, have an appearance; *not used as a verb*; to have a natural appearance, to do as usual, as in ဟန်ရ; to be drawn to the life, as a picture or portrait, ပန်းချီဆရာမောင်ကြာညွန့် အသွင်ဟန်

[illegible]: falls on Salween above Yambine   1885 Colquhoun 29

တန်ကြီး ပန်ကြီး (မြော-)

[illegible] 1057

အောင်အရုပ်ရေးတတ်သည့်လူတဲ့; *n.* appearance, ပုံပန်း; good appearance.

ဟန်ကပ်, *v.* same as ဟန်ကျ, သည်အဝတ်နှင့်ခင်ဗျားဟန်မကပ်ဘူး။

ဟန်ကျ, *v.* to accord in appearance, to become.

ဟန်ကြီး, *v.* to be proud, to have a haughty manner.

ဟန်ခင်း, *v.* to prepare to make a feint, to make preparations as if intending to do, without doing.

ဟန်ချီ, *v.* to put on vain and boasting airs (*infreq. in colloq.*).

ဟန်ဆင်, *v.* same as ဟန်ခင်း။

ဟန်ဆောင်, *v.* to assume an appearance, to make false pretences, to feign, ငမြွေမိမိမိတ်ဆွေငနီကိုသတ်ပြီးကာလ၊ဘုန်းကြီးဟန်ဆောင်၍ထွက်ပြေးလေသည်, သူခိုးလူကောင်းဟန်ဆောင်၍အိမ်ပေါ်သို့တက်ခိုးသည်။

ဟန်ပန်, *n.* same as ဟန်, သည်ပုဆိုးသည်အင်္ကျီနှင့်ထယ်ဟန်ပန်ရသည်, ဟန်ပန်တယ်ကောင်းသည်။

ဟန်ပြ, *v.* to make a feint, တော်တော်ဟန်ပြပါတော့၊သည်ထက်မယည့်နိုင်ဘူး; *comp.* အဟန်ပြ။

ဟန်မူ, *v.* same as ဟန်ပြ, မိဘုရားမှတ်မိဆိုး လောတ်ရုံတိုင်အောင်သွားဟန်မူ၍တာဝတိံသာသို့တက်လေ၏။

ဟန်ယူ, *v.* to put on vain and boasting airs; to get ready for an effort, gather strength, as in drawing back and nerving the limbs to leap a brook, အားယူ, မြောင်းငယ်ကိုဟန်ယူပြီးခုန်သည်, လူအိုများရုတ်တရုတ်မထနိုင်သောကြောင့်ဟန်ယူပြီးထရသည်။

ဟန်ရ, *v.* to have a good appearance, as when one's bearing and qualifications correspond with his office, အရာနှင့်လူဂုဏ်ဖြစ်ဟန်ရသည်။

ဟန်ရေးပန်ရေး, *n.* same as ဟန်ပန်, စစ်သားချင်းဟန်ရေးပန်ရေးပြသည်, မြင်းလိုးခတ်မည်လို့ဟန်ရေးပန်ရေးပြသည်။

ဟန်ရေးဝါရေးခင်း, *v.* to prepare to make a feint, ဟန်ခင်း။

ဟန်ထုပ်, *v.* to make a feint, ဟန်ပြ။

ဟန်လုံး, *n.* personal appearance and bearing, စစ်တိုက်မည်ကြီးကာလလက်နက်ကရိယာဟန်လုံးမိုက်လျှင်၊ တပါးသောစစ်သည်ပပျောက်စရာရှိသည်, သည်သူနှစ်ယောက်ထက်ခွေသတ်မည်လို့ဟန်လုံးမိုက်နေကြသည်။

ဟန်လွှဲ, *v.* to make a swinging motion with the arm, preparatory to striking, ဟန်လွှဲရိုက်သည်; to swing the arms in walking.

ဟန့်, *v.* to stop, prevent progress, by calling out authoritatively, ကျွန်တော်ဆီးဟန့်လို့သာမရိုက်ဘဲနေကြသည်။

ဟန့်ဆီး, ဟန့်တား, *v.* same, ယောကျ်ားကပေးမည်ကြိုးသော်လည်း၊မိန်းမကဟန့်ဆီးတားသည်, ဟန့်တားမရသောကြောင့်လွှတ်လိုက်ရသည်။

ဟပ်, 1, *v.* to join, unite, connect; *see under* စပ်။

ဟပ်, 2, *v.* to bite at, as a fish or a dog; to snatch in eating; ငါးအ

နံကိုဟပ်သည်, ခွေးမြေသလုံးကိုဟပ်သည်; to attract, as a magnet attracts a needle, or amber bits of paper.
ဟမား, *int.* what is it? show it! ပြစမ်း။
ဟယ်, *pron.* you, *mas.* or *fem.*, *used vocatively only* (*disrespectful*), ဟယ်၊ပြောသည့်စကားနားမထောင်ဘူး, ဟယ်၊မလုပ်နှင့်; ဟယ် is only used toward inferiors, or those who acknowledge one's authority.
ဟန္ဓိ, *pron. plur. of* ဟယ်, ထယ်သွားကြသလဲဟန္ဓိ, ဟန္ဓိရှိကြသလား။
ဟလူ, *int. of calling*, halloo, ဟလူ၊ဘယ်သွားမည်လို့လဲ။
ဟဟ, *adv.* laughingly, ဟဟဟ, ဟဟဟနှင့် ဟယ်ရယ်တတ်သည့်လူ; *less than* ဟားဟား။
ဟံ, *a.* with stunted tusks, as an elephant.
ဟာ, 1, *n.* a thing, အရာ, ဥစ္စာ, ထယ်သူ့ဟာလဲ, သည်ဟာဘာလဲ. *Der.* အဟာ။
ဟာ, 2, *v.* to lie open, unenclosed, ဟင်း; to be imperfectly devised, as a scheme or plan, အကြံဟာသည်; to be not quite full, as a box, သေတ္တာဟာသေးသည်၊အထည်ထည့်လျှင်ဆံ့သေး၏။
ဟာတာတာ, *adv.* with too large an opening; uncomfortably, as the stomach for want of food, နေ့လို့ထိုင်လို့ဟာတာတာရှိသည်။
ဟာလာ, *a.* or *adv.* open, unenclosed, ပလာ, ဟင်းလင်း, အမိုးအကာမရှိ၊ ဟာလာရှိသည်။
ဟာလာဟင်းလင်း, *adv.* same, ဟာလာဟင်းလင်းရှိ။
ဟာ, 3, *int. prohibitive*, ဟာ၊မလုပ်ပါနှင့်, ဟာ၊မသရေ်ပါနှင့်, ဟာ၊သည်လို မပြောပါကလား။
ဟာနိယအရွယ်, *n.* the age of infirmity, when strength begins to fail, ဟာနိယအရွယ်ကား၊အားယုတ်သည်; according to the Burmese the age of infirmity commences at sixty, ဟာနိယကား၊ခြောက်ဆယ်။
ဟား, *int.* expressive of wonder or joy, ဟားဟားဟားဟားနှင့်ရယ်လိုက် ကြသည်။
ဟိ, *v.* Arakanese provincialism for the verb "to be," မဟိ for မရှိ။
ဟိတ်, 1 (Pali ဟေတု), *n.* a prime motive or spring of action, of which there are six, *viz.*, လောဘဟိတ်, ဒေါသဟိတ်, မောဟဟိတ်, အလောဘ ဟိတ်, အဒေါသဟိတ်, အမောဟဟိတ်; a state of being of which there are four, *viz.*, ဒုဂတိဟိတ်, သုဂတိဟိဟ, ဒွိဟိတ်, တိဟိတ်, or according to others three, *viz.*, အဟေဟိတ်, ဒွိဟိတ်, and တိဟိတ်, implying freedom from one or more of the three evils, လောဘ, ဒေါသ, မောဟ။
ဟိတ်, 2, *n.* prestige, the power of a name, လူစွမ်းဟိတ်အလွန်ကြီးသည်; used in a bad or good sense.
ဟိတ်တန်ခိုး, *n.* same, ဟိတ်တန်ခိုးထွက်သည့်မင်း။
ဟိတ်ထုတ်, ဟိတ်လုပ်, *v.* to use the prestige of a name for the sake of effect.

မဟုတ်တရုတ်

/mahou' tahou' mappyo:ne./ dont say things which arent definite [illegible]

/ba mahou'te. kei'sa.galei:/ a trivial thing [illegible]

[/ba mahou'.../ > its nothing]

ဟိတ်ဟန်ဆောင်, *v.* to swagger, ဟန်ရှိသွားလာသည်။

†ဟိတ်စာ, ဟိတ်စိ, *n.* a pinch, a small quantity; *see* ဆိတ်စာ, and ဆိတ်စိ; ဆေးနတ်မှုန့်တော့မည်လို့ ဟိတ်စာသာလိုသည်, ခင်ဗျားရေးသည့်စာလုံး ဟိတ်စိသေးသည်၊ သည်ထက်ဖောက်ဖောက်ရေးလျှင်သာကောင်းလိမ့်မည်။

ဟိတ်ဟိတ်, *adv. intensive,* to words of shivering or trembling, ဟိတ်ဟိတ်တုန်သည် (*infreq.*), ဖိန့်ဖိန့်တုန်သည်။

ဟိန္ဒူ, *n.* a Hindu, ဟိန္ဒူကုလား; ဟိန္ဒူဘာသာ။

ဟိန်း, *v.* to growl, as an animal, ကျားဟိန်း, ကြောင်ဟိန်း, ခွေးဟိန်း; to murmur, roar, as the wind or sea, လေဟိန်း, ပင်လယ်ဟိန်း; to resound, as the protracted tones of a drum, ပုံရှည်ဟိန်း, ဗွမ်းစည်ဟိန်း; or of an organ, bell or gong, ခေါင်းလောင်းဟိန်း, မောင်းဟိန်း; hence တဟိန်းဟိန်း, growlingly, thunderingly; ခင်ဗျားတို့အိမ်ကခွေးတဟိန်းဟိန်းနှင့်အလွန်ကြောက်စရာကောင်းသည်။

ဟိန်းအောင်, *adv.* exceedingly (great, high, etc.).

ဟိန်းချ, *v.* to give up farther effort, လက်ချ, သည်အမှုမအောင်နိုင်ဘူးလို့ ဟိန်းချထားသည်။

ဟိမ (Pali), *n.* snow, မိုးထိုးပွင့်, ဆီးနှင်း။

ဟိမဝန္တာ (တော), *n.* the Himalaya forest, sometimes called ဟိမဝန်။

ဟိမဝန္တာခန်း, *n.* the part of the story of Wethandaya relating to his sojourn in the Himalaya forest.

ဟိမဝန္တာတောင်တန်း, *n.* the Himalayan range of mountains.

ဟိမ်းမိုဟိမ်း, *n.* the Tavoy name for the *papaya,* သင်္ဘောသီး။

ဟိရိ (Pali), *n.* shame, modesty, ရှက်ခြင်း, ဟိရိဩတ္တပ္ပတရား, ရှက်ကြောက်သောတရား, ဟိရိဩတ္တပ္ပတရားကင်းသောသူ, ဟိရိဩတ္တပ္ပကိုမစောင့်. "*Hiri,* shame, that which deters from the performance of what is improper to be done, through the influence of shame." M.B.

ဟီ, *v.* (1) to neigh, as a horse, မြင်းဟီ; (2) to laugh loudly and rudely; applied reproachfully to women, တဟီဟီသည့်မိန်းမ။

ဟီဟီ, *adv.* of similar import, ဟီဟီဟီဟီနှင့်ရယ်သည်။

ဟီဟီဟားဟား, *adv.* with loud and unrestrained laughter, တဟီဟီတဟားဟားနှင့်ရယ်ရသည်။

ဟီးရိုးဟူးရား, *adv.* headlong, recklessly, hot-headedly (*rare in colloq.*), ပုဏ္ဏားအိုဟီးရိုးဟူးရားနှင့်ဘာမိတ်ဆိုးလာသလဲ။

ဟု (from ဟူ, to say, declare, mean), *verb. affix,* that, namely, *viz.*; *see Gram. sec.* 119.

ဟုတ်, *v.* to be true, မှန်; hence မဟုတ်တရုတ်; ဟုတ်သော်ရှိမဟုတ်သော်ရှိ, whether true or untrue, ဟုတ်လှပြီ; မဟုတ်မခံဘူး, an expression applied to persons who spiritedly resent an injury or injustice. ဟုတ်ကဲ့ရှင်

B. D. 67. /hou'kahyin/ (/hou'ke. hyin/) yes, sir (Mandalay women) TS

ယုတ်ကဲ့, *adv.* yes, it is so; yea, just so; ယုတ်ကဲ့ရေ့ဒမည်, true indeed! (*i.e.*, not true) (*ironical*), ယုတ်ကဲ့ရေ့ဒမည်လား, is it? indeed! somewhat suggestive of derision.

ယုတ်ချည်, *contraction of* ယုတ်ချေ၏ (*Colloq.*).

ယုတ်ငြား, *used in adverbial forms only.*

ယုတ်ငြားသော်လည်း, *an adverbial expression,* although, ယုတ်ပင်ယုတ်ငြားသော်လည်း။

ယုတ်စ, is it so? equivalent to ယုတ်ကဲ့လား, ယုတ်မှယုတ်ပါစ, ယုတ်ပါစ။

ယုတ်မှန်, *v.* to be certain, true, ယုတ်မှန်သည့်စကားကိုပြောပါမည်။

ယုတ်လျား, *v.* same; *used only in the negative,* မယုတ်မလျား။

ယုတ်တတ်, *v.* same as ယုတ်မှန်, အယုတ်အတတ်, ကျီစားသို့ပြောသည်ကိုအကယ်အယုတ်အတတ်မှတ်ထားသည်, ယုတ္တိဟတ္တိပြောသည်။

ယုတ်တန်, *n.* verisimilitude; ယုတ်တန်ရှိ, to be verisimilar.

ယုတ်ခနဲ, *adv.* instantly, ရုတ်ခနဲ, ရေနံဆီမီးလျှံလျှင်ယုတ်ခနဲထလောင်တတ်သည်, မီးခြစ်ကိုခြစ်လိုက်လျှင်ယုတ်ခနဲတောက်သည်။

ယုန်, 1, *v.* to be quick and violent, လျင် and မြန်; *not used assertively;* hence အယုန်; တယုန်ထိုးမြစ်လျှင်၊တယ်ပြေးသည့်မြင်းဘဲ၊တာရှည်မီးလျှင်ဖား တတ်သည်; တယုန်ထိုးကောင်း; also applied figuratively, as တယုန်ထိုးကောင်းသည့်လူ, *i.e.*, good for a dash, but not for continued effort; to be deficient in flavor, as ငါးသိုင်း။

ယုန်ခနဲ, *adv.* quickly and violently, ယုန်ယုန်။

ယုန်, 2, *v.* to fail, as when the speed does not correspond to the effort made by sail or steam (သုန်); to fail through excess, as when fruit does not correspond to the growth and apparent thriftiness of the tree, သရက်သီးယုန်သည်။

ယုန်း (ပင်), 1, *n.* a kind of creeper, the *Anamirta cocculus*, or *Cocculus Indicus*, the bark of which is used for killing fish (the bark of the သစ်ပုတ္တေ is also used for the same purpose).

ယုန်း, 2, *v.* to roar, as a tiger, a storm, fire, the waves of the sea, ဟိန်း။

ယုန်းခနဲ, *adv.* roaringly, with great quickness, violence, and noise, မီးယုန်းခနဲထ; *more than* ယုန်ခနဲ။

ယုန်းနုံး, *adv.* boastingly, ကြီးဝါးခွာ။

ယုန်းယုန်း, *adv.* same as ယုန်းခနဲ။

ယုပ်, *a.* that, yon, ယုပ်အထဲမှာ, ယုပ်ရှမ်းပြည်မှာ; *see* ဟို။

ယုပ်ဆီမှာ, *adv.* away off there, away off yonder (*Colloq.*).

ယူ, 1, *v.* to say, declare; to mean, ဆို, ဆိုလို; *not used assertively* (*infreq. in colloq.*).

ယူလို, *v.* same as ယူ။

ဟူ, 2, *v.* to sound, as a buzzing noise in the ear, နားဟူသည်, နားလေထွက်သို့ဟူနေသည်, နားဟူသို့အသံမျှမကြားဘူး။

ဟူမှ, *conjunctive adv.* namely, *contracted to* ဟူ။

ဟူးရား, *n.* astrological deductions; an astrologer.

ဟူးရားသမား, *n.* an astrologer.

ဟူးဟူး, and တဟူးဟူး, *adv.* expressive of the noise which the words indicate, လေတဟူးဟူးတိုက်သည်, ဟူးဟူးခြောင်ခြောင်မီးတောင်သည်။

ဟေ (Pali), *int. vocative,* calling at a distance or answering; or expressive of joyful surprise (*rare in colloq.*), ဟေ၊ဆိုသူတော်ကောင်းတို့, ဟေ၊အချင်းယောက်ျားတို့။

ဟေဗြဲ, *n.* a Hebrew; ဟေဗြဲဘာသာ, the Hebrew language.

ဟေမန္တဥတု (Pali), *n.* the cold season, ဆောင်းကာလ။

ဟေလာသ, *n.* a Greek, ဟေလာသလူ။

ဟေ့, *int. vocative,* same as ဟေ; used in frightening sparrows from the rice fields.

ဟေး, 1, *int.* same as ဟေ။

ဟေး, 2 (Beng. ဟေးလာ), *int.* indicative of effort; hence တဟေးဟေး, *adv.* unable to lift or manage; belchingly, as gas from the stomach.

ဟဲ့, *int. of censuring, threatening*; hence တဟဲ့ဟဲ့, *adv.* threateningly, ဟဲ့နေဦး၊အဲဒယ်သူမှာလူမထင်, ငါဟဲ့နေဦး၊သူမှားလိုမခံဘဲမှုထိမ့်မည်, ယောက်ျားဟဲ့, ထသားဟဲ့, ဟဲ့ခွေး, ဟဲ့နွား; used also in speaking to very inferior persons, ဟဲ့၊နင်ဘယ်သွားမည်လဲ, ခင်ဘွားကျွန်တော်ကိုတဟဲ့ဟဲ့နှင့်မခံချင်ဘူး။

ဟော, 1, *v.* to utter in a formal manner, as in preaching, တရားဟော; or in prophesying, foretelling, နိမိတ်ဟော, ဗေဒင်ဟော; to render the meaning of, as of Pali into Burmese, *e.g.*, ပိဋက်, ချစ်ခြင်းကိုဟောပါသည်။

ဟောကြား, *v.* to preach and instruct, တရားဓမ္မဟောကြားခြသသည်။

ဟောပြော, *v.* same as ဟော။

ဟော, 2, *int. indicative,* there! ဟော၊ကြည့်စမ်း, ဟော၊ဘဲ့နှယ်ရှိသလဲ, ဟော၊သည်ထိုထုင်ပါ။

ဟောဟော, *adv.* freely, all at once; hence တဟောဟော, one after another without intermission, ရေတဟောဟောစီးကျသည်, တဟဲဟဲစီးကျသည်။

ဟောဟောထိုင်းထိုင်း (*pron.* ဗိုင်းဗိုင်း), *adv.* frankly, openly, unreservedly, သည်သူသဘောကောက်ကျစ်ခြင်းမရှိ၊ဟောဟောထိုင်းထိုင်းပြောတတ်သည်။

ဟောက်, 1, *v.* to be low, hollow, sunken, as a vessel not full; *more than* ချိုက်, *and* ဟိုက်; ကျွန်ုပ်ရေတကောင်းထဲမှာရေကိုခပြည့်ထည့်ထားသည်။ ထရုဟောက်ပြီ။လူယူသောက်သလား, ဆန်ကိုပြည့်အောင်ခြင်ပါ၊ မဟောက်ပါစေနှင့်. In speaking of clothes and piece goods, ဟာ is preferable to ဟောက်; ဟောက် is used with reference to dry and liquid measures;

is also applied to the eye when sunken from illness or want of sleep, မျက်တွင်းယောက်, မျက်တွင်းချောင်။

ယောက်တောက်, *adv.* sunken, as an eye which has been destroyed, မျက်လုံးယောက်တောက်ကန်းသည်။

ယောက်, 2, *v.* to snore, ယောက်တတ်သောသူဆင်းရဲတတ်သည်; to roar, as a lion, or cry, as the barking deer.

ယောက်, 3, *adv.* there, at a distance (*provincial*).

ယောင်, 1, *v.* to be rancid, to have the smell of substances long decayed, ပုပ်ထိုက်သည့်မှာယောင်နေရေ့, ယောင်စော်နံသည်။

ယောင်စပ်, ယောင်စပ်စပ်ဖြစ်, *v.* same, but less than ယောင်။

ယောင်ပုပ်, *v.* same as ယောင်။

ယောင်, 2, *v.* to bark, ခွေးယောင်သံ, ခွေးယောင်ထိုင်းထလျှင်မဖိဝ်ရဘူး။

ယောင်း, *v.* to be old, not new, မသစ်, ယောင်းသောအဝတ်နှင့်လူထဲဝင်လျှင်မတင့်တယ်ဘူး; စကားယောင်း, ancient, obsolete language; ဖိမ်ဖို ယောင်းပျက်အဖိဝ်ခတ်၊လူဖိုယောင်းပျက်အပြောခတ်။

ယောင်းနွမ်း, *v.* to be old and faded, as a garment, ပုဆိုးယောင်းနွမ်းသည်။

ယောင်းမြိန်း, *v.* to be very old and crumbling.

†ယောင်းပွာ, *adv.* loudly and noisily in speaking, စကားယောင်းပွာယောင်းပွာနှင့်ပြောတတ်သည်၊တခွန်းမျှမှတ်စရာမပေါ်ဘူး။

ယောင်းလောင်း, *adv.* with a hole through, hollow throughout; in an exposed manner; also applied to the wearing of a ပုဆိုး, or ထမိ in an unintentionally indecent manner, ပုဆိုးယောင်းလောင်းနှင့်လမ်းလျှောက်သွားသည်။

ယောင်းလောင်းပေါက်, *v.* to be fistular, tubular.

ယောင်းလောင်းဖြစ်, *v.* to have a hole through, lengthwise.

ယော့ရမ်း, *v.* to be disrespectful, insolent, ရမ်းကား; to be dissolute; one kind of လျှော်ပေါ်; သူတပါးများစော်ကားရမ်းကားယော့ရမ်းသည့်လူ,သူတပါး ဥစ္စာကိုယော့ရမ်းသော့သွမ်းအလွန်များသည့်လူ, မယော့ရမ်းနှင့်၊မသော့သွမ်းနှင့်, ယော့ရမ်းလော်မား။

ယော်, *v.* to be completely exhausted, out of breath, either from great fatigue or extreme thirst; *more than* ဟိုက်, မောလွန်းလို့အသက်ရှူများ ယော်နေသည်, ရေငတ်လွန်းလို့ယော်နေရေ့သည်။

ယောယော်ယော်, *adv.* in an exhausted state, နေမှိုထိုင်လျှိုယော်ယော်ယော်ရှိ။

ယော်ယော်ဟယ်ဟယ်, *adv.* rousingly (*infreq.*).

ဟို, *pron.* that, ထို, ဟိုလူ; yon, being at a distance within view; occasionally used with reference to ages long ago, ဟိုရှေးထဝက, ဟိုကမ္ဘာက; မောင်ဟိုသင်း (*pron.* ဒင်း), မဟိုသင်း, equivalent to the English colloquial terms, "Mr.What's-his-name," "Mrs.What's-her-name;"

ဟိုသင်း is frequently used when the speaker is alluding to something which has escaped his memory, ဟိုသင်းဟာလေ၊ညောင်တုန်းမြို့, ဟိုသင်းလေ၊သင်းနာမည်တော်မရနှိုင်ဘူး; or to something which he does not specify by name but points at, ဟိုသင်းယူခဲ့ပါ။

ဟိုမှာ, *adv.* yonder, over there.

ဟိုက်, 1, *v.* to be slightly concave, sloping inward (*rare*); ရှိုက် (*more common*).

ဟိုက်, 2, *v.* to pant, to be out of breath, နေပူလွန်းလို့၊လူများကိုယ်ဟိုက်နေကြသည်။

ဟိုက်, 3, *int.* expressive of any strong emotion, ဟိုက်၊ကျွန်တော်ငွေထုပ်မေ့နေရစ်ပြီ၊ရမည်မထင်ပါဘူး, ဟိုက်၊တခါဖြင့်ခက်ခဲ့ပြီ၊အခြားကိုးစရာမရှိဘူး။

ဟိုင်း, *v.* to be without a tusk, though full-grown, as an elephant, ဆင်ဟိုင်း; to be without a wife or husband, though arrived at a marriageable age, as လူပျိုဟိုင်း, an old bachelor, အပျိုဟိုင်း, an old maid; အပျိုကြီးလို့လင်မနေ; ဟိုင်း is also applied to cocks which have no spurs, ကြက်ဟိုင်း။

ဟိုးဟိုး, *adv.* far and wide, as news spread abroad, သတင်းဟိုးဟိုးကြော်သည်, ဟိုးဟိုးကျော်သည့်လူ။

ပြဂိုး, *n. an astrological term.*

ဠ

The thirty-second and last consonant of the Burmese alphabet (*not initial*).

APPENDIX A

NOTES

Note 1, p. 6

"This is the name given to the eastern extremity of a spur of the Arakan Yoma, abutting on the Irrawaddy, in the Henzada district, about a mile from the boundary of the Prome district. The spur terminates in a scarped cliff about three hundred feet high, artificially honeycombed with caves and niches containing images of Gaudama and his *rahans*. This spur formed on the western side of the great river was the northern limit of the ancient Talaing Kingdom, and before the formation of the delta, had on the rising ground near its extremity, a revenue station for the collection of customs."

Note 2, p. 27

As in most countries, the plaster of ancient times was superior to the modern. The plaster of the famous Kaunghmudaw pagoda, near Sagaing, was composed of lime and sand, to which were added one part of the Bengal quince, two parts of molasses, five, of the bark of the *ondon* tree, and six, of glue; ဗုပ်ရှစ်ဆေးကား၊တင်းလဲ ငွေး၊ဆိုံတိုံပဉ္စ၊ကျွဲ ကော်ဆ. The modern proportions are ဆိုံထိုံသတ္တ၊နှဝကျွဲကော်၊ဒုသော်တင်းလဲ။

Note 3, p. 51

"They slept in turn, two at a time, in the palace, as indeed the officers of the council also did. They went to their office at seven in the morning, and every second day they were relieved at three in the afternoon. At nine the ministers came in from the *Hluttaw*, and having discussed whatever business they had with the *Adwin Wuns* for about half an hour, went in with them to the King's morning levee. In the afternoon there was another informal audience, termed *boshu* (ဗိုလ်ရှုံ) because military officers were then admitted with the *Adwin Wuns* to see the King."

Note 4, p. 68

Karens in some parts of Burma, especially in Tenasserim, have a firm belief that persons may meet their death, through substances being forced into their bodies by magic; hence the expressions, အပင်းထည့်ထိုးသောသည်, အပင်းသွင်းထိုးသောသည်။

Note 5, p. 68

The shape of this island is described as that of a full-orbed moon (လပြည့်ဝန်းသဏ္ဌာန်ရှိ၏), the inhabitants as being moon-faced, and the limit of their lives as being five hundred years.

Note 6, p. 84

အမိုက်ကြီးလေးပါးမွေးသည့်လူ, the four most foolish kinds of persons; (1) သန်းခေါင်အချိန်မွေးသည့်လူ, a person born at midnight; (2) လကွယ်နေ့မွေးသည့်လူ, a person born on the last day of the luna month; (3) မိုးသည်းမှောင်ကျသည့်အခါမွေးသည့်လူ, a person born when the sky is dark with rain clouds; (4) တောအုပ်ထဲမှာမွေးသည့်လူ, a person born in a dense forest.

Note 7, p. 80

Women frequently address elderly men as ဘေထို့, ဘေထို့ဘယ်သွားကြမည်လဲ. In Mandalay the children of non-officials formerly addressed their fathers as ကိုကို; male members of the royal family addressed their fathers as ထားထား။

Note 8, p. 96

"The fourth of the paths leading to nirwana (နိဗ္ဗါန်, နိဗ္ဗာန်) is called aya or ayahat; the ascetic who has entered this path is called a Rahat (ရဟန္တာ); he is free from all cleaving to sensuous objects. Evil desire has become extinct within him, even as the principle of fructification has become extinct in the tree that has been cut down by the root, or the principle of life in the seed that has been exposed to the influence of fire. The mind of the Rahat is incapable of error upon any subject connected with religious truth, though he may make mistakes upon common subjects, or from allowing the faculty of observation to remain in abeyance." M.B.

Note 9, p. 98

"When the monarch Dutthagamani (ဒုဋ္ဌဂါမဏိ) was near death, the assembled priesthood chanted a hymn, and from the six dewa-lokas (ဒေဝလောကနတ်ပြည်) as many dewas came in six chariots, each entreating him to repair to his own loka; but the king silenced their entreaty by a signal of his hand, which implied that they were to wait so long as he was listening to the bana. That his meaning might not be mistaken by those around, he threw wreaths of flowers into the air, that attached themselves to the chariots and remained pendent. He then said to a priest, Lord, which is the most delightful dewaloka? The priest replied, It has been held by the wise that Tusitapura (တုသိတာပုရ) is a delightful dewaloka. The all-compassionate Bodhisat Maitri tarries in Tusita, awaiting his advent to the Buddhaship." M.B. Buddhists aver that the mother of Gautama (မယ်တော်မာယာ) is also in Tusita (တုသိတာ).

Note 10, p. 108

Alaungpaya was born at Shwebo (or Motsobo). Before becoming King, his name was Maung Oung Zeya (ဇေယျ, victory), and he was a ကြေးကိုင်, a subordinate to the *ywathugyi*, or what would now be a village *gaung*.

Note 11, p. 114

"Under the great bo-tree (ဗောဓိပင်), at the depth of one hundred yojanas (ယူဇနာရာ), is the roof of awichi (အဝီစိ), the flames from which burst forth beyond the walls, and rise to the height of one hundred yojanas; there are sixteen narakas (ငရဲ) called *osupat* (ဥဿဒရတ်), exterior to awichi, four on each side; this naraka (ငရဲ) is called awichi (from *a*. negative, and *wichi*, refuge) because it affords no way of escape (ဝိမုတ္တိ); it allows no intermission to its misery." M.B.

Note 12, p. 116

"The cycles of chronology are reckoned by asankyas (အသင်္ချေ), a word that conveys the idea of innumerable, incalculable (from *a*, negative, and *sankya*, number), that of which the sum or quantity can not be determined. The number of the years to which the life of man is extended, never remains at one stay. It is always on the increase or undergoing a gradual diminution, but it never exceeds an asankya in length, and never diminishes to less than ten years, and the progress of the change is so slow as to be imperceptible, except through long intervals of time. A decrease in the age of man is attended by a correspondent deterioration in his stature, intellect, and morals." M.B.

Note 13, p. 121

"The asurs reside under Meru (မြင်းမိုရ်); there were formerly contests carried on between them and the dewas of Tawutisa, but when Manamanawakaya became Sekra (သိကြား), they were finally defeated, and from that time have been kept in subjection.

There are many allusions, even in the most sacred of the Pali writings, to the seizure of the sun and moon by the asurs, Rahu (ရာဟု) and Ketu (ကေတု)."

Note 14, p. 149

ဥဩကြော်တသံယင်တဇွန်း, to each note of the koel a spoonful of flies; in allusion to the fact that flies become numerous when the koel makes its appearance, which usually occurs in the beginning of

February; ဥဩဘာတွန်စတန်ရှုးလာ၊အင်းဝပျက်သည် (1103 B.E.), ဥဩဘာအောင်မြည်းကုန်းပေါင်တည် (1115 B.E.)

Note 15, p. 150

ဘုန်းကြီးများကလူတို့ကဲ့သို့ကျင်ကြီးကျင်ငယ်ဆိုသောစကားကို တိုက်ရိုက်မဆိုလိုသောကြောင့်၊ ဥစ္စာရံဝါ၊ ပဿာရံဝါဟူသောပါဠိအမည်အားဖြင့် ယဉ်ကျေးသဖြင့်၊ ရဟန်းချင်းသုံးကြသည်, *pongyis,* because they do not wish to say, like ordinary men, the plain words for *fæces* and urine, use amongst themselves, for politeness' sake, the Pali terms ဥစ္စာရံဝါ, and ပဿာရံဝါ။

Note 16, p. 150

မြတ်စွာဘုရား၏ဥဏ္ဏလုံ၊မွေးရှင်တော်၊ချွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါရှိမှသာ၊မျက်မှောင်တန်းကြားကတန်း၍ထွက်သည်, it is only when there is some mortal deserving of being delivered, that the single live hair of the most excellent Buddh protrudes itself, and stands forth in a straight line from between the eyebrows.

Note 17, p. 150

တော်သလင်းလပြည့်ကျော်နှစ်ရက်နေ့တိုင်ရောက်သောအခါ၊သူရိယနေမင်းဥတ္တရယဉ်ကဒက္ခိဏယဉ်သို့ဝင်သည်ဟု၊တလိုင်းမြန်မာများအယူရှိကြသည်, Talaings and Burmans are of opinion, that on the second of the waning moon of Tawthalin, Suriya, the sun monarch, enters the southern carriage or pathway, from the northern one.

Note 18, p. 151

The Burmese avow that this kind of evil spirit makes itself visible; some going so far as to say, that when a child loses its mother, the latter, as an ဥပက, can be seen rocking a cradle in the jungles.

Note 19, p. 152

"Upasampada is the fullest possible admission to the privileges of the Buddhist priesthood. A man cannot receive the upasampada ordination without having first taken deacon's orders, but the interval may be very short or very long, according to circumstances. Thus, twenty being the lowest age at which a man is qualified for upasampada, a boy who has become a Samanera (သာမဏေ) at eight, will have to wait twelve years before he can receive upasampada; on the other hand, if a man join the priesthood at or after twenty, if he be otherwise properly qualified, he may proceed at once to priest's orders." *Childers.*

Note 20, p. 152

"It is produced by Tanha (တဏှာ), and is the immediate cause of continued existence (ဘဝ). No part or parcel of the present existing

being passes over into the new state, but it is a new existence, having upadana, desire of, or cleaving to, existence, for the root or actual producing cause of the renewed existence." *Childers.*

Note 21, p. 152

"There are two properties inherent in all sentient beings except the Rahats (ရဟန္တာ), first, upadana, and secondly, kama. As it is the grand tenet of Buddhism, that all existence is an evil, it thus becomes consistent with right reason, to seek the destruction of upadana, which alone can secure the reception of nirwana or the cessation of being." M.B.

Note 22, p. 153

"Upeksha (ဥပေက္ခာ) is a power so called, because it includes freedom from all kinds of desire, as of uppatti, or birth; also because it has no paksha, or preference for one thing more than another. It is opposed to individuality, as it regards all things alike, and its principal attribute is indifference or equanimity. There are ten kinds." M.B.

Note 23, p. 163

သူငယ်ဘွားသောအခါ၊ ခုနစ်ရက်မြောက်လျှင်၊ လက်သည်ကား ကင်ပွန်းသီးကိုပြုတ်၍၊ တရော်ပါ ခုနစ်မျိုးနှင့်ရောပြီးလျှင်၊ ၎င်းသူငယ်ဦးခေါင်းကို ဆေးသည်။ ဦးခေါင်းကိုဆေးပြီးသည်ကာလ စင်ကြယ်လျှင်၊ အဝတ်ဖြူနှင့် လက်သည်က ပွေ့၍ အမိသို့အပ်၏။ ၎င်းနောက်လက်သည်နှင့် ဖိတ်သောပရိသတ် တို့ကား ဆုတောင်းပဌနာပြုကြကုန်၏, on the seventh day after the birth of the child, the midwife boils the fruit of the soap acacia (creeper), mixes it with the seven kinds of grewia, and washes the child's head; after the head is clean, the midwife takes the child up in a white cloth and presents it to the mother; after this the midwife and the assembled persons who have been invited, invoke a blessing; ထံ့ရှိနိစ္စံအဝဓင်္ဂလည္ဘူ၊ အိမ်စိတ် ရွှင်ဘဝင် ဆုတောင်းကြသည်။

Note 24, p. 169

"It (the priest's cloth) can not be received except by a chapter, which must be constituted of at least five priests; when the cloth is offered, the priests hold a consultation and inquire, Which of us stands in need of a robe? The priest who is most in need of a garment, ought now to make known his want, but this rule is not followed, as the priest who has read the sacred books, or expounded them during the performance of *wass*, whether the most destitute or not, usually receives the robe. The priest respectfully asks the rest of the chapter to partake of the merits produced by the offering. The assembled priests, assisted by the lay devotees, make the cloth into a robe, and

dye it yellow, the whole of which process must be concluded in sixty hours, or a natural day. It is not an ordinance of Buddha." E.M.

Note 25, p. 170

"The *Heritiera fomes* of Symms, found in tidal creeks; a very tough wood, but not durable; when Rangoon teak broke with a weight of eight hundred and seventy pounds, soondree sustained one thousand three hundred and twelve pounds." *Mason.*

Note 26, p. 170

There are six kinds of တန္တံ which it is unlawful for *rahans* to use, *viz.*, အကွဲပါသောကန္တတံ၊ အဆစ်ပါသောကန္တတံ၊ အဖူးအထစ်ပါသော ကန္တတံ၊ ဆုံးမှိုသည့်ကန္တတံ၊အခေါင်းရှိသည့် ကန္တတံ၊ကြမ်းတမ်းသောကန္တတံ၊ ဤခြောက်မျိုးကိုရဟန်းများမသုံးအပ်. When used by the royal family, these slips of bamboo or wood were termed နှောက်ပင်တော်။

Note 27, p. 171

An apology of this sort is never offered to a person younger than one's self. In the event of an elder offending a younger person, he would say သည်းခံပါ, or သည်းညည်းခံပါ, please bear with me. In polite Burmese society, a Burman when describing anything connected with what he considers an inferior part of the body (the foot being considered as such), will always preface his description with ကာယကံ၊ဝစီကံ၊ ကန်တော့ပါ၏။

Note 28, p. 172

ကြက်များဒုဗ္ဘိက္ခန္တရကပ်ဖြစ်ထံ့သော အကြောင်းကိုသိ၍၊ မိုးဆီးမလင်း မိုးကပင်၊ စည်းကမ်းမရှိဘဲ၊မမွတာနှင့်ဆန့်ကျင်အကြိပ်တန်းကဆင်း၍အစာကိုရှာတတ်သည်, fowls, knowing that a period of famine is imminent, in an irregular and unnatural manner, leave their roosts before dawn and search for food. ခွေးများရောဂန္တရကပ်ဖြစ်အံ့သောအကြောင်းကို၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ထင်ရှားစွာပြသည်ဆိုသလဲ။ ငင်းတို့ညည်းအချိန်မဲ့အူတတ်သောကြောင့်တည်း။

Note 29, p. 174

Pongyis are forbidden to cut down trees or pull up weeds, in order that they may avoid taking the life of insects, etc.

Note 30, p. 176

ကမ္ဘာမီးလောင်သောအခါ၊သားကောင်ကိုချနင်းရသည်, when the conflagration of the world takes place, one has to cast down one's son and trample on him; an adage which teaches that in time of great trouble and perplexity, one is compelled to look out for one's self.

Note 31, p. 179

The ကရဝိတ်, deemed the king of birds, is often erected at the summit

of flagstaffs, in the neighborhood of religious edifices. The Burmese say that it lives in the Himalayas, and that it has a most melodious note, မင်းသမီးချင်းဆိုသည်မှာ၊ကရဝိတ်ထံလိုဘဲ။

Note 32, p. 183

"Kasino or Kasinam is the name of one of the divisions of the *Karmasthana* (ကမ္မဋ္ဌာန်း), and is a process by means of which mystic meditation may be induced. There are ten kinds, *viz.*, earth, water, fire, wind, blue, yellow, red, white, light, and the sky seen through a narrow aperture. The word Kasino is Sanskrit, and this rite is, I think, so named because in practising it the mind is wholly absorbed or engrossed in one predominant idea." *Childers.*

Note 33, p. 185

"The Burmese say that their next Buddha, Arimataya (အရိမေတ္တေယျ) will enter divine life while musing beneath its (the *gangaw*) hallowed shade." အရိမေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရား ကံ့ကော်ပင်အရင်း၌ ပွင့်တော်မူ၍၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ၊ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို အကျွတ်တရားဟောတော်မူလိမ့်မည်, Arimetteya, the excellent Buddh, having been perfected (*lit.* blossomed) at the foot of the *gangaw* tree, will preach the law of deliverance to men, *nats*, *Brahmas*, and all rational beings.

Note 34, p. 186

ကျွန်ုပ်ပြောသောစကားမမှန်လျှင်ကာလထရောဂါနှင့်ပါပါစေတော့, if the words I speak are not true, let me be carried off by cholera. This fearful imprecation is made use of when a Burman wishes to remove all doubt of his truthfulness.

Note 35, p. 189

ကပိလဝတ်ရှင်ဘုရင်သည်ကုဋ္ဌရောဂါစွဲကပ်သောကြောင့်၊ တောသို့ဝင်၍ကလောပင်အမှီပြုလျက်၊ ကလောသီးကလောရွက်ကိုစား၍ကုဋ္ဌရောဂါနှာပျောက်လျှင်၊၎င်းအပင်ကိုအစွဲပြု၍ကောလိယပြည်တည်ထောင်၏, the King of Kappilawut (the birthplace of Gautama) being attacked with leprosy retired into the forest, and taking refuge under a *kalaw* tree, he ate the fruit and leaves thereof; when the leprosy disappeared he founded a country which he named Kawliya from the *kalaw* tree.

Note 36, p. 189

This timber was so highly prized by the Burmese that under their government it was more valuable than teak. This species of *Acacia* was one of the woods used in constructing the royal throne.

Note 37, p. 195

အဇာတသတ်မင်းကြီးသည်၊အဘဖြစ်သောဗိမ္ဗသာရမင်းကြီးကိုဖြစ်မှားသောဗိတု

ဃာတကကံ ရှိလျက်နှင့်ပင်၊ မြတ်စွာဘုရားကိုသဒ္ဓါ ကြည်ညိုသောကုသိုလ ဝိပါက် ကြောင့်အဝီစိငရဲ၌မခံရ, notwithstanding there was the influence of the crime of parricide against King Azatathat, for the murder of his father King Peinmathara, yet as the result of merit for being well-disposed towards, and for reverencing, the most excellent Buddh in past stages of existence, he did not suffer in အဝီစိ (the lowest and most terrible of the hells).

Note 38, p. 197

In some parts of Upper Burma, the women adorn themselves with flowers and sing when doing this (transplanting rice); and in former days, it is said they were accustomed to play rough practical jokes on any stray members of the male sex, who might chance to come near them while this work was going on.

Note 39, p. 200

"A hundred years before the commencement of a Samvattakappa (သံဝဋ္ဋကပ်), a deva (ဒေဝါနတ်) traverses all the cakkavalas (စကြဝဠာ) that are to be destroyed, proclaiming with a loud voice. This shout of warning is called Kappakolahalam (ကပ္ပကောလာဟလ)." *Childers.*

Note 40, p. 200

ကျွန်ုပ်ထမင်းလည်းချောင်းထဲကဝမ်းထဲသို့မကျသေးဘူး၊ ကော်ထုတ်လို့ရသေးသည်; the Burmese use this expression when upbraiding any one for ingratitude.

Note 41, p. 202

The Burmese are of opinion that mosquitoes lay eggs, and that their larvæ are nourished in the flower of the *kaing* grass.

Note 42, p. 219

Formerly (in Upper Burma) anchors were often made of the heartwood of the tamarind tree.

Note 43, p. 220

The Burmese have a superstition that if any one's conversation turns upon elephants or horses, in the vicinity of the ruby mines, it causes the rubies to disappear, မိုးကုပ်ပတ္တမြားကျောက်တွင်းရှိသည့်အရပ်တွင်၊ ဆင်စကားမြင်းစကားပြောမိလျှင်၊ ကျောက်ငုပ်တတ်သည်။

Note 44, p. 228

Burmese women when teaching parrots to talk, often say to them, ဣွဲ (*pron.* ဝဲ)၊ ကြက်တူရွေး၊ ကြက်တူရွေး၊ မမခေါ်ရှုတိုက်ကျွေး၊ မမခေါ်မကြား သားကြောက်ဘွယ်နေ၌၊ ကရူ၊ ကရူ။

Note 45, p. 232

"အကြင်ကမ္ဘာသည်ဘုရားသခင်မပွင့်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုပဒုံမာကြာပင်သည်အပွင့်မရှိသည်ဖြစ်၏။ အကြင်ကမ္ဘာသည်ဘုရားပွင့်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုကြာပင်သည်ဘုရားအရေအတွက်နှင့်အမျှပွင့်ထတတ်၏, in any cycle in which no Buddh is to appear, the lotus has no flower; but in a cycle in which a Buddh is to appear, the lotus bears flowers equal in number to the number of the Buddhs (who are to appear)." *Richardson.*

Note 46, p. 232

ဘုန်းကြီးပြန်မကျမှီ၊ ခေါင်းရင်းကကြာခွက်ဆိုးကိုရွှေ၊ ကြာတို့ဖြင့် မွန်းမံ၍ လှပစွာ ထားသည်။ ငှင်းပြင်ဘုန်းကြီးသပြိုဟ်ပြီးသည်ကာလ၊ အမျိုးများကိုငှင်းဆိုးတွင်ထည့်၍ကိုးကွယ်ကြပါသည်။

Note 47, p. 239

စာကလေး တကောင်ကို အတွင်းကြော အပြင်ကြောနှုတ်လျှင် ကုန်ရော့, if one draws out the inner and outer sinews of a little sparrow, it is all gone. This saying is used metaphorically, when speaking of the powerful oppressing the weak.

Note 48, p. 251

(ဥတ္တရကုရုကျွန်း), "Uturukuru, in shape like a square seat and eight thousand yuzanas in extent, on the north of mount Meru; (ပြုဗ္ဗဝိဒေဟကျွန်း), Pyoppawideha, in shape like a half moon, and seven thousand yuzanas in extent, on the east of mount Meru; (အပရဂေါယာနကျွန်း), Aparagawyan, in shape like a round mirror, and seven thousand yuzanas in extent, on the west of mount Meru; (ဇမ္ဗူဒိပကျွန်း), Zambudipa, three-sided or angular, and ten thousand yuzanas in extent, on the south of mount Meru; of these ten thousand yuzanas, four thousand are covered by the ocean, three thousand by the forest of Himala, and three thousand are inhabited by men." M.B.

Note 49, p. 258

In the time of King Bodaw no one was allowed to address (or talk of) a *rahan* as *pongyi* (ဘုန်းကြီး), as that monarch disputed their right to the title, and held that no one was ဘုန်းကြီး except his royal self; hence the origin of ခင်းကြီး။

Note 50, p. 266

မြန်မာရှင်ဘုရင်သည်ရာဇာပလ္လင်၌ထိုင်၍၊ မိဘုရားကြီး လက်ကိုတွဲသဖြင့်အမတ်အပေါင်းခြံရံလျက်၊ ဝန်အားရှစ်ယောက်တို့သည်ခရုသင်းတွင်ရေနှင့် သပြေခြေဇာခုနစ်ညွန့်စိုထည့်လျက်၊ အောင်ဇေရတုဇေရ တုအောင်အပ်သော မင်္ဂလာသည့်အောင်မြင်သည်ဖြစ်စေသတည်းဟုဆိုပြီးလျှင်၊ ဘိသိက်သွန်းကုန်၏, the King of Burma being seated on the throne, holding the hand of the chief queen, and surrounded

by all the ministers, the eight Brahmins having put seven twigs of the *Eugenia* tree, and seven blades of the *myeza* grass into a (Brahminical) shell with water, perform the ceremony of anointing, pronouncing the words, Let the blessing of victory be to him who is worthy to vanquish.

Note 51, p. 277

After the ခေါ has been deposited, the children generally sing in chorus, the following, ခေါခွက်ထဲ အမည်းရုပ်ရှိ ပန်းပုဆိုး နှင့်ကျွမ်းထိုး သို့နေ ခွေးမဒိန်တာသကျော့အထက်ထသိုင်းကွတ်ကျွန်း။

Note 52, p. 279

A Burman is apt to be annoyed if called ကုန်းခေါင်ရေဝေးသား, or ကုန်းခေါင်ရေဝေးသောကြည်းတောသား, as with this class, living far from water (river, etc.), implies a total lack of '*nous*,' etc. The English equivalent seems to be, lout, clodhopper, bumpkin, clown and other similarly significant epithets.

Note 53, p. 285

"The most striking peculiarity of the Chyin tribe is the practice of tattooing the faces of their women when young. They can afford no satisfactory reason for this custom. Among the many tribes which inhabit Burma and the bordering regions, it is the Chyins who most resemble the Burmans in language and physical features; a Chyin dressed in the garb of a Burman cannot be distinguished from the latter. The Burmans call the Arakanese their elder, the Chyins their younger, brother." *Forchhammer.*

Note 54, p. 301

The Burmese say that the *tina* lion eats grass, and resembles a speckled cow in appearance; that the *kala* lion eats ဟင်း (*i.e.*, is carnivorous) and resembles a black cow; that the *pandu* lion is the color of a sere and yellow leaf, and is also carnivorous; and that the *kethara* or *ketharaza* (the king of the wild beasts) also eats flesh; that its mouth and the tip of its tail are red, and from the head proceed three tawny lines down the back; and that the mane, and bristles which cover the body like a Chinese carpet, are worth a *lakh* of rupees.

Note 55, p. 324

ငရဲကြီးရှစ်ထပ်၏ တည်ဟန် ဟူသည်ကား၊ သဉ္ဇီးငရဲကား၊ အထက်တည်း။ ထိုအောက်ကာလသုတ်ငရဲ၊ ထိုအောက်သင်္ဃာတငရဲ၊ ထိုအောက်ရောရုဝငရဲ၊ ထိုအောက်မဟာရောရုဝငရဲ၊ ထိုအောက်တာပနငရဲ၊ ထိုအောက်မဟာတာပနငရဲ၊ ထိုအောက်အ

ဆိုးကား၊အဋ္ဌငရဲတည်း, regarding the situation of the eight-storied hells, the *theinzo* is the uppermost; below that is *kalathot*, below that *thingata*, below that *rawruwa*, below that *maharawruwa*, below that *tapanna*, below that *mahatapanna*; concerning the lowest, it is *awizi*. "They are each ten thousand *yojanas* in length, breadth and height. The walls are nine *yojanas* in thickness, and of so dazzling a brightness that they burst the eyes of those who look at them, even from the distance of one hundred *yojanas*. Each hell is so enclosed that there is no possibility of escape from it. There are in all one hundred and thirty-six *narakas*, and the whole are situated in the interior of the earth." *Spence Hardy*.

Note 56, p. 366

စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါးတို့သည်ကား၊အဘယ်နည်း, concerning the five great deeds of renunciation, what are they? ပုတ္တပရိစာဂ, သားသမီးတို့ကို စွန့်ခြင်း; ဓနပရိစာဂ, ဥစ္စာကို စွန့်ခြင်း; ဇီဝိတပရိစာဂ, အသက်ကို စွန့်ခြင်း; ဘရိယပရိစာဂ, မယားကို စွန့်ခြင်း; အတ္တပရိစာဂ, မိမိကိုယ်ကို စွန့်ခြင်း, surrendering one's children; surrendering one's property; surrendering one's life; surrendering one's wife; surrendering one's own self.

သစ္စာဓမ္မဝီရိယနှင့်စာဂဟူသည့်ရန်သူအောင်မှုအကြောင်းလေးရပ်, truth, principle, industry and the giving of alms; these four things are the causes of victory over one's enemies (လောဘ၊ဒေါသ၊မောဟ၊မာန).

Note 57, p. 382

Some of the most famous Burmese pagodas are, ရန်ကုန်မြို့၊ရွှေတိဂုံစေတီ; ရန်ကုန်မြို့၊ဆူးလေစေတီ; ပန်းတောင်းမြို့၊တောင်တော်ဦးစေတီ; ရွှေတောင်မြို့၊ရွှေနတ်တောင်စေတီ; တောင်ငူမြို့၊ရွှေဆံတော်စေတီ; ပဲခူးမြို့၊ရွှေဆံတော်စေတီ; သံလျှင်(*pron.* တညင်) မြို့၊ရှင်ပင်ကြိုက်ခေါက်စေတီ; ပုသိမ်မြို့၊ရွှေမုဋ္ဌောစေတီ; ရခိုင်မြို့မတောင်၊ရွှေသိန္ဓတ်စေတီ; မော်လမြိုင်မြို့၊ကြိုက်ရှမ်းလမ်းစေတီ; မင်းဘူးမြို့နယ်၊မကုလတောင်စက်တော်ရာစေတီ; စစ်ကိုင်းမြို့၊ကောင်းမှုတော်စေတီ; အမရပူရမြို့၊ရွှေကြက်ယက်စေတီ; မန္တလေးမြို့၊မြတ်စောညီနောင်စေတီ။

Note 58, p. 407

In a party of adults, if any one sneezes when at a meal, one of those present says to him, ဘယ်ကိုသွားမည်လဲ, to which the one who sneezes replies, ထမင်းစားမည်လို့။

Note 59, p. 407

When *pongyis* go on a journey, they are accustomed to take limpid oil with them, to apply to their feet, to prevent blistering.

Note 60, p. 413

The Burmese use the following expressions, ကွမ်းတယာညက်, ဆေးတ

ဗိုး (or တလုံး) ကျွမ်း, which signify the time required to bring to consistence a quid of betel, or for a pipe of tobacco to be consumed by smoking, *i.e.*, from about ten minutes to a quarter of an hour.

Note 61, p. 414

When crime was rampant throughout the country, a sort of compromise was made with criminals. The *She Thin Adwin Wun* was deputed by the King to visit different disturbed parts of the country, and to tattoo those who had given trouble. The name of the bad character was tattooed on his lower left arm, *e.g.*, ငတိုးမဆိုးနှင့်၊သတ်ဘိသား. After this was done, the person so tattooed was set at liberty, ဆေးတော်ထိုးမှတ်လျက်ထင်ရှားရှိပါသည်. If convicted of committing any serious crime after being tattooed, the penalty was death.

Note 62, p. 425

"The shape of Zambudipa is said to resemble a cart wheel; ဇမ္ဗူဒီပကျွန်းသူတို့၏အသက်အပိုင်းအခြားသည်အမြဲမရှိ၊ရံခါတဆယ်နှစ်၊ရံခါအသင်္ချေနေသတည်း။ထိုကြောင့်အပိုင်းအခြားရေတွက်ခြင်းမရှိ, there is no perpetual limit to the lives of the inhabitants of the Zambudipa Island; sometimes they live ten years, sometimes an athinche, therefore there is no fixed limit or computation."

Note 63, p. 425

"In the same (Himalaya forest) there is a *damba* tree one hundred *yojanas* high, which has four branches, and the whole space that the tree covers is three hundred *yojanas* in circumference. From the trunk and the four branches large rivers continually flow. During the whole of the *kalpa* in which the world is renovated, it bears an immortal fruit resembling gold. This fruit falls into the rivers, and from its seeds are produced grains of gold that are carried to the sea. The gold is of immense value as there is no other equal to it in the world; from this *damba* or *jambu* tree, Dambadiwa, or Jambudwipa derives its name." M.B.

Note 64, p. 425

The Burmese append the nickname ဇရက်, to the names of talkative people, as ငသိုးဇရက်, တော်ပြေဇရက်; သင်တို့အိမ်မှာ လူများစကားပြောသည်မှာ၊ကျွက်ကျွက်ဆူလို့၊လက်ပံပင်ဇရက်ကျသလိုဘဲ, in your house, the people in talking, made such a noise, it was like minas settling on a cotton tree.

Note 65, p. 428

When a man of thievish propensities is himself robbed, the Burmese say ဇာဒိဗ္ဗိုလ်သီးပိုးထိုးသည်, in allusion to the common belief,

that owing to the strong odor of the nutmeg, it is never attacked by insects. It is somewhat similar to the expression ကြွေမွေးပိုးထိသည်း

Note 66, p. 429

ဇီယာ is used by the Burmese in curries, the seeds being pounded and sprinkled on freshly-killed fish, game, etc. to diminish rankness of odor.

Note 67, p. 429

The nest is formed by a bird, known as Peale's swiftlet. The birds build on islands in the Mergui Archipelago, in the Gulf of Siam, in the Malay Archipelago, and in Tongking. The collecting of these nests is effected three times a year. The collection is made when the birds have just finished building, and before any eggs are laid, for if this has happened the birds are said not to build again.

Note 68, p. 431

"Meditation, contemplation, religious meditation or abstraction of the mind, mystic or abstract meditation, ecstasy, trance; ဈာန် is a religious exercise productive of the highest spiritual advantage, leading after death to rebirth in one of the Brahma heavens, and forming the principal means of entrance into the four paths (မဂ်လေး တန်); the four Jhanas are four stages of mystic meditation, whereby the believer's mind is purged from all earthly emotions, and detached, as it were, from the body, which remains in a profound trance. The priest desirous of practising Jhana retires to some secluded spot, seats himself cross-legged, and shutting out the world, concentrates his mind upon a single thought. Gradually his soul becomes filled with a supernatural ecstasy and serenity, while his mind still reasons upon and investigates the subject chosen for contemplation. This is the first Jhana (ပဌမဈာန်); still fixing his thoughts upon the same subject, he then frees his mind from reasoning and investigation, while the ecstasy and serenity remain, and this is the second Jhana (ဒုတိယဈာန်); next, his thoughts still fixed as before, he divests himself of ecstasy, and attains the third Jhana, which is a state of tranquil serenity. Lastly, he passes to the fourth Jhana, in which the mind, exalted and purified, is indifferent to all emotions, alike of pleasure and of pain. Each of the first three Jhanas (ဈာန်) is subdivided into three, the inferior, the medial, and the perfect contemplation. Those who have exercised Jhana are reborn after death in one of the first eleven Rupabrahma heavens (ရူပဗြဟ္မာဘုံ), the particular heaven being determined by the degree of Jhana attained;

those who have only reached the initial contemplation of the first Jhana are reborn in the Brahmaparisajja heaven (ဗြဟ္မာပါရိသဇ္ဇာဘုံ), while the medial contemplation of the same Jhana secures admission to the Brahmapurohita heaven (ဗြဟ္မာပုရောဟိတာဘုံ), while the perfect contemplation is an introduction to the Mahabrahma heaven. Thus the three lowest Rupabrahmalokas (ရူပဗြဟ္မာ့လောက) are peopled by those who have attained the first Jhana, the next three are peopled by those who have attained the second Jhana, the next three are peopled by those who have attained the third Jhana, and the tenth and eleventh by those who have attained the fourth Jhana; the remaining five Rupabrahmalokas are peopled by those who have entered the third path, Anagamimagga (အနာဂါမိမဂ်)." *Childers.*

Note 69, p. 444

Burmese mothers are always anxious to prevent young children from being subjected to such odors. The Burmese also suppose them to have a deleterious effect upon parrots.

Note 70, p. 448

"There is a complaint found in this country only, to which all people are subject at a certain age; it is called တက်သည်, a word signifying to mount, and takes its name from its commencing in the feet (ပါဒရက်ရောဂါ), and ascending up through all the members of the body. It presents the appearance of a stupor or numbness, by which the patient is at last deprived of all feeling and even of speech. The Burmese attribute it to the wind, but its true cause seems to be congealing and torpor of the humors, particularly of the nervous fluid, from the want of exercise, as also from the intemperate use of viscous and acid meats. Its only cure seems to be a violent friction of all parts of the body, with the hands, to excite circulation." *Forbes.*

Note 71, p. 456

They also jocosely say that when this bird utters its note, a dacoity is likely to take place, and as a preventive, one should say ဖွတ်ရေလို့. Another superstition is that if one hears this bird's note when about to start on a journey, it betokens that the journey will be protracted.

Note 72, p. 480

"In the centre of the earth is the mountain called Maha Meru (မြင်းမိုရ်), which from its base to its summit is one hundred and sixty-eight thousand *yojanas* in height; on its top is the *devaloka* called Tawutisa, of which Sekra (သိကြား) is the regent or chief." M.B.

Note 73, p. 483

ဍွိုဍွို, *int.* used in calling dogs; ကျုကျု, in calling puppies; ဒွဒွ, or ဒွန်ဒွန်, in calling cats; ယောယွဲ, in calling ponies; ယော့ယော့, in calling bullocks, ယွေ့ယွေ့, in calling goats.

Note 74, p. 491

"Suddenly about sunset, on a preconcerted signal, the ears of a stranger would be greeted with a most bewildering and deafening din, caused by every one, man, woman, and child, in every house, beating the house walls, the floors, tin pans, anything to make a horrible noise, which certainly it would take a deaf spirit to withstand." *Forbes.*

Note 75, p. 492

"The priest who keeps this ordinance (အရညဝါသိ) cannot reside near a village, but must remain in the forest. If there be no boundary he must reckon from the place where the women of the last house are accustomed to throw the water, when they have washed their vessels." M.B.

Note 76, p. 494

The Burmese believe that the bite of the black တောက်တဲ့ is fatal, unless cured by smearing the tongue with petroleum, or with a powder made of the *corypha* palm (ပေဒီး). Burmese children when hearing the တောက်တဲ့ crow, often jocularly interrogate it by saying, အရှိလား၊ အဆိုလား. The interrogation which is followed by the last crow settles the important question.

Note 77, p. 517

Bad characters in some localities are said to wear the leaves of the ထမင်းဆုပ် when about to engage in any dangerous enterprise.

Note 78, p. 519

Stones for making grindstones are found in a creek a little west of Katha, Upper Burma.

Note 79, p. 540

In a *damin* trap the side posts are called ကနင်တိုင်, the post planted in the ground and secured by a rattan, ကနက်တိုင်, the rattan itself, ကျောက်ကြိုး; the upper transverse bamboo is called ကလန်, the lower one အောက်ကလန်; the rattan fastenings in the upper parts and sides are called ပခုံးကြိုး, ရုတ်ဆိတ်ကြိုး, and ပါးကြိုး, and the lowest fastening securing the အောက်ကလန် is called ဖေးကြိုး. The funnel-shaped part of the trap is termed ကွန်တောင်, and the two-pronged driving implement, ဆခေါင်. The bamboo used for fixing the positions of the ကနက်တိုင်,

ထိုးဝါး, and the large bamboo float, ဖော့ဝါး. *Damin* traps are made of ခရင်, and ထင်း, bamboos.

Note 80, p. 547

"The devas or angels are superhuman beings of various classes or orders. But there are also devas who are tutelar deities to certain towns or families; some are tree nymphs, some reside in rocks, or are the genii of a particular locality; others make their home in the air or the clouds. The functions of the devas are of varied character, and in some instances inconsistent with the powers attributed to the three gems (ရတနာသုံးပါး). They endeavor to prevent the acquirement of merit by those whom they fear will supplant them in the possession of the various pleasures and dignities they respectively enjoy. They take cognizance of the actions of men, as we learn from the legend of the guardian deities. They sympathize with those who act aright (except in the case of evil devas who do the opposite), as in the case of nobleman Wisakha, and punish those by whom they themselves are injured, or those who insult and persecute the faithful." M.B.

It was in the presence of a *deva* that Gautama the Buddh delivered the thirty-eight beatitudes.

Note 81, p. 548

"Dewadatta made five requests of Gaudama Buddha, which were all refused. After this he rebelled against the authority of Gaudama, and as a punishment was swallowed up in the Awichi (အဝီစိ) or nethermost hell. In a future birth however, for repeating a stanza in praise of Buddha (by which he received the assistance of the three gems (ရတနာသုံးပါး), he will become the Pase Buddha (ပစ္စေကဗုဒ္ဓ) Sattissara (အဋ္ဌိဿရ). The five requests were, (1) that priests should be forbidden to live in wiharas (ဝိဟာရကျောင်း); (2) that priests should only eat such food as they received in the alms-bowl (သပိတ်); (3) that priests should be forbidden to make robes of anything besides what was taken from the cemetery (သုသာန်); (4) that priests should be compelled to live at the root of a tree, never suffering them to enter a house covered with straw, or protected by a roof; (5) that priests should be forbidden to eat flesh of any kind."

Note 82, p. 553

"Before attaining to the state of a Buddh, Gaudama passed through five hundred and fifty different phases of existence, the history of which is contained in the jaticas, and as Dr. Forchhammer

has pointed out, the relics of Gaudama are not necessarily those of his last human existence, but may be remnants of the many stages of animal life he had previously passed through. Thus the many bovine tooth-relics ascribed to him, are accounted for by his having been four times born as a bull. The same applies to many other relics both in India and Burma; later generations forgetting the original nature of the sacred remnants, and the tradition connected with them, pronounced them to be relics of the body of Buddha in which he lived out his last existence.'' *Mr. Ortel's Note on a Tour in Burma* (1893).

Note 83, p. 554

''There is, however, one division (of rules) called the Telesdhutanga (from *teles*, thirteen, *dhuta*, destroyed, and *anga*, ordinance), by which the cleaving to existence is destroyed, too important to be omitted. These ordinances enjoin the following observances on the part of the priest by whom they are kept; (1) to reject all garments but those of the meanest description (ပံသုကူဂ္ဂတင်); (2) to possess only three garments (တေစီဝရိတ်ဂ္ဂတင်); (3) to eat no food but that which has been received under certain restrictions (ပိဏ္ဍပါတ်ဂ္ဂတင်); (4) to call at all houses alike when carrying the almsbowl (သပ္ပဒါန်စာရီဂ္ဂတင်); (5) to remain on one seat when eating, until the meal is finished (ဧကာသနိပ်ဂ္ဂတင်); (6) to eat only from one vessel (ပတ္တပိဏ်ဂ္ဂတင်); (7) to cease eating when certain things occur (ခလုပစ္ဆာဂ္ဂတင်); (8) to reside in the forest (အာရညကင်ဂ္ဂတင်); (9) to reside at the foot of a tree (ရုက္ခမူဂ္ဂတင်); (10) to reside in an open space (အဗ္ဘောကာသိကဂ္ဂတင်); (11) to reside in a cemetery (သုသာနိဂ္ဂတင်); (12) to take any seat that may be provided (ယထာသန္တတ်ဂ္ဂတင်); (13) to refrain from lying down under any circumstances whatever (နိသဇ်ဂ္ဂတင်). The entire number may be kept by priests, eight by priestesses, twelve by novices, and two by the lay devotees called *upasakas* (ဥပါသကာ), whether male or female." E.M.

Note 84, p. 558

"The dewas (*i.e., nats*) of Buddhism do not inhabit the dewalokas *exclusively*; there are also dewas of trees (ရုက္ခစိုး), rocks and elements. They resemble the saints of the Romanists, or the kindred dii minores of a more ancient faith, as they are beings who were once men, but are now reaping the reward of their prowess or virtue." M.B. "The modern Burmans acknowledge the existence of certain

beings, which, for want of a certain term, we will call, 'almost spiritual beings.' They apply to them the name '*nats*.' Now, according to Burmese notions, there are two distinct bodies or systems of these creatures. The one is a regularly constituted company, if I may say so, of which Thagya Ming is the chief. Most undoubtedly the body of *nats* was unknown to the Burmans until they became Buddhists; those are real dewa or dewata. But the sets of *nats* are the creatures of an indigenous system existing among all the wild tribes bordering Burma. The acknowledgment of those beings constitutes their only worship. On these grounds I consider that the Burmese acknowledged and worshipped such beings before they were converted to Buddhism. The people who believe in *nats* seldom use that word, but some honorific phrase. Some fishermen I knew, quarrelled about their shares in a pool of water. In the case they constantly referred to the share of the 'Ashingyi,' who was no other than the presiding *nat* of the said pool." *Sir Arthur Phayre.*

Note 85, p. 559

"There are in all six dewa-lokas, (1) Chaturmaharajika (စတုမဟာရာဇိက), in which one day is equal to 50 of the years of men, 30 of these days make a month, and twelve of these months a year; and as the dewas live 500 of these years, their age is equal to 9,000,000 of the years of men; (2) Tawutisa (တာဝတိံသာ), the dewa-loka of Sekra (သိကြား), or Indra (ဣန္ဒ), on the summit of Mount Meru, in which one day is equal to 100 of the years of men; and as they live 1000 of these years their age is equal to 36,000,000 of the years of men; (3) Yama (ယာမာ), in which one day is equal to 200 years, and as they live 2,000 of these years, their age is equal to 144,000,000 of the years of men; (4) Tusita (တုသိတာ), in which one day is equal to 400 years, and as they live 4,000 of these years, their age is equal to 576,000,000 of the years of men; (5) Nimmanarati (နိမ္မာနရတိ), in which one day is equal to 800 years, and as they live 8,000 of these years, their age is equal to 2,304,000,000 of the years of men; (6) Para-nirmita Wasawartti (ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ), in which one day is equal to 1,600 years; their age is 9,216,000,000 of the years of men." M.B.

Note 86, p. 572

"In the Chulla Suttasoma and other similar births, he (Gautama) abandoned vast treasures of gold and silver and numberless slaves,

cattle, buffaloes and other sources of wealth, and thus fulfilled the naiskrama-paramita (နိက္ခမပါရမီ) with retirement from the world." M.B.

Note 87, p. 574

"Whilst living in the midst of the full enjoyment of every kind of pleasure, Sidhartta one day commanded his principal charioteer to prepare his festive chariot, and in obedience to his commands, four lily-white horses were yoked; the prince leaped into the chariot and proceeded towards a garden at a little distance from the palace, attended by a great retinue. On his way, he saw a decrepit old man with broken teeth, gray locks, and a form bending towards the ground, his trembling steps supported by a staff, as he slowly proceeded along the road. The prince enquired what strange figure it was that he saw, and he was informed that it was an old man. He then asked if he was born so, and the charioteer answered that he was not, as he was once young like themselves. 'Are there,' said the prince, 'many such beings in the world?' 'Your Highness,' said the charioteer, 'there are many.' The prince again enquired 'Shall I become thus old and decrepit?' and he was told that it was a state at which all beings must arrive. Four months after this event, as Sidhartta was one day passing along the same path, he saw a dewa under the appearance of a leper, full of sores, with a body like a water-vessel, and legs like the pestle for pounding rice, and when he learnt from the charioteer what it was he saw, he became agitated, and returned at once to the palace. After the elapse of another period of four months, the prince, on his way to the garden, saw a dead body green with putridity, with worms creeping out of the nine apertures, when a similar conversation took place with the charioteer, followed by the same consequence. At the end of the next four months, the day of the full moon, in the month Æsala, Sidhartta saw in the same road a recluse, clad in a becoming manner, not looking further before him than the distance of a yoke, and presenting an appearance that indicated much inward tranquillity. When informed by the charioteer whom it was that he saw, he learnt with much satisfaction that by this means successive existence might be overcome, and ordered him to drive on towards the garden." M.B.

Note 88, p. 575

A *niba* tree will yield about one viss of roots, sufficient to dye

one tenth viss of cotton; the root was dried, pounded to a powder and then steeped in hot water. Cotton thus dyed is now almost entirely superseded by imported, ready-dyed yarn.

Note 89, p. 579

"The disc of the sun is fifty yojanas in diameter, and one hundred and fifty in circumference; within, it is composed of coral, and its surface is of gold, so that both its surface and inner material are extremely hot." M.B.

Note 90, p. 609

"The Pase Buddhas are sages of wondrous power, who never appear at the same time as a supreme Buddha; yet in the kalpa in which there is no supreme Buddha, there is no Pase Buddha. They attain to their high state of privilege by their own unaided powers. Their knowledge is limited, but they never fall into any error that would involve the transgression of the precepts. In the five gradations of beings enumerated by Nagasena (နာဂသေန), the Pase Buddhas are placed *between* the Rahat (ရဟန္တာ) and the supreme Buddha. Their relative dignity may be learnt from the announcement that when alms are given to them, it produces greater merit by a hundred times, than when given to the Rahats (ရဟန္တာ), and that when given to the supreme Buddhas, it produces greater merit by sixteen times sixteen, than when given to them (Pase Buddhas). The supreme Buddhas reveal the paths leading to nirwana to all beings; but the Pase Buddhas can only obtain nirwana for *themselves*. They *cannot release any other being* from the miseries of successive existence." M.B.

Note 91, p. 610

"There was in Sewet a merchant called Migara, who had a son, Purnna-wardhana, a young man of excellent appearance. One day his parents said to him that he had arrived at a proper age to marry; but he said that he would never marry unless he could meet with a female possessed of the 'five beauties' (pancha kalyana, ပဉ္စကလျာဏ). His parents asked him what they were, and he said, (1) Kesakalyana (ကေသကလျာဏ, ဆံပင်ကောင်းခြင်း), hair that when spread out will be splendid as the feathers of the peacock's tail; (2) Mansakalyana (မံသကလျာဏ, အသားကောင်းခြင်း), lips that, whether betel has been eaten or not, will always be red as the Kem fruit; (3) Ashtikalyana (အဋ္ဌိကလျာဏ, အရိုးကောင်းခြင်း), teeth white, uniform, near each other, and of the same height; (4) Chawikalyana (ဆဝိကလျာဏ, အရေထူအရေပါး

ဆံကောင်းခြင်း), the body of a uniform colour, without a single spot; (၅) Wayakalyana (ဝယကလျာဏ,အရွယ်ကောင်းခြင်း), though she should have twenty children, never to appear old; and though she should live to be a hundred years old, not to have a single gray hair." M.B.

Note 92, p. 612

When birth is ruled by karma (ကမ္မ, ကံ), and there is the possession of much merit, it causes the being to be born as a kshastriya-mahasala, brahmana-mahasala, or grahapati-mahasala, or as a dewa in one of the dewa-lokas, sometimes by the oviparous (andaja) (အဏ္ဍဇ) birth, as Kuntraputra; at other times by the viviparous (jalabuja) (ဇလာဗုဇ) birth, as men in general; or from the petal of a lotus, as Pokkharasatiya; also the sedaja (သံသေဒဇ) birth, as when insects are produced from perspiration or putridity; or by the apparitional opapatika (ဥပပါတ်) birth (in which existence is received in an instant in its full maturity), as Ambapali." M.B.

Note 93, p. 613

The following list includes the greater part of the books of Buddhist literature, သဒ္ဒါရှစ်စောင်, သင်္ဂြိုဟ်, မာတိကာ, ဓာတုကထာ, ယမိုက်ဆယ်ကျမ်း, ပဋ္ဌာန်း, ဆန်း, အလင်္ကာ, အဘိဓာန်။

Note 94, p. 617

The Burmese believe that the possession of a stake which has been driven into ground about to be built upon, wards off danger from the possessor; when such ground has been consecrated there is a strenuous effort made to secure these stakes. If one is suspended from the roof of a dwelling house, they believe that it will keep away bugs. They are also supposed to avert dangers, such as fire, etc. Burmese doctors use the scrapings of (or powders made from) these stakes to mix with their medicines, as a preventive against evil spirits.

Note 95, p. 627

"The practice of confession has been established among the Talapoins, and is up to this day observed, though very imperfectly, by every fervent, religious person. Some zealous patzins will resort to the practice once and sometimes twice a day. Here is what is prescribed on this subject in the Wini (ဝိနည်း) or book of scriptures, containing all that relates to the pongyis, the Patimauk being but a compendium of it; when a Rahan has been guilty of a violation of his rule, he ought immediately to go to his superior, and, kneeling

before him, confess his sin to him. Sometimes he will do this in the thein, the place where the brothers assemble occasionally to speak on religious subjects, or listen to the reading of the Patimauk in the presence of the assembly. He must confess all his sins, such as they are, without attempting to conceal those of a more revolting nature, or lessening aggravating circumstances; a penance is then imposed, consisting of certain pious formulas to be repeated a certain number of times during the night; a promise must be made by the penitent to refrain in future from such trespass. This extraordinary practice is observed now, one would say, *proforma.* The penitent approaches his superior, kneels down before him, and having his hands raised to his forehead says, 'Venerable superior, I do *accuse* (sic.) here all the sins that I may be guilty of, and beg pardon for the same.' The superior remains satisfied with telling him, 'Well, take care lest you break the regulations of your profession, and henceforward endeavour to observe them with fidelity.' He dismisses him without inflicting penance on him." *Bigandet.*

Note 96, p. 636

This bird is caught with a small net by children, who, when doing so, generally call out, မိလိုးမြေတော်ရှည်၊လင်းမြွေလာထွေးလျှောလျှော လျှောလျှော။

Note 97, p. 640

The following is a true copy of a proclamation issued by two rebel princes, shortly after the British annexation of Upper Burma: အရှင်နှစ်ပါးအမိန့်တော်၊ ဘုန်းတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသော၊ ရေမြေ့အသျှင်၊ ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းသခင်၊ ဆင်ဖြူများရှင်၊ ထက်နက်စကြာသခင်၊ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင်၊ ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး၊ ဘုရားသားတော်၊ မကွေးသာမြို့စားမင်းသား၊ သားတော်ထိပ်တင်စောရန်နိုင်မင်း၊ ညီတော်ထိပ်တင်စောရန်တိုင်မင်းအရှင်နှစ်ပါး၊ အမိန့်တော်ရှိသည်။ သိမ်ကုန်းသူကြီးငစံမင်း၊ဘော်ရွာသူကြီးငကာဝ်၊တောင်ပလူးသူကြီးငကျော်၊ ဦးတည်ကုန်းသူကြီးငကံတို့၊ မိန္လာကုလားမျိုးခြား၊ တရားမသိ ဒိဋ္ဌိတို့သည်၊ တိုက်မိုက်ဖျက်ဆီး၊ မြို့ကျေးရွာများကို၊သိမ်းယူဖျက်ခြား၊ပြည်သူဆင်းရဲသား၊မတာဆွေတော်မျိုးတော်၊သာသနာတော်များကိုညှင်းပန်းနှိပ်စက်၊ ညှိုးနွမ်းမချမ်းသာရှိကြရသောကြောင့်၊ပြည်သူဆင်းရဲသား၊မဟာဆွေတော်မျိုးတော်၊ သာသနာတော်များညှိုးနွမ်းမရှိစေရ။ စည်ပင်ပြန့်ပွားအရှည်ကောင်းစွန်နေထိုင်နိုင်အောင်၊အလွန်ချမ်းသာစေချင်သည်။မနေသာရင်းရည်သန်တော်မူ၍၊ မဆုတ်မနစ်၊ အားသစ်စိတ်စိုက်၊ လူထက်နက်ဘွဲ့စည်းရာ၊ အခဝ (အင်း၀) မြို့နယ်၊ ရွှေပြည်ရန်အောင်နယ်၊ တရုပ်မြို့နယ်၊ ကိုးခရိုင်နယ်မြေများက၊ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ သာသနာတော်ကို ကြည်ညိုကိုးကွယ်ရင်းရှိကြသည့်အတိုင်း၊ စိတ်ပါကိုယ်ရောက်၊ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ၊မိုလ်ပေါင်း၂၀၀ကျော်၊သစ္စာတော်မြတ်ခံသောတ်လိုက်

ပါထမ်း ရှက်၊ လူလက်နက်၁၀၀၀၀ကျော်ရှိသည်နှင့်၊ ကောင်းမြတ်သောမင်္ဂလာအခါ၊ နေ့ရက်များကို၊ မနုလေးရွှေမြို့တော်ရောက်ချိတက်တော်မူမည်။အသီးအသီး ဗိုလ်အရာရှိတို့ကိုဖွာနဝေပုံ၊ခွဲဝေပေးအပ်၊ယာမ်းထားရှိနေသည့်အတွင်း၊ ငဘရှိမိုးသံတော်ဒိဦးတင်ချက်အရ၊အထက်ခန့်အပ်၊သူကောင်းပြုတော်မူသည့် ရာထူးထက်မောင်မင်းတို့ကို၊ အထူးသူကောင်းပြုတော်မူမည်ဖြစ်၍၊ ဘွဲ့စည်းရရှိသည်။လူလက်နက်များနှင့်တပ်မတော်ရှိရာ၊ ရွှေစက်အောက်၊ အလျှင်အမြန်လာရောက်ကြစေ။

Note 98, p. 645

ပေတာပင်ရှင်တပါး; this expression signifies that a person who plants a palmyra palm, has as much merit (on account of the use made of its fronds) as one who prepares a novice to enter the priesthood. ပေတာသီးကျိုးတသသား; the Burmese say that when the palmyra palm once bears fruit, it dies, and when a female crow has progeny, it separates from its mate.

Note 99, p. 645

ဤခုနစ်ပါးသောဓါတ်တော်တို့ကား၊ပေမထက်တင်၍တူနှင့်ပင်ထုသော်လည်း၊မကွဲရကား၊အသံသိန္နဓါတ်တော်မည်၏, regarding the seven relics (of Buddha), though they should be placed on an anvil and hammered, they would not be cloven asunder; hence they are termed indestructible.

Note 100, p. 658

In Upper Burma women who are *enceinte* are not supposed to gather vegetables of any kind, as it is believed that their doing so attracts the ဂွေကောင် to the plants.

Note 101, p. 670

"The pretas (ပြိတ္တာ) inhabit the Lokantarika naraka (လောကန္တရိက်နရက); in appearance they are extremely attenuated, like a dry leaf. There are some pretas that haunt the places near which they had formerly lived as men; they are also found in the suburbs of cities, and in places where four ways meet (လမ်းလေးဆိုင်). * * * The inhabitants of the Lokantarika naraka are pretas. Their bodies are twelve miles long, and they have very large nails. On the top of the head there is a mouth about the size of a needle's eye. In the world there is a preta birth called Nijhamatanha. The bodies of these pretas always burn. They continually wander about, never remaining in any one place a longer period than the snapping of a finger. They live thus an entire kalpa; they never receive food or water, and weep without intermission. All beings, except the Bodhisats, receive this birth at some period or other of their existence." M.B.

Note 102, p. 686

ဖထိုက်, a village four miles north-west of Ye-U, U.B., famous as the birth place of နန်းမတော်မယ်နု, the notorious consort of Bagyidawpaya. From this village therefore, the fall of the Burmese Empire may be said to have originated. King Thibaw's chief Queen was a grand-daughter of နန်းမတော်မယ်နု။

Note 103, p. 705

In describing an absent-minded person the Burmese say ဖွတ်မွေ့လိပ်မွေ့ခုန်တတ်သည့်လူ; ဖွတ်လျှောလိပ်လျှော, in the way of a water lizard or turtle falling precipitately into the water; applied to persons doing anything in a headlong, heedless manner.

Note 104, omitted.

Note 105, p. 711

"In the present grand period of time (မဟာကပ်) four Buddhs have already appeared (ပွင့်), namely, Kakusanda (ကကုသန်), Konagamana (ဂေါဏာဂုံ), Kasyapa (ကဿပ), and Gaudama (ဂေါတမ); the fifth, Arimataya (အရိမေတ္တေယျ)(Maitre) is yet to come; the Buddhas appear after intervals regularly recurring, in a series that knows neither beginning nor end. It is supposed by the Singhalese that all traces of the Buddhas previous to Gaudama have been lost." M.B.

Note 106, p. 712

"It is perhaps as well to mention here an epoch which has been at all times famous in the history of Buddhism in Burma. I allude to the voyage which a religious Brahmin of Thaton, named Buddhaghosa, made to Ceylon in the year of religion 943, or 400 A.D. The object of this voyage was to procure a copy of the scriptures. He succeeded in his undertaking. * * It is to Buddhaghosa that the people living on the shores of the gulf of Martaban owe the possession of the Buddhist scriptures. From Thaton the collection made by Buddhaghosa was transferred to Pagan 650 years after it had been imported from Ceylon." "The celebrated jurist Buddhaghosa lived at the close of the 15th century A.D. His career was similar to that of his still more renowned namesake Buddhaghosa, the commentator, who lived in the 4th century after Christ. Both went to Ceylon to study the scriptures, and both returned thence to Ramannadesa (ရာမညဒေသ) (Burma). But at present the jurist has ceased to exist in the memory of the Burmans as a separate individual; he has been merged

with the theologian into one personality; and hence we find in native records that 'the great teacher Buddhaghosa went to Ceylon to study the scriptures and to write commentaries thereon; he brought not only the sacred books to Ramannadesa, but also the law book known as the Manu Dhammasattham (ဓမ္မသတ်); he was learned in both the divine and secular law.'' The jurist Buddhaghosa only translated the Talaing Manu into Burmese, but it has gained much in sanctity and importance by having become connected with the greatest divine of the Buddhist church, who, however, antedates the said translation by eleven centuries." *Forchhammer.*

Note 107, p. 713

"The original Veda is believed by the Hindus to have been revealed by Brahma (the Buddhists say that the three Vedas were propounded originally by Maha Brahma, at which time they were perfect truth; but they have since been corrupted by the Brahmans, and now contain many errors), and to have been preserved by tradition, until it was arranged in its present order by a sage, who thence obtained the surname of Vyasa or Vadavyasa, that is, compiler of the Vedas. The sacred books were divided into four parts, which are severally entitled, Rich, from the verb *rich*, to laud; Yajush, from the verb *yaj*, to worship or adore; Saman, from the root *sho*, to destroy; and Atharvana. The Atharvana is regarded as of less authority than the other three." M.B.

Note 108, p. 714

Each Buddh is perfected under a different tree, though more than one Buddh is alleged to have been perfected under the same kind of tree, *e.g.*, the Buddhs Mingala (မင်္ဂလာ), Thumana (သုမန), Yewata (ရေဝတ), and Thawbita (သောဘိတ), and the coming Buddh Arimetteya (အရိမေတ္တေယျ) were, and will be perfected under the *Mesua pedunculata* (ကံ့ကော်); ကကုသန်, ကောဏာဂုံ, and ကဿပ, the three immediate predecessors of Gautama, were perfected under a kind of wild acacia, ကုတ်ကိုပင်, a *Ficus glomerata* (ရေသဖန်းပင်), and a *Ficus Indica* (ညောင်ပင်), respectively. "Buddha sitting under this tree reached perfect wisdom, and therefore it is called the Tree of Knowledge." *Cunningham.* "The Buddhists look upon the Bo tree as most Christians look upon the Cross." *Rhys Davids.*

Note 109, p. 714

"These beings (Bodhisats) are numberless, but the name, in com-

mon usage, is almost exclusively confined to those who become *avowed* candidates for office. When many ages have elapsed without the appearance of a Buddh, there are no beings to supply the continued diminution in the brahma-lokas. This excites the attention of some compassionate Brahma, who, when he has discovered the Bodhisat in question, inspires him with the resolution that enables him to form the wish to become the teacher of the three worlds, that he may release sentient beings from the evils of existence." M.B.

Note 110, p. 717

"Buddha replied by saying, Come priests, in order to be released entirely from sorrow, embrace the brahmachariya (ဗြဟ္မ•စရိယံ) ordinance, and I will declare unto you the excellent dharmma." M.B.

Note 111, p. 717

"The inhabitants of the brahma-lokas have attained to a more exalted state than the devas. In the worlds in which they have sensuous enjoyment, they are brighter and larger than the devas, have a larger retinue, more extensive riches, and live to a greater age. The rupa (ရူပ) (the aggregate elements which constitute the body) of the Brahmas differs from that of men, and is one peculiar to themselves. They are insensible to heat and cold, and are entirely free from sexual passion. They have attained their present state of exaltation by the exercise of the rite called dhyana; and when the age allotted to them has passed away, they may be born as men, as animals, or in any other world. In some of the worlds they are self-resplendent, traverse the atmosphere and have purely intellectual pleasure. In the arupa (အရူပ) worlds, four in number, they have no bodily form. In all the worlds except one they have a conscious state of being; in one they are unconscious, and in another they are in a state not fully conscious, nor yet altogether unconscious."

Note 112, p. 717

"The archangel Brahma, also called Brahma sampati, Maha Brahma, is the ruler of the Brahma heavens, and therefore the greatest of all the devas (ဒေဝ). or angels. He holds the same place among the Brahma angels that Sakka (သိကြား) and Mara (မာရ်နတ်) hold among the angels of the Kamadeva-lokas. *It is of the greatest importance not to confound the Buddhist Brahma with the Brahma of the Hindu triad.* Maha Brahma is merely a powerful angel, and

vastly inferior in power to Buddha. Every Cakkavala has its Maha Brahma, so that in reality Maha Brahma is not one, but many, for the universe contains almost an infinite number of Cakkavalas, and consequently of Maha Brahmas." *Childers.*

Note 113, p. 727

"The yakshas (ရက္ခိုက်), products of witchcraft and cannibalism, are beings of magical power who feed on human flesh. The male yaksha occupies in Buddhist stories a position similar to that of the wicked Genius in the Arabian Nights; the female yakshini, who occurs more frequently, usually plays the part of Siren. * * * And he said 'Verily this is a yakshini (ဘီလူးမ) who took the child to eat it.' And they asked, 'O, Sire! how did you know it?' And he replied, 'Because her eyes were red, and she knew no fear, and had no pity, I knew it.' *Fausboll's "Jataka Tales."*

Note 114, p. 728

"The arrangements being all complete, a day was appointed at the sound of gongs for burning the corpse of the pious recluse. At noon of that day, the whole population of the town flocked to a vast and extensive plain beyond the old wall and ditch, in the north. Men and women, dressed in their finest attire, swarmed in every direction, selecting the most suitable and convenient situations for enjoying a commanding view of the *fete.* The funeral pile occupied nearly the centre of the plain; it was about fifteen feet high, of a square shape, encased with planks, which gave to it a neat appearance. It was large at the base and went on diminishing in size, in the upper part terminating in a square platform, where the coffin was to be deposited. A small roof, supported on four bamboo posts elegantly adorned, overshaded the platform. A huge four-wheeled cart, decorated in the most fantastic manner, was descried at a distance; it was drawn by a great number of men and brought to the foot of the pile. Upon it was the coffin. Immense cheers, shouts of thousands, had announced the progress of the cart with its precious relics as it passed through the crowd. The coffin was forthwith hoisted on the platform. Mats were then spread round the pile, whereupon sat numbers of Talapoins, reciting aloud long formulas in Pali. The devotions being performed, they rose up and prepared to depart, attended with a retinue of their disciples, who loaded themselves with the offerings made on the occasion. These offerings consisted of plantains, cocoanuts, sugarcanes,

rice, pillows, mats, mattresses, etc. Masters and disciples returned to their monasteries with their valuable collections.

The place being cleared, all eyes were riveted on two large rockets, placed horizontally, each between two ropes, to which they were connected by two side rings. One of the ends of the ropes was strongly fixed at posts behind the rockets, and the other was made as tight as possible at the foot of the pile. At a given signal, the rockets, emitting smoke, rushed forward with a loud hissing and irregular noise, tremulously gliding along the ropes, and in an instant penetrating into the interior of the pile, and setting fire to a heap of inflammable materials amassed beforehand for that purpose. In a short while the whole pile was in a blaze, and soon entirely consumed with the coffin and the corpse. The bones, or half-burnt bits of bones that remained, were carefully collected to be subsequently interred in a becoming place." *Bigandet's "Life of Gaudama."*

Note 115, p. 733

The following are some of the flexures in horses, considered to be lucky or unlucky by the Burmese:—သွေအာဝမံ, သွေအောက်, သွေအတွင်းလက်ရွှေ, သွေကဦး, သွေကညောင်း, သွေကျားဆုတ်, သွေခြေရေခံ, သွေခွါပနက်, သွေခွေးဆွဲ, သွေပိုသံကြား, သွေပိုသံနှာ, သွေစားခွက်ထောက်, သွေစားခွက်နှိပ်, သွေ ရွှန်စခွန်သိုက်, သွေဆောင်းသွေရစ်, သွေညွှန့်, သွေထီးမိုးစိုက်. သွေထိပ်ကျည်းနက်, သွေနင်းတက်။

Note 116, p. 736

"Magatha, south of the Ganges, had for its capital, at first Radzagio (ရာဇဂြိုဟ်), until Kalathoka, a hundred years after the death of Gaudama, transferred the seat of his empire to Pataliputra (ပါဋလိပုတ်). The celebrated Weloowoon (ဝေဠုဝန်) monastery was situated in the neighbourhood of Radzagio, and was offered to Buddha by King Pimpathara (ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး), Bimsara, the ruler of that country." *Bigandet.*

Note 117, p. 751

"The name of the dewa (*nat*) who contested with Gaudama for the possession of the Baudi tree (ဗောဓိပင်), Wasawarrti mara, is the ruler of the sixth dewa-loka (ပရနိမ္မိတဘုံ); no reason is assigned for his opposition to Buddha, but the fear that by his discourses many beings would obtain the blessedness of the Brahma-lokas and the privilege of nirwana, which would prevent the re-peopling of the inferior world in which he reigned, when the dewas then inhabiting

it had fulfilled their period of residence. There can be no doubt that the whole history of this battle was at first an allegorical description of an enlightened mind struggling with the power of evil." M.B.

Note 118, p. 770

The Buddhists believe that a Buddh has the power to send forth different colored rays from different parts of his body, namely, a white ray from his teeth, a blue ray from his eyes, etc.

Note 119, p. 775

The gold leaf is made at မျက်ပါးရပ်, near the Maha Myat Muni image of Buddha, in the city of Mandalay; persons engaged in the manufacture of the leaf are said to be prohibited from eating rice while it is hot, lest by so doing their hands become coarse.

Note 120, p. 785

The following are the different colors of horses:—မြင်းဒုန်းခွံ, မြင်းဒုန်းခွံကျား, မြင်းငယ်မြူ, မြင်းမိုင်မွေး, မြင်းနီ, မြင်းနီကျား, မြင်းနက်, မြင်းနက်ကျား, မြင်းဖေါင်းဝတ်ခြောက်, မြင်းဖေါင်းဝတ်ခြောက်ကျား, မြင်းဖေါင်းဝတ်မိမ်း, မြင်းဖေါင်းဝတ်မိမ်းကျား, မန်ကျည်းစေ့ရောင်, မြင်းဖြူ, မြင်းဝါ, မြင်းသရွေ, မြင်းသဟာက်, မြင်းသလုံရွှေကြည်. The following are the Burmese names for some of the diseases incident to horses:—ကြွပ်နာ, ချောင်းဆိုး, ဆီးအောင့်, ဖောင်းဂေါ, အကြောချောက်ဖောင်းဂေါ, မျက်အောက်နာ, လေးတက်နာ, ဝမ်းချုပ်, ဝဲဇ, ဝဲပူ, သွတ်နာ။

Note 121, p. 788

There are five main rivers (မြစ်ကြီးငါးသွယ်) which run southward in the great south island, ဇမ္ဗူဒိပ်, *viz.* ဂင်္ဂါ (Ganga), အစိရဝတီ (Achirawati), ယမုန္နာ (Yamunna), သရဘူ (Sarabu), မဟီ (Mahi).

"The river that runs to the south, flows sixty *yojanas* further through a cave, and is lastly divided into five streams, like five fingers, that are the great rivers, which after watering Jambudwipa, fall into the sea." M.B. There are also five hundred small rivers, မြစ်ငယ်ငါးရာ။

Note 122, p. 814

"Towards the close of the rainy season, about August and September, when the surrounding country is nearly all under water, in many places several feet deep, the English Thoogyee, or proprietor of the fishery, proceeds to place a strong barrier across the main stream of his fishery, near its lower end. This consists of a screen-work of strips of bamboo (resembling the screens known as chick-

blinds, but stronger), well secured to stout posts, firmly planted in the bed of the creek; these posts have strong longitudinal pieces lashed to them, and that these *yins* (ယင်း) or weirs may the better stand the pressure of the current, long forked pieces of timber are secured as props against the front of the post. These *yins* are in many cases very formidable barriers, and indeed, without seeing them, one can form no idea of their size and strength. The lower part of the screen rests on the bottom, and the upper portion projects some three or four feet above the surface of the water to prevent the fish jumping over and escaping. * * *

These weirs or screens, known generally as *yins* (ယင်း) or *hsais* (ဆည်) among the fishermen, are kept down till all, or nearly all, the water has drained off, leaving a number of shallow pools generally alive with fish. These pools if large, are divided by small low bunds into smaller sections, the water baled out, and the fish taken by nets, baskets, or by hand." *Seaton's "Report on Fisheries in Burma,"* (1883).

Note 123, p. 820

မယုံခြင်းအကြောင်းလေးပါး; the four things not to be trusted, *viz.* a thief (သူခိုး), the bough of a tree (သစ်ကိုင်း), a ruler (မင်း), a woman (မိန်းမ).

Note 124, p. 839

"The fourth of the paths leading to nirwana is called အရိယာအရဟတ်. The ascetic who has attained this is called Rahat (ရဟန္တာ). There are five great powers that the Rahat possesses; (1) Irdhi (ဣဒ္ဓိ) or the power of working miracles; he can rise into the air, overturn the earth (မြေကြီးကိုလှန်နိုင်သည်), or arrest the course of the sun; (2) the power to hear all sounds, from whatever being proceeding (ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်); (3) the power to know the thoughts of other beings (ပရစိတ္တဝိဇာနနဉာဏ်); (4) the power of knowing what births were received in former ages (ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ); (5) the power of knowing what births will be received by any being in future ages. But all Rahats do not possess these powers in an equal degree of perfection. The Rahat is subject to bodily pain; nevertheless his mind is free from the usual accompaniments of pain, such as agitation, sorrow, or unsubmissiveness. The high state of privilege was sometimes received in an instant, as when the ascetic Nigrodha (နိဂြောဓ) became a Rahat whilst his hair was being cut (သင်တုန်းအခါ ဆုံး၌ရဟန္တာဖြစ်သည်) to prepare him for reception into the priesthood.

At his death, the Rahat invariably enters nirwana, or ceases to exist. To make a false profession of the attainment of rahatship is one of the four crimes that involve permanent exclusion from the priesthood." M.B.

Note 125, p. 846

"The Rupakkhando are 28 in number, *viz.*, Pathawidhatu (ပထဝီ ဓါတု), earth; Apodhatu (အာပေါဓါတု), water; Tejodhatu (တေဇော ဓါတု), fire; Wayodhatu (ဝါယောဓါတု), wind; Chakkhun (စက္ခုံ), the eye; Sotan (သောတံ), the ear; Ghanan (ဃာနံ), the nose; Jihwa (ဇိဝှါ), the tongue; Kayan (ကာယ), the body; Rupan (ရူပ), the outward form; Saddan (သဒ္ဒ), the sound; Gandhan (ဂန္ဓ), the smell; Rasan (ရသံ), the flavour; Pottabban, (ဖေါဋ္ဌဗ္ဗံ), the substance, or whatever is sensible to the touch; Itthattan (ဣတ္ထတ္တံ), the womanhood; Purisattan (ပုရိသတ္တံ), the manhood; Hadayawatthun (ဟဒယဝတ္ထုံ), the heart; Jiwitindriyan (ဇီဝိတိန္ဒြိယံ), vitality; Akasadhatu (အာကာသ ဓါတု), space; Kayawinnyati (ကာယဝိညတ္တိ), the power of giving or receiving information, by gestures or signs; Wachiwinnyati (ဝစီဝိညတ္တိ), the faculty of speech; Lahuta (လဟုတာ), the property of lightness or buoyancy; Muduta (မုဒုတာ), softness or elasticity; Kammannyata (ကမ္မညတာ), adaptation; Upachayan (ဥပစယ), aggregation; Santati (သန္တတိ), duration; Jarata (ဇရတာ), decay; Anichata (အနိစ္စတာ), impermanency." M.B.

Note 126, p. 866

"It is an almost universal custom among the Burmese and Siamese to cause boys who have attained the age of puberty, or even before that time, to enter for a year or two, some of the many Talapoinic houses, to put on the yellow dress, for the double purpose of learning to read and write, and of acquiring merit for future existences. When a young lad is to make his first entrance into a house of the Order, he is led thereto riding on a richly caparisoned pony, or sitting in a fine palankeen. He is allowed to use one or several gold umbrellas, which are held opened over his head. During the triumphal march he is preceded by a long line of men and women, attired in their richest dresses, carrying a large quantity of presents destined for the use of the inmates of the *kyaung* (such is the general name given to all the houses of the brotherhood in Burmah) the young postulant is to reside in. The procession in this stately order, attended with a band playing on various musical

instruments, moves on slowly and circuitously through the principal streets of the town, towards the monastery that has been fixed upon. This display of an ostentatious pomp is, on the part of the parents and relatives, an honour paid to the postulant who generously consecrates himself to so exalted a calling, and on the part of the youth, a last farewell to worldly vanities. He has no sooner descended from his splendid conveyance and crossed the threshold of the *kyaung*, than he is delivered by his parents into the hands of the superior, and placed under his care." *Bigandet's "Life of Gaudama."*

Note 127, p. 876

"The Shwe Tigon Pagoda, as we now see it, was completed by the successor of Alompra (Naungdawgyi) about the year A.D. 1770. The pyramid rises from the carefully levelled surface of this artificial terrace to a height of 321 feet. The inscriptions were engraved by order of the Talaing King Dhammaceti (ဓမ္မစေတီ) in the year of the Burmese era 847 (A.D. 1485). * * * The original name of the Shwe Tigon Pagoda was Singutaraceti (သိင်္ဂုတ္တရစေတီ). For many centuries after its foundation nothing is recorded in native histories of this sanctuary. In the 13th century a town, apparently a Hindu settlement, is mentioned as lying on the two hillocks, one now crowned with the elephants' sheds, and the other by a small Tamil settlement; they form, with the elevation on which the Shwe Tigon Pagoda stands, a complex of three hillocks, which are shaped like the frontal bone (kumbha, ကုမ္ဘ) of an elephant. Kumbha is frequently used in the sense of a small, round-topped hill, and Trikumbhanagara (တြိကုမ္ဘနဂရ) means the three-hill city. * * * The name Tigon (တိဂုံ) is of modern date, and, as an appellation for the stupa did not come into general use till the beginning of the 16th century." *Forchhammer.*

Note 128, p. 876

"In the reign of King Bodaw Phra a most complete record of the population and resources of the whole of the Burmese Empire was made. Every official, however petty, was then required to make a statement on oath, of the extent, boundaries, and population of his jurisdiction. The settlement of 1145 forms a great epoch in the rural annals of Burma" (ကျွတိုက်စာရင်းဝင်). *Col. Horace Browne's "Statistical and Historical Account of the District of Thayetmyo."* To this day this record is referred to, *e.g.*, ကျွတိုက်စာရင်းဆက်သွင်းပွင့်လှစ်ရာခံရှိပါကြောင်း. There was another settlement, it is said, in 1164 B.E.

Note 129, p. 884

In the Burmese Kings' time there were clerks who may be compared to the Indian *toshakhana* clerks; they made lists of all gifts presented to the King, and read them out, at durbars.

Note 130, p. 894

"After thus speaking, he proceeded to examine whether the signs of a supreme Buddh were to be found upon his person, namely, the two hundred and sixteen mangalya-lakshana (မင်္ဂလာလက္ခဏာ), the thirty-two mahapurusha-lakshana (မဟာပုရိသလက္ခဏာ), and the eighty anuwyanajana-lakshana (အနုဗျဉ္စနလက္ခဏာ); and when he saw that they were all present, smiling with joy like a full water-vessel, he declared that the prince (Sidharttha) would most certainly become Buddha." M.B.

Note 131, p. 908

"The 'leippya,' or butterfly, may be temporarily separated from the body without death ensuing. Thus when a person is startled by some sudden shock, and is for the moment unconscious, they say the 'leippya,' or butterfly, is startled (လိပ်ပြာလန့်). In deep sleep it leaves the body and roams far and wide. A sleeping wife dreams of her absent and distant husband; their two 'butterfly' souls have met during their wandering in the land of dreams. If a mother dies leaving a little sucking baby, the two souls are supposed to be so intimately united that the 'leippya' of the child has followed the departed one of the mother, and, if not recovered, the child also must die. For this purpose a woman who has influence with the nats (not a witch) is called in. She places a mirror near the corpse, and on the face of it a little piece of the finest, fleeciest, cotton down. Holding a cloth in her open hands at the bottom of the mirror, with wild words she entreats the mother not to take with her the 'leippya' of her little one, but to send it back. As the gossamer down on the smooth face of the mirror trembles and falls off into the cloth below, she tenderly receives it, and then places it with some soothing words on the bosom of the infant. The same ceremony is sometimes observed when one of two young children, brothers or sisters, who have been constant playmates and companions, has died, and, as is thought, attracts the soul of the survivor to follow along the dark path to the land of spirits." *Forbes.*

Note 132, p. 927

"The sakwalas (စကြဝဠာ) are scattered throughout space in sections of three and three; all the sakwalas in one section touch each other, and in the space between the three is the Lokantarika (လောကန္တရိက်). In this world there is above neither sun, moon, nor light, and below there is water, extremely cold. The darkness is incessant, except in the time of a supreme Buddha, when occasionally the rays proceeding from his person, and filling the whole of the 10,000 sakwalas, are seen, but this appearance is only for a moment, like the lightning, no sooner seen than gone. The Pretas (ပြိတ္တာ) inhabit the Lokantarika naraka." M.B.

Note 133, p. 949

"The Burmese ministers were of two classes, whose duties and position were in old times quite distinct, though they latterly more or less merged into each other. The one class consisted of those whose authority and responsibility were confined to the palace; originally, no doubt, they were officers of the household. The other class consisted of administrative officers properly so called, and as these were the more important, it will be best to deal with them first. This second class constituted a great council of state called in Burmese the Lhut Taw in which all administrative power was vested. The Lhut or council thus discharged at once the functions of a house of legislature, a cabinet, and a supreme court of justice. It met literally at the king's gate, in the building situated in the esplanade or courtyard between the Red (တံခါးနီ) or main gate and outer gate of the palace enclosure. The various ministers had small offices of their own, not far from it, within the same space. The President of the Lhut was nominally the King himself, or, in his absence, the Heir Apparent, or some other member of the Royal Family. Practically, the Prime Minister usually presided. The officers who composed the council did not seem to be divided by any sharply defined line as superior and ministerial, though their functions sufficed to designate them as such. There were in all fourteen grades. Eleven of these grades comprised four, or not less than four, officers each. They were as follows; first, the Wungyis or Mingyis. The term 'Wun,' by which many kinds of officials in Burma are designated, means literally a 'burden,' and metaphorically a 'burden of affairs' or the bearer of it. Wungyi is hence 'a great official.' If the

title had to be translated into English, 'Secretary of State' would probably express it best. Each of these chief ministers had his own department or departments, but the distribution of work was a personal matter and was never unalterably fixed. Indeed, though the Wungyis always had territorial as well as a host of other titles, even these were not attached to *their office*, or *hereditary*, but were given *from time to time* by the king." *Pilcher.*

Note 134, p. 975

"The path Sakradagami is so called because he who enters it will receive one more birth. He may enter this path in the world of men, and afterwards be born in a dewa loka, or he may enter it in a dewa loka, and afterwards be born in the world of men. It is divided into 12 sections. * * * There is the being that has entered the path Sakradagami (from *sakrat*, once, and *agami*, came), so called because he will once again receive birth in the world of men; he has rejected the three errors overcome by the man who has entered Sowan (သောတာပန်), and he is also saved from the evils of Kamaraga (ကာမရာဂ) and the wishing evil to others."

Note 135, p. 975

"In the Malayalam language 'shakalathu,' a corruption of the Portuguese word *escarlatto*, signifies a blanket of scarlet material. The Burmese word is more likely, in the opinion of the compiler, to be a corruption of the Malayalam word than of the English word 'thick cloth.' It is, however, probable that the Portuguese word '*escarlatto*' is but a corruption of the Persian '*saqalat*,' '*siqalat*,' or '*suqlat*,' meaning 'scarlet cloth.' It seems to have been the name of a stuff which was frequently of a scarlet color, and hence to have become the name of that color." *Skeat's "Etymological Dictionary of thě English Language."* Even to this day the သက္ကလတ်စောင် used by Burmans is more frequently scarlet than any other color.

Note 136, p. 978

"The precepts given in the Patimokhan relative to the dress of the priest of Buddha are numerous. He is permitted to have three robes, called respectively Sanghatiya (သံဃာဋိ), ဒုကုဋ်, Uttarasanggaya (ဥတ္တရာသံဃ), ကိုယ်ဝတ်, and Antarawasakaya (အန္တရဝါသက), သင်းပိုင်." E.M. "The Thingan or Tsiwaran (စီဝရံ) is composed of three parts, *viz.*, the 'thinbaing,' resembling an ample petticoat, bound up to the waist

with a leathern girdle and falling down to the heels; the 'kowut' (ကိုယ်ဝတ်), which consists of a sort of cloak of a rectangular shape, covering the shoulders and breast and reaching below the knee; and 'dugot' (ဒုကုဋ်), which is a piece of cloth of the same shape, folded many times, thrown over the left shoulder when going abroad, and used to sit upon when no proper seat has been prepared. The colour of these three pieces is invariably yellow, the jack-tree supplies the material for dyeing the cloth; *thingans* are also dyed with the flower of the roselle plant (ချဉ်ပေါင်ပွင့်), the leaf of the နှိုဗ်သတ်, the bark of the ညောင်နီ, the leaf of the တောက်ရတ်, and with ကျောက်ချဉ် (alum). In order to maintain a spirit of perfect poverty among the members of the order of recluses, the Wini (ဝိနည်း) prescribes that the siwaran (စီဝရံ) ought to be made up with rags picked up here and there and sewed together; the rule in this respect, at least as far as its spirit goes, is thoroughly disregarded and has become almost a dead letter." *Bigandet's "Life of Gaudama."*

Note 137, p. 980

"For the establishment of the Pitakas it is said that three several convocations were held. The first was at Rajagaha (ရာဇဂြိုဟ်), at that time the capital of Magadha, in the eighth year of Ajasat (အဇာတသတ်), sixty-one days after the death of Buddha, or B.C. 543. The whole of the Pitakas were then rehearsed, every syllable being repeated with the utmost precision, and an authentic version established, though not committed to writing. As the whole of the persons who composed this assembly were rahats (ရဟန္တာ), and had therefore attained to a state in which it was not possible for them to err on any matter *connected with religion*, all that they declared was the truth; every doctrine was correctly delivered, and in the repetition of the words of Buddha, and of the other interlocutors, the *ipsissima verba* were faithfully declared. The rahats did not possess inspiration, if we consider this power to mean a supernatural assistance imparted *ab extra*; but they had within themselves the possession of a power by which all objective truth could be presented to their intellectual vision. They therefore partook of what in other systems would be regarded as divinity. The second convocation was held at Wesali (ဝေသာလီ), at that time the capital of Kalasoka (ကာဠသုဏ္ဍ), in the tenth year of his reign, one hundred years after the death of Buddha, or B.C. 443, in consequence of the prevalence of certain

usages among the priesthood that were contrary to the teachings of Buddha. The text of the Pitakas was again rehearsed, without any variations whatever from the version established by the former convocation. The third convocation was held at Pataliputra (ပါဋလိပုတ်), near the modern Patna, in the seventeenth year of Asoka (အသောက, also called ဓမ္မာသောက), 235 years after the death of Buddha, or B.C. 308. The Pitakas were again rehearsed, without either retrenchment or addition."

Note 138, p. 985

The Burmese have a superstition that this scaly ant-eater has the power of mimicking the human voice, and calls human beings by name; if any one so called answers, doing so causes almost instant death. Instead of answering, the Burmese advise that the person called should shout out, ဥသျှစ်တတောင်း၊နှမ်းတတောင်း, one basket of Bengal quinces, one basket of sesamum.

Note 139, p. 989

"The four sublime truths which Buddha apprehended by the light of Buddhagnyana (ဗုဒ္ဓဉာဏ) when the same had dispelled the darkness of awidiya (အဝိဇ္ဇာ) were; (1) Dukha-satya (ဒုက္ခသစ္စာ), the reality of misery, which has been explained as inherent in the system of the Panchas-khandas; (2) Samudayasatya (သမုဒယသစ္စာ), the reality of aggregation, or the progressive accumulations of evil by the agency of Kama-tanha (ကာမတဏှာ), Bhawa-tanha (ဘဝတဏှာ), and Wibhawa-tanha (ဝိဘဝတဏှာ); Kama-tanha signifies lust, avarice, and love; Bhawa-tanha signifies the pertinacious love of existence induced by the supposition that transmigratory existence is not only eternal, but felicitous and desirable; Wibhawa-tanha is love of the present life under the notion that existence will cease therewith, and that there is to be no future; (3) Nirodha-satya (နိရောဓသစ္စာ) or the reality of destruction, signifies the destroying of the desires above mentioned, and thereby the causes which perpetuate the misery of existence, and this is also the signification of the nirwana (နိဗ္ဗာန်); (4) Marga-satya (မဂ္ဂသစ္စာ), the reality of means, signifies the efficiency of the exertions and operations whereby those desires are destroyed and their concomitant miseries extinguished." M.B. "The four excellent truths; (1) There is sorrow or misery in life. (2) It will be so with every birth. (3) But it may be stopped. (4) Right knowledge will make an end to all miseries. Ignorance is the source of

almost every real or fancied misery, and right knowledge of the nature of things is the true way to emancipation; therefore, they who desire to be freed from the miseries of future transmigrations, must acquire true knowledge." *Csoma Korosi.*

Note 140, p. 994

"The *yugandara* rocks are 84,000 *yojanas* (ယူဇနာ) high, half of this measurement being under water; *isadhara* rocks are in the same way 42,000 *yojanas* high, each circle diminishing one half in height; the outer circle, or *aswakarana* rocks being 1,312 *yojanas*, 2 *gows* (ဂါဝုတ်) high. The circumference of the entire *sakwala* is 3,610,350 *yojanas*."

Note 141, p. 1016

"The king (Milinda) enquired the meaning of the word sangsara, and Nagasena (နာဂသိန်) replied, There is birth in this world and then death; after death there is birth in some other place; in that place also there is death; and then there is birth again in some other place. Thus a man, after eating a mango, sets the stone in the ground; from that stone another tree is produced, which gradually comes to maturity and bears fruit; the stone of one of these fruits is again set in the ground, and another tree is produced; from this tree there are other fruits; and thus the process goes on continually without any appearance of its end; it is the same with *sangsara* or the sequence of existence."

Note 142, p. 1032

If this land was mortgaged on account of having to provide money for the King, the *thugyi's* successor was bound to redeem it. If mortgaged for his own private debts, the children of the *thugyi* were bound to redeem it, either for themselves, if one of them should succeed his father in office, or for their father's successor. Sale of this kind of land was *ipso facto* void. *Thugyis* in Upper Burma were appointed by the king direct, in most instances. Those thus appointed were styled သစ္စာတော်ခံ. They took the oath of allegiance and could only be dismissed by the king. They were supposed to be included as a class in the '80,000 petty nobles,' အမတ်ရှစ်သောင်းထဲသဝင်သ ပါ. Some *thugyis* were occasionally appointed on the demise of an hereditary one (and in the absence of any hereditary successor to take his place) by the Divisional or *Kayaing Wun*. These were styled ဆိုင်ရာခန့်သူကြီး, and were removable by the Divisional *Wun*.

APPENDIX B

BURMESE PROVERBS AND QUAINT SAYINGS

အနှစ်မရှိသည့်တော၌ကြက်ဆူပင်မင်းမူသည်, In a forest of shrubs (*lit.* a forest of trees without heartwood), the castor oil plant is king. *Eng.* Among the blind the one-eyed man is king.

အမှိုက်ကစ၊ပြာသာဒ်မီးလောင်, A fire originating from rubbish may burn a graduated tower, *i.e.*, a spark is sufficient to kindle a great fire, or great effects are produced by small causes.

အသွင်မတူအိမ်သူမဖြစ်, It does not do for people who are unlike to become inmates of the same house (usually applied to married couples). *Eng.* Birds of a feather flock together.

အလျင်လိုအနှေးဖြစ်သည်, Desire for haste is delay. *Eng.* More haste, worse speed.

အရှင်မြင့်ကျွန်တင့်, As the master's position is exalted, the servant's conduct becomes decorous.

အဝီစိကလာသည့်လူပြာပူမကြောက်ဘူး, He who comes from the *awisi* (the nethermost hell), fears not hot ashes, *i.e.*, those who have experienced great trouble, or perils, are not moved by small ones.

အသွားမတော်တလှမ်း၊အစားမတော်တလုပ်, In journeying at an improper time, one step; in eating improper food, one mouthful (is sufficient to cause mishap).

အဘထက်သားတလကြီးသည်, The son is a month older than the father (*ironical*).

အချစ်ကြီးအမျက်ကြီး, Great love, great resentment.

အရပ်ကောင်းမှအလောင်းလှသည်, When the neighborhood is good the corpse is beautiful.

အိမ်နီးချင်းကောင်းမှလင်ကောင်းရသည်, From good neighbors one gets a good husband.

အသရေရွှေပေးလို့မရ, One cannot purchase a good reputation with gold. *Eng.* A good name is better than riches.

အကောက်မတတ်အခိုးဖြစ်သည်၊အခိုးတတ်ကအကောက်ဖြစ်သည်, If unskilful in picking up, it is theft; if skilful in theft, it is picking up. *Eng.* One man may steal a horse while another may not look over a hedge.

အရပ်ရှိမှအရိပ်ထွက်သည်, It is only when there is an elevation that a shadow is cast.

အဆင်တန်မှစကားတန်ထွက်သည်, Uncomely speech cometh from an uncomely appearance.

အမေရိုက်အမေကယ်ပါ၊အဖေရိုက်အဖေကယ်ပါ, If mother beats me let her save me; if father beats me let him save me (said of a person who throws himself entirely upon the mercy of the one he has sinned against).

အရိပ်ခိုခို၊အခက်ချိုးချိုး, Taking shelter under the shade of a tree, and breaking off its branches (said of ungrateful persons).

အိုးကမပူ၊စလောင်းကပူသည်, The cooking pot is not hot, the cover is hot. ရှင်ဘုရင်အစားငြွက်ကကြောင့်ကြသည်, ငြွက် is anxious instead of the king.

အိမ်ရှေ့ပူ၊အိမ်နောက်မချမ်းသာ, Should the front of the house be hot, the back part will not be comfortable (*i.e.*, when the chief persons in a household disagree, discomfort extends to all in the house).

ကမ္ဘာမီးလောင်ရာဆီမီးခွက်တောက်သလို, As the oil lamp gives light when the universe is on fire.

ကျည်ပွေ့ထရံရက်စကားပြောသည်, The pestle talks (wisely) of mat-wall weaving.

ကွမ်းသီးကြိုက်တောင်ငူသို့ပို့, Send him who likes betel nut to Toungoo; as in humoring the wishes of another; usually implying that it is done unintentionally.

ကျွဲပါးစောင်းတီး, Play a lute near a buffalo; as an example of wasting one's time and energy on a fruitless undertaking, or on that which will not be duly appreciated. *Eng*. Casting pearls before swine.

ကျွဲနှစ်ကောင်ခတ်လျှင်မြေဇာပင်မခံနိုင်, When two buffaloes fight, the *myeza* grass (between them) is unable to withstand them. *Eng*. Ground between the upper and nether millstones.

ကင်းခြေများခြေတချောင်းကျိုးလျှင် အသွားမပျက်, Though the centiped have one of its legs broken, his power of motion is not destroyed. Similar in meaning to ဆင်ကြိုလျှင်ကျွဲလောက်ရသေးသည်။

ကြက်မတွန်၍မိုးမလင်း, Day does not dawn because the hen crows (applied to interfering, officious women).

ကုလားကိုမနိုင်၍ရခိုင်ကိုမည်းသည်, Not being able to vanquish the *kula*, he terrifies the Arakanese.

ကိုယ်မလှကိုယ်မမြင်၊သူမလှကိုယ်ရယ်ချင်, One does not see his own ugliness, but wishes to laugh at that of another.

ကြူပင်ခုတ်၊ကြူငုတ်မျှမကျန်စေနှင့်, When cutting down the ကြူ reed do not let as much as its stump remain; *i.e.*, destroy your enemies root and branch.

ကျီးကိုဗုတ်ရိုသေ၊ဗုတ်ကိုကျီးရိုသေ, The crow pheasant respects the crow, and the crow respects the crow pheasant; *i.e.*, neighbors must respect one another.

ကျားရဲရာကြမ္မာမယိုးသာ, In the presence of a bold tiger, it is not easy to blame one's law of fate; signifying that he who runs willingly into danger, can blame only himself.

ကြက်ကိုအရိုးလူကိုအမျိုး, With fowls, it is the hereditary strain, with men, the lineage.

ခြေနှစ်ချောင်းမကယ်နှင့်၊မင်းလှေမျောလျှင်မဆယ်နှင့်, Do not rescue the two-legged (*i.e.*, human beings), nor salve the boat of an official when it floats down the stream; *i.e.*, do not officiously offer help to those who are able to help themselves.

ခွေးမြီးကောက်ကျည်တောက်စွပ်သည်, Thridding the crooked tail of a dog through a tube (when it is withdrawn it will be as crooked as ever); signifying the hopelessness of trying to reclaim an incorrigible scoundrel.

ချဉ်သီးနှင့်ဆားအတူတူထား၊ချဉ်သီးဆားဖြစ်လတ္တံ့, Place acid fruit and salt together, and acid fruit will become salt. ခဲနှင့်နှိပါးအတူထား၊နှိပါးခဲစေ်နိုင်လတ္တံ့. Both these proverbs teach that if a person associates with depraved people, he will become depraved.

ခွေးရူးခွေးကောင်းနှင့်ကိုက်ကြလျှင်၊ခွေးကောင်းနားရွက်အပြတ်ခံမည်, When a healthy dog and a mad dog bite each other, the healthy dog will have his ear bitten off; teaching that persons of position and respectability should not enter into rivalry with disreputable people.

ခွေးလှေးခုန်လို့ဖုံမထ, Though the dog flea may jump, it raises no dust; as an insignificant person when trying to encompass the ruin of a great man; similar in meaning to ဆီးစေ့နှင့်ပစ်၍မြင်းမိုရ်တောင်မယိမ်း။

ခွေးဟောင်၍တောင်မပြေး, Though the dog may bark, the anthill does not run away; similar to ခွေးလှေးခုန်လို့ဖုံမထ။

ခေါင်းတလုံးရေဗိုးနှစ်လုံးကိုမရွက်နိုင်; teaching that it is useless to attempt the impossible.

ခလုတ်ထိမှအမိတသည်, After striking one's foot against an obstacle, one longs for his mother.

ဆင်ကြီးလျှင်ကျွံလောက်ရသေးသည်, Though the elephant should shrink

in size, one has still as much as a buffalo left; applied to those who have had large pecuniary losses, but, notwithstanding, are far from being ruined; similar to the Greek proverb, The camel even when mangy, bears the burden of many asses.

တောမီးလောင်တောကြောင်လက်ခတ်မောင်းခတ်, When the forest is on fire, the wild cat slaps its (upper) arm; meaning that bad, turbulent characters take advantage of a time of general anarchy and confusion, to commit excesses; *see* လက်ပန်းပေါက်ခတ်။

တနေ့လုံးကတော်လေဒယ်တလုံးပါဘဲ, Though the hen may cackle all day, she can lay but one egg. One must yield to the inevitable.

တခါသေဘူးမှပျဉ်ဘိုးနားလည်သည်, When a person has once died he understands the price of boards. *Eng*. Experience is the best teacher.

တချက်ခုတ်နှစ်ချက်ပြတ်, Making two severances with one cut. *Eng*. Killing two birds with one stone.

တိတ်တိတ်နေတထောင်တန်သည်, Remaining silent is worth a thousand pieces of gold. *Eng*. Silence is golden.

ထောင်မှူးမ၍ထောင်ကျသည်, Owing to the jailer's helping him he was imprisoned. *Eng*. Save me from my friends.

နှုတ်ခမ်းပဲ့ချင်းမီးမမှုတ်ပါနှင့်, Let not those who are alike hare-lipped blow the fire. *Eng*. People who live in glass houses should not throw stones.

နွားရှေ့ထွန်ကျူး, The plough protrudes itself in front of the ox. *Eng*. The cart before the horse.

မယုံလျှင်ငါ့မယားကိုမေးတော့, If you do not believe me, ask my wife; as a person making an appeal to an intimate friend for confirmation of a doubtful statement.

မိကျောင်းမင်းရေခင်းပြ, Teach the king of the crocodiles the water business. *Eng*. Teach an eagle to fly.

မြစ်ကောင်းလျှက် သောင်တိမ်ဖျက်သည်။ မင်းပင်ကောင်းလျှက် မင်းမြှောင်ဖျက်သည်, Though a river be fine, its shoals destroy it. Though a ruler be good, his dependents ruin him.

မြွေပွေးခါးပိုက်ပိုက်, Cherishing a viper in one's bosom.

ယိုးဒရားအောင်မှဆေးကြောင်ထသည်, After Siam has been vanquished, the tattooing on him appears in bold relief. *Eng*. Lions in peace, deer in war.

ရှင်ဘုရင်ပုဆိုးပိုးချည်း, The King's *puhso* is pure silk. *Noblesse oblige*.

လင်းတလောက်ငှက်တိုင်းလှသည်, Every bird is as beautiful as the vulture.

သန်းများလျှင်မယားဘူး၊ကြွေးများလျှင်မပူဘူး။

သန်းခေါင်ထက်ညည့်မနက်နိုင်ဘူး, It cannot be later than midnight; signifying that a man cannot suffer greater misery than he has already undergone.

သူခိုးကလူလူဟစ်သည်, The thief shouts လူလူ; this being the cry raised by Burmans, when in pursuit of a thief.

ဟောင်လွန်းသည့်ခွေးလူမလေး, Men pay no heed to a dog that is always barking.

သမားများ၍သားသေသည်, Owing to there being many physicians the son died. *Eng*. Too many cooks spoil the broth.

သံကိုယ်သံဖျက်သံချေးတက်, Iron destroys and rusts itself; signifying that a man is often his own worst enemy; similar to ထယ်သွားမဖြိမိမှု။

APPENDIX C

FORMAL AND COLLOQUIAL PHRASEOLOGY CONTRASTED

	Formal	Colloquial
agriculturist, *n.*	လယ်ယာလုပ်သောသူ။	လယ်သမား။
all, *a.*	အလုံး, အလုံးစုံသော။	အားလုံး။
bawd, *n.*	မိန်းမထိန်း။	ဖါခေါင်း။
because, *conj.*	သောကြောင့်။	လို့, မို့။
before, *prep.* or *adv.*	အလျှင်, ယခင်။	အရင်က။
before, *prep.* or *adv.*	မ . . . . မှီ။	မ . . . . ခင်။
bountiful, *a.*	အပေးအကမ်းရက်ရောသော။	လက်ကြီးသော။
brothel, *n.*	ပြည့်တန်ဆာအိမ်။	ဖါသည်အိမ်။
centre, *n.*	အလယ်ချက်။	အလယ်ခေါင်။
childish, *a.*	သူငယ်နှင့်တူသော။	ကလေးကလားနိုင်သော။
cholera, *n.*	ကာလဝမ်းရောဂါ။	ကာလနာ။
coma, *n.*	မြောသွားခြင်း။	အလောသုံးဆယ်ဖြစ်ခြင်း။
coquet, *v.*	မြှူသည်။	ညူသည်။
crazy, *a.*	ပေါ့သွပ်သော။	ပေါ့သော။
cringe, *v.*	ရှုံ့သည်။	ခယဝယလုပ်သည်။
cunning, *a.*	လိမ္မာသော။	နပ်သော။
cute, *a.*	လိမ္မာသော။	နပ်သော။
damsel, *n.*	မိန်းမငယ်။	ကလေးမ။
darling, *n.*	ချစ်ခင်သူ။	အချစ်တော်။
dirty, *a.*	ညစ်ညူးသော။	ညစ်ပတ်သော။
drunkard, *n.*	သောက်ကြူးသောသူ။	ယစ်ထုပ်။
early, *adv.*	စောစော။	စောစောစီးစီး။
elope, *v.*	တိတ်တဆိတ်ထွက်ပြေးသည်။	လိုက်ပြေးသည်။
encourage, *v.*	အားပေးသည်။	မြှောက်ပေးသည်။
ere, *adv.* and *prep.*	မ . . . . မှီ။	မ . . . . ခင်။
excite, *v.*	တိုက်တွန်းသည်။	ကလိသည်။
extemporaneously, *adv.*	လက်တလော။	လက်တန်း။
fæces, n.	မစင်။	ချေး။
famous, *a.*	ကျော်စောသော။	ဟိုးဟိုးကျော်သော။
fastidious, *a.*	သဘောတွေ့ခဲသော။	အဆာကျယ်သော။
fawningly, *adv.*	ဝပ်တွားခယခြင်းနှင့်။	ခယဝယ။
fellow, *n.*	အပေါင်းအဘော်။	အကောင်။
filthy, *a.*	ညစ်ညူးသော။	ညစ်ပတ်သော။
first, *adv.*	ပဌမ။	လက်ဦးလက်ဖျား။
first (fruit), *n.*	ဦးစွာထွက်သောအသီး။	လက်ဦးသီး။

	FORMAL	COLLOQUIAL
forego, *v.*	အခွင့်လွှတ်သည်။	ပါစေပေးသည်။
forenoon, *n.*	နံနက်ခင်း။	မနက်ခင်း။
fortuitously, *adv.*	အမှတ်မဲ့။	အမှတ်တမဲ့။
foul, *a.*	ညစ်ညူးသော။	ညစ်ပတ်သော။
foul-mouthed, *a.*	ဆဲရေးတတ်သော။	ပစပ်ဝဲ့သော။
frequently, *adv.*	ကြိမ်ဖန်များစွာ။	တရစပ်။
girl, *n.*	မိန်းမကလေး။	လုံမကလေး။
godown, *n.*	ကုန်လှောင်ရုံ။	ဂူဒါရုံ။
goods-train, *n.*	ကုန်တင်မီးရထား။	ကုန်ရထား။
grandfather, *n.*	အဘိုး။	ဘိုးအေ။
grandmother, *n.*	အဘွား။	ဘွားအေ။
gratis, *adv.*	အဘိုးမပေးရဘဲ။	အလကား။
growlingly, *adv.*	ဟိန်းလျက်။	မာန်ဖီလျက်။
guzzle, *v.*	သောက်ကြူးသည်။	စိမ်၍သောက်သည်။
harlot, *n.*	ပြည်တန်ဆာ။	ဖါသည်။
hastily, *adv.*	အလျင်အမြန်။	ကတောကမျော။
haunch, *n.*	တင်ပါး။	ဖင်။
hazard, *v.*	စွန့်စားသည်။	ဖွဟ်နှစ်သည်။
haze, *v.*	ရန်စသည်။	ကျီစားသည်။
headstrong, *a.*	သွေးဆောင်၍ရခဲသော။	ခေါင်းမာသော။
heartrending, *a.*	အလွန်ကြင်နာဘွယ်ဖြစ်သော။	ရင်ကွဲစရာကောင်းသော။
heave (in sight), *v.*	ပေါ်လာသည်။	ပေါက်လာသည်။
heedlessly, *adv.*	ဂရုမစိုက်။	အမှတ်တမဲ့။
helpmeet, *n.*	ကူညီသူ။	အဘော်အလျော်။
hence, *adv.*	ထိုကြောင့်။	သို့မို့ကြောင့်။
heretofore, *adv.*	အထက်က။	ရှေးတုန်းက။
herself, *pron.*	သူ့ကိုယ်တိုင်။	သူ့တတ်တိုင်း။
hide-and-seek, *v.*	ပုန်းတမ်းကစားသည်။	တူတူပုန်းသည်။
hurry, *v.*	အလျင်အမြန်ပြုသည်။	ကပျာကယာလုပ်သည်။
husband, *n.*	လင်။	ယောကျ်ား။
husbandman, *n.*	လယ်ယာလုပ်သောသူ။	လယ်သမား။
idleness, *n.*	အလုပ်မလုပ်ဘဲနေခြင်း။	အလကားနေခြင်း။
ignoramus, *n.*	မသိမလိမ္မာသောသူ။	သမားယောင်မောင်းတောင်။
immodest, *a.*	ရှုခြွေမရသော။	ယောက်ယက်ခတ်သော။
inappropriate, *a.*	မသင့်လျော်သော။	မကိုက်သော။
indeed, *adv.*	အမှန်အကန်ဆိုလျှင်။	တကယ်ဆိုသော်, တကယ်။
inebriate, *n.*	သောက်ကြူးသောသူ။	ယစ်ထုပ်။

	FORMAL	COLLOQUIAL
inexperience, *n.*	အတွေ့အမြင်မရှိခြင်း။	ကြားဘူးနားဝမရှိခြင်း။
inexpert, *a.*	မတတ်မြောက်သော။	နားမလည်သော။
infantine, *a.*	သူငယ်ကဲ့သို့ဖြစ်သော။	ကလေးစိတ်မကုန်သော။
infuriate, *a.*	အမျက်ထွက်သော။	စိတ်ပေါက်သော။
inlander, *n.*	ရေဝေးရပ်သား။	ရေဝေး။
innuendo, *n.*	အရိပ်အမြွက်။	စောင်းပါးရိပ်ခြည်စကား။
insolence, *n.*	စော်ကားခြင်း။	မရိုးမခန့်လုပ်ခြင်း။
instantaneously, *adv.*	ခဏခြင်းတွင်။	ရုတ်ခနဲ, ဖြုတ်ခနဲ။
instrument, *n.*	တန်ဆာကရိယာ။	တန်ဆာပလာ။
intercostal, *a.*	နံရိုးကြား။	နံကြိုနံကြား။
inthrone, *v.*	နန်းတင်သည်။	နန်းထိုင်စေသည်။
intimacy, *n.*	ကျွမ်းဝင်ခြင်း။	အလျှောဝင်ခြင်း။
invalid, *n.*	သူနာ။	ရောဂါသည်။
ironically, *adv.*	အဓိပ္ပာယ်လွှဲ၍။	ခနဲ့တွဲ့တွဲ့။
irony, *n.*	အဓိပ္ပာယ်လွှဲစကား။	ခနဲ့စကား။
jabber, *v.*	စကားပြောလုံးထွေးသည်။	စကားဗလစ်ဗလစ်ပြောသည်။
jestingly, *adv.*	စကားပျက်ပြောဆိုလျက်။	ကျီစား၍။
know-all, *n.*	ပညာရှိယောင်ဆောင်သူ။	သမားယောင်မောင်းတောင်။
knowing, *a.*	လိမ္မာသော။	နပ်သော။
iad, *n.*	လူပျိုကလေး။	လူပျိုပေါက်။
ladykin, *n.*	မိန်းမကလေး။	လုံမကလေး။
ladylove, *n.*	ရည်းစား။	ရည်းစားသနာ။
lass, *n.*	မိန်းမငယ်။	ကလေးမ။
left hand, *n.*	လက်ဝဲလက်။	ဘယ်ကျော်လက်။
levity, *n.*	ပေါ့ပျက်ခြင်း။	ကလိန်းကလက်ဖြစ်ခြင်း။
liar, *n.*	မုသာပြောတတ်သူ။	မုသာအိုး, မုသာတုံး။
literally, *adv.*	ရှိရင်းအတိုင်း။	ဂဂနန, ကျကျနန။
little, *adv.*	အနည်းငယ်။	မဖြစ်စလောက်။
luck, *n.*	ဖြစ်ပျက်သောအကြောင်း။	ကံ, ကံကြမ္မာ။
lucky, *a.*	အကြောင်းကောင်းသော။	ကံကောင်းသော။
lukewarmly, *adv.*	စိတ်မပါဘဲ။	စိတ်မပါတပါ။
lunatic, *n.*	ရူးသောသူ။	အရူး။
maiden, *n.*	မိန်းမကလေး။	လုံမကလေး။
maladroit, *a.*	မတတ်မြောက်သော။	နားမလည်သော။
malefactor, *n.*	ရာဇဝတ်သင့်သူ။	ရာဇဝတ်ကောင်။
mannishly, *adv.*	ယောကျ်ားနှင့်တူအောင်။	ယောကျ်ားဆန်အောင်။
mariner, *n.*	သင်္ဘောသား။	ရေဂေါရာ။

	FORMAL	COLLOQUIAL
meddle, *v.*	ရောစွက်သည်။	ဝင်၍ရှုပ်သည်။
midst, *n.*	အလယ်။	အထဲ။
mien, *n.*	ပုံပန်လက္ခဏာ။	ဟန်ပန်လေထ။
molester, *n.*	နှောင့်ရှက်သူ။	ဆွသူ။
mountebank, *n.*	သမားယောင်။	သမားယောင်မောင်းတောင်။
mumblingly, *adv.*	တိုးတိုး။	မပီတပီ။
mutineer, *n.*	ပုန်ကန်သူ။	ကာပြန်သူ။
nab, *v.*	ရှောင်တခင်ဖမ်းဆီးသည်။	ရုတ်ခနဲ ဖမ်းသည်။
natty, *a.*	သေသတ်သော။	ချောမွေ့သော။
nickname, *n.*	ကစား၍ခေါ်သည့်အမည်။	ကျီစား၍ခေါ်သည့်အမည်။
niggardliness, *n.*	အလွန်နှမြောတတ်ခြင်း။	အလွန်ဆယ်လ်ကြေခြင်း။
night, *n.*	ညည့်။	ည။
nightfall, *n.*	ညည့်ဦးယံ။	ညဦးယံ။
nightsoil, *n.*	မစင်။	ချေး။
no, not, *adv.*	မဟုတ်, မဟုတ်ပါ။	မဟုတ်ဘူး, မဟုတ်ပါဘူး။
non compos mentis, *a.*	စိတ်မနှံ့သော။	စိတ်ဖေါက်ပြန်သော။
notoriously, *adv.*	ကျော်စောစွာ။	အကျော်စေရ။
obstinacy, *n.*	စိတ်အလွန်ခိုင်မာခြင်း။	ခေါင်းမာခြင်း။
occasionally, *adv.*	တခါတရံဖြစ်သော။	တရံတဆစ်ဖြစ်သော။
opposable, *a.*	ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုနိုင်သော။	ကလန်ကဆန်ပြုနိုင်သော။
option, *n.*	အလိုရှိရာပြုခွင့်။	ပြုချင်ရာပြုခွင့်။
opulence, *n.*	ရတတ်ခြင်း။	ငွေးခြင်း။
outcast, *n.*	ပယ်ထားသောသူ။	လက်လွှတ်ထားသူ။
outwall, *n.*	ပြင်နံရံ။	ပြင်ထရံ။
outwit, *v.*	ဥာဏ်သာသည်။	ကျော်သည်။
overbounteous, *a.*	ရက်ရောလွန်းသော။	လက်ဖွားလွန်းသော။
overforward, *a.*	ရဲတင်းလွန်းသော။	စွာလွန်းသော။
overfree, *a.*	ရက်ရောလွန်းသော။	လက်ကြီးလွန်းသော။
overhappy, *a.*	ဝမ်းသာလွန်းသော။	ဝမ်းသာအားကြီးသော။
overissue, *v.*	ထုတ်ပေးလွန်းသည်။	အင်မတန်ထုတ်ပေးသည်။
overknowing, *a.*	လိမ္မာလွန်းသော။	အနပ်အပါးလွန်းသော။
overlarge, *a.*	ကြီးလွန်းသော။	အင်မတန်ကြီးသော။
overmuch, *a.*	များလွန်းသော။	မြားမြောင်လွန်းသော။
overreach, *v.*	လှည့်စားသည်။	ကျော်သည်။
overreadily, *adv.*	လွယ်ကူလွန်းစွာ။	အလွန်လက်လွယ်စွာ။
oversure, *a.*	စိတ်ချလွန်းသော။	စိတ်ချအားကြီးသော။
pamphlet, *n.*	စာစောင်ငယ်။	စာတိုပေစ။

	FORMAL	COLLOQUIAL
patella, *n.*	ဒူးခေါင်းရိုး။	ခုံညင်းရိုး။
pendent, *a.*	တွဲလွဲကျသော။	တွဲလောင်းကျသော။
pending, *a.*	မဆုံးဖြတ်သေးသော။	တစ်လစ်ဖြစ်သော။
penniless, *a.*	ကြေးငွေမရှိသော။	လက်ကိုင်ပြတ်သော။
permissive, *a.*	အခွင့်ပြုသော။	ပါစာပေးသော။
pertinence, *n.*	ဆီလျော်ခြင်း။	အံကျခြင်း။
physiognomy, *n.*	မျက်နှာပုံ။	မျက်နှာပေါက်။
physique, *n.*	ကိုယ်ပုံလက်ပုံ။	ကိုယ်ပေါက်ကိုယ်ရည်။
planner, *n.*	ကြံဖန်သူ။	ဖန်တီးသူ။
playful, *a.*	ကျီစယ်တတ်သော။	ကျီစားတတ်သော။
policeman, *n.*	ပုလိပ်သား။	ပြာတာ။
post, *adv.*	အလျင်အမြန်။	သုတ်သုတ်။
premonition, *n.*	တင်ကူးသတိရချက်။	စိတ်ထင့်ခြင်း။
preponderance, *n.*	သာလွန်ခြင်း။	အားကြီးခြင်း။
presentiment, *n.*	တင်ကူးစိတ်ရောက်ခြင်း။	စိတ်ထင့်ခြင်း။
prisoner, *n.*	ထောင်သား။	အကျဉ်းသမား။
privilege, *v.*	အခွင့်ပြုသည်။	မျက်နှာသာပေးသည်။
privy, *n.*	အိမ်သာ။	ရေအိမ်။
prodigal, *a.*	အသုံးဖွားသော။	လက်ကြီးသော။
proscribe, *v.*	လုံးလုံးငြင်းပယ်သည်။	ပိုင်းပယ်သည်။
provisions, *n.*	စားနပ်ရိက္ခာ။	အစာရေစာ။
purgative, *a.*	ဓါတ်လျှောစေတတ်သော။	ဝမ်းကျစေတတ်သော။
quickener, *n.*	နှိုးဆော်သူ။	နိဗ္ဗာန်ဆော်။
repeatedly, *adv.*	အဖန်ဖန်။	ထပ်ခါထပ်ခါ။
reprobate, *n.*	ဆုံးမ၍မရနိုင်သူ။	နဖါးကြိုးချွတ်ထားရသူ။
requital, *n.*	တုံ့ပြန်ခြင်း။	ကလဲ့စားချေခြင်း။
retch, *v.*	ပျို့၍တက်သည်။	အော်ကလီဆန်သည်။
retort, *v.*	ပြန်လှန်ပြောဆိုသည်။	အလှန်ကဆန်ပြောသည်။
revile, *v.*	ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်သည်။	ကဲ့ရဲ့သကြိုဟ်သည်။
right-handed, *a.*	လက်ျာလက်သန်သော။	ညာသန်သော။
riotously, *adv.*	ရှုန်းရင်းခတ်။	ပေါက်လွှတ်ပဲစား။
rogue, *n.*	လူလိမ်။	လူပေါ့။
sand, *n.*	သဲ။	သလဲ။
saucily, *adv.*	စွာလျက်။	စွာတာတာ။
scoff, *v.*	သရော်သည်။	လှောင်ပြောင်သည်။
scold, *n.*	ဆဲဆိုတတ်သောမိန်းမ။	နှုတ်သရမ်းသောမိန်းမ။
shy, *a.*	ရှက်ကြောက်တတ်သော။	မျက်နှာမီးမစားသော။

	FORMAL	COLLOQUIAL
sir, *n.*	ခင်ဗျား။	ဗျာ, ဗျို့, ခင်ဗျို့။
slander, *v.*	အသရေဖျက်သည်။	အတင်းပြောသည်။
slanderously, *adv.*	ကုန်းချောလျက်။	ကုန်းချောပစ်၍။
slightly, *adv.*	အနည်းငယ်မျှ။	တဆိတ်, တဆိတ်စာ။
smilingly, *adv.*	ပြုံးပြုံး။	ပြုံးစေ့စေ့။
soldiery, *n.*	ရဲမက်ဗိုလ်ပါ။	ရဲမက်အလုံးအရင်း။
some, *pron. a.*	အချို့။	တချို့။
sometimes, *adv.*	တရံတခါ။	တခါတလေ။
soon, *adv.*	မကြာမမြင့်မှီ။	မကြာခဏ။
speedily, *adv.*	အလျင်အမြန်။	အဆောတလျင်။
straightforwardly, *a.*	တည့်တည့်။	ဟောဟောတိုင်းတိုင်း။
stylish, *a.*	နည်းကျသော။	ဟန်ကျသော။
suddenly, *adv.*	ရုတ်တရက်။	ရုတ်ခနဲ။
sundown, *n.*	နေဝင်ချိန်။	မိုးဆည်းချုပ်နေဝင်။
suppliant, *a.*	တောင်းပန်သော။	မရမကတောင်းသော။
surface, *n.*	မျက်နှာပြင်။	အပေါ်ယံက။
syphilis, *n.*	လူမိုက်နာ။	ကလေးနာ။
taciturn, *a.*	မပြောမဆိုနေတတ်သော။	ငုံ့နှုတ်ပြစ်နေသော။
talebearer, *n.*	ကုန်းချောတတ်သူ။	ကုန်းတိုက်တတ်သူ။
tease, *v.*	နှောင့်ယှက်သည်။	ကျီစားသည်။
temporary, *a.*	ခဏသာတည်သော။	တအောင့်တည်သော။
terminal, *n.*	အဆုံး။	ပိတ်ဆုံး, နောက်ပိတ်ဆုံး။
there, *adv.*	ထိုမှာ။	ဟိုမှာ။
thief, *n.*	သူခိုး, သူဝှက်။	အလစ်သမား, ညည့်ဝှက်။
thither, *adv.*	ထိုကို။	ဟိုကို။
thorax, *n.*	ရင်ခေါင်း။	ရင်ပတ်။
thwartingly, *adv.*	ဆန့်ကျင်ဘက်။	ထော်လော်ကန့်လန့်။
to-day, *n.*	ယနေ့, ယခုနေ့။	သည်ကနေ့, ကနေ့။
to-morrow, *n.*	နက်ဖြန်။	နက်ဖန်ခါ။
to-night, *n.*	ယနေ့ညည့်။	ယခုည, ခုည။
toothbrush, *n.*	သွားပွတ်တံ။	ဒပူ။
traveled, *a.*	ခရီးသွား၍သိသော။	လူဝါးဝသော။
trite, *a.*	ရိုးသော။	ရိုးတာသော။
trivial, *a.*	အရေးမယူလောက်သော။	မမှုလောက်သော။
twaddle, *v.*	ပြန်းဖျင်းစကားများသည်။	မပီကလာပီကလာပြောသည်။
umpire, *v.*	ဒိုင်လုပ်သည်။	ဦးကြားတိုင်လုပ်သည်။
unfavorable, *a.*	အကြောင်းမညီညွတ်သော။	အခိုက်အလှည့်မကြုံသော။

	FORMAL	COLLOQUIAL
unfinished, *a.*	လက်စမသတ်သော။	တန်းလန်းဖြစ်သော။
unremitting, *a.*	မပြတ်မလပ်သော။	တရစပ်ဖြစ်သော။
unsightly, *a.*	အကြည့်တန်သော။	အမြင်ရကပ်သော။
urge, *v.*	တိုက်တွန်းသည်။	တိုက်ပေးသည်။
urine, *n.*	ဆီး။	သေး, အပေါ့။
vaunt, *v.*	ဝါကြွားသည်။	ဟိတ်ထုတ်သည်။
vengeful, *a.*	လက်စားချေတတ်သော။	ဂလဲ့စားချေတတ်သော။
verbose, *a.*	စကားများသော။	လေများသော။
very, *adv.*	အလွန်။	တယ်။
wag, *n.*	လူပျက်။	ချည်ပါသား။
wall, *n.*	နံရံ။	ထရံ။
wayworn, *a.*	ခရီးပန်းသော။	ခြေကုန်သော။
wedding, *n.*	မင်္ဂလာဆောင်ပွဲ။	ပွဲထိုင်။
when, *adv.*	မည်သည့်အချိန်။	ဘယ်တော့, ဘယ်တော့က။
while, *adv.*	အစည်(*pron.* စညီ).	အတုန်း။
whitherward, *adv.*	မည်သည့်ဘက်သို့။	ဘယ်ဆီသို့။
wickedly, *adv.*	ဆိုးသွမ်းစွာ။	ဆိုးတေစွာ။
wileful, *a.*	ပရိယာယ်များသော။	မာယာထူသော။
yes, true, *adv.*	ဟုတ်သည်။	ဟုတ်ကဲ့။
yesterday, 1, *n.*	ယမန်နေ့။	မနေ့။
yesterday, 2, *adv.*	ယမန်နေ့က။	မနေ့က။
yestereve, *n.*	ယမန်နေ့ညနေ။	မနေ့ညနေ။
yestermorn, *n.*	ယမန်နေ့နံနက်။	မနေ့မနက်။
yesternight, *n.*	လွန်ခဲ့သောညည့်က။	ညက။
you, *pron.*	သင်, သင်တို့။	မင်း, မင်းတို့။

———— ။ ————

FORMAL	COLLOQUIAL	
အံ့, သွားကြအံ့။	စို့, သွားကြစို့။	*see Gram. p.* 37.
နည်း။	လဲ, တုံး။	*see Gram. p.* 37.
ပါ, စားပါ။	လိုက်, စားလိုက်။	*see Gram. p.* 38.
ဘွယ်, ချစ်ဘွယ်ကောင်းသည်။	စရာ, ချစ်စရာကောင်းသည်။	*see Gram. p.* 49.
ရန်, ကြည့်ရန်။	ဘို့, ကြည့်ဘို့။	*see Gram. p.* 49.
လော, သွားမည်လော။	လား, လာမည်လား။	*see Gram. p.* 37.
လော့, သွားလော့။	တော့, သွားတော့။	*see Gram. p.* 37.

————

Compiled from U Tun Nyein's "English-Burmese Dictionary," Mr. A. W. Lonsdale's "Burmese Grammar," and other reliable sources.

APPENDIX D

ANTONYMS

abide, *v.* တည်နေသည်။	vanish, ကွယ်ပျောက်သည်။
ability, *n.* စွမ်းအား။	incapacity, မတတ်နိုင်ခြင်း။
abound, *v.* အလွန်ပေါများသည်။	lack, လိုလျက်နေသည်။
above, *prep.* အထက်။	below, အောက်။
absent, *a.* နေရပ်မှထွက်ခွါနေသော။	present, ရှိနေသော။
abstain, *v.* ရှောင်ကြဉ်သည်။	indulge, အာရုံခံစားသည်။
accelerate, *v.* တိုး၍မြန်စေသည်။	retard, နှောင့်နှေးစေသည်။
accept, *v.* လက်ခံသည်။	reject, ငြင်းပယ်သည်။
accord, *v.* သဘောတူသည်။	disagree, သဘောကွဲသည်။
accumulate, *v.* စုဝိုသည်။	scatter, ကြဲဖြန့်သည်။
accurate, *a.* စေ့စပ်သော။	inexact, မသေချာမစေ့စပ်သော။
acquit, *v.* တရားသေလွှတ်သည်။	accuse, တရားစွဲဆိုသည်။
actor, *n.* ဇာတ်သမား။	actress, ဇာတ်သူမ။
add, *v.* ပေါင်းသည်။	subtract, နုတ်သည်။
admire, *v.* နှစ်သက်အံ့သြသည်။	detest, စက်ဆုပ်ရွံရှာသည်။
admit, 1, *v.* ဝန်ခံသည်။	deny, ငြင်းဆိုသည်။
admit, 2, *v.* ဝင်ခွင့်ပြုသည်။	exclude, ထုတ်ပယ်သည်။
adopt, *v.* ခံယူသည်။	reject, ငြင်းပယ်သည်။
advance, *v.* တိုးတက်သည်။	retreat, နောက်ဆုတ်သည်။
adventurous, *a.* စွန့်စားသော။	cautious, သတိရှိတတ်သော။
advisable, *a.* သင့်လျော်သော။	objectionable, ငြင်းဘွယ်ဖြစ်သော။
agree, *v.* သဘောတူညီသည်။	differ, သဘောကွဲလွဲသည်။
agreeable, *a.* လျော်ကံသော။	offensive, မနှစ်သက်ဘွယ်သော။
aid, *v.* ကူညီသည်။	oppose, ဆန့်ကျင်သည်။
ally, *n.* ဘက်စပ်သူ။	antagonist, ခုခံသူ။
amuse, *v.* ရွှင်မြူးစေသည်။	annoy, စိတ်ဆိုးစေသည်။
angel, *n.* ကောင်းကင်တမန်။	fiend, နတ်ဆိုး။
antecedent, *n.* အကြောင်း။	consequent, အကျိုး။
appear, *v.* ပေါ်လာသည်။	vanish, ကွယ်ပျောက်သည်။
approach, *v.* ချဉ်းလာသည်။	recede, နောက်ဆုတ်သည်။
appropriate, *a.* သင့်လျော်သော။	inappropriate, မတော်လျော်သော။
arrive, *v.* ရောက်လာသည်။	depart, ထွက်သွားသည်။
artless, *a.* ရိုးသားသော။	crafty, စဉ်းလဲသော။
ascend, *v.* တက်သည်။	descend, ဆင်းသည်။
attach, *v.* မိတ်ဖွဲ့စေသည်။	alienate, မေတ္တာကိုဖျက်သည်။

attract, *v.* ဆွဲငင်သည်။	repel, နောက်သို့ဆုတ်စေသည်။
augment, *v.* တိုးပွါးစေသည်။	diminish, လျော့စေသည်။
bachelor, *n.* လူပျို။	maid, အပျို။
base, *n.* အောက်ခံ။	apex, ထိပ်စွန်း။
beautiful, *a.* လှပသော။	ugly, အရုပ်ဆိုးသော။
before, 1, *adv.* ရှေ့က။	behind, နောက်က။
before, 2, *adv.* အလျှင်, အရင်။	after, နောက်။
begin, *v.* အစပြုသည်။	complete, ပြီးစီးစေသည်။
beginning, *n.* အစ။	end, အဆုံး။
believe, *v.* ယုံကြည်သည်။	doubt, ယုံမှားသည်။
believer, *n.* ယုံကြည်သူ။	skeptic, ယုံမှားသူ။
benefit, *v.* ကျေးဇူးပြုသည်။	injure, အကျိုးဖျက်သည်။
benevolent, *a.* ကောင်းမှုပြုလိုသော။	malevolent, ရန်ငြိုးထားသော။
blame, *v.* အပြစ်တင်သည်။	exculpate, အပြစ်ကင်းလွှတ်စေသည်။
blessing, *n.* မင်္ဂလာ။	curse, အမင်္ဂလာ။
bliss, *n.* သုခချမ်းသာ။	misery, ဒုက္ခ။
boar, *n.* ဝက်သိုး။	sow, *n.* ဝက်မ။
bold, *a.* ရဲရင့်သော။	timid, ကြောက်တတ်သော။
brother, *n.* ညီ, အစ်ကို။	sister, နှမ,အစ်မ။
brother-in-law, *n.* ယောက်ဖ, ခဲအို။	sister-in-law, ယောက်မ, မရီး။
buck, *n.* ဒရယ်ဖို။	doe, ဒရယ်မ။
bull, *n.* နွားသိုး။	cow, နွားမ။
busy, *a.* လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော။	idle, အလုပ်မရှိသော။
calm, *a.* တည်ငြိမ်သော။	agitated, မငြိမ်မသက်ရှိသော။
capable, *a.* တတ်စွမ်းသော။	incompetent, မစွမ်းဆောင်နိုင်သော။
care, *n.* အလေးဂရုပြုခြင်း။	neglect, ပေါ့လျော့ခြင်း။
cause, *n.* အကြောင်း။	effect, အကျိုး။
cautious, *a.* သတိပြုတတ်သော။	rash, မဆင်မခြင်ပြုလုပ်သော။
censure, *v.* အပြစ်တင်သည်။	vindicate, အပြစ်လွှတ်အောင်ချေဆိုသည်
certain, *a.* စိတ်ချရန်ဖြစ်သော။	doubtful, ယုံမှားဖွယ်ဖြစ်သော။
chaste, *a.* သန့်ရှင်းသော။	impure, ညစ်ညူးသော။
cheap, *a.* အဘိုးနည်းသော။	dear, အဘိုးကြီးသော။
cheerful, *a.* ရွှင်လန်းသော။	dejected, စိတ်ညှိုးငယ်သော။
cherish, *v.* မြတ်နိုးသည်။	abandon, ပစ်ထားသည်။
choice, *n.* ရွေးကောက်ရန်အခွင့်။	necessity, မတတ်သာဖြစ်ခြင်း။
civilized, *a.* ယဉ်ကျေးသော။	savage, ရိုင်းစိုင်းသော။
clear, *a.* ကြည်သော။	turbid, နောက်သော။
clever, *a.* လိမ္မာသော။	stupid, ဉာဏ်ထိုင်းသော။

clothed, *a.* ဝတ်လျက်ရှိသော။	naked, အချည်းစည်းရှိသော။
cloudy, *a.* မိုဃ်းအုံ့သော။	clear, တိမ်ကြေးစင်သော။
cock, *n.* ကြက်ဖ။	hen, ကြက်မ။
colleague, *n.* အပေါင်းအဘက်။	opponent, ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သူ။
collect, *v.* စုသိမ်းသည်။	distribute, ဝေငှသည်။
comedy, *n.* ရယ်ရွှင်ခန်းပြဇာတ်။	tragedy, ဇာတ်လွမ်းခန်း။
comfortable, *a.* ချမ်းသာသော။	miserable, စိတ်ဒုက္ခရောက်သော။
comical, *a.* ရယ်မောဘွယ်ဖြစ်သော။	serious, ဣန္ဒြေရှိသော။
commend, *v.* ချီးမွမ်းသည်။	censure, အပြစ်တင်သည်။
conceal, *v.* ထိမ်ဝှက်သည်။	divulge, ဘော်ပြသည်။
concise, *a.* အဓိပ္ပါယ်ချုပ်သော။	diffuse, စကားပွသော။
concord, *n.* အသံဝင်ခြင်း။	discord, အသံမညီညာခြင်း။
confederate, *n.* ဘက်စပ်ပါဝင်သူ။	adversary, ရန်သူ။
confess, *v.* ဝန်ချသည်။	deny, ငြင်းဆိုသည်။
confide, *v.* ယုံကြည်အားကိုးသည်။	distrust, မယုံသင်္ကာရှိသည်။
congregate, *v.* စုရုံးစေသည်။	segregate, သီးခြားထားသည်။
conjointly, *adv.* ပေါင်းစပ်လျက်။	separately, ကွဲကွာလျက်။
conquer, *v.* အောင်မြင်သည်။	yield, ဝန်ချသည်။
consider, *v.* ထောက်ထားသည်။	ignore, ပမာဏမပြု။
consolation, *n.* စိတ်သက်သာခြင်း။	affliction, စိတ်ဒုက္ခရောက်ခြင်း။
constant, *a.* သစ္စာမြဲသော။	fickle, စိတ်မတည်ကြည်သော။
convene, *v.* စည်းဝေးစေသည်။	dismiss, စည်းဝေးလွှတ်သည်။
cooked, *a.* ချက်ပြုတ်ပြီးသော။	raw, မကျက်၊စိမ်းသော။
cool, *a.* အေးသော။	hot, ပူသော။
copious, *a.* များပြားသော။	scanty, နည်းပါးသော။
create, *v.* ဖန်ဆင်းသည်။	destroy, ဖျက်ဆီးသည်။
credit, *n.* ရရှိငွေ။	debt, ကြွေးမြီ။
cultured, *a.* တတ်မြောက်သော။	illiterate, စာမတတ်သော။
day, *n.* နေ့အချိန်။	night, ညဥ့်အချိန်။
deep, *a.* နက်သော။	shallow, တိမ်သော။
defend, *v.* ခုခံသည်။	attack, တိုက်ခိုက်သည်။
delicate, *a.* နူးနယ်သော။	hardy, သန်မာသော။
delightful, *a.* အားရဘွယ်ဖြစ်သော။	abominable, မုန်းထားဘွယ်ဖြစ်သော။
dense, *a.* ပျစ်သော။	rare, ကြည်သော။
determined, *a.* စိတ်ပြဌာန်းသော။	irresolute, စိတ်မတည်တံ့သော။
diligent, *a.* လုံ့လဝီရိယရှိသော။	slothful, ပျင်းရိသော။
discreet, *a.* သတိဝီရိယရှိသော။	reckless, သတိလစ်သော။
distinct, *a.* ထင်လင်းသော။	confused, ရှုပ်ထွေးသော။

distinguished, *a.* ထင်ပေါ်သော။	obscure, မကျော်စောသော။
divine, *a.* ဘုရားနှင့်စပ်ဆိုင်သော။	human, လူနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
docile, *a.* ဆုံးမလွယ်သော။	obstinate, စိတ်ခိုင်မာသော။
dog, *n.* ခွေးထီး။	bitch, ခွေးမ။
domestic, *a.* နိုင်ငံတွင်းနှင့်စပ်ဆိုင်သော။	foreign, နိုင်ငံခြားနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
droll, *a.* ရယ်ဘွယ်ဖြစ်သော။	solemn, ဣန္ဒြေကြီးသော။
eager, *a.* စိတ်အားသန်သော။	indifferent, ဂရုမစိုက်သော။
early, *a.* စောသော။	late, နောက်ကျသော။
easy, *a.* လွယ်ကူသော။	difficult, ခက်ခဲသော။
ebb, *v.* ရေကျသည်။	flow, ရေတက်သည်။
economize, *v.* ချွေတာသည်။	squander, ဖြုန်းတီးသည်။
elated, *a.* စိတ်ကြွသော။	dejected, စိတ်ညှိုးငယ်သော။
elevate, *v.* မြှောက်ပင့်သည်။	depress, နှိမ့်ချသည်။
embark, *v.* သင်္ဘောပေါ်သို့တက်သည်။	arrive, ဆိုက်ရောက်သည်။
enact, *v.* ဥပဒေပြုသည်။	abolish, ပယ်ဖျက်သည်။
encourage, *v.* အားပေးသည်။	discourage, စိတ်အားလျော့စေသည်။
endear, *v.* စုံမက်စေသည်။	estrange, မေတ္တာကိုဖျက်သည်။
endemic, *n.* ဒေသအလိုက်စွဲသောအနာ။	epidemic, အများနှံ့ဖြစ်သောရောဂါ။
energetic, *a.* ကြိုးစားအားထုတ်သော။	slothful, ပျင်းရိသော။
engage, *v.* စေခိုင်းရန်ရယူသည်။	dismiss, လုပ်ခွင့်နုတ်၍လွှတ်လိုက်သည်။
enjoyment, *n.* ရွှင်မြူးခြင်း။	pain, နာကျင်ခြင်း။
enlarge, *v.* ကျယ်ဝန်းစေသည်။	reduce, ကျဉ်းငယ်စေသည်။
enter, *v.* ဝင်သွားသည်။	leave, ထွက်သွားသည်။
entity, *n.* အမှန်ရှိသောအရာ။	nonentity, မတည်မရှိသောအရာ။
entrance, *n.* အဝင်ဝ။	exit, ထွက်ဝ။
escape, *v.* လွတ်မြောက်သည်။	encounter, တွေ့ဆိုင်သည်။
establish, *v.* တည်စေသည်။	subvert, မှောက်လှန်သည်။
esteem, *v.* အလေးအမြတ်ပြုသည်။	despise, မထီလေးစားပြုသည်။
eternal, *a.* နိစ္စထာဝရ။	temporal, ပစ္စုပ္ပန်ဘဝနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
excellent, *a.* မြင့်မြတ်သော။	mean, ယုတ်ညံ့သော။
exhibit, *v.* ဖော်ပြသည်။	conceal, ထိမ်ဝှက်သည်။
exorcise, *v.* နတ်ဆိုးနှင်ထုတ်သည်။	bewitch, ပြုစားသည်။
expand, *v.* ကျယ်လာသည်။	contract, ကျုံ့သည်။
expedite, *v.* လျင်မြန်စေသည်။	delay, နှောင့်နှေးစေသည်။
expensive, *a.* အဖိုးကြီးသော။	cheap, အဖိုးနည်းသော။
expose, *v.* လှန်၍ပြသည်။	secrete, ဖွက်ထားသည်။
fact, *n.* မုချမှန်သောစကား။	fiction, ဒဏ္ဍာရီစကား။
faith, *n.* ယုံကြည်ခြင်း။	doubt, ယုံမှားခြင်း။

fall, *v.* လဲသည်။	rise, ထသည်။
fast, *a.* ခိုင်သော။	loose, လျော့နေသော။
fat, *a.* ဝပြောသော။	lean, ပိန်ကြိုသော။
father, *n.* အဘ, ဘခင်။	mother, အမိ, မိခင်။
fidelity, *n.* သစ္စာစောင့်ခြင်း။	treachery, သစ္စာဖျက်ခြင်း။
fill, *v.* ဖြည့်သည်။	empty, သွန်သည်။
find, *v.* တွေ့သည်။	lose, ပျောက်သည်။
fine, 1, *a.* ချောသော။	coarse, ကြမ်းသော။
fine, 2, *a.* မိပ်သော။	coarse, ကြဲသော။
firm, *a.* ခိုင်ခံ့သော။	wavering, မတည်ကြည်သော။
first, *a.* ပဌမဖြစ်သော။	last, နောက်ဆုံးဖြစ်သော။
flexible, *a.* ပြော့ပျောင်းသော။	rigid, တောင့်မာသော။
flow, *v.* ရေတက်သည်။	ebb, ရေကျသည်။
for, *prep.* အဘို့အလို့ငှါ။	against, ဆန့်ကျင်ဘက်။
forcible, *a.* ခွန်အားကြီးသော။	weak, အားနည်းသော။
forgive, *v.* အပြစ်လွှတ်သည်။	punish, ဒဏ်ပေးသည်။
forgiveness, *n.* အပြစ်လွှတ်ခြင်း။	revenge, ရန်တုံ့မူခြင်း။
fortunate, *a.* ကံကောင်းသော။	unfortunate, ကံဆိုးသော။
freedman, *n.* လွတ်ခွင့်ရသောကျွန်။	slave, ကျေးကျွန်။
freedom, *n.* လွတ်ခြင်း။	slavery, ကျွန်ခံခြင်း။
fresh, *a.* လတ်သော။	stale, သိုးသော။
friend, *n.* မိတ်ဆွေ။	foe, ရန်သူ။
friendly, *a.* မိတ်ဆွေဖြစ်သော။	hostile, ရန်လိုသော။
friendship, *n.* မိတ်ဖွဲ့ခြင်း။	hostility, ရန်လိုခြင်း။
frugal, *a.* အသုံးစေ့စပ်သော။	prodigal, အသုံးဖွားသော။
full, *a.* ပြည့်သော။	empty, လွတ်လပ်သော။
gain, *n.* အမြတ်။	loss, အရှုံး။
gander, *n.* ငန်းဖို။	goose, ငန်းမ။
gather, *v.* စုပုံသည်။	scatter, ကြဲဖြန့်သည်။
gay, *a.* ရွှင်လန်းသော။	sad, စိတ်ညှိုးငယ်သော။
general, *a.* အများနှင့်ဆိုင်သော။	specific, သီးခြားသက်ဆိုင်သော။
generous, *a.* ရက်ရောသော။	niggardly, စေးနှဲတတ်သော။
gentle, *a.* ဖြည်းညှင်းသော။	violent, ပြင်းထန်သော။
genuine, *a.* အစစ်ဖြစ်သော။	spurious, မစစ်သော, မမှန်သော။
give, *v.* ပေးသည်။	take, ယူသည်။
gladness, *n.* ဝမ်းမြောက်ခြင်း။	sorrow, ဝမ်းနည်းခြင်း။
go, *v.* သွားသည်။	remain, နေရစ်သည်။
good, *a.* ကောင်းသော။	bad, ဆိုးသော။

graceful, *a.* ယဉ်ကျေးသော။	uncouth, ရိုင်းစိုင်းသော။
grant, *v.* ပေးသည်။	refuse, မပေးဘဲငြင်းသည်။
greed, *n.* လောဘကြီးခြင်း။	liberality, ရက်ရောခြင်း။
greet, *v.* နှုတ်ဆက်သည်။	shun, ထိမ်းရှောင်သည်။
guardian, *n.* စောင့်ထိန်းသူ။	ward, အုပ်ထိန်းထားသူ။
guide, *v.* လမ်းပြသည်။	mislead, လမ်းလွဲစေသည်။
handsome, *a.* လှပသော။	hideous, အလွန်အရုပ်ဆိုးသော။
happiness, *n.* ဝမ်းသာခြင်း။	sorrow, ဝမ်းနည်းခြင်း။
harden, *v.* မာစေသည်။	soften, ပြေ့စေသည်။
harmony, *n.* အသံကျသာခြင်း။	discord, အသံမညီညာခြင်း။
hasten, *v.* မြန်စေသည်။	delay, နှေးစေသည်။
heal, *v.* အနာပျောက်စေသည်။	wound, အနာဖြစ်စေသည်။
health, *n.* ကျန်းမာခြင်း။	sickness, နာခြင်း။
heed, *v.* အမှုထားသည်။	disregard, အလေးဂရုမပြုဘဲနေသည်။
heir, *n.* အမွေခံသား။	heiress, အမွေခံသမီး။
help, *v.* မစသည်။	hinder, ဆီးတားသည်။
high, *a.* မြင့်သော။	low, နိမ့်သော။
holy, *a.* ဘုရားတရားနှင့်ဆိုင်သော။	profane, လောကီနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
honest, *a.* ရိုးဖြောင့်သော။	deceitful, လိမ်လည်တတ်သော။
honorable, *a.* အသရေတင့်တယ်သော။	disreputable, အသရေယုတ်ညံ့သော။
hope, *n.* မြော်လင့်ခြင်း။	despair, မြော်မြင်ရာမဲ့ခြင်း။
hopeful, *a.* မြော်လင့်စရာရှိသော။	despondent, စိတ်ပျက်သော။
hot, *a.* ပူသော။	cold, အေးသော။
humane, *a.* ကြင်နာတတ်သော။	brutal, ရက်စက်သော။
humble, *a.* စိတ်နှိမ့်ချသော။	haughty, စိတ်နေမြင့်သော။
humorous, *a.* ရယ်မောဘွယ်ဖြစ်သော။	serious, ဆင်ခြင်ရှိသော။
husband, *n.* လင်။	wife, မယား။
immortal, *a.* အစဉ်ထာဝရတည်သော။	mortal, သေဆုံးတတ်သော။
import, *n.* သွင်းကုန်။	export, ထုတ်ကုန်။
important, *a.* အရေးကြီးသော။	trivial, သေးနုပ်သော။
include, *v.* ပါဝင်စေသည်။	exclude, မပါစေဘဲထားသည်။
income, *n.* ဝင်ငွေ။	expense, ကုန်ငွေ။
increase, *v.* တိုးစေသည်။	diminish, နည်းစေသည်။
industrious, *a.* ဝီရိယစိုက်သော။	idle, ပျင်းရိသော။
infinite, *a.* အနန္တဖြစ်သော။	finite, ကန့်သတ်ခြင်းရှိသော။
initial, *a.* အစဖြစ်သော။	final, အဆုံးဖြစ်သော။
innocent, *a.* အပြစ်ကင်းသော။	guilty, အပြစ်ရှိသော။
instructor, *n.* သင်ကြားသူ။	pupil, တပည့်။

interesting, *a*. စိတ်ပါဖွယ်ဖြစ်သော။	tedious, ငြီးငွေ့ဖွယ်ဖြစ်သော။
internal, *a*. အတွင်းတက်ကျသော။	external, အပြင်တက်ကျသော။
introduction, *n*. စကားဦး။	conclusion, အဆုံးစကား။
inward, *adv*. အတွင်းသို့။	outward, အပြင်သို့။
joyful, *a*. ရွှင်လန်းဖွယ်ဖြစ်သော။	doleful, ဝမ်းနည်းဖွယ်ဖြစ်သော။
joyous, *a*. အားရသော။	gloomy, ညှိုးငယ်သော။
just, *a*. ဖြောင့်မှန်သော။	unjust, မတရားသော။
keen, *a*. ထက်သော။	dull, တုံးသော။
kind, *a*. ကြင်နာသော။	cruel, ရက်စက်သော။
kindle, *v*. ညှိထွန်းသည်။	extinguish, သတ်သည်, ငြိမ်းသည်။
king, *n*. ရှင်ဘုရင်။	queen, မိဘုရား။
large, *a*. ကြီးသော။	small, ငယ်သော။
laugh, *v*. ရယ်သည်။	cry, ငိုသည်။
layman, *n*. ဒါယကာ, တကာ။	lay woman, ဒါယကာမ, တကာမ။
learning, *n*. တတ်သိလိမ္မာခြင်း။	ignorance, မိုက်မဲခြင်း။
legal, *a*. တရားဥပဒေအတိုင်းဖြစ်သော။	illegal, တရားနှင့်ဆန့်ကျင်သော။
liberate, *v*. လွှတ်ခွင့်ပြုသည်။	capture, ဖမ်းဆီးသည်။
license, *v*. အခွင့်အာဏာပေးသည်။	prohibit, မြစ်တားသည်။
life, *n*. ရှင်ခြင်း။	death, သေခြင်း။
light, 1, *a*. ပေါ့သော။	heavy, လေးသော။
light, 2, *n*. အလင်း။	darkness, မှောင်မိုက်။
live, *v*. ရှင်သည်။	die, သေသည်။
long, *a*. ရှည်သော။	short, တိုသော။
longing, *n*. တောင့်တခြင်း။	loathing, စက်ဆုပ်ခြင်း။
lord, *n*. သခင်။	servant, အစေခံကျွန်, ငယ်သား။
love, *v*. ချစ်သည်။	hate, မုန်းသည်။
loyalty, *n*. သစ္စာရှိခြင်း။	treason, သစ္စာဖောက်ပြန်ခြင်း။
male, *n*. ယောက်ျား, အထီး, အဖို။	female, မိန်းမ, အမ။
man, *n*. လူယောက်ျား။	woman, လူမိန်းမ။
many, *a*. များသော။	few, နည်းသော။
master, *n*. 1, သခင်, ဆရာ။	mistress, သခင်မ, ဆရာမ, မမ။
master, *n*. 2, ဆရာ။	scholar, ကျောင်းသား။
mature, *a*. ရင့်သော။	immature, မရင့်၊နုသော။
meet, *v*. တွေ့ဆုံသည်။	part, ကွဲကွာသည်။
melodious, *a*. အသံသာသော။	discordant, အသံမညီညာသော။
mental, *a*. စိတ်နှင့်စပ်ဆိုင်သော။	physical, ကိုယ်ကာယနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
merciful, *a*. သနားတတ်သော။	ruthless, မကြင်နာတတ်သော။
merit, *n*. ကုသိုလ်။	demerit, အကုသိုလ်။

mild, *a.* ဖြည်းညှင်းသော။	harsh, ကြမ်းတမ်းသော။
mindful, *a.* ဂရုစိုက်သော။	regardless, အမှုမထားသော။
modern, *a.* သစ်သော။	antique, ဟောင်းသော။
modest, *a.* ရှုချွေစောင့်သော။	boastful, ဝါကြွားတတ်သော။
moist, *a.* ထိုင်းသော။	dry, ခြောက်သော။
monk, *n.* ဘုန်းကြီး။	nun, မယ်သီလ။
mysterious, *a.* နားလည်ရန်ခဲခက်သော။	obvious, သိသာလွယ်သော။
natural, *a.* ဓမ္မတာအတိုင်းဖြစ်သော။	artificial, ပကတိမဟုတ်၊လူလုပ်သော။
near, *a.* နီးသော။	remote, ဝေးသော။
neat, *a.* သပ်ရပ်သော။	slovenly, မသေသတ်သော။
nephew, *n.* တူ။	niece, တူမ။
new, *a.* သစ်သော။	old, ဟောင်းသော။
nimble, *a.* ပေါ့ပါးလျှင်မြန်သော။	clumsy, ဆေးဆေး လေးလေး သွားတတ်သော။
nobility, *n.* မှူးမတ်များ။	commonalty, လူသာမညစု။
noble, *a.* ကောင်းမြတ်သော။	abject, ယုတ်ညံ့သော။
obey, *v.* နားထောင်သည်။	transgress, လွန်ကျူးသည်။
observe, *v.* စောင့်ရှောက်သည်။	violate, လွန်ကျူးသည်။
often, *adv.* မကြာမကြာ။	seldom, တရံတခါသာ။
open, *v.* ဖွင့်သည်။	shut, ပိတ်သည်။
opportune, *a.* အဆင်သင့်သော။	unseasonable, အခန့်မသင့်သော။
optimist, *n.* အကောင်းဘက်ကိုသာသိမှတ်တတ်သူ။	pessimist, အဆိုး ဘက် ကို သာ သိ မှတ်တတ်သူ။
order, *n.* စီစဉ်ခြင်း။	confusion, ရှုပ်ထွေးခြင်း။
own, *v.* ကိုယ်ပိုင်ဆိုင်ဝန်ခံသည်။	disown, ကိုယ်နှင့်မဆိုင်ငြင်းဆိုသည်။
pacify, *v.* ငြိမ်စေသည်။	exasperate, အမျက်ထွက်စေသည်။
pardon, *v.* အပြစ်ဒဏ်မှလွှတ်သည်။	condemn, အပြစ်ဒဏ်စီရင်သည်။
particular, *a.* သီးခြားဖြစ်သော။	universal, အများနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
past, *a.* လွန်ခဲ့သော။	future, ဖြစ်လတံ့သော။
patient, *a.* သည်းခံတတ်သော။	irritable, စိတ်ထွက်လွယ်သော။
peace, *n.* ရန်ငြိမ်းခြင်း။	war, စစ်ဖြစ်ခြင်း။
peaceable, *a.* ရန်ငြိမ်းသော။	quarrelsome, ရန်လိုသော။
permanent, *a.* တည်မြဲသော။	transient, ခဏသာတည်သော။
permit, *v.* အခွင့်ပြုသည်။	refuse, အခွင့်မပေးဘဲငြင်းသည်။
perpetuate, *v.* တည်မြဲစေသည်။	abolish, ဖျက်ပယ်သည်။
pious, *a.* ဘုရား တရား ကြည်ညိုလေးမြတ်သော။	impious, ဘုရား တရားကို မထီမဲ့မြင် ပြုသော။
plant, *v.* စိုက်ပျိုးသည်။	uproot, နုတ်ပစ်သည်။

play, *v.* ကစားသည်။	work, အလုပ်လုပ်သည်။
please, *v.* မြှူသည်။	vex, နှောင့်ရှက်သည်။
pleased, *a.* မိတ်သာသော။	grieved, မိတ်နာသော။
plentiful, *a.* ပေါမျှားသော။	scarce, ရှားပါးသော။
polished, *a.* ယည်ကျေးသော။	rude, ရိုင်းစိုင်းသော။
powerful, *a.* တန်ခိုးကြီးသော။	weak, အားနည်းသော။
practical, *a.* လုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့်စပ်ဆိုင်သော။	speculative, မိတ်ကူးခြင်းနှင့်သာစပ်ဆိုင်သော။
practice, *n.* အကယ်လုပ်ကိုင်ခြင်း။	theory, နည်းသတ်သတ်။
praise, *v.* ချီးမွမ်းသည်။	blame, အပြစ်တင်သည်။
preceding, *a.* အရင်ကျသော။	succeeding, နောက်ကျသော။
precious, *a.* အဘိုးထိုက်သော။	worthless, အသုံးမရသော။
prince, *n.* မင်းသား။	princess, မင်းသ္မီး။
princely, *a.* ဆန်းကြယ်မြင့်မြတ်သော။	beggarly, အလှူခံဆင်းရဲသော။
proceed, *v.* တိုးသွားသည်။	recede, နောက်ဆုတ်သည်။
profit, *n.* အမြတ်။	loss, အရှုံး။
profound, *a.* နက်နဲသော။	superficial, အပေါ်ယံဖြစ်သော။
promote, *v.* ဖြစ်ထွန်းစေသည်။	frustrate, ဖျက်သည်။
promulgate, *v.* ကြော်ငြာသည်။	suppress, ဖုံးဖိသည်။
prosperity, *n.* အထမြောက်ခြင်း။	adversity, ဒုက္ခရောက်ခြင်း။
protect, *v.* ကွယ်ကာသည်။	betray, အပ်နှံသည်။
prove, *v.* သက်သေထင်ရှားပြသည်။	refute, မှားကြောင်းပြသည်။
prudent, *a.* သမ္မာသတိရှိသော။	indiscreet, သတိတရားမဲ့သော။
public, *a.* အများနှင့်ဆိုင်သော။	private, တဦးတည်းနှင့်ဆိုင်သော။
publish, *v.* ကြော်ငြာအောင်ပြုသည်။	conceal, ထိမ်ဝှက်သည်။
pull, *v.* ဆွဲသည်။	push, တွန်းသည်။
pure, *a.* သန့်စင်သော။	unclean, ညစ်ညူးသော။
purify, *v.* သန့်ရှင်းစေသည်။	contaminate, ညစ်ညူးစေသည်။
pursue, *v.* လိုက်သည်။	flee, ပြေးသည်။
question, *n.* အမေး။	answer, အဖြေ။
quick, *a.* လျင်မြန်သော။	slow, နှောင့်နှေးသော။
quiet, *a.* ငြိမ်သော။	agitated, မငြိမ်မသက်ရှိသော။
rare, *a.* ထူးမြတ်သော။	common, သာမည့ဖြစ်သော။
real, *a.* အကယ်ဖြစ်သော။	fictitious, ပဝတ္တိဖြစ်သော။
reassure, *v.* မိတ်ထုံအောင်ပြုပြန်သည်။	terrify, ချောက်လှန့်သည်။
receipts, *n.* ဝင်ငွေ။	expenses, ကုန်ငွေ။
receive, *v.* လက်ခံသည်။	reject, ငြင်းပယ်သည်။
recognize, *v.* အသိအမှတ်ပြုသည်။	ignore, မသိယောင်နေသည်။

reconciliation, ***n.*** ဖျန်ဖြေခြင်း။	**estrangement,** မေတ္တာကိုဖျက်ခြင်း။
refined, *a.* ယဉ်ကျေးသော။	uncouth, ရိုင်းစိုင်းသော။
rejoice, *v.* ရွှင်လန်းသည်။	lament, မြည်တမ်းသည်။
release, *v.* လွှတ်သည်။	capture, ဘမ်းသည်။
relief, *n.* သက်သာခြင်း။	distress, နာခြင်းဝေဒနာ။
remarkable, *a.* ထူးခြားသော။	ordinary, သာမညဖြစ်သော။
remember, *v.* အောက်မေ့သည်။	forget, မေ့လျော့သည်။
remit, *v.* လွှတ်ငြိမ်းစေသည်။	exact, ကျပ်တည်းစွာတောင်းသည်။
repay, *v.* ဆပ်ပေးသည်။	defraud, လိမ်လည်သည်။
resolute, *a.* စိတ်ခိုင်သော။	irresolute, စိတ်မတည်ကြည်သော။
restore, *v.* ပြန်၍တည်မြဲစေသည်။	destroy, ဖျက်ဆီးသည်။
reveal, *v.* ဖွင့်ပြပြောဆိုသည်။	conceal, ထိမ်ဝှက်သည်။
reverence, *v.* ရိုသေသည်။	despise, မထိမဲ့မြင်ပြုသည်။
reward, *v.* ဆုပေးသည်။	punish, ဒဏ်ပေးသည်။
rich, *a.* ရတတ်သော။	poor, ဆင်းရဲသော။
riches, *n.* ဥစ္စာကြွယ်ဝခြင်း။	poverty, ဥစ္စာပစ္စည်းမရှိခြင်း။
right, *a.* မှန်သော။	wrong, မှားသော။
righteous, *a.* ဖြောင့်မတ်သော။	wicked, ဆိုးသွမ်းသော။
ripe, *a.* မှည့်သော။	unripe, စိမ်းသော။
rise, *v.* တက်လာသည်။	sink, မြုပ်သွားသည်။
robed, *a.* အဝတ်ဝတ်လျက်ရှိသော။	nude, အချည်းစည်းရှိသော။
ruler, *n.* မင်း။	subject, ကျွန်တော်မျိုး။
sacred, *a.* ဘုရားတရားနှင့်စပ်ဆိုင်သော။	secular, လောကီနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
safe, *a.* လုံခြုံသော။	perilous, ဘေးသင့်ရန်ရှိသော။
sagacity, *n.* ဉာဏ်ထက်မြက်ခြင်း။	stupidity, ဉာဏ်ထုံခြင်း။
save, *v.* စုသိမ်းထားသည်။	spend, သုံးကုန်သည်။
savory, *a.* အနံ့အရသာရှိသော။	insipid, အရသာမရှိသော။
screen, *v.* ကွယ်ကာသည်။	expose, ထုတ်ဘော်သည်။
seek, *v.* ရှာသည်။	shun, ရှောင်သည်။
sensible, *a.* ဉာဏ်ကောင်းသော။	silly, မိုက်သော။
serious, *a.* ကြီးလေးသော။	frivolous, အမှုမထားလောက်သော။
sharp, *a.* ချွန်သော။	blunt, တုံးသော။
sheltered, *a.* ကွယ်ကာလျက်ရှိသော။	exposed, ဟင်းလင်းနေသော။
shrewd, *a.* လိမ္မာသော။	stupid, ထိုင်းမှိုင်းသော။
similar, *a.* လက္ခဏာတူသော။	diverse, အမျိုးကွဲပြားသော။
simple, *a.* ရိုးလွယ်သော။	complex, ရှုပ်ထွေးသော။
sincere, *a.* ရိုးသားသော။	hypocritical, ပရိယာယ်ဆောင်သော။
smooth, *a.* ချောသော။	rough, ကြမ်းသော။

sober, *a.* သောက်ကြူးခြင်းမရှိသော။	intemperate, သောက်ကြူးတတ်သော။
soft, *a.* ပြော့သော။	hard, မာသော။
softly, *adv.* ဖြည်းညှင်းစွာ။	loudly, ကျယ်စွာ။
solid, *a.* နားပင်းပိတ်သော။	hollow, အခေါင်းရှိသော။
son, *n.* သား။	daughter, သမီး။
son-in-law, *n.* သမက်။	daughter-in-law, ချွေးမ။
soothe, *v.* ချော့မော့သည်။	provoke, အမျက်နှိုးဆော်သည်။
soul, *n.* စိတ်ဝိညာည်။	body, ကိုယ်ကာယ။
sound, *a.* ကျန်းမာသော။	diseased, အနာစွဲသော။
speed, *n.* လျင်မြန်ခြင်း။	delay, နှောင့်နှေးခြင်း။
spend, *v.* သုံးကုန်သည်။	hoard, စုဆောင်းသည်။
spirit, *n.* နှံ။	matter, ရုပ်။
spirited, *a.* ဆတ်သော (ခြင်း)။	dull, လေးလံသော (ခြင်း)။
spiritual, *a.* ဝိညာည်နှင့်စပ်ဆိုင်သော။	carnal, ကိုယ်ကာယနှင့်စပ်ဆိုင်သော။
stag, *n.* ဒရယ်ဖို။	hind, ဒရယ်မ။
start, *n.* စ၍ပြုလုပ်ခြင်း။	finish, လက်စသတ်ခြင်း။
stiff, *a.* တောင့်မာသော။	pliant, ပြော့ပျောင်းသော။
straight, *a.* ဖြောင့်သော။	crooked, ကောက်သော။
strong, *a.* သန်မာသော။	weak, အားနည်းသော။
submission, *n.* ဝန်ချခြင်း။	rebellion, ပုန်ကန်ခြင်း။
success, *n.* အကြံထမြောက်ခြင်း။	failure, အကြံပျက်ခြင်း။
superior, *a.* သာလွန်သော။	inferior, ယုတ်နိမ့်သော။
survive, *v.* မသေ၊ကျန်နေသည်။	perish, သေဆုံးသည်။
sweet, *a.* ချိုသော။	sour, ချဉ်သော။
swell, *v.* ပွသည်။	shrink, ကျုံ့သည်။
swift, *a.* မြန်သော။	slow, နှေးသော။
taciturn, *a.* မပြောမဆိုနေတတ်သော။	loquacious, စကားများတတ်သော။
tall, *a.* အရပ်မြင့်သော။	short, အရပ်နိမ့်သော။
tame, *a.* ယဉ်သော။	wild, ရိုင်းသော။
teacher, *n.* ဆရာ။	pupil, ကျောင်းသား။
thankfulness, *n.* ကျေးဇူးတင်ခြင်း။	ingratitude, ကျေးဇူးမသိတတ်ခြင်း။
thin, *a.* ပါးသော။	thick, ထူသော။
thoughtful, *a.* သတိရှိတတ်သော။	negligent, ပေါ့လျော့တတ်သော။
thrive, *v.* တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းသည်။	fail, ယုတ်လျော့သည်။
tight, *a.* ကျပ်သော။	loose, ချောင်သော။
tolerate, *v.* သည်းခံနေသည်။	forbid, မြစ်တားသည်။
tough, *a.* ပျ ပြိုးသော။	tender, နူးသော။
transparent, *a.* အလင်းဖေါက်နိုင်သော။	opaque, လင်းရောင်မဖောက်နိုင်သော။

true, *a.* မှန်သော။	false, မှားသော။
trust, *v.* အားကိုးသည်။	suspect, မယုံသင်္ကာရှိသည်။
truth, *n.* သစ္စာတရား။	error, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။
uncle, *n.* ဘကြီး, ဘထွေး, ဦးရီး။	aunt, ကြီးတော်, အရီး, မိကြီး, မိထွေး။
unconcerned, *a.* မကြောင့်ကြသော။	solicitous, စိုးရိမ်သော။
union, *n.* ပေါင်းစပ်ခြင်း။	division, ခွဲခြားခြင်း။
unique, *a.* ထူးခြားသော။	common, သာမညဖြစ်သော။
unite, *v.* ပေါင်းသည်။	separate, ခွဲသည်။
unity, *n.* တခုတည်းဖြစ်ခြင်း။	variety, အမျိုးမျိုးဖြစ်ခြင်း။
urge, *v.* တိုက်တွန်းသည်။	dissuade, ကန့်ကွက်ပြောဆိုသည်။
useful, *a.* အသုံးဝင်သော။	useless, အကျိုးမဲ့သော။
utilize, *v.* အသုံးချထားသည်။	waste, အကျိုးမဲ့ကုန်စေသည်။
vacant, *a.* လွတ်လပ်သော။	occupied, လက်ရှိနေထိုင်သော။
vigilant, *a.* သတိဝိရိယရှိသော။	unwary, သတိမရှိသော။
vigorous, *a.* သန်မာသော။	feeble, အားနည်းသော။
virgin, *n.* အပျိုကညာ။	harlot, ပြည်တန်ဆာ။
virtue, *n.* ပါရမီ။	vice, ဆိုးသွမ်းခြင်း။
virtuous, *a.* ပါရမီနှင့်ပြည့်စုံသော။	profligate, ဆိုးပေသော။
warm, *a.* နွေးသော။	cold, အေးသော။
wax, *v.* (လ) ဆန်းသည်။	wane, (လ)ဆုတ်သည်။
weak, *a.* အားနည်းသော။	strong, သန်စွမ်းသော။
wealth, *n.* ဥစ္စာဓန။	poverty, ဥစ္စာမရှိဆင်းရဲခြင်း။
well, *a.* ကျန်းမာသော။	ill, နာနေသော။
whisper, *v.* တိုးတိုးပြောသည်။	shout, အော်ဟစ်သည်။
white, *a.* ဖြူသော။	black, မည်းသော။
wide, *a.* ကျယ်သော။	narrow, ကျဉ်းသော။
widow, *n.* မုတ်ဆိုးမ။	widower, မုတ်ဆိုးဖို။
win, *v.* အောင်သည်။	lose, ရှုံးသည်။
wisdom, *n.* ဉာဏ်ပညာ။	folly, မိုက်မဲခြင်း။
wise, *a.* ဉာဏ်ရှိသော။	foolish, မိုက်သော။
wizard, *n.* စုန်း, ရှာသား။	witch, စုန်းမ, ရှာသည်း။
work, *v.* အလုပ်လုပ်သည်။	play, ကစားသည်။

THE END

ရှမ်း Names

Shan State

Lwelin Leilem

Câinttônu ကြိုင်းတုံ Kengtung

Hsenwi Hsenwi

—ႁိုၼ်

ၵႃႉၶွၼ်

ၵႃႉၶဵဝ်

ၶဵဝ် (ၶဵဝ်)

ႁႅၵ်း lottery

ၶွၼ်ႈ even

ၶေႃးလႂ်ႈ side

ႁူၼ် —ႁိုၼ် way (ႁိုၼ်)

Phi

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 02473 8760

